Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ
600
Ιστορικη
Αριθ. εἰς 352
Ἐξ ἀγορᾶς Δωρεά
Ζαλοκώστα Χ.Ν.Τ.



GRVER_00125

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

ΗΤΟΙ

ΠΕΡΙ ΦΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΚΑΙ ΧΡΗΣΕΩΣ

ΦΑΡΜΑΚΩΝ

ΥΠΟ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΦΕΝΤΟΥΛΗ

Τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Φαρμακολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΔΙΕΣΚΕΥΑΣΜΕΝΗ ΕΝ ΠΟΛΛΟΙΣ ΚΑΙ ΗΥΞΗΜΕΝΗ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Αρ. Εἰσ. 352

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΚΟΥΣΟΥΛΙΝΟΥ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
47 ΟΔΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 47

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
111 ΟΔΟΣ ΑΙΟΛΟΥ 111

1883

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Σελ.

ΤΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ.

Φάρμακα διεγερτικά 1

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

Οἰνοπνευματώδη

Οἰνόπνευμα 5
Οἶνος 34
Ζύθος 44

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἀμμωνιώδη 44
Ἀμμωνία ἀερώδης 49
» ὑγρὰ 51
» ὑγρὰ δι' οἰνοπνεύματος 57
» ἀνθρακικὴ 58
» » ἐμπυρευματικὴ 61
» ὑγρὰ ἀνισοῦχος 62
» ἠλεκτρικὴ ὑγρὰ 63
» ὀξικὴ ὑγρὰ 64
Ἀμμωνιακὸν ἅλας 67

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

Διεγερτικὰ ζωϊκά.

Μόσχος 73
Καστόριον 81

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Διεγερτ. ἐμπυρευματικά 85
Σαρκέλαιον 86
Σωσίκρεας 87
Φαινικὸν ὀξὺ 93
Ἰτεϋλικὸν ὀξὺ 110
Νάτριον ἰτεϋλικὸν 115
Φαινέλαιον ἐννάτριον ὑγρὸν 122
Βενζίνη 122
Ὄξος πυροξυλικὸν 124
Ὑγρόπισσα μέλαινα 124
Ἔλαιον ἀρκεύθου 129
Τριμεθυλαμίνιον 130

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ῥητινώδη.

α) Ῥητίναι καθαραὶ 133
Ῥητίνη πιτυΐνη ἡ κοινὴ 133
Μαστίχη 135
Βενζόη 136
Βενζοϊκὸν ὀξὺ 139
Νάτριον βενζοϊκὸν 142

Σελ.

Ῥητίνη ἐλεμίου 143
Ἤλεκτρον 143

β) Ῥητίναι βαλσαμώδεις.

Τερεβινθίνη 146
Βλαστοὶ πεύκης 149
Κοπάϊον βάλσαμον 150
Περουϊανὸν βάλσαμον 155
Στύρακος βάλσαμον 159

γ) Κομμιρητῖναι 160
Μηδικοῦ σιλφίου ὀπὸς 160
Ἀμμωνιακὸν κόμμι 165
Χαλβάνη 167
Σμύρνα 168
Λιβανωτὸς 171

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Γούττα Πέρκη 171
Ἐλαστικὸν κόμμι 172

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ

Διεγερτικὰ αἰθεριο-ελαιώδη 174
α) αἰθεριο-ελαιώδη καθαρὰ 175
Καφουρὰ 175
Λευκοδένδρου ἔλαιον 189
Ἔλαιον τερεβίνθινον 191
Πετρέλαιον 204

β) αἰθεριο-ελαιώδη ἀρωματικὰ ἢ νευρικά 205
Νάρδου τῆς κοινῆς ἢ φαρμακώδους ῥίζα 205
Ἀρνίκης ῥίζα 211
Ἀγγελικῆς ῥίζα 215
Ἀρτεμισίας ῥίζα 218
Ὀφῖτις ῥίζα 219
Σουμβούλου ῥίζα 220
γ) Διεγερτικὰ εὐστόμαχα 221
Ζιγγιβέρεως ῥίζα 221
Κινναμώμου φλοιὸς 222
Καννέλλης τῆς λευκῆς φλοιὸς 225
Οὐϊντεριανὸς φλοιὸς 226
Καρυόφυλλα 226
Ἀμώμου σπέρμα 228
Καρδαμώμου καρπὸς 228
Κυμίνου σπέρματα 230
Κάρου σπέρματα 230
Δάφνης καρπὸς 231

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέρο

Σελ.

Μοσχοκάρυα 232
Βανίλλης καρπὸς 235
Πέπερι τὸ μέλαν 236
Μυρτίδανον 239
Μίνθης ἢ ἡδυόσμου πόα 243
Μελισσοφύλλου πόα 246
Αιβανωτίδος φύλλα 248
Τιφύου ἄνθη 250
Χαμαιμήλου ἄνθη 250
Πηγάνου πόα 254
δ) Αἰθεριο-ελαιώδη διαφορητικά 255
Ἀκτῆς ἄνθη 256
Φιλύρας ἄνθη 257
ε) Αἰθεριο-ελαιώδη διουρητικά 258
Κρόκος 258
Ἀρκευθίδες 261
Σασσάφρου ῥίζης ξύλον 264
Βύκου φύλλα 265
Πετροσελίνου σπέρματα 266
Ἀνήθου σπέρματα 266
Δεβιστικοῦ ῥίζα 266
ς) Αἰθεριο-ελαιώδη ἀποχρεμπτικά.
Ἑλενίου ῥίζα 267
Ἶριδος ῥίζα 269
Πιμπινέλλης ῥίζα 271
Φελλανδρίου σπέρματα 272
Ἀνίσου σπέρματα 273
Μαράθρου σπέρματα 275
ζ) Αἰθεριο-ελαιώδη ἀνθελμινθικά.
Ἀβροτόνου τοῦ ἄρρενος ἄνθη 277
Ἑλμινθόχορτον 282
Θηρανθέμιδος πόα 283
Ῥοιᾶς ἀγρίας ῥίζης φλοιὸς 284
Ἀρρενοστέριδος ῥίζα 286
Κούσσου ἄνθη 290
Κάμαλα 292
Κολοκύνθης σπέρματα 293

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Φωσφόρος 294
Ὀξυγόνον 303
Ἄνθραξ 309
Ἔνθειος ἄνθραξ 312

ΤΑΞΙΣ ΕΚΤΗ

Δριμέα 313

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

Δριμέα φοινίσσοντα 315
Σινάπεως σπέρμα 320
Λευκοῦ σινάπεως σπέρμα 327
Κανθαρίδες 327
Μυρμηκικὸν ὀξὺ 344
Εὐφόρβιον 345

Σελ.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Δριμέα εὐστόμαχα
Πιπερὶς ἢ Πέπερι 346
Πυρέθρου ῥίζα 348
Κοχλιαρίδος πόα 349
Σπιλανθοῦς πόα 350
Κοχλιαρίδος ἢ ῥαφανίδας τῆς ἀγρίας ῥίζα 351

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

Δριμέα ἐμετικά 352
Ἰπεκακουάνης ῥίζα 353

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Δριμέα καθαρτικά 363
Ῥᾶ ἢ ῥήου ῥίζα 367
Σέννης φύλλα 377
Ἀλόη 381
Ἰαλάπης ῥίζα 387
Νόθος ἰαλάπη 390
Σκαμμωνία 391
Ἡρακλείας πόα 394
Κολοκυνθίδες 394
Χρύσωπον ἢ κόμμι στακτόν 398
Ἐλατήριον 400
Ἔλαιον κρότωνος 402
Ἔλαιον κίκινον 406
Ἀγαρικὸν τὸ λευκὸν 409
Βρυωνίας ῥίζα 410
Παδοφύλλου ῥίζα 410

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ

Δριμέα ἀποχρεμπτικά.
Πολυγάλου τοῦ Βιργιανιακοῦ ῥίζα 412

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ

Δριμέα διουρητικά 416
Σκίλλης βολβὸς ἢ ῥίζα 417
Καΐγκης ῥίζα 423
Ὀνωνίδος ἢ Ἀνωνίδος τῆς ἀκανθώδους ῥίζα 425

ΤΜΗΜΑ ΕΒΔΟΜΟΝ

Δριμέα ἐμμηναγωγά.
Βράθυος πόα ἢ κορυφάδες ἢ θαλλοὶ 425

ΤΜΗΜΑ ΟΓΔΟΟΝ

Δριμέα μετασυγκριτικά 428
Σαρσαπαρίλλης ῥίζα 429
Κίνας τῆς ὀζώδους ῥίζωμα 436
Στρουθίου ῥίζα 436
Ἀρκείου ῥίζα 438
Ἱερόξυλον 438
Ἴου τοῦ τριχρόου πόα 444
Ἴου τοῦ εὐώδους ἄνθη 445
Ἰαβοράνδου φύλλα 446

ΤΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ.

ΦΑΡΜΑΚΑ ΔΙΕΓΕΡΤΙΚΑ.

REMEDIA EXCITANTIA.

Διεγερσις τῶν ζωτικῶν δυνάμεων ἔν τε τῷ τῆς προσβολῆς τόπῳ καὶ ἀπο αὐτοῦ ἐν τῇ καθ' ὅλου οἰκονομίᾳ εἶναι ὁ διακριτικὸς χαρακτὴρ τῶν φαρμάκων τῆς τάξεως ταύτης. Ἡ διέγερσις δ' αὕτη ἐκδηλοῦται τὸ μὲν διὰ ταχύνσεως τῆς κυκλοφορίας καὶ θερμάνσεως τοῦ σώματος, τὸ δὲ διὰ ζωηροτέρας λειτουργίας τῶν νεύρων, ἀφ' ὧν πάντων μείζων τε προκαλεῖται ἡ τῶν κατ' Ἀναξαγόραν ὁμοιομερειῶν μεταλλαγὴ κατὰ τὸν τῆς προσβολῆς τόπον καὶ ἀπο αὐτοῦ, καὶ γενναιότεραι προφαίνονται πολλαὶ λειτουργίαι τοῦ σώματος ἐκ τῶν κοινότερον ἀποκαλουμένων φυτικῶν (functiones vegetativæ). Διαρκέσασα δὲ ἡ διέγερσις αὕτη ἄλλοτε ἄλλον χρόνον, συνήθως βραχύν, ὑποχωρεῖ κατὰ μικρόν, τότε δὲ τὰ ὄργανα καὶ αἱ λειτουργίαι αὐτῶν ὁτὲ μὲν ὑποστρέφουσιν ἁπλῶς ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν, ὁτὲ δέ, καὶ τὸ συνηθέστερον, περιπίπτουσιν εἰς νάρκην τινὰ ἢ χαύνωσιν ἁπλῆν, οἱονεί τινα μοιραίαν χάλασιν ἢ κάματον πάντων τῶν συντονηθέντων ἰστῶν, ἀνάλογα ταῦτα πρὸς τὴν προϋπάρξασαν διέγερσιν.

Τὰ διεγερτικὰ φάρμακα ποιοῦσιν ὅ,τι ἂν διὰ τῆς ὕλης, ἥτις ὅμως ἄλλη εἶναι παρ' ἄλλοις τούτων, οἷον αἰθέρια ἔλαια, ῥητῖναι, ὀξέα φυτικά, βάσεις ἀλκαλικαί, ἐκχυλίσματα καὶ οὐσίαι ἢ στοιχεῖα χημικῶς δυσόριστα. Ἀλλ' οἷα δήποτε καὶ ἂν ἦναι τὰ στοιχεῖα ταῦτα, πάντα διαθέτουσιν ἐπισήμως τὸ ὀσφρητικὸν νεῦρον καὶ δι' αὐτοῦ ἐρεθίζουσιν ἢ διεγείρουσιν ἐπὶ ποσὸν τὸν ἐγκέφαλον· κατὰ δεύτερον δὲ λόγον διαθέτουσι τὸ γλωσσοφαρυγγαῖον νεῦραν, τὸ πρυτανεῦον ἐπὶ τῆς γεύσεως.

Ἐφ' ὑγιοῦς δέρματος τεθέντα τὰ διεγερτικὰ φέρουσι τινὰ ἐξ αὐτῶν ὑπεραιμίαν ἐνθάδε, καί τοι πολὺ ὑποδεεστέραν τῆς ἐκ τῶν δριμέων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φαρμάκων. Πολὺ ζωηροτέραν προκαλοῦσι τὴν ὑπεραιμίαν ταύτην ἐν τῷ βλεννογόνῳ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων ἢ καὶ ἄλλῳ ἀλλαχοῦ, δι' ἧς τήν τε διάκρισιν τῶν ὑμένων αὐξάνουσι καὶ τὸν τόνον αὐτῶν ἀνυψοῦσι. Συχνὴ χρῆσις ἀπαμβλύνει τὰ ὄργανα, καθ' ὧν προσβάλλονται τὰ διεγερτικά, τότε δέ, ἵνα ἐπιτευχθῇ ἡ ἀρχικὴ διέγερσις, χρεία μείζονος ποσοῦ· ἐπανειλημμένη δὲ πάλιν διέγερσις καὶ ὑπεραιμία φέρει κίρσωσιν τῶν ἀγγείων ἢ χρονίαν φλεγμονήν, ἣν καὶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀθρόα προσβληθέντα τὰ διεγερτικὰ ὀξεῖαν προκαλοῦσι μάλιστα ἐν τοῖς βλεννογόνοις ὑμέσιν.

Ἀλλὰ πρὸς τῇ τοπικῇ ταύτῃ διεγέρσει τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος φάρμακα φέρουσι καὶ καθολικὴν δρᾶσιν πολλήν τε καὶ χαρακτηριστικήν, ἀσυγκρίτως δὲ ἐπισημοτέραν τῆς κατὰ τόπον. Ἀναμυζηθέντα δηλονότι τὰ στοιχεῖα αὐτῶν, ἢ καὶ ἁπλῶς ἁψάμενα τοῦ ὀσφρητικοῦ νεύρου, *διεγείρουσι τὸ σύστημα τῶν νεύρων καθ' ὅλου*, εἴτε πρωτοτύπως, εἴτε καὶ μετὰ προηγουμένην διέγερσιν τῆς κυκλοφορίας, ἥτις ὅμως καὶ αὐτὴ πάλιν ἄνευ προδιεγέρσεως τῶν νεύρων, τῶν τὰ αἱμοφόρα ἀγγεῖα καὶ τὸ κέντρον αὐτῶν (τὴν καρδίαν) κινούντων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ. Καίτοι δὲ κυρίως εἰπεῖν ἀγνοοῦμεν τὸν ἄμεσον λόγον τῆς διεγέρσεως, ἢ ὡς ἄν τις εἴποι τὸν μηχανισμὸν τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, ὅμως βλέπομεν σειρὰν ζωτικῶν φαινομένων λαμβάνουσαν χώραν ἐπ' αὐτοῖς, πάντων δὲ καταμαρτυρούντων ἀνύψωσίν τινα τῶν λειτουργιῶν. Ἵνα δὲ ἀρξώμεθα ἀπὸ τῆς διαθέσεως τῶν νεύρων, βλέπομεν ἐπὶ τοῖς διεγερτικοῖς τὰ αἰσθητήρια ὀξύτερα γινόμενα πάντα, ὅρασιν, ἀκοὴν κτλ., πρὸ πάντων δὲ τὴν κοινὴν αἴσθησιν, δι' ἧς κρείττονα καὶ καθαρωτέραν συνείδησιν κτᾶται ὁ ἄνθρωπος τῶν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ συμβαινόντων. Οὐ μόνον δὲ ὀξύτεραι γίνονται αἱ αἰσθήσεις πρὸς τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἐντυπώσεων, ἀλλὰ καὶ τὰ συναισθήματα γίνονται πολλάκις χαριέστερα, πρὸς τὸ κατὰ φύσιν τρεπομένων πάντων τῶν νευρικῶν φαινομένων, ἂν τύχωσι παρεκτετραμμένα. Αἱ κινήσεις π. χ. γίνονται κουφότεραι, ἡ ἀναπνοὴ ζωηροτέρα, ἡ διάνοια διαυγεστέρα· ἡ φαντασία ἐξάπτεται, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γενετήσιος ὁρμή· ὁ ὕπνος ἐκδιώκεται ἢ διαταράσσεται ὑπ' ὀνείρων, οἵτινες καὶ ὡς ἐνδάλματα παρ' ἐγρηγορότι τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιφαίνονται ἔστιν ὅτε, ὅταν ἡ δρᾶσις πολλὴ καὶ ἀπὸ πολλῶν. Ἀφ' ἑτέρου δὲ πάλιν ἡ καρδία σφύζει ζωηρῶς, τὸ σῶμα διαθερμαίνεται, τὸ αἷμα φέρεται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πνεύμονας, οἱ σφυγμοὶ γίνονται ταχεῖς καὶ πλῆρεις, ἡ πίεσις τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀρτηριῶν αὐξάνεται, ἁπλῶς δὲ εἰπεῖν γεννᾶται ἀληθὴς πύρεξις. Ἐγκυκλοφορουμένου δὲ τοῦ αἵματος ζωηρότερον διὰ τῶν ὀργάνων, ἐντείνονται καὶ αἱ διακριτικαὶ λειτουργίαι αὐτῶν, οἷον ἡ τοῦ δέρμα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τος καὶ τῶν πνευμόνων καὶ τῶν νεφρῶν. Εὐλόγως ἄρα τὰ φάρμακα ταῦτα ἀπεκαλέσθησαν δ ι ε γ ε ρ τ ι κ ά, ἴδιον ἔχοντα καὶ τοῦτο, ὅτι ἀναδίδουσι ταχέως τὴν ἐνέργειαν ἐφ' ἅπαν τὸ σῶμα, καὶ ταχέως πάλιν ἐκδιαφοροῦνται ἀπὸ πνευμόνων καὶ δέρματος καὶ νεφρῶν, τὰ μὲν ἀναλλοίωτα, τὰ δὲ καὶ παρηλλαγμένα.

Αἱ θεραπευτικαὶ ἐ ν δ ε ί ξ ε ι ς ἐξάγονται σαφῶς ἐκ τῶν ἄνω. Ἐπειδὴ διεγείρουσι τὰ νεῦρα ἔν τε τῷ τῆς προσβολῆς τόπῳ καὶ ἐν τῷ σώματι καθόλου εἰς ζωὴν οὕτως εἰπεῖν ζωηροτέραν, εὔθετα εἶναι τὰ προκείμενα φάρμακα, ὅπου τὸ σῶμα λιποψυχεῖ ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν λιποζωεῖ, εἶναι νωθρὸν καὶ ἀδρανές, τὰ δὲ νεῦρα εἴτε ἀναισθητοῦσι τελείως, εἴτε λειτουργοῦσι παραχόρδως, μὴ τονούμενα κατὰ τὸ προσῆκον ὑπὸ τῶν χυμῶν διὰ πλημμέλειαν τούτων ἢ ἔνδειαν· χρεία δὲ τότε διεγέρσεως, ὅπως λειτουργήσῃ πᾶσα ἡ τοῦ σώματος μηχανὴ ὡς οἷόν τε κατὰ φύσιν. Ἐπειδὴ δὲ ὡς τὰ πολλὰ ὑπόκειται τῇ ἀδρανείᾳ ταύτῃ τῶν νεύρων ὡς βάσις πλημμέλειά τις τῶν χυμῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ αἵματος, ἔπεται, ὅτι καὶ τὰ διεγερτικὰ εἶναι βοηθήματα πρόσκαιρα καὶ παρηγορικά, εἶτ' οὖν συμπτωματικά, οὔτε ἰσχύουσι νὰ διατηρήσωσιν ἀκμαίας τὰς νευρικὰς δυνάμεις, ἂν μὴ ὑποστηριχθῶσιν ὑπὸ τῶν τονωτικῶν ἢ τῶν ἀναπλαστικῶν φαρμάκων. Καὶ τοιαῦτα δὲ ὅμως, πάλιν ἀποδείκνυνται πολλάκις σωτήρια καὶ ἀναπόφευκτα βοηθήματα κατὰ τὴν θεραπείαν πολλῶν ἀσθενειῶν, ἐν αἷς ἐπίκειται ἢ ἐπέστη ἐξάντλησις τῶν νευρικῶν δυνάμεων, κίνδυνος δὲ ἀποσβέσεως τῆς ζωῆς, ὡς ἐπ' ἐρεστώσης παραλύσεως τῶν πνευμόνων, τῆς καρδίας, ἢ καὶ τοῦ ἐγκεφάλου αὐτοῦ, ἐπὶ συγκοπῆς καὶ τῆς καλουμένης νευρικῆς ἀποπληξίας.

Τοιαύτη λιπόψυχος κατάστασις τοῦ σώματος συνοδεύεται, ὡς ὑπ' αἰτίου ἢ αἰτιατοῦ, καὶ ὑ π ὸ ν ω θ ρ ό τ η τ ο ς π ο λ λ ῆ ς π ε ρ ὶ τ ὴ ν κ ί ν η σ ι ν τ ο ῦ α ἵ μ α τ ο ς, τήν τε καθόλου καὶ τὴν ἐν τόπῳ τινί. Σφυγμοὶ ἀδύνατοι, μικροί, εὔθλιπτοι, κενοὶ καὶ ἐλεεινοί, ψύξις τοῦ σώματος ἢ ὠχρότης τοῦ δέρματος διαρκής, κατάπτωσις πασῶν τῶν ἐκκρίσεων, οἷον ὀλιγουρία ἢ ἀνουρία, ξηρότης τοῦ δέρματος, στάσις φλεγμάτων καὶ ὅσα τοιαῦτα, χαρακτηρίζουσι τὴν πολλὴν τῆς κυκλοφορίας ἀδυναμίαν, καθ' ἣς πολλὰ τῶν διεγερτικῶν καὶ ἰδίᾳ ὁ μόσχος, οἱ αἰθέρες, τὸ οἰνόπνευμα καὶ ἡ ἀμμωνία, ἀποτελοῦσιν εὐχρηστότατα καὶ τελεσφορώτατα βοηθήματα, πάντως μὲν καὶ ἐνταῦθα πρόσκαιρα καὶ παρηγορικά, διαθερμαίνοντα ὅμως τὸ σῶμα καὶ ἐπισπεύδοντα τὴν τοῦ ἐνόντος αἵματος ζωηροτέραν ἐγκυκλοφόρησιν, ἕως οὗ προσενεχθέντα ἄλλα βοηθήματα, οἷον ἀναληπτικὴ τροφὴ ἢ καὶ μετάγγισις αἵματος, διαρκέστερον ζωογονήσωσι τὸ σῶμα.

Ὅ,τι συμβαίνει ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, γίνεται καὶ ἐν τοῖς κατὰ μέρος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὀργάνοις, ὅταν καὶ τούτων τὰ νεῦρα διὰ τοπικὴν βλάβην ἀδυνατήσωσι, τά τε καθόλου καὶ τὰ τροφικά· τότε δηλ. ἀτονοῦσι τὰ ὄργανα καὶ νωθρεύονται, ὁ στόμαχος δυσπεπτεῖ, τὰ ἔντερα διατείνονται ὑπὸ ἀερίων καὶ ἀλγοῦσι, τὸ δέρμα μένει στεγνόν, ἡ μήτρα δὲν ὑπεραιμεῖ κατὰ φύσιν ἐν τῷ καθήκοντι χρόνῳ καὶ οὕτω καθεξῆς. Καὶ κατὰ τῶν μερικῶν τούτων ἀτονιῶν τῶν ὀργάνων, τῶν τοπικῶν λιποψυχιῶν, τὰ διεγερτικὰ ἀνύουσι πολλάκις, διότι, προκαλοῦντα τοπικήν τινα ὑπεραιμίαν, ἐνεργοῦσι συντονωτέραν τὴν κατὰ τόπον μεταλλαγὴν τῶν μορίων, ἀφ' ἧς δή που πᾶσα ἀνύψωσις τῶν τοπικῶν λειτουργιῶν κατὰ φυσιολογικοὺς νόμους· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ τόπους νεῦρα δύνανται, διεγειρόμενα ὑπὸ τῶν φαρμάκων τούτων, νὰ λειτουργήσωσι ζωηρότερον, ἀνεπάφου μενούσης τῆς καθ' ὅλου καταστάσεως τῶν λοιπῶν τοῦ σώματος νεύρων. Ἀλλ' ὅμως κἀνταῦθα πρόσκαιρος εἶναι ἡ βοήθεια καὶ παροδική, ἕως οὗ ἄλλη ἀλλαχόθεν προσενεχθεῖσα εὐμοιρήσῃ τοῦ δέοντος χρόνου, ἵνα τελεσφορήσῃ.

Ἐπειδὴ δὲ διέγερσις τῶν νεύρων καὶ τῆς κυκλοφορίας εἴτε ἐν τῷ καθόλου σώματι, εἴτε ἐν τοῖς κατὰ μέρος ὀργάνοις, εἶναι ἡ θεμελιώδης ἐνέργεια τῶν διεγερτικῶν φαρμάκων, σαφῶς ἕπεται ἐντεῦθεν, ὅτι ἀ ν τ ε ν δ ε ί κ ν υ ν τ α ι ἀπολύτως, ὅταν αἱ λειτουργίαι ἐκεῖναί εἰσιν ἀφ' ἑαυτῶν διεγηγερμέναι. Δὲν συμβιβάζονται ἄρα μετὰ φλεγμονῆς ἀκμαζούσης, οὔτε μετὰ πυρετοῦ σφοδροῦ, οὔτε μετὰ διεγέρσεως τῶν νεύρων ἰσχυρᾶς, τοιαύτης δηλαδή, οἵα προέρχηται ἐξ ἐπιφορᾶς αἵματος ἐπὶ τὴν κεφαλήν, μὴ ἢ δὲ ἀπότοκος ἀναιμίας καθολικῆς τοῦ σώματος ἢ τοῦ ἐγκεφάλου· ἡ τελευταία μάλιστα περίστασις ἀπαιτεῖ ἀκριβῆ διάγνωσιν τῆς αἰτίας, ἐξ ἧς ἀπορρέει ἡ ἐντυγχάνουσα τῶν νεύρων διαταραχή· διότι ἥ τε παθολογικὴ ἀνατομία καὶ ἡ κλινικὴ παρατήρησις διδάσκουσιν ἀναμφηρίστως, ὅτι σπασμοὶ π. χ. καὶ ἄλγη καὶ ἀϋπνίαι καὶ ῥιπτασμοὶ καὶ ἡ ἄγαν εὐαισθησία τῶν νεύρων καὶ τὰ τούτοις ὅμοια προέρχονται ὁτὲ μὲν ἐκ πληθώρας αἵματος ἐν τοῖς κέντροις τῶν νεύρων ἢ ἐν τοῖς κατὰ τόπον ὀργάνοις, ὁτὲ δὲ τοὐναντίον ἐκ πλημμελείας καὶ ἐνδείας = κενεαγγείας τοῦ αἵματος ἐν αὐτοῖς. (ὅρ. Ἱππ. Διαίτ. ὀξ. 43. 44.) Ἀλλὰ περὶ πάντων τούτων ἔπιθι τὰ παρ' ἑκάστῃ τῶν ὑποδιαιρέσεων.

Τὰ διεγερτικὰ φάρμακα ὑποδιαιροῦνται α) εἰς οἰνοπνευματώδη, β) εἰς ἀμμωνιώδη, γ) εἰς ζωϊκὰ διεγερτικά, δ) εἰς ἐμπυρευματικά, ε) εἰς ῥητινώδη καὶ ς) εἰς αἰθεριώδη ἤτοι αἰθέριον ἔλαιον ἐνέχοντα ὡς κυριῶδες στοιχεῖον χημικόν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΗ.

ALCOHOLICA.

Χαρακτῆρα χημικὸν κοινὸν ἔχουσι πάντα τὸ ἐν αὐτοῖς κατὰ δύναμιν ὑπέροχον στοιχεῖον, τὸ οἰνόπνευμα. Σύγκειται δὲ τοῦτο ἐξ C, H καὶ O καὶ εἶναι ἀντιπρόσωπος σειρᾶς ὅλης σωμάτων ὀργανικῶν, τῶν πνευμάτων. Ταῦτα πάντα σύγκεινται κατὰ τὸν τύπον τοῦ ὕδατος, H^2O, ἐν ᾧ τὸ ἕτερον τῶν ἀτόμων τοῦ ὑδρογόνου ἀντικατεστάθη ὑπὸ συμπλέγματος ἐξ ἄνθρακος καὶ ὑδρογόνου, δίκην στοιχείου ἐνεργοῦντος καὶ ῥίζης καλουμένου. Πᾶσαι αἱ ῥίζαι τῶν πνευμάτων, αἱ πνευματόρριζαι, εἶναι ἀκόρεστοι· ἔχουσι δηλαδὴ μονάδας συγγενείας διαθεσίμους ὥσπερ τὰ ἐλεύθερα στοιχεῖα, διότι παρήχθησαν ἐξ ὑδρογονανθράκων κεκορεσμένων δι' ἀφαιρέσεως 1, 2 3 κτλ. ἀτόμων ὑδρογόνου· διὸ καὶ γνωρίζομεν μονοδυνάμους, διδυνάμους, τριδυνάμους πνευματορρίζας. Τὸ οἰνόπνευμα λοιπὸν περιέχει τὴν μονοδύναμον ῥίζαν αἰθύλιον$=C^2H^5$ ὡς ἀντικαταστάτην ἑνὸς ἀτόμου ὑδρογόνου ἐν τῷ τύπῳ τοῦ ὕδατος, καὶ παρίστατα διὰ τῶν συμβόλων$=C^2H^5HO$· διὰ τοῦτο δὲ καλεῖται καὶ αἰθυλικὸν πνεῦμα ἢ αἰθυλικὸν οἰνόπνευμα. Ἀνάλογα ὑπάρχουσι τὸ μεθυλικὸν πνεῦμα, CH^3HO, ἐν ᾧ ἡ ῥίζα μεθύλιον, τὸ ἀμυλικόν, $C^5H^{11}HO$, ἐν ᾧ τὸ ἀμύλιον κτλ. Ἐὰν δὲ ἀντικατασταθῇ καὶ τὸ δεύτερον ἄτομον τοῦ ὑδρογόνου τοῦ ὕδατος ὑφ' ἑτέρου μορίου ῥίζης, τότε προκύπτουσιν οἱ αἰθέρες, οἵτινες προφανῶς ἔχουσι πρὸς τὰ πνεύματα ὡς τὰ ὀξείδια τῶν μετάλλων πρὸς τὰ ὑδροξείδια, καί, ἂν θεωρηθῶσι τὰ πνεύματα ὡς ὑδροξείδια τῶν πνευματορριζῶν, ἀποτελοῦσιν οὗτοι τὰ ὀξείδια τούτων(ὕδωρ$=H^2O$, οἰνόπνευμα $=C^2H^5HO$, αἰθὴρ$=C^2H^5.C^2H^5.O=(C^2H^5)^2O$). Πνεύματα λοιπὸν καὶ αἰθέρες διαφέρουσιν ἀλλήλων κατὰ τὴν περιουσίαν τῆς ῥίζης, τὰ δὲ καθ' ἕκαστον πνεύματα ἢ οἱ αἰθέρες διαφέρουσι κατὰ τὴν τοῦ ἄνθρακος περιουσίαν ἐν τῇ πνευματορρίζῃ. Τὰ δὲ εἴδη τοῦ εἰς τὴν παροῦσαν πραγματείαν ἰδίως ἀφορῶντος αἰθυλικοῦ πνεύματος ἤτοι κοινοῦ οἰνοπνεύματος διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων κυρίως κατὰ τὴν περιουσίαν τοῦ ὕδατος, οἷον τὰ οἰνοπνευματώδη ποτά, ὁ οἶνος, ὁ ζύθος, κτλ.

Οἰνόπνευμα.

Alcohol. Spiritus Vini.

Γίνεται, ἂν οὐσίαι, περιέχουσαι σάκχαρον ζυμώσιμον εἴτε ἕτοιμον καὶ προκατειργασμένον, εἴτε ἀρτισύστατον καὶ προελθὸν ἐκ μεταμορ-

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φώσεως ἀμυλωδῶν οὐσιῶν, ἐμβληθῶσιν εἰς ζύμωσιν προδιαλυθεῖσαι ἐν ὕδατι καὶ ἐκτεθεῖσαι εἰς θερμοκρασίαν 20—22° Ρ., παρόντος ἀέρος καί τινος φυράματος, ἤτοι οὐσίας ἀζωτούχου εἰς ἀποσύνθεσιν εὑρισκομένης (=προζυμίου) ἢ καὶ ἄνευ τοιούτου· τότε δηλ. σπόροι φυτικοὶ ἐλάχιστοι ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀέρι αἰωρουμένων, καὶ ἀπὸ τοῦ μύκητος mycoderma vini προερχόμενοι, ἐμπεσόντες, ἢ καὶ ἀζωτοῦχοι οὐσίαι, ὡς ἐν τῷ γλεύκει στοιχεῖά τινα τῶν σταφυλῶν, ἐνεργοῦσιν ὡς τὰ φυράματα καὶ ἐμβάλλουσιν εἰς ζύμωσιν τὰς σακχαρώδεις οὐσίας, ἀναπτυσσομένου ἀπειραρίθμου πλήθους σπόρων μικροσκοπικῶν, τοῦ δὲ σακχάρου δι' ἁπλῆς κατατομῆς ἢ σχίσεως τῶν στοιχείων ἀποσυντιθεμένου εἰς οἰνόπνευμα καὶ εἰς ἀνθρακικὸν ὀξύ. Ἓν ἄτομον σακχάρου σχίζεται εἰς δύο ἄτομα οἰνοπνεύματος καὶ δύο ἄτομα ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ἤτοι $C^6 H^{12} O^6$,(=2 $C^2 H^6 O$=οἰνόπνευμα)+2 CO^2=(ἀνθρακικὸν ὀξύ.) Δι' ἀποστάξεως ἁπλῆς τῆς ζυμωθείσης ὕλης ἐξάγεται τὸ οἰνόπνευμα κεκραμένον ὕδατι πολλῷ, ἀφ' οὗ καθαρίζεται αὖ καὶ πάλιν διὰ νέων ἀποστάξεων· παντάπασιν ἄνυδρον ὡς αἰθυλικὸν οἰνόπνευμα, $C^2 H^6 O$, ἀδύνατον εἶναι νὰ παρασταθῇ διὰ μόνης τῆς ἀποστάξεως, ἀλλὰ γίνεται δι' οὐσιῶν ἀναπινουσῶν τὸ ὕδωρ, οἷον ἀνθρακικοῦ καλίου καὶ ἀσβέστου. Γεννᾶται τὸ οἰνόπνευμα καὶ τεχνητῶς, διὰ τῆς χημικῆς συνθέσεως τῶν στοιχείων ὡς προϊὸν τῆς χημείας. Ἐπὶ δὲ τῆς ζυμώσεως τῶν σακχαρωδῶν πρὸς τῷ ἀνθρακικῷ ὀξεῖ γεννᾶται καὶ γλυκερίνη καὶ ἠλεκτρικὸν ὀξύ. Εἶναι δὲ τόσῳ ἐλαφρότερον εἰδικῶς τὸ οἰνόπνευμα καὶ τόσῳ εὐκολώτερον εἰς ζέσιν, ὅσῳ ἐλαττον ἐνέχει τὸ ὕδωρ.

Διακρίνεται κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς συγκεντρώσεως εἰς τὰ ἑξῆς εἴδη·

α) Τὸ ἄνυδρον οἰνόπνευμα, τὸ ἄκρατον ἢ ἄκρον, Spiritus vini absolutus (ab aqua solutus). Γίνεται, ἂν σφόδρα πυκνὸν οἰνόπνευμα μετὰ προεγκατεργασίαν ἀποστάξωμεν μετὰ κεκαυμένης ἀσβέστου, οὐσίας ἐφελκυούσης τὸ ὕδωρ, ὅτε ἀπολύονται πάντα σχεδὸν τὰ μόρια τοῦ ὕδατος καὶ ἀναμυζῶνται ὑπὸ τῆς ἀσβέστου. Ὑγρὸν ἄχρουν, λεπτόν, αἰθεριῶδες, εὐκίνητον, ἡδέως ἀρωματικὸν τὴν ὀσμὴν καὶ καυστικώτατον τὴν γεῦσιν. Ε. Β. 0,792 ἐν 20°, εὐεξάτμιστον ἐν πάσῃ θερμοκρασίᾳ, μηδαμῶς πηγνύμενον μήτε ἐν—100° Ε., ζέον ἐν 78° μετὰ κυανῆς φλογός, καῖον ἄνευ λιγνύος καὶ ἐν τῷ καίεσθαι μετασχηματιζόμενον εἰς ὕδωρ καὶ ἀνθρακικὸν ὀξύ. Ἔχει μεγίστην συγγένειαν πρὸς τὸ ὕδωρ καὶ ἐν τῷ μίγνυσθαι μετ' αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν ἀναλογίαν θερμαίνει καὶ συστέλλει τὸν ὄγκον τοῦ ὕδατος. Περιέχει δ'εἰσέτι 0,5—1 % ὕδατος.

β) Οἰνόπνευμα πνευματῶδες, Spiritus Vini alcoholisatus, ὕπακρον, ἢ ὑπάνυδρον. Γίνεται, ἂν ἰσχυρὸν οἰνόπνευμα ἐνθῶμεν εἰς κατεργασίαν 24 ὡ. μετὰ καλίου ὀξικοῦ ξηροῦ ἐν ἀγγείῳ στεγανῶς κεκλεισμένῳ. Ἐνέχει 98 % ἀνύδρου οἰναπ. Ε. Β. 0,810=0,813. Τἆλλα ὅμοιον τῷ ἄνω.

γ) Οἰνόπνευμα τὰ μάλιστα κεκαθαρμένον, Spiritus Vini rectificatissimus. Γίνεται δι' ἐπαλλήλου ἀποστάξεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ κοινοῦ οἰνοπνεύματος καὶ ἀφαιρέσεως τοῦ ζυμελαίου (ἀμυλικοῦ πνεύματος) διὰ κλασματικῆς ἀποστάξεως ἐν θερμοκρασίᾳ 80—85°. Ε. Β. 0,830—0,834. Ἐνέχει 90—91 % ὄγκους οἰν. ἀνύδρου. Τοῦτο, ὡς καὶ τὸ ἑπόμενον, φέρει ἡ Γερμ. Φαρμακοποιία ὡς φαρμακώδη.

Δοκιμασία. Μιγνύσθω δι' ὅσου δήποτε ὕδατος οὕτως, ὥστε μὴ θολοῦσθαι. Γραμμάτων 50, οἷς προσετέθησαν δέκα σταγόνες διαλύσεως κάλεως καυστικοῦ, ἐξατμισθέντων εἰς πέντε γράμματα, τὸ ἀπολειφθέν, ἂν κορεσθῇ θειϊκοῦ ὀξέος ἀραιοῦ πλεονάζοντος, μηδεμίαν δυοσμίαν ἀναδιδότω ὡς ἀπὸ ζυμελαίου. Ἴσων ὄγκων θειϊκοῦ ὀξέος καὶ οἰνοπνεύματος διαχωρισθέντων ἐπιμελῶς κατὰ στρώματα ἐν σωλῆνι δοκιμαστηρίῳ, μὴ συνιστάσθω ζώνη διάμεσος ροδίζουσα τὴν χροιάν. Συμμιγέντων δέκα γραμμάτων οἰνοπνεύματος μετὰ σταγόνων εἴκοσιν ὑπερμαγγανικοῦ καλίου ὑγροῦ ὀγκομετρικοῦ, τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα τοῦ μίγματος μὴ φερέσθω ἐπὶ τὸ κίτρινον, εἰμὴ μετὰ χρόνον μακρότερον (20′ λεπτ. ὥρας). Τὸ οἰνόπνευμα μηδαμῶς χρωματιζέσθω δι' ὑδροθείου, ἢ δι' ἀμμωνίας καυστικῆς ὑγρᾶς, μήτε ἐξατμισθὲν ἀφιέτω ὑπόλειμμα ὁτιοῦν.

δ) Οἰνόπνευμα κεκαθαρμένον, Spiritus Vini rectificatus s. Spiritus dilutus. Μίγνυνται οἰνοπνεύματος ὑπάκρου 7 μετὰ 3 ὕδατος ἀπεσταγμένου. Ε. Β. 0,892—0,896 καὶ 67,5—69,1 % οἰνοπν. ὄγκων. Ἔστω διαυγές, καὶ ἄχρουν.

ε) Οἰνόπνευμα καῖον, Spiritus Vini ardens. Τὸ συνήθως χρήσιμον ἐν λυχνίαις. Περιέχει 50 % οἰνοπν. ἀνύδρου. Σκευάζεται ἀμέσως ἐκ στεμφύλων ἢ γεωμήλων ἢ σιτηρῶν ἐζυμωμένων δι' ἐπαλλήλου ἀποστάξεως ἁπλῆς.

ς) Οἰνόπνευμα πότιμον, ἡ κοινῶς λεγομ. ῥακή, (arrac = ἐκ τῆς ζυμώσεως ὀρύζης), ἡ ἀποσταζομένη ἀμέσως καὶ ἁπλῶς ἐκ τῶν στεμφύλων, ἢ τοῦ σακχαροκαλάμου. Ἐνέχει 20—30 % οἰνοπνεύματος.

ζ) Ἀναμιχθέντος μέλιτος μεθ' ὕδατος καὶ περιελθόντος εἰς ζύμωσιν, γεννᾶται τὸ Meth, μέθυ, (τὸ ὀσσιανικόν, οὐχὶ τὸ ὁμηρικόν), ἐνέχον 5 % οἰνοπνεύματος, μεθυστικώτατον δέ, σχετικῶς πρὸς τὸ ἐνεχόμενον οἰνόπνευμα.

Ἐπὶ τῆς ἀποστάξεως συνεξέρχονται καὶ συμμίσγονται τῷ οἰνοπνεύματι καὶ τὰ λεγόμενα ζυμέλαια, Olea fermentationis, ἰδιάζουσαν παρέχοντα τῷ οἰνοπνεύματι ὀσμὴν καὶ ἐπισήμως τροποποιοῦντα ἢ αὔξοντα τὴν μεθυστικὴν τούτου δύναμιν. Πλεῖστον ζυμέλαιον, καὶ ἰδίως ἀμυλικὸν πνεῦμα, περιέχει τὸ ἐκ τῶν γεωμήλων οἰνόπνευμα, ἐντεῦθεν δὲ ἐν μέρει καὶ ἡ ταχεῖα καὶ βαρεῖα μέθη, ἡ ἐκ τοῦ Spiritus ardens τοῦ ἐκ γεωμήλων, καὶ ἡ πολλὴ βλάβη τῆς πέψεως τῶν ἀνθρώπων, τῶν τούτῳ χρωμένων τῷ οἰνοπνεύματι.

Χημικαὶ ἰδιότητες τοῦ οἰνοπνεύματος. Ἑνοῦται μετὰ τοῦ ὕδατος, πηγνύει τὸ εὐδιάλυτον λεύκωμα καὶ κατακρημνίζει αὐτὸ ἐκ τῶν διαλύσεων μετὰ δυνάμεως καὶ ταχύτητος ἀναλόγου πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς πυκνότητος αὐτοῦ. Διαλύει τὸ κόμμι, ἅλατά τινα τοῦ ἀσβεστίου, τὸ γαλακτικὸν σάκχαρον, αἰθέρια ἔλαια, τινὰ τῶν λιπαρῶν ἐλαίων, βάλσαμα, σάπωνας, καφουράν, ῥητίνας, λίπη, τὰ πλεῖστα τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀλκαλοειδῶν, ἰώδιον, βρώμιον, φωσφόρον, ἀμμωνίαν, ἀλκάλια, ἅλατα πολλὰ ἀλκαλικά τε καὶ μεταλλικά, τὰς πλείστας τῶν πικρῶν καὶ ἐκχυλισματικῶν οὐσιῶν καὶ τὰς πλείστας τῶν ὀργανικῶν βάσεων· διὸ καὶ εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ἐν τῇ φαρμακευτικῇ καὶ τῇ χημείᾳ σκευασμάτων καὶ μέσων διαλύσεως.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν. Ὑγρὸν εὐεξάτμιστον καὶ σχεδὸν αἰθεριῶδες, ἂν ἄκρατον σταλαχθῇ ἐπὶ τοῦ ὑγιοῦς δέρματος, ψύχει αὐτὸ διὰ τὴν ταχεῖαν ἐξάτμισιν, ἧς ἀποκωλυθείσης, βλάπτει χημικῶς τὸ δέρμα, ἤτοι ἀποχωρίζει ἀπὸ τῶν κατ' ἐπιπολὴν μορίων τὸ ὕδωρ, πηγνύει τὸ λεύκωμα, ῥικνοῖ τὰς ἴνας, ἀποδέρει τὰ ἐπιθήλια, καὶ προκαλεῖ ἔπειτα ἀντιδραστικὴν ὑπεραιμίαν ἐν τῷ χορίῳ καὶ φλεγμονὴν ἀλγεινὴν ὡς ἀπὸ καύσεως κατ'ἐπιπολήν, ἀνυψοῖ δὲ καὶ τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος κατὰ τόπον. Κεκραμένον μὲν τριβὲν ἐπὶ τοῦ ὑγιοῦς δέρματος θερμαίνει καὶ προκαλεῖ διαφόρησιν· ἁπλῶς δὲ ἐπιτεθέν, στύφει τὸν ἱδρῶτα διὰ τὴν σύσπασιν τῶν ἱστῶν. Ἂν τεθῇ ἐπὶ τόπων γυμνῶν τῆς ἐπιδερμίδος, τότε δὴ φέρει πόνον καυστικὸν ὀξύν, ἀλλὰ βραχύν, πηγνύει τὸ λεύκωμα, συσπᾷ τοὺς ἱστοὺς ἔτι μᾶλλον καὶ ἐπίσχει αἱμορραγίας. Καθ' ἑλκῶν προσβληθέν, περιορίζει τὴν διάκρισιν τοῦ πύου, καὶ δι' ἀντιδραστικῆς φλεγμονῆς ποιεῖ εὐχρουστέραν καὶ ζωηροτέραν τὴν ὄψιν αὐτῶν. Ἀπὸ τοῦ δέρματος, ἀφ' ἑλκώδους ἐπιφανείας, ἀπὸ βλεννοϋμένων ἀναπίνεται τόσῳ ῥᾷον, ὅσῳ πυκνότερον καὶ εὐεξατμιστότερον εἶναι, καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἀποκωλυθῇ ἡ ἐξάτμισις. Πολλοὶ φέρονται οἱ μεθύσαντες ἐπὶ τῇ πλύσει τῶν ἑλκῶν δι' οἰνοπνεύματος.

Π ο θ ὲ ν τὸ οἰνόπνευμα διεγείρει τὸ πασίγνωστον ἐκεῖνο αἴσθημα τοῦ καύσου καὶ τῆς συστολῆς ἐν γαργαρεῶνι καὶ οἰσοφάγῳ καὶ στομάχῳ, ἐκ τούτου δὲ διαχέει θερμασίαν ἄλλοτ' ἄλλην καθ' ὅλην τὴν κοιλίαν, ἐξαπλουμένην ὕστερον ἐν ὅλῳ τῷ σώματι.

Ὀ λ ί γ ο ν ποθέν, κατὰ δρ. $^1/_2$—1 τὸ τῶν 50—70 $^0/_0$, ἢ κατὰ ποτήριον ῥακῆς ἐκ δρ. 2—4 τὸ ὕδατι κεκραμένον, ὡς ῥούμιον ἢ ῥακή, ἢ κονιὰκ κτλ., παρ' ἀνθρώπων μὴ ἀπαμβλυνθέντων ὑπὸ τῆς ἕξεως, ἐρεθίζει εἰς ἔκκρισιν πλείονος γαστρικοῦ χυμοῦ, εἰς σύσπασιν τῶν τοίχων καὶ εἰς ἐντονωτέραν περισταλτικὴν κίνησιν τοῦ στομάχου, καὶ προβιβάζει τὴν πέψιν τῶν τροφῶν, ὧν τὸ λίπος καὶ ἄντικρυς διαλύει, ὡς προείρηται, εὐκολύνει δὲ τὴν κάθοδον καὶ ἔξωσιν τῶν ἀχρείων καὶ ἀπέπτων ὑλῶν· δύναται ἄρα νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπὶ ποσὸν ῥωστικὸν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, οἷον δηλ. καὶ ἡ συνήθεια τοῦ λαοῦ καθιεροῖ αὐτό. Ὅτι δὲ ὄντως ἐπὶ τῷ οἰνοπνεύματι, ὡς ὁ σίελος ἐν τῷ στόματι, οὕτω καὶ ὁ γαστρικὸς χυμὸς ἐν τῷ στομάχῳ ἐκχεῖται πολύς, ἀποδεικνύουσι τὰ πειράματα ἐπὶ κυνῶν, φερόντων συρίγγια τοῦ στομάχου, παρ' οἷς, καὶ ἂν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στ α γ ὼ ν οἰνοπνεύματος ἐνεχύνετο εἰς τὸν στόμαχον διὰ τοῦ συριγγίου, παραχρῆμα ἀκτὶς γαστρικοῦ χυμοῦ ἐξέβλυζεν ἀπὸ τοῦ ὀργάνου, καὶ ἂν ἀκόμη νήστις ὁ κύων. Π λ έ ο ν ὅ μ ω ς τ ῆ ς ο ὐ γ γ ί α ς λ η φ θ έ ν, φέρει ἤδη ἐπὶ τὰ ἐναντία, εἰς ἀνορεξίαν δηλονότι, ἴσως διότι ἀπὸ τοσούτου οἰνοπνεύματος στενοῦνται τὰ ἀγγεῖα καὶ συσπῶνται οἱ ἱστοί, ἐλαττοῦται δὲ τότε ἡ διάκρισις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ. Ἄκρατον ληφθὲν καὶ πολύ, φλογίζει μέχρι σφακέλου στόμαχον καὶ ἔντερα, φέρει στρόφους ἀλγεινούς, ἔμετον, διάρροιαν, δίψαν καὶ καῦσον προκάρδιον μάλιστα, καὶ ἀποκτείνει, εἰ μὴ φθάσῃ προανελὸν τὸν λαβόντα διὰ καθολικῆς δράσεως ἐπὶ τῶν νεύρων. Ὅτι δὲ φλογίζει καὶ καυτηριάζει καὶ ἐσχαροῖ τὸν βλεννογόνον τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, ἀποδεικνύουσι μὲν καὶ αἱ νεκροτομαί, ἃς ἔπιθι παρακατιών, ἀποδεικνύει δὲ καὶ ἡ δυσεντεροειδὴς διάρροια τῶν ὀξέως δι' οἰνοπνεύματος φονευθέντων, ὧν τὰ διαχωρήματα ἐνέχουσι πολλάκις καὶ ὅλα τεμάχια ταινιώδη τοῦ βλεννογόνου μεταξὺ ἀπειροπληθῶν θρυμμάτων ἐντερικῶν λαχνῶν. Χρονίαν φλεγμονήν, γαστρίτιδα καὶ ἐντερίτιδα ἐπιφέρει, καὶ ὅταν ὕδατι πολλῷ κεκραμένον διὰ χρόνου καὶ κατὰ κόρον, ὡς ποτὸν καθ' ἕξιν, πίνηται τὸ οἰνόπνευμα· τότε δὲ ἐλαττοῖ τὴν ὄρεξιν διὰ βλάβην (=πῆξιν καὶ κατακρήμνισιν) τοῦ λευκώματος τῆς πεψίνης. Ἐμβάλλει δὲ τότε πολλάκις, διὰ τὴν χρονίαν ὑπεραιμίαν καὶ κίρσωσιν τῶν ἀγγείων, τὸν βλεννογόνον τοῦ στομάχου εἰς ὑπερτροφίαν καὶ σκλήρυνσιν, τὴν ἰδιοφυᾶ ἐκείνην καὶ θηλωτήν, état mamelloné (Cruveilhier), τὴν τοσοῦτον συνήθη τοῖς μεθύσοις, ἧς τὰ συμπτώματα εἶναι πρωϊναὶ ναυτίαι καὶ ἔμετοι ὑλῶν βλεννωδῶν, ἢ ὀξυνῶν, ἢ καὶ ἀλκαλικῶν, ὅταν ὁ σίελος, ὁ διὰ τὴν πολλὴν ναυτίαν ἐκκρινόμενος πολὺς ἐν τῷ στόματι καὶ καταπινόμενος, ἢ ἐκ τοῦ δωδεκαδακτύλου ἀνατρέχων ὡς ἀπόκριμα τοῦ παγκρέατος, καταπλημμυρῇ καὶ ἐπανιστᾷ τὸν στόμαχον. Ἡ αὐτὴ χρονία φλεγμονὴ ἐπινέμεται καὶ τὰ ἐφεξῆς ἔντερα, ἐντοπιζομένη μάλιστα ἐν τῷ ὀρθῷ καὶ παράγουσα ἐξελκώσεις ἐν αὐτῷ στρογγύλας, ὡσεὶ φακοῦ ἢ διλέπτου τὸ μέγεθος, ἄφθονον ἀπολυούσας τὸ αἷμα πολλάκις, τὸ ὑπολαμβανόμενον ὡς ἀφ' αἱμορροΐδος, συνεπαγομένας δὲ διαρροίας χρονίας, ἐπαλλασσομένας δυσκοιλιότητι.

Εἰ τὸ οἰνόπνευμα ἀλλοιοῦται χημικῶς ἐπὶ ποσὸν ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι, ἀγνοεῖται. Τοῦτο μόνον γινώσκομεν, ὅτι ὀλίγον μὲν ληφθὲν μετά τινα χρόνον δὲν ἀνακαλύπτεται ἐν τοῖς ἐντέροις, ἴσως διότι μετασχηματίζεται εἰς ὀξικὸν ὀξύ, τοῦτο δὲ συντίθεται μετὰ τῶν ἀλκαλίων εἰς ἅλατα— ἀλλ' οὐδ' ἐν τῷ αἵματι, οὐδ' ἀλλαχοῦ· ὥστε πάντως εἴτε ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι, εἴτε ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ ἀλλάσσει ὑπόστασιν· πολὺ ὅμως ποθέν, ἀναμυζᾶται ἀναλλοίωτον κατὰ τὸ μέγιστον μέρος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ εὑρίσκεται μάλιστα μὲν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, εἶτα δὲ ἐν τῇ μυϊκῇ σαρκί, ἐν τοῖς νεφροῖς, ἐν τῷ ἥπατι καὶ ἐν τῷ αἵματι. Ἐν τούτῳ ἁπαντᾷ ἐπὶ χρονίας καὶ καθ' ἕξιν καὶ πολλῆς χρήσεως πολύ, τότε δὲ σχετικῶς πλεῖον, ἢ ἐν παντὶ τῷ λοιπῷ σώματι, ἀνακαλυπτόμενον σαφῶς ὑπὸ τῆς χημείας, καταμαρτυρούμενον δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ὀσμῆς, καὶ δὴ καὶ ὑπὸ τῶν ἀναθυμιάσεων τοῦ αἵματος, τῶν ἀναπτουσῶν καὶ καιομένων διὰ φλογὸς κυανῆς. Ἅμα εἰσελθὸν εἰς τὴν κυκλοφορίαν καταδεσμεύεται ὅ,τι πλεῖστον ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, μόνον δὲ ἀφοῦ οὗτος κορεσθῇ, καταδεσμεύεται ὑπὸ τῶν μυῶν.

Ἀνακοθὲν τοίνυν, εἰ μὲν ὀλιγοστόν, αὐξάνει κατὰ τὰς πρώτας κἂν στιγμὰς τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος, ἐπὶ μικρὸν μὲν καθ' ὅσον καταμετρεῖται ἐπὶ τοῦ θερμομέτρου, ἐπισήμως δὲ κατὰ τὸ κοινὸν αἴσθημα τοῦ λαβόντος· εἰ δὲ ἀνεπόθη πολύ, μειοῖ τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς· ὥστε πρόληψις, ἤδη ὑπὲρ πᾶσαν ἀντιλογίαν ψευσθεῖσα, εἶναι, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα θερμαίνει τὸ σῶμα. Ὁ Bouvier, πιὼν οἰνόπνευμα ἰσχυρόν, παρετήρησε τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος σταθερῶς ταπεινουμένην κατὰ λόγον εὐθὺν πρὸς τὸ καταποθὲν ποσὸν ἐν 40′ ὥρ. ἀπὸ 37^0 εἰς $36^0,6$. Ταὐτὰ δὲ παρετήρησεν ὅ τε Binz καὶ μάλιστα ὁ Riegel, ὁ τὰ πλεῖστα πειραθεὶς διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος ἐπί τε ἀνθρώπων καὶ ζώων. Μαρτυρεῖται ἡ πτῶσις τῆς θερμοκρασίας καὶ ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην παρατηρουμένων παρὰ τοῖς μεθύουσιν ἢ μεθύσοις, ὧν πάντων αἱ χεῖρες ψυχραί. Τὴν κυκλοφορίαν ἐν ἀρχῇ ταχύνει πασιφανῶς ἀπ' ὀλίγου ποσοῦ· ἡ καρδία πάλλει ζωηρῶς καὶ ταχέως, ἐνίοτε μέχρι καρδιοκτύπου παρ' ἀήθεσι· σφυγμοὶ τεταμένοι· πίεσις τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀρτηριῶν μείζων ἢ κατὰ φύσιν· ὁμοίως δὲ ταχύνεται καὶ ἡ ἀναπνοή· ἐπὶ δὲ τούτοις ἐρυθραίνεται τὸ πρόσωπον, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐγχύνονται καὶ στίλβουσιν, ὅλον δὲ τὸ σῶμα διεγείρεται σὺν τῇ ψυχῇ· αἱ κινήσεις γίνονται ζωηρότεραι καὶ εὐτονώτεραι, ἡ ψυχὴ ἀνανήφει ἀπὸ νάρκης ἢ καμάτου ἐντυγχάνοντος, ἡ φαντασία ὀργᾷ· μόνον ἡ πεῖνα σιγᾷ, βεβαίως δὲ καὶ ἡ ὄρεξις τῶν ἀφροδισίων ἀπὸ καταχρήσεως, ἐνῷ ἀπὸ μετρίας πόσεως οἰνοπνεύματος (=οἴνου γενναίου) μάλιστα αὐξάνεται καὶ αὕτη· ὥστε δίκαιον εἶχεν ὁ Beranger γράφων τοὺς ὅσον ὡραίους, τόσον καὶ ἀληθεῖς στίχους·

De mes desirs mal appaisés
ingrat, si tu pouvais te plaindre,
j'aurai du moins pour les eteindre
le vin, où jè les ai puisé.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Διὰ τὴν ταχυτέραν κίνησιν τοῦ αἵματος διὰ τῶν τριχοειδῶν ἐν ἀρχῇ, ἐπιφαίνεται ἐνίοτε μείζων διαφόρησις, ἀεὶ δὲ πλείων διούρησις. Τὰ οὖρα ἐνέχουσιν ἔλαττον ποσὸν οὐρίας καὶ οὐρικοῦ ὀξέος καὶ ἁλάτων, πλεῖον δὲ ποσὸν ὕδατος. Τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἀπολύεται βράδιον καὶ ἔλαττον ἐκ τῶν πνευμόνων, κατὰ τὰ ἐπὶ ζώων καὶ παρ' ἀνθρώποις πειραματισθέντα.

Ἐπισημότατον πάντων τῶν ὀργάνων καὶ πάντων πρωϊμώτερον διαταράσσεται ὁ ἐ γ κ έ φ α λ ο ς· διαταράσσεται δὲ αὐτὸς μάλιστα πάντων καὶ πρωϊμώτερον, διότι, ἅμα ἀναποθὲν τὰ οἰνόπνευμα, δεσμεύεται ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ κυρίως, καὶ μόνον ὅταν οὗτος κορεσθῇ οἰνοπνεύματος, ἀναπίνεται ὑπὸ τῶν ἄλλων ὀργάνων, οἷον τῶν πνευμόνων, τῶν νεφρῶν, τῶν μυῶν, καὶ τελευταῖον τοῦ ἥπατος. Ἀναποθέντος τοίνυν τοῦ οἰνοπνεύματος, πρῶτον μὲν παροξύνονται πάντα τὰ αἰσθητήρια μέχρι καὶ τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν μὴ ὄντων ἢ μεγαλύνειν τὰ ἀντιληφθέντα· διὰ τὴν εὐπάθειαν δὲ ταύτην τρέπεται ὁ ἄνθρωπος εἰς πολυλογίαν καὶ φέρει κρίσεις κατεσπευσμένας καὶ ἐπισφαλεῖς. Ὡς δὲ ἡ ἀντίληψις γίνεται ζωηροτέρα καὶ δυσανάλογος πρὸς τὰς πραγματικὰς ἐντυπώσεις, οὕτω καὶ ἡ ἀντίδρασις γίνεται βιαιοτέρα, ὁ δὲ ἄνθρωπος συγκινεῖται ταχέως, κλαίει, γελᾷ, θορυβεῖ, προσβάλλεται ἐν οὐ δέοντι, λέγει καὶ πράττει αὐθάδη καὶ ἀσχημονεῖ ἢ κακουργεῖ, ἁπλῶς δ'εἰπεῖν μ ε θ ύ ε ι. Ἀλλ' ὅταν ἡ μέθη τελεία, τρέπεται τὸ σῶμα ἐπὶ τἀναντία τῆς διεγέρσεως κατὰ φυσικοὺς νόμους, θὲς δὲ καὶ διότι διαποτίζεται ἡ νευρικὴ οὐσία καὶ ἀδυνατεῖ νὰ λειτουργήσῃ,—ἀπαμβλύνεται τὴν αἴσθησιν· αἱ κινήσεις συμβαίνουσιν ἢ ἀκούσιαι ἢ νωθραὶ ἢ τρομώδεις· ἡ γλῶσσα τραυλίζει ἢ δένεται· τὸ σῶμα σαλεύεται κινούμενον τῇ δε κἀκεῖσε ἐν διηνεκεῖ ἀγῶνι εἰς διατήρησιν τῆς ἰσορροπίας· ὁ στόμαχος ἐπανίσταται εἰς ναυτίαν, ἐρυγάς, ἔμετον· τοὐντεῦθεν δὲ ὑποτυποῦται ἡ εἰκὼν τῆς βαρείας μέθης, τῆς κωματώδους ἢ καρώδους ἢ ἀποπληκτικῆς, ἐν ᾗ ἀποσβέννυται τελείως ἡ αἴσθησις, περιπίπτοντος τοῦ ἀνθρώπου εἰς κῶμα βαθύ. Κοιμᾶται λοιπὸν ὁ μεθύων, βραδέως καὶ ἠχηρῶς καὶ κοπιωδῶς ῥέγχων διὰ πάρεσιν τῶν ἀναπνευστικῶν μυῶν καὶ συσσώρευσιν βλέννης πολλῆς ἐν τοῖς βρόγχοις, πελιδνὸς ἢ γαιόχρους ἢ ὕπωχρος τὸ πρόσωπον, ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνειμένους, ἀσκαρδαμυκτοῦντας, ἐνίοτε προωσμένους ἐκ τῶν κογχῶν, ἄλλοτε κεκλεισμένους, τὴν ἴριδα συνεσπασμένην ὁτέ, διεσταλμένην ἄλλοτε, τὸ δέρμα ψυχρόν, χαλαρόν, ἔστιν ὅτε κολλώδει ἐπικεκαλυμμένον ἱδρῶτι, τὰς ἀρτηρίας συνεσπασμένας, τοὺς σφυγμοὺς μικρούς, βραδεῖς, ἐνίοτε καὶ διαλείποντας, τοὺς σφιγκτῆρας παρειμένους μέχρις ἀκουσίας ἀπολύσεως τῶν οὔρων ἢ τῶν κοπράνων· ὅλως δ' εἰπεῖν ἐγγὺς ὑφέρπει ἡ ἀσφυξία τῆς καρδίας, ἐν ᾗ

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ πολλοὶ τῶν βαρέως μεθυόντων ἀπόλλυνται, ἢ ἁλίσκονται ὑπὸ σπασμῶν ἐπιληψιοειδῶν, ἢ ἀπομένουσιν ἐμβρόντητοι ἐξ αἱμορραγίας ἐγκεφάλου, ἢ πνευμόνων ὑπεραιμίας ἢ ῥήξεως βαθείας. Οὕτως ἄρα δηλητηριάζεται τὸ σῶμα ὀξύτατα διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος. Ἂν μή τι ἀπευκταῖον συμβῇ, ἀνανήφει μετὰ μακρὸν κῶμα ὁ ἄνθρωπος, ἀλγῶν καὶ βεβαρυμένος τὴν κεφαλήν, ναυτίᾳ ἢ διαρροίᾳ κάμνων, ἀνορεκτῶν, διψῶν, ὑποτρέμων, ἐξηντλημένος τὸ σῶμα καὶ δύσκολος τὴν ψυχήν. Ἀνατομικῶς δὲ μεταφραζόμεναι αἱ ἄνω παθήσεις τῶν νεύρων δηλοῦσιν, ὅτι ἐξ ὀλίγου μὲν οἰνοπνεύματος διεγείρονται κατ' ἀρχὰς τὰ μεγάλα τοῦ ἐγκεφάλου ἡμισφαίρια, ἐκ πολλοῦ δὲ ἀπαμβλύνονται ταῦτα, ἐρεξῆς δὲ ἡ παρεγκεφαλὶς καὶ ἡ γέφυρα τοῦ Οὐαρολίου, ὅθεν ἡ τῶν κινήσεων ἀσυναρτησία καὶ ἀρρυθμία, ὕστερον ὁ προμήκης μυελός, ὅθεν ἡ βλάβη τῶν ἀναπνευστικῶν κινήσεων, ἐρεξῆς ὁ βολβός, ὅθεν οἱ καθολικοὶ σπασμοί, οἱ ἐπιληψιοειδεῖς εἴτε καὶ ἄλλοι, καὶ τελευταῖον ὁ ῥαχίτης, ὅθεν ἡ πάρεσις τῶν κινήσεων καὶ ἡ ἀναισθησία ἐν ὅλῳ τῷ σώματι.

Γνωστόν, ὅτι παρατηροῦνται πολλαὶ αἱ παραλλαγαὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ οἰνοπνεύματος ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, προϊοῦσαι ἐκ τῆς κράσεως, τῶν ἕξεων, τῆς συνηθείας, τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους κτλ., καὶ ὅτι παρὰ τοῖς εἰθισμένοις εἰς αὐτὸ ἀπαιτοῦνται ἀεὶ πλείονα ποσὰ εἰς παραγωγὴν τῆς αὐτῆς ἐνεργείας. Ἡ ταπείνωσις μάλιστα τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος παρὰ πολυπότοις δὲν παρατηρεῖται οὔτε σαφὴς οὔτε ἐπίσημος, ὅσον παρὰ τοῖς ἀήθεσιν.

Ἡ νεκροτομὴ τῶν ὀξέως δηλητηριασθέντων δι' οἰνοπνεύματος (ἐδηλητηριάσθησαν ὀξέως παιδία ἀπὸ 1—2 οὐγ.) δεικνύει στόμαχον ἐνειμένον, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ τὸ αἷμα πεπηγὸς ἐν τοῖς ἀγγείοις τοῦ βλεννοϋμένους, κατὰ τόπους ἐκχυμώσεις, σπανίως τοὺς ἀδένας πύῳ διηθημένους· πνεύμονας σφόδρα ὑπεραιμοῦντας μέχρις οἰδήματος καὶ αἱμορραγίας, ἐστὶν ὅτε ἡπατωμένους ἐρυθρῶς ἐν τῷ μελανωπῷ, ἄλλοτε διερρωγότας ῥῆγμα μέγα, ὡς παρετηρήσαμεν ἡμεῖς ἅπαξ παρὰ ναυτικῷ· καρδίαν καὶ μεγάλα ἀγγεῖα πλήθοντα αἵματος πισσοειδοῦς καὶ ῥοώδους ἢ ἀναμίκτου θρόμβοις εὐθρύπτοις· νεφροὺς καὶ ἧπαρ ὑπεραιμοῦντα· μήνιγγας σφόδρα ἐνειμένας, ἐνίοτε καὶ οἰδηματώδεις· ἐγκέφαλον ὑπεραιμοῦντα, ἔστιν ὅτε μέχρις ἀποπληξίας· εὑρέθη ὅμως καὶ ἄναιμος. Μικροσκοπικῶς ἐξετασθεῖσα ἡ μυελώδης οὐσία τῶν νευρικῶν ἰνῶν ὑπὸ τοῦ Roudanowsky εὑρέθη κατὰ Gubler ὡς συγκειμένη ὑπὸ στιγμάτων στιλπνῶν, οἷα δηλαδὴ εὑρηνται καὶ ἐπὶ ἀσφυξίας ἐξ ἀερίων ἀνεπιτηδείων εἰς ἀναπνοήν.

Ἀντίδοτα κατὰ τῆς ὀξείας δηλητηριάσεως εἶναι πρῶτον μὲν κένωσις τοῦ ἐν τῷ στομάχῳ καὶ τοῖς ἐντέροις οἰνοπνεύματος δι' ἐμετι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κοῦ ἐκ θειϊκοῦ ψευδαργύρου μάλιστα, ἢ διὰ γαστραντλίας, ἢ δι' ὑποδορίου ἐνέσεως ἀπομορφίνης, καὶ κλύσματα δραστικὰ ἐκ σέννης, ἢ θαλασσίου ὕδατος ἢ διαλύσεως ἅλατος μαγειρικοῦ, ἢ καὶ θειϊκῆς μαγνησίας κτλ., ἔπειτα ἐκδίωξις τοῦ αἵματος ἐκ τῆς κεφαλῆς διὰ καταντλήσεων ὕδατος ψυχροῦ, ἀναζωπύρησις τῆς θερμότητος τοῦ δέρματος διὰ ζωηρῶν ἐπιτριβῶν, ἐξέγερσις τῶν νεύρων ἐκ τοῦ ληθάργου δι' ἀμμωνίας ἀεριώδους, ἀναπωμένης εἰς τοὺς μυκτῆρας, προπότισις σταγόνων τινῶν ἀμμωνίας ἢ αἰθέρος θειϊκοῦ, ἐπὶ δὲ ἀσφυξίας ἀναπνοὴ τεχνητὴ ἢ ἐφαρμογὴ τοῦ γαλβανισμοῦ ἐπὶ τῆς καρδιακῆς χώρας, κατὰ δὲ τῆς σφυδρᾶς τοῦ ἐγκεφάλου ὑπεραιμίας δακτυλῖτις καὶ κινίνη κατὰ Gubler, καὶ αὐτὴ ἡ φλεβοτομία, ἂν ἡ ποιότης τῶν σφυγμῶν καὶ ἡ κατάστασις τῆς καρδίας ἐπιβάλῃ τὸ πρᾶγμα.

Ἡ καθ' ἕξιν πύσις πολλοῦ οἰνοπνεύματος καὶ τῶν φερωνύμων ποτῶν φέρει ἐν τῷ σώματι βλάβας πολλὰς καὶ βαθείας καὶ ἀνεπανορθώτους, ὧν αἱ κλασικώτατα περιγραφαὶ παρεδόθησαν ἡμῖν ὑπὸ ἰατρῶν σκανδιναυῶν (Magnus Huss), διότι οἱ ὑπερβόρειοι μάλιστα λαοὶ μεθύσκονται δι' οἰνοπνεύματος μέχρις ἀποκτηνώσεως. Καλαὶ περιγραφαὶ δύνανται νὰ ποιηθῶσι καὶ ἐν Βυζαντίῳ, τῶν ὀθωμανῶν, διὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ οἴνου, χρωμένων τῷ οἰνοπνεύματι κατὰ κόρον. Πλὴν τοῦ ἄνω περιγραφέντος χρονίου καταρροῦ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, οὗ ἀποτελέσματα ἡ ἀνορεξία, ἐρυγαί συχναί, πρωϊναὶ ναυτίαι καὶ ἔμετοι κτλ. βλάπτεται μάλιστα τὸ ἧπαρ, εἰς ὃ ἡ φλεγμονὴ ἐκ τοῦ δωδεκαδακτύλου εἰσέρπει εἰς τοὺς χοληδόχους πόρους καὶ βαθμηδὸν ἁλίσκει καὶ τὸ παρέγχυμα τοῦ ἥπατος, ὅπερ, ὑπεραιμοῦν ἀδιαπαύστως, διογκοῦται (μεγαλόσπλαγχνος ἀπὸ σπληνὸς καὶ ἥπατος καθ' Ἱπποκράτην ὁ οἰνόφλυξ) καὶ εἶτα ὁτὲ μὲν ἐκλίποῦται, ὁτὲ δὲ καὶ τὸ συνηθέστερον ἐμβάλλεται εἰς κιρρώδη φλεγμονὴν καὶ σκληρίκσιν, ἐν ᾗ ὅλα λοβία ἢ νησίδια τοῦ ἡπατικοῦ παρεγχύματος κατερημοῦνται καὶ φθίνουσι, τὴν θέσιν δὲ αὐτῶν καταλαμβάνει πλήθων κυτταρώδης ἱστός, περισφίγγων καὶ ἄγχων τὰ διάμεσα λοβία, καὶ ποιῶν οὕτω τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἥπατος σαρκοειδῆ καὶ ἀνώμαλον = ἡ παρεμθύσων. Τοιαύτη ἀλλοίωσις, ἀποστενοῦσα τὰς ἐν τῷ ἥπατι ἐπινομήσεις τῆς φλεβὸς τῶν πυλῶν, ἐξαναγκάζει τὸ αἷμα νὰ λιμνάσῃ ἐν ταῖς συνεχέσιν ἀναστομώσεσι καὶ ταῖς ῥίζαις τῆς πυλαίας φλεβός, ὅθεν αἱ κιρσώσεις τῶν ἐπιγαστρικῶν φλεβῶν, αἱ χαρακτηριστικαὶ τῶν κιρρώσεων τοῦ ἥπατος, καὶ αἱ κιρσώσεις τῶν περὶ τὸ ὀρθὸν φλεβῶν καὶ αἱ συχναὶ αἱμορροίδες καὶ αἱ χρόνιαι διάρροιαι κατὰ μέρος, καὶ τὸ τελευταῖον ὕδρωψ ὁ ἀσκίτης καὶ ἀνὰ σάρκα, ἐπιταχυνόμενος ἐκ τῆς ὑδραιμίας. Ἡ χημεία κατέδειξε τὸ ἧπαρ διαπεποτισμένον οἰνοπνεύματι· ἴσως δὲ ἐντεῦθεν ἐν μέρει καὶ ἡ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σανιδοειδὴς σκληρία αὐτοῦ, ὡς ἡ τῶν ἀνατομικῶν παρασκευασμάτων τῶν ἐν οἰνοπνεύματι, συνισταμένη ὡς ἐκ τῆς πήξεως τοῦ λευκώματος.

Τηλικαύτη βλάβη τῶν πεπτικῶν ὀργάνων καὶ τῆς τοῦ αἵματος δημιουργίας ἐν βραχεῖ ὑποσκάπτει τὰς δυνάμεις τοῦ σώματος· διὸ καὶ ἡ γενετήσιος ὁρμὴ καταστέλλεται, ἡ δὲ γονιμότης περιορίζεται ἢ ἀναιρεῖται τὸ παράπαν· καὶ αὐτὰ τὰ τέκνα τῶν μεθύσων γίνονται χοιραδικά, φυματιώδη, ἐπιρρεπῆ εἰς σπασμοὺς ἢ ἠλίθια. Τὸ δέρμα τῶν μεθύσων γίνεται οἰδηματῶδες, γαιῶδες, διαρρεῖται ὑπὸ κεκιρσωμένων φλεβῶν, φέρει πολλαχοῦ ἄκνας καὶ μάλιστα περὶ τὴν ῥῖνα, περὶ δὲ τὰ σκέλη ἐκθύματα παντοειδῆ· ὁ βλεννογόρος ῥινός, ὀφθαλμῶν, φάρυγγος, λάρυγγος, πνευμόνων, οὐροποιητικῶν καὶ γεννητικῶν ὀργάνων πάσχει ὑπεραιμίας χρονίας καὶ καταρροὰς καὶ αἱμορραγίας· ἡ καρδία ἐκλιποῦται· τὰ μεγάλα ἀγγεῖα πάσχουσιν ἀθηρώματα· οἱ νεφροὶ διάχυτον νεφρῖτιδα καὶ ἐκλίπωσιν. Χαρακτηριστικώτερον ὅμως καὶ βαθύτερον πάσχει ὁ ἐγκέφαλος, οὗ αἱ μήνιγγες καὶ ἡ οὐσία, ὑπεραιμήσαντα συχνῶς, οἰδηματοῦνται, κιρσουμένων τῶν ἀγγείων, αἱ δὲ κοιλίαι πληροῦνται ὀροῦ ἀπόζοντος οἰνοπνεύματος, αἱ δὲ λειτουργίαι διὰ τοὺς συχνοὺς ἐξερεθισμοὺς χαλαροῦνται καὶ ἀπαμβλύνονται, ὁ δὲ ἄνθρωπος τελείως ἀποκτηνοῦται, ἢ ῥέπει εἰς αὐτοχειρίαν, ἢ ἁλίσκεται ὑπὸ σπασμῶν ἐπιληψιοειδῶν. Ἐπέρχεται δ' ἐν τῷ μεταξὺ καὶ παροξυσματώδης διέγερσις τοῦ ἐγκεφάλου μετ' ἀϋπνίας, ῥιπτασμοῦ καὶ τρόμου τῶν μελῶν καὶ τοῦ σώματος ὅλου, μετὰ πυρετοῦ, φαντασμάτων φοβερῶν ὡς τὰ πολλά, καὶ μεθ' ὑπεραισθησιῶν παντοίων ὁράσεως, ἀκοῆς, ἁφῆς· ἤτοι φαντάζονται οἱ νοσοῦντες, ὅτι βλέπουσι ζῶα μικρά, ἑρπετά, ὄφεις, ὅτι ἀκούουσιν ἤχους καὶ κρότους βιαίους καὶ φοβεροὺς, ὅτι ἅπτονται ἀραχνῶν, καὶ χειρονομοῦσι βιαίως· συνίσταται δηλαδὴ ἡ τρομώδης παραφροσύνη τῶν μεθύσων, ἡ καταλύουσα αὐτὴ πολλάκις τὴν ζωήν, ἂν μὴ προαναιρεθῇ αὕτη ὑπὸ βλάβης ἄλλων ὀργάνων, καὶ ἥτις ἐκρήγνυται τότε μάλιστα ῥαγδαία, ὅταν ὁ μέθυσος στερηθῇ τοῦ ἀναγκαίου καὶ καθ' ἕξιν ἐρεθισμοῦ ἀπὸ οἰνοπνεύματος, ἢ ὅταν νοσήσας ἐξασθενήσῃ τὸ σῶμα. Φαίνεται καὶ εἶναι βέβαιον, ὅτι, ὡς παρὰ τοῖς καθ' ἕξιν ὀπιοφάγοις καὶ ἀρσενικοφάγοις ἡ ἀποστέρησις τοῦ πεφιλημένου δηλητηρίου καὶ ἡ ἔλλειψις τῆς ἀπ' αὐτοῦ διεγέρσεως ἐμβάλλει τὸ σῶμα εἰς ἀτονίαν ἀκατάβλητον, οὕτω καὶ ἡ ἀποστέρησις τοῦ οἰνοπνεύματος ἀπὸ τῶν καθ' ἕξιν μεθύσων οὐ μόνον προκαλεῖ παρ' αὐτοῖς τὴν ἔκρηξιν τῆς τρομώδους παραφροσύνης, ἀλλὰ καὶ ἐμβάλλει τὸ σῶμα εἰς ἀδυναμίαν τηλικαύτην, ὥστε οὐδεμία συντονία οὔτε τῶν μυῶν οὔτε τῶν νεύρων κατορθοῦται. Οἱ καθ' ἕξιν μέθυσοι, μόνον μεθύοντες ἐπὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ποσόν, εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξωσιν ὡς ὄντα λογικά, ἤτοι αὐτοθελῆ καὶ αὐτοπαθῆ.

Τῶν χρονίως δι' οἰνοπνεύματος δηλητηριασθέντων ἡ νεκροτομὴ δεικνύει σφοδρὸν καταρρουν τοῦ γαστρεντερικοῦ σωλῆνος, ἐκλίπωσιν ἥπατος, νεφρῶν, καρδίας, μυῶν, κυττάρων ἐγκεφάλου, κίρρωσιν ἥπατος, παρεγχυματικὴν μηνιγγίτιδα, ἤτοι πάχυνσιν μηνίγγων, σύμφυσιν τῆς μαλακῆς μήνιγγος ἔνθεν μὲν μετὰ τῆς ἀραχνοειδοῦς καὶ τῆς σκληρᾶς, ἔνθεν δὲ μετὰ τῆς περιφερείας τοῦ ἐγκεφάλου, ἀναιμίαν καὶ στερρότητα τῆς τοῦ ἐγκεφάλου οὐσίας, ὕδρωπα τῶν κοιλιῶν, τὸ δὲ ἐγκεφαλονωτιαῖον ὑγρὸν ἀπόζον οἰνοπνεύματος καὶ ἐνέχον πολὺ τὸ οἰνόπνευμα.

Τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα ἐπικυροῦσιν ἐν τοῖς πλείστοις τὰ παρ'ἀνθρώποις παρατηρούμενα. Πάντα τὰ ζῶα μεθύουσιν ἐπὶ τῷ οἰνοπνεύματι· αἱ περιστεραί, φαγοῦσαι ἄλφιτα, διαπεπωτισμένα ὑπ' αὐτοῦ, ζαλίζονται καὶ συλλαμβάνονται εὐκόλως. Βάτραχοι καὶ ἰχθῦς ζαλίζονται ὁμοίως. Κύνες, γαλαῖ, ἵπποι, ἐλέφαντες, πάσχουσιν ὅ,τι περ καὶ ὁ ἄνθρωπος· οἱ παλαιοὶ Τοῦρκοι προεπότιζον ὀλίγην ῥακὴν τοὺς ἵππους πρὸ τῶν μαχῶν, ἵνα καταστήσωσιν αὐτοὺς ἀτρομήτους καὶ θυμοειδεῖς καὶ εὐτόνους. Ἐγχυθεῖσα οὐγγία οἰν. τῶν 80-85 % εἰς τὸν στόμαχον κονίκλου, ἐπήνεγκεν αὐτῷ μετά τινα λεπτὰ ὥρ. ἀκινησίαν, ἀναισθησίαν τὸ πρῶτον, ὕστερον ἐν ἀρχῇ μέγα τάχος ἀναπνοῆς καὶ σφυγμῶν, εἶτα βράδυνσιν καὶ διάλειψιν καὶ ἐξασθένησιν ἀμφοτέρων, σπασμώδεις κινήσεις πολλαχοῦ τοῦ σώματος, μύσιν ἐν ἀρχῇ, ὕστερον μιδρίασιν πολλήν, καὶ μετὰ 1 1/2 2 ὥ. τὸν θάνατον (πρῶτον ἄπνοια, ὕστερον ἀσφυξία). Ἡ νεκροτομὴ ἐδείξε κατὰ Mitscherlich ἐπίκαυσιν τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου, ἀπὸ αἱμορραγικῆς μαλακύνσεως μέχρις ἐσχαρώσεως, διαρθρὰν τῶν ἐπιθηλίων καὶ θρόμβωσιν τοῦ αἵματος ἐν τοῖς ἀγγείοις τοῦ στομάχου. Ὀλίγον καὶ ἀραιὸν οἰνόπνευμα (τῶν 20—30—40 %), ἐγχυθὲν εἰς τὴν σφραγῖτιδα ζώων, φέρει ἤδη συμπτώματα μέθης· πλεῖον ἢ πυκνὸν (τῶν 70—80 %) ἀποκτείνει παραυτίκα, θρομβοῦν τὸ αἷμα ἐν ταῖς πνευμονικαῖς ἀρτηρίαις καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ. Τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος εὗρον οἱ πλεῖστοι καὶ νεώτατοι τῶν πειραματιστῶν ἐπισήμως ἐλαττουμένην ἐξ οἰνοπνεύματος, τοὺς σφυγμοὺς ὅμως ἐπιταχυνομένους παρὰ τοῖς μὲν τῶν ζώων, τοῖς κονίκλοις, βραδυνομένους παρὰ τοῖς δέ, τοῖς βατράχοις, οὐδεν δε πάσχοντας παρ' ἄλλοις, τοῖς κυσί, ταῖς γαλαῖς· μόνον ὅταν ἀμέσως ἐγχυθῇ εἰς τὰς φλέβας τινῶν μαστοφόρων, οἷον τῶν γαλῶν, ἀραιοῦνται οἱ σφυγμοὶ παραυτίκα. Ἡ πίεσις τοῦ αἵματος ἐξασθενεῖ σταθερῶς. Τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ μάλιστα αἱ ἀρτηρίαι εὐρύνονται προφανῶς, κἂν τε ἀπὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ στομάχου ἀναποθῇ τὸ οἰνόπνευμα, κἄν τε ἀμέσως ἐγχυθῇ εἰς τὰς φλέβας, καθ' ἃ παρετηρήθη ἐπὶ ζωοτομιῶν ὑπὸ τοῦ Neumann. Εὐρύνονται δέ, ὅταν ἀναποθῇ ὀλίγον, ἐνῷ συσπῶνται ἢ πάσχουσιν ἀτακτόν τινα διαδοχὴν στενώσεως καὶ εὐρύνσεως, ὅταν ἀναποθῇ πολύ.

Ὅτι μὲν ἀπορροφεῖται ἐν μέρει ἀναλλοίωτον τὸ οἰνόπνευμα, τοιοῦτον δ' ἐγκυκλοφορεῖται ἐν μέρει, ἀποδεικνύει ἀριδήλως ἥ τε ὀσμὴ τοῦ αἵματος καὶ τῶν ὀργάνων καὶ ἡ χημικὴ ἀνάλυσις τῶν τοῦ σώματος χυμῶν. Ἐν τῷ ἐγκεφαλονωτιαίῳ ὑγρῷ ὑπάρχει οἰνόπνευμα, ὅλαι δ' οὐγγίαι ἀπεστάχθησαν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ ἐγκεφάλου μεθύσων. Τὸ γάλα θηλαζουσῶν γυναικῶν, ὅταν μεθυσθῶσι, προσκτᾶται δύναμιν μεθυστικὴν ἐπὶ τῶν βρεφῶν, γνωστὰ δ' εἶναι πολλὰ ἀνέκδοτα ἰατρῶν, διαγνωσάντων κῶμα βρεφῶν ἐκ μέθης τῶν μητέρων· ἀλλὰ καὶ οἱ μῦς καὶ ἡ καρδία καὶ οἱ πνεύμονες εὑρέθησαν ἐνέχοντες οἰνόπνευμα παρά τε ζώοις δηλητηριασθεῖσι δι' αὐτοῦ καὶ παρ' ἀνθρώποις. Μόνον ἐν τῷ χυλῷ δὲν ἀνακαλύπτεται· ἴσως διότι ἀναμυζᾶται διὰ τῶν φλεβίων, οὐχὶ δὲ διὰ τῶν χυλοφόρων ἀγγείων. Ἐν τῷ αἵματι ἀνευρίσκεται ἐν ἀρχῇ ὀλιγοστόν· ἀλλ' ὅταν διαποτισθῇ ὅλον τὸ σῶμα, ἀνακαλύπτεται πλεῖον ἐν τῷ αἵματι ἢ ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ὀργάνοις. Ἐξηγεῖται δὲ ἡ ἐν ἀρχῇ ὀλιγότης ἐντεῦθεν, διότι, ὀλιγοστὸν ἀναποθέν, ἀποσυντίθεται ἐν τῷ στομάχῳ εἰς ὀξικὸν ὀξύ, εἴτε καὶ ὕστερον ἐν τῷ αἵματι, καταφλεγόμενον ὡς οἱ ὑδατάνθρακες, τὸ σάκχαρον καὶ τὸ λίπος, εἰς ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ εἰς ὕδωρ, ἢ ἐκδιαπνεῖται ταχέως. Τόσῳ δὲ θᾶσσον συμβαίνει ἡ ἐκ τῶν πνευμόνων ἔκπνοια, ὅσῳ ἐλάσσων ἡ πίεσις τῆς ἀτμοσφαίρας ἐπὶ τοῦ σώματος· διὰ τοῦτο ἄρα καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων ζωρότερον καὶ ἀβλαβέστερον πίνεται τὸ οἰνόπνευμα, ἢ ἐπὶ τῶν πεδιάδων, ἐν τοῖς χωρίοις μᾶλλον ἢ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐν ἀναπεπταμένῳ τόπῳ μᾶλλον ἢ ἐν δωματίοις καὶ ὑπογυίοις καθύγροις καὶ κοιλώμασι καὶ σπηλαίοις, οἷα εἶναι τῶν ἀπανταχοῦ μεθύσων τὰ καταγώγια, μᾶλλον ἐν θέρει ἢ ἐν χειμῶνι, μᾶλλον καὶ τάχιον ἐν κλίμασι θερμοῖς ἢ ἐν ψυχροῖς· ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ μέθη οὐδέποτε γίνεται τοσοῦτον βαρεῖα, ὅσον παρὰ τοῖς ὑπερβορείοις λαοῖς.

Πῶς μεταχηματίζεται ἐν τῷ αἵματι τὸ οἰνόπνευμα, ἀκριβῶς εἰπεῖν, ἀγνοοῦμεν εἰσέτι. Δὲν εἶναι ἀναμφιρήστως ἀποδεδειγμένον, ἐπὶ πόσον ἐν τῷ αἵματι ἀποσυντίθεται εἰς ὕδωρ καὶ ἀνθρακικὸν ὀξὺ κατὰ τὴν πασίγνωστον θεωρίαν τοῦ Liebig, ἐξ οὗ δήπου παράγουσί τινες καὶ τὸ φλεβωδέστερον καὶ μελανώτερον τοῦ αἵματος· οὐδ' εἶναι ἀπόδειξις ἡ μελάγχροια· διότι ἐνδέχεται ἡ κατάπλησις τοῦ αἵματος δι' ἀνθρακικοῦ ὀξέος νὰ προέρχηται ἐκ τῆς ἀφυΐας αὐτοῦ εἰς τὸ ἀναμυζᾶν ὀξυγόνον καὶ λαμπρύνεσθαι ἢ ἀρτηριοῦσθαι· δυνατὸν δὲ νὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βόλου

παράγηται ἡ φλέβωσις τοῦ αἵματος καὶ ἐκ τοῦ ἀνθρ. ὀξέος, ἤ, τὸ συνηθέστερον, ἐκ τοῦ χρονίου καὶ ἐμφυσηματικοῦ κατάρρου, τοῦ τοσοῦτον συχνοῦ παρὰ τοῖς μεθύσοις. Φέρεται εἰς ἀπόδειξιν τῆς τοῦ οἰνοπνεύματος ἐν τῷ αἵματι ἀπασυνθέσεως ἢ καταφλέξεως καὶ τοῦτο, ὅτι εὑρίσκεται ἐν αὐτῷ ὀξικὸν ὀξὺ καὶ αἰθήρ, ἀφ' οὗ (τοῦ τελευταίου) παράγουσί τινες πᾶσαν τὴν τοῦ οἰνοπνεύματος μεθυστικὴν δρᾶσιν. Ἀλλ' ὅμως ἀμφοτέρων τούτων, ὀξικοῦ ὀξέος δηλαδὴ καὶ αἰθέρος, ἡ ἐν τῷ αἵματι παρουσία μετὰ τὴν ἀνάπροσιν οἰνοπνεύματος ἀμφιβάλλεται σφόδρα καὶ ὑπὸ πολλῶν (Maurice Perrin), ἐνῷ τοὐναντίον καθαρὸν τὸ οἰνόπνευμα ἀνευρίσκεται ἁπανταχοῦ τοῦ σώματος. Οὐδ' αὐξάνεται ἐπὶ τῷ οἰνοπνεύματι ἡ ἐκ πνευμόνων καὶ δέρματος ἐκδιαπνοὴ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ὡς ἔπρεπε νὰ συμβαίνῃ, ἂν πολὺ τὸ οἰνόπνευμα κατεφλέγετο ἐν τῷ σώματι εἰς ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ εἰς ὕδωρ (Perrin). Ἐν τοῖς οὔροις ἀνακαλύπτεται ἤδη καὶ $^1/_4$ ὥρ. μετὰ τὴν πόσιν 1—2 οὐγγιῶν οἰνοπνεύματος κοινοῦ· ἐκκρίνεται δὲ δι' αὐτῶν μόλις τὸ $^1/_{10}$ τοῦ καταναλωθέντος ποσοῦ, παρατεινομένης τῆς ἐκκρίσεως 10 –12 ὥρας κατὰ τὸν Dupré. Ζωηροτέρα συμβαίνει ἡ ἔκκρισις ἐκ τῶν πνευμόνων καὶ τοῦ δέρματος, διαρκοῦσα κατὰ τὰ ἐπὶ κονίκλων πειράματα καὶ μέχρι τῶν 24 ὡρ., ὅτε κατὰ τὰς πρώτας 5 ὥρ. ἐκφεύγουσιν ἐκ τῶν πνευμόνων καὶ τοῦ δέρματος 4—5 % ὅλου τοῦ καταποθέντος, 2 % δὲ μόνον ἐκ τῶν νεφρῶν. Ἐπειδὴ ὅμως ἀπ' ὀλίγου οἰνοπνεύματος ἐλάχιστα μόρια ἐκκρίνονται ἐκ τῶν διαφόρων ἐκκριτικῶν ὀργάνων, ἐλάχιστα δὲ ἢ οὐδόλως εὑρίσκονται ἐν τῷ αἵματι τότε, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν κατὰ δίκαιον λόγον, ὅτι ὀλίγον μὲν ποθὲν καταφλέγεται τελείως ἢ ἀμέσως εἰς ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἢ κἂν καταφλέγεται, ἀφοῦ προσχηματισθῇ εἰς ὀξικὸν ὀξύ, τοῦτο δὲ πάλιν συντεθῇ μετὰ τῶν ἀλκαλίων εἰς ὀξικὰ ἅλατα, καὶ ταῦτα τὸ τελευταῖον διαπέσωσιν εἰς ἀνθρακικά· πολὺ δὲ ποθέν, ἀφοῦ καὶ τότε κατὰ τὸ λιβείγειον θεώρημα καταδαπανηθῇ ἐν τῷ σώματι ἐπὶ μέρος εἰς διατήρησιν τῆς θερμότητος, τὸ λειπόμενον κυκλοφορεῖται καὶ ἀποκρίνεται ἀναλλοίωτον.

Ἀναποθὲν τὸ οἰνόπνευμα ἀνασπᾶται ὑπὸ τῶν ὀργάνων τάχιστα, μόνον δὲ ἀπὸ χρήσεως μακρᾶς καὶ κατακόρου περιέχεται ἐν τῷ αἵματι. Πρώτιστα πάντων ἀναπίνεται ὑπὸ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν νεύρων· διὸ καὶ ὡς πλεῖστον καὶ ὡς τάχιστα εὑρίσκεται ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τῆς χημείας, ὕστερον ἀναπίνεται ὑπὸ τῶν νεφρῶν καὶ τῶν πνευμόνων καὶ τῶν μυῶν, ὀψιαίτατα δὲ ὑπὸ τοῦ ἥπατος. Ἡ τοιαύτη δὲ καταδέσμευσις τοῦ οἰνοπνεύματος, ἡ κατὰ προτίμησιν ὑπὸ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ ἥπατος, καὶ ἡ κατὰ προτίμησιν ἀπόκρισις ἀπὸ νεφρῶν καὶ πνευμόνων, παρέχει ἐξήγησίν τινα ἐπαρκῆ τῆς καθ' ὑπερβολὴν καὶ κυριάτητα

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βλάβης τῶν μνησθέντων ὀργάνων καθ' ὑρήν τε καὶ λειτουργίαν μετὰ τὴν καταχρησιν οἰνοπνεύματος.

Ἐγκυκλοφορούμενον ἐν τῷ σώματι ἐρρέθη, ὅτι ῥικνοῖ τὰ αἱμοσφαίρια καὶ ὅτι πηγνύει τὴν αἱμοσφαιρίνην· ἐντεῦθεν δ' ἐξηγοῦσί τινες τὴν ὀλίγην ἐπιτηδειότητα τοῦ αἵματος τῶν μεθύσων εἰς τὸ ἀναπίνειν ὀξυγόνον κατὰ τὴν ἀναπνοήν· ἀλλὰ καὶ τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου δὲν φέρονται αἱ ἀποδείξεις ἀναμφίλεκτοι καὶ σαφεῖς. Ἐπειδή, ὅ,τι φαίνεται ἐπὶ τῆς δοκιμαστικῆς ὑέλου καὶ ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον ἐν ποσῷ αἵματος μόλις ὁρατῷ, δὲν συμβαίνει κατ' ἀνάγκην καὶ ἐν τῷ ζῶντι σώματι, εἰς ὃ εἰσβιβασθέν, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ πείραμα, τὸ οἰνόπνευμα, ἤθελε παραχρῆμα καταπνίξει τὴν ζωήν. Ἔπειτα δὲ εἶναι καὶ οἱ τοὐναντίον διατεινόμενοι, ὡς ὁ Manassein καὶ Marvaud, οἱ εὑρόντες τὰ ἐρυθρὰ αἱμοσφαίρια ὀγκωδέστερα ἐπὶ τῇ πόσει τοῦ οἰνοπνεύματος, ὀγκωδέστερα καὶ παρὰ ζώοις πυρέσσουσι. Μεμονωμέναι φέρονται καὶ αἱ παρατηρήσεις, ὅτι, ἂν ἐπὶ τῶν αἱμοσφαιρίων διοχετευθῶσιν ἀτμοὶ οἰνοπνεύματος, διαλύονται ταῦτα, ὡς εἰ συνέκειντο ἐκ λίπους. Ἐρρέθη ὁμοίως, ὅτι τὰ λευκὰ αἱμοσφαίρια πληθύνονται ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν· ἀλλὰ συμπεραίνεται τοῦτο μᾶλλον ἐκ τῆς ἀναιμίας καὶ λειφαιμίας τὰς μετὰ καταχρησιν οἰνοπνεύματος, ἢ ἐξ ἀμέσων παρατηρήσεων καὶ ὑπολογισμῶν. Βεβαιότερον εἶναι, ὅτι τὰ μόρια τοῦ λίπους, τὰ ἐν τῷ αἵματι, πληθύνονται· ὅθεν δήπου καὶ τὸ γαλακτοχρόως τεθολωμένον τοῦ ὁροῦ παρὰ τοῖς μεθύσοις ἢ μεθύουσι, γινομένου, οἷος ἐν καιρῷ τῆς πέψεως μετὰ τὸ φαγεῖν, ὅταν εἰσρεύσωσιν εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀθρόα τὰ λιπαρὰ μόρια τῶν τροφῶν. Ἐντεῦθεν δέ, ὡς καὶ ἐκ τῆς παρατηρήσεως, ὅτι οἱ μέθυσοι ἔχουσι τὸ σῶμα βρίθον λίπους ἐγκατατεθειμένου μάλιστα ἐν τῇ γαστρὶ περὶ τὸ ἐπίπλοον, ἐν τῷ ἥπατι, περὶ τὴν καρδίαν καὶ ἀλλαχοῦ, συνεπέραναν ἄλλοι, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα μετασχηματίζεται ἐν τῷ αἵματι καὶ τῷ σώματι καθόλου εἰς ὑδατάνθρακα, ἤτοι λίπος. Ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα αὕτη δὲν φαίνεται ἀναμφίλεκτος, πρῶτον διότι οὐχὶ πάντες οἱ καθ' ἕξιν μεθυσκόμενοι εἶναι λιπώδεις, πλὴν τῶν ζυθοποτῶν· τοὐναντίον μάλιστα, οἱ καθαρῷ χρώμενοι τῷ οἰνοπνεύματι (ἄνευ ἀμύλου ἢ σακχάρου) εἶναι ἰσχνοί· δεύτερον διότι τὸ οἰνόπνευμα πασίγνωστον, ὅτι παρακωλύει τὴν κατανάλωσιν τῆς ὀργανικῆς ὕλης ἐν τῷ σώματι, καταστέλλει δὲ καὶ πολλὰς λειτουργίας, ἐφ' ὧν καταδαπανᾶται τὸ λίπος, οἷον τὴν ἀναπνοήν, τὰς μυϊκὰς κινήσεις, τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τὴν γενετήσιον ὁρμήν.

Ἡ κίνησις τοῦ αἵματος ἐπιταχύνεται μὲν κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ὕστερον ἐξασθενεῖ, ὅταν μάλιστα ἀναποθῇ πολὺ τὸ οἰνόπνευμα,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπὶ τέλους δὲ καὶ βραδύνεται. Ἐντεῦθεν δὲ προέρχεται καὶ ἡ διαστολὴ (ἐκ λιμνάσεως τοῦ αἵματος) τῶν περιφερικῶν ἀγγείων καὶ μάλιστα τῶν φλεβῶν, ἐξασθενούσης τῆς vis a tergo, καὶ ἡ κίρσωσις αὐτῶν ἐν τῷ ἐπιπεφυκότι, περὶ τὴν ῥῖνα, ἐν τοῖς σκέλεσι, καὶ τὰ τούτοις παρεπόμενα, οἱ χρόνιοι κατάρροι καὶ αἱ ἄκναι καὶ τὰ ἐκθύματα. Ἡ τάχυνσις τῆς κινήσεως τοῦ αἵματος ἐξηγεῖται ἐκ πρωτοτύπου ἐρεθισμοῦ τῶν νευρικῶν κέντρων, ἀφ' ὧν ἡ κίνησις τῆς καρδίας, ἡ δὲ βράδυνσις, ἢ ὕστερον, ἐκ παραλύσεως τῶν κέντρων τούτων, τῶν τε ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῶν ἐν τῷ προμήκει μυελῷ. Ἐν ἀρχῇ τῆς ἐνεργείας μετρίου οἰνοπνεύματος σὺν τῇ ταχύτητι, τῇ ὀλίγῃ ἐκείνῃ καὶ σμικρᾷ, τῆς κυκλοφορίας αὐξάνεται καὶ ἡ πίεσις τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀγγείων, ἀφοῦ ἡ καρδία πάλλεται ζωηρῶς καὶ μέχρι ἐλαφροῦ καρδιοκτύπου παρὰ τοῖς ἀήθεσιν, ὡς καθ' ἡμέραν παρατηροῦμεν. Ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ οἰνοπνεύματος καὶ ἀπὸ χρήσεως μακρᾶς καὶ συνήθους καὶ μεθυστικῆς, ἢ ἐπὶ χρονίας δηλητηριάσεως, καθ' ὅσον ἀτονεῖ ἡ ὠστικὴ δύναμις τῆς καρδίας, ἐλαττοῦται καὶ ἡ πίεσις τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀρτηριῶν, τοῦθ' ὅπερ προχειρότατα ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς σμικρότητος καὶ ἀσθενείας τῶν σφυγμῶν, οἱ δὲ ἀνατομικοὶ λόγοι τῶν φαινομένων εἶναι ὁτὲ μὲν πάρεσις τῶν νευρικῶν κέντρων, ὁτὲ δὲ ἡ ἐκλίπωσις τῶν ἀγγείων καὶ τῆς καρδίας.

Βέβαιον, ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ταπεινοῦται ἐπὶ τῷ πολλῷ οἰνοπνεύματι. Περὶ τῆς ψυκτικῆς ταύτης τοῦ οἰνοπνεύματος δράσεως παρὰ τοῖς ὑγιέσι πρόχειροι πρόκεινται αἱ ἀποδεικτικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν μεθυόντων, οἵτινες πάντες ἐν μέθῃ βαρείᾳ εἶναι ψυχροὶ τὸ σῶμα, πελιδνοὶ τὸ δέρμα, ἔχουσι τοὺς σφυγμοὺς ἀραιοὺς καὶ μικρούς, σπανιώτερον ἀραιοὺς καὶ τεταμένους καὶ πλήρεις. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ πειράματα τοῦ Riegel (1873), τὰ διὰ πολλῶν γενναίων οἴνων ἐκτελεσθέντα παρά τε ὑγιέσι καὶ παρὰ νοσοῦσιν, ὡς καὶ τὰ δι' οἰνοπνεύματος καθαροῦ, ἀλλ' ἠραιωμένου, ἀπὸ μὲν ὀλίγου ποσοῦ τὸ θερμόμετρον δεικνύει ὁτὲ μὲν ἀνύψωσιν τῆς θερμοκρασίας, ὁτὲ δὲ ταπείνωσιν ταύτης κατὰ δεκατημόριά τινα βαθμοῦ, ἀπὸ δὲ μειζόνων ποσῶν, πτῶσιν ἀνάλογον πρὸς τὸν εἰλημμένον ποσόν, ἐπὶ δὲ ὀξείας δηλητηριάσεως καταπτωσιν τῆς θερμοκρασίας κατὰ 2—5° Ε. Πόθεν ἡ ταπείνωσις αὕτη, οὕπω ἐβεβαιώθη· καίτοι λέγουσιν οἱ μέν, ὅτι προέρχεται ἐκ βραδύνσεως τῆς τῶν μορίων μεταλλαγῆς, οἱ δὲ ἐκ τοῦ περιορισμοῦ τῆς καταφλέξεως τοῦ ἄνθρακος ἐν τῷ σώματι καὶ ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῶν ὀξειδωτικῶν πράξεων, ἄλλοι ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἀναμυζήσεως τοῦ ὀξυγόνου ἢ ἐκ τῆς παρέσεως τῶν μυῶν, ὧν ἡ ἐνέργεια θεωρεῖται ὡς εἷς τῶν μεγίστων παραγόντων τῆς ἐν τῷ σώματι θερμασίας· ἄλλοι δὲ λέ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γουσιν ἄλλα. Δὲν εἶναι δὲ ἀναντίρρητον, ὅτι ψύχεται τὸ σῶμα διὰ τὰ ἄνω, διότι ἡ ψύξις συμβαίνει καὶ ὀλίγα λεπτὰ (10′) ὥρ. μετὰ τὴν πόσιν τοῦ οἰνοπνεύματος. Ἴσως ἡ πτῶσις τῆς θερμοκρασίας προέρχεται, ἐν μέρει κἄν, ἐκ τῆς ἐπισωρεύσεως ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐν τῷ αἵματι, ἀφοῦ ὁμολογεῖται, ὅτι ἐλαττοῦται ἡ ἀπέκκρισις τούτου ἐκ τοῦ σώματος τῶν μεθυόντων.

Ὅτι ἡ μεταλλαγὴ τῶν μορίων ἐν τῷ σώματι βραδύνεται ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος, φαίνεται ὑποδεικνυόμενον ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῆς οὐρείας καὶ τοῦ οὐρικοῦ ὀξέος καὶ τῶν λοιπῶν στερρῶν μορίων τῶν οὔρων, ἐνῷ τὰ ὑδατώδη μόρια τούτων πληθύνονται, ἐφ' ᾧ δή που καὶ τὸ Ε. Β. τῶν οὔρων ἐλαττοῦται. Ἐκ τῆς ἐλαττώσεως ταύτης περὶ τὴν μεταλλαγὴν καὶ καταδαπάνησιν τῆς ὀργανικῆς ὕλης φαίνεται, ὅτι ἐν μέρει προέρχεται καὶ ἡ ἐλάττωσις τῆς ὀρέξεως τῶν τροφῶν. Δὲν αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος πεῖναν, διότι δὲν ἔχει πολλὴν ἀνάγκην νέας οὐσίας ὀργανικῆς. Εἶναι δὲ τοῦτο τόσον ἀληθές, ὥστε κατὰ κανόνα καὶ νόμον στρατιῶται καὶ ναῦται καὶ οἱ μακρὰς ἀναλαμβάνοντες ὁδοιπορίας καὶ ἔργα ἐπίμοχθα φέρονται ἀκαθέκτως ἐπὶ τὸ οἰνόπνευμα, παρεχόμενον τοῖς στρατευομένοις ἄλλως τε καὶ ὡς νόμιμον στοιχεῖον τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης. Ἀλλ' ὅσον εἶναι βέβαιον τὸ πρᾶγμα, τόσον εἶναι σκοτεινὴ ἡ αἰτία αὐτοῦ.

Παρετηρήθη καὶ εἶναι βέβαιον, ὅτι ἄνθρωποι ἐπὶ νόσων πυρετικῶν βαρειῶν, οἷον τύφων, ἀποκρούοντες νὰ λάβωσι πᾶσαν ἄλλην τροφὴν ἢ ἐμοῦντες ἐπ' αὐτῇ, διατηροῦνται ζῶντες ἐφ' ἱκανόν, ἂν μόνον λαμβάνωσιν οἶνον ἢ ῥακὴν ἢ ῥούμιον ἢ οἷον δήποτε ἄλλο οἰνοπνεύματος εἶδος, ἀρέσκον αὐτοῖς· διότι ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ ἢ ἐν τῷ παρεγχύματι τῶν ὀργάνων φαίνεται, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα χρησιμεύει ὡς ὑδατάνθραξ, λίπος, σάκχαρον καὶ ὡς αὐτὰ τὰ λευκωματοειδῆ ἐπί ποσόν, εἰς παραγωγὴν θερμότητος καὶ δυνάμεως· μάλιστα δὲ καὶ δαπανᾶται τάχιον τῶν ἄλλων ὑδατανθράκων. Οἱ σφόδρα ἐξησθενηκότες τὸν στόμαχον, οἱ μὴ δυνάμενοι μήτε φυτικὴν μήτε ἀζωτοῦχον νὰ καταπέψωσι τροφήν, οὗτοι δύνανται μετὰ μεγάλης εὐκολίας νὰ καταπέψωσιν οἰνόπνευμα ἠραιωμένον ὕδατι πολλῷ· καὶ θεωρητέον ἄρα τὸ οἰνόπνευμα ὡς ἀντεμβαλλόμενον ἢ ἐξοικονομητικὸν τῶν ὑδατανθράκων, ἐν μέρει δὲ καὶ κατ' εὐθεῖαν βραδυντικὸν τῆς φθορᾶς οὐσίας ὀργανικῆς.

Σκότος βαθύτατον ἐπιπολάζει καὶ ἐπὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐπέρχεται ἡ βλάβη τῶν νεύρων, τῶν τε περιφερικῶν καὶ τῶν ἐν τῷ κέντρῳ· οὐδὲ κερδαίνομέν τι, ἂν εἴπωμεν, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα ἐνεργεῖ χημικῶς κατὰ πρατίμησιν ἐπὶ τῆς νευρικῆς οὐσίας, τῆς μυελίνης κατὰ Roudanousky, τοῦ εὑρόντος ταύτην ἀντὶ μάζης ὁμογενοῦς μεταβεβλημένην

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς μικρὰ καὶ στιλπνὰ σφαιρίδια, οἷόν τι ἐρρέθη, ὅτι συμβαίνει καὶ ἐπὶ δηλητηριάσεως δι'αἰθέρων καὶ ὀπίου—οὐδὲ ἂν εἴπωμεν, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα, διαλύον πολλὰ τῶν λιπωδῶν στοιχείων, διαφθείρει ἴσως ἐν μέρει τὴν οὐσίαν τῶν νεύρων, τὴν συνεστηκυῖαν ἐκ πολλῆς πιμελῆς· οὐδ' ὅτι, πηγνῦον τὸ λεύκωμα, καθιστάνει τὴν νευρικὴν οὐσίαν στερροτέραν καὶ ἑπομένως ἀνεπιτηδειοτέραν εἰς δρᾶσιν· οὐδ' ὅτι ἡ νάρκωσις καὶ ἡ κάρωσις εἶναι ἐπιφαινόμενα μοιραῖα τῆς διεγέρσεως, οἱονεὶ ἐνδείγματα ἐξαντλήσεως· διότι ἀπὸ πολλοῦ οἰνοπνεύματος, συντόμως ληφθέντος, ἀποκαροῦται ὁ ἄνθρωπος καὶ πρὸ τοῦ διεγερθῆναι, ὡς συμβαίνει καὶ ἐξ ἄλλων δηλητηρίων· οὐδ'ὅτι πᾶσα βλάβη τῶν νεύρων εἶναι ἀποτέλεσμα ὑπεραιμίας ἐγκεφαλικῆς, διότι πολλοὶ τῶν πασχόντων τρομώδη παραφροσύνην ἢ καὶ θανόντων ἐκ μέθης χρονίας εὑρέθησαν ἄναιμοι τὸν ἐγκέφαλον. Ἂν δὲ εἴπωμεν, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα ἀντικρυς δηλητηριάζει τὰ νεῦρα, οὐδὲν ἄλλο λέγομεν, εἰμὴ ὅτι ἀγνοοῦμεν τὸ παράπαν τὸν τελευταῖον λόγον τοῦ γεγονότος.

Ἐνέργεια διαιτητική. Πηγάζει ἐκ τῆς φυσιολογικῆς. Εἶναι τὰ οἰνοπνευματώδη, ὅταν προσηκόντως καὶ μεμετρημένως ληφθῶσιν, ἥπια καὶ ἀναγκαῖα πολλάκις διεγερτήρια τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων πρὸ τοῦ φαγεῖν καὶ μετ' αὐτό, ῥωστικὰ δὲ καὶ τῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς θερμοποιήσεως, καὶ δὴ καὶ τοῦ τόνου τῶν μυῶν καὶ τῆς καθόλου λειτουργίας τῶν νεύρων. Διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος οἱ στόμαχοι τῶν πενήτων καὶ τῶν πτωχῶν, οἱ κατ'ἀνάγκην ἔχοντες νὰ κατεργασθῶσι φυτικὰς καὶ δυσπέπτους τροφάς, διεγείρονται εἰς συντονωτέραν καὶ ἔκκρισιν καὶ περισταλτικὴν κίνησιν (Claude Cernard)· ἀναπληροῦται δ' οὕτω παρὰ τοῖς πένησι καὶ πτωχοῖς ἡ ἄλλως ἐκ τῶν καρυκευμάτων καὶ τῶν σαρκῶν καὶ τῆς μαγειρικῆς διερέθισις τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, κωλύονται δὲ ψύξεις τοῦ σώματος συχναί, καὶ μάλιστα, ὅταν ὑπὸ τῆς δίψης φέρωνται ἱδροῦντα καὶ διάθερμα σώματα ἐπὶ τὸ ὕδωρ, μετριάζεται δὲ ἡ φθορὰ τῆς ὀργανικῆς οὐσίας ἐν τῷ σώματι, ὥστε οὐ μόνον ἐν δεδομένῳ χρόνῳ διατηροῦνται ἀκμαιότεραι αἱ δυνάμεις τοῦ ἐργάτου, ἀλλὰ καὶ ὡς οἷόν τε ἀπαραμείωτος μένει ἡ ὀργανικὴ ὕλη.

Ὅτι δ' ἐλαττοῦται ἡ καταδαπάνησις τῆς ὀργανικῆς ὕλης ἐν τῷ σώματι, ἀποδεικνύει καὶ ἡ στάθμησις τούτου μετὰ τὴν πόσιν τοῦ οἰνοπνεύματος· διότι οὐ μόνον οὐδεμία ἐλάττωσις τοῦ βάρους παρετηρήθη, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον αὔξησις τοῦ βάρους τοῦ σώματος. Αὐξάνεται δὲ τὸ βάρος τοῦ σώματος, διότι ἐλαττοῦνται αἱ διακρίσεις. Καὶ αὐτὴ ἡ οὐρεία καὶ τὰ οὐρικὰ ἅλατα, ὡς καὶ τὸ μαγειρικὸν ἅλας καὶ τὸ φωσφορικὸν καὶ τὸ θειικὸν ὀξὺ τῶν οὔρων καὶ ἡ ἀπόκρισις τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐμαρτυρήθησαν ἐλαττούμενα ἐπὶ τῷ οἰνοπνεύματι, καὶ μόνον ἐπὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χρήσεως κατακόρου ἐντείνεται ἡ ἀπόκρισις τοῦ ἀνθρακ. ὀξέος. Καταφαίνεται δὲ τοῦτο μέχρις ἐναργείας καὶ ἐκ τῆς παρατηρήσεως, καθ' ἣν οἱ ἐργάται τῶν μεγάλων πόλεων, ἀντὶ τῶν 32 γρ. ἀζώτου καὶ 681 γραμ. ἄνθρακος, ὅσα κατὰ μέσον ὅρον πρέπει νὰ περιέχῃ ἡ τροφὴ αὐτῶν, δύνανται νὰ διατηρηθῶσιν ἀκμαῖοι καὶ διὰ 8—18 γρ. ἀζώτου καὶ 212—484 γρ. ἄνθρακος, ὅταν πίνωσιν οἰνόπνευμα (α). Οὐδεὶς ἄρα φθόνος τοῖς πένησι καὶ τοῖς πτωχοῖς τοῦ κουτσοπίνειν ἐν ὥρᾳ χειμῶνος καὶ ἐν τῷ ἐργάζεσθαι· διότι προσκτῶνται νέαν δύναμιν, χωρὶς νὰ καταναλίσκωσι τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῖς ὀργανικὴν ὕλην· ἀπὸ τῆς καταχρήσεως μόνον ἀνάγκη νὰ προφυλάσσωνται, ὡς καταφερόμενοι εἰς βίαια καὶ ἐγκληματικὰ πάθη, εἰς πολλὰς ὀργανικὰς νόσους καὶ εἰς τὴν ἀκνηρίαν καὶ τὰ συμπαρομαρτοῦντα κακά.

Ἐνέργεια ἰαματική. Συνάγεται καὶ αὕτη ἐκ τῶν ἄνω, κυρίως στηριζομένη, κατὰ μὲν τὸν τόπον τῆς προσβολῆς, ἐπὶ τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων καὶ ἐπὶ τῆς πήξεως τοῦ λευκώματος καὶ τῆς τονώσεως τῶν ἱστῶν, ἀπὸ δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ καθόλου οἰκονομίᾳ, ἐπὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ἀραιοῦν τοὺς σφυγμοὺς καὶ ψύχειν τὸ σῶμα, ὅταν πολύ, διεγείρειν δὲ καὶ τονοῦν κυκλοφορίαν καὶ νεῦρα, ὅταν ὀλίγον τὸ οἰνόπνευμα καὶ προσηκόντως ποθῇ. Καὶ χρησιμεύουσιν ἄρα τὰ πνευματώδη ἐξωτερικῶς, σπανίως μὲν ὡς ψυκτικὰ διὰ τῆς ταχείας ἐξατμίσεως δηλονότι, συνηθέστερον ὡς θερμαντικὰ καὶ ὑπεραιμίας προκλητικὰ καὶ διεγερτικὰ τῶν ἐν τῷ δέρματι νεύρων, ἔτι δὲ ὡς τονωτικὰ αὐτοῦ τούτου τοῦ δέρματος καὶ ἀντισηπτικά, ἢ στυπτικὰ ἀφθόνων ἱδρώτων τῶν ποδῶν ἢ καὶ ὅλου τοῦ σώματος, ἢ ἐπισχετικὰ τριχοειδῶν αἱμορραγιῶν π. χ. τῶν ἐκ βδελλῶν· καὶ ὑπαγορεύονται ἑπομένως πρὸς ψύξεις καὶ κρυοπαγήματα (ἐνταῦθα ὠφελεῖ ἡ τριβή, ὡς καὶ ἡ ἐπερχομένη ὑπεραιμία καὶ ἡ διαφόρησις), πρὸς ἀτονίας καὶ χαλαρώσεις καὶ οἰδήματα ἐκ πληγῶν ἢ μωλώπων ἢ παραρθρήσεων ἢ ῥευματισμῶν (ὕδρωψ

(α) Ἐπιμαρτυρεῖται δὲ καὶ ἐκ τῶν ἑξῆς. Τὸ οἰνόπνευμα, καταφλεγόμενον ἐν τῷ σώματι, παράγει ἐν αὐτῷ τόσην θερμασίαν, ὅσην οὔτε τὸ ἔλαιον τοῦ ὀνίσκου παράγει, οὔτε δὲ καὶ αὐτὴ ἴσως ἡ γλυκερίνη, ἡ δὲ θερμασία αὕτη εἶναι ζῶσα καὶ ἐνεργὸς δύναμις· καὶ ἄρα τὸ οἰνόπνευμα αὐξάνει τὰς σωματικὰς δυνάμεις. Ὁριζομένης τῆς μονάδος τῆς θερμασίας (calorie) ὑπὸ τῶν φυσικῶν κατὰ τὸ διάγραμμα, ὅτι 1 γράμ. οἰνοπνεύματος καταφλεγόμενον ἀναβιβάζει τὴν θερμοκρασίαν ἑπτὰ λιτρῶν ὕδατος καθ' ἕνα βαθμόν, τότε, ἂν ὁ ἐνῆλιξ παράγει ἐκ τῶν ἡμερουσίων τροφῶν μονάδας θερμασίας 2,200, δύναται νὰ παραχθῇ ἐν τῷ σώματι τὸ τρίτον τῶν θερμασιῶν τούτων, ἤτοι 700 καὶ ἐπέκεινα, ἂν πίῃ ὁ ἄνθρωπος καὶ καταπέψῃ 100 γράμ. ἀνύδρου οἰνοπνεύματος, ὅ ἐστι μίαν λίτραν οἴνου γενναίου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

περιαρθρίων θυλάκων). Ἄλας καὶ οἰνόπνευμα κοινὸν ἐπιτριβόμενα ἐπὶ νευραλγιῶν ἢ διὰ μοτοῦ προσβαλλόμενα εἶναι προχειρότατον καὶ δημῶδες ἴαμα, πολλάκις ἀνύον. Δι' οἰνοπνεύματος ἢ κοινῆς ῥακῆς πλυνόμενα βαθέα ἐγκαύματα, οὐ μόνον οὐ σφακελίζονται, ἀλλὰ καὶ κρεῖττον ἐμπυοῦσι, καὶ τάχιον συνουλοῦνται. Βλάπτουσι τὰ οἰνοπνευματώδη, ὅταν φλεγμαίνῃ τὸ δέρμα ἢ σφριγῇ ἢ σφόδρα ἀλγῇ. Πυκνὸν οἰνόπνευμα, διὰ μοτοῦ ἢ σπληνίων ἐμβρόχων προσβληθέν, ἐκτιτρώσκει πολλάκις ἐναρχομένους ἄνθρακας· καὶ τὸ εὐλογιῶδες ἐξάνθημα περιορίζεται, ἡ δὲ οὐλὴ τῶν φλυκταινῶν γίνεται μικροτέρα· προσοχὴ μόνον, μὴ ἁρμοσθῇ ἐπὶ μεγάλων ἐκτάσεων δέρματος καὶ ἐρεθίσῃ διὰ τοῦ καυστικοῦ πόνου. Ἐδοκιμάσθη καὶ ἐπ' ἐρυσιπελάτων, καὶ λέγεται, ὅτι ὠφέλησεν εἰλικρινές τε προσβληθὲν καὶ ὡς βάμμα ἰωδίου.

Εἰς γαργαρισμοὺς ἢ διακλύσεις τοῦ στόματος ὠφελεῖ τὸ οἰνόπνευμα, ὕδατι πολλῷ κεκραμένον, εἰς τόνωσιν τῶν οὐλων, εἰς στύψιν ὑπερβολικῶν διακρίσεων, εἰς σύσπασιν καὶ στένωσιν τῶν ἀγγείων ἐν τῷ γαργαρεῶνι, πρὸς χρονίας ἀμυγδαλίτιδας καὶ φαρυγγίτιδας, καὶ αὐτὰς δὲ τὰς ὀξείας εἰς ἔκτρωσιν, ἔτι δὲ εἰς ἐπίσχεσιν αἱμορραγιῶν ἐκ τῶν οὐλων (ὁπωσοῦν ἄκρατον). Ὁμοίως παραγγέλλεται καὶ πρὸς τὰς ἀφθώδεις καὶ διφθεριτικὰς στοματίτιδας καὶ φαρυγγίτιδας εἰς πλύσεις τοῦ στόματος καὶ ἀνακογχυλισμούς, κεκραμένον ὕδατι.

Ἀντὶ μυκήτων (μοξῶν) ἐμβρέχεται τεμάχιον ἀναποτικοῦ χάρτου, καὶ ἐπιτεθὲν ὅπου δεῖ ἀναφλέγεται καὶ καίει ἐν κριγμῷ καὶ ἀλγεινῶς. Εἰς πνέοντα ι οἱ ἀτμοὶ ἐπὶ παραλύσεως πνευμόνων καὶ σφακέλου, καὶ ἐπὶ διατάσεως βρόγχων, εἰς ζωογόνησιν. Ἐπιπλύονται εἰς στέρρωσιν αἱ θηλαὶ πρωτοτόκων γυναικῶν καὶ προπαρασκευάζονται εἰς θηλασμὸν (οἰνοπνεύματος, ἀποσταγματος ῥόδων καὶ σακχάρου ἀνὰ ἴσα μέρη· ἐμβρέχονται σπληνία καὶ περιτίθενται ταῖς θηλαῖς). Πρὸς τὰς ῥαγάδας τῆς ἕδρας προσεβλήθη μετ' ὠφελείας κρᾶμα 50 οἰνοπ. καὶ 10 χλωροφορμίου, ἤρκεσε δὲ πολλάκις καὶ μία προσβολὴ διὰ μοτοῦ ἐμβραχέντος, ἵνα ἐξυγιάσῃ.

Οἱ παρ' ἡμῖν ἐμπειρικοὶ χειρουργοὶ ἔκπαλαι εἴθισται νὰ πλύνωσι τὰ κατεσπαραγμένα τραύματα (τὰ ἐκ δήξεως κυνῶν ἢ ἐκ σφαιρῶν πυροβόλου) διὰ ῥακῆς, μηχανώμενοι διὰ τῆς πλύσεως τὴν πρόληψιν τοῦ σφακέλου καὶ τὴν ζωογόνησιν τῶν σαρκῶν. Ἤδη δὲ καὶ ὁ Ἱπποκράτης παρήγγελλε τέγξεις τῶν τραυμάτων δι' οἴνου. «Ἕλκεα ξύμπαντα οὐ χρὴ τέγγειν, πλὴν οἴνῳ, Ἰ.....». Ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων κατὰ τοὺς πολέμους μεταξὺ Αὐστριακῶν καὶ Ἰταλῶν οἱ γάλλοι χειρουργοί, προεξάρχοντος τοῦ Nelaton καὶ Maisonneuve, μετεχειρίσθησαν τὸ οἰνόπνευμα εἰς πλύσιν προσφάτων καὶ ἐσπαραγμένων τραυμάτων, καὶ ἐπέτυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χον αἰσιώτατα ἀποτελέσματα. Ὠφελεῖ δέ, διότι κατὰ Guerin ἀντιτάσσεται τῇ σήψει καὶ τῇ αἱμορραγίᾳ διὰ πήξεως τοῦ λευκώματος, μετριάζει τὴν περιωδυνίαν, καὶ περιστέλλει μὲν τὴν πρόοδον τῆς φλεγμονῆς, περιορίζει δὲ τὴν γένεσιν τῶν σαρκίων, προάγει δὲ ἐπισήμως καὶ τὴν συγκόλλησιν τῶν χειλέων τοῦ τραύματος, τὴν ἄμεσον καὶ κατὰ πρῶτον σκοπόν, καὶ τὸ τελευταῖον διότι ἐλαττοῖ τὴν ἐμπύησιν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐν μέρει ὠφελοῦσι καὶ πάντα τὰ ἀντιτραυματικὰ ὕδατα καὶ βάμματα καὶ πνεύματα, ἅτινα πάντα ἐνέχουσιν οἰνόπνευμα καί τι ἀντισηπτικὸν ἐνίοτε· ἀλλὰ νῦν ἐξεκρούσθη τὸ οἰνόπνευμα ἐκ τῆς χειρουργικῆς θεραπείας ὑπὸ τοῦ φαινικοῦ ὀξέος καὶ τοῦ ἰωδοφορμίου.

Καὶ κατ' ἄλλας πολλὰς περιστάτεις προσβάλλεται τὸ οἰνόπνευμα ἄκρατον εἴτε κεκραμένον καὶ ὠφελεῖ, οἷον πρὸς ὀδοντα λγίας, διότι πηγνύει τὸ λεύκωμα τοῦ πολφοῦ τῶν κοίλων ὀδόντων, εἴτε διότι, ἐρεθίζον τὰ οὖλα, περισπᾷ τοὺς τοῦ νεύρου ἐρεθισμούς, ἢ καὶ διότι ἀποστενοῖ τὰ ἀγγεῖα καὶ μετριάζει ὑπεραιμίας. Πρὸς ὠτίτιδας ἐξωτερικάς, καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς κνήφας τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀκουστικοῦ πόρου, ἐμβάλλεται οἰνόπνευμα ἰσχυρὸν εἴτε καθ' ἑαυτό, εἴτε ἀφοῦ προδιαλυθῇ ἐν οὐγγίᾳ αὐτοῦ 1 σιτ. ἄχνης ὑδραργύρου, δι' αὐτοῦ δὲ πληροῦται ἐπὶ 3—5 ὥ. 2—3 τῆς ἡμέρας ὅλος ὁ πόρος εἰς ῥίκνωσιν καὶ στύψιν καὶ ἀσθενεστάτην ἐπίκαυσιν· πρέπει ὅμως νὰ προερευνηθῇ καλῶς τὸ τύμπανον, μὴ τύχῃ ὂν διερρωγός. Καὶ πρὸς πυώδεις βλεννορροίας τῶν ὀφθαλμῶν ἐνσταλάζεται μετ' ὠφελείας οἰνόπνευμα ἠραιωμένον, ἢ ἐνίεται εἰς τὴν οὐρήθραν πρὸς βλεννορροίας χρονίας. Πρὸς ἐπιστάξεις τῆς ῥινὸς ἢ αἱμορραγίας ἐκ μήτρας καὶ κόλπου ἢ ἀπὸ συριγγίων οἰνόπνευμα ἀραιὸν ἀνασπασθὲν ἢ ἐγχυθὲν ἀνύει πολλάκις αὐθωρεί. Πρὸς τὰς μητρορραγίας μάλιστα ἀνύει καὶ ἂν ὑποκλυσθῇ εἰς τὸ ὀρθόν, κἂν τε ἐπιλόχιοι εἶναι αἱ αἱμορραγίαι, κἂν τε μετ' ἐκτρώσεις (4 οὐγ. οἴνου καὶ 2 οἰνοπνεύματος ἐφάπαξ εἰς τὸ ὀρθόν, ὅτε καὶ ἀναπινόμενον ἐνεργεῖ καὶ ὡς ἀναληπτικὸν τότε οἰνόπνευμα καὶ ὁ οἶνος), ἐσώθη δὲ πολλάκις ἡ ζωὴ λιποψυχουσῶν γυναικῶν διὰ τῆς ὑποκλύσεως ταύτης. Ἂν κινῆται ἡ γαστήρ, προστίθενται 4 καὶ 5—10 σταγ. λαυδάνου. Εἰς τὰ συρίγγια ἐγχυθὲν προάγει καὶ τὴν καταφραξιν τούτων, ὡς διεγεῖρον ἀντιδραστικὴν φλεγμονὴν καὶ ἐκκαλοῦν τὴν ἔκχυσιν λέμφου πλαστικοῦ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐνεχύθη καὶ εἰς τὸν ἴδιον ἑλυτροειδῆ τῶν ὄρχεων εἰς ῥιζικὴν θεραπείαν τῆς ὑδροκήλης, σπανίως μὲν τὸ ἄκρατον κατὰ δρ. 1—2, συνηθέστερον τὸ ἠραιωμένον ὕδατι πολλῷ, οἷον οὐγγία $^1/_2$ μεθ' ὕδατος οὐγ. 4, κάλλιον ἔτι οἶνος ἐρυθρός· ἐπὶ τῆς ἐγχύσεως γεννᾶται πόνος δριμὺς καὶ καυσώδης, ἀλλὰ βραχύς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Εὐχρηστότατον εἶναι τὸ οἰνόπνευμα ὡς ἀνασταλτικὸν τῆς σήψεως ὀργανικῶν οὐσιῶν· διὸ καὶ οὐ μόνον μεταχειριζόμεθα αὐτὸ εἰς διατήρησιν ἀνατομικῶν παρασκευασμάτων καὶ ὡς προχειρότατον καὶ δραστικώτατον προφυλακτήριον κατὰ τῆς σήψεως, ἀλλὰ καὶ πλύνομεν δι' αὐτοῦ καὶ ἱστοὺς εἰς σφάκελον ἐπιρρεπεῖς ἢ καὶ ἤδη ἀποσφακελιζομένους. Ἀλλ' ἂν καὶ ἡ ἀντισηπτικὴ αὐτοῦ ἀρετὴ εἶναι πανθωμολογημένη, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἡ ἐξήγησις ὁμοίως σαφής, τῶν μὲν παραγόντων αὐτὴν ἐκ τῆς πήξεως τοῦ λευκώματος, ὥς που δηλαδὴ καὶ ἀπὸ τοῦ φαινικοῦ ὀξέος ἐν μέρει, τῶν δὲ ἐκ τοῦ ὅτι ἀναστέλλεται ὑπὸ τοῦ οἰνοπνεύματος ἡ ὀξείδωσις τῶν ἱστῶν.

Ἔσω προὐτάθη τὸ οἰνόπνευμα καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐδόθη ὡς φάρμακον ἀντιπυρετικόν. Ἀγορεύουσι δὲ ὑπὲρ τῆς τοιαύτης χρήσεως πρῶτον μὲν ἡ ἄμεσος παρατήρησις παράτε ὑγιέσι καὶ παρὰ νοσοῦσιν, ὅτι ἀραιοῦνται οἱ σφυγμοὶ ἐπ' αὐτῷ καὶ ταπεινοῦται ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος, δεύτερον δὲ καὶ ἡ ἄλλη παρατήρησις, καθ' ἣν ἐν παντὶ πυρετῷ σμικρύνονται τὰ αἱμοσφαίρια, τὸ δὲ οἰνόπνευα διογκοῖ ταῦτα· ἐπειδὴ δὲ κατὰ Manassein σμικρύνονται τὰ αἱμοσφαίρια, διότι ἀποδίδουσι τὸ ἐν ἑαυτοῖς ὀξυγόνον εἰς τοὺς ὑδατάνθρακας καὶ τὸ λεύκωμα, τὰ καταφλεγόμενα τοσοῦτον ταχέως ἐπὶ παντὸς πυρετοῦ καὶ παράγοντα θερμασίαν καὶ κίνησιν, (ὅθεν καὶ ἡ καταδαπάνησις τῆς ὕλης τῶν ὀργάνων ἐπὶ παντὸς πυρετοῦ), ἕπεται, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα, ὡς διογκοῦν τὰ αἱμοσφαίρια, καθιστάνει ταῦτα περιεκτικώτερα ἢ ἐρεκτικώτερα τοῦ ὀξυγόνου, καὶ ἄρα γίνεται ἀφορμὴ περιορισμοῦ πάσης ἐν τῷ σώματι ὑπεροξειδώσεως ἢ ζυμώσεως ἢ κατακαύσεως, μειοῖ δὲ ἑπομένως καὶ τὴν πυρετικὴν τοῦ σώματος θερμασίαν. Ἀλλὰ καί τοι πολλοὶ τῶν νεωτέρων ἰατρῶν, καὶ κατ' ἐξοχὴν Ἄγγλοι, προεξάρχοντος τοῦ Todd καὶ τοῦ Owen, ἐν ἴσῃ μοίρᾳ τίθενται τὸ οἰνόπνευμα πρὸς τὴν κινίνην ἢ τὴν δακτυλίτιδα ὡς ἀντιπυρετικόν, ὅμως οὔπω ἐγένετο κοινῇ ἀποδεκτὸν τὸ φάρμακον παρὰ τῶν ἰατρῶν τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης· παρ' ἡμῖν δὲ συνεπάγεται ἴσως καὶ πλείονας κινδύνους ἢ ἐν χώραις ὑγραῖς καὶ ψυχραῖς, οἷα ἡ Βρεττανία καὶ εἴ τις ἄλλη ὑπερβόρειος χώρα, ἀφοῦ μάλιστα κατὰ τὰς ἀκριβεστάτας παρατηρήσεις τοῦ Riegel ὀλίγον μὲν ποθὲν τὸ οἰνόπνευμα ἐπὶ τύφων π. χ. καὶ πνευμονιῶν καὶ ἐρυσιπέλατος καὶ εὐλογιῶν κτλ., ἀνυψοῖ τὴν πυρετικὴν θερμασίαν, πολὺ δέ, καταβάλλει αὐτὴν ἐπ' ὀλίγον· ὥστε ἄμεινον περιεσκεμμένως χωρεῖν ἐπὶ φάρμακα ἀμφίβολα τὴν δρᾶσιν, περὶ ὧν καὶ τὸ πλῆθος παρ' ἡμῖν ἀντιδοξεῖ. Εἰ δέ ποτε θέλομεν νὰ καταφύγωμεν εἰς τὸ οἰνόπνευμα, μηδέποτε ἐπιληστέον, ὅτι εἶναι φάρμακον δυσμεταχείριστον καὶ ἀπαιτεῖ πολὺν ἐξιδιασμὸν τῆς ἐνδείξεως, ἐνῷ τῆς κινίνης ἡ χρῆσις δὲν ἀπαιτεῖ τοσαύ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

την λεπτολόγον ἐξέτασιν, οὐδὲ ἡ παράκαιρος χρῆσις συνεπάγεται ἐξαίρετόν τινα κίνδυνον. Ἀλλ' ἵνα ἐνεργήσῃ ὡς ἀντιπυρετικόν, πρέπει νὰ δοθῇ κατὰ ποσὸν μεθυστικὸν καὶ διὰ πολλῶν ἡμερῶν, κίνδυνος δὲ οὕτω, μὴ βλάψῃ τὰς λειτουργίας ἄλλων ὀργάνων, πρῶτα μὲν τὴν τῶν πεπτικῶν, εἶτα δὲ τὴν τοῦ ἐγκεφάλου· ὥστε πάντως δύσχρηστον περὶ τὴν μεταχείρησιν, καίτοι εὔκολον περὶ τὴν ἀναγραφήν. Ὁρίζεται ὡς ἡ κυρία ἔνδειξις τοῦ οἰνοπνεύματος πυρετὸς ἢ φλεγμονὴ νωθρά, παρ' ἀνθρώποις νωθροῖς ἢ ἐξησθενημένοις, ἢ πρεσβύταις, ἢ ἐκδότοις εἰς τὴν πόσιν οἰνοπνευμάτων. Φευκτέον ἐκ παντὸς τρόπου τὸ φάρμακον παρὰ παιδίοις, νέοις, γυναιξί, σφριγῶσι καὶ πολυχύμοις.

Ἐκ τῶν οὐσιαστικῶν πυρετῶν, τῶν συνεχῶν, ὁ τ ύ φ ο ς ὑπεβλήθη εἰς τὴν δι' οἰνοπνεύματος θεραπείαν ἀπὸ χρόνων μὲν ἤδη μακρῶν, μάλιστα δὲ ἐπ' ἐσχάτων, ὡς φαρμάκου δηλαδὴ τονοῦντος μὲν τὸ σῶμα καὶ ἀποτρέποντος τὴν ἐξάντλησιν ἢ τὴν σύντηξιν τῆς ὀργανικῆς ὕλης, καταπραΰνοντος δὲ τὸν πυρετὸν κατὰ τὰ πολλαχοῦ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένα. Λέγουσιν οἱ περὶ τὸν Jaccoud, ὅτι τυφώδεις, θεραπευθέντες δι' οἰνοπνεύματος, δὲν πάσχουσι τὰς βαρείας ἐκείνας τῶν πνευμόνων ὑποστάσεις, οὔτε τὴν ἐξάντλησιν ἐκείνην τῶν δυνάμεων καὶ τὴν μακρὰν καὶ ἐργώδη ἀνάρρωσιν, οἵαν οἱ ἄνευ αὐτοῦ, οὔτε τὰς ἐξ ἀναιμίας ἐκείνας σροδρὰς καὶ διηνεκεῖς παραληρήσεις καὶ ἀϋπνίας, ἡ δὲ θερμοκρασία μένει ὑπὸ τὸν 40° Ἑ. Λέγουσιν, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κινίνη ἀσφαλέστερον ταπεινοῖ τὴν πυρετικὴν θερμασίαν, συνδοθεῖσα οἰνοπνεύματι, ἢ ἄνευ αὐτοῦ. Σημειωτέον, ὅτι οἱ ἄδολοι φίλοι τῆς δι' οἰνοπνεύματος θεραπείας τῶν τύφων δίδουσι τοῦτο καὶ μέχρι λίτρας δι' ἡμέρας, παρατηρήσαντες, ὅτι δυσκόλως μεθύσκονται οἱ τυφώδεις, περιπίπτουσι δὲ εἰς ὕπνον ἡσυχώτερον, ἀφ' οὗ ἀνανήφουσιν ἐρρωμενέστεροι, οὐδ' ἀποτρέπονται οἱ πνευματόφιλοι ἰατροὶ οὔτε ἐκ τῆς παιδικῆς, οὔτε καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς βρεφικῆς ἡλικίας. Ὁ Gairdner μάλιστα βεβαιοῖ, ὅτι κρεῖττον θεραπεύονται τὰ τυφώδη παιδία διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος (σχετικῶς τοῦ οἴνου) ἢ οἱ ἐνήλικες. Ἐξ 180 παιδίων μέχρι τοῦ 15 ἔτους ἓν μόνον ἀπέθανεν ἐπὶ τῇ δι' οἴνου θεραπείᾳ, ἐνῷ ἐκ 406 ἐνηλίκων ἀπέθανον 70, ἤτοι 17 $^1/_2$ $^0/_0$. Εἰ τὰ ἐξαγγέλματα ταῦτα ἔχονται ἀληθείας καθ' ὅλου, ἄλλος εἰπέτω. Ἡμεῖς τοῦτο μόνον σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τῶν τυφοειδῶν καὶ ὑφεσίμων πυρετῶν τὴν ἀρξαμένην ἐν θέρει τοῦ 1881 ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ, παραταθεῖσαν δ' ἐφεξῆς καὶ κατὰ 1882 (θέρος καὶ φθινόπωρον) ἐν ὅλῃ τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος, εἰς στερεότυπον θεραπείαν ἀνήχθη ὑπὸ πολλῶν τῶν ἐν Ἀθήναις ἰατρῶν ἡ δι' οἰνοπνεύματος ἰατρεία, ὥστε τὸ κονιὰκ ἀπέκτησεν ἔκτοτε καὶ παρὰ τῷ ἐρασμίῳ φύλῳ τοῦ Ἄστεος πολλοὺς καὶ θερ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μοὺς προσηλύτους. Κατὰ τὴν ἐπιδημίαν ἐκείνην καὶ ἡμεῖς παρέσχομεν τὸ οἰνόπνευμα ὡς κονιὰκ καὶ οἶνον ῥητινίτην κατὰ κράτος, συνδυάζοντες καὶ τὴν καθ' ἡμέραν χρῆσιν τῆς κινίνης (20—30 σιτ.), καὶ δυνάμεθα εἰπεῖν, ἔν γε τῷ παρόντι, ὅτι οὐδὲν παρετηρήσαμεν τὸ κακὸν ἀπὸ τῆς συζεύξεως οἰνοπνεύματος καὶ κινίνης· ὅτι παρετηρήσαμεν ἀρρώστους, διαδραμόντας πάντα τὰ στάδια τῆς νόσου ἐν μέθῃ διηνεκεῖ ἀπὸ κινίνης καὶ οἴνου· ὅτι εἴδομεν πολλοὺς ἐκζητοῦντας τὸ οἰνόπνευμα ὡς τροφὴν καὶ ποτὸν (τὸν ῥητινίτην οἶνον) κατὰ τὸ δεύτερον καὶ τρίτον ἐρθήμερον, ἡ δὲ ἐπίμονος ἐκζήτησις τοῦ ῥητινίτου αὕτη μάλιστα κατέστησεν ἡμᾶς θαρραλεωτέρους περὶ τὴν χρῆσιν. Σημειοῦμεν ὅμως καὶ τοῦτο, ὅτι κατὰ τὴν ὁμολογίαν ῥώσσων ἰατρῶν ναῦται τρεῖς ῥῶσσοι, νοσηλευθέντες ἐν Λιβερπούλῃ ἐν νοσοκομείοις ἀγγλικοῖς καὶ ὑποβληθέντες εἰς τὴν δι' οἰνοπνεύματος θεραπείαν, ἀπέθανον καὶ οἱ τρεῖς, ἐν ᾧ ἰσάριθμοι ῥῶσσοι ναῦται τυφώδεις ἰάθησαν ἐν τῷ νοσοκομείῳ Πειραιῶς διὰ τῆς καθ' ἡμέραν χρήσεως 20—40 σιτ. κινίνης. Δίδεται δὲ τοῖς τυφώδεσι ὑπὸ τῶν πνευματοφίλων κατὰ 50—70 γράμ. δι' ἡμέρας οἰνόπνευμα τῶν 85^0, κεκραμένον ὕδατι πολλῷ καὶ σιροπίῳ, βαθμηδὸν δὲ ἀναβιβάζεται ἡ δόσις μέχρι τοῦ τερατώδους ποσοῦ τῶν 500 γραμ. δι' ἡμέρας!

Δι' ὅμοιον λόγον παρηγγέλθη καὶ κατὰ τῶν εὐλογιῶν καὶ κατὰ τοῦ ἐρυσιπέλατος καὶ τῆς ὀστρακιᾶς καὶ τῶν ἐπιλοχίων πυρετῶν. Ἐκ τῶν εὐλογιῶν μάλιστα ἡ αἱμορραγικὴ μορφή, ἡ τοσοῦτον ὠκύμορος, λέγεται, ὅτι βελτιοῦται πολὺ ὑπὸ τοῦ φαρμάκου. Ἐκ 16 τοιούτων περιπτώσεων ἀπώλεσεν ὁ Marvaud 10· ἐκ δὲ τῶν εἰς τύφον περιπεσόντων βαρὺν 36, ἀπώλεσε 18. Εἴδομεν καὶ ἡμεῖς βαρέα ἐρυσιπέλατα τῆς κεφαλῆς αἰσίως ἀπολήξαντα ἐπὶ τῇ χρήσει τοῦ οἰνοπνεύματος, ἀλλ' ὅμως συνελαμβάνετο καὶ κινίνη· ὥστε δὲν μακρηγοροῦμεν περὶ πάντων τούτων, ὑπολαμβάνοντες ὡς ἰσχύοντα παρ' ἡμῖν τὰ ἄνω ἐν τοῖς περὶ τύφου ῥηθέντα. Ἐπὶ τῶν ἐπιλοχίων πυρετῶν ἐδόθη τὸ οἰνόπνευμα ὡς ταπεινωτικὸν τῆς πυρετικῆς θερμασίας, καὶ παρετηρήθη, ὅτι ἐνθάδε ἐνεργεῖ πλεῖον τῆς κινίνης. Ἡμεῖς οὐδεμίαν ἔχομεν περὶ τούτου πεῖραν, διότι καταφεύγομεν συνήθως εἰς τὴν κινίνην· ἀλλ' ὅμως ἄξιον ὑπολαμβάνομεν νὰ δοκιμασθῇ τὸ οἰνόπνευμα σὺν τῇ κινίνῃ. Καὶ ὁ ὀξὺς τῶν ἄρθρων ῥευματισμὸς ὑπεβλήθη εἰς τὴν δι' οἰνοπνεύματος θεραπείαν, βεβαιοῦται δέ, ὅτι ὅτε πυρετὸς μετριάζεται καὶ αἱ καρδιοπάθειαι συμβαίνουσι σπανιώτεραι. Ἐκ 15 ὀξυτάτων ῥευματισμῶν ἐθεραπεύθησαν ὑπὸ τοῦ Marvaud 13 ταχέως, ἤδη τῆς θερμοκρασίας ἀπὸ τῆς τετάρτης ἡμέρας καταπιπτούσης βαθμηδόν, τὴν δὲ 9 ἡμέραν ἐπανελθούσης ἐπὶ τὸ κατὰ φύ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σιν, 37° Ε., πραϋνθέντων δὲ καὶ τῶν πόνων· ἡ βελτίωσις συνέπεσε μετὰ τῆς ἐκρήξεως ἀφθόνων ἱδρώτων.

Εἰδικώτερον δὲ τὸ οἰνόπνευμα παραγγέλλεται πρὸς π ά θ η τ ῶ ν π ε π τ ι κ ῶ ν ὀ ρ γ ά ν ω ν. Ἐμνήσθημεν ἄνω, ὅτι ὀλίγον οἰνόπνευμα ἀραιόν, δρ. 1—2, γαργαλίζει τὴν ὄρεξιν καὶ ἀνορθοῖ δυσπεψίας, λαμβανόμενον πρὸ τοῦ φαγεῖν ἢ ἐπ' αὐτῷ, ὡς ζύθος καὶ οἶνος. Νῦν δὲ προσθέτομεν, ὅτι ποτήριον μικρὸν (δρ. 2—4) πνευματώδους τινὸς ποτοῦ ἐκ τῶν σφόδρα οἰνοπνευματωδῶν, οἷον κυρασσώ, κονιάκ, ἀψινθίου, καὶ τῶν τοιούτων, καταπαύει πολλάκις αὐθωρεὶ τὸν ἔ μ ε τ ο ν τῶν ἐγκύων ὡς καὶ τὸν ἔμετον τῶν φυματιῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ χ ρ ό ν ι α ι δ ι ά ρ ρ ο ι α ι ἐνηλίκων τε καὶ παιδίων, προερχόμεναι ἐξ ἀτονίας τῶν ἐντέρων, σβέννυνται πολλάκις δι' ὀλίγου οἰνοπνεύματος, τρὶς τῆς ἡμέρας λαμβανομένου, τάχιον ἢ διὰ τῶν λοιπῶν στυπτικῶν καὶ τονωτικῶν. Προσοχὴ μόνον παρὰ παιδίοις, μὴ ἐρεθισθῇ ὁ ἐγκέφαλος ἐν ὥρᾳ μάλιστα θέρους.

Πρὸς ν ό σ ο υ ς τ ῶ ν ἀ ν α π ν ε υ σ τ ι κ ῶ ν ὀ ρ γ ά ν ω ν παρηγγέλθη τὸ οἰνόπνευμα ἔναγχός τε καὶ πρώην. Ἐσημειώσαμεν ἤδη, ὅτι παραγγέλλεται εἰς εἰσπνοὰς τὸ ἐξάχνωμα κατὰ παραλύσεως πνευμόνων καὶ σφακέλου, ὡς που τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον, ἐπὶ διατάσεως βρόγχων πρὸς ζωογόνησιν, ἐπὶ κακοῆς καὶ πυώδους καὶ σηπεδονώδους τῶν ἀποχρεμμάτων ἰδέας· καὶ κατ' αὐτῶν δὲ τῶν σπηλαίων τῶν πνευμονικῶν, τῶν παρὰ φυματίαις, παραγγέλλονται τοιαῦται εἰσπνοαί, ἀφ' ὧν οὐδεὶς κίνδυνος αἱμορραγίας, ἂν μὴ ἐρεθίζωνται οἱ ἄρρωστοι εἰς βῆχα πολύν· τοὐναντίον μάλιστα ἐπίσχονται αἱμορραγίαι τριχοειδεῖς διὰ συσπάσεως τῶν ἀγγείων. Ὁ Marschall Hall παραγγέλλει σπληνία διάβροχα ἐν οἰνοπνεύματι νὰ προσβάλλωνται κατὰ τῶν ὑποκλειδίων χωρῶν τῶν φυματιῶν, καὶ βεβαιοῖ ὁ διάσημος ἀνήρ, ὅτι οὕτως ἐμφράσσονται τὰ σπήλαια εὐκολώτερον, τὸ μὲν διὰ περιφερικοῦ ἐρεθισμοῦ καὶ διὰ συσπάσεως τῶν ἱστῶν, τὸ δὲ ἴσως, καὶ τὸ πολὺ πιθανώτερον, ὡς ἐκ τῆς ἀδιαπαύστου εἰσπνοῆς τῶν ἀναθυμιάσεων τοῦ οἰνοπνεύματος. Πρό τινων ἐτῶν προὐτάθη ὑπὸ τοῦ Fuster τοῦ ἐκ Montpellier οἰνόπνευμα κεκραμένον 4—5 πλασίονι ἀνθοστάγματι χρυσομηλέας, σὺν τῇ χρήσει ὠμοῦ καὶ κατατετμημένου κρέατος ὡς κυρίας τροφῆς, πρὸς τὰς φ υ μ α τ ι ώ σ ε ι ς τῶν πνευμόνων. Ἡμεῖς ἅπαξ μόνον ἐπετύχομεν διὰ τῆς ἀγωγῆς ταύτης νὰ ἀγάγωμεν εἰς θεραπείαν μέγα πνευμονικὸν ἀπόστημα ἐν τῷ δεξιῷ καὶ κατωτέρῳ λοβῷ τοῦ πνεύμονος, καίτοι παρῆν ἐκτικὸς πυρετός· ἀλλ' ὁμολογοῦμεν, ὅτι ἄλλοτε ἡ θεραπεία προὐκάλεσεν ἀναβήξεις αἵματος, αἵτινες ἐξηνάγκασαν τὴν διακοπήν. Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ τὸ οἰνόπνευμα (οἶνον γενναῖον) παραγγέλλοντες ὡς ἀντιπυρετικὸν πρὸς τὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκτικὸν πυρετὸν τὸν ἀπὸ φυματίων, ὡς καὶ πρὸς τοὺς ἀφθόνους ἱδρῶτας τῶν φθισικῶν, ὡς στυπτικόν. Πειρατέον, εἰμὴ δι' ἄλλο, ἀλλὰ κἂν πρὸς συναλλαγὴν ἰατρείας, καὶ δὴ καὶ πρὸς λήθην τῶν ἐφεστώτων καὶ μελλόντων δεινῶν. Μέγιστον ἀγαθὸν ἡ εὐθανασία.

Πρὸς τὰς π ν ε υ μ ο ν ί α ς παρηγγέλθη τὸ οἰνόπνευμα ὑπὸ πολλῶν καὶ ὀνομαστῶν ἰατρῶν, Ἄγγλων τε καὶ Γάλλων κατ' ἐξοχήν, ὑπὸ τῶν μὲν ὡς ἄντικρυς πολέμιον τοῦ πυρετοῦ κατὰ τὰ εἰρημένα, ὑπὸ τῶν δέ, τῶν καὶ λογικώτερα πραττόντων, κατὰ τῆς ἀδυναμικῆς τῶν πνευμονιῶν μορφῆς. Ὁ Bennet βεβαιοῖ, ὅτι τῶν πνευμονιώντων ἀπώλεσε 3—5 %, διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος θεραπεύων, ἐνῷ ἡ προσδοκητικὴ ἀγωγή, ἡ πασῶν τῶν λοιπῶν ἀρίστη κατ' ἄλλους, ἀπέφερε θανάτους 7—9 %, αἱ δὲ λοιπαὶ ἀγωγαί, πλὴν τῶν διὰ κινίνης καὶ ὑδραργύρου, ἄνω τῶν 14 %. Ἄλλοι ὅμως καὶ μεταξὺ τῶν πνευματοφίλων Ἄγγλων, καὶ αὐτὸς δὲ οὗτος ὁ Todd, παρετήρησαν θανάτους 11 %· ὥστε, μέχρις οὗ προκτήσηται ἡ θεραπευτικὴ βεβαιότερα πορίσματα, ἂν μὴ ἀποχή, ἀλλὰ κἂν περίσκεψις ἐπιβάλλεται πρὸ ἀγωγῆς ἐμπειρικῆς καὶ στερεοτύπου.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὅμως ἡ δι' οἰνοπνεύματος θεραπεία τῶν πνευμονιῶν παρηγγέλθη ὑπὸ τῶν Ἄγγλων ἰατρῶν, προεξέρχοντος τοῦ Todd, κατά τινα μέθοδον, τ ὴ ν τ ό δ ε ι ο ν καλουμένην, καὶ ἐκ λόγων θεωρητικῶν, οἵτινες ἔχουσι πολὺ τὸ ἐπαγωγὸν καὶ τὸ ἀληθές, σημειοῦμεν περὶ αὐτῆς τάδε. Καὶ πρῶτον μὲν διδάσκει ὁ Todd, ὅτι πᾶσαι αἱ νόσοι, καὶ αὐταὶ αἱ γνησιώταται τῶν φλεγμονῶν, συνεπάγονται κατ' ἀνάγκην καταστολὴν τῶν ζωτικῶν δυνάμεων, οὐδέποτε αὔξησιν τούτων· ἄγονται δὲ εἰς λύσιν, ἀφοῦ διέλθωσι διά τινων φάσεων ἢ σταδίων φυσικῶν καὶ ἀναποτρέπτων· καὶ ἄγονται εἰς λύσιν διὰ τῶν ἀγώνων τῆς φύσεως, πλὴν ἐκείνων, αἵτινες δύνανται δι' ἀντιφαρμάκων ἢ ἀντιδότων νὰ ἐξουδετερωθῶσιν ἀμέσως. Ἔργον λοιπὸν τῆς σώφρονος θεραπευτικῆς εἶναι ἀντιτάξαι μὲν τὰ οἰκεῖα ἀντίδοτα κατὰ τῶν μολυσματικῶν νόσων, ὑποστηρίξαι δὲ τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως ἐν τῷ ἀγῶνι εἰς αἴσιαν διαβίβασιν τῆς νόσου διὰ τῶν νομίμων σταδίων ἢ φάσεων. Μεταξὺ τῶν φαρμάκων, τῶν ὑποβασταζόντων καὶ ἐνισχυόντων τοὺς ἐξυγιαστικοὺς ἀγῶνας τῆς φύσεως, ἓν εἶναι, καὶ τοῦτο ἐκ τῶν πρωτίστων, καὶ τὸ οἰνόπνευμα (καὶ ὁ οἶνος), πρῶτον μὲν διότι τονοῖ τὴν καρδίαν καὶ σύμπαν τὸ σύστημα τῶν νεύρων ἔν τε ἐγκεφάλῳ καὶ ῥαχίτῃ καὶ μεγάλῳ συμπαθητικῷ, δεύτερον δέ, διότι ἀραιοῖ τοὺς σφυγμοὺς διὰ τονώσεως τοῦ πνευμογαστρικοῦ (τοῦ κατασταλτικοῦ τῆς καρδίας κέντρου, καθάπερ ἡ δακτυλῖτις), τρίτον διότι ταπεινοῖ τὴν πυρετικὴν θερμασίαν, ἐφ' ὅσον δηλαδὴ καταστέλλει τὴν ἄγαν ὀξείδωσιν τῆς ὀργανικῆς

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὕλης ἐν τῷ κόλπῳ τῶν ὀργανικῶν κυττάρων, τέταρτον διότι καταστέλλει τὴν πολλὴν καταδαπάνησιν τῆς ὀργανικῆς ὕλης, ἥτις ὑψίστη συμβαίνει ἐπὶ παντὸς πυρετοῦ, ὅθεν δήποτε καὶ ἂν ἀφορμᾶται οὗτος, πέμπτον διότι καταναλίσκεται αὐτὸ τοῦτο εἰς διατήρησιν τῆς ἀναπνοῆς ὡς οὐσία ἀναπνευστικὴ κατὰ τὴν λειβίγειον θεωρίαν, καὶ τὸ τελευταῖον, διότι ὡς φάρμακον ἀναισθητικὸν καὶ μεθυστικὸν κατευνάζει τὴν ἄγαν ἐξερέθισιν τῶν νεύρων (πραύνει παραληρήσεις, ἀϋπνίας, ἄλγη, ῥιπτασμοὺς) καὶ προκαλεῖ ὕπνον, καὶ ἐν αὐτῷ διαφόρησιν παρατεταμένην, ἐφ' ᾗ ἀνάκυψις τῶν σωματικῶν δυνάμεων, οὐχὶ κατάπτωσις, ὡς ἄν τις προσδοκήσειεν ἀπὸ διαφορήσεως τηλικαύτης. Τούτοις ἠδύναμεθα νὰ προσθέσωμεν ἡμεῖς καὶ ὅτι τὸ οἰνόπνευμα, ἐρχόμενον νὰ ἀποκριθῇ αὐτούσιον ἐκ τοῦ βλεννοϋμένος τῶν πνευμόνων, στενοῖ τὰ ἀγγεῖα τούτων καὶ ἐκδιώκει τὸ πλημμυροῦν ἐν αὐτοῖς καὶ ἀκινητοῦν αἷμα, περιστέλλει δ' ἑπομένως καὶ τὴν παράτασιν ἢ προέκτασιν τῆς πνευμονικῆς ἐξιδρώσεως ἢ τὴν ἐπισώρευσιν τῆς βλέννης ἐν τοῖς τριχοειδέσι τῶν βρογχίων, ὅθεν προέρχεται ἡ τοσοῦτον ἐπίφοβος κυάνωσις καὶ τὸ οἴδημα τῶν πνευμόνων.

Παρέχουσι δὲ οἱ περὶ τὸν Todd τὸ οἰνόπνευμα ἀπὸ 2—10 οὐγγιῶν δι' 24 ὡρῶν, οἰνόπνευμα τὸ πόσιμον, τῶν 50—60°, ἤτοι τὸ ἁπλοῦν, τὸ φαρμακευτικόν, ἢ τὸ ῥούμιον ἢ τὸ κονιάκ, ἢ οἶναν γενναῖον καὶ πνευματοπληθῆ, ἡμιολίῳ ὕδατι κεκραμένον καὶ μετὰ σακχάρου, κατὰ πᾶσαν 2—3 ὥραν, οὐγγίαν μίαν (=τόδειον πόμα). Καίτοι δὲ πολλοὶ ἐξανέστησαν κατὰ τῆς δι' οἰνοπνεύματος θεραπείας ἐξ ὑποθέσεων ἢ γνώσεων ἐσφαλμένων περὶ θεραπείας τῶν φλογιστικῶν νόσων, περὶ ὧν ἐφρόνουν, ὅτι πᾶσα τόνωσις τοῦ σώματος ἐπὶ φλεγμονῶν ἐκτραχύνει τόν τε πυρετὸν καὶ τὸ τοπικὸν πάθος, ἀλλ' ἡ κλινικὴ παρατήρησις καὶ ἄλλων μεγάλων ἰατρῶν, (Behier, Leyden) ἡ λυδία λίθος πάσης θεραπευτικῆς ἀγωγῆς, φέρεται νὰ θεμελιώσῃ ὑπὲρ πᾶσαν ἀντιλογίαν, ὅτι ὄντως ἡ δι' οἰνοπνεύματος θεραπεία τῶν φλεγμονῶν εἶναι πολύτιμον καὶ ἀδιάσειστον κτῆμα τῆς θεραπευτικῆς. Τοῦτο κἂν ἐτέθη ἤδη ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα, κονιάκ, οἶνος γενναῖος, εἶναι μονονοὺ φάρμακον εἰδικὸν κατὰ τῆς πνευμονίας τῶν ὑπὲρ τὰ 50 ἔτη γεγονότων· εἶναι δὲ καὶ φάρμακον σωστικώτατον παρ' οἷς ἂν ἐκλείπωσιν αἱ δυνάμεις, ἡ καρδία σφύζει ἀτάκτως, ἀσθενῶς καὶ διαλειπόντως, οἱ σφυγμοὶ μικροί, ταχεῖς, ἀδύνατοι, τὰ ἄκρα ὑπότρομα, τὰ παραληρήματα συχνὰ καὶ μυγμώδη, αἱ διακρίσεις δέρματος, νεφρῶν καὶ πνευμόνων ἐπεσχημέναι, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ὅταν παραστῇ ἡ εἰκὼν τῆς ἀδυναμίας, καθ' ἣς οἱ ἀρχαιότεροι τῶν ἰατρῶν ἀντέτασσον τὴν καφουρὰν, τὸν μόσχον, τὴν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀμμωνίαν μάλιστα τὴν ὀξικήν, τοὺς αἰθέρας, τὸν γενναῖον οἶνον, τοὺς ἰσχυροὺς ζωμοὺς κρέατος, καὶ πᾶσαν τὴν διεγερτικὴν πανοπλίαν εἰς πλήρωσιν τῆς ζωϊκῆς ἐνδείξεως.

Πρὸς τοὺς σφακέλους τῶν πνευμόνων καὶ τυφλῷ δῆλον, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα ἐπιτηδειότερον παντὸς ἄλλου φαρμάκου, οὔσης τῆς νόσου οὐσιωδῶς ἀδυναμικῆς. Πρὸς τοὺς παροξυσμοὺς ἄσθματος νευρικοῦ ὠφελεῖ πολλάκις ποτήριον μικρὸν ῥακῆς μετὰ χλιαροῦ ὕδατος ποθέν, ὡς καὶ κάλιον ἰωδιοῦχον, καθ' ἃ πολλάκις παρετηρήσαμεν.

Κατ' ἐνδείξεις καθολικὰς παραγγέλλεται τὸ οἰνόπνευμα ὡς φάρμακον θερμαντικόν, ζωογόνον καὶ ἀναληπτικὸν ἐπ' ἄκρας ἀτονίας καὶ καταπτώσεως τοῦ σώματος, οἵα συμβαίνει ἐκ διαφορωτάτων αἰτίων, αἱμορραγιῶν ῥαγδαίων, δηλητηριάσεως διὰ μιασμάτων, δήξεως ὄφεων, ἐπὶ πυρετοῦ κακοήθους, ἐπὶ φόβων ἰσχυρῶν, μετὰ μεγάλας χειρουργήσει, ἐπὶ νεκροφανείας ἐκ καταδύσεως ἐν ὕδατι (ἐνταῦθα κλύσματα ἐξ ἠραιωμένου καὶ χλιαροῦ οἰνοπνεύματος ἢ οἴνου εἶναι βοήθημα ταχύ, φθάνει μόνον νὰ περιλαμβάνῃ καὶ συγκρατῇ ταῦτα τὸ ὀρθόν, ὃ οὐ πάνυ ῥᾴδιον). Καὶ πρὸς τὴν τρομώδη δὲ παραφροσύνην τῶν μεθύσων ὀλίγον οἰνόπνευμα ἢ οἶνος εἶναι ἴαμα καθησυχαστικώτερον τοῦ ὀπίου ἢ τῆς χλωριάλης, διότι τονοῖ τὴν λειτουργίαν τῶν νεύρων διὰ τῆς διεγέρσεως, ὅπως ἡ κινίνη ἀπ' ὀλίγου ποσοῦ τονοῖ τὴν καρδίαν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον παραγγέλλεται καὶ πρὸς ἄλλας βαρείας νόσους φλογιστικάς τε καὶ οὐσιαστικῶς πυρετώδεις, ὅτε ἐπίκειται ἢ ἐπέστη ἐξάντλησις, οἷον ἀδυναμία σφυγμῶν ὑψίστη, ἐπιρρέπεια εἰς λειποθυμίας, ψύξις τοῦ σώματος καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἐνταῦθα ὁ οἶνος μάλιστα.

Κατὰ τῆς χολέρας δίδεται, πρὶν ἢ αὕτη καταφθάσῃ τὸ ἀκρώτατον σημεῖον τὰς κυανώσεως, ὅτε πᾶσα ἀνάπροσις ἐκ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος εἶναι ἀδύνατος, ἑπομένως καὶ πᾶσα ἀναζωπύρησις τῆς ἀποσβεννυμένης θερμότητος καὶ ζωῆς· καὶ δίδεται κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ ἐν κυαθίσκῳ θερμοῦ ἐγχύματος θέας, ἕως οὗ θερμανθῇ μὲν τὸ σῶμα, ἐπανέλθωσι δὲ οἱ ἐκλελοιπότες σφυγμοί, ἀναφανῇ δὲ νοτὶς ἱδρῶτος ἐπὶ τοῦ δέρματος· ὧν ἐπελθόντων, προσφέρεται ζωμὸς κρέατος. Ὑποβοηθεῖται ἡ θεραπεία διὰ θερμῶν περικαλυμμάτων καὶ διὰ τριβῶν τοῦ σώματος ὅλου, ἡ δὲ ἄσβεστος δίψα θεραπεύεται διὰ πόσεως ὕδατος ψυχροῦ κατὰ βούλησιν, ἢ δι' ὑποκλυσμῶν χλιαρῶν. Ἀναφέρονται ὅμως καὶ ἐπιδημίαι χολέρας, ἐν αἷς τὸ οἰνόπνευμα ἥκιστα ἐτελεσιούργησεν· ὥστε κἀνταῦθα cum grano salis ὑπολαμβανέσθω ἡ ἔνδειξις, οὐχὶ κατὰ τυφλὸν ἐμπειρισμόν.

Κατὰ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν ποτήριον ῥακῆς ἢ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡραιωμένου οἰνοπνεύματος κοινοῦ, μικρὸν πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ (τοῦ ῥίγους) πινόμενον, ἐνίοτε ἰσχύει νὰ ἀποτρέψῃ αὐτόν· ἢ ἂν ἐπέλθῃ ὁ παροξυσμός, μένει βραχὺς καὶ ἀπολήγει εἰς ἀφθόνους ἱδρῶτας. Φάρμακον παρ' ἡμῖν τε καὶ ἀλλαχοῦ δημῶδες. Τινὲς τῶν χωρικῶν ἐμβάλλουσιν ἐν τῷ οἰνοπνεύματι καὶ ὡς γράμμα κόνεως πεπέρεως ἢ πεπερίδος. Καὶ ὠφελεῖ μὲν οὕτω πλεῖον τὸ πόμα, πειράζει ὅμως καὶ πλεῖον τὸν πεπτικὸν σωλῆνα· ὥστε χρεία προσοχῆς!

Ὡς δ ι α φ ο ρ η τ ι κ ό ν, συμπινόμενον τὸ οἰνόπνευμα μετὰ θερμῶν ἐγχυμάτων, εἶναι οἰκεῖον τῷ λαῷ, ἀποδέχεται δὲ αὐτὸ καὶ ἡ ἰατρική, κατὰ πυρετῶν ἁπλῶς καταρροϊκῶν ἢ ῥευματικῶν ἢ καὶ ἐκ καταψύξεως τοῦ σώματος ἄνευ ἐντοπισμοῦ πάθους τινός· ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς κωλικοὺς πόνους ἐκ ψύξεως τῶν ποδῶν εἶναι βοήθημα πολλάκις ταχυεργόν, οἷον κυαθίσκος ἐγχύματος θέας ἢ χαμαιμήλων μετὰ ποτηρίου κονιὰκ ἢ ῥουμίου ἢ ῥακῆς.

Ὡς ἀ ν α ι σ θ η σ ί α ς π α ρ α γ ω γ ι κ ὸ ν παρηγγέλθη κατὰ τῶν τ ρ ι σ μ ῶ ν καὶ τ ε τ ά ν ω ν, τῶν τραυματικῶν μάλιστα, ἀλλὰ καὶ τῶν ῥευματικῶν, ὡς θεραπεία κληροδοτηθεῖσα ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἰατρῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν (Ἰνδῶν). Γνωστὸν δέ, ὅτι οἱ τετανικοί, ὡς ἀνέχονται τεράστιον ποσὸν ὀπίου, χωρὶς νὰ κατανεχθῶσιν εἰς ὕπνον, οὕτως ἀνέχονται καὶ πολὺ τὸ οἰνόπνευμα. Ὠφελεῖ δὲ διότι, ὡς ὁ αἰθὴρ καὶ ἡ χλωριάλη, κατευναζει τὴν ὑπεραισθησίαν τῶν νεύρων, ἀφ' ἧς οἱ κατ' ἀνάκλασιν σπασμοί. Πρέπει ὅμως νὰ δοθῇ τὸ οἰνόπνευμα ἀνάμικτον οἴνῳ ἢ ἐγχύματι θέας, ἵνα μή, ἐν τῷ καταπίνεσθαι ἐρεθίσαν, ταράξῃ τὸ σῶμα, καὶ νὰ δοθῇ μέχρι μέθης. Καὶ ἄλλα σπασμώδη πάθη, οἷον λύγξ ἐπίμονος, πταρμοὶ συχνοί, βῆχες σπασμώδεις κατεπαύθησαν ἐστινότε διὰ ποτηρίου κονιὰκ ἢ ῥακῆς.

Ὡς ὑ π ν ο φ ό ρ ο ν τὸ οἰνόπνευμα ὑπαγορεύεται πρὸς ἀϋπνίας ἐξ ἀναιμίας ἐγκεφάλου καὶ χλωριάσεως· ἀλλὰ προτιμᾶται ἐνταῦθα ὁ οἶνος καὶ ὁ ζύθος.

Ἀ ν τ ε ν δ ε ί κ ν υ τ α ι, ὅταν πάσχωσιν ὑπεραιμίαν καὶ φλεγμονὴν ἐγκέφαλος καὶ ἦπαρ, καὶ καθόλου εἰπεῖν ἐπὶ πάσης φλεγμονῆς ὀξείας καὶ ἀκμαζούσης ὡς καὶ ἐπὶ πυρετοῦ ὀργῶντος (ἐννοεῖται οὐχὶ κατὰ τοὺς ἐμπειρικοὺς θιασώτας τῆς δι' οἰνοπνεύματος θεραπείας). Ἀντενδείκνυται μάλιστα κατὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν, ὡς καὶ ἐπὶ διαθέσεως εἰς ἀποπληξίαν πνευμόνων καὶ κεφαλῆς καὶ ἐπὶ καρδιοκτύπων. Ἀντενδείκνυται καὶ ὅταν ὁ τόπος τῆς ἐφαρμογῆς φλεγμαίνῃ, π. χ. ὁ ἐντερικὸς σωλήν.

Δ ί δ ε τ α ι ἔσω κατὰ σταγόνας 10—20—30, παρὰ δὲ τοῖς εἰθισμένοις εἰς διαιτητικὴν χρῆσιν καὶ πλεῖον, ἂν ἡ χρεία καλῇ, μετ' ἰσο-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βαροῦς ἢ πλείονος ὕδατος κεκραμένον εἰς ἀποφυγὴν τοῦ καύσου ἐν τῇ καταπόσει, πολλάκις τῆς ἡμέρας κατὰ τὴν χρείαν ὡς ἀναληπτικόν. Κάλλιον ἀναγράφομεν π. χ. ὕδατος πηγαίου καὶ οἰνοπνεύματος ἀνὰ οὐγγ. 2-4 καὶ σιροπίου ἀνθέων νάφης οὐγγίαν, καὶ δίδομεν πιεῖν δι' ἡμέρας κατὰ δίωρον ἢ τρίωρον ἀνὰ κοχλιάρ. 1-2 τοῦ γλυκοῦ ἢ τῆς τραπέζης κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀρρώστου καὶ τὸν τῆς ἰατρείας σκοπόν. Τῆς κοινῆς ῥακῆς ἢ ῥουμίου ἢ Cognac δίδονται 2—3 οὐγ. δι' ἡμέρας, ἀνὰ κοχλιάριον τοῦ καφὲ ἢ τῆς τραπέζης κατὰ $^1/_2$—2 ὥρ. Φευκτέον τὰς τερατώδεις δόσεις τῶν 8—10 οὐγγιῶν δι' ἡμέρας, διότι ἀπὸ τοσούτου οἰνοπνεύματος βλάπτεται ἡ καρδία καὶ ὁ ἐγκέφαλος· ἢ κἂν δοτέον κατὰ τρίωρον ἡμίσειαν οὐγγίαν οἰνοπνεύματος ποτίμου, κεκραμένου ὕδατι πολλῷ, καὶ εἰς τρίωρον καταναλωσιν, οὐχὶ ἐφάπαξ πιεῖν. Σημειωτέον δέ ὅτι, ὅταν ὑποβληθῇ τις εἰς τὴν δι' οἰνοπνεύματος θεραπείαν, ἡ διακοπὴ δὲν πρέπει νὰ γείνῃ ἀπότομος, διότι ἐπέρχεται πολλάκις ἀνεπανόμωτος ἡ κατάπτωσις ἐπὶ τῇ ἀποτόμῳ διακοπῇ.

Ἐξωτερικῶς ἐφαρμόζεται τὸ οἰνόπνευμα ἄκρατον ἢ κεκραμένον, διὰ σπληνίων ἐμβρόχων ἐν αὐτῷ ἢ διὰ σπογγαρίου περιτιθέμενον, ἐπιτριβόμενον, ἐπιχριόμενον, π. χ. εἰς περιορισμὸν τοῦ ἱδρῶτος τῶν φθισικῶν, ἢ ἐπιχυνόμενον εἰς πλύσιν ἑλκῶν κτλ.

Φαρμακευτικῶς εἶναι εἴπερ τι καὶ ἄλλο εὐχρηστότατον τὸ οἰνόπνευμα εἰς κατεργασίαν καὶ κατασκευὴν διαφόρων φαρμάκων, οἷον βαμμάτων, ἐκχυλισμάτων, διαλύσεων κτλ., ὡς ἰσχυρότατον διαλυτήριον πολλῶν οὐσιῶν· ἁπλῶς δ' εἰπεῖν, πλὴν τοῦ ὕδατος, οὐδὲν ἄλλο ὑγρὸν μεταχειριζόμεθα τοσοῦτον συχνῶς ἐν τῇ φαρμακοτεχνίᾳ καὶ τῇ τῶν φαρμάκων δοκιμασίᾳ, ὅσον τὸ οἰνόπνευμα.

Ἡ παρ' ἡμῖν ῥακή, ἀπόσταγμα τῶν στεμφύλων καὶ γιγάρτων, τῶν λειψάνων μετὰ τὴν ἔκθλιψιν τοῦ γλεύκους, περιελθόντων εἰς ζύμωσιν, ἐνέχει κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἀποστάξεως ἀπὸ 22 % οἰνοπνεύματος (ἡ σούμμα) μέχρι τῶν 40 %. Εἶναι λοιπὸν οἰνόπνευμα ὑδρομιγές, ἄνευ ἐμπυρευματικῶν ἐλαίων ζυμωτικῶν, καὶ κατὰ τοῦτο ὑπερτέρα τῶν ἀπὸ Γαλλίας καὶ Γερμανίας πολυωνύμων brandy καὶ snaps, τῶν ἀπὸ γεωμήλων ἢ σιτηρῶν. Συναποσταζομένη ἡ ῥακὴ μετὰ μαστίχης καὶ ἀστεροειδοῦς γλυκανίσου καὶ ἄλλων ἀρωματικῶν σπερμάτων καὶ ῥιζῶν, μεταλαμβάνει τῆς τούτων εὐοσμίας, καὶ ἐνεργεῖ μὲν ὡς οἰνόπνευμα, διαθέτει δὲ εὐαρεστότερον τὰ τῆς καταπόσεως ὄργανα. Ἀντὶ τοῦ οἰνοπνεύματος, τοῦ ἐκ τῶν φαρμακείων, χρηστέον ταύτῃ κατὰ προτίμησιν πρὸς σκοπὸν ἰαματικὸν καὶ ἐσωτερικῶς. Ἔχει μόνον τὸ κακόν, ὅτι δὲν εἶναι προεγνωσμένον ἑκάστοτε, πόσον οἰνοπνεύματος φέρει, λαμβανομένη ἐκ τοῦ παρατυχόντος ῥακοπωλείου. Ἂν συναποσταχθῇ ἡ παρ' ἡμῖν σούμμα μετὰ πικρῶν φλοιῶν, ἢ ῥιζῶν ἢ ποῶν, (οἷον τῆς γεντιανῆς, τοῦ ἀρωματικοῦ καλάμου, τοῦ ἀψινθίου), γίνονται πολυειδέστατα πικρὰ καὶ ἀρωματικὰ ποτὰ πνευματώδη,

ἀνάλογα πρὸς τὰ ἰατρικὰ βάμματα καὶ χρηστὰ ὡς ἐκεῖνα εἴς τε τόνωσιν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων καὶ εἰς διέγερσιν ἐγκεφάλου καὶ καρδίας. Συνεμβαλλομένου σακχάρου γίνονται τὰ ῥοσόλια, ἀνάλογα πρὸς τὰ πνευματώδη σιρόπια, ἐν χρήσει δὲ καὶ ταῦτα πρὸς ῥῶσιν στομάχου καὶ διέγερσιν νεύρων καὶ κυκλοφορίας.

Οἶνος. Vinum.

Ὑπὸς τῶν σταφυλῶν, εἰς ζύμωσιν οἰνοπνευματώδη περιελθών διὰ τὸ ἐνέχειν πολὺ τὸ σταφυλοσάκχαρον, ὅπερ ἐπὶ τῆς ζυμώσεως μετατρέπεται διὰ τοῦ ζυμωτικοῦ μύκητος= mycoderma vini εἰς οἰνόπνευμα, ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ οἰνανθυλικὸν αἰθέρα, ὀλίγην γλυκερίνην καὶ ἠλεκτρικὸν ὀξύ.

Ὁ γνώριμος τοῖς πᾶσιν ὑπός, ὁ πᾶσαν μὲν καρδίαν εὐφραίνων, μάλιστα δὲ στηρίζων τὰ γόνατα τῶν γερόντων, διὸ καὶ γάλα γερόντων ἀποκαλούμενος, Lac senum, φέρεται εἰς ἀναρίθμους παραλλαγάς, ὁριζομένας οὐ μόνον ἐκ τῆς ποιότητος τῶν σταφυλῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς διατηρήσεως, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν παραποιήσεων. Ἐξήρτηται δὲ ἡ ποιότης τῶν οἴνων ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλα ἀναλογίας τῶν στοιχείων, ὧν ἐπισημότατον μὲν ὡς πρὸς τὸν ὄγκον εἶναι τὸ ὕ δ ω ρ, ἐπικρατέστατον δὲ ὡς πρὸς τὴν ἐνέργειαν τὸ ο ἰ ν ό π ν ε υ μ α, τὸ ταλαντευόμενον ἀπὸ 5 % μέχρι τῶν 20 καὶ 22 % παρὰ τοῖς οἴνοις τῆς Ἱσπανίας καὶ τισι τῶν ἑλληνικῶν. Τόσῳ δὲ πλεῖον ἐνέχεται τὸ οἰνόπνευμα, ὅσῳ σακχαρωδέστεραι μὲν ἦσαν αἱ σταφυλαὶ καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν γλεῦκος, ὅσῳ δὲ πλεῖον διήρκεσεν ἡ ζύμωσις, καὶ ἄρα ὅσῳ παλαιότερος γίνεται ὁ οἶνος, ἄτε τῆς ζυμώσεως βραδέως καὶ λεληθότως παρατεινομένης, ἐφ' ὅσον ὑπάρχῃ σταφυλοσάκχαρον ἐπιτήδειον εἰς ζύμωσιν. Ἐπειδὴ δὲ ὅμως, ὅσον τελεία καὶ ἂν συμβῇ ἡ ζύμωσις τοῦ σακχάρου, πάλιν ἐναπομένει μέρος αὐτοῦ ἀναλλοίωτον, ἐνέχεται ἐν τοῖς οἴνοις καὶ σ ά κ χ α ρ ο ν πλεῖον ἢ ἔλαττον, ὅθεν καὶ τὸ ἐπὶ μᾶλλον ἢ ἧττον γλυκὺ τῆς γεύσεως· μάλιστα ὅταν ὁ οἶνος ἀποκτήσῃ πολὺ οἰνόπνευμα, ἐμποδίζει τοῦτο τὴν περαιτέρω ζύμωσιν τοῦ σακχάρου, διότι θανατοῖ τοὺς ζυμωτικοὺς μύκητας, ὅθεν καὶ οἱ βαρεῖς καὶ σφόδρα πνευματοῦχοι οἶνοι εἶναι καὶ συνήθως γλυκεῖς, πλὴν τῶν παραπεποιημένων. Διὰ τῆς βράσεως τοῦ γλεύκους ἀναστέλλεται ἡ ἀθρόα τοῦ σακχάρου ζύμωσις· διότι πάλιν διὰ τῆς βράσεως ἀποκτείνονται οἱ μύκητες τῆς ζυμώσεως, οἱ δὲ οἶνοι ἀπομένουσι σφόδρα γλυκεῖς· τοιοῦτοι δὲ εἶναι οἱ πολλῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, οἱ ἡ λ ι α σ τ ο ί. Ἐν τοῖς φλοιοῖς τῶν ῥαγῶν καὶ ἐν τοῖς γιγάρτοις, ἐν τοῖς λέμμασι καὶ στεμφύλοις περιέχεται δ ε ψ ι κ ὸ ν ὀ ξ ὺ καὶ χρωστικὴ οὐσία ἐρυθρὰ ἢ κιτρινωπή, ἐξ αὐτῶν δὲ εἰσέρχεται εἰς τοὺς οἴνους ἄλλοτ' ἄλλο ποτ-

σόν, γίνονται δὲ οὗτοι τότε ἐπὶ ποσὸν ἐρυθροὶ ἢ κιτρινωποί, καὶ στυφοί, ὅταν μάλιστα συνεμβληθῶσι καὶ τὰ γίγαρτα ἐν τῷ ζυμουμένῳ γλεύκει. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῆς ζυμώσεως τοῦ σακχάρου ἀναπτύσσεται ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἂν ἡ ἐκφυγὴ αὐτοῦ ἀποκωλυθῇ, ἐμμένει τοῦτο παρά τισι τῶν εἰδῶν ὑπέρπολυ, ὡς ἐν τῷ καμπανίτῃ καὶ ἐν ἄλλοις, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷ τῆς Μαντινείας, προσκτᾶται δὲ ὁ οἶνος τότε γεῦσιν νύσσουσαν ἐπὶ ποσόν, καὶ ὑπαναβράζει ἐγχεόμενος ἐν φιάλαις. Εἰσβιβάζεται ὅμως καὶ τεχνητῶς τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, εἰσπιεζόμενον ὡς καὶ ἐν τῷ σελτεριανῷ ὕδατι εἰς ἀπομίμησιν τῶν καμπανιτῶν. Ἱκανὸν περιέχεται ἐν τοῖς οἴνοις καὶ τὸ τρυγικὸν ὀξὺ τὸ ἐνὸν ἐν ταῖς μήπω τελείως ὡρίμοις σταφυλαῖς, ὅθεν καὶ ἡ ὀξυνωπὴ γεῦσις τινῶν οἴνων τῶν ὑποψύχρων τῆς Εὐρώπης χωρῶν, καὶ μάλιστα τῶν μονοετῶν ἢ προσφάτων, ἐν οἷς εὕρηται καὶ μηλικὸν ὀξύ. Ἐνέχεται καὶ ἱκανὸν ποσὸν ἁλάτων, καὶ μάλιστα ἐκ τρυγικοῦ καλίου καὶ φωσφορικοῦ ἀσβεστίου, ὅπερ, τὸ τελευταῖον, εὑρέθη πολὺ περιεχόμενον ἐν τοῖς γενναίοις οἴνοις τῆς Οὐγγαρίας, ἀναντιρρήτως δὲ ἐνέχεται πολὺ καὶ ἐν ταῖς ἡμεδαποῖς. Τελευταῖον δὲ εὑρίσκεται ἐν τοῖς οἴνοις τοῖς εὐγενέσι, καὶ ἄρα καὶ τοῖς ἡμεδαποῖς, αἰθὴρ οἰνανθυλικός, ὀξικὸς καὶ βουτυρικός, ἀφ' ὧν μάλιστα τὸ ἄρωμα τῶν οἴνων, bouquet, καὶ τὸ ἡδὺ καὶ ἀρωματῶδες τῆς γεύσεως, ἐφ' οἷς ἐξυμνεῖται τοσοῦτον ὁ οἶνος ὑπὸ τῶν ἀπανταχοῦ ποιητῶν, οἶνος μελιειδὴς καθ' Ὅμηρον. Παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῶν νήσων ἐμβάλλονται εἰς τοὺς οἴνους καὶ ὀπίσματα ἀνθέων (οἶνος ἀνθοσμίας), κατὰ τὴν Στερεὰν καὶ τὴν Πελοπόννησον ῥητίνη (οἶνος ῥητινίτης), ὀπίσματα δὲ καρπῶν, ὡς ὁ τοῦ Sambucus Ebulus καὶ τῆς μύρτου, ἐπὶ τῶν Θεσσαλικῶν ὀρέων.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν ἄνω στοιχείων καὶ τὴν ὑπερτέρησιν τοῦ μὲν ἢ τοῦ δέ, προσκτᾶται ὁ οἶνος οὐ μόνον φυσικὰς ἰδιότητας ἄλλοτε ἄλλας, ἀλλὰ καὶ ἀλλοίαν πως τὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ τῶν ὑγιῶν καὶ ἐπὶ τῶν νοσούντων ἀνθρώπων, καίτοι πάντως κατ' οὐσίαν ἐνεργῶν ὡς οἰνόπνευμα κεκραμένον. Καὶ οἱ μὲν ἔχοντες πολὺ τὸ οἰνόπνευμα, ὡς οὐκ ὀλίγοι τῶν παρ' ἡμῖν καὶ μάλιστα οἱ νησιωτικοί, Θήρας, Κύπρου, Ζακύνθου, ἐκ δὲ τῶν ἀλλοδαπῶν οἱ τῆς Οὐγγαρίας καὶ Ἱσπανίας, εἶναι πυρώδεις καὶ γενναῖοι, ἐξάπτοντες ταχέως τὴν κυκλοφορίαν καὶ πυροῦντες τὸ σῶμα καὶ φέροντες τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν κεφαλήν· καίτοι ἀλλοίαν φαίνεται ἔχων ἰδέαν περὶ τῆς γενναιότητος τῶν οἴνων ὁ φυσιολόγος Ranke, ὁ διδάσκων, ὅτι τόσῳ γενναιότερος ὁ οἶνος, ὅσῳ πλείονα ἐνέχει τὰ στερρὰ μόρια, ἤτοι τὰ ἅλατα, ἅτινα κατὰ περίεργον τρόπον ἔχουσι μεγάλην κατὰ ποιὸν καὶ ποσὸν ἀναλογίαν πρὸς τὰ τοῦ αἵματος. Ἐντεῦθεν δὲ ἐξηγεῖ ὁ φυσιολόγος οὗ-

τος καὶ τὴν ζωογόνον ἐπὶ τοῦ σώματος δρᾶσιν τῶν οἴνων, καὶ ἰδίως ἐπὶ τῶν νεύρων καὶ τῆς κυκλοφορίας, δρᾶσιν ἔχουσαν πολὺ τὸ ἀνάλογον πρὸς τὴν τοῦ ζωμοῦ τοῦ κρέατος, ταῦ διεγείροντος καὶ αὐτοῦ τὸ σῶμα οὐχὶ διὰ τῶν λευκωματοειδῶν στοιχείων, ὅσον διὰ τῶν ἁλάτων, τῶν διὰ καλίου μάλιστα. Οἱ πλουτοῦντες λοιπὸν οἰνοπνεύματος ἐμβάλλουσι ταχέως τὸ σῶμα εἰς μέθην καὶ νάρκην πολλὴν καὶ βαρεῖαν· οἱ δὲ πλουτοῦντες σακχάρου, οἱ γλυκεῖς, εἶναι μὲν μεθυστικοὶ διὰ τὴν περίσσειαν οἰνοπνεύματος, ἀλλὰ καὶ θερμαντικοὶ διὰ τὸ σάκχαρον τὸ πολύ, τὸ καταφλεγόμενον ἐν τῷ σώματι, ἑπομένως δὲ ἀναληπτικοί, καὶ μάλιστα ὡς εὐμοιροῦντες αὐτοὶ οὗτοι καὶ οἰνανθυλικοῦ αἰθέρος πολλοῦ. Οἱ δὲ ἔχοντες πολὺ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, οἷοι οἱ καμπανῖται, ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν δὲ ἐπὶ ποσὸν ὁ τῆς Μαντινείας καὶ ὁ ῥητινίτης καὶ οἱ ἄλλοι ἄλλων ὑποψύχρων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος, εἶναι μὲν ταχέως διεγερτικοὶ τῶν νεύρων καὶ τῆς κυκλοφορίας καὶ ταχέως μεθυστικοί, ἀλλὰ καὶ ταχέως ἐκθυμαίνοντες· διὸ καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν μέθη οὔτε βαρεῖα γίνεται οὔτε μακρά· εἶναι δὲ καὶ διουρητικοὶ καὶ πραϋντικοὶ ὑπεραισθησιῶν τοῦ στομάχου. Οἱ πλουτοῦντες δεψικοῦ ὀξέος εἶναι στυπτικώτεροι τῶν λοιπῶν, τονωτικώτεροι δὲ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων καὶ τοῦ σώματος ὅλου. Οἱ διὰ τὸ τρυγικὸν ὀξὺ ὑπόξυνοι εἶναι ἧττον τῶν λοιπῶν διεγερτικοί, ὡς τοῦ ὀξέος κολάζοντος ἐν μέρει τὴν ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος διέγερσιν, ἄλλως τε καὶ ὀλίγου σχετικῶς παρόντος ἐν τοῖς οἴνοις τούτοις. Οἱ πλουτοῦντες οἰνανθυλικοῦ αἰθέρος εἶναι οἱ ἁπάντων μεθυστικώτατοι, διουρητικώτατοι δὲ πάντων εἶναι οἱ ἀφρώδεις καὶ ὀξυνωποὶ καὶ οἱ πλουτοῦντες ἁλάτων· αὐτοὶ δὲ οὗτοι εἶναι καὶ οἱ ἐλάχιστα μὲν ἐπισχετικοὶ τῆς κοιλίας, πλεῖον δὲ πάντων τῶν ἄλλων βλάπτοντες ἀπὸ καταχρήσεων τὴν λειτουργίαν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, πλεῖον δὲ διερεθίζοντές τὰ οὐροποιητικὰ ὄργανα, καὶ προκαλοῦντες λιθιάσεις καὶ ἀρθρίτιδας. Νέοι οἶνοι βλάπτουσιν ὁμοίως τὴν πέψιν, προκαλοῦντες ὀξυρεγμίας, ἔτι δὲ μᾶλλον βλάπτουσι τὰ οὐροποιητικὰ ὄργανα, ἐπιφέροντες ὑπεραιμίας ἐν τῇ οὐροδόχῳ κύστει καὶ στραγγουρίας καὶ καύσους ἐν τῷ αὐχένι τῆς κύστεως καὶ ἐν τῇ οὐρήθρᾳ.

Ἐνέργεια ἰαματική. Σχηματίζεται μὲν κυρίως κατὰ τὸ ποσὸν τοῦ οἰνοπνεύματος, τροποποιεῖται δὲ ὑπὸ τῶν λοιπῶν συστατικῶν. Διὸ καὶ ἐνδείκνυνται, ὅπου ἀνάγκη διεγέρσεως μὲν ὡς ἀπὸ οἰνοπνεύματος, ἐπιρρώσεως δὲ ὡς ἀπὸ τονωτικοῦ φαρμάκου. Εἰδικώτερον δ' εἰπεῖν, ὑπαγορεύονται πρῶτον ὡς ἐν τῶν οὐσιωδεστάτων καὶ προχειροτάτων ῥωστικῶν ποτῶν, τῶν διαιτητικῶν, ἐπιτήδειον ἐπὶ τῆς ἀναρρώσεως ἐκ νόσων παντοίων, ὅσαι ἐπήνεγκον ἀδυναμίαν πολλὴν τῷ τε σώματι καὶ τοῖς πεπτικοῖς ὀργάνοις. Εὔθετοι εἶναι ἐνθάδε οἶνοι ἀγαθοὶ

καὶ ὑπόστυφοι, πλούσιοι αἰθέρος οἰνανθυλικοῦ καὶ ἐπιτήδειοι, ἵνα διεγείρωσιν εὐαρέστως διὰ μικροῦ ποσοῦ ὅλον τὸ σῶμα. Τοιοῦτοι δὲ εἶναι οἱ τῶν Βορδιγάλλων, οἱ γενναῖοι, καὶ οἱ Θήρας, Ζακύνθου, Ἰθάκης, Κεφαλληνίας ἐκ τῶν ἡμετέρων.

Δεύτερον δὲ ὑπαγορεύονται καὶ πρὸς ἀ σ θ ε ν ε ί α ς ἰ δ ι ο π α θ εῖ ς τ ῆ ς π έ ψ ε ω ς, οἷον κοπιώδεις καὶ μακρὰς πέψεις καὶ ἐμπνευματώσεις καὶ γαστραλγίας, ἰδίως τὰς χρονίας καὶ μετ' ἀτονίας, ἐν αἷς ὑπολαμβάνομεν, ὅτι πλημμέλειά τις περὶ τὴν ἔκκρισιν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἡ αἰτία τῶν πεπτικῶν ἐκείνων διαταραχῶν· ἐνεργοῦσι δ' ἐνθάδε ὡς διεγείροντες, ἤτοι ἐρεθίζοντες τὰ νεῦρα τοῦ στομάχου καὶ φέροντες θάλπος καὶ πλεῖον αἷμα ἐν τῷ βλεννογόνῳ, ὡς φάρμακον εὐκάρδιον. Πρὸς γ α σ τ ρ α λ γ ί α ς, τὰς ἄνευ ὀργανικῆς βλάβης ἐμφανοῦς, οἶνος γενναῖος, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν πλουτούντων οἰνοπνεύματος καὶ δεψικῆς, οἷοι πολλοὶ οἶνοι τῆς Οὐγγαρίας, κατὰ ποτήρια ῥακῆς πινόμενος, καθ' ἑαυτὸν ἢ μετὰ διπύρων, ἀπεδείχθη πολλάκις ὡς ἡ μόνη ἀνεκτὴ τῷ στομάχῳ τροφὴ καὶ ὡς τὸ κράτιστον τῶν ἰαμάτων, πρακτικώτερον καὶ αὐτῶν τῶν ναρκωτικῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀῤῥίζοντες οἶνοι διὰ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἀνύουσι πρὸς τὰς γαστραλγίας καὶ τοὺς ἐντεῦθεν ἐμέτους, ὡς ναρκοῦντες τὴν ὑπεραισθησίαν τοῦ στομάχου. Ἀνύει διὰ τὸν αὐτὸν περίπου λόγον ὁ οἶνος καὶ πρὸς τὰς ἐ ξ ἀ τ ο ν ί α ς διαῤῥοίας, ἐκείνας δηλαδή, αἵτινες προέρχονται ἐξ ἀτελοῦς καταπέψεως τῶν τροφῶν ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι, σηπομένων διὰ ταῦτα καὶ ἀναπτυσσουσῶν ἀέρια πολλὰ καὶ στρόφους καὶ βορβορυγμούς. Εὔθετοι ἐνθάδε εἶναι μάλιστα οἱ ὑπόστυφοι οἶνοι, οἷον οἱ βορδιγάλειοι καὶ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων, οἱ τῆς Κέας καὶ τῆς Σκοπέλου οἱ ἐρυθροί, πολὺ δὲ μᾶλλον οἱ τῆς θεσσαλικῆς Μαγνησίας καὶ οἱ μακεδονικοὶ οἱ ἐκ τῆς Νικούσης, τινὲς τῶν εὐβοϊκῶν καὶ οἱ ἐκ τῶν σταφυλῶν Μαυροδάφνης τῶν Πατρῶν καὶ οἱ τῆς Κεφαλληνίας.

Τρίτον παραγγέλλονται ὡς τ ο ν ω τ ι κ ὰ καθόλου ἐπ' ἀναιμιῶν καὶ χλωριάσεων καὶ ἀπωλείας ἢ καταναλώσεως εὐγενῶν χυμῶν, οἷον γάλακτος, γονῆς, μετὰ μακρὰς ἐμπυήσεις, ἐρ' ἑκτικῶν πυρετῶν, ἐπὶ δυσκρασίας χοιραδικῆς, φυματιώδους, ἀρθριτικῆς, ῥαχιτικῆς, σκορβουτικῆς καὶ ἑλειογενοῦς. Ἐννοεῖται ὅτι, ἵνα τονώσῃ ὁ οἶνος, πρέπει νὰ ἀπῇ μὲν πᾶς φλογιστικὸς ἐρεθισμὸς ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ στομάχου, νὰ ἁρμοσθῇ δὲ πρεπόντως καὶ ἡ λοιπὴ δίαιτα. Εἶναι δὲ ἀναπόσπαστος σχεδὸν ἀπὸ πάσης διὰ σιδήρου θεραπείας, ὡς φέρων ὑπεραιμίαν ἐλαφρὰν ἐν τῷ βλεννογόνῳ καὶ προκαλῶν ἀφθονωτέραν τὴν ἔκχυσιν τῶν γαστρικῶν ὀξέων, καὶ εὐκολύνων οὕτω τὴν κατάπεψιν ἢ μετασκευὴν τῶν τοῦ σιδήρου σκευασιῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τέταρτον παραγγέλλονται ὡς ἀναληπτικὰ ἐκ τῶν προχειροτάτων καὶ δραστηριωτάτων, ὅπου ἐν γένει ἐνδείκνυται τὸ οἰνόπνευμα, οἷον ὅταν ἡ κυκλοφορία ἐξασθενήσῃ ἐπικινδύνως, παράλυσις δὲ ἐπίκηται αὐτῆς τε καὶ τῶν πνευμόνων, μαρτυρουμένη ἐκ τῆς σμικρότητος, ταχύτητος καὶ ἀδυναμίας τῶν σφυγμῶν, ἐκ τῆς ἄγαν ἀδυναμίας τῶν ὤσεων τῆς καρδίας, ἐκ τῶν κατεσκιασμένων ἤχων αὐτῆς, (καὶ μάλιστα ἐκ τῆς ἀδυναμίας τοῦ πρώτου μέχρις ἐξαφανίσεως), ἐκ τῆς ζάλης, τῆς ἐπιρρεπείας εἰς λειποθυμίας, τῆς ψυχρότητος τοῦ δέρματος, τῆς ὠχρότητος τοῦ προσώπου, τῆς μαργαρυγοψίας καὶ τοῦ βόμβου τῶν ὤτων, ἅτινα πάντα συμβαίνουσιν ἐκ μεγάλων αἱμορραγιῶν, ἐκ ῥαγδαίων καὶ χολεροειδῶν ἐμέτων καὶ διαρροιῶν καὶ αὐτῶν τῶν παιδίων, ἐκ δήξεως ὄφεων, μετὰ μεγάλους φόβους, μετὰ πόνους σφοδροὺς ἀπὸ χειρουργιῶν, ἐνίοτε ἐπὶ λιποθύμους καρδίας, κτλ. (ὅρα οἰνόπν.)

Εἶναι δὲ ὡς ἀναληπτικὸν ὁ οἶνος προτιμώτερος τοῦ τε καθαροῦ οἰνοπνεύματος καὶ τῶν αἰθέρων, ὡς ὢν ἐκ τῆς τάξεως τῶν διαιτητικῶν καὶ ἐνέχων στοιχεῖα θρεπτικὰ καὶ στυπτικά, σάκχαρον, δεψίνην, βλέννην φυτικὴν καὶ πρὸ πάντων ἅλατα ἀνόργανα ἐν διαλύσει, ὅσα καὶ οἷα περίπου καὶ ὁ ζωμὸς τοῦ κρέατος, ὃν καὶ ἀναπληροῖ ἐπὶ ποσόν. Διὰ ταῦτα πάντα οἱ ἰατροὶ ἀνέκαθεν, ἀφροντιστοῦντες τῶν νομοθετημάτων Ζαλεύκου τοῦ τῶν Λοκρῶν βασιλέως, τοῦ ζημιοῦντος θανάτῳ καὶ αὐτοὺς τοὺς νοσήσαντας, καὶ εἰ μεταλαβόντες οἴνου ὑγιασθεῖεν, οὐδὲ προσέχοντες εἰς τὰς παρακελεύσεις τοῦ Krahmer, ἑνὸς τῶν νεωτάτων φαρμακολόγων, ἐξορίζοντος τὸν οἶνον ἐκ τῆς Θεραπευτικῆς· πάντες, λέγομεν, οἱ ἰατροὶ καταφεύγουσιν εἰς τὸν οἶνον ὡς εἰς ἀναληπτικὸν ἀσπασιώτακον, ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ ἀνομολογοῦντες τὴν πολλὴν ἐνθάδε ὠφέλειαν. Ἵνα δὲ καταστῇ διεγερτικώτερος ὁ οἶνος, παρέχεται πολλάκις θερμός, ἢ δίδεται ὁ πλήθων ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ὁ καμπανίτης, ὁ τάχιστα διεγείρων τὴν κυκλοφορίαν.

Ἀλλὰ καὶ πρὸς νόσους ἰδίας ἀναγράφεται καὶ ἐπαινεῖται ὁ οἶνος ὡς κύριον φάρμακον. Πρὸς τὴν τρομώδη παραφροσύνην τῶν μεθύσων ὅτι εἶναι, εἰ μὴ φάρμακον, ἀλλὰ κἂν βοηθητικὸν τῆς θεραπείας, μαρτυρεῖ καὶ ἡ κοινοτάτη πεῖρα. Οἱ πάσχοντες χρονίαν δηλητηρίασιν δι' οἴνου δὲν ἀνέχονται τὴν τελείαν ἀποστέρησιν αὐτοῦ, εἰς δευτέραν φύσιν καταστάντος παρ' αὐτοῖς τοῦ διεγερτηρίου, καὶ τρέμουσιν ὅλον τὸ σῶμα ἐξ ἀδυναμίας, ἂν μὴ διεγερθῶσιν ἐπὶ ποσὸν ὑπὸ τοῦ οἴνου· αὐτὸ δὲ τοῦτο πάσχουσιν ἔτι μᾶλλον οἱ νοσοῦντες τὴν τρομώδη παραφροσύνην, ἢ ἄλλο οἷον δήποτε νόσημα, ἐπιτεῖνον καὶ καθ' ἑαυτὸ τὴν τοῦ σώματος ἀδυναμίαν. Πλὴν τῆς περιστάσεως ταύτης, ἔνθα ὁ οἶνος ἐνεργεῖ ὕπως παρὰ τοῖς λοιποῖς ἀρρώστοις ὁ ζωμὸς τοῦ κρέατος, παραγγέλλε-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ται καὶ ὡς φάρμακον τονωτικὸν πρὸς τύφους καὶ τυφώδη ἢ ἀδυναμικὰ νοσήματα, φλογιστικά τε καὶ ἄλλα, οἷον πνευμονίας τὰς τῶν πρεσβυτῶν καὶ τὰς καχεκτικῶν ἀνθρώπων, περικαρδίτιδας, μητρίτιδας, ἐμπυαιμίας, σφακέλους, ἐξανθήματα ὀξέα καὶ μάλιστα διφθερίτιδας, καθ' ὧν οἶνος βορδιγάλειος δίδεται καὶ ὡς κύριον φάρμακον ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καθ' 1—2 ποτηρίων δι'ἡμέρας μετὰ ζωμῶν ἰσχυρῶν, παρὰ δὲ παιδίοις τρυφεροῖς ἀρχόμεθα ἀπὸ κοχλιαρίου τοῦ γλυκοῦ καθ' ὥραν· παρατηρεῖται δὲ πολλάκις, ὅταν ἐπιτηδείως καὶ μετὰ προσοχῆς ὁ οἶνος δοθῇ, ὅτι οὐ μόνον τὸ σῶμα καθόλου τονοῦται, ἀλλὰ καὶ συμπτώματά τινα τῆς νόσου ἐλαφρύνονται, οἷον ταπεινοῦται ἡ θερμοκρασία, ἀραιοῦνται οἱ σφυγμοί, νοτίζεται τὸ δέρμα, γίνεται ζωηροτέρα ἡ ἀπόχρεμψις κτλ., ἢ πάλιν ἀποσοβεῖται διὰ τοῦ οἴνου ἡ ἐπικειμένη παράλυσις τῆς καρδίας, ἢ θερμαίνεται τὸ ὑποψυχόμενον δέρμα. Ἀλλ' ὡς ταῦτα συμβαίνουσιν ἀληθῶς, οὕτω πάλιν συμβαίνουσιν ἐνίοτε καὶ τἀναντία, ἤτοι ἐξερεθίζεται ὁ ἐγκέφαλος, αὐξάνονται αἱ παραληρήσεις, ἐκτραχύνεται ὁ πυρετός, ὑψοῦται ἡ θερμασία τῶν ἀρρώστων καὶ οὕτω καθεξῆς· ὥστε ἀπαιτεῖ ἡ μεταχείρισις τοῦ οἴνου πολλὴν τὴν περίσκεψιν καὶ πολλὴν τὴν δεξιότητα παρὰ τοῦ ἰατροῦ, ἵνα μὴ βλάψῃ πρῶτον, καὶ ἔπειτα ἵνα ὠφελήσῃ. Καὶ ὅπου δὲ ὑπολαβόντες τὴν χρῆσιν λογικῶς ἐνδεδειγμένην παραγγείλωμεν αὐτόν, πρέπει ἀεὶ νὰ ἐνθυμώμεθα, ὅτι δίδομεν φάρμακον πάντως διεγερτικόν, ἀπὸ δὲ μειζόνων δόσεων καὶ μεθυστικόν, παρ'ἀναίμοις καὶ ἐξησθενημένοις μεθυστικώτερον ἢ παρὰ ὑγιέσι· πρέπει δ'ἑπομένως νὰ ἐπιτηρῶμεν ἀμέσως καὶ ἐγγύθεν τὴν δρᾶσιν. Εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι παρ' ἡμῖν, ἐν χώρᾳ θερμῇ καὶ παρ' ἀνθρώποις εὐδιεγέρτοις, ἡ διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ τοῦ οἴνου συστηματικὴ θεραπεία τῶν φλογιστικῶν νόσων, οἵα ἀκολουθεῖται πολλαχοῦ τῶν ὑπερβορείων χωρῶν, π. χ. ἐν Ἀγγλίᾳ, οὐδέποτε οὔτε ἀποδεκτὴ θὰ κατορθώσῃ νὰ γείνῃ, οὔτε δὲ καὶ νὰ ῥιζοβολήσῃ καὶ δι' ἄλλα μέν, μάλιστα δὲ διότι, ἵνα καταβληθῇ ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος διὰ τοῦ οἴνου (τοῦ ἐν αὐτῷ οἰνοπνεύματος), πρέπει οὗτος νὰ ληφθῇ πολύς, ὅσος καὶ οἷος παράγει μέθην· ἀλλὰ ταύτης τὰ ἀποτελέσματα καὶ παρὰ τοῖς ὑγιέσιν εἶναι ὀλέθρια, μήτοι γε παρὰ τοῖς βαρέως νοσοῦσιν, οἷον τοῖς τυφώδεσιν ἢ τοῖς ὀξύτατα πυρέσσουσιν. Ἐπὶ νόσων μάλιστα, παρ' αἷς ὑπεραιμία ἐντυγχάνει τῷ ἐγκεφάλῳ, εἶναι ἄντικρυς ἀποδοκιμαστέος ὁ οἶνος, διότι ἀνευρύνει ἔτι μᾶλλον τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐγκεφάλου, ὡς διδάσκει ἡ ἐφ' ὑγιῶν ἐνέργεια. Θεωροῦμεν λοιπὸν τὸν οἶνον ἐπιτήδειον, ὅπου πάρεστιν ἀναιμία τοῦ ἐγκεφάλου. Λόγοι ἐνδείξεως ὑπὲρ αὐτοῦ εἶναι ταπεινὴ θερμοκρασία τοῦ σώματος, ἢ κἂν θερμοκρασία ὀλίγον ὑψωμένη

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σφυγμοὶ εὔθλιπτοι καὶ μικροί, προβεβηκότα στάδια τῆς νόσου, ἀσθένεια τῶν καρδιακῶν παλμῶν μέχρις ἀσαφείας τοῦ πρώτου ἤχου κατὰ Stokes καὶ Graves, ἄφθονοι κενώσεις, κοίλανσις τῶν ὀφθαλμῶν, ῥίκνωσις τοῦ δέρματος καὶ ὠχρότης καὶ ψύξις, καὶ ὅλως εἰπεῖν ἔλλειψις παντὸς ὀργασμοῦ, ἅτινα πάντα συμβαίνουσι μάλιστα μὲν ἐν τύφοις καὶ ἐμπυαιμίαις, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ νόσῳ παραταθείσῃ εἰς μῆκος πολύ· τότε ἓν ἢ δύο ποτήρια οἴνου γενναίου δι' ἡμέρας, ἐρυθροῦ καὶ ὑποστύφου, ὅταν διάρροια παρῇ, εἶναι καὶ ἴαμα καὶ τροφὴ σωσίζωος, ἀναπληροῦσα τοὺς ὑδατάνθρακας καὶ τὰ λευκωματοειδῆ, ὧν ἥ τε καταδαπάνησις ἐνθάδε πολλὴ καὶ ἡ ἀνακαίνισις ἢ ἀντικατάστασις δύσκολος καὶ βραδεῖα, ἢ καὶ ἀδύνατος.

Πρὸς τὰς ἀ ὐ π ν ί α ς, τὰς ἐκ χλωριάσεως καὶ τὰς παρὰ λειφαίμοις ἀνθρώποις, ὁ οἶνος εἶναι φάρμακον διαιτητικὸν ἀνυσιμώτατον.

Ἓν μόνον ἔτι θέλομεν νὰ προσθέσωμεν περὶ τοῦ οἴνου τοῦτο, ὅτι παρηγγέλθη καὶ ὡς κύριον φάρμακον κατὰ τῶν δ ι α λ ε ι π ό ν τ ω ν π υ ρ ε τ ῶ ν, οὐκ εὐκαταφρόνητον μὰ Δία, καὶ μάλιστα ὁ ὑπόστυφος οἶνος, ὁ ἐνέχων πολλὴν τὴν δεψίνην. Κατὰ τὰς στατιστικὰς τοῦ Burdell παρατηρήσεις, πυρετοὶ οὐχὶ ἄγαν πεπαλαιωμένοι ἐθεραπεύθησαν διὰ τοῦ οἴνου $^1/_2$—1 ὥρ. πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ εἰλημμένου ἐξ 63 διαρκῶς μὲν οἱ 16, ἐνῷ διὰ τῆς κινίνης οἱ 22 ἐκ τῶν 63, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν 47 παρ' 9 μὲν ἐβραδύνθη ἁπλῶς ἡ εἰσβολὴ τοῦ παροξυσμοῦ, παρὰ 10 δὲ ὑπετροπίασεν ὁ πυρετὸς μετὰ 5 ἡμέρας, παρὰ 11 δὲ μετὰ 9 ἡμέρας, παρὰ 14 δὲ μετὰ 17 ἡμέρας, ἐνῷ ἐκ τῶν διὰ κινίνης θεραπευθέντων 11 ὑπετροπίασαν τὴν 7ην ἡμέραν, 8 τὴν 14ην ἡμέραν, 15 τὴν 21ην ἡμέραν καὶ 8 τὴν 28ην ἡμέραν, ἐξ οὗ φαίνεται ἀριδήλως καὶ ὁ ἑβδομαδιαῖος τύπος τῶν διαλειπόντων πυρετῶν. Ὅρα περὶ τούτων καὶ ἐν τῷ οἰνοπνεύματι.

Ὅτι δὲ ὁ οἶνος εἶναι καὶ τὸ ἄριστον τῶν προφυλακτικῶν κατὰ τῶν διαλειπόντων, μαρτυρεῖ τὸ συμβαῖνον νῦν ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Λεβαδείας. Ἐπεπόλαζον ἐκεῖ ἀνέκαθεν οἱ πυρετοί· ἀλλ' ἐξ ὅτου εἰσήχθη ἡ ἀμπελοφυτεία κακεῖ, ὁ δὲ ῥητινίτης ἤρξατο ἐπιῤῥωνύειν τοὺς στομάχους καὶ τὰ σώματα τῶν Λεβαδέων, οὐ μόνον σπανιώτεροι κατέστησαν οἱ πυρετοί, ἀλλὰ καὶ ἠπιώτεροι. Ἂν δὲ ἔχῃ τινὰ ὑπόστασιν ἀληθείας τὸ ἀρχαῖον λόγιον, ubi morbus, ibi remedium, (ὅπου ἡ νόσος, ἐκεῖ καὶ τὸ ἴαμα), τότε πιστευστέον, ὅτι τὸ Θεῖον ἐδωρήσατο ἡμῖν τοῖς ἐν Ἑλλάδι, φοβερῶς ταλαιπωρουμένοις ὑπὸ τῶν πυρετῶν,— ἐδωρήσατο πρόχειρον ἀντιφάρμακον τὸν οἶνον, εἰς ὃ καὶ πιστεύει καὶ ὁ λαὸς παρ' ἡμῖν, καὶ εἰς ὃ καταφεύγει μετὰ στοργῆς ἀεὶ προϊούσης.

Ἀ ν τ ε ν δ ε ί κ ν υ τ α ι ὁ οἶνος ἐπὶ φλεγμονῆς ὀξείας καὶ ὀργώσης,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπὶ πυρετῶν ὑροίων, παρὰ παιδίοις καὶ νεανικοῖς, παρὰ τοῖς ἐπιρρεπέσιν εἰς ὑπεραιμίας ἐγκεφάλου καὶ πνευμόνων, παρὰ τοῖς καρδιοπαθέσιν (ἐξαιροῦνται οἱ πάσχοντες ἐκλίπωσιν τῆς καρδίας) καὶ σφόδρα εὐδιαγέρτοις, καὶ μάλιστα γυναιξίν. Ἀλλ' ὡς ἡ ἔνδειξις, οὕτω καὶ ἡ ἀντένδειξις τοῦ οἴνου ἀπαιτεῖ ἐξιδιασμόν· διότι ὑπό τινας συνδρομὰς περιστάσεων δύναται ὁ οἶνος νὰ δοθῇ ἐν πάσῃ νόσῳ. Οὔτ' εἶχε πάντη ἄδικον ὁ Ἀρεταῖος, Βιβλ. Α'. Κεφ. ά. ἀποφθεγγόμενος «*ἄλκαρ μοῦνόν ἐστιν οἶνος, θρέψαι μὲν ὠκέως κατ' οὐσίην καὶ πάντη μέχρι περάτων μολεῖν· τόνῳ δὲ προσθεῖναι τόνον καὶ πνεῦμα γεναρκωμένον ἐγεῖραι, ψύξιν ἀλεεῖναι, στύψαι πλάδον, φερομένων ἔξω καὶ ῥεόντων κρατῆσαι, ὑδὺς μὲν ὑσφραίνεσθαι εἰς ὑδρωήν, κραταιὸς δὲ στηρίξαι δύναμιν εἰς ζωήν, ἄριστος καὶ μειλίξαι θυμὸν ἐν παραφορῇ. Τάδε μέν τοι ποθεὶς ἅμα πάντα πρήσσει.*»

Ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ῶ ς παραγγέλλεται ὡς τονωτικὸν τοῦ δέρματος τοῦ κεχαλαρωμένου ἢ εἰς σφάκελλον ἐπιρρεποῦς ἢ διατεθλασμένου, εἰς πλύσεις ἢ ἐπιθέματα· πρὸς ἕλκη ἄτονα ἢ ἀφθόνως πυορροοῦντα εἰς ἐπίπλυνσιν καὶ ζωογόνησιν· εἰς γαργαρισμοὺς πρὸς χρονίας φαρυγγίτιδας, ἢ πρὸς διφθεριτικὰ ἐξιδρώματα καὶ σκορβουτικὰς ἐξοιδήσεις τῶν οὔλων. Ἐγχύνεται εἰς συρίγγια εἰς ζωογόνησιν τῶν τοίχων καὶ πρόκλησιν συγκολλητικῆς φλεγμονῆς. Εἰς τὸν ἴδιον ἑλυτροειδῆ τῶν ὄρχεων, μετὰ τὴν παρακέντησιν ὑδροκήλης, εἰς συγκόλλησιν τῶν τοίχων τοῦ σάκκου ἐγχύνονται ἀκράτου οἴνου ἐρυθροῦ 2—4 οὐγγίαι καὶ διατηροῦνται ἐν αὐτῷ 3—5' ὥρ. Ἐγχύνεται εἰς τὴν οὐρήθραν ἐπὶ βλεννορραίας μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ὀξέος σταδίου εἴτε καθ' ἑαυτόν, εἴτε διάλυσις δεψίνης ἐν αὐτῷ. Πλύνονται χείμετλα, παρατρίμματα, τριχορροοῦντες τόποι κτλ.

Φ α ρ μ α κ ο τ ε χ ν ι κ ῶ ς χρήσιμος εἶναι εἰς κατασκευὴν βαμμάτων καὶ σιροπίων καὶ εἰς ἐγκατεργασίαν φαρμάκων τινῶν, οἷον τοῦ ἀψινθίου, τῆς κίνας, τοῦ κολχικοῦ, τοῦ ῥήου, τῆς καφουρᾶς, τῆς ἰπεκακουάνης, τοῦ ὀπίου καὶ ἄλλων πολλῶν.

Δ ί δ ε τ α ι, κατὰ τὸν σκοπόν, κατὰ κυαθίσκον μέν, ἤτοι κατ' οὐγγίαν, ἀνὰ $^1/_4$—$^1/_2$—1—2 ὥρ., ὅταν σκοπῆται ταχεῖα καὶ πολλὴ ἡ ἀνάδοσις τῆς ἐνεργείας, ὡς παρὰ τοῖς ψυχθεῖσιν ἐκ καταδύσεως ἢ τοῖς ὀφιοδήκτοις, κατὰ κοχλιάριον δὲ τῆς τραπέζης 1—2—3 ἀνὰ πᾶσαν 2—4 ὥρ. ὡς τονωτικὸν καθ' ὅλου, οἷον παρὰ τυφώδεσιν ἢ ἐμπυαιμικοῖς κτλ., εἰλικρινὴς ἢ κεκραμένος ὕδατι, ἢ ἐν ζωμῷ κρέατος. Ὡς διαιτητικὸν πίνεται κατὰ τὴν συνήθειαν ἐν τῷ γεύματι καὶ δείπνῳ κατὰ κυαθίσκους, καὶ κατὰ τὴν ἕξιν καὶ κρᾶσιν. Παιδίοις δὲ δίδεται κατὰ κοχλιάριον τοῦ γλυκοῦ κατὰ 1—2 ὥρ., ἀεὶ μετὰ πολλῆς προσοχῆς·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀποστητέον τοῦ οἴνου, ἅμα φανῇ ἀνησυχία, ἀνύψωσις τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος, κεφαλαλγία, φωτοφοβία κτλ.

*Ζύθος. Cerevisia.

Ποτὸν πανάρχαιον, ἐν Αἰγύπτῳ καθ' Ἡρόδοτον, ἐν Μεσοποταμίᾳ κατὰ Ξενοφῶντα τὸ πάλαι ἐν χρήσει ὡς μεθυστικόν, γνώριμον δὲ καὶ ταῖς πάλαι ὡς καὶ τοῖς νῦν Τεττιγοφόροις, γίνεται ἐκ τῶν σπερμάτων τῆς κριθῆς, σπανιώτερον ἐκ πυρῶν, παρασκευασθέντων εἰς βύνην (ὅρ. Τ. Α. σελ. 30). Ἀλεσθεῖσα ἡ βύνη εἰς χύνδρον, ἐπιχύνεται δι' ὕδατος ὑπὸ θερμ. 60° καὶ ὑπὸ διηνεκῆ ἀνατάραξιν, εἰς γένεσιν ὅ,τι πλείστου σακχάρου, ἐν ᾧ ἀπεκχυλίζεται ὡς εἰπεῖν τὸ σάκχαρον, ἡ φυτοκόλλα καὶ τὰ ἄλατα τοῦ φωσφορικοῦ καὶ θειικοῦ ἀσβεστίου. Τὸ ὑγρὸν συμβράζεται ἔπειτα μετὰ στροβίλων λυκίσκου εἰς ἀρωμάτισιν καὶ ἐκπίκρανσιν καὶ διατήρησιν τῆς καλῆς ποιότητος τοῦ ζύθου, καὶ διὰ προζυμίου ἐμβάλλεται εἰς ζύμωσιν οἰνοπνευματώδη, ἀναπτυσσομένων σπόρων μύκητος ἀπειροπληθῶν καὶ γεννωμένου οἰνοπνεύματος καὶ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ὑγρὸν ἀρωματικόν, ὑπόξυνον ἢ ὑπόπικρον καὶ ὑπονύσσον τὴν γεῦσιν, ἐρυθροκίτρινον, διαυγές, ὄζον ὡς ἀπὸ ἀραιοῦ οἰνοπνεύματος.

Ἐνέχει στοιχεῖα ὕδωρ, ὡς 90—95 %, σάκχαρον, δεξιτερίνην, λυκίσκου μόρια, ἄλατα ἀνόργανα, ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἄμυλον ὀλίγον καὶ λεύκωμα, οἰνόπνευμα δὲ ὡς 2—8 %. Ὁ βαυαρικὸς ζύθος ἔχει οἰν. 3—6 %, ὁ διπλοῦς ζύθος 5—7 % ὁ δὲ ἀγγλικὸς 5—8 %, ὁ ἀθηναῖος 2—3 %. Ἐνέχει δὲ καὶ ὀλίγον λίπος, καὶ γαλακτικὸν ὀξὺ καὶ ἀμμωνίας ἑνώσεις (ἴχνη) καὶ πολλὴν γλυκερίνην. Ἐν τῇ σποδῷ τοῦ ζύθου περιέχονται ἅλατα φωσφορικοῦ καὶ πυριτικοῦ ὀξέος.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Διὰ μὲν τοῦ πολλοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος κορεννύει τὴν δίψαν, διὰ δὲ τοῦ σακχάρου, τῆς φυτοκόλλας, τῆς δεξιτερίνης, τῆς γλυκερίνης, τοῦ λευκώματος καὶ τῶν ἁλάτων τρέφει ἐπί ποσόν, διὰ δὲ τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ τῆς γλυκερίνης μεθύει, διὰ δὲ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος διεγείρει τὴν κυκλοφορίαν, διὰ δὲ τῶν μορίων τοῦ λυκίσκου τονοῖ τὸν στόμαχον καὶ κατασιγάζει ἐρεθισμοὺς τῶν γεννητικῶν ὀργάνων· κινεῖ δὲ καὶ τὴν διούρησιν ἐπί ποσόν. Πολὺς ποθεὶς ὁ ζύθος φέρει μέθην βαρεῖαν καὶ καρωτικήν, ἀφ' ἧς ἀνανήφουσιν οἱ ἄνθρωποι ἔχοντες σφόδρα καταπεπονημένον καὶ βεβαρυμένον τὸν στόμαχον καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ ὅλον τὸ σῶμα, ἀλύοντες. Ἡ πολλὴ ἔκλυσις τῶν δυνάμεων μετὰ κατάκορον πόσιν ζύθου προέρχεται ὡς ἐκ τῶν πολλῶν ἁλάτων καὶ μάλιστα τῶν τοῦ κάλεος, ἅτινα καταλύουσι τὰς δυνάμεις τῶν νεύρων καὶ ναρκοῦσι τὴν καρδίαν· προέρχεται ὅμως καὶ ἐκ τῆς λυκισκίνης, ἥτις φέρει καὶ καθ' ἑαυτὴν καρηβαρίαν πολλὴν καὶ κόπωσιν τοῦ σώματος ὅλου. Μακρὰ χρῆσις πληθύνει τὸ λίπος τὸ ἐν τῷ αἵματι καὶ ἐκπικαίνει τὸ σῶμα καὶ νωθρεύει αὐτό

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τε καὶ τὸν νοῦν, φέρουσα, καίτοι βραδίαν, πάσας τὰς ἀπὸ τοῦ οἰνοπνεύματος βλάβας, πλὴν τῆς ἰσχνότητος· καταλύει δὲ κατ'ἐξοχὴν τὴν γενετήσιον ὁρμήν.

Χ ρ ῆ σ ι ς δ ι α ι τ η τ ι κ ή. Ὡς φάρμακον μὲν κυρίως εἰπεῖν ὁ ζύθος δὲν εἶναι ἐν χρήσει· ὡς διαιτητικὸν ὅμως ποτὸν εἶναι εὐχρηστότατος καὶ ὑπό τινα ἔποψιν κρείσσων τοῦ οἴνου, τρέφων κατά τινα τρόπον ὡς ἡ σὰρξ τῶν ζώων· διὸ καὶ ἀεὶ πλείων καὶ παρ' ἡμῖν πίνεται, καίτοι ὑπαρχούσης τοσαύτης οἴνων ἀφθονίας καὶ εὐθηνείας, ἅτε ἱστάμενος μεταξὺ ποτοῦ καὶ τροφῆς καὶ ὕδατος, τῆς δὲ δημοσίας ἠθικῆς οὐδαμῶς σκανδαλιζομένης ἐπ' αὐτῷ, ἀναφανδὸν πινομένῳ. Πίνομεν λοιπὸν τὸν ζύθον ὡς ποτὸν θρεπτικὸν= ἐκχύλισμα κριθῆς οἰνοπνευματισθέν, ἐπιτήδειον ἀνθρώποις λιποσαρκέσι, λειφαίμοις καὶ τὸν στόμαχον ἀδυνάτοις, χρήζουσι δὲ τονώσεως μὲν παρὰ τῶν πικρῶν, διεγέρσεως δὲ παρὰ τοῦ οἰνοπνεύματος,θρέψεως δὲ παρὰ τῶν σακχαρωδῶν καὶ ἀμυλωδῶν στοιχείων καὶ τῶν ἁλάτων τοῦ ζύθου. Διὰ ταῦτα καὶ παραγγέλλεται ὡς διαιτητικὸν φάρμακον εἰς πόσιν ἐν τῷ τρώγειν πρὸς τοὺς κοπιωδῶς πέπτοντας, πρὸς ἀτροφοῦντας ἐκ χλωριάσεως, χοιράδων, φυματίων, ῥαχίτιδος, πρὸς τοὺς ἀναρρωννυμένους ἐκ νόσων μακρῶν, ὅταν μάλιστα φόβος διεγέρσεως πολλῆς ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ πρὸς τοὺς χρόνιον πάσχοντας βῆχα καὶ δυσκόλως ἀναβήσσοντας τὰ φλέγματα, καθάπερ τὸ σελτεριανὸν ὕδωρ δηλαδή. Παραγγέλλεται δὲ καὶ τοῖς καθ' ἕξιν δυσκοιλίοις καὶ τοῖς σπάνιν οὖρων ἔχουσι, καὶ μάλιστα ὁ πολὺ ἐνέχων τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ. Θερμὸς ζύθος ποθεὶς φέρει διαφόρησιν καὶ ἰᾶται καταῤῥους θώρακος ἐναρχομένους, ὡς πᾶσα θερμοποσία. Ἰστέον ὅμως, ὅτι ἐκ ζύθου πολλοῦ καὶ νεαροῦ ἐξερεθίζεται ὁ βλεννογόνος τῶν οὐρηποιητικῶν ὀργάνων, ὅθεν ἐπέρχεταί τις βαθμὸς δυσουρίας καὶ στραγγουρίας, δι' ἃ δὴ καὶ ἀπαγορεύεται ἐπὶ βλεννορροίας συφιλιδικῆς εἴτε καὶ ἄλλης καὶ ἐφ' ὑπεραιμιῶν τοῦ αὐχένος τῆς κύστεως, τῶν ἐκτραχυνομένων ἐπὶ τῇ πόσει τοῦ ζύθου. Ἡ βλεννόῤῥοια μάλιστα καὶ ὑποτροπιάζει, καίτοι ἰαθεῖσα πρὸ πολλῶν ἑβδομάδων.

Ἀ π α γ ο ρ ε ύ ε τ α ι ὁ ζύθος τοῖς πολυσάρκοις καὶ τοῖς ἐπιῤῥεπέσιν εἰς ὑπεραιμίας ἐγκεφάλου καὶ πνευμόνων καὶ νεφρῶν, καὶ τοῖς πάσχουσι διαβήτην σακχαρώδη.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΜΜΩΝΙΩΔΗ.

AMMONIACALIA.

Εὕρηνται ἀπανταχοῦ τῆς κτίσεως, ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ, ἐν τοῖς ὕδασιν, ἐν τῷ σώματι τῶν ζώων, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς περιεχομένοις τοῦ παχέος ἐντέρου καὶ ἐν τοῖς οὔροις αὐτῶν, κατ' ὀλιγοστὸν δὲ μέρος καὶ ἐν τῷ ἱδρῶτι, ἐν τοῖς προϊοῦσι πάσης ἀποσυνθέσεως ὀργανικῶν οὐσιῶν, ἐν τοῖς μύκησι, ταῖς ῥίζαις καὶ τοῖς φύλλοις καὶ τοῖς ἄνθεσι διαφόρων φυτῶν καὶ μάλιστα ἐκ τῶν σταυρανθῶν καὶ τῶν βατραχιοειδῶν καὶ πολλῶν ἄλλων. Πολλὰ δὲ εἶναι καὶ προϊόντα χημείας. Γεννᾶται ἀμμωνία καὶ ὅταν λεύκωμα καὶ οὐρεία συμβρασθῶσι μετ' ἰσχυρῶν ὀξέων καὶ ἀλκαλίων.

Τὰ ἀμμωνιώδη ἔχουσιν ὡς βάσιν τὴν ἀμμωνίαν, σῶμα ἀλκαλικώτατον, συγκείμενον ἐκ τριῶν ἀτόμων ὑδρογόνου καὶ ἑνὸς ἀζώτου = NH^3. Εἶναι δὲ ἡ ἀμμωνία, ὡς ἀντιλαμβανόμεθα ταύτης εἰλικρινοῦς ὅσον οἱόν τε, ἀέριον ἄχρουν, διὰ μεγάλης πιέσεως καὶ ψύχους συμπυκνούμενον εἰς ῥευστὸν ἄχρουν καὶ τοῦτο. Ἀναπίνεται ὑπὸ τοῦ ὕδατος μετὰ μεγάλης δυνάμεως μέχρις 600 ὄγκ. τοῦ ἀερίου ἐν συνήθει θερμοκρασίᾳ, καὶ ἐκδιαπνεῖται πάλιν ἀδιαπαύστως, ὅταν τὸ δοχεῖον ἡνεωγμένον. Αἱ ἀναθυμιάσεις ἔχουσιν ὀσμὴν ἰδιοφυᾶ, νύσσουσαν ἰσχυρῶς, διαπεραστικωτάτην, δυσυπόστατον, ἀποπνικτικήν.

Τὰ ἀμμωνιώδη ἐρεθίζουσιν ἢ καὶ καίουσιν ἐπὶ ποσὸν τοὺς ἱστοὺς ὧν ἂν ἅψωνται, τόσῳ δὲ μᾶλλον, ὅσῳ ἀλκαλικώτερα εἶναι, πλεῖον τοὺς βλεννογόνους ὑμένας ἢ τὸ δέρμα· καίουσι δ' ἐν μέρει, διότι ἀναπίνουσιν ἢ ἀφαιροῦσι τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν ἱστῶν· διαλύουσι τὰ κύτταρα τῆς ἐπιδερμίδος καὶ τῶν ἐπιθηλίων· συντίθενται μετὰ τοῦ λίπους εἰς σάπωνας· διαλύουσι τὰ λευκωματοειδῆ· ἐρεθίζουσι τὸ νεῦρον τῆς ὀσφρήσεως κραταιῶς καὶ δι' αὐτοῦ τὸν ἐγκέφαλον· ἀναπίνονται ταχέως καὶ δρῶσιν ἐπὶ τοῦ αἵματος, τῆς κινήσεως αὐτοῦ, τῆς πιέσεως ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν ἀγγείων, ἐπὶ τῶν νεύρων καὶ ἐπὶ τῶν διακρίσεων καὶ πασῶν μέν, μάλιστα δὲ τῆς τῶν πνευμόνων καὶ τοῦ δέρματος καὶ τῶν νεφρῶν, μεθ' ὧν καὶ συναποκρίνονται· περὶ ὧν ἁπάντων εἰς ἀποφυγὴν τῶν ἐπαναλήψεων ἔπιθι τὰ καθ' ἑκάστην τῶν σκευασιῶν. Ἐνταῦθα προτάσσομεν μόνον καθολικά τινα ζητήματα περὶ τῆς ἐνεργείας τῶν ἀμμωνιωδῶν.

Ἀναμυζῶνται τὰ ἀμμωνιώδη ταχέως ἀπό τε βλεννοϋμένων καὶ ἀπὸ δέρματος, τὰ μὲν ἀερωδέστερα ἐξ ἀμφοτέρων ὁμοίως, τὰ δὲ ἁλατώδη ἐκ μόνου τοῦ βλεννοϋμένος. Ὡς ἀλκαλικαὶ δὲ οὐσίαι, ὅπου ἂν ἅψωνται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν ἱστῶν, συντίθενται μετὰ τῶν ὀξέων τῶν τε ἀνοργάνων καὶ τῶν ὀργανικῶν καὶ ἄρα καὶ μετὰ τοῦ λίπους εἰς σάπωνας, ἐν ἐλλείψει δὲ ἄλλων καὶ μετ' αὐτῶν τῶν λευκωματοειδῶν. Καίτοι δὲ ἀναμυζᾶται, ἀλλ' οὐδαμοῦ τοῦ σώματος ἀνεκαλύφθη καθαρά, ἤτοι ἀδέσμευτος ἀμμωνία, οὔτε δὲ ἀδέσμευτος ἀνεκαλύφθη ἐν τοῖς διακρίμασι πνευμόνων, δέρματος καὶ νεφρῶν. Τὰ πειράματα τοῦ Lange ἀπέδειξαν ὅτι, καὶ ὅτε ἐνεχύθησαν μεγάλα καὶ δηλητηριώδη ποσὰ ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας εἰς τὸ αἷμα, οὐδὲν μόριον ἀμμωνίας εὑρέθη ἐν τῷ ἐκπνεομένῳ ἀέρι, οὔτε δὲ καὶ ὁ ἱδρώς, ὁ ἀεὶ ὢν ὀξυνός, ἔδειξε μόρια ἀμμωνίας, οὔτε τὰ οὖρα. Ἂν ἀπὸ τῆς μασχάλης ἢ ἀπὸ τοῦ πέλματος τῶν ποδῶν διαχεῖται ἀπόπνοια ἀμμωνίας, πιθανώτατον, ὅτι προέρχεται ἐνθάδε ἐκ τῆς σηπομένης ἐπιδερμίδος.

Ἐν τῷ ζῶντι καὶ ὑγιεῖ αἵματι δὲν φαίνεται πιθανόν, μή τοι γε βέβαιον, ὅτι ἐγκυκλοφορεῖται ἀερώδης ἀμμωνία· διότι πρόκειται μὲν λίπος ἐν τῷ αἵματι, πρόκεινται δὲ καὶ λευκωματοειδῆ, ἵνα συντεθῇ μετ' αὐτῶν. Ὅπως κατορθώσῃ νὰ ἐγκυκλοφορηθῇ ἡ ἀμμωνία ἀδέσμευτος ἐν τῷ αἵματι, ἔπρεπε νὰ εἰσβιβασθῇ τοσαύτη, οἵα ἤθελε καταστρέψει ἐν ἀκαρεῖ τὴν ζωήν. Εἰ δέ ποτε ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἀμμωνίᾳ δηλητηριασθέντων ἐκφεύγει ἀμμωνία, ἐκφεύγει αὕτη καὶ πρωϊαίτερον καὶ ἐν ταπεινοτέρᾳ θερμοκρασίᾳ ἐκ τοῦ νεκροῦ ζώων, ἄλλως θανόντων ἢ ἐξ ἀμμωνίας· καὶ ἄρα εἶναι αὕτη προϊὸν ἀποσυνθέσεως τοῦ αἵματος, οὐχὶ τεκμήριον ἀψευδὲς ἐγκυκλοφορήσεως ἀμμωνίας ἀδεσμεύτου.

Ἀλλ' ἂν ἀβέβαιον, ὅτι ἡ ἀμμωνία ἐγκυκλοφορεῖται ἀδέσμευτος ἐν τῷ αἵματι, δὲν εἶναι ὁμοίως ἀβέβαιον, καὶ ὅτι ἐπιφέρει τῷ αἵματι ἀλλοιώσεις ὡς ἀπὸ εἰσβολῆς οὐσίας ἄγαν ἀλκαλικῆς. Ἂν ζῶα εἰσπνεύσωσι πολλὴν τὴν ἀερώδη ἀμμωνίαν, ἀπὸ ἐρυθροῦ μελανίζει τὸ αἷμα, λαμπρύνεται δὲ πάλιν, ὅταν διοχετευθῇ ὀξυγόνον· ὅθεν συνάγομεν, ὅτι ἐκ τῆς εἰσπνοῆς ἀμμωνίας παρεκωλύθη ἡ ἀνάληψις ὀξυγόνου, ἢ ἐκωλύθη ἡ ἐκφυγὴ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Τοιαύτη δὲ ἀπεμπόδισις τοῦ αἵματος ἀπὸ τοῦ ὀξυγονίζεσθαι, ζῶντος τοῦ σώματος, ἐμφαίνει ἔνθεν μὲν ἀλλοίωσιν τῶν αἱμοσφαιρίων, ἔνθεν δὲ τοῦ πλάσματος καὶ τῶν ἐν αὐτῷ λευκωματοειδῶν· ἀλλὰ τίς ὅμως ἡ ἀλλοίωσις αὕτη, ἄδηλον· τὰ αἱμοσφαίρια κἂν δὲν καταφωρῶνται ἠλλοιωμένα. Ἵνα πάθωσι τοῦτο, ἤτοι ἵνα κατατριβῶσιν ἢ ῥικνωθῶσιν ἢ διαλυθῶσι τὰ αἱμοσφαίρια, ἔπρεπε νὰ εἰσδύσῃ ἡ ἀμμωνία εἰς τὸ αἷμα τόση, ὅση ἤθελε προαποκτείνει διὰ παραλύσεως τῶν νεύρων. Τὸ πλάσμα τοῦ αἵματος γίνεται ῥοωδέστερον καὶ πήγνυται βραδέως ἢ καὶ μένει ἀπαγὲς ἐπὶ τῇ ἀμμωνίᾳ, οἷον συμβαίνει καὶ ἐπ' ἄλλοις ἀλκαλίοις· ἀλλ' ἐξ ἰατρικῶν δόσεων πιθανόν, ὅτι τὸ αἷμα δὲν βλάπτεται τὸ παραπαν, διότι φέρονται ἄνθρωποι λαβόν-

τες μῆνας ὅλους καὶ 10 καὶ 20 σιτ. ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας καθ' ἡμέραν, καὶ οὐδὲν παθόντες ἐκ τούτου οὔτε περὶ τὴν κρᾶσιν τοῦ αἵματος, οὔτε περὶ τὴν καθ' ὅλου θρέψιν τοῦ σώματος.

Φαίνεται ἄρα, ὅτι τὰ ἀμμωνιώδη ταχέως διεκφεύγουσιν ἐκ τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα διεκφεύγουσιν ἐκ νεφρῶν ὡς φωσφορικὴ καὶ οὐρικὴ ἀμμωνία, καίτοι κἀνταῦθα τὸ ζήτημα σφόδρα δυσδιάλυτον, ὡς τῶν οὔρων ἐνεχόντων ἀεὶ ἀμμωνίαν ἐξ ἀποσυνθέσεως τῆς οὐρείας· οὔτε προβιβάζουσι τὴν λύσιν τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα, εἰς ὧν τὸ αἷμα ἐνεχύθη χλωριοῦχον ἀμμώνιον, διότι ἐν τοῖς οὔροις ἀνευρέθη μόνον οὐρεία, καὶ ἑπομένως ἐνδέχεται εἰς οὐρείαν νὰ διασκευάζηται τὸ πλεῖστον τῆς ἀμμωνίας, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἐπὶ τῇ χρήσει τῶν ἀμμωνιωδῶν βέβαιον, ὅτι πληθύνονται τὰ μόρια τῆς οὐρείας κατὰ τὰ ἐπὶ κυνῶν πειράματα τοῦ Salkowsky, ὅστις ἐπὶ τῷ ἀμμωνιακῷ ἅλατι εἶδε τὴν οὐρείαν ἀπὸ 5,61 γραμ. ἀναβιβασθεῖσαν εἰς 9,75 γράμματα. Πρόσθες καὶ τὴν δυσκολίαν τὴν ἐπιπροσθοῦσαν ἐκ τῆς ἰδέας, ὅτι ἐνδέχεται ἐπὶ τῇ χρήσει τῶν ἀμμωνιωδῶν νὰ κατατρίβωνται δαψιλέστερον τὰ λευκωματοειδῆ τοῦ σώματος, ὅθεν δήπου καὶ μείζων ἡ ἀπόκρισις τῆς οὐρείας.

Ἀναποθέντα τὰ ἀμμωνιώδη ἐρεθίζουσι τὸ σύστημα τῶν νεύρων καὶ ὅλον μέν, κατ' ἐξοχὴν δὲ τ ὸ ν ῥ α χ ί τ η ν καὶ τὸ νευρικὸν κέντρον, τὸ τ ῶ ν ἀ γ γ ε ί ω ν κ ι ν η τ ι κ ό ν. Καὶ ἡ μὲν τοῦ ῥαχίτου πάθησις δηλοῦται ὑφ' ὑπεραισθησίας τοῦ δέρματος τὸ κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ ὑπ' ἀδυναμίας τῶν σκελῶν καὶ τρόμου καὶ ἀνησυχίας, τὸ δὲ τελευταῖον καὶ ὑπὸ σπασμῶν, εἴτε δι' ἄμεσον πάθος τῶν προσθίων ῥάβδων τοῦ ῥαχίτου, εἴτε δι' ἀνάκλασιν ἐκ τῶν ὀπισθίων καὶ αἰσθητικῶν. Ἡ δὲ διέγερσις τοῦ κινητικοῦ τῶν ἀγγείων κέντρου, τοῦ ἐν τῷ συμπαθητικῷ, εἴτε κατ' ἀνάκλασιν καὶ αὕτη συνισταμένη (Rabuteau) ὡς ἐκ τῆς τῶν ῥαχιτικῶν νεύρων ὑπεραισθησίας, εἴτε καὶ ἐξ ἀμέσου δράσεως τῆς ἀμμωνίας ἐπὶ τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ, ἐκδηλοῦται ὑπὸ εὐρύνσεως τῶν τριχοειδῶν ἀρτηριῶν διὰ σφρίγος, ὑπὸ ταχύνσεως τῆς κυκλοφορίας καὶ ἐντάσεως τῆς πιέσεως τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀρτηριῶν, καὶ ὑπὸ αὐξήσεως τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος. Ἀλλ' ἐνῷ διεγείρεται τὸ κινητικὸν τῶν ἀγγείων, παραλύεται ἀφ' ἑτέρου ἡ ῥυθμιστικὴ ἐνέργεια τῶν ῥεμακείων ἰνῶν ἐπὶ τῶν τριχοειδῶν ἀπὸ δόσεων μεγάλων καὶ χρήσεως μακρᾶς, ἀντὶ δὲ ταχύνσεως τότε ἐπέρχεται βράδυνσις τῆς κυκλοφορίας ἐν τοῖς τριχοειδέσι, στάσις τοῦ αἵματος καὶ διεύρυνσις τῶν μνησθέντων ἀγγείων καὶ φλέβωσις, ἤτοι τοπικὴ ἀσφυξία. Ἂν ἡ κυκλοφορία διαταραχθῇ ὑπὲρ τὸ μέτρον, παραλύεται ἡ καρδία διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἐνέργειαν καὶ καταπόνησιν, καὶ παραλύεται ἐν τῇ διαστολῇ, ὁ δὲ θάνατος συμβαίνει ἐν βραχεῖ, καὶ ἐν 4′ ὥρ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπικυροῦνται τὰ ἄνω καὶ ὑπὸ τῶν πειραμάτων ἐπὶ τῶν ζώων. Ὅπως δήποτε καὶ ἂν εἰςβιβασθῶσιν εἰς τὸ αἷμα βατράχων τὰ ἀμμωνιώδη, τὸ μὲν πρῶτον ἐντείνουσι σφόδρα τὴν ἀνακλαστικὴν δύναμιν τῶν νεύρων μέχρι σπασμῶν τετανικῶν, συνισταμένων καὶ ἀφοῦ ἀποκεφαλισθῶσι τὰ ζῶα, ἔπειτα δὲ θανατοῦσι διὰ παραλύσεως τῶν νεύρων καθολικῆς. Ἂν κονίκλοις ἐγχυθῇ ὑπὸ τὸ δέρμα ἀνθρακικὴ ἀμμωνία, ἐντείνεται ὁμοίως ἡ ἀνακλαστικὴ δύναμις· ἂν δ' εἰς τὸ αἷμα ἐγχυθῇ, γεννᾶται τέτανος καὶ ὀπισθότονος. Ταὐτὰ συμβαίνουσι καὶ παρὰ κυσὶ καὶ γαλαῖς κατὰ Nothnagel· καὶ ἄρα φέρει ἡ ἀμμωνία τὴν αὐτὴν περίπου διέγερσιν παρὰ τοῖς ζώοις, οἵαν καὶ τὰ ἐμετικὰ κάρυα.

Ἀλλὰ πρὸς τῇ ἀπὸ ῥαχίτου ἀνακλαστικῇ διεγέρσει καὶ ταραχῇ φαίνεται, ὅτι ἡ ἀμμωνία ἐρεθίζει καὶ κατ' εὐθεῖαν τὰς μυϊκὰς ἴνας καὶ ἐμβάλλει ταύτας εἰς σπασμούς, ἴσως διότι ἀλλοιοῖ χημικῶς τὰ μυϊκὰ κύτταρα. Παρετηρήθη, ὅτι, ἅμα ὡς ἐγγίσῃ ἀέριον ἀμμωνίας εἰς μυϊκὴν οὐσίαν, παραχρῆμα συνίσταται σπασμὸς ἐν αὐτῇ, εὐθὺς δ' ἔπειτα ἀποξύλωσις νεκρική· συμβαίνουσι δὲ ταῦτα οὐ μόνον, ὅταν συνέχηται ὁ μῦς μετὰ τοῦ σώματος ζῶντος, ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ ἐκκοπῇ τελείως ἀπ' αὐτοῦ· φθάνει νὰ μὴ περιέπεσεν εἰς ζύμωσιν καὶ σῆψιν.

Ἅμα ὡς εἰς πνευσθῶσιν ἀτμοὶ ἀμμωνίας, σπασμὸς λαμβάνει τοὺς ἀναπνευστικοὺς μῦς, ὅθεν ἐπέρχεται ἄπνοια. Ἂν μὴ ὁ ἄνθρωπος μηδὲ τὰ ζῶα ἀποθάνωσιν ἐν αὐτῇ τῇ πρωτοτύπῳ ἀπνοίᾳ, ἐπέρχεται εὐθὺς ἔπειτα, μετὰ τὴν ἄρσιν τοῦ σπασμοῦ καὶ τῆς ἀπνοίας, ταχύπνοια σφοδρά, διαρκοῦσα καὶ μέχρι θανάτου, ἂν φέρωνται τὰ πράγματα ἐπὶ τοῦτον. Αὐτὰ ταῦτα γεννῶνται καὶ ὅταν ἐγχυθῶσιν ἀραιαὶ διαλύσεις ἀμμωνίας καυστικῆς ἢ ἁλάτων αὐτῆς εἰς τὰς φλέβας τῶν ζώων, πρῶτον δηλαδὴ στάσις τῆς ἀναπνοῆς σπασμώδης, ἤτοι ἄπνοια, ἔπειτα ταχύπνοια κραταιά, ἐπιμένουσα καὶ ἀφοῦ διατμηθῶσιν ἄμφω τὰ περιπλανώμενα νεῦρα, ὧν ἡ διατομή, ὡς γνωστόν, βραδύνει τὰς ἀναπνοάς ἐπισήμως. Ἕπεται ἄρα, ὅτι ἡ ἀναπνοὴ ταχύνεται ἐκ διεγέρσεως τοῦ ἀναπνευστικοῦ κέντρου, τοῦ ἐν τῷ προμήκει μυελῷ κατὰ τὴν ἔκφυσιν τοῦ πλάνητος καὶ τοῦ ὠιλλισίου νεύρου, ὅθεν διεγείρονται τὰ φρενικὰ νεῦρα, τὰ κινοῦντα τοὺς ἀναπνευστικοὺς μῦς. Ἐνδέχεται ἡ τάχυνσις τῆς ἀναπνοῆς νὰ προέρχηται ἐπὶ μέρος καὶ διότι μόρια ἀμμωνίας, ἐν τῷ ἐκδιπνεῖσθαι ἐκ βρόγχων καὶ πνευμονικῶν κυψελίδων, ἐρεθίζουσι τοὺς ἀκρέμονας τοῦ πλάνητος νεύρου, ὅθεν πάλιν ταχύπνοια κατ' ἀντανάκλασιν· φέρει δ' ἄλλως ἡ ἀμμωνία, καὶ ὡς ἀέριον ἄπνευστον, σπασμὸν τῆς γλωττίδος καὶ τὸν θάνατον δι' ἀπνοίας. Διὰ τὸ τάχος δὲ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς κυκλοφορίας οὐδὲν θαῦμα, εἰ πληθύνει τὸ αἷμα ἐν τοῖς πνεύμοσι καὶ καταπονεῖ αὐτούς, πάσχοντας ἐντεῦ-

Δημόσια κεντρική βιβλιοθήκη Βέροιας

θεν ὑπεραιμίας καὶ οἰδήματα, καταπληροῦνται δὲ καὶ οἱ βρόγχοι βλέννης, ὅθεν νέα πάλιν δυσπνοίας ἀφορμή.

Τὰ παρὰ τοῖς ζώοις πειράματα δὲν συνᾴδουσι κατὰ πάντα ὡς πρὸς τὴν ἀλληλουχίαν τῆς διαθέσεως τῶν κυκλοφορικῶν κέντρων. Οἱ μὲν τῶν πειραματιστῶν, ἐγχύσαντες ὑπὸ τὸ δέρμα ἢ εἰς τὰς φλέβας κονίκλων καὶ βατράχων ἀμμωνίαν, παρετήρησαν ἄμεσον καὶ σφοδρὰν διέγερσιν τῶν ἐν τῷ προμήκει καταστολτικῶν κέντρων, ἤτοι ἀραίωσιν τῶν παλμῶν μέχρις ἀσφυξίας ἐν τῇ διαστολῇ, ἐφεξῆς δὲ διέγερσιν τῶν κινητικῶν τῶν ἀγγείων κέντρων, τῶν ἐν τῷ ῥαχίτῃ (Nothnagel), καὶ ἄρα στένωσιν ἁπασῶν τῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν ἀρτηριῶν, ἐκ τῆς στενώσεως δὲ ταύτης=σπασμοῦ τῶν ἀρτηριῶν, προέρχεται αὔξησις τῆς πιέσεως τοῦ αἵματος. Ἂν μὴ κατισχύσῃ ἡ καρδία τοῦ ἐκ τῆς στενώσεως τῶν ἀγγείων ἐμποδίου, παραλύεται καὶ τότε πάλιν ἐν τῇ διαστολῇ.

Οἱ δέ, οἱ περὶ τὸν Lange, ἐγχύσαντες εἰς τὰς φλέβας κυνῶν καὶ γαλῶν διάλυσιν ἁλάτων ἀμμωνίας, παρετήρησαν μὲν καὶ οὗτοι ἔντασιν τῆς πιέσεως τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀρτηριῶν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τάχυνσιν, οὐχὶ ἀραίωσιν τῶν καρδιακῶν πάλσεων, καὶ ἄρα διέγερσιν τῶν κινητικῶν τῆς καρδίας κέντρων τῶν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῷ μεγάλῳ συμπαθητικῷ, οὐχὶ διέγερσιν τῶν ἀναστολτικῶν κέντρων.

Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ἀπὸ μεγάλων καὶ δηλητηριωδῶν δόσεων παρετήρησαν ἄμεσον πτῶσιν τῆς πιέσεως τοῦ αἵματος, ἄρα παράλυσιν τοῦ κινητικοῦ τῆς καρδίας καὶ τῶν ἀγγείων κέντρου, καὶ τὸν θάνατον ἐν τῇ διαστολῇ.

Ἐπὶ τῶν ἐκκριτικῶν ὀργάνων ἐνεργοῦσι τὰ ἀμμωνιώδη ἐπισήμως, καὶ μάλιστα ἂν δοθῶσι καταμεμερισμένα· ἐπειδή, ἀθρόα ληφθέντα, καταπονοῦσι τὸ σῶμα, πρὶν ἢ φθάσωσι νὰ παρακινήσωσι τὰς διακρίσεις. Ἐκ τούτων δὲ κατασπεύδεται κατ' ἐξοχὴν μὲν ἡ διαφόρησις, εἶτα δὲ ἡ διούρησις, (τὰ οὖρα εὑρέθησαν παραδόξως ὀξυνά), κατὰ τρίτον δὲ λόγον ἡ διάκρισις τῶν βρόγχων. Ὡς αἴτιον τῆς παρακινήσεως τῶν διακρίσεων θεωρητέον τὴν αὔξησιν τῆς πιέσεως τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν τριχοειδῶν, καὶ τὴν ἀνεύρυνσιν αὐτῶν, ἧς ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω· θεωρητέον δὲ ὅμως καὶ τοῦτο, ὅτι τὰ μόρια τῆς ἀμμωνίας ἐκδιαπνέονται ἐκ τῶν εἰρημένων ὀργάνων, ἂν δώσωμεν πίστιν εἰς τὰ πειράματα τοῦ Mitscherlich καὶ ἄλλων. Τοιοῦτον δέ τι λέγεται, ὅτι συμβαίνει καὶ ἐν τῷ δέρματι, ἀφοῦ καὶ ἐν τῷ ἱδρῶτι τῶν ὑγιῶν ἀνακαλύπτει ἡ χημικὴ ἀνάλυσις τὰ ἅλατα τῆς ἀμμωνίας πολυπληθέστερα μετὰ τὴν χρῆσιν φαρμάκων ἀμμωνιωδῶν. Ἐκκρίνονται δὲ καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν βλεννογόνων, καὶ δὴ καὶ ἐκ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, εἰ εἰσεδυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σαν εἰς τὸ σῶμα καὶ ἀλλαχόθεν, οἱ δὲ περὶ τὸν Mirscherlich πιστεύουσιν, ὅτι κατ'εἰδικότητα ἐκκρίνεται ἡ ἀμμωνία ἐκ τοῦ λεπτοῦ ἐντέρου, οὗ ἡ ἔκκρισις ἐντείνεται ἐπὶ ταύτῃ. Ζωηροτέρα παρετηρήθη, ὅτι ἐγίνετο ἡ ἔκπτωσις τῶν ἐπιθηλίων ἐν αὐτῷ, καὶ ὅτε τὰ ἀμμωνιώδη ἀνεπίνοντο ἐκ τραυμάτων, αὐτὸ δὲ τοῦτο συνέβαινε καὶ ἐν τῷ βλεννογόνῳ τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων, καίτοι ἐνθάδε ἧττον εὐπαρατηρήτως.

Ἀ π ο κ τ ε ί ν ο υ σ ι τὰ ἀμμωνιώδη, ὅταν ληφθῶσι πολλά, ἐν σπασμοῖς καὶ δυσπνοίᾳ καὶ πυρετῷ καὶ ὑψίστῃ ἀδυναμίᾳ, διὰ δηλητηριάσεως τῶν νεύρων, οὐχὶ τοσοῦτον διὰ βλάβης τῶν πεπτικῶν ὀργάνων· διότι, καὶ ὅταν ἀναποθῶσιν ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῶν ἐντέρων, ἀποκτείνουσιν ἀεὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἤτοι διὰ βλάβης τῶν νευρικῶν κέντρων.

Αἱ καθολικαὶ ἐ ν δ ε ί ξ ε ι ς τῶν ἀμμωνιωδῶν προέρχονται αἱ μὲν ἐκ τῶν χημικῶν ἰδιοτήτων, αἱ δὲ ἐκ τῆς ἐπὶ τῶν νεύρων ἐνεργείας.

Καὶ ὡς ἀ ν α ι ρ ε τ ι κ ὰ μὲν ὁ ξ υ χ υ μ ι ῶ ν ἐν τῷ στομάχῳ καὶ τοῖς ἐντέροις καὶ πραϋντικὰ τῶν ἐντεῦθεν στρόφων καὶ γαστραλγιῶν, ἐνδείκνυνται αἱ ἀλκαλικαὶ μάλιστα σκευασίαι, οἷον ἡ καυστικὴ καὶ ἡ ἀνθρακικὴ ἀμμωνία· ὡς δ ι α φ ο ρ η τ ι κ ὰ δὲ ἀναγράφονται αἱ ἀλκαλικαὶ σκευασίαι καί τινα ἅλατα, ἐν οἷς ἂν προέχῃ ἡ ἀλκαλικὴ δρᾶσις, πρὸς καταρρόδεις καὶ ῥευματικοὺς καὶ ἐξανθηματικοὺς πυρετούς· ὡς δ ι α λ υ τ ι κ ὰ δὲ πολυβλεννιῶν ἔν τε τῷ πεπτικῷ σωλῆνι καὶ ἐν τοῖς πνεύμοσι καὶ ἀλλαχοῦ παραγγέλλονται πολλὰ σκευάσματα ἀμμωνίας ἁλατώδη καὶ ἡμιαλατώδη, οἷον τὸ ἀμμωνιακὸν ἅλας, ἡ ἐμπυρευματικὴ ἀμμωνία, ἡ ἀνισοῦχος καὶ εἴ τι ἄλλο· ὡς δ ι ε γ ε ρ τ ι κ ὰ δὲ κυκλοφορίας καὶ νεύρων καὶ ἀναληπτικὰ ἐνεργοῦσι μάλιστα ἡ καυστικὴ καὶ ἡ ἀνθρακικὴ καὶ ἡ ἐμπυρευματικὴ ἀμμωνία· ὡς ἀ ν τ ι σ π α σ μ ώ δ η ἡ ἐμπυρευματικὴ ἀμμωνία, ἐν μέρει δὲ καὶ ἡ ἀνθρακική· ὡς ἐ κ ρ ο ι ν ί σ ο ν τ α δὲ ἡ καυστικὰ ἐνεργοῦσιν ὅσαι τῶν σκευασιῶν ποιοῦσι μάλιστα δρᾶν τὴν ἀμμωνίαν ὡς ἄλκαλι.

Ἀ ν τ ε ν δ ε ί κ ν υ ν τ α ι, ὅταν ὁ τόπος τῆς προσβολῆς φλεγμαίνῃ ἢ καὶ ἁπλῶς ὑπεραιμῇ, ὅταν πυρέσσῃ ὁ ἄνθρωπος ἢ φλεγμαίνῃ που, ἢ ἦναι ἐξηρεθισμένος ἐγκέφαλον καὶ ῥαχίτην.

Ἀμμωνία ἀερώδης, NH^3.

Ἀπολύεται ἐλευθέρα, ὅταν 1 ἀμμωνιακοῦ ἅλατος καὶ 2 καυστικοῦ κάλεος ἢ ἀσβέστου συνθερμάνωμεν ἐν ὑελίνῃ σφαιρικῇ φιάλῃ ἢ ἐν πηλίνῳ ἢ σιδηρῷ ἀμβυκι, τὸ δὲ ἀναπτυχθὲν ἀέριον διοχετεύσωμεν εἴτε ὑπεράνω ὑδραργύρου, ὅταν συλλέγωμεν αὐτὴν ὡς ἀέριον, εἴτε ὑπεράνω ὕδατος ἀπεσταγμένου πρὸς ἀποκαθάρισιν, καὶ εἶτα εἰσαγάγωμεν εἰς ὑποδοχεῖς πλήρεις ὑδραργύρου. Ἀναπτύσσεται ὅμως καὶ ὅταν ὑγρὰ καυστικὴ ἀμμωνία θερμανθῇ μέχρι ζέσεως.

Ἀέριον συγκείμενον ἐξ 1 ἀζώτου καὶ 3 ὑδρογόνου, ἀλκαλικώτατον,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἰδιάζον καὶ διαπεραστικὸν καὶ πνιγηρὸν τὴν ὀσμὴν καὶ οὐρῶδες, δριμὺ δὲ καὶ καυστικὸν τὴν γεῦσιν, εὐδιάλυτον ἐν ὕδατι καὶ οἰνοπνεύματι, διὰ ψύχους καὶ πιέσεως μεταβαλλόμενον εἰς ὑγρόν, ἐν—90° Ε. κρυσταλλούμενον.

Δοκιμασία. Ἂν ἀναμιγῶσιν οἱ ἀτμοὶ τῆς ἀερώδους ἀμμωνίας μετὰ τῶν ἀτμῶν ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, γίνονται λευκοὶ (ἀμ. ἅλας). Ἂν διοχετευθῶσιν εἰς διάλυσιν ὑπερχλωριούχου ὑδραργύρου, ποιοῦσι καταβύθισμα λευκόν.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Τὸ ἀέριον τοῦτο ἐρεθίζει σφόδρα τὸ νεῦρον τῆς ὀσφρήσεως, τὸν σνεϊδέρειον ὑμένα τῆς ῥινός, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἐπιπεφυκότα τῶν ὀφθαλμῶν, ὅθεν καταρροὴ μύξης καὶ δακρύων καὶ πταρμοὶ καὶ διέγερσις τοῦ ἐγκεφάλου πολλὴ μέχρι ζάλης καὶ κεφαλαλγίας καὶ παρακοπῶν. Εἰσπνευσθὲν ὀλίγον μέν, φέρει δύσπνοιαν καὶ βῆχα, ἀθρόον δέ, φέρει σπασμὸν τῆς γλωττίδος καὶ οἴδημα καὶ ἄπνοιαν. Κατὰ μικρὸν δὲ καὶ διὰ χρόνου εἰσπνευσθέν, γεννᾷ βρογχίτιδα καὶ οἴδημα καὶ πολφώδη φλεγμονὴν τῶν πνευμόνων. Ἂν πυκνὸν ἄψηται τοῦ δέρματος, καίει, ἐνῷ ἡραιωμένον μετ' ἀέρος πολλοῦ ἂν προσβληθῇ που τοῦ δέρματος, φέρει ὑπεραιμίαν καὶ διαφόρησιν, καίτοι ἀρνεῖται τὸ τελευταῖον ὁ Rabuteau, στηριζόμενος ἐπὶ πειραμάτων ἰδίων.

Διὰ ταῦτα παραγγέλλεται ἡ ἀερώδης ἀμμωνία ὡς ὀσφράδιον διεγερτικὸν κατὰ συγκοπῶν καὶ λειποθυμιῶν καὶ ἀσφυξίας καὶ νευρικῆς ἀποπληξίας καὶ εἰσπνοῆς μεφιτικῶν ἀερίων, καὶ δηλητηριάσεως διὰ ναρκωτικῶν. Ἐνεργεῖ δὲ οὐ μόνον ὡς κατὰ συμπάθειαν ἀπὸ τοῦ ὀσφραντικοῦ νεύρου διεγείρουσα τὸν ἐγκέφαλον, τὸν παράλυτον ἢ ἐκλελυμένον, ἀλλὰ καὶ διότι ποιεῖ περισπασμὸν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου ἐπὶ τὸν σνεϊδέρειον ὑμένα, καὶ τελευταῖον διότι διὰ τοῦ ἐγκεφάλου ἀνακλᾷ τὴν ζωογόνησιν ἐπ' ἄλλα συστήματα παράλυτα ἢ ἀσθενῆ, οἷον τὸ τῆς ἀναπνοῆς καὶ κυκλοφορίας. Παρηγγέλθη δὲ καὶ ἀνύσιμον εὑρέθη καὶ κατὰ τῆς σειριάσεως, ὅταν αἴφνης καταβάλῃ τὸ σύστημα τῶν νεύρων μέχρι συγκοπῆς, ὡς διδάσκουσιν Ἄγγλοι ἰατροί, καὶ δὴ καὶ κατὰ τῆς συγκοπῆς τῶν κεραυνοπλήγων.

Πλὴν τῆς πανθωμολογημένης ταύτης ὠφελείας, παραγγέλλεται ἡ ἀερώδης ἀμμωνία καὶ κατὰ νευρικῶν κεφαλαλγιῶν, τῶν ἐξ ἀναιμίας καὶ παρὰ λειφαίμοις, μάλιστα δὲ τὰς παρ' ὑστερικαῖς γυναιξίν, ὡς καὶ κατὰ τοῦ νευρικοῦ ἄσθματος καὶ τοῦ κοκύτου· ἀλλ' ἐνθάδε ἀπαιτεῖ περίσκεψιν πολλὴν ἡ εἰσπνοὴ τοῦ ἀερίου, ἵνα μή ποτε, ἀθρόα γενομένη, παραγάγῃ μείζονα σπασμὸν τῆς γλωττίδος καὶ τῶν βρόγχων· διὸ καὶ ὀλίγη γίνεται ἡ χρῆσις. Ταῦτὰ λεκτέον καὶ περὶ τῆς εἰσπνοῆς ἡραιωμένου ἀερίου ἀμμωνίας κατὰ κορύ-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ζης καὶ χρονίας βρογχίτιδος καὶ ἀμυγδαλίτιδος, ἥτις ὠφέλησέ ποτε μετὰ προσοχῆς καὶ φειδοῦς γενομένη.

Ἐν σκεύει ὑελίνῳ εὐεπιπωμάστῳ ἐντίθεται τὸ ἄνω μίγμα τῶν ἁλάτων ἢ μίγμα ὀξικῆς ἀμμωνίας καὶ ἀσβέστου ἢ καυστικοῦ νάτρου, συμπροστιθεμένων καί τινων σταγόνων αἰθερίου ἐλαίου εὐόσμου, οἷον τιφύου ἢ ἄλλου τινός, οὕτω δὲ γίνεται τὸ ἀγγλικὸν ἅλας, Sal volatile anglicum siccum, τὸ εὐεξαέρωτον καὶ ξηρόν, προσφέρεται δὲ τὸ σκεῦος πρὸς τὴν ῥῖνα ἑκάστοτε βραχύ τι καὶ μετ' εὐλαβείας, ἵνα μὴ διὰ τῶν παρατεταμένων εἰσπνοῶν ἐρεθισθῇ σφόδρα ἡ ῥίς, ἣ καῶσιν οἱ ῥώθωνες, τὸ δὲ ἐπισημότατον, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ δηλητηρίασις δι' ἀμμωνίας.

Τὴν ἀερώδη ἀμμωνίαν, τὴν ὡς ἄνω ἀναπτυσσομένην, μεταχειριζόμεθα καὶ πρὸς ζωογόνησιν ἢ τόνωσιν κεχαλαρωμένων μορίων, οἷον ἐπὶ μωλώπων καὶ παραρθρήσεων καὶ οἰδημάτων τοπικῶν (ὀσχέου, ἄρθρων) εἰς ἐπιθέματα· ἐπιπάσσεται δηλαδὴ μέρος τοῦ μνησθέντος ἅλατος ἐπὶ σπληνίων καὶ προσβάλλεται ἐπὶ τῶν πεπονθότων τόπων· ἐπιπάσσεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν περιπεζίδων εἰς ἀνάκλησιν συνήθων ἱδρώτων, ὧν ἡ ἐκκρουσις ἐπήνεγκε κεφαλαλγίαν καὶ ἄλλας ἄλλων μορίων βλάβας. Προστίθεται πολλάκις τῷ μίγματι καὶ καφουρὰ καὶ κόνις ἴριδος.

Ἀμμωνία ὑγρά.

Ammonia caustica liquida. Liquor ammonii caustici. Spiritus salis ammoniaci causticus.

Γίνεται, ἂν διογετευθῇ ἀερώδης ἀμμωνία δι' ἀπεσταγμένου ὕδατος, ἕως οὗ προσκτήσηται τοῦτο Ε. Β. 0,960, ὅτε ἐνέχει 10 % ἀμμωνίας ἀερώδους.

Ὑγρὸν διαυγές, ἄχρουν, τὰ μάλιστα εὐεξαέρωτον, διαπεραστικὸν καὶ νύσσον τὴν ὀσμήν, ἀλκαλικὸν δὲ καὶ καυστικὸν τὴν γεῦσιν, εὐαναμικτον κατὰ πᾶσαν ἀναλογίαν μεθ' ὕδατος καὶ οἰνοπνεύματος.

Δοκιμασία. Μὴ ἀναδιδότω ὀσμὴν ἐμπυρευματικήν, καὶ δεικνύτω ἀραίωσιν 22—25° ἐπὶ ἀραιομέτρου τοῦ Baumé. Συμμιγεῖσα μεθ' ὕδατος ἀσβεστίου τετραπλασίου τὸν ὄγκον, μηδαμῶς θολούσθω, μηδὲ ἀραιωθεῖσα διπλασίῳ τὸν ὄγκον ὕδατι ἀλλοιούσθω διὰ θειικῆς ἀμμωνίας ῥευστῆς, ἢ ὀξαλικῆς ἀμμωνίας.

Κορεσθεῖσα ὀξικοῦ ὀξέος πλεονάζοντος, μὴ θολούσθω μήτε δι' ὕδατος ὑδροθειώδους μήτε διὰ νιτρικοῦ βαρύου, μήτε καί, ἂν προσθῇς νιτρικὸν ὀξύ, θολούσθω διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου. Κατὰ κόρον συμμιγείσης τῆς ὑγρᾶς ἀμμωνίας μετὰ νιτρικοῦ ὀξέος καὶ εἰς ξηρὸν ἐξατμισθείσης, ἔστω τὸ ὑπόλειμμα ἄχρουν, δι' ὑψηλοτέρας θερμότητος εὐεξαέρωτον.

Εἰς κόρεσιν τεσσάρων γραμμάτων καυστικῆς ἀμμωνίας ὑγρᾶς ἀπαιτοῦνται 23,5 κυβικὰ ὑφεκατόμμετρα ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος ὀγκομετρικοῦ.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Διὰ τῆς ὑγρᾶς ἀμμωνίας ἐξετελέσθησαν αἱ πλεῖσται, εἰμὴ πᾶσαι αἱ παρατηρήσεις περὶ τῆς ἐφ' ὑγιῶν ἐνεργείας τοῦ ἀλκάλεως τούτου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐν τῇ ὑγρᾷ ἀμμωνίᾳ διαλύεται τὸ πεπηγὸς λεύκωμα τῶν ὠῶν, ἐξατμισθείσης δὲ τῆς διαλύσεως ἀπομένουσι θρομβία κίτρινα καὶ διαφανῆ, ἄτινα ἐξοιδοῦσιν ἐν ὕδατι καὶ διαθρύπτονται. Διαλύεται μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας καὶ ἡ τυρίνη, ἔτι ῥᾷον ἡ βλεννίνη καὶ τὰ τῶν ἐπιθηλίων κύτταρα.

Προσβληθείσης κατὰ τῶν ῥωθώνων τῆς ὑγρᾶς ἀμμωνίας, εἰσδύουσιν εἰς τὴν ῥῖνα ἀθρόοι οἱ ἀτμοί, ἐρεθίζοντες εἰς πταρμοὺς καὶ βῆχα καὶ πάνθ' ὅσα ἀνεγράφησαν ἀνωτέρω (ὄρ. ἀερ. ἀμμωνίαν). Ὁ Nysten εἶδεν ἐπιληπτικόν, ᾧ προσεβλήθη κατὰ τῶν ῥωθώνων καυστικὴ ἀμμωνία διὰ χειρομάκτρου διαβρόχου ἐν αὐτῇ· ἔπαθε δ' οὗτος καυστικὸν πόνον ἀπὸ στόματος μέχρι στομάχου καὶ καθ' ὅλον τὸν θώρακα ἐκτεινόμενον, δύσπνοιαν, βῆχα ἄσβεστον, δυσκαταποσίαν, κόρυζαν σφοδράν, πυρετὸν πολύν, ἀδυναμίαν ὑψίστην, οἷς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐπηκολούθησεν ὁ θάνατος ἐν ῥώμῃ διανοίας, ἡ δὲ νεκροτομὴ ἐδειξε φλεγμονὴν διφθεριτικὴν φάρυγγος, τραχείας καὶ βρόγχων. Ὁ ἡμέτερος Ῥεϊνόλδος εἶδεν ἐργάτην, εἰσπνεύσαντα ἀθρόους τοὺς ἀτμοὺς ἀμμωνίας, τῆς συσκευῆς ῥαγείσης, καὶ καταληφθέντα ὑπὸ φοβεροῦ ἐμφυσήματος τῶν πνευμόνων τυμπανιτικοῦ καὶ μεγίστης δυσπνοίας, ἀποθανόντα δὲ μετὰ δύο ἡμέρας.

Ζ ώ ο ι ς προσβληθεῖσα ἀθρόα εἰς εἰσπνοήν, ἐγέννησε τὸ κατ' ἀρχὰς ἄπνοιαν ἐξ ἀεργίας τῶν ἀναπνευστικῶν μυῶν καὶ ταπεινῆς στάσεως τοῦ διαφράγματος μέχρι τετανικῆς εἰσπνοῆς, ἐφ' ᾗ, εἰ μὴ συμβῇ ἀποπνιγμός, ἐπακολουθοῦσιν ἐπιπόλαιοι καὶ συχναὶ κινήσεις. Ἀμέσως ἐπὶ τῆς γλωττίδος προσβληθεῖσα ἡ ἀμμωνία παρήγαγεν ἐξίδρωσιν ὑμενώδη.

Τῷ δ έ ρ μ α τ ι ἐπιτεθεῖσα ἡ καυστικὴ ἀμμωνία, φθείρει τὴν ἐπιδερμίδα, ἀψαμένη δὲ τοῦ χορίου ἐρεθίζει ἢ καίει αὐτὸ κατ' ἐπιπολὴν ἐν 5—10′ ὥρ., καυστικὸν φέρουσα ἄλγος καὶ ἐρύθημα καὶ φλεγμονὴν καὶ ψυδράκια, ἐσχάραν δὲ παράγουσα μαλακὴν καὶ πολτώδη καὶ φαιάν. Ἂν μέχρις ἐκφοινίξεως ἐρεθίσῃ τὸ δέρμα, διαποτίζει τὴν ἐπιδερμίδα, καὶ ἀναποθεῖσα ἀναδίδει τὴν ἐνέργειαν ἐφ' ἅπαν τὸ σῶμα, καίτοι ἀσθενῆ καὶ μόλις παρατηρητήν. Οὕτω νοητέον ὡς ἐν μέρει συμβαίνουσαν καὶ τὴν ἐξερέθισιν τῶν περιφερικῶν νεύρων, ἐξ ἀναπύσεως δηλ. τοπικῆς.

Ἔσω ληφθεῖσα κατὰ σταγ. 3—5—10, ἡραιωμένη ὕδατι πολλῷ, πλὴν τῆς ἀλκαλικῆς γεύσεως φέρει δῆξιν καὶ καῦσον ἐν τῷ γαργαρεῶνι, διαταραχὴν δὲ τῆς πέψεως οὐδεμίαν ἄλλην, πλὴν ἐρυγῶν ἀμμωνιωδῶν, διὰ τὸ παραυτίκα ἐξουδετεροῦσθαι ὑπὸ τῶν γαστρικῶν ὀξέων ἐν τῷ στομάχῳ. Ἀλλ' ἂν ληφθῇ πλείων καὶ ἄκρατος, μὴ ἐξαρκέσωσι δὲ τὰ ὀξέα εἰς τελείαν αὐτῆς οὐδετέρωσιν, ἑνοῦται τοὐντεῦθεν μετὰ τῶν ἐπιθηλίων, καὶ ἐκσπῶσα ἐκ τῆς μετ' ἀλλήλων καὶ τοῦ χορίου συνεχείας καὶ συναφείας διαλύει ταῦτα εἰς μάζαν βλεννώδη καὶ ἄμορφον,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἶτα δ' ἑνοῦται μετὰ τοῦ χορίου καὶ γεννᾷ γαστρίτιδα ἄλλοτ' ἄλλην καὶ θανατηφόρον, ἐκτεινομένην καὶ πρὸς τὸ δωδεκαδάκτυλον, καὶ συνοδευομένην ὑπὸ βορβορυγμῶν, καύσου σφοδροῦ ἐκ τῆς ῥίζης τῆς γλώσσης ἐξαπλουμένου πρὸς τὴν γαστέρα, πόνων κωλικῶν, δίψης πολλῆς, ἐμέτου ὑλῶν βλεννωδῶν ἢ καὶ αἱματηρῶν, σπανιώτερον ὑπὸ διαρροίας βλεννώδους ἢ καὶ αἱμομιγοῦς. Ἐν δὲ τῇ νεκροτομῇ παρατηροῦνται πάντα τὰ σημεῖα τῆς φλεγμονῆς ἐκ τῶν τῆς ὑπεραιμίας μέχρι τῶν τοῦ σφακέλου, ἐν τῷ στομάχῳ μάλιστα ἐντετυπισμένα, χείλη δὲ καὶ γλῶσσα εὑρίσκονται συνήθως μελανωπά.

Ἀντίδοτα κατὰ τῆς τοπικῆς δράσεως ὀξύκρατα, βλεννώδη καὶ ὀπιοῦχα.

Ἀπορροφηθεῖσα ἡ ἀμμωνία ὡς ἅλας ὑδροχλωρικὸν τὸ πιθανώτερον, ἢ καὶ ὡς λευκωματίας, διαχεῖται ἀπανταχοῦ τοῦ σώματος καὶ ταχύνει τοὺς σφυγμούς, θερμαίνει τὸ σῶμα, καὶ φέρει ῥιπτασμούς, κεφαλαλγίαν, διάτασιν τοῦ κρανίου μάλιστα κατὰ τὸ βρέγμα (τοὺς προσθίους λοβοὺς τοῦ ἐγκεφάλου) καὶ πόνον θλιπτικὸν κατὰ τοὺς κροτάφους, ὡς παρετήρησεν ἐν ἑαυτῷ ὁ Wibmer, λαβὼν 15 σταγ. ἐν οὐγ. 5 ὕδατος, εἰς δόσεις δύο ἐν 5′ ὥρ. Κατὰ δραχμὰς ληφθεῖσα παράγει σπασμούς, κῶμα, μεγάλην τῶν δυνάμεων ἔκλυσιν, δύσπνοιαν, ἀσφυξίαν, πλήμμυραν βλέννης ἐν τοῖς βρόγχοις καὶ τὸν θάνατον. Παρετηρήθησαν δὲ καὶ θάνατοι ὀξύτατα συστάντες ἐν ἀπωλείᾳ τῶν αἰσθήσεων καὶ κώματι, ἅμα τῇ καταπόσει τῆς ἀμμωνίας, ἐξηγούμενοι δὲ ἐκ σπασμοῦ τῆς γλωττίδος καὶ ἐξ ἀπνοίας. Ἀναγράφεται καὶ παιδίον ἀπὸ πολλῆς ἀμμωνίας ἀποθανὸν ἐν σπασμοῖς.

Ἀναποθεῖσα ἡ ἀμμωνία ὑπωσδήποτε, παρακινεῖ τὰς διακρίσεις ἁπάσας, μάλιστα δὲ τὴν τοῦ ἱδρῶτος καὶ τῶν οὔρων, καθὰ κοινῇ πιστεύεται, εἰ καὶ ἐκ τῶν πειραμάτων τοῦ Wibmer, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐκ τῶν τοῦ Rabuteau, οὐδὲν τοιοῦτον ἐξάγεται.

Ὁμοίως φαίνεται ἐνεργοῦσα καὶ ἐπὶ ζώων. Δραχμαὶ δύο ἐγχυθεῖσαι εἰς τὸν στόμαχον κονίκλων, ἐτάχυναν σφόδρα τὴν κίνησιν τῆς καρδίας, ηὔξησαν τὴν θερμότητα τοῦ σώματος, ἐπετάχυναν τὴν ἀναπνοήν, καὶ χωρὶς νὰ προκαλέσωσιν ἔμετον οὔτε διάρροιαν, ἐπήνεγκον μεγίστην ἔκλυσιν τῶν δυνάμεων, σπασμοὺς τετανικούς, κῶμα καὶ τὸν θάνατον. Αὐτὰ ταῦτα συνέστησαν καὶ ὅτε ἐνέχυσεν ὁ Mitscherlich εἰς τὸν στόμαχον κονίκλων 8 γράμ. τοῦ ὑγροῦ. Ἐκ τραυμάτων κατὰ τὸ δέρμα τῆς κοιλίας ἀναποθεῖσαι δραχμαὶ 2 καυστικῆς ἀμμωνίας ἀπέκτειναν μὲν ὁμοίως καὶ τότε τοὺς κονίκλους ἐν 3 ὥρ., ἀλλὰ τὸ σῶμα τῶν ζώων ἐταράχθη πλεῖον τότε, ἢ ὅτε ἐνεχύθη τὸ φάρμακον εἰς τὸν στόμαχον· ἐπῆλθε δὲ ἡ αὐτὴ ἀλλοίωσις ἐν τῷ αἵματι, διαλυθέντων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μὲν τῶν αἱμοσφαιρίων ἐν τῷ τραύματι, ῥοωδεστέρου δὲ καταστάντος τοῦ λοιποῦ αἵματος, τῶν δὲ ἐπιθηλίων τῶν λεπτῶν ἐντέρων μεταβληθέντων εἰς βλέννην. Οὔτε τὸ αἷμα, οὔτε τὰ οὖρα ἐγένοντο ἀλκαλικώτερα ἢ κατὰ φύσιν, τοὐναντίον μάλιστα καὶ ὀξυνά, ἐνῷ τὰ τῶν κυνίκλων εἶναι ἀεὶ ἀλκαλικά. Ἄλλοι παρετήρησαν (ὁ Hertwig ἐφ' ἵππων) καὶ πλήμμυραν βλέννης ἐν τοῖς βρόγχοις, ὧν ὁ ὑμὴν κατὰ τὴν νεκροτομὴν εὑρέθη σφόδρα ἐγκεχυμένος, ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπὸ πολφώδους ἐξιδρώματος ἐπικεκαλυμμένος. Ὁ Orfila ἐνέχυσεν εἰς τὴν σφαγίτιδα ἵππου 60 σιτ. καυστικῆς ἀμμωνίας ὑγρᾶς, παραυτίκα δὲ τὸ ζῶον κατελήφθη ὑπὸ σπασμῶν, καὶ μετὰ 10′ ὥ. ἐξέπνευσεν ἐν διαστολῇ τῆς παραλυθείσης καρδίας. Ἡ ἀλλήρειος ἐρεθισιμότης τῶν μυῶν εὐθὺς μετὰ θάνατον εὑρέθη ἀπεσβεσμένη. Κόνικλοι δηλητηριασθέντες δι' ἐγχύσεως εἰς τὸν στόμαχον, περιεῖχον ἐν αὐτῷ τε καὶ ἐν τῷ δωδεκαδακτύλῳ πλῆθος πολὺ βλέννης αἱμομιγοῦς, τὰ δὲ ἐπιθήλια εὑρέθησαν τὰ μὲν οἰδοῦντα, τὰ δὲ διεφθαρμένα, τὰ δὲ αἱμοσφαίρια τῶν ἐξαγγισμάτων διαλελυμένα.

Δῆλον δή που ἐκ τῶν ἄνω, ὅτι ἐκ τῆς καυστικῆς ἀμμωνίας, ὅθεν δήποτε ἀναποθείσης, ἐπέρχεται γενναιοτάτη ἡ καθολικὴ δρᾶσις, ἐντοπιζομένη ἐν τῷ συστήματι τῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς ἀναπνοῆς, ἐν τοῖς βλεννογόσιν ὑμέσι τοῖς ὅπου δήποτε, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐν τῷ ῥαχίτῃ.

Ἐνέργεια ματική. Ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ κατὰ τόπον ἐρεθισμοῦ, τοῦ μέχρι καυτηριάσεως, καὶ ἐκ τῆς καθολικῆς διεγέρσεως τῶν νεύρων. Διό, εἰ καὶ καθόλου εἰπεῖν ἔσω δυσκόλως λαμβάνεται τὸ φάρμακον, διότι, ὀλίγον μέν, ἐξουδετεροῦται ἐν τῷ στομάχῳ εἰς ἅλας ἀμμωνιακόν, πλεῖον δέ, καυτηριάζει ἢ δηλητηριάζει, ἀλλ' ὅμως παραγγέλλεται ὡς διεγερτικὸν τῶν νεύρων, ὅταν κατάπτωσις τῶν δυνάμεων συστῇ αἰφνιδία ἐξ οἵας δήποτε ἀφορμῆς, καὶ ψύξις τοῦ σώματος καὶ στέγνωσις τῶν διακρίσεων καὶ ἐλεεινότης σφυγμῶν μέχρι συγκοπῆς. Τοιαύτη ἔνδειξις παρίσταται ἐπὶ δήξεως ἰοβόλων ζώων, σφηκῶν κατ' ἐξοχὴν καὶ μελισσῶν καὶ σκορπίων, ὧν ἁπάντων ὁ ἰὸς ἀπεδείχθη ὀξυνὸς τὴν ἀντίδρασιν (πιθανώτατα εἶναι ὁ ἰὸς μυρμηκικὸν ὀξύ), καὶ παραχρῆμα ἐξουδετεροῦται ὑπὸ τῆς ἀλκαλικῆς ἀμμωνίας. Παρηγγέλθη δέ, καὶ δίδεται ἀνέκαθεν παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς τῆς Ἀμερικῆς ὡς δημῶδες φάρμακον, καὶ κατὰ τῆς δήξεως ὄφεων, καὶ ὠφελεῖ ὡς Aqua Luciœ = Liquor Cornu Cervi succinatus· ἀλλ' ἡ ὠφέλεια δὲν φαίνεται προερχομένη ἐξ οὐδετερώσεως τοῦ ἰοῦ· διότι ἰὸς ἐχίδνης, ἀναμιγεὶς μετὰ καυστικῆς ἀμμωνίας, πάλιν δηλητηριάζει· πολὺ δὲ μᾶλλον προέρχεται ἐκ τῆς γενικῆς διεγέρσεως τῶν νεύρων, τοῦ ἀνθρώπου παρακλυομένου τὰ νεῦρα ὑπὸ τοῦ φόβου, τοῦ ἐκ τῆς προκαταλήψεως,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὡς καὶ ὑπὸ τῆς πράγματι παραλυτικῆς ἐν μέρει ἐπὶ τῶν νεύρων δράσεως τοῦ ἰοῦ ὄφεων πολλῶν. Κατὰ τῶν δηγμάτων τῶν ὄφεων ἐνεχύθη κατὰ τόπον ἐν τοῖς δήγμασιν ἢ ἐνεχύθη εἰς τὰς φλέβας. Δίδεται μέντοι καὶ ἔσω· ἀλλ' ἐπειδὴ ἰατρικαὶ δόσεις ἐξουδετεροῦνται ἐν τῷ στομάχῳ, ὡς εἴρηται, διεσείσθη πολὺ ἐπ' ἐσχάτων ἡ πίστις πρὸς ταύτας· ὅπου δὲ ὀξὺς ὁ κίνδυνος, χρεία δὲ βοηθείας ἀσφαλοῦς ὡς οἱόντε, κρεῖττον ὠφελεῖ τότε ἡ ὑποδόριος ἔγχυσις τοῦ αἰθέρος καὶ τῆς καφουρᾶς καὶ ἡ προπότισις οἰνοπνεύματος ἢ οἴνου θερμοῦ.

Φέρεται καὶ ὡς ἀντίδοτον κατὰ τῆς δηλητηριάσεως δι' ἐφθορότων ἀ λ ά ν τ ω ν, καὶ ὡς ὀξὺ δ ι ε γ ε ρ τ ι κ ὸ ν πρὸς χολέρας ἀσφυκτικὰς καὶ πρὸς παγετώδεις διαλείποντας, καὶ πρὸς ναρκώσεις διὰ χλωροφορμίου καὶ μορφίνης καὶ ἄλλων φυτικῶν δηλητηρίων, οἷον νικοτίνης, δακτυλιδίνης, ἐργοτίνης, ὡς τε ὀσφράδιον ἀναληπτικὸν καὶ ὡς καθολικὸν διεγερτήριον τῶν νεύρων. Κατὰ τῆς δηλητηριάσεως δι' ἀτμῶν χλωρίου ὠφελεῖ εἰσπνεομένη, διότι ἐξουδετεροῖ τοῦτο ταχέως εἰς ἀμμωνιακὸν ἅλας· κατὰ τῶν δι' ὑδροκυανικοῦ ὀξέος ὅμως ἀστοχεῖ, διότι, καὶ ἂν συστῇ κυανιοῦχος ἀμμωνία ἐν τῷ αἵματι, οὐδὲν ἀπόναται ὁ παθών, ὄντος καὶ τοῦ ἅλατος τούτου ὁμοίως δηλητηριώδους. Περὶ τῆς ὠφελείας, ἣν πολλάκις φέρουσιν αἱ εἰσπνοαὶ ἀμμωνίας κατὰ τῆς βρογχίτιδος καὶ λαρυγγίτιδος, ἐν βραχεῖ ἔστιν ὅτε ἀναιρουῦσαι τὸ βράγχος, ἐσημειώσαμεν ἀνωτέρω τὰ δέοντα. Εἰσπνευσθεῖσα βαθέως καὶ ἅπαξ μόνον ἡ ἀερώδης ἀμμωνία, ἀποτρέπει ἐνίοτε ὡς ἐκ θαύματος τὸν ἐφεστῶτα θάνατον ἐξ ἀσφυξίας, καθὰ λέγει ὁ Gubler, καίτοι ἐδύνατό τις νὰ ἀνθυποβάλῃ, ὅτι ἠμπορεῖ καὶ τὸν θάνατον νὰ ἐπισπεύσῃ διὰ σπασμοῦ τῆς γλωττίδος· ἀλλ' ἐν ἄκρῳ κινδύνῳ ἄκρα τὰ φάρμακα, in extremis morbis extrema remedia, καὶ πειρατέον. Παρηγγέλθη καὶ ἡ ὑποδύριος ἔγχυσις 30 σταγ. μίγματος καυστικῆς ἀμμωνίας καὶ ὕδατος ἐπεσταγμ. (ἀνὰ ἴσα μέρη) ὡς ἀναληπτικὸν ἄριστον πρὸς ἐξαντλήσεις ἐξ αἱμορραγιῶν, ἐμπυήσεων, νεκροφανειῶν κτλ. Ἐπὶ τῇ ἐγχύσει τοῦ μίγματος εἰς τὴν βασιλικὴν φλέβα τοῦ βραχίονος ἐγεννήθησαν κατὰ Shaw σπασμοὶ σφοδροί, ἀλλὰ μετ' αὐτοὺς ἐπανῆλθεν ἡ συνείδησις, ἡ δὲ ἄρρωστος ἀνέκυψεν ἀπὸ τῆς καταπτώσεως τῶν δυνάμεων. Ἐπελθόντος νέου παροξυσμοῦ ἀδυναμίας μεθ' ὥρας ὀκτώ, ἐγένετο δευτέρα ἔγχυσις, ἐφ' ᾗ οἱ αὐτοὶ σπασμοί, μεθ' οὓς τελείως ἀπεσοβήθη ὁ κίνδυνος ὁ ἀπὸ τῆς ἄκρας τῶν δυνάμεων καταπτώσεως. Πειρατέον. Ἡ ἔγχυσις γίνεται διὰ πραβαζείου συριγγίου.

Δ ί δ ε τ α ι ἔσω κατὰ σταγόνας 5—10—20 ἐν ποτηρίῳ ὕδατος σακχαρούχου, ἢ βλεννώδους ποτοῦ, κατὰ διαλείμματα, πολλάκις τῆς ἡμέρας, μέχρι 2—4 γραμ. δι' ἡμέρας! Προσοχὴ ἔστω, μὴ ἀπὸ δόσεων

μεγάλων εἴτε ἐμβληθῇ εἰς φλεγμονὴν ὁ στόμαχος, εἴτε πάθῃ παράλυσιν ἡ καρδία, εἴτε συστῶσι σπασμοί. Ἐπὶ ναρκώσεως διὰ χλωροφορμίου ἐγχύνεται εἰς τὰς φλέβας κρᾶμα τῆς ἀμμωνίας ταύτης διὰ διπλασίονος ὕδατος, τὸ ὅλον 6—8 γράμ. σὺν τῷ ὕδατι.

Ἐξωτερικῶς μεταχειριζόμεθα τὴν καυστικὴν ἀμμωνίαν ὡς προχειρότατον ἀνανηπτικὸν ὁ σ φ ρ ά δ ι ο ν ἐπὶ λειποθυμίας, ἀπνοίας, ἀσφυξίας, συγκοπῆς, ἵνα ἀπ' ἐρεθισμοῦ τοῦ σνεϊδερείου χιτῶνος προκαλέσωμεν ἀνακλαστικὰς συσπάσεις τῶν ἀναπνευστικῶν μυῶν. Προσοχὴ μόνον, μὴ ἀπὸ ῥαγδαίας προσβολῆς προκαλέσωμεν σπασμὸν τῆς γλωττίδος καὶ ἄπνοιαν νέαν. Αὐτὸ τοῦτο ποιοῦμεν καὶ ἐπὶ βαρείας καὶ ἀποπληκτικῆς μέθης, ὅταν ἡ κατάποσις ἀδύνατος· ἀλλ' ἂν ὁ ἄρρωστος καταπίνῃ, παρέχονται 5—10 σταγόνες καυστικῆς ἀμμ. εἰς πόσιν μεθ' ὕδατος, καὶ ὠφελοῦσιν ὡς διεγερτήριον τῶν νεύρων καὶ τῆς κυκλοφορίας. Ὡς διεγερτικὸν δὲ ἢ ἐρεθιστικὸν καὶ καυτηριῶδες ἐπὶ τοῦ δέρματος, ἐπιχρίομεν ἢ ἐπιτρίβομεν τὴν ἀμμωνίαν διὰ πολλῶν καὶ πολυωνύμων χρισμάτων, ἄλλων ἄλλοτε κατὰ τὴν χρείαν καὶ τὸν σκοπούμενον ἐρεθισμὸν τοῦ δέρματος, ὁτὲ μὲν δηλαδὴ εἰς περισπασμὸν ὑπεραιμικόν, ὁτὲ δὲ εἰς ζωογόνησιν τῆς κυκλοφορίας, ἢ εἰς πρόκλησιν διαφορήσεως, ἢ εἰς ἀναμύζησιν ἐξιδρωμάτων τοπικῶν, ἐκ φλεγμονῆς ἀβλητρᾶς προελθόντων. Ἐνοῦνται δὲ τὰ χρίσματα καὶ μεθ' ὑδραργύρου καὶ ὀπίου κατὰ τὴν χρείαν.

Καὶ ὅταν μὲν σκοπῆται κ α υ τ η ρ ί α σ ι ς, λαμβάνομεν καθαρὰν τὴν καυστικὴν ἀμμωνίαν τὴν ὑγράν, καὶ ἐμβρέξαντες μοτὸν ἢ λεπτὸν ὀθόνιον 2—4κις συνδεδιπλωμένον, προσβάλλομεν κατὰ τόπον, ἐπικαλύπτοντες δι' ὀθονίου μέχρις ἀπονεκρώσεως τῆς ἐπιδερμιδος ἢ καὶ ἔτι πρός. Οὕτω ποιοῦνται ἐκδόρια ἐν χρόνῳ βραχεῖ, 10—20′ ὥρ., ὅταν μάλιστα δεδιττώμεθα τὴν τῶν κανθαρίδων ἀναμύζησιν· ἐπὶ τούτων δέ, ἀπομαχθέντων, ἐπιπάσσομεν κατὰ τὴν χρείαν τὴν μορφίνην ἢ βερατρίνην κτλ. εἰς ἀπορρόφησιν ταχεῖαν. Εἰ δὲ καὶ σκοπεῖται μόνη ἡ κατ' ἐπιπολὴν καῦσις τοῦ δέρματος, καὶ πολὺ μᾶλλον ἡ γένεσις ψυδρακίων ἢ καὶ ἁπλοῦς τοῦ δέρματος ἐρεθισμὸς εἰς ἐρύθημα, τότε ἀναμιγνύεται ἡ ἀμμωνία μετὰ λιπῶν καὶ ἐλαίων κατ' ἄλλην ἄλλοτε ἀναλογίαν, οὕτω δὲ γίνονται:

*Ἀ λ ο ι φ ὴ ἡ γ ο ν δ ρ έ τ ε ι ο ς, Unguentum ammoniacale s. Linimentum Gondretii, Pommade de Gondret. Ὑείου στέατος καὶ ἐλαίου κοινοῦ ἀνὰ μ. 1, συντακέντα ἡπίῳ πυρί, συμμίγνυνται μεθ' ὑγρᾶς ἀμμωνίας 5 μ. Ἡ ἀλοιφὴ αὕτη, λίαν ἐρεθιστικὴ καὶ σχεδὸν εἰπεῖν καυτηριώδης, χρίεται ἐπὶ τοῦ δέρματος, καὶ ἐπικαλυφθεῖσα διὰ κηρωτῆς ἢ ἐμπλάστρου κοινοῦ, ἀφίεται, ἕως οὗ παραχθῇ δερματῖτις ὀδυνηρά. Προσβάλλεται κατὰ τοὺς κροτάφους πρὸς ἀμαυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρώσεις, κατὰ τὰς μαστοειδεῖς ἀποφύσεις πρὸς κωφώσεις, κατὰ τὸν αὐχένα ἢ καὶ τὸ ἀπεξυρισμένον κρανίον πρὸς πάθη τοῦ ἐγκεφάλου.

Εἰ δὲ σκοπεῖται μόνη ἡ τοῦ δέρματος ἐκφοίνιξις καὶ ἡ τῆς περιφερικῆς κυκλοφορίας ζωογόνησις καὶ ἡ ἐξιδρωμάτων ἀναμύζησις, ἀναμιγνύεται ἡ ὑγρὰ ἀμμωνία μετὰ 4-πλασίονος λίπους, οὕτω δὲ γίνονται τὰ πτητικὰ χρίσματα, **Linimenta volatilia**, ὧν εἴδη 4:

Χρίσμα πτητικόν, **Linimentum volatile s. ammoniatum.** Γίνεται ἐξ 1 ἀμμωνίας καὶ 4 ἐλαίου κοινοῦ ἢ λινελαίου, συναναταρασσομένων ἐν ὑελίνῳ σκεύει μέχρι τελείας ἀναμίξεως. Ὑπόρρευστον, ὑπόλευκον. Ἀποτεθὲν ἤρεμον μὴ διαιρείσθω εἰς δύο στιβάδας. Ὅρα, μὴ ταγγὸν ᾖ. Διὰ χρόνου συνίστανται ἐν αὐτῷ ἀμιδοῦχοι ἑνώσεις. Ἐπιτρίβεται ἐπὶ τόπων ἀλγούντων ἢ παραλύτων. Παρὰ παιδίοις γεννᾷ ψυδράκια φλυκταινώδη καὶ μάλιστα περὶ τὸν τράχηλον, καὶ ἐκδορὰς καὶ ἄλγος.

Χρίσμα πτητικὸν μετὰ καφουρᾶς, **Linimentum volatile camphoratum.** Γίνεται ἐκ 4 ἐλαίου καφουρούχου καὶ 1 καυστικῆς ἀμμωνίας ὑγρᾶς, συναναταρασσομένων ὡς ἄνω. Ὁμογενές, ἐν χρήσει ὡς τὰ ἄνω.

*Χρίσμα πτητικὸν διὰ σάπωνος. **Linimentum saponato-ammoniatum.** Γίνεται, ἂν διαλύσωμεν κοινοῦ σάπωνος 1 ἐν 30 ὕδατος πηγαίου καὶ 10 οἰνοπνεύματος, εἶτα δὲ προσθῶμεν 15 καυστικῆς ἀμμωνίας ὑγρᾶς. Θολόν, κροκύδας ἐνέχον. Φυλασσέσθω ἐν ἀγγείοις καλῶς ἐπεστομισμένοις. Ἐν χρήσει πρὸς παραρθρήσεις καὶ ῥευματαλγίας.

Χρίσμα ἀμμωνιῶδες διὰ σάπωνος καὶ καφουρᾶς ῥευστὸν ἢ βάλσαμον ὀποδελδόκειον ῥευστόν, **Linimentum saponato-camphoratum s. Balsamum Opodeldoc liquidum.** Οἰνοπνεύματος καφουρούχου 120, πνεύματος σάπωνος 350, καυστικῆς ἀμμωνίας ὑγρᾶς 24, ἐλαίου θύμου 2 καὶ ἐλαίου τιρύου 4, συμμιγέντα διυλίζονται. Διαυγές, ὑποκίτρινον. Ἐν χρήσει ὡς τὰ ἄνω.

Χρίσμα ἀμμωνιῶδες διὰ σάπωνος καὶ καφουρᾶς στερρόν, **Linimentum saponato-camphoratum s. Balsamum Opodeldoc siccum.** Σάπωνος ἰατρικοῦ 60, καὶ καφουρᾶς 20 διαλύονται ἠπίῳ πυρὶ ἐν 810 μ. οἰνοπνεύματος καὶ 50 γλυκερίνης, τὸ διάλυμα ῥέ, θερμὸν ἔτι, διυλίζεται διὰ χώνης ἐπεστεγασμένης ἐντὸς ἀγγείου, ἐν ᾧ προώρισται νὰ φυλαχθῇ τὸ κατασκευασθὲν χρίσμα, εἶτα δὲ προσαναμιγνύονται ἐλαίου θύμου 4, ἐλαίου τιρύου 6 καὶ καυστικῆς ἀμμωνίας ὑγρᾶς 50, καὶ ψύχονται ταχέως. Ὑπολεύκως κίτρινον ἢ ἄχρουν, μικρὸν ὀπαλίζον, ἐν τῇ θερμότητι τῆς χειρὸς διαῤῥέον. Φέρεται καὶ ἐξ Εὐρώπης ἕτοιμον ἐν ἀγγείοις κυλινδρικοῖς. Ἀγαπητὸν καὶ δραστήριον ἐρέθισμα τοῦ δέρματος πρὸς νευραλγίας, χρονίους ῥευματισμούς, ἀγκυλώσεις, δυσκαμψίας, μώλωπας, οἰδήματα, κυνάγχας, καρδιαλγίας, ἐντεραλγίας, ὄγκους ψυχροὺς κτλ.

*Ἀμμωνία ὑγρὰ δι' οἰνοπνεύματος.

Spiritus salis ammoniaci alcoholisatus sive Dzondii, Liquor ammonii causticus spirituosus.

Γίνεται, ἂν οἰνόπνευμα τῶν 0,830 E. B κορεσθῇ ἀμμωνίας ἀεριώδους, ἕως οὗ λάβῃ τὸ μίγμα E. B. 0,808—0,810. Ὑγρὸν διαυγὲς καὶ ἄχρουν, ὄζον ἀμ-

μωνίας, ἧς ἐνέχει 10 %. Ἐχέτω πρὸς τὰ ἀντιδραστήρια, ὡς ἡ καυστικὴ ἀμμωνία, καὶ φυλασσέσθω ἐν ἀγγείοις κεκλεισμένοις δι' ἐπιστομίου ὑελίνου.

Δίδεται ἔσω ὡς διεγερτικόν, ἀναληπτικὸν καὶ διαφορητικὸν κατὰ σταγόνας 10—20 ἐν ἐγχύματι ἀρωματικῷ πολλάκις τῆς ἡμέρας πρὸς τύφους καὶ ἐξανθήματα τυφώδη· νῦν ἐν χρήσει ὀλίγη. Ἐπιτήδειον εἶναι εἰς ἐξωτερικὴν χρῆσιν, ὅπου καὶ ὅταν ἐνδείκνυται ταχεῖα καὶ ζωηρὰ ἐρέθισις τοῦ δέρματος ὡς ἐπὶ νεκροφανειῶν, καταψύξεων, παραλύσεων κτλ., ὅτε ἐπιτρίβεται δι' ἐριώδους ὑφάσματος, ἐνεργεῖ δὲ δραστικώτερον καὶ θερμαντικώτερον τῆς ἁπλῆς ὑγρᾶς ἀμμωνίας.

Ἀμμωνία ἀνθρακική.

Ammonium carbonicum. Sal-volatite siccum. Sesquicarbonas Ammoniæ.

Γίνεται ἀνακρητίδος 3 συναποσταχθῶσι μεθ' 1 ἀμμωνιακοῦ ἅλατος ἐν συσκευῇ ἐπιτηδείᾳ εἰς ἀνάληψιν ἀχνωμάτων. Τὸ ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς συσκευῆς προσκολληθὲν ἅλας φέρεται εἰς βώλους ἢ ὄγκους λευκούς, στερρούς, διαφανεῖς, ὑποκρυσταλλικοὺς καὶ ἰνώδεις, ἀποπνέοντας ἀμμωνίαν, ἀλκαλικοὺς τὴν γεῦσιν καὶ δηκτικούς, εὐδιαλύτους ἐν 4 ὕδατος ψυχροῦ, δυσκολώτερον ἐν οἰνοπνεύματι, ἐν τῷ ἀέρι ἀποτριβομένους μικρὸν τὴν ἐπιφάνειαν καὶ καλυπτομένους ὑπὸ κόνεως λευκῆς, ἐξαερουμένους δὲ τελείως διὰ μετρίου πυρός, καὶ ἀναβράζοντας δι' ὀξέων. Φυλασσέσθω ἐν ἀγγείοις ἄριστα κεκλεισμένοις.

Δοκιμασία. Διαλυθεῖσα ἐν ὕδατι (1=20) καὶ κορεσθεῖσα δι' ὀξικοῦ ὀξέος πλεονάζοντος μηδαμῶς θολούσθω μήτε δι' ὑδροθειωμένου ὕδατος μήτε διὰ βαρύου νιτρικοῦ μήτε δι' ἀμμωνίας ὀξαλικῆς, μήτε, προστεθέντων σταγμάτων τινῶν χλωριούχου ὕδατος καὶ χλωροφορμίου, γινέσθω ἡ χροιὰ τῆς διαλύσεως κυανῆ.

Ἡ ἐν ὕδατι διάλυσις (1=20) μιγεῖσα μετὰ πολλοῦ τοῦ νιτρικοῦ ὀξέος, μὴ φαιούσθω, ἀλλ' ἁπλῶς ὀπαλιζέτω μικρὸν ἐν 2' ὥρας.

Ἀμμωνίας ἀνθρακικῆς γράμμα ἐν κορεσθὲν νιτρικοῦ ὀξέος πλεονάζοντος καὶ ἐξατμισθὲν ἐν λουτρῷ ὕδατος μέχρι ξηροῦ, ἀφιέτω ὑπόλειμμα ἄχρουν, δι' ὑψηλοτέρας θερμάνσεως ἐξαερώσιμον.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν εἶναι ἡ τῆς καυστικῆς ἀμμωνίας καθόλου εἰπεῖν, ἀλλ' ἡπιωτέρα· διὸ καὶ ἐπιτηδειότερον τὸ φάρμακον εἰς χρῆσιν ἐσωτερικήν.

Ἔσω ληφθεῖσα ἡ ἀνθρακικὴ ἀμμωνία κατὰ δραχ. 1—2 ἐφάπαξ, καίει τὸν βλεννογόνον καὶ ἐσχαροῖ, διαφθείρουσα τὰ ἐπιθήλια, προσβάλλουσα τὸ χόριον, καὶ φέρει καῦσον ἀλγεινόν, δίψαν, ἔμετον, στρόφους, ζάλην, ἀναισθησίαν, σπασμοὺς ἐπιληπτικοὺς καὶ τὸν θάνατον διὰ παραλύσεως τῆς καρδίας. Ἐκ μικρῶν καὶ φαρμακευτικῶν δόσεων ταχύνεται ἡ κυκλοφορία, θερμαίνεται τὸ σῶμα, καὶ παρακινεῖται ἡ διαφόρησις καὶ ἡ διούρησις. Ὁ Wibmer ἔλαβεν εἰς 4 δόσεις ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ 30 σιτ. τοῦ ἅλατος καὶ ἠσθάνθη κεφαλαλγίαν μετωπιαίαν καὶ

κροταφικήν, διάτασιν τοῦ ἐγκεφάλου, ἐξερεθισμὸν τοῦ γαργαρεῶνος, πειρασμὸν εἰς βῆχα καὶ αὔξησιν τῆς τῶν βρόγχων διακρίσεως· μόλις ποτὲ ἐκ τῆς τελευταίας δόσεως ἐταχύνθη ἡ κυκλοφορία. Ὁ πεπτικὸς σωλὴν οὐδὲν ἔπαθεν. Ὁ Pereira ἐκ 2 γραμμάτων παρετήρησε ναυτίαν καὶ ἔμετον καὶ ἐφίδρωσιν ἱκανήν. Διὰ χρόνου ἡ ἀνθρακικὴ ἀμμωνία βλάπτει τὴν πέψιν καὶ φέρει ἴσχνανσιν καὶ τὰ φαινόμενα σκορβουτικῆς καχαιμίας, καὶ ῥεῦσιν αἵματος ἐκ στόματος καὶ ῥινός· παρετηρήθησαν ὅμως καὶ ἄνθρωποι, διὰ χρόνου μακροῦ λαβόντες καθ' ἡμέραν γράμμα τοῦ ἅλατος, καὶ οὐδὲν παθόντες ἐπίσημον.

Εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀναλαμβάνεται ταχέως, μετασκευαζομένη ἐν τῷ στομάχῳ εἰς ἅλας ὑδροχλωρικόν, καὶ μάλιστα, ὅταν ὀλίγη καὶ εἰς φαρμακευτικὴν δόσιν ληφθῇ· ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπὸ τὸ δέρμα ἐγχυθῇ διάλυσις, πάλιν φαίνεται ἡ ἀνθρακικὴ ἀμμωνία, ὅτι ἀμέσως μετασκευάται εἰς ἅλας, διότι οὐδέποτε ἀνεκαλύφθη ἐν τῷ σώματι αὐτούσιος μετὰ βεβαιότητος ἀναμφρίστου. Λέγεται, ὅτι μεταβάλλεται εἰς οὐρείαν, καὶ συναποκρίνεται τοῖς οὔροις. Ἐνεργεῖ δ' ἐπὶ τῶν νεύρων, ὡς ἡ καυστικὴ ἀμμωνία, σπασμοὺς φέρουσα τετανικούς, προερχομένους ἐξ ἐρεθισμοῦ ἀμέσου τοῦ ῥαχίτου, ἀφοῦ δὴ ἐπιφαίνονται οἱ σπασμοὶ καὶ μετὰ τὴν διατομὴν αὐτοῦ κατὰ τὸν αὐχένα.

Πολλὰ ἐγένοντο τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα δι' ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας, ἵνα ἐξευρεθῇ, πῶς ἐγκυκλοφορεῖται ἐν τῷ αἵματι, καὶ ταῦτα πρὸς τὸ διασαφηνισθῆναι τὰ κατὰ τὴν περὶ οὐραιμίας θεωρίαν τοῦ Frerichs, εἰπόντος, ὅτι ἡ οὐραιμία γεννᾶται ἐκ τῆς ἐν τῷ αἵματι ἀποσυνθέσεως τῶν ἐπισχεθέντων οὔρων εἰς ἀμμωνίαν ἐπὶ νεφροπαθείας, καὶ ὅτι ἑπομένως οὐραιμία καὶ δηλητηρίασις δι' ἀμμωνίας ἀνθρακικῆς εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτό. Ἐνεχύθη λοιπὸν εἰς τὰς φλέβας καὶ ὑπὸ τὸ δέρμα κυνῶν καὶ κονίκλων ἀνθρακικὴ ἀμμωνία, καὶ ἐγεννήθη ἐν τοῖς ζώοις μεγάλη ἀνησυχία, ἐπῆλθεν ἔμετος στραγγαλιώδης, εἶτα σπασμοί, κῶμα, ἀναισθησία καὶ θάνατος. Περίεργος μάλιστα ἦτον ἡ βλάβη, ἣν ἔπαθεν ἡ ἀναπνοή· ἐγχυθέντων δηλονότι ὑπὸ τοῦ Boehm καὶ Lange 2—4 σιτ., μετὰ βαθεῖαν εἰσπνοήν, ἀκινησίαν δὲ τῆς καρδίας ἐπὶ δευτερόλεπτά τινα, ἐπῆλθε μεγίστη ταχύπνοια· ἐγχυθέντων 6—10 σιτ. ἐβραδύνθη τὸ κατ' ἀρχάς, εἶτα ἐταχύνθη ἡ ἀναπνοή· ἐπειδὴ δὲ ἡ ταχύτης δὲν ἐβλάβη, καὶ ὅτε διετμήθη τὸ περιπλανώμενον νεῦρον, οὔτε δὲ πάλιν, γενομένης τῆς ἐνέσεως μετὰ τὴν διατομήν, ἐπέρχεται ἄλλη τις διαφορὰ ἐν τῇ νοσολογικῇ εἰκόνι, εἰμὴ ὅτι ἐκλείπει ἡ βραχεῖα ἐκείνη στάσις τῆς καρδίας ἡ ἐπὶ τῆς εἰσπνοῆς, ἡ ἐν ἀρχῇ, συμπεραίνομεν ἐντεῦθεν, ὅτι ἐκ μετρίων μὲν δόσεων τῆς ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας ἐρεθίζεται σφόδρα τὸ ἀναπνευστικὸν κέντρον, τὸ ἐν τῷ προμήκει μυελῷ, ἐκ μεγά-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λων δὲ παραλύεται ἄρδην. Ἡ πίεσις τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀρτηριῶν, βραχύ τι ἐλαττωθεῖσα ἐν ἀρχῇ, αὐξάνεται κατὰ μικρόν, συνταχυνομένης καὶ τῆς κυκλοφορίας· μείζων τοῦ φαρμάκου δόσις ταπεινοῖ ἀποτόμως τὴν πίεσιν τοῦ αἵματος, καὶ φέρει στάσιν τῆς καρδίας τελείαν ἐν τῇ διαστολῇ (ὅρα καὶ τὰ καθόλου περὶ ἀμμωνίας.)

Ἐπανιόντες ἐπὶ τὸν ἀρχικὸν σκοπὸν τῶν πειραμάτων, βλέπομεν, ὅτι οὐσιώδης διαφορὰ δὲν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐκ τῆς ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας καὶ τῶν τῆς οὐραιμίας συμπτωμάτων· κατ' ἀνάγκην ὅμως δὲν ἕπεται ἐντεῦθεν, ὅτι καὶ ἡ ἐγκυκλοφόρησις τῆς ἀνθρ. ἀμμωνίας ἐν τῷ αἵματι εἶναι ἡ μόνη καὶ ἄμεσος αἰτία τῶν φαινομένων τῆς οὐραιμίας, ἀφοῦ οὐδέποτε εὑρέθη ἀνθρ. ἀμμωνία ἐν τῷ αἵματι τῶν οὐραιμικῶν οὔτε τοσαύτη κἄν, ὥστε νὰ τροποποιῇ τὴν χημικὴν ἀντίδρασιν αὐτοῦ.

Ὁμοίως ἄλυτον εἶναι τὸ ζήτημα, ἂν ὑπὸ τῆς ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας παθαίνεται πρωτοτύπως ὁ ἐγκέφαλος ἢ ὁ ῥαχίτης. Κατὰ τοὺς μέν, ἂν διαιρεθῇ ὁ ἐγκέφαλος ἐκ τοῦ ῥαχίτου, τότε δ' ἐγχυθῇ εἰς τὰς φλέβας βατράχων ἡ ἀμμωνία, σπασμοὶ δὲν γεννῶνται· κατὰ τοὺς δέ, γεννῶνται τότε δὴ μάλιστα· ὥστε κατὰ τοὺς πρώτους οἱ σπασμοὶ συνίστανται κατ' ἀνάκλασιν ἐξ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐγκεφάλου, κατὰ τοὺς δέ, ἀμέσως ἐξ ἐρεθισμοῦ τοῦ ῥαχίτου.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἰ α μ α τ ι κ ή. Εἶναι λοιπὸν ἡ ἀνθρ. ἀμμωνία φάρμακον διεγερτικώτατον τῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς ἀναπνοῆς καὶ παρακινητικώτατον τῆς διαφορήσεως· διὸ καὶ ἐ ν δ ε ί κ ν υ τ α ι ὡς διεγερτικὸν πρὸς τ ύ φ ο υ ς νωθροὺς ἢ ἀπαθεῖς, ὅταν τὸ δέρμα ψυχρὸν καὶ ξηρὸν ὡς χάρτης περγαμηνός, ἡ δὲ διάκρισις τῶν πνευμόνων ἰξώδης καὶ συρίττουσα καὶ δύσπνοιαν προκαλοῦσα· καὶ πρὸς ἐ ξ α ν θ ή μ α τ α ὀ ζ έ α, ὑστεροῦντα, τυφώδη, ὅπως ζωογονηθῇ μὲν ἡ διάκρισις τοῦ δέρματος, ἐντοπισθῇ δὲ τὸ ἐξάνθημα, τὸ παλινδρομῆσαν ἢ μὴ ἐκρηγνύμενον, καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὴν ὀ σ τ ρ α κ ι ά ν, καθ' ἣς φέρεται διὰ τιμῆς ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ φάρμακον ὡς εἰδικὸν διδόμενον κατὰ 2—3—6 σιτ. δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας, ἀποτρέπον τὸν κίνδυνον τὸν ἐκ τῆς μὴ κανονικῆς ἐξανθήσεως. Ὁ Peart ἐκ 300 ὀστρακιώντων παιδίων ο ὐ δ ὲ ἕ ν ἀπώλεσεν· ἄρα πειρατέον. Παρηγγέλθη καὶ κατὰ τῆς σειριάσεως καὶ τοῦ ἀδυναμικοῦ καὶ τυφώδους ἐρυσιπέλατος καὶ τῆς πνευμονίας τῆς ἀδυναμικῆς καὶ μάλιστα τῆς τῶν παιδίων, ὡς διεγερτικὸν κατὰ τῆς πολλῆς καταπτώσεως τῶν δυνάμεων (collapsus), καθ' ἃς οἱ νῦν καταφεύγουσι καὶ εἰς τὰς ὑποδορείους ἐνέσεις αἰθέρος ἢ καφουρᾶς, ὅπως δηλαδὴ ὁ μόσχος καὶ ἡ καφουρὰ καὶ τὰ ἄνθη τῆς βενζόης. Πρὸς ἐξανθήματα τοῦ δέρματος λεπιοειδῆ, ψ ω ρ ί α σ ι ν συφιλιδικῆς μάλιστα καταγωγῆς, παρηγγέλθη μὲν ὑπὸ μεγάλων δερματολόγων, οἷον τοῦ Cazenave· ἀλλ'

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡμεῖς δόντες αὐτὴν μετ' ἐπιμονῆς ἔν τε τῷ νοσοκομείῳ καὶ ἀνὰ τὴν πόλιν οὐδὲν οὐδέποτε εἴδομεν ἀγαθόν.

Δίδεται ἔσω εἰς κόνιν μὲν σπανίως, διὰ τὸ ἀλκαλικὸν καὶ οὐρωδὲς τῆς γεύσεως, καὶ τότε δ' ἐν χάρτῃ κηρωτῷ· κάλλιον εἰς διάλυσιν ἐν ὕδατι ἀπεσταγμένῳ ἢ ἀρωματικῷ, οἷον τῷ τοῦ γλυκανίσου ἢ τοῦ μαράθρου, κατὰ σιτ. 2—4 ἀνὰ πᾶν δίωρον ἢ τρίωρον, ἐν ὅλῳ 10—30 δι' ἡμέρας. Ἰστέον δέ, ὅτι δόσεις μεγάλαι διὰ μακροῦ εἰλημμέναι ἔβλαψαν τὴν πέψιν, παραγαγοῦσαι ἀνορεξίαν καὶ ἔμετον καὶ στρόφους. Φευκτέον ἐπὶ τῆς χρήσεως πάντα τὰ ὀξέα, ὀργανικά τε καὶ ἀνόργανα, καὶ πάντας τοὺς ὀξυνοὺς καρποὺς.

Ἐξωτερικῶς προσβάλλεται εἰς διάλυσιν, ἥτις, ἂν μὲν σκοπῆται ἐρεθισμὸς τοῦ δέρματος μέχρις ἐρυθήματος, γίνεται ἐξ 1 ἐν 6—8 ὕδατος· ἂν δὲ σκοπῆται ἀσθενέστερος ὁ ἐρεθισμός, γίνεται ἐξ 1 ἐν 12—24 ὕδατος. Προσβάλλεται δὲ καὶ εἰς ἀλοιφὴν ἐξ 1 ἐπὶ 8 λίπους, περὶ ὄγκους ἄρθρων, ἐξωδηκότα ὄργανα ἢ νευραλγοῦντα, ἢ παραρθρήματα καὶ μώλωπας.

*Ἀμμωνία ἀνθρακικὴ ὑγρά. Liquor ammonii carbonici. Ammonium carbonicum solutum. Ἁπλῆ διάλυτις 1 ἀμ. ἀνθρ. ἐν 5 ὕδατος ἀπεσταγμένου. Ὑγρὸν διαυγές, ἄχρουν, τελείως εὐεξαέρωτον, Ε Β. 1,070—1,074. Φυλασσέσθω ἐν ἀγγείοις καλῶς ἐπεστομισμένοις ὑελίνῳ πωμάσματι.

Δίδεται ἔσω κατὰ γραμ. 1—2 τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας ἐν κυαθίσκῳ ἀρωματικοῦ τινος ἐγχύματος ἢ ὕδατος σακχαρούχου, πρὸς ἀδυναμίας καὶ καταπτώσεις τῶν δυνάμεων ὡς ἄνω, ἔτι δὲ πρὸς στρόφους καὶ διαρροίας παιδίων καὶ ὀξυχυμίας στομάχου καὶ ἐντέρων (5—10 σταγόνας δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας ἐνταῦθα), ταχέως μὲν ἐνεργοῦν, ἀλλ' οὐδὲν ποιοῦν πλέον τοῦ διττανθρακικοῦ νατρίου.

*Ἀμμωνία ἀνθρακικὴ ἐμπυρευματική.

Ammonium carbonicum pyro-oleosum s. Sal volatile Cornu Cervi.

Γίνεται ἀπὸ 32 μ. ἀμμωνίας ἀνθρακικῆς, λειοτριβηθέντα, συναναμιγῶσι μεθ' 1 σαρκελαίου αἰθερίου, κατὰ μικρὸν ἐπισταζομένου.

Κόνις ὑπόλευκος, εἶτα κιτρινίζουσα, ἀμμωνιώδης καὶ ἐμπυρευματικὴ τὴν ὀσμήν, δριμεῖα δὲ καὶ καυστικὴ τὴν γεῦσιν, εὐδιάλυτος ἐν ὕδατι διπλασίῳ διὰ χροιᾶς ὑποκιτρίνης.

Φυλασσέσθω ἐν ἀγγείῳ ὑελίνῳ, καλῶς ἐπεστομισμένῳ.

Ἐνέργεια ἐρ' ὑγιῶν καὶ ἰαματικὴ ἡ τῆς ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας κυρίως, τοῦ σαρκελαίου διὰ τὴν ὀλιγότητα μόλις ποτὲ τροποποιοῦντος αὐτὴν (ὅρ. ἀνθ. ἀμ.).

Παραγγέλλετο ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων ἰατρῶν πρὸς τύφους, ὅταν ἡ κυκλοφορία λίαν ἐξησθενηκυῖα, καρφολογίαι δὲ καὶ κῶμα καὶ τρόμος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν χειρῶν καὶ τῆς γλώσσης καὶ τραυλισμὸς δεικνύωσι μεγάλην ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων, ὅπου δηλαδὴ νῦν συνήθως μεταχειριζόμεθα τὸν μόσχον καὶ τὸ καστόριον καὶ τὴν καρουρὰν καὶ τὸ οἰνόπνευμα καὶ τὸν οἶνον. Παρηγγέλλετο καὶ πρὸς ὑστεροῦντα ἐξανθήματα καὶ πρὸς ἐκλαμψίας τῶν λεχωίδων καὶ τυφώδεις ἐπιλοχίους πυρετούς· πρὸς νευρικὰς ἀποπληξίας, πρὸς παραλύσεις, πρὸς ἀποσφακελίσεις, πρὸς ἐμπυαιμίας, ἐπ' ἐσχάτων δὲ καὶ πρὸς τὴν πνευμονίαν τῶν μεθύσων· ἀλλὰ κατ' οὐδὲν βέβαιον προτερεῖ τῆς ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας.

Δίδεται κατὰ σιτ. 2—6—10 δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας, καθάπερ ἡ ἀνθρακικὴ ἀμμωνία εἰς κόνιν ἐν χάρτῃ κηρωτῷ, κάλλιον εἰς διάλυσιν ἐν ἀρωματικῷ τινι ὕδατι, οἷον τῷ τοῦ ἡδυόσμου (δρ. 1—2 ἐν οὐγ. 4 εἰλήμματος λαβεῖν κατὰ κοχλιάριον τοῦ καφὲ ἢ τῆς τραπέζης ἀνὰ 2—3 ὥρ.).

*Ἐμπυρευματικὴ ἀμμωνία ἀνθρακικὴ ὑγρά, Ammonium carbonicum pyro-oleosum liquidum s. Liq. Ammonii carb. pyro-oleosi. Τοῦ ἄνω μ. 1 διαλύεται ἐν 5 μ. ἀπεσταγμένου ὕδατος, ἀποτεθὲν δὲ ἡμέρας τινάς, διυλίζεται. Ὑγρὸν ὑελοειδές, βαρύοσμον, ὑποκίτρινον, ἀμμωνιῶδες, τελείως ἐξαερούμενον E. B. 1,070—1.074. Φυλασσέσθω ἀπὸ φωτός, ἐν ἀγγείοις στεγανῶς κεκλεισμένοις.

Ἐνεργεῖ ἀσθενέστερον τοῦ ἄνω, καὶ δίδεται ἐν ὁμοίαις περιστάσεσι, κάλλιον συντιθέμενον ἐξ ὑπογυίου καὶ ἀναγραφόμενον, κατὰ 1—2 δρ. ἐν ὕδατι ἀρωματικῷ ἢ ἐπὶ σακχάρου κατὰ 5—10 σταγόνας (καὶ μετὰ βάμ. νάρδου) μάλιστα πρὸς σπασμώδεις παροξυσμοὺς ὑστερικῶν γυναικῶν. Ἐντίθεται διὰ βάμβακος καὶ ἐν τῷ κοίλῳ ἐρθορότων καὶ ἀλγούντων ὀδόντων.

Ἀμμωνία ὑγρὰ ἀνισοῦχος.

Ammonium solutum anisatum. Spiritus salis ammoniaci anisatus. Liquor Ammonii anisatus.

Γίνεται ἂν ἐν 14 οἰνοπνεύματος διαλυθῇ 1 ἐλαίου ἀνίσου, προστεθῶσι δὲ 5 καυστικῆς ἀμμωνίας.

Ὑγρὸν διαυγές, ὑποκίτρινον, δι' ἐπιχύσεως ὕδατος γαλακτοειδῶς θολούμενον, ἀναδίδον ὀσμὴν ἰσχυρὰν ἀμμωνιώδη καὶ ἀνισώδη, γεῦσιν δὲ ὁμοίαν ἔχον τῇ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου. Φυλασσέσθω ἐν ἀγγείοις καλῶς κεκλεισμένοις.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰατρική. Εἶναι κρᾶμα τῆς τοῦ αἰθερίου ἐλαίου τοῦ ἀνίσου, τῆς ἀμμωνίας καὶ τοῦ οἰνοπνεύματος ἐνεργείας, οὐσιῶν ἐρεθιστικῶν καὶ διεγερτικῶν. Ἀλλ' ἐν τῷ κράματι τούτῳ, καίτοι οὐδεμίαν πάσχει ἀλλοίωσιν χημικὴν ἡ ἀμμωνία, διὰ τὴν μεγάλην ὅμως ἀραίωσιν αὐτῆς ὑπερισχύει τὸ αἰθέριον ἔλαιον, τὸ ἐρεθίζον σφόδρα τὸν βλεννογόνον τῶν πνευμόνων.

Ψηφιακή Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κατὰ σταγόνας 10—20—30 διεγείρει τὴν περισταλτικὴν κίνησιν τῶν ἐντέρων, ἐκδιώκει τὰ ἀέρια ἄνω καὶ κάτω καὶ ἀναιρεῖ τὰς ὀξυχυμίας· ἐνεργεῖ δὲ τότε καὶ ὡς δεσμεύουσα τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ τοῦ στομάχου, τὸ ποιοῦν τὰς ἐμπνευματώσεις· ἀναποθεῖσα, ταχύνει τὴν κυκλοφορίαν, παρακινεῖ τὴν διαφόρησιν, κατ' ἐξοχὴν ὅμως προάγει τὴν ἔκκρισιν τῆς βλέννης ἐκ τῶν πνευμόνων· ἂν δὲ ὅμως ληφθῇ κατὰ δραχμὰς πολλὰς καὶ παρ' εὐαισθήτων τοὺς πνεύμονας, ἐξερεθίζει εἰς βῆχα καὶ δύσπνοιαν.

Διὰ ταῦτα ὠφέλιμον εἶναι καὶ ἀγαπητὸν πρὸς ἐ μ π ν ε υ μ α τ ώ σ ε ι ς τ ο ῦ σ τ ο μ ά χ ο υ κ α ὶ τ ῶ ν ἐ ν τ έ ρ ω ν τ ὰ ς μ ε τ ὰ π ό ν ω ν κ ω λ ι κ ῶ ν κ α ὶ σ π α σ μ ῶ ν, τάς τε ἐξ ὀξυχυμιῶν καὶ παρὰ τοῖς παιδίοις, καὶ τὰς ἐκ ψύξεως· ἔτι δὲ ὡς ἀποχρεμπτικὸν πρὸς π λ η μ μ ύ ρ α ς φ λ ε γ μ ά τ ω ν ἐν τοῖς πνεύμοσι παιδίων τε καὶ πρεσβυτῶν ἐπὶ βρογχίτιδος ἢ πνευμονίας νόθου καὶ ἀβληχρᾶς, ὡς καὶ ἐπὶ καταῤῥων πνευμονικῶν, τῶν ἐξ ἰλαρᾶς, μετὰ δυσπνοίας καὶ ῥόγχων πολλῶν καὶ κυανώσεως. Παραγγέλλεται συχνάκις καὶ ἐπὶ π ν ε υ μ ο ν ο τ ύ φ ω ν, ὅταν δι' ἔλλειψιν εἴτε τόνου ἐν τοῖς ἀναπνευτικοῖς ὀργάνοις, εἴτε δυνάμεως ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ὑποσκάζει ἡ ἀνάβηξις τῶν φλεγμάτων. Ἐνεργεῖ δὲ τότε, διότι συνδαυλίζει καὶ διεγείρει τὸν τόνον τῶν βρόγχων καὶ προκαλεῖ γενναιότερον βῆχα κλπ., ὡς που ἡ ῥίζα τοῦ βιργινιανοῦ πολυγάλου.

Δ ί δ ε τ α ι κατ' ὀλίγας σταγόνας, 5—10—15, κατὰ 2—3 ὥ. ἐν βλεννώδει ποτῷ. Ἐξωτερικῶς ἐπιχρίεται μετ' ἀποστάγματος λαβαντίδος 15-πλασίονος πρὸς λυγμοὺς τῶν παιδίων ἐπὶ τοῦ προκαρδίου.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον γίνεται καὶ ἡ ὑ γ ρ ὰ ἀ μ μ ω ν ί α ἢ μ α ρ α θ ρ ο ῦ χ ο ς, Ammonium liquidum foeniculatum, ἡ διδομένη πρὸς κωλικοὺς πόνους παιδίων τε καὶ ἐνηλίκων κατὰ σταγόνας 2—5 ἐν ἀρωματικῷ ἐγχύματι, ὡς carminativum, πολλάκις τῆς ἡμέρας.

*Ἀμμωνία ἠλεκτρικὴ ὑγρά.

Ammonium succinicum liquidum s. Spiritus Cornu Cervi succinatus s. Liquor Ammonii succinici.

Γίνεται, ἂν 1 μ. λελειοτριβημένου ἠλεκτρικοῦ ὀξέος διαλυθῇ ἐν 8 μ. ὕδατος ἀπεσταγμένου, εἶτα δὲ προστεθῶσι μ. 1 ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας ἐμπυρευματικῆς, ἢ ὅσον ἀρκεῖ εἰς τελείαν ἐξουδετέρωσιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ ὀξέος. Τὸ ὑγρὸν ἀποτεθὲν 24 ὥρ. διυλίζεται.

Ὑγρὸν διαυγές, μελανωπόν, εὐεξαέρωτον, 1,050—1,054 E. B., ἀηδῶς ἐμπυρευματικὸν τὴν ὀσμήν, τὴν δὲ γεῦσιν ὑπόπικρον καὶ δηκτικὸν καὶ ὑφάλμυρον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δ ο κ ι μ α σ ί α. Μετὰ διπλασίου οἰνοπνεύματος κραθεῖσα μενέτω διαυγής· εἰς ξηρὸν ἐξατμισθεῖσα μηδὲν ὑπόλειμμα ἀφιέτω· μηδαμῶς ἀλλοιούτω τὸν δοκιμαστικὸν χάρτην. Φυλασσέσθω ἐν ἀγγείοις στεγανῶς κεκλεισμένοις.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν κ α ὶ ἰ α μ α τ ι κ ή. Εἰσπνευσθεῖσα ἡ ἠλεκτρικὴ ἀμμωνία, διεγείρει ἡπίως τὸ ὀσφρητικὸν νεῦρον ὡς ἀσθενὲς ἐμπυρευματικὸν μίγμα, ἅτε οὔσης ἐν τῷ σκευάσματι τελείως ἐξουδετερωμένης τῆς ἀμμωνίας· προξενεῖ ὅμως πταρμούς. Κατὰ σιτ. 10—20 ληφθεῖσα ἐράπαξ ὑπὸ τοῦ Wibmer, οὐδὲν παρήγαγεν ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι· ἀναμυζηθεῖσα ὅμως διήγειρε μικρὸν τὴν κυκλοφορίαν, χωρὶς νὰ ἀναγάγῃ τὸ αἷμα πρὸς τὴν κεφαλήν. Ἐξ ἁπασῶν τῶν διακρίσεων προάγει ἐμφανέστερον τὴν τοῦ δέρματος.

Ἐνεργεῖ λοιπὸν μᾶλλον ὡς μίγμα ἐμπυρευματικὸν ἢ ὡς ἀμμωνιῶδες σκεύασμα, ἡ δὲ πεῖρα καθιέρωσεν αὐτὴν ὡς δ ι α φ ο ρ η τ ι κ ὸ ν καὶ ἀ ν τ ι σ π α σ μ ῶ δ ε ς, πρὸς ἐξανθήματα ὀξέα τῶν παίδων ὑστεροῦντα καὶ συνοδευόμενα ὑπὸ σπασμωδικῶν φαινομένων, οἷον ἀναπάλσεων καὶ ὑραλμάτων κλπ., ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τ ρ ι σ μ ο ὺ ς τῶν νεογνῶν καὶ ἐκλαμψίας, ὡς περ τὸν μόσχον, καὶ πρὸς ὑστερικοὺς παροξυσμοὺς σπασμώδεις, ὅταν καὶ ἡ ἐλαχίστη ψαῦσις τοῦ σώματος ἐξεγείρῃ τοὺς σπασμούς, ὅπου δηλαδὴ ἁρμόζει καὶ τὸ καστόριον καὶ ἄλλα ἀντισπασμώδη καὶ ῥωστικὰ τῶν νεύρων. Κατὰ τῶν ὑστερισμῶν τούτων εὕρομεν καὶ ἡμεῖς τὸ φάρμακον ταχυεργόν.

Δ ί δ ε τ α ι κατὰ σταγόνας 10—20—30 ἐπὶ σακχάρου ἢ ἐν κυαθίσκῳ ἐγχύματός τινος διαφορητικοῦ ἢ ἀρωματικοῦ, ἡδυόσμου μάλιστα καὶ νάρδου ῥίζης.

*Ἀ μ μ ω ν ί α β ε ν ζ ο ϊ κ ὴ ὑ γ ρ ά, Ammonium benzoicum solutum. Γίνεται ὡς τὸ ἄνω, ἐνεργεῖ δὲ καὶ δίδεται ὡς ἐκεῖνο. Ἐλαττοῦται μόνον κατὰ τὴν χρῆσιν, καίτοι προτερεῖ κατὰ τὸ εὔληπτον.

Ἀμμωνία ὀξικὴ ὑγρά.

Ammonium aceticum liquidum s. solutum. Liquor Ammonii acetici. Spiritus Mindereri concentratus.

Γίνεται, ἂν εἰς 10 ἀμμωνίας καυστικῆς ὑγρᾶς προσθῶμεν ἡραιωμένου ὀξικοῦ ὀξέος 12, εἶτα δὲ θερμάνωμεν ἐν χύτρᾳ ἐκ πορκελλάνης, ἕως οὗ ἀναζέσωσι ὀλίγον. Ἀποψυγέντι τῷ ὑγρῷ προστίθεται ἀμμωνίας καυστικῆς ὑγρᾶς ὅση ἀρκεῖ εἰς ἐξουδετέρωσιν, εἶτα δὲ διυλισθέντι τῷ ὑγρῷ προστίθεται ὕδατος ὅσον ἀρκεῖ, ἕως οὗ γένηται τὸ E. B. 1,032—1,033.

Ὑγρὸν ἄχρουν, διαυγές, πτητικόν, νύσσον καὶ ὑποψῦχον ἐν ἀρχῇ, εἶτα ὑποσακχαρῶδες τὴν γεῦσιν. Περιέχει 15 % ὀξικῆς ἀμμωνίας ἀνύδρου. Ὑδροθειικὸν ὕδωρ καὶ χλωριοῦχον βάρυον πρέπει νὰ μὴ παράγωσιν ἐν αὐτῇ μηδεμίαν θόλωσιν, μήτε ὁ νιτρικὸς ἄργυρος, κἂν προοξισθῇ μικρὸν διὰ νιτρικοῦ ὀξέος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Προσηκόντως ἐξατμισθεῖσα, καὶ μάλιστα ἂν περιέχῃ πλεονάζον ὀξικὸν ὀξύ, μεταβάλλεται καὶ εἰς κρυστάλλους μακρούς, λεπτοτάτους, γαλακτοχρόους, καὶ εὐκόλως ἐν τῷ ἀέρι διαρρέοντας. $= NH^4C^2H^3O^2 + H^2O$.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν. Ἐπὶ τοῦ ὑγιοῦς δέρματος τεθεῖσα ἡ ὀξικὴ ἀμμωνία, διὰ χρόνου ἀπολεπίζει τὴν ἐπιδερμίδα, ἢ διαλύει ταύτην προεξοιδαίνουσα, καὶ ἐπὶ τέλους παράγει δερματίτιδα ψυδρακιώδη. Αὐτὸ τοῦτο ποιεῖ καὶ ἐν τῷ στομάχῳ· διαρθείρει δηλονότι τὰ ἐπιθήλια κατὰ τὸ ποσὸν καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐπαρῆς, καὶ γεννᾷ δυσπεψίαν, ἐφεξῆς δὲ καὶ γαστρεντερίτιδα, εἰ καὶ πολλὴ παρετηρήθη διαφορὰ ἐνεργείας κατὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Cullen εἶδεν ἄνθρωπον πιόντα 4 οὐγ. ὀξικῆς ἀμμωνίας καὶ οὐδὲν παθόντα, ἐνῷ ὁ Williams εἶδε λεχωΐδα σχεδὸν δηλητηριασθεῖσαν ἐκ μιᾶς οὐγγίας τοῦ φαρμάκου· διότι ἐγεννήθησαν παρ' αὐτῇ καῦσος κατὰ γαργαρεῶνα καὶ ἐπιγάστριον, πόνοι κωλικοί, βράδυνσις σφυγμῶν καὶ σπασμοί, μόλις δὲ μετὰ 14 ἡμέρας ἀνερρώσθη ἡ λεχώ. Ἴσως αἰτία τῆς πολλῆς περὶ τὴν ἐνέργειαν διαφορᾶς εἶναι καὶ ἡ ἄλλοτ' ἄλλη ποιότης τοῦ εὐεξατμίστου σκευάσματος.

Ἀ π ο ρ ρ ο ε ῖ τ α ι ἀναλλοίωτος ἡ ὀξικὴ ἀμμωνία, ἀλλ' ἐν τῷ α ἵ μ α τ ι λέγεται, ὅτι μετασκευάζεται εἰς ἀνθρακικήν, μετὰ δὲ τῶν οὔρων ἀποκρίνεται ὡς φωσφορικὸν ἅλας, καὶ ἐξάπτει μὲν τὴν κυκλοφορίαν ἐπὶ τὸ μετρίως πυρετῶδες, ταχύνει δὲ τὴν ἀναπνοήν, ἀνυψοῖ δὲ καὶ τὴν τοῦ σώματος θερμασίαν. Εὐνόητον, ὅτι ἐπὶ τοῦ αἵματος ἐνεργεῖ ὡς ἀμμωνία ἀνθρακική, ἀφοῦ δὴ εἰς ταύτην μεταποιεῖται ἐν τῷ αἵματι, καὶ ἀφοῦ πάντα τὰ ὀξικὰ ἅλατα μετατρέπονται εἰς ἀνθρακικὰ ἐν αὐτῷ· ἀλλοιοῖ δὲ τούτου τὴν κρᾶσιν κατὰ τὰ περὶ ἀμμωνίας λεχθέντα, ἤτοι ποιεῖ τὸ αἷμα ῥοωδέστερον ἑαυτοῦ, καὶ παρακινεῖ ἐκ τῶν διακρίσεων μάλιστα τὴν τοῦ δέρματος, εἶτα τὴν τῶν νεφρῶν καὶ τοῦ βλεννογόνου τῶν πνευμόνων, ἴσως καὶ διὰ τὰ θερμὰ ποτά, τὰ συμπινόμενα. Ὅταν πολλὴ ἀπορροφηθῇ, ἀναγει τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν κεφαλήν, καὶ ἐπεγείρει καρηβαρίαν, κεφαλαλγίαν, θάλπος προσώπου, παρακοπάς, τάχυνσιν τὸ πρῶτον, εἶτα ἀραίωσιν τῶν σφυγμῶν, βῆμα σφαλλόμενον, ἀναισθησίαν καὶ σπασμοὺς τετανικούς. Τηλικαύτη ἐπὶ τῶν νεύρων δρᾶσις παρετηρήθη καὶ ἐ π ὶ ζ ώ ω ν, ἐφ' ὧν πολλὰ ἐξετέλεσε τὰ δι' αὐτῆς πειράματα ὁ Mitscherlich. Εἰς τὸν στόμαχον κονίκλων ἐγχυθεῖσα κατὰ 15 γράμματα οὐδὲν παρήγαγεν· ἀλλ' ἀπὸ 30 γραμμάτων ἔφερε ταχύπνοιαν, πύρεξιν, σπασμοὺς τετανικοὺς καὶ τὸν θάνατον. Ταχυτέρα καὶ ἀπὸ μικροτέρων ποσῶν συμβαίνει ἡ ἄνω δρᾶσις, ὅταν ἐγχυθῇ ὑπὸ τὸ δέρμα 15) γραμ.) τῶν κονίκλων. Ἐνεργεῖ ἄρα ὡς ἡ ἀνθρακικὴ ἀμμωνία, εἰς ἣν παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐνέργεια ἰαματική. Ἐστήρικται ἐπὶ τῆς διαλυτικῆς, διαφορητικῆς καὶ διουρητικῆς δυνάμεως τοῦ φαρμάκου. Καὶ δὴ παραγγέλλεται συχνότατα πρὸς πυρετοὺς καταρρώδεις, ρευματικούς, ἐπιλοχίους, ἐξανθηματικούς, πλευριτικοὺς κτλ., ὅταν μὴ σφόδρα ἀνημμένος ὁ πυρετός, εἴς τε διαφόρησιν καὶ εἰς διούρησιν καὶ εἰς ῥευστοποίησιν βλέννης ἐν πνεύμοσι καὶ βρόγχοις, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν εἰς ταχυτέραν καὶ πληρεστέραν ἐξάνθησιν, ἢ εἰς διάλυσιν μικρῶν φλογιστικῶν ἐξιδρωμάτων. Πρὸς τὴν πνευμονίαν τὴν νωθράν, τὴν μετὰ στάσεως τῶν φλεγμάτων καὶ ἀδυναμικῶν συμπτωμάτων, ἐπαινεῖται πολὺ ὑπὸ γάλλων ἰατρῶν, ἐναλλὰξ μετὰ τοῦ οἰνοπνεύματος διδομένη. Παραγγέλλεται δὲ καὶ ὡς ἓν τῶν συνηθεστάτων, εἰ καὶ μὴ λίαν δραστηρίων διουρητικῶν πρὸς ὕδρωπας ἀνὰ σάρκα, τοὺς μετ' ὀστρακιάν, καὶ πρὸς οἰδήματα περιάρθρια ἐκ ρευματισμῶν, καὶ τελευταῖον συνίσταται πολὺ πρὸς δυσμηνορροίας ἐπωδύνους ὑστερικῶν καὶ νευροπαθῶν γυναικῶν, παρ' αἷς τὰ ἔμμηνα, μέλανα καὶ πισσοειδῆ καὶ δύσρευστα καὶ πόνους προκαλοῦντα περιμητρίους σφοδροὺς καὶ σπασμοὺς καὶ παντοίας ἄλλας νευρικὰς διαταραχάς, γίνονται ἐπὶ τῇ ἐπιμόνῳ χρήσει τῆς ὀξικῆς ἀμμωνίας ῥοωδέστερα καὶ ἀλυπότερα. Κατὰ τῆς μέθης, τῆς ἀπὸ τῶν οἰνοπνευμάτων, ἐπηνέθη ὁμοίως, καθάπερ καὶ ἡ ἀνθρακικὴ ἀμμωνία, ὡς διεγερτικὸν δηλαδὴ ἐπὶ τῶν παραλύτων νεύρων. Ἀλλ' ἂν ἡ μέθη μικρά, διαλύεται ἀφ' ἑαυτῆς· ἂν δὲ βαρεῖα, ἀμφίβολον, ἂν κατισχύει αὐτῆς ἡ ὀξικὴ ἀμμωνία.

Δίδεται κατὰ σταγόνας 20—30—60 κατὰ δίωρον ἐν κυαθίσκῳ ἐγχύματός τινος διαφορητικοῦ ἢ ἀρωματικοῦ κατὰ τὸν σκοπόν, ἢ κατ' οὐγ. $^1/_2$—1 ἐν πτισάνῃ διουρητικῇ δι' ἡμέρας. Ἡ κρυσταλλώδης δίδεται σπανίως, ἅτε διαρρέουσα καὶ δυσφύλακτος, κατὰ δραχμὰς 1—2 δι' ἡμέρας ἐν ἀρωματικῷ τινι ὕδατι μετὰ σιροπίου ἁπλοῦ. Ἡ ἄνυδρος, μετὰ κάλεος ἢ ἀσβέστου μεμιγμένη καὶ ἐν σμικροῖς καὶ κομψοῖς φιαλιδίοις ὡς Sal anglicum votatile siccum φερομένη, παρέχεται ὡς ὀσφράδιον ἀναληπτικόν. (ὄρ. ἀερ. ἀμ.)

*Πνεῦμα μινδερέρειον, Spiritus Mindereri. Σύγκειται ἐξ ὑγρᾶς ἀμμωνίας ὀξικῆς καὶ ὕδατος ἀπεσταγμένου 1 : 1—2—3 κατὰ τὰς διαφόρους φαρμακοποιΐας. Δίδεται κατὰ κοχλιάρια τῆς τραπέζης πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐν κυαθίσκῳ ἐγχύματος ἀνθέων φιλύρας ἢ ἀκτῆς ἢ χαμαιμήλων, ὡς διαφορητικὸν καὶ ἀντισπασμῶδες.

Τὸ ἀρχέτυπον μινδερέρειον πνεῦμα ἐσκευάζετο ἄλλοτε ἐκ τοῦ spiritus cornu cervi, συγκατεργαζομένου μετ' ὄξους κεκαθαρμένου, καὶ ἦτο διὰ τὰ ἐνεγόμενα ἐμπυρευματικὰ στοιχεῖα δραστικώτερον τοῦ νῦν ἐν χρήσει, διεγερτικώτερόν τε ἐπὶ τῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν νεύρων καὶ διαφορητικώτερον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀμμωνιακὸν ἅλας, Χλωριοῦχον ἀμμώνιον, Ἀμμωνία ὑδροχλωρική.

Sal ammoniacum s. Ammonium chloratum.

Ἐγίνετο πάλαι ποτὲ περὶ τὸ τοῦ Ἄμμωνος ἱερὸν ἐν Αἰγύπτῳ ἐκ τῆς κόπρου τῶν καμήλων ἀναφλεγομένης, ἀφ' ἧς ἐξαχνοῦται ἡ ἀεροῦται ἀναλλοίωτον. Νῦν δὲ σκευάζεται διὰ ξηρᾶς ἀποστάξεως ζωϊκῶν οὐσιῶν, ὀστῶν δηλονότι καὶ οὔρων, ἐξ ὧν ἀπολύεται ἀνθρακικὴ ἀμμωνία, ἥτις συλλεγεῖσα ἐν ὕδατι ἀποσυντίθεται διὰ θειϊκοῦ ἀσβεστίου καὶ μετασχηματίζεται εἰς θειϊκὴν ἀμμωνίαν, αὕτη δὲ δι' ἅλατος μαγειρικοῦ κατ' ἐναλλαγὴν μετατρέπεται εἰς ἅλας ἀμμωνιακὸν καὶ ἀποκρυσταλλοῦται. Τὸ ἀγοραῖον τοῦτο ἀμμωνιακὸν ἅλας, τὸ ἐξανθοῦν ἕτοιμον καὶ περὶ τὴν Αἴτναν τῆς Σικελίας, διαλύεται αὖ καὶ πάλιν ἐν ζέοντι ὕδατι καὶ ἀποκρυσταλλοῦται καὶ ἀποκαθαίρεται, οὕτω δὲ γίνεται ἐπιτήδειον εἰς χρῆσιν ἰατρικήν, ὡς Sal ammoniacum depuratum, ἅ λ α ς ἀ μ μ ω ν ι α κ ὸ ν κ ε κ α θ α ρ μ έ ν ο ν.

Φέρεται συνήθως εἰς πλακοῦντας λευκούς, ὑποκύρτους ἔνθεν καὶ ὑποκοίλους ἔνθεν, διατρήτους ἐν τῷ μέσῳ, ἢ εἰς ὄγκους κρυσταλλικοὺς καὶ ἰνώδεις τὴν θραῦσιν, ἢ εἰς κρυστάλλους ὀκταέδρους, δυσκόλως λειοτριβουμένους, ἢ εἰς κόνιν κρυσταλλικήν· εἶναι ὑφάλμυρον καὶ νύσσον τὴν γεῦσιν, ἄνοσμον, διαλυτὸν ἐν 3 ψυχροῦ ὕδατος καὶ ἐν θερμῷ ἰσοβαρεῖ, ἀναλλοίωτον ἐν τῷ ἀέρι διαμένον καὶ ὅταν ἐξαχνωθῇ, τελείως δὲ ἠπίῳ πυρὶ ἐξαχνούμενον. E. B. 1,450. = N H^4 Cl.

Δ ο κ ι μ α σ ί α. Ἡ ἐν ὕδατι (1 = 20) διάλυσις μηδαμῶς θολούσθω μήτε διὰ ὑδροθειούχου ὕδατος, μήτε διὰ νιτρικοῦ βαρύου μήτε διὰ θειϊκοῦ ὀξέος ἡραιωμένου, μήτε δὲ ἐρυθραινέσθω δι' ὑπερχλωριούχου σιδήρου, ἀφοῦ προσξισθῇ δι' ὀξέος ὑδροχλωρικοῦ. Προστεθείσης ἐνθείου ἀμμωνίας ὑγρᾶς, πρασινιζέτω ἀμέσως καὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ μὴ ἀποτελεσθῇ ἴζημα μέλαν. Γράμμα τοῦ ἅλατος, σὺν ὀλίγῳ νιτρικῷ ὀξεῖ ἑξατμισθὲν εἰς ξηρὸν ἐν λουτρῷ ὕδατος, λευκὸν ἀφιέτω ὑπόλειμμα, εὐεξαέρωτον ἀπὸ μείζονος θερμότητος.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν. Κόνις τοῦ ἀμμωνιακοῦ ἅλατος, διὰ μακροῦ ἐπιτεθεῖσα τῷ δέρματι, ἐρεθίζει εἰς ὑπεραιμίαν ἐλαφράν· ἂν δ' ἐπισταλαχθῇ καὶ ὕδωρ, ταπεινοῦται ἡ θερμοκρασία ἐν τῷ τόπῳ τῆς προσβολῆς, δεσμευομένης τῆς θερμότητος ἐν τῇ διαλύσει τοῦ ἅλατος· ὕστερον συρρέει πλεῖον τὸ αἷμα, καὶ ἐρυθραίνεται μὲν τότε τὸ δέρμα ἐπὶ πολύ, ἀνυψοῦται δὲ ἡ θερμοκρασία καὶ ὑπὲρ τὸ κατὰ φύσιν. Ἂν διὰ χρόνου παραμείνῃ ἐπὶ τῆς ὑγιοῦς ἐπιδερμίδος εἴτε εἰς κόνιν, εἴτε καὶ διαλελυμένον τὸ ἅλας, ἐξοιδαίνουσι καὶ ἀραιοῦνται τὰ κύτταρα αὐτῆς καὶ ἀπολεπίζονται, μείζων δὲ τότε προφαίνεται ἡ ὑπεραιμία καὶ ὁ τοῦ χορίου ἐρεθισμός. Ἂν τεθῇ ἐπὶ δέρματος γυμνοῦ τῆς ἐπιδερμίδος, ἐρεθίζει ἔτι μᾶλλον, ἤτοι φέρει πόνον καὶ φλεγμονήν, ἀναμυζᾶται δ' ἐκεῖθεν μεθ' ἱκανῆς ταχύτητος καὶ συντίθεται ἴσως τῷ λευκώματι εἰς ἑνώσεις εὐδιαλύτους ἐν τῷ πλάσματι τοῦ αἵματος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐν τῷ στόματι διεγείρει γεῦσιν ἀηδῆ, ὑφάλμυρον καὶ νύσσουσαν, καὶ παρακινεῖ μικρὸν εἰς διάκρισιν σιέλου· ἐν τῷ στομάχῳ, κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Mitscherlich πειραματισθέντα, ἐξοιδαίνει τὰ κύτταρα τῶν ἐπιθηλίων καὶ διαιρεῖ ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων, κατατρίβει δὲ τὰ κύτη εἰς βλέννην ἰξώδη, ἐν ᾗ μόνοι οἱ πυρῆνες μένουσιν ἀδιάφθοροι. Ἡ ἐνοῦσα βλέννα γίνεται ὑδαρεστέρα καὶ μᾶλλον εὐκίνητος, εὐαποκόλλητος καὶ ἢ εὐαπόποτος ἢ εὐαπομάκρυντος. Περίεργον, ὅτι τοιαύτη δρᾶσις ἐπὶ τῶν ἐπιθηλίων ἐπέρχεται, καὶ ὅταν ἐγχυθῇ τὸ ἅλας ὑπὸ τὸ δέρμα, ἢ ἀναποθῇ ἐκ τραυμάτων· συμβαίνει δὲ τότε ἀνάλογός τις καὶ ἐν ἄλλοις βλεννογόνοις ὑμέσιν, οἷον τῷ τῶν ἀναπνευστικῶν καὶ τῷ τῶν οὐροποιητικῶν καὶ γεννητικῶν ὀργάνων· ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐπιθήλια τῶν λεπτῶν ἐντέρων εἶναι λεπτοφυέστερα τῶν τοῦ στομάχου, ἀποτρίβονται καὶ διαλύονται τούτων ῥᾷον ἐκεῖνα, οὕτω δὲ διὰ χρόνου ἀπογυμνοῦται μὲν τὸ ἔντερον, βλάπτεται δὲ ἡ χυλοποίησις καὶ ἡ τοῦ σώματος θρέψις, πόνοι δὲ γεννῶνται νυγματώδεες ἐλαφροί, ναυτία καὶ ἔμετος ἐνίοτε, ἀλλ' οὐδέποτε διάρροια, εἰ μὴ ἀπὸ δόσεων μεγάλων καὶ δηλητηριωδῶν. Εἰδικώτερον δ' εἰπεῖν, τὸ ἅλας τοῦτο κατὰ σιτ. 5—10 δι' ἡμέρας οὐδὲν τῷ λαβόντι εὐπαρατήρητον φέρει· κατὰ 20—30 φέρει ἐπίχρισμα τῆς γλώσσης καὶ κακορεξίαν· κατὰ δὲ δρ. $^1/_2$—1 βάρος προκάρδιον· κατὰ δὲ δρ. 1—3 βάρος μεῖζον καὶ θάλπος ἐπικάρδιον, ναυτίαν, καὶ φλεγμονὴν καταρρώδη τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος· κατ' οὐγ. 1—3 σφοδρὰν γαστρεντιρίτιδα, ἔστιν ὅτε καὶ θανατώδη, εἰ καὶ σπανιώτατα ἀνεγράφησαν αἱ δι' ἀμμωνιακοῦ ἅλατος δηλητηριάσεις. Φρενοβλαβὴς κατέπιέ ποτε 3 οὐγγίας τοῦ ἅλατος, καὶ παθὼν σφοδρὰν γαστρεντερίτιδα καὶ σπασμοὺς ἀπεβίωσεν. Ὁ Oesterlen εἶδεν ἄνθρωπον λαβόντα κατὰ παραδρομὴν 2 οὐγγίας ἅλατος ἀμμωνιακοῦ, πλὴν δὲ κωλικοῦ πόνου καὶ διαρροίας οὐδὲν ἄλλο παθόντα.

Ἐκ μακρᾶς χρήσεως καὶ μακρῶν ποσῶν συνίσταται, εἴπομεν ἄνω, κακορεξία καὶ κατάρρους τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, ἐκδηλούμενος ὑπὸ ἐπιχρίσματος τῆς γλώσσης καὶ εὐαισθησίας κατὰ τὴν πίεσιν τοῦ προκαρδίου καὶ τῆς κοιλίας, προϊὼν δὲ μέχρις ἑλκυδρίων ἐν τοῖς λεπτοῖς τῶν ἐντέρων· τότε δ' ἐπιφαίνεταί ποτε καὶ διάρροια, ἐπακολουθεῖ δὲ ἰσχνότης τοῦ σώματος.

Ταχέως ἀναπίνεται τὸ ἀμμωνιακὸν ἅλας ἀναλλοίωτον, τοιοῦτον δὲ ἐγκυκλοφορεῖται ἐν τῷ αἵματι, ὅθεν ἡ χημεία ἐξήγαγε κρυστάλλους τοῦ ἅλατος. Τὸ πλεῖστον, μὴ ἀπορροφηθέν, συναποφέρεται μετὰ τῶν κοπράνων. Πῶς ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ αἵματος ἀπὸ δόσεως ἰατρικῆς, δὲν εἶναι κατὰ πάντα σαφές. Ὁ Arnold εὗρε παρὰ κυνί, λαβόντι ἐν 13 ἡμ. 29 δραχ. ἅλατος ἀμμωνιακοῦ, καὶ ἀποθανόντι, ὅτι ὁ θρόμβος τοῦ

αἵματος ἐκ 53,44, κατέβη εἰς 46,03, ὃ φαίνεται ἐπιμαρτυρούμενον καὶ ὑπὸ τῶν πειραμάτων τοῦ Mitscherlich ἐπὶ κυνῶν καὶ κονίκλων, εὐρόντος, μετὰ τὴν ἔγχυσιν τοῦ φαρμάκου εἴτε εἰς τὸν στόμαχον τῶν ζώων εἴτε ὑπὸ τὸ δέρμα, τὸ αἷμα ῥοωδέστερον καὶ τὴν ἰνικὴν ὀλιγωτέραν, τὸ δὲ λεύκωμα ἀνεπιτηδειότερον εἰς πῆξιν· ἄλλοι ὅμως οὐδὲν παρετήρησαν τοιοῦτον· ἐκ δὲ τῆς ἀτροφίας, εἰς ἣν περιπίπτει τὸ σῶμα ἐκ μακρᾶς χρήσεως ἀμμωνιακοῦ ἅλατος, δὲν δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ συναγάγωμεν ἄμεσον ἀλλοίωσιν τοῦ αἵματος, διότι ἐνδεχόμενον αὐτὴ νὰ προέρχηται ἁπλῶς ἐκ τῆς κακορεξίας καὶ δυσπεψίας. Ἡ κυκλοφορία ὅμως τοῦ αἵματος ἢ οὐδόλως ἢ μικρὸν μόνον πειράζεται ἐκ δόσεων φαρμακευτικῶν. Λαβὼν ὁ Wibmer δραχμὴν ἅλατος δι' ἡμέρας, εἶδε τοὺς σφυγμοὺς μόλις ταχυνθέντας κατὰ 5—6 ἐν λεπτῷ· ἀλλ' οὔτε ἡ θερμοκρασία ηὐξήθη παρ' αὐτῷ ὡς ἀπὸ ἀμμωνίας, οὔτε δὲ καὶ ἡ διαφόρησις· ταὐτὰ σημειοῖ περὶ τῆς διαφορήσεως καὶ ὁ Rabuteau, καίτοι ἠδύνατό τις εἰπεῖν, ὅτι ἡ διαφόρησις αὐξάνεται ἀπὸ χρήσεως μακροχρονίου, οὐχὶ ἀπὸ βραχείας καὶ ἡμερουσίας. Ἡ δ ι ο ύ ρ η σ ι ς προάγεται ἐπισήμως κατὰ τὰ πειράματα τοῦ Boecker, εὐρόντος καὶ τὸ ποσὸν τῶν οὐρικῶν ἁλάτων ηὐξημένον. Ἡ ἔ κ κ ρ ι σ ι ς τ ῶ ν β ρ ό γ χ ω ν παρακινεῖται ὁμοίως, εἰμὴ ἐπὶ τῶν ὑγιῶν, ἀλλὰ κἂν βεβαίως ἐπὶ τῶν νοσούντων βρογχίτιδας κατὰ τὰ παρατηρούμενα καθ' ἑκάστην παρὰ τὴν κλίνην τῶν ἀσθενῶν. Τὰ ὑ π ο χ ω ρ ή μ α τ α εὑρέθη, ὅτι ἐκκρίνονται ὑπὸ πολλῆς βλέννης περιηλειμμένα.

Ἡ ἐπὶ τ ῶ ν ν ε ύ ρ ω ν δρᾶσις ἀπὸ δόσεως μεγάλης εἶναι σαφὴς καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐκ τῶν λοιπῶν τῆς ἀμμωνίας σκευασιῶν. Παρετηρήθη μάλιστα, ὅτι, ἂν ἴσα ποσὰ ἀμμωνιακοῦ ἅλατος καὶ ἀνθρακικῆς ἢ ἀερώδους ἀμμωνίας ἐγχυθῶσιν ὑπὸ τὸ δέρμα τ ῶ ν ζ ώ ω ν, ἡ ἀπὸ τοῦ ἀμμωνιακοῦ ἅλατος δρᾶσις ἐκφαίνεται δηλητηριωδεστέρα τῆς ἀπὸ τῆς ἀερώδους ἢ ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας· ἀποθνήσκουσι δὲ τὰ ζῶα τότε ἐν σπασμοῖς καὶ κώματι καὶ ἀναισθησίᾳ, ἐνῷ ἡ πίεσις τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀρτηριῶν αὐξάνεται. Δρ. $^1/_2$ δηλητηριάζει κόνικλον ἐν βραχεῖ, ὑπὸ τὸ δέρμα ἐγχυθεῖσα. Δραχμαὶ 2 ἐνεχύθησαν εἰς τὸν στόμαχον κυνός, καὶ ἐπεδέθη ὁ οἰσοφάγος. Τὸ ζῶον ἐναυτίασεν, ἐκοπώθη, συνεσπάσθη τετανικῶς καὶ ἐξέψυξε μετὰ 2 ὥρας, ἡ δὲ νεκροτομὴ ἔδειξεν ὑπεραιμίαν καὶ ἐξοίδησιν τοῦ βλεννογόνου ἐν στομάχῳ καὶ ἐντέροις, τὰ ἐπιθήλια εὐαπόξεστα καὶ ἀπ' ἀλλήλων εὐαποχώριστα, καὶ οἱονεὶ εἰς διάλυσιν τετραμμένα, τὰ δὲ ἀγγεῖα τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ ῥαχίτου ἔμπλεα αἵματος. Ταὐτὰ συνέστησαν καὶ ὅτε ἐνεχύθη τὸ αὐτὸ ποσὸν τοῦ ἅλατος ὑπὸ τὸ δέρμα ἄλλου κυνός.

Ἐ κ κ ρ ί ν ε τ α ι τὸ πλεῖστον τοῦ ἀμμωνιακοῦ ἅλατος μετὰ τῶν

οὖρων, ἐν μέρει δ' ἐκ τῶν πνευμόνων καὶ τοῦ δέρματος, πολὺ ἐκ τῶν σιελοποιῶν ἀδένων, καὶ δὴ καὶ ἐκ τοῦ βλεννοϋμένος τῶν ἐντέρων, εἰ ἐνεχύθη εἰς τὰς φλέβας ἢ ὑπὸ τὸ δέρμα· διότι μετ' ἐνέσεις εὑρέθη πολλαχοῦ ἡλκωμένος ὁ βλεννογόνος καὶ ἐνέχων μόρια ἅλατος ἀμμωνιακοῦ.

Ἐνέργεια ἰαματική. Στηρίζεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῆς εὐφυΐας πρὸς τὸ διαλύειν ἐπιθήλια εἰς βλεννώδες ὑγρόν, ἧττον ἐπὶ τῆς πρὸς τὸ παρακινεῖν τὰς διακρίσεις. Διὰ τοῦτο καὶ παραγγέλλεται πρὸς ὀξεῖς καταρρους τοῦ στομάχου, τοὺς μετὰ πολλοῦ καὶ παχέος καὶ βλεννώδους ἐπιχρίσματος γλώσσης, μετὰ βάρους προκαρδίου καὶ ἀνορεξίας καὶ γεύσεως κακῆς, δυσκοιλιότητος, κεφαλαλγίας κτλ. (status gastricus), τούς τε ἰδιοπαθεῖς καὶ κοινῇ χαρακτηριζομένους ὡς γαστρικοὺς πυρετούς, καὶ τοὺς συνοδεύοντας ἢ προεισάγοντας νόσους πυρετώδεις μήπω καθαρῶς ἀναπτυχθείσας καὶ σαφεῖς, οἷον ὀξέα ἐξανθήματα, τυφώδεις, ὑφεσίμους, διαλείποντας πυρετοὺς κλ. Φλεγμονὴ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, ἤτοι ἔρευθος καὶ ξηρασία τῆς γλώσσης καὶ δίψα καὶ πόνοι τοῦ στομάχου νύσσοντες καὶ ἔμετος καὶ διάρροια ποιοῦσιν ἀντένδειξιν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον παραγγέλλεται τὸ ἅλας καὶ πρὸς καταρρους τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων καὶ τοὺς ὀξεῖς μέν, ἀλλὰ ἐνθάδε πολὺ μᾶλλον τοὺς χρονίους, ἰδιοπαθεῖς τε καὶ συμπτωματικούς, ὅταν τὰ φλέγματα παχέα καὶ δυσαπόχρεμπτα, πολλοὺς καὶ συρίττοντας ποιοῦντα τοὺς ῥόγχους, ἢ καὶ δύσπνοιαν φέροντα διὰ μηχανικὴν ἔμφραξιν τῶν βρογχίων, καθ' ὧν ἄλλως τε τοσοῦτον προχείρως παρέχονται τὰ ἐμετικὰ καὶ τὰ ναυτιώδη. Σκοπὸν ἔχει τότε ἡ θεραπεία νὰ ῥευστοποιήσῃ καὶ ἀποκολλήσῃ καὶ ὡς κοινῇ λέγεται πεπάνῃ τὰ φλέγματα, τὸ μὲν προκαλοῦσα τὴν ἔκχυσιν πλείονος ὀροῦ (σκίλλα π. χ. ἢ πολύγαλα) τὸ δὲ καταλύουσα τὴν πολλὴν συνοχὴν τῶν ἐπιθηλίων καὶ μετασκευάζουσα ταῦτα εἰς βλέννην ῥευστοτέραν, τοῦθ' ὅπερ καὶ ποιεῖ μάλιστα τὸ ἀμμωνιακὸν ἅλας, ἐνῷ συγχρόνως ἐνισχύει καὶ διεγείρει καὶ τὸν δονητικὸν σάλον τῶν κροσσοφόρων ἐπιθηλίων τοῦ βλεννοϋμένος τῶν βρόγχων, ὡς πιστεύουσί τινες, ἐξ οὗ ἐν μέρει ἡ ἄνοδος τῶν φλεγμάτων. Ἀλλ' ἐνῷ βεβαίως, κατὰ τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν πάντων τῶν ἀπροκαταλήπτων κλινικῶν, ὠφελεῖ ἐπὶ τῶν εἰρημένων περιστάσεων, βλάπτει, ὅταν εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε καὶ διὰ χρόνου μακροῦ παραγγέλληται, καὶ βλάπτει, διότι διαφθείρει διὰ χρόνου τὴν πέψιν, καὶ διότι διατελεῖ εἰσαεὶ ῥευστοποιοῦν τὰ ἐπιθήλια τῶν βρόγχων καὶ παράγον ἢ διατηροῦν πλήμμυραν λεπτῆς βλέννης ἐν αὐτοῖς, ὅθεν ἡ ἄφθονος καὶ ὑδαρὴς καὶ ἀφρώδης ἀπόχρεμψις, ἥτις εἶναι τοὐντεῦθεν προϊὸν τοῦ φαρμάκου, τῆς νόσου

δ' οὐκέτι. Ἔχει δὲ τὸ ἀμμωνιακὸν ἅλας καὶ τὸ ἀγαθόν, ὅτι δὲν ταράσσει ἐμφανῶς τὴν κυκλοφορίαν, καὶ συμβιβάζεται ἄρα καὶ μετά τινος βαθμοῦ πυρετοῦ, οἷος δηλαδὴ συνοδεύει συνήθως τοὺς καττάρρους γαστρικούς τε καὶ πνευμονικούς. Ἡ ἄγαν σφοδρότης τοῦ πυρετοῦ ποιεῖ ἀντένδειξιν, ὡς καὶ ἡ πολλὴ εὐαισθησία στομάχου καὶ βρόγχων καὶ ὁ πολὺς καὶ ἀγωνιώδης βήξ, ὅτε προτιμητέα τὰ διττανθρακικὰ ἀλκάλια ἢ τὸ νίτρον. Ἦτο δὲ κατ' ἀμφοτέρων τῶν ἄνω περιστάσεων τοῖς ἀρχαιοτέροις τῶν ἰατρῶν, εἶναι δὲ καὶ πολλοῖς ἔτι τῶν νῦν τὸ ἀμμωνιακὸν ἅλας τιμιώτατον φάρμακον· ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων εὗρεν ἀντίπαλον φοβερὸν τὰ ἀνθρακικὰ καὶ ὑπερανθρακικὰ ἀλκάλεα καὶ τὰ μεταλλικὰ ὕδατα τὰ ἀλκαλικά, τὰ μετ' ἀνθρακικοῦ ὀξέος κεκορεσμένα· ὥστε ἀπὸ ἰατρῶν δι' ἀμμωνιακοῦ ἅλατος, ὡς κατειρωνεύοντο ἡμῶν πρότερον, νῦν πολλοὶ κατέστημεν ἰατροὶ δι' ἀλκαλίων.

Εἴπομεν ἄνω, ὅτι κατὰ τὰ ἐπὶ κονίκλων πειράματα τὸ αἷμα γίνεται ῥοωδέστερον ἐξ ἀμμωνιακοῦ ἅλατος. Τὸ ἀμφίβολον τοῦτο στοιχεῖον τῆς ἐφ' ὑγιῶν ἐνεργείας θέλοντες χρήσιμον νὰ ποιήσωσί τινες, ἐξέτεινον τὸ φάρμακον καὶ ἐπὶ τὰς ὀξείας φλεγμονάς, οἷον πνευμονίας, πλευρίτιδας, μητρίτιδας, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τὰς χρονίας φλεγμονὰς ἥπατος, μήτρας, ὠοθηκῶν καὶ ἄλλων ἀδενοειδῶν σπλάγχνων ἢ ὀργάνων. Ἀλλ' εἰ καὶ δὲν δύναταί τις τελείως ν' ἀρνηθῇ ἐκ τῶν προτέρων τῷ ἀμμωνιακῷ ἅλατι πᾶσαν δύναμιν ἀντιφλογιστικήν, ὡς ἅλατι κἂν ἀλκαλικῷ, πάλιν ὅμως ἡ κλινικὴ παρατήρησις δὲν μαρτυρεῖ πολλὰ καὶ βέβαια περὶ τῆς δυνάμεως ταύτης, οὔτε συγχωρεῖ ἀντιπαραβολὴν πρὸς τὸ νίτρον, ἢ τὰ ἀλκάλια, ἢ τὸν ὑδράργυρον. Ἂν τις θέλῃ νὰ ἀντιτάξῃ τὸ ἅλας τοῦτο κατὰ τῆς πνευμονίας, εὔκαιρον εἶναι, ὅτε ἡ πνευμονία ἐτράπη ἐπὶ τὴν κρίσιν καὶ μετέστη εἰς κατάρρουν βρογχικόν, ὅταν δηλαδὴ ἀναφανῶσιν οἱ ὑπόστροφοι ῥόγχοι, ὁ δὲ πυρετὸς δαμασθῇ. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, καὶ διότι προάγονταί πως αἱ διακρίσεις οὔρων καὶ ἱδρώτων, παρηγγέλθη τὸ ἀμ. ἅλας καὶ κατὰ τῶν ὑπερτροφιῶν, τῶν μετὰ σκληριάσεως μάλιστα, τῶν κοιλιακῶν σπλάγχνων, ἥπατος, μήτρας, ὠοθηκῶν, παγκρέατος, προστάτου ἀδένος· τὸ δὲ ἔτι μᾶλλον παρακεκινδυνευμένον, καὶ κατὰ ἐξιδρωμάτων φυματιωδῶν τῶν πνευμόνων καὶ χοιραδικῶν τῶν ἀδένων, καὶ σκιρρωμάτων τῶν μαστῶν, καὶ βρογχοκηλῶν, ὡς φάρμακον δηλονότι διαλυτικόν. Ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀλκαλικῶν καὶ ἁλατούχων φαρμάκων ἢ τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων, καὶ ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τοῦ ὑδραργύρου καὶ ἰωδίου, ἐξεκρούσθη νῦν τὸ ἀμμωνιακὸν ἅλας παντελῶς ἐκ τῆς ἐνθάδε ἰατρικῆς πράξεως, ὡς διαλυτικὸν δηλαδὴ σκληριάσεων καὶ ὑπερτροφιῶν.

Δύο ἔτι περιστάσεις σημειοῦμεν, καθ' ὧν παραγγέλλεται τὸ ἀμμω-

νιακὸν ἅλας, τὴν μὲν λογικῶς ἐκ τῶν προτέρων συναγομένην, τὴν δὲ μᾶλλον ἐμπειρικῶς ἐξευρεθεῖσαν, τὰς κυνάγχας λέγομεν καὶ τοὺς διαλείποντας πυρετούς. Καὶ κατὰ μὲν τῶν πρώτων ὠφελεῖ ὡς ῥευστοποιοῦν τὰ βλεννώδη προϊόντα τὰ περὶ τὰς ἀμυγδάλας καὶ τὸν γαργαρεῶνα, καὶ ἐνεργεῖ, ἂν κατὰ μικρὸν καὶ συχνάκις πίνεται διάλυσις αὐτοῦ οὕτως, ὥστε νὰ παραμένῃ τὸ φάρμακον χρόνον τινὰ ἐν τῷ γαργαρεῶνι ἐπὶ τῆς καταπόσεως· κατὰ δὲ τῶν ἐλειογενῶν πυρετῶν ὠφελεῖ ἴσως, διότι καταλύει χρονίους καταῤῥους τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, ἀφ' ὧν τὸ ἐπίμονον πολλάκις τῶν πυρετῶν. Πάντως ὅμως ἡ προσφυγὴ εἰς τὸ ἀμμωνιακὸν ἅλας πρέπει νὰ γίνηται μετὰ περισκέψεως πολλῆς, διότι πολλάκις τοιοῦτοι πυρετοὶ παρ' ἡμῖν ἐν ὥρᾳ θέρους ἐκτρέπονται εἰς τυφώδεις, ἀεὶ δὲ ὡς παράπτωμα ἰατροῦ μέγα θεωρητέον τὸ κατατρίβειν τὸν χρόνον περὶ τὴν χρῆσιν ἀβεβαίων φαρμάκων, τῆς κινίνης παρούσης. Ἐν ὥρᾳ ἔαρος ἀνῦον, καὶ ἐν ὥρᾳ χειμῶνος, ὅτε πολλὴ ἡ ἐπιπλοκὴ τῶν διαλειπόντων μετὰ γαστρικῶν καὶ καταῤῥοϊκῶν πυρετῶν, τότε μάλιστα τιθέσθω εἰς χρῆσιν.

Δίδεται κατὰ 5—10 σιτ. κατὰ δίωρον εἰς κόνιν ἢ διάλυσιν, ὅταν σκοπῆται ἡ δρᾶσις ἐπὶ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, εἰς καταπότια δέ, ὅταν σκοπῆται ἡ ἐπὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ἢ ἄλλων ὀργάνων, δι' ἡμέρας $^1/_2$—1—2 δραχμῶν. Τὸ εἴλημα ἔστω ἀφέψημα βλεννωδες ἢ ἀμυλωδες, ἐκ ῥίζης ἀλθαίας π. χ. ἢ σπερμάτων κριθῆς, βελτιωτικὸν δὲ τῆς γεύσεως ὀπὸς γλυκυῤῥίζης ἢ σιρόπιον ἀλθαίας. Ἀλλὰ δι' οὑτινος ἂν ἀποπειραθῶμεν νὰ βελτιώσωμεν τὴν γεῦσιν, μένει ἀεὶ κακὴ καὶ ναυτιώδης. Καλὸν τὸ περικαλύπτειν τὴν κόνιν ἐν ἀζύμῳ ἄρτῳ εἰς ἀλυπίαν τοῦ στόματος. Τὰ καταπότια γινέσθωσαν μετὰ κόνεως γλυκυῤῥίζης καὶ ἐκχυλίσματος οἱουδήποτε, ἀπάτης (πικραφάκης) π. χ.

Ἐξωτερικῶς εὔχρηστον εἶναι τὸ ἀμμωνιακὸν ἅλας εἰς ἐπιθέματα ψυκτικά, οἷον τὰ σμυκέρεια (ἀναμιξις ἅλατος ἀμ. καὶ νίτρου ἢ ἅλατος μαγειρικοῦ· ὁρ. νίτρον)· ἔτι δὲ ὡς ἥπιον ἐρεθιστικὸν καὶ διαλυτικὸν πρὸς μώλωπας καὶ οἰδήματα ἐκ παραρθρήσεων καὶ μαστίτιδας καὶ ὀρχίτιδας καὶ χείμετλα, κτλ., ὅτε διαλύεται 1 ἅλ. ἐν 12—24 μ. ὕδατος ἢ ὄξους. Πρὸς γαργαρισμοὺς κατὰ κυναγχῶν καὶ χρονίων καταῤῥων τοῦ φάρυγγος διαλύεται δραχμὴ ἐν οὐγ. 6 ὕδατος ἢ ἀφεψήματος ἀλθαίας. Ἐπ' ἐσχάτων δὲ καὶ εἰς εἰσπνοὰς τὸ ἠχνωμένον διάλυμα 1—2 σιτ. ἅλατος ἐν οὐγ. 4—6 ὕδατος κατὰ χρονίων καταῤῥων τῶν βρόγχων παρηγγέλθη καὶ ἐδοκιμάσθη καὶ εὑρέθη ὠφέλιμον ὑπὸ τοῦ Waldenburg. Ἐφαρμόζει δὲ ὁ μνησθεὶς ἰατρὸς τὰς εἰσπνοὰς πρὸς πᾶν στάδιον τῶν βρογχικῶν καταῤῥων, τῶν τε ἰδιοπαθῶν καὶ τῶν συμπτωματικῶν, τῶν ἐξ ἐμφυσήματος ἢ διατά-

σεως βρόγχων κτλ. Οἱ πολυπραγμωνέστεροι συνιστῶσι τὰς εἰςπνοὰς ἐξηχνωμένου ἀμμωνιακοῦ ἅλατος ἐν τῷ γενναῖσθαι εὑρισκομένου, in statu nascendi, ἤτοι ἐκ τριῶν ἀμβύκων, ὧν ἡ μὲν ἐνέχει ὑδροχλωρικὸν ὀξύ, ἡ δὲ ἀμμωνίαν καυστικήν, ἡ δὲ τρίτη ὕδωρ ζέον, ὑφ' ὃ ἐκβάλλουσιν οἱ ὀχετοὶ τῶν δύο πρώτων.

Εἰς παραγωγὴν ψύχους συμμίγνυται ἅλας ἀμμωνιακὸν μετὰ νίτρου καὶ μαγειρικοῦ ἅλατος, ἐντὸς δὲ σπληνίων ἢ σπόγγων περιτεθέντα τὰ ἅλατα περὶ τἀψυκτέα μέρη, ἐπιβρέχονται δι' ὀλίγου ὕδατος ἢ ὄξους = συμπαθητικὰ ἐπιθέματα.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

ΔΙΕΓΕΡΤΙΚΑ ΖΩΙΚΑ.

EXCITANTIA ANIMALIA.

Μόσχος, Moschus.

Moschus moschiferus L. Cervina.

Μαστοφόρον, δίχηλον, ἐλαφοειδές, ἐπὶ τῶν Ὑμαλαΐων ὀρέων τῆς Ἰνδίας καὶ Σινικῆς, τῶν τῆς Θιβετίας καὶ τῆς μεσημβρινῆς Σιβηρίας μονῆρες διαιτώμενον.

Φέρει τὸ ἄρρεν ὑπὸ τὴν κοιλίαν καὶ πρὸ τῶν αἰδοίων θύλακον ἢ πτυχὴν θυλακώδη τοῦ δέρματος, ἐν ᾧ ἀποκρίνεται καὶ συνάγεται οὐσία τις στεατώδης τὴν σύστασιν καὶ σμηγματώδης τὴν φύσιν, ἀφθονωτέρα ἐν καιρῷ τῆς ὀχείας. Φονευθέντος τοῦ ζώου, ἐκτέμνεται ἀκέραιος ὁ θύλακος, περιδεθεὶς δὲ τὸν πόρον καὶ ξηρανθεὶς φέρεται εἰς τὰ ἐμπόρια. Κατὰ δὲ τὴν καταγωγὴν διακρίνονται δύο εἴδη·

α) Μόσχος ὁ ἀνατολικὸς ἢ θιβετινὸς ἢ τυγκινικός, M. orientalis s. thibetinus s. tunquinensis. Ὁ πάντων τιμιώτατος, ἐν θυλακίοις φερομένος σχεδὸν ἡμισφαιρικοῖς, ὑπὸ τριχῶν βραχειῶν, πυρρῶν, κατὰ τὴν κορυφὴν μελαντέρων, σκληρῶν, πέριξ μὲν προστεθλιμμένων, περὶ δὲ τοὺς πόρους ἀνωρθωμένων, κεκαλυμμένοις ἐπὶ τῆς ὑποκύρτου ἐπιφανείας, γυμνοῖς δὲ κατὰ τὴν ἐπίπεδον ἢ ὑπόκοιλον ἐπιφάνειαν. Εἶναι οἱ θύλακοι 1—1—$^3/_4$″ τὴν διάμετρον, ὡς 1″ τὸ πάχος, 2—12 δρ. τὸ βάρος. Οὐδεμίαν ἔχουσι ῥαφήν· ἡ δὲ ὀπὴ αὐτῶν, διττὴ οὖσα, καὶ ἡ μὲν φέρουσα εἰς τὰ ἔνδον τοῦ θυλάκου, ἡ δὲ οὖσα ἡ τῆς πόσθης, κεῖται ἐν τῇ τριχωτῇ ἐπιφανείᾳ καὶ εἶναι συνήθως ἐσφραγισμένη.

Σύγκεινται τὰ θυλάκια ἐξ ἑνὸς μυώδους στρώματος, τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ ἑνὸς ὑμένος ἐσωτερικοῦ, στιλπνοῦ, ἰνώδους, ἀργυροχρόου ἢ κιτρινωποῦ ἢ ὑπερύθρου, φέροντος ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἐπιφανείᾳ βοθρία μικρά, ἀνώμαλα καὶ σκωριόχροα (ἀδένας), ἀφ' ὧν ἐκκρίνεται τὸ σμῆγμα τῆς πόσθης ὁ μόσχος ὡς οὐσία μελανωπὴ ἢ ὑπέρυθρος ἐν τῷ μελανωπῷ, σχῆμα κόκκων ἢ ὁρομβίων

ὑποστρογγύλων ἢ ἐλλειψοειδῶν ἢ πεπιεσμένων ἔχουσα, ὁτὲ μὲν ἀπαλή, ὁτὲ δὲ στερροτέρα, λιπαρῶς ἀποστίλβουσα καὶ ἀνάμικτος θριξὶ λεπτοφυέσιν, ἀφαιρετέαις ἑκάστοτε διὰ λαβίδος πρὸ τῆς χρήσεως. Ὀσμὴ ἰδιάζουσα, βαρεῖα καὶ ἀρωματική, δυσυπόστατος πολλάκις ἀνθρώποις ἀσθενικοῖς, καρηβαρίας καὶ ζάλης παραγωγική, ὅταν ἐπὶ μακρὸν εἰσπνευσθῇ, ἐξασθενοῦσα, ἂν ἐν ὑελίνοις σκεύεσιν ἀραρότως κεκλεισμένοις ξηρανθῇ ὁ μόσχος, ἀνακτωμένη δὲ τὴν προτέραν δύναμιν, ὅταν, ἀνοιχθέντος τοῦ σκεύους, εἰσέλθῃ ὑγρασία καὶ ἀήρ, ἀπολλυμένη δέ, ὅταν συνανατριβῇ ὁ μόσχος μετ' ἐνθείου χρυσίζοντος στίμμεος, καφουρᾶς, ἐρυσιβώδους βρίζης καὶ γάλακτος θείου κατακρημνισθέντος, ἀναφαινομένη δὲ πάλιν, ὅταν ἐπισταλαχθῇ καυστικὴ ἀμμωνία. Γεῦσις πικρὰ καὶ ὑπαρωματική.

6) Μόσχος ὁ μοσχοβιτικός, M. sibericus s. cabardinus s. moscoviticus, τετράκις ἀσθενέστερος τοῦ ἄνω τήν τε ὀσμὴν καὶ τὴν δύναμιν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὑπὸ πολλῶν φαρμακοποιῶν ἀποκλειόμενος τῆς ἰατρικῆς χρήσεως. Οἱ θύλακοι, ἐπιμηκέστεροι τῶν ἄνω, καλύπτονται ὑπὸ τριχῶν ὑπολεύκων καὶ ἀργυροχρόων. Ὁ ἐν αὐτοῖς μόσχος δὲν εἶναι κοκκώδης, οὔτε θρομβώδης, ἀλλὰ μάζα τις κονιώδης, μόλις συνεχομένη, ξανθὴ ἢ ὑπέρυθρος ἐν τῷ μελανωπῷ, ἀσθενὴς τὴν ὀσμὴν καὶ μᾶλλον ἀμμωνιώδης. Πολλάκις ὁ καβαρδινικὸς οὗτος μόσχος ἐξάγεται ἐκ τῶν φυσικῶν θυλακίων καὶ ἐμβάλλεται εἰς τοὺς τοῦ σινικοῦ ἐξ αἰσχροκερδείας. Δεῖται λοιπὸν ὁ μόσχος πολλῆς προσοχῆς καὶ ἀκριβοῦς γνώσεως εἰς ἐξέλεγξιν τοῦ δόλου, καὶ μάλιστα διότι ὁ παρεισακτος συναναμιγνύεται καὶ μεθ' αἵματος βοὸς ἀπεξηραμμένου.

Φέρεται καὶ τις μόσχος βεγγαλικός, σπάνιος, σχῆμα μὲν ἔχων τὸ τοῦ σινικοῦ, τρίχας δὲ μελαγχρουστέρας, κατὰ τὴν κορυφὴν φαιολεύκους, τὴν δὲ ὀσμὴν ἀσθενῆ καὶ ὁμοίαν τῇ τοῦ καβαρδίνου· καί τις

βουχαρικὸς μόσχος εἰς θυλάκια ἰσομεγέθη ὡῷ περιστερᾶς, λίαν λεπτὰ τοὺς τοίχους, τὰς δὲ τρίχας κιτρινοερύθρους ἔχοντα, τὴν ὀσμὴν ἀσθενέστατος.

Εἰς ἔλεγχον τοῦ καθαροῦ καὶ σινικοῦ μόσχου πλὴν τῶν εἰρημένων ἔστωσαν καὶ τὰ ἑξῆς: τὸ ὕδωρ διαλύει τούτου δι' ἐπανειλημμένης κατεργασίας περὶ τὰ 55 %, ἐνῷ τοῦ καβαρδίνου πολὺ ὀλιγώτερα μέρη· ἡ ἐν 20 μ. ὕδατος διάλυσις εἶναι ἐρυθρομέλαινα, ὑπόξυνος τὴν χημικὴν δρᾶσιν καὶ δυσδιύλιστος διὰ τὴν πυκνότητα. Τὸ ἄκρατον οἰνόπνευμα διαλύει μόλις 25 % διὰ χρώματος ὑπερυθρίζοντος ἐν τῷ κιτρινωπῷ, ἐκ δὲ τῆς διαλύσεως δὲν κατακρημνίζεται ὁ καθαρὸς μόσχος ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Ἀπανθρακωθεὶς ἐπ' ἐλάσματος λευκοχρύσου καταλείπει περὶ τὰ 8 % σποδοῦ λευκωπῆς ἢ ἐν τῷ κιτρίνῳ ὑπερύθρου, ἐνῷ, ὅταν ἀνάμικτος αἵματι, ἡ σποδὸς γίνεται ἐρυθρὰ καὶ βαρυτέρα τῶν 8%. Μόσχος τυγκινικὸς διαλελυμένος ἐν ὕδατι δὲν κατακρημνίζεται διὰ χλωριούχου ὑδραργύρου, οὔτε ἡ διάλυσις θολοῦται πολύ, ὡς ἄμφω ταῦτα συμβαίνουσιν ἐν ταῖς τοῦ καβαρδινικοῦ διαλύσεσιν. Εἰ δέ, καὶ περ γενομένων τῶν ἄνω, ἀμφιβάλλομεν εἰσέτι περὶ τῆς γνησιότητος, καταφεύγομεν εἰς τὸ μικροσκόπιον, δι' οὗ ὁ γνήσιος μόσχος, συνανατριβεὶς μετ' αἰθερίου ἐλαίου τερεβινθίνης ἢ μετὰ γλυκερίνης καὶ εἶτα ὑποθερμανθείς, φαίνεται ὡς σωμάτια μικρά, κατὰ τὰ ἄκρα ἢ ἐν λεπταῖς στιβάσι βολώδη, κίτρινα ἐν τῷ μελανωπῷ, τοσοῦτον δὲ ἰδιάζοντα τὴν ὄψιν, ὥστε ἐξησκημένος ὀφθαλμὸς ἀμέσως διακρίνει τὸν δόλον.

Ἂν δὲ ὁ μόσχος ἐπὶ τῆς ὑέλου, ἐφ' ἧς κείμενος ἐξετάζεται, ἀναμιγῇ μετ' ὀλίγης καυστικῆς ἀμμωνίας καὶ θερμανθῇ μέχρι ζέσεως, διαλύεται ταχέως. Παρατεινομένης τῆς θερμάνσεως, ἡ διάλυσις γίνεται λαμπρῶς ἐρυθροφαία ἐν τῷ μελανωπῷ, ἐνέχει δὲ τότε σωμάτια ἄλλοτε ἄλλα τὸ μέγεθος, θλῶντα δὲ ζωηρῶς τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτός, τὴν περιφέρειαν σκοτεινά, παντελῶς ὅμοια τοῖς λιποσφαιρίοις. Π ᾶ ς μ ό σ χ ο ς, ἀ ν α δ ί δ ω ν ὀ σ μ ὴ ν ο ὐ ρ ώ δ η ἢ ὡ ς ἀ π ὸ ἀ μ μ ω ν ί α ς, ε ἶ ν α ι δ ε δ ο λ ι σ μ έ ν ο ς.

Οὐδέποτε ἔξεστι δοθῆναι ὡς φάρμακον μόσχον, μὴ ἐνόντα ἐν τοῖς φυσικοῖς θυλακίοις· τριβέσθω δὲ ἀεὶ ἐν ἐπίτηδες ἰγδίῳ διὰ τὸ ἔμμονον καὶ δυσαπάλλακτον τῆς ὀσμῆς.

Τὸ οὐσιωδέστατον σ τ ο ι χ ε ῖ ο ν, ἀφ' οὗ κυρίως ἡ ἐνέργεια, εἶναι οὐσία τις ὀδμηρά, πτητικωτάτη, στενῶς μετὰ πάντων τῶν λοιπῶν συστατικῶν ἡνωμένη, ἀλλ' οὔπω ἀποχωρισθεῖσα ἀπ' ἐκείνων ὑπὸ τῆς χημείας. Ἡ οὐσία αὕτη διαλύεται ἐν τῷ ὕδατι καὶ συναποσταζεται αὐτῷ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι καὶ ἐλαίοις λιπαροῖς. Διαχεῖται ταχέως εἰς τὰ πέριξ, ἀλλὰ καὶ παραμένει ὅ,τι πλεῖστον ἀνεξάντλητος, ὡς εἰ ἀνεγεννᾶτο διηνεκῶς. Δεύτερα στοιχεῖα εἶναι ῥητίνη πικρά, ἀμμωνία, ἡ μὲν ἐλευθέρα, ἡ δὲ συντεθειμένη μετὰ τῶν ἄλλων στοιχείων καὶ ἀεὶ μετὰ τῆς ὀδμηρᾶς οὐσίας ἐκδιαπνεομένη ἐκ τοῦ μόσχου καὶ συναποτελοῦσα ἐν μέρει τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ, λίπη διάφορα, ἴχνη γαλακτικοῦ ὀξέος, φωσφορικὰ καὶ θειϊκὰ ἅλατα.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐφ' ὑ γ ι ῶ ν. Ὀσφρανθεὶς ὁ μόσχος ἐρεθίζει τὸ ὀσφρητικὸν νεῦρον ἰδιαζόντως καὶ πολύ, δι' αὐτοῦ δὲ καὶ ὅλον τὸν ἐγκέφαλον, ὅθεν ἀνάνηψις κατὰ πρῶτον, εἶθ' ὅμως κεφαλαλγία καὶ σκορδινήματα καὶ χάσμαι καὶ ναυτία καὶ ἔμετος μάλιστα παρ' εὐαισθήτοις ἀνθρώποις.

Μασσηθεὶς ὑποπικραίνει τὸ στόμα ἀηδῶς, καὶ καταποθεὶς φέρει ἐρυγὰς ἀηδεῖς. Ληφθεὶς ἔσω κατὰ σιτ. 1—5 ἐρεθίζει ἐνίοτε τὰ νεῦρα τοῦ στομάχου καὶ αὐξάνει παρ' ἐνίοις τὴν ὄρεξιν· κατὰ σιτ. 5—10 φέρει ξηρασίαν ἐν γαργαρεῶνι καὶ οἰσοφάγῳ, ἐρυγὰς νῦν δὴ πολλάς, βάρος προκάρδιον ἢ περιομφάλιον, ἐνίοτε δὲ καὶ ναυτίαν καὶ ἔμετον καὶ ἀνορεξίαν. 20—30 σιτ. φέρουσι πολλάκις καρδιαλγίαν καὶ ἔμετον, σπανίως ποτὲ διάρροιαν, οὐ μόνον τῆς διακρίσεως τῶν ἐντέρων αὐξομένης, ἀλλὰ καὶ τῆς περισταλτικῆς κινήσεως ἐντεινομένης· πάνθ' ὅμως τὰ τοπικὰ ταῦτα φαινόμενα εἶναι ἀσταθῆ. Ὁ Sundelin ἔλαβεν ἐφάπαξ 20 σιτ. μόσχου, καὶ ἔπαθε μὲν τὸν στόμαχον οὐδέν, ἠσθάνθη ὅμως διεγερθέντα τὸν ἐγκέφαλον ὡς ἀπὸ μέθης ἐλαφρᾶς· οἱ σφυγμοὶ ταχυνθέντες ἐγένοντο πληρέστεροι καὶ μαλακώτεροι· τὸ δέρμα ἐκαλύφθη ὑπὸ νοτίδος ἐλαφρᾶς, μετὰ δὲ 2 ὥρ. ἐξέλιπον πάντα, ἐγένετο δὲ ὁ ἀνὴρ ὡς προτοῦ. Ὁ Trousseau καὶ Pidoux ἔλαβον γράμμα μόσχου καὶ

ἠσθάνθησαν μὲν πρὸς τοῖς ἄνω διέγερσιν τῆς γενετησίου ὁρμῆς, ἀλλ'οὐδεμίαν διαταραχὴν τῆς κυκλοφορίας

Ὁ μόσχος ἀναμυζᾶται ταχέως, ὡς ἀποδείκνυται ἐκ τῆς ἰδιαζούσης ὀσμῆς πάντων τῶν μορίων τοῦ σώματος κατὰ τὴν νεκροτομὴν καὶ πάντων τῶν διακριμάτων· ἀναπνοή, ἱδρώς, οὖρα κλ. τοῦ Sundelin ἀπέπνεον μόσχον καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἔτι ἡμέραν. Ἀναποθεὶς διεγείρει μὲν τὴν κυκλοφορίαν, πολὺ ὅμως ὑποδεέστερον τῶν οἰνοπνευματωδῶν καὶ τῆς ἀμμωνίας καὶ τῆς καφουρᾶς. Οἱ σφυγμοὶ γίνονται πληρέστεροι καὶ ταχύτεροι· ἡ στήλη τοῦ αἵματος ἀνυψοῦται πλεῖον ἐπὶ τοῦ σφυγμομέτρου, οἱ ὑμένες τῶν ἀρτηριῶν διατείνονται πλεῖον· ἀλλ' ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος οὔτε σταθερῶς οὔτε ἐπισήμως ὑψοῦται· ἡ διάκρισις οὔρων καὶ ἱδρῶτος παρακινεῖται πολλάκις. Ταῖς γυναιξὶν ἐνίοτε κατάγεται τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν μήτραν καὶ τὰ περὶ αὐτήν, τοῖς ἀνδράσι δὲ στύεται τὸ πέος ζωηρότερον· διὸ καὶ οἱ γυναικοπῖται κατὰ τὴν Ἀνατολὴν περιχέονται διὰ τῆς ὀσμῆς μόσχου κομώμενοι.

Ἐπισημότερον διεγείρει ὁ μόσχος ἐγκέφαλον καὶ ῥαχίτην καὶ τὰ ἐξ ἀμφοῖν νεῦρα. Καὶ πρῶτον μὲν παροξύνονται αἱ αἰσθήσεις, ὅρασις μάλιστα καὶ ἀκοή, ἡ δὲ ἀντίληψις τῶν ἐντυπώσεων γίνεται ταχυτέρα καὶ ζωηροτέρα· ἡ ψυχὴ τρέπεται ἐπὶ τὸ χαριέστερον πολλάκις καὶ κουφότερον καὶ ἐπαφροδιτότερον· αἱ κινήσεις γίνονται εὐτονώτεραι, ἀπὸ δὲ μείζονος διεγέρσεως ἐπέρχεται τρόμος ἐλαφρὸς τῶν σκελῶν καὶ συμπτώματα ἐπιφορᾶς αἵματος ἐπὶ τὴν κεφαλήν, ἤτοι βάρος μετωπικὸν καὶ κεφαλαλγία καὶ στιλπνότης τῶν ὀφθαλμῶν καί τις τῶν ὠτων βόμβος. Ἀλλ' ἡ διέγερσις αὕτη, ὥσπερ ταχέως ἐπιφέρεται, οὕτω διαλύεται καὶ ταχέως, ἀφιεῖσα, ὡς πᾶσα τεχνητὴ καὶ παρὰ φύσιν διέγερσις, χαλάρωσιν μείζονα ὅλου τοῦ σώματος, καὶ κόπωσιν καὶ νωθρότητα καὶ χάσμας πολλάς, καὶ πολύωρον καταφορὰν εἰς ὕπνον καὶ δὴ καὶ εἰς κῶμα πολλάκις.

Πειράματα ἐπὶ ζώων πρόκεινται ὀλίγα μόνον. Ὁ Tiedeman ἐνέχυσεν εἰς τὴν μηρικὴν φλέβα κυνὸς 6 σιτ. μόσχου καὶ παρετήρησε μικρὰν τάχυνσιν τῆς ἀναπνοῆς, οὐδεμίαν ὅμως οὔτε τάχυνσιν τῶν σφυγμῶν, οὔτε ἀνύψωσιν τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος· κατηνέχθη ἔπειτα εἰς ἀναισθησίαν τὸ ζῶον καὶ εἰς κῶμα, ἐν οἷς ἐπεφάνησαν κλόνοι καὶ σπασμοὶ τετανικοί, ἀποπατήσεις ἐπῆλθον αἱμομιγεῖς, ἡ ἀναπνοὴ ἐγένετο ἀνώμαλος, τὸ κῶμα ἐπετάθη, ἐν ᾧ θάνατος. Ὁ Filehne ἐνέχυσεν 0,05—0,1 γρ. τοῦ ὑδατώδους ἐκχυλίσματος, γενομένου ἐκ τοῦ οἰνοπνευματώδους ἐκχυλίσματος τοῦ συμπυκνωθέντος δι'ἐξατμίσεως— ἐνέχυσεν εἰς τὸν λεμφικὸν σάκκον βατράχου, καὶ εἶδε πάντας τοὺς μῦς τοῦ ζώου περιπεσόντας εἰς σπασμωδίαν μακραρυγοειδῆ, διαρκοῦσαν

καὶ μετὰ τὴν διατομὴν τῶν κινητικῶν νεύρων, ἀλλὰ μὴ συνισταμένην, ὅταν αἱ ἀρτηρίαι ὑπεδέθησαν.

Π ῶ ς σ υ μ β α ί ν ε ι ἡ ἀπὸ τοῦ μόσχου ἐνέργεια, φαρμάκου δηλαδὴ μὴ ἔχοντος στοιχεῖα χημικὰ εὐδιάκριτα, ἄδηλον. Ὅτι μὲν ὁ ἐγκέφαλος καὶ ὁ ῥαχίτης διεγείρονται ὑπ' αὐτοῦ, μαρτυρεῖ ἡ παρόξυνσις τῶν αἰσθήσεων καὶ ἡ καταφορὰ εἰς τρομώδεις κινήσεις τῶν ἄκρων, παρὰ δὲ τοῖς ζώοις καὶ ἡ καταφορὰ εἰς σπασμούς. Τὴν ὑπνηλίαν καὶ τὸ κῶμα δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν ὡς ἀποτελέσματα τοῦ καμάτου, ὅστις ἐπιφαίνεται μετὰ πᾶσαν διέγερσιν ἰσχυρὰν τῶν ἐγκεφαλονωτιαίων νεύρων. Φαίνεται, ὅτι τὰ κέντρα τῶν νεύρων (=ὁ ἐγκέφαλος) διατίθενται πρωτοτύπως, κἀκεῖθεν ἡ διέγερσις τῶν περιφερικῶν νεύρων, εἰ καὶ δὲν δύναταί τις ν' ἀρνηθῇ, τοὐλάχιστον ὡς πρὸς τὸ ὀσφρητικὸν νεῦρον, ὅτι τοῦτο διεγείρεται καὶ κατ' εὐθεῖαν ἐπὶ τῆς ὀσφράνσεως τοῦ μόσχου. Ἀλλὰ νὰ πιστεύσῃ τις, ὅτι ὁ μόσχος διεγείρει τὸν ἐγκέφαλον μόνον διὰ τῆς ὀσφρήσεως, καὶ ὅτι πάντα τὰ ἐξ αὐτοῦ συμβαίνοντα εἶναι ἐνέργειαι κατ' ἀνάκλασιν, ὑπολαμβάνομεν ὡς ἀδικαιολόγητον, ἀφοῦ ἡ καθ' ἡμέραν πεῖρα διδάσκει, ὅτι καὶ ἔσω λαμβανόμενος καὶ δι' ὑποκλυσμῶν εἰσβιβαζόμενος εἰς τὸ σῶμα, πάλιν ὁμοίως, καὶ πολὺ ἰσχυρότερον μάλιστα καὶ ἐμμονώτερον, ἐνεργεῖ.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἰ α μ α τ ι κ ή. Ἀμυδρῶς καὶ ἄπωθεν καὶ οἱονεὶ κ α τ ὰ ν ύ ξ ι ν ἠδυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν αὐτὴν ἐκ τῆς ἐφ' ὑγιῶν δράσεως, ἐμφαινούσης παροδικήν τινα διέγερσιν· ἀλλ' ἂν τὰ συμπεράσματα, τὰ ἐκεῖθεν, δὲν ἔχουσιν ἀξίαν ἀποδεικτικήν, ἔρχεται ἡ κλινικὴ παρατήρησις καὶ βεβαιοῖ ἀπὸ στόματος πάντων τῶν πεπειραμένων ἰατρῶν, ὅ τ ι ὁ μ ό σ χ ο ς ε ἶ ν α ι δ ι ε γ ε ρ τ ι κ ώ τ α τ ο ν φ ά ρ μ α κ ο ν, καὶ αὐτὸ μόνον δυνάμενον ἐνίοτε νὰ διατηρήσῃ ἐπί τινα χρόνον τὴν ἀποσβεννυομένην ζωήν. Ὡς πάντα τὰ πτητικά, δὲν εἶναι ὁ μόσχος φάρμακον κατὰ νόσου ἰδίας, οἷόν που εἶναι τὸ νίτρον κατὰ τῶν φλεγμονῶν, τὰ ὀρυκτὰ ὀξέα κατὰ τῶν αἱμορραγιῶν κτλ., ἀλλ' εἶναι φάρμακον κατὰ συνδρομῆς συμπτωμάτων, παρουσιαζομένων ἐν νόσοις πολλαῖς καὶ πολλάκις ἐκ διαμέτρου ἀντικειμέναις τὴν φύσιν. Παρετηρήθη δηλαδή, ὅτι, ὅταν ταχέως, συντόνως, ὀξέως, ἐξασθενήσωσι τὰ νευρικὰ κέντρα οὕτως, ὥστε ἐπίκειται παράλυσις αὐτῶν, ἐκδηλουμένη δι' ὠχρότητος τοῦ προσώπου πολλῆς, σμικρότητος καὶ ταχύτητος τῶν σφυγμῶν, ξηρότητος τοῦ δέρματος, σπάνεως οὔρων, στάσεως φλεγμάτων ἐν τοῖς πνεύμοσι, καταπτώσεως τῆς θερμότητος τοῦ σώματος, ὑ φ α λ μ ά τ ω ν ἐν τῷ προσώπῳ μάλιστα, ἀ ὐ π ν ί α ς ἢ κώματος ἀγρύπνου, παραισθησίας, μυγμώδους παραληρήσεως, τ ρ ό μ ο υ τ ῶ ν ἄ κ ρ ω ν, ἐ π ι ρ ρ ε π ε ί α ς ε ἰ ς σ π α σ μ ο ὺ ς κτλ., τότε προσφέρεται ὁ μόσχος

ὡς φάρμακον διεγερτικόν, ὅπως δηλαδὴ καὶ τὰ οἰνοπνευματώδη καὶ ἡ καφουρά, ἔχων καὶ τὸ καλόν, ὅτι συμβιβάζεται μετὰ πυρετοῦ οἱουδήποτε, ὅτι προάγει τὴν διάκρισιν ἱδρῶτος καὶ οὔρων, καὶ ὅτι ταχέως ἐνεργεῖ, ὡς πτητικωτάτη οὐσία.

Ὑψίστη λοιπὸν ἀδυναμία καὶ ἐξάντλησις, καὶ μάλιστα ὅταν ὀξέως συστᾶσα ὀξυτάτην ἀπαιτῇ θεραπείαν, εἶναι ἡ ἔνδειξις εἰς χρῆσιν τοῦ μόσχου. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τοιαύταις περιστάσεσι διδόμενος, σπανίως μέν ποτε ἰσχύει νὰ φέρῃ τὴν προσδοκωμένην βοήθειαν, ὡς τὰ πολλὰ δὲ ἀστοχεῖ— διὰ ταῦτα καὶ τῶν ἰατρῶν μὲν πολλοὶ ἄντικρυς ἀρνοῦνται τὴν ἐξ αὐτοῦ ὠφέλειαν (ὁ Nothnagel θεωρεῖ αὐτὸν περιττόν), ἐξορίζοντες τὸν μόσχον εἰς τὴν τοῦ Ἀβικένα ἀποθήκην τῆς διὰ κοπρωδῶν θεραπείας, καὶ οἱ περὶ τὸν ἄρρωστον δέ, φασίν, ἅμ' ἰδόντες προσφερόμενον τὸν μόσχον, εὐδιάγνωστον ὡς ἐκ τῆς ὀσμῆς, ἐκρήγνυνται εἰς κοπετοὺς καὶ παραμελοῦσι τοῦ ἀρρώστου ὡς καὶ τῆς τακτικῆς τοῦ φαρμάκου χρήσεως· ὅθεν νέα πάλιν ἀφορμὴ ἀποτυχίας. Εἰδικώτερον δ' εἰπεῖν, παραγγέλλεται ὁ μόσχος πρὸς τύφους καὶ νόσους τυφώδεις, οἷον χολέρας, ὀξέα ἐξανθήματα τῶν παιδίων μάλιστα, ἐμπυαιμίας, σφακελισμούς, πνευμονίας ἐμπυηθείσας, σφακελιστικὰ ἐρυσιπέλατα, περιμητρίτιδας ἢ ἐνδομητρίτιδας, ἐπιλοχίους κατ' ἐξοχήν, ὅταν καρφολογίαι καὶ τρόμοι τῶν χειρῶν καὶ τῆς γλώσσης, καὶ πάντα τὰ ἀνωτέρω σημειωθέντα δεικνύωσιν, ὅτι ἐπίκειται παράλυσις τοῦ σώματος καὶ ἰδίᾳ τῶν πνευμόνων. Τότε διδόμενος ὁ μόσχος τῇ μὲν καθησυχάζει τοὺς τρόμους καὶ ἀναιρεῖ τὰς καρφολογίας, τῇ δὲ φέρει ὕπνον, ἀλλαχοῦ ἐξεγείρει ἀπὸ τοῦ κώματος καὶ τῆς νάρκης, προκαλεῖ νοτίδα τοῦ δέρματος, κινεῖ τὰ οὖρα, εὐκολύνει τὴν ἀπόχρεμψιν, ἀποδίδει ἔκφρασιν εἰς τὴν ἀποσυντεθειμένην φυσιογνωμίαν τοῦ ἀρρώστου, καὶ διατηρεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ζωῇ, ἕως οὗ ὁ οἶνος, ὁ περουβιανὸς φλοιός, ὁ καλὸς ζωμὸς κρέατος ὑποστρώσωσι στερεωτέραν βάσιν εἰς τὴν ἀνάλαμψιν ταύτην τῶν ζωτικῶν δυνάμεων=πλήρωσις τῆς ζωτικῆς ἐνδείξεως. Ἡμεῖς ἐν τῷ Νοσοκομ. Πειρ. εἴδομεν πασιφανῆ τὴν ἀναληπτικὴν δύναμιν τοῦ μόσχου. Παῖς 14 ἐτῶν, τυφώδης, τὴν 16 ἡμέραν, ἐπάκρως ἐξηντλημένος, κατεψύχθη· σφυγμοὶ νηματώδεις, ἐκλείποντες· ἀναπνοὴ ἐπιπόλαιος· ὀφθαλμοὶ ἐσβεσμένοι. Τὴν εἰκόνα ταύτην τῆς τελείας καὶ ἀπογνωστικῆς καταπτώσεως μετέβαλεν ὁ μόσχος ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ (20 σιτ. μόσχου καὶ 6 σιτ. καφουρᾶς, οἶνος καὶ ζωμός). Παρὰ γάλλῳ ναύτῃ, οὗ ἅμφω τὰ σκέλη ἀποκεκομμένα, ἡ ἐμπύησις ἄφθονος, τελεία δὲ ἡ κατάπτωσις τῶν δυνάμεων, ὥστε παρῆσαν ὁ ἱερεὺς καὶ αἱ ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρὰ τῷ ἐπιθανάτῳ ἀρρώστῳ, ὁ μόσχος, αὐτὸς μόνος δοθείς, ἀπεσόβησε τὸν κίνδυνον τελείως.

Εὔθετος εἶναι ὁ μόσχος καὶ πρὸς τὰς καταπτώσεις τῶν δυνάμεων, τὰς παρὰ παισὶν ἐν ὥρᾳ θέρους παρ' ἡμῖν ὀξύτατα συνισταμένας ἐπὶ διαρροίαις ὀξείαις, ὅτε μάλιστα γεννᾶται ἡ συγκεχυμένη ἐκείνη εἰκὼν νόσου, ἣν ὑπολαμβάνουσιν οἱ μὲν ὡς μηνιγγίτιδα, οἱ δὲ ὡς παθητικὴν στάσιν τοῦ αἵματος ἐν ταῖς μήνιγξιν, οἵα δὴ ἐπιφαίνεται καὶ μετὰ χολέραν, οἱ δὲ ὡς τύφον γαστρομηνιγγικόν. Εὔθετος εἶναι καὶ κατὰ τὸ δεύτερον στάδιον, τὸ ἀδυναμικόν, τοῦ ὑδροκεφάλου. Καὶ εἶναι μὲν ἡ διάγνωσις ἐνταῦθα ἐπισφαλής, ἡ δὲ θεραπεία ἐπισφαλεστέρα, ἀλλ' ὅμως πεπειραμένοι ἰατροὶ ἀναγράφουσι περιπτώσεις ἰάσεως διὰ μόσχου.

Παραγγέλλεται καὶ πρὸς καταπτώσεις τῆς κυκλοφορίας καὶ στάσεις τοῦ αἵματος ἐν τοῖς πνεύμοσι, τὰ ἐξ ἀνεπαρκειῶν τῶν βαλβίδων καὶ ἐκλιπώσεων τῆς καρδίας, καὶ πρὸς τὴν ἐξάντλησιν τοῦ σώματος τὴν μεθ' αἱμορραγίας ῥαγδαίας, τὰς ἐκ τῆς μήτρας μάλιστα, τὰς ἐπιλοχίους, πρὸς τὸ ζωπυρῆσαι τὴν κυκλοφορίαν ὡς ῥωστικὸν μὲν τῆς καρδίας, τῶν δὲ ἀναπνευστικῶν κέντρων ὀξὺ διεγερτικόν.

Πρὸς σ π α σ μ ο ὺ ς ἐξ ἀναιμίας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοὺς ἐξ ἐρεθισμοῦ τῶν περιφερικῶν νεύρων καὶ μάλιστα τοὺς τῶν παιδίων καὶ τῶν ὑστερικῶν γυναικῶν καὶ τοὺς μεθ' αἱμορραγίας. Σκοπεῖται δὲ διὰ τοῦ μόσχου νὰ ἐνισχυθῇ ἡ ζωτικότης τῶν νεύρων ἔστω καὶ προσκαίρως, ὅπως δυνηθῶσι ταῦτα νὰ ἀντιστῶσιν εἰς τοὺς μικροὺς ἢ μεγάλους πειρασμούς, ὑφ' ὧν ἐξετράπησαν τοῦ κατὰ φύσειν λειτουργεῖν. Ἐνταῦθα ὑπάγονται αἱ τῶν νεογνῶν ἐκλαμψίαι, οἱ τρισμοὶ καὶ τέτανοι, οἱ σπασμοὶ τῶν παιδίων ἐπὶ τῆς ὀδοντοφυΐας, οἱ ἐξ ἑλμίνθων, οἱ κατὰ τὴν ἀποδρομὴν κακοήθων πυρετῶν, οἱ ἐφ' ὑμενογόνου λαρυγγίτιδος, πνευμονιῶν κτλ., καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν πάντες οἱ μὴ προερχόμενοι ἐξ ὑπεραιμίας καὶ φλεγμονῆς τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν μηνίγγων, εἰ καὶ κατ' αὐτῶν πολλοὶ τῶν πρακτικῶν ἰατρῶν ἀναγράφουσι τὸ φάρμακον ὡς παρηγορικόν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἐπὶ τῶν τελευταίων νόσων ὁ μόσχος δύναται ν' ἀντικατασταθῇ καὶ ὑπ' ἄλλων ἀντισπασμωδικῶν φαρμάκων, οἷον τοῦ σιλφίου καὶ τῆς νάρδου, τῶν εὐωνοτέρων· μόνον πρὸς σ π α σ μ ο ὺ ς τ ῆ ς γ λ ω τ τ ί δ ο ς τ ῶ ν π α ι δ ί ω ν, spasmus glottidis infantum, τοὺς συμβαίνοντας ἐπὶ τοῦ κοκύτου καὶ ἐφ' ἁπλῶν ὑπεραιμιῶν τῶν κατὰ τῶν φάρυγγα καὶ λάρυγγα μορίων, ἢ καὶ ἄνευ τούτων ἐξ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἀνιόντος κλάδου τοῦ πνευμογαστρικοῦ, ἐπαινεῖται πολὺ καὶ θεωρεῖται ὁ μόσχος ὡς ἀναντικατάστατον φάρμακον, μάλιστα διότι εὐκόλως τε λαμβάνεται καὶ δι' ὀλίγου ποσοῦ καὶ ἐν βραχεῖ ἐνεργεῖ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πρὸς τὰς δυσμηνορροίας, τὰς ἀλγεινὰς καὶ σπασμώδεις, ἐπαινεῖται ὁμοίως, εἰ καὶ ἐνταῦθα κρεῖττον ἐνεργεῖ τὸ ὄπιον μετὰ καστορίου.

Πρὸς τὰ νευρικὰ ἄσθματα, τοὺς νευρικοὺς βῆχας, τοὺς ἐπιμόνους λυγμούς, τὰς καρδιαλγίας καὶ δυσφαγίας καὶ τοὺς οἰσοφαγισμοὺς καὶ τοὺς ἐμέτους νευρικῶν γυναικῶν, καὶ τοὺς καρδιοκτύπους αὐτῶν ὠφέλησε πολλάκις ὁ μόσχος. Καὶ πρὸς τὴν ἀνδρικὴν δὲ ἱκανότητα παραγγέλλεται ὑπὸ πολλῶν, ἀπαραίτητον ἀποτελῶν συστατικὸν τῶν ῥωσπικῶν τῆς γενετησίου ὁρμῆς ἐκλειγμάτων (κουβετ-μαντσούν), τῶν τοσοῦτον εὐχρήστων παρὰ τοῖς ἐκδεδιαιτημένοις καὶ πολυγάμοις ἀνατολίταις.

Ἂν ἐπὶ τῇ χρήσει τοῦ μόσχου ἐπιφανῶσι σημεῖα συμφορήσεως ἐγκεφαλικῆς, ἤτοι ἔρευθος προσώπου, στιλπνότης ὀφθαλμῶν καὶ ὕπνος ἡσυχος μετὰ νοτίδος τοῦ δέρματος, σημεῖον, ὅτι ἐνήργησε τὸ φάρμακον, καὶ ὅτι δυνάμεθα νὰ προσδοκήσωμεν ἀγαθὰ παρ' αὐτοῦ.

Δίδεται ἔσω παιδίοις μὲν κατὰ $^1/_2$—2—4 σιτ. δι' ἡμέρας, ἐνήλιξι δὲ κατὰ 6—10—20. Πράττουσι δὲ οἱ κλινικοὶ διττῶς· οἱ μὲν παραγγέλλουσι δόσεις μικρὰς καὶ συχνάς, οἷον $^1/_4$ σιτ. κατὰ $^1/_4$—$^1/_2$ ὥρ. εἰς τὸ ἐπιτηρεῖν δῆθεν εὐχερέστερον τὴν ἐνέργειαν, οἱ δὲ παραγγέλλουσι μείζονας δόσεις καὶ ἀραιάς, οἷον 1—2—3—5 σιτ. ἀνὰ πᾶν δίωρον ἢ τρίωρον, οὗτοι πράττοντες δικαιότερα ἐκείνων· διότι, ἂν ἀληθῶς ἐνδείκνυται τὸ φάρμακον, ἀνάγκη νὰ ἐπέλθῃ βεβαία ὡς ἔνεστι καὶ ταχεῖα ἡ βοήθεια· ἐπέρχεται δέ, ὅταν δώσωμεν φάρμακον ἱκανόν, ἵνα ἐπενέγκῃ ἀποτέλεσμα. Δίδεται εἰς κόνιν μετὰ σακχάρου ἀνατετριμμένος καὶ ἐν χάρτῃ κηρωτῷ, ἢ ἐν γαλακτώματι ἢ ἐν ἐγχύματι ἀρωματικῷ ἀνατεταραγμένος. Τὸ γαλάκτωμα γίνεται ἐκ δρ. κόμμεος ἀραβικοῦ, δραχ. 2 ἀμυγδαλίνου ἐλαίου καὶ δραχμῆς σακχάρου καὶ ἐκ τοῦ μόσχου εἰς οὐγ. 4. Ἀποσκορακιστέον πᾶν φάρμακον σκοποῦν νὰ καλύψῃ τὴν ὀσμὴν αὐτοῦ, ὡς τῆς ἐνεργείας ἐπιφερομένης κατὰ μέρος καὶ διὰ τῆς ὀσμῆς. Ἂν ὁ μέλλων νὰ λάβῃ μόσχον εἶναι οἰνοπότης, δοτέον ἐξ ἀρχῆς τὸν μόσχον πολύν, διότι τὰ νεῦρα εἶναι παρ' αὐτῷ δυσεξέγερτα, ὡς ἐκ τῆς καταχρήσεως τοῦ οἰνοπνεύματος. Εἰ ἔλαβεν ὁ νοσῶν ἔναγχος μόσχον, δοτέον τὸ φάρμακον εἰς δόσιν ἀεὶ μείζονα, ἵνα ἐπέλθῃ ἡ σκοπουμένη ὠφέλεια. Δοτέον δὲ αὐτὸν ἀεὶ ἐνωρὶς μᾶλλον, ἢ ὀψὲ λίαν. Πολλοὶ συνδυάζουσι τὸν μόσχον μετὰ τῆς ἀμμωνίας εἰς ταχυτέραν ἀνάδοσιν τῆς ἐνεργείας.

Βάμμα μόσχου. Tinctura moschi. Γίνεται, ἂν μόσχ. 1 ἀνατρίψωμεν ἐν ἰγδίῳ μετὰ 25 μ. ὕδατος ἀπεσταγμένου, εἶτα δὲ προσθέντες 25 οἰνοπνεύματος ἀραιοῦ ἀποθῶμεν εἰς κατεργασίαν. Ὑγρὸν ὑπέρυθρον ἐν τῷ μελανωπῷ, βαρυοσμότατον. Δίδεται κατὰ 20—60 σταγ. δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας ἐπὶ σακχάρου ἢ ἐν μίγμασιν ἀρωματικοῖς (1—2 οὐγ. εἰλήματος) κατὰ 1—2

ὥρ. κοχλιάριον τοῦ γλυκοῦ. Ἀνεπιτήδειον παιδίοις διὰ τὸ οἰνόπνευμα. Διεγερτικὸν καὶ ἀντισπασμῳδες, μόνον πρὸς ἀκινδύνους περιστάσεις ἁρμόζον, ἅτε ἐνέχον σχετικῶς ὀλίγον τὸν μόσχον.

Ἐνίεται ὁ μόσχος εἰς τὸ ὀρθὸν πρὸς σπασμοὺς παιδίων, ὅπου καὶ ὅταν ἡ διὰ τοῦ στόματος χρῆσις ἀδύνατος, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς, τοῦ γνησίου φαρμάκου ὄντος βαρυτίμου καὶ οὐδεμίαν ἐπιτρέποντος παιδιὰν ἢ καταδαπάνησιν ἐπὶ ματαίῳ ἢ εἰς δοκιμάς. Ἀνατρίβονται δὲ 5—10—20 σιτ. ἐν γαλακτώματι οὐγ. 4 ἐφ' ἓν κλύσμα.

Πλὴν τοῦ γνησίου φέρεται ἐν τῇ ἰατρικῇ ὕλῃ καὶ μόσχος τεχνητός, M. artificialis, γινόμενος, ἂν ἐπὶ δραχμῆς ἐλαίου τοῦ ἠλέκτρου ἐπισταλαχθῶσιν ἡρέμα καὶ κατὰ μικρὸν νιτρικοῦ ὀξέος ἀκράτου 3 $^1/_2$ δρ. καὶ θερμανθῶσιν· ἔτι δὲ καὶ δι' ἁπλῆς ἀναμίξεως τοῦ νιτρ. ὀξέος μετ' ἠλέκτρου παράγεται προϊόν τι, μόσχου ἀπόζον. Σχηματίζεται τότε ῥητίνη ἐπιπλέουσα τῷ ὀξεῖ, ἥτις συλλεγεῖσα ἀποπλύνεται καλῶς. Μάζα ῥητινώδης, κιτρίνη, εὐδιάλυτος ἐν οἰνοπνεύματι καὶ ἀπόζουσα μόσχου. Δίδεται κατὰ 5—10 σιτ. πρὸς τὰ σπασμῳδη πάθη ἀντὶ τοῦ γνησίου, ἔχουσα ποσήν τινα δύναμιν.

Ἀντενδείκνυται ὁ γνήσιος μόσχος ἐφ' ὑπεραιμίας ἐνεργητικῆς τοῦ ἐγκεφάλου, ὡς καὶ ἐπὶ πάσης ἀπεγνωσμένης περιστάσεως, τοῦ ἰατροῦ οὐδέποτε δικαιουμένου νὰ παίζῃ, εἰκῇ δὲ καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι παρέχων φάρμακα, νὰ διασείῃ τὴν πίστιν τῶν περὶ τὸν ἄρρωστον εἰς ταῦτα, ἢ νὰ γεννᾷ δωρεὰν ταραχὰς καὶ δαπάνας.

Julapium moschatum. Γίνεται, ἂν μόσχου 1 καὶ σακχάρου 5 διαλυθῶσιν ἀνατριβέντα ἐν 250 ἀποστάγματος ῥόδων· (1 κοχ. τῆς τραπέζης ἐνέχει 1 σιτ. μόσχου·) καὶ δίδεται ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ἡλικίας τοῦ ἀρρώστου, καθ' ὥραν 1—2 κοχ. τοῦ γλυκοῦ ἢ τῆς τραπέζης μέχρις ἐνεργείας.

Καστόριον. Castoreum.

Castor Fiber καὶ C. F. canadensis. Mammalia.

Μαστορόρον ἐκ τῆς τάξεως τῶν Τρωκτῶν, Glires, καὶ τῆς οἰκ. τῶν Παλαμοποδῶν, Palmipedia. Ὑδρόφιλον, διαιτώμενον παρὰ τὰς ἐλώδεις ὄχθας τῶν ποταμῶν τῶν βορείων χωρῶν Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς.

Ἔχει ὁ κάστωρ ἄρρην τε καὶ θῆλυς παρὰ τὰ αἰδοῖα ἑκατέρωθεν τῆς ἀμάρας, εἰς ἣν συνεκβάλλουσι γεννητικά τε καὶ οὐροποιητικὰ ὄργανα καὶ δακτύλιος, θυλάκους δύο πλήρεις οὐσίας ὀδμηρᾶς, οἵτινες, ἔχοντες ἕνα κοινὸν ἐκφορητικὸν ἀγωγόν, ἐκστομούμενον παρὰ τὴν βάλανον ἢ τὴν κλειτορίδα, ἐκτέμνονται φονευθέντος τοῦ ζώου, καί, περιδεθέντος τοῦ πόρου, περιαιροῦνται τὸ λίπος, ἐπιχρίονται πολλάκις διὰ σωσικρέατος, συμπιέζονται εἰς ἕξωσιν τῶν ἀερίων, καὶ στεγνωθέντες ἐν καπνοδόκῃ, κομίζονται εἰς τὰς ἀγοράς. Οἱ θύλακοι οὗτοι, οἱ δίδυμοι, πρόσφατοι μὲν εἶναι σαρκόχροοι, μαλακοί, μικρὸν συμπεπιεσμένοι, ἀποειδεῖς, καὶ περιέχουσιν οὐσίαν κιτρινωπήν, βουτυρώδη, ἢ ἐλαιώδη· διὰ χρόνου δὲ ὕστερον ξηραίνονται, ἡ δὲ ἐν αὐτοῖς οὐσία μελανίζει.

Φέρονται δύο εἴδη καστορίου α) τὸ σιβηρικὸν ἢ ἐωσσιακόν,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Cast. moscoviticum s. sibiricum, ὑφ' ὃ ὑπάγεται καὶ τὸ ἐκ Γερμανίας καὶ Πολωνίας καὶ β) τὸ ἀγγλικόν ἢ καναδαῖον, Cast. canadense. Τὸ πρῶτον, τὸ καὶ πολὺ τιμιώτερον, φέρεται εἰς θυλάκους ὁτὲ μὲν μονήρεις, 2—8 οὐγ. τὸ βάρος, 3—4″ τὸ μῆκος, 1 $^1/_2$—2 $^1/_2$″ τὸ πλάτος, $^3/_4$—$^1/_2$″ τὸ πάχος (ὅσοι μείζονες τούτων, εἶναι παθολογικῶς παραμεμορφωμένοι· σημειωτέον δὲ καὶ ὅτι τὸ γερμαν. καστόριον εἶναι μικρότερον τοῦ σιβηρικοῦ καὶ ἀπιοειδές)· ὁτὲ δὲ διδύμους, ἄνευ ῥυτίδων, ἠρέμα ὑποτεθλιμμένους, ὑποστρογγύλους ἢ ὠοειδεῖς, πρὸς τὸν πόρον ἀποστενουμένους, μελανωπούς, ἀπαρτιζομένους ἐκ δύο ἐξωτερικῶν καὶ εὐκόλως ἀπ' ἀλλήλων διαχωριζομένων ὑμένων, καὶ ἐκ δύο ἐσωτερικῶν λεπτοτέρων καὶ διατεμνόντων πολλαχόσε τὸ κοῖλον τῶν θυλάκων, ἐνέχοντας δὲ οὐσίαν ἀμαυρῶς μελανωπήν, σχεδὸν γαιώδη, συμπαγῆ, οὐδαμῶς στίλβουσαν, εὔθρυπτον ὅταν ξηρά, ὀλίγον λιπαρὰν ὅταν πρόσφατος, διατετμημένην δικτυοειδῶς εἰς τὰ ἔνδον ὑπὸ ἱστοῦ ὑμενώδους, πολυειδῶς συνεστραμμένου καὶ συνεχομένου μετὰ τῶν ἐσωτερικῶν ὑμένων τῶν θυλάκων. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν συνήθως περικλείεται κοίλωμα, ὁ κολεὸς τῆς εἴτε πόσθης εἴτε κλειτορίδος, ὑφ' οὗ τὸ καστόριον διαιρεῖται εἰς δύο ἡμιμόρια.

Ὀσμὴ ἰδιοφυὴς καὶ βαρεῖα ὡς ἡ τοῦ σωσικρέατος περίπου ἢ φαινελαίου. Γεῦσις πικρῶς ἀρωματικὴ καὶ ὑποδριμεῖα.

Δοκιμασία. Ἐπιχυθέντων ὀξέων ἀναβράζει τὸ καστόριον. Διὰ τοῦ μικροσκοπίου φαίνεται ἄμορφος ἡ μάζα, κρυστάλλους ἐγκλείουσα τῇδε κακεῖσε καὶ σωμάτια λιπαρά, ἀφ' ὧν ἡ ὀσμή. Διαλύεται κατὰ τὰ πλεῖστον ἐν οἰνοπνεύματι. Τὸ βάμμα, μελανῶς ἐρυθρὸν καὶ διαυγές, ἂν ἐπισταλαχθῇ αὐτῷ 4—5 πλάσιον ὕδωρ, ἀπολύει ὡς ἴζημα τὸ καστόριον εἰς κόνιν ὠχρόλευκον, καὶ γίνεται ἀκαθάρτως γαλακτῶδες. Τὸ ἴζημα διαλύεται τελείως ἐν καυστικῇ ἀμμωνίᾳ, τὸ δὲ ὑγρὸν γίνεται αὖθις διαυγὲς καὶ ἄχρουν σχεδόν. Θερμανθὲν τὸ καστόριον μεθ' ὕδατος, ἀσθενῶς μελανίζει αὐτό. Ἐν τῇ θερμότητι τήκεται ἀτελῶς, ἀναφυσᾶται καὶ ἀναφλέγεται, καταλεῖπον ἄνθρακα ὀγκώδη.

Τὸ δὲ καναδαῖον καστόριον φέρεται εἰς θυλάκους κορυνοειδεῖς, μικροτέρους καὶ στενωτέρους τῶν σιβηρικῶν, καὶ μᾶλλον συμπεπιεσμένους ἑκατέρωθεν, 2 $^1/_2$—3″ τὸ μῆκος, 6—8‴ τὸ πλάτος, ῥυτιδοβριθεῖς, ξηρούς, μελανωτέρους τῶν ἄνω, οὐδαμῶς εἰς στρώματα διαχωριζομένους, καὶ ὡς τὰ πολλὰ διδύμους, ἐνέχοντας δὲ οὐσίαν ῥητινωδῶς στίλβουσαν, ἐρυθρὰν ἐν τῷ μελανωπῷ, ὡς τὰ πολλὰ ἄνευ κοιλότητος ἐν τῷ μέσῳ, πολλῷ ἀσθενέστερον τοῦ σιβηρικοῦ καὶ μᾶλλον ἀμμωνιωδῶς ὄζουσαν, τὴν δὲ γεῦσιν πικρὰν καὶ ἧττον ἀρωματικήν.

Ἡ ἐν ζέοντι ὕδατι διάλυσις αὐτοῦ, ἄχρους σχεδόν, ἀποψυχθεῖσα θο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λοῦται· τὸ βάμμα, μελάντερον τοῦ σιβηρικοῦ, μεθ' ὕδατος ἀναμιγέν, ἀπολύει καταβύθισμα ἐρυθρωπότερον.

Πλὴν τῆς ὑποδεεστέρας ποιότητος δ ο λ ί ζ ε τ α ι τὸ καναδαῖον δι' αἵματος ξηροῦ, ῥητινῶν, ἀλόης, βώλου ἀρμενίας, χοός, κτλ., καὶ χρήζει προσοχῆς. Διαγνωστικὰ σημεῖα τῆς γνησιότητος εἶναι τάδε: ἀπαβρασθὲν ἐν ὕδατι μόλις χρωματίζει αὐτό. Τὸ ἀπόβρασμα ἀποψυχθὲν θολοῦται. Τὸ βάμμα εἶναι μελανὸν ἀμαυρῶς, σχεδὸν ἀδιαφανές. Σταλαχθὲν ἐφ' ὕδατος ἀπολύει κατακρήμνισμα κίτρινον, ῥητινῶδες, ψηγματῶδες, οὐδαμῶς διαλυόμενον, ἂν προστεθῇ ἀμμωνία καυστική, ἀλλὰ μελανίζον ἁπλῶς.

Σ τ ο ι χ ε ῖ α ἔχουσι τό τε σιβηρικὸν καὶ τὸ καναδαῖον καστόριον τὰ αὐτά, μόνον δὲ κατὰ ποσὸν διαφέροντα, οἷον α ἰ θ έ ρ ι ο ν ἔ λ α ι ο ν, διπλάσιον ἐν τῷ σιβηρικῷ ἢ ἐν τῷ καναδαίῳ, ὡς 2 %, ξανθόν, βαρύοσμον, δριμύπικρον· ῥ η τ ί ν η ν, 58 % ἐν τῷ σιβηρικῷ, 18 % ἐν τῷ καναδαίῳ, εὐδιάλυτον ἐν οἰνοπνεύματι, ἀδιάλυτον ἐν αἰθέρι, μελανωπήν, ἀσθενῶς ὄζουσαν καὶ δριμύπικρον, ἔτι δὲ χολοστεατίνην, ἅλατα ἐξ ἀνθρ. καὶ φωσφορικοῦ ἀσβεστίου κατὰ τὸ πλεῖστον, ὀλίγον ἰτεϋλικὸν καὶ βενζοϊκὸν ὀξὺ καὶ φαινέλαιον, καὶ ἰδίαν τινὰ καὶ λιπώδη οὐσίαν, τὴν κ α σ τ ο ρ ί ν η ν ($2\frac{1}{2}$ % ἐν τῷ σιβηρικῷ, μόλις δὲ $1\frac{1}{2}$ % ἐν τῷ ἄλλῳ), λευκήν, κρυσταλλικήν, λιπαράν, μὴ ἐκσαπωνουμένην δι' ἀλκαλίων, εὐδιάλυτον ἐν αἰθέρι καὶ ζέοντι οἰνοπνεύματι, ὄζουσαν καστορίου καὶ μεταλλικὴν τὴν γεῦσιν (ὡς ἀπὸ χαλκοῦ).

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν κ α ὶ ἰ α μ α τ ι κ ή. Εἶναι μὲν ἡ ὀσμὴ τοῦ καστορίου βαρεῖα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ διαθέτῃ βιαίως τὸ ὀσφρητικὸν νεῦρον ὡς τὸ σωσίκρεας, ἡ ἀμμωνία καὶ τὰ ἐμπυρευματικὰ ἔλαια, καὶ νὰ διεγείρῃ καθ' ἑαυτὴν σφόδρα τὸ σύστημα τῶν νεύρων· ἀλλ' οὔτε πάλιν τὸ ὀδμηρὸν ἢ τὰ ἄλλα στοιχεῖα εἶναι τοσαῦτα, ὥστε καὶ νὰ ταράσσωσι τὴν κυκλοφορίαν.

Ἔ σ ω λ η φ θ ὲ ν καὶ κατὰ σιτ. πολλὰ παρ' ὑγιῶν οὐδὲν ἐπίσημον ἐπιφέρει. Ὁ William Atexander ἔλαβε δρ. 2, ὁ Joerg σιτ. 20, ἄμφω δέ, πλὴν καύσου τινὸς κατὰ τὸ ἐπιγάστριον καὶ ἐρυγῶν συχνῶν, οὐδὲν ἄλλο παρετήρησαν ἐν ἑαυτοῖς. Ἄλλοι ὅμως τοὐναντίον εἶδον συστᾶσαν ἐπὶ τῷ καστορίῳ ἐλαφρὰν ζάλην· ὥστε κατὰ ταῦτα πλὴν μετρίας τινὸς διεγέρσεως τοῦ ὀσφρητικοῦ νεύρου, ἴσως δὲ κατὰ συμπάθειαν καὶ τοῦ ἐγκεφάλου αὐτοῦ, καὶ πλὴν διεγέρσεως ὁμοίως ἀσθενοῦς ἢ ἐρεθίσεώς τινος τοῦ στομάχου, οὐδὲν ἄλλο συνάγομεν ἐκ τῶν παρατηρήσεων καὶ τῶν πειραμάτων, εἰς οὐδεμίαν δὲ λογικὴν καὶ ἀσφαλῆ ἔνδειξιν ὁδηγούμεθα ὑπ' αὐτῶν.

Καὶ ὅμως ἀνέκαθεν, ἐκ τῶν ἱπποκρατικῶν χρόνων, οἱ κλινικοὶ ἐπί-

Δημόσιο Κεντρική Επιστημονική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στευσαν εἰς τὴν θεραπευτικὴν δύναμιν τοῦ φαρμάκου. «Ἔνδοξον δὲ καὶ πολύχρηστον φάρμακον, ὡς καὶ βιβλίον ὅλον Ἀρχιγένει γεγράφθαι περὶ καστορίου χρήσεως.» (Γαλ. XII, 337). Πρὸς ταύτην λοιπὸν τὴν κλινικὴν παρατήρησιν ἀπιδόντες καὶ ἡμεῖς, καὶ ταύτης τὰ πορίσματα ὡς βάσιν τῶν ἐνδείξεων ὑποστρώσαντες, σημειοῦμεν, ὅτι παραγγέλλεται τὸ καστόριον

α) Πρὸς τ ύ φ ο υ ς, ὅταν ἡ ἀνησυχία καὶ ἡ ἀϋπνία πολλή, κίνδυνος δὲ ἐξ αὐτῶν μείζονος ἀδυναμίας καὶ ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων τοῦ ἀρρώστου· ἐφιέμενοι δὲ νὰ παρασκευάσωμεν αὐτῷ ἡσυχίαν, δεδιττώμεθα τὰ ὀπιοῦχα· διότι, ὀλίγα μέν, ἔτι μᾶλλον διεγείρουσι πολλάκις, πολλὰ δέ, ἐξασθενοῦσιν ἄντικρυς τὸ σῶμα. Ἐν τοιαύτῃ συγκυρίᾳ τὸ καστόριον ἐπήνεγκεν ἐστινότε ἡσυχίαν, δι' ἠπίου ἐρεθισμοῦ τονῶσαν τὰ νεῦρα καὶ διὰ τῆς τονώσεως πραύναν αὐτά.

β) Πρὸς διεγέρσεις τοῦ γαστρικοῦ νεύρου νοσηράς, τὰς ἐξ ἀδυναμίας προερχομένας καὶ ἀναιμίας καὶ κοπώσεως δι' ἄγαν ἐρεθισμὸν τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, καὶ τὰς ἐντεῦθεν κατ' ἀνάκλασιν ἢ συμπάθειαν διαταράξεις τῶν νεύρων, τὰς ἀλλαχοῦ τοῦ σώματος· ἢ καὶ τὰς ἀλλαχοῦ μὲν πρωτοτύπως ἐδραζούσας ἄγαν ἐρεθίσεις τῶν νεύρων, ἐν τῷ στομάχῳ δὲ κατ' ἀνάκλασιν ἐντοπιζομένας καὶ φερομένας εἰς αἴσθησιν, οἷον ἐμέτους, λυγμούς, καρδιαλγίας, πνῖγας ὑστερικὰς κτλ. Τόσῳ δὲ βεβαιότερον αἴρονται αἱ ταραχαὶ αὗται τοῦ στομάχου, ὅσῳ μᾶλλον ἐξήρτηνται ἐκ πρωτοτύπου πειρασμοῦ τῶν περὶ τὴν μήτραν νεύρων.

γ) Ἀλλ' ἁπασῶν τῶν ἐνδείξεων ἡ μάλιστα ὑπὸ τῆς πείρας καθιερωμένη εἶναι ἡ καθ' ὑπεραισθησιῶν αὐτῶν τούτων τῶν γεννητικῶν ὀργάνων τοῦ θήλεος σπασμωδῶν τε καὶ καθαρῶς νευραλγικῶν, οἷον πόνων περὶ τὴν μήτραν ἐν καιρῷ μάλιστα τῶν ἐμμήνων, καὶ κατὰ τῶν ἐντεῦθεν ἐντεραλγιῶν καὶ γαστραλγιῶν καὶ δυσῳαγιῶν καὶ στραγγαλισμῶν, καὶ κατὰ τῶν ἀπανταχόσε κατ' ἀνάκλασιν ἀκτινοβολουμένων ἀλγῶν ἢ σπασμῶν, ἁπλῶς δ' εἰπεῖν κατὰ τῶν ποικίλων ἐκφάνσεων τ ο ῦ ὑ σ τ ε ρ ι σ μ ο ῦ. Εἶναι δὲ κατὰ τῶν ὑστερισμῶν τούτων φάρμακον τὸ πάντων κάλλιστον, πραῦνον τὰ νεῦρα κρεῖττον καὶ αὐτῶν τῶν ναρκωτικῶν· πῶς ὅμως κατορθοῖ τὴν πραΰνσιν ταύτην, ἄδηλον, εἰ δηλαδὴ ἀντικρυς ἐνισχύει ἢ εἰ μετασκευάζει τὴν ζωτικότητα, ἢ ἐμποδίζει τὴν ἀνακλαστικὴν δύναμιν τοῦ ῥαχίτου. Τὸ ὑπολαμβάνειν ὅμως τὴν ἐνέργειαν τοῦ καστορίου προερχομένην ἐκ μ ό ν η ς τῆς ἐπὶ τοῦ ὀσφαντικοῦ νεύρου δράσεως, ὡς ποιεῖ ὁ Posner, εἶναι ἄντικρυς ὑπερβολή, μαρτυρουμένη ὡς ἀνυπόστατος καὶ ὑπὸ τῆς καθ' ἡμέραν πείρας, ἀφοῦ δὴ τὸ φάρμακον ἐνεργεῖ καὶ ἀπὸ κλυσμάτων καὶ καταποτίων.

Ἀ σ τ ο χ ε ῖ τὸ καστόριον ἢ β λ ά π τ ε ι, ὅταν οἱ σπασμοὶ ἢ αἱ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὑπεραισθησίαι προέρχωνται ἐξ ὑπεραιμίας ἐνεργητικῆς ἢ ἐκ φλεγμονῆς· ἀστοχεῖ δὲ καὶ παρὰ γυναιξὶ πληθωρικαῖς.

Δίδεται εἰς κόνιν κατὰ προτίμησιν, ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ εἰλήματος κατακαλυφθῇ ἡ τοῦ φαρμάκου ὀσμή, ἀφ' ἧς ἐν μέρει ἡ ἐξυγιαστικὴ δύναμις· καὶ δίδεται κατὰ σιτ. 5—10—20 δι' ἡμέρας. Ὁμοίως δὲ καὶ εἰς καταπότια μετ' ἐκχυλίσματος βαλεριανῆς, καὶ ἐν μίγματι βλεννώδει μεθ' ὕδατός τινος ἀρωματικοῦ. Περιττὸν τὸ ἀναγράφειν πλεῖον δι' ἡμέρας· διότι, εἰ μὴ τοσοῦτον ἐνεργεῖ, οὔτε πλεῖον θὰ ὠφελήσῃ, κρῖμα δὲ τὸ καταδαπανᾶν ἐπὶ ματαίῳ βαρύτιμον φάρμακον καὶ μάλιστα τὸ σιβηρικόν, οὗ ἑκάστη λίτρα τιμᾶται δραχμῶν 600—700.

Βάμμα καστορίου, Tinctura castorei. 1 μ. ἀδρομεροῦς κόνεως κατεργάζεται ἐν 10 μερ. οἰνοπνεύματος. Μελανῶς ἐρυθρὸν τὸ τοῦ σιβηρικοῦ, μελανωπὸν τὸ τοῦ καναδαίου. Δίδεται κατὰ 20—30 σταγ. ἐν ποτῷ τινι ἀρωματικῷ· κάλλιον ἐπὶ σακχάρου κατ' ὀλίγας σταγόνας καὶ συχνάκις· ἢ ἐμβάλλονται ἐν σκεύει ὑελίνῳ 20—30 σταγόνες καὶ ἐξαπλοῦνται δι' ἀναταράξεως ἐπὶ τῶν τοίχων, εἶτα δὲ ἐντίθενται 10—20 τροχίσκοι ἁπλοῖ καὶ ἀνακινοῦνται εἰς ἀνάπσιν τοῦ βάμματος· κατὰ 1—2 ὥραν ἕνα τροχίσκον γυναιξὶν ὑστερικαῖς.

*Βάμμα καστορίου αἰθέριον. Tinctura castorei aetherea (1 : 10)· ὑπέρυθρον ἢ μελανωπόν· δίδεται ὡς τὸ ἄνω ἐπὶ σακχάρου κατὰ σταγόνας 10—20 πολλάκις τῆς ἡμέρας.

*Ὕδωρ καστορίου. Aqua castorei. Γίνεται, συναποσταζομένου καναδαίου καστορίου μετὰ κράματος ἐξ οἰνοπνεύματος καὶ ὕδατος. Διαυγές, ὑποκίτρινον. Κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ πρὸς νευραλγίας κοιλιακὰς καὶ περιμητρικὰς ὑστερικῶν γυναικῶν, καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ ἄλλων ἀντισπασμωδικῶν, ἢ καὶ ὡς εἴλημα τούτων κτλ.· σκεύασμα ἀσθενές.

Ἐξωτερικῶς παραγγέλλεται τὸ καστόριον εἰς κλύσματα. Κόνις ἐξ 20—60 σιτ. ἀνατρίβεται μετὰ βλεννώδους ὑγροῦ οὐγ. 6. Κλύσμα δαπανηρὸν καὶ ἀμφίβολον τὴν ἐνέργειαν. Προσβάλλεται καὶ εἰς ἔμπλαστρα καὶ ἀλοιφὰς πρὸς τὸ ἐπιγάστριον καὶ περὶ τὴν μήτραν ὡς ἀντισπασμῶδες καὶ ἀκεσώδυνον· ἀλλ' ἀμφίβολος ἡ ἐνέργεια.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΔΙΕΓΕΡΤΙΚΑ ΕΜΠΥΡΕΥΜΑΤΙΚΑ.

EXCITANTIA EMPYREUMATICA.

Εἶναι προϊόντα ξηρᾶς ἀποστάξεως ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν οὐσιῶν, πάντα δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βαρύοσμα, ὡς ἀπὸ καπνοῦ, καυσώδη τὴν γεῦσιν, εὐεξάτμιστα τὰ πλεῖστα καὶ αἰθεριώδη, τινὰ δ' εὐανάφλεκτα,

διαστελλόμενα τῶν αἰθέρων, καθόσον περιέχουσι πλείονα ἄνθρακα. Ἐρεθίζοντα τοὺς τόπους τῆς ἐφαρμογῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, πηγνύουσι πολλὰ ἐξ αὐτῶν τὸ λεύκωμα· εὐκόλως δὲ ἀναμυζώμενα διεγείρουσι κυκλοφορίαν καὶ νεῦρα κατὰ τρόπον ἔχοντα πολλὴν τὴν ἀναλογίαν πρὸς τὸν ἐκ τῶν οἰνοπνευματωδῶν, ὡς ῥηθήσεται παρ' ἑκάστῳ αὐτῶν, τοῦ καθολικοῦ λόγου περιπίπτοντος εἰς ἀοριστίας.

*Σαρκέλαιον.

Oleum animale empyreumaticum.

Γίνεται, ἂν ὑποβληθῶσιν εἰς ξηρὰν ἀπόσταξιν οὐσίαι ζωϊκαί, οἷον ὀστᾶ, κέρατα, σάρκες, αἷμα. Τὸ ἀπόσταγμα εἶναι ὑγρὸν βαρύοσμον (=Oleum aminale foetidum), ὑπόπαχυ, μελανωπόν. Γινόμενον δὲ καὶ ἐκ τῆς ξηρᾶς ἀποστάξεως τῶν ἐλαφείων κεράτων, ὡς Oleum Cornu Cervi foetidum, ἦν προτοῦ ποτε ἐν χρήσει κατὰ τῶν ταινιῶν, εὔχρηστον ὅμως οὐδέποτε διά τε τὸ βαρύοσμον καὶ ναυτιώδες καὶ δύσληπτον, καὶ διὰ τὸ βίαιον τῆς τε καθολικῆς καὶ τῆς τοπικῆς ἐνεργείας. Ἐπειδὴ ἐσκορακίσθη διὰ ταῦτα τὸ βαρύοσμον, ὑποβάλλεται εἰς δευτέραν καὶ τρίτην ἀπόσταξιν, ἐξ ἧς ἀπολαμβάνεται τὸ

Αἰθέριον σαρκέλαιον, Oleum animale aethereum, Oleum Cornu Cervi rectificatum καὶ Ol. animale Dipelii. Γίνεται, ἂν ἐν ἀτμολούτρῳ, συμμέτρως θερμῷ, ὑποβάλωμεν εἰς ἀπόσταξιν τὸ δύσοσμον σαρκέλαιον, ἐρόσον ἐξέρχεται ἐκ τῆς ἄμβυκος ἔλαιον λεπτόν. Τοῦτο δὲ ἀναμίξαντες μετὰ διπλασίου ὕδατος ἀποστάζομεν αὖ καὶ παλιν, ἕως οὗ γένηται τὸ νέον ἀπόσταγμα ἄχρουν ἢ μολις ὑποκίτρινον καὶ διαφανές.

Ὑγρὸν διὰ χρόνου ἐν τῷ φωτὶ μελανίζον ἀεὶ ἐπὶ μᾶλλον, λεπτὸν καὶ αἰθεριῶδες, ἐλαφρότερον τοῦ ὕδατος, εὔφλεκτον, διαπεραστικώτατον τὴν ὀσμὴν καὶ ἐμπυρευματικόν, τὴν δὲ γεῦσιν ἀλκαλικὸν καὶ δριμύπικρον. Δυσδιαλυτώτατον ἐν ὕδατι ὂν (1:80), διαλύεται εὐκόλως ἐν αἰθέρι, οἰνοπνεύματι, αἰθερίοις ἐλαίοις καὶ λιπαροῖς. Τὴν ὄρασιν ἀλκαλικόν, ἀποχωρίζει δι' ἰσχυροτέρων ὀξέων ῥητίνην ἀφ' ἑαυτοῦ· μετὰ τῶν ἀλκαλίων ἐκσαπωνοῦται· διαλύει καφουράν, φωσφόρον, ῥητίνας. Σύγκειται χημικῶς ἐκ νιτριλίων τῶν παχέων ὀξέων ὡς καὶ ἐκ πολλῶν καὶ πολυωνύμων καὶ βαρβαροφώνων ἐμπυρευματικῶν συστατικῶν (Pyrrol, methylpyrrol, dimethylpyrrol), σωσικρέατος καὶ ἐκ βάσεων τῆς σειρᾶς τῆς πυριδίνης.

Φυλασσέσθω ἐν τόπῳ σκιερῷ καὶ ἐν ὑελίνοις σκεύεσι στεγανῶς κεκλεισμένοις καὶ ἀναστρόφως βεβυθισμένοις ἐν ὕδατι.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Τοπικῶς ἐρεθίζει προκαλοῦν ὑπεραιμίαν καὶ φλεγμονήν, ἂν ἄψηται διὰ χρόνου τῶν ἱστῶν. Ἀνατεθυμιαμένον εἰσπνευσθὲν ἐρεθίζει τὸ ὀσφρητικὸν νεῦρον καὶ δι' αὐτοῦ τὸν ἐγκέφαλον, ὡς πᾶσαι αἱ ἐμπυρευματικαὶ καὶ ἀμμωνιώδεις οὐσίαι. Εἰς τοὺς πνεύμονας εἰσδύσασαι αἱ ἀναθυμιάσεις προκαλοῦσι βῆχα καὶ δύσπνοιαν.

Ἂν κατὰ σταγόνας ὀλίγας ἔσω ληφθῇ (2—5), πλὴν τῆς κακῆς διαθέσεως τῶν ὀργάνων τῆς καταπόσεως, ἐν τοῖς πεπτικοῖς ὀργάνοις οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ, εἰ μή τι προκαλεῖ ἐρυγὰς καὶ ἀφθονωτέραν ἔκκρισιν σιέλου καὶ βορβορυγμούς·

κατὰ 10—20—30 σταγ. φέρει ναυτίαν, σιελισμόν, ἔμετον. Κατὰ δρ. 2—4 φέρει γαστρεντερίτιδα μετὰ σφοδροῦ πόνου καὶ ἐμέτου, ἔτι δὲ στραγγουρίαν καὶ δύσπνοιαν.

Ἀναμυζᾶται εὐκόλως ἡνωμένον μετὰ λευκώματος καὶ θερμαίνει μὲν τὸ σῶμα, ταχύνει δὲ τοὺς σφυγμούς, προκαλεῖ δὲ διαφόρησιν καὶ διούρησιν, καὶ ἐρεθίζει τὸν ἐγκέφαλον εἰς ἀνησυχίαν, κεφαλαλγίαν καὶ ἀϋπνίαν. Πολὺ ληφθέν, κατ'οὐγ. $^1/_2$—1, ταχέως ἀπορροφεῖται καὶ παραλύει παραχρῆμα τὸν ῥαχίτην, ἔκλυσιν τῶν δυνάμεων ὑψίστην φέρον καὶ ἀκινησίαν καὶ παράλυσιν τῶν ποδῶν, βιαιοτάτους σπασμοὺς καὶ τὸν θάνατον ἐν κώματι. Ἐν τῷ νεκρῷ εὑρίσκονται τὰ σημεῖα τῆς τῶν πεπτικῶν ὀργάνων φλεγμονῆς, ἔτι δὲ σφοδρὰ ὑπεραιμία πνευμόνων καὶ ἐγκεφάλου καὶ νωτιαίου μυελοῦ. Τὰ πειράματα ἐπὶ ζώων αὐτὰ ταῦτα διδάσκουσιν. Ἐν μίγμασι τοῦ ἐλαίου τούτου μεθ' ὕδατος ἢ βλέννης ἢ λευκώματος αἱ ἕλμινθες ἀποκτείνονται ταχέως.

Ἐνέργεια ἰαματική. Δύναται νὰ παραγγελθῇ εἰς εἰσπνοὰς ὡς ἀναληπτικὸν πρὸς λειποθυμίας καὶ ὑστερικοὺς σπασμούς, καθάπερ ἡ ἀμμωνία καὶ τὰ πρὸ τῶν ῥωθώνων καιόμενα πτερά, τὰ ἀναπτύσσοντα αὐτὰς δὴ ταύτας τὰς ἀναθυμιάσεις τοῦ σαρκελαίου. Ἔσω δέ, καθὸ φάρμακον ἐρεθίζον τὴν κυκλοφορίαν καὶ τὰ νεῦρα καὶ προκαλοῦν διούρησιν καὶ διαφόρησιν, παρηγγέλλετο προτοῦ ποτε κατὰ τῶν ἀσθενικῶν τύφων καὶ τῶν τυφωδῶν ἐξανθημάτων εἰς ζωογόνησιν τῆς λειτουργίας τοῦ δέρματος, ὅτε οἱ σφυγμοὶ μικροὶ καὶ συνεσταλμένοι, τὸ δέρμα ξηρὸν καὶ ψυχρόν, τὸ πρόσωπον ἄναιμον, τὰ οὖρα λευκά, αἱ καρφολογίαι πολλαί, ὅπου δηλαδὴ νῦν ὁ μόσχος καὶ ἡ καφουρὰ καὶ ὁ οἶνος καὶ οἱ αἰθέρες. Ἀλλὰ καίτοι ὂν δραστήριον ἀναμφιλέκτως, ὀλιγωρεῖται νῦν διὰ τὸ βαρύοσμον καὶ δύσληπτον, διατηρηθὲν μόνον ὡς ταινιοκτόνον, ὅτε καὶ δίδεται εἴτε εἰλικρινὲς κατὰ 3—10—20 σταγόνας ἐν ἀρωματικῷ τινι ἢ κομμιούχῳ ὕδατι, ἢ εἰς καταπότια μετὰ κόνεως γλυκυρρίζης τρὶς ἕως τετράκις τῆς ἡμέρας. Δίδεται δὲ καὶ συμμεμιγμένον μετὰ τερεβινθίνου ἐλαίου ὡς Oleum Chamberti contra Taeniam, ὅπερ γίνεται, ἂν 3 μ. τερεβινθίνου ἐλαίου καὶ 1 μ. κακόσμου σαρκελαίου συναποστάξωμεν εἰς μέρη 3. Τούτου δὲ λαμβάνει ὁ ταινίαν ξενίζων ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτοῦ πρωΐ καὶ ἑσπέρας ἀνὰ 1—2 κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ, ἕως καταναλωθῶσιν οὐγ. 3, τὸ δὲ θηρίον ἐκπίπτει ἀποσυντεθειμένον εἰς πόλτον δυσδιάκριτον. Πάντως ἡ θεραπεία βαρεῖα καὶ δυσυπόστατος καὶ κινδυνώδης, εἰ καὶ ὁ Bremer, φοβερὸς ταινιοκτόνος, βεβαιοῖ, ὅτι ἐθεράπευσε δι' αὐτοῦ 300 ταινιῶντας.

Σωσίκρεας. Creosotum.

Χημείας προϊόν, ὑπὸ τοῦ Reichenbach τῷ 1832 ἀνακαλυφθέν, συγγενέστατον τῷ φαινελαίῳ. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο πρό τινων ἐτῶν ἐφέρετο

εἰς τὸ ἐμπύριον τὸ ἀπόσταγμα τῆς ὑγρᾶς πίσσης τῶν λιθανθράκων, ὅπερ εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ φαινέλαιον, τὸ καὶ φαινικὸν ὀξὺ καλούμενον· ἀφότου ὅμως εὑρέθησαν καὶ τούτου πλεῖσθ' ὅσαι ἐφαρμογαί, δὲν συγχέονται πλέον αἱ δύο οὐσίαι. Παρασκευάζεται δὲ τὸ δι'ἀποστάξεως τῆς πίσσης τοῦ ξύλου τῆς ὀξύης, (Fagus silvatica L.) ἀλλὰ περιέχεται ἐν τῷ προϊόντι τῆς ξηρᾶς ἀποστάξεως καὶ ἄλλων ξύλων καὶ πολλῶν ἔτι σωμάτων ὀργανικῶν, ἀζωτούχων τε καὶ μή.

Τὴν ὑγρὰν ταύτην πίσσαν ἀποστάξαντες, ἕως οὗ καταναλωθῇ τὸ ἥμισυ, λαμβάνομεν ὑγρὸν ἀπόσταγμα, οὗ τὸ κατώτατον στρῶμα εἶναι ἀκάθαρτον σωσίκρεας· κατεργασάμενοι δὲ αὐτὸ δι' ἀνθρακικοῦ νατρίου καὶ πάλιν ἀποστάξαντες, τὸ δὲ νέον προϊὸν, τὸ δι' ὕδατος καταβυθισθέν, αὖθις ἐνθέντες εἰς κατεργασίαν μετὰ καυστικοῦ κάλεος, ἐν ᾧ διαλύεται τὸ σωσίκρεας, τὴν δὲ διάλυσιν ἀποχωρίσαντες ἐκ τῶν ἀδιαλύτων ἐλαιωδῶν οὐσιῶν καὶ μετὰ προηγηθεῖσαν ἀνάζεσιν ἀρέντες νὰ ἀποψυχθῇ, κατακρημνίζομεν νῦν ἐξ αὐτῆς τὸ σωσίκρεας δι' ἡραιωμένου θειϊκοῦ ὀξέος, καὶ ἀποπλύναντες ἅπαξ καὶ πολλάκις, ἐφ' ὅσον διάλυσις κάλεος μελανοῦται, ἔχομεν αὐτὸ πάντη καθαρόν.

Ὑγρὸν ὑδατόχρουν, ὑποκιτρινίζον διὰ χρόνου καὶ ὑπερυθρίζον, διαυγές, πτητικὸν καὶ αἰθεριῶδες, σφόδρα θλῶν τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτός, ἐλαιῶδες τὴν σύστασιν, Ε. Β. 1,03—1,08, ἀναδίδον ὀσμὴν βαρεῖαν, διαπεραστικὴν καὶ λιγνυώδη, δριμὺ δὲ καὶ καυστικὸν τὴν γεῦσιν. Ζέει ἐν 200—220° Ε., καὶ οὐδέποτε πήγνυται. Εὔφλεκτον, ἀνάπτει καὶ καίει διὰ φλογὸς λιγνυώδους. Διαλύεται ἐν 80 μ. ὕδατος, ἐν δὲ οἰνοπνεύματι, αἰθέρι, χλωροφορμίῳ, θειούχῳ ἄνθρακι καὶ ἐλαίοις κατὰ πᾶσαν ἀναλογίαν. Ἐν διαλύσει κάλεος καυστικοῦ τελείως διαλυτόν.

Τὸ σωσίκρεας δὲν εἶναι σῶμα ἁπλοῦν, ἀλλὰ μίγμα ἄλλοτε ἄλλων χημικῶν σωμάτων, μάλιστα δὲ τοῦ ἱεροξυλελαίου (Guajacol), $C^7H^8O^2$, καὶ τοῦ κρεωσελαίου (Kreosol) $C^8H^{10}O^2$, τοῦ κρησελαίου (Kresol), C^7H^8O, τοῦ φλωρελαίου καὶ ἄλλων ἀναλόγων τῷ φαινελαίῳ σωμάτων· ἐκ δὲ τῶν δύο πρώτων καὶ μόνων σχεδὸν σύγκειται τὸ ἐκ ξύλου ὀξύης ἐν Γερμανίᾳ ἐξαγόμενον, ἐνῷ τὸ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκ πευκοξύλου ἀποσταζόμενον πρὸς τοῖς ἄνω σώμασιν ἐνέχει καὶ φαινέλαιον καὶ κρεσυλικὸν πνεῦμα ἤτοι κρησέλαιον.

Δοκιμασία καὶ ἔλεγχος. Ἐν τοῖς φαρμακείοις συχνότατα φέρεται ἀντὶ σωσικρέατος διάλυσις φαινελαίου· ἀλλ' εὐκόλως διακρίνεται ἐκείνου· διότι μιγὲν μετ' οἰνοπνεύματος, αἰθέρος καὶ θειώδους ἄνθρακος μένει διαυγές. Μιγὲν μετὰ 120 ὕδατος θερμοῦ, ποιεῖ τὸ ὑγρὸν διαυγές. Ἡ διάλυσις αὕτη ἡ ἐν ὕδατι, ψυγεῖσα, πρῶτον θολοῦται, εἶτα δέ, ἀποχωριζομένων σταγόνων τινῶν ἐλαίου, ἀνακτᾶται ἐπὶ μικρὸν τὴν διαύγειαν. Ἀφαιρεθεῖσα τὰς σταγόνας ταύτας ἡ διάλυσις, προσμιγέντος βρωμίου, ἀπολύει ἴζημα ῥητινῶδες, τὴν χροιὰν φαιὸν ἐν τῷ ἐρυθρῷ, προστεθέντος δὲ ἐλαχίστου ὑπερχλωριούχου σιδήρου, θολοῦται καὶ χρώννυται φαιοπράσινος ἢ κυανῆ, ἡ δὲ χροιὰ αὕτη ἀφανίζεται ἐν βραχεῖ· τελευταῖον δὲ γίνεται ἀκάθαρτος ἡ διάλυσις, ἀπολύουσα κροκύδας ὁμοιοχρόους.

Συμμιγὲν τὸ σωσίκρεας μετ'ἰσοβαροῦς διαλύσεως καλίου καυστικοῦ, παρεχέτω μίγμα διαυγές, μήτε μελανίζον τὴν χροιάν, μήτε, ὅταν ἀραιωθῇ ὕδατι πολλῷ, ἀπο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βόλου

λύον μάζας πισσοειδεῖς καὶ δυσόσμους. Συναναταραχθὲν μετ' ἰσοσταθμίου τὸν ὄγκον κολλωδίου, μὴ μεταβαλλέσθω εἰς πηκτήν. Ὄγκοι δύο σωσικρέατος, συναναταραχθέντες μετ' εἴκοσιν ὄγκων καυστικῆς ἀμμωνίας ὑγρᾶς, μὴ ἀποβαλέτωσαν πλέον τοῦ ἡμίσεως ὄγκου. Ἔστω ἀδιάλυτον σχεδὸν ἐν τρισὶν ὄγκοις μίγματος ἐκ 3 μ. γλυκερίνης καὶ 1 μ. ὕδατος.

Φυλασσέσθω ἐπιμελῶς.

Ἡ ἀ ν τ ι σ η π τ ι κ ὴ δύναμις τοῦ σωσικρέατος εἶναι μεγάλη, ἴση ἢ καὶ μείζων τῆς τοῦ φαινελαίου. Ἐν μίγματι 1 $^1/_2$ σωσικ. καὶ 100 ὕδ. ἐντεθὲν κρέας νωπὸν δὲν σήπεται, ἀλλὰ καὶ ἐν 8 ἡμέραις ἀποξηραίνεται τελείως εἰς μάζαν ξηράν, εὔθλαστον, καστανόχρουν καὶ ἡμιδιαφανῆ· καὶ τὸ ἄρτι δὲ ἀρξάμενον σήπεσθαι, ἀνακόπτεται ἀπὸ τῆς σήψεως. Ἐπὶ τῆς ἰδιότητος ταύτης στηρίζεται καὶ τὸ δι' ὑποκαπνισμοῦ ἀποξηραίνειν καὶ διατηρεῖν ἄσηπτα τὰ κρέατα, διότι δηλαδὴ τὰ ἐμπυρευματικὰ προϊόντα τῆς ξηρᾶς ἀποστάξεως τῶν ξύλων (λιγνύος) ἐπικάθηνται ἐπὶ τῶν κρεῶν καὶ διαποτίζουσι ταῦτα.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν. Οἱῶν δήποτε καὶ ἂν ἅψηται ἱστῶν λευκωματούχων καὶ λιπούχων, ἑνοῦται μετ' αὐτῶν τὸ σωσίκρεας, καὶ τὸ μὲν λεύκωμα πηγνύει, τὸ δὲ λίπος ἐκσαπωναῖ, ἅτε ὂν τὴν ἀντίδρασιν ἀλκαλικόν. Οὕτω δὲ γεννᾶται καυσώδης πόνος μετ' ἐσχάρας σποδόχρου, ἧς πέριξ μεθ' ἡμέρας 3—4 συνίσταται ἀφοριστικὴ φλεγμονὴ καὶ βραδεῖα ἀπολέπισις, τῆς ἐμπυήσεως κατ'ἐπιπολήν τε καὶ βραδέως χωρούσης. Ἂν ἅψηται αἱμορροούντων τόπων, στύφει τὴν ῥύσιν τοῦ αἵματος διὰ τὸν αὐτὸν χημικὸν λόγον, δι' ὃν καὶ ἀνακτέλλει τὴν σῆψιν τῶν σαρκῶν, ἤτοι ὡς πηγνῦον τὸ λεύκωμα.

Εἰσπνευσθέντες ἀτμοὶ σωσικρέατος ἐρεθίζουσι σφόδρα τοὺς πνεύμονας καὶ προκαλοῦσι βῆχα, ὑπεραιμίαν ἐν αὐτοῖς, δύσπνοιαν καὶ ἀφθονίαν βλέννης. Ἡ παράτασις τῆς εἰσπνοῆς γεννᾷ *ἀσφυξίαν (ἄπνοιαν) διὰ σπασμὸν τῆς γλωττίδος.

Ἔ σ ω ληφθὲν κατὰ σιτ. $^1/_2$—1, παράγει αἴσθημα ἴδιον καύσου ἐν τῷ στόματι, εὐδιάκριτον καὶ ἐπὶ ἀραιώσεως ἀπὸ 10,000 ὕδατος, ἐν δὲ τῷ στομάχῳ φέρει θάλπος ἐλαφρὸν καὶ παρακινεῖ εἰς ἐρυγὰς ὀζούσας σωσικρέατος. Κατὰ σταγόνας 2—5—10 ἐρεθίζει τὸ στόμα εἰς σιελισμόν· ἂν ἄκρατον ληφθῇ, παράγει ἐσχάρας λευκωπὰς ἐπὶ χειλέων, γλώσσης καὶ γαργαρεῶνος μετὰ πόνων καυστικῶν, κατιόντων μέχρι τοῦ στομάχου, καὶ συνεπαγομένων ναυτίαν καὶ ἔμετον. Ἂν κατὰ σταγόνας 20—30—60 ποθῇ, παράγει γαστρεντερίτιδα, ἔμετον ὑλῶν γαλακτωδῶν ἢ πεπηγυιῶν καὶ αἱματηρῶν, στραγγαλισμόν, πόνους δριμεῖς ἐν ὅλῃ τῇ κοιλίᾳ, διάρροιαν, δίψαν πολλήν, δύσπνοιαν, πλήμμυραν βλέννης ἐν βρόγχοις, ἔκλυσιν τῶν δυνάμεων μεγίστην, κεφαλαλγίαν, κῶμα, ἀναισθησίαν, τρόμον τῶν σκελῶν, σπασμοὺς καθολικοὺς καὶ τὸν θάνατον.

Τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον βίαιον τῆς ἐνεργείας ἐξήρτηται ἐκ τῆς ποιότητος τῶν ἐν

τῷ σωσικρέατι στοιχείων. Διὰ ταῦτα ὁπὲ μὲν 2—5 σταγόνες βιαίως ταράττουσ[ε] τὴν γαστέρα, ὁτὲ δὲ καὶ 20—30 σταγόνες καταπίνονται ἄνευ βλάβης ἐμφανοῦς. Ὁ Elliotson εἶδε γυναῖκα, ἥτις πολλάκις ἔλαβεν ἀβλαβῶς μέχρι 40 σταγόνων, ἀλλὰ μία ἔτι σταγὼν προστεθεῖσα ἔφερεν ἔμετον, ἀναισθησίαν, ζάλην καὶ πολυήμερον κεφαλαλγίαν.

Ἡ νεκροτομὴ δεικνύει καυτηριώδεις ἐσχάρας ἐν στόματι, γαργαρεῶνι, οἰσοφάγῳ καὶ στομάχῳ, γραμμοειδεῖς ἢ ἐν εἴδει νήσων, σποδόχρους, ἐκχυμώσεις πολυπληθεῖς μέν, κατ' ἐπιπολὴν δέ, τὴν ἐν τῷ στομάχῳ βλέννην πεπηγυῖαν, ὑπεραιμίαν ἐν πνεύμοσι μάλιστα καὶ ἐγκεφάλῳ, πάντα δὲ τὰ ὄργανα τοῦ σώματος ἀποπνέοντα ὀσμὴν σωσικρέατος.

Ἀντίδοτα κατὰ τῆς ὀξείας δηλητηριάσεως εἶναι ἡ προπότισις λευκώματος ὠοῦ πολλοῦ καὶ ἠραιωμένου ὕδατι πολλῷ, ἢ γάλακτος, καὶ ἡ μηχανικὴ διέγερσις ἐξεμέσεως πάντων τῶν ἐν τῇ γαστρί, ἐφεξῆς δὲ τὰ ὀπιοῦχα καὶ ἡ ἀφλέγμαντος ἀγωγή.

Ἀναλαμβάνεται εἰς τὴν κυκλοφορίαν τὸ σωσίκρεας ἀπὸ πνευμόνων καὶ ἐντέρων καὶ τραυμάτων, ἀποκρίνεται δὲ ἐκ πνευμόνων μάλιστα καὶ νεφρῶν. Τὰ οὖρα πληθύνονται ἐνίοτε· ἡ πρὸς οὔρησιν ἔπειξις τοὐλάχιστον ἐπέρχεται συχνοτέρα· ἀποπνέουσι δὲ τὰ οὖρα τὴν ὀσμὴν τοῦ σωσικρέατος.

Ἐπὶ ζώων τὸ σωσίκρεας ἐνεργεῖ, ὡς καὶ παρ' ἀνθρώποις, καὶ ἀπὸ γενναίας δόσεως δηλητηριάζει. Ἐγχυθὲν εἰς τὰς φλέβας ζώων θρομβοῖ παραυτίκα τὸ αἷμα, καὶ προκαλεῖ ὀξυτάτην καὶ πολλὴν δύσπνοιαν, τρόμον τοῦ σώματος, σπασμούς, καίτοι οὐχὶ τοσοῦτον σφοδρούς, οἵους τὸ φαινέλαιον, καὶ τὸν θάνατον· οἱ σφυγμοὶ γίνονται ταχεῖς, μικροὶ καὶ διαλείποντες. Ἔσω δοθὲν κατὰ 10—20 σταγόνας ἀποκτείνει κονίκλους, κύνας καὶ γαλᾶς διὰ γαστρεντερίτιδος· ἐν ἅπασι δὲ τούτοις εὑρέθησαν ἡ καρδία καὶ τὰ μεγάλα ἀγγεῖα πλήρη αἵματος, σφόδρα πεπηγότος καὶ μέλανος. Καὶ αὐταὶ τοῦ ἐγκεφάλου αἱ φλέβες ἐνεῖχον αἷμα πεπηγός, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἀγγεῖα τῶν πνευμόνων.

Ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ σωσικρέατος δύω μόνον στοιχεῖα γινώσκομεν ἀκριβῶς, πῶς γεννῶνται, τὴν καυτηρίασιν καὶ τὴν πῆξιν τοῦ αἵματος. Δυνατὸν δ' ἐκ τῆς πήξεως ταύτης τοῦ ἐν τῷ αἵματι λευκώματος νὰ ἐξηγηθῶσι καὶ ἡ δύσπνοια καὶ ἡ νευροπάθεια, καίτοι ἴσως δηλητηριάζει καὶ αὐτὴν τὴν οὐσίαν τῶν νεύρων, πηγνῦον ἴσως πρωτοτύπως τὴν νευρικὴν οὐσίαν ἐν ταῖς ἰσὶ τῶν νεύρων, ἢ κἂν ἁπλῶς στερροτέραν ταύτην ποιοῦν. Ἐκ τῆς πήξεως τοῦ λευκώματος προέρχεται ἐπὶ μέρος καὶ ἡ τοῦ σωσικρέατος ἀναστολτικὴ σήψεων καὶ ζυμώσεων δύναμις· ἐπὶ μέρος δὲ βεβαίως καὶ διότι ἀποκτείνονται τὰ ἐγχυματικὰ ζωύφια καὶ πάντες οἱ μικροσκοπικοὶ μήκυτες καὶ σπόροι, τὰ

διεγερτήρια τῶν ζυμώσεων. Τὸ Paramycium θανατοῦται ὑπὸ σωσικρέατος κεκραμένου μεθ' ὕδατος 220-πλασίονος. Τὴν κυκλοφορίαν ἐρεθίζει ὡς σῶμα πτητικόν· φερόμενον δὲ νὰ ἀποκριθῇ διὰ πνευμόνων καὶ δέρματος καὶ νεφρῶν, παρακινεῖ τὰς διακρίσεις τούτων ἁπάντων. Ἄδηλον, εἰ αὐξάνει τὴν πίεσιν τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀρτηριῶν, καὶ εἰ ἐντεῦθεν ἡ ἔντασις τῶν διακρίσεων.

Ἐνέργεια ἰαματική. Στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἰσχαίμου, τῆς στυπτικῆς καὶ τῆς ἀντισηπτικῆς δυνάμεως τοῦ φαρμάκου. Καὶ ὡς ἴσχαιμον μὲν ἀνύει πρὸς αἱμορραγίας ἐκ τῶν πνευμόνων καὶ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, ὅταν αὐταὶ μὴ συνοδεύωνται ὑπὸ τοπικῆς φλεγμονῆς. Διαμνημονευτέον ὅμως, ὅτι βαρὺ τὸ φάρμακον καὶ χαλεπόν, πονήρως δὲ ἀνέχονται αὐτὸ οἱ νοσοῦντες. Καθ' αἱμορραγιῶν τῶν πνευμόνων καὶ τῶν τοῦ στομάχου ἐξ ἑλκῶν διατιτραινόντων καὶ χρονίων εὕρομεν τὸ σωσίκρεας ταχύεργον καὶ ἔξωθεν προσβληθὲν κατὰ τὸν τόπον, τὸν ἀντιστοιχοῦντα τῷ πάθει, ὅτε δυνατὸν νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι ἐνεργεῖ καὶ ὡς περισπαστικόν. Ἴσως ἐνεργεῖ καὶ ὡς ἴσχαιμον ἐπὶ τοπικῆς προσβολῆς δι' ἀνακλαστικῆς στενώσεως τῶν ἀγγείων. Ἀλλ' ἴσως καθ' αἱμορραγιῶν τῶν πνευμόνων ἐνεργοῦσι καὶ οἱ ἀτμοὶ τοῦ σωσικρέατος, οἱ συνεισπνεόμενοι τῷ ἀέρι. Ὅτι ὅμως ἐνεργεῖ εἶναι βέβαιον.

Ὡς φάρμακον δὲ στυπτικὸν ἀνύει πρὸς χρονίους καταρρους τῶν βρόγχων καὶ τῶν πνευμόνων καὶ τοὺς ἐκ φυματιώσεως μὲν καὶ σπηλαίων, πολλῷ δὲ μᾶλλον τοὺς ἐκ διατάσεως τῶν βρόγχων, ὅταν δηλαδὴ τὸ προϊὸν αὐτῶν ἦναι οὐ μόνον πολύ, ἀλλὰ καὶ κάκοσμον καὶ δύσχρουν=σηπεδονώδες· ἀλλ' οὐδέποτε ἐπιληστέον, ὅτι τὸ φάρμακον ἐρεθίζει τὰ πεπτικὰ ὄργανα, καὶ ὅτι μικρὸν ἢ οὐδόλως πολλάκις γίνεται ἀνεκτὸν τοῖς ἀρρώστοις. Εὐλογώτερον ἴσως ἐνθάδε ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ εἰσπνοαί, ὅπως καὶ αἱ τοῦ τερεβινθίνου ἐλαίου, ἂν οἱ ἄρρωστοι ἀνέχωνται αὐτάς, μὴ δυσπνοοῦντες ἐπὶ τῇ χρήσει μηδ' ἐκτραχυνόμενοι τὸν βῆχα. Πάντως ὅμως ἀπαιτεῖται ἐξέτασις ἀκριβής, ἵνα ἀποκλεισθῇ πᾶσα τῶν πνευμόνων φλεγμονή. Ὡς στυπτικὸν παρηγγέλθη καὶ πρὸς καταρρους χρονίους τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, δι' οὓς καὶ ἐφ' ὧν αἱ τροφαὶ ἔν τε τῷ στομάχῳ καὶ τοῖς ἐντέροις ἐμβάλλονται εἰς ταχεῖαν ὄξισιν καὶ σῆψιν. Ὅπου διεγνώσθη τοῦτο ἐκ τῆς σήψεως καὶ ὀσμῆς τῶν διεκφορουμένων ἄνωθεν καὶ κάτωθεν, ἐκεῖ τὸ σωσίκρεας, ἐπιτηδείως δοθέν, ἀνέστειλε τὴν σῆψιν ταχύτερον καὶ τῶν πικρῶν καὶ δεψωδῶν, ὡς πολλάκις ἐπειράθησαν ἄλλοι τε καὶ ἡμεῖς αὐτοί, εἰ καὶ ἡ ὠφέλεια εἶναι πολλάκις κἀνταῦθα μόνον παρηγορική, μὴ αἱρομένης διὰ τοῦ φαρμάκου καὶ τῆς γενετείρας αἰτίας· ἀλλ' ὅμως καλὸν καὶ τὸ ἀναστεῖλαι ἐπὶ ποσὸν τὴν σῆψιν τῶν

τροφῶν, ἕως οὗ τὸ τοπικὸν πάθος τραπῇ ἐπὶ τὸ βέλτιον. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον παρηγγέλθη καὶ πρὸς τὰς ἑλκώσεις τῶν ἐντέρων, τὰς μετὰ τύφους καὶ δυσεντερίας καὶ τὴν χυλέραν αὐτήν, ὅταν καὶ ὅπου δυσυπόστατος καὶ αὐτόχρημα σηπεδονώδης ἡ ὀσμὴ τῶν ἀπέπτων ὑποχωρημάτων. Παρηγγέλθη καὶ κατὰ τῆς χολεροειδοῦς ἐμετοδιαρροίας τῶν παιδίων, τῆς θερινῆς, ὄντως δὲ ἀνύει κατ' αὐτῆς, καθ' ἃ καὶ ἡμεῖς ἐπειράθημεν πολλάκις· δεῖται μόνον πολλῆς προσοχῆς, ἵνα μὴ ἐρεθίσῃ ὑπὲρ τὸ μέτρον.

Ἐκ πολλῆς καὶ παρὰ φύσιν σήψεως καὶ ζυμώσεως τῶν τροφῶν ἐν τῷ στομάχῳ προέρχονται πολλαὶ ὀξυχυμίαι καὶ πυρώσεις καὶ ἔμετοι, συνιστάμεναι καὶ ἐπὶ χρονίων καταρρων ἁπλῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ στενώσεων τοῦ πυλωροῦ καὶ ἐπὶ σαρκίνης, Sarcina ventriculi. Κατὰ τῶν ἐμέτων λοιπὸν τούτων τὸ σωσίκρεας εὑρέθη ἐκ τῶν κρατίστων φαρμάκων· ὠφέλησε δέ ποτε καὶ πρὸς τοὺς ἐμέτους τῶν μεθύσων καὶ τοὺς τῶν θαλασσοπορούντων.

Ὡς ταινιοκτόνον ἐνεργεῖ καθ' ἑαυτό τε καὶ μετὰ κικίνου ἐλαίου βεβαίως μέν, πονήρως δὲ διὰ τὸ λίαν δύσληπτον καὶ ἄγαν ἐρεθιστικὸν τοῦ ἐντερικοῦ σωλῆνος. Διὸ καὶ ἡ χρῆσις αὐτοῦ κατὰ τῶν ταινιῶν ἐγένετο νῦν σπανιωτάτη ἢ καὶ τελείως παρημελήθη, ἀφοῦ καὶ τὰ σπέρματα τῆς κολοκύνθης ἀποκτείνουσι τὰς ταινίας ἀκινδύνως τε καὶ βεβαίως.

Εὐχρηστότερον εἶναι τὸ σωσίκρεας ἐξωτερικῶς ὡς τε ἴσχαιμον καὶ ὡς στυπτικὸν καὶ ὡς ἀντισηπτικόν. Ἐφαρμόζεται δὲ ὡς ἴσχαιμον πρὸς αἱμορραγίας περιφερικάς, τὰς ἐκ δηγμάτων βδελλῶν ἢ ἐξ ἑλκῶν σηπεδονωδῶν, ἕως καὶ αὐτῶν τῶν καρκίνων κτλ. Ὡς στυπτικὸν προσβάλλεται εἰς περιορισμὸν ἀφθόνων πυωδῶν, ἰχωρωδῶν καὶ σηπεδονωδῶν ἀποκρίσεων· ὡς πολέμιον τῆς σήψεως ἐν ἕλκεσι κακοήθεσιν, ἀτόνοις, τυλώδεσι, δυσαπουλώτοις, καρκινωματώδεσι κτλ.· ὡς καυστικὸν κατ' ἐπιπολὴν πρὸς χρόνια τοῦ δέρματος πάθη λεπιώδη καὶ βλατιδώδη, καὶ πρὸς κνήφας δὲ καὶ ψώρας καὶ ὀζέα κονδυλώματα καὶ ἥλους τῶν ποδῶν κτλ., καὶ ὡς ἐκτρωτικὸν ἐρυσιπελάτων. Προσβάλλεται δὲ εἰλικρινὲς καὶ ἄκρατον, ἐμβρεχομένης τῷ σωσικρέατι γραφίδος λεπτῆς καὶ ἐπιφερομένης ἐπὶ τῶν πεπονθότων τόπων, ἢ κεκραμένον μεθ' ὕδατος (δρ. 1 μετ' οὐγ. 2—4 ἀπεσταγμένου ὕδατος)· ἢ ἐπιχύνεται ἢ ἐγχύνεται, κεκραμένον ὡς ἄνω, εἰς ὠτορροίας κτλ· ἢ ἐκβρέχεται μοτὸς καὶ προστίθεται ὅπου δεῖ, οἷον πρὸς τερηδόνας τῶν ὀστῶν· τὰς δὲ ὀδονταλγίας, ἐφαρμοζόμενον διὰ βάμβακος μετὰ προσοχῆς, θεραπεύει, διότι πηγνύει τὸ λεύκωμα, ἢ καυτηριάζει τὴν νευρικὴν ἶνα, τὴν ἀπογεγυμνωμένην καὶ ἀλγοῦσαν.

Δίδεται ἔσω κατὰ σταγ. $^1/_2$—1—2 ἑκάστοτε, κατὰ σταγόνας 4 δι' ἡμέρας ἐν μίγματι βλεννώδει ἢ ἐν γαλακτώμασι κοινοῖς, ἢ καὶ εἰς καταπότια μετὰ γλισχράσματος κόμμεος ἀραβικοῦ καὶ κόνεως γλυκυρρίζης.

Εἰς εἰσπνοὰς ἐφαρμόζεται (1:4 ὕδατος ἀπεσταγμένου) τὸ σωσίκρεας, εἰσπνεομένων τῶν ἀτμῶν αὐτοῦ ἐξ ἁπλοῦ δοχείου, ἢ ἐξ ὑγροθλάστιδος συσκευῆς.

*Ὕδωρ σωσικρεατοῦχον, Aqua Creosoti s Aqua Binelli. Creosotum solutum. 1 μ. σωσικρέατος συμμίγνυται μετὰ 100 μ. ὕδατος ἀπεσταγμένου. Τεθολωμένον· ἐν χρήσει εἰς διακλύσματα, ἐμβροχάς, ἐπιπλύσεις, ὡς ἰσχαιμον προχείρως ἐκ τῶν φαρμακείων παρεχόμενον. Ἀβλαβὲς διὰ τὴν μεγάλην ἀραίωσιν.

*Πνεῦμα σωσικρέατος, Spiritus Creosoti, 1:3 οἰνοπνεύματος issimi. Ἐμβραχεὶς βάμβαξ ἐντίθεται ἐν τῷ κοίλῳ τετερηδονισμένων ὀδόντων, καὶ ταχυεργεῖ.

Φαινικὸν ὀξὺ ἢ φαινέλαιον.

Acidum phenicum s. phenylicum s. carbolicum s. Phenolum. $=C^6H^6O$, ἢ C^6H^5, OH.

Εὑρίσκεται ὀλιγοστὸν ἐν τοῖς οὔροις τῶν προφάγων, ἵππων μάλιστα καὶ ὁμάλεων, ἐν τῷ καστορίῳ, πολὺ δὲ ἐν τοῖς προϊοῦσι τῆς ξηρᾶς ἀποστάξεως τοῦ ξύλου καὶ ἰδίως τοῦ τῶν κωνοφόρων ὡς καὶ ἐν τῇ βαρείᾳ πίσσῃ τῶν γαιανθράκων. Τὰ προϊόντα ταῦτα, συμμιγέντα καυστικῷ νάτρῳ καὶ συγκατεργασθέντα ἐν ὑδροχλωρικῷ ὀξεῖ, ἀποκαθαίρονται ὑπεράνω χλωριούχου ἀσβεστίου, ὅτε ἀπολύεται τὸ φαινέλαιον ἀκάθαρτον. Καθαίρεται δὲ διὰ κλασματικῆς ἀποστάξεως, καὶ συλλέγεται τὸ μέχρις 190° ἀπολῃρθὲν ὑγρὸν καὶ καθαρὸν φαινέλαιον, ὅπερ ἄνυδρον ὂν κρυσταλλοῦται εἰς πρίσματα ὀξυκατάληκτα, μακρά, ἄχροα ἢ μόλις ὑπερυθρίζοντα, ἐν θερμ. 42° τηκόμενα, ἐν δὲ 25—30° Ε. διαρρέοντα, ὅταν ἀναμυζήσωσιν ὑγρότητα ἐκ τῆς ἀτμοσφαίρας, εἰς ὑγρὸν ἄχρουν, σφόδρα φωτοθλαστικόν, ὡς 1,106 Ε. Β., σωσικρέατος ἔχον ὀσμήν, γεῦσιν δὲ καυστικωτάτην, καὶ ζέον ἐν 180° Ε.· ἀποτελεῖ δὲ τὸ οὐσιωδέστατον στοιχεῖον τοῦ ἀγοραίου νόθου σωσικρέατος. Ὅλως καθαρὸν σκευάζεται, ὅταν σπειραϊκὸν ὀξὺ συναποσταχθῇ μεθ' ὑδροξειδίου βαρύου ἢ καὶ ἀσβεστίου.

Χημικῶς ἐξεταζόμενον τὸ φαινικὸν ὀξύ, τὸ καὶ φαινυλικὸν οἰνόπνευμα καὶ ὑδροξυβενζέλαιον καλούμενον, ἀνήκει εἰς σειράν τινα ὁμολόγων προϊόντων ξηρᾶς ἀποστάξεως ξύλων, τῶν ἐξ αὐτοῦ φαινελαίων καλουμένων, ἅτινα εἶναι πνεύματα τῶν ἀρωματικῶν καλουμένων ὑδρογονανθράκων, ἐξ ὧν καὶ παράγονται δι' ἀντικαταστάσεως 1 ἀτ. Η ὑπὸ τῆς ῥίζης OH. Εἶναι δὲ πνεύματα, διότι, ὡς ἐκεῖνα, σχηματίζουσιν αἰθερικὰς ἑνώσεις, διακρίνονται δ' αὐτῶν, ὡς μὴ παράγοντα οὔτε ἀλδείδια οὔτε ὀξέα. Ἐπειδὴ δὲ σχηματίζουσι μετὰ Κ καὶ Να ἁλοειδεῖς ἑνώσεις, ἄλλως κοινὰς καὶ τοῖς πνεύμασιν, ἐξελήφθησαν ἄλλοτε ὡς ὀξέα. Τὸ φαινικὸν ὀξὺ εἶναι λοιπὸν ἐσφαλμένον ὄνομα τοῦ φαινελαίου.

Δοκιμασία. Μάζα οὐδετέρα, ἄχρους ἢ ὑπερυθρίζουσα, ἰδιοφυὴς τὴν

ὀσμὴν ἀλλ'οὐχὶ καὶ δυσάρεστος, καυστική, πτητική, συγκειμένη ἐκ λεπτοφυῶν καὶ ὀξυκαταλήκτων κρυστάλλων, ἐν 35—41° διαρρέουσα εἰς ὑγρὸν σφόδρα, ὁρῶν τὸ φῶς, E. B. 1,060, ἐν θερμότητι 180—184° ζέον, καιόμενον διὰ φλογὸς λευκῆς ἄνευ ὑπολείματος, διαλυτὸν ἐν 20 ὕδατος, ἐν ὅσῳ δήποτε οἰνοπνεύματι, αἰθέρι, χλωροφορμίῳ, γλυκερίνῃ, θειούχῳ ἄνθρακι καὶ διαλύσει καυστικοῦ νατρίου.

Εἴκοσι μ. τοῦ ὀξέος, διαλυθεῖσαι ἐν δέκα οἰνοπνεύματος, ἀφοῦ προστεθῇ ἓν μ. διαλύσεως ὑπερχλωριούχου σιδήρου, ποιήτωσαν μίγμα ἀκαθάρτως πράσινον, ὅ, καὶ διὰ 1000 μ. ὕδατος ἀραιωθέν, λαμβάνει χροιὰν ὡραίως ἰώδη, ἱκανῶς σταθεράν.

Τὸ βρώμιον καὶ ἐν διαλύσει, γενομένῃ ἐξ ἑνὸς μέρους φαινικοῦ ὀξέος ἐν 50,000 μ. ὕδατος, κατακρημνίζει ἴζημα λευκόν, κροκυδῶδες.

Φυλασσέσθω ἐπιμελῶς.

Πλὴν τοῦ κρυσταλλικοῦ τούτου καὶ φαρμακώδους φέρει ἡ Γ. Φ. καὶ φαινέλαιον ἀκατέργαστον, Acidum phenylicum crudum, ὑγρὸν μελανίζον ἐν τῷ ἐρυθρῷ, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον διαυγές, βαρύοσμον καὶ ἐμπυρευματικόν, ὀλίγον ἐν ὕδατι, πλεῖον ἐν οἰνοπνεύματι, κατὰ τὸ μέγιστον διαλυτὸν ἐν κονίᾳ καυστικοῦ νάτρου ζεούσῃ. 100 γρ. αὐτοῦ περιέχουσι κατ' ἐλάχιστον 50 μ. καθαροῦ καὶ κρυσταλλικοῦ φαινελαίου.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Ἄρτι εἰσαχθὲν τὸ φάρμακον εἰς τὴν θεραπευτικὴν ὑπὸ τοῦ Lister ὡς ἀντισηπτικόν, ἐξητάσθη μὲν μεθ' ἁμίλλης ὑπὸ τῶν ἁπανταχοῦ φαρμακολόγων καὶ παθολόγων, οὐ μὴν ἐλευκάνθη περὶ τὰ καθ' ἕκαστον μετ' ἐπιτυχίας ἀνταξίου πρὸς τοὺς μόχθους τῶν πειραματιστῶν.

Καὶ πρῶτον μὲν βέβαιον, ὅτι πήγνυει τὸ λεύκωμα τῶν ὠῶν, ἂν μεθ' ὕδατος κατ' ἀναλογίαν 5 : 100 συναναταραχθῇ. Ἂν ἡ ἐν ὕδατι διάλυσις ἦναι ὡς 1—3 : 100 ἢ καὶ ὀλιγώτερον, οὔτε τὸ λεύκωμα πήγνυται, οὔτε ἡ ζωϊκὴ κόλλα. Ἡ πῆξις αὕτη, ἂν συμβῇ ἐν τῷ ψύχει, δὲν εἶναι πρᾶξις χημική, ἀλλ' ἀνάμιξις μηχανικὴ τοῦ φαινελαίου μετὰ τοῦ λευκώματος· διὸ καὶ ἀπεκπλύνεται τὸ ὀξὺ ἐκ τοῦ πήγματος δι' ὕδατος, τὸ δὲ λεύκωμα τότε περιπίπτει εἰς σῆψιν καὶ ζύμωσιν τὴν συνήθη· ἀλλ' ἂν ἡ πῆξις συμβῇ ἐν θερμότητι, ἐνδεσμεύεται τὸ ἀνθρακέλαιον καὶ δὲν ἐκπλύνεται. Τὸ γάλα, (ἡ τυρικὴ καὶ τὸ λεύκωμα) ὡς καὶ ἡ αἱμοσφαιρίνη πήγνυνται ἐν διαλύσει τοῦ φαινελαίου (5 %). Ἐν ἀκράτῳ ὀξεῖ ἐξοιδαίνουσι τὰ γαλακτοσφαίρια, χωρὶς νὰ διαφθείρωνται.

Ἂν διαλυθὲν ἐν ὕδατι ἢ οἰνοπνεύματι ὡς 1 : 3—5 ἐνσταλαχθῇ εἰς σωρὸν αἱμοσφαιρίων, συρρέουσι ταῦτα εἰς πομφόλυγας διαυγεῖς, καὶ ἀποτιθέμενα τὴν ἐρυθρὰν χροιὰν μεταβάλλονται μετά τινα χρόνον εἰς μάζαν γαλακτοχρόως τεθολωμένην κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Neumann παρατηρηθέντα· κατὰ δὲ τὸν Bill τὰ αἱμοσφαίρια διὰ βαθμιαίας προσθήκης φαινελαίου σμικρύνονται καὶ συρρικνοῦνται, ὁ δὲ πυρὴν τούτων διχάζεται ἢ ἐνσφίγγεται κλεψυδροειδῶς. Ἴνες κυτταρώδους ἱστοῦ καὶ

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐλαστικαί, ἐξ ἀραιῶν διαλύσεων οὐδόλως ἀλλοιούμεναι, γίνονται μὲν σαρκιώδεις καὶ εὐδιάρρηκτοι, ὅταν ἐντεθῶσιν ἐν διαλύσει πυκνῇ, ἀλλ' οὔτε τότε διαλύονται, κἂν ἑβδομάδας ὅλας παραμείνωσιν ἐν αὐτῇ καὶ ἐν 40° Ε. Ἂν δέσμαι μυϊκῶν ἰνῶν ἐντεθῶσιν ἐν διαλύσει τοῦ φαινελαίου ἐν ὕδατι ἢ οἰνοπνεύματι (1 : 3—5), τὰ μὲν πρῶτα προφαίνονται αἱ ἐγκάρσιοι τῶν ἰνῶν γραμμαὶ σαφέστεραι, ὕστερον ὅμως συγχέονται αἱ ἶνες, γίνονται διαφανεῖς, καὶ μετὰ 24 ὥρ. σκληρύνονται, χωρὶς νὰ βλαβῶσι τὴν ὑφήν. Ἂν νεύρων ἶνες ἐντεθῶσι, διαλύεται καὶ ἐξαφανίζεται ὁ μυελώδης ἄξων αὐτῶν.

Ἐπισημοτέρα καὶ μᾶλλον διαφέρουσα ἡμῖν εἶναι ἡ δρᾶσις τοῦ περιέργου ὑγροῦ ἐπὶ τῶν αἰτίων καὶ τῶν προϊόντων καὶ τῆς καθ' ἑαυτὴν σήψεως καὶ ζυμώσεως οὐσιῶν φυτικῶν τε καὶ ζωϊκῶν, ἤτ' οὖν ἐπὶ τῶν ὠργανωμένων ζυμωμάτων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἀλλοιώσεων ὀργανικῶν οὐσιῶν. Κατὰ τὰς παμπληθεῖς παρατηρήσεις πάντων τῶν νεωτέρων φαρμακολόγων καὶ πειραματιστῶν τὰ βακτήρια καὶ τὰ δονάκια, τὰ συνισταμένα ἐν οὐσίαις ὀργανικαῖς σηπομέναις, καταστρέφονται δι' 0,1 % φαινικοῦ ὀξέος. Ἐν τοῖς τεχνητοῖς φυτωρίοις βακτηρίων ἀναστέλλεται μὲν ἡ ἀνάπτυξις τῶν νεοπλασμάτων διὰ προσθήκης 0,2—0,5 φαινελαίου, ἀλλὰ κατὰ κράτος ἀναιρεῖται ὁ πολλαπλασιασμὸς τούτων μόνον ἐπὶ τῇ προσθήκῃ 4 %. Ἐγχυματικὰ ζωΰφια ἀποκτείνονται δι' 1 % τοῦ ὀξέος. Σπόροι μυκήτων κωλύονται τὴν βλάστησιν δι' 0,06 %, οἱ τοῦ ἰδρῶτος δι' 1 %, μύκητες ζυμώσεως ἀποτίθενται τὴν ζυμωτικὴν αὐτῶν δύναμιν δι' 0,2 %, ἐν 24ώρῳ κατεργασίᾳ. Ἡ τοῦ γάλακτος ζύμωσις βραδύνεται ἤδη καὶ ἂν ἐντεθῇ τὸ φαινέλαιον ὡς 1 : 300—500, τέλεον δὲ ἀναστέλλεται, ἂν ἐντεθῇ ὡς 1:265. Ὁμοίως βραδύνεται ἢ καὶ τέλεον ἀνακόπτεται καὶ ἡ καταλυτικὴ δύναμις τοῦ σιέλου ἐπὶ τῶν ἀμυλωδῶν καὶ σακχαρωδῶν, ὅταν προστεθῇ τὸ φαινέλαιον κατ' οὐσίαν, βραδύνεται δὲ ἢ ἀναστέλλεται ἀφ' ὁμοίας πυκνώσεως καὶ ἡ γένεσις τῶν πεπτώνων. Γίνονται δὲ πάντα ταῦτα, διότι τὸ φάρμακον διαφθείρει χημικῶς ἢ ὅπως ἄλλως τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν πάσης ζυμώσεως, τοὺς μικροσκοπικοὺς ἐκείνους σπόρους ἢ μύκητας ἢ μονάδας, κατὰ δὲ τὰς συγκριτικὰς παρατηρήσεις τῶν νεωτάτων πειραματιστῶν ἀντιτάσσεται τῇ σήψει καὶ ζυμώσει γενναιότερον μὲν τοῦ ὀξικοῦ ἀργιλλίου καὶ τοῦ ὑπερχλωριούχου μαγγανίου καὶ τοῦ ἀρσενικώδους ὀξέος καὶ τοῦ θειϊκοῦ σιδήρου, ὁμοιοδυνάμως δὲ τῷ χρωμικῷ ὀξεῖ, τῷ θειϊκῷ χαλκῷ καὶ τῷ χλωριούχῳ ἀσβεστίῳ, ἔλαττον δὲ τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου.

Ἂν τεθῇ ἐν πύῳ προσφάτῳ, εἴτε ἀγαθῷ, εἴτε καὶ ἄρτι διαφθειρομένῳ, καὶ κατὰ 5 %, εἶτα δὲ ἐγχυθῇ ὑπὸ τὸ δέρμα κονίκλων, οὔτε κατὰ

Δημόσιο Κεντρικό Εκκλησιαστικό Αρχείο Βέροιας

τὸν τύπον τῆς ἐγχύσεως γίνεται διαπύησις, οὔτε ἐμπυαιμία γεννᾶται· ἀλλ' ἂν ἀναμιγῇ κατ' ἀναλογίαν ὡς 1:100 ἢ καὶ ἐλάσσονα, τότε συνίσταται τελεία ἐμπυαιμία, πλὴν ἢ ὅταν τὸ πῦον ὕλως πρόσφατον καὶ ἀγαθὸν καὶ ἄσηπτον· ἂν δὲ τὸ πῦον διεφθορὸς καὶ σηπεδονῶδες, τότε οὔτε κατὰ 5 % προστεθέντος τοῦ φαινελαίου, ἀναστέλλεται ἡ σῆψις. Ἂν ἐν ὕδατι διαλυθῇ τὸ φαινέλαιον ὡς $^1/_2$—1 : 100, ἐντεθῇ δὲ πῦον, πρῶτον μὲν καταβυθίζονται ταχέως τὰ πυοσφαίρια, εἶτα δὲ μετατρέπονται εἰς σωρία κοκκίων, καὶ τὸ τελευταῖον μετατρέπονται εἰς ὑγρὸν ἰξῶδες, ἐν ᾧ, ἐπισταλαχθέντος καὶ ἄλλου φαινελαίου, τελείως ἐξαρανίζονται, χημικῶς συντιθέμενα μετ' αὐτοῦ. Ἐν τοῖς οὖροις ἐντεθὲν ὡς 1—2 % ἀναστέλλει τελείως τὴν σῆψιν τῶν οὔρων· μετὰ τὴν ἐξαέρωσιν ὅμως τοῦ φαινελαίου ἐπαναλαμβάνεται αὖθις ἡ ζύμωσις καὶ ἡ σῆψις.

Βέβαιον λοιπόν, ὅτι ἀναστέλλεται ἡ ζύμωσις καὶ σῆψις ἐν μὲν ταῖς φυτικαῖς οὐσίαις διὰ καταστροφῆς τῶν σπόρων καὶ μυκήτων, ἐν δὲ ταῖς λευκωματοειδέσι διὰ αὐτῆς τε ταύτης τῆς διαφθορᾶς τῶν μικροσκοπικῶν ζωυρίων καὶ μονάδων καὶ δονακίων καὶ τῶν λοιπῶν πολυωνύμων νεοπλασμάτων πάσης σήψεως, καὶ διὰ τῆς πήξεως τοῦ λευκώματος, ἐν ᾧ ἐμμένει δεδεσμευμένον τὸ φαινέλαιον χημικῶς καὶ διὰ χρόνου. Ἀλλ' εἰ ἀναστέλλεται ἡ σῆψις καὶ ἐκλείπει ἑπομένως ἡ τῆς κακοσμίας πηγή, δὲν φαίνεται ὁμοίως ἀναιρουμένη καὶ ἡ κακοσμία οὐσιῶν φυτικῶν, ἡ φυσική, παρ' ἐνίοις δὲ καὶ ἡ ἐξ ἀποσυνθέσεως προηγμένη, διότι δὲν διαφθείρονται τὰ ὀδμηρὰ τούτων στοιχείων ὑπὸ τοῦ φαινελαίου, π. χ. ἐν τῷ ναρδικῷ ὀξεῖ ἢ τῇ προπυλαμίνῃ, ἢ τῇ δριμελαίνῃ, ἢ τῷ μηδικῷ σιλφίῳ ἢ τοῖς σκορόδοις, ἢ ἐν λευκώματι, ἐφ' οὗ ἐπέδρασε τὸ κάλι καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καθὰ σημοιεῖ ὁ Husemann καὶ ὁ Bill. Μεταβῶμεν νῦν ἀπὸ τῶν ἐν ἀψύχοις πειραμάτων ἐπὶ τοὺς ὑγιεῖς ἱστούς.

Ἐπὶ τοῦ δ έ ρ μ α τ ο ς τεθὲν τὸ πυκνὸν φαιν. καίει κατ' ἐπιπολὴν διὰ πήξεως τοῦ λευκώματος καὶ ποιεῖ κηλίδα λευκήν, μόλις ἐπανεστηκυῖαν, ἀλγεινὴν τὸ κατ' ἀρχάς, εἶτα ἀναίσθητον, ἧς πέριξ γεννᾶται κύκλος ὀλεγμονῆς ὑπέρυθρος· ἀλλ' ἀναισθησία ἐν τῇ λευκῇ ἐσχάρᾳ δὲν συνίσταται, συμμιγέντος τοῦ φαινελαίου μετὰ γλυκερίνης· εἶναι ὀλιγοστή, συμμιγέντος μετ' ἐλαίων κοινῶν ἢ ἁπλοῦ ὕδατος· τελεία δὲ συμβαίνει, προδιϋγρανθέντος τοῦ δέρματος δι' ἡραιωμένου ὀξικοῦ ὀξέος· γίνεται δὲ ταχυκαύτη, ὥστε δύνασαι νὰ διακεντήσῃς ἢ καὶ νὰ ἐντάμῃς ἐκεῖ τὸ χόριον εἰς σχάσιν π. χ. ὄγκων ἀλγεινῶν ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου πόνου. Ἡ ἐκ τῆς ἐπικαύσεως ἐσχάρα διαφέρει τῆς ἀπὸ τοῦ σωσικρέατος, καθότι δὲν ἐμπυίσκεται, ἀλλὰ μελανίζουσα μικρὸν συμπίπτει ἔπειτα καὶ συρρικνοῦται, ἀναπινομένου τοῦ ἐλαφροῦ ὁροῦ τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα, καὶ ἀπορρολιδοῦται κατὰ στρώματα· ἢ, ἀκάτου καὶ διὰ χρόνου ἐπιτε-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θέντος τοῦ φαρμάκου, ἀποταριχεύεται καὶ ἐκπίπτει μετά τινας ἡμέρας δι' ἀφοριστικῆς φλεγμονῆς. Ἂν ὑπὸ τὸ δέρμα ἐγχυθῇ τὸ φαινέλαιον εἰς διάλυσιν πυκνήν, γεννᾶται βλατὶς παχεῖα καὶ μελανωπή, περιβεβλημένη ἅλωνα οἰδηματώδη, ἐκπίπτουσα δὲ διὰ σφακέλου μετά τινας ἡμέρας ὡς ἐσχάρα διαφανής. Ἂν ἐγχυθῇ πολὺ ὑπὸ τὸ δέρμα, ἢ καὶ ἐπ' αὐτοῦ προσβληθῇ διὰ χρόνου, ἡ ἐσχάρωσις ἔστιν ὅτε συνίσταται τοσοῦτον βαθεῖα, ὥστε ἐπὶ τῶν δακτύλων π. χ. ἐκπίπτουσιν αἱ φάλαγγες ὡς ἀπ' ἐμφράξεως τῶν ἀγγείων καὶ στάσεως τῆς κυκλοφορίας. Λύτὰ ταῦτα, βιαιότερα δέ, συμβαίνουσι καὶ ὅταν προσβληθῇ τὸ φάρμακον ἐρ' ἑλκῶν ἢ καὶ βλεννογόνων ὑμένων. Πήγνυται τὸ λεύκωμα τότε, λευκωπὸς δὲ γίνεται ὁ τόπος τῆς προσβολῆς, ὕστερον δὲ διὰ τὴν συρροὴν πλείονος αἵματος ἢ τὴν ἀπόπτωσιν ἢ ἀποτριβὴν τοῦ πεπηγότος λευκώματος ἢ τῶν ἐπιθηλίων γίνεται ἐρυθρότερος, ῥύσεις δὲ πύου καὶ βλέννης στύρονται, δεψεῖται δὲ τὸ χόριον εἰς βάθος ἄλλοτ' ἄλλο καὶ σκληρύνεται. Ἐκ τῶν ἑλκῶν δέ, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐκ δέρματος ἀπογεγυμνωμένου τῆς ἐπιδερμίδος, παρετηρήθη ταχεῖα ἀνάπωσις τοῦ φαρμάκου, δοῦσα ἀορμὴν πολλάκις καὶ εἰς δηλητηρίασιν, ἧς τὸ πρῶτιστον φαινόμενον εἶναι, ὅτι τὰ οὖρα γίνονται μελανωπὰ ἢ πρασινίζοντα, καὶ εἴτε ἀμέσως ἀποκρίνονται τοιαῦτα, ἢ γίνονται τοιαῦτα ὥρας τινὰς μετὰ τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ποτε δὲ καὶ ἀπολύονται μετὰ τεινεσμοῦ ὡς ἀπὸ τοῦ σωστικρέατος, καὶ περιέχουσι καὶ λεύκωμα· ἡ ὄρεξις ἐξασθενεῖ τότε κατὰ κράτος, ἐπέρχεται ναυτία καὶ ἔμετος ἔστιν ὅτε ἐπιμονώτατος, αἱ δυνάμεις δ' ἐκλύονται, καὶ συμβαίνουσι πάνθ' ὅσα ῥηθήσονται πλατύτερον ἐφεξῆς. Ἀναπίνεται δὲ τὸ φαινέλαιον καὶ ὅταν ἐπὶ δέρματος ὑγιοῦς ἀπολύτως ἢ σχετικῶς, ὡς ἐπὶ τῶν ψωριώντων, ἐπιτριβῇ κατ' ἔκτασιν καὶ πολύ, ὅτε καὶ δηλητηριάζει. Ὁ Kochler εἶδε τὸν θάνατον ἐπελθόντα ἐν ὀλίγοις λεπτοῖς ὥρας ἐξ ἐπιτριβῆς οὐγγίας φαινελαίου, ἡρκιωμένου ὕδατι πολλῷ, ἐπὶ δέρματος ψωριῶντος. Ἐθανατώθη καὶ ἄνθρωπος ἐπιτρίψας τὸ φάρμακον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς εἰς θεραπείαν κηρίων· ὥστε χρεία πολλῆς προσοχῆς. Ὁ Hoppe-Seyler ἀναγράφει ἄνδρας δύο, ἀλλήλοις ἐπιτρίψαντας ἀλοιφὴν ἰσχυρὰν ἐκ φαινελαίου κατὰ ὥρας. Ἐνῷ δὲ ἀνετρίβοντο, ἀνεβόησεν ὁ μέν, ὅτι μεθύει, ἐφεξῆς δὲ καὶ ὁ ἕτερος, ὅτι πάσχει ταὐτὰ καὶ ἰζέως ἀλγεῖ κατὰ τὴν τριβομένην χώραν. Ἐπὶ τῇ κραυγῇ τῶν ἀνδρῶν δραμόντες ἄλλοι εὗρον ἀμφοτέρους ἀναισθήτους καὶ κρατοῦντας στερρῶς τὰ προκείμενα, ἵνα μὴ ἀνατραπῶσιν. Ὁ μὲν τῶν ἀνδρῶν ἀπέθανεν ἐν βραχεῖ, ὁ δὲ ἠτιᾶτο διάτασιν ἐν τῷ κρανίῳ, εἶτα ζάλην, μεθ' ἣν ἐνέπεσεν εἰς κῶμα.

Ἐπὶ βλεννοῦμένων τὸ φαινέλαιον μέρει ἐπικαυσιν ζωηρὰν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διὰ πῆξιν τοῦ λευκώματος, ἡ δὲ λευκωπὴ ἐσχάρα ἀποφολιδοῦται κατὰ μικρὸν καὶ λεληθότως, εἰ μὴ συνέστη βαθεῖα. Οἱ ἐπιχρισθέντες τόποι ἀναισθητοῦσιν. Εἰς πνευσθετσαι ἀναθυμιάσεις τοῦ φαινελαίου πυρακινοῦσιν εἰς βῆχα, ὡς αἱ τοῦ σωσικρέατος. Ἡ παράτασις τῆς εἰσπνοῆς φέρει δύσπνοιαν τὸ μὲν δι' ὑπερβάλλοντα ἐρεθισμὸν τοῦ βλεννογόνου τῶν πνευμόνων καὶ διὰ σπασμὸν τῆς γλωττίδος, τὸ δὲ διὰ καθολικὴν ἐνέργειαν ἐκ τῆς ἀναπόσεως.

Ἔσω ληφθὲν τὸ φαινέλαιον κατὰ σιτ. 2—3 τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας εἴτε κεκραμένον εἴτε ἄκρατον, γεννᾷ ἐν τῷ στόματι καῦσον σωσικρεατικόν, ἐρυγὰς βαρυόσμους, θάλπος προκάρδιον, ἐνίοτε δὲ καὶ ναυτίαν· εἶναι ὅμως καὶ οἱ κατὰ μικρὸν ἐθιζόμενοι εἰς τὸ φάρμακον, ὥστε νὰ λαμβάνωσιν 3—4κις τῆς ἡμέρας ἀνὰ 10—15 σταγόνας, καὶ ταῦτα ἐφ' ἡμέρας ἐπαλλήλους, χωρὶς οὐδὲν ἄξιον λόγου νὰ πάθωσιν οὔτ' ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι οὔτ' ἀλλαχοῦ. Ὁ Kohns παρετήρησεν 20έτη νέον πιόντα ἐν 55 ἡμέραις 78 γράμματα φαινελαίου ἄνευ οὐδεμιᾶς βλάβης· κάκιστα δὲ καὶ τάχιστα διατίθενται γυναῖκες, καὶ ἔτι μᾶλλον παιδία.

Κατὰ σιτ. 20—30 (1—2 γραμ.) δι' ἡμέρας ληφθὲν διαταράσσει συνήθως τὸ σῶμα ἐπικινδύνως διά τε τῆς τοπικῆς καὶ διὰ τῆς καθολικῆς ἐνεργείας, ἤτοι φέρει ναυτίαν, ἔμετον, μετὰ δὲ 8—10′ ὥρ. κεφαλαλγίαν νύσσουσαν καὶ καρηβαρίαν, αἴσθημα καυσώδες κατὰ τὸν θώρακα, κόπωσιν τῶν ἄκρων πολλήν, ἱδρῶτας πολλοὺς καὶ ψυχρούς, παρακοπάς, ταπείνωσιν τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος, ἀραίωσιν καὶ ἀδυναμίαν σφυγμῶν. Ὡς δὲ ταχέως γεννῶνται τὰ φαινόμενα ταῦτα, οὕτως ἀφανίζονται πάλιν ἐν βραχεῖ, ἤτοι μεθ' $^1/_2$—1 ὥρ. Ἀλλ' ἂν ληφθῇ ἔτι πλεῖον, κατὰ δραχ. 1—2—4, δηλητηριάζει, περιπίπτοντος τοῦ ἀνθρώπου παραχρῆμα εἰς λιποθυμίαν καὶ ἀναισθησίαν πλήρη καὶ δή καὶ παραλυτικήν. Τὸ πρόσωπον γίνεται ἱπποκράτειον, ἡ ἀναπνοὴ ῥέγχουσα, οἱ σφυγμοὶ μικροὶ καὶ ταχεῖς, ἢ ἀραιοὶ καὶ διαλείποντες καὶ νηματώδεις καὶ μύουροι, ἡ ἴρις διαστέλλεται ὁτέ, συστέλλεται ἄλλοτε, τὸ δέρμα ψύχεται, καλυπτόμενον ὑπὸ κολλώδους ἱδρῶτος, ὁ ἄνθρωπος περιπίπτει ἀναισθησίᾳ κωματώδει, ἐν ᾗ ὁ θάνατος ἐνίοτε ἐν $^1/_4$—50 ὥρ. Ὁ Danion λαβὼν 0,5 σφόδρα ἠραιωμένου φαινικοῦ ὀξέος, οὐδὲν ἔπαθε· λαβὼν δὲ 1,0, ἔσχεν ἐρυγὰς καὶ ἠσθάνθη προκάρδιον θάλπος καὶ ζάλην ἐλαφράν· λαβὼν δὲ 4,0 εἰς 3 δόσεις διῃρημένον, ἠσθάνθη ἐλαφροὺς σπασμοὺς τῶν γαστροκνημίων καὶ ἐλαφρὰν ταπείνωσιν τῆς θερμοκρασίας. Ἐν τοῖς οὔροις ἦν λεύκωμα οὐδέν. Ἂν τὸ φάρμακον ληφθῇ κατὰ γράμ. 6—8 ἠραιωμένον διὰ πολλοῦ ὕδατος, ἐλαττοῖ τὴν ἐν τῷ στόματι καὶ γαργαρεῶνι εὐαισθησίαν ὡς τὸ ἀκόνιτον, καὶ ψύχει ὡς τὰ αἰθέρια ἔλαια καὶ ὁ ἡδύοσμος καὶ εἴ τι τοιοῦτον. Δὲν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σημειοῦται τόσον σπάνιος ὁ θάνατος ἀπὸ φαινελαίου. Ὁ Frietberg εἶδε νέον εὔρωστον, ἀποθανόντα ἐν 12′ ὥρ. μετὰ τὴν πόσιν 8,5 γραμ. φαινικοῦ ὀξέος, διαλελυμένου ἐν γλυκερίνῃ.

Ἡ νεκροτομὴ δηλητηριασθέντων ἀνθρώπων δεικνύει γλῶσσαν, φάρυγγα, οἰσοφάγον καὶ στόμαχον λευκά, ὑπόσκληρα, ἐρρυτιδωμένα, ὡς εἰ ἐδεψήθησαν κατ' ἐπιπολήν. Ἐν τῷ στομάχῳ καὶ τοῖς ἐντέροις ἡ ἀλλοίωσις αὕτη παρατηρεῖται οὐχὶ συνεχής, ἀλλὰ κατὰ γραμμὰς καὶ ταινίας ἢ κηλίδας, ὧν πέριξ ἐνίοτε καὶ ὑπεραιμία. Ἧπαρ, σπλὴν καὶ ἐγκέφαλος πλήρη αἵματος μέλανος· πνεύμονες ὁμοίως, ἔστιν ὅτε καὶ ἡπατωμένοι. Ἡ σῆψις ἐπέρχεται ἐν τῷ νεκρῷ συνήθως βραδεῖα.

Ἀντίδοτα κατὰ τῆς δηλητηριάσεως ἄμεσα μὲν εἶναι κένωσις τῶν ἐν τῷ στομάχῳ διὰ γαστραντλίας μετὰ προποτίσιν λευκώματος πολλοῦ ἢ γάλακτος κοινοῦ καὶ γάλακτος ἀσβέστου ἢ σεσακχαρωμένης ἀσβέστου. Διὰ τοῦ τελευταίου φαρμάκου ἰάθησαν ζῶα, πιόντα τετράκις τοσοῦτον φαινέλαιον, ὅσον ἤρκει εἰς δηλητηρίασιν αὐτῶν. Καλὸν εἶναι καὶ τὸ θειϊκὸν νάτριον· διότι, ἂν συνδυθῶσι ζώῳ τινὶ φαινέλαιον καὶ θειϊκὸν νάτριον, γίνεται ἐν τῷ σώματι φαινυλικὸν θειϊκὸν ἅλας, ὅπερ οὐδαμῶς δηλητήριον· αὐτὸ τοῦδε ποιοῦσι καὶ ἄλλα θειϊκὰ ἅλατα ἀλκαλικά. Ἔμμεσα βοηθήματα εἶναι πάντα τὰ ἀναληπτικά.

Τὰ συμπτώματα τῆς δηλητηριάσεως τροποποιοῦνται ἐπὶ ποσὸν οὐ μόνον ἐκ τοῦ ποσοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς καθαρότητος, ἢ μή, τοῦ σκευάσματος. Τὸ γνήσιον, τὸ χημικῶς καθαρὸν φαινέλαιον οὐδέποτε φέρει παρὰ τοῖς ἀνθρώποις σπασμούς, ἐνῷ τὸ ἀκάθαρτον γεννᾷ τοιούτους καὶ συχνοὺς καὶ βαρεῖς. Συνήθως ὂν τὸ ἀκάθαρτον δραστικώτερον τοῦ γνησίου, ἀποδείκνυται ἄλλοτε ἀδρανέστερον κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Th. Huseman, καθ' ὅσον δηλαδὴ ἐπὶ τῆς ἀποστάξεως ἐκ γαιανθράκων ἀζωτούχων ὁτὲ μὲν προσαναμίγνυται πυρέλαιον (Pyrol), τότε δὲ τὸ σκεύασμα ἡπιώτερον, ὁτὲ δὲ ἀνιλίνη καὶ βάσεις πυριδινικαί, ἐξ ὧν τὸ σκεύασμα γίνεται κακοηθέστερον ἑαυτοῦ. Τροποποιεῖται ὅμως καὶ ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ στομάχου, εἰ ἀνελήφθη τὸ φάρμακον διὰ τοῦ στόματος. Ὅσῳ κενώτερος ὁ στόμαχος, τόσῳ βιαιοτέρα ἡ τοπικὴ δρᾶσις καὶ ταχυτέρα ἡ ἀνάποσις, ὅσῳ δὲ μᾶλλον πεπληρωμένος τροφῶν, τόσῳ ἀσθενεστέρα ἡ δρᾶσις.

Πολλὰ ἐγένοντο καὶ τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα διὰ φαινελαίου. Ὡς τὰ ἐγχυματικὰ ζωύφια, οὕτως ἀποκτείνει τοῦτο καὶ σκώληκας καὶ ζῶα ἀρθρωτά, καὶ ἂν ἄλλως τε σφόδρα ἠραιωμένον προσβληθῇ κατ' αὐτῶν. Κακῶς διατίθενται, μάλιστα δὲ καὶ ἀποκτείνονται ζῶα ψύχραιμα ἢ καὶ πτηνὰ καὶ μαστοφόρα. Βατράχοις ἐγχυθὲν εἰς τὸν στόμαχον κατὰ γρ. 0,2—03, ἐπήνεγκε παραχρῆμα ἔμετον στραγγαλιώδη καὶ ἀνησυχίαν πολλὴν καὶ ριπτασμὸν ὡς ἀπὸ πόνου πολλοῦ, εἶτα κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων παραλυτικὴν καὶ κῶμα, πολλάκις δὲ καὶ σπασμοὺς τῶν ἄκρων, ἤδη τοῦ κώματος ἐναρχομένου, κατ' ἀνάκλασιν μὲν τὸ κατ

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βόλος

ἀρχὰς ἐπὶ ἐρεθίσει τοῦ δέρματος, ὕστερον δὲ καὶ αὐτομάτους, ἐνῷ αἱ προαιρετικαὶ κινήσεις ἦσαν λίαν ἀσθενεῖς ἢ καὶ τελέως παράλυτοι· μετὰ 24 ὥρ. ἐπῆλθεν ὁ θάνατος. Η τ η ν ο τ ῖ ς ἐγχυθὲν εἰς τὸν στόμαχον ἢ ὑπὸ τὸ δέρμα φέρει, ὡς εἴδομεν καὶ παρὰ τοῖς βατράχοις, σπασμοὺς κλονικοὺς καὶ τετανικούς· ὅμοιοι δὲ σπασμοὶ λαμβάνουσι καὶ τὰ μαστοφόρα, ἀποτελοῦντες τὸ οὐσιωδέστατον σύμπτωμα τῆς ὀξείας τῶν ζώων διὰ φαινελαίου δηλητηριάσεως, καὶ διαστελλόμενοι τῶν ἐκ στρυχνίνης ἢ καὶ ἄλλων δηλητηρίων ἀλκαλοειδῶν διὰ τῆς συμπαρομαρτούσης ἀκινησίας, τῆς τοῦ σώματος ψύξεως, καὶ τῆς ἀραιώσεως τῶν παλμῶν τῆς καρδίας.

Μ α σ τ ο φ ό ρ ο ι ς εἰςβιβασθὲν εἰς τὸ σῶμα ὅθεν δήποτε, φέρει τὸ πρῶτον μαρμαρυγώδη σπασμωδίαν τῶν μυϊκῶν ἰνῶν, μάλιστα ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐγχύσεως, εἶτα τρόμον ὅλου τοῦ σώματος καὶ ἀνησυχίαν καὶ ταχύπνοιαν, ἐπὶ δὲ τούτοις καθολικοὺς σπασμοὺς μετὰ σιελισμοῦ καὶ δακρυρροίας, διαστολὴν τῆς ἴριδος, ἔντασιν πολλὴν τῆς πιέσεως τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀρτηριῶν ἐν καιρῷ τῶν σπασμῶν, ὕστερον ἐπιστροφὴν ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν, ἐνῷ διαμένει ὁ τόνος τῶν ἀγγείων ἐπὶ μακρὸν ὁ αὐτός· ὅταν δὲ τρέπωνται τὰ πράγματα ἐπὶ τὴν τελευτήν, φέρει κατάπτωσιν τῆς πιέσεως τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀγγείων. Αἱ μικραὶ ἀρτηρίαι κατὰ Nothnagel εὐρύνονται, οὕτω δὲ εἰςρέει ἀκοπώτερον καὶ πλεῖον τὸ αἷμα εἰς ταύτας, αἱ δὲ φλέβες πρήσκοντα. Καθ' ὅσον δὲ ἐγγίζει ὁ θάνατος, ἐπιφαίνεται κυάνωσις, ἡ ἀναπνοὴ γίνεται ἐπιπόλαιος, βραχεῖα, ἀνώμαλος, οἱ κλόνοι ἀραιοῦνται, ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος καταπίπτει πολλάκις κατὰ 6—7° Ε., αἱ δυνάμεις ἐξαντλοῦνται, τὰ δὲ ζῶα θνήσκουσιν ἐξ ἀπνοίας καὶ παραλύσεως καθολικῆς. Κόνικλοι θανατοῦνται διὰ γραμ. φαινελαίου, γαλαῖ διὰ γράμ. 1—2, κύνες διὰ γράμ. 2—5. Ἐπέρχεται δὲ ὀξύτατος ὁ θάνατος, ἂν ἐγχυθῇ τὸ φάρμακον εἰς τὰς φλέβας, καὶ ἐπέρχεται ἐστιν ὅτε καὶ πρὶν ἢ ῥθάσωσι νὰ ἐκραγῶσι σπασμοί. Ἂν ἐπιζήσωσι τοῖς σπασμοῖς τὰ ζῶα, πάσχουσιν ἐνίοτε ἐπὶ τῆς ἀναῤῥώσεως ὀφθαλμίαν ἤτοι κερατίτιδα καὶ συνδεσμίτιδα σφοδράν, ἄλλοτε πνευμονίαν, ὑφ' ἧς καὶ ἀπόλλυνται ὕστερον, ἢ γαστρίτιδα. Τὸ αἷμα εὑρίσκεται βαθύχρουν ἐπὶ βραδείας δηλητηριάσεως δι' ἄπνοιαν, ῥοῶδες, ἀνωμάλως διανενεμημένον ἐν τῷ σώματι, πολὺ δ' εὑρίσκεται μάλιστα ἐν κρανίῳ καὶ ἥπατι καὶ σπληνί.

Ὅτι ἀ ν α π ί ν ε τ α ι τὸ φαινέλαιον ἀναλλοίωτον, οὐδεμία ἀμφιβολία, ἀφοῦ εὑρέθη ἐν τῷ αἵματι, τῷ σπληνί, τοῖς νεφροῖς καὶ τῷ ἐγκεφάλῳ. Εὑρέθη ἐν τοῖς οὖροις τὸ πλεῖστον, ἔλαττον ἐν τοῖς διαχωρήμασιν, ἐφεξῆς ἐν τῷ ἐκπνεομένῳ ἀέρι, ἔτι ὀλιγώτερον ἐν τῷ ἱδρῶτι καὶ ἐν τῷ γάλακτι. Ἀναπίνεται δὲ ῥᾷστα μὲν καὶ τάχιστα, ὅταν ὑπὸ τὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δέρμα ἐγχυθῇ ἡρκιωμένον ὕδατι, ἵνα μὴ θρομβώσῃ· τὸ λεύκωμα κατὰ τόπον, δεύτερον δὲ ἐκ τοῦ ὀρθοῦ ἐντέρου, εἶτα ἐκ τοῦ στομάχου καὶ ἐφεξῆς ἐκ τοῦ δέρματος τοῦ γυμνοῦ τῆς ἐπιδερμίδος καὶ ἐκ τῆς ἐπιφανείας ἑλκῶν, τελευταῖον δὲ καὶ ἐκ τοῦ ὑγιοῦς δέρματος, ὅταν πολὺ καὶ ἐπὶ πολλῆς ἐπιφανείας ἐπαλειφθῇ. Ἀναπίνεται δὲ καὶ ἐκ τῶν ὀρογόνων χιτώνων καὶ ἐκ τοῦ τῶν πνευμόνων βλεννοϋμένος, ὅταν ἐξηερωμένον εἰςπνευσθῇ. Πῶς ἐν τῷ αἵματι ἐγκυκλοφορεῖται, ἄδηλον· ἀλλ' ἀφοῦ εὕρηται ἀκέραιον πολλαχοῦ τοῦ σώματος, ὡς ἄνω ἐσημειώθη, συνάγομεν εὐλόγως, ὅτι δὲν ὑπεροξειδοῦται οὔτε καταφλέγεται ἢ ἀποσυντίθεται, οὔτε ἀλλάσσει ὑπόστασιν ἐν τῷ σώματι, τοὐλάχιστον οὐχὶ ὅλον. Ἂν τελείως κατεστρέφετο ἐν τῷ αἵματι, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ οὔτε ὡς φάρμακον οὔτε ὡς δηλητήριον διὰ ποσοῦ τοσοῦτον εὐτελοῦς. Μέρος λοιπὸν κυκλοφορεῖται ἀναλλοίωτον καὶ ἀποκρίνεται ἐκ πνευμόνων καὶ ν ε ρ ρ ῶ ν, μέρος δὲ ἄλλο πάλιν πιθανόν, ὅτι μετασχηματίζεται εἰς τὴν οὐσίαν ἐκείνην τὴν πρασινωπὴν ἢ μελανωπήν, ἥτις τοσοῦτον περιέργως χρωματίζει τὰ οὖρα, τὴν ἰνδικάνην. Ἐσημειώσαμεν δηλαδὴ ἀνωτέρω, ὅτι τὰ οὖρα ἀνθρώπων, εἰς ὧν τὸ σῶμα εἰςῆλθε φαινέλαιον, γίνονται πρασινωπὰ μέν, ὅταν ἀναποθῇ τὸ φάρμακον ἐκ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, ἅμα τῷ ἐκκρίνεσθαι ἢ μετά τινα χρόνον· ἀναποθέντος ὅμως ἐκ τραυμάτων ἢ ἑλκῶν, ἢ ἁπλῶς ἐκ τοῦ δέρματος, γίνονται καπνόχροα (φαιὰ) ἢ καὶ τελέως μέλανα, ἢ καὶ ἐρυθρά. Πιστεύεται, ὅτι ἐν τοῖς οὔροις τὸ φαινέλαιον ἐκκρίνεται ἡνωμένον μετ' ἀλκαλίων κατ' ἄλλους, ὅτι μεταμορφοῦται εἰς κινόνην ἢ ὑδροκινόνην (Chinon). Καθ' Huseman μετασχηματίζεται ἐν τῷ αἵματι εἰς οὐσίαν τινὰ αἰθεριώδη, ἀφ' ἧς δι' ὑδροχλωρικοῦ καὶ θειϊκοῦ ὀξέος παράγεται αὖθις φαινελαιον· τὴν δὲ οὐσίαν ταύτην ἀποκαλοῦσί τινες ρ α ι ν ε λ α ι ο π ο ι η τ ι κ ή ν, εἶναι δὲ αὕτη θ ε ι ι κ ὸ ν ὀ ξ ὺ φ α ι ν υ λ ι κ ό ν, ἐφ' ὅσον ὡρίσθη σαφῶς μέχρι τοῦδε.

Ἐκκρίνεται δὲ τὸ φαινέλαιον ἐκ τῶν νεφρῶν ἤδη καὶ $^1/_2$ ὥραν ἀπὸ τῆς λήψεως· ὥστε ἀθροιστικὴ ἐνέργεια ἀπὸ τοῦ φαρμάκου δὲν συμβαίνει, οὔτε δὲ καὶ συμβαίνει χρονία δηλητηρίασις. Μετὰ 2—3 ὥρ. τὸ φαινέλαιον εὑρίσκεται ἐν τῷ ἥπατι τῶν κυνῶν καὶ τοῖς νεφροῖς καὶ τῷ ἐγκεφάλῳ, ὡς οὐσία φαινελαιοποιητική, καθ' ἃ ἐπειραμάτισεν ὁ Huseman ἐπὶ ζώων.

Ἀφοῦ δὲ τοσοῦτον ὀλίγα, καὶ ταῦτα καθ' ὑπόθεσιν μόνον, γινώσκομεν περὶ τῆς τοῦ φαινελαίου ἐν τῷ σώματι μετασχηματίσεως ἢ τύχης, εὐνόητον, ὅτι οὐδεμίαν θ ε ω ρ ί α ν περὶ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν, ἀναπαύουσαν κατὰ πάντα. Τοῦτο μόνον συνάγομεν ἐκ τῶν πειραμάτων ἐπί τε ἀνθρώπων καὶ ζώων ὡς πόρισμα ἀναμφίλε-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κτον, ὅτι ἀναστέλλει ἐπὶ μακρὸν σήψεις καὶ ζυμώσεις, ὅπου ἂν ἀμέσως ἅψηται ὕλης ὀργανικῆς ζώσης ἢ τεθνηκυίας, καὶ ὅτι ἀναποθὲν καὶ ἀψάμενον τῶν νεύρων παραλύει ταῦτα αἰσθητικά τε καὶ κινητήρια, εἴτε δι' ἀμέσου δικποτίσεως ἐν τῷ τόπῳ τῆς προσβολῆς, εἴτε διὰ τῆς ἐγκυκλοφορήσεως ἐν τῷ αἵματι καὶ ἅψεως τῶν νευρικῶν κέντρων. Παραλύει δὲ τὰ νεῦρα ὁτὲ μὲν προερεθίζον, ὅταν μάλιστα ὀλίγον ἀναποθῇ, ὁτὲ δὲ ἀμέσως καὶ ἄνευ προδιεγέρσεως. Ἔχει δὲ ἡ ἐπὶ τῶν νεύρων δρᾶσις πολύ τι τὸ ἀνάλογον πρὸς τὴν τοῦ οἰνοπνεύματος, ἤτοι πρῶτον μὲν ἐρεθίζεται ἡ κυκλοφορία καὶ ἡ ἀναπνοὴ μικρὸν καὶ ἀπὸ μικροῦ, ἔπειτα δέ, ἐντεινομένης τῆς ἐνεργείας καὶ ἀπὸ πλείονος, ἐπέρχεται παράλυσις τῶν ἀναπνευστικῶν κέντρων, τῶν ἐν τῷ προμήκει ἢ τῇ γεφύρᾳ τοῦ Ὀυαρολίου, ἐπομένως δὲ ἐξασθένησις καὶ ἀραίωσις τῶν ἀναπνευστικῶν κινήσεων. Τὰ μεγάλα ἡμισφαίρια παραλύονται, ὅθεν τὸ κῶμα· ὁ ῥαχίτης ὁμοίως, ὅθεν ἡ ἐξασθένησις καὶ ἡ παράλυσις πῶν προαιρετικῶν κινήσεων· ἔπειτα ἀναιρεῖται ἡ αἰσθητικότης τοῦ δέρματος, καὶ ἄρα παραλύονται αἱ ὀπίσθιαι συζυγίαι τοῦ ῥαχίτου· ἡ πίεσις τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀρτηριῶν ἐλαττοῦται, ἐνῷ αὐξάνει ἡ ἐπὶ τῶν φλεβῶν ὡς ἐπὶ πάσης ἀσφυξίας, ἐξ ἧς δή που κἀνταῦθα ὁ θάνατος. Οἱ σπασμοί, οἱ παρατηρούμενοι ἐν τοῖς δηλητηριασθεῖσι ζώοις, φαίνονται προϊόντες κατ' ἀνάκλασιν ἐξ ἀρχικῆς ὑπεραισθησίας τῶν νευρικῶν κέντρων, τοῦ ῥαχίτου εὐδιεγέρτου καταστάντος ἐν ἀρχῇ, ὕστερον δὲ παραλυομένου τελείως. Εἰ ἀμέσως παραλύεται ὁ μῦς τῆς καρδίας ἐκ μεγάλων δόσεων, καθ' ἃ ἐδίδαξάν τινες, διὰ παραλύσεως τῶν ἐν τῇ καρδίᾳ κινητικῶν κέντρων, ἢ δι' ἀμέσου προσβολῆς τῶν μυϊκῶν ἰνῶν αὐτῆς, ἄδηλον, ὡς καί, εἰ καὶ ἡ ἀλλήρειος ἐρεθισιμότης τῶν μυϊκῶν ἰνῶν ἀναιρεῖται ὑπὸ τοῦ φαινελαίου.

Ἐνέργεια ἰαματική. Ἐκ τῶν ἄνω καθαρὰ προκύπτει πᾶσα λογικὴ ἔνδειξις τοῦ φαρμάκου, τοῦ τοσοῦτον ἀπασχολοῦντος νῦν τὸν ἰατρικὸν κόσμον καὶ τοσαύτας ἐλπίδας, τινὰς καὶ χιμαιρικάς, ὑποθάλψαντος καὶ ὑποθάλποντος εἰσέτι ἀλλαχοῦ τε καὶ παρ' ἡμῖν.

Καὶ ἔσω μὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς τὸ σωσίκρεας πρὸς ἀναστολὴν σήψεων καὶ ὀξυχυμιῶν καὶ ζυμώσεων ἐν στομάχῳ καὶ ἐντέροις, καὶ νὰ ἄρῃ τοὺς ἐντεῦθεν ἐμέτους καὶ διαρροίας· δὲν ἐξενίκησεν ὅμως χρῆσις τοιαύτη τὴν παρομοίαν χρῆσιν τοῦ σωσικρέατος. Ἐβεβαίωσε μάλιστα ἡ κλινικὴ παρατήρησις, ὅτι τὸ σωσίκρεας εἶναι ἀνυσιμώτερον τοῦ φαινελαίου ἐνθάδε· ὥστε οὐδὲν τὸ κέρδος τῆς θεραπείας ἐκ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ ὁμοιοδυνάμων ἢ ἀναλόγων φαρμάκων, καὶ μάλιστα σποράδην μέχρι τοῦδε τὴν ὠφέλειαν μεμαρτυρημένων.

Παρηγγέλθη ἔσω, καὶ τοῦτο μάλιστα μετὰ στόμφου πολλοῦ, πρὸς

τὰς ἐμπυαιμίας, τὰς ὅθεν δήποτε, εἴτ' ἐξ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, εἴτ' ἐκ τραυμάτων, εἴτ' ἐκ μάλεως, εἴτε ἐξ εὐλογιῶν, εἴτ' ἐκ δήγματος ὄφεων καὶ τῶν τοιούτων· ἀλλ' ἡ παραγγελία προῆλθε μᾶλλον ἐκ θεωρητικῶν λόγων, ὡς ἀπὸ φαρμάκου δηλαδὴ ἀνακόπτοντος τὴν ζύμωσιν καὶ σῆψιν ὀργανικῶν οὐσιῶν. Γίνεται μὲν ἡ ἀνακοπὴ τῶν σήψεων καὶ ζυμώσεων ἐν τῷ πειράματι, ὅταν κατὰ ῥητὴν ἀναλογίαν προστεθῇ τὸ φαινέλαιον εἰς τὰς ζυμωτικὰς ἢ ζυμωσίμους καὶ σηπομένας οὐσίας· ἀπὸ τοῦ πειράματος τούτου ὅμως μέχρι τῶν συμβαινόντων ἐν τῷ σώματι πολλὴ ὑπάρχει ἡ ἀπόστασις καὶ ἡ ὁδός. Ἵνα ἀποκωλυθῇ σῆψις καὶ ζύμωσις ἐν τῷ αἵματι, πρέπει νὰ προστεθῇ εἰς τοῦτο κατὰ τὴν ἀναλογίαν τὴν ἐν τῷ πειράματι, ἤτοι ὡς 1 : 300· καὶ ἄρα, εἰ τὸ αἷμα εἶναι ὡς λίτραι 10 κατ' ἐλάχιστον ὅρον, πρέπει νὰ εἰσβιβασθῇ εἰς αὐτὸ ὡς $^1/_{30}$ λίτρας φαινελαίου, οἷον ἤθελεν ἀποκτείνει παραχρῆμα διά τε τοπικῆς φλεγμονῆς καὶ διὰ παραλύσεως τῶν νευρικῶν κέντρων· διὰ σταγονίων δὲ διαλύσεως φαινελαίου νὰ φαντασθῇ τις, ὅτι ἰσχύει νὰ ἀναστείλῃ τὰς σηψαιμίας καὶ ἐμπυαιμίας, πρέπει νὰ ἔχῃ ἁπλοϊκωτάτην τὴν πίστιν εἰς τὴν δύναμιν τῶν φαρμάκων καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ἀνεμάννειον. Ἐπέρχεται δ' ἔπειτα καὶ ἡ κλινικὴ πεῖρα συμμαρτυροῦσα περὶ τῆς ἀδυναμίας τοῦ φαρμάκου, ἄλλων τε πολλῶν καὶ ἡμῶν αὐτῶν οὐδὲν ἀπονεμένων ἐξ αὐτοῦ. Πρὸς τὰς ἐμπυήσεις τῶν πνευμόνων, τάς θ' ἁπλᾶς καὶ τὰς ἐκ φυματίων, παρήγγειλεν αὐτὸ πρῶτος καὶ διεσάλπισεν ὡς θαυματουργὸν ὁ Marcet, κατὰ σιτ. 5—10 διδοὺς δι' ἡμέρας ἠραιωμένον ὕδατι πολλῷ. Ἐδοκίμασαν ἄλλοι τε τὸ φάρμακον κατὰ τῆς φυματιώσεως, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν τῷ νοσοκομείῳ Πειραιῶς καὶ ἀνὰ τὴν πόλιν· ἀλλ' ἄνθρακες ὁ θησαυρός. Ἐνίοτε μάλιστα ἀνήγαγε τὸ αἷμα ἐκ τῶν πνευμόνων ἀθρόον. Προεταθη καὶ ἡ ἔγχυσις τοῦ φαρμάκου εἰς τὸν ὑποδόριον ἱστὸν τῶν φυματιώντων παρ' ἡμεδαποῦ ἰατροῦ· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐντεῦθεν ὠφέλεια ὑπῆρξεν ἴση τῷ μηδενί, καθ' ἃ εἴδομεν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ φυματιώντων, οὕτω θεραπευομένων. Ἄγγλοι ἰατροὶ διεφήμισαν τὸ φαινέλαιον κατὰ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν, ὡς νόσου οὐσιαστικῶς ζυμωτικῆς, ὁ δὲ Jessier βεβαιοῖ, ὅτι διὰ 5—6 σιτ. καθ' ἡμέραν λαμβανομένων ἐθεράπευσε 33 $^0/_0$ τῶν πυρεσσόντων. Ἡμεῖς δοκιμάσαντες τὸ φάρμακον ἐν τῷ Νοσοκομείῳ Πειραιῶς ἅπαξ καὶ δὶς καὶ πολλάκις, οὐδὲν παρετηρήσαμεν ἀπ' αὐτοῦ ἀγαθὸν οὔτε βέβαιον· ὥστε ματαιόσχολον θεωροῦμεν πᾶσαν τοιαύτην ἐφαρμογήν· καὶ νῦν δέ, ὅτε γράφομεν ταῦτα, θεραπεύσαντες τρεῖς διὰ φαινελαίου (20—30 σιτ. δι' ἡμέρας) ἐν τῷ νοσοκομείῳ, οὐ μόνον ἀδρανὲς εὕρομεν τὸ φάρμακον, ἀλλὰ παρ' ἑνὶ ἐξετράπη ὁ πυρετὸς ἐπὶ τὰ τυφῶδες, καίτοι ὢν ἐν ἀρχῇ εἰλικρινέστατος διαλείπων. Ἐθεραπεύθη-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σαν δὲ πάντες δι' ὑποδορίων ἐνέσεων τῆς κινίνης. Ἐδόθη καὶ κατὰ τοῦ σφακέλου τῶν πνευμόνων καὶ κατὰ βρογχιτίδων πεπαλαιωμένων μετὰ πύώδους καὶ σηπεδονώδους ἀποκρίματος, ὅπου δηλ. παραγγέλλεται καὶ τὸ σωσίπυρεας καὶ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς ἀποκρινόμενον ἐκ τῶν πνευμόνων καὶ ἀντιτασσόμενον τῇ σηπεδονώδει διαφθορᾷ τῶν ἱστῶν καὶ φλεγμάτων· ἀλλὰ κατὰ μὲν τοῦ σφακέλου τῶν πνευμόνων εἴς τε εἰσπνοὰς ἀχνωμάτων καὶ ἔσω οὐδὲν φαίνεται πλέον τῶν εἰσπνοῶν τοῦ τερεβινθίου ἐλαίου ἀνῦον, τῶν τοσοῦτον συχνῶν ἐνθάδε, καίτοι βεβαιοῦντος τοῦ Leyden, ὅτι εὗρεν ἐξ αὐτοῦ μείζονα τὴν ὠφέλειαν, ἢ ἐκ τῶν τοῦ τερεβινθελαίου εἰσπνοῶν· κατὰ δὲ τῶν σηπεδονωδῶν βρογχιτίδων, νόσου οὐσιωδῶς μακρᾶς καὶ χρονίας, εὐστοχώτερον εἶναι ν' ἀντιτάξωμεν αὐτὸ εἰς εἰσπνοὰς ἐξαχνωμάτων, ἢ ἔσω ἀπὸ τοῦ στομάχου, ἅτε διὰ χρόνου παραβλάπτον τὴν πέψιν. Παρηγγέλθη ὁμοίως καὶ πρὸς ἐμπυητικὰς κυστίτιδας καὶ νεφρίτιδας ἔσω τε καὶ δι' ἐνέσεως διαλύσεως λίαν ἠραιωμένης (1:300)· ἀλλ' ἡ πεῖρα οὔπω ἐμαρτύρησε βέβαιόν τι περὶ τῆς ἐκ τῶν προτέρων δεδικαιολογημένης χρήσεως, τῆς ἐνθάδε.

Τοὐναντίον εὐρυτάτη νῦν ἐξετάθη ἡ ἐξωτερικὴ χρῆσις τοῦ φαινελαίου, εἰσηγησαμένου τοῦ ἰταλοῦ Bottoni, κατ' ἐξοχὴν δὲ τοῦ ἄγγλου Lister, τὰ μὲν ὡς φαρμάκου παρασιτοκτόνου, τὰ δὲ ὡς ἀντιζυμωτικοῦ καὶ ὡς ἀντισηπτικοῦ, τὰ δὲ καὶ ὡς στύφοντος ἢ ὡς κατ' ἐπιπολὴν καυτηρίου, τὰ δὲ ὡς ἀναισθησίαν παράγοντος, καὶ τὸ τελευταῖον ὡς ἀναιρετικοῦ κακοσμιῶν. Καὶ κατὰ μὲν τῆς ψώρας τῆς κοινῆς καὶ τῶν λειχηνοειδῶν ἐξανθημάτων, καὶ τῶν κηρίων, καὶ τῆς porrigo decalvans καὶ τῆς ἐκ παρασιτικῶν νεοπλασμάτων τριχορροίας, τῆς porrigo tonsurans, προσβληθὲν ἰᾶται μὲν ταῦτα πάντα πολλάκις μεθ' ἱκανῆς δυνάμεως καὶ ταχύτητος, ἀλλὰ καὶ δηλητηριάζει δι' ἀναπόσεως· ὥστε ἀποστητέον τοῦ φαρμάκου ἐνταῦθα, κεκτημένης τῆς θεραπευτικῆς ἅλις ἄλλων καὶ ἀκινδυνωτέρων φαρμάκων. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀποκτείνει τὰς ψύλλας καὶ τὰς φθείρας, τάς τε τῆς κεφαλῆς καὶ τὰς τῶν αἰδοίων· ἀλλὰ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τὸν ἄνω, φευκτέον κἀνταῦθα τὸ φάρμακον. Ἀποκτείνει δὲ καὶ τὰς κόρεις· ὥστε αἱ δέσποιναι δύνανται νὰ καταφύγωσιν εἰς ἀραιὰν διάλυσιν φαινελαίου ἐν οἰνοπνεύματι καὶ ὕδατι, δι' ἧς νὰ πλύνωσιν ἔπιπλα κοριῶντα.

Παρηγγέλθη καὶ κατὰ τῆς κνήφης, τῆς τε τῶν αἰδοίων καὶ τῆς καθολικῆς, prurigo pudendi καὶ prurigo universalis, καὶ ὠφελεῖ μέν, διότι ἀναιρεῖ τὴν ὑπερβάλλουσαν τοῦ δέρματος εὐαισθησίαν, ἀλλὰ καὶ διότι ἀποκτείνει εἴ τι μικροσκοπικὸν ζωΰφιον παράγει τὴν νόσον, ὤφθαν πολλάκις μεταδοτικήν· ἀλλ' ὁ κίνδυνος ἐξ ἀπορροφήσεως ἐπὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κνήφης καθολικῆς τοῦ δέρματος εἶναι προφανής, καθ' ὅσον μάλιστα τυγχάνει τὸ δέρμα ἀπεξεσμένον πολλαχοῦ. Ἐπὶ ψωριάσεως καὶ πιτυριάσεως ποικιλοχρόου, ἡς τὸν μύκητα ἀποκτείνει, προσβληθὲν μετὰ τὴν ἔκλυσιν τῶν πιτυροειδῶν ἐσχαρῶν, ἐλαττοῖ τὴν ὑπεραιμίαν τοῦ χορίου, τὰ δὲ λέπια τῆς νοσηρᾶς ἐπιδερμίδος γεννῶνται ἀραιότερα, καὶ μετὰ 3—7 ἑβδομάδας ἐφαρμογῆς τοῦ φαρμάκου ἀποπίπτουσι τελείως, καταλειπομένων κηλίδων στιλπνῶν καὶ μελανωπῶν· ἀστοχεῖ ὅμως πολλάκις ἡ θεραπεία. Ἐδόθη δὲ κατὰ πάντων τῶν ἄνω καὶ ἐσωτερικῶς, ὡς φάρμακον δηλαδὴ παράγον ἀναισθησίαν τοῦ δέρματος καὶ ἑπομένως πραῦνον ἢ ἀναιροῦν τὸν ὀδαξησμόν· ἀλλ' ἡ ἐσωτερικὴ χρῆσις ἀπαιτεῖ χρόνον πολὺν εἰς θεραπείαν, κίνδυνος δὲ πάλιν κἀκεῖθεν· ὥστε πάντως τὸ φάρμακον δύσχρηστον ἐπὶ τῶν ἄνω παθῶν.

Ὡς καθαρτήριον τόπων μεμολυσμένων εἶναι ὑποδεέστερον τοῦ ὑποχλωριώδους ἀσβεστίου καὶ ἄλλων ἀντιμιασματικῶν, ὅταν πρόκειται νὰ καθαρισθῇ ὁ ἀήρ· ἀλλ' ὅμως παρηγγέλθη καὶ ὡς τοιοῦτον. Καθαίρονται δὲ τόποι ἐνέχοντες μιάσματα εἴτε ἐπιῤῥαντιζόμενοι δι' ἀραιῶν διαλύσεων τοῦ φαινελαίου ἐν ὕδατι (1:100, ὅταν κεκαθαρμένον, 1:50, ὅταν ἀκάθαρτον καὶ ἀγοραῖον), εἴτε ἐπιπασσόμενοι διὰ κόνεώς τινος, οἷον ἀσβέστου, γύψου, ἄνθρακος, πριονιδίων, χοὸς ἁπλοῦ, ἢ ἀμύλου, ἄτινα, ὡς 100 : 1 ἢ 2, διυγράνθησαν διὰ φαινελαίου ἀναμιγέντος ὕδατι—εἴτε καὶ ἐπιχριόμενοι (οἱ τοῖχοι) διὰ μίγματος ἐξ 1 ἀγοραίου φαινελαίου καὶ 100 γάλακτος ἀσβεστίου. Κατακλείονται δὲ οἱ καθαριζόμενοι τόποι 36-48 ὥρ, καὶ εἶτα ἀνοίγονται εἰς ἀνανέωσιν τοῦ ἀέρος. Ἀπόπατοι καὶ ὀχετοὶ καὶ ἀμάραι δυσώδεις καθαρίζονται διὰ κόνεως γύψου 70, θειϊκοῦ σιδήρου 20 καὶ ἀκαθάρτου φαινελαίου 10—,ἢ διὰ 50 ἀνύδρου ἀσβέστου, 200 γύψου, 100 κόνεως λιθάνθρακος καὶ 20 ἀκαθάρτου φαινελαίου. Εἰς ἀπομόλυνσιν (désinfection) τῶν ἀποπατημάτων ἑνὸς ἀνθρώπου ἐπὶ νυχθήμερον ἀπαιτοῦνται τέσσαρα γράμματα τοῦ φαρμάκου.

Ὡς ἀντισηπτικὸν παραγγέλλεται εἰς ἐπίδεσιν ἑλκῶν παντοίων καὶ τραυμάτων, ἐν οἷς πάρεστιν ἤδη σῆψις ἢ φαίνεται ἐπιῤῥέπειά τις πρὸς ταύτην. Οἱ νῦν χειρουργοὶ ἐν ὥρᾳ μάλιστα θέρους, δι' αὐτοῦ, ἠραιωμένου ὕδατι πολλῷ (1:100-200-308) ἢ ἐλαίῳ, ἐπικαλύπτουσι τὰ τραύματα ἅμα τῷ γεννηθῆναι, ἢ ἀποπλύνουσιν αὐτά, ὁπόταν δηλαδὴ ἐσπαραγμένα ἢ συμπεπλεγμένα μετὰ θλασμάτων καὶ συντριμμάτων ὀστῶν, τὰ παρ' ἀρθρώσεσι κατ' ἐξοχήν, καὶ παρὰ δυσκράτοις ἀνθρώποις, ἢ προσβάλλουσι δραχμὴν φαινελαίου ἐν οὐγγίᾳ ἐλαίου ἀμυγδάλων. Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ πανακειωδῶς χρώμενοι τῷ φαινελαίῳ ἐν παντὶ τραύματι καὶ μετὰ πᾶσαν χειρουργίαν, ἑπόμενοι τῷ Lister, πρε-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σθεύοντι, ὅτι ἐν τῷ ἀέρι ἀπανταχοῦ ἐναιωροῦνται σπόροι μικροσκοπικοί, μικρόκοκκοι, βακτήρια, δονάκια ἐκ φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν ζυμωμάτων, οἵτινες ἐπικαθήμενοι ἐπὶ τῶν ἑλκῶν αὐτοὶ γεννῶσι τὴν σῆψιν. Καίτοι ἀνεπίλυτον εἶναι εἰσέτι τὸ ζήτημα, εἰ οἱ σπόροι οὗτοι, ἤτοι ἡ ἀνάπτυξις καὶ ὁ πολλαπλασιασμὸς αὐτῶν, συνεπάγονται τὴν σῆψιν ὡς αἴτιον ἢ αἰτιατόν, καίτοι εὑρέθησαν μικρόκκοκοι καὶ ὑπὸ τὸν λιστέρειον ἐπίδεσμον, νόμῳ τῆς τέχνης περιτεθέντα (Nothnagel), βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι, ἐξ οὗ χρόνου τὸ φαινέλαιον εἰσήχθη εἰς τὴν χειρουργικήν, οἱ τῶν νοσοκομείων σφάκελοι καὶ τὰ ἐκ μολύνσεως ἐρυσιπέλατα καὶ οἱ ἐπιλόχιοι πυρετοὶ καὶ ὁ σφακελισμὸς τῶν πληγῶν καὶ ἑλκῶν καὶ χειρουργημάτων, εἰμὴ τελείως ἐξέλιπον, ἀλλ' ἠλαττώθησαν ἐπισήμως. Ἕλκη δύσχροα, εἴτε μὴ ἔχοντα σαρκία, εἴτε κεκαλυμμένα ὑπὸ τοιούτων εὐθρύπτων ἢ σφόδρα αἱμορροούντων, εἴτε καὶ ἀποκρίνοντα πῦον κακὸν καὶ ἰχῶρα, τὰ κάκοσμα, ἅμα ἐπιπλυθέντα ἢ ἐπιδεθέντα διὰ φαινελαίου, λαμβάνουσιν ὄψιν κρείττονα καὶ ὑγιεστέραν καὶ στύφονται. Ἐγκλύζεται δὲ καὶ εἰς τόπους βαθεῖς, ἐν οἷς συλλεγόμενον τὸ πῦον ἢ σηπόμενον τὸ αἷμα μετὰ τὰς χειρουργίας καὶ τὰ τραύματα, διαφθείρεται καὶ ἀναπίνεται, ἐντεῦθεν δὲ ἐμπυαιμίαι καὶ σηπεδόνες καὶ ἐρυσιπέλατα καὶ πυρετοί.

Εἶναι ἀναντιρρήτως ἀληθὲς εὐεργέτημα πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἡ χρῆσις τῶν ἀντισηπτικῶν πρὸς τὰς χειρουργίας· μεταξὺ δὲ τούτων πρωτεύει τὸ φαινέλαιον διὰ τὸ εὐμεταχείριστον καὶ ταχυεργόν, ἔπονται τὸ ἰτεϋλικὸν καὶ βενζοϊκὸν ὀξύ, νῦν δὲ προκύπτει εἰς μέσον καὶ τὸ ἰωδοφόρμιον, ἐξυμνούμενον καὶ πανακειωδῶς τιθέμενον εἰς χρῆσιν ὑπὸ τῶν ἐν Βιέννῃ κατ' ἐξοχήν. Τῆς ἀντισηπτικῆς μεθόδου, τῆς κατὰ Λίστερ, τῆς ἀποκλειστικῆς, τὰ πλεονεκτήματα εἶναι ταῦτα. Οὐδεμία σῆψις, οὐδεμία κακοσμία γεννᾶται ἐπὶ τῶν χειρουργηθέντων τόπων· ἀλλὰ καὶ ἂν δι' ἔμφραξιν τῶν ἀγγείων ἢ ἄλλων αἰτίων σφακελισθῶσι τὰ ἐν τῷ τραύματι καὶ περὶ αὐτό, ἐφ' ὅσον εἶναι κεκαλυμμένα ὑπὸ τοῦ ἐπιδέσμου κατὰ τέχνην, οὐδὲν κακοσμίας γεννᾶται. Καὶ ἂν αἷμα κατὰ τύχην ἐμμείνῃ ἐν τῷ τραύματι, τὸ τάχιστα πάντων σηπόμενον, μένει τελείως ἄσηπτον· ἐν δὲ τῷ τραύματι καὶ πέριξ τούτου ἡ ἀντιδραστικὴ φλεγμονὴ ἢ συνίσταται ἀβληχρὰ πάνυ ἢ οὐδαμῶς ἀναφαίνεται. Μεγάλα κολοβώματα, οἷον ἀπεξαρθρήσεις τῆς ὠμοπλάτης, ἐκτομαὶ τοῦ μηροῦ, ὠοθηκοτομίαι ἀπουλοῦνται ἀπὸ πρώτου σκοποῦ, συνισταμένης ἁπλῆς συγκολλητικῆς φλεγμονῆς, ἄνευ πρίσματος καὶ οἰδήματος τῶν χειλέων τοῦ τραύματος, καὶ ἀπουλοῦνται ἐντὸς 4—8 ἡμερῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ φλεγμονὴ εἶναι συγκολλητική, οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας συνισταμένη τοιαύτη, ἀλλὰ καὶ κατὰ βάθος χωροῦσα, τὰ ὑγρὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ τραύματος εἶναι ὀλίγα, λεπτά, ὀρώδη, μόλις ποτὲ διὰ πύου τεθολωμένα, ἐνίοτε δὲ καὶ οὐδὲν προχεῖται ὑγρόν, ὁ δ' ἐπίδεσμος μένει στεγνός, οὐδὲ τὸ παράπαν ἀπαιτεῖται ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἐπιδέσμου πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας συνήθως.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι τὸ ἄσηπτον τῶν τραυμάτων τὸ μόνον ἀγαθὸν τῆς λιστερείου ἀγωγῆς, εἶναι καὶ ἡ ὀλιγωδυνία, οὕτω δὲ οἱ ἄρρωστοι, μὴ αἰσθανθέντες πόσον κατὰ τὴν χειρουργίαν διὰ τὴν χλωροφόρμισιν, ὕστερον μετὰ τὴν περιβολὴν τοῦ ἐπιδέσμου ἢ ὀλίγον ἢ οὐδένα αἰσθάνονται πόνον, ἅτε συνισταμένου τοῦ ἄλγους ἐκ φλογιστικοῦ σφρίγους, τοιοῦτον δὲ σφρίγος συνίσταται εὐτελὲς κατὰ τὰ προειρημένα. Πρόσθες, ὅτι καὶ ἡ ἐπαφὴ τοῦ φαινελαίου καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἀναλγησίας παραγωγός. Ἐπειδὴ δ' ἐκ τῆς ἀντιδραστικῆς φλεγμονῆς πᾶς πυρετός, συνίσταται καὶ οὗτος ἀνάλογος πρὸς ταύτην, ἡ δὲ φλεγμονὴ γεννᾶται εὐτελής, ἀμυδρά, συχνάκις καὶ οὐδὲ τὸ παράπαν γεννᾶται, διὰ ταῦτα ἡ χειρουργία ἄγεται εἰς πέρας καὶ ταχὺ καὶ ἀνώδυνον καὶ ἀσφαλὲς κατὰ τὸ κέλσιον παράγγελμα. Νεκρώσεις, ἐρυσιπέλατα, διφθεριτικὰ ἐξιδρώματα, ἐμπυήσεις ἐξαντλητικαί, καθιζήσεις πύων, σφακελιστικαὶ ἐμπυαιμίαι, πυρετοὶ σφοδροί, τέτανοι, δὲν γεννῶνται εἰμὴ κατ' ἐξαίρεσιν καὶ ἀπὸ τῆς μὴ κατὰ τέχνην τελείαν ἐφαρμογῆς τοῦ λιστερείου ἐπιδέσμου, ἡ δὲ θνησιμότης μετὰ μεγάλας χειρουργίας περιεστάλη εἰς τὸ ἐλάχιστον, ἐξέλιπε δὲ καὶ ὁ φοβερὸς σφάκελος τῶν νοσοκομείων. Ἀλλ' ἵνα ταῦτα πάντα ἐπιτευχθῶσιν, ἀνάγκη νὰ ἐφαρμοσθῇ ὅλη ἡ λιστέριος ἀγωγὴ κατὰ τέχνην ἄνευ τῆς ἐλαχίστης παρεκτροπῆς, ἤτοι ἀποκλειστέον μὲν τελείως τὸν ἀέρα, ἵνα μὴ διατελῇ ἐπιψαύων τὸ τραῦμα ὁθενδήποτε καὶ ὁσονδήποτε, χρηστέον δὲ καθαρωτάτοις ἐργαλείοις, ἵνα μὴ κατὰ τὴν ἐγχείρησιν ἀναποθῇ μόλυσμα ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐγχειρητέον ὑπὸ αὔραν ἐξαχνωμάτων φαινελαίου, ἵνα καὶ οἱ ἐν τῷ ἀέρι τυχὸν ἐνηωρημένοι μικρόκοκκοι τῶν μιασμάτων δηλητηριασθῶσι. Διὰ ταῦτα ἀνάγκη πολλῆς καὶ προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας καὶ δεξιότητος περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀντισηπτικῆς ἀγωγῆς κατὰ τὴν ἀποθεραπείαν χειρουργημάτων. Ἀστοχεῖ ἡ ἀγωγὴ πολλάκις, ὅταν τὰ τραύματα πεπαλαιωμένα· ἀλλ' ἀποπειρατέον ταύτης καὶ τότε. Ἡ διὰ φαινελαίου κατάκλυσις μεγάλων καὶ ἐκτενῶν τραυμάτων μηδεὶς ἐπιλανθανέσθω, ὅτι φέρει δηλητηρίασιν ἔστινότε.

Ἔχει ὅμως ἡ λιστέρειος ἀγωγὴ καὶ κακὰ τὰ ἑξῆς: πρῶτον εἶναι δυνατόν, ἀναποθὲν τὸ φαινέλαιον, νὰ παραγάγῃ διαταραχὰς τῶν νεύρων, βόμβον τῶν ὤτων, ἀσθένειαν κυκλοφορίας, πάρεσιν κλπ., ἢ καὶ τελείαν δηλητηρίασιν· παράτισι τῶν ἀρρώστων φέρει ἀεὶ ἔμετον ἐπίμονον ἐξ ἰδιοσυγκρασίας, ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν ἀναποθῇ. Δεύτερον τὰ χείλη τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τραυμάτων ἢ ἑλκῶν διὰ βραδύνσιν τῆς σαρκοφυίας καὶ διὰ πῆξιν τοῦ λευκώματος καὶ στύψιν τῆς ἐκκρίσεως λέμφου πλαστικοῦ μένουσι χαίνοντα καὶ χλαρά, καὶ μάλιστα ἂν προσβληθῇ τὸ φάρμακον ἐν τῇ ἀρχῇθεν ὑπὸ τοῦ Lister παραγγελθείσῃ πυκνῇ διαλύσει (1:20).

Ἐντεῦθεν παραχθέντες οἱ χειρουργοὶ ἐφήρμοσαν τὸ φενέλαιον καὶ πρὸς ἕλκη διφθεριτικὰ ἀφροδίσια· εὗρον δὲ αὐτὸ ἀναστολτικὸν κάνταῦθα τῆς διαφθορᾶς τῶν ἱστῶν, τάχιον καὶ κρεῖττον, ἢ ὡς ποιοῦσι τὸ ὑδροχλωρικὸν ἢ τὸ νιτρικὸν ὀξύ. Ἡμεῖς μαρτυροῦμεν ἀγαθὰ περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐλαττοῦται τῆς καφουρᾶς.

Ὡς καθαιρετικὸν μολυσμάτων ἐκ δήξεως ὄφεων ἢ λυσσώντων κυνῶν ἢ τραυμάτων ἀπὸ μεμολυσμένων μαχαιρίων εἶναι ἀνεπιτήδειον, διότι ὁ ἰὸς τάχιστα ἀναπίνεται καὶ διαποτίζει τοὺς ἱστούς, τὸ δὲ φαινέλαιον, πηγνῦον ἀμέσως τὸ κατ'ἐπιπολὴν λεύκωμα, δὲν ἀνασπᾶται εἰς ἱκανὸν βάθος καὶ δὲν ἐνεργεῖ ταχέως καὶ ἀσφαλῶς· ὥστε ὑποδεέστερον θεωρεῖται ἐνταῦθα τοῦ ὑδροχλωρικοῦ καὶ τοῦ χρωμικοῦ ὀξέος καὶ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ νιτρικοῦ ὑδραργύρου.

Πρὸς διφθεριτικὰ ἐξιδρώματα, τά τε ἐν τῷ φάρυγγι καὶ ἀλλαχοῦ, ὡς καὶ τὰ ἐπ'ἐκδορίων ἢ ἐρ'ἑλκῶν, παρηγγέλθη ὁμοίως καὶ εὑρέθη ὡς ἓν τῶν κρατίστων φαρμάκων. Ἡμεῖς κατὰ τὴν μικρὰν ἐπιδημίαν διφθερίτιδος, τὴν κατὰ τὸ 1870 ἐν Πειραιεῖ ἐπικρατήσασαν, καὶ ἔκτοτε δὲ ἀεὶ ὑποβόσκουσαν ἐν τῇ πόλει, προσεβάλλομεν πολλάκις τὸ φαινέλαιον ἠραιωμένον 4-8πλασίονι οἰνοπνεύματι διὰ γραφίδος ἐπὶ τῶν ἀμυγδαλῶν, μετὰ προηγουμένην κραταιὰν ἀπόμαξιν τῶν ἐξιδρωμάτων διὰ σπόγγου, μίαν δὲ καὶ μόνην γενναίαν ἐπίκαυσιν διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου· πολλάκις, λέγω, ἐφηρμόσαμεν τὸ φαινέλαιον, ἀνὰ πᾶν τετράωρον ἐπαναλαμβάνοντες τὴν ἐπίχρισιν, καὶ εἴδομεν ἀγαθὰ ἐξ αὐτοῦ. Ἐπῆλθεν ὅμως ἅπαξ ποτὲ καὶ δύσπνοια καὶ ψύξις τοῦ σώματος καὶ ἄκρα καὶ παραλυτικὴ ἀδυναμία, φαινόμενα ἐπιφερόμενα μὲν καὶ ὑπὸ τῆς νόσου καθ' ἑαυτήν, ἐξηγούμενα ὅμως καὶ ἐκ τῆς ἀναπόσεως τοῦ φαρμάκου, καὶ δὴ καὶ ὁ θάνατος· ὥστε πάντως προσοχῆς δεῖται τὸ ἴαμα. Ἀπέστημεν δ' ἔκτοτε καὶ τῶν κραταιῶν ἀπομάξεων καὶ τῶν ἐπιχρίσεων διὰ πυκνῶν διαλύσεων φαινελαίου. Παραγγέλλομεν δὲ ἀεὶ καὶ ἀνακαγχυλισμοὺς ἐξ ἀραιᾶς διαλύσεως πρὸς διφθερίτιδας φαρυγγικάς, ἢ πρὸς κυνάγχας ὑπόπτους (1:10—200), καὶ αὐτὰς τὰς συφιλιδικάς.

Διὰ τὴν ἀναιρετικὴν δύναμιν ἐπὶ μιασμάτων συνεστήθη ἀραιὰ διάλυσις φαινελαίου εἰς ἐπίπλυσιν τῶν χειρῶν, ἢ ἀναγαργαρισμόν, ὅταν τις ἀναστρέφηται μεταξὺ διφθεριώντων ἢ χολερικῶν ἢ εὐλογιώντων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ φαρμάκου ἐπὶ μεγάλης ἐπιφανείας τοῦ

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σώματος δηλητηριάζει ποτέ, προσοχὴ ἔστω. Ἄμεινον τὸ καταφεύγειν πρὸς τὴν ἀκίνδυνον διάλυσιν τοῦ ὑπερμαγγανικοῦ καλίου.

Δ ί δ ε τ α ι ἔσω ἀεὶ τὸ κεκαθαρμένον καὶ κρυσταλλικὸν φαινέλαιον, acidum carbolicum crystallisatum purum, κατὰ σιτ. 5—10! δι' ἡμέρας, κράτιστον εἰς καταπότια μετὰ κόνεως γλυκυρρίζης· καλὸν καὶ τὸ ἐν ἀρωματικῷ τινι ὕδατι διαλύειν τὸ φάρμακον. Κατὰ νόσων τοῦ δέρματος ὁ Hebra προέβη καὶ μέχρις 60 σιτ. δι' ἡμέρας!

Ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ῶ ς δὲ πρὸς μὲν ε ἰ ς π ν ο ὰ ς ἐξαερωμάτων κατὰ σφακέλου καὶ ἐμπυήσεως τῶν πνευμόνων διαλύεται 1—2 γράμμ. ἐν 200 γράμ. ὕδατος· εἰς δὲ ἐ γ χ ύ σ ε ι ς κατὰ βλεννορροίας, ἢ ἀ ν α σ π ά σ ε ι ς εἰς τὴν βῖνα κατ' ὀζαίνης, καὶ πρὸς βλεννορροίας κόλπου χρονίας καὶ εἰς συρίγγια διαλύονται 2—10 σιτ. ἐν 100 γράμμ. ὕδατος. Εἰς γ α ρ γ α ρ ι σ μ ο ὺ ς δὲ πρὸς ἕλκη σφακελώδη ἢ διφθεριτικά, καθ' ἃ ἐσημειώσαμεν ἄνω, διαλύεται 1 : 100—200 ὕδ. Ὡ ς κ α υ τ ή ρ ι ο ν 1 : 2—4 οἰνοπνεύματος. Εἰς ἀ λ ο ι φ ὰ ς 1—2 γράμ. πρὸς 30 λίπους ἢ διαλελυμένον ἁπλῶς ἐν ἐλαίῳ ὡς 1 : 4—8, ἢ συζυμούμενον μετὰ λινελαίου καὶ γύψου εἰς ῥύραμα, καὶ προσβαλλόμενον ἐπὶ τῶν καθαιρετέων τόπων ἢ καὶ μετὰ γλυκερίνης ἁπλῆς καὶ ὕδατος ἀπεσταγμένου ὡς 1 : ἀνὰ 50· ἐν τῷ μίγματι ἐμβρέχεται γραφὶς καὶ ἐπιφέρεται ἐπὶ πιτυριάσεων καὶ ἐκζεμάτων χ ρ ο ν ί ω ν καὶ ξ η ρ ῶ ν. Ὡ ς ἀ ν τ ι σ η π τ ι κ ὸ ν 1 : 100—500. Ὡ ς ὀ σ φ ρ ά δ ι ο ν ἐκτρωτικὸν κορυζῶν συνιστᾶται μίγμα ἐκ 5 φαινελαίου, 6 καυστικῆς ἀμμωνίας, 10 ὕδατος καὶ 15 οἰνοπνεύματος πυκνοῦ· διδόσθω δὲ τὸ μίγμα ἐν ἀγγείῳ ὑελίνῳ πλατυστόμῳ, ἐπεστομισμένῳ δι' ὁμοίου πωμάσματος, ἐξ οὗ πολλάκις τῆς ἡμέρας εἰσπνεῖται κρατιαῖως τὸ ἐξαέρωμα. Χειρουργηθέντας τόπους ἢ τραύματα ἀντὶ τῆς πολυπλόκου ἀγωγῆς τῆς κατὰ Lister, ποιοῦμεν ἁπλούστερον ἐπιῤῥαντίζοντες διὰ ἠραιωμένης διαλύσεως τοῦ φαινελαίου ἢ δι' ἀχνωμάτων αὐτοῦ.

Ὡ ς κ α υ τ ή ρ ι ο ν εἶναι εὔθετον τὸ φαινέλαιον μόνον πρὸς νεοπλάσματα κατ' ἐπιπολὴν κείμενα, οἷον λύκους φυματοειδεῖς τε καὶ λεπιοειδεῖς καὶ ἐρυθηματώδεις, ὄγκους ἀγγειώδεις μικρούς, κονδυλώματα πλατέα καὶ μαλακὰ καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅτινα πάντα οἱονεὶ ἀποταριχεύονται καὶ νεκροῦνται καὶ ἐκπίπτουσιν. Ὁμοίως εἰσήχθη καὶ εἰς ἰ α τ ρ ε ί α ν τ ῶ ν ὀ δ ό ν τ ω ν, ὡς καυτήριον τερηδονισθέντων τόπων καὶ κοιλωμάτων. Μετὰς ἢ βάμβαξ ἐμβρέχεται ἐν ἰσχυρᾷ διαλύσει φαινελαίου ἐν ὕδατι ἢ οἰνοπνεύματι (1 : 4) καὶ ἐντίθεται ἐν τοῖς κοιλώμασιν· οὕτω δὲ οὐ μόνον οἱ πόνοι πραύνονται παραχρῆμα ὡς ἐπὶ προσβολῆς σωσικρέατος, ἀλλὰ καὶ ἡ παράτασις τῆς διαφθορᾶς τοῦ ὀδόντος ἀναστέλλεται, ὡς λέγουσιν οἱ ὀδοντοτέχναι. Διὸ καὶ νῦν ἀεὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρὸ τῆς διαρκοῦς ἐμφράξεως τῶν ὀδόντων ἐπικαίονται οὗτοι διὰ φαινελαίου.

Ἰτεϋλικὸν ἤτοι σπειραϊκὸν ἢ ὀξυβενζοϊκὸν ὀξύ.

Acidum salicylicum, $C^7 H^6 O^3$.

Εὕρηται ἕτοιμον ἐν τοῖς ἄνθεσι τῆς σπειραίας (Spiraea ulmaria), τῆς Gaulteria procumbens καὶ ἄλλων. Γίνεται δὲ καὶ τεχνητῶς δι' ὀξειδώσεως τῆς ἰτείνης, ὡς καὶ ἄν, προσθέσαντες μεταλλικὸν νάτριον εἰς φαινέλαιον, διοχετεύσωμεν ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἐν 100^0 έ. Ἐσχάτως ὁ Kolbe ἐν Λειψίᾳ ἐπέτυχε διὰ νέου τρόπου (ἀντικαταστήσας διὰ καυστικοῦ νάτρου τὸ μεταλλικὸν νάτριον) νὰ παρασκευάσῃ αὐτὸ καὶ καθαρώτερον καὶ εὐθηνότερον· οὕτω δὲ νῦν καὶ ἐξάγεται.

Φέρεται εἰς κρυστάλλους ἐλαφρούς, λευκούς, τετραπλεύρους καὶ βελονοειδεῖς, ἢ καὶ εἰς κόνιν χαλαράν, λευκήν, κρυσταλλικήν, ἔχει γεῦσιν ὀξυνὴν καὶ ὑπογλυκάζουσαν καὶ δριμεῖαν, διαλύεται ἐν 538 μ. ὕδατος ψυχροῦ, εὐκολώτερον ἐν ὕδατι θερμῷ καὶ ἐν θερμῷ χλωροφορμίῳ, ῥᾷστα δὲ ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι. Τήκεται ἐν 156^0Ε., ὅταν δὲ μετὰ προσοχῆς θερμανθῇ, τήκεται χωρὶς ν' ἀποσυντεθῇ, ταχέως δὲ θερμανθὲν ἐξαεροῦται, ἀναπέμπον ὀσμὴν φαινικοῦ ὀξέος. Ἡ ἐν ὕδατι διάλυσις, προστεθέντος ὑπερχλωριούχου σιδήρου, λαμβάνει σταθερῶς χροιὰν ἰώδη ἐν τῇ κυανῇ, σφύδρα δὲ ἀραιωθεῖσα, λαμβάνει χροιὰν ἐρυθρὰν ἐν τῷ ἰώδει.

Δοκιμασία Ἡ διάλυσις τοῦ ἰτεϋλικοῦ ὀξέος, γενομένη διὰ θειικοῦ ὀξέος ψυχροῦ, εἶναι σχεδὸν ἄχρους. Ἂν δὲ τὸ ὀξύ, διαλυθὲν ἐν καυστικῷ νάτρῳ ἀφθόνῳ, συναταραχθῇ μετ' αἰθέρος, μηδὲν ὑπολειμμα ἀφιέτω ὁ αἰθὴρ ἐξατμισθείς. Ἡ ἐν οἰνοπνεύματι διάλυσις, αὐτομάτως ἐξατμισθεῖσα, ἀφιέτω ὑπόλειμμα λευκόν. Τὸ ὀξύ, διαλυθὲν ἐν 10 μ. οἰνοπνεύματος, ἀφοῦ προστεθῇ ὀλίγον νιτρικὸν ὀξύ, μὴ ἀλλοιούσθω διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Καί τοι μόλις πρὸ 10 ἐτῶν προὐτάθη τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξὺ ὑπὸ τοῦ Thiersch ὡς ἀντισηπτικὸν ἄοσμον εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ βαρυόσμου φαινικοῦ ὀξέος, ἔλαβεν ὅμως τηλικαύτην ἐπίδοσιν ἐφαρμογῆς, ὥς τε ἀντισηπτικὸν καὶ ὡς ἀντιπυρετικὸν καθόλου, ὥστε κατέστη ἐκ τῶν ἀπαραιτήτων ἰαμάτων· ἀπαραίτητος δ' ἑπομένως καὶ ἡ ἀκριβὴς ἐξέτασις τῆς ἐφ' ὑγιῶν ἐνεργείας αὐτοῦ.

Τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξὺ εἶναι ἐκ τῶν ἰσχυρῶν πως ὀργανικῶν ὀξέων. Ἑνοῦται μεθ' ἱκανῆς εὐκολίας καὶ δυνάμεως μετὰ τῶν ἀλκαλίων, τοῦ νάτρου κατ' ἐξοχήν, χωρὶς νὰ ἐκδιώκηται ἐκ τῶν ἁλατωδῶν αὐτοῦ ἑνώσεων οὔτε ὑπὸ τοῦ ἀνθρακικοῦ οὔτε ὑπὸ τοῦ ὀξικοῦ οὔτε τοῦ ὀξαλικοῦ ἢ καὶ τρυγικοῦ ὀξέος· ἀλλ' ἐκδιώκεται ὅμως ὑπὸ τοῦ φωσφορικοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ τοῦ ὑδροχλωρικοῦ καὶ τοῦ γαλακτικοῦ ὀξέος μεθ'ἱκανῆς εὐκολίας.

Ἔχει μεγάλην ἀντισηπτικὴν δύναμιν· ἀποκτείνει τά τε φυτικὰ καὶ τὰ ζωϊκὰ ζυμώματα μετὰ τῆς αὐτῆς ἢ καὶ πλείονος δυνάμεως, μεθ' ἧς τὸ φαινέλαιον, τὸ θυμέλαιον, τὸ βενζοϊκὸν ὀξύ, τὸ σωσίκρεας. Ἐμποδίζει π.χ. τὴν ἐνέργειαν τῆς γαλακτωματίνης ἐπὶ τῆς ἀμυγδαλίνης, τὴν τῆς μυρωσίνης ἐπὶ τοῦ μυρωνικοῦ ὀξέος, οὕτω δὲ οὔτε ἔλαιον πικρῶν ἀμυγδάλων καὶ ὑδροκυανικὸν ὀξὺ παράγεται, οὔτε σινηπέλαιον. Καταλύει τὴν δύναμιν τῆς πεψίνης, τὴν οἰνοπνευματώδη ζύμωσιν τοῦ γλεύκους, ἀναστέλλει τὴν τῶν οὔρων σῆψιν καὶ ζύμωσιν καὶ τὴν γένεσιν ἀμμωνίας, ἡ δὲ σὰρξ διατηρεῖται ἄσηπτος ἐπὶ μακρὸν ἐν διαλύσει ἰτεϋλικοῦ ὀξέος (1—2=100 ὑδ.). Ἀλλ' ἂν ὅμως αἱ ζυμώσιμοι οὐσίαι περιέχουσιν ἀλκάλεα, νάτριον μάλιστα, συντίθεται τῷ ἀλκάλει ἁπλήστως, ἡ δὲ ζύμωσις δὲν ἀναστέλλεται, διότι τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον οὐδεμίαν ἔχει δύναμιν ἀντιζυμωτικήν.

Ἐπὶ τοῦ ὑγιοῦς δέρματος οὐδὲν ποιεῖ, ἐφ' ὅσον ἀδιάλυτον, καὶ οὔτε ἀναπίνεται ἐντεῦθεν. Ἀλλ' ὅταν προσβληθῇ ἐπὶ τόπων τρυφερῶν, οἷον ὑπὸ τὴν μασχάλην, ἢ κατὰ τὴν ἰγνῦν, καὶ ἔτι μᾶλλον, ὅταν τεθῇ ἐπὶ τόπων ἡλκωμένων, φέρει ἐν αὐτοῖς ὑπεραιμίαν. Ἂν εἰς τὴν ῥῖνα ἀναπασθῶσι καὶ ἀσθενεῖς διαλύσεις (1=100), προκαλοῦσι πταρμούς, ἂν δὲ καταποθῶσι, φέρουσι δῆξιν ἐν τῷ ἰσθμῷ, καὶ ἐρεθίζουσι τὴν γλωττίδα, ὅθεν βήξ. Ἀπὸ μακροτέρας διακρατήσεως ἐν τῷ στόματι γεννᾶται στύψις ἐν αὐτῷ καὶ ξηρότης τῆς γλώσσης καὶ δυσκαταποσία· ἀπὸ πυκνοτέρων διαλύσεων καίεται ἐπὶ ποσὸν ὁ βλεννοϋμήν, ὡς ἀπὸ τοῦ φαινελαίου, πηγνυομένων τῶν ἐπιθηλίων καὶ τῶν κατ'ἐπιπολὴν στιβάδων τοῦ χορίου. Συνέστησαν δέ ποτε καὶ αἱμορραγικὴ φαρυγγῖτις καὶ ἕλκη ἐν στομάχῳ καὶ ἐντέροις μετὰ τὴν κατάποσιν πυκνῶν διαλύσεων καὶ μεγάλων ποσῶν τοῦ φαρμάκου, ὅ,τι ποτὲ καὶ ἂν λέγωσιν οἱ ἄγαν καινόφιλοι καὶ ἐνθουσιῶντες ὑπὲρ αὐτοῦ.

Εἰς φλεγμονὴν λοιπὸν ἐμβάλλει τοὺς βλεννοϋμένας ἀναντιρρήτως· διὸ καὶ ὅταν κατὰ δραχμὴν 1—2 ἔσω ληφθῇ, χωρὶς νὰ ἐπιποθῇ ποτήριον ὕδατος εἰς ἀραίωσιν τοῦ φαρμάκου, γεννᾶται πόνος καυσώδης κατὰ τὸ ἐπιγάστριον καὶ ναυτία, ἔπειτα δὲ στρόφος ἀλγεινός καὶ διάρροια, ἀπὸ παρατεταμένης δὲ λήψεως ἐντερῖτις ἑλκώδης, ὡς ἐξ ἐπικαύσεως

Ὅτι ἐν τῷ στομάχῳ καταπέπτεται, ἤτοι συντίθεται χημικῶς τῷ νατρίῳ τῶν τροφῶν, ἐφεξῆς δὲ ἐν τῷ ἐντέρῳ συντίθεται τῷ νατρίῳ τῆς χολῆς καὶ τῷ τοῦ παγκρεατικοῦ καὶ ἐντερικ. χυμοῦ, δῆλον δή που ἐκ τῆς μεγάλης αὐτοῦ συγγενείας πρὸς τὸ νάτριον. Ὃ δ' ἂν μὴ δεθῇ ὑπὸ τοῦ νατρίου εἰς ἅλας, συντίθεται μετὰ τοῦ λευκώματος τῶν τροφῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἢ τοῦ τῶν ταιχωμάτων στομάχου καὶ ἐντέρων (ὅθεν προέρχεται καὶ ἡ ἐπίκαυσις δή που), καὶ οὕτως ἀναπίνεται εἴθ' ὡς ἰτεϋλικὸν νάτριον, εἴθ' ὡς λευκωματίας ἰτεϋλικοῦ ὀξέος. Ἐλεύθερον τὸ ὀξὺ δὲν ἀνεκαλύφθη οὔτε ἐν τῷ αἵματι, οὔτε ἐν τοῖς διακρίμασιν, ἀλλ' ἀεὶ ὡς ἅλας, καὶ ὡς τοιοῦτον ἀποκρίνεται μάλιστα σὺν τοῖς οὔροις. Μόνον ἐν τῷ αἵματι τῶν ἀποπνιγέντων, ἐν ᾧ πλῆθον τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἀνεκαλύφθησαν ἴχνη ἰτεϋλικοῦ ὀξέος· καὶ ἄρα ἐνδεχόμενον, ὅταν τὸ φάρμακον ἐπαγάγῃ ἄπνοιαν καὶ ἀσφυξίαν, ἐν αἷς μεγάλη ἡ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐπισώρευσις ἐν τῷ αἵματι—ἐνδεχόμενον, λέγομεν, τότε μέρος ἐλάχιστον τοῦ ὀξέος νὰ ἐκκρούηται ἐκ τοῦ ἅλατος ὑπὸ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ νὰ ἐγκυκλοφορῆται ἐλεύθερον. Ἡ συμπύκνωσις ἄρα ἡ μεγάλη τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐν τῷ σώματι πιστεύεται, ὅτι ἀπολύει ἐλεύθερον τὸ ὀξὺ ἐκ τῆς μετὰ νατρίου συνθέσεως· ἐπειδὴ δὲ κατὰ τοὺς σφύδρα λεπτολογοῦντας τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ διὰ τὴν ἄγαν ὀξειδωσιν ἐν τῷ φλεγμαίνοντι παρεγχύματι τῶν ὀργάνων συσσωρεύεται ἐκεῖ μετὰ τριπλασίας διατάσεως, ἢ ἐν τοῖς ὑγιέσιν ὀργάνοις, ἐνδεχόμενον καὶ τότε ἐν τῷ φλεγμαίνοντι παρεγχύματι τὸ ἐγκυκλοφορούμενον ἰτεϋλικὸν νάτριον νὰ διαπίπτῃ ἐπὶ ποσὸν εἰς ἰτευλικὸν ὀξὺ καὶ εἰς ἀνθρακικὸν νάτριον, καὶ ἐνδέχεται ἑπομένως τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον ἐν τῇ ἑστίᾳ τῆς φλεγμονῆς (καὶ ζυμώσεως καὶ σήψεως, ὅπου συνυπάρχουσι ταῦτα τῇ φλεγμονῇ) νὰ ἐνεργῇ ὡς ἰτεϋλικὸν ὀξύ, ἤτοι ὡς οὐσία ἀντισηπτική. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα εἶναι ὑποθέσεις, ἀφ' ὧν ἐλλείπει ἡ πρακτικὴ ἐπαλήθευσις· βέβαιον τοῦτο, ὅτι τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξύ, ὅταν ληφθῇ οὕτως, ὥστε νὰ κατορθώσῃ ν' ἀπορροφηθῇ ὡς ἁπλοῦς λευκωματίας, ἐνεργεῖ ἀντισηπτικῶς.

Ἀναποθὲν τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξὺ κατὰ δρ. 1—2 ἀπὸ μεγάλων ἀραιώσεων φέρει φαινόμενα ὡς ἀφ' ὑπεραιμίας ἐγκεφαλικῆς, ἤτοι βόμβον τῶν ὠτῶν καὶ βαρυηκοΐαν, σκοτασμόν τινα τῆς ὁράσεως, ζάλην καὶ βάρυνσιν τοῦ σώματος ὅλου· τὸ δέρμα κατ' αἴσθησιν τοῦ λαβόντος γίνεται θερμότερον καὶ καλύπτεται ὑφ' ἱδρῶτος, ἀλλ' οὔτε ἡ θερμοκρασία ἀνυψοῦται κατὰ τὸ θερμόμετρον, οὔτε οἱ σφυγμοὶ ταχύνονται, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀραιοῦνται· πάντα δὲ ταῦτα ἐξαφανίζονται μεθ' ὥρας 6—8.

Αὐτὰ ταῦτα συνίστανται καὶ ὅταν ἀντὶ τοῦ ὀξέος ληφθῇ τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον· οὐδ' εἶναι ἀποδεδειγμένον βεβαίως, ὅτι ἐπὶ τῷ ἰτεϋλικῷ ὀξεῖ καὶ τῷ ἰτεϋλικῷ νατρίῳ καταβάλλεται ἡ θερμοκρασία ἀνθρώπων ἢ καὶ ζώων ὑγιῶν, οὐδ' ὅτι ἀραιοῦνται αἱ ἀναπνοαὶ ἀμφοτέρων, οὐδ' ὅτι ἐξασθενεῖ ἡ πίεσις τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀγγείων.

Ἀλλ' ἂν παρὰ τοῖς ὑγιέσιν οὐδὲν τῶν ἄνω συμβαίνει (ὅμοιόν τι σχεδὸν παρατηρεῖται καὶ ἐπὶ τῇ κινίνῃ καὶ τῇ δακτυλίτιδι), παρὰ τοῖς πυρέσσουσιν ὅμως ἀναντίρρητον εἶναι, ὅτι ταπεινοῦται ἡ θερμο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κρασία καθ' 1—3°, ἡ πίεσις τοῦ αἵματος ἐξασθενεῖ, οἱ σφυγμοὶ γίνονται ἀδύνατοι καὶ ἀραιοί, ὡς ἀπὸ κραταιᾶς ἐνεργείας τῆς δακτυλίτιδος, ὁ ἱδρὼς ἐκρήγνυται ἄφθονος, φαίνεται δὲ καὶ τις εἰς ὕπνον καταφορά. Ἡ πτῶσις τῆς θερμοκρασίας συμβαίνει καὶ ἄνευ ἱδρῶτος, καὶ ἄνευ προκαιρικῆς τῶν σφυγμῶν, καὶ ἄρα φαίνεται προϊοῦσα ἐξ ἀμέσου παρακωλύσεως τῶν ὀξειδωτικῶν πράξεων ἐν τῷ κόλπῳ τῶν ὀργανικῶν κυττάρων.

Κατὰ δραχμὰς 8 καὶ ἐπέκεινα ἐντὸς 24 ὡρῶν τὸ ἰτεΰλικὸν ὀξύ τε καὶ νάτριον παραλύουσι τὰ κέντρα τῆς ἀναπνοῆς καὶ κυκλοφορίας, ὁ δὲ θάνατος συμβαίνει ἐν σπασμοῖς, θάνατος ὡς ἐξ ἀπνοίας καὶ ἀσφυξίας. Οἱ σφυγμοὶ ἀδύνατοι καὶ ἀραιοί, τὸ δέρμα ψυχρόν, καὶ ἱδρῶτι περίρρυτον, μαρμαρυγοψία, ἀμβλυωπία, ἀμαύρωσις, κώφωσις, ἀναισθησία τοῦ δέρματος· θάνατος ἐν διαστολῇ τῆς καρδίας.

Ἀντίδοτα εἶναι τὰ διεγερτικά, ὁ οἶνος, οἱ αἰθέρες, ἡ ἀμμωνία, καὶ ἡ γαλβανονυξία τῆς καρδίας, ἕως οὗ ἀποκριθῇ τὸ ἰτεΰλικὸν ὀξὺ ἐκ τοῦ σώματος. Ἀποκρίνεται δὲ μάλιστα μετὰ τῶν οὔρων ὡς ἅλας, (63 %) ἀλλὰ καὶ μετὰ σιέλου καὶ ἱδρῶτος καὶ βλέννης· ἄρχεται δὲ ἡ ἔκκρισις ἤδη καὶ 1—1 ½ ὥραν μετὰ τὴν λῆψιν καὶ περατοῦται μετὰ 20 ὥρας συνήθως. Τὰ οὖρα μένουσιν ἀλκαλικά, ἐπὶ προσπίπτοντος φωτὸς φαίνονται σκοτεινὰ καὶ φαιά, ἐπὶ διαπίπτοντος φωτὸς πράσινα, ἡ δὲ ζύμωσις τῶν οὔρων βραδύνεται.

Ἐνέργεια ἰαματική. Στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀντισηπτικῆς καὶ ἀντιζυμωτικῆς δυνάμεως ἀφ' ἑνὸς, καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιπυρετικῆς ἀφ' ἑτέρου. Διὸ καὶ ἀντετάχθη κατὰ τῶν σηπομένων ἑλκῶν καὶ φλεγμονῶν, ὡς καὶ εἰς πρόληψιν τῆς σήψεως ἐπὶ τραυμάτων σπαραγμωδῶν, εἴτε εἰς κόνιν ἐπιπασσόμενον, καθάπερ ἡ καρβολική, εἴτε καὶ εἰς διάλυσιν κατὰ 3—10 : 100 ὕδατος. Διὰ τῆς διαλύσεως ταύτης ἐπιπλύνονται ἢ διακλύζονται καὶ ἀποκαθαίρονται ἕλκη ἢ τραύματα, μοτὸς δὲ ἐμβραχεὶς ἐπιτίθεται, ἡ δὲ ἐνέργεια καὶ ἴασις συμβαίνει ὡς ἀπὸ φαινικοῦ ὀξέος. Σημειωτέον, ὅτι τὰ εἰς διαλύσεις τοῦ ὀξέος ἐμβαπτισθέντα ἐργαλεῖα φθείρονται, τὰ δὲ ὀθόνια κηλιδοῦνται ἐπὶ τὸ μελανωπόν.

Ἐσωτερικῶς δὲ παρέχεται τὸ ἰτεΰλικὸν ὀξὺ κατὰ τῶν πυρετῶν, ὡς προεσημειώσαμεν ἤδη. Παραπέμποντες περὶ τῶν καθ' ἕκαστον εἰς τὰ περὶ τῆς ἀντιπυρετικῆς χρήσεως τοῦ ἰτεΰλικοῦ νατρίου, τοῦτο μόνον σημειοῦμεν ἐνθάδε καθολικῶς, ὅτι, ὅπου σκοπεῖται νὰ ἀναστα λῇ ἡ σῆψις ἐν τῷ παρεγχύματι τῶν ὀργάνων ἢ ἐν τοῖς τόποις τῆς ἀποκρίσεως, παρέχεται κατὰ προτίμησιν τὸ ἰτεΰλικὸν ὀξύ· ὅπου δὲ σκοπεῖται ἁπλῶς τῆς θερμοκρασίας καταστολή, δίδεται κατὰ προτίμησιν τὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἰτεϋλικὸν νάτριον, ὃ ἀσυγκρίτως φορητότερον τῷ στομάχῳ. Δίδεται λοιπὸν τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξὺ κατὰ τῶν εὐλογιῶν ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἐμπυήσεως, κατὰ τῆς διφθερίτιδος, κατὰ τοῦ ἀνθρακος, κατὰ τῆς δηλητηριάσεως δι' ἀλάντων, ὡς ἀντισηπτικόν· οὔτε ἄλογος εἶναι ἡ χρῆσις κατὰ τῶν τύφων, ἵνα τε τὸν πυρετὸν καταβάλῃ, καὶ ἵνα ἀντιταχθῇ τῇ σήψει καὶ ζυμώσει ἔν τε τῷ πεπτικῷ σωλῆνι καὶ ἀλλαχοῦ. Ἀλλ' ἐνθάδε προτιμητέα κατὰ πάντα λόγον ἡ κινίνη διὰ τὸ ἀπείρακτον τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, καὶ διότι δὲν συνεπάγεται τὴν πολλὴν κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων τὴν ἀπὸ τοῦ ἰτεϋλικοῦ ὀξέος τε καὶ νατρίου. Πειρατέον.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν συμπτωματικῶν διαλειπόντων πυρετῶν, οἷον τῶν ἐξ ἀναπόσεως πύου ἐξ ἀποστημάτων ἢ τῶν ἐπιλοχίων, μάλιστα δὲ τῶν ἀπὸ σπηλαίων ἢ ἑλκῶν πνευμονικῶν, τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξὺ ἀντιτασσόμενον μετ' ἐπιμονῆς ἰσχύει πολλάκις, οὐ μόνον τὸν πυρετὸν νὰ καταβάλῃ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν σηψαιμίαν νὰ ἀναστείλῃ ἐπὶ ποσόν. Παρετήρησεν ὁ Jacoud, ὅτι ἐπὶ τῇ ἐπιμόνῳ χρήσει 20—30 σιτ. ἰτεϋλικοῦ ὀξέος δι' ἡμέρας, πολλάκις ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα καὶ ἐπέκεινα κατεθλίβετο ὁ πυρετός. Οὕτω δὲ ἀντιτάσσων τὸ φάρμακον, ἅμα ἀνέκυπτε πάλιν ἐκεῖνος, ἢ προληπτικῶς παρέχων αὐτό, πρὶν ἢ προφθάσῃ νὰ ἀναλάμψῃ, κατώρθου πολλάκις νὰ περιποιήσῃ τῷ φθισιῶντι ἱκανὴν εὐεξίαν καὶ θρέψιν, ἵνα ἀλλοθεν καρπωθῇ ἔπειτα διαρκεστέραν ὑγείαν· καὶ θεωρεῖ ἑπομένως τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξὺ ἐνθάδε καθυπέρτερον πάσης ἄλλης φαρμακείας, καὶ ὡς ἐνεργοῦν κατά τε τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ αἰτιατοῦ, ἤτοι κατὰ τῆς σήψεως τῆς ὀργανικῆς ὕλης, ὡς καὶ κατὰ τοῦ ἐξ ἀναπόσεως πυρετοῦ, ἐνῷ ἡ κινίνη ἐνεργεῖ μόνον κατὰ τούτου· διὸ καὶ ἅμα ὡς παύσωμεν τὸ χορηγεῖν τὴν κινίνην, μετὰ 1—2 ἡμέρας, ἐξαντληθείσης τῆς ἐνεργείας, ἀνακύπτει ὁ πυρετός· ἐνῷ τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξύ, μεθοδικῶς δοθέν, ἤτοι κατὰ γράμματα δύο τὴν πρώτην ἡμέραν, κατὰ γράμματα 1 $^1/_2$ τὴν δευτέραν ἢ καὶ τὴν τρίτην, ὁ πυρετὸς καταθλίβεται καὶ βεβαιότερον καὶ διαρκέστερον· ἅμα δ' ὡς ἀνακύψῃ ἐκ νέου, πάλιν ἀνακυκλεῖται ἡ χρῆσις. Προσοχή, μὴ πειραχθῇ ὁ πεπτικὸς σωλήν, ἤτοι μὴ ξηρανθῇ ἡ γλῶσσα ἢ ἐπαναστατήσῃ ὁ στόμαχος, μηδὲ ἐξασθενήσωσιν αἱ καρδιακαὶ ὧσεις ὑπὲρ τὸ μέτρον, μηδὲ ἐπέλθωσι συμπτώματα ἐγκεφαλικά, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν κατάπτωσις τῶν δυνάμεων, οἵαν συνεπάγεται τό τε ἰτεϋλικὸν ὀξὺ καὶ τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον ἀπὸ δόσεως ὑπερμέτρου καὶ χρήσεως κατακόρου. Παρὰ τοῖς μεθύσοις ἀποδεικνύεται ἀδρανὲς τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξύ. Ὅταν δὲ πρόκηται τοιοῦτος φυματιῶν, ἢ καὶ ὅπως δήποτε ἀποτύχῃ ἡ ἀναστολὴ τοῦ πυρετοῦ διὰ τοῦ ὀξέος, ὁ Jacoud ἀντιτάσσει

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βρωμιούχου κινίνης γράμμα $1\,^1/_2$ δι' ἡμέρας κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπαλληλίαν τῆς δόσεως, καὶ ἐπιτυγχάνει πτῶσιν τοῦ πυρετοῦ καθ'1—2^0. Δίδει δὲ ὁ προμνησθεὶς παθολόγος τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξὺ ἐν ἀζύμῳ χάρτῃ κατὰ 10 σιτ. ἑκάστοτε, λαβεῖν τὸ ὅλον ποσὸν ἐν ὥρᾳ μιᾷ, τέσσαρας δὲ ὥρας πρὸ τοῦ ἐπιόντος παροξυσμοῦ· διότι παρετήρησεν, ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ φαρμάκου, ἀρχομένη 30—40′ ὥρ. ἀπὸ τῆς τελείας λήψεως, συντελεῖται μετὰ 3—4 ὥρας. Μετὰ δόσιν ἑκάστην ἐπιπίνεται ποτήριον μέγα ὕδατος μετὰ 2—3 μικρῶν κοχλ. κονιάκ, εἰς καθησύχασιν τοῦ στομάχου καὶ εἰς διατήρησιν τῆς διουρήσεως καὶ εὔκολον καὶ ταχεῖαν ἀπέκκρισιν ἐκ τῶν νεφρῶν, οὓς παραμεῖναν βλάπτει τούτους τε καὶ τὰ ὄργανα τῆς κυκλοφορίας. Ἂν ὁ ἄρρωστος ἀδυνατεῖ ἐν τοσοῦτον ὀλίγῳ χρόνῳ νὰ λάβῃ τηλικοῦτον ποσόν, διανέμεται τὸ φάρμακον εἰς ἀραιότερα διαλείμματα, ἀεὶ ὅμως οὕτως, ὥστε νὰ περαίνηται ἡ λῆψις 3 — 4 ὥρας πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ. Τότε δὲ παρέχεται καὶ εἰς διάλυσιν, οἷον ἰτεϋλικοῦ ὀξέος γράμ. 2, κονιὰκ γράμ. 50, οἴνου γενναίου γράμ. 120, κατὰ κυαθίσκον λαβεῖν κατὰ δίωρον, ἐπιπινομένου ποτηρίου ὕδατος. Ὅταν ὁ στόμαχος ἐπαναστατῇ κατὰ τοῦ ὀξέος, ρευκτέον εἰς τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον κατ' ἀνάγκην. Τὴν αὐτὴν καταθλιψιν τοῦ πυρετοῦ φέρει καὶ ἡ ὑποδόριος ἔγχυσις τοῦ ἰτεϋλικοῦ ὀξέος (15 σιτ. ἐν δραχμῇ ὕδατος εἰς τρεῖς ἐγχύσεις). Γενέσθω μόνον μετὰ προσοχῆς, καὶ ἐμβυθιζέσθω ἡ βελόνη ὑ π ὸ τ ὸ δ έ ρ μ α. Αἴσθημα καύσου συμβαίνει ζωηρόν, ἀλλ' οὐδεμία διαπύησις, οὔτε φλεγμονή, σπανιώτατα δὲ αἱ ἐσχάραι. Ἡμεῖς ἐδοκιμάσαμεν τὸ φάρμακον καὶ εἰς ἐνέσεις ὑποδορίους, ἀλλ' ὁ ἄρρωστος, φθισιῶν στρατιώτης, παρεκάλεσεν ἐπιμόνως νὰ μὴ ἐπαναλάβωμεν τὴν ἔγχυσιν, διότι προὐξένησεν αὐτῷ πόνον ἐπίμονον.

Δίδεται κατὰ σιτ. 20—30 δι' ἡμέρας ἐνήλιξι, 5—10 σιτ. παιδίοις ἄνω τῶν 5 ἐτῶν, εἰς ἀραιὰν διάλυσιν μετά τινος κομμιωδους, ἢ ἐν χάρτῃ ἀζύμῳ, ὡς προείρηται.

Νάτριον ἰτεϋλικόν.

Natrium salicylicum.

Σκευάζεται διὰ κορέσεως (διαλύσεως) δισανθρακικοῦ νατρίου ὑπὸ ἰτεϋλικοῦ ὀξέος, καὶ τῆς μέχρι ξηροῦ ἐν 50^0—60^0 ἐξατμίσεως τοῦ ὑγροῦ.

Φέρεται εἰς λέπια λευκά, κρυσταλλικά, ὑφαλμύρως γλυκάζοντα, ἐν ἰσοβαρεῖ ὕδατι καὶ ἐν 5 οἰνοπνεύματος διαλυτά.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δοκιμασία. Προστεθέντος ὑπερχλωριούχου σιδήρου, ἡ ἐν ὕδατι διάλυσις ἡ μὲν πυκνὴ γίνεται φαιὰ ἐν τῷ ἐρυθρῷ, ἡ δὲ ἀραιὰ (1=1000) γίνεται ἰώδης· ἡ αὐτή, ἐπιχυθέντος ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, ἀπολύει κρυστάλλους λευκούς, εὐδιαλύτους ἐν αἰθέρι.

Θερμανθὲν τὸ ἅλας ἀφίνει λείψανον ἀνθρακώδες, ἀναβράζον, ὅταν προαναμιχθῶσιν ὀξέα, ἀναφλεχθὲν δὲ ποιεῖ τὴν φλόγα κιτρίνην.

Ἡ ἐν ὕδατι διάλυσις, ἡ πυκνή, ἔστω ὑπόξυνος τὴν ἀντίδρασιν καὶ ἄχρους· ἀποτεθεῖσα μικρόν, γίνεται ἀσθενῶς ὑπέρυθρος. Διαλυέσθω τὸ ἅλας ἐνθειϊκῷ ὀξεῖ ἄνευ ἀναβρασμοῦ καὶ ἄνευ σχεδὸν χρώσεως οὐδεμιᾶς. Ἡ ἐν ὕδατι (1=20) διάλυσις μήτε διὰ νιτρικοῦ βαρύου ἀλλοιούσθω, μήτε ἂν προσμιγῇ νιτρικὸν ὀξύ, τοὺς δὲ ὑπὸ τούτου ἐξωσθέντας κρυστάλλους διαλύσῃς ἐν οἰνοπνεύματι, θολούσθω διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Ἠπιώτερον τὴν τοπικὴν δρᾶσιν ἢ τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξύ, οὔθ' ὑπεραιμίαν, οὔτε καῦσιν φέρει ἐπὶ τοῦ δέρματος οὔτ' ἐπ' αὐτῶν τῶν βλεννοϋμένων. Μόνον ἀπὸ μακρᾶς χρήσεως ξηραίνεταί πως ἡ γλῶσσα, διάρροια δὲ τότε ἐπιφαίνεται καὶ ἀνορεξία.

Διὰ τὸ εὐδιάλυτον ἐν ὕδατι, ταχέως ἀναπίνεται αὐτούσιον ἀπὸ στομάχου καὶ ἐντέρων, καὶ εὑρίσκεται ἀπανταχοῦ τῶν διακρίσεων, ὡς καὶ ἐν τῷ αἵματι. Δρᾷ δὲ ἐπὶ τῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος, καθάπερ τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξύ.

Δύο τῶν μαθητῶν τοῦ Sée ἔλαβον ἐπί τινας ἡμέρας τὰς μὲν πρώτας ἀνὰ 2—4 γραμ. ἰτεϋλικοῦ ὀξέος, τὰς δὲ ἑφεπομένας ἀνὰ 10 γραμ. ἰτεϋλικοῦ νατρίου, καὶ οὐδεμίαν ἐδειξαν ταπείνωσιν τῆς θερμοκρασίας.

Ἐπὶ τῶν νεύρων ἐνεργεῖ τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον καθάπερ καὶ τὸ ὀξύ, ἤτοι ἀπὸ μεγάλων δόσεων 4—8 δραχ. παραλύει τὰ ἀναπνευστικὰ καὶ κυκλοφορικὰ γάγγλια, ἔπειτα παραλύει ὅλον τὸν ἐγκεφαλωτιαῖον ἄξωνα τῶν νεύρων· ὅθεν καὶ ἡ ἀκινησία τότε καὶ ἡ ἀναισθησία καὶ ἡ ἀπάμβλυνσις τῶν αἰσθήσεων.

Ἀπὸ μετρίας δόσεως προάγει ἁπάσας τὰς διακρίσεις, μάλιστα τὴν τοῦ ἱδρῶτος. Φερόμενον δὲ νὰ ἐκκριθῇ ἐκ τοῦ δέρματος, προκαλεῖ ἔστιν ὅτε καὶ κνήδωσιν, ἄλλοτε ἐξάνθημα ἱλαροειδὲς ἢ ὀστρακιῶδες, ᾧ ἐφέπεται ἀπολέπισις τῆς ἐπιδερμίδος· ἀλλὰ τὸ πλεῖστον ἐκκρίνεται ἀπὸ τῶν νεφρῶν, φέρει δὲ κατὰ Sée ἀπὸ πολλῆς δράσεως ὑπεραιμίαν ἐν τοῖς νεφροῖς, ἐκτρεπομένην καὶ εἰς αἱματουρίαν καὶ λευκωματουρίαν, καὶ διάχυτον νεφρίτιδα, τότε δὲ ἐλαττοῦνται τὰ οὖρα ἀντὶ τοῦ πληθύνεσθαι. Κατὰ τὰς ἐπὶ τυφικῶν παρατηρήσεις τοῦ Rolin ἡ μὲν οὐρεία δὲν αὐξομειοῦται ἐπαισθητῶς, τὰ ἀνθρακικὰ ὅμως καὶ τὰ φωσφορικὰ ἅλατα πληθύνονται. Τἀναντία παρετηρήθησαν ἐν τῇ κλινικῇ τοῦ Lasegue ὑπὸ τοῦ Marrot παρὰ ῥευματιῶσιν, ἤτοι ἠλαττώθησαν ἐπὶ τῷ ἰτεϋλικῷ νατρίῳ ἥ τε οὐρεία καὶ τὸ οὐρικὸν ὀξὺ ἐπαισθητῶς ἐν 24 ὥραις, ἀνεξαρτήτως ἀπὸ πάσης αὐξομειώσεως τῆς θερμοκρασίας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οἱ περὶ τὸν Sée, ἐναντίον τοῖς παρὰ τῷ ἰτεϋλικῷ ὀξεῖ εἰρημένοις, παραδέχονται, ὅτι τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον ἀποσυντίθεται ἐν τῷ αἵματι, ὅθεν μέρος μὲν ἀποκρίνεται ὡς ἰτεϋλικὸν ὀξὺ ἐν τοῖς οὔροις, μέρος δὲ ἀποκρίνεται ὡς ἰτεϋλικὸν κάλιον, μέρος δὲ ὡς ἰτεϋλουρικὸν ὀξύ, ὅ ἐστι σύνθεσίς τις τοῦ ἰτεϋλικοῦ ὀξέος μετὰ τῆς γλυκοκόλλας τῆς χολῆς. Ἐμφανίζονται δὲ πάντα ταῦτα ἐν τοῖς οὔροις ἐν 15 ὥρ. μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ φαρμάκου, ἐξαντλοῦνται δὲ 24—48 ὥρ. μετὰ τὴν λῆψιν. Παρετηρήθησαν ὅμως καὶ περιστάσεις, ἐν αἷς ἡ ἀπόκρισις τῶν ἄνω παρετάθη εἰς 7 ἡμέρας. Βραδεῖα συμβαίνει αὕτη παρὰ τοῖς τυφώδεσιν. Ὅσῳ δὲ βραδυτέρα ἡ συναπέκκρισις μετὰ τῶν οὔρων, τόσῳ βιαιοτέρα ἡ ὁρᾶσις ἐπὶ τῆς ἀναπνοῆς καὶ κυκλοφορίας. Ταὐτὰ πιστεύει καὶ ὁ Jacoud.

Θάνατος ἀπὸ τοῦ ἄλατος δὲν παρετηρήθη βέβαιος, ἀναμφίλεκτος· ἔλαβον ἄνθρωποι καὶ 20—30 γραμ. τοῦ ἰτεϋλικοῦ νατρίου ἐν ὥραις 6, καὶ ἐκακώθησαν μὲν γαστέρα καὶ πνεύμονας καὶ καρδίαν, ἀλλ' ἀνερρώσθησαν. Σημειωτέον, ὅτι ἡ βαρύτης τῶν φαρμακευτικῶν φαινομένων λήγει συντόμως μετὰ τὴν διακοπὴν τοῦ φαρμάκου.

Ζῶα, κύνες, γαλαῖ, βάτραχοι δηλητηριάζονται, ἂν ἐκχυθῇ εἰς τὰς φλέβας αὐτῶν ἢ εἰς τὸν στόμαχον ὡς 1 ἐπὶ 2800—1000 βάρους τοῦ σώματος, καὶ δηλητηριάζονται ἐν ἀπνοίᾳ καὶ ἀσφυξίᾳ.

Ἐνέργεια ἰματική. Στηρίζεται ἐπὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ἅλατος εἰς τὸ καταβάλλειν τὴν πυρετικὴν θερμασίαν· ὅ,τι δὲ τῆς ἐνεργείας εἶναι ἀνεξήγητον, κείσθω ἡμῖν ὡς προϊὸν καθαρᾶς ἐμπειρίας.

Παραγγέλεται τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον πρὸς φλεγμονὰς καὶ πυρετούς, ὡς ἄντικρυς πολέμιον τοῦ πυρετικοῦ στοιχείου τῶν νόσων. Μόλις πρὸ ὀκταετείας εἰσαχθὲν εἰς τὴν θεραπευτικὴν καὶ εἰσέτι δοκιμαζόμενον μετὰ σπουδῆς πυρετώδους, φαίνεται, ὅτι κατέκτησε θέσιν στερεὰν καὶ περίβλεπτον μεταξὺ τῶν ἀντιπυρετικῶν φαρμάκων. Ἐνδείκνυται, ὅταν ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ἄνω τῶν 40^0, οἱ δὲ σφυγμοὶ καὶ ταχεῖς καὶ πλήρεις, ἐκεῖ δηλονότι ὅπου τὸ νίτρον καὶ ἡ δακτυλῖτις καὶ ὁ ὑδράργυρος καὶ ἡ ἄλλη χορεία τῶν ἀντιπυρετικῶν φαρμάκων, ὧν πάντων προτερεῖ κατὰ τὸ ταχὺ καὶ ἄλυπον καὶ ἀκίνδυνον τῆς ἐνεργείας. Δὲν συνεπάγεται τὸν σιελισμὸν οὔτε τὴν δηλητηρίασιν τὴν ἀπὸ τοῦ ὑδραργύρου, δὲν ἔχει τὴν ἀθροιστικὴν δύναμιν τῆς δακτυλίτιδος μετὰ τῶν φοβερῶν καὶ ἀνεπανορθώτων ἐπακολουθημάτων ταύτης, οὔτε λυπεῖ τὰ πεπτικὰ ὄργανα, ὅσον τὸ νίτρον, ἐφάμιλλον δ' ἔχει ὡς πρὸς τὴν ἀντιπυρετικὴν δύναμιν μόνην τὴν κινίνην. Ὡς δὲ ἡ κινίνη καταβάλλει τὴν πυρετικὴν θερμασίαν, κἂν τε προέρχεται αὕτη ἐκ φλεγμονῆς, κἂν τε ἀπὸ πυρετοῦ οὐσιαστικοῦ, τύφου, εὐλογιῶν κτλ., οὕτω καὶ τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον παρέχεται κατ' ἀμφοτέρων τῶν μεγάλων τούτων πηγῶν τοῦ πυρετοῦ, τῶν φλεγμονῶν (τῶν κατὰ τόπους ζυμώσεων) καὶ τῶν οὐσιαστικῶν πυρετῶν (τῶν καθολικῶν ζυμώσεων ἐν τῷ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σώματι). Ἠδύνατό τις μάλιστα οὐχὶ ἀλόγως νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον ἔχει ἴσως καί τινα πλεονεκτήματα ὑπὲρ τὴν κινίνην κατὰ τῶν φλογιστικῶν πυρετῶν, διότι καταβάλλει μὲν τὴν πυρετικὴν θερμασίαν, ὅπως ἐκείνη, διὰ τῆς ἐπὶ τῶν κυκλοφορικῶν κέντρων δράσεως καὶ τῆς ἀντιζυμωτικῆς ἐνεργείας ἐν τῷ κόλπῳ τῶν φλεγμαινόντων κυττάρων, ἀλλὰ συγχρόνως εἰσάγονται εἰς τὸ αἷμα δ' αὐτοῦ καὶ στοιχεῖα ἀλκαλικὰ οὐχὶ εὐκαταφρόνητα, συντελοῦντα εἰς τὸ καταστῆσαι ῥαωδέστερον ἑαυτοῦ τὸ πλάσμα κατὰ τὰ περὶ ἀλκαλίων ῥηθέντα (ὄρ.) Καὶ ἡμεῖς μὲν πεῖραν ἰδιαιτέραν τῆς ἀντιφλογιστικῆς ἀρετῆς τοῦ φαρμάκου δὲν ἐλάβομεν πολλήν, διότι ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας ἡμῶν δυσπίστως φερόμεθα πρὸς τὰ καινοφανῆ· ἀλλ' ἐν Γερμανίᾳ, τῇ γενετείρᾳ τῆς ἰατρικῆς χρήσεως τοῦ ἄλατος τούτου, ἔνθα προεξάρχοντος τοῦ Reuss ἐγένοντο αἱ πολυπληθέσταται καὶ ποικιλλόταται τῶν ἐφαρμογῶν, παραγγέλλεται μετὰ μεγάλης πίστεως κατὰ τῶν φλογιστικῶν πυρετῶν, οἷον πνευμονιῶν καὶ πλευριτίδων, διότι μάλιστα παρακινεῖ τὴν διαφόρησιν καὶ διούρησιν. Κατὰ δὲ τῶν ὀξέων ῥευματισμῶν τῶν ἄκρων καὶ ἐξέκρουσεν ἤδη ἐκ τῆς θεραπείας πᾶν ἄλλο φάρμακον, διότι τε τὸν πυρετὸν καταβάλλει ἐν βραχεῖ, καὶ διότι πραΰνει τοὺς πόνους ἐντὸς 24 ὡρῶν ἀπὸ δόσεως καὶ ἀπὸ χρήσεως προσηκούσης, ἤτοι 2—4 δρ. ἐπὶ 24 ὥρας ὡς ῥηθήσεται πλατύτερον ἐφεξῆς.

Παραγγέλλεται, καθὰ εἴπομεν, καὶ κατὰ τῶν οὐσιαστικῶν πυρετῶν, τοῦ τύφου, τῶν ὀξέων ἐξανθημάτων, τοῦ ἐρυσιπέλατος, τῶν ἐπιλοχίων πυρετῶν καὶ τῶν τοιούτων, καὶ λέγεται, ὅτι ἤδη καὶ μετά τινας ὥρας ἀπὸ τῆς χρήσεως ταπεινοῖ τὴν πυρετικὴν θερμασίαν. Ἀλλ' οἱ θερμῶς συνιστῶντες ἐνθάδε τὸ φάρμακον, κατὰ τῶν τύφων μάλιστα, αὐτοὶ οὗτοι παρατηροῦσιν, ὅτι μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος ἀνυψοῦται αὖθις ἡ καμπύλη τοῦ πυρετοῦ, ἅμα ἀποσπῶμεν τοῦ φαρμάκου, ἐπομένως δὲ εἶναι ἀνάγκη νὰ διατηρηθῇ τὸ σῶμα διηνεκῶς ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τούτου μέχρις ὁριστικῆς ταπεινώσεως τῆς θερμοκρασίας δι' ἐξάντλησιν τῆς νόσου. Παρετηρήθη δὲ τότε, ὅτι, ὡς ἐπὶ τῇ κινίνῃ, οὕτω καὶ ἐπὶ τῷ ἰτεϋλικῷ νατρίῳ καταπίπτει ἡ θερμοκρασία καὶ εἰς τοὺς 36° Ε. Εἰσὶν οἱ ὑπολαμβάνοντες τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον ὡς παυσιπύρετον καθυπέρτερον τῆς κινίνης, καθ' ὅ,τι δύναται νὰ δοθῇ ἀδιαφόρως ἐν παντὶ καιρῷ, ἔν τε τῇ ὑφέσει καὶ ἐν τῇ ἐντάσει τοῦ πυρετοῦ, ἐνῷ ἡ κινίνη εἶναι κατά τινα τρόπον καταδεδεσμευμένη ἐντὸς τῆς περιόδου τῶν ὑφέσεων. Ἀντιτάσσεται μὲν κατὰ τῆς χρήσεως τοῦ ἰτεϋλικοῦ νατρίου ἐνθάδε ἡ ὑπό τινων παρατηρηθεῖσα αἰφνιδία καὶ πολλὴ κατάπτωσις τῶν δυνάμεων ὡς ἐκ τῆς παραλυτικῆς δράσεως ἐπὶ τῆς καρδίας καὶ ὡς ἐκ τῆς πολλῆς ψύξεως τοῦ σώματος (κατιούσης μέχρι τῶν 35,8)· ἀλλὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ κακὸν τοῦτο, εἴποτε συμβαίνει, εὐκολώτερον εἶναι νὰ προληφθῇ ἐνθάδε ἢ ἐπὶ τῇ χρήσει ἄλλων ὁμοιοδυνάμων φαρμάκων, ταχύτατά τε διαλύεται· διότι ἀρκεῖ νὰ μετριάσωμεν τὴν δόσιν, ἢ καὶ τελείως νὰ ἀποστῶμεν, ὅτε ἐγγίζει ἡ κρίσις τῶν πνευμονιῶν καὶ τοῦ τύφου, καὶ ἡ κατάπτωσις δὲν ἐπιφαίνεται, ἢ,ἐπιφανεῖσα,ἀποδοτέα εἰς αὐτὸ τὸ νόσημα καὶ εἰς τὴν ἀπότομον λύσιν, ἀλλ' οὐχὶ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν δρᾶσιν τοῦ ἄλατος. Ὁδηγούμεθα δὲ εἰς τὴν ἔγκαιρον διακοπὴν τοῦ φαρμάκου καὶ ἐκ τῆς ἀσθενείας τῶν καρδιακῶν παλμῶν. Δίδεται δὲ τὸ φάρμακον ὡς ἀντιφλογιστικόν, καὶ ἔτι μᾶλλον ὡς ἀντιπυρετικόν, συνηθέστερον καὶ ἀσφαλέστερον κατὰ τὴν 9—12 ἑσπερινὴν ὥραν, τότε δηλαδή, ὅτε οἱ φλογιστικοὶ καὶ οἱ οὐσιαστικοὶ πυρετοὶ τρέπονται ἐπὶ τὴν ὕφεσιν, καὶ δίδεται κατὰ δόσιν μεγάλην καὶ ἐν βραχεῖ, οἷον κατὰ ὥ. 1—2 ἐντὸς 2 ὡρῶν εἰς 3—4 δόσεις, καθ' ἡμίωρον 15—30 σιτ.

Ἀλλ' ἂν κατὰ τῶν ἄλλων φλεγμονῶν καὶ τῶν οὐσιαστικῶν πυρετῶν ἔχει ἐφάμιλλον τὴν κινίνην ἢ τὴν δακτυλίτιδα κτλ., κατὰ τῆς ῥ ε υ μ α τ ι κ ῆ ς π ο λ υ α ρ θ ρ ί τ ι δ ο ς, ἤτοι τῶν ὀξέων ῥευματισμῶν τῶν ἄρθρων φαίνεται κατὰ τὰ κλινικὰ περιγενόμενα, ὅτι κέκληται τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον νὰ δεσπόσῃ τῆς θεραπευτικῆς, ὡς δεσπόζει αὐτῆς ἡ κινίνη κατὰ τῶν διαλειπόντων, καὶ ὡς μέλλει νὰ δεσπόσῃ αὐτῆς, ἔχομεν ἀκράδαντον τὴν πεποίθησιν, καὶ κατὰ τῶν τυφοειδῶν πυρετῶν Ὡς ἡ κινίνη θεραπεύει τοὺς διαλείποντας, οὕτω θεραπεύει καὶ τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον τὴν ὀξύτητα τῶν πόνων καὶ τὴν βίαν τοῦ πυρετοῦ ἐν τῇ ῥευματικῇ πολυαρθρίτιδι, ἐνῷ συγχρόνως συντέμνει ὑπὲρ πᾶν ἄλλο φάρμακον τὴν διάρκειαν τῆς νόσου, καὶ προλαμβάνει τὰς ἀπὸ καρδίας καὶ πνευμόνων καὶ ἐγκεφάλου ἐπιπλοκάς. Ἤδη καὶ μετὰ 10 ὥρας πολλάκις, ἀλλὰ βεβαίως μετὰ 24—48 ὥρας ἀπὸ τῆς ἐπαρκοῦς λήψεως τοῦ φαρμάκου (λαμβανέσθω δ' ἐνθάδε κατὰ 2—4 δρ. δι' ἡμέρας) λωφίζουσι μὲν οἱ πόνοι, ταπεινοῦται δὲ ὁ πυρετός, (θερμοκρασία σώματος καὶ ταχύτης σφυγμῶν), κατακλίπτει δὲ τὸ οἴδημα τῶν ἄρθρων, γίνεται δὲ ἄλυπος ἡ κίνησις τῶν σκελῶν. Ἂν πρὸ τοῦ βεβαιωθῆναι τὴν θεραπείαν, ἀποστῶμεν τοῦ φαρμάκου, ἐπανακάμπτουσιν οἱ πόνοι καὶ ὁ πυρετὸς καὶ τὸ πρήσμα τῶν ἄρθρων, ὑποχωροῦσι δὲ αὖθις, ὅταν ἐπαναληφθῇ τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον, ὃ καὶ θεωρητέον ὡς τὴν ἀψευδεστάτην τῶν μαρτυριῶν ὑπὲρ τῆς ἐνθάδε ὠφελείας. Ὁ Ibell ὑπέβαλεν εἰς τὴν δι' τοῦ ἰτεϋλικοῦ νατρίου θεραπείαν 75 ῥευματιῶντας, παρέχων τοῦ ἄλατος 12 σιτ. καθ' ὥραν. Παρ' 68 τούτων ὁ ῥευματισμὸς διεκόπη ἐντὸς μιᾶς μέχρις 8 ἡμερῶν, οἷον παρ' 7 ἀρρώστοις ἐν 24 ὥραις, παρὰ 42 ἀρρώστοις ἐν 48 ὥραις, παρὰ 12 ἀρρώστοις ἐν 72 ὥραις, παρ' 7 ἐν 3—4 ἡμέραις· ἑπτὰ μόνον ἀντέστησαν εἰς τὸ φάρμακον, οὐ ἐδόθησαν κατ'

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐλάχιστον 17 γράμ., καθ' ὕψιστον δὲ 67. Ἐκ τῶν 68 τούτων ἀρρώστων παρὰ 14 ὥρ. ὑπετροπίασε τὸ νόσημα· παρ' 6 ἐπῆλθον ἀπὸ τῆς καρδίας ἐπιπλοκαί, δύο μὲν ἐλαφραί, τέσσαρες δὲ βαρύτεραι, καὶ μία πλευρίτις. Ὁ Brown ὑπέβαλεν 109 ῥευματικοὺς εἰς τὴν αὐτὴν θεραπείαν, ἀντὶ τοῦ ἅλατος μεταχειρισθεὶς τὸ ὀξύ, ἐχρειάσθησαν δὲ κατὰ μέσον ὅρον 14 γράμ. μέχρι λωφάξεως τῶν πόνων, ἡ δὲ θεραπεία διήρκεσε κατὰ μέσον ὅρον 2,85 $^0/_0$ ἡμέρας ἤτοι μεταξὺ 12 ὡρῶν καὶ 15 ἡμερῶν· εἰς τελείαν δὲ κατάπαυσιν τῶν ἀλγηδόνων καὶ εἰς ἀπάνοδον τῆς εὐκινησίας τῶν ἄρθρων κατηναλώθησαν κατὰ μέσον ὅρον 32 γράμ., ὁ δὲ ὁλικὴ διάρκεια τῆς νόσου ἦτο κατὰ μέσον ὅρον 6, 22 $^0/_0$ ἡμ. Δύο θάνατοι συνέβησαν, ὁ μὲν ἐκ περικαρδίτιδος, ὁ δὲ ἐξ ἐγκεφαλοπαθείας· 11κις ὑπετροπίασεν ἡ πολυαρθρῖτις παρ' ἑνὶ ἀρρώστῳ, πεντάκις παρ' ἄλλῳ, αἱ δὲ ἀπὸ τῆς καρδίας ἐπιπλοκαὶ ἦσαν 4, 76 $^0/_0$, Περιττὸν νὰ μακρηγορήσωμεν ἐπὶ πλέον. Βέβαιον, ὅτι τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον ἐνεργεῖ τάχιον, ἀσφαλέστερον καὶ ἀλυπώτερον πάντων τῶν ἄλλων φαρμάκων κατὰ τῆς ῥευμ. πολυαρθρίτιδος, ἅτινα καὶ ἐξέκρουσε νῦν ἐντεῦθεν.

Ἀλλὰ πῶς ἐνεργεῖ κατὰ τῆς ῥευματικῆς πολυαρθρίτιδος τό τε ἰτεϋλικὸν ὀξὺ καὶ τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον; Ἵνα παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐνεργεῖ, διότι ταπεινοῖ τὴν πυρετικὴν θερμασίαν, ἔπρεπε πρῶτον νὰ λωφάξῃ ὁ πυρετός, καὶ ἔπειτα νὰ ἐπέρχηται ἡ πρόϋνσις τῶν πόνων καὶ ἡ πτῶσις τοῦ πρήσματος τῶν ἄρθρων· καὶ ὅμως συμβαίνει τ' ἀντίστροφον, οὐδὲ ἐννοοῦμεν τὴν ἰδέαν τοῦ Blanchier καὶ Vulpian, καθ' ἣν τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξύ, ὡς παραλύει τὴν διακριτικὴν λειτουργίαν τῶν ἀδένων, οὕτως ἀναστέλλει καὶ τὴν ἐξόσμωσιν ὑγροῦ περιαρθρίου περὶ τὰ φλεγμαίνοντα ἄρθρα· διότι τὸ ἅλγος ἐλαττοῦται καὶ πρὸ τοῦ ἀνασταλῆναι τὴν ἐξόσμωσιν, ἀλγοῦσι δὲ τὰ ἄρθρα καὶ πρὸ τοῦ πρησθῆναι, οὐδ' εἶναι τὸ ἅλγος οἱονεὶ ἀποτέλεσμα τῆς διατάσεως ἢ ἄγξεως τῶν ἱστῶν.

Τὸ ἅλγος δὲν εἶναι πάντοτε προϊὸν τῆς ἐξιδρώσεως, εἶναι καὶ συνοδὸν ὑπεραιμίας ἁπλῆς, συνίσταται δὲ καὶ ἄνευ ὑπεραιμίας περὶ τὰ ἄρθρα, ἡ δὲ πειραματικὴ φαρμακολογία δὲν ἐδειξε μέχρι τοῦδε τὸ προκείμενον φάρμακον φέρον τὴν αὐτὴν ἐλάττωσιν τῶν λευκῶν αἱμοσφαιρίων ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι τόποις, οὔτε κατάλυσιν τῆς ἀμοιβοειδοῦς κινήσεως τῶν λεμφοσφαιρίων ἐν τῇ ἑστίᾳ τῆς φλεγμονῆς, οἷόν τι ἐδίδαξε περὶ τῆς κινίνης, ὥστε νὰ δυνηθῶμεν ἐντεῦθεν, τό γε νῦν ἔχον, νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν κατὰ τῆς ῥευματικῆς πολυαρθρίτιδος δρᾶσιν. Ἵνα δὲ πάλιν παραδεχθῶμεν, ὅτι τὰ ἰτεϋλικὸν ὀξύ τε καὶ νάτριον καταβάλλουσι τὸ ἅλγος, ὡς που τὸ ἀκόνιτον καὶ τὸ καλχικόν, ἔπρεπεν ἡ πειραματικὴ φαρμακολογία νὰ δείξῃ, ὅτι πραΰνουσι τὴν ὑπεραισθησίαν τῶν αἰσθητικῶν νεύρων, ἃ οὔπω ἐποίησε. Τοὐναντίον μάλιστα πι-

Δημόσιο Κεντρική βιβλιοθήκη Βέροιας

στεύουσι τῶν φαρμακολόγων πολλοί, ὅτι, καὶ ἂν τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξὺ προαγάγῃ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ μέχρι ἀσφυξίας καὶ ἀπνοίας, ἡ εὐαισθησία τῶν περιφερικῶν νεύρων διατηρεῖται σαφής, μόνη δὲ ἡ δύναμις τοῦ ῥαχίτου πρὸς κινήσεις ἀνακλαστικὰς περιστέλλεται ἢ καὶ τέλεον καταργεῖται. Ὥστε θεωρητέον τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξὺ καὶ τὸ ἅλας αὐτοῦ ὡς φάρμακα καθαρῶς ἐμπειρικά, ἀλλὰ καὶ τοσοῦτον ἀσφαλῆ, ὅσον ἡ κινίνη κατὰ τῶν ἑλειογενῶν πυρετῶν καὶ ὁ ὑδράργυρος κατὰ τῆς συφιλίδος.

Ἵνα δὲ ἐνεργήσῃ, πρέπει νὰ δοθῇ μεθοδικῶς, ἀσφαλεστάτη δὲ μέθοδος εἶναι ἡ τοῦ Striecher, γενομένη ἐν μεγάλῃ κλίμακι ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς θεραπευτηρίοις τῆς Πρωσσίας. Δίδεται εὐρώστοις μὲν καὶ νεανικοῖς ἐνήλιξι γράμμα $^1/_2$—1 καθ' ὥραν, παιδίοις δὲ ἀπὸ 5—15 ἐτῶν καθ' ὥραν σιτ. 5, ἂν μὴ κοιμᾶται ὁ ἄρρωστος, καὶ τὴν νύκτα. Ἐπὶ τοικύτῃ χρήσει ἔρχεται ἴκσις μετὰ τὴν λῆψιν 10—20 γραμ· ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ καταπαυθῶσιν οἱ πόνοι, ἐπιδίδονται τοῦ φαρμάκου 2-3 γράμ. καθ' ἡμέραν καὶ ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα· μεγάλαι δόσεις, οἷον 5 γρ. ἐράπαξ, ἐνεργοῦσιν ἐπισφαλέστερον.

Ὠφέλησε μὲν καὶ κατὰ τῆς ὀξείας καὶ χρονίας ἀρθρίτιδος, καὶ δὴ καὶ τῆς ἐπαγούσης δυσμορφίαν, arthritis deformans, ἀλλ' οὔτε τοσοῦτον ταχέως ὠφέλησεν, οὔτε τοσοῦτον ἀσφαλῶς. Ὁ Sée ὑπέβαλεν 7 ἀρρώστους εἰς τὴν διὰ τοῦ ἰτεϋλικοῦ νατρίου θεραπείαν, καὶ αἱ ἀλγηδόνες κατεσιγάσθησαν, τὸ πρῆσμα ἠλαττώθη, ὁ δὲ ἀρθριτικὸς παροτρυσμὸς ἔληξεν ἐν 3—4 ἡμέραις. Ἀρθριτικαὶ νευραλγίαι καταπραύνονται πολλάκις ἐπὶ τῷ ἰτεϋλικῷ νατρίῳ, ἡμεῖς δὲ εἴδομεν καὶ ἐπιμονωτάτην καὶ βιαιοτάτην προσωπαλγίαν, καὶ ἄλλην μεσοπλεύριον πραϋνθείσας ἐπὶ τῇ λήψει 2 δρ. ἰτεϋλικοῦ νατρίου, καίτοι ἀντέστησαν ἀμφότεραι καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ὑποδορίους ἐνέσεις τῆς μορφίνης· ὥστε πειρατέον. Ὁ Wunderlich ἀναφέρει, ὅτι ἐθεράπευσε καὶ ῥευματικὸν τέτανον. Καὶ κατὰ τῆς ῥευματικῆς μηνιγγίτιδος ἀντετάχθη τὸ φάρμακον ὑπὸ τοῦ Vulpian μετ' ἐπιτυχίας, ἀποσοβηθέντος τοῦ κινδύνου ἐν 2 ἡμέραις· ὥστε πειρατέον καὶ αὖθις.

Κατὰ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν δοκιμασθὲν τὸ φάρμακον, εὑρέθη σφόδρα ὑποδεέστερον τῆς κινίνης. Κατὰ τοῦ ἐρυσιπέλατος ἔσω τε ἐδόθη καὶ ὑποδορίως ἐνεχύθη κατὰ 10—20 σιτ. ἐφάπαξ, ὁ δὲ Dessau καὶ Petersen βεβαιοῦσιν, ὅτι ἐνεργεῖ ἐξαιρέτως, βαρέων ἐρυσιπελάτων θεραπευθέντων δι' αὐτοῦ ἐν 5 ἡμέραις.

Ἀντενδείκνυται τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον, ὅταν σφόδρα ἠρεθισμένος ὁ πεπτικὸς σωλήν, ὅταν ὁ ἄρρωστος ἄγαν ἐξησθενηκώς, ὅταν πάσχωσιν οἱ νεφροὶ διάχυτον καὶ παρεγχυματικὴν νεφρίτιδα, οὐ μόνον

Δημόσια κεντρική βιβλιοθήκη Βέροιας

διότι ἐπαυξάνει τὴν ὑπεραιμίαν τῶν νεφρῶν, ἀλλὰ καὶ διότι, δυσκόλως ἐκκρινόμενον σὺν ταῖς οὔραις, δρᾷ παραλυτικώτερον ἐπὶ τῆς καρδίας.

Δίδεται εἰς κόνιν ἐν χάρτῃ ἀζύμῳ ἢ εἰς διάλυσιν ἐν ὕδατι ἀπεσταγμένῳ μετά τινος βλεννώδους παιδίοις μὲν κατὰ σιτ. 2—5 καθ' ὥραν ἢ δίωρον, ἐνήλιξι δὲ κατὰ σιτ. 20 ἀνὰ πᾶν δίωρον, δρ. 1—2—3 δι'ἡμ. Ὅταν σκοπῆται νὰ καταβληθῇ ἡ πολλὴ θερμασία τοῦ πυρετοῦ, δίδεται καὶ κατὰ δραχ. 1—2 ἐν μιᾷ ἢ δυσὶν ὥρ., πρὸ τοῦ μεσονυκτίου.

Φαινέλαιον ἐννάτριον ὑγρόν.

Liquor Natrii carbolici.

Ἐνέχει οὐκ εὐκαταφρόνητον ποσὸν ἐλευθέρου φαινελαίου, πλὴν τοῦ συντεθειμένου τῷ νατρίῳ, διὸ καὶ θεωρητέον ὡς διάλυσις φαινελαίου ἐν ὕδατι ἰσομερεῖ. Γίνεται ἐκ φαινελαίου 5, τακέντος ἠπίῳ πυρί, καὶ νάτρου καυστικοῦ 1 καὶ ὕδατος ἀπεσταγμένου 4, συναναμιγέντων. Ὑγρὸν διαυγές, ὡς 1,060—1,065 Ε. Β., ἐρυθρωπόν, ὑπαλκαλικόν, εὐανάμικτον ὕδατι καὶ οἰνοπνεύματι κατὰ πᾶσαν ἀναλογίαν. Παρασκευαζέσθω ἀεὶ ἐξ ὑπογυίου μετὰ τὴν ἀναγραφήν.

Τὸ σκεύασμα τοῦτο εἶναι εὐαποσύνθετον· ἐπειδὴ καὶ διὰ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος τοῦ ἀέρος ἀπολύεται τὸ φαινέλαιον ἐκ τοῦ νατρίου καὶ διεκφεύγει ἐν εἴδει ἀτμῶν, ὅταν τὸ ἀγγεῖον ἠνεῳγμένον· διὸ καὶ εἶναι ἐπιτήδειον εἰς καθαρισμὸν τόπων μεμολυσμένων, ὡς καὶ εἰς ἐπίπλυσιν τόπων, δηχθέντων ὑπὸ ἐντόμων, οἷον σφηκῶν καὶ μελισσῶν καὶ σκορπίων, ὧν ὁ ἰὸς εἶναι ὀξὺ ὀργανικόν, ἐξουδετερούμενον ὑπὸ τοῦ ἀλκαλίου καὶ φθειρόμενον ἐν ταὐτῷ ὑπὸ τοῦ φαινελαίου. Διὰ ταῦτα καὶ ἐν Γαλλίᾳ νῦν τὸ μίγμα κατέστη πάγκοινον ἀντίδοτον κατὰ τῶν κεντημάτων τῶν ἐντόμων. Δύναται δὲ νὰ δοθῇ καὶ ἔσω ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ φαινελαίου, ἀλλὰ κατὰ ποσὸν διπλάσιον, τηρουμένων ἁπασῶν τῶν προφυλάξεων, τῶν ἐπ' ἐκείνου· ἐπειδὴ ὁμοίως ἀναπίνεται ἀπανταχόθεν καὶ φέρει τὴν αὐτὴν δηλητηρίασιν.

Πετρελαϊκὸς αἰθὴρ καὶ Βενζίνη.

Aether Petrolei καὶ Benzinum.

Ἀποστάζεται ὁ πετρελαϊκὸς αἰθήρ, Aether Petrolei, ἐξ ἀμερικανικοῦ πετρελαίου καὶ εἶναι ὑγρὸν διαυγές, ἄχρουν, ἰδιάζον τὴν ὀσμήν, ἥκιστα ἐν ὕδατι, πλεῖον ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι διαλυτόν, 0,665—0,670 Ε. Β., ζέον ἐν 50—60°, εὐαναφλεκτότατον. Σύγκειται δὲ ἐξ ὑδρογονανθράκων τῆς ὁμολόγου σειρᾶς τοῦ μεθανίου, κυρίως δὲ ἐκ πεντανίου καὶ ἑξανίου.

Ἡ δὲ βενζίνη, Benzinum, εἶναι τὸ μεταξὺ 60°—80° ζέον συστατικὸν τοῦ ἀμερικανικοῦ πετρελαίου καὶ συνίσταται κυρίως ἐξ ἑξανίου καὶ ἑπτανίου. Εἶναι ὑγρόν, ἄχρουν, 0,680—0,70 εὐανάφλεκτον, βαρύοσμον ὡς ἀπὸ μίγματος χλωροφορμίου καὶ πικρῶν ἀμυγδάλων, τελείως σχεδὸν εὐεξαέρωτον, ἐν ὕδατι ἀδιάλυτον, ἐν οἰνοπνεύματι δὲ καὶ αἰθέρι καὶ χλωροφορμίῳ εὐδιάλυτον.

Ἡ βενζίνη τοῦ πετρελαίου διαφέρει κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ βενζελαίου ἤτοι τῆς βενζίνης τῶν λιθανθράκων, ἥτις εἶναι ἀρωματικὸς ὑδρογονάνθραξ=C^6H^6, ἐν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν συστατικῶν τῆς πίσσης τῶν λιθανθράκων. Αἱ δὲ τῆς ἐν χρήσει ἰατρικῆ βενζίνης τοῦ πετρελαίου μετὰ τοῦ βενζελαίου προσμίξεις ἀνιχνεύονται διὰ θερμάνσεως 1 κ. ὑφ. τῆς δοκιμαζομένης βενζίνης μετὰ 5-10 πλασίου μίγματος 2 μ. νιτρικοῦ ὀξέος καὶ 1 μ. θειϊκοῦ, καὶ τῆς μετὰ ταῦτα ἀραιώσεως μετὰ 3—4 μ. ὕδατος, καθ' ἣν ἡ παρουσία τοῦ βενζελαίου προδίδεται διὰ τῆς ἀναπτύξεως ὀσμῆς ὡς ἀπὸ πικρῶν ἀμυγδάλων (νιτροβενζελαίου).

Ἀμφότερα τὰ ὑγρὰ ταῦτα διαλύουσι πάνυ ῥᾳδίως τὰ λίπη, τὰ αἰθέρια ἔλαια καὶ τὰς ῥητίνας, φωσφόρον, θεῖον, ἰώδιον, κηρόν· διὸ καὶ εἶναι ἐν χρήσει πολλῇ ὡς ῥυπτικὰ ἐλαιοβραχῶν καὶ λιπαρῶν κηλίδων καὶ καθαιρετικὰ ῥύπων τοῦ δέρματος ἐξ ἐμπλάστρων.

Οἱ ἀτμοὶ τῆς βενζίνης δηλητηριάζουσιν ἔντομα ἐν βραχεῖ. Εἰσπνευσθέντες προξενοῦσι καὶ τοῖς ἀνθρώποις τρόμον τῶν χειρῶν, ἔπειτα μέθην, ἤτοι ζάλην καὶ ἀναισθησίαν, ἅτινα ἐπέρχονται καὶ ἀπὸ καταπόσεως δραχμῆς τοῦ αἰθεριώδους ὑγροῦ. Ἀλλὰ 50—80 σταγόνες λαμβάνονται ἀτιμωρητεί.

Ἐκ τῆς δυνάμεως πρὸς τὸ ἀποκτείνειν ἔντομα ἤχθησαν οἱ ἰατροὶ νὰ δοκιμάσωσι τὸ φάρμακον κατὰ τῶν τ ρ ι χ ι ν ῶ ν, αἵτινες ἀποκτείνονται ἐν τῷ ὑγρῷ τούτῳ, εἴτε καθαρῷ, εἴτε καὶ ἡραιωμένῳ δι' οἰνοπνεύματος. Δοθὲν λοιπὸν ἔσω, ἀπέκτεινε πολλάκις τὰς ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι τριχινοειδεῖς ἕλμινθας, χωρὶς ὅμως νὰ κατισχύσῃ καὶ τῶν ἐν τῇ μυϊκῇ σαρκὶ ἐμφωλευουσῶν. Ἡ κτηνιατρεία ἔχει τὸ φάρμακον διὰ πολλῆς τιμῆς· φέρονται δὲ πολλαὶ ἐπιδημίαι ὡς θεραπευθεῖσαι δι' αὐτοῦ. Χοῖροι πίνουσι ὡς 15 γραμ. δι' ἡμέρας ἀβλαβῶς.

Ἐπὶ τῶν παρὰ φύσιν ζυμώσεων, τῶν ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι, ἐνεργεῖ ὡς τὸ σωσίκρεας, καὶ παραγγέλλεται ὡς ἐκεῖνο, ὑπὸ τοῦ Frerichs μάλιστα ἐπαινούμενον, ὅταν αἱ δυσπεψίαι προέρχωνται ἐκ τῆς ἀναπτύξεως μυκήτων ἐν ταῖς τροφαῖς, ταῖς πολὺν χρόνον παραμεινάσαις ἐν τοῖς ἐντέροις· ὠφελεῖ δ' ἐνίοτε καὶ ὅπου τὸ σωσίκρεας ἠστόχησε· διὸ καὶ συναλλακτέον μετ' ἐκείνου κατὰ τὰς περιστάσεις. Κατὰ τοῦ ἐ μ έ τ ο υ, τοῦ ἀπὸ ζυμώσεων καὶ σήψεων τῶν τροφῶν, προυτάθη μὲν ὑπὸ τοῦ Naunyn, ἐπηνέθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Nothnagel. Συνιστᾶται ἰδίᾳ, ὅταν ἐπὶ στενώσεων τοῦ πυλωροῦ παραμένωσιν ἐπὶ μακρὸν αἱ τροφαὶ ἐν τῷ στομάχῳ καὶ ζυμοῦνται καὶ ἀναμυρηκῶνται καὶ ἐμοῦνται ὀξυνόμεναι. Πειρατέον καὶ κατὰ τοῦ ἐμέτου νευρικῶν γυναικῶν.

Δ ί δ ε τ α ι ἔσω κατὰ σταγόνας 10—20 πολλάκις τῆς ἡμέρας, καὶ μέχρι δραχμῆς μιᾶς καὶ ἡμισείας (5 γρ.) δι' ἡμέρας, ὡς ἀντιζυμωτικὸν ἢ τριχινοκτόνον, κράτιστα ἐν κάψαις διὰ τὸ βαρύοσμον ἢ καὶ ἐν γαλακτώματι μετ' ἀρωματικοῦ τινος ὕδατος ἢ ἐν δικλύσει κόμμεος ἀραβικοῦ, οἷον 4 βενζίνης, 30 γλισχράσματος κόμμεος ἀραβικοῦ, 120 ἀποστάγματος ἡδυόσμου, καὶ σιροπίου 20, λαβεῖν κατὰ δίωρον ἢ τρίω-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιος

ρον κοχλιάριον τῆς τραπέζης. Ἐνίεται καὶ εἰς τὸ ὀρθὸν ὡς παρασιτοκτόνον κατὰ 2—4 γρ. ἐν λίτρᾳ ὕδατος. Ἐξωτερικῶς παρηγγέλθη ὡς ἀντιψωρικὸν εἰς ἀλοιφὴν ἐκ 3 βενζίνης καὶ 4 λίπους.

Ὄξος ἢ ὀξὺ πυροξυλικόν, ξύλοξος.

Acidum s. acetum pyrolignosum.

Γίνεται διὰ ξηρᾶς ἀποστάξεως ξύλων ἐκ τῶν σκληροτάτων καὶ φέρεται

α) ὡς πυροξυλικὸν ὀξὺ ἀκάθαρτον, acidum pyrolignosum crudum, ὑγρὸν μελανόν, ἀπόζον ὡς ἀπὸ κεδρίας καὶ ὄξους, ὀξυνὸν τὴν γεῦσιν καὶ πικρίζον, διὰ χρόνου ἀπολύον μόρια πίσσης ὑγρᾶς παρεμφερῆ.

Ἀραιωθὲν 4πλασίῳ ὕδατι, μόλις θολούσθω διὰ νιτρικοῦ βαρύου, μηδαμῶς δ'ἀλλοιούσθω δι'ὑδροθειούχου ὕδατος· 100 μ. μὴ ἐνεχέτωσαν ἔλαττον τῶν 6 μ. ὀξικοῦ ὀξέος· ὥστε ἀπαιτεῖται 10 γράμ. τοῦ σκευάσματος τούτου νὰ ἐξουδετερῶσιν οὐχὶ ἐλάττονα τῶν 10 κυβ. ὑφεκατομμέτρων διαλύσεως ὀγκομετρικῆς νάτρου καυστικοῦ.

β) Τὸ κεκαθαρμένον πυροξυλικὸν ὀξύ, acid. pyrolignosum rectificatum, εἶναι ἄχρουν ἢ ὑποκίτρινον, διαυγές, τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ὀσμὴν ἐμπυρευματικὸν καὶ ὀξυνόν. Γίνεται δι'ἐπαλλήλου ἀποστάξεως ἐκ τοῦ ἄνω.

Μὴ θολούσθω διὰ νιτρικοῦ βαρύου, μήτε δι'ὑδροθειούχου ὕδατος· μηδὲ περιεχέτω ἐν 100 μ. ἔλαττον τῶν 6 μ. ὀξικοῦ ὀξέος, ἵνα δύνανται 10 γράμματα τούτου νὰ ἐξουδετερῶσιν οὐχὶ ἐλάττονα τῶν 10 κυβ. ὑφεκατομ. ὀγκομετρικῆ διαλύσεως κάλεος καυστικοῦ.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἱματική. Κατὰ τόπον ἐνεργεῖς, πηγνῦον τὸ λεύκωμα, στύφον καὶ ῥικνοῦν καὶ κατ' ἐπιπολὴν καῖον ὥσπερ καὶ τὸ ὀξικὸν ὀξύ. Ἔσω ληφθὲν φέρει καῦσιν ἐν στόματι καὶ θάλπος ἐν στομάχῳ. Ἀναποθὲν διεγείρει τὴν κυκλοφορίαν, καὶ ἐκκρινόμενον ἐκ νεφρῶν καὶ δέρματος φέρει διαφόρησιν καὶ διούρησιν· καὶ ἐνεργεῖ ἄρα ὡς διάλυσις σωσικρέατος ἐν ὄξει καὶ χρησιμεύει ὡς φάρμακον ἀντιζυμωτικὸν καὶ ἀντισηπτικὸν καὶ στυπτικόν· ἀλλ'ἔσω μὲν ἀντικαθίσταται ὑπὸ τοῦ σωσικρέατος, ἐξωτερικῶς δὲ ὑπὸ τοῦ φαινελαίου. Ἐρρμύσθη πρὸς ἕλκη σηπεδονώδη καὶ διφθεριτικὰ καὶ νομάς, κιρνώμενον μετὰ 4—20πλασίονος ὕδατος, καὶ εἴτε διὰ σπληνίων ἐμβρόχων ἐπιτιθέμενον (πρὸς χείμετλα) ἢ διὰ μοτοῦ ἢ διὰ γραφίδος. Γίνονται καὶ γαργαρισμοὶ ἢ ἐγχύσεις ἢ διακλύσεις.

Ἔσω δίδεται κατὰ σταγόνας 5—10—20 τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας ἐν ὕδατι ἀρωματικῷ, ὡς τὸ σωσίκρεας, κατὰ διαρροιῶν σηπεδονωδῶν, καὶ εἰς καταπότια. Ληφθὲν κατὰ δραχμὰς δηλητηριάζει, ὡς ἐκεῖνο. Διδόσθω ἀεὶ ἐν ἀγγείῳ μέλανι. Ἐν χρήσει νῦν μόνον εἰς μελάνωσιν τῶν τριχῶν.

Πυρόπισσα μέλαινα ἢ κεδρία.

Pix nigra liquida s. Cedria. Pix empyreumatica liquida.

Γίνεται διὰ ξηρᾶς ἀποστάξεως ξύλων ἐκ τῶν κωνοφόρων, κατ' ἐξο-

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χὴν τῆς ἀγρίας πίτυος, Pinus silvestris L., ὡς καὶ ἐκ τῆς ὀξύης, Fagus silvatica L.

Ὑγρὸν παχύ, ἐλαιῶδες, μελανωπόν, ὑποδιαφανές, βαρύτερον τοῦ ὕδατος, ἐμπυρευματικὸν τὴν ὀσμὴν καὶ ἀηδές, πικρὸν καὶ δάκνον καὶ καυσῶδες τὴν γεῦσιν, ἐν ὕδατι ὀλίγον, ἐν οἰνοπνεύματι, αἰθέρι καὶ αἰθερίοις ἐλαίοις τελείως διαλυτόν. Ἡ ἐν ζέοντι ὕδατι διάλυσις ὄποζυς. Τὸ ὑδατῶδες ἐκχύλισμα τῆς ὑγροπίσσης, προστεθέντος ὑπερχλωριούχου σιδήρου ῥευστοῦ, σφόδρα ἡρακιωμένου, γίνεται ἐν βραχεῖ πράσινον, προστεθέντος δὲ ἀσβεστίου ὕδατος, γίνεται σταθερῶς ἐρυθρὸν ἐν τῷ μελανῷ.

Σύγκειται ἐξ ὑδρογονανθράκων πτητικῶν, ὧν κυριώτατος τὸ βενζέλαιον, ἐξ ὑδρογονανθράκων στερεῶν καὶ κρυσταλλωσίμων, ὧν κυριωδέστατος ἡ ναφθαλίνη, ἐξ ὀξέος ὀξικοῦ, φαινελαίου, σωσικρέατος, καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων στοιχείων ἐμπυρευματικῶν.

Ἂν κατὰ μικρὸν ἀποσταχθῇ, παράγεται ἔλαιον τότε ὑπέρυθρον καὶ διαφανές, Oleum Pini rubrum, ἀπομένει δὲ μάζα στερεά, μέλαινα, στιλβουσα ῥητινωδῶς, ἀνάλογος τῷ καλοφωνίῳ, καὶ εὐμάλακτος, ὅταν θερμανθῇ, δηλαδὴ ἡ κοινὴ καὶ γνώριμος πίσσα τῶν ναυτικῶν, pix nigra solida s. navalis.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐπὶ τοῦ δέρματος ἐπιτριβὲν τὸ ὑγρόπισσον ἐρεθίζει κατὰ τὴν τούτου εὐπάθειαν ὁτὲ μὲν τάχιον καὶ πλεῖον, ὁτὲ δὲ ἔλαττον καὶ βράδιον, εἰς θύλακος καὶ ὑπεραιμίαν καὶ ἐλαφρὰν ἐξοίδησιν τοῦ χορίου, ἢ καὶ εἰς ψυδρακιώδη ἢ ἐρυσιπελατώδη φλεγμονήν· ἀναποθὲν δὲ ὑποπηγνύει τὸ λεύκωμα κατ' ἐπιπολὴν τοῦ χορίου διὰ τῶν σωσικρεατωδῶν στοιχείων καὶ τοῦ φαινελαίου, εἶτα δὲ ἀπολεπίζει τὴν ἐπιδερμιδα καὶ προκαλεῖ ζωηροτέραν τὴν ἀναγέννησιν αὐτῆς. Κνησμοὶ ἐνόντες τῷ δέρματι καταστέλλονται τότε συνήθως (καὶ αὐτοὶ οἱ ἐκ παρασίτων, ἄτινα ἀποκτείνονται ὑπὸ τοῦ ὑγροπίσσου), ἐνῷ ἄλλοτε καὶ μὴ ἐνὼν γεννᾶται ὀδαξησμός. Ἂν ὅλον τὸ δέρμα ἐπιχρισθῇ ὑγροπίσσῳ, ἐπέρχεται ἐνίοτε ἐν βραχεῖ, μεθ' $^1/_2$—6 ὥρ., μέλας ἔμετος ἢ μέλαινα διάρροια καὶ διούρησις ὁμοία ἢ πρασινωπή (γαστρεντερῖτις, νεφρῖτις ὡς ἐκ τῆς ἀναπύσεως τῶν τοῦ φαινελαίου στοιχείων, ὅρ. φαινέλαιον).

Ἔσω ληφθὲν τὸ ὑγρόπισσον κατὰ σιτ. 10—20, ἐρεθίζει στόμα καὶ στόμαχον εἰς ὑπεραιμίαν, πηγνύει τὸ λεύκωμα τῆς πεψίνης, δυσκολεύει τὴν γένεσιν τῶν πεπτώνων, καὶ βλάπτει τὴν πέψιν. Κατὰ δραχμὰς 2—3, φέρει ναυτίαν, ἔμετον, καῦσον προκάρδιον, στρόφους καὶ διάρροιαν = γαστρεντερίτιδα· ἐνεργεῖ δηλονότι ὡς πυκνὴ διάλυσις σωσικρέατος καὶ φαινελαίου καὶ στοιχείων ἐμπυρευματικῶν. Ἀπὸ δόσεων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔτι μειζόνων γεννᾶται κεφαλαλγία, ἀπάθεια, ζάλη, πύρεξις, ἄτινα εἴδομεν συστάντα παρὰ παιδίοις καὶ ἐξ ἐπιχρίσεως τοῦ ὑγροπίσσου ἐπὶ τοῦ ὑγιοῦς δέρματος. Ἐλήφθησαν ὅμως καὶ 2—3 οὐγγ. ὑγροπίσσου, χωρὶς νὰ φέρωσι θάνατον. Δηλητηριάσεις συνέστησαν διὰ τοῦ ἐλαίου τῆς κεδρίας ἐν συμπτώμασιν, οἷα φέρει τὸ φαινέλαιον.

Ἀναποθὲν τὸ ὑγρόπισσον — ἀναπίνεται δὲ ἀπό τε τοῦ ὑγιοῦς δέρματος καὶ ἔτι μᾶλλον ἀπὸ τοῦ γυμνοῦ τῆς ἐπιδερμίδος — ταράσσει τὴν κυκλοφορίαν ἐπὶ ποσόν, φέρει ῥίκια ἐπάλληλα, πύρεξιν, καὶ τὰ ἀνωτέρω μνησθέντα.

Ἐκκρίνονται τὰ ἐνεργὰ στοιχεῖα τῆς κεδρίας μάλιστα διὰ τῶν οὔρων, ὧν ἡ ἔκκρισις καὶ πληθύνεται, ἐν οἷς δὲ εὑρέθη φαινέλαιον καὶ οὐσία τις πισσοειδής. Ὄζουσι δὲ τότε τὰ οὖρα ὑγροπίσσου καὶ κατὰ μικρὸν μελανίζουσιν ὡς ἐξ ἀναπόσεως σωσικρέατος καὶ φαινελαίου, καὶ μάλιστα ἂν ἐνσταλαχθῇ τούτοις διάλυσις ὑπερχλωριούχου σιδήρου, ὅτε γεννᾶται καταβύθισμα πρασινίζον ἐν τῷ μελανωπῷ. Ἐκκρίνονται ὅμως τὰ ἐνεργὰ στοιχεῖα καὶ ἐκ τῶν ἐντέρων, ὡς ἀποδεικνύει ἡ διάρροια, ἡ ἀπὸ τῶν ἀνατρίψεων, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν πνευμόνων, ὧν τὴν διάκρισιν ὅμως μᾶλλον στύρουσιν ἢ προάγουσιν.

Ἡ ἰ α μ α τ ι κ ὴ χρῆσις στηρίζεται ἐπὶ τῆς δυνάμεως τοῦ φαρμάκου εἰς τὸ παρακινεῖν τὰ οὖρα, ἐπὶ τῆς στύψεως τοῦ βλεννοϋμένος τῶν βρόγχων, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ χορίου = τῆς ἀπολεπίσεως τῆς ἐπιδερμίδος, καὶ τῆς ταχείας ἀναγεννήσεως ταύτης.

Διὸ καὶ παραγγέλλεται πρὸς χ ρ ο ν ί ο υ ς κ α τ ά ρ ρ ο υ ς νεφρῶν καὶ κ ύ σ τ ε ω ς καὶ ο ὐ ρ ή θ ρ α ς, τοὺς ἀφλεγμάντους καὶ ἀπυρέτους, διότι στενοῖ τὰ κεκιρσωμένα ἀγγεῖα, ῥικνοῖ διὰ πῆξιν τοῦ λευκώματος τὸν βλεννογόνον καὶ ἀντιτάσσεται τῇ παρὰ φύσιν σήψει καὶ ζυμώσει τῶν οὔρων. Ἐπειδὴ δὲ τοιοῦτοι κατάρροι ἀπομένουσι πολλάκις μετὰ βλεννόρροιαν συφιλιδικήν, ἀπὸ τῆς οὐρήθρας διαδιδόμενοι πρὸς τὰ ἔνδον τῆς κύστεως, παραγγέλλεται ἀσπασίως καὶ πρὸς τὰς χρονισάσας βλεννορροίας (τὸ ὕδωρ μάλιστα τοῦ ὑγροπίσσου) ὡς φάρμακόν πως διαιτητικόν, καὶ ὠφελεῖ δ ι ὰ χ ρ ό ν ο υ. Πρὸς τὰς φ λ ε γ μ ο ρ ρ ο ί α ς, τὰς ἐκ διατάσεως βρόγχων, καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς σφακέλους τῶν πνευμόνων, τοὺς παρ' οἰνόφλυξι, παρηγγέλθη ὁμοίως καὶ ὠφελεῖ, ἂν διὰ χρόνου κάνταῦθα δοθῇ, ἐνεργοῦσα ὡς τὸ σωσίκρεας καὶ πάντα τὰ ἐμπυρευματικά. Δεῖται ὅμως πολλῆς ἐπιτηρήσεως ἡ χρῆσις, ἅτε κατ' ἀνάγκην οὖσα μακρά, βλάπτεται δὲ τότε πολλάκις ἡ πέψις. Καὶ κατὰ τῆς φ υ μ α τ ι ώ σ ε ω ς συνεστήθη τὸ ὑγρόπισσον, τῆς ἐμπυητικῆς ἢ συνοδευομένης ὑπὸ ἀφθόνου κατάρρου· ἀλλ' ἐπειδὴ βλάπτει, διότι ἀπὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χρήσεως κατ' ἀνάγκην ἐνθάδε μακρᾶς πειράζει τὴν πέψιν, διὰ ταῦτα ὀλιγωρεῖται ὑπὸ πολλῶν.

Εὐχρηστοτάτη κατέστη νῦν ἡ κεδρία ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ῶ ς, προσβαλλομένη πρὸς χρόνια πάθη τοῦ δέρματος, ἐκμαθούσης τῆς ἰατρικῆς τὴν κατ' αὐτῶν χρῆσιν ἐκ τῆς κτηνιατρείας. Παραγγέλλεται δὲ μάλιστα πρὸς χρόνια λεπιοειδῆ, ψωριοειδῆ, μάλιστα *ψωριάσεις*, καὶ ἐκζεματώδη πάθη, lepra vulgaris, psoriasis, eczema chronicum, lichen exsudativus ruber, καὶ ἐνεργεῖ, διότι ὑποκαθιστᾷ τὸν ἐξ ἑαυτῆς ἐπὶ τοῦ δέρματος ἐρεθισμὸν εἰς τὸν ἐκ τῆς νόσου, καὶ διότι ἐπικαίουσα κατ' ἐπιπολὴν τροποποιεῖ τὴν ζωτικότητα τοῦ χορίου. Ἀπεδείχθη δὲ μέχρις ἐναργείας ἡ τῆς κεδρίας ὠφέλεια κατὰ τῶν παθῶν τούτων ὑπ' ἄλλων τε πολλῶν καὶ ὑπὸ τῶν Cazenave καὶ Hebra. Προπλύνεται τὸ δέρμα διὰ σάπωνος δηκτικοῦ (πρασίνου) εἰς ἀπολέπισιν τῆς νοσούσης ἐπιδερμίδος, καὶ τότε ἐφαρμόζεται ἡ κεδρία εἴτε εἰλικρινής, ὅσον ῥάχεως μαχαιρίου ($^1/_2$—$1'''$) τὸ πάχος ἐπὶ τῶν πεπονθότων τόπων, εἴτε εἰς ἀλοιφήν, 1:2—4 λίπους. Ὅπου ἀλειφθῇ, ἐρεθίζει εἰς ὑπεραιμίαν, ὑπὸ δὲ τὴν ἐπιδερμίδα ἐκδιαχεῖται ὀρός, ὑφ' οὗ μαλακυνθεῖσα αὕτη προωθεῖται καὶ ἀπολεπίζεται καὶ ἐκπίπτει, νέαι δὲ στιβάδες εὐρώστων ἐπιθηλίων γεννῶνται, τὴν δὲ 4-5 ἡμέραν ἀπολούσαντες τοὺς πεπονθότας τόπους, εὑρίσκομεν τὸ δέρμα ὑγιές. Ἂν μὴ ἐξαρκέσῃ ἡ πρώτη ἐπίχρισις, ποιοῦμεν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην, μέχρις ἰάσεως. Ἐνίοτε γίνεται τὸ δέρμα εὐαίσθητον καὶ ἀλγεῖ, ἢ γεννᾶται ἐρυσιπελατώδης ἢ καὶ ψυδρακιώδης δερματῖτις· πρέπει δὲ τότε ν' ἀποστῶμεν τῆς ἐπιχρίσεως χρόνον τινά. Ὠφελεῖ ἡ κεδρία, ὅταν μὴ ᾖ τὸ δέρμα τυλῶδες, μηδ' ὑπερτραφές, μηδὲ τὸ πάθος ἀπότοκον δυσκρασίας συφιλιδικῆς εἴτε καὶ ἄλλης, ἢ μὴ ὑπετροπίασεν ἤδη πολλάκις. Πάντων μάλιστα ὠφελοῦνται τὰ ξηρὰ ἐκζέματα, καθ' ἃ πολλάκις ἐπειράθημεν. Ἀ ν τ ε ν δ ε ί κ ν υ τ α ι ἡ κεδρία, ὅταν ἐκτεταμένον τὸ πάθος, ἢ γεννῶνται ἐπ' αὐτῇ πόνοι καὶ κνησμοὶ δριμεῖς, ἢ δι' ἀναπόσεως ἐπέρχεται κεφαλαλγία, ζάλη, ἔμετος καὶ πυρετός.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς κ ν ή φ η ς, prurigo, καὶ κατὰ τῆς ψ ώ ρ α ς (ἐν τῇ κεδρίᾳ ἀποκτείνεται τὸ ἄκαρι ἀμέσως) παραγγέλλεται εἴς τε ἀλοιφὴν καὶ εἰλικρινὴς ἢ καὶ μετὰ ἰατρικοῦ σάπωνος εἰς διάλυσιν (ἀνὰ ἴσα μέρη ἐν οἰνοπνεύματος 4). Πᾶσα ὅμως εἰς ἀλοιφὴν μετασκευὴ ἐξασθενίζει τὴν δρᾶσιν. Καὶ τὴν μὲν κνήφην θεραπεύει πολλάκις ῥιζικῶς, ὅταν ἦναι τοπικὴ καὶ παρὰ νέοις ἀνθρώποις, εἰ δὲ μή, παρηγορεῖ κἂν τὸν ἀφόρητον κνησμόν, ἐνῷ κατὰ τῆς τῶν πρεσβυτῶν κνήφης ἀποδεικνύεται συνήθως ἀτελεσφόρητος· (πεπαλαιωμέναι δερματώσεις ἀπαιτοῦσι καὶ τὴν σύγχρονον χρῆσιν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ βάμματος τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κανθαρίδων)· τὴν δὲ ψώραν θεραπεύει, ὅταν ἐπιτριβῇ δραστηρίως, ὥστε, ἐκπεσούσης τῆς ἐπιδερμίδος, νὰ ἄψηται ἀμέσως τοῦ ἀκάρεως καὶ θανατώσῃ αὐτό. Ἰστέον ὅμως, ὅτι ἀναμυζῶνται τότε τὰ ἐμπυρευματικὰ στοιχεῖα, καταρρυπαίνονται δὲ καὶ αἱ ἐσθῆτες καὶ αἱ κλινοστρωμναί· ὥστε ἀποδοκιμάζεται νῦν ἡ τοιαύτη θεραπεία. Κατὰ δὲ τῶν χλοασμάτων καὶ ἐφηλίδων ἀνύει πολύ, ἅτε προκαλοῦσα ταχεῖαν τὴν ἀποφολίδωσιν καὶ ἀντικατάστασιν τῆς νοσούσης ἐπιδερμίδος.

Δίδεται καὶ ἔσω κατὰ 10—20 σιτ. δι' ἡμέρας εἰς καταπότια· ἀλλὰ νῦν ἀπηρχαιώθη.

Ἀναθυμιάσεις ἀναπτύσσονται, ὅταν ἐν δοχείοις πλατυστόμοις βρασθῇ ὑγρόπισσον διὰ φλογὸς οἰνοπνεύματος· εἰσπνέονται δὲ μετὰ προσοχῆς κατὰ χρονίων καταρροῶν τῶν βρόγχων καὶ τοῦ λάρυγγος. Πάντως μικρὰ ἡ ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια ἐνίοτε μάλιστα καὶ ἐρεθίζουσιν εἰς βῆχα ὡς ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως τοῦ ξυλόξους, τοῦ ἐν τῇ πίσσῃ. Εἰς ἀποφυγὴν δὲ τούτου συνιστᾶται ἡ ὡς 60—70 γραμ. προσθήκη ὑπανθρακικοῦ καλίου εἰς χιλιόγραμμα κεδρίας (οὐγ. 2—3 εἰς λίτρ. 2 $^1/_2$).

Ὕδωρ δι' ὑγροπίσσου. Aqua picis s. picea. Ὑγροπίσσου 1 καὶ κυσσίρεως λελειοτριβημένης 3 ἀποπλύναντες ὕδατι, ξηράναντες καὶ συμμίξαντες, ἀποταμιεύομεν εἰς χρῆσιν. Τοῦ μίγματος τούτου 4 ἐντίθεμεν ἐν ὕδατος 10 δι' ὡρῶν 12, συχνάκις ἀναταράσσοντες, καὶ εἶτα διυλίζομεν. Ὑγρὸν διαυγές, ὑποκίτρινον, τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν γεῦσιν ὡς ὑγροπίσσου. Φυλασσέσθω ἐν ἀγγείοις καλῶς κεκλεισμένοις. Πίνεται κατὰ κυαθίσκους καὶ ὡς οὐγ. 6—12 δι' ἡμέρας, εἰλικρινὲς κάλλιον, ἀλλὰ καὶ μετὰ γάλακτος ἢ ζωμοῦ κρέατος. Ἐγχύνεται δὲ καὶ εἰς τὴν οὐρήθραν καὶ εἰς τὸν κόλπον πρὸς χρονίας βλεννορροίας, εἰς τὴν οὐροδόχον κύστιν πρὸς χρονίας καὶ πυώδεις κυστίτιδας πρωὶ καὶ ἑσπέρας· ἐγχύνεται δὲ εἰς τὴν κύστιν χλιαρὸν τὸ ὕδωρ κατ' οὐγ. 6—12 ἑκάστοτε. Ἐν χρήσει καὶ εἰς πλύσιν ἑλκῶν πλαδαρῶν, σηπεδονωδῶν· ἢ ἐμβραχέντα σπληνία προσβάλλονται πρὸς ἐκζέματα χρόνια, impetigo larvalis, crusta lactea καὶ τὰ τοιαῦτα.

*Ὑγρόπισσον ῥευστόν, Liquor picis liquidae concentratus. Liqueur de goudron concentrée et titrée. Γίνεται διὰ συγκατεργασίας τοῦ ὑγροπίσσου μεθ' ὑπανθρακικοῦ νατρίου, ὑφ' οὗ πολὺ τοῦ φαρμάκου καθίσταται διαλυτόν. Σκευάζεται δὲ ἐξ 1 κοχλ. γλυκοῦ εἰς 1 ποτήριον ὕδατος (λίτρ. 1) πρόχειρον ὕδωρ ὑγροπίσσης.

Πίσσα μέλαινα κοινή. Pix navalis solida. Ἐν χρήσει μόνον εἰς κατασκευὴν ἐμπλάστρων σφύδρα κολλητικῶν, μετὰ ῥητίνης καὶ κηροῦ συντηκομένη. Οὕτω γίνεται καὶ ὁ ῥητινώδης χάρτης, charta resinosa s. antirheumatica s. antarthritica (papier Fayard), ἐκ πίσσης μελαίνης καὶ τερεβινθίνης ἀνὰ 6, κηροῦ κιτρίνου 4 καὶ κολοφωνίου 10, συντηκομένων καὶ χριομένων ἐπὶ χάρτου· ἐπιτήδειος εἰς περικάλυψιν ῥευματαλγούντων τόπων. Στιλπνός, μελανωπός, καλῶς προσκολλώμενος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἔλαιον ἀρκεύθου ἐμπυρευματικόν.

Oleum Juniperi empyreumaticum s. cadinum.

Juniperus oxycedrus L. καὶ J. phoenicea L. Cupressinæ.

Γίνεται διὰ ξηρᾶς ἀποστάξεως τοῦ ξύλου τῆς φοινικίας ἢ τῆς ὀξυκέδρου ἀρκεύθου, δένδρων τῶν μεσημβρινῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν βορείων ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς.

Ὑγρὸν τῇ κεδρίᾳ ἀνάλογον, παχύρρευστον, κιτρινόμελαν τὸ πρόσφατον, μελάντερον τὸ πεπαλαιωμένον, δριμύπικρον καὶ καυσῶδες τὴν γεῦσιν, ἐμπυρευματικὸν καὶ βαρὺ τὴν ὀσμήν.

Διασταλτέον τοῦ πισσοειδοῦς ὑγροῦ, τοῦ συναγομένου ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἀποστάξεως τοῦ ξύλου τῶν πευκῶν, τοῦ ἐν Γαλλίᾳ ὁμωνυμοῦντος καὶ τούτου ὡς huile de cade.

Ἐνέχει τὰ στοιχεῖα τῆς ὑγροπίσσης.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἔσω παντελῶς ὂν ἄηθες νῦν, ἂν ἐπιτριβῇ ἐπὶ τοῦ δέρματος, ἐρεθίζει εἰς ὑπεραιμίαν (καθάπερ τὸ ὑγρόπισσον)καὶ φέρει ἀπολέπισιν τῶν τῆς ἐπιδερμίδος κυττάρων. Διὸ καὶ παρηγγέλθη ἐπ' ἐσχάτων, παραληφθὲν ἐκ τῆς δημώδους τῶν Γάλλων ἰατρικῆς καὶ τῆς κτηνιατρείας, πρὸς χρόνια ἐκζέματα καὶ ψωριάσεις καὶ λειχῆνας ἀγρίους καὶ κνήφας, ὅταν μὴ ᾖ περὶ αὐτὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τὸ δέρμα ὑπεραιμοῦν ἢ φλεγμαῖνον. Προσβάλλεται εἰλικρινές, ὃ καὶ κράτιστον, ἢ μετὰ τριπλασίου λίπους εἰς ἀλοιφὴν ἢ καὶ μετὰ γλυκεριώδους, ἢ εἰς σάπωνα ροώδη, συγκείμενον ἐξ ἐλαίου ἀρκεύθου καὶ σάπωνος πρασίνου ἀνὰ 1 καὶ 2 μ. οἰνοπνεύματος issimi καθ' Hebra, δι' ὧν ἐπιχρίονται ἐλαφρῶς ἐπιτριβόμενοι οἱ πεπονθότες τοῦ δέρματος τόποι δὶς τῆς ἡμέρας, καὶ μεθ' ἑβδομάδα ἀπολούονται διὰ διαλύσεως σάπωνος, ὅτε προφαίνεται πολλάκις ἡ ἐπιδερμὶς ὑγιής. Ἀλλ' ἂν τὸ χόριον διηθημένον καὶ τυλῶδες καὶ παχύ, ἀστοχεῖ καὶ ἡ διὰ τοῦ ἐλαίου τούτου θεραπεία, ὡς καὶ ἡ διὰ τῆς ὑγροπίσσης, χρεία δὲ τότε ἐπιχρίσεως δι' ἰσχυρᾶς κονίας κάλεος καυστικοῦ. Προτερεῖ τῆς κεδρίας τὸ ἔλαιον τῆς ἀρκεύθου, καθότι εἶναι εὐοσμώτερον ἐκείνης καὶ ἧττον ἐρυθριστικὸν κατὰ τόπον.

Ἀνάλογα τὴν φύσιν καὶ δρᾶσιν εἶναι καὶ τὸ Oleum bitulinum καὶ Oleum Lithanthracis, καὶ τὸ Resineonum καὶ τὸ Oleum Chartæ, ὑγρὰ πισσοειδῆ ἢ σωσικρεατώδη, οὐδὲν ἔχοντα τὸ ἰδιάζον, καὶ μόνον διογκοῦντα τὴν Φαρμακολογίαν. Μετεχειρίσθησαν οἱ πολυπραγμονοῦντες καὶ τὴν λιγνὺν τῶν καπνοδόχων, Fuligo splendens, εἰς ἀλοιφὴν κατὰ χρονίων ἐξανθημάτων· οὐδεὶς φθόνος.

Αριστοτέλειον Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Βιβλιοθήκη Βέροιας

* Τριμεθυλαμίνιον ἢ προπυλαμίνιον.

Trimethylaminum s. Propylaminum.

Εὕρηται λίαν διαδεδομένον ἐν τῇ φύσει, ἰδίως δὲ ἐν τῇ ἅλμῃ ἰχθύων, καὶ ἐν πολλοῖς ἀρθρωτοῖς, μάλιστα ἐντόμοις, καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ ἐρυσιβώδει βρίζῃ καὶ ἐν μύκησι, καὶ ἐν τοῖς ἄνθεσι πολλῶν φυτῶν, τῷ χηνοποδίῳ, τῇ ἀρνίκῃ καὶ ἄλλοις πολλοῖς, παρασκευάζεται δὲ καὶ τεχνητῶς. Ὑγρὸν διαυγές, ἄχρουν, εὐκόλως ζέον, σφόδρα ἀλκαλικὸν τὴν δρᾶσιν καὶ ἀμμωνιωδῶς ὄζον, εὐανάμικτον κατὰ πᾶσαν ἀναλογίαν μεθ' ὕδατος, οἰνοπνεύματος καὶ αἰθέρος, εὐανάφλεκτον διὰ φλεγομένων σωμάτων. Τὸ ἐν ἰατρικῇ χρήσει εἶναι ὑδαρής, $10^0/_0$ τριμεθυλαμίνιον ἐνέχουσα διάλυσις. Καταχρηστικῶς δὲ λέγεται καὶ προπυλαμίνιον, διότι κυρίως εἶναι τριμεθυλαμίνιον N (CH^3) 3.

Κατ' ὀλίγα σιτάρια ληφθὲν ἀραιοῖ τοὺς σφυγμοὺς καὶ ταπεινοῖ τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος καὶ ἐξασθενίζει τὴν καρδίαν, ἣν καὶ παραλύει ἀπὸ δόσεων μειζόνων, ὡς ἡ ἀμμωνία. Τοὺς τόπους τῆς ἐφαρμογῆς ἐρεθίζει εἰς ὑπεραιμίαν καὶ φλεγμονήν. Ἐδόθη ἐπ' ἐσχάτων κατὰ γράμμα $^1/_2$—1 διαλελυμένη ἐν οὐγ. 4-6 ὕδ. μετ' οὐγ. σιροπίου τινὸς εὐόσμου, λαβεῖν δι' ἡμέρας κατὰ κοχλιάριον τῆς τραπέζης, πρὸς ῥευματισμοὺς τῶν ἄρθρων ὀξεῖς, καὶ λέγεται, ὅτι ὠφέλησε. Φέρεται διά τινος τιμῆς παρὰ τοῖς καινοφίλοις τῶν ἰατρῶν, ἀλλ' ἡ ὠφέλεια ἀμαρτύρητος.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΡΗΤΙΝΩΔΗ.

RESINOSA.

Ὡς τὰ αἰθέρια ἔλαια εἶναι ἀπανταχοῦ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου διακεχυμένα, οὕτω καὶ αἱ ῥητίναι, αἱ γινόμεναι ἐξ ὑπεροξειδώσεως καὶ ἀποξηράνσεως τῶν αἰθερίων ἐλαίων. Περιέχονται δ' αἱ ῥητῖναι ἐν τοῖς χυμοῖς τῶν φυτῶν, κατεργαζόμεναι ἐν ἰδίοις κυτταίροις, ἐντεθειμένοις ἐν τοῖς στρώμασι τοῦ φλοιοῦ, καὶ παραμένουσαι ἐκεῖ, ἢ ἐγκυκλοφοροῦνται ἐν ἰδίοις ἀγγείοις τῶν φυτῶν, τοῖς ῥητινοφόροις. Αἱ πρῶται ἐξάγονται ἐκ τῶν φλοιῶν, τῶν περικαρπίων, τῶν ξύλων κλπ., διὰ κατεργασίας τούτων ἐν οἰνοπνεύματι ὑδατούχῳ, αἱ δεύτεραι ἐκρέουσιν ἀπὸ ῥωγμῶν αὐτομάτων, ὥσπερ τὰ κόμμεα, ἢ ἀναβλύζουσιν ἐξ ἐντομῶν τεχνητῶν τοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ ξύλου, ἀποξηραινόμεναι ἐν τῷ ἀέρι διὰ περαιτέρω ὀξειδώσεως, ἢ δι' ἐξατμίσεως τῶν ὑδατωδῶν στοιχείων. Εἶναι δὲ πᾶσαι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, πλὴν ὀλίγων, σκληραὶ καὶ εὔθραυστοι, ἐν συνήθει θερμοκρασίᾳ, ἢ, ὅταν ἐνέχωσι πολὺ τὸ αἰθέριον ἔλαιον, εὔπλαστοι ὡς ὁ κηρός, ἢ ῥοώδεις μελιτωδῶς, ὅταν συνενέχωσι καὶ ὕδωρ πολύ, π. χ. ἡ τερεβινθίνη, ἄμορφοι αἱ πάντη καθαραὶ ἢ καὶ κρυσταλλώσιμοι, ἠμιδιαφανεῖς ἢ διαφανεῖς, στιλπναί, ὑποκίτρινοι ἢ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὑπόφαιοι, ὀδμηραὶ αἱ πλεῖσται, δακνώδεις καὶ πυρωτικαὶ τὴν γεῦσιν, ἀδιάλυτοι ἐν ψυχρῷ, ὀλίγον μὲν ἐν θερμῷ ὕδατι, τελείως δὲ διαλυταὶ ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, αἰθερίοις καὶ λιπαροῖς ἐλαίοις, ὡς καὶ ἐν ἀλκαλίοις, μεθ' ὧν (τῶν τελευταίων) ἑνοῦνται εἰς σάπωνας εὐδιαλύτους ἐν ὕδατι, καὶ κατακρημνίζονται ἐκ τῶν διαλύσεων διὰ τῶν ὀξέων. Θερμανθεῖσαι μαλακύνονται, γίνονται ἰξώδεις καὶ διαρρέουσιν· ἀναφλεγεῖσαι δὲ καίουσι μετὰ λαμπρᾶς καὶ λιγνυώδους φλογός, καταλείπουσαι σποδὸν ἀξίαν λόγου. Μετὰ τοῦ ὕδατος γαλακτωματοῦνται τῇ προσαναμίξει λεκύθου ὠοῦ ἢ βλέννης, ἠρεμήσαντος δὲ τοῦ γαλακτώματος, πάλιν ἀποκρίνονται τὰ ῥητινώδη στοιχεῖα εἰς ὑποστάθμην ἐν τῷ ὑγρῷ. Κακοὶ ἀγωγοὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τριβόμεναι, ἀναπτύσσουσιν ἀρνητικὸν ἠλεκτρισμόν. Σύγκεινται ἐξ ἄνθρακος καὶ ὑδρογόνου, καθάπερ τὰ αἰθέρια ἔλαια· προκύψασαι δὲ δι' ὀξειδώσεως αἰθερίων ἐλαίων, ἐνέχουσι καὶ ὀξυγόνον καί τινα ὀξέα, οἷον τὸ ἐλαϊκὸν καὶ τὸ κινναμωμικόν· διὸ καὶ μετ' ἀνθρακικῶν ἀλκαλίων συμβρασθεῖσαι ἐκκρούουσι τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν. Κατὰ τόπον ἐ π ὶ τ ο ῦ δ έ ρ μ α τ ο ς ἐρεθίζουσιν ἐπὶ ποσὸν εἰς ὑπεραιμίαν καὶ ἐρύθημα διάχυτον ἢ ροδανθοειδές. Ἐπὶ τόπων γυμνῶν τῆς ἐπιδερμίδος φέρουσι πόνον καὶ ὑπεραιμίαν καὶ ἔκκρισιν πλείονος πλάσματος. Ἐ π ὶ β λ ε ν ν ο γ ό ν ω ν ὑ μ έ ν ω ν ποιοῦσι τὸ αὐτό· διὸ καὶ μασσώμεναι αὐξάνουσι τὸν σίελον. Ἐν τῷ σ τ ο μ ά χ ῳ, κατὰ τὸ ποσὸν τοῦ αἰθερίου ἐλαίου, ἐρεθίζουσιν ἐπὶ ποσόν· ἀλλ' ὁ ἐκ τῶν πάντη στερεῶν καὶ ξηρῶν ῥητινῶν ἐρεθισμὸς εἶναι μᾶλλον μηχανικός, ἅτε ἀδιαλύτων ἐν τοῖς γαστρικοῖς χυμοῖς. Κατὰ κόρον ληφθεῖσαι φέρουσί τινες θάλπος ἐν τῷ προκαρδίῳ καὶ δίψαν καὶ πόνον νυκτικόν, ὡς ἐκ τῆς ὑπεραιμίας· καθ' ὑπέρπολυ ποσὸν προκαλοῦσι ναυτίαν, ἔμετον, διάρροιαν, καὶ ὑπάγουσιν εἰς φλεγμονήν. Ἐν τῷ στομάχῳ δὲν πέπτονται, ὡς οὐδόλως ἀλλοιούμεναι ὑπὸ τῶν γαστρικῶν ὀξέων, ἐμποδίζουσιν ὅμως ἐπὶ ποσὸν τὴν γένεσιν τῶν πεπτώνων, ὡς καὶ ὑπεροξίσεις καὶ ζυμώσεις τῶν τροφῶν. Ἀλλ' ἐν τῷ δωδεκακτύλῳ ἐντέρῳ καὶ ἐφεξῆς, συναντώμεναι μετὰ τῶν ἀλκαλικῶν προϊόντων ἥπατος καὶ παγκρέατος καὶ ἐντέρων, μετατρέπονται εἰς σάπωνας ἐν μέρει, καὶ κατ' ὀλίγον μὲν ἀπορροφοῦνται, κατὰ τὸ πλεῖστον δὲ ὑποχωροῦσαι ἐντείνουσι τὴν περισταλτικὴν κίνησιν καὶ προκαλοῦσιν ἀφοδεύσεις. Τότε δὲ φέρουσί τινες κωλικοὺς πόνους τόσῳ σφοδροτέρους, ὅσῳ πλεῖον τὸ ἐν αὐταῖς αἰθέριον ἔλαιον.

Ἀ ν α ζ υ μ ῶ ν τ α ι, εἴπομεν, ἐπὶ ποσὸν αἱ ῥητῖναι, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ὀσμῆς τῶν ἐκκριμάτων, καὶ μάλιστα τῶν οὔρων καὶ τοῦ ἱδρῶτος, ὅταν, ὡς ὁ ὀπὸς τοῦ μηδικοῦ σιλφίου, ἔχωσιν ἰδιάζουσαν καὶ

εὐδιάγνωστον τὴν ὀσμήν, Τὴν κυκλοφορίαν αἱ πλεῖσται ἐρεθίζουσιν ἀναλόγως τοῦ ἐν αὐταῖς αἰθερίου ἐλαίου· ὅθεν καὶ οἱ σφυγμοὶ γίνονται ταχύτεροι καὶ πληρέστεροι, ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ἀνυψοῦται, ταχύνεται δὲ καὶ ἡ ἀναπνοή, διὰ ταῦτά τε καὶ διότι, ἀποκρινόμενα τὰ αἰθεριώδη στοιχεῖα διὰ τῶν πνευμόνων, προκαλοῦσι συμφορήσεις αἵματος ἐπ' αὐτούς. Ἴσως μὲν ἐν τῷ αἵματι ἀλλάσσουσιν ὑπόστασιν ἐπί ποσόν, κατακαιόμεναι ὡς οἱ ὑδρογονάνθρακες· ἐν μέρει ὅμως μένουσιν ἀναλλοίωτοι καὶ συναποκρίνονται τοῖς οὔροις, καὶ μάλιστα, ὅσῳ στερεώτεραι, τόσῳ πλείονες, καὶ ἀνακαλύπτονται ἐν αὐτοῖς διὰ τοῦ νιτρικοῦ ὀξέος, ποιοῦσαι καταβύθισμα διαλυτὸν ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, καὶ ἄρα ῥητινῶδες. Ἐκκρινόμεναι δὲ ἐκ τῶν νεφρῶν παρακινοῦσι τὴν διούρησιν καὶ ποιοῦσι τὰ οὖρα θαλπηρότερα, συχνοτέραν δὲ παρακινοῦσι καὶ τὴν ἔπειξιν εἰς οὔρησιν· ἐπιφέρουσαι δέ τινες καὶ τὸ αἷμα ἐπὶ τὰ γεννητικὰ μόρια, διεγείρουσι τὴν γενετήσιον ὁρμήν, ἢ προκαλοῦσιν ἀφθονωτέρας τὰς ἐπιμηνίους ῥοάς. Ἐκκρίνονται ὅμως καὶ ἐκ τοῦ δέρματος τὰ αἰθεριώδη στοιχεῖα τῶν ῥητινῶν καὶ αὐξάνουσι τότε τὴν διαφόρησιν. Αἱ ἐνέχουσαι πολὺ τὸ αἰθέριον ἔλαιον φέρουσι τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν κεφαλήν, (βόμβον τῶν ὤτων, κεφαλαλγίαν, ζάλην), ἢ ἐρεθίζουσι κατ' εὐθεῖαν τὰς νευρικὰς ἶνας.

Ἐνέργεια ἰαματική. Παραγγέλλονται κατὰ τῶν βλεννορροιῶν τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων, τῶν χρονίων καὶ ἀφλεγμάντων καὶ ἀπυρέτων, κατὰ τῶν φλεγμορροιῶν, τῶν ὁμοίως καὶ τούτων ἀφλεγμάντων καὶ ἀπυρέτων, δι' ἣν ἔχουσιν ἰδιότητα τοῦ ἐκκρίνεσθαι ἐκ νεφρῶν καὶ πνεύμονος καὶ ἐρεθίζειν τὸν βλεννοῦμένα καὶ τονοῦν, βελτιοῦν δὲ ἢ στύφειν τὰς διακρίσεις. Ἐπειδὴ δὲ ὑπάγουσι τὸ αἷμα καὶ πρὸς τὰ γεννητικὰ ὄργανα, δίδονται καὶ κατ' ἀμηνορροιῶν καὶ δυσμηνορροιῶν· αἱ δὲ βαρυοσμότεραι χρησιμεύουσιν εἰς ἐξέγερσιν καὶ τόνωσιν νεύρων ἐξησθενηκότων καὶ πασχόντων ἄλγη καὶ σπασμοὺς (=ἐφ' ὑστερίας, ὑποχονδρίας).

Ἐξωτερικῶς χρησιμεύουσιν εἰς ἐρεθισμὸν καὶ ζωογόνησιν ἀτόνων ἑλκῶν.

Ἀντενδείκνυνται, ὅταν ὁ τόπος τῆς ἐφαρμογῆς πάσχῃ ὑπεραιμίαν ἐνεργητικὴν ἢ φλεγμονὴν ὀξεῖαν, ἢ ὅταν πυρέσσῃ τὸ σῶμα.

Φαρμακοτεχνικῶς εἶναι ἐν χρήσει εἰς κατασκευὴν ἐμπλάστρων κολλητικῶν καὶ ἀλοιφῶν ἐρεθιστικῶν.

Τὰ ῥητινώδη εὑρηνται ἡνωμένα καὶ μετ' ἄλλων στοιχείων δευτερευόντων, ἀφ' ὧν πολλὴ προέρχεται τροποποίησις τῆς ἀρχικῆς ἐνεργείας. Κατὰ δὴ ταῦτα καὶ ὑποδιαιροῦνται α) εἰς ῥητίνας καθαράς, β) ῥητίνας μετ' αἰθερίου ἐλαίου γ) ῥητίνας μετὰ κόμμεος.

α) Ῥητίναι καθαραί.

Resinae purae.

Ῥητίνη πιτυΐνη ἡ κοινὴ (λευκὴ ἢ βουργουνδική).

Resina Pini communis (alba s. burgundica. Pix alba).

Ἐκρέει ἐξ ἐντομῶν ἢ αὐτομάτως ἐκ διαφόρων εἰδῶν πίτυος καὶ ἐλάτης, Pinus silvestris L. P. austriaca L. καὶ Abies pectinata Dc. ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν Pinus Halepensis Ait. καὶ Abies Apollinis LK. Coniferæ.

Ἡ πιτυίνη ῥητίνη ἐξιδροῦται ὑπὸ τῶν ἡλκωμένων δένδρων ὡς ὑγρὸν παχύρρευστον, μελιτῶδες, καὶ καταστάζουσα ἐν βόθροις ἢ αὐτοῦ τοῦ στελέχους ἢ τεχνητοῖς, ἀφίεται νὰ ἀποξηρανθῇ ἐπὶ ποσὸν δι'ὑπεροξίσεως ἐν τῷ ἀέρι, ἔπειτα συνάγεται καὶ,ἐντεθεῖσα ἐν κάδοις διατρήτοις, ἀπολύει ἐξ ἑαυτῆς τὴν ἄγαν ῥοώδη μοῖραν, τὴν ὑπορρέουσαν ὡς τερεβινθίνην, ἀπομένει δὲ τότε ἡ κοινὴ ῥητίνη, ὡς μάζα κολλώδης, εὐμάλακτος, ὑπόλευκος, ἢ ὑποκιτρίνη, ἢ ὑπέρυθρος, ὡς ὑπὸ κονιορτοῦ ἐπικεκαλυμμένη καὶ ῥυπαρά, ἡ ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν εἰς ἄρτυσιν τοῦ ῥητινήτου οἴνου. Ἂν αὕτη ἡ ῥητίνη, βρασθεῖσα μεθ'ὕδατος ἀποσταχθῇ εἰς ἐκδίωξιν τοῦ τερεβινθίνου ἐλαίου κατὰ τὸ πλεῖστον, γίνεται ἡ ἐβρασμένη τερεβινθίνη terebinthina s. resina cocta, ἡ φερομένη εἰς ῥαβδία μικρόν τι συνεστραμμένα συνήθως, στιλπνά, ὑποκίτρινα καὶ εὔθρυπτα, ἀσθενῶς τερεβινθινώδη τὴν ὀσμὴν καὶ ὑπόπικρα τὴν γεῦσιν. Ἂν δὲ πάλιν ἡ κοινὴ ῥητίνη, ἢ καὶ ἡ ἐβρασμένη, τακῇ μετὰ προσοχῆς ἐν ἠπίῳ πυρί, συναναμιγεῖσα μεθ' ὕδατος, καὶ εἶτα ἀποστραγγισθῇ (=διυλισθῇ) διὰ στιβάδος ἀχύρων, γίνεται ἡ καλουμένη λευκόπισσα, Pix alba, ἡ φερομένη εἰς τεμάχια ἄμορφα, λευκὰ ἐν τῷ κιτρινωπῷ, σκιερά, εὔθρυπτα, τὴν θραῦσιν στιλπνὰ καὶ κοχλιώδη. Ταύτης τὸ κιτρινώτερον εἶδος καλεῖται καὶ πίσσα βουργουνδική, Pix burgundica, ἅτε συνήθως ἐξαγομένη ἐν Βουργουνδίᾳ τῆς Γαλλίας ἐκ τῆς ῥητίνης τοῦ δένδρου Picea vulgaris LK κατὰ τὸν ἄνω τρόπον, καὶ φερομένη εἰς τεμάχια ξανθῶς κίτρινα, ἄπικρα, ἄνοσμα σχεδόν, καὶ ἐν ψυχρῷ οἰνοπνεύματι εὐδιάλυτα.

Πασῶν τῶν ἄνω ῥητινῶν συντακεισῶν ἐπιμελῶς μέχρις ἐξατμίσεως ὅλου τοῦ ἐν αὐταῖς ὕδατος καὶ ὅλου τοῦ τερεβινθίνου ἐλαίου, ἀπομένει τὸ κολοφώνιον, ῥητίνη ξηροτάτη, κιτρινωπὴ ἢ μελανωπή, ὑελώδης τὴν στιλπνότητα καὶ διαφανής, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὔθρυπτος, ἄνοσμος δὲ καὶ σχεδὸν ἄγευστος διὰ τὸ ἐν ὕδατι ἀδιάλυτον.

Στοιχεῖα ἔχει πᾶσα πιτυίνη ῥητίνη ὀξέα δύο, ἄλλοτε ἄλλως παρηλλαγμένα, τὸ πιτυϊκὸν ὀξὺ καὶ τὸ ἐλατικὸν ὀξὺ ἢ καὶ ἄλλας πολυ-

ωνύμους καὶ δυσορίστους ἰσομερεῖς παραλλαγὰς τῶν αὐτῶν σωμάτων, ἔτι δὲ λείψανα τερεβινθίνου ἐλαίου καὶ ὕδωρ. Κυριωδέστατον τὸ ἐλατικὸν ὀξύ, $C^{44}H^{64}O^{5}$, μάζα ἐλαφρὰ ἐκ κρυσταλλικῶν λεπίων συγκειμένη, ἐν 118—122° τηκομένη καὶ ἐν τῷ ἀέρι ὑπεροξειδουμένη, ἐνεχομένη δὲ ἐν τοῖς ζῶσι φυτοῖς ὡς ἀνυδρίτης ἐν τῷ βαλσαμώδει χυμῷ αὐτῶν. Μετὰ τῶν ἀλκαλίων συντίθεται εἰς σώματα ρυπώδη καὶ σαπωνοειδῆ, ἅτινα ἄνω τε καὶ διὰ τοῦ ὀρθοῦ εἰσαχθέντα εἰς τὸν πεπτικὸν σωλῆνα φέρουσι καῦσον, στρόφους καὶ διάρροιαν.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Διὰ τὸ ἀδιάλυτον ἐν ὕδατι, τὸ ξηρόν, τὸ εὔτηκτον καὶ τὸ ἰξῶδες, ἐνεργεῖ ἡ ρητίνη αὕτη σχεδὸν μόνον διὰ τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων. Διὸ καὶ ἔσω οὐδόλως νῦν διδομένη, εἶναι ἐν χρήσει μόνον εἰς κατασκευὴν ἐμπλάστρων κολλητικῶν, ἐρεθιζόντων τὸ δέρμα εἰς ἐλαφρὰν ὑπεραιμίαν.

*Ἄλοιφὴ διὰ πιτυΐνης ρητίνης ἢ ἀλοιφὴ κιτρίνη, Unguentum resinæ pinis. Unguentum flavum. Γίνεται ἂν ῥιζώματος κροκορρίζης (Curcumae) κόνεως μέρη 10 ἐγκατεργασθῶσι δι' ἀτμολούτρου ἐν 500 στέατος χοιρείου ἐπὶ $^1/_2$ ὥρ., τότε δέ, προστεθέντων ἀνὰ 30 μ. κηροῦ κιτρίνου καὶ ρητίνης πιτυΐνης, συντακῶσι καὶ ἀπηθηθῶσιν. Ἡ ἀλοιφὴ αὕτη, ἡπίως ἐρεθιστικὴ οὖσα, ἐπιτίθεται ἐφ' ἑλκῶν ἀτόνων καὶ βραδέως ἀπουλουμένων· φέρεται δὲ καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀλοιφὴ τῆς ἀλθαίας, καίτοι οὐδὲν στοιχεῖον τῆς ἀλθαίας νῦν περιέχουσα.

*Κηρωτὴ ἢ ἔμπλαστρος κιτρίνη Ceratum resinæ picis s. citrinum. Γίνεται ὡς ἄνω ἐκ 4 κηροῦ κιτρίνου, 2 ρητίνης καὶ ἀνὰ 1 λίπους καὶ τερεβινθίνης, ἅτινα συντακέντα χύνονται εἰς κάψας ἐκ χάρτου. Ἐρεθιστικωτέρα τῆς ἄνω, εἰς διατήρησιν ἑλκῶν καὶ ἐμπυήσεων ἐπιτηδεία, ἢ εἰς ἐξερεθισμὸν κακῶς πυορροούντων ἑλκῶν· καὶ εἰς μαλάκυνσιν δὲ παρωνυχίδων καὶ ἰόνθων ὁμοίως ἀνύουσα. Ὄλκιμος, κολλώδης.

*Ἔμπλαστρον διὰ ρητίνης κολλητικόν, (ὅρα λιθάργυρον). Τὸ ἔμπλαστρον τοῦτο, ἐρεθίζον τὸ δέρμα εἰς ὑπεραιμίαν καὶ αὔξησιν τῆς διαφορήσεως ἐν ᾧ τόπῳ ἐπιτεθῇ, εἶναι ἐν χρήσει ὡς ἧπιον περισπαστικὸν ἐρεθισμῶν ἐξ ὑποκειμένων ὀργάνων, καὶ μάλιστα ἀπονευρώσεων καὶ νευρειλημάτων. Συχνάκις ἐφαρμόζεται καὶ περὶ τὸν θώρακα πρὸς στηθαλγίας φυματιώντων, μαλακύνει δὲ καὶ ἀποφολιδοῖ τὰ στρώματα τῆς ἐπιδερμίδος, ὧν νέα ἀναγεννῶνται. Τὸ δέρμα εὑρίσκεται ἀεὶ ὑγρὸν ὑπὸ τὸ ἔμπλαστρον τοῦτο, ἅτε κωλυομένης τῆς ἀδήλου διαπνοῆς· διὸ καὶ προσοχὴ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν, μήποτε περιψυχθῇ. Εἶναι δὲ ἐν χρήσει καὶ εἰς πέπανσιν ὄγκων νωθρῶν, ὡς τὰ χλιαρὰ καταπλάσματα ἐνεργοῦν, ἔτι δὲ καὶ εἰς πίεσιν ἐξωδηκότων ὀργάνων (ὄρχεων, μαστῶν, ἄρθρων), περιδεομένων διὰ ταινιῶν ἐξ αὐτοῦ.

*Ἔμπλαστρον διὰ πίσσης ἐρεθιστικόν, Emplastrum picis irritans, Ῥητίνης κοινῆς 32, κηροῦ κιτρίνου καὶ τερεβινθίνης ἀνὰ 12, συντήκονται ἐν ἀτμολούτρῳ, εἶτα δὲ προστίθενται εὐφορβίου λελειοτριβημένου ἐπάκρως 3, καὶ ἀνατρίβονται πάντα καλῶς. Ξανθόν, ἐρεθιστικώτερον τοῦ ἄνω· θερμανθὲν προσκολλᾶται καλῶς ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ φέρει κνησμὸν καὶ ἐξάν-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θησιν ψυδρακιώδη· ἐπιτήδειον πρὸς ῥευματαλγίας καὶ νευραλγίας ὡς περισπαστικόν, καθάπερ τὸ ἄνω.

*Ἔμπλαστρον διὰ πίσσης βουργουνδικῆς, Emplastrum picis burgundicae. Γίνεται, ἂν θερμανθεῖσα ἡ βουργουνδικὴ ῥητίνη ἐξαπλωθῇ ἐπὶ ὀθονίου. Ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν πρὸς ὀσφυαλγίας τῶν γυναικῶν, ἀγαπητὸν τῷ λαῷ.

*Μαστίχη.

Resina Mastiche, Mastix.

Ῥητίνη γνώριμος πᾶσιν ἡμῖν, εὐδιάγνωστος ἔκ τε τῆς ὄψεως καὶ τῆς εὐαρέστου ὀσμῆς, αὐτομάτως τε καὶ δι' ἐντομῶν ἐκρέουσα ἐκ τοῦ Pistacia Lentiscus L. Terebinthinæ, Cassuviæ, σχοίνου θαμνώδους τῆς Χίου καὶ τῆς Ἀνατολῆς.

Ἡ ἀρίστη φέρεται εἰς δάκρυα ὑποστρόγγυλα, λευκά, ἡμιδιαφανῆ, τὴν δὲ θραῦσιν ὑελώδη καὶ διαφανῆ. Ἡ κοινὴ φέρεται εἰς δάκρυα συμπεπιεσμένα, ἀκανόνιστα καὶ μετὰ τεμαχίων φλοιοῦ καὶ φύλλων τοῦ δένδρου καὶ χώματος συμπεφυρμένα. Πᾶσα εἶναι ἡδεῖα τὴν ὀσμὴν καὶ βαλσαμώδης, τὴν δὲ γεῦσιν μόλις ὑποθερμαίνουσα καὶ βαλσαμική, τελείως διαλυτὴ ἐν αἰθέρι, ἐν ἐλαίοις καὶ ἐν ζέοντι οἰνοπνεύματι.

Στοιχεῖα ἐνέχει ὀλίγον αἰθέριον ἔλαιον ἡ πράσφατος, ῥητίνης δὲ καθαρᾶς εἴδη δύο, ἄτινα καὶ σημειοῦνται ὡς μαστιχικὸν ὀξὺ (80—90 %) τὸ ἐν ψυχρῷ οἰνοπνεύματι εὐδιάλυτον, καὶ ὡς μαστιχίνη (10—20 %) ἡ ἐν ζέοντι οἰνοπνεύματι διαλυομένη.

Ἐν χρήσει νῦν μόνον ὡς πρόχειρον καὶ πρόσκαιρον ἐπιπώμασμα κοίλων ὀδόντων. Μαστίχη διαλύεται ἐν αἰθέρι, ἐν δὲ τῷ διαλύματι ἐμβρέχεται σφαιρίον βάμβακος, δι' οὗ ἐμφράσσεται τὸ κοῖλον τοῦ ὀδόντος, ἐν βραχεῖ δὲ ἐξατμισθέντος τοῦ αἰθέρος, ἀπομένει σκληρὸν τὸ πώμασμα. Ἀνανεούσθω κατὰ πᾶσαν 3—4 ἡμέραν διὰ τὸ διϋγραίνεσθαι ὑπὸ τοῦ πύου καὶ ὄζειν κακῶς.

Ὁ κοινὸς λαὸς παρ' ἡμῖν ποιεῖ ἐξ ὑπογυίου ἔμπλαστρον ἐκ μαστίχης καὶ λιβανωτοῦ, καὶ προσβάλλει πρὸς ἐξωδηκότα ἄρθρα, ἢ ῥευματαλγοῦντας τόπους· ποιεῖ δὲ καὶ ἀπόβρασμα μαστίχης καὶ κόμμεος, ὃ προσφέρει πρὸς τὰς ἀφλεγμάντους διαρροίας τῶν παιδίων τῶν ὀδοντοφυούντων, οὗ ὅμως ἀπὸ τοῦ κόμμενος ἡ ὠφέλεια, ὡς τῆς μαστίχης ἐν ὕδατι κατ' ἐλάχιστον διαλυομένης.

Ὀδοντοπώμασμα, Explemendum ad dentes. Γίνεται ἐξ ἴσων μερῶν μαστίχης καὶ σανδαράχης, ἄτινα θερμανθέντα μαλάσσονται μεταξὺ τῶν δακτύλων καὶ ἐκτεθέντα εἰς κοιλώματα ὀδόντων ἐμφράσσουσι ταῦτα μεθ' ἱκανῆς στερεότητος.

*Πνεῦμα μαστίχης σύνθετον. Spiritus Mastiches com-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

positus s. masticalis. Μαστίχη, λιβανωτὸς καὶ σμύρνα συναποστάζονται μεθ' ὕδατος καὶ οἰνοπνεύματος· Κιτρινωπόν· εὔθετον εἰς ἐπίχρισιν οὔλων ἡλκωμένων ἢ χαλαρῶν εἰς τόνωσιν καὶ ἀναστολὴν τῆς σήψεως, καὶ εἰς ἀπούλωσιν ταχεῖαν.

*Σανδαράχη, Resina Sandaraca, ἐκ τῆς Callitris quadrivalvis Rich., Coniferae, Cupressinae. Ἄκρυα ὅμοια τῶν τῆς μαστίχης, κατὰ τὴν μάσησιν οὐ μαλακυνόμενα, ἀλλὰ θρυπτόμενα εἰς κόνιν. Ἐν χρήσει ὡς ἡ μαστίχη.

Ῥητίνη δαμμάρης, R. Dammarae ἐκ τῆς Dammara orientalis Lamp. Coniferae. Στερεὰ λίαν, διαφανής, ἐν χρήσει ἐν τῇ φαρμακευτικῇ εἰς κατασκευὴν ἐμπλάστρων στιλπνῶν καὶ ξηρῶν καὶ κομψῶν.

*Λάδανον ἢ λάβδανον, ὀπὸς ἐκ τοῦ Cistus creticus, θαμνίου τῆς Κρήτης, εἰς ῥητινώδη μάζαν ἀποξηραινόμενος ἐν τῷ ἀέρι. Φάρμακον ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων περισωθὲν παρ' ἡμῖν ἐν τῇ δημώδει ἰατρικῇ ὡς ἀντισπασμῶδες, ἐξωτερικῶς ἐπιτιθέμενον ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ τῶν παιδίων. Ἀδρανές. Φέρεται εἰς πλακούντια ἢ βωλάρια ἀκανόνιστα, μελανά, ἐν τῇ θερμότητι μαλασσόμενα καὶ κολλώδη γινόμενα τότε, ἀσθενῶς ἀρωματικὰ ὡς ἀπὸ λιβάνου, εὔθρυπτα.

Ῥητίνη λάκκης. Ἐκκρίνεται ἐπὶ τῶν κλαδίων τῆς Aleurites laccifera U. (;) Euphorciaceae, δενδρίου τῆς Κεϋλάνης, ἐκ δηγμάτων φθειρὸς τινός, τῆς Coccus Lacca. Συνάγεται ὅμως καὶ ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων ἄλλων δένδρων, οἷα Ficus religiosa L., Zizyphus Jujuba Lam. Τεμάχια σωληνοειδῆ ἢ αὐλακοειδῆ, ἐρυθρὰ ἐν τῷ μελανωπῷ. Ἐν χρήσει μόνον φαρμακοτεχνικῇ, εἰς βαφὴν βαμμάτων καὶ ὀδοντοτριμμάτων.

Βενζόη.

Benzoë s. Asa dulcis, Resina Benzoes.

Βάλσαμον αὐτομάτως ἢ ἐκ βαθειῶν ἐντομῶν τοῦ φλοιοῦ ἐκρέον ἐκ τοῦ Styrax Benzoin Dryand. Styraceae, δένδρου τῆς νήσου Σουμάτρας καὶ ἐπὶ τῆς Σιάμης ἰθαγενοῦς, καὶ ἐν τῷ ἀέρι εἰς ῥητινώδη μάζαν ἀποξηραινόμενον, τὸ κοινῶς μοσχολίβανον, Asa dulcis, εἰς ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὴν κακόδμον, τὴν Assam foetidam, ἀποκαλούμενον οὕτω διὰ τὸ ἔχειν τινὰ ὄψεως ὁμοιότητα πρὸς ἐκείνην.

Φέρεται ἡ βενζόη εἰς εἴδη πολλά, ὑπαγόμενα εἰς δύο κατηγορίας, κατὰ τὸ πλεονάζον ἐν αὐτοῖς βενζοϊκὸν ἢ κιναμμωμικὸν ὀξύ.

α) Βενζόη ἡ ἐκ Σιάμης εἰς δάκρυα ἀνώμαλα, γωνιώδη, κίτρινα ἐν τῷ ὑπερύθρῳ ἔξωθεν, γαλακτόχροα ἔνδον, ὑπὸ λευκῆς παιπάλης πεπασμένα, εὔθρυπτα, ὡς 8''' τὸ μῆκος, 4—5''' τὸ πλάτος, λιπαρῶς στίλβοντα, ἡμιδιαφανῆ, ἡδύπνοα, καὶ τὴν γεῦσιν ἀσθενῆ. Πρὸς ταύτῃ τῇ ἀρίστῃ καὶ σπανίᾳ, φέρονται ἐκ Σιάμης καὶ δύο ἄλλα εἴδη, τὸ μὲν εἰς βώλους μεγάλους, κιτρίνους ἐν τῷ μελανωπῷ, κατὰ τὴν ῥῆξιν συγκειμένους ἐξ ἐπαλλήλων στρωμάτων, συγκε-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κολλημένων δι' εὐόσμου τινὸς καὶ τερεβινθινώδους οὐσίας, τὸ δὲ εἰς βώλους πάλιν μεγάλους, ἐγκλείοντας δάκρυα μικρὰ ὑποκίτρινα, συγκεκολλημένα μετ' ἀλλήλων δι' οὐσίας τινὸς μελανωπῆς. Ἄμφω ἐνέχουσι καὶ τόπους κενούς, φυσαλιώδεις.

Ἡ ἐκ Σιάμης βενζόη φέρεται καὶ εἰς πλακοῦντας ἀκαθάρτους, ὑπερύθρους ἐν τῷ μελανωπῷ, ἐγκλείοντας ὑποκιτρίνους κόκκους ῥητίνης (βενζόη ἀμυγδαλωτή), καὶ διατηροῦντας εἰσέτι τὰς ἐντυπώσεις τῆς ψιάθου, ἐν ᾗ περιείχοντο· ἀλλ' εἶναι ὑποδεέστερα, καὶ ἔτι μᾶλλον ὅταν τὰ τεμάχια ἐγκλείωσιν ἀκαθαρσίας καὶ εἶναι πορώδη τὴν θραῦσιν, καίτοι ἐνέχουσι καὶ ταῦτα τὸ βενζοϊκὸν ὀξὺ πολλῷ πλεῖον τῶν ἀμυγδαλωτῶν.

β) Βενζόη ἡ ἐκ Σουμάτρας. Βῶλοι μεγάλοι, τετράγωνοι, φέροντες τὰς ἐντυπώσεις τῶν ψιάθων, ἔξωθεν περικεκαλυμμένοι ὑπὸ λευκοῦ βάμβακος. Διατμηθέντες δεικνύουσι τὴν κυρίαν οὐσίαν ἀμαυράν, μάλις ῥητινωδῶς στίλβουσαν, φαιὰν ἐν τῷ μελανωπῷ, κατὰ δὲ τὴν θραῦσιν παρουσιάζουσιν ὀλίγα καὶ μεγάλα δάκρυα, ἀμυγδάλας δὲ λευκὰς τὰς μὲν σκιεράς, τὰς δὲ στιλβούσας ὡς ὕελος καὶ ἡμιδιαφανεῖς, κιτρινωπὰς ἢ ὑπομελανιζούσας· διὸ καὶ φαίνεται ἐπὶ τοῦ ῥήγματος ὡς γρανιτοειδής. Ἡ βενζόη αὕτη εἶναι ἥττον ἡδύπνους καὶ ἥττον εὐάρεστος τῆς ἐκ Σιάμης· ὅθεν καὶ εὐθηνοτέρα.

Τὰ συνήθη καὶ ἀγαθὰ εἴδη τῆς βενζόης διαλύονται ἐν οἰνοπνεύματι τελείως· ἐν ζέοντι ὕδατι διαλύεται μόνον τὸ βενζοϊκὸν ὀξύ· τὸ ψυχρὸν ὕδωρ κατακρημνίζει ἐκ τοῦ οἰνοπνευματώδους βάμματος τὴν βενζόην καὶ θολοῖ τὴν διάλυσιν· δι' αἰθέρος δ' εἶναι μόνον ἐπὶ μέρος διαλυτά. Θειϊκὸν ὀξὺ ἐρυθραίνεται ὑπὸ τῆς βενζόης, ὑπερχλωριοῦχος δὲ αἰθηρος πρασινίζει. Θερμανθεῖσα τήκεται, ἐξαχνουμένου τοῦ βενζοϊκοῦ ὀξέος ἀνὰ μέσον καπνοῦ πνιγηροῦ.

Φέρεται καί τις βενζόη ἡ ἐκ Πενάγγης εἰς βώλους, ὡς οἱ ἄνω, ἐγκλείοντας εὐαρίθμους μόνον ἀμυγδάλας, λευκάς, μεγάλας, ἐγκατεσπαρμένας ἐν τῇ ῥητινώδει οὐσίᾳ. Λίαν ἡδύπνους, ἀλλὰ σπανία, οὐδ' εὑρίσκεται ἐν τοῖς φαρμακείοις. Ἄγνωστον, ἂν προέρχηται ἐκ Σιάμης ἢ ἐκ Σουμάτρας.

Στοιχεῖα κυριεύοντα εἶναι αἰθέριον ἔλαιον ὀλίγιστον, βενζοϊκὸν ὀξὺ (12—15 %, ἐν τῇ τῆς Σιάμης), κιναμμωμικὸν ὀξὺ (10—12%) ἐν τῇ ἐκ Σουμάτρας καὶ Πενάγγης), ἄμορφοι ῥητῖναι δύο, 70—80%, καὶ ἐκχυλισματικαὶ οὐσίαι.

Δοκιμασία. Χρησταὶ βενζόαι εἰς ἰατρείαν εἶναι αἱ ἐνέχουσαι πολὺ τὸ βενζοϊκὸν ὀξύ· πᾶσαν ἄλλην ἀπορρίπτει ἡ γερμανικὴ φαρμακοποιία. Δοκιμάζονται δὲ ἐπ' αὐτῷ, ἂν 3—4 γράμματα βενζόης συναναπριβῶσι μεθ' ὕδατος εἰς πόλτον, εἶτα ἀραιωθέντα διὰ πλείονος ὕδατος, θερμανθῶσι μέχρις βράσεως καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀπηθηθῶσι, τὸ δὲ ἀπήθημα ἐξατμισθῇ εἰς 7—9 γράμματα, συνθερμανθῇ μέχρι ζέσεως μετὰ κεκαυμένης ἀσβέστου καὶ εἶτα συναναμιγῇ μετὰ πυκνῆς διαλύσεως ὑπερμαγγανικοῦ καλίου· ἂν τότε ἀναπτυχθῇ ἡ ὀσμὴ ὡς ἀπ' ἐλαίου πικρῶν ἀμυγδάλων, ἐνέχεται ἐν τῇ βενζόῃ κινναμωμικὸν ὀξύ· ἀπόβλητος δὲ τότε ἡ βενζόη. Ἡ χρηστὴ διαλυέσθω ἠπίῳ πυρὶ ἐν ὑπλασίονι οἰνοπνεύματι, ὥστε νὰ μὴν ὑπολείπηται μηδὲν ἢ ἐλάχιστον θρυμμάτων τοῦ φυτοῦ. Διϋλισθεῖσα δὲ καὶ συμμιγεῖσα ὕδατι ποιήτω τὸ ῥευστὸν γαλακτοειδὲς καὶ ὀξυνὸν τὴν ἀντίδρασιν.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τῶν βλεννογόνων ὑμένων φέρει ἡ βενζόη ὑπεραιμίαν. Ἀναπασθεῖσα ἡ κόνις εἰς τὴν ῥῖνα γεννᾷ πταρμούς. Μασηθεῖσα φέρει σίελον πολὺν ἐν τῷ στόματι διὰ τὸ δριμύπικρον, ἔμμονον δὲ ἐρεθισμὸν ἐν γαργαρεῶνι. Εἰσπνευσθεῖσα ἐρεθίζει εἰς βῆχα πολύν. Πάντη ἄχρηστος ἔσω, εἶναι ἐν χρήσει μόνον ἐξωτερικῇ ὡς κοσμητικὸν ἢ εἰς ὑποθυμιάσεις.

Βάμμα βενζόης, Tinctura Benzoes. Γίνεται, ἂν 1 μ. βενζόης ἐγκατεργασθῇ δι' 8 ἡμ. ἐν 5 μ. οἰνοπν. issimi. Ὑποκίτρινον, μελανωπὸν καὶ βαλσαμῶδες, ἐν χρήσει καθ' ἑλκῶν ἀτόνων καὶ κακῶς πυορροούντων καὶ σηπεδονωδῶν. Ἐξ αὐτοῦ, κατ' ὀλίγας σταγόνας (20—30) συναναπριβέντος μετὰ πικρῶν ἀμυγδάλων οὐγγίας καὶ ῥοδοστάγματος οὐγ. 4—5 γίνεται γαλάκτωμα εὔοσμον, τὸ παρθενικὸν γάλα, τὸ ἐν χρήσει ὡς κοσμητικὸν πρὸς τὰς ἐφηλίδας καὶ τραχύτητας τοῦ προσώπου. Πρὸς ἐκδορὰς τῶν θηλῶν π. χ. ἐπιχρισθὲν τὸ βάμμα ἐνεργεῖ ὡς σκεπαστικόν, διότι ἐξατμισθὲν ἐπαφίει λεπτὴν στιβάδα ῥητίνης, στύφει δὲ καὶ διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος, καὶ προκαλεῖ ζωηροτέραν τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἐπιδερμίδος· ἀλλὰ τότε συμμίσγεται καὶ μετὰ γλυκερίνης ὡς 1 : 4.

*Βάμμα βενζόης σύνθετον, Tinctura Benzoes composita. Γίνεται, ἂν οὐγ. $4^1/_2$ ἐπτισμένης βενζόης, ἀλόης οὐγ. $^1/_2$, περουβιανοῦ βαλσάμου οὐγ. 1 συγκατεργασθῶσιν ἐν λίτραις 2 οἰνοπνεύματος διὰ πολλῶν ἡμερῶν, καὶ εἶτα ἀπηθηθῶσιν εἰς βάμμα μελανωπόν. Ἐν χρήσει νῦν ὡς ἀπουλωτικὸν ἢ καὶ εἰς ἐπίδεσιν ἑλκῶν ἀτόνων καὶ κακῶς ἐμπυϊσκομένων, εὐχρηστότατον δὲ ἐν ἡμῖν παρὰ τῷ λαῷ εἰς ἐπίδεσιν ἄμεσον τραυμάτων καὶ ἐπίσχεσιν τριχοειδῶν αἱμορραγιῶν, ἁπλῶς βάλσαμον ὑπὸ τοῦ πλήθους καλούμενον.

*Κηρία καπνίζοντα, Candelae fumantes. Species ad suffiendum. Φύραμα ἐξ ἴσων μ. μαστίχης, βαλσάμου τολουτανοῦ, λιβάνου καὶ ξύλου σανταλείου (εἰς χρῶσιν ἐρυθράν), ἄνθρακος κόνεως, νίτρου καὶ γλισχράσματος τραγακάνθης (εἰς συγκόλλησιν). Ἀναφλέγεται καὶ καίεται εἰς κατακάλυψιν τῆς κακοσμίας θαλάμων. Ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἡ βενζόη εἰς κόνιν ἐπιρριπτεται ἐφ' ἡμμένων ἀνθράκων ὡς ὁ λιβανωτός, καὶ διαχέει εὐώδη καπνόν, συλλαμβανόμενον διὰ φλανέλλης, ὅταν θέλωμεν νὰ τρίψωμεν τόπους ῥευματιῶντας εἰς ἧπιον τοῦ δέρματος ἐρεθισμόν.

Παρθένιον γάλα, Lac virginis. Γίνεται μὲν καὶ ὡς ἄνω, ἀλλὰ καὶ ἁπλούστερον δι' ἐναιταλάξεως 5 γραμ. βάμματος ἁπλοῦ ἐν 6 οὐγ. ῥοδοστάγματος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Βενζοϊκὸν ὀξύ.

Acidum benzoïcum.

Τοῦτο ἐκ πάντων τῶν τῆς βενζόης στοιχείων καὶ σκευασμάτων ὂν τὸ νῦν κατ' ἐξοχὴν ἐν χρήσει ἐσωτερικῇ, ἐνέχεται καὶ ἐν πολλοῖς τῶν ἄνω βαλσάμων καὶ τῶν ἡδυπνόων ῥητινῶν. Φέρεται δὲ εἰς δύο εἴδη α) ὡς βενζοϊκὸν ὀξὺ κρυσταλλικόν, Acidum benzoïcum crystallisatum, καὶ β) ὡς βενζοϊκὸν ὀξὺ ἐξηχνωμένον ἢ ἐξαχνωτόν, Acidum benzoicum sublimatum.

Τὸ κρυσταλλικὸν βενζοϊκὸν ὀξὺ εἶναι ἄνυδρον. Γίνεται, ἂν βενζόην, ἀναμίξαντες μετ' ἀσβέστου ἄρτι κεκαυμένης, ἀποθῶμεν τὸ μίγμα ἐφ' ἡμέρας τινάς, εἶτα δὲ βράσαντες πολλάκις μεθ' ὕδατος εἰς ἀπόκρουσιν παντὸς ἴχνους αἰθερίου ἐλαίου ἐκ τοῦ βενζοϊκοῦ ἀσβεστίου, ἀναμίξωμεν μεθ' ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, ἐφ' ᾧ ἀπολύεται ἐλεύθερον τὸ βενζοϊκὸν ὀξύ. Ἀποπλυθὲν δὲ καὶ μετ' ἄνθρακος συμβρασθὲν εἰς καθαρισμόν, φέρεται εἰς κρυστάλλους βελονοειδεῖς ἢ λεπιοειδεῖς, στιλπνούς, ἄχρους, ὑπόξεις, ἐν 20 μ. ζέοντος, ἐν 200 μ. θερμ. διαλυτούς, καὶ πάντη ἀνόσμους. Τὸ κρυσταλλικὸν τοῦτο βενζοϊκὸν ὀξὺ ἡ νέα γερ. Φαρμακοποιία παρέρχεται ἐν τελείᾳ σιγῇ, ἀναγράφει δὲ μόνον τὸ ἐξηχνωμένον, τὸ γινόμενον διὰ ξηρᾶς ἀποστάξεως τῆς βενζόης ὡς ἄνθη βενζόης, Flores Benzoes. Τὰ ἄνθη τῆς βενζόης εἶναι πεταλία ἢ κρύσταλλοι βελονοειδεῖς, σχηματισθέντες δι' ἐξαχνώσεως τῆς βενζόης, ὑπόπυρροι ἢ φαιοὶ ἐν τῷ ὑποπύρρῳ, μεταξοειδῶς στιλβοντες, τὴν ὀσμὴν ὡς ἀπὸ βενζόης καὶ ἐμπυρευματικοί· ἐν 372 μ. ὕδατος, ἄγαν ἐν οἰνοπνεύματι, αἰθέρι καὶ χλωροφορμίῳ διαλυτοί, συνεξατμιζόμενοι μετὰ τῶν ἀτμῶν τοῦ ὕδατος.

Δοκιμασία. Ἐν σωλῆνι ὑελίνῳ θερμανθέντες τὸ μὲν πρῶτον τήκονται εἰς ὑγρὸν κίτρινον ἢ ἀσθενῶς ὑπόφαιον, ἔπειτα ἐξαεροῦνται τελείως ἢ κἂν παραμένοντος λειψάνου φαιοῦ καὶ ὀλίγου.

Ἡ ἐν ὕδατι διάλυσις, προστεθέντος ὑπερχλωριούχου σιδήρου, ἀπολύει ἴζημα πολὺ κίτρινον ἐν τῷ ὑποφαίῳ, ὅπερ διαλύεται διὰ θειϊκοῦ ὀξέος, ἀποχωριζομένου τοῦ βενζοϊκοῦ.

Τὸ βενζοϊκὸν ὀξὺ ἐν δοκιμαστηρίῳ σωλῆνι ἐλαφρῶς κεκλεισμένῳ θερμανθὲν μετὰ καλίου ὑπερμαγγανικοῦ ἰσοβαροῦς καὶ δέκα μερῶν ὕδατος ἐπ' ὀλίγον, ἂν ἀνοίξας τὸν σωλῆνα ψύξῃς, μὴ ἀναδιδότω ὀσμὴν ὡς ἀπὸ ἐλαίου πικρῶν ἀμυγδάλων (κιναμωμικὸν ὀξύ).

Γραμ. 0,1 βενζοϊκοῦ ὀξέος ἐν 5 ὑφεκατομμέτροις κυβικοῖς ζέοντος ὕδατος διαλυθέν, ἐὰν μετὰ τὴν ἀπόψυξιν προσμίξῃς σταγόνας 16 διαλύσεως ὑπερμαγγανικοῦ καλίου (1=200), ποιείτω διάλυσιν ἄχρουν σχεδὸν καὶ μετὰ παρέλευσιν 8 ὡρῶν.

Φέρεται εἰς τὰ ἐμπόρια καὶ βενζοϊκὸν ὀξύ, Acid. Benzoicum ex urina paratum, ἐσκευασμένον ἐκ τοῦ ἱππουρικοῦ ὀξέος (=τῆς βενζυλικῆς γλυκοκόλλης), ὅπερ

συμβρασθὲν ἀλκαλίοις καὶ ὀξέσι διαιρεῖται εἰς γλυκοκόλλαν καὶ βενζοϊκὸν ὀξύ, τοῦθ' ὅπερ γίνεται καὶ ὅταν περιέλθωσι τὰ οὖρα εἰς ζύμωσιν καὶ σῆψιν. Ἀλλὰ τοιοῦτον βενζοϊκὸν ὀξὺ ἀπασκορακιστέον. Σκευάζεται δὲ βενζοϊκὸν ὀξὺ καὶ τεχνητῶς ἐκ φθαλικοῦ ὀξέος.

Διαφέρουσι τὰ ἄνθη τῆς βενζόης ἀπὸ τοῦ βενζοϊκοῦ ὀξέος τοῦ κρυσταλλικοῦ, διότι ἐκεῖνα μὲν εὔοσμα, τοῦτο δὲ παντελῶς ἄνοσμον, ἢ καὶ ὡς ἐξ οὔρων δύσοσμον. Πρέπει ἑκάστοτε ἐν τῇ συνταγῇ νὰ ἀναγράφηται ἀκριβῶς τὸ εἶδος τοῦ βενζοϊκοῦ ὀξέος, τὸ χρηστέον.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐρεθιστικὸν τοῦ βλεννογόνου τῆς ῥινὸς καὶ τοῦ λάρυγγος, ἐν οἷς φέρει ἐπίμονον αἴσθημα δήξεως καὶ ἐρεθισμὸν εἰς βῆχα, ἂν ληφθῇ ἔσω κατὰ 10—20 σιτ., οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ ἐν τῷ στομάχῳ, εἰμὴ ὅτι αὐξάνει τὴν δίψαν. Κατὰ γρ. 2 —4 φέρει θάλπος προκάρδιον, διαχεόμενον κατὰ μικρὸν ἐπὶ πᾶσαν τὴν κοιλίαν καὶ τὸ σῶμα, καὶ ἀνορεξίαν. Ἡ κυκλοφορία ταχύνεται κατά τι· ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ἀνυψοῦται· ἡ κεφαλὴ πάσχει ζάλην. Ἐκ τῶν διακρίσεων μετρίως αὐξάνεται ἡ διαφόρησις, πλεῖον ἡ διούρησις· μάλιστα δὲ πληθύνεται τὸ ἐν τοῖς οὔροις ἱππουρικὸν ὀξύ, ἐξ οὗ καὶ συνάγεται, ὅτι τὸ βενζοϊκὸν ὀξὺ μεταποιεῖται ἐν μέρει εἰς ἱππουρικόν, ἀνταλάσσον ἓν ἄτομον ὕδατος πρὸς ἓν ἄτομον γλυκοκόλλας κατὰ τὴν ἐξίσωσιν: $C^7H^6O^2$ (βενζοϊκὸν ὀξὺ) + $C^2H^5NO^2$ (γλυκοκόλλα) —H^2O (ὕδατος 1 ἄτομον) = $C^9H^9NO^3$ (ἱππουρικὸν ὀξὺ) = βενζοϋλικὴ γλυκοκόλλα. Ἡ μεταποίησις αὕτη πιθανώτατον, ὅτι συμβαίνει ἐν τοῖς νεφροῖς· διότι τὸ βενζοϊκὸν ὀξὺ ἀνακαλύπτεται ἐν τῷ αἵματι ἀναλλοίωτον, καὶ διότι ἱππουρικὸν ὀξύ, ἂν ἐγκυκλοφορηθῇ ἐν τῷ αἵματι, φέρει δηλητηρίασιν. Εἴπομεν, ὅτι μεταποιεῖται ἐ ν μ έ ρ ε ι, διότι ἐν τοῖς οὔροις εὑρηται παρ' αὐτῷ καὶ ἡλεκτρικὸν ὀξύ, ἅτινα ἄμφω εἶναι ὑπεροξειδώσεις τοῦ βενζοϊκοῦ. Φαίνεται, ὅτι ἀποκρίνεται ἐπὶ ποσὸν ἐκ τοῦ σώματος ἀναλλοίωτον καὶ εὑρίσκεται ἐν τῷ ἱδρῶτι καὶ τῇ βλέννῃ τῶν πνευμόνων.

Δὲν διατίθενται ὅμως πάντες οἱ ἄνθρωποι ὁμοίως ὑπὸ τῶν αὐτῶν τοῦ βενζοϊκοῦ ὀξέος ποσῶν. Ἐν ᾧ ὁ Schreiber παρατήρησε τὰ ἄνω, ἄλλοι ἔλαβον $^1/_2$—1 οὐγ. ἐν 1—2 ἡμέραις, χωρὶς νὰ πάθωσιν ἄλλο τι, εἰμὴ ναυτίαν καὶ ἔμετον.

Ζ ῶ α διατίθενται ἰσχυρότερον. Κυσὶν ἐγχυθὲν ὑπὸ τὸ δέρμα κατὰ 10—20 γράμματα, φέρει σπασμοὺς ἐπιληπτικούς.

Ἐπὶ τῶν ζυμωμάτων, μυκήτων καὶ μικροκόκκων, ἐνεργεῖ καθάπερ τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξύ, ἀποκτεῖνον ταῦτα καὶ ἀναιροῦν σήψεις καὶ ζυμώσεις. Κατά τινας μάλιστα ἐνεργεῖ δραστικώτερον τοῦ ἰτεϋλικοῦ ὀξέος, ὡς δεσμευόμενον ὑπὸ τῶν ἀλκαλίων, καὶ ἰδίᾳ τοῦ νάτρου, ἔλαττον ἐκείνου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ ἰ α μ α τ ι κ ὴ χρῆσις στηρίζεται α) ἐπὶ τοῦ πρὸς βῆχα ἐρεθισμοῦ καὶ β) ἐπὶ τῆς διουρητικῆς ἐνεργείας. Διὸ καὶ ἐνδείκνυται πρὸς π α ρ α λ υ τ ι κ ὰ ς κ α τ α σ τ ά σ ε ι ς τ ῶ ν π ν ε υ μ ό ν ω ν (τὸ ἐξηχνωμένον κατ' ἐξοχὴν ἐνταῦθα) τάς τε ἐκ πνευμονίας καὶ τὰς ἐκ σφακέλου, καὶ πρὸς πλημμύρας φλεγμάτων ἐν τοῖς πνεύμοσι, πρεσβυτῶν μάλιστα, ὅταν καταπαυθῇ μὲν ὁ πυρετὸς ἢ μετριασθῇ, τὰ δὲ φλέγματα δι' ἄκραν ἀτονίαν τῶν τε πνευμόνων καὶ τοῦ σώματος ὅλου μὴ ἀναβήσωνται, ὅθεν δύσπνοια καὶ μειζων κατάπτωσις τῶν δυνάμεων, σὺν δὲ τούτοις κυάνωσις καὶ κίνδυνος ἀποπνιγμοῦ, (ἅπαξ ποτὲ παρὰ διπλῇ πνευμονίᾳ λιθοξόου δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἐσώθη ἡ ζωή), ὅπου δηλαδὴ ὑπαγορεύονται καὶ αἱ εἰσπνοαὶ τοῦ τερεβινθίου ἐλαίου κατὰ Scoda. Ἐνεργεῖ δὲ ἴσως μᾶλλον ὡς ἐρεθίζον, καθάπερ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ πολυγάλου, τὰ ὄργανα τῆς καταπόσεως καὶ δὴ καὶ τὴν γλωττίδα, καὶ προκαλοῦν εἰς βῆχα· ἴσως δὲ ὅμως καὶ διότι εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀναληφθὲν διεγείρει τὰ νεῦρα, ἢ καὶ διότι ἐρεθίζει τὸν βλεννοῦμένα τῶν βρόγχων, ὑφ' οὗ ἐκκρίνεται ἐν μέρει ἐστω καὶ ὀλιγοστῷ. Εὔθετον εἶναι καὶ πρὸς τὰς ὑ π ο σ τ α τ ι κ ὰ ς π ν ε υ μ ο ν ί α ς τ ῶ ν τ υ φ ω δ ῶ ν, ὅταν ὁ καταῤῥους ἐκτεταμένος, κατάπλεοι δὲ οἱ βρόγχοι φλεγμάτων, οἱ δὲ σφυγμοὶ μικροὶ καὶ ἀραιοί, τὸ δέρμα δὲ ὑπόψυχρον καὶ κυανωτικόν. Ἐπηνέθη ὑπὸ τοῦ Jaksch καὶ κατὰ τῆς ὑμενογόνου λαρυγγοτραχείτιδος. Πειρατέον.

Παραγγέλλεται καὶ πρὸς χ ρ ο ν ί α ς β λ ε ν ν ο ῤ ῥ ο ί α ς τ ῶ ν ο ὐ ρ ο π ο ι η τ ι κ ῶ ν ὀ ρ γ ά ν ω ν (τὸ κρυσταλλῶδες κατ' ἐξοχὴν ἐνταῦθα) ὡς τονωτικὸν τοῦ βλεννοῦμένος, καὶ πρὸς ἐ ν ο υ ρ ή σ ε ι ς παιδίων μάλιστα, ἧττον πρὸς τὰς τῶν γερόντων, κἀνταῦθα πάλιν ὡς τονωτικόν, ὡς που δηλαδὴ καὶ τὸ κοπάϊον βάλσαμον καὶ τὸ μυρτίδανον καὶ εἴ τι τοιοῦτον. Συνεστήθη ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ τοῦ Frerichs κατὰ τοῦ ἀ ν ὰ σ ά ρ κ α ὕδρωπος, τοῦ οὐραιμικοῦ, τοῦ μετ' ἐκλαμπτικῶν σπασμῶν, εἰς τὸ παρακινῆσαι δηλαδὴ τὰ οὖρα καὶ ἐξαγαγεῖν ἐκ τοῦ αἵματος τὸ τὴν δηλητηρίασιν παράγον οὐρικὸν ὀξὺ ἢ μετασχηματῖσαι τοῦτο εἰς ἱππουρικόν· ἀλλὰ περὶ τῆς ἐνθάδε ὠφελείας πρέπει νὰ μαρτυρήσῃ πειστικώτερον ἐν τῷ μέλλοντι ἡ πεῖρα τῶν κλινικῶν, ἀφοῦ μάλιστα ἄδηλον εἰσέτι, εἰ τὸ ἱππουρικὸν ὀξύ, τὸ ἐν τοῖς οὔροις μετὰ τὴν χρῆσιν τοῦ βενζοϊκοῦ ὀξέος εὑρισκόμενον, παράγεται ἐν μέρει διὰ μεταμορφώσεως τοῦ οὐρικοῦ ὀξέος· ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ ὁ συνιστῶν εἶναι ὁ Frerichs, ἄξιον τοῦ κόπου δοκιμάσαι τὸ φάρμακον. Ἐξ ὁμοίων λόγων παρηγγέλθη καὶ κατὰ τ ῆ ς ἀ ρ θ ρ ι τ ι κ ῆ ς δ ι α θ έ σ ε ω ς· διότι δηλ. κἀνταῦθα πλεοναζει ἐν τῷ αἵματι τὸ οὐρικὸν ὀξύ, τοῦτο δέ, ὃν ἕνωσίς τις γλυκοκολλική, συνεργεῖ εἰς τὴν ἐκ τοῦ

βενζοϊκοῦ ὀξέος γένεσιν τοῦ ἱππουρικοῦ. Ἀλλὰ κἀνταῦθα ἡ ὠφέλεια ἀμαρτύρητος, οὐδ' ἀπεδείχθη μέχρι τοῦδε ἐκτὸς κἂν ἀμφιβολίας, ὅτι διὰ τοῦ βενζοϊκοῦ ὀξέος ἐλαττοῦται τὸ ποσὸν τοῦ οὐρικοῦ ὀξέος, οὐδ' ὅτι γίνονται τὰ οὖρα ἀλκαλικά. Παραγγέλλεται ὧδε: ὀξέος βενζοϊκοῦ 1 γραμ. καὶ φωσφορικῆς σόδας 10 γρ. διαλύονται εἰς 100 γρ. ὕδατος, προστεθέντων δὲ σιροπίου 30 γραμ., δίδεται τῷ ἀρθριτικῷ πιεῖν δι'ἡμέρας κατὰ κοχλιάρια τῆς τραπέζης. Ἀλλ' ὁ Schroff παρατηρεῖ, ὅτι, εἰ σκοπὸς τοῦ βενζοϊκοῦ ὀξέος εἶναι τὸ παραγαγεῖν πολὺ ἱππουρικὸν ὀξὺ ἐν τοῖς οὔροις, ἐπιτυγχάνεται τοῦτο κατὰ τρόπον ἡδύτερον ἐκ πρασίνων καὶ εὐόσμων κοκκυμήλων (Prunus Reine Ciaude), ἀφ' ὧν, βιβρωσκομένων, ἀρθονώτερον ἐκκρίνεται τὸ ἱππουρικὸν ὀξύ, κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Duchek.

Δίδεται τὸ βενζοϊκὸν ἀεὶ μετὰ προσοχῆς διὰ τὸ βίαιον καὶ ταχυεργὸν κατὰ σιτ. 5—20 τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας (10—20—30 σιτ. ὀξ. δι' ἡμέρας) εἰς κόνιν μὲν πρὸς πάθη τοῦ πνεύμονος ἢ ἐν γαλακτώματι, τὸ ἐξηχνωμένον ἀεί, εἰς καταπότια δὲ ἢ καὶ ἐν γαλακτώματι τὸ κρυσταλλῶδες πρὸς πάθη τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων κατ'ἐξοχὴν ὥς τε ἄνοσμον καὶ ὡς ἧττον ἐρεθιστικὸν τοῦ γαργαρεῶνος.

Νάτριον βενζοϊκόν.

Natrium benzoicum.

Μεταξὺ τῶν ἁλάτων τοῦ βενζοϊκοῦ ὀξέος τὸ μᾶλλον ἐν χρήσει εἶναι τὸ βενζοϊκὸν νάτριον Natrium benzoicum, ὅπερ σκευάζεται διὰ κορέσεως διαλύσεως ἀνθρακικοῦ νατρίου ὑπὸ βενζοϊκοῦ ὀξέος, δι'ἐξατμίσεως ἐν μέρει τῆς διαλύσεως καὶ διὰ κρυσταλλώσεως ἔπειτα. Ἅλας λευκόν, κρυσταλλούμενον εἰς βελόνας μεταπιπτούσας εἰς κόνιν ἐν τῷ ἀέρι, εὐδιαλύτους ἐν ὕδατι, δυσδιαλύτους ἐν οἰνοπνεύματι.

Κόνις λευκή, ἄνυδρος, ἄμορφος ἐν 1,5 ὕδατος διαλυτή, δυσδιάλυτος ἐν οἰνοπνεύματι. Θερμανθεῖσα τήκεται, ἀπομένοντος ἀνθρακικοῦ λειψάνου, ὅπερ ἀναβράζει διὰ προσθήκης ὀξέων καὶ χρωννύει τὴν φλόγα κιτρίνην. Ἡ ἐν ὕδατι διάλυσις (1=20) ὕποξος τὴν ἀντίδρασιν, ὅταν προστεθῇ ὑδροχλ. ὀξύ, ποιεῖ πόλτον συγκείμενον ἐκ κρυσταλλίων λευκῶν, εὐδιαλύτων ἐν αἰθέρι.

Ἡ ἐν ὕδατι διάλυσις (1=20) μὴ θολούσθω διὰ βαρύου νιτρικοῦ, μήτε, ἂν τὰ διὰ νιτρικοῦ ὀξέος ἐξωσθέντα κρυστάλλια διαλύσῃς ἐν οἰνοπνεύματι, κατακρημνιζέσθωσαν ταῦτα διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ὡς ἔχει τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον πρὸς τὸ ἰτεϋλικὸν ὀξύ, ὁμοίως ἔχει καὶ τὸ βενζοϊκὸν νάτριον πρὸς τὸ βενζοϊκὸν ὀξύ. Ἅλας οὐρῶδες τὴν γεῦσιν, κατὰ δραχμὰς 1—2 κακῶς διαθέτει τὰ τῆς καταπόσεως ὄργανα, κατὰ δραχμὰς 2—4 φέρει ἐπανάστασιν τοῦ στομάχου. Καὶ εἶναι μέν, ὡς προείρηται, τὸ

Εθνική Κεντρική Βιβλιοθήκη Ελλάδος

βενζοϊκὸν ὀξὺ ἰσχυρὸν ἀντισηπτικὸν ὀξύ, δὲν εἶναι ὅμως ὅμοιον καὶ τὸ βενζοϊκὸν νάτριον, οὐδ' ἐπεκύρωσεν ἡ κλινικὴ παρατήρησις τὰς περὶ αὐτοῦ θερμὰς συστάσεις τοῦ Rokitanzky, ὅστις παρήγγειλε πρῶτος τὸ φάρμακον ἔσω τε καὶ εἰς ἐξαχνώματα κατὰ τῆς φυματιώσεως τῶν πνευμόνων. Κρεῖττον ὠφελεῖ κατὰ τῆς διφθερίτιδος, ἐνθάδε ἔσω τε διδόμενον καὶ εἰς γαργαρισμοὺς καὶ διακλύσεις καὶ πλύσεις τῶν διφθεριτικῶν τόπων. Ἐνεργεῖ δὲ ὡς ἅλας ἀλκαλικόν, καθάπερ ὁ βόραξ καὶ τὸ χλωρικὸν κάλι, καὶ ὡς ἐπὶ ποσὸν ἀντισηπτικόν.

Δίδεται ἔσω κατὰ δρ. $^1/_2$—2 ἐν ἓξ ὕδατος, παιδίοις μὲν κατὰ δίωρον κοχλιάριον τῆς τραπέζης, ἐνήλιξι δὲ κατὰ δραχμὰς 2—4—8 ὁμοίως διαλελυμένον ἐν ὕδατι, κοχλ. τραπ. καθ' ὥραν. Ἂν σκοπῆται ἡ ἐπὶ τοῦ φάρυγγος δρᾶσις, πινέσθω ἡ διάλυσις συχνάκις καὶ κατ' ὀλίγον, ἵνα διαποτίζῃ τοὺς νοσοῦντας ἱστοὺς ἐν τῷ καταπίνεσθαι.

Εἰς χρῆσιν ἐξωτερικὴν διαλύεται $^1/_2$ οὐγ. τοῦ ἅλατος ἐν λίτρᾳ ὕδατος, καὶ γίνονται ἐπιπλύσεις ἀκαθάρτων ἑλκῶν ἢ κακοήθων ἐξιδρωμάτων.

*Ῥητίνη ἐλεμίου.

Resina Elemi.

Ἐκ διαφόρων δένδρων, οὔπω ἐξηκριβωμένων, τῆς οἰκογ. τῶν Amyrideæ καὶ Burseraceæ, δι' ἐντομῶν ἢ αὐτόρρυτος, ἀπολαμβάνεται ῥητίνη ἐλεμίου ἐπώνυμος τῶν χωρῶν τῆς καταγωγῆς, ἡ βρασιλιανὴ ἡ ἀρίστη, καὶ ἡ ἰνδικὴ ἡ ὑποδεεστέρα. Βωλάρια, ἀνώμαλα, στερεά, ἡμιδιαφανῆ, ἔνδον μαλακώτερα, χρυσίζοντα, βαλσαμωδῶς βαρύοσμα καὶ πικρά. Εὔτηκτος, ἐν ψυχρῷ οἰνοπνεύματι κατὰ 60 $^0/_0$, ἐν ζέοντι δὲ τελείως διαλυτὴ ὡς καὶ ἐν ἐλαίοις.

Στοιχεῖα κυριεύοντα εἶναι αἰθέριον ἔλαιον, ἄμορφος καὶ κρυσταλλικὴ ῥητίνη καὶ ἴχνη ἐλεμικοῦ ὀξέος. Ἐν χρήσει μόνον ἐξωτερικῶς εἰς κατασκευὴν ἀλοιφῶν καὶ ἐμπλάστρων ἐρεθιστικῶν, ἁρμοδίων πρὸς ἄτονα ἕλκη καὶ δυσαπούλωτα.

*Ἀλοιφὴ ἐλεμίου ἢ βάλσαμον Ἀρκαίου. Γίνεται ἐξ ἐλεμίου, τερεβινθίνης, στέατος ὀείου καὶ χοιρείου ἀνὰ ἴσα μέρη, συντακέντων ἐν ἀτμολούτρῳ καὶ ἀπηθηθέντων. Σποδόχρουν, ὑποπρασινίζον ἢ ὑποκιτρινίζον, ἔν τινι χρήσει ὡς ἐπουλωτικὸν ἀτόνων ἑλκῶν.

*Ἤλεκτρον.

Ambra flava, Succinum.

Ἐκβράζεται ἐπὶ τῶν πρωσσικῶν ἀκτῶν τῆς Βαλτικῆς, καὶ ποτὲ

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ τῆς Σικελίας, ἐξορύσσεται δὲ καὶ ἔκ τινων ἀνθρακωρυχείων τῆς Ἀμερικῆς.

Ῥητίνη κωνοφόρων προκατακλυσμιαίων, σκληρά, εὔθραυστος, ἡμιδιαφανής, κιτρινωπὴ ὡς τὰ πολλὰ ἢ ξανθόλευκος, ὑελοειδῶς στίλβουσα, τὴν θραῦσιν κογχυλοειδής, ἄγευστος, ἄνοσμος, εὐωδιάζουσα μόνον ὅταν τριβῇ, καὶ ἔτι μᾶλλον ὅταν ῥιφθῇ ἐφ' ἡμμένων ἀνθράκων.

Σύγκειται ἐκ ῥητίνης διαλυτῆς ἐν οἰνοπνεύματι, ἐξ ἠλεκτρικοῦ ὀξέος καὶ οὐσίας τινὸς κιτρίνης πάντῃ ἀδιαλύτου ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, τῆς ἠλεκτρασφάλτου (80 %). Ὅταν ξηρῶς ἀποσταχθῇ, ἐξαχνοῦται ἠλεκτρικὸν ὀξύ, ἀποσταζονται δὲ ἠλεκτρέλαιον, οὐσίαι ἐμπυρευματικαί, ὕδωρ καὶ ἀέρια εὔφλεκτα, ἀπομένει δέ τις ῥητίνη κολορωνιώδης, ἀδιάλυτος ἐν αἰθέρι καὶ οἰνοπνεύματι.

Τὸ ἠλεκτρικὸν ὀξύ, Acidum succinicum καθαρίζεται ἐκ τῶν προαναμίκτων ἐμπυρευματικῶν στοιχείων, ὅταν συμβρασθῇ μετὰ νιτρικοῦ ὀξέος ἀραιοῦ καὶ εἶτα ἀποκρυσταλλωθῇ ἐκ τῆς ἐν ζέοντι ὕδατι διαλύσεως. Συνίσταται ὅμως ἠλεκτρικὸν ὀξὺ καὶ ἐκ νιτρικοῦ ὀξέος βράσαντος ἐπὶ παχέων ὀξέων ὡς καὶ ἐκ τῆς ζυμώσεως τοῦ μηλικοῦ ἀσβεστίου ἐν 40° τῇ προσθήκῃ σεσηπότος τυροῦ, ὅτε παράγεται ἠλεκτρικὸν ἀσβέστιον, ὅπερ διὰ θειικοῦ ὀξέος παρέχει τὸ ἠλεκτρικὸν ὀξύ.

Τὸ καθαρὸν ἠλεκτρικὸν ὀξύ, $C^4H^6O^4$, εὑρίσκεται καὶ ἐν φυτοῖς, Artemisia Absinthium, Lactuca virosa, ἐν δὲ τῷ ζωικῷ ὀργανισμῷ ἐντός τινων ἀδένων τῶν βοῶν καὶ ἐν τῷ ὑγρῷ τῶν ὑδατίδων καὶ τῆς ὑδροκήλης· φέρεται δὲ εἰς κρυστάλλους κιτρινωπούς, συνεχομένους εἰς πλάκας, ὄζοντας ὡς τὸ ἔλαιον τοῦ ἠλέκτρου, τελείως ἐξαερουμένους, ὅταν θερμανθῶσιν, ἐν τῷ μέσῳ ἀτμῶν εἰς βῆχα σφοδρῶς ἐρεθιζόντων, διαλυτοὺς ἐν 22 μ. ψυχροῦ καὶ ἐν 2 ½ ζέοντος ὕδατος, εὐδιαλύτους ἐν οἰνοπνεύματι, δυσδιαλύτους ἐν αἰθέρι καὶ μόλις διαλυτοὺς ἐν τερεβινθίνῳ ἐλαίῳ, (διαγνωστικὸν σημεῖον ἀπὸ τοῦ βενζοϊκοῦ ὀξέος).

Δοκιμασία. Συγπεπυκνωμένη διάλυσις ἠλεκτρικοῦ ὀξέος, ἑνωθεῖσα μετ' ὀξικοῦ καλίου, μὴ διδότω καταβύθισμα κρυσταλλικὸν (τρυγικὸν ὀξύ), μηδὲ θολούσθω διὰ χλωριούχου βαρύου ἢ χλωριούχου ἀσβεστίου (θειϊκὸν ἢ ὀξαλικὸν ὀξύ), μηδὲ ἀλλοιούσθω δι' ὑδροθειούχου ὕδατος (μέταλλα βαρέα), μηδ' ἀλλοιούσθω τὴν χροιάν, ἂν, χρωματισθὲν δι' ὀλίγων σταγόνων διαλύσεως ἐνδικοῦ, θερμανθῇ ἐπιπροστεθέντος ὀλίγου θειϊκοῦ ὀξέος (νιτρικὸν ὀξύ). Συνανατριβέντες οἱ κρύσταλλοι μετὰ κεκαυμένης ἀσβέστου, μὴ ἀπολυέτωσαν ὀσμὴν ἀμμωνίας.

Προχειρότατον ὅμως διάγνωσμα τοῦ ἠλεκτρικοῦ ὀξέος εἶναι ταῦτα: τελείως κορεσθὲν δι' ἀμμωνίας καὶ ἀναμιγὲν μετὰ διαλύσεως χλωριούχου σιδήρου ποιεῖ καταβύθισμα ἐρυθρὸν ἐν τῷ φαιῷ, καστανόχρουν.

Τὸ δὲ ἔλαιον τοῦ ἠλέκτρου, Oleum Succini, ἠλεκτρέλαιον, εἶναι μελανόν, παχύρρευστον, ἀηδές, ἐμπυρευματικὸν καὶ ἔμμονον τὴν ὀσμήν. Μεθ' ὕδατος συναποσταχθὲν ἀποκαθαίρεται πρὸς ἰατρικὴν χρῆσιν, Ol. Suc. rectificatum, τότε δὲ γίνεται ἄχρουν τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ λεπτόρρευστον, μεθ' οὗ πολὺ ὅμως κιτρινίζει, ὕστερον μελανίζει καὶ παχύνεται· διὸ καὶ φυλασσέσθω ἀπὸ φωτὸς καὶ ἀέρος. Εἶναι ἐμπυρευματικὸν καὶ διαπεραστικὸν τὴν ὀσμήν, βαλσαμικὸν καὶ πικρὸν τὴν γεῦσιν, E. B. 0,88—0,89, διαλυτὸν ἐν 15 μ. οἰνο-

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πνεύματος· μετὰ τοῦ ἰωδίου δὲν ἐκπυρσοκροτεῖ· μετὰ νιτρικοῦ ὀξέος καπνίζοντος μετατρέπεται εἰς μάζαν μελανωπήν, ὄζουσαν ὡς μόσχος, καὶ ἀποτελοῦσαν ὀ ν τ ε χ ν η τ ὸ ν μ ό σ χ ο ν.

Ἐν ὀλίγῃ χρήσει εἶναι τὸ ἠλεκτρικὸν ὀξύ, τὸ ἐνεργοῦν περίπου ὡς τὸ βενζοϊκόν, πρὸς ὃ ἔχουσι καὶ αἱ ἰδιότητες αὐτοῦ μεγάλην ἀναλογίαν. Ἐρεθίζει νεῦρα καὶ κυκλοφορίαν. Ἐξ 1—2 γραμ. ὁ Schottin ἠσθάνθη ἀνυπόφορον θάλπος καὶ ἄλγος τῆς κεφαλῆς· ἄλλοι ὅμως καὶ ἐκ δρ. 1—2 οὐδὲν ἔπαθον. Παρακινοῦν τὴν διούρησιν καὶ διαφόρησιν, προάγον δὲ καὶ τὴν διάκρισιν τῶν φλεγμάτων, ἐκκρίνεται ἀναλλοίωτον σὺν τῷ ἱδρῶτι καὶ τοῖς οὔροις· διὸ καὶ ἐδίδετο πρὸ τοῦ ποτε, νῦν δὲ σπανίως ἢ οὐκέτι, πρὸς τοὺς τύφους καὶ τὰς τυφώδεις πνευμονίας εἰς ζωογόνησιν τῆς λειτουργίας τοῦ δέρματος καὶ τῶν νεφρῶν, καὶ εἰς καταπραΰνσιν σπασμωδικῶν φαινομένων, οἷον ὑφαλμάτων, ἐκλαμψιῶν κτλ. κατὰ 5—10—20 σιτ. δι' ἡμέρας εἰς κόνιν, καταπότια, ἢ εἰς διάλυσιν ἐν οἰνοπνεύματι.

Τὸ ἔ λ α ι ο ν τ ο ῦ ἠ λ έ κ τ ρ ο υ, τὸ κ ε κ α θ α ρ μ έ ν ο ν, ἐρεθίζει τοὺς τόπους τῆς ἐφαρμογῆς εἰς ὑπεραιμίαν καὶ ἔρευθος. Ἔσω ληφθὲν ἐρεθίζει ὁμοίως κυκλοφορίαν καὶ νεῦρα. Ἐκ δραχμῆς ἐπῆλθε γαστραλγία δριμεῖα, ἔμετος, σφοδρὰ κεφαλαλγία, στενοχωρία πολλὴ καὶ πυρετός, ἃ διελύθησαν μετά τινας ὥρας.

Δ ί δ ε τ α ι τὸ ἔλαιον ἔσω σπανίως νῦν καὶ τοῦτο, διὰ τὸ ἀηδέστατον τῆς γεύσεως· μᾶλλον εἶναι ἐν χρήσει ὡς δημῶδες φάρμακον, κατὰ σταγόνας 5—10 πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐπὶ σακχάρου, ἢ διαλελυμένον ἐν οἰνοπνεύματι ὡς ἐρεθιστικὸν τῶν νεύρων καὶ μετασυγκριτικὸν τῆς ζωῆς αὐτῶν εἰς κατάπαυσιν σπασμῶν ὑστερικῶν ἢ ἐπιληψιοειδῶν καὶ τῶν τοιούτων, ὅταν συνέχωνται βλάβῃ τινὶ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων· ἔτι δὲ καὶ ὡς τονωτικὸν πρὸς χρονίας καὶ πεπαλαιωμένας βλεννορροίας· ὡς διαφορητικὸν δὲ πρὸς ταχυτέραν ἐξάνθησιν ὑστερούντων ἐξανθημάτων, πρὸς χρόνια ῥεύματα καὶ ἀρθρίτιδα.

Ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ῶ ς ἐπιχρίεται ἐπὶ τόπων ῥευματαλγούντων. Βάμβαξ ἐμβραχεὶς ἐντίθεται εἰς τὸ κοῖλον ὀδόντων, καὶ ἐνεργεῖ δίκην σωσικρέατος, οὗ ἠπιώτερον εἶναι τὴν τοπικὴν δρᾶσιν, συγγενὲς δέ· ἢ ἐμβάλλεται εἰς τὸν ἐξωτερικὸν ἀκουστικὸν πόρον πρὸς κατάπαυσιν ὀδονταλγιῶν.

Τὸ ἤλεκτρον ἐ π ι κ α ί ε τ α ι ἐφ' ἡμμένων ἀνθράκων, διὰ δὲ τοῦ καπνοῦ, ἀναληφθέντος διὰ ῥάκους μαλλίνου, τρίβονται τόποι ἀλγοῦντες, ἢ περιτυλίσσονται διὰ τοῦ ῥάκους. Περιάπτεται καὶ περὶ τὸν τράχηλον παιδίων καὶ ἐνηλίκων εἰς πρόληψιν κρυολογημάτων· πρόληψις.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

6) Ῥητίναι βαλσαμώδεις.

Resinae balsamicae.

Τερεβινθίνη λαρική. Terebinthina.

Ὀπὸς αὐτόρρυτος ἢ δι' ἐντομῶν ἐκρέων ἐκ διαφόρων γενῶν τῶν κωνοφόρων, ἀφ' ὧν καὶ ἡ πιτυΐνη ῥητίνη (ὅρ. ἄνω), κατὰ τὸ ποσὸν τοῦ ἐν αὐτῷ ὕδατος καὶ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου προσκτώμενος καὶ ἔχων σύστασιν μέλιτος ἢ ῥητίνης, διαφανὴς ἢ ἡμιδιαφανής, ὑποκίτρινος, εὐδιάλυτος ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, διὰ συναποστάξεως μεθ' ὕδατος παράγων αἰθέριον ἔλαιον ὡς 15—35 %, καὶ καταλείπων τότε ῥητίνην εὔθρυπτον καὶ σκιεράν, ἥτις, ἀφαιρεθέντος ὅλου τοῦ ἐνόντος ὕδατος, γίνεται διαφανής. Ἀναφλεγεῖσα ἡ τερεβινθίνη καίεται διὰ λαμπρᾶς καὶ λιγνυώδους φλογός, κρίζουσα τότε πολλάκις. Ἀδιάλυτος ἐν ὕδατι, μεταδίδει τούτῳ τῆς ὀσμῆς· γαλακτοῦται, ἀνατριβεῖσα μετὰ λευκώματος ἢ κρόκου ᾠοῦ, ἢ καὶ μετὰ βλεννώδους γλισχράσματος. Εὐδιάλυτος ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι καὶ ἀλκαλίοις.

Φέρεται πολυειδής, εἰς δύο γένη κυρίως ὑπαγομένη, τὴν κοινὴν ἢ λευκήν, καὶ τὴν βενετικήν.

Α'. Τερεβινθίνη ἡ κοινὴ εἶναι μελιτώδης, τεθολωμένη, ἰξώδης, κόκκους ἐνέχουσα ἐκ ῥητίνης λευκῆς, ἀμαυρῶς ὑποκιτρινίζουσα ἐν τῷ λευκῷ, διὰ χρόνου καλυπτομένη ὑπὸ στιβάδος τινὸς ῥοωδεστέρας, διαφανῶς μελανωπῆς πρὸς τἄνω, κοκκώδους καὶ ὑπολεύκου πρὸ τὰ βαθύτερα στρώματα, ἐν οἰνοπνεύματι, αἰθέρι καὶ ἐλαίοις εὐδιάλυτος, ἀρωματικῶς βαλσαμώδης τὴν ὀσμήν, ἀηδῶς πικρίζουσα καὶ δριμεῖα τὴν γεῦσιν. Ἐνταῦθα ὑπάγεται ἡ γερμανική, ἐκ τῆς ἀγρίας πίτυος Pinus Pinaster Ait., Abies excelsa Lam., καὶ Abies austriaca δι' ἐντομῶν ἐκρέουσα, κατὰ τὸ ἔαρ ἐπὶ τῶν δένδρων γινομένων, σκοτεινῶς κιτρίνη ἢ κιτρίνη ἐν τῷ μελανωπῷ, ἰσχυρὰ τὴν ὀσμήν, μόλις δὲ πικρίζουσα, καὶ ὡς 30—32 % αἰθερίου ἐλαίου ἐνέχουσα· ἡ γαλατική ἢ βορδιγαλλική ἐκ τοῦ Pinus Pinaster Aiton, ἐξ ἐντομῶν καὶ αὕτη συλλεγομένη, ὁμοία μὲν τῇ ἄνω, μόλις ὁμως 25 % αἰθερίου ἐλαίου ἐνέχουσα· ἡ τοῦ Ἀργεντοράτου ἐκ τοῦ Abies pectinata DC. διὰ τρυπανισμοῦ τῶν ῥητινοφόρων κόλπων συναγομένη, ἥτις, πρόσφατος οὖσα γαλακτώδης, ὕστερον κατακάθεται καὶ γίνεται διαυγής, ἡδέως λειμωνιοειδὴς τὴν ὀσμήν, δριμύπικρος τὴν γεῦσιν, ἐν τῷ ἀέρι εὐκόλως ἀποξηραινομένη δι' ἐξατμίσεως καὶ ὀξειδώσεως· ἐν μέρει διαλύεται ἐν οἰνοπνεύματι καὶ καταλείπει τότε μάζαν ῥητινώδη καὶ κοκκιοειδῆ· ἔχει δὲ ὡς 35 % αἰθερίου ἐλαίου· ἡ ἀμερικανικὴ ἡ ἐκ τοῦ Pinus palustris Wild, P. taeda L., P. rigida Mohl καὶ ἄλλων εἰδῶν, δι' ἐντομῶν ἐκρέουσα, ὑπόλευκος ἐν τῷ κιτρίνῳ, θολῶς ὑποδιαφανής, παχύρρευστος καὶ ἰξώδης, ἰσχυρὰ τὴν ὀσμὴν καὶ δριμύπικρος, καὶ 17—20 % αἰθ. ἐλ. ἐνέχουσα.

Β. Τερεβινθίνη ἡ βενετική, ἡ ἐκ τῆς λάρικος (laricina), προερ-

χομένη ἐκ τῆς Larix decidua Mill. τῆς κατὰ τὴν Τυρολίαν καὶ τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν. Διατρυπῶνται κατὰ τὸ ἔαρ τὰ στελέχη εἰς ἱκανὸν βάθος διὰ τρυπάνης, εἶτα δ' ἐμφράσσεται ἡ ὀπή. Κατὰ δὲ τὸ μετόπωρον ἐξαγγίζεται τὸ ἐν τῷ τρήματι συλλεγὲν βάλσαμον, ἐμφράσσεται δὲ πάλιν ἡ ὀπὴ μέχρις ἔαρος, ἢ ἐμβάλλονται εἰς τὸ τμῆμα σωλῆνες, δι' ὧν ἐκρέει ἀδιαπαύστως τὸ βάλσαμον εἰς ὑποκείμενα σκεύη. Ἡ βενετικὴ τερεβινθίνη εἶναι παχύρρευστος, ἡμιδιαφανής, ξανθοκίτρινος ἢ καὶ ὑποπρασινίζουσα· καίεται ἄνευ κριγμοῦ, ὅταν ἀναφλεγῇ ἢ θερμανθῇ, ἡδέως ἀρωματικὴ τὴν γεῦσιν καὶ δριμύπικρος, ἐν οἰνοπνεύματι καὶ χλωροφορμίῳ τελείως διαλυτή· ἡ διάλυσις διαυγής· αἰθέριον ἔλαιον 15 %.

Ἐνταῦθα ὑπάγεται καὶ ἡ τοῦ Καναδᾶ, Ter. canadensis, ἡ ἐκ τοῦ Abies balsamea L. δι' ἐντομῆς τῶν ῥητινοφόρων κόλπων τοῦ στελέχους καὶ τῶν μεγάλων κλάδων συλλεγομένη ἐν προσηρτημέναις δοχείοις· διαυγής, ξανθόπυρρος, σιροπιώδης τὴν σύστασιν ἡ πρόσφατος, ἡ παλαιωθεῖσα στερρά, βαλσαμώδης τὴν ὀσμὴν καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τερεβινθίνης κοινῆς, δριμύπικρος, ἐν οἰνοπνεύματι τελείως διαλυτή. Διὰ χρόνου καλύπτεται ὑπὸ στιβάδος βερενικοειδοῦς, γίνεται σκοτεινοτέρα καὶ ἀποξηραίνεται εἰς ῥητίνην διαφανῆ. Ἡ θολὴ τὴν ὄψιν καὶ τερεβινθινώδης τὴν ὀσμὴν ἀποβολιμαία. Ἐνέχει αἰθέριον ἔλαιον 18 %.

Ἡ καρπαθία Balsamum carpathicum s. Libani ἐκ τοῦ Pinus Cembra L., ὁμοία τῇ ἄνω, τὴν ὀσμὴν ὡς ἀπὸ ἀρκεύθου, δριμύπικρος.

Ἡ οὐγγαρική, Balsamum ungaricum ἐκ τοῦ Pinus pumilio Haenke, ἐκ τῶν τμηθέντων κλάδων ἀναβλύζουσα καὶ συναγομένη ἐν προσδεδεμένοις ἀγγείοις, διαυγής, λεπτόρρευστος, πυρωτικῶς βαλσαμώδης τὴν γεῦσιν καὶ ἀρωματικὴ τὴν ὀσμήν.

Ταύτῃ παρεμφερὴς εἶναι ἡ ἐν Χίῳ δι' ἐντομῶν ἀπὸ τῆς Pistacia Terebinthus L., Cassuvicæ, συλλεγομένη, ἀφ' ἧς δηλαδὴ ἐλήφθη καὶ ἐγενικεύθη τὸ ὄνομα τῆς τερεβινθίνης. Τὸ δένδρον φύεται καὶ ἐπὶ τῶν ἰονίων νήσων καὶ τῆς Κύπρου καὶ ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ παρ'ἡμῖν. Κιτρίνη, παχύρρευστος, διὰ χρόνου τελείως συμπυκνουμένη, πρασινίζουσα, ἰδιαζόντως ἀρωματικὴ τὴν γεῦσιν καὶ πικρά.

Στοιχεῖα κυριεύοντα ἐν πάσῃ τερεβινθίνῃ εἶναι αἰθέριον ἔλαιον ἄλλοτε ἄλλο, 15—40 %, καὶ ῥητῖναι δύο ὡς 60—70 % συγκείμεναι ὡς τὰ πολλὰ ἐξ ἐλατικοῦ καὶ πιμαρικοῦ ὀξέος, ὧν ἡ μὲν πλείων διαλυτὴ ἐν οἰνοπνεύματι, ἡ δὲ ἐλάττων ἀδιάλυτος ἐν αὐτῷ. Αἱ ῥητῖναι αὗται εἶναι ὑπεροξειδώσεις τοῦ αἰθερίου ἐλαίου· διὸ καὶ ὅσον παλαιοῦται ἡ τερεβινθίνη, ὀξειδοῦται δὲ τὸ αἰθέριον ἔλαιον, τόσῳ στερροτέρα γίνεται. Ὑποδεέστερα στοιχεῖα εἶναι πικρὰ ἐκχυλισματικὴ οὐσία, ὀξικὸν καὶ ἠλεκτρικὸν ὀξύ, ἅλατα καὶ ὕδωρ.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐπειδὴ ἡ τερεβινθίνη σύγκειται ἐκ ῥητινῶν καὶ ἐξ αἰθερίου ἐλαίου, ἔχει καὶ τὴν ἐνέργειαν σύνθετον ἐξ ἀμφοτέρων. Τὸ δέρμα ἐρεθίζει εἰς ὑπεραιμίαν καὶ ἐρύθημα διὰ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου, ὡς τῶν κυρίως ῥητινωδῶν στοιχείων,

καὶ ἄρα καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ὀξέων, ἀδρανέστερον πρὸς τὸ δέρμα ἐχόντων· παρατεινομένης τῆς ἐφαρμογῆς, φέρει πόνον καυσώδη καὶ ψυδρακίων ἐξάνθησιν, Ἔ σ ω ληφθεῖσα ὀλίγη μὲν φέρει καῦσον κατὰ τὴν κατάποσιν, θάλπος δ' ἔπειτα καὶ πόνον προκάρδιον, δίψαν, ἐργὰς καὶ ναυτίαν· κατὰ δρ. 1—2 φέρει ἔμετον μετὰ στραγγαλισμοῦ πολλάκις, κωλικοὺς πόνους μετὰ βυμβορυγμῶν, διάρροιαν χολώδη καὶ ξηρασίαν τινὰ κατὰ τὸν γαργαρεῶνα· κατ' οὐγ. $^1/_2$—1 φέρει γαστρεντερίτιδα σὺν ἐμετοκαθάρσει σφοδρᾷ, εἰ καὶ τὸ βίαιον, ἢ μή, τῆς δράσεως ἐξήρτηται πολλάκις ἐκ τῆς εὐπαθείας τῶν πεπτικῶν ὀργάνων· διότι καὶ 1—2 οὐγ. ἐνίοτε οὐδεμίαν ἰδιάζουσαν ἐπήνεγκον ταραχήν.

Εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀναληφθεῖσα ταράσσει μὲν ταύτην (σφυγμοὶ ταχεῖς καὶ πλήρεις, θερμασία ηὐξημένη, ταχύπνοια), ἐρεθίζει δὲ τὰ νεῦρα ἴσως διὰ τὴν ἐκ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου ἐπιφορὰν τοῦ αἵματος ἐπὶ τὴν κεφαλήν. Ἀθρόα δὲ ἀπορροφηθεῖσα, ὡς ὅταν ληφθῶσι 2—3 δραχ. καὶ μὴ ταράξωσι τὴν κοιλίαν, φέρει ζάλην καὶ ὑπνηλίαν, ἐνίοτε παρακοπάς, ῥίκια ἐπάλληλα, καὶ πολλάκις ὑπεραισθησίαν τῶν σκελῶν. Ἐν τῷ σώματι φαίνεται διαιρουμένη εἰς τὸ αἰθέριον ἔλαιον καὶ εἰς τὰ ῥητινώδη μόρια (ἴσως δὲ καὶ μετασκευαζομένη εἰς βουτυρ. καὶ ὀξικὸν καὶ μετοξικὸν ὀξύ, ἀφ' ὧν ἴσως καὶ ἡ ὀσμὴ τῶν οὔρων), ὧν ἐκεῖνα μὲν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκδιαπνεῖται ἐκ τῶι πνευμόνων καὶ τοῦ δέρματος, ταῦτα δὲ ἐκ τῶν νεφρῶν· διὸ καὶ ὅσῳ πυκνοτέρα ἡ τερεβινθίνη, ἤτοι ὅσῳ ῥητινωδεστέρα, τόσῳ πλείονα μόρια ῥητινώδη ἐκκρίνονται ἐκ τῶν νεφρῶν καὶ τόσῳ μείζων ἡ ἐπ' αὐτῶν δρᾶσις· ὅσῳ δὲ ῥοωδεστέρα, τόσῳ μείζων ἡ δρᾶσις ἐπὶ δέρματος καὶ πνευμόνων· τότε δὲ τοῦ μὲν δέρματος ἡ διαφόρησις αὐξάνεται ἐνίοτε, ἐκρήγνυται δὲ καὶ ῥοδάνθη, τῶν δὲ πνευμόνων ἡ ἔκκρισις στύφεται· διὸ καὶ οἱ χρώμενοι τερεβινθίνῃ αἰσθάνονται ξηρασίαν τινὰ ἐν λάρυγγι καὶ βρόγχοις. Ἐκκρινομένη δ' ἐπί μέρος ἐκ τῶν νεφρῶν καὶ παρέχουσα τούτοις τὴν ὀσμὴν τῶν ἴων (κατακρημνίζεται ἐκ τῶν οὔρων διὰ νιτρικοῦ ὀξέος, τὸ δὲ κατακρήμνισμα διαλύεται ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι)—ἐκκρινομένη λέγομεν ἐκ τῶν νεφρῶν, ὡς δασικὸν νάτριον ἴσως, φέρει θάλπος καὶ πόνον κατὰ τοὺς οὐρητῆρας καὶ τὴν κύστιν, στύσεις τοῦ πέους ζωηρὰς καὶ ὀσφυαλγίαν. Παρακινοῦσα τὴν διούρησιν αὐξάνει ἰδίως τὴν διάκρισιν τῶν ὑδατωδῶν μορίων τῶν οὔρων, χωρὶς νὰ συναυξάνῃ καὶ τὸ ποσὸν τῆς οὐρικῆς· ἀλλ' ἐπειδὴ τονοῦσα ἢ ἐρεθίζουσα συστέλλει τὸ τριχοειδὲς ἀμφίβληστρον τῶν ἀγγείων τοῦ βλεννογόνου, στύφει διακρίσεις βλέννης καὶ πύου ἐντεῦθεν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων.

Διὰ ταῦτα π α ρ η γ γ έ λ λ ε τ ο μὲν ἡ τερεβινθίνη ἄλλοτε κατὰ

τῶν χρονίων κατάρρων τῶν πνευμόνων ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ῥητινώδη καὶ βαλσαμικά, τῶν ἀπυρέτων δηλαδὴ καὶ ἀφλεγμάντων, ἀλλ' ἐνταῦθα ἀντεκατεστάθη ὑπὸ τοῦ τερεβινθελαίου, περιεσταλη δὲ νῦν πρὸς κατάρρους χρονίους καὶ ἐμπυητικοὺς τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων καὶ μάλιστα τοὺς τῆς οὐροδόχου κύστεως, καθ' ὧν ὠφελεῖ δι' οὓς ἄνω ἐσημειώσαμεν λόγους. Μακρὰ χρῆσις βλάπτει τὴν πέψιν.

Δίδεται δὲ μόνη σχεδὸν ἡ βενετικὴ κατὰ δραχ. $^1/_2$—1 δι' ἡμέρας εἰς καταπότια μεθ' ὅσης ἀρκεῖ κεκαυμένης μαγνησίας, δι' ἧς καὶ ὀλίγης (=$^1/_{15}$ μορίου) προσκτᾶται σύστασιν καταποτίων, ἢ εἰς γαλάκτωμα μετὰ λεκύθου ᾠοῦ ἢ γλισχράσματος κόμμεος ἀραβικοῦ. Εἰ θέλομεν νὰ ἐλαττώσωμεν τὸ ἐν αὐτῇ αἰθέριον ἔλαιον, ὅπως ἔτι μᾶλλον συστείλωμεν τὴν ἐνέργειαν ἐν τοῖς οὐροποιητικοῖς ὀργάνοις, ἀναγράφομεν τὴν ἐβρασμένην τερεβινθίνην, Terebinthina cocta, τὴν πολλῷ ἀσθενεστέραν οὖσαν, διδομένην δὲ κατὰ δρ. 1—2 δι' ἡμέρας εἰς καταπότια ἢ γαλάκτωμα, ὡς ἄνω, καὶ ταύτην.

Εὐχρηστοτάτη εἶνε ἡ κοινὴ τερεβινθίνη, ὡς εὐωνοτέρα, ἐξωτερικῶς εἰς κατασκευὴν ἀλοιφῶν καὶ ἐμπλάστρων, ὧν ἐπισημότερα τὰ ἑξῆς:

Ἀλοιφὴ βασιλική, Unguentum basilicum. Ἐλαίου κοινοῦ μ. 45, κηροῦ κιτρίνου, κολοφωνίου καὶ στέατος ὠείου ἀνὰ 15 μ., τερεβινθίνης 10 μ. συντήκονται. Μελανωπὴ ἐν τῷ κιτρίνῳ, ἐρεθιστικὴ ἀτόνων ἕλκῶν.

*Ἀλοιφὴ πεπαντική. Unguentum digestivum compositum s. Ung. terebinthinae compositum. Τερεβινθίνης λάρικος 32 μ. καὶ λεκύθου ὠῶν 4 μ. συνανατρίβονται καλῶς, εἶτα δὲ προστίθενται κατὰ μικρὸν σμύρνης κόνεως καὶ ἀλόης ἀνὰ 1 καὶ ἐλαίου κοινοῦ 8. Μαλακή, κιτρινόφαιος. Ἐνχρήσει πρὸς ἕλκη ἄτονα καὶ δυσαπούλωτα καὶ κάκοδμα, ὡς ἱκανῶς ἐρεθιστική. Ἁπλουστέρα ταύτης καὶ μαλακωτέρα εἶναι

*Ἀλοιφὴ ἡ διὰ τερεβινθίνης ἁπλῆ, Unguentum terebinthinae simplex ἢ καὶ ἁπλῶς Unguentum terebinthinae, ἡ γινομένη ἐκ τερεβινθίνης καὶ κηροῦ ἀνὰ ἴσα μέρη, οἷς συντακεῖσιν ἡπίῳ πυρὶ προστίθεται καὶ ἰσοβαρὲς ἔλαιον τερεβίνθινον, πάντα δὲ διηνεκῶς ἀνατρίβονται, ἕως οὗ ἀποψυχθῶσι. Ξανθόπυρρος, μαλακή, ἐρυθιστικωτέρα τῆς ἄνω διὰ τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον, ἐν χρήσει δὲ ὡς ἐκείνη πρὸς ἕλκη ἀφθόνως πυορροοῦντα καὶ ἄτονα.

Μετ' ἴσων δὲ ἢ διπλασίων μερῶν κηροῦ συντακεῖσα ἡ τερεβινθίνη ποιεῖ μάζαν ἐμπλάστρων, ἣ προστίθενται καὶ ἄλλαι οὐσίαι ναρκωτικαὶ καὶ διαλυτικαί.

---

*Βλαστοὶ πεύκης. Turiones Pini. Αἱ κορυφαὶ τῆς πεύκης, αἱ τρυφεραὶ καὶ ἄρτι βλαστήσασαι, αἱ ἐνέχουσαι τερεβινθίνην, αἰθέριον ἔλαιον, δεψικὸν ὀξύ, κόμμι καὶ πικράν τινα ἐκχυλισματικὴν οὐσίαν, παρηγγέλθησαν ἐπ' ἐσχάτων πάλιν εἰς ἀπόβρασμα ἐξ οὗ. 1—2 ἐν λίτρᾳ ὕδατος δι' ἡμέρας κατὰ

τῶν χρονίων κατάρρων τῶν πνευμόνων καὶ αὐτῶν τῶν φυματιωδῶν, ὡς καὶ κατὰ τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων. Λέγεται δὲ περὶ αὐτῶν, ὅτι τονοῦσιν ἅμα καὶ στύφουσι τὸν ἐντερικὸν σωλῆνα διὰ τὸ δεψικὸν ὀξὺ καὶ τὴν πικρὰν ἐκχυλισματικὴν οὐσίαν. Καλὸν νὰ παραγγέλληται ὡς διαιτητικὸν φάρμακον πρὸς ἀρρώστους βιοῦντας ἐν τῷ μέσῳ ἢ παρὰ τὴν γειτονίαν δασῶν ἐκ πευκῶν. Δι' ἀποβράσματος φύλλων καὶ θαλλῶν ἐκ πευκῶν γίνονται λουτρὰ ῥωστικὰ χοιραδικῶν καὶ ἀτόνων παιδίων ἢ ἀνθρώπων πασχόντων ῥευματισμοὺς χρονίους.

Καὶ ὕφασμα δὲ γίνεται ἐκ τῶν φύλλων τῶν κωνοφόρων, ὁμοιάζον τῷ ἐκ μαλλοῦ, ἐξ οὗ ῥάπτονται ὑποκάμισα φορούμενα κατὰ σάρκα, καὶ λέγεται, ὅτι ὠφελοῦσι τοὺς ῥευματιῶντας διὰ τοῦ διηνεκοῦς τοῦ δέρματος ἐρεθισμοῦ.

Κοπάϊον βάλσαμον.

Balsamum Copaivae.

Παράγεται ἐκ διαφόρων εἰδῶν τοῦ γένους Copaifera, κατ' ἐξοχὴν τῆς C. officinalis L. etc, καὶ τῆς Cop. guianensis Dest. καὶ C. C. coriacea Mart etc, Caesalpineae, δένδρων τῆς νοτίου Ἀμερικῆς, ἀφ'ὧν, ἐντμηθέντος τοῦ φλοιοῦ, ἐκρέει τὸ βάλσαμον κατὰ λίτρας πολλάς, μέχρι τῶν 12 ἐν νυχθημέρῳ ἐκ δένδρων μεγάλων.

Φέρονται κοπαΐου βαλσάμου δύο εἴδη α) τὸ βρασιλιανόν, τὸ ἄριστον, ὃ καὶ μόνον συγχωροῦσιν εἰς χρῆσιν πολλαὶ τῶν φαρμακοποιῶν, Balsamum Copaivæ purum, s. Maranha, ὅμοιον κοινῷ σιροπίῳ τὴν σύστασιν, λαμπρὸν τὴν χροιὰν ἢ ξανθόλευκον, τὸ E. B. ὡς 0, 93—0,96 (ἠρεμῆσαν διὰ χρόνου μακροῦ γίνεται πυκνότερον καὶ εἰδικῶς βαρύτερον τοῦ ὕδατος), ἰδιαζόντως δὲ ἀρωματικὸν τὴν ὀσμὴν καὶ ἐπιμόνως δάκνον καὶ πικρὸν τὴν γεῦσιν.

Ἀδιάλυτον ἐν ὕδατι ὄν, διαλύεται τελείως ἐν ἀνύδρῳ οἰνοπνεύματι, αἰθέρι καὶ ἐλαίοις, ἐν δὲ κοινῷ οἰνοπνεύματι μόλις κατὰ 4—10 % θειικ. ὀξύ, χλώριον, χλωριοῦχον ἀσβέστιον καὶ διττοχρωμικὸν κάλιον χρωματίζουσι τὸ βάλσαμον κυανοῦν, ἐκ τοῦ μίγματος δὲ δύναται ν' ἀποσταχθῇ ἔλαιον ὡραίως κυανοῦν τὸ χρῶμα. Θερμανθὲν ἐν φιάλῃ ἐκ πορκελλάνης καταλείπει ῥητίνην στερεὰν καὶ εὔθρυπτον· 1 μ. αὐτοῦ μετὰ 8 μ. μαγνησίας κεκαυμένης συναναμιγὲν ἀκριβῶς ποιεῖ μάζαν φυραματώδη, εὐκόλως σκευαζομένην εἰς καταπότια διά τινος φυτικῆς κόνεως.

β) εἶδος εἶναι τὸ κοπαΐον βάλσαμον τὸ Maracaibo ἢ Venezuela, παχυρρευστότερον καὶ ῥητινωδέστερον τοῦ ἄνω, χρυσίζον ἢ ξανθῶς μελανίζον, διαυγὲς καὶ οὐδαμῶς ἀποπνέον ὀσμὴν τερεβινθίνης. Ἠρεμῆσαν διὰ χρόνου ἀποτίθησι μάζαν ῥητινωδῶς κρυσταλλώδη καὶ εὔθρυπτον. Τὰ λοιπὰ ἔχει ὡς ἄνω.

Τὸ ἐκ Καϋέννης βάλσαμον φερόμενον ὡς τρίτον εἶδος, ἐπειδὴ ἀποπνέει ὀσμὴν τερεβινθίνης, εἶναι ἀποβολιμαῖον καὶ ἄχρηστον. Σημειωτέον, ὅτι καὶ τὸ κράτιστον βάλσαμον διὰ χρόνου γίνεται παχύρρευστον καὶ μελανίζει καὶ ἀπόλλυσ

τὴν ὀσμὴν κατὰ μέρος πολύ· διὸ καὶ διατηρήσθω ἀεὶ ἐν ἀγγείοις καλῶς κεκλεισμένοις, καὶ ἀνανεούσθω συχνάκις.

Ἀλλ' ἡ γερμ. φαρμακοποιία, μὴ ἀναγνωρίζουσα εἴδη ἐκ τῶν τόπων τῆς παραγωγῆς (Maracaibo, Venezuela κτλ.), θέλει τὸ βάλσαμον διαυγές, ἀπὸ ξανθοῦ ὑπόφαιον, μηδόλως ἢ ἀσθενῶς φθορίζον, ἰδιορυθῶς ἀρωματικὸν τὴν ὀσμήν, τὴν γεῦσιν σταθερῶς δριμεῖαν καὶ ὑπόπικρον ἔχον. Προτιμητέα τὰ εἴδη, τὰ παχυρρευστότερα, τὸ E. B. 0,96—0,99, τὰ ἐν ἀτμολούτρῳ, ὅταν ἐξατμισθῶσιν, ἀπολείποντα ῥητίνην ξανθῶς φαιάν, μετὰ τὴν ἀπόψυξιν ἄμορφον, διαυγῆ, εὔθρυπτον. Ἂν τὸ βάλσαμον διαλυθῇ ἐν 20πλασίῳ τοῦ βάρος ἐνθείῳ ἄνθρακι καὶ συναναταραχθῇ μετά τινων σταγόνων μίγματος ψυχροῦ ἐξ ἴσων μ. θειϊκοῦ καὶ νιτρικοῦ ὀξέος, γινέσθω τὴν χροιὰν ἐρυθρὸν ἢ ἰῶδες. 1 μ. τοῦ βαλσάμου σφοδρῶς συνκαναταραχθὲν μετὰ 5 μ. ὕδατος ἐν θερμ. 50°, ποιείτω μίγμα τεθολωμένον, ὅπερ ἐν λουτρῷ ὕδατος ἀποχωριζέσθω εἰς δύο διαυγῆ στρώματα μετὰ χρόνον βραχύν.

Στοιχεῖα κυριεύοντα εἶναι αἰθέριον ἔλαιον καὶ ῥητίνη.

Τὸ αἰθέριον ἔλαιον, ὡς 50—80 %, δι' ἀποστάξεως μεθ' ὕδατος ἐξαγόμενον, λεπτόρρευστον, διαυγές, ἄχρουν ἢ ὑδατόχρουν, E. B. 8,88—0,90, εὐδιάλυτον ἐν οἰνοπνεύματι, αἰθέρι, βενζελαίῳ καὶ χλωροφορμίῳ, μετὰ τοῦ ἰωδίου ἀσθενῶς ἐκπυρσοκροτοῦν, $C^{20}H^{32}$. Ἡ ῥητίνη εἶναι κιτρίνη καὶ εὔθρυπτος, ὡς 20—50 %, συγκειμένη κυρίως ἐκ κοπαϊκοῦ ὀξέος=$C^{20}H^{30}O^2$ καὶ ἐκ μετακοπαϊκοῦ ὀξέος=$C^{22}H^{24}O^4$, τοῦ μὲν κρυσταλλικοῦ, τοῦ δὲ ἀμόρφου, ἀμφοτέρων δὲ διαλυτῶν ἐν οἰνοπνεύματι, αἰθέρι καὶ ἐλαίοις. Ἐν πεπαλαιωμένοις βαλσάμοις εὑρίσκεται καὶ ῥητίνη τις ἄμορφος, μελανωπὴ καὶ ῥυπώδης.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Ἐπιτριβὲν ἐρεθίζει τὸ δέρμα εἰς ὑπεραιμίαν καὶ ψυδράκια, ὡς τὸ τερεβίνθιον ἔλαιον. Ἔσω κατὰ σταγόνας 10—20, φέρει καῦσόν τινα ἀηδῆ ἐν τῷ ἰσθμῷ, ναυτίαν παρὰ πολλοῖς καὶ συχνὰς ἐρυγὰς βαλσαμώδεις καὶ ὀχληράς. Συχνὴ χρῆσις πειράζει εὐκόλως τὴν πέψιν, ἐπάγουσα ἀνορεξίαν, δίψαν πολλὴν καί τινα γλοιώδη γεῦσιν καὶ ξηρότητα ἐν τῷ στόματι, εἰ καὶ βαθμηδὸν ἐθίζονται οἱ βλεννορροοῦντες εἰς χρῆσιν μακρὰν τοῦ φαρμάκου, ἂν μάλιστα διαιτῶνται καλῶς καὶ δαψιλῶς. Κατὰ δρ. 1—2 φέρει συχνάκις ἔμετον, καρδιαλγίαν, βορβορυγμούς, στρόφους καὶ διάρροιαν. Κατὰ δρ. 2—4 δι' ἡμέρας ἐκταράσσει τὴν γαστέρα βεβαίως καὶ σφοδρῶς.

Εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀναλαμβάνεται ταχέως καὶ ἐν μέρει μὲν ἀναλλοίωτον, ἐν μέρει δὲ μετὰ τῶν ἀλκαλικῶν διακριμάτων τῶν ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις συντεθειμένον εἰς σάπωνας καὶ παροξύνει αὐτήν, ἀνυψοῖ τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος, φέρει βόμβον τῶν ὤτων, κεφαλαλγίαν καί καρηβαρίαν, ἤτοι ἀνάγει πλεῖον τὸ αἷμα πρὸς τὴν κεφαλήν. Τόσῳ

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δὲ πλείων ἡ ἀπορρόφησις, ὅσῳ ἐλλάττων ἡ διάρροια καὶ ὁ ἔμετος ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ.

Τί ποιεῖ ἐν τῷ αἵματι, ἄδηλον, ὡς καὶ ὁποίαν πάσχει ἀλλοίωσιν αὐτὸ τοῦτο, ὅλον ἢ ἐν τῷ μέρει. Ἐκκρίνεται ἀναλλοίωτον ἐκ τῶν πνευμόνων, ὧν ἡ ἀπόπνοια προδίδει τὴν ὀσμὴν αἰθερίου ἐλαίου· ἐκ τοῦ δέρματος, οὗ αὐξάνεται ἡ διαφόρησις, καί ποτε δὲ καὶ προκαλεῖται ἐν αὐτῷ ἐξάνθησις ὡσεὶ ῥοδάνθης ἢ βλατίδων ἢ ἐρυθήματος διαχύτου ἢ καὶ ἐκζέματος· κυρίως ὅμως ἐκκρίνεται ἐκ τῶν νεφρῶν, ὅτε καὶ τὰ οὖρα πληθύνονται ἢ ἐπείγουσι κἂν εἰς συχνοτέραν κένωσιν, γίνονται βαθύτερά τε τὴν χροιὰν καὶ θαλπηρότερα κατὰ τὴν ἔκκρισιν καί πως καυσώδη. Ἡ ἀνάλυσις τῶν οὔρων δεικνύει μόρια αἰθερίου ἐλαίου, πλείονα δὲ ῥητίνης, ὅθεν καὶ ἡ βαλσαμώδης ὀσμή. Ἀναμιγέντα μετὰ νιτρικοῦ ὀξέος θολοῦνται ἐπ' ὀλίγον, ὡς εἰ περιεῖχον λεύκωμα· ἀλλὰ τὸ ἀσθενὲς τοῦτο καταβύθισμα διαφέρει τοῦ λευκώματος, διότι εἶναι ἐλαφρότερον, οὐδ' ἀποχωρίζεται ὡς μάζα πιτυροειδὴς ἢ ψηγματώδης, πρὸ πάντων δὲ διότι διαλύεται ἔν τε αἰθέρι καὶ οἰνοπνεύματι, ὧν ἐνσταλαχθέντων, τὰ οὖρα γίνονται πάλιν διαυγῆ· ὥστε φαίνεται ὂν τὸ καταβύθισμα ῥητινῶδες στοιχεῖον εἰς ἀπόδειξιν ἀναμφήριστον, ὅτι τὸ φάρμακον ἐκκρίνεται ἐκ τῶν νεφρῶν. Πολὺ ὅμως ληφθὲν καὶ καταπεφθὲν τὸ κοπάϊον βάλσαμον παράγει ἔστιν ὅτε καὶ νεφρῖτιδα διάχυτον καὶ καθολικήν, ἐπομένως δὲ καὶ λευκωματουρίαν. Διατελοῦσι δὲ τὰ οὖρα ὀδμηρὰ 2—3 ἡμέρας μετὰ τὴν χρῆσιν, καί ποτε γίνονται καὶ αἱμορραγικά. Ὁ Ricord παρετήρησε παράλυσιν τῶν προσωπικῶν μυῶν καὶ ἀμαύρωσιν ἐκ καταχρήσεως τοῦ βαλσάμου καὶ ἡμιπληγίαν ἢ τετανικὴν δυσκαμψίαν τοῦ κορμοῦ καὶ σπασμούς, ἡμεῖς δὲ συχνάκις ὑφάλματα τῶν προσωπικῶν μυῶν καὶ ὀσφυαλγίαν. Εἰς τὸν στόμαχον κονίκλων ἐγχυθὲν κατὰ οὐγ. $^1/_2$—1 ἐπήνεγκε δύσπνοιαν, πυρετόν, ῥιπτασμὸν πολύν, συχνὴν ἔπειξιν εἰς οὔρησιν, διάρροιαν δὲ τὸ κατ' ἀρχὰς ὀρώδη, ὕστερον αἱματηράν, τελευταῖον δὲ κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων καὶ τὸν θάνατον.

Ἐγένοντο πειράματα καὶ διὰ μόνου τοῦ αἰθερίου ἐλαίου καὶ διὰ μόνης τῆς ῥητίνης ὑπὸ τοῦ Mitcherlieh καὶ τοῦ Bernatzik, καθ' οὓς τὸ αἰθέριον ἔλαιον ἐπιτριβὲν τῷ δέρματι, φέρει καῦσόν τινα βραχύν, οὐδὲν ὅμως ἐρύθημα. Ἐγχυθὲν εἰς τὸν στόμαχον κονίκλων κατὰ γράμ. 20—30, ἀποκτείνει αὐτοὺς ἐν 10—12 ὥρ. ἐν μέσῳ δυσπνοίας, πυρετοῦ, διουρήσεως καὶ διαρροίας ὀρώδους καὶ αἱμομιγοῦς, ἀδυναμίας δὲ καὶ ἀναισθησίας ἄνευ σπασμῶν. Ἄνθρωποι λαβόντες 3-4 γρ. ἐλαίου τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας ἔπαθον ἐρυγὰς πολλάς, ναυτίαν, ἔμετον, διάρροιαν, στρόφους καὶ δυσουρίαν, καὶ τὸ κατ' ἀρχὰς πύρεξιν, ὕστερον κατάπτωσιν τῶν σφυγμῶν καὶ τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος. Ἐλήφθη

καὶ κατ' οὐγ. 1/2 ἐφάπαξ, ἄνευ κακοῦ. Ἐκκρίνεται ἐκ τῶν νεφρῶν μάλιστα, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ δέρματος καὶ τῶν πνευμόνων εἴτε ἀναλλοίωτον, εἴτε ἐν τοῖς οὔροις μετεσχηματισμένον εἰς ῥητίνην ἰόχρουν ἐν τῷ ἐρυθρῷ· ἐξαντλεῖται ἡ διὰ τῶν οὔρων ἔκκρισις ἐν 36 ὥραις. Ἡ δὲ ῥητίνη κατὰ γραμ. 2—5 πολλάκις τῆς ἡμέρας ληφθεῖσα φέρει στρόφους, ἔμετον καὶ διάρροιαν, διούρησιν, καί ποτε καὶ λευκωματουρίαν· ἧττον ὅμως ἐρεθίζεται ἐξ αὐτῆς ἡ κύστις καὶ ἡ οὐρήθρα. Φαίνεται ἡ ῥητίνη ἐν τοῖς οὔροις 6 ὥρ. ἀπὸ τῆς λήψεως καὶ ἐκλείπει τελείως μετὰ 3 ἡμ.

Ἐνέργεια ἰαματική. Ἀπορρέει ἐκ τῆς ἐπὶ τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων δράσεως. Διὸ καὶ νῦν παραγγέλλεται πρὸς μόνας τὰς βλεννορροίας τῆς οὐρήθρας καὶ τὰς κατὰ προεπέκτασιν κυστίτιδας, ἡ δὲ καθ' ἡμέραν πεῖρα μαρτυρεῖ ἅλις καὶ ἔτι πλέον ὑπὲρ τῆς δραστικότητος τοῦ φαρμάκου. Ἀλλ' εἰ ἡ ἐνθάδε ὠφέλεια ἀνομολογεῖται παρὰ παντός, ὅστις ἂν ἀμερόληπτος, δὲν ἐπικρατεῖ ὅμως ἡ αὐτὴ ὁμοφωνία καὶ περὶ τοῦ σταδίου τῆς βλεννορροίας, ᾧ ἁρμόζει τὸ φάρμακον· διότι οἱ μὲν τῶν κλινικῶν παραγγέλλουσιν αὐτὸ πρὸς πάντα τὰ στάδια καὶ πάσας τὰς μορφὰς τῆς νόσου εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν, οἱ δὲ περιορίζουσι τὴν χρῆσιν εἴτε ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου, πρὶν ἀναπτυχθῶσι τέλεια τὰ συμπτώματα τῆς φλεγμονῆς, ἢ ἀφ' οὗ ταῦτα ὑποχωρήσωσιν, ἀπομείνῃ δὲ ἔκκρισις πυώδης καὶ ἀνώδυνος σχεδόν. Ἡμεῖς συντασσόμεθα τῇ τελευταίᾳ γνώμῃ διὰ λόγους ἔκ τε τῆς ἐφ' ὑγιῶν ἐνεργείας προηγμένους καὶ ἐκ τῆς πείρας. Εἴδομεν τὸ φάρμακον ἐν ἀκμῇ τῆς φλεγμονῆς δοθέν, ὅτι ἐξετράχυνεν αὐτὴν καὶ προὐκάλεσε δυσουρίαν καὶ χορδὰς καὶ ἐρεθισμὸν τοῦ αὐχένος τῆς κύστεως καὶ οἴδημα τοῦ στομίου τῆς οὐρήθρας, φαινόμενα μὲν ἄλλως καὶ ὑπὸ τῆς νόσου αὐτῆς προκαλούμενα, ἀλλὰ καὶ οὐδαμῶς ἐλαττούμενα ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ, ὅπως δήποτε εἰλημμένῳ. Προτάσσομεν λοιπὸν κατὰ τῆς βλεννορροίας ἀφέψημα ἀγρώστεως μετὰ νίτρου (δρ. 1—2 δι' ἡμέρας), ὅταν ἡ βλεννόρροια ἔχῃ φλογιστικὸν χαρακτῆρα· τούτου δὲ ἐκλιπόντος, παραγγέλλομεν τὸ βάλσαμον εἰλικρινὲς ἢ μετὰ μυρτιδάνου εἰς ἔκλειγμα ἢ εἰς καταπότια, προστιθέντες καὶ ὀλίγον ὄπιον εἰς παρεμπόδισιν τῆς διαρροίας, δι' ἣν πολλάκις ἀστοχεῖ ἡ ἐνέργεια, μὴ ἀναπινομένου ἐπαρκῶς τοῦ αἰθερίου ἐλαίου καὶ τῆς ῥητίνης. Ὅτι δὲ ἡ ἀνάληψις εἰς τὸ αἷμα εἶναι ἀναγκαία ὡς καὶ ἡ μετὰ τῶν οὔρων συναπέκκρισις, μαρτυρεῖ ἐναργῶς ἡ παρατήρησις τοῦ Ricord, καθ' ἣν βλεννόρροια παρ' ὑποσπαδιαίοις θεραπεύεται ἄνωθεν τῆς ὀπῆς πρὸς τὴν ῥίζαν τοῦ πέους, οὐχὶ δὲ καὶ κάτωθεν αὐτῆς πρὸς τὸ στόμιον τῆς οὐρήθρας, δι' οὗ δὲν ἐκρέουσι τὰ οὖρα. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ καθ' ἡμέραν παρατήρησις, ὅτι ἀστοχεῖ ἡ ἐνέργεια, ἂν, ἐπελθόντος ἐμέτου καὶ διαρροίας, ἐκκρουσθῇ τὸ φάρμακον,

πρὶν φθάσῃ ν' ἀπορροφηθῇ. Δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἡ βλεννόρροια τοῦ κόλπου τῶν γυναικῶν δὲν θεραπεύεται οὔτε ὑπὸ τοῦ βαλσάμου, οὔθ' ὑπ'ἄλλων ὁμοταγῶν. Ἐνεργεῖ δέ, διότι τονοῖ τὸν κεχαλαρωμένον βλεννογόνον τῆς οὐρήθρας, συστέλλει τὰ τριχοειδῆ καὶ στύφει τὴν νοσηρὰν διάκρισιν, κατὰ τὴν ἐκροὴν τῶν οὔρων ἀμέσως ἐφαπτόμενον τοῦ βλεννογόνου. Ἀλλ' ἀποτυγχάνει πολλάκις τοῦτο τε ὡς καὶ τὸ μυρτίδανον, καὶ πᾶσα ἄλλη τοπικὴ ἢ καθολικὴ ἰατρεία κατὰ τῆς βλεννορροίας, μεταπιπτούσης εἰς τὴν καλουμένην στρατιωτικὴν σταγόνα. Αἴτιον τῆς ἀποτυχίας εἶναι κάματοι σωματικοὶ καὶ ἠθικοί, παρεκτροπαὶ διαίτης, πόσις οἴνων καὶ καφέ, καὶ ἄψις ἀφροδισίων, κατ' ἐξοχὴν δὲ πρόωρος κατάπαυσις τῆς θεραπείας, ἧς ἡ συνήθης διάρκεια εἶναι 4—6 ἑβδομ. Διὸ καὶ τὴν βλεννόρροιαν θεραπευτέον ἀεὶ μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας, ἵνα μὴ γένηται χρονία, καὶ παραγγελτέον δίαιταν ἀναληπτικήν, ἥτις μόνη διατηρεῖ τὸν πεπτικὸν σωλῆνα ἀβλαβῆ, ἐρρωμένον δὲ καὶ τὸ καθ' ὅλου σῶμα. Συνδυαστέον δὲ τῇ ἐσωτερικῇ καὶ τὴν τοπικὴν θεραπείαν, τὴν δι' ἐνέσεων στυπτικῶν, τῶν δι' ὀξικοῦ μολύβδου, δεψίνης καὶ τῶν τοιούτων. Πολλάκις τὸ κοπάϊον βάλσαμον ἐθεράπευσε καὶ καθ' ἑαυτὸ χρονίας βλεννορροίας, καθ' ὧν μάτην ἀντετάχθησαν αἱ παντοειδεῖς ἐγχύσεις.

Δίδεται τὸ βάλσαμον κατὰ σταγόνας 20—30, τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας, καὶ μέχρι 2—3 δρ., ἐπὶ σακχάρου ἢ μετ' ὀλίγου ὁποῦ λειμωνίων ἢ μετ' ὀλίγου καφέ, ἢ ἐλαιοσακχάρου ἡδυόσμου, ἐπιπλύνεται δὲ τὸ στόμα δι' ἡδυόσμου· καλὸν δὲ καὶ τὸ ἐπιπίνειν γάλα ἢ ἔγχυμά τι ἀρωματικόν. Δίδεται καὶ εἰς καταπότια μετὰ μαγνησίας κεκαυμένης, ἢ καὶ κηροῦ (2 βαλσ., 1 κηροῦ καὶ 3 κον. γλυκυρρίζης ἢ μυρτιδάνου), ἢ καὶ εἰς ἔκλειγμα· προσθήκη ὀλίγου περουϊάνου βαλσάμου ποιεῖ τὸ φάρμακον ἧττον πειρακτικὸν τῶν πεπτ. ὀργάνων. Σκευάζεται καὶ εἰς γαλάκτωμα ἐξ οὐγ. $^1/_2$ μετὰ δρ. 1 κόμμεος ἀραβικοῦ εἰς 6 οὐγ. εἰλήματος, λαβεῖν κατὰ 2—2 ὥρ. κοχλ. τῆς τραπέζης.

Πόμα σχοπάρτειον, Potio Chopartii. Σύγκειται ἐκ βαλσάμου κοπαΐου, σιροπίου βαλσ. τολουταίου καὶ οἰνοπνεύμ. ἀνὰ οὐγ. 1, ἀποστάγματος ἡδυόσμου οὐγ. 2, αἰθέρος νιτρικοῦ οἰνοπνευματισθέντος δρ. 1, ἀνακυκωμένων, λαβεῖν κατὰ τρίωρον κοχλιάριον τῆς τραπέζης. Καταναλίσκεται δὲ ἐντὸς 5—6 ἡμερῶν. Τὸ μίγμα τοῦτο, δραστικώτατον ὂν κατὰ τῆς χρονίας βλεννορροίας, ἐφάνη πολλάκις ἄλλοις τε καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ὠφέλιμον καὶ κατὰ τῶν αἱμοπτύσεων, καθ' ὧν οὐδὲν ἴσχυσαν τὰ λοιπὰ ἴσχαιμα (ἐνεργοῦν ἴσως καθάπερ καὶ τὸ τερεβίνθιον ἔλαιον)· ὥστε πάντως μὲν ἄξιον χρήσεως ἐνθάδε, μετὰ προσοχῆς δὲ ὅμως δοτέον καὶ ἐν ἀπεγνωσμέναις περιπτώσεσιν.

Μιγὲν τὸ κοπάϊον βάλσαμον μετὰ σπέρματος κήτους ὡς 6 : 1, στερροποιεῖται καὶ δύναται νὰ ληφθῇ κατὰ $^1/_2$ κοχλ. τοῦ γλυκοῦ ἐν ἄρτῳ ἀζύμῳ πολλάκις τῆς ἡμέρας, καὶ ὑπὸ τῶν λίαν εὐαισθήτων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

*Ῥητίνη κοπαΐου βαλσάμου ἢ κοπάϊον βάλσαμον ξηρόν, Resina Balsami Copaïvae s. Balsamum Copaïvae siccum. Γίνεται ὡς ἡ ἐβρασμένη τερεβινθίνη, ἂν συμβρασθῇ τὸ κοπάϊον βάλσαμον μεθ' ὕδατος, ὅτε, ἐξατμισθέντος τοῦ αἰθερίου ἐλαίου, ἀπομένει μάζα μαλακή, ἥτις, ἔχουσα σύστασιν ὡς ἐβρασμένης τερεβινθίνης, παραγγέλλεται κατὰ δρ. 1—3 δι'ἡμέρας εἰς καταπότια μετὰ ῥίζης γλυκυρρίζης, ἢ εἰς γαλάκτωμα μετὰ λεκύθου ὠοῦ, ἢ καὶ εἰς βώλους πρὸς βλεννορραγίας, καὶ ἐπαινεῖται ὑπὸ τοῦ Gubler. Ἀλλὰ κυρίως εἰπεῖν, προτερεῖ τοῦ βαλσάμου μόνον, καθότι δὲν μεταδίδει τὴν ἰδιάζουσαν ὀσμὴν εἰς τὰς διακρίσεις, οὔτε φέρει ἐρυγάς, οὔτε πειράζει τοσοῦτον τὴν πέψιν· ἐλαττοῦται ὅμως ἐκείνου κατὰ τὴν δύναμιν, ἐπειδὴ φαίνεται ἀποδεδειγμένον, ὅτι τὸ βάλσαμον ἐνεργεῖ διὰ πάντων αὐτοῦ τῶν στοιχείων, οὔτε δύναται ν' ἀντικατασταθῇ ὑπ' οὐδενὸς τούτων καθ' ἑαυτό. Κατὰ ταῦτα κριτέον καὶ τὰς διαφόρους σκευασίας, τὰς πολυπληθεῖς καὶ πολυωνύμους, δι' ὧν καταπλημμυρεῖ τὰ ἐν τῇ Ἀνατολῇ φαρμακεῖ ἡ γαλατικὴ κερδοσκοπία καὶ πολυπραγμωσύνη.

Ἐξωτερικῶς ἐπιτρίβεται ἐπὶ τόπων ψωρικῶν, διότι ἀποκτείνει τὸ ἄκαρι ὡς τὸ περουϊανὸν βάλσαμον καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον. Ἐνέσεις εἰς τὴν οὐρήθραν γίνονται ἀπὸ βαλσάμου οὐγγίας, ἀνθρακικοῦ νατρίου οὐγ. 1/2 καὶ ὕδατος ἀπεσταγμένου λιτρῶν 2. Τοῦ σαπωνώδους τούτου μίγματος 1 μ. ἀραιοῦται διὰ 3 ὕδατος καὶ ἐνίεται δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας· ἀλλ' ἡ ὠφέλεια ἀμφίβολος. Εἰς κλύσματα ἀπὸ τοῦ ὀρθοῦ παρηγγέλθη ὑπὸ τοῦ Ricord· ἀλλ' ἔτι ἀβεβαιοτέρα ἡ ὠφέλεια. Γίνονται τὰ κλύσματα ἐκ βαλσάμου δρ. 3—4, λεκύθου ὠοῦ μιᾶς, ἐκχυλίσματος ὀπίου σιτ. 1, καὶ ὕδατος οὐγ. 6—8.

Περουϊανὸν βάλσαμον.

Balsamum peruvianum s. indicum nigrum.

Ἐκ τοῦ Myroxylon Pereiræ Klotsch, Papilionaceae, δένδρου συναγελαστικοῦ τῆς Περιουΐας καὶ τῆς Μεξικῆς.

Ἀπολαμβάνεται τὸ βάλσαμον ὡς ἑξῆς. Διὰ τῆς ῥάχεως ἀξινῶν πλήσσεται πέριξ ὁ κορμὸς εἰς ἀποκόλλησιν τοῦ φλοιοῦ, καταλειπομένων ἀνεπάφων τεσσάρων καθέτων ζωνῶν, ἵνα μὴ τὸ δένδρον ἀποθάνῃ. Μετὰ 4—5 ἡμέρας ἐπικαίονται διὰ προσηγμένων δαδῶν τὰ ἀποκεκολλημένα μέρη καὶ ἐκπίπτουσιν· ἅμα δὲ ἄρξηται ἐν τοῖς γυμνοῖς τόποις ἐξιδρούμενον τὸ βάλσαμον ὡς ὀπὸς ξανθοκίτρινος ἢ ὑποπρασινίζων, προσδένονται ῥάκη εἰς ἀπομύζησιν. Ταῦτα δὲ διϋγραθέντα ὅσον ἔνεστιν ἐμβάλλονται ἐν κάδῳ καὶ ἐμβράζονται, περιδινούμενα, ἐν τέλει δὲ ἀποστραγγίζονται καὶ ἐκθλίβονται, τὸ δὲ ἀπολυθὲν βάλσαμον, ἐν τῷ ἐξιδροῦσθαι μὲν χρυσίζον ὡς εἴρηται, τότε δὲ μελανωπὸν γινόμενον διὰ τὴν μνησθεῖσαν μεταχείρισιν, καταβυθίζεται ἐν τῷ πυθμένι τοῦ κάδου, ὅθεν, ἀποχυθέντος τοῦ ὕδατος, ἀντλεῖται. Ἀπολαμβάνεται ὅμως χρυσίζον βάλσαμον καὶ ἐκ τῶν ψυχρῶς ἐκθλιβομένων χεδρόπων (siliquae)· ἀλλ' εἶνε σπάνιον τοῦτο καὶ ἐν οὐδεμιᾷ χρήσει ἐν τῇ ἰατρικῇ, ἡμίρρευστον ἢ φυραματῶδες, τῇ ἀμερικανικῇ τερεβινθίνῃ παρεμφερές. Ἐξ αὐτοῦ, ἐν τῷ ἀέρι ἀποξηρανθέντος, γίνεται τὸ ξη-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρὸν περουϊανὸν ὀποβάλσαμον, τὸ κίτρινον ἢ ἐρυθρίζον, τὸ σκληρὸν καὶ εὐοσμότερον τοῦ τολουταίου, ἀλλ' ἄχρηστον.

Τὸ περουϊανὸν βάλσαμον εἶναι ροωδες, παχύρρευστον ὡς μέλι, τὴν χροιὰν μελανωπὸν ἢ ὑπέρυθρον ἐν τῷ μελανωπῷ, διαφανὲς καὶ διαυγὲς μόνον κατὰ στιβάδας λεπτάς, μὴ ἑλκόμενον εἰς νήματα, ἡδέως ἀρωματικὸν τὴν ὀσμὴν καὶ ὡς ἀπὸ βανίλλης καὶ βενζόης, ὅπιον τὸ κατ' ἀρχάς, εἶτα πυρωτικὸν καὶ δριμύπικρον τὴν γεῦσιν, οὐδαμῶς ἐκρητινούμενον ἐν τῷ ἀέρι, μεταξὺ τῶν δακτύλων ὡς ἐλαιῶδες ὑγρὸν ψαυόμενον, E. B, 1,137—1,145, διαλυτὸν ἐν τῷ ἀνύδρῳ οἰνοπνεύματι κατὰ πᾶσαν ἀναλογίαν, ἐν δὲ τῷ κοινῷ κατὰ $^1/_6$, ἐν αἰθέρι καθαρῷ ἐν μέρει, ἐν οἰνοπνευματούχῳ τοὐναντίον τελείως διαλυτόν, ἐκ δὲ τῆς ἐν οἰνοπνεύματι διαλύσεως ἀποχωρίζον κόνιν μέλαιναν ἐν τῷ φαιῷ. Ἔχει ὡς ὀξύ· 100 δὲ μ. αὐτοῦ κορέννυνται ὑπὸ 7,5 ἀνθρ. νατρίου κρυσταλλικοῦ. Δι' ὕδατος ἀποσταχθὲν οὐδὲν δίδει αἰθέριον ἔλαιον.

Δοκιμασία. Μιγέσθω διαυγῶς μετ' ἰσοβαροῦς οἰνοπνεύματος. Τρία μέρη τοῦ βαλσάμου ἀναπίνουσιν ἓν μέρος ἐνθείου ἄνθρακος οὕτως, ὥστε δὲν θολοῦνται, ἀλλά, προστεθέντων καὶ ἄλλων ὀκτὼ μερῶν τούτου, καθιζάνει ῥητίνη ἀπὸ φαιᾶς μέλαινα· ἐκχυθὲν δὲ τὸ ἐντεῦθεν ὑγρὸν χροιὰν ἐχέτω ἀσθενῶς μόνον ὑπόφαιον, μηδὲ φθοριζέτω εἰ μή τι ἀσθενῶς. Ἂν 30 σταγόνες μίγματος, ἀποτελεσθέντος ἐκ γράμματος βαλσάμου μετὰ 5 γραμμ. βενζίνης πετρελαίου, συναναταραχθέντων βιαίως, ἀρεθῶσιν ἐπὶ μικρὸν εἰς ἐξάτμισιν αὐτόματον ἐν χύτρᾳ μικρᾷ ἐκ πορκελλάνης, ἀπομενέτω λείψανον ἐλαιῶδες ὑπόπυρρον, ὃ καὶ ὑποθερμανθὲν μὴ ἀναδιδότω ὀσμὴν τερεβινθίνης μήτε τὴν στύρακος, μήτε τὴν κοπαΐου βαλσάμου, μήτε, 5 σταγ. νιτρικοῦ ὀξέος ἰσχυροῦ (E. B. 1,30—1,33) προσαναμιγεισῶν, κἂν ὑποθερμανθῇ, λαμβανέτω χροιὰν κυανῆν ἢ πρασίνην ἐν τῷ κυανῷ.

Ἂν συναναταραχθῶσι σφοδρῶς πέντε σταγόνες τοῦ βαλσάμου μετὰ 3 κυβικῶν ὑφεκατομμέτρων καυστικῆς ἀμμωνίας ῥευστῆς, ἀσθενής τις μόνον συνιστάσθω ἀφρός, μετ' ὀλίγον διαρρέων, πῆκτωμα δὲ μὴ συνιστάσθω μήτε μεθ' ὥρ. 24.

Συναναταραχθεισῶν δέκα σταγόνων τοῦ βαλσάμου μετὰ σταγόνων εἴκοσι τοῦ θειικοῦ ὀξέος, γινέσθω τὸ μίγμα ὁμοειδές, στερεόν, κερασόχρουν, καί, μετ' ὀλίγον ἂν ἐκπλυθῇ ὕδατι ψυχρῷ, ἀφιέτω ὡς ὑπόλειμμα ῥητίνην, ἐν τῷ ψύχει εὔθρυπτον. Συναποσταχθὲν τὸ βάλσαμον μετὰ 200 τὸ βάρος ὕδατος, μηδὲν διδότω ἔλαιον αἰθέριον.

Κατὰ τὰς ἀκριβεῖς τοῦ Fremy ἀναλύσεις, τὸ περουϊανὸν βάλσαμον σύγκειται ἀρχῆθεν ἐκ κιναμεΐνης (50-60%), ἐκ κινναμωμικοῦ ὀξέος (8-10%) καὶ ἐκ στυρακίνης, ἔτι δὲ ἔκ τινων ῥητινῶν οὔπω καλῶς ἐξηκριβωμένων.

* Ἡ κιναμεΐνη=$C^{16}H^{14}O^2$, εἶναι κινναμωμικὸν βενζύλιον, ὑγρὸν ἐλαιῶδες, κρυσταλλούμενον ἐκ τῆς ἐν οἰνοπνεύματι διαλύσεως εἰς στιλπνὰ πρίσματα, τηκόμενα ἐν 39°, εὐῶδες, ἐν 300° ἀποσυντιθέμενον· ἡ δὲ στυρακίνη=$C^{18}H^{16}O^2$, εἶναι συστατικὸν τοῦ ὑγροῦ στύρακος, ἐξ οὗ καὶ παράγεται ἐν εἴδει βελονοειδῶν κρυστάλλων, ἐν 50° τηκομένων· τὸ δὲ κινναμωμικὸν ὀξύ=

$C^9H^8O^2$, εἶναι σῶμα κρυσταλλούμενον εἰς ἀχρόους καὶ πρισματικοὺς κρυστάλλους, ἐν 133° τηκομένους, ἐν 293° ἐξαχνουμένους ἀναλλοιώτους, εὐδιαλύτους δὲ ἐν οἰνοπνεύματι, ἀδιαλύτους ἐν ὕδατι. Μετὰ νιτρικοῦ ὀξέος ἢ ὑπερμαγγανικοῦ καλίου συμβρασθὲν τὸ κιναμμωμικὸν ὀξὺ παράγει ἔλαιον πικρῶν ἀμυγδάλων, δι' οὗ καὶ διαστέλλεται ἀπὸ τοῦ βενζοϊκοῦ ὀξέος. Ὅρα καὶ φλοιὸν κιναμμώμου.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἠπιώτερον τοῦ κοπαίου ἐνεργοῦν ἐπὶ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, φέρει ὅμως καὶ τὸ περουϊανὸν βάλσαμον ἔμετον καὶ διάρροιαν καὶ στρόφους, ἂν κατὰ δρ. 2—4—6 ληφθῇ, ταράσσει δὲ καὶ τὴν κυκλοφορίαν. Ἀποκρινόμενον ἐκ τῶν πνευμόνων καὶ τῶν νεφρῶν καὶ ἐρεθίζον τοὺς βλεννογόνους αὐτῶν, ἐδίδετο πρότερον κατὰ τῶν χρονίων φλεγμορροιῶν τῶν πνευμόνων, νῦν δὲ κατὰ τῶν βλεννορροιῶν τῆς οὐρήθρας μετὰ κοπαίου βαλσάμου (ὡς τε συμβοηθητικὸν τῆς ἐνεργείας καὶ εἰς βελτίωσιν τῆς ὀσμῆς καὶ γεύσεως αὐτοῦ). Ἀλλ' εὑρεῖαν ἔλαβεν ἐπ' ἐσχάτων ἐφαρμογὴν κατὰ τῆς ψώρας, ἧς τὸ ἄκαρι ἀποκτείνει ταχέως. Μόλις προταθὲν κατ' αὐτῆς ἐδοκιμάσθη ὑπὸ πολλῶν καὶ εὑρέθη τοσοῦτον δραστήριον, ἅμα δὲ καὶ εὐεφάρμοστον καὶ ταχυεργὸν καὶ ὀλιγοδάπανον, ὥστε ἐξέκρουσε νῦν ἐκ τῆς θεραπευτικῆς πάντα τὰ ἄλλα ἀκαρεοκτόνα, τὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὀχληρὰ καὶ δύοσμα καὶ ἐρεθιστικά. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Burschardt θνήσκει τὸ ἄκαρι ἐν τῷ περουϊανῷ βαλσάμῳ ἐν 20′—30′ ὥρας. Ἵνα δὲ θανατωθῇ ταχέως καὶ ἀσφαλῶς, πρέπει νὰ διαρραγῶσι τὰ φλυκταίνια ἢ αἱ αὔλακες, ἐν αἷς ἐμφωλεύει, ἀμέσως δὲ τὸ φάρμακον νὰ ἐφάψηται τῶν ζωϋφίων, ὧν καὶ αὐτὰ τὰ ὠὰ θανατοῖ. Πρὸ τῆς χρήσεως λούεται ὁ ἄρρωστος ἐν λουτρῷ μετὰ σάπωνος εἴς τε καθαρισμὸν καὶ εἰς μαλάκυνσιν τῆς ἐπιδερμίδος, μετὰ δὲ τοῦτο ἀπομαχθεὶς καλῶς τρίβεται ἀπανταχοῦ πλὴν τῆς κεφαλῆς, ἐν ᾗ οὐδέποτε σχεδὸν ἐμφωλεύει τὸ ἄκαρι, οὐχὶ μὲν λίαν αὐστηρῶς, ἱκανῶς δὲ ὅμως, ἵνα προσκολληθῇ τὸ βάλσαμον καὶ μάλιστα περὶ χεῖρας, πόδας, καμπὰς τῶν σκελῶν, πέος, ὄσχεον καὶ μαστούς. Εἰς μίαν ἐπιτριβὴν ἀρκοῦσι 60 σταγ. βαλσάμου. Ἐπαναλαμβάνεται δὲ ἡ τριβὴ τρὶς τῆς ἡμέρας, τὸ ὅλον ἑξάκις, καθ' ἃς ὁ ἄρρωστος διατηρεῖ τὰς αὐτὰς ἐσθῆτας. Μετὰ 2 ἡμέρας ἀπολούεται πάλιν, ἐνδύεται ἐσθῆτας καθαρὰς ἢ τὰς πρώην, ἀποκαθαρισθείσας ὅμως ἐκ τοῦ ἀκάρεος διὰ ξηρᾶς καὶ ὑψηλῆς θερμάνσεως, καὶ ἤδη γέγονεν ὑγιής. Μεθ' ἡμέρας 8 ἐπιδείκνυται τῷ ἰατρῷ εἰς βεβαίωσιν τῆς ἰάσεως. Πολλάκις καὶ μία μόνη καλὴ ἐπιτριβὴ διὰ βαλσάμου ἐκ δρ. 2—4 ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ ξηροῦ (διότι ἡ ὑγρασία κωλύει τὸ βάλσαμον τοῦ εἰσδῦσαι εἰς τὰς αὔλακας) ἀρκεῖ εἰς ῥιζικὴν ἴασιν.

Τὸ περουϊανὸν βάλσαμον τίθεται εἰς χρῆσιν καὶ ὡς ἔμμοτον, ἐφ' ἑλκῶν ἀτόνων ἢ εἰς σφάκελον ἐπιρρεπῶν ἐπιδεόμενον, πρὸς φλεγμονὰς

τῶν θηλῶν τῶν μαστῶν, καὶ πρὸς καταφλέξεις καὶ χείμετλα ὡς ταχὺ ἀπουλωτικόν, κατειργασμένον εἰς χρῖσμα μετὰ λευκύθου ὠοῦ ἢ ἐλαίου ἀμυγδάλων ἢ καὶ βουτύρου κακάου· ὡς 1 : 2—4. Ἵνα δὲ λάβῃ σύστασιν μείζονα τὸ χρίσμα, προστίθενται καὶ 1—2 μ. κόμμεος ἀραβικοῦ, ἐπὶ δὲ περιωδυνίας καὶ σταγόνες τινὲς λαυδάνου. Χρισθὲν ἐπὶ λεπτοῦ ὀθονίου περιτίθεται ταῖς ἡλκωμέναις θηλαῖς· δραστήριον. Ὁμοίως προσβάλλεται καὶ ἐπὶ χειμέτλων ἡλκωμένων. Ἐντίθεται δὲ καὶ μύροις κοσμητικοῖς.

Δίδεται ἔσω, μετὰ κοπαίου βαλσάμου μάλιστα, κατὰ σταγόνας 5—20 πολλάκις τῆς ἡμέρας εἰς γαλάκτωμα ἢ μίγμα.

Βάμμα περουϊάνου βαλσάμου, Tinctura Balsami peruviani. 1 μ. ἐν 6 οἰνοπνεύματος issimi. Κιτρινόμελαν, διαυγές· εἰς κοσμητικὰ μύρα ἢ ὀδοντοτρίμματα ἐμβαλλόμενον.

Γαλάκτωμα κοσμητικόν, Emulsio cosmetica. 1 κοχλ. (οὐγ. $^1/_2$) τοῦ βάμματος ἐντίθεται ἐν 8—10 ὕδατος. Καθαρίζει καὶ τρυφερώτερον ποιεῖ τὸ δέρμα προσώπου καὶ χειρῶν, καθάπερ τὸ παρθενικὸν γάλα (ὅρα βενζόην).

Μίγμα ἐλαιῶδες βαλσαμικόν, Mixtura oleoso-balsamica, =Balsamum vitae Hoffmanni. Βαλσ. περουϊάνου 3, ἐλαίου τιφύου, καρυοφύλλων, κιναμώμου, θύμου, Macidis καὶ ἀνθῶν χρυσομηλέας ἀνὰ 1, οἰνοπνευμ. δὲ 240. Ἐξωτερικῶς ἐν χρήσει ὡς ἀντισπασμῶδες καὶ ἀντινευραλγικὸν πρὸς κωλικοὺς πόνους καὶ παραλύσεις, ἐπιτριβόμενον περὶ τὰ πεπονθότα μόρια, καὶ ὡς ὀσφράδιον πρὸς λειποθυμίας.

Σιρόπιον βαλσάμου περουϊάνου, Syrupus Balsami peruviani. Γίνεται ἐκ βαλσάμου μ. 1, ἐπιχυνομένου δι' ὕδατος ἀπεσταγμένου θερμοῦ 2, συγκατεργαζομένων δὲ ἀμφοτέρων ἐν ἀγγείῳ κεκλεισμένῳ ὥρας τινὰς ὑπὸ συχνὴν ἀνακύκησιν. Μετὰ τὴν ψύξιν καὶ ἀπήθησιν ἐν 10 μ. ὑγροῦ διαλύονται 18 σακχάρου. Ὑποκίτρινον τὴν χροιάν. Δίδεται κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ πολλάκις τῆς ἡμέρας κατὰ χρονίων καταρροῶν τῶν πνευμόνων καὶ τῶν ὁροποιητικῶν ὀργάνων.

Ἀναλόγως ἐνεργεῖ καὶ τὸ Ἰουδαϊκὸν βάλσαμον ἢ τὸ τῆς Μέκκας, τὸ καὶ γνήσιον ὀποβάλσαμον καλούμενον = Opobalsamum verum, τὸ ἐκ τοῦ Balsamodendron gileadense L. ἐκ τῶν Τερμινθοειδῶν. κίτρινον, παχύρρευστον, εὐωδέστατον· καὶ τὸ τολουτανόν, Balsamum Tolutanum, ἐκ τοῦ Myroxylon toluiferum Kunth. Papilionaceae, τὸ ἐξ Ἀμερικῆς, τὸ ἡμίρρευστον καὶ κολλῶδες καὶ κίτρινον ἢ ἐρυθρὸν ἀμαυρῶς, ἢ ξηρὸν καὶ ῥητινῶδες καὶ ἡμιδιαφανές, ἐν τῇ θερμότητι μαλακυνόμενον, ὅμοιον πρὸς τὸ περουϊάνον τήν τε ὀσμὴν καὶ τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν ἐνέργειαν καὶ σκευαζόμενον εἰς σιρόπιον, γινόμενον ὡς τὸ σιρόπιον τοῦ περουϊάνου βαλσάμου καὶ διδόμενον ὡς ἐκεῖνο πρὸς χρονίας καταρροὰς τῶν πνευμόνων· ἀσπάσιον τοῖς ἐν Ἀθήναις ἰατροῖς, ἐξ ἰδιοτροπίας.

Ἡ διὰ τερεβινθίνης νόθευσις τοῦ τολ. βαλσάμου ἐλέγχεται ὡς ἑξῆς:

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βόλος

ἐπιχυθέντος ἄχρου θειικοῦ ὀξέος πυκνοῦ ἀνακυκᾶται τὸ μίγμα. Εἰ εἰλικρινὲς τὸ βάλσαμον, λαμβάνει χρῶμα ὡραῖον κερασόχρουν· εἰ δὲ μετὰ τερεβινθίνης νενοθευμένον, γίνεται τὸ μίγμα μελανόν, ἀναπτυσσομένης τῆς ὀσμῆς ὡς ἀπὸ θειώδους ὀξέος.

*Στύρακος βάλσαμον. Στύραξ ὁ ὑγρός.

Styrax liquidus. Balsamum Styracis.

Ἐκθλίβεται ἐκ τοῦ ἀποξεσθέντος ἐκ τοῦ δένδρου, κατακοπέντος καὶ διὰ ζέοντος ὕδατος (ἐπιχυθέντος) συμβρασθέντος ἐσωτερικοῦ φλοιοῦ τοῦ Liquidambar orientale Mill. Balsamifluæ, δένδρου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Συρίας. Ὁ μετὰ τὴν ἔκθλιψιν τοῦ βαλσάμου ἀπολειπόμενος φλοιὸς καλεῖται Cortex Thymiamatis s. Thuris, οὗτος δὲ εἰς κόνιν λειοτριβηθεὶς ἀποτελεῖ τὸ κυριωδέστατον συστατικὸν τοῦ καλαμίτου στύρακος τοῦ κοινοῦ, οἷος ὁ νῦν εἰς τὰ ἐμπόρια φερόμενος ὡς Styrax calamita, Storax solidus, Storax calamita vulgaris, καὶ ὢν μίγμα ἐκ ῥινημάτων τοῦ ξύλου ἢ κόνεως φλοιοῦ, ἐκ ῥευστοῦ στύρακος καὶ ἐξ ἄλλων εὐόσμων ῥητινῶν, συντιθέμενον ἐν Τεργέστῃ καὶ ἐν ἄλλοις ἐμπορίοις ὑπὸ τῶν φαρμακεμπόρων. Φέρεται εἰς πλακοῦντας γαιώδεις, ἱκανῶς στερροὺς καὶ εὐμαλάκτους ἢ εἰς θρύμματα. —Ὁ δὲ ῥευστὸς ἢ ὑγρὸς στύραξ, ὁ ἐν τῇ ἰατρικῇ χρήσιμος, εἶναι παχύρρευστον, μελιτῶδες ἢ φυραματῶδες βάλσαμον, φαιοκίτρινον ἢ φαιοπρασινίζον, διὰ χρόνου σκοτεινότερον, τὴν ἐπιφάνειαν καλυπτόμενον ὑπὸ φαιολεύκου ὑμενίου, ἀδιαφανές, κολλῶδες, ἐνίοτε περιέχον ἱκανὸν ὕδωρ, ἡδύπνουν ὡς ἀπὸ βανίλλης, ἀρωματικὸν δὲ καὶ δριμύπικρον, εὐδιάλυτον ἐν οἰνοπνεύματι διὰ χρώματος κιτρίνου ἐν τῷ μελανωπῷ, ὀξυνὸν τὴν ἀντίδρασιν καὶ διὰ χρόνου ἀποθέτον ῥητίνην μετὰ κρυσταλλων στυρακίνης.

Στοιχεῖα κυριεύοντα εἶναι αἰθέριον ἔλαιον ὡς 5 %, κινναμωμικὸν ὀξύ, στυρακίνη καί τινες ῥητίναι.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική, οἵα περ καὶ ἡ τοῦ περουϊάνου βαλσάμου. Ἐν χρήσει νῦν ἐξωτερικῇ κατὰ τῆς ψώρας, διότι ἀποκτείνει τὸ ἄκαρι μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος καὶ ἀσφαλείας, μεθ' ἧς καὶ τὸ περουϊάνον βάλσαμον, εὐωνότερον ἐκείνου ὂν καὶ ἧττον ῥυπαντικὸν τῶν ἐσθήτων· ἀποκτείνει δὲ ἀσφαλῶς καὶ τοὺς φθείρας τῶν αἰδοίων. Ἀναμίγνυνται 30 γραμ. στύρακος μετ' 8 γραμ. ἐλαίου κοινοῦ, καὶ ἐπιτρίβονται δὶς—τετράκις ἐν 24 ὥ. ὅπου καὶ τὸ περουϊάνον βάλσαμον· εἶτα λούεται ὁ ψωριῶν καὶ ἀλλάσσει ἐσθῆτας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γ) Κομμιρρητῖναι.

Gummi—resinae.

Ἐνέχουσιν αὐταὶ πρὸς τῇ ῥητίνῃ πολὺ καὶ τὸ κομμιῶδες στοιχεῖον καὶ τὸ αἰθέριον ἔλαιον, ἐξ ὧν ἰδιορρύθμως σχηματίζεται ἡ ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἐξυγιαστικὴ αὐτῶν δρᾶσις κατὰ τὰ ἐφεξῆς.

Μηδικοῦ σιλφίου ὀπὸς ἢ κομμιρρητίνη.

Gummi-resina Asae foetidae. Stercus Diaboli=σκὼρ διαβόλου.

Scorodosma foetidum Bunge, (Ferula scorodosma et Ferula Narthex) Umbelliferae.

Φυτὸν πολυετές, ἰσοϋψὲς ἀνδρί, φυόμενον κατὰ πολλὰς παραλλαγὰς ἐν τῇ Περσικῇ.

Κατ' Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον ἀποτέμνεται ὁ καυλὸς παρὰ τὸ ἔδαφος πρὸς τῇ ῥίζῃ, τῇ πολλάκις ἰσοπαχεῖ ἀνδρὸς μηρῷ, ἐκ δὲ τοῦ κολοβώματος καὶ ἐκ τῶν πλαγίων, ἐντμηθέντων, ἀναβλύζει ὀπὸς γαλακτώδης, συναγόμενος ἐν βοθρίῳ ἠνεῳγμένῳ περὶ τὴν ῥίζαν, καὶ δι' ἐξατμίσεως αὐτομάτου πηγνύμενος εἰς δάκρυα ἢ βώλους ἀμόρφους ἢ ἀμυγδάλας. Ἐπαναλαμβάνονται δὲ δὶς καὶ τρὶς αἱ ἐντομαὶ μετὰ 3—5 ἡμέρας, ἀφ' ἑκάστου δὲ φυτοῦ συλλέγονται πολλαὶ οὐγγίαι, καὶ μέχρι 1—2 λιτρῶν, ὁποῦ συμπεπυκνωμένου.

Τρία φέρονται τὰ εἴδη τοῦ μηδικοῦ σιλφίου, ὧν κράτιστον, ἀλλὰ καὶ σπανιώτερον τὸ εἰς δάκρυα, Asa foetida in granis s. lacrimis· βωλάρια μικρά, ἀκανόνιστα, συμπεπιεσμένα μικρόν, λεῖα, κίτρινα ἐν τῷ μελανωπῷ, διὰ χρόνου ὑπερυθρίζοντα ἢ ροδίζοντα, τὴν πρόσφατον ῥῆξιν λευκωπά, ὀπαλίζοντα, λιπαρῶς στίλβοντα, ξηρά, διὰ τῆς θερμότητος δὲ μαλακυνόμενα, διὰ πλείονος θερμάνσεως τηκόμενα· ἀναφλεγέντα κατακαίονται, ἀφιέντα ὀλίγην αἰθάλην. Ὀσμὴ διαπεραστική, ἰδιάζουσα, βαρεῖα καὶ κρομμυώδης. Γεῦσις δριμύπικρος. Ἀνατριβέντα ἐν ὕδατι, τριπλασίῳ τὸ βάρος, διαλύονται τὰ βωλάρια εἰς γαλακτωματῶδες ὑγρόν, κιτρινίζον ἐπὶ τῇ προσθήκῃ καυστικοῦ νατρίου ρευστοῦ. Ἐπιχυθέντος ὑδροχ. ὀξέος μὴ ἀναβραζέτω τὸ φάρμακον σφόδρα, μόλις δὲ μεθ' ἓξ ὥρας χρωννύσθω τὸ ὀξύ. Καὶν μὴ ἀφιέτω σποδοῦ πλέον τῶν 10 %· Ἐν οἰνοπνεύματι διαλύεται κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς βάμμα μελανωπὸν καὶ διαυγές.

Δεύτερον εἶδος εἶναι τὸ εἰς πλακοῦντας ἢ μάζας ἀμυγδαλοειδεῖς, Asa foetida in massis, ἤτοι δάκρυα συγκεκολλημένα, τὴν θραῦσιν ὅμοια τοῖς ἄνω, ἢ μάζας ἀμόρφους, ἐν αἷς πολλαχοῦ ἔγ-

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κεινται δάκρυα συναναμεμιγμένα· ἐνίοτε καὶ οὐδὲν εὑρίσκεται δάκρυον. Τὸ εἶδος τοῦτο συνάγεται ἐν τοῖς βοθρίοις, ἐν ᾧ τὰ δάκρυα τοῦ πρώτου εἴδους ἀποξηραίνονται, ἐπὶ τοῦ καυλοῦ καὶ περὶ αὐτὸν προσκεκολλημένα.

Χείριστον καὶ ἀποσκορακιστέον εἶδος εἶναι ὁ πετραῖος ὁπὸς τοῦ σιλφίου, Asa foetida petraea, ὁ εἰς βωλάρια ἀκανόνιστα, γωνιώδη, ὑποκίτρινα ἢ μελανωπά, δεδολισμένα δι' ἀλεύρων καὶ δι' ἀσβέστου ἀνθρακικῆς καὶ θειϊκῆς. Τήκεται ἀτελῶς, ὅταν θερμανθῇ, καεὶς δὲ καταλείπει σποδὸν ὡς τὸ ἥμισυ τοῦ βάρους. Ὀσμὴ ἀσθενής, ἀλλ' ὁμοία τῇ τῶν ἄνω.

Ὁ δι' ἀνθρακικοῦ ἀσβεστίου δολισμὸς ἐλέγχεται ἐκ τῆς ἀναβράσεως, ἐπιχυθέντος ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, τὸ δὲ θειϊκὸν ἀσβέστιον ἀπομένει ἀδιάλυτον ἐν τῇ μεθ' ὕδατος ἢ οἰνοπνεύματος κατεργασίᾳ.

Ἐπ' ἐσχάτων ἐκομίσθη εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ σίλφιόν τι εἰς δάκρυα κίτρινα, ἢ κίτρινα ἐν τῷ μελανωπῷ, τὴν ῥῆξιν ἐν ἀρχῇ λευκά, ὕστερον κιτρινίζοντα, ἐκ τοῦ Narthex Asa foetida Falcon, τοῦ κατὰ τὴν πετραίαν Ἀραβίαν, ὄζοντα ὡς τὸ γνήσιον σίλφιον· ἐκομίσθη δὲ καὶ ἕτερόν τι εἶδος μαλακὸν καὶ βουτυρῶδες, ἀμαυρῶς λευκὸν ἐν τῷ κιτρίνῳ ἐκ τῆς Ferula persica W., ἀλλ' ἄμφω τὰ εἴδη ταῦτα δὲν εἶναι ἀνεγνωρισμένα ὡς φαρμακευτικά.

Στοιχεῖα ἐνέχει τὸ σίλφιον θειοῦχόν τι αἰθέριον ἔλαιον, ῥητίνην, βλέννα, κόμμι (15—20 %), μηλικὸν ἀσβέστιον, ἅλατα.

Τὸ θειοῦχον αἰθέριον ἔλαιον, 4—8 %, εἶναι λεπτόρρευστον, κίτρινον, δυσοσμότατον, τὴν γεῦσιν τὸ κατ' ἀρχὰς ἥπιον, εἶτα δηκτικὸν καὶ δριμύ· σύγκειται ἐκ δύο ἑνώσεων, τῶν $C^6H^{10}S$ καὶ $C^6H^{10}S^6$ (θειούχου σκοροδυλίου καὶ *καπρυλίου). Διὰ πυκνοῦ νιτρικοῦ ὀξ. ἀποσυντίθεται εἰς *προπιονικόν, ὀξικὸν καὶ ὀξαλικὸν ὀξύ· μεθ' ὑπερχλωριούχου ὑδραργύρου συντίθεται εἰς νέον σῶμα κρυσταλλώσιμον. Ἡ ῥητίνη, 50—75 %, εἶναι ῥυπαρῶς λευκή, ἐν τῷ ἀέρι διὰ χρόνου ῥοδίζει, διὰ θειικ. ὀξ. πρασινίζει, ἐκ δὲ τῆς ἐν τῷ τελευταίῳ ὀξεῖ διαλύσεως κατακρημνίζεται ὑπὸ τοῦ ὕδατος εἰς κροκύδας ἐρυθράς. Σύγκειται δὲ ἐξ ἑνὸς ἀδιαφόρου ῥητινώδους καὶ ἑνὸς ὀξυνοῦ στοιχείου, τοῦ σιλφικοῦ ἢ φερουλικοῦ ὀξέος $C^{10}H^{10}O^4$.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Τὸ σίλφιον ὀσφρανθέν, ὡς πάντα τὰ βαρύοσμον αἰθέριον ἔλαιον ἔχοντα, κατὰ πρῶτον διαθέτει τὸ ὀσφρητικὸν νεῦρον καὶ δι' αὐτοῦ ἐρεθίζει κατὰ συμπάθειαν τὸν ἐγκέφαλον καὶ μετασκευάζει τὰ συναισθήματα, κατ' ἀνάκλασιν δ' ἔπειτα ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν τροφικῶν νεύρων καὶ τῶν κινητικῶν ἰνῶν τοῦ ῥαχίτου.

Μασσηθὲν προάγει τὴν διάκρισιν τοῦ σιέλου κατ' ἀνάκλασιν ἀπὸ τῆς δήξεως, ἣν φέρει ἐν τῷ γαργαρεῶνι ὡς ἐκ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου καὶ τῆς ῥητίνης, ἢ καὶ ἐξ ἀμέσου ἐρεθισμοῦ (δι' ἀναπόσεως) τῶν τροφικῶν νεύρων τῶν σιαλογόνων ἀδένων. Τὸν στόμαχον ἐρεθίζει καθάπερ τὸ κρόμμυον καὶ τὸ σκόροδον, τὰ περιέχοντα ὡσαύτως αἰθέριον ἔλαιον θειοῦχον (σινηπέλαιον), καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καὶ αὐξάνει τὴν ὄρε-

ξιν· διὸ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Κυρηναῖοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, οἱ τὸν φόρον τῶν Κυρηναίων εἰς ὀπὸν σιλφίου εἰσπράττοντες, μετεχειρίζοντο αὐτὸ εἰς ἄρτυμα περισπούδαστον, ὡς καὶ οἱ Πέρσαι, οἵ τε ἐπὶ Ξέρξου καὶ οἱ νῦν. Πλεῖον τῶν 10—20 σιτ. ληφθὲν φέρει θάλπος προκάρδιον, ἐρυγὰς κρομυώδους, ναυτίαν, ἐνίοτε καὶ ἔμετον. Ἡ περιστολὴ τῶν ἐντέρων αὐξάνεται, φύσαι ἐξωθοῦνται, πλείων βλέννα ἐκκρίνεται, ῥόφοι δὲ τότε γεννῶνται καί ποτε καὶ διάρροια. Εἰς κλύσματα ἐγχυθὲν κατὰ γρ. 2—4, ἢ καὶ ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ στόματος τοσοῦτον ληφθέν, ταράσσει ἀεὶ τὴν κοιλίαν. Κατὰ 15—20 γράμματα ὁπωσδήποτε εἰσαχθὲν εἰς αὐτὴν φέρει πολλὴν τὴν διάρροιαν, ὀρώδη, μετὰ στρόφων καὶ ἐμέτου, καίτοι βεβαιοῦσιν οἱ περὶ τὸν Trousseau ἐξ ἰδίας πείρας, ὅτι οὐδὲν ἔπαθον ἐκ δρ. 2—4.

Εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀναλαμβάνεται τό τε αἰθέριον ἔλαιον καὶ ἡ ῥητίνη, τὰ κυρίως δραστικά, καὶ ἀποκρίνονται ἐκ πνευμόνων καὶ νεφρῶν καὶ δέρματος, ὧν ἁπάντων τὰ διακρίματα ὄζουσιν ὥρας πολλάς, ὡς 48, ὡς τὸ φάρμακον, καὶ αὐτὸ τὸ πῦον τὸ ἐκ τραυμάτων ἢ ἑλκῶν ὄζει ὁμοίως. Οἱ σφυγμοὶ ταχύνονται ὡς καὶ ἡ ἀναπνοή· ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ἀνυψοῦται· ὁ ἐγκέφαλος ἐρεθίζεται εἰς ἄλγος καὶ ζάλην· διεγείρονται δὲ καὶ τὰ γεννητικὰ ὄργανα ὡς καὶ τὰ οὐροποιητικά, ἁλισκόμενα ὑπὸ ἰδιάζοντός τινος αἰσθήματος θαλπηροῦ κατὰ τὴν βάλανον παρὰ τοῖς ἀνδράσι, περὶ τὸ στόμιον τῆς οὐρήθρας παρὰ γυναιξίν, ὧν καὶ ἡ ἐπιμήνιος ῥύσις αὔξει τε παροῦσα, καὶ ἄκαιρος ἐπιφαίνεται. Πολὺ πιθανὸν ὅτι, ὡς τὸ αἰθέριον ἔλαιον τῆς νάρδου παραλύει τὴν ἀνακλαστικὴν δύναμιν τοῦ ῥαχίτου, οὕτω καὶ τὸ αἰθέριον ἔλαιον, τὸ ἐνθάδε, καταβάλλει αὐτὴν ταύτην τὴν δύναμιν τοῦ ῥαχίτου, ὅθεν καὶ ἡ παῦσις τῶν κατ' ἀνάκλασιν σπασμῶν.

Τὴν ἰαματικὴν ἔνδειξιν συνάγομεν ἐκ τῆς τῶν νεύρων διαθέσεως καὶ τῆς τῶν γεννητικῶν ὀργάνων (παρεγκεφαλίδος;) κατὰ τρόπον, ὅστις ἔχει πολὺ τὸ ἐμπειρικόν. Καθιέρωσε δηλονότι ἡ κλινικὴ πεῖρα ἐκ τῶν ἱπποκρατείων χρόνων ἤδη τὸ σίλφιον κατὰ τῆς ὑστερίας, τῆς οἵας δήποτε, κατ' ἐξοχὴν μὲν τῆς σπασμώδους, ἔπειτα καὶ τῆς νευραλγικῆς, οἷον ἤλων, σπασμῶν κατὰ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ ἀνιόντος λαρυγγαίου καὶ τῶν φρενικῶν νεύρων (ἄσθματος, σπασμοῦ τῆς γλωττίδος, ἀφωνίας ὑστερικῆς, ἢ πνιγῶν ὑστερικῶν, σπασμωδικῶν βηχῶν, γελώτων σαρδονίων), σπασμῶν κατὰ τὴν ἐπικράτειαν τῶν γαστρικῶν κλάδων τοῦ πλάνητος, (ἐμέτων σπασμωδικῶν, ἐρυγῶν, σπασμωδιῶν τοῦ οἰσοφάγου καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἐμπνευματώσεων τοῦ στομάχου), σπασμῶν κατὰ τὴν ἐπικράτειαν τῶν περιμητρίων καὶ περικυστίων πλεγμάτων (δυσουριῶν, σπασμῶν τῆς μήτρας, σπασμωδι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κῶν δυσμηνορροιῶν, σπασμῶν τοῦ κόλπου), ἔπειτα δὲ κατὰ τῶν εἴτε ἐκ τοῦ σπασμοῦ προερχομένων νευραλγιῶν ἐν ταῖς μνησθείσαις χώραις, εἴτε καὶ τἀνάπαλιν κατὰ τῶν σπασμῶν, τῶν κατ' ἀνάκλασιν ἐξ ὑπεραισθησίας τῶν περὶ τὴν μήτραν νεύρων συνισταμένων· καὶ τελευταῖον κατὰ τῶν σπασμωδικῶν καρδιοκτύπων, τῶν παρ' ὑστερικαῖς γυναιξὶ καὶ ὑποχονδριακοῖς ἀνδράσιν. Ἀφοῦ δὲ ἡ πεῖρα πρὸ τῆς θεωρίας ὥρισεν ἀνέκαθεν τὴν χρῆσιν τοῦ φαρμάκου ὡς ἄνω, ἡ δὲ καθ' ἡμέραν παρατήρησις ὁμολομεῖ τὴν ὠφέλειαν, ἧττον ἐπικισθητὴ φαίνεται ἡμῖν ἡ ἔλλειψις ἀκριβοῦς θεωρίας· διότι θεωρίαν βεβαίως δὲν δύναταί τις νὰ λογισθῇ τὴν φράσιν, ὅτι τροποποιεῖ ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν τὴν διεστραμμένην λειτουργίαν τῶν νεύρων, εἴτε διὰ τῆς ὁσμῆς, εἴτε διὰ τῆς εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀναπόσεως, (ὅρ. καὶ καστόριον), εἰμὴ καὶ ἡμεῖς μετά τινων ἀστείων φαρμακολόγων κατὰ τὴν ἀννεμάνειον μέθοδον εἴποιμεν, ὅτι τῶν νοσούντων νεύρων τῶν ὑστερικῶν γυναικῶν κύριον ἴαμα εἶναι ὅ,τι σφόδρα βρωμᾷ· ἀλλ' οὔτε πάλιν κερδαίνομέν τι, ἂν εἴπωμεν μετὰ τοῦ Valentiner, ὅτι τὸ αἰθέριον ἔλαιον τοῦ σιλφίου, ὃν πλούσιον ὑγρογόνου καὶ ἀνθρακος καὶ θείου, ἐνεργεῖ χημικῶς ἐπὶ τῶν νευρικῶν ἰνῶν. Τρόπος ἐξηγήσεως ἐπαρκὴς εἴη ἂν ἡ χάλασις τῆς ἀνακλαστικῆς δυνάμεως τοῦ ῥαχίτου, εἰ ἀπεδείκνυτο διὰ πειραμάτων.

Ἐπανιόντες ἐπὶ τὴν πεῖραν καὶ τὴν κλινικὴν παρατήρησιν, προσθέτομεν, ὅτι τὸ σίλφιον εἶναι φάρμακον συμπτωματικὸν καὶ πρόσκαιρον, οὐδαμῶς ἐπαρκοῦν εἰς ῥιζικὴν ἴασιν τοῦ ὑστερισμοῦ, νόσου δηλαδὴ λαμβανούσης μὲν ἀφορμὴν ἐκ τυχαίων ἐπιδράσεων ἐπὶ τῶν νεύρων καθ' ὅλου, τῶν κατ' ἀνάκλασιν ἐξ ἐγκεφάλου, ῥαχίτου καὶ συμπαθητικοῦ ταρασσομένων, στηριζομένης δὲ ἐπ' ἀναιμίας (σπασμὸς καὶ ἄλγος παρὰ ταῖς ὑστερικαῖς γυναιξὶν εἶναι κραυγὴ τῆς φύσεως ὑπὲρ αἵματος, λέγει ὁ μέγας νευρολόγος Romberg), ὑποθαλπομένης δ' ἐκ παθῶν τῶν γεννητικῶν ὀργάνων· διὸ καὶ ὁ βουλόμενος νὰ θεραπεύσῃ ῥιζικῶς τὴν ὑστερίαν, πρέπει νὰ εὐθύνῃ τὸν νοῦν πρὸς πάντα τὰ ἄνω στοιχεῖα τῆς νόσου, καὶ πρῶτα καὶ δεύτερα καὶ τρίτα. Ὠφελεῖ δὲ τὸ σίλφιον τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ εὐεξεγερτότερα τὰ νεῦρα, καὶ ὅσῳ μᾶλλον παθαίνονται ἐξ ἐλαχίστης ἀφορμῆς· καὶ ὠφελεῖ κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρόπον, κἂν τε διὰ τοῦ στόματος, κἂν τε διὰ τοῦ πρωκτοῦ ἀνακληθῇ. Εἶναι δὲ καθόλου εἰπεῖν ὁ πρωκτὸς ἐπιτηδειότερος εἰς ὑποδοχὴν φαρμάκων, οἷον τὸ σκῶρ τοῦ διαβόλου.

Ὑπαχθέντες ἐκ τῆς κατὰ τῶν ὑστερισμῶν ὠφελείας ἐδοκίμασαν τὸ φάρμακον καὶ κατὰ τῆς ὑποχονδρίας καὶ κατὰ τοῦ νευρικοῦ ἄσθματος τῶν ἀνδρῶν καὶ κατὰ τῆς ἐπιληψίας (ἐκλαμπτι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κῶν σπασμῶν), μάλιστα μὲν τῆς τῶν νεανίδων τῶν δυσμηνορροουσῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἑλμινθιώδους, καὶ κατὰ τοῦ κοκύτου, καὶ εὗρον, ὅτι ἀνύει ποτὲ καὶ κατ'αὐτῶν· ὥστε πειρατέον.

Ὡς εὐστόμαχον ἡ ἄφυσον ἐνεργεῖ μὲν ἴσως· ἀλλ' ἁρμόζει μόνον στομάχοις Μυσῶν καὶ Περσῶν· διότι προκαλεῖ ἐρυγὰς δυσποσάτους· μόνον πρὸς τὰς ἐμπνευματώσεις τὰς σπασμωδικὰς ὑστερικῶν καὶ χλωρωτικῶν γυναικῶν, τὰς μετὰ δυσκοιλιότητος, ὠφελεῖ ἐνίοτε ταχέως, ἄνω τε καὶ δι' ὑποκλυσμῶν, διότι παρακινεῖ τὴν περιστολὴν τῶν ἐντέρων καὶ αἴρει τὰς ἐν αὐτοῖς μερικὰς σπασμωδίας καὶ ἐξελαύνει τὰ ἀέρια Τὰς ἕλμινθας ἐκδιώκει πολλάκις, τάς τε νηματοειδεῖς καθ' ὅλου καὶ τὴν ταινίαν ἐν μέρει· ὥστε δύναταί τις νὰ μεταχειρισθῇ τὸ σίλφιον καὶ ὡς διάγνωσμα τῆς ἑλμινθιάσεως.

Παρηγγέλθη καὶ κατὰ τῶν φλεγμορροιῶν τῶν πνευμόνων, ὡς ῥητινῶδες δηλαδή. Ἴσως ὠφελεῖ, ὅταν ὁ χρόνιος κατάρρους συνοδεύηται ὑπὸ βηχὸς σπασμωδικοῦ, καὶ ὠφελεῖ κατὰ τὸν M. Hall, διότι μετασκευάζει τὴν λειτουργίαν τῶν κινητικῶν ἰνῶν τῶν βρόγχων (=παύει τὸν σπασμὸν τῶν φρενικῶν νεύρων;). Ἡμεῖς εἴδομεν ἔστιν ὅτε ὠφέλειαν πρὸς ἄσθματα νυκτερινὰ ἐξ ἐμφυσήματος, συζευγνύοντες βάμμα σιλφίου μετὰ βάμματος λοβελίας (12:4 γράμ., λαβεῖν κατὰ 2—3 ὥρ. ἀνὰ 30—40 σταγόνας ἐπὶ βώλου σακχάρου).

Ἀντενδείκνυται ἐπὶ πυρετοῦ καὶ φλεγμονῆς καὶ ἐξερεθισμοῦ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων.

Ἡ δόσις ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῶν ἀρρώστων, ὧν τινες χείριστα διατίθενται ὑπ' αὐτοῦ, οὐ μόνον ἐν τῇ καταπόσει δυστροποῦντες πρὸς τὴν ὀσμήν, ἀλλὰ καὶ ὕστερον διοχλούμενοι ὑπὸ ἐρυγῶν καὶ σπασμῶν τοῦ στομάχου καὶ κεφαλαλγίας. Διὸ καὶ ἀεὶ ἀρκτέον ἀπὸ ὀλίγων σιτ., 1—2 κατὰ δίωρον, καὶ ἀναβιβαστέον τὴν δόσιν κατὰ μικρὸν εἰς 10—20 σιτ. καὶ ἔτι πρὸς δι' ἡμέρας, εἰς καταπότια μάλιστα μετ' ἐκχυλίσματος νάρδου ἢ χαμαιμήλων, σπανίως εἰς γαλάκτωμα διὰ τὸ βαρύοσμον. Τῶν καταποτίων κατακαλύπτεται ἡ ὀσμή, ἐπιχρισθέντων διὰ παχέος γλισχράσματος κόμμεος τραγακανθίου. Εἰς κλύσματα παραγγέλλεται κατὰ δρ. $^1/_2$—1 μετὰ λεκύθου 1 ὠοῦ ἀνατετριμμένον ἐν ἀποστάγματι χαμαιμήλων ἢ ῥίζης νάρδου ἐγχύματι οὐγ. 4—6 εἰς γαλάκτωμα. Κινεῖ δὲ τὸ κλύσμα ἀεὶ τὴν γαστέρα· διὸ καὶ καλὸν τὸ προστιθέναι καὶ στάγματά τινα ὀπίου.

*Ἀπόσταγμα σιλφίου ἀνθυστερικὸν σύνθετον, Aqua foetida antihysterica, Aqua Asae foetidae composita, Aqua antihysterica pragensis. Γίνεται τὸ πολυσύνθετον σκεύασμα ὡς ἑξῆς: Χαλβάνης

8, ὀποῦ σιλφίου 12, κόμμεος σμύρνης 6, ῥίζης νάρδου 16, ῥιζώματος ζεδοαρίας 16, ῥίζης ἀγγελικῆς 4, φύλλων μίνθης τῆς πεπερώδους 12, πόας ἑρπύλλου καὶ χαμαιμήλων ῥωμαϊκῶν ἀνὰ 8, καστορίου καναδαίου 1, ἅπερ συγκατακοπέντα ἐμβάλλονται ἐν ἄμβυκι μετὰ 150 οἰνοπνεύματος καὶ ἀποτεθέντα 24 ὥρ., ἐπιχύνονται διὰ 300 ὕδ., ἐκ τούτων δὲ ἀποστάζονται 300 μ. Ὑγρὸν τεθλωμένον.

Δίδεται κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ 1—2 πολλάκις τῆς ἡμέρας ὡς ἀνθυστερικὸν εἴτε μόνον ἢ καὶ ἐν ἀρωματικῷ τινι ἐγχύματι. Ἔωλον μέν, δραστήριον δέ.

Β ά μ μ α σ ι λ φ ί ο υ, Tinctura asae foetidae. Γίνεται ἐξ ἑνὸς σιλφίου καὶ 5 οἰνοπνεύματος ati., ὡς τὸ τῆς ἀλόης βάμμα. Ὑποκίτρινον ἀμαυρῶς, διαυγές. Κατὰ σταγόνας 20—30 κατὰ δίωρον ἐπὶ σακχάρου, ἢ κατὰ 1—2—3 δρ. δι' ἡμέρας εἰς μίγματα ἀνθυστερικὰ ἢ ἐμμηναγωγά· καὶ ὡς ὀσφράδιον δὲ πρὸς σπασμοὺς τῆς γλωττίδος καὶ τῶν ὀργάνων τῆς καταπόσεως· κατὰ δὲ 1—2 δρ, εἰς κλύσματα ἀνθυστερικά.

*Ἔ μ π λ α σ τ ρ ο ν κ ά κ ο σ μ ο ν δ ι α λ υ τ ι κ ό ν, Emplastrum foetidum resolvens. Γίνεται ἐκ κηροῦ κιτρίνου καὶ ῥητίνης πιτυΐνης ἀνὰ 4, οἷς συντακεῖσι καὶ ἀπηθηθεῖσι καὶ ὑποψυχθεῖσι προστίθενται ὀποῦ σιλ. κόνεως 6, ἀμμωνιακοῦ κόμμεος κόνεως 2, προδιαλυθέντα ἐν ἀτμολούτρῳ διὰ 4 μ. τερεβινθίνης. Ξανθόπυρρον, ὄλκιμον. Προσβάλλεται περὶ σκληριῶντα ὄργανα, οἷον ἀδένας, ὄρχεις, δύσκαμπτα ἄρθρα κλπ. ὡς διαλυτικόν, καὶ ἐνεργεῖ διὰ τῆς ὑπεραιμίας, ἣν προκαλεῖ ἐπὶ τοῦ δέρματος, καὶ διὰ τοῦ πολλοῦ ἱδρῶτος τοῦ ὑπ' αὐτὸ συναγομένου.

*Ἀμμωνιακὸν κόμμι.

Gummi Ammoniacum.

Dorema Ammoniacum Don. Umbelliferae.

Φυτόν, στιφηδὸν φυόμενον ἐν τῇ Περσικῇ καὶ ταῖς προσκειμέναις χώραις ἐπὶ τόπων ξηρῶν καὶ πετρωδῶν, ἐξ οὗ ἐκβλύζει ὀπὸς γαλακτώδης ἐξ ἐντομῶν ἐπὶ τοῦ καυλοῦ καὶ τῶν κλάδων τῆς ῥίζης, ἢ καὶ αὐτομάτως ἐκ ῥωγμῶν, ἢ καὶ ἐκ δηγμάτων κανθάρων ἐκρέων καὶ ἐν τῷ ἀέρι ἀποξηραινόμενος.

Τὸ ἀ μ μ ω ν ι α κ ὸ ν τῶν ἀρχαίων, τὸ κυρηναϊκόν, τὸ ἐκ τῆς Ferula tingitana L., ἐξέλιπεν ἐκ τοῦ ἐμπορίου.

Φέρεται εἰς δ ά κ ρ υ α, Gummi Ammoniacum in granis, καὶ εἰς πλακοῦντας ἢ μάζας ἀμόρφους, in massis, ἅτινα, ὅταν μὲν ἐξιδρῶνται παρὰ τὰς μασχάλας τῶν φύλλων καὶ τῶν ἀνθέων ἢ κατὰ τὰς ἐντομὰς ἢ ῥωγμάς, εἶναι λευκὰ καὶ στιλπνὰ μαργαριτοειδῶς, μαλακὰ δὲ ὡς κηρὸς ἐν θέρει, εἶτα ὅμως ξηραίνονται ἀεὶ ἐπὶ μᾶλλον καὶ καλύπτονται ὑπὸ φλοιοῦ τινος κιτρινωποῦ καὶ σκληροῦ.

Καὶ τὰ μὲν δ ά κ ρ υ α εἶναι ὡς σησάμου μέχρι καρύου τὸ μέγεθος, ὡς τὰ πολλὰ συγκεκολλημένα ἀλλήλοις, ἔξωθεν κιτρινωπὰ πολλάκις ἐν τῷ μελανωπῷ ἢ ὑπερυθρίζοντα καὶ κηροειδῶς στίλβοντα, ἐπὶ δὲ τῆς ῥήξεως λευκὰ ἢ ὑποκυανίζοντα ἢ ὀπαλίζοντα. Οἱ δὲ πλακοῦντες, πολλῶν πολλάκις λιτρῶν τὸ βάρος, ἐκ συγκολλήσεως καὶ συζυμώσεως τῶν δακρύων μετὰ καὶ πολλῶν μορίων τοῦ

ωυτοῦ καὶ ἄμμου καὶ ἄλλων ἀκαθαρσιῶν, εἶναι μελανόφαιοι μετὰ λαμπροτέρων γραμμῶν καὶ κατὰ τὴν ῥῆξιν ἐμφαίνουσι τὰ δάκρυα. Ἀμφότερα τὰ εἴδη, εὐμάλακτα ἐν τῇ θερμασίᾳ τῆς χειρός, ξηρὰ ἐν συνήθει θερμοκρασίᾳ, μόνον ἐν χειμῶνος ὥρᾳ λειοτριβοῦνται. Μεθ' ὕδατος ἀνατριβέντα ποιοῦσι γαλάκτωμα λευκωπόν, ἐν οἰνοπνεύματι διαλύονται κατὰ τὸ $^1/_2$ καὶ πλέον, εἰς βάμμα κίτρινον. Θερμανθέντα τήκονται ἀτελῶς, καὶ ἀναφλεχθέντα καίονται διὰ φλογὸς λιγνυώδους. Ὀσμὴν ἔχουσιν ἰδιάζουσαν καὶ ὑπαρωματικήν, ἀναδιδομένην μάλιστα, ὅταν θερμανθῇ τὸ φάρμακον, γεῦσιν δὲ πικράν, ὁριμεῖαν καὶ ἀηδῆ.

Στοιχεῖα κυριεύοντα εἶναι αἰθέριον ἔλαιον, διαυγές, ὑδατόχρουν, ἀηδὲς τὴν ὀσμὴν καὶ ναυτιωδῶς πικρὸν τὴν γεῦσιν· ῥητίνη 60—70 $^0/_0$, ἄποιος τὴν γεῦσιν, ὑπέρυθρος, ὄζουσα ὡς τὸ κόμμι, διαλυτὴ ἐν οἰνοπνεύματι, ὀλίγη δὲ ἐν αἰθέρι καὶ αἰθερίοις ἐλαίοις. Ὑποδεέστερα στοιχεῖα εἶναι βλέννα καὶ κόμμι, ὡς 23 $^0/_0$, καὶ ἅλατα.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἔχει πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὴν τοῦ μηδικοῦ σιλφίου, οὗ ἐλαττοῦται μὲν τὸ φάρμακον κατὰ τὴν ἐπὶ τῶν νεύρων διεγερτικότητα διὰ τὸ ἔχειν ἔλαττον ποσὸν αἰθερίου ἐλαίου, ἧττον μὲν δυσόσμου, ἀλλὰ θειούχου καὶ τούτου, ὑπερέχει δὲ κατὰ τὴν ἐπὶ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων δρᾶσιν διὰ τὸ ναυτιωδῶς πικρὸν καὶ δριμύ. Εἰ λίαν πεπαλαιωμένον, ἀποτίθεται σὺν τῷ αἰθερίῳ ἐλαίῳ καὶ τὸ μέγιστον τῆς ἐνεργείας· ἐντεῦθεν ἴσως καὶ τῶν πειραματιστῶν αἱ διαφωνίαι, ὧν οἱ μὲν καὶ ἐκ δραχμῶν 1—2 οὐδὲν ἔπαθον, οἱ δὲ ἔπαθον στρόφους ἀλγεινούς, ναυτίαν καὶ διάρροιαν· ἀλλὰ καὶ ὀλίγον ληφθὲν διὰ χρόνου πειράζει τὴν πέψιν. Τὴν κυκλοφορίαν ταράσσει, φέρει δὲ καὶ ἐξάνθημα βλατιδῶδες καὶ κεφαλαλγίαν, ἀπὸ δ' ἐπιμόνου καὶ μακρᾶς χρήσεως ἐνίοτε καὶ ἀμβλυωπίαν.

Ἐκκρίνεται μάλιστα ἐκ τῶν νεφρῶν καὶ αὐξάνει τὴν διούρησιν, κατάγει τὸ αἷμα καὶ πρὸς τὴν μήτραν· ἐκκρίνεται δὲ καὶ ἐκ τῶν πνευμόνων, καὶ αὐξάνει τὴν ὡρώδη ἔκκρισιν ἐν αὐτοῖς. Ἐπιτεθὲν τῷ δέρματι γεννᾷ ῥοδάνθην ἢ διάχυτον ἐρύθημα, κατὰ τὴν εὐαισθησίαν τῶν τόπων.

Παρορεύεται κυρίως πρὸς χρονίους καὶ ἐμφυσηματικοὺς καταῤῥους τῶν πνευμόνων, ἐν οἷς τὰ φλέγματα παχέα καὶ δυσανάβηκτα καὶ εἰς σπασμώδη βῆχα προκαλοῦντα, καθάπερ δηλαδὴ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ πολυγάλου, οὗ ὅμως ὑποδεέστερον. Ἐνεργεῖ ἴσως καὶ διότι ἡ ἔμμονος ἐν τῷ γαργαρεῶνι ἐκ τοῦ φαρμάκου δῆξις διαχεῖται καὶ εἰς τὰ ἔνδον τοῦ λάρυγγος καὶ ἐνισχύει μὲν τὴν ἔκκρισιν, ζωογονεῖ δὲ τὴν κίνησιν τῶν ἐπιθηλίων. Ἴσως ποτὲ ἐνεργεῖ καὶ πρὸς ἀμηνορροίας ἀτόνους· πάντως νῦν ἡ χρῆσις σπανία, διασεσαλευμένη δὲ ἡ εἰς τὸ φάρμακον πίστις.

Ἀντενδείκνυται ἐφ' ὑπεραιμίας ἢ εὐπαθείας τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, ἐπὶ πυρετοῦ, ἐπὶ φλεγμονῆς τῶν πνευμόνων ἢ αἱμορραγίας ἐξ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὐτῶν, καὶ ἐφ' ὑπεραιμίας οὐροποιητικῶν καὶ γεννητικῶν ὀργάνων.

Δίδεται ἀνὰ 2—5 σιτ. 4—5κις τῆς ἡμέρας εἰς κόνιν ἢ καταπότια, ἢ καὶ εἰς γαλάκτωμα διὰ μιᾶς λεκύθου ὠοῦ ἢ διὰ γλισχράσματος κόμμεος ἀραβικοῦ σκευαζόμενον, ἢ καὶ εἰς σιρόπιον, γινόμενον ἐξ 1 μ. ἁμ. κόμμεος, 5 μ. οἴνου καὶ 8 μ. σακχάρου, καὶ λαμβανόμενον κατὰ δίωρον ἀνὰ κοχλιάριον τοῦ γλυκοῦ, πρὸς φλεγμορροίας, ὅταν μηδεμία διάθεσις εἰς πνευμορραγίας.

*Ἐμπλαστρον κόμμεος ἀμμωνιακοῦ, Emplastrum Gummi Ammoniaci. Γίνεται, ἂν κηροῦ κιτρίνου καὶ ῥητίνης πιτυΐνης ἀνὰ 4 μ. συντακέντα, ἀπηθηθέντα καὶ ὑποψυχθέντα ἀναμιγῶσι μετὰ 6 ἀμμωνιακοῦ κόμμεος καὶ χαλβάνης 2, προδιαλυθέντων ἐν τερεβινθίνης 4 δι' ἀτμολούτρου. Ἀποψυχθὲν σχηματίζεται εἰς ῥαβδία καὶ φυλάσσεται ἐν χυτρίοις. Ὑποπράσινον· ἐρεθίζει τὸ δέρμα ἐπὶ ποσὸν καὶ εἶναι ἐν χρήσει ὡς περισπαστικὸν πρὸς ῥευματαλγίας καὶ εἰς μαλάκυνσιν ὄγκων νωθρῶν καὶ ἀδένων διωγκωμένων.

Εἰσέρχεται τὸ ἀμμωνιακὸν κόμμι καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ κακόδμου ἐμπλάστρου τοῦ ἐκ σιλφίου καὶ εἰς τὴν τῶν διὰ λιθαργύρου ἐμπλάστρων καὶ τοῦ διὰ κωνείου καὶ ἄλλων.

Χαλβάνη.

Gummi Resina Galbanum ἢ καὶ ἁπλῶς Galbanum.

Ferula erubescens Boiss. Umbelliferae. Φυτὸν συχνὸν ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Περσικῆς.

Ἐξ ἐντομῶν ἢ αὐτομάτως ἐκρέει ἐκ τοῦ καυλοῦ καὶ ἐκ τῶν μίσχων τῶν φύλλων εἰς μεγάλας καὶ κιτρίνας σταγόνας ὁποῦ κομμιρρητινώδης, φερόμενος εἰς δάκρυα ἢ πλακοῦντας, ὡς τὸ ἀμμωνιακὸν κόμμι, τὰ μὲν ὑπομήκη ἢ ὑποστρόγγυλα, ὡς πίσσου ἢ κεράσου τὸ μέγεθος, κιτρινωπὰ ἢ ἐν τῷ κιτρίνῳ πρασινίζοντα ἢ ὑπερυθρίζοντα, σκιερὰ ἢ λιπαρῶς στίλβοντα, τὴν δὲ θραῦσιν γαιώδη ἢ λευκωπὰ καὶ ὑποστίλβοντα· τοὺς δὲ πλακοῦντας ἀμόρφους, ἐν τῷ κιτρίνῳ πρασινίζοντας ἢ μελανωποὺς καὶ ὑπὸ λευκοτέρων γραμμῶν διειλημμένους, ἐκ συγκολλήσεως τῶν δακρύων συστάντας καὶ ἐνέχοντας πολλὰς ἀκαθαρσίας. Ἡ ὀσμὴ ἰδιάζουσα, βαλσαμώδης καὶ ἀηδής· ἡ δὲ γεῦσις δριμύπικρος.

Ῥόσφατος ἡ χαλβάνη μαλάσσεται μεταξὺ τῶν δακτύλων, παλαιωθεῖσα δὲ γίνεται ξηρά, δύσκαμπτος καὶ εὐμετάβλητος εἰς κόνιν. Πρὸς τὴν θερμότητα, τὸ ὕδωρ καὶ τὸ οἰνόπνευμα ἔχει ὡς τὸ ἀμμωνιακὸν κόμμι.

Φέρεται καὶ τρίτον εἶδος χαλβάνης, ἡ περσική, Galbanum persicum, εἰς πλακοῦντας μεγάλους, ἀνωμάλους, μελανωποὺς ἐν τῷ ἐρυθρωπῷ καὶ μαλακούς, ὄζοντας σχεδὸν ὡς τὸ σίλφιον, καὶ ἀηδῶς πικρούς. Σπάνιον εἶδος.

Ἐπιχυθεῖσα διὰ ὕδατος τριπλασίου τὸ βάρος, καὶ προστεθείσης σταγόνος ἀμμωνίας καυστικῆς ῥευστῆς, φθορίζει διὰ χρώματος ὑποκυανίζοντος. Ὑδροχ. ὀξύ, ἐπιστὰν τῇ χαλβάνῃ δι' ὥρας μιᾶς, γίνεται τὴν χροιὰν ὡραίως ἐρυθρόν, ἡ δὲ χροιὰ αὕτη, προστεθέντος οἰνοπνεύματος κατ' ὀλίγον, ἂν θερμάνῃς τὸ μίγμα εἰς 60°, μεταβάλλεται προσκαίρως εἰς βαθέως ἰώδη·

Στοιχεῖα κύρια ἔχει αἰθέριον ἔλαιον, ὡς 4—8%, ἀχρουν, διαυγές,

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χαλβάνης ἀπόζον, ἀναμυζῶν ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος ἀέριον καὶ ὑπέρυθρον τότε ἢ πορφυροῦν χρωννύμενον, καὶ ἐν τέλει γινόμενον ἀδιαφανές· ῥητίνην 60—70% μέλαιναν ἐν τῷ κιτρίνῳ, ἡμιδιαφανῆ, σκληράν, εὐδιάλυτον ἐν οἰνοπνεύματι, αἰθέρι καὶ αἰθερίοις ἐλαίοις, καὶ ἄγευστον σχεδόν· βλέννα καὶ κόμμι, 19—22%· δεύτερα δὲ μηλικὸν ὀξὺ καὶ ἅλατα.

Ἡ ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματικὴ τῆς χαλβάνης ἐνέργεια ἵσταται μεταξὺ σιλφίου καὶ ἀμμωνιακοῦ κόμμεος. Διὸ καὶ ὑπηγορεύετο πρίν ποτε πρὸς ἀτόνους ἀμηνορροίας καὶ λευκορροίας κατὰ σιτ. 10—20 δι' ἡμέρας εἰς καταπότια ἢ εἰς διάλυσιν ἐν οἴνῳ, ἢ καὶ εἰς γαλάκτωμα μετὰ λεκύθου ὠῶν· νῦν δὲ εἶναι ἀπηρχαιωμένη ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν χρῆσιν. Συνήθως συνεισέρχεται εἰς κατασκευὴν ἐμπλάστρων ἐρεθιστικῶν τοῦ δέρματος καὶ διαλυτικῶν ὄγκων, οἷον τοῦ διὰ κρόκου καὶ χαλβάνης. Emplastrum Galbani crocatum, γινομένου ἐξ ἐμπλάστρου διὰ λιθαργυρίου ἁπλοῦ 24 καὶ κηροῦ κιτρίνου 8, οἷς συντακεῖσι καὶ ὑποψυχθεῖσιν ἀναμιγνύονται 24 χαλβάνης κεκαθαρμένης καὶ ἐν ἁτμολούτρῳ διαλυθείσης δι' 6 τερεβινθίνης, καὶ 1 κρόκου κόνεως, πάντα δὲ συναναδεύονται ὀλίγῳ οἰνοπνεύματι εἰς πόλτον, καὶ εἶτα μεταποιοῦνται εἰς ῥαβδία. Ἐν τῷ φαιῷ κίτρινον καὶ εὐμάλακτον.

---

*Ἀπηρχαιωμέναι εἶναι καὶ αἱ κομμιρρητῖναι τὸ σαγαπηνὸν ἐκ τοῦ Ferula persica W., καὶ ὁ περίπυστος καὶ πολύχρηστος ὁ οπόπαναξ ἢ πάναξ ἢ πάνακες τῶν ἀρχαίων ἐκ τοῦ Opopanax Chironium Koch., σκιαδανθοῦς ἡμεδαποῦ, ἐνεργοῦσαι ὡς τὰ ἄνω περίπου καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον τιθέμεναι εἰς χρῆσιν. Πρὸς γνῶσιν τῶν φαρμάκων καὶ διάκρισιν ἀπ' ἀλλήλων σημειωτέον, ὅτι τὸ μὲν σαγαπηνὸν φέρεται εἰς δάκρυα μελανωπὰ ἢ κιτρινομέλανα, ἡμιδιαφανῆ, ἐπὶ τῆς ῥήξεως λαμπρότερα καὶ ἀμαυρῶς στίλβοντα, ἢ εἰς πλακοῦντας μελανούς, ἰξώδεις, ἀκαθάρτους καὶ σχεδὸν ὁμογενεῖς, καὶ μελανωπούς· τὴν ὀσμὴν ὑπεγγίζει τῷ σιλφίῳ, καὶ τήκεται ἀτελῶς, ἀναδίδον ὀσμὴν σκοροδώδη, γεῦσιν δ' ἔχει πικρὰν καὶ δάκνουσαν καὶ σκοροδώδη. Ὁ δὲ οπόπαναξ φέρεται καὶ οὗτος εἰς δάκρυα ὑποστρόγγυλα, μελανοκίτρινα ἢ ἐρυθρίζοντα ἐν τῷ μελανωπῷ, εὔθρυπτα, ἀμαυρὰ ἔξωθεν, ὑπόξανθα ἔνδον, ἀδιαφανῆ, μετ' ὕδατος εἰς γαλάκτωμα ὑποκίτρινον ἀνατριβόμενα, τὴν ὀσμὴν ἐγγίζοντα τῷ Levisticum, τὴν γεῦσιν ἀηδέστατα, πικρά, δάκνοντα· μασσώμενα προσκολλῶνται περὶ τοὺς ὀδόντας· ἡ κόνις χρυσίζουσα· θερμανθέντα τήκονται ἀτελῶς καὶ ἀναφλεχθέντα καίονται διὰ φλογὸς ὀλίγον λιγνυώδους, καταλείποντα ὀγκώδη σποδόν· ἐν οἰνοπνεύματι διαλύονται ἀτελῶς. Τὸ βάμμα μελανῶς κίτρινον. Διὰ συντήξεως τῶν δακρύων μετὰ καὶ ἀκαθαρσιῶν γίνονται αἱ μάζαι κίτρινα, ὑπερυθρίζουσαι, ἢ μελανωπαί, εὔθρυπτοι, ἐπὶ τοῦ ῥήγματος ὑποστίλβουσαι.

Σμύρνα ἢ Μύρρα.

Gummi resina Myrrhæ.

Balsamodendron Ehrenbergianum Rerg, Burseraccæ. Δενδρύλλιον τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας ἰθαγενές, ἐξ οὗ δι' ἐντομῶν ἢ αὐτο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μάτως ἐκρέει ὑπὸς κομμιρρητινώδης, ἡ σμύρνα, ἡ ἔκπαλαι τιμία παρὰ τοῖς σημιτικοῖς λαοῖς καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις εἰς ταρίχευσιν τῶν νεκρῶν, ἐκ δὲ πῶν ἱπποκρατικῶν ἤδη χρόνων ἐν χρήσει ὡς ἴαμα.

Φέρεται α) εἰς δ ά κ ρ υ α, ὡς Myrrha rubra, vera, pinguis s. in granis s. electa, ἀκανόνιστα, γωνιώδη ἢ ὑποστρόγγυλα, τραχέα ἔξωθεν, ἀμαυρὰ καὶ λιπαρῶς στίλβοντα, ξανθοπύρρως ἐρυθρίζοντα ἢ μελανίζοντα ἐν τῷ ἐρυθρωπῷ, σκιερά, ἔστιν ὅτε ἡμιδιαφανῆ περὶ τὰς γωνίας, εὔθρυπτα, τὴν ῥῆξιν λεῖα ἢ ἀκιδώδη, κατὰ τόπους ὑπὸ λαμπροτέρων γραμμῶν διειλημμένα, προσκολλώμενα τοῖς ὀδοῦσιν ἐν τῷ μασσᾶσθαι καὶ χρωματίζοντα τὸν σίελον γαλακτώδη ἢ λευκοκίτρινον. Θερμανθεῖσα ἀναφυσᾶται χωρὶς νὰ τακῇ, ἀναφλεγεῖσα δὲ καὶ μετὰ φλογὸς λαμπρᾶς καὶ λιγνυώδους, καταλείπουσα σχεδὸν λευκὴν καὶ χαλαρόν. Ἐν ὕδατι διαλύεται ἐπὶ πολύ, συνανατριβεῖσα δὲ κόμμει ποιεῖ γαλάκτωμα θολὸν καὶ κίτρινον ἐν τῷ μελανωπῷ· ἐν οἰνοπνεύματι διαλύεται μόλις κατὰ 25 $^0/_0$ εἰς βάμμα κιτρίνως ὑπέρυθρον, ὅ, μετ' ὀλίγου νιτρικοῦ ὀξέος ἀναμιγέν, γίνεται ῥόδινον καὶ εἶτα κυανοῦν. Χάρτης, ἐμβραχεὶς ἐν αὐτῷ καὶ εἶτα στεγνωθείς, γίνεται διὰ νιτρικοῦ ὀξέος κυανοέρυθρος, ἢ ἀμαυρῶς ἰώδης. β) Εἰς μ ά ζ α ς ἀ μ ό ρ φ ο υ ς, Myrrha in sortis s. naturalis, τρηματώδεις, μελανωπάς, μόλις που διαφανεῖς, πολλαῖς ἀκαθαρσίαις συναναμίκτους καὶ μάλιστα μετὰ βδελλίου καὶ κόμμεος κεράσου, ὧν τοῦτο μὲν ἐλέγχεται ἐκ τῆς μείζονος διαφανείας καὶ ἐκ τῆς βλεννώδους γεύσεως, τὸ δὲ βδέλλιον ἐκ τῆς πρὸς τὸ νιτρικὸν ὀξὺ ἕξεως τῆς σμύρνης.

Ἀπεκχυλισθεῖσα δι' οἰνοπνεύματος ἡ ἀγαθὴ σμύρνα, διαλυέσθω κατὰ 30 $^0/_0$ ἐν αὐτῷ. Ἐξατμισθεῖσα ἡ διάλυσις ἀφιέτω ὑπόλειμμα ῥητινῶδες. Ἂν διαλυθῇ ἐν ὀλίγῳ αἰθέρι, γινέσθω ἡ διάλυσις ἐπὶ τῇ προσθήκῃ ἀτμοῦ βρωμίου, ἐρυθρὰ τὴν χροιὰν ἢ ἰώδης.

Ἀμφοτέρων τῶν εἰδῶν ἡ ὀ σ μ ὴ ἀρωματικὴ καὶ βαλσαμώδης· ἡ γ ε ῦ σ ι ς ὁμοίως βαλσαμική, πικρίζουσα οὐκ ἀηδῶς καὶ ὑποδάκνουσα.

Σ τ ο ι χ ε ῖ α κυριεύοντα εἶναι α ἰ θ έ ρ ι ο ν ἔ λ α ι ο ν, 2—4 $^0/_0$, ἄχρουν, παχύρρευστον, διὰ χρόνου κιτρινίζον, μύρρας ἀπόζον, εὐδιάλυτον ἐν αἰθέρι καὶ οἰνοπνεύματι, ἐν τῷ ἀέρι ἀποξηραινόμενον καὶ τότε μετασχηματιζόμενον ἐν μέρει εἰς μυρμηκικὸν ὀξύ· ῥ η τ ί ν η, 25—40 $^0/_0$, μελανοέρυθρος, διαφανής, εὔθρυπτος, ἐπὶ μέρος ἐν οἰνοπνεύματι, τελείως ἐν ὀξικῷ ὀξεῖ καὶ ἐν αἰθέρι διαλυτή· κ ό μ μ ι, 40—60 $^0/_0$, καὶ ἄλατα ἐκ μηλικοῦ, φωσφορικοῦ, βενζοϊκοῦ καὶ ὀξικοῦ ἀσβεστίου καὶ καλίου.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐφ' ὑ γ ι ῶ ν κ α ὶ ἰ α μ α τ ι κ ή. Ἐφ' ὑγιοῦς δέρματος φέρει ἡ σμύρνα ὑπεραιμίαν· ἐν τῷ στομάχῳ φέρει θάλπος καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὑπεραιμίαν καὶ πλείονα ἔκχυσιν γαστρικοῦ χυμοῦ καὶ μείζονα περισταλτικὴν κίνησιν καὶ ζωηροτέραν ὄρεξιν· ἐξωθεῖ δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι ἀέρια ἄνω τε καὶ κάτω ὡς ἄφυσον. Ἂν ληφθῇ κατὰ δραχμάς, ὁ ἐρεθισμὸς χωρεῖ μέχρι γαστρίτιδος, ὅτε ναυτία καὶ ἔμετος καὶ δίψα πολλή, καὶ ἀνορεξία καὶ ἄλγος προκάρδιον καὶ στρόφοι καὶ διάρροια.

Ἀναποθεῖσα κατὰ τὰς ἐσχάτας παρατηρήσεις τοῦ Hird, πολλαπλατιάζει κατὰ τὸ τετραπλάσιον τὰ λευκὰ αἱμοσφαίρια (καὶ διὰ 30 σταγόνων δι' ἡμέρας)· ἂν βεβαιωθῇ τοῦτο, δῆλον δήπου τότε, ὅτι ἐντείνει τὴν λειτουργίαν τῶν ἀδενοειδῶν ὀργάνων τῶν τοῦ αἵματος παρασκευαστικῶν· ἄλλως τε παρὰ πάντων ὁμολογεῖται, ὅτι αὐξάνει τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος καὶ ταχύνει τοὺς σφυγμούς, καὶ φέρει τὸ αἷμα ἐπὶ κεφαλὴν καὶ θώρακα καὶ μήτραν. Τὰ ἔμμηνα ἐπιφαίνονται πλείονά τε καὶ πρωϊμώτερα.

Ἡ κλινικὴ παρατήρησις ὥρισε τὸ φάρμακον κατὰ χρονίων φλεγμορροιῶν ἄνευ διαθέσεως εἰς ἀναβήξεις αἵματος. Παρετηρήθη δέ, ὅτι οὐ μόνον ἐλαττοῦται ἡ ἀφθονία τῶν φλεγμάτων ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ ποιὸν αὐτῶν βελτιοῦται, ἀποβαλλόντων τὸ σεσηπὸς καὶ πυῶδες καὶ δύσοσμον. Χρήζει ὅμως τὸ φάρμακον προσοχῆς καὶ μάλιστα παρὰ φυματιώδεσι, μήποτε ἀναφλέξῃ λεληθυίας ἢ ἀπεσβεσμένας φλεγμονάς. Παραγγέλλεται καὶ πρὸς ἀμηνορροίας ἀτόνους μετὰ σιδήρου καὶ τονωτικῶν, ὑπαμειβομένων. Ἐδίδετο ὡς εὐστόμοχον εἰς δόσιν μικράν, ὅταν ἄτονος ὁ πεπτικὸς σωλὴν καὶ εἰς ἐμπνευματώσεις ἐπιρρεπής· ἀλλ' ὧδε νῦν ὀλιγωρεῖται τελείως.

Δίδεται ἔσω κατὰ 10—30 σιτ. δι' ἡμέρας εἰς κόνιν, ἢ καταπότια ἢ διάλυσιν ἐν οἴνῳ· ἢ εἰς γαλάκτωμα ἐκ δρ. 1 σμ. μετὰ 2 κόμμεος ἀραβικοῦ ἐν 6 οὐγ. ἀποστάγματός τινος ἀρωματικοῦ ἢ καὶ ὕδατος ἁπλοῦ, κατὰ 2—3 ὥρ. κοχλιάριον τῆς τραπέζης.

Ἐξωτερικῶς δὲ ἡ κόνις ἐπιβάλλεται συχνότατα καὶ μετ' ὠφελείας μόνη ἢ μετ' ἀλοιφῶν ῥητινωδῶν, ἐφ' ἑλκῶν ἀτόνων καὶ κακῶς καὶ ἀρθόνως πυορροούντων, εἰς ἐρεθισμὸν καὶ ζωογόνησιν αὐτῶν.

*Ἐκχύλισμα σμύρνης, **Extractum Myrrhae.** Σμύρνης ἐπτισμένης 1, ἐπιχυθὲν διὰ 5 ὕδατος ἀπεσταγμένου, ἐγκατεργάζεται δι' ἡμ. 2, συχνάκις ἀνακυκώμενον· ἀποχυθὲν δὲ καὶ ἀπηθηθὲν τὸ ὑγρὸν ἐξατμίζεται εἰς ἐκχύλισμα ξηρόν. Κόνις ξανθόπυρρος, ἐν ὕδατι θολῶς διαλυομένη. Ἐνέχει μόνα τὰ ἐν ὕδατι διαλυτὰ μόρια τῆς ῥητίνης, αἰθέριον δὲ ἔλαιον οὐδέν· διὸ καὶ ἀναρμόδιον ἔσω, καὶ περιττὸν δέ. Δίδεται κατὰ σιτ. 10—30 δι' ἡμέρας εἰς καταπότια ἢ κόνιν.

Βάμμα σμύρνης. **Tinctura Myrrhae.** Γίνεται ἐκ σμύρνης ἀδρομε-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρῶς λελειοτριβημένης 1, ἐγκατεργαζομένης ἐν 5 οἰνοπ. ati δι' ὀκταημέρου. Ὑποκίτρινον, σκωριόχρουν. Δίδεται ὡς ἐμμηναγωγόν, σπανίως μέντοι, κατὰ σταγόνας 10—20 πολλάκις τῆς ἡμέρας. Συχνότερον χρησιμεύει ἐξωτερικῶς εἰς ἐπίχρισιν οὔλων σεσηπότων ἢ οἰδούντων καὶ σκορβουτικῶν καὶ αἱμορροούντων, ἢ καὶ ἐφ' ἑλκῶν ἀτόνων, καθ' ἑαυτό τε καὶ μετὰ καφουρᾶς ὡς τονωτικόν.

* Λιβανωτός.

Olibanum s. Gummi—resina Olibanum.

Αὐτόρρυτος κομμιρρητινώδης ὀπός, ἐν τῷ ἀέρι ἀπεξηραμμένος ἐκ τῆς Boswellia Carterii Birdw. καὶ B. Bam-Dajiana, Burseraceae, δένδρων τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας παρακτίων.

Δάκρυα ἢ βῶλοι γνώριμοι πᾶσιν ἡμῖν, ἐνέχοντες αἰθέριον ἔλαιον, ῥητίνην καὶ κόμμι, βαλσαμικῶς ὄζοντα, ὑπόπικρα καὶ βλεννώδη τὴν γεῦσιν, καὶ ἀρωματίζοντα, νῦν ἐν χρήσει μόνον εἰς ὑποκαπνισμοὺς εὐώδεις κακόσμων θαλάμων καὶ ὡς συνεμβαλλόμενον ἐμπλάστρων τινῶν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

Ὡς ῥητινώδη σώματα ἀναγράφομεν ἐνταῦθα καὶ τὴν γούτταν πέρκαν καὶ τὸ ἐλαστικὸν κόμμι, ἅτινα ἄμφω μεταχειρίζεται πολλάκις ἡ ἰατρικὴ καὶ ἡ φαρμακοτεχνία εἰς κατασκευὴν ἰαμάτων, μάλιστα χειρουργικῶν.

*Καὶ ἡ μὲν Gutta Percha εἶναι ἀπεξηραμμένος γαλακτώδης ὀπός, ἐκρέων ἐκ δένδρων τῶν νήσων τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν τοῦ Isonaldra Gutta Wight, Sapoteæ, φερόμενος εἰς ἀποξέσματα ἢ εἰς ὄγκους ὡς 40—60 λιτρῶν τὸ βάρος, πολλάκις ἀκαθάρτους ἐκ προσαναμίκτων θρυμμάτων φλοιοῦ καὶ ξύλων καὶ χοός, φαιολεύκους ἢ ἐρυθρωποὺς καὶ τὴν ὑφὴν φυλλώδεις. Ἐκ τῆς ἀκαθάρτου ταύτης καὶ ἀγοραίας ἐξάγεται ἡ κεκαθαρμένη, ἡ Gutta Percha depurata, μάζα λευκὴ ἢ κιτρινωπὴ ἐν τῷ λευκῷ, ἐν τῷ μεταξὺ ὑποκεχρωσμένη ἐρυθρῶς, εἰς ῥαβδία συνήθως παχέα περὶ τὰ 4 — 5 ὑποχιλιόμετρα· μικρὸν ἐλαστική, εὔκαμπτος, ἐν 65—70° μαλακυνομένη καὶ πλασσομένη, ἐν τῇ θερμότητι τοῦ ζέοντος ὕδατος τηκομένη, ἐν ὕδατι ἀδιάλυτος, ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι διαλυτὴ ἐν μέρει, ἐν δὲ αἰθερίοις ἐλαίοις, χλωροφορμίῳ καὶ θειούχῳ ἄνθρακι τελείως διαλυτή. Φυλασσέσθω ἐν ὕδατι.

Τὰς φυσικὰς ταύτας ἰδιότητας τῆς Gutta Percha, ὡς καὶ τὴν ἑτέραν, ὅτι δὲν φθείρεται ἐν τῷ ὕδατι, ἐποίησε χρησίμους ἡ χειρουργικὴ φαρμακοτεχνία, κατασκευάσασα πολλὰ χειρουργικὰ καὶ γυναικο-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λογικὰ ἐργαλεῖα καὶ μηχανήματα, οἷον καθετῆρας, πεσσούς, ἐπιδέσμους συνεκτικοὺς καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἔχουσιν ὅμως πάντα τὸ κακόν. ὅτι γίνονται εὐδιάρρηκτα, ὅταν ἐκτεθῶσι διὰ χρόνου εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ὀξυνίζουσιν, ἀναδίδοντα τότε τὴν ὀσμὴν μυρμηκικοῦ ὀξέος· διὸ καὶ ἀεὶ τηρήσθωσαν ὑπὸ τὸ ὕδωρ. Προσοχή, ὅταν μεταχειριζόμεθα καθετῆρας ἐκ Gutta Percha, διότι τε εὐκόλως ἀπορρήγνυνται καὶ διότι δυσκαμπτότεροι τῶν ἐλαστικῶν.

Εἰς ἐ π ι δ έ σ μ ο υ ς καταγμάτων μεταχειρίζονται αὐτήν, μαλακύνοντες πρῶτον ἐν ζέοντι ὕδατι, πλάσσοντες δ' ἔπειτα κατὰ τὴν σκοπουμένην ἰδέαν, καὶ δι' ἐπιχύσεως ψυχροῦ ὕδατος ἀποψύχοντες ταχέως.

Ὡ ς π ε ρ ι κ ά λ υ μ μ α ἀ δ ι ά β α τ ο ν πλάσσεται εἰς στρῶμα λεπτόν, ὅμοιον τοῖς κοινοῖς ἐμπλάστροις ἢ τῷ ἀντιρρευματικῷ χάρτῃ, καὶ περιτίθεται τόποις ἀλγοῦσιν ἐκ ῥεύματος, ἢ ἐπιθέμασιν ὑγροῖς εἰς παρεμπόδισιν τῆς ἐξατμίσεως τοῦ ἐν αὐτοῖς ὑγροῦ. Τοιαῦτα στρώματα ὑποβάλλονται καὶ κλινοστρωμναῖς εἰς ἀποκώλυσιν τῆς ὑγρότητος.

Διαλυθεῖσα ἐν χλωροφορμίῳ ὡς 1 : 10—15 ἀποτελεῖ ὑγρόν, ὅπερ ταχέως ἐξατμισθὲν καταλείπει, ὅπου ἐπεχρίσθη, στιβάδα ἐλαστικήν, συνεκτικωτέραν καὶ στερεωτέραν τῆς ἀπὸ τοῦ κολλωδίου, καὶ χρήσιμον εἰς περικάλυψιν ἐξωδηκότων ὀργάνων ὡς περίβλημα ἀδιαχώρητον, ἔτι δὲ καὶ εἰς συνένωσιν χειλέων τραυμάτων εὐθυτενῶν καὶ μικρῶν, ἢ ἐπικαυμάτων ἐπιπολαίων ἢ καὶ ἑλκῶν κιρσωδῶν, καὶ δὴ καὶ ἐκζεμάτων καὶ ἐκθυμάτων καὶ ψωριάσεων. Τὸ ὑγρὸν τοῦτο ἀπεκαλέσθη τ ρ α υ μ α τ ι κ ό ν, traumaticum. Χρῆσιν αὐτοῦ ἐποιήσαμεν συχνὴν ἐν τῷ Νοσοκομείῳ μετ' ὠφελείας, καὶ μάλιστα ἐφ' ἑλκῶν κιρσωδῶν.

*Τὸ δὲ ἐ λ α σ τ ι κ ὸ ν κ ό μ μ ι, Gummi elasticum s, Resina elastica, εἶναι καὶ τοῦτο γαλακτώδης ὀπὸς ἀπεξηραμμένος, ἐκρέων ἐκ διαφόρων φυτῶν τῶν τροπικῶν χωρῶν, ἀνηκόντων κατ' ἐξοχὴν τῇ οἰκογενείᾳ τῶν Euphorbiaceæ, οἷον τῆς Siphonia elastica L.· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς τῆς Castilloa elastica Cervant. (Artocarpeæ), τῆς Urceola elastica Boxl. (Apcyn.), καὶ ἄλλων.

Μάζα μελανωπὴ ἐν τῷ ὑποφαίῳ ἢ ὑπολεύκῳ ἢ ὑποκιτρίνῳ, ἐν ψυχρῷ ὕδατι καὶ ἐν οἰναπνεύματι ἀδιάλυτος, ἐν θερμῷ ὕδατι ὑπομαλακυνομένη καὶ ἐξοιδοῦσα μικρόν τι, ἐν χλωροφορμίῳ δὲ τελείως διαλυτή, οὗ ἐξατμισθέντος, ἀπομένει πάλιν ἔχουσα τὰς αὐτὰς φυσικὰς ἰδιότητας, οἵας πρωτοῦ· ἐν αἰθερίοις ἐλαίοις, καὶ θειούχῳ ἄνθρακι τελείως διαλυτή, ἀφ' ὧν ἐξατμισθέντων, ἀπομένει οὐσία ἰξώδης, οὐκ ἀποξηραινομένη τελείως.

Ἂν τὸ ἐλαστικὸν κόμμι διαποτισθῇ διὰ θείου, διατηρεῖ καὶ ἐν ταπεινῇ θερμοκρασίᾳ τήν, ἄλλως τότε ἐλαττουμένην, ἀρχέτυπον ἐλαστι-

κότητα, καὶ γίνεται ἧττον μαλακὸν ἐν θερμοκρασίᾳ ὑψηλοτέρᾳ τῆς συνήθους, ἐπιτηδειότερον δ' ἑπομένως εἰς κατασκευὴν καθετήρων κύστεως ἢ οἰσοφάγου, ἢ ὑποδοχέων οὔρων ἐλαστικῶν, ἢ ὑποστρωμάτων, διαστελλομένων διὰ τοῦ ἀέρος, ἢ ἐλαστικῶν ἐπιδέσμων, ἢ περικνημίδων, ἢ ζωνῶν, πολλῶν τε καὶ ἄλλων χειρουργικῶν μηχανημάτων, ἀποκαλούμενον τεθειωμένον, Cautchouc, Gummi elasticum vulcanisatum. Ἐκ τοιούτου κόμμεος γίνονται καὶ ταινίαι ἄλλαι ἄλλοτε τὸ πλάτος καὶ μῆκος, δι' ὧν περιδέονται τόποι τοῦ δέρματος νοσοῦντες χρονίως, οἷον ἐκζέματα, ἐκθύματα, πιτυριάσεις, πυρίκαυστα δευτεροβάθμια, εὐλογίαι ἐν ταῖς παλάμαις καὶ τοῖς πέλμασιν. Οἱ πεπονθότες τόποι περικαλυπτόμενοι ἢ περιδεόμενοι ὑπὸ τοιούτων ταινιῶν ἢ στρωμάτων (Toile caoutchouqué τοῦ Hardy) καλύπτονται, ὡς ἐκ τοῦ ἀδιαχωρήτου τοῦ περιβλήματος, ὑπὸ στρώματος ἱδρῶτος μὴ ἐξατμιζομένου, ὑφ' οὗ περικλύζεται καὶ μαλακύνεται ἡ ἐπιδερμίς, ἡ τυλώδης πολλάκις, ὑπ' αὐτὴν δ' ἀναγεννᾶται νέα καὶ ὑγιής. Τῆς ἀγωγῆς ταύτης τὴν ὠφέλειαν ἐμαρτύρησε καὶ ὁ Hebra.

Ἂν παραταθῇ ἡ διαπότισις τοῦ τακέντος ἐλαστικοῦ κόμμεος διὰ θείου, γίνεται ἡ μάζα στερροτέρα καὶ κερατοειδὴς (Ebonit), ἐπιτηδεία εἰς κατασκευὴν ἄλλων μηχανημάτων, οἷον ἔρκους ὀδόντων τεχνητοῦ ἢ πιλιδίων προασπιστικῶν τῶν ἠλκωμένων ἢ λίαν τρυφερῶν καὶ εὐαισθήτων θηλῶν τῶν μαστῶν.

Διάλυσις τοῦ ἐλαστικοῦ κόμμεος ἐν χλωροφορμίῳ ποιεῖ ὑγρόν, ἐπιτήδειον, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ κολλώδιον εἰς θεραπείαν δερματίτιδος καὶ ὅπου ἄλλοθι εἶναι ἐν χρήσει ἐκεῖνο. Ἐν τοιαύτῃ διαλύσει ἐμβρέχονται τεμάχια χάρτου ἀναποτικοῦ καὶ ἐπιπάσσονται δι' ἀλεύρου σινάπεος· οὕτω δὲ γίνονται οἱ σιναπισμοί, Charta sinapisata, οἱ κατὰ Rigollot, οἱ καταπλημμυροῦντες νῦν τὰ ἀπανταχοῦ φαρμακεῖα.

Σημειωτέον, ὅτι καταπότια περιβεβλημένα διὰ κόμμεος ἐλαστικοῦ διαχωροῦσιν ἄπεπτα.

Βῶλοι ἐλαστικοῦ κόμμεος κοῖλοι ἐπιβάλλονται ἐφ' ἡλων τῶν ποδῶν, οὕτω δὲ οὐ μόνον ἡ πίεσις ἐκ τῶν πέριξ κωλύεται ἢ κολάζεται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ κοιλώματι συναγομένου ἱδρῶτος διαποτίζεται ὁ ἧλος καὶ μαλακυνθεὶς καθαιρεῖται εὐκόλως καὶ ἀλύπως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ

ΔΙΕΓΕΡΤΙΚΑ ΑΙΘΕΡΙΟ-ΕΛΑΙΩΔΗ.

EXCITANTIA AETHEREO-OLEOSA S. AROMATICA.

Ἔχουσι ταῦτα ὡς χημικὸν στοιχεῖον ὑπέροχον τῇ δυνάμει αἰθέριον ἔλαιον, ἄλλοτ' ἄλλο κατὰ τὰ φυτά, ὅθεν πορίζονται τὰ φάρμακα ταῦτα, καὶ συνδεδυασμένον μετὰ δευτερευόντων ἄλλων στοιχείων, ὑφ'ὧν ἐπὶ ποσὸν τροποποιεῖται καὶ συσκευάζεται ἡ ἐπὶ τῶν ὑγιῶν ἐνέργεια καὶ ἐξυγιαστικὴ δύναμις. Μέρος τῶν φαρμάκων, τῶν ἐνεχόντων αἰθέριον ἔλαιον συνεταξαμεν τοῖς τονωτικοῖς, διότι τὸ τονωτικὸν στοιχεῖον, τὸ πικρόν, ἦν ἐν ἐκείνοις τὸ κυρίως θεμελιοῦν τὴν δρᾶσιν, ἐνῷ τὸ αἰθεριῶδες στοιχεῖον ἐσχημάτιζε τὴν τόνωσιν ἐπὶ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων καὶ τοῦ σώματος ὅλου τοιάνδε ἢ τοιάνδε· ἀπαραλλάκτως κἀνταῦθα τὰ οἷα δήποτε δευτερεύοντα στοιχεῖα εἴτε δριμέα, εἴτε πικρά, εἴτε βλεννώδη κτλ., δίδουσι τῷ τὴν διέγερσιν φέροντι αἰθερίῳ ἐλαίῳ φοράν τινα ἢ σχέσιν πρὸς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ὀργανικὸν σύστημα, καὶ ἐντείνουσι κατ' ἐξοχὴν μίαν τινὰ τῶν τοῦ σώματος λειτουργιῶν ἢ δυνάμεων.

Πάντα τὰ ἄνω φάρμακα, ταχέως ἀναπινόμενα ἐκ τῶν τόπων τῆς προσβολῆς καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ βλεννογόνου τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, διεγείρουσιν ἀγγεῖα καὶ νεῦρα εἰς συντονωτέραν ζωὴν ἔν τε τῷ τόπῳ τῆς προσβολῆς, ἤτοι ἐπὶ δέρματος καὶ βλεννογόνων ὑμένων, καὶ ἐν τῷ σώματι καθ' ὅλου· ταχύνουσι δηλαδὴ τὴν κυκλοφορίαν, θερμαίνουσι τὸ σῶμα, φέρουσι τὸ αἷμα ἐπὶ πνεύμονας καὶ κεφαλήν, παροξύνουσι τὰ αἰσθητήρια, ἐξάπτουσι τὴν φαντασίαν, καὶ αὐξάνοντα τὴν πίεσιν τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἐσφριγηκότων ἀγγείων, παρακινοῦσι πολλὰς τῶν φυσιολογικῶν διακρίσεων. Μετὰ τὴν διέγερσιν ταύτην ἐπέρχεται κάματος, νάρκη καὶ χαύνωσις καὶ μάλιστα, ὅταν ἐκδιαπνευσθῇ τὸ αἰθεριῶδες στοιχεῖον ἐκ δέρματος καὶ πνευμόνων καὶ νεφρῶν· ἀνατομικῶς δὲ μεθερμηνευόμενος ὁ κάματος οὗτος δηλοῖ, ὅτι ἡ δύναμις τοῦ ῥαχίτου εἰς τὸ παράγειν κινήσεις κατ' ἀνάκλασιν, ἐνταθεῖσα τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἐνεργείας, ἐξησθένησεν ἔπειτα, ἐξαντληθεῖσα. Ἂν δέ, παρατεθείσης τῆς χρήσεως, ἐρεθισθῇ σφόδρα ἡ κυκλοφορία καὶ τὰ νεῦρα, γεννᾶται πύρεξις τελεία, ὑπεραιμία δὲ ἢ καὶ φλεγμονὴ(;)ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μετὰ τῶν παρεπομένων αὐταῖς· ταύτῃ δὲ πάλιν παρακολουθεῖ μείζων καὶ βαθυτέρα ἐξάντλησις, οἷον νωθρότης ἢ ἀδυναμία τῆς κυκλοφορίας, ἀναισθησία, ἀκινησία, ψύξις τοῦ σώματος, ἀραίωσις τῆς ἀναπνοῆς μέχρι παραλύσεως, οἷα δηλαδὴ ἐσημειώσαμεν καὶ μετὰ μέθην ἐξ οἰνο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βεροίας

πνεύματος, καὶ ἃ ἐξηγοῦνται ὑπό τινων καὶ ὡς ἐκ τῆς ἄγαν πιέσεως τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀγγείων τῶν νεύρων, εἶτ' οὖν κατα πιέσεως αὐτῶν.

Πως συνίσταται ἡ διέγερσις αὕτη ἐκ τοῦ αἰθεριώδους στοιχείου, ἄδηλον. Ὡς αἰθέριον ἔλαιον εὐκόλως ὀξειδούμενον ἐν τῷ σώματι εἰς ῥητίνην ἢ καταφλεγόμενον κατὰ τὴν λειβίγειον θεωρίαν ὡς τὸ οἰνόπνευμα, παράγει πλεονασμὸν θερμότητος ἐν τῷ σώματε, καὶ αὐξάνει ἴσως τὸ κεφάλαιον τῶν ζωτικῶν δυνάμεων ἐπὶ ποσόν· ἀλλὰ καὶ πόσον εἶναι τὸ αἰθέριον τοῦτο ἔλαιον, τὸ ἐν τῇ φαρμακευτικῇ δόσει, ὥστε νὰ θελήσωμεν ἐκ τῆς ταχείας αὐτοῦ ἐν τῷ σώματι ὀξειδώσεως ἢ καταφλέξεως νὰ παραγάγωμεν τὴν διεγετικὴν δύναμιν διὰ θεωρίας χημικῆς! Ὑποληπτέον λοιπόν, τό γε νῦν ἔχον, ὅτι ἐνεργοῦσι δυναμικῶς καὶ κατ' ἀντίστροφον λόγον τῶν ναρκωτικῶν ἐπὶ τῶν τροφικῶν τῶν ἀγγείων καὶ τῶν τὴν καρδίαν κινούντων, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν νεύρων. Ἴσως δὲ σφάλλει τις, ἂν τῶν πλείστων διεγερτικῶν τὴν ἐπὶ τῶν καθ' ὅλου νεύρων δρᾶσιν ὑπολάβῃ ὡς προαγομένην κατὰ συμπάθειαν ἐκ τῆς ἄγαν ἐρεθίσεως τοῦ συμπαθητικοῦ, ἤτοι ὡς ἔμμεσον, ὡς κυρίαν δὲ καὶ πρωτότυπον θεωρήσῃ τὴν διέγερσιν τοῦ τῶν ἀγγείων κινητικοῦ, ὃ καὶ τοῦτο ὅμως πάλιν συνάπτεται τῷ συμπαθητικῷ. Δὲν μακρηγοροῦμεν ἐπὶ πλέον, ἵνα μὴ ἐμπέσωμεν αὖθις εἰς ἀορίστους λόγους καὶ ἐπαναλήψεις· διὸ καὶ μεταβαίνομεν εἰς τὰ καθ'ἕκαστον, τοῦτο τελευταῖον εἰπόντες, ὅτι τὰς ὑποδιαιρέσεις τοῦ τμήματος τούτου τῶν διεγερτικῶν ἄλλως ἄλλοι ἐσχημάτισαν, οἱ μὲν κατὰ τὸ σύμπλεγμα τῶν χημικῶν στοιχείων, οἱ δὲ κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον μόριον τῆς ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματικῆς ἐνεργείας· ἡμεῖς δὲ ὑπεστρώσαμεν τῇ διαιρέσει ἀμφοτέρας τὰς βάσεις.

α) Αἰθεριο-ἐλαιώδη καθαρά.

Aethereo-oleosa pura.

Καφουρά. Camphora.

Προέρχεται ἐκ τῆς Camphora officinarum Nees. Laurus Camphora L., Laurineae, δένδρου εὐμεγέθους τῆς Σινικῆς καὶ Ἰαπωνίας.

Τὸ δένδρον, ἐνέχον ἐν ἅπασι τοῖς μορίοις ὀπὸν καφουροῦχον, ἤτοι κατ' ἀρχὰς τερεβινθαίνιον, ὅπερ ἀναμυζῆσαν ὀξυγόνον μετατρέπεται εἰς καφουράν, ἐν δὲ τοῖς κοιλώμασι τοῦ ξύλου ἐνέχον καὶ κρυσταλλώδη ταύτην, κατακόπτεται εἰς μικρὰ καὶ ἐντεθὲν ἐν λέβητι σιδηρῷ, ἐπιστομισθέντι δι' ἄλλου λέβητος ἀνεστραμμένου, βράζεται ἐν πολλῷ ὕδατι, ἡ δὲ καφουρὰ ἀερουμένη προσκρυσταλλοῦται κατὰ τὸν θόλον τοῦ πω-

Ελληνική Κεντρική Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Βέροιας

μάσματος, τοῦ ἔσωθεν δι' ἀχύρων ἐπενδεδυμένου. Περιαιρεθεῖσα ἐκεῖθεν ἐντίθεται εἰς κάδους διατρήτους, ὅθεν ἀποσταλάζει τὸ προσαναμίκτον ἐμπυρευματικὸν ἔλαιον· οὕτω δὲ φέρεται εἰς τὰς ἀγορὰς Ἀγγλίας καὶ Ὁλλανδίας καὶ ἀποκαθαίρεται, ἀναμιγεῖσα μετὰ καυστικῆς ἀσβέστου καὶ ἄνθρακος ἢ ἄμμου, διὰ δευτέρας ἀερώσεως, ὅτε ἀπαλλάσσεται ὅλου τοῦ ἐμπυρευματικοῦ ἐλαίου καὶ πάσης ἀκαθαρσίας.

Αὕτη τοίνυν ἡ πρὸς ἰατρικὴν χρῆσιν ἐπιτήδειος καφουρά, ἡ κεκαθαρμένη, Camphora depurata, φέρεται εἰς ὄγκους ἢ πλακούντια ἡμισφαιρικά, λευκά, κρυσταλλώδη, λιπαρὰ τὴν ἁφήν, ἔνθεν μὲν ἐπίκυρτα, ἔνθεν δὲ ὑπόκοιλα, ἐν τῷ μέσῳ ὀπὴν φέροντα, εὔθραυστα μὲν καὶ στίλβοντα καὶ γωνιώδη ἢ ἀνώμαλα τὴν θραῦσιν, δύστριπτα δέ, τὴν ὀσμὴν ἀρωματικὰ λίαν καὶ αἰθεριώδη καὶ διαπεραστικά, τὴν γεῦσιν δ' ὑποπίκρως ἀρωματικὰ καὶ ψύχοντα. Ἐν συνήθει θερμοκρασίᾳ ἐκπέμπει ἡ καφουρὰ διηνεκεῖς ἐξατμίσεις· διὸ καὶ ψήγματα αὐτῆς λεπτά, ἐντεθέντα εἰς ὕδωρ, στρέφονται περὶ ἑαυτά. Ἐν 175° Ε. τήκεται, ἐν 205° Ε. ζέει, ἐν ὑψηλοτέρᾳ δὲ ἀναφλέγεται καὶ καίεται διὰ φλογὸς λαμπρᾶς καὶ λιγνυώδου,, ἐκ δὲ τῶν ἀτμῶν κρυσταλλοῦται εἰς ὀκτάεδρα ἢ ἐξάπλευρα, φυλλώδη, σφόδρα θλῶντα τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτός, 0,985. Ε. Β. ἐν θερμ· 10—12°, ἧς κάτωθεν συμπυκνοῦται καὶ προσκτᾶται τὸ Ε. Β. τοῦ ὕδατος. Ἐν ὕδατι διαλύεται δυσκόλως (1:1000 ψυχροῦ), ἐν οἰνοπνεύματι εὐκολώτερον (1:516), ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν αἰθέρι καὶ ἐλαίοις λιπαροῖς τε καὶ αἰθερίοιν καὶ ἐν πυκνῷ ὀξικῷ ὀξεῖ. Ἐπιβραχεῖσα δι' οἰνοπνεύματος, αἰθέρος καὶ χλωροφορμίου, γίνεται ἐπιτηδεία εἰς λειοτρίβησιν. Σύγκειται ἐκ $C^{10}H^{16}O$ καὶ εἶναι αἰθέριον ἔλαιον ἐκ τῶν καφουροειδῶν, ἐνεχόμενον καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλων φυτῶν αἰθερίοις ἐλαίοις καὶ μάλιστα τῶν ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν χειλανθῶν, ὧν ὅμως ἡ καφουρὰ στρέφει τὸ πεπολωμένον φῶς πρὸς ἀριστεράν, ἐν ᾧ ἡ γνησία πρὸς δεξιάν. Συναποσταχθεῖσα πολλάκις μετὰ νιτρικοῦ ὀξέος μετασχηματίζεται εἰς καφουρικὸν $=C^{10}H^{16}O^2$, καὶ εἰς καφουρονικὸν ὀξὺ $= C^9H^2O^5$, μετὰ οἰνοπνευμοτώδους διαλύσεως τοῦ καυστικοῦ κάλεως συνθερμανθεῖσα παράγει ὁμοίως καφουρικὸν ὀξύ, καὶ μετὰ καυστικῶν ἀλκαλίων ἐν κλειστοῖς ἀγγείοις μέχρι 400° διαπυρωθεῖσα παρέχει τὸ καφουρελαϊκὸν ὀξὺ $=C^{10}H^{18}O^2$. Μετὰ δὲ τοῦ βρωμίου καὶ ἰωδίου συντίθεται ἀμέσως εἰς βρωμιοῦχον καὶ ἰωδιοῦχον καφουράν, ὧν ἡ πρώτη προϋτάθη καὶ ὡς φάρμακον κατὰ τῆς τρομώδους παραφροσύνης τῶν μεθύσων.

Πλὴν τῆς γνησίας καφουρᾶς φέρεται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ νόθος τις ἄλλη καὶ τεχνητή, γινομένη, ἂν ἐπ' ἐλαίου νάρδου ἢ ἐλελισφάκου ἢ τερεβινθίνου ἐπιχυθῇ καὶ διὰ χρόνου ἐπιδράσῃ νιτρικὸν ὀξύ

καὶ οἰνόπνευμα. Διὰ τῆς τεχνητῆς δ ο λ ί ζ ε τ α ι καὶ ἡ γνησία· ἀλλ' ὁ δόλος ἐλέγχεται, ἂν εἰς διάλυσιν καφουρᾶς προσθῶμεν καυστικὴν ἀμμωνίαν, ἥτις, εἰ μὲν εἰλικρινὲς τὸ φάρμακον, ποιεῖ κατακρήμνισμα ὀλίγον καὶ τοῦτο ἀφανιζόμενον, ὅταν τὸ μίγμα ἀναταραχθῇ· εἰ δὲ τὸ κατακρήμνισμα πολὺ καὶ λευκὸν καὶ ὀγκηρόν, μηδὲ ἀφανίζηται, ὅταν ἀναταραχθῇ τὸ μίγμα, πάρεστι δόλος. Θές, καὶ ὅτι ἡ γνησία καφουρὰ ἐξαεροῦται τελείως, ὅταν θερμανθῇ, καὶ χωρὶς νὰ μελανῶται.

Φυλασσέσθω ἐν ἀγγείοις στεναγῶς κεκλεισμένοις.

Πρὸς τῇ καφουρᾷ, τῇ ἐκ τῶν δαφνοειδῶν, φέρεται καὶ ἄλλη τις, ἡ ἐ κ τ ῆ ς ν ή σ ο υ Β ο ρ ν έ ο υ, προερχομένη ἐκ τοῦ δένδρου Dryobalanops Camphora Colebr. ἐκ τῶν Δ ι π τ ε ρ ο κ α ρ π ε ί ω ν, καὶ συλλεγομένη ἐκ τῶν κοιλωμάτων τῶν περὶ τὴν ἐντεριώνην τοῦ δένδρου, οὗ διατρυπανιζομένου ἐκβλύζει ὡς βάλσαμον ὑπέρυθρον, ὑπόπαχυ καὶ ἰξῶδες, ἀποξηραινόμενον ἐν τῷ ἀέρι. Σύγκειται δὲ ἡ βορνεοκαφουρά, $C^{10}H^{18}O$, ἐκ τραπεζίων κρυσταλλικῶν λευκῶν καὶ ἡμιαφανῶν, ἔχει γεῦσιν ὁμοίαν τῇ τῆς κοινῆς καφουρᾶς, ὀσμὴν δὲ μικρόν τι εὐαρεστοτέραν καὶ διαστέλλεται τῆς κοινῆς διὰ τῆς καλλιτέρας κρυσταλλώσεως, τῆς μείζονος στερρότητος καὶ τῆς μείζονος δυσκολίας περὶ τὸ τήκεσθαι (198° Ε.) καὶ ἐξατμίζεσθαι (212°). Εἶναι ἄλλως τε τιμιωτέρα καὶ δὲν φέρεται εἰς τὸ ἐμπόριον· ὥστε ἀδύνατος ἡ δι' αὐτῆς νόθευσις τῆς γνησίας.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν. Ἡ καφουρά, ἡ κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀμυδινοῦ Ἀετίου, ἰατροῦ ἀκμάσαντος κατὰ τὸ 540 μ. Χ. ἐν Βυζαντίῳ, μνημονευομένη, ἡ κ α π ο υ ρ ὰ τῶν Σινῶν, ἡ κ ά μ φ ο υ ρ α τῶν Ἀράβων, ἐπὶ τοῦ δ έ ρ μ α τ ο ς τεθεῖσα ἐρεθίζει, καθάπερ τὰ αἰθέρια ἔλαια, εἰς ὑπεραιμίαν καὶ θάλπος καὶ ἐλαφροτάτην ἐξίδρωσιν, ἂν μάλιστα ἀποκωλυθῇ ἡ ἐξάτμισις· εἰ δὲ μή, γεννᾶται τὸ αἴσθημα ψύχους ἐλαφροῦ. Ἐπὶ δέρματος γυμνοῦ τῆς ἐπιδερμίδος φέρει καῦσον, κνησμόν, πόνον δριμύν, καὶ ἐξέλκωσιν. Ἂν ὑπὸ τὸ δέρμα ἐγχυθῇ, ἀλγεῖ καὶ ἐρυθραίνεται ὁ τόπος τῆς ἐνέσεως. Ἀνασπασθεῖσα εἰς τὴν ῥῖνα ἢ ὀσφρανθεῖσα, ἀναδίδει ὀσμὴν ἀρωματικὴν οὐχὶ δυσάρεστον καὶ φέρει ὑπεραιμίαν.

Μ α σ σ η θ ε ῖ σ α παράγει ἐν τῷ στόματι κατ' ἀρχὰς γεῦσιν καυστικὴν καὶ ὑπόπικρον, εἶτα ψύχει, διερχομένου τοῦ ἀέρος, ὡς ὁ ἡδύοσμος· ἂν διακρατηθῇ ἐν τῷ στόματι ὡς $^1/_2$ ὥρ., θερμαίνει λίαν καὶ φλογίζει τὸν βλεννογόνον, καὶ φέρει πλήμμυραν βλέννης καὶ σιέλου, κατ' ἀνάκλασιν ἀπ' ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων τῶν σιελοποιῶν ἀδένων. Κ α τ α π ο θ ε ῖ σ α κατὰ σιτ. 1—5 ἐρεθίζει γαργαρεῶνά τε καὶ στόμαχον, φέρει θάλπος προκάρδιον, βαθμηδὸν ἐξαπλούμενον ἐφ' ὅλην τὴν κοι-

λίαν καὶ τὸ σῶμα, ἔτι δὲ χάσμας, ἐρυγὰς καφουρώδεις καὶ βορβορυγμοὺς διὰ τὴν ἐξαέρωσιν δηλονότι τοῦ αἰθερίου ἐλαίου· ἐντείνει δὲ καὶ τὴν περιστολὴν τῶν ἐντέρων καὶ ἐκδιώκει φύσας. Εὐαίσθητοι ἄνθρωποι πάσχουσιν ἤδη καὶ ἀπὸ μικρῶν δόσεων ναυτίαν καὶ ἔμετον, διάρροιαν σπανίως. Βεβαιότερον ταράσσεται ἡ γαστὴρ ἐκ 10—20—30 σιτ. καφουρᾶς, καὶ ἔτι πλεῖον ἐκ δραχ. 1—2, ὅτε βέβαια ἐπέρχονται καὶ ἔμετος καὶ διάρροια μετὰ βορβορυγμῶν καὶ πόνων καὶ τοῦ αἰσθήματος ψύξεως ἐν τῇ κοιλίᾳ. Ταράσσεται δὲ ἡ γαστήρ, διότι ὑπεραιμεῖ ὁ βλεννογόνος στομάχου καὶ ἐντέρων, καὶ μάλιστα εἰ ἔτυχεν ἡ καφουρὰ εἰλημμένη εἰς κόνιν ἀδρομερῆ, ἢ εἰς βώλους, ἐνῷ, ἂν ληφθῇ εἰς διάλυσιν, διὰ τὸ εὐαπορρόφητον ἢ τὸ εὐέξωστον ἀπὸ ἐρυγῶν, μικρὸν πάνυ ὑπεραιμεῖ ὁ στόμαχος, ἢ καὶ οὐδαμῶς.

Ἀλλ' ἐπισημότατα εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς καφουρᾶς, ὅ τ α ν ἀ ν α π ο θ ῇ. Ἀναπίνεται δὲ ἀπό τε παρατεταμένων εἰςπνοῶν καὶ διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ δέρματος ἀνατριβῆς καὶ ἐντριβῆς, καὶ ἐκ τῆς ἐπιφανείας ἑλκῶν, τάχιστα δὲ ἐκ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος.

Ληφθεῖσα ἡ καφουρὰ κατὰ σιτ. 2—6 καὶ ἀ ν α μ υ ζ η θ ε ῖ σ α φέρει κατὰ πρῶτον ὠσεὶ μέθην τινὰ ἐλαφράν. Τὸ πνεῦμα διεγείρεται καὶ ῥεμβάζει περὶ ἐνδάλματα ὡς τὰ πολλὰ εὔθυμα, γελαστικὰ ἢ θρησκευτικά, ἐπάλληλα· αἱ κινήσεις τοῦ σώματος γίνονται ζωηρότεραι καὶ ταχύτεραι· ἡ θερμοκρασία ἀνυψοῦται μικρόν, ἡ διάτασις τῶν ἀρτηριῶν αὐξάνεται. Σφυγμοὶ σκληρότεροι καὶ πληρέστεροι. Δέρμα ἐνικμότερον, ἔστιν ὅτε καὶ ὑπὸ ἀφθόνου ἱδρῶτος κεκαλυμμένον· ἄλλοτε πάλιν ἁπλῶς μόνον θερμαίνεται. Οὖρα πλείονα καὶ μᾶλλον κεκορεσμένα. Ἂν ληφθῇ κατὰ σιτ. 5—10—20 ἤτοι κατὰ 40-60 σιτ. δι' ἡμέρας, φέρει πυρετόν, ποιεῖ τοὺς σφυγμοὺς σ κ λ η ρ ο τ έ ρ ο υ ς καὶ π λ η ρ ε σ τ έ ρ ο υ ς, ὡς εἰ ἐστενοχωρεῖτο τὸ αἷμα ἐν τοῖς ἀγγείοις, τὸ πρόσωπον γίνεται ἐρυθρόν, οἱ ὀφθαλμοὶ στίλβουσι καὶ ἐξαγριοῦνται, αἱ καρωτίδες σφύζουσι γοργῶς, ἡ κεφαλὴ ἀλγεῖ καὶ βαρύνεται· τὰ ὦτα βομβοῦσιν· ἡ ὅρασις θολοῦται· τὰ ἄκρα τρέμουσι· βία δέ τις καὶ ἀστάθεια τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν λόγων παρατηρεῖται· τελευταῖον δ' ἐπέρχεται μέθη μέχρι παραφροσύνης, παρ' ἀνθρώποις ἐπιρρεπέσιν εἰς ὑπεραιμίας ἐγκεφαλικὰς ἐκτρεπομένη εἰς βιαίας καὶ ὀρχηστικὰς κινήσεις. Ὅτι δὲ τὸ αἷμα συνάγεται πρὸς τὴν κεφαλήν, προσμαρτυροῦσι καὶ αἱ πολλάκις τότε συμβαίνουσαι ἐπιστάξεις. Τῷ ἐρεθισμῷ τῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν νεύρων, ἔχοντι πολλὴν τὴν ἀναλογίαν πρὸς τὸν ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ τῶν αἰθερίων ἐλαίων, ἐξαντληθέντι, παρέπεται νάρκη καὶ ἐξασθένησις, οἷον ὠχρότης προσώπου, ἀραίωσις καὶ σμικρότης σφυγμῶν καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πολλὴ τοῦ σώματος κόπωσις καὶ ἀτονία καὶ εἰς ὕπνον καταφορά, μεθ' ἃ ἀνακύπτει ὁ ἄνθρωπος, κατακαλυπτόμενος ὑφ' ἱδρώτων.

Ἐκ δρ. 1—2—3 γεννῶνται ἀθρόα καὶ ἐν βραχεῖ τὰ φαινόμενα τῆς ὑπεραιμίας, τῆς καταπιέσεως καὶ τῆς παραλύσεως τοῦ ἐγκεφάλου· φαίνεται τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι μέλλει νὰ διαρραγῇ τὸ κρανίον· ὠχριᾷ τὸ πρόσωπον· ῥιγεῖ διηνεκῶς καὶ ψύχεται τὸ σῶμα· ἐκλύεται τὰς δυνάμεις καὶ ἀναισθητεῖ ὁ φαρμακευθεὶς καὶ καταφέρεται εἰς κῶμα ἢ παραπαίει· οἱ σφυγμοὶ ἀραιοῦνται καὶ ἐξασθενοῦσιν, ἢ γίνονται σφόδρα ταχεῖς· ἡ ἀναπνοὴ καθίσταται κοπιώδης καὶ ῥέγχουσα· σπασμοὶ δὲ πολλάκις ἐκρήγνυνται ἐπιληψιοειδεῖς, ἐν οἷς ὁ θάνατος ἔστιν ὅτε, ὁ ἐκ παραλύσεως τῶν νεύρων καὶ ἀσφυξίας ἢ ἀποπληξίας, κατακλείει τὴν ταραχώδη ταύτην σκηνήν. Ἂν διαφύγῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐξεγείρεται ἐκ τοῦ κωματώδους ὕπνου βαρέως κεφαλαλγῶν, πυρέσσων, ναυτιῶν ἢ ἐμῶν, δυσπεπτῶν ἐκ καταῤῥου τοῦ στομάχου καὶ εἰς ἄκρον ἀδύνατος· 2—5 γράμματα κμφουρᾶς ἀρκοῦσιν, ἵνα παραγάγωσι βαθεῖαν συντάραξιν τοῦ ἀνθρώπου, καί τοι οὔπω θανατώδη. Ἡ ἀνάῤῥωσις ἀπὸ τῆς βαρείας δράσεως ὁτὲ μὲν συμβαίνει ταχεῖα, ὁτὲ δὲ παρέλκεται εἰς ἡμέρας πολλάς. Κατὰ τὴν νεκροτομὴν εὑρίσκονται μήνιγγες μὲν καὶ ἐγκέφαλος ἐνειμένα μέχρις αἱμορραγίας τριχοειδοῦς, πνεύμονες δὲ ὑπεραιμοῦντες ὡς ἐπὶ ἀσφυξίας, οὐροποιητικὰ δὲ καὶ γεννητικὰ ὄργανα ἐγκεχυμένα, αἷμα δὲ βαθυπόρφυρον, ῥοῶδες καὶ ἀτελῶς πεπηγός.

Ἀντίδοτα κατὰ τῆς ὀξείας δηλητηριάσεως εἶναι ἐξέμεσις τοῦ φαρμάκου ἢ καὶ διὰ μηχανικῶν τρόπων (γαστραντλίας) ἐκβολή, κλύσματα δι' ὄξους ἐν τῷ τῆς διεγέρσεως σταδίῳ· διεγερτικά, οἷον καφὲς καὶ ἀμμωνία, πάγος ἐπὶ κεφαλῆς, καυστικοὶ συναπισμοὶ ἐπὶ τῶν ἄκρων, καὶ νίτρον ἔσω ὡς ψυκτικὸν καὶ καταστολτικὸν τῆς κυκλοφορίας. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ θεραπείας ἀφεθεὶς ὁ ἄνθρωπος — ἂν μὴ ἐν 12 ὥραις ἐπέλθῃ ὁ θάνατος εἴτε διὰ σπασμῶν εἴτε δι' ἐξάντλησιν μετὰ τοὺς σπασμοὺς — ἀναῤῥώνυται αὐτομάτως καὶ εἴτε τελείως καὶ ἐν βραχεῖ, εἴτε παραμένει κατάῤῥους ὀξὺς τοῦ στομάχου καὶ κεφαλαλγία σφοδρά, ἀφ' ὧν κατὰ μικρὸν καὶ μεθ' ἡμέρας πολλὰς ἀπαλλάσσεται ὁλοσχερῶς.

Ὅτι μὲν ἡ καφουρὰ ἀναπίνεται καὶ ταχέως μάλιστα, ὡς πάντα τὰ αἰθέρια, ἀπό τε δέρματος καὶ βλεννοϋμένων, εἴπομεν ἀνωτέρω· μαρτυρεῖται δὲ τὸ ταχὺ τῆς ἀναπόσεως ἐκ τῆς ταχύτητος τῆς καθολικῆς ἐνεργείας. Πῶς ὅμως ἐγκυκλοφορεῖται ἐν τῷ αἵματι, εἶναι εἰσέτι ἀνεξιχνίαστον. Λέγεται μέν, ὅτι ἐγκυκλοφορεῖται ἀναλλοίωτος, καὶ ὅτι ἀναλλοίωτος ἐκκρίνεται ἐκ δέρματος καὶ πνευμόνων· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ὑπὲρ πᾶσαν ἀντίῤῥησιν μεμαρτυρημένον. Οὔτε ἐν τῷ

ἱδρῶτι ἀνεκαλύφθη οὔτ' ἐν τῇ βλέννῃ τῶν πνευμόνων, οὔτ' ἐν τῷ ἐκπνεομένῳ ἀέρι· ἀλλ' οὔτ' ἐν τοῖς οὔροις, οὔτ' ἐν αὐτοῖς τοῖς διαχωρήμασιν ἠδυνήθη ὁ Bucheim νὰ ἀνακαλύψῃ καφουράν· καὶ φαίνεται ἄρα, ὅτι ἐν τῷ αἵματι, ἀφοῦ διαπράξῃ ὅ,τι ἂν ἐπ' αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τῶν νεύρων, ἀποσυντίθεται ἢ κατακαίεται, ἅτε καὶ αὐτὴ οὖσα ὑδατάνθραξ αἰθεριώδης.

Ἐγκυκλοφορουμένη ἐν τῷ αἵματι ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς κ υ κ λ ο φ ο ρ ί α ς ἀπὸ μὲν ὀλίγου ποσοῦ ὡς διεγερτικόν, ἀπὸ μείζονος δὲ (10—20—30 σιτ. δι' ἡμέρας) κατασταλτικῶς, ἤτοι ποιεῖ τοὺς σφυγμοὺς βραδεῖς καὶ μικροὺς καὶ συνεσταλμένους. Κατὰ πόσον αὐξομειοῦται ἡ π ί ε σ ι ς τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀγγείων, δὲν εἶναι σαφέστερον ὡρισμένον· ἀλλὰ πολὺ πιθανόν, ὅτι ἀπὸ διεγέρσεως τῶν κυκλοφορικῶν κέντρων ἡ πίεσις ἐντείνεται, ἀπὸ καταστολῆς ἐλαττοῦται.

Ἡ θ ε ρ μ ο κ ρ α σ ί α τοῦ σώματος τῶν ὑγιῶν καὶ τῶν νοσούντων ἀπὸ γενναίας δόσεως καφουρᾶς (ἄνω τῶν 20 σιτ.) ἐλαττοῦται σταθερῶς, ἔν τε τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ σώματος καὶ ἐν τῷ βάθει. Καθ' ἃ παρετήρησεν ὁ Pirogoff παρ' ἐρυσιπέλατι σφόδρα πυρετικῷ ἡ θερμασία κατέπεσεν ἐπισήμως. Ἡ πτῶσις δ' αὕτη καταδηλος γίνεται μάλιστα ἐπὶ ζώων πυρεσσόντων τε σφόδρα καὶ ὑγιῶν· οὕτως ὁ Binz ἐνέχυσεν ἰχῶρα εἰς τὸ σῶμα κονίκλων, καὶ εἶδεν, ὅτι ἐπὶ τῇ καφουρᾷ οὐδεὶς πυρετὸς ἐγεννᾶτο, ἢ παρὼν ἐταπεινοῦτο κατὰ 2—3° Ε. Εὐαίσθητος δεικνύεται μάλιστα ἡ γαλῆ πρὸς τὴν καφουράν. Ἐνῷ παρὰ κυσὶν ἀπὸ 2 γραμ., μετὰ 6 ὥρας κατέπεσεν ἡ θερμοκρασία μόλις κατὰ 0,8° Ε, παρὰ ταῖς γαλαῖς ἀφ' ἑνὸς γράμ. ἐν ὥραις 5 κατέπεσε κατὰ 3,4° Ε.

Ἡ ἀ ν α π ν ο ή φαίνεται ῥυθμιζομένη πρὸς τὰς αὐξομειώσεις τῆς κυκλοφορίας· ὅταν ἀπ' ὀλίγου ποσοῦ ἡ κυκλοφορία ταχυνθῇ, φαίνεται καὶ ἡ ἀναπνοὴ ταχυνομένη· ἀλλ' ὕστερον, ὅταν ἐπέλθῃ ἡ ἀραίωσις τῶν σφυγμῶν, ἀραιοῦνται καὶ αἱ ἀναπνοαί. Αἱ αὐξομειώσεις αὗται τῆς ἀναπνοῆς παρατηροῦνται μάλιστα σαφεῖς ἐπὶ ζώων. Ὅταν πολλὴ δράσῃ ἐπὶ τῶν ζώων ἡ καφουρά, εἴτε ἀπὸ παρατεταμένης καὶ ῥαγδαίας εἰσπνοῆς τῶν ἐξαερωμάτων, εἴτε ἐξ ὑποδορίων ἐνέσεων, βραδύνεται ἡ ἀναπνοὴ ἐπὶ τὸ δυσπνοϊκώτερον· ἂν ἐκραγῶσι σπασμοί, ἐπέρχεται δύσπνοια ἐστινότε καὶ ἄπνοια. Ἀνεκραγῶσι σπασμοὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, γεννᾶται στενοχωρία φοβερὰ ὡς ἀπ' ἄγξεως, οἷα περ καὶ ἐπὶ σπασμῶν ἐκ στρυχνίνης· παυσαμένων δὲ τῶν σπασμῶν, ἐπέρχεται ταχύπνοια εἰς ἐκδίωξιν τοῦ συσσωρευθέντος ἐν τῷ αἵματι ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ὅταν κῶμα ἐπιφανῇ, αἱ ἀναπνοαὶ γίνονται ἐπιπόλαιοι.

Ἐπισημοτάτη εἶναι ἡ δρᾶσις τῆς καφουρᾶς ἐπὶ τοῦ ἐγκεγαλονωτιαίου ἄξωνος τῶν νεύρων. Ὅτι μὲν διεγείρεται ὁ ἐγκέφαλος ὡς ἀπὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μέθης ἐξ οἰνοπνευμάτων, δῆλον δήπου ἐκ τῆς διεγέρσεως τῶν αἰσθητηρίων κατὰ τὰ προαναγεγραμμένα· ἀλλὰ καὶ ὁ ῥαχίτης διεγείρεται περὶ τὴν κινητικὴν μοῖραν, ὅθεν ἡ βία τῶν κινήσεων καὶ ἡ ἀταξία· καὶ αὐτὴ τοῦ ῥαχίτου ἡ δύναμις εἰς τὸ παράγειν κινήσεις ἀνακλαστικὰς ἀνυψοῦται· ὅθεν καὶ οἱ ἐπιληψιοειδεῖς σπασμοί. Ὕστερον ἐπέρχεται, ὅταν ἐπὶ θάνατον τραπῶσι τὰ πράγματα, ἀναισθησία παράλυσις τῆς κύστεως καὶ τοῦ ὀρθοῦ, κῶμα καὶ ἐν τούτῳ ἡ τελευτή. (Ὅρα καὶ οἰνόπνευμ. σελ. 14).

Ἐπὶ τῶν διακρίσεων δὲν εἶναι βεβαιωμένον, ὅτι ἐνεργῇ ἡ καφουρὰ διεγερτικῶς παρὰ τοῖς ὑγιέσιν· ἀπ' ὀλίγης ταύτης ἡ ἔκκρισις τοῦ ἱδρῶτος ἐντείνεται ἐπὶ τῶν νοσούντων· ἀπὸ πολλῆς ἐν καιρῷ τῶν σπασμῶν καὶ ὕστερον, ἀπολύεται ἄφθονος ἱδρώς, ὅστις πολὺ πιθανώτερον, ὅτι εἶναι ἀπόρροια τῆς μεγάλης πιέσεως τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀγγείων καὶ τῆς στάσεως τῆς ἐν τῇ περιφερείᾳ κυκλοφορίας. Λέγεται, ὅτι ὀλίγη ἡ καφουρὰ προκαλεῖ ἀφθονωτέραν τ ὴ ν δ ι ά κ ρ ι σ ι ν τῶν οὔρων, ἄτινα πολλάκις εὑρίσκονται κεκορεσμένα ἁλάτων οὐρικῶν, ἐν αὐτοῖς δὲ ἡ καφουρὰ καταφωρᾶται μεταβεβλημένη εἰς σῶμά τι ἴδιον, μήπω σαφῶς ὡρισμένον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἰδέαν καφουρᾶς παριστῶν. Ἀλλ' ἐκ δόσεων μειζόνων τοὐναντίον γίνονται σπανιώτερα τὰ οὖρα καὶ ἐκκρίνονται μετά τινος πόνου, ἐνίοτε δὲ καὶ αἱματηρά· ἡ δὲ νεκροτομὴ ἐπὶ δηλητηριάσεων δεικνύει ὑπεραιμίαν τοῦ βλεννογόνου τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων, καὶ αὐτῶν τῶν γεννητικῶν. Αἱ γυναῖκες, λαβοῦσαι καφουράν, χαιρετῶνται ὑπὸ τῶν ἐμμήνων καὶ πρωϊαίτερον καὶ ἀφθονώτερον, οἱ δὲ ἄνδρες ἐνίοτε στύνονται τὸ πέος γενναιότερον, καθ' ἃ ὅ τε παρετήρησαν Purkinje ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ὁ Malewsky καὶ ἄλλοι· καίτοι ἐν τῇ σαλερνείῳ σχολῇ ἐδογματίζετο περὶ τῆς καφουρᾶς: Camphora per nares castrat odore mares (ὀσφρανθεῖσα ἡ καφουρὰ ἐκτομίας ποιεῖ τοὺς ἄνδρας διὰ τῆς ὀσμῆς.) Πιστεύεται δὲ καὶ νῦν ἔτι ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν, ὅτι ἡ καφουρὰ κατευνάζει τὴν ὄρεξιν τῶν ἀφροδισίων καὶ παραγγέλλεται ὡς περίαπτον περὶ τὰ αἰδοῖα εἰς παρασκευὴν σωφροσύνης τεχνητῆς· οὐδὲν δὲ τὸ παράδοξον, εἰ σὺν τῇ νάρκῃ τῶν λοιπῶν νεύρων, τῇ παρακολουθήσῃ εἰς τὴν ἐκ τῆς καφουρᾶς διέγερσιν, ναρκοῦνται τότε καὶ τὰ αἰδοῖα. Ὁ Trousseau παρετήρησεν ἐν ἑαυτῷ καταστολὴν τῆς γενετησίου ὁρμῆς ἐξ 20—30 σιτ.

Πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἐδοκίμασαν τὴν καφουρὰν αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν καὶ ἀνέγραψαν τὰ παρατηρηθέντα, μάλιστα δὲ πάντων ὁ Alexander καὶ ὁ Purkinje. Ὁ πρῶτος λαβὼν 40 σιτ. ἐφάπαξ, ἠσθάνθη παραυτίκα κόπωσιν πολλὴν καὶ διάθεσιν εἰς σκορδινήσεις καὶ χάσμας, πολὺν δὲ καὶ τὸν ψυχικὸν κάματον. Οἱ σφυγμοὶ ἀπὸ 77 κατέπεσον εἰς 67. Ἀλλὰ μίλις παρῆλθεν ὥρα, καὶ ἠσθάνθη τηλικαύτην ζάλην, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ὀρθοστατήσῃ, καὶ κατεκλίθη. Ἐσκοτίσθη

δὲ καὶ τὸν νοῦν καὶ τοὺς ὀφθαλμούς, ἐφ' ᾧ κατελήφθη ὑπὸ τελείας ἀναισθησίας πρὸς πάντα τὰ περὶ ἑαυτόν, ἐφεξῆς δὲ ὑπὸ ναυτιάσεως στραγγαλιώδους, μετὰ δὲ κραυγὴν ὀξεῖαν περιέπεσεν εἰς σπασμοὺς ἐπιληψιοειδεῖς καὶ μανίαν, διαρκέσαντα ὀλίγα μόνον λεπτά, μεθ' ἃ ἀπώλεσε τελείως τὴν συνείδησιν· ἀλλ' ὅτε ἐπειράθησαν νὰ φλεβοτομήσωσιν αὐτόν, ἐπειδὴ εἶχε τὸ πρόσωπον ἐρυθρὸν καὶ τοὺς σφυγμοὺς περὶ τοὺς 100, ἀντέστη. Ἐπιπιὼν πολὺ χλιαρὸν ὕδωρ, ἤμεσεν ἀρθόνως καὶ μετὰ τρεῖς ὥρας ἤρξατο νὰ συνέρχηται εἰς ἑαυτόν. Ἐπὶ σφυγμῶν 80 ἡ θερμοκρασία ἦν ὡς 2^0 ὑψηλοτέρα τῆς κατὰ φύσιν· εἶχε δὲ ζάλην, τρόμον τῶν σκελῶν καὶ βόμβον τῶν ὤτων. Τὴν νύκτα ἐκοιμήθη καλῶς· τὴν ἐπιοῦσαν ᾐσθάνετο μόνον κόπωσιν πολλὴν καὶ εἶχε δυσκοιλιότητα. Ὁ Purkinje ἐκ 40 σιτ. ἔπαθε τὰ αὐτά, οἷά περ καὶ ὁ Alexander, ἀλλὰ πρὸ τῆς ἀναισθησίας εἶχεν ἀνησυχίαν καὶ ἰδιάζουσάν τινα κουφότητα τῶν κινήσεων, εἶτα ἀπημβλύνθη τὴν αἴσθησιν ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ σώματος, πλὴν τῆς ἀκοῆς, αἱ δὲ ἰδέαι ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ταχέως διεδέχοντο ἐκδιώκουσαι ἀλλήλας. Ὁ Malewsky ἐκ 12 σιτ. ᾐσθάνθη γαργαλισμόν τινα ἀπὸ τῶν ποδῶν ἀνερχόμενον τὸ σῶμα, ἐκ 18—25 σιτ. ζάλην, ἐκ 35 σιτ. ἐφίδρωσιν πολλὴν κατὰ τὴν κεφαλήν, θόλωσιν τῆς ὁράσεως, ἀπώλειαν τῆς συνειδήσεως, ἧς ἐπανελθούσης, ἔπαθε στενοχωρίαν πολλὴν καὶ σύγχυσιν τῶν ἰδεῶν, ξηρασίαν ἐν γαργαρεῶνι ἄνευ δίψης, ναυτίαν, ἔλλειψιν ἀέρος, καὶ θωρον κεφαλαλγίαν.

Πολλοὺς ὑπέβαλον καὶ ἐγὼ ἐν τῷ νοσοκομείῳ Πειραιῶς εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς καφουρᾶς, δοὺς ἀπὸ 10 σιτ. ἐφάπαξ μέχρι 30 σιτ. Νέος 25έτης, λαβὼν 10 σιτ. ἐφάπαξ, ἐνῷ εἶχε θερμοκρασίαν $37,2^0$ καὶ σφυγμοὺς 86, μαλακούς, κατεβιβάσθη τὴν θερμ. ἐν 5 ὥρ. εἰς $36,4^0$· οἱ σφυγμοί, τὴν αὐτὴν συχνότητα διατηρήσαντες, ἐγένοντο μόνον σκληρότεροι. Ἄλλος νέος 22 ἐτῶν, λαβὼν 20 σιτ. ἐφάπαξ, ἔπαθε πτῶσιν θερμ. ἀπὸ 36,8 εἰς $36,2^0$, πάλιν δὲ καὶ οὗτος ἐγένετο σκληρότερος τοὺς σφυγμούς. Ἐκ 30 σιτ. παρ' ἄλλῳ ἡ θερμοκρασία ἀπὸ 36,8 κατέπεσεν εἰς $35,9^0$ ἐν τῇ μασχάλῃ, οἱ δὲ σφυγμοί, μὴ ἀραιωθέντες, ἐγένοντο τοσοῦτον σκληροί, ὥστε ἀντελαμβάνετό τις αὐτῶν καὶ ἐν τῷ πτερυγίῳ τῆς ῥινός· Ἔπαθε δὲ ὁ λαβὼν βάρος μετωπικόν, βόμβον τῶν ὤτων, ζάλην καὶ καταφορὰν εἰς ὕπνον. Παρ' ἑνὶ χειρουργικῷ ἀρρώστῳ, ὑγιεῖ τἆλλα, ἐπὶ 30 σιτ. καφουρᾶς οἱ σφυγμοὶ ἀπὸ 68 μεθ' ἓξ ὥρας κατέπεσαν εἰς 58, ἡ δὲ θερμοκρασία ἀπὸ 37^0 εἰς $35,6^0$. Παρ' ἅπασιν ἀπὸ 30 σιτ. καὶ ἐπέκεινα ἐπῆλθε ταραχὴ τῆς κοιλίας εἰς διάρροιαν, σπανιώτερον εἰς ἔμετον, στρόφος καὶ φῦσαι συχναί. Παρ' ἅπασιν οὐδεμία διέγερσις τῆς ἀφροδισίου ὁρμῆς.

Πολλὰ ἐξετελέσθησαν τὰ πειράματα ἐπὶ ζ ώ ω ν. Παρὰ τοῖς μ α σ τ ο φ ό ρ ο ι ς, οἷον κυσί, γαλαῖς, κονίκλοις, ἵπποις, βουσὶν ἡ ἐνέργεια σχηματίζεται οἷα περ καὶ παρ' ἀνθρώποις· ἤτοι μικραὶ μὲν δόσεις καφουρᾶς διεγείρουσι τὴν κυκλοφορίαν, θερμαίνουσι τὸ σῶμα, μεγάλαι δὲ τοὐναντίον ἀραιοῦσι καὶ ἐξασθενίζουσι τοὺς σφυγμούς, πρὸ πάντων δὲ ταπεινοῦσι τὴν θερμοκρασίαν, κἂν τε πυρέσσωσι τὰ ζῶα, κἂν τε μή. Ὑπερμεγέθεις δόσεις παράγουσι σπασμοὺς ἐπιληψιοειδεῖς μέχρις ἀπάτης τὸ πρῶτον, καὶ διέγερσιν πολλὴν μετὰ δυσπνοίας καὶ ἀξιοσημειώτου ἀδυναμίας τῶν σφυγμῶν· ἐρεθίζουσαι δὲ τὰ νεῦρα, φέρουσι πολλάκις μανιώδη τινὰ κατάστασιν ἐν αὐτοῖς. Τὰ ζῶα τρέχουσιν ἀνήσυχα, ἀδια-

παύστως καὶ βιαίως καὶ λυσσωδῶς ἐστινότε ἀσθμαίνοντα καὶ σφαλλόμενα καὶ φόβον ἐμποιοῦντα, λέγει ὁ Hoffman ἐν τῷ βλέπειν, πῶς ἀγριαίνουσι, ταρασσόμενα καὶ βοῶντα ὡς εἰ ἀπεπνίγοντο· εἶτα δὲ ἐμπίπτουσιν εἰς νάρκην, ἐν ᾗ ἡ ἀναπνοὴ γίνεται βραδυτέρα καὶ κοπιωδεστέρα, οἱ σφυγμοὶ ἀδυνατώτεροι, τὸ δέρμα (τὸ ῥύγχος τῶν κυνῶν) ψύχεται, τὰ σκέλη τρέμουσι, μετὰ δὲ 2—3 ὥρ. ἐκπνέουσι τὰ ζῶα (οἱ κύνες ἀπὸ ὥρ. 1—2, διαλυθεισῶν ἐν ἐλαίῳ καὶ ἐγχυθεισῶν εἰς τὸν στόμαχον). Τὰ π τ η ν ὰ ἐμφορηθέντα καφουρᾶς ἁλίσκονται τὸ πρῶτον ὑπὸ σπασμῶν ἐπιληψιοειδῶν, εἶτα περιπίπτουσιν εἰς μέθην καὶ κῶμα καὶ ῥέγχουσι δυσπνοοῦντα. Ἐν τῷ ἐκπνεομένῳ ἀέρι ἐνῆν ἡ ὀσμὴ τῆς καφουρᾶς, ἐν τοῖς οὔροις οὐχὶ ἀεί. Ἐν τῷ αἵματι καὶ τῷ χυλῷ ὁ Gmelin δὲν εὗρε καφουράν. Καὶ παρὰ τοῖς νεκροτομηθεῖσι ζώοις εὑρίσκεται ὁ βλεννογόνος τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, ὡς καὶ ὁ τῶν οὐροποιητικῶν, ὑπεραιμῶν. Παρὰ τοῖς β α τ ρ ά χ ο ι ς ἡ καφουρὰ σπασμοὺς μὲν δὲν φέρει, καταλύει ὅμως τὴν εὐφυΐαν εἰς κινήσεις κατ' ἀνάκλασιν· ὅθεν καὶ τὰ ζῶα δὲν ἀντιδρῶσι διακναιόμενα ἢ διακεντώμενα, καὶ κεῖνται ἀκίνητα ὡσεὶ νεκρά.

Π ῶ ς λ ο ι π ὸ ν ἐ ν ε ρ γ ε ῖ ἡ κ α φ ο υ ρ ά; Παραλύει ἢ τοὐναντίον ἐρεθίζει τὴν κυκλοφορίαν καὶ τὰ νεῦρα; Camphora mehercle sedat, ἢ Camphora mehercle irritat; Τἀληθὲς εἶναι, ὅτι ἀμφότερα ποιεῖ· ἀπὸ μικροῦ μὲν ποσοῦ ἐρεθίζει, ἀπὸ δὲ μεγάλου ναρκοῖ, τοῦ σταδίου τῆς διεγέρσεως ἢ μόνον παροδικοῦ ὄντος ἢ καὶ οὐδόλως ἐπιφαινομένου. Ἀλλὰ πῶς συμβαίνει ὁ ἐρεθισμὸς καὶ ἡ διέγερσις, πῶς δὲ καὶ ἡ νάρκη ἢ ἡ καταστολή, ἀγνοοῦμεν, ὡς ἀγνοοῦμεν καὶ πῶς ἄμφω τὰ φαινόμενα ταῦτα συνίστανται καὶ ἐκ τοῦ ὀπίου καὶ τῆς εὐθαλείας καὶ τῆς ἄχνης τοῦ ὑδραργύρου καὶ τοσούτων ἄλλων φαρμάκων. Ὅτι ὑπεραιμεῖ σφόδρα ὁ ἐγκέφαλος ἀπὸ καφουρᾶς πολλῆς, γινώσκομεν ἐκ τῶν νεκροτομῶν· τοῦτο δὲ καὶ μόνον δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν εἰς ἐξήγησιν τῶν φαινομένων τῆς ἐφ' ὑγιῶν ἐνεργείας. Ὅ,τι δὲ προσέτι θὰ διέφερεν εἰς ἡμᾶς νὰ γινώσκωμεν εἶναι καὶ τοῦτο, πῶς διατίθεται ἡ καρδία, εἰ δηλαδὴ ἐξ ἀμέσου ἐρεθισμοῦ τῶν γαγγλίων αὐτῆς, ἢ ἐξ ἐρεθισμοῦ τῆς γεφύρας τοῦ Οὐαρολίου καὶ τοῦ προμήκους μυελοῦ· ἀλλ' ἄγνοια ἐπικρατεῖ περὶ πάντων τούτων, καίτοι πιστεύει τὸ δεύτερον ὁ Hertwig ἐκ τῶν ἐπὶ βατράχων πειραμάτων, καθ' ἃ εὗρεν ὑπεραιμίαν ἐν τῇ γεφύρᾳ τοῦ Οὐαρολίου καὶ ἐν τῷ προμήκει μυελῷ· ἐντεῦθεν δὲ ἐξηγοῦνται καὶ οἱ σπασμοί, οἱ ἐπὶ δηλητηριάσεως διὰ καφουρᾶς. Ἀλλ' ὅμως δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῇ ἡ βράδυνσις τῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς ἀναπνοῆς, ἡ μετὰ τὰς εἰσπνοὰς τῆς καφουρᾶς, ὡς συμβαίνουσα κατ' ἀνάκλασιν ἐκ πρωτοτύπου ἐρεθισμοῦ τῶν ἐν τῷ κοίλῳ τῆς ῥινὸς καὶ τοῦ λάρυγγος διηκουσῶν ἰνῶν τοῦ τριδύμου. Τοιαύτη βράδυνσις τῆς

κυκλοφορίας καὶ τῆς ἀναπνοῆς ἐπὶ τῇ εἰσπνοῇ καφουρᾶς, ἀνάλογος ἴσως τῇ συμβαινούσῃ καὶ ἐπὶ τῇ τοῦ χλωροφορμίου, παρατηρεῖται μάλιστα παρ' εὐαισθήτοις καὶ εὐδιεγέρτοις ἀνθρώποις καὶ ταχεῖα καὶ σαφής· ἐντεῦθεν δ' ἐξηγητέον καὶ τὴν διαφορὰν τῆς ἐνεργείας, ἣν παρετήρησάν τινες τῶν πειραματιστῶν ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἀπὸ μικρῶν δόσεων βραδυνθέντες καὶ ἀναπνοὴν καὶ κυκλοφορίαν· ἐκ τῆς βραδύνσεως δὲ ἀμφοτέρων τῶν λειτουργιῶν τούτων, τῆς κατ' ἀνάκλασιν κατὰ τὰ ἄνω ῥηθέντα μνησθεισῶν ἰνῶν τοῦ τριδύμου, δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῇ ἐν μέρει καὶ ἡ καταστολὴ τῆς γενετησίου ὁρμῆς (Camphora per nares castrat odore mares).

Ἐκ τῶν ἄνω συνάγεται, ὅτι ἀπὸ δόσεως μικρᾶς καφουρᾶς διεγείρεται=ἐρεθίζεται ἐγκέφαλος καὶ προμήκης, καὶ ἡ καρδία αὐτή, ἤτοι ἐρεθίζονται τὰ τὸν μῦν τῆς καρδίας κινοῦντα γάγγλια· ἀπὸ δὲ μεγάλης δόσεως παραλύεται ἡ καρδία καὶ ἡ ἀναπνοή, οἱ δὲ σπασμοὶ προέρχονται κατ' ἀνάκλασιν ἐξ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τὴν ἐν αὐτῷ ὑπεραιμίαν. Παρετηρήθη ἐπὶ τῷ καφουρᾷ στέγνωσις τοῦ σιέλου (οὐχὶ ὑπ' ἐμοῦ), διὰ δὲ χρόνου στέγνωσις καὶ τοῦ σπέρματος, ἅτινα ἄμφω ἀναγράφει ὁ Schoeman μεταξὺ τῶν οὐσιωδεστάτων στοιχείων τῆς ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου. Πῶς ὅμως ταῦτα συμβαίνουσιν, εἰ δήπου συμβαίνουσιν, εἶναι ἀνεξήγητον.

Περίεργα εἶναι τὰ πειράματα τὰ ἐπὶ καρδίας βατράχων ζωντοτομηθέντων. Ἀπὸ λίαν μικρῶν δόσεων κατὰ Heubner ταχύνονται αἱ συστολαὶ τῆς καρδίας, ἀπὸ μειζόνων δὲ βραδύνονται μὲν αἱ συστολαί, γίνονται ὅμως ἰσχυρότεραι, τὸ δὲ αἷμα ζωηρότερον ἐξακοντίζεται ἐκ τῆς καρδίας εἰς τὰ ἀγγεῖα, μετὰ δὲ θάνατον διατηρεῖται μακρότερον ἡ ἀλλήρεως ἐρεθισιμότης· ἀλλ' ἂν ἡ δόσις μεγάλη καὶ σχεδὸν δηλητηριώδης, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀραιοῦνται καὶ ἐξασθενοῦσιν αἱ συστολαὶ τῆς καρδίας, ἤτοι παραλύεται αὕτη, ἀπαμβλύνεται δὲ καὶ ἐκ μικρῶν καὶ ἐπαλλήλων δόσεων. Ὃ δὲ λέγεται περὶ τῆς καρδίας καὶ τῶν ταύτην κινούντων γαγγλίων καὶ νεύρων, αὐτὸ τοῦτο ἰσχύει καὶ περὶ τῶν ἀναπνευστικῶν μυῶν, ὧν ἡ ἐνέργεια ἀπὸ μικρᾶς μὲν δόσεως ἐντείνεται, ἀπὸ δὲ μείζονος χαλᾶται ἢ παραλύεται τελέως. Καθ' ὅσον δὲ αὐξομειοῦται ἡ ταχύτης τῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς ἀναπνοῆς, κατὰ τοσοῦτον αὐξομειοῦται καὶ ἡ τοῦ σώματος θερμοκρασία.

Ἐντεθεῖσα εἰς ὀργανικὰς οὐσίας, ἐπιτηδείους εἰς ζύμωσιν, ἀναστέλλει ἢ βραδύνει ταύτην ἐπὶ πολύ, ἀσθενεστέρας δὲ ποιεῖ καὶ τὰς ἀμοιβοειδεῖς κινήσεις τῶν λευκῶν αἱμοσφαιρίων.

Ἐνέργεια ἰαματική. Εἶναι λοιπὸν ἡ καφουρὰ ὀξὺ μὲν ἐν ἀρχῇ καὶ βίαιον διεγερτικὸν ἀγγείων καὶ νεύρων ἀπὸ δόσεως μετρίας, ὕστερον ὅμως καταστολτικὸν ἀμφοτέρων, εὐθὺς δὲ ἐξ ἀρχῆς καταστολτικὸν καὶ ἐκ δόσεως μεγάλης· ἐπὶ τούτων δὲ τῶν στοιχείων ἐποικοδομεῖται καὶ ἡ ἰαματικὴ χρῆσις, ἡ ὁριζομένη δηλαδὴ οὕτως ἡ ἄλ-

λως, καθ' ὅσον θέλομεν ἢ νὰ διεγείρωμεν, ἢ νὰ καταστείλωμεν τὰς τοῦ σώματος λειτουργίας.

Ἐ ν δ ε ί κ ν υ τ α ι ὅλως μὲν εἰπεῖν ὡς διεγερτικόν, ὅταν ἐν οἱᾳδήποτε νόσῳ εἴτε φλογιστικῇ, εἴτε οὐσιαστικῶς πυρετώδει, εἴτε καὶ ἁπλῶς ἀδυναμικῇ, παραστῶσι συμπτώματα μαρτυροῦντα ἐ φ ε σ τ ῶ σ α ν κ α τ ά π τ ω σ ι ν τ ῶ ν δ υ ν ά μ ε ω ν, (παράλυσιν τῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς ἀναπνοῆς), οἷον ὑπόψυξις τοῦ δέρματος, ὠχρότης καὶ ξηρότης αὐτοῦ, σφυγμοὶ μικροὶ καὶ ταχεῖς καὶ εὐπίεστοι, ἀναπνοὴ κοπιώδης καὶ ῥέγχουσα καὶ συχνὴ ἢ βραδεῖα, στάσις φλεγμάτων ἐν τοῖς βρόγχοις, καὶ ἐπιρρέπεια εἰς σφάκελον περιφερικὸν κλπ., ἔτι δὲ ὅταν καὶ ὅπου ἀναιμία ἐγκεφαλικὴ παραστῇ, ἐντεῦθεν δὲ προέλθῃ ἀδυναμία τῶν νεύρων πολλή, οἷον κῶμα, μυγμώδεις παραληρήσεις, καρφολογίαι, ὑφάλματα καὶ τρόμοι τῶν ἄκρων καὶ τὰ παρόμοια. Εἰδικώτερον δ' εἰπεῖν παραγγέλλεται πρὸς τ ύ φ ο υ ς ὡς ἓν τῶν κυριωδεστάτων φαρμάκων εἰς συνδαύλισιν τῆς κυκλοφορίας, εἰς πρόκλησιν διαφορήσεως, εἰς εὐκόλυνσιν τῆς ἀναβήξεως τῶν φλεγμάτων ἐφ' ὑποστάσεως τυφώδους, εἰς ζωογόνησιν τῶν νεύρων καθόλου, ἀφοῦ δηλαδὴ παρέλθῃ τὸ στάδιον τοῦ ὀργασμοῦ καὶ τῆς ζυμώσεως τοῦ αἵματος, ἀναφανῶσι δὲ τὰ κλασικὰ ἐκεῖνα καὶ πασίγνωστα φαινόμενα τῆς ἀδυναμίας. Ἡμεῖς τότε κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν ἀρχαιοτέρων διδασκάλων, οἷον τῶν Hildenbrand, Peter Frank, καὶ πολλῶν ἐκ τῶν νεωτέρων, οἷον τοῦ Oppolzer, δίδομεν καθ' ἑκάστην καφουρᾶς 2-4-6 σιτ. μετὰ κινίνης καὶ οἴνου, καὶ δὲν μεταμελόμεθα ἐπὶ τούτῳ. Πρὸς τ υ φ ώ δ η ἐ ξ α ν θ ή μ α τ α καὶ χολέρας καὶ δυσεντερίας καὶ π ν ε υ μ ο ν ί α ς τυφώδεις καὶ τὰς π α ρ ὰ π ρ ε σ β ύ τ α ι ς, ἔτι δὲ πρὸς ἐμπυαιμίας καὶ ἐπιλοχίους πυρετούς (ὅτε ἐνεργεῖ καὶ κατ' εὐθεῖαν διὰ τῆς ἀντιζυμωτικῆς δυνάμεως αὐτῆς), ἐὰν οἱ σφυγμοὶ μικροὶ καὶ ἐλεεινοί, τὰ δὲ διαχωρήματα ἢ τὰ φλέγματα σηπεδονώδη, ἢ ὅταν τὸ ἐξάνθημα παλινδρομήσῃ, θέλωμεν δέ, ζωογονοῦντες τὴν κυκλοφορίαν ἐν τῷ δέρματι, νὰ ἐκκαλέσωμεν αὐτὸ ἐπὶ τοῦτο· ἀλλὰ καὶ ὅταν ἰξώδεις καὶ ψυχροὶ ἱδρῶτες καὶ ἐκχυμώσεις ἐπιφανῶσι, προσφέρεται καὶ τότε ἔσω ἡ καφουρὰ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν P. Frank. Πρὸς τὰς ε ὐ λ ο γ ί α ς, ὅταν ἐπιρρέπωσι νὰ καταστῶσιν αἱμορραγικαὶ καὶ θανατηφόροι, δύο εἶναι τὰ φάρμακα, ἅτινα μετά τινος ἐλπίδος ἐπιτυχίας ἔχομεν ν' ἀντιτάξωμεν κατ' αὐτῶν, ἡ καφουρὰ καὶ ἡ κινίνη, οἷς ὡς ἐπίκουρον συνδοτέον καὶ τὸ θειϊκὸν ὀξύ. Πρὸς τοὺς ῥ ε υ μ α τ ι κ ο ὺ ς π υ ρ ε τ ο ὺ ς καὶ πρὸς παροξυσμοὺς ἀρθρίτιδος, ὅταν τὸ δέρμα ἄνικμον, χρεία δὲ διαφορήσεως, (ἢν ὅμως καὶ ἄλλα φάρμακα κάλλιον τῆς καφουρᾶς ἐπιφέρουσι τότε). Πρὸς τὸν νοσοκομειακὸν σ φ ά κ ε λ ο ν καὶ τὰ σφακελώδη ἐρυσιπέ-

λατα, καὶ τὰς σφακελώδεις μητροπεριτονίτιδας ἡ καφουρὰ θεωρεῖται ὁμοίως ὡς ἓν τῶν τονωτικωτάτων φαρμάκων, καὶ ὡς καθυπερτέρα τοῦ μόσχου καὶ τῶν λοιπῶν ἀναληπτικῶν καὶ διεγερτικῶν, διότι ἐμμονώτερόν τε ἐνεργεῖ καὶ ἀμεσώτερον ἀντιτάσσεται τῷ σφακέλῳ. Πρὸς ἐπικειμένας παραλύσεις τῆς καρδίας καὶ τῶν πνευμόνων ἐξ ὀργανικῶν καὶ χρονίων παθῶν προσφέρεται ἡ καφουρὰ καθ' ἑαυτήν τε καὶ μετὰ μόσχου καὶ βενζοϊκοῦ ὀξέος (ἄχνης, Flores), ὡς φάρμακον κατεπεῖγον εἰς πλήρωσιν τῆς ζωτικῆς ἐνδείξεως. Πρὸς ἀδυναμικοὺς διαλείποντας καὶ ὑφεσίμους πυρετούς, οἷοι γίνονται παρ' ἡμῖν πολλάκις ἐν θέρει, ὑπαδυόμενοι τὴν ἰδέαν τῶν τύφων, ἡ καφουρὰ μετὰ κινίνης εἶναι λίαν εὔθετος ὡς ἀντιτασσομένη καὶ τῇ πολλῇ μὲν ἀδυναμίᾳ, ἀλλὰ καὶ τῇ εἰς ζύμωσιν καὶ σῆψιν τῶν χυμῶν ἐπιρρεπείᾳ, ἀφοῦ δὴ καφουρά τε καὶ κινίνη ἀναιροῦσι τὰ μικροσκοπικὰ ζυμώματα, καὶ παρακωλύουσι τὴν μετανάστευσιν τῶν λευκῶν αἱμοσφαιρίων καὶ τὰς ἀμοιβοειδεῖς κινήσεις αὐτῶν. Πρὸς δηλητηριάσεις δι' ὀπίου καὶ εὐθαλείας καὶ αὐτὰς τὰς δι' οἰνοπνεύματος, ὅταν ἔνδειξις παραστῇ εἰς ἐξέγερσιν τοῦ ἀρρώστου ἐκ τοῦ ληθάργου, προσφέρεται καθάπερ ἡ ἀμμωνία, ἧς ὅμως ἡ καφουρὰ φαίνεται ἐλαττουμένη. Δίδεται δὲ καὶ κατὰ τῆς δηλητηριάσεως διὰ χλωριάλης ὡς διεγερτικὸν τῆς καρδίας, ἣν ἐκείνη ἀπονάρκοτ. Τελευταῖον παραγγέλλεται πρὸς νοσερὰς στύσεις τοῦ αἰδοίου καὶ χορδὰς καὶ νυμφομανίας καὶ τὰς συχνὰς ἐξονειρώξεις καὶ τὰς ἐντεῦθεν σπασμωδίας, οἷον ἐπιληψίας καὶ χορείας, ὅτε ὠφελεῖ λαμβανομένη πολλὴ κατὰ τὴν ὑφήγησιν τοῦ Locher, καὶ δίδεται διαλελυμένη ἐν ὄξει θερμῷ, ὅπως ἐπενέγκῃ δηλ. τὴν νάρκην τὴν μετὰ τὴν διέγερσιν. Ὅλως δὲ ἀνεξήγητον μὲν θεωρητέον ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἀδικαιολόγητον, ἀναπόδεικτον δὲ ἐκ τῶν ὑστέρων τὴν χρῆσιν τῆς καφουρᾶς κατὰ τῆς νεφρίτιδος καὶ κυστίτιδος, τῶν ἐκ κανθαρίδων, εἰ μή τι ἄρα σκοπεῖται νὰ καταπραϋνθῇ ὁ ἐρεθισμὸς τῶν αἰδοίων, ὁ ἐπιπλέκων τὴν ἐκ κανθαρίδων κυστίτιδα.

Ἀντενδείκνυται, ὅταν ὁ πυρετὸς πολὺς καὶ ὀξύς, οἱ σφυγμοὶ ἰσχυροὶ καὶ ταχεῖς, τὸ δέρμα διάθερμον, ὅταν ὑπεραιμία τοῦ ἐγκεφάλου ἐνεργητική, οἵαν προδίδουσιν ἡ κεφαλαλγία, αἱ σπινθηροψίαι, ἡ ἔγχυσις τῶν ὀφθαλμῶν, αἱ σφοδραὶ παραληρήσεις, αἱ ἐπιστάξεις, καὶ ὅταν αἱμορραγίαι ἐκ μήτρας καὶ πνευμόνων. Οὔτε ἡ ταχύτης τῶν σφυγμῶν καθ' ἑαυτήν, οὔτε ἡ πολλὴ θερμασία ἀντιτάσσονται τῇ χρήσει τῆς καφουρᾶς. Ἀντένδειξιν ὅμως ποιεῖ ἡ σκληρότης τῶν σφυγμῶν,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διότι ἐμφαίνει ἔντασιν τῆς πιέσεως ἐπὶ τῶν ἀγγείων, ἣν βεβαίως αὔξει ἡ καφουρά.

Εὐρυτάτη εἶναι καὶ ποικίλη καὶ ἡ ἐξωτερικὴ χρῆσις τῆς καφουρᾶς, ἐνδεικνυομένης, ὅτε πρόκειται νὰ ζωογονήσωμεν τὴν περιφερικὴν κυκλοφορίαν εἴτε εἰς τὸ προκαλέσαι ὑπεραιμίαν ἐν τῷ δέρματι καὶ διαφόρησιν, εἴτε εἰς τὸ τονῶσαι τὰ ἀγγεῖα καὶ τοὺς ἱστούς, καὶ προβιβάσαι τὴν ἀναμύζησιν ἀποσκημμάτων ὀρωδῶν ἢ καὶ ἐξαγγισμάτων, εἴτε εἰς τὸ ἀναστεῖλαι σφακέλους, ἢ καὶ εἰς τὸ ἐξερεθίσαι νεῦρα παράλυτα ἢ ἐξησθενηκότα. Ἐνταῦθα ὑπάγονται ῥευματαλγίαι, καταψύξεις, χείμετλα, μώλωπες, οἰδήματα, παρέσεις, παραλύσεις, χρόνιαι καὶ νωθραὶ φλεγμοναὶ καὶ σφακελιστικὰ ἐρυσιπέλατα. Κατὰ τῶν τελευταίων μάλιστα, παραγαγόντων φλυκταίνας καὶ ἕλκη σφακελώδη, ὡς καὶ κατὰ τῶν ψευδῶν ἐρυσιπελάτων, τῶν κατὰ Rust, τῶν σφακελωδῶν, ἡ καφουρὰ εἰς κόνιν ἐπιπασσομένη εἶναι ἓν τῶν κρατίστων φαρμάκων, ἀναστέλλουσα ἐν βραχεῖ τὴν πρόοδον τοῦ σφακέλου καὶ παράγουσα σαρκοφυίαν ἀγαθήν, καθ' ἃ πολλάκις ἐπειράθημεν. Ἐπαινεῖται δὲ καὶ κατὰ τῶν ἀποσφακελιζομένων συφιλιδικῶν ἑλκῶν, τῶν πρωταγόνων, τῶν περὶ πόσθην καὶ βάλανον, τῶν φαγεδαινικῶν, ἡ καφουρὰ εἴτε εἰς κόνιν ἐπιπασσομένη, εἴτε καὶ ὡς διάλυσις ἐν οἴνῳ, δι' ἧς ἐπιπλύνονται τὰ ἕλκη, μοτὸς δ' ἐμβραχεὶς ἐπιτίθεται, ὡς ὁ ἐν ἀρωματικῷ οἴνῳ· ἀλλ' ἐνταῦθα βεβαίως ἐνεργεῖ καὶ ὁ οἶνος αὐτός.

Ἡμεῖς ἐπὶ σπαραγμώδους τραύματος μεγάλου ἑκατέρωθεν τῆς ῥάχεως τοῦ ποδὸς προσβαλόντες ἔνθεν μὲν ἰωδοφόρμιον, ἔνθεν δὲ καφουράν, εὕρομεν ταύτην ταχυεργοτέραν. Λυτὸ τοῦτο παρετηρήσαμεν καὶ ἐπὶ ἄλλων ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς σφακελιζομένων ἱστῶν· ὥστε θὰ γείνῃ ποτὲ παλινδρόμησις ἀπὸ τῶν νέων ἀντιζυμωτικῶν καὶ ἀντισηπτικῶν ἐπὶ πολλὰ τῶν ἀρχαιοτέρων.

Δίδεται ἔσω ἡ καφουρὰ ὡς ἁπλοῦν μὲν διαφορητικὸν κατὰ σιτ. $^1/_4$—$^1/_2$ κατὰ δίωρον, ὡς λέγεται εἰς αὔραν καφουρώδη, Aura camphorata· ὡς διεγερτικὸν δὲ κατὰ σιτ. 2—3 κατὰ δίωρον ἢ τρίωρον, ὡς καταστολτικὸν δὲ στύσεων καὶ νυμφομανιῶν κατὰ σιτ. 30—40 δι' ἡμέρας εἰς δύο ἢ τρεῖς μεγάλας καὶ ἀραιὰς δόσεις, ἐν ὄξει τότε θερμῷ διαλελυμένη. Συνήθως δίδεται εἰς κόνιν ὡς Camphora trita, ἤτοι ὡς καφουρὰ τετριμμένη δι' ὀλίγου οἰνοπνεύματος, ἐπισταλαχθέντος εἰς εὔκολον λειοτρίβησιν, σπανιώτερον εἰς καταπότια· δίδεται καὶ εἰς γαλάκτωμα, π. χ. 10—20 σιτ. καφουρᾶς, 1—2 λέκυθοι ὠοῦ ἢ 1—2 δρ. κόμμεος ἀραβικοῦ ἀνατρίβονται ἐπιχυνομένου ὕδατος ὅσον ἀρκεῖ εἰς γαλάκτωμα, ἑκάστοτε ἀνακυκώμενον πρὸ τῆς λήψεως, διότι ἡ καφουρὰ κατακρημνίζεται διὰ τοῦ προστεθέντος ὕδατος. Κάλλιον ἔτι διαλύεται ἐν οἴνῳ, π. χ. 20 σιτ. καφ. ἐν οὐγ. 4 οἴνου γενναίου καὶ οὐγ. σιροπίου, τοῦ δὲ μίγμα-

τος, ἀνακινουμένου, λαμβάνεται κατὰ δίωρον ἢ τρίωρον κοχλιάριον τῆς τραπέζης ὡς γενναῖον ἀναληπτικὸν καὶ τονωτικὸν ἐπὶ τύφων καὶ πνευμονίας καὶ ἐμπυαιμιῶν κλ. Προσοχὴ ἐπὶ δόσεων ἀνωτέρων τῶν 20 σιτ. δι' ἡμέρας· ἀνάγνωθι πειράματα. Ἐνίεται καὶ εἰς κλύσματα γαλακτωματώδη, π. χ. ἐπὶ νάρκης μεθυόντων ἢ δηλητηριασθέντων ἢ τῶν συγκοπῇ περιπεσόντων, 10—20 σιτ. πρὸς ἓν κλύσμα. Ἐνίεται καὶ ὑπὸ τὸ δέρμα (διαλύεται καφουρᾶς 1 μ. ἐν 10—12 μ. οἰναπνεύματος ἢ αἰθέρος) πρὸς καταπτώσεις τῶν δυνάμεων καὶ ἐπικειμένην συγκοπήν, καὶ λέγεται ὅτι ἀνύει ἐξαιρέτως. Πειρατέον.

Ἐξωτερικῶς δὲ προσβάλλεται εἰς κόνιν ἐπὶ σφακέλων, ἢ ἑλκῶν ἀτόνων καὶ σηπεδονωδῶν ἢ εἰς ἀλοιφὴν ἐκ δρ. 1 ἐπ' οὐγ. λίπους ἢ ἀλοιφῆς γλυκεριώδους, ἢ παραφίνης, ἢ εἰς διαλύσεις ἐν οἰναπνεύματι ἢ οἴνῳ ἢ ὄξει, ἐπιτριβομένας ὅπου χρεία πρὸς ῥευματικὰς παραλύσεις, ἢ πρὸς παραρθρήματα κλπ. Εἰς πνεῖται, κατὰ τὴν φωνασκιώδη παραγγελίαν τῶν περὶ τὸν Raspail, ἢ ἐντιθεμένη ἐν κυλίνδρῳ ὑελίνῳ, χαλαρῶς ἐπεστομισμένῳ διὰ βάμβακος ἀραιοῦ, ἢ καπνιζομένη διὰ χάρτου ἐμβραχέντος ἐν διαλύσει καφουρᾶς, οἷα τὰ Cigarettes de Raspail, ὑπὸ τῶν πασχόντων χρονίους καταῤῥους μετὰ πτυσμάτων κακόσμων καί πολλῶν, καὶ λέγεται, ὅτι ὠφελεῖ, τὰ μὲν ὡς ζωογονοῦσα πνεύμονας παραλύτους, τὰ δὲ ὡς ἀντιτασσομένη τῇ σήψει τῶν φλεγμάτων. Ἡ κατάχρησις φέρει χρονίαν δηλητηρίασιν, οἷον τρόμον τῶν χειρῶν, παραλυτικὴν ἀδυναμίαν τῶν σκελῶν καὶ βῆμα σφαλλόμενον, καὶ ζάλην πολλήν. Εἰς γαργάρισμα παρηγγέλθη πρὸς σηπεδονώδεις κυνάγχας καὶ διφθερίτιδας ὡς ἀντισηπτικόν, διαλυομένη κατὰ δραχμὴν ἐν οὐγ. 1 οἰναπνεύματος καὶ 6 οὐγ. ὕδατος. Ὑποθυμιῶνται ῥευματιῶντες τόποι, τιθεμένης τῆς καφουρᾶς κατὰ κοχλιάριον τοῦ γλυκοῦ ἐπ' ἐλασμάτων σιδηρῶν διαθέρμων ἀνὰ 5—10′ ὥρας, ἕως οὗ καταναλωθῇ οὐγγία $^1/_2$, οἱ δὲ καπνοὶ διευθύνονται πρὸς τὸ ῥευματαλγοῦν μόριον, τὸ περικεκαλυμμένον ὑπὸ σινδόνης, καὶ ὑπ' αὐτήν. Ἐντίθεται δὲ καὶ διὰ σακκιδίων εἰς τὸν ἐξωτερικὸν ἀκουστικὸν πόρον, ὅπως ποιήσῃ περισπασμὸν (ἐρεθίζουσα) κατ' ὀδονταλγιῶν, καὶ ὠφέλησεν ἔστιν ὅτε.

*Μίγμα καφουροῦχον, **Mixtura camphorata**. Γίνεται ἐκ σιτ. 20 καρ, διαλυθέντων ἐν οὐγ. 2 οἰναπνεύματος ati καὶ 4 οὐγ. ὕδατος. Ὑγρὸν θολόν. Διηθήσθω ἑκάστοτε πρὸ τῆς χρήσεως. Δίδεται κατὰ 2ωρον ἀνὰ κοχλιάριον τῆς τραπέζης ὡς διεγερτικόν.

Οἶνος καφουροῦχος. **Vinum camphoratum**. Καφουρᾶς τετριμμένης 1 διαλύεται ἐν οἰναπνεύματι 1, τῷ δὲ διαλύματι μικρὸν ἀνακινηθέντι προστίθεται γλισχράσματος κόμ. ἀραβικοῦ 3 καὶ οἴνου γενναίου λευκοῦ 45 μ. Πρὸ τοῦ δοθῆναι εἰς χρῆσιν ἀνακυκήσθω. Ὑγρὸν θολόν, ὑπόλευκον, διδόμενον

κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ 1—2 ὡς ταχὺ καὶ ἰσχυρὸν διεγερτικὸν ἐπὶ χολέρας καὶ δυσεντερίας κυανωτικῆς, ἐπὶ καταψύξεων, μεθ' αἱμορραγίας, ἐπὶ δήξεως ἰοβόλων ὄφεων κτλ. Ἐπιπλύνονται δι'αὐτοῦ καὶ ἕλκη ἐσπαραγμένα, μώλωπες, ῥήξεις τοῦ περιναίου, σφάκελλοι ἐκ κατακλίσεως καὶ εἴ τι τοιοῦτον, μάλιστα ἕλκη φαγεδαινικὰ ἀφροδίσια.

Πνεῦμα καφουροῦχον, Spirit. camphoratus. Διαλύεται 1 καφ. ἐν 7 οἰνοπν. issimi καὶ 2 ὕδατος καὶ διυλίζεται. Ἄχρουν καὶ διαυγές, ἀπόζον ἰσχυρῶς καφουρᾶς. Ἐξ αὐτοῦ κατακρημνίζεται ἡ καφουρὰ εἰς κροκύδας ἀπὸ προσθήκης ὕδατος. Ε. Β. 0,885—0,889· Δίδεται ἔσω κατὰ 10—20 σταγόνας πολλάκις τῆς ἡμέρας ὡς διεγερτικόν. Ἐξωτερικῶς δὲ εἰς ἐπιτριβὰς καὶ πλύσεις πρὸς ῥευματικὰς παραλύσεις καὶ νευραλγίας, εἰς πρόκλησιν διαφορήσεως πρὸς ἀτόνους φλεγμονάς, μώλωπας, οἰδήματα κτλ. Πρὸς ὀδονταλγίας ἐμβρέχεται βάμβαξ καὶ ἐντίθεται εἰς τὸ κοῖλον τοῦ ὀδόντος.

*Πνεῦμα καφουρᾶς διὰ κρόκου, Spiritus camphorato—crocatus. 1 μερ. βαμ. κρόκου μετὰ 12 μ. τοῦ ἄνω. Ἐν χρήσει πρὸς νωθρὰς φλεγμονὰς εἰς ἐπιτριβήν, ἀγαπητὸν δὲ καὶ πρὸς χείμετλα.

**Ὄξος καφουροῦχον, Acetum camphoratum. 2 σιτ. καφ. διαλύονται ἐν 2 δρ. οἰνοπνεύμ. issimi, οἷς προστίθενται 6 δρ. ὄξους. Διαυγές, κιτρινόφαιον, ἀναληπτικὸν τὴν ὀσμήν, καὶ εἰς ἐπιπλύσεις ἑλκῶν σφακελωδῶν ὠφέλιμον ὡς καὶ εἰς ἀνατρίψεις τοῦ δέρματος ὅλου ἐπὶ τύφων καὶ ὑφεσίμων πυρετῶν, εἰς πρόκλησιν διαφορήσεως, εἰς ἀποτροπὴν στάσεων τοῦ αἵματος παθητικῶν καὶ σφακέλων, καὶ δὴ καὶ εἰς ψύξιν τοῦ δέρματος διὰ τὴν ἐξάτμισιν.

*Ὀξικὸν ὀξὺ ἀρωματικὸν καὶ καφουροῦχον, Acidum aceticum aromatico—camphoratum. Δρ. $^1/_3$ ἐλαίου καρυοφύλλων, 1 δρ. καφουρᾶς καὶ δρ. 64 ὀξικοῦ ὀξέος συμμίγνυνται. Ἰσχυρὸν καὶ ἀναληπτικώτατον ὀσφράδιον, ἐξωτερικῶς δὲ ἐν χρήσει ὡς διεγερτικὸν τοῦ δέρματος, καὶ ὑπεραιμίας καὶ ὑπεραιμίας παραγωγικὸν ἐπὶ παραλύσεων.

Ἔλαιον καφουροῦχον, Oleum camphoratum. 1 καφουρᾶς διαλύεται ἐν 9 ἐλαίου κοινοῦ ἀρίστου, τὸ δὲ διάλυμα διυλίζεται. Δίδεται ἔσω μὲν εἰς γαλάκτωμα (2 δρ. ἐλ. καφ. καὶ 1 κόμ. ἀραβικοῦ μετὰ 6 οὐγ. ὕδατος), ὡς διεγερτικόν, ἐξωτερικῶς δὲ πρὸς ἀνατρίψεις ἐπὶ νευραλγιῶν ῥευματικῶν.

Λευκοδένδρου ἔλαιον.

Oleum Cajeputi.

Ἐκ διαφόρων εἰδῶν δένδρου τῆς Ἰνδικῆς ἐπὶ τῶν Μολούκων νήσων, τῶν Melaleuca Leucodendron L. καὶ Melaleuca minor Smith, Mytraceae.

Θαλλοὶ καὶ φύλλα καὶ καρποί, ἐντεθέντα ἐν σάκκοις, ἕως οὗ συστῇ βαθμός τις ζυμώσεως ἐν αὐτοῖς, κατατέμνονται καὶ ἀποσταζονται. Τὸ ὑπορρεῦσαν ἔλαιον εἶναι πράσινον, ἢ ἐν τῷ κιτρίνῳ πράσινον, λεπτόρρευστον, διαυγές, βαρύοσμον ὡς που ἡ καφουρά, τὴν γεῦσιν ἐν ἀρχῇ μὲν καυστικόν, εἶτα δὲ ὑπόπικρον καὶ ὑποψῦχον ὡς οἱ αἰθέρες περίπου,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐν ὕδατι ἀδιάλυτον, ἐν οἰνοπνεύματι, αἰθέρι καὶ λιπαροῖς ἐλαίοις διαλυτόν. Ε. Β. 0,91—0,94, ζέον ἐν 175°.

Τὸ πρασινωπὸν χρῶμα τοῦ ἐλαίου προέρχεται ἐκ τῆς ἐν τῷ ἐλαίῳ χλωροφύλλης τῆς ῥητίνης, δυνατὸν ὅμως νὰ προέλθῃ καὶ ἐκ χαλκοῦ. Διὸ καὶ πᾶν τὸ ὑπόπτως πρασινίζον ἔλαιον πρέπει νὰ δοκιμασθῇ ἐπὶ χαλκῷ. Ἂν δὲ περιέχῃ τοιοῦτον, πρέπει νὰ κατεργασθῇ ὑπὸ θερμ. 40°—50° ἐπί τινας ἡμέρας ἐν διαλύσει σιδηροκυανισούχου καλίου ἐν ὕδατι, καὶ ἀποσταχθῇ ἔπειτα ἐξ ἀποστακτῆρος μεταλλικοῦ μετὰ ῥύγχους ὑελίνου ἢ κασσιτερίνου, ἕως οὗ ἐξέρχηται ἄχρουν τὸ ἔλαιον ἢ ὑποκίτρινον, Oleum Cajeputi rectificatum s. depuratum. Ἀλλὰ καὶ ἂν περιέχῃ χαλκόν, τὸ πράσινον καὶ ἀγοραῖον ἔλαιον συναποστάζεται μεθ' ὕδατος (1:6), καὶ γίνεται ἄχρουν ἢ ὑποκίτρινον, Oleum C. rectificat., ὅ ἔχει τύπον $C^{10}H^{18}O$, ἐνῷ τὸ ἀγοραῖον Oleum Cajeputi εἶναι ὑποπράσινον.

Δοκιμασία. Σταγόνος μιᾶς ὑδροχλ. ὀξέος ἀραιοῦ προστεθείσης, τὸ ἔλαιον, συναναταραχθὲν ὕδατι, ἀποτιθέσθω πᾶσαν χροιὰν ἐν θερμ. 50°. Ἂν μ. 1 κόνεως ἰωδίου ἀναμιγῇ κατ' ὀλίγον μετὰ μ. 5 ἐλαίου, τὸ μίγμα ψυχθέν, πηγνύσθω εἰς πόλτον κρυσταλλικόν.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰματική. Ἐφ' ὑγιοῦς δέρματος ἐξατμισθὲν παράγει ψῦχος ὡς οἱ αἰθέρες, ὕστερον δ' ἐρεθίζει εἰς ὑπεραιμίαν. Ἔσω ληφθὲν προξενεῖ καῦσον ἐν τῷ στόματι καὶ σιελισμόν, θάλπος ἐν τῷ στομάχῳ, ἐρυγάς, βορβορυγμοὺς καὶ ἄφοδον φυσῶν (carminativum) ἐκ διεγέρσεως τῆς περισταλτικῆς κινήσεως τῶν ἐντέρων. Ἀναποθὲν θερμαίνει τὸ σῶμα, ταχύνει τοὺς σφυγμοὺς καὶ προκαλεῖ διαφόρησιν, τὸν δ' ἐγκέφαλον ἐρεθίζει εἰς μέθην καὶ κεφαλαλγίαν καὶ τρόμον τῶν μυῶν, ὅταν ληφθῇ κατὰ σταγόνας πολλάς· κατὰ δραχμὰς ληφθέν, ἐρεθίζει σφόδρα τὰ πεπτικὰ ὄργανα καὶ ἀνάγει τὸ αἷμα εἰς τὴν κεφαλὴν κατὰ τρόπον ἐπικίνδυνον τῇ ζωῇ. Διὸ καὶ ἐνδείκνυται πρὸς ἀτονίας τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων, τὰς μετὰ νευραλγιῶν καὶ σπασμῶν καὶ ναυτίας καὶ ἐμπνευματώσεων, ὡς εὐκάρδιον, παρά τε ὑστερικαῖς γυναιξὶ καὶ ὑποχονδριακοῖς ἀνδράσι, καὶ παρὰ βρέφεσιν, ὑπερβαῖνον ἐνθάδε τὰ πλεῖστα τῶν συστοίχων φαρμάκων. Ἐπειδὴ δέ, ὡς αἰθεριῶδες, ταχύνει τὴν κυκλοφορίαν, θερμαίνει τὸ σῶμα καὶ προκαλεῖ διαφόρησιν, παρηγγέλθη πρὸς ῥευματισμοὺς καὶ μάλιστα ῥευματικὰς παραλύσεις γλώσσης καὶ φάρυγγος, καὶ πρὸς χολέρας καὶ τὰς παρεπομένας κυανώσεις, ὡς συμβοηθητικὸν ἴαμα μετὰ θερμῶν καὶ ἀρωματικῶν ἐγχυμάτων.

Δίδεται ἔσω κατὰ σταγ. 2—3—5 ἐπὶ σακχάρου πολλάκις τῆς ἡμέρας, ἢ μετὰ κόνεώς τινος φυτικῆς καὶ σακχάρου, ἢ μετ' ἐκχυλισμάτων εἰς καταπότια ἢ μετ' ἐγχυμάτων ἀρωματικῶν, ἢ καὶ διαλελυμένον ἐν οἰνοπνεύματι, ἀεὶ δὲ τὸ κεκαθαρμένον. Εἶναι καὶ συνηθέστατον βοήθημα κατὰ τῶν ὀδοντολγιῶν ἐκ τερηδονισμένων ὀδόντων, ὅτε μὲν εἰλικρινὲς σταλαζόμενον ἐπὶ βάμβακος καὶ ἐμβαλλόμενον εἰς τὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κοῖλον ὀδόντα, ὁτὲ δὲ ἀναμιγνύμενον ἀνὰ ἴσα μέρη μετ' αἰθέρος κοινοῦ καὶ βάμματος ὀπίου καὶ ἐντιθέμενον ὡς ἄνω, ὁτὲ δὲ καὶ ἐπιχριόμενον ἐπὶ τῶν παρειῶν παρὰ τὴν ἀλγοῦσαν χώραν. Ἐνσταλάζεται καὶ ἐπὶ τῆς παλάμης καὶ κρατεῖται πρὸ τῶν ἀμβλυωπούντων ὀφθαλμῶν, ἵνα οἱ ἀτμοὶ διευθυνθῶσι κατ' αὐτῶν καὶ ἐρεθίσωσιν.

Ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ῶ ς ὡς ἀντισπασμωδικὸν καὶ ἀντινευραλγικὸν ἐπιτρίβεται ἐπὶ τῆς γλώσσης ἢ περὶ τὰ παράλυτα ἄρθρα, ἢ ἐγχύνεται εἰς τὸν ἐξωτερικὸν ἀκουστικὸν πόρον πρὸς κωφώσεις ἢ βαρυηκοίας, ὡς ὁ θειϊκὸς αἰθήρ. Πάντως νῦν ἐν χρήσει ὀλίγῃ τὸ φάρμακον.

Ἔλαιον τερεβίνθινον, τερεβινθέλαιον.

Oleum Terebinthinae.

Ἐξάγεται δι' ἀποστάξεως μεθ' ὕδατος ἐξ οἵας δήποτε τερεβινθίνης (κατ' ἐξοχὴν τῆς ἐκ τῶν πευκῶν Pinus silvestris L., P. pinaster Ait. P. picea L., P. excelsa Lam.), ὅτε ἀπολείπεται κολοφώνιον.

Ἄχρουν, διαυγέστατον, εὐκίνητον σφόδρα, εὐαναφλεκτον, ἐν τῷ ἀέρι ταχέως ἐξατμιζόμενον, κιτρινίζον δὲ τότε καὶ παχυνόμενον καὶ ὑπεροξειδούμενον εἰς ῥητίνην τὴν τοῦ κολοφωνίου ὅτε γεννᾶται ἐν αὐτῷ μυρμηκικόν, προπιονικόν, ὀξικὸν ὀξὺ κυμέλαιον καὶ ὄζον. Ε. Β. 0,85-0,86. Ζέει ἐν+157° Ε· ἀποψυχθὲν δὲ εἰς—27° Ε., ἀποχωρίζει ἀφ' ἑαυτοῦ κρυσταλλώδη στεατοπτήνην (=καφουράν), εἰ ἐπί τινας μῆνας ἐκτεθὲν εἰς τὸν ἀέρα εἶχεν ἀπορροφήσει ὄζον καὶ ὀξειδωθῇ ὑπ' αὐτοῦ. Μετὰ τοῦ ἰωδίου ἐκπυρσοκροτεῖ βιαίως, εἰς μίγμα δὲ ἀκράτου θειϊκοῦ καὶ νιτρικοῦ ὀξέος ῥιπτόμενον ἀναφλέγεται. Διαλύεται ἐν 8 — 10 μ. οἰνοπνεύματος κοινοῦ, τελείως δὲ ἐν τῷ ἀνύδρῳ, καὶ ἐν αἰθέρι καὶ ἐν ἐλαίοις αἰθερίοις τε καὶ λιπαροῖς. Ἐν τῷ ὕδατι μένει ὅλως ἀδιάλυτον. Γ ε ῦ σ ι ς καυσώδης, ὀ σ μ ὴ ὡς ἡ τῆς τερεβινθίνης.

Φέρονται διάφορα εἴδη τερεβινθελαίου, οἷον γερμανικόν, γαλλικόν, βενετικόν, ἀμερικανικὸν καὶ ἀγγλικόν, πάνθ' ὅμοια ἀλλήλοις, πλὴν ὅτι τὰ μὲν πρῶτα στρέφουσι τὸ ἐπίπεδον τοῦ πολωθέντος φωτὸς πρὸς ἀριστεράν, τὸ δὲ ἀγγλικὸν πρὸς δεξιάν.

Σ ύ γ κ ε ι τ α ι ἐξ $C^{10}H^{16}$, ἀφ' οὗ ἀποχωρίζεται ἡ τεχνητὴ λεγομένη καφουρὰ ἐκ $C^{10}H^{16}ClH$, ἥτις γίνεται παρεμφερεστέρα τῇ γνησίᾳ καὶ κρυσταλλώδης, ἂν συστῇ ἐξ ἐπιδράσεως ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος ἀερώδους ἐπὶ καθαροῦ ἐλαίου τερεβινθίνου. Κ α θ α ί ρ ε τ α ι δὲ (rectificatur) εἴτε δι' ὑδρατμῶν, εἴτε ὑπεράνω καυστικοῦ κάλεος ἢ νάτρου.

Δ ο κ ι μ α σ ί α. Τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον ἔστω ἀπηλλαγμένον πάσης ἐμπυρευματικῆς ὀσμῆς, λαμπρὸν τὴν χροιάν, λεπτόρρευστον λίαν. Τριβὲν μεταξὺ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν δακτύλων μὴ προσκολλάσθω ἰξωδῶς. Ἐξατμιζέσθω τελείως, ὅταν θερμανθῇ· εἰ δὲ μή, ἐνέχει κολοφώνιον. Τὸ πρασινίζον τὴν χροιάν, οἷον πολλάκις τὸ γαλλικόν, ἐνέχει χαλκόν, διαλυθέντα ἐπὶ τῆς ἀποστάξεως ἐκ τῶν χαλκίνων ἀποστακτήρων. Ὅταν ἐν λευκοῖς ὑελίνοις δοχείοις ἐκτεθῇ εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ εἰς τὸν ἀέρα, ὀζοντίζεται, ἤτοι γίνεται διαπεραστικώτερον τὴν ὀσμήν, καυστικώτερον δὲ καὶ πικρότερον τὴν γεῦσιν, παράγον καὶ προσλαμβάνον ὄζον· λέγεται δέ, ὅτι γίνεται καὶ ὀραστηριώτερον.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Ἐπιτριβὲν τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον ἐρεθίζει τὸ δέρμα πλεῖον τῆς τερεβινθίνης εἰς ὑπεραιμίαν, θάλπος, πόνους καυστικούς, κνησμὸν καὶ ψυδράκια= ἐξίδρωσιν ὀροῦ ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα, ἥτις ξηραινομένη τὸ πρῶτον, εἶτα χρωννυομένη ἐπὶ τὸ λευκωπόν, ἀπορρηγνύεται κατὰ τόπους, καὶ ἀπολεπίζεται πιτυροειδῶς. Ἐφ' ἑλκῶν καὶ τραυμάτων τὸ τερεβινθέλαιον φέρει πλείονα ἐρεθισμὸν καὶ ὑπεραιμίαν καὶ καῦσον. Ἂν τὰ ἕλκη ἄτονα καὶ δύσχροα ἢ ὠχρά, ὑπεραιμοῦσι καὶ ζωογονοῦνται καὶ καλύπτονται ὑπὸ σαρκίων ἀδροτέρων καὶ εὐτραφεστέρων, ἡ ἐμπύησις ἀπὸ ἰχορώδους γίνεται ἀγαθή, ἀπρόσκοπτος δὲ χωρεῖ ἡ ἐπούλωσις. Πλεῖον τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος ἐρεθίζονται καὶ ὑπεραιμοῦσιν οἱ βλεννοϋμένες — ἢ φλεγμαίνουσιν ἐπὶ τῇ προσβολῇ τοῦ ἐλαίου. Διὰ ταῦτα οὐ μόνον ὁ ὀφθαλμὸς ἐρεθίζεται καὶ ἡ ῥὶς ἀπὸ τῶν ἀναθυμιάσεων ἢ τῆς ἐνσταλλάζεως ἢ ἀνασπάσεως τοῦ ἐλαίου καὶ γίνονται ἐρυθρὰ καὶ στύφονται, κατ' ἀνάκλασιν δὲ ἀπὸ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ σνεϊδερείου χιτῶνος συνίσταται βὴξ καὶ δύσπνοια καὶ βραδύπνοια, ἀλλὰ καὶ ὁ βλεννοϋμὴν τοῦ λάρυγγος καὶ τῆς τραχείας καὶ τῶν βρόγχων στύφεται καὶ στεγνοῦται καὶ ὑπεραιμεῖ, βὴξ δὲ συνίσταται ξηρὸς ἐπὶ τῇ εἰσπνοῇ τῶν ἀναθυμιάσεων τερεβινθελαίου. Εἶναι δ' εὐκολώτατον ἐκ τῶν ἀεροπόρων ὁδῶν τὸ ἀεριῶδες τερεβινθέλαιον, ἀναποθέν, νὰ παραγάγῃ καθολικὴν δρᾶσιν, καὶ δὴ καὶ τὸν θάνατον, ὡς ἀπέδειξαν αἱ δηλητηριάσεις νεογνῶν, κοιτασθέντων ἐν λίκνοις ἄρτι ἠλειμμένοις διὰ τερεβινθελαίου ἢ ἐν δωματίοις κεκλεισμένοις καὶ ἀναπλέοις ἐξαερώσεων τοῦ φαρμάκου.

Ἐν τῷ στόματι προκαλεῖ τὸ τερεβινθέλαιον αἴσθημα καυστικόν πως μετά τινος πικρίας καὶ δριμύτητος, κατ' ἀνάκλασιν δὲ φέρει πολὺν τὸν σίελον ἐν τῷ στόματι κατὰ πρώτην προσβολήν. Ἀλλ' ἐπὶ χρονιωτέρας ἐπαφῆς ὑπεραιμεῖ ὁ βλεννοϋμὴν τοῦ στόματος καὶ ξηραίνεται, ὡς ὁ τῆς ῥινός, τότε δὲ ὁ σίελος ὀλιγοστεύει, αὐξάνεται δὲ τὸ αἴσθημα τῆς δίψης, ὕστερον ἐπαίρονται τῇ δὲ κἀκεῖσε τὰ ἐπιθήλια εἰς ψυδράκια, συνίστανται δὲ οὕτως ἑλκύδρια καυστικά.

Ἐν τῷ στομάχῳ ἀπὸ σταγ. 20—30 γεννᾶται θάλπος προκάρδιον, κατὰ μικρὸν διαχεόμενον ἁπανταχοῦ τῆς κοιλίας· ἡ περιστολὴ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος ἐξεγείρεται ζωηρά, ὅθεν ἄνοδος ἐρυγῶν τερεβινθι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νωδῶν καὶ ἐξέλασις φυσῶν, ἀπὸ 2—3 δραχ. ἐπέρχεται ναυτία, ἔμετος, γαστραλγία, στρόφοι καὶ διάρροια χολοβαφής. Οὐγγίαι 1—2 φέρουσι γαστρεντερίτιδα μετὰ τῶν συνήθων συμπτωμάτων· δὲν συμβαίνουσιν ὅμως τοσοῦτον εὐκόλως αἱ ἀπὸ τερεβινθελαίου δηλητηριάσεις, αἱ θανατηφόροι· διὸ καὶ στερούμεθα τοῦ περιγενομένου τῶν νεκροτομῶν παρ' ἀνθρώποις. Ζῶα, κύνες καὶ γαλαῖ, δηλητηριασθέντα δι' ἐγχύσεως τερεβινθελαίου εἰς τὸν πεπτικὸν σωλῆνα, ἔδειξαν τὸν βλεννοϋμένα τοῦ στομάχου σφόδρα ἐνειμένον, κατὰ τόπους καφεοειδῶς μέλανα καὶ βεβαμμένον ὡς δι' αἵματος πεφθέντος. Εὑρέθησαν καὶ ψυδρακιώδεις ἐπαναστάσεις τοῦ βλεννοϋμένος ἔν τε τῷ στομάχῳ καὶ ἐφεξῆς, ἀλλαχοῦ δὲ ἀποδάρσεις τῶν ἐπιθηλίων καὶ μάλιστα ἐν τοῖς λεπτοῖς τῶν ἐντέρων.

Ἀγνοοῦμεν, εἰ τὸ τερεβινθέλαιον ὑφίσταται ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι ἀλλυίωσίν τινα καὶ ὁποίαν, πρὸ τοῦ ἀναποθῆναι. Φαίνεται ὅμως, ὅτι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀναπίνεται ἀπὸ στομάχου καὶ ἐντέρων ἀναλλοίωτον ὡς πάντα τὰ αἰθέρια ἔλαια, ἀναλλοίωτον δὲ ἐγκυκλοφορεῖται ἐπί ποσόν, καὶ ἀναλλοίωτον προφαίνεται ἐν τοῖς τόποις τῆς διακρίσεως, ἐν νεφροῖς καὶ πνεύμοσι καὶ τῷ δέρματι, ἢ κἂν παραμεμορφωμένον εἰς σῶμα, μεγίστην ἔχον συνέχειαν χημικὴν πρὸς τὸ τερεβινθέλαιον. Τὰ οὖρα διαχέουσιν ὀσμὴν ὡς ἀπὸ ἴων, πιθανὸν δὲ ὅτι, ἐνῷ ἐγκυκλοφορεῖται ἐν τῷ σώματι, ἢ ἐνῷ ἀποκρίνεται ἐκ τῶν νεφρῶν, μετασχηματίζεται εἰς τερεβινθινώλην, σῶμα διαχέον τὴν ὀσμὴν ἴων (Nothnagel).

Ἐπιστεύετο τέως, ὅτι τὸ τερεβινθέλαιον ἀναποθὲν ἐξάπτει τὴν κυκλοφορίαν ἐπὶ τὸ πυρετῶδες, οὕτω δὲ πιστεύοντες καὶ ἡμεῖς καὶ ὑπολαμβάνοντες τὸ φάρμακον ὡς διεγερτικὸν ἐν τοῖς πρώτοις, ἐτάξαμεν τοῦτο ἐνθάδε· ἀλλὰ τὰ τελευταῖα πειράματα τοῦ Rossbach διέσεισαν τὴν ἄκραν πίστιν εἰς τὴν διεγερτικὴν δύναμιν. Φαίνεται ὅμως, ὅτι ἡ ἀλήθεια κεῖται ἐν τῷ μέσῳ. Ἀπ' ὀλίγου ποσοῦ, ὡς τὸ οἰνόπνευμα, οὕτω καὶ τὸ τερεβινθέλαιον, ὡς καὶ ἡ συγγενεστάτη καφουρά, διεγείρουσιν ἐπὶ ποσὸν καὶ κυκλοφορίαν καὶ νεῦρα, ἀπὸ δὲ μεγάλου καταστέλλουσιν ἀμφότερα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα συστήματα. Δοὺς ὁ Rossbach πᾶσι τοῖς κατοικιδίοις ζώοις καθ' οἱονδήποτε τρόπον τερεβινθέλαιον, παρετήρησε μετά τινα βραχεῖαν καὶ ἀσθενεστάτην αὔξησιν τῆς ταχύτητος τῆς κυκλοφορίας, ἣν ἐξήγησε καὶ ταύτην ἐκ τῆς τοπικῆς δράσεως τοῦ φαρμάκου—παρετήρησε, λέγομεν, ἀραίωσιν τῶν παλμῶν, πτῶσιν σταθερὰν τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος καὶ ἐξασθένησιν τῆς πιέσεως τοῦ αἵματος. Κονίκλοις δοθὲν κατὰ δρ. $1\,^1/_2$ κατεβίβασε τὸ τερεβινθέλαιον ἐν $2\,^1/_2$ ὥραις τὴν θερμοκρασίαν τῶν ζώων καθ' 1,30. Ἐπαναληφθεῖσα καὶ τὴν ὑστεραίαν ἡ αὐτὴ δόσις, κατεβίβασε τὴν θερμοκρασίαν κατὰ 5 (;) βαθμούς. Συνωδὰ δὲ τῇ πτώσει

τῆς θερμοκρασίας καὶ τῇ τῆς κυκλοφορίας βραδύνσει ἀραιοῦνται καὶ αἱ ἀναπνοαί, κἄν τε διὰ σωλῆνος ἐμπαγέντος εἰς τὴν τραχεῖαν εἰςπνευσθῶσιν αἱ ἀναθυμιάσεις, κἄν τε ἀμέσως ἐγχυθῇ τὸ φάρμακον εἰς τὸν στόμαχον ἢ ὑπὸ τὸ δέρμα τῶν ζώων· καὶ αἱ μὲν ἀναπνοαὶ τῶν κονίκλων ἐλαττοῦνται κατ' ἐννέα, αἱ δὲ τῶν κυνῶν κατὰ 22 ἐν τεταρτημορίῳ λεπτοῦ· κατὰ δὲ τὴν νεκροτομὴν οὐδεμία εὑρέθη ἀλλοίωσις τῶν πνευμόνων.

Ἐπὶ τοῦ ἐγκεφαλονωτιαίου ἄξωνος τῶν νεύρων τὸ τερεβινθέλαιον δὲν φαίνεται διεγερτικώτερον ἢ ὅσον ἐπὶ τῆς ἀναπνοῆς καὶ κυκλοφορίας. Ἐγχυθὲν ὑπὸ τὸ δέρμα βατράχων, ἐπήνεγκεν ἀναισθησίαν καὶ καταλυσιν τὸ πρῶτον πάσης κινήσεως προαιρετικῆς· ἔκειντο ἀπαθῆ τὰ ζῶα, ὅπου εὑρίσκοντο· ὕστερον δὲ παρελύετο καὶ ἡ δύναμις τοῦ ῥαχίτου ἡ πρὸς κινήσεις ἀνακλαστικάς, ἡ δὲ στρυχνίνη, ἐνιεμένη ὑπὸ τὸ δέρμα, οὐδένα παρῆγε τέτανον παρ' αὐτοῖς. Τὰ κινητικὰ ὅμως νεῦρα, τὰ περιφερικά, καὶ οἱ προαιρετικοὶ μῦς διηγείροντο διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ· ἄρα ἦτον ἡ παράλυσις κεντρική, ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ τῷ ῥαχίτῃ. Ἀνάλογος σχηματίζεται ἡ δρᾶσις καὶ ἐπὶ κονίκλων· διότι καὶ παρ' αὐτοῖς, εἰςβιβασθέντος τοῦ τερεβινθελαίου εἰς τὸν στόμαχον ὑπὸ μορφὴν γαλακτώματος, ἐπῆλθεν ἀναισθησία καὶ καταλυσις πάσης κινήσεως προαιρετικῆς, ἐφεξῆς δὲ καὶ τῶν ἀνακλαστικῶν κινήσεων, τότε δὲ οὐδ' ἐπὶ τοῦ βιαιοτάτου ἐρεθισμοῦ διεστέλλετο ἡ κόρη τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὃ συμβαίνει ἀεὶ παρὰ τοῖς κονίκλοις, ἀλγοῦσιν. Ἡ ἀναπνοὴ ἐβραδύνθη καὶ παρ' αὐτοῖς, τότε δὲ ἐξερρήγνυντο σπασμοὶ ὡς ἐξ ἀπνοίας, ἐν οἷς καὶ ὁ θάνατος. Γαλαῖ καὶ κύνες καὶ ἀπὸ 1—2 δρ. περιέπιπτον εἰς ἀδυναμίαν μυϊκὴν ἐγγίζουσαν τῇ παραλύσει, ἐκινοῦντο δὲ ὡς μεθύοντα καὶ εἶχον τὰ ζῶα τὸ βάδισμα σφαλερόν, καὶ κατέπιπτον ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἀντιστάσει, ἀδύνατα νὰ ὀρθοστατήσωσιν ἐφεξῆς. Ὕστερον ἐπεφαίνετο τρόμος τῶν σκελῶν, καὶ ἐπὶ τέλους σπασμοὶ κλονικοί, ἐν οἷς ὁ θάνατος.

Ἐγχυθὲν κατὰ δρ. 4 εἰς τὰς φλέβας ἵππων ἐπήνεγκε δύσπνοιαν, τρόμον τοῦ σώματος, ἀνησυχίαν, ὄμμα βλοσυρόν, σφυγμοὺς ἀνωμάλους καὶ ταχεῖς, πνιγμονὴν καὶ τὸν θάνατον, ἡ δὲ νεκροτομὴ ἔδειξε πνευμονίαν ἐναρχομένην. Αὐτὰ ταῦτα παρετήρησεν ἐν ἄλλοις ζώοις ὁ Fleischmann· ἤδη καὶ 5—10 σταγόνες τερεβινθελαίου ἐγχυθεῖσαι ἀμέσως εἰς τὰς φλέβας κονίκλων ἀπέκτειναν ἐν δυσπνοίᾳ πολλῇ. Ὀλιγώτερον πειράζονται τὰ ζῶα, ἂν ἐγχυθῇ τὸ φάρμακον ὑπὸ τὸ δέρμα, διότι καὶ ἀπὸ ἐγχύσεως δραχμῆς μικρὰν προδίδουσιν οἱ κόνικλοι στενοχωρίαν ἀναπνευστικήν. Ῥᾷστα δὲ ἀνέχονται τὴν ἀπὸ στομάχου ἀνάληψιν, ἐφ' ὅσον δηλαδὴ ἡ δόσις δὲν εἶναι πειρακτικὴ τοῦ γαστρεν-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τερικοῦ σωλῆνος. Ἂν κύνες καὶ ἵπποι εἰςπνεύσωσιν ἀτμοὺς τοῦ ἐλαίου, γίνεται ἡ βλεννομεμβράνη τῆς ῥινὸς ἐρυθρὰ καὶ ξηρά, τὰ δὲ οὖρα καὶ τότε ἀναδίδουσιν ὀσμὴν ἴων. Παρετηρήθη, ὅτι καὶ ἡ γενετήσιος τῶν ζώων ὁρμὴ ἐντείνεται μέχρι πριαπισμοῦ.

Ἂν ἀπὸ τῶν ζώων μεταβῶμεν ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, βλέπομεν ἀνάλογον συμπτωμάτων εἰκόνα ἀπὸ δράσεως καθολικῆς. Ὁ Purkinjé ἀπὸ δραχμῆς τερεβινθελαίου κατελήφθη ὑφ' ὑπνηλίας τοσαύτης, ὥστε μόλις ἠδύνατο νὰ διατηρηθῇ ἐγρηγορώς. Οἱ εἰςπνεύσαντες πολλὰς τὰς ἀναθυμιάσεις τοῦ ἐλαίου, ὡς οἱ διανυκτερεύσαντες ἐν θαλάμοις κεκλεισμένοις καὶ ἄρτι ἠλειμμένοις διὰ χρωμάτων ἐνεχόντων τερεβίνθινον ἔλαιον, πάσχουσι πίεσιν ἐγκεφαλικήν, πόνον μετωπιαῖον βαρύν, ζάλην, βόμβον τῶν ὤτων, στενοχωρίαν θωρακικήν, ἀναισθησίαν, ὑπνηλίαν; κῶμα, καὶ τὸ τελευταῖον, ὅταν συστῇ δηλητηρίασις τελεία, πάσχουσιν ὀπισθότονον. Οἱ πολὺ λαβόντες τὸ ἔλαιον ἐσωτερικῶς καὶ διατεθέντες ἐπὶ τὸ δηλητηριῶδες, ἔχουσιν ὠχρὸν τὸ πρόσωπον, τοὺς σφυγμοὺς ἀσθενεῖς καὶ ταχεῖς, τὴν ἀναπνοὴν κατεσπευσμένην, περιῤῥέονται ἱδρῶτι ἢ καλύπτονται ὑπὸ βλατίδων, εἶναι διεσταλμένοι τὴν ἴριδα καὶ καταφέρονται εἰς κῶμα ὡς ἀπὸ μέθης βαρείας. Λέγεται, ὅτι καὶ ὁ οἶνος γίνεται μεθυστικώτερος ἑαυτοῦ, ὅταν προστεθῇ τερεβίνθινον ἔλαιον, οἷον ἐνέχεται ἐν τῇ πιτυίνῃ ῥητίνῃ. Τίς ἄρα ἐδίδαξε τὸ τεττιγοφόρον γένος τῶν ἀνθρώπων νὰ ῥητινίζῃ τὸν οἶνον;

Ἐκκρίνεται τὸ τερεβινθέλαιον ἐκ τῶν νεφρῶν, τὰ δὲ οὖρα ὄζουσιν ὡς ἀπὸ ἴων, ὃ δηλοῖ, ὅτι ἐκκρίνεται διεσκευασμένον εἰς ἄλλο αἰθέριον σῶμα. Ἐκκρίνεται καὶ ἐκ τῶν πνευμόνων, ἡ δὲ ἐκπνοὴ ὄζει σαφῶς ὡς τὸ ἔλαιον· ἐκκρίνεται καὶ σὺν τῷ γάλακτι· ὅταν δὲ ὑποδορίως ἐγχυθῇ, φέρεται ἐπὶ ποσὸν νὰ ἐκκριθῇ καὶ ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἐντέρων. Τὰ οὖρα τὸ κατ' ἀρχὰς μὲν καὶ ἀπ' ὀλίγου τοῦ φαρμάκου παρακινοῦνται, πληθύνονται καὶ γίνονται ὑδαρέστερα, ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ στύφονται, ἔπειξις δὲ τότε συχνὴ παρατηρεῖται καὶ στραγγουρία καὶ αἱματουρία καὶ θάλπος ἀπὸ νεφρῶν μέχρι τῆς οὐρήθρας καὶ ὀσφυαλγία· καὶ ἄρα ὑπεραιμοῦσι τὰ οὐροποιητικὰ ὄργανα σαφῶς ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ μέχρι φλεγμονῆς καὶ λευκωματουρίας. Καὶ ὁ ἱδρὼς δὲ καὶ τὸ γάλα πληθύνονται ἐπὶ τῷ ἐλαίῳ κατά τινας.

Ἡμεῖς πολλάκις ἐπειραματίσαμεν διὰ τερεβινθελαίου, δόντες ἀπὸ 2-4 δραχμῶν. Ἄνω τῶν 2 δρ. ἀτάραξεν ἀεὶ τὴν κοιλίαν· ἀλλ' ἀπὸ δύο δραχμῶν παρετηρήσαμεν ἀσθενεῖς καὶ ἀναξίας λόγου διακυμάνσεις τῆς θερμοκρασίας καὶ τῆς κυκλοφορίας. Μόνον ἐν τῷ ἐσχάτῳ πειράματι παρὰ γυναικὶ 25έτει ἀπὸ 2 δραχμῶν τερεβινθελαίου, χωρὶς νὰ ἐπιφανῇ ἐμετοδιάρροια, οἱ σφυγμοὶ ἐταχύνθησαν κατὰ 10 μετὰ μίαν ὥραν, ἡ θερμοκρασία ἀνυψώθη κατὰ $3,0^0$, τὸ πρόσωπον ἐγένετο ἐρυθρότερον, οἱ ὀφθαλμοὶ στιλπνότεροι, μέθη δέ τις ἐπῆλθεν.

Ἐν μίγματι τερεβινθίνου ἐλαίου καὶ λευκώματος αἱ μὲν ταινίαι ἐθανατώθησαν ἐν 1 $^1/_2$ ὥρ., αἱ δὲ ἀσκαρίδες ἐν 2 $^1/_2$ 8 ὥρ.

Δηλητηριάσεις συνέστησαν καὶ διὰ καταπόσεως τοῦ ἐλαίου, σπάνιαι μέντοι. Συστάσης ὅμως δηλητηριάσεως, ἡ μὲν διέγερσις ταχέως παρέρχεται, τὸ δὲ πρόσωπον γίνεται ὠχρὸν καὶ ἱπποκρατικόν, ταχύπνοια δὲ γεννᾶται, σμικρότης καὶ ταχύτης τῶν σφυγμῶν, ἐμετοδιάρροια, ἱδρῶτες, ἐνίοτε ἐξάνθημα βλατιδῶδες· ἔγχυσις ἐπιπεφυκότος· διαστολὴ ἴριδος· κῶμα, ἐν ᾧ ὁ θάνατος, οὗ ἔστιν ὅτε προηγοῦνται σπασμοί, τετανικοὶ ὡς τὰ πολλά. Ἐκ τοῦ κώματος πολλάκις ἀνακύπτουσιν οἱ δηλητηριασθέντες· διότι καὶ παιδία ἔλαβον 60—120 γράμματα ἐλαίου, καὶ ἐνόσησαν μέν, ἀλλὰ δὲν ἐδηληριάσθησαν. Ἀνεγράφη καὶ παιδίον 14 μηνῶν ἀποθανὸν ἐκ 15 γραμ. ἐλαίου.

Ἀντίδοτα κατὰ τῶν δηλητηριάσεων τοπικὰ μὲν ὑπὲρ τῶν ἐντέρων εἶναι τὰ ἀραιωτικὰ καὶ βλεννώδη, καθολικὰ δὲ τὰ ψυκτικὰ τὸ κατ' ἀρχάς, τὰ διεγερτικὰ ἔπειτα.

Πῶς ἐνεργεῖ τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον, δύσκολον εἶναι ν' ἀποφανθῶμεν ἀπταίστως διὰ τὴν ὀλιγότητα καὶ ἀτέλειαν τῶν πειραμάτων. Καὶ πρῶτον μὲν ἀγνοοῦμεν ὅλως, εἰ, καὶ πῶς καὶ πόσον ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ αἵματος. Λέγεται μέν, ὅτι τὸ αἷμα γίνεται βαθύτερον τὴν χροιάν, οἱονεὶ μᾶλλον κεκορεσμένον ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ἀλλ' ἂν τὸ αἷμα γίνεται βαθυχρούστερον, προέρχεται τοῦτο τάχα, διότι τὸ ἔλαιον ἀφαιρεῖ τὸ ὀξυγόνον ἐκ τῶν αἱμοσφαιρίων, ἢ διότι κωλύει τούτων τὴν ἀναμύζησιν ὀξυγόνου; Ἵνα δὲ ἐξασθενίσῃ τὴν ἀμοιβαίαν συγγένειαν μεταξὺ ὀξυγόνου καὶ αἱμοσφαιρίων, ποίαν τινὰ φέρει ἀλλοίωσιν ἐπ' αὐτῶν ἢ ἐπὶ τῶν λοιπῶν στοιχείων τοῦ αἵματος; Περὶ δὲ τῶν αὐξομειώσεων τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, δύναταί τις εἰπεῖν, ὅτι ἡ μὲν τάχυνσις προέρχεται ἐξ ἐρεθισμοῦ τῶν κινητικῶν τῆς καρδίας κέντρων· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ μεγάλων δόσεων οὐ μόνον τάχυνσις δὲν συμβαίνει, ἀλλὰ τοὐναντίον καὶ ἀραίωσις τῶν σφυγμῶν, συμπεραίνομεν, ὅτι παραλύονται τὰ κέντρα εἴτε πρωτοτύπως, εἴτε καὶ διὰ πάθος τῶν μεγάλων νευρικῶν κέντρων, ὡς καὶ ἐπὶ δηλητηριάσεως δι' οἰνοπνεύματος. Τὰ πνευμονικὰ φαινόμενα προέρχονται πιθανώτατα ἐκ τῆς στεγνότητος, ἣν φέρει τὸ ἔλαιον ἐν τῷ βλεννογόνῳ ὑμένι, ἐφόσον ἐκκρίνεται ἐξ αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς ὑπεραιμίας· εἶναι δὲ παρακεκινδυνευμένον νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι φέρει τὴν δύσπνοιαν, διότι ἀφαιρεῖ δῆθεν καὶ δεσμεύει ἐν ἑαυτῷ τὸ ὀξυγόνον τῶν αἱμοσφαιρίων, ἐμβάλλον ταῦτα εἰς οἱονεὶ *ἀσφυξίαν τινά.

Ἐκ τῶν ἐκκρίσεων προάγεται μάλιστα ἡ τῶν οὔρων. Πληθύνεται δὲ ἡ διούρησις ἐκ δόσεων μικρῶν, ἐνῷ ἀπὸ μεγάλων στύφεται.

Ἄδηλον, πῶς συμβαίνει ἡ παρακίνησις τῶν οὔρων, εἰ δηλ. ἐξ ἀμέσου ἐρεθισμοῦ τῶν ἐκκριτικῶν κυττάρων τῶν νεφρῶν, ἢ ἐξ ἐρεθισμοῦ τῶν τροφικῶν τῶν ἀγγείων νεύρων, ἢ καὶ διότι αὐξάνεται ἡ πίεσις τῆς στήλης τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀκρεμόνων τῶν ἀρτηριῶν. Τοῦτο μόνον φαίνεται βέβαιον, ὅτι ἐκ μεγάλων δόσεων ἐμβάλλονται οἱ νεφροὶ εἰς ὑπεραιμίαν, ὅτι δὲ τότε οὐ μόνον στύφονται τὰ οὖρα ἢ καὶ ἀποκρίνονται αἱματηρά, ἀλλὰ καὶ ἡ ἴοις καὶ ὑακίνθοις ὁμοία ὀσμὴ αὐτῶν ἀναιρεῖται. Σημειωτέον δὲ τοῦτο, ἵνα ἑκάστοτε εἰδῶμεν, ἂν πρέπῃ νὰ καταπαύσωμεν ἢ νὰ παρατείνωμεν τὴν χρῆσιν τοῦ ἐλαίου, ὡς φαρμάκου διουρητικοῦ, εἴτε καὶ ἄλλως διδομένου.

Πῶς ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν νεύρων, εἶναι ὁμοίως δυσνόητον. Ὅτι μὲν διεγείρει κατ' ἀρχὰς ἐγκέφαλον καὶ ῥαχίτην, ὕστερον δὲ φέρει κῶμα, πανθομολογεῖται· πῶς ὅμως συμβαίνουσι ταῦτα, εἶναι ἄγνωστον. Ἡ κεφαλαλγία εἶναι διασταλτικὴ καὶ βαρεῖα, ὡς ἀπὸ καφουρᾶς, κατὰ τὸ μέτωπον μάλιστα ἐντετοπισμένη, καὶ ἄρα ἀπὸ τῶν μεγάλων τοῦ ἐγκεφάλου λοβῶν ἐκπορευομένη· παρέπονται δὲ τῇ κεφαλαλγίᾳ βόμβος τῶν ὤτων, παραισθήσεις, δυσκολία ψυχῆς καὶ νοήσεως καὶ καταστάσίς τις ὡς ἀπὸ μέθης, μετὰ διαστολῆς τῆς ἴριδος, καί ποτε δὲ καὶ παρακοπῶν.

Τὰ αἰσθητικὰ νεῦρα τοῦ δέρματος φαίνεται, ὅτι παραλύονται ἐπὶ ποσὸν μετ' ἐπαλλήλους διὰ τερεβινθίνου ἐλαίου ἐπιτριβάς, ἐνῷ τὸ δέρμα ἐμβάλλεται εἰς ὑπεραιμίαν καὶ ψυδρακιώδη ἐξίδρωσιν.

Συγκεφαλαιοῦντες τὰ ἄνω περὶ τῆς καθολικῆς ἐνεργείας τοῦ τερεβινθίνου ἐλαίου λέγομεν, ὅτι, μικρὸν καὶ παροδικῶς καὶ δυσπαρατηρήτως διεγεῖρον τὴν κυκλοφορίαν καὶ τὴν ἀναπνοὴν καὶ τὰ νεῦρα, φέρει ἐν βραχεῖ ἀπὸ δόσεως γενναιοτέρας καταστολὴν τῆς κυκλοφορίας, τῆς ἀναπνοῆς, τῆς πιέσεως τοῦ αἵματος, τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος, μεθύει καὶ παραλύει τοὺς προσθίους λοβοὺς τοῦ ἐγκεφάλου, παραλύει τὴν αἰσθητικὴν ἢ κινητικὴν μοῖραν τοῦ ῥαχίτου ἐν ἀρχῇ, ὕστερον καὶ τὴν φαιὰν οὐσίαν τῶν ὀπισθίων κεράτων, ὅθεν καταλύει καὶ τὰς ἀνακλαστικὰς κινήσεις, ἀποκτείνει δ' ἐν σπασμοῖς ὀπισθοτονικοῖς ὡς ἐκ τῆς ἀπνοίας, εἰ μή τοι παραδεχθῶμεν κατ' ἄλλους πειραματιστάς, ὅτι ἀπὸ μετρίου μὲν ποσοῦ καταστέλλεται ἡ ἀνακλαστικὴ δύναμις τοῦ ῥαχίτου, ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου τῆς νάρδου, ἀπὸ πολλοῦ δὲ ποσοῦ ἐντείνεται αὕτη, ἐντεῦθεν δὲ αἱ ὀπισθοτονικαὶ σπασμωδίαι. Σημειωτέον ἐν τέλει καὶ τοῦτο, ὅτι ἀπὸ μικροῦ ποσοῦ διπλασιάζεται τὸ ποσὸν τῶν λευκῶν αἱμοσφαιρίων, οἷόν τι δήπου παρετηρήσαμεν καὶ ἀπὸ βάμματος σμύρτης, τὰ δὲ ἀγγεῖα συστέλλονται κατὰ τὰ ἐπὶ τοῦ νηκτικοῦ ὠμένος τῶν βατράχων πειραματισθέντα, ἀπὸ δὲ πολ-

λοῦ ποσοῦ ἐλαττοῦται μὲν τὸ ποσὸν τῶν λευκῶν αἱμοσφαιρίων, διαστέλλονται δὲ τὰ ἀγγεῖα.

Ἐνέργεια ἰαματική. Στηρίζεται ἐπὶ τῆς δυνάμεως τοῦ φαρμάκου εἰς τὸ κινεῖν τὴν κοιλίαν, ἀποκτείνειν ἕλμινθας, παρακινεῖν τὰ οὖρα— ἐπὶ τῆς δυνάμεως εἰς τὸ καταστέλλειν τὴν αἰσθητικότητα τῶν νεύρων, ἐπὶ τῶν στεγνώσεως τῶν βλεννοϋμένων, ἀφ' ὧν ἐκκρίνεται, οἷον πνευμόνων καὶ νεφρῶν. Διὸ καὶ παραγγέλλεται τὸ τερεβινθέλαιον πρὸς δυσεκνικήτους δυσκοιλιότητας, ὑδρωπικῶν μάλιστα, παρ' οἷς, καὶ ἂν ἀναληφθῇ εἰς τὴν κυκλοφορίαν, συμπαρακινεῖ καὶ τὰ οὖρα· κατ' ἐξοχὴν πρὸς τοὺς ἀσκίτας ἐκ παθῶν τοῦ ἥπατος, ὡς τε καθάρσιον καὶ ὡς διουρητικόν· πρέπει μόνον ν' ἀποκλεισθῇ πᾶς δήποτε ἐρεθισμὸς τῶν νεφρῶν, ἅτε ἐκτραχυνόμενος ὑπὸ τοῦ φαρμάκου.

Πρὸς χρονίους καταρρους τῶν πνευμόνων, τοὺς ὑπὸ τῶν παλαιοτέρων ὡς φθίσις βλεννώδης ἢ βρογχόρροια χαρακτηριζομένους, παρ' οἷς τὰ φλέγματα ὑπέρπολλα καὶ σηπεδονώδη, τοὺς παρ' ἐμφυσηματικοῖς ἢ μεθύσοις κτλ., φημίζεται ὡς στῦφον τὴν διάκρισιν διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν ἐκδιαπνεόμενον φέρει ἐπὶ τοῦ κεχαλαρωμένου βλεννογόνου τῶν βρόγχων, καὶ δι' οὗ περιστέλλει τὸ εὖρος τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων. Δίδεται δὲ ἔσω τε ὡς ἓν τῶν ἀρίστων φαρμάκων κατὰ τὴν ὁμολογίαν ἰατρῶν, οἷος ὁ Oppolzer, καὶ εἰσπνεῖται ἀναθυμιώμενον. Περὶ δὲ τῆς ὠφελείας τῶν εἰσπνοῶν ἐνθάδε ἄλις καὶ ἔτι πλέον ἐβεβαίωσεν ἡμᾶς ἡ καθημερινὴ πεῖρα ἀνά τε τὴν πόλιν καὶ ἐν τῷ νοσοκομείῳ.

Πρὸς σφάκελον τῶν πνευμόνων πρῶτοι παρήγγειλαν τὸ φάρμακον οἱ περὶ τόν Skoda εἰς εἰσπνοάς, παρατηρήσαντες, ὅτι ὁ μὲν βὴξ πραΰνεται ἐπ' αὐτῷ, τὰ δὲ ἀποχρέμματα βελτιοῦνται περὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιόν, στενοῦται δὲ καὶ συμπίπτει καὶ ἀποφράσσεται τὸ κοίλωμα τῶν πνευμόνων, ὡς ἐμαρτυρήθη πολλάκις καὶ ὑπὸ πολλῶν. Ἐνεργεῖ δὲ τὰ μὲν ἴσως ὡς τονοῦν τὰ εἰς σφάκελον ἐπιρρεπῆ μόρια, τὰ δὲ ὡς προκαλοῦν ταχυτέραν τὴν ἀντιδραστικὴν φλεγμονήν, καὶ ἄρα τὴν περίρρηξιν τοῦ σφακέλου, ἧττον ὡς θανατοῦν δῆθεν τοὺς μήκυτας τῆς σηπεδονώδους ζυμώσεως τῶν φλεγμάτων. Διδόσθω δὲ κράτιστα ἐν ἀπυρεξίᾳ ἢ καὶ ἐπὶ πυρετοῦ ἀσθενεστέρου, καίτοι παρετηρήθη, ὅτι ἡ ἔντασις τοῦ πυρετοῦ εἶναι ἀπόρροια τῆς τοπικῆς βλάβης καὶ πρὸς ταύτην ἀνάλογος, καὶ ὅτι, ἅμα ὡς μετριασθῇ ὁ σφάκελος, καταπίπτει ἀφ' ἑαυτοῦ ὁ πυρετός· καὶ ἄρα ἀπόλυτον ἀντένδειξιν δὲν συνιστᾷ ὁ πυρετός, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἐν τῶν στοιχείων τῆς ἐφ' ὑγιῶν ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου λέγεται ἡ ταπείνωσις τῆς θερμοκρασίας. Ἐπ' ἐσχάτων παρηγγέλθησαν κατὰ τοῦ σφακέλου τῶν πνευμόνων καὶ εἰσπνοαὶ τῶν ἐξαερω-

μάτων τοῦ τερεβινθελαίου, γινόμεναι, ὅταν ἐν ἀτμολούτρῳ βρασθῇ τὸ ἔλαιον ἐν φιάλῃ, οἱ δὲ ἀτμοὶ ἀμφοτέρων τῶν ὑγρῶν διαχεόμενοι ἐν τῷ δωματίῳ εἰσπνέονται — ἢ καὶ κρεῖττον ἔτι, συλλαμβάνονται ἄμφω, αἵ τε τοῦ ἐλαίου ἀναθυμιάσεις καὶ οἱ ὑδατμοί, διὰ χώνης ἐλαστικῆς καὶ συνεισπνέονται. Ἡμεῖς οὕτω ποιοῦμεν μετ' ὠφελείας ἀναντιρρήτου. Παρηγγέλθησαν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Waldenburg καὶ εἰσπνοαὶ ἐξαχνωμάτων ἀπὸ ἀχνωτῆρος καὶ λέγονται ὠφελοῦσι καὶ αὗται.

Ἦν ποτε χρόνος, καθ' ὃν τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον παρηγγέλλετο καὶ κατὰ τῶν φυματιώσεων τῶν πνευμόνων ὡς εἰδικόν· ἀλλὰ παρῆλθεν ἡ ἐποχὴ αὕτη τῆς ἰατρικῆς εὐπιστίας· κατά τινων ὅμως συμπτωμάτων τῆς νόσου δύναται καὶ νὰ δοθῇ καὶ νὰ ὠφελήσῃ. Ἂν δηλαδὴ ἡ νόσος ἀποτρέχῃ ἀπυρέτως, ἐρρωμένα δὲ τὰ πεπτικὰ ὄργανα, αἱμόπτυσις δὲ μὴ παρῇ, πολλὴ δὲ ἡ βρογχόρροια, δύναται κατὰ τὸν Oppolzer τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον νὰ δοθῇ ἐπιτυχῶς ἔσωτε καὶ εἰς εἰσπνοὰς ἢ εἰς ἐξαχνώματα, ὡς φάρμακον στυπτικόν. Τοιαύτην χρῆσιν ἐποιήσαμεν καὶ ἡμεῖς μετ' ἐπιτυχίας, δόντες αὐτὸ πρὸς ἀπυρέτους καταῤῥους, ἢ κάλλιον εἰπεῖν, πρὸς βρογχορροίας φυματιώντων· (εἶχον ἤδη προηγηθῇ πρὸ μηνῶν αἱμορραγίαι ἐκ πνευμόνων, καὶ παρῆσαν ἐμφανῆ τὰ φαινόμενα τῆς πυκνώσεως τοῦ πνευμονικοῦ παρεγχύματος·) τερεβινθίνου ἐλαίου 30—60 σταγ. καθ' ἡμέραν ἐν μέλιτι ἀπηῤῥισμένῳ, καὶ εἴδομεν ἐπ' αὐτῷ βελτιωθέντα ἐπισήμως τὰ καταῤῥοϊκὰ συμπτώματα.

Συχνότερον παραγγέλλεται τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον πρὸς τοὺς κατάρρους τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων, κατὰ μὲν ἄγγλους ἰατρούς, καὶ αὐτοὺς τοὺς ὀξεῖς, κατὰ τὰ κοινῇ ὅμως παραδεδεγμένα πρὸς μόνους τοὺς χρονίους, τούς τε παρὰ νέοις καὶ μεσήλιξι γεννωμένους ἀπὸ βιαίας πλήξεως ἢ πτώσεως ἐπὶ τὴν κοιλίαν, ἢ ἀπὸ στενώσεων τῆς οὐρήθρας, ἢ ἀπὸ προεκτάσεως βλεννορροιῶν πρὸς τὴν κύστιν, ἢ ἀπὸ καθετηρισμῶν ἀδεξίων, ἀπὸ χρήσεως κανθαρίδων κτλ.· ἔτι δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς τῶν πρεσβυτέρων, τοὺς παραλυτικούς, τοὺς μετ' ἀκρατείας τῶν οὔρων ἢ ἰσχουρίας, τούς τε ἁπλῆν βλένναν παράγοντας καὶ πολὺ μᾶλλον τοὺς ἐμπύους, ἄμφω χαρακτηριζομένους διά τε βλέννης πολλῆς καὶ ἰξώδους καὶ λευκωπῆς, προσκολλωμένης τῷ πυθμένι τοῦ οὐροδοχείου, καὶ διὰ πύου ἐν τοῖς οὔροις, διὰ θολώσεως δὲ αὐτῶν πολλῆς ἅμα τῷ ἐκκριθῆναι καὶ διὰ ταχείας σήψεως βαρείας δὲ καὶ ἀμμωνιώδους κακοσμίας, καὶ ἐξαγγελλομένους ὑπὸ καύσου ἐν τῇ πρώτῃ στιγμῇ τῆς ἀπολύσεως τῶν οὔρων, ὑπὸ πόνου κατὰ τὴν ἐπίθλιψιν ὑπεράνω τοῦ ἐφηβαίου, καὶ ὑπὸ καύσου καὶ τεινεσμοῦ πολλάκις ἐν τῷ ὀρθῷ κατὰ συμπάθειαν ἀνακλαστικὴν ἢ ἐξ ὑπεραιμίας κατὰ γει-

τνίασιν. Τοιοῦτοι χρόνιοι κάταρροι τῆς κύστεως, ἀντανακλῶντες τὴν ὀδυνηρὰν εὐαισθησίαν καὶ μέχρι τοῦ ἑτέρου τῶν νεφρῶν ἢ καὶ ἀμφοτέρων, θεραπεύονται πολλάκις διὰ τῆς ἐπιτηδείας χρήσεως τοῦ τερεβινθίνου ἐλαίου κρεῖττον ἢ διὰ τῆς τερεβινθίνης καὶ οἱουδήποτε ἄλλου φαρμάκου. Ὅταν δηλαδὴ ἐπισταμένως ἐνδειχθῇ τὸ φάρμακον, ἀποκλεισθῇ δὲ ἡ ὀξύτης τοῦ πάθους διά τε τῆς ἀναμνήσεως καὶ τῶν συμπαρομαρτούντων συμπτωμάτων, πρέπει νὰ δοθῇ μετά τινος ἐπιμονῆς, μηδόλως ἀποτρεπομένου τοῦ ἀρρώστου ἔκ τινος θερμασίας ἢ εὐαισθησίας κατὰ τὴν ῥίζαν τοῦ πέους, ἢ κατὰ τὴν κύστιν ἢ καὶ κατὰ τὴν χώραν τῶν νεφρῶν, τῶν παρατηρουμένων μάλιστα μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς χρήσεως καὶ προαγομένων καὶ μέχρις βαθμοῦ τινος ἰσχουρίας ἢ δυσουρίας· διότι ἡ πεῖρα διδάσκει, ὅτι τὰ φαινόμενα ταῦτα τῆς παροξύνσεως τοῦ πάθους παρέρχονται μετὰ 1—2 ἡμέρας οἴκοθεν, ἢ ὑποχωροῦσιν ἐπὶ τῇ χρήσει ἡμιλούτρων, καὶ ἐπὶ τῇ ἀφθόνῳ πόσει βλεννωδῶν ἢ σακχαρωδῶν ποτῶν μετὰ ἢ ἄνευ ὀλίγου νίτρου ἢ νάτρου· νῦν δὲ προφαίνεται ἡ ὠφέλεια τοῦ τερεβινθίνου ἐλαίου ἐναργής, στυφομένης τῆς βλεννώδους ἢ πυώδους διακρίσεως, ἀλυποτέρων δὲ καὶ διαυγεστέρων ἀπεκκρινομένων τοὐντεῦθεν τῶν οὔρων. Ἵνα δὲ ἐνεργήσῃ τὸ φάρμακον, πρέπει νὰ καταπεφθῇ καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κυκλοφορίαν, τοῦθ' ὅπερ γίνεται, ἂν μὴ ταράξῃ τὸν πεπτικὸν σωλῆνα εἰς ἔμετον καὶ διάρροιαν· ὧν ἐπιφανέντων, οὐδὲν προσδοκητέον ἐξ αὐτοῦ. Ὠφελεῖ λοιπὸν κατὰ τὰ εἰρημένα τὸ ἔλαιον ὁτὲ μὲν ῥιζικῶς, συχνότερον δὲ φέρει ἁπλῆν μόνον παρηγορίαν, τοῦθ' ὅπερ κέρδος τῷ ἀρρώστῳ μέγα ἐν πάθει τοσοῦτον ἐπιμόνῳ καὶ δυστρόπῳ· ἵνα δὲ καὶ οὕτως ὠφελήσῃ, πρέπει νὰ ῥυθμισθῇ προσηκόντως καὶ ἡ δίαιτα, ἤτοι νὰ περιορισθῇ ὁ ἄρρωστος μάλιστα εἰς γαλακτοποσίαν, ἵνα ὡς οἷόν τε ἠπιώτερα καὶ μαλακώτερα ἐκκρίνωνται τὰ οὖρα (ὡς ἐλάχιστον περιέχοντα ποσὸν ἁλάτων καὶ οὐρίας καὶ οὐρικοῦ ὀξέος).

Κατὰ τῶν νευραλγιῶν τῶν ῥευματικῶν, καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς προσωπαλγίας καὶ τῆς ἰσχιάδος ὠφελεῖ πολλάκις τὰ μὲν ὡς προκαλοῦν διαφόρησιν μείζονα, τὰ δὲ ὡς ναρκοῦν τὰ νεῦρα κατὰ τὰ περὶ τῆς ἐφ' ὑγιῶν ἐνεργείας, ἢ κἂν ὡς φάρμακον ἐμπειρικόν, οὗ ἡ ὠφέλεια ἐμαρτυρήθη ὑπὸ μεγάλων ἰατρῶν, τοῦ Recamier κατ' ἐξοχὴν καὶ Rayer, ἀπὸ χρόνων ἤδη μακρῶν. Δίδεται δὲ ὁτὲ μὲν εἰς δόσιν μεγάλην, κατὰ δρ. 1—2—3 δι' ἡμέρας, ὥστε νὰ παραγάγῃ πυρετόν, ὁτὲ δὲ κατ' ὀλίγας σταγ. 5—10 τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας, εὑρεθὲν ὠφέλιμον καὶ ὅπου τὰ λοιπὰ φάρμακα ἐφάνησαν ἀδρανῆ. Ἐνεργεῖ δὲ μάλιστα, ὅταν ἀναποθῇ, καὶ ἄρα ἂν μὴ παραγάγῃ διάρροιαν. Ὁ Recamier ἀναγράφει 8 τερεβινθ. ἐλαίου καὶ 120 μέλιτος διαρρόδου, λαβεῖν τρὶς

τῆς ἡμέρας ἀνὰ κοχλιάριον τῆς τραπέζης· πλείονες δὲ τῶν 50 % ἀρρώστων ἐξυγιάζονται διὰ τῆς ἀγωγῆς ταύτης· ὥστε ἐκ παντὸς τρόπου τεθήσθω εἰς χρῆσιν· ἐπαναστατούσης τῆς γαστρός, λαμβάνονται σταγόνες τινὲς λαυδάνου. Καὶ πρὸς γαστραλγίας δὲ ἁπλᾶς, καὶ αὐτὰς ἐστινύτε τὰς ἐξ ἑλκῶν τοῦ στομάχου, ἐφάνη κατὰ Gubler ὠφέλιμον· διότι συστέλλει τὰ ἀγγεῖα καὶ περιορίζει τὰς ὀξυχυμίας καὶ τὰς αἱμορραγίας.

Πρὸς τύφους καὶ ἐπιλοχίους πυρετούς, ὅταν πολὺς ὁ τυμπανίτης καὶ ἡ πάρεσις τῶν ἐντέρων, ὡς καὶ ἡ τῶν νεύρων καθόλου, ἄγγλοι μάλιστα ἰατροὶ θεωροῦσι τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον ὡς φάρμακον διεγερτικὸν καὶ πολλοῦ ἄξιον λόγου. Μόνη ἴσως ὠφέλεια ἐξ αὐτοῦ εἶναι ἡ λύσις τῆς παρειμένης γαστρός, καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἀνακούφισις τῆς στενοχωρίας ἀναπνοῆς καὶ κυκλοφορίας· ἀλλ' ἴσως ἐνεργεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀτόνου καὶ ἡλκωμένου καὶ εἰς αἱμορραγίαν ἐπιρρεποῦς βλεννοϋμένος ὡς στυπτικὸν καὶ τονωτικόν.

Πρὸς χολολίθων διάλυσιν, πολλῷ δὲ μᾶλλον πρὸς ἔξωσιν τούτων καὶ καταπράϋνσιν τῶν κωλικῶν πόνων, πολὺ ἐπηνέθη τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον ὡς φάρμακον ἐμπειρικόν· ὠφελεῖ δ' ἴσως ἐνίοτε ὡς παρακινοῦν τὴν γαστέρα εἰς συστολὰς σφοδρὰς καὶ ἐπαλλήλους, ὅτε ἐκ τοῦ δωδεκαδακτύλου ἡ κίνησις μεταδιδομένη καὶ πρὸς τὰ ἔνδον τῶν χοληδόχων πόρων, ἐπιφέρει ἔκθλιψιν τῶν λίθων· ἴσως ὠφελεῖ καὶ ὡς μεταβιβάζον τὸν ὑπεραιμικὸν ἐρεθισμὸν ἐκ τῶν τῆς χολῆς πόρων πρὸς τὰ ἔντερα, ὅτε καί, αἱρομένου τοῦ σπασμοῦ καὶ τῆς στενώσεως τῶν πόρων, ῥᾷον κατολισθαίνουσι τὰ λιθάρια πρὸς τὰ ἔντερα. Λέγουσί τινες, ὅτι ἀνύει, διότι ἡ χολοστερατίνη, ἐξ ἧς οἱ χολόλιθοι, διαλύεται ἐν τερεβινθίνῳ ἐλαίῳ· ἀλλὰ πολὺ ἀσφαλέστερον διαλύεται ἐν τοῖς ἀλκαλίοις· διὸ καὶ τὰ ὕδατα Vichy καὶ Carlsbad εἶναι ἀσφαλέστερα καὶ ῥιζικώτερα ἰάματα· ὡς συμπτωματικὸν δὲ φάρμακον πάλιν κατὰ τῶν κωλικῶν πόνων ὠφελεῖ βεβαιότερον ἡ χλωρικλὴ καὶ αἱ τοπικαὶ ἐνέσεις τῆς μορφίνης· ἄμεινον δὲ καταφυγεῖν εἰς δοκιμώτερα ἰάματα, ἢ εἰς ἀβέβαια. Ἀλλὰ πειρατέον καὶ οὕτως.

Ὡς φάρμακον ἴσχαιμον παρηγγέλθη κατὰ τῶν αἱμορραγιῶν ἐκ στομάχου, ἐντέρων, ὀρθοῦ καὶ μήτρας, τῶν ἀτόνων καὶ ἀφλεγμάντων, καὶ ἐνεργεῖ διότι συσπᾷ τὸν βλεννογόνον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἀγγεῖα, οὐχὶ διότι ποιεῖ δῆθεν τὸ αἷμα ἐπιρρεπέστερον εἰς πῆξιν. Ἧττον ὠφέλιμον εὑρέθη κατὰ τῶν αἱματουριῶν· ἥκιστα δὲ ἁρμόδιον θεωρεῖται κοινῇ κατὰ τῶν αἱμοπτύσεων, ἅτε ἐρεθίζον τοὺς πνεύμονας ἐπὶ ποσόν, εἰ καὶ ὁ μὲν Scoda συνιστᾷ τὸ φάρμακον, ὁ δὲ Gubler βεβαιοῖ, ὅτι εἶδεν αἱμοπτύσεις καταπαυομένας διὰ τοῦ τερεβινθίνου ἐλαίου οὕτως,

ὡς καὶ διὰ τοῦ σχοπαρτίου μίγματος (ὅρα κοπαΐον βάλσαμον)· ἐν ἀπογνώσει ἄρα ἀπ' ἄλλων φαρμάκων πειρατέον καὶ τούτου.

Ἀλλ' ἡ βεβαιοτάτη ἁπασῶν τῶν ἰαματικῶν ἐνεργειῶν εἶναι ἡ κατὰ τῶν ἑλμίνθων, πλατειῶν, στενῶν, μονήρων, συναγελαστικῶν, μικρῶν τε καὶ μεγάλων κτλ. Δίδεται δέ, ὡς ταινιοκτόνον καὶ ἑλμινθοκτόνον ἐκ τῶν ἀρίστων, κατὰ δρ. $^1/_2$—1 ἀνὰ 1 ὥρ. τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας. Χρήζει ὅμως προσοχῆς διὰ τὸ βίαιον τῆς δράσεως, ὃν ἄλλως καὶ δύσληπτον· διὸ καὶ οὐ πολλὴ νῦν ἡ χρῆσις αὐτοῦ κατὰ τῶν ἑλμίνθων. Οἱ σκώληκες ἐκτεινάσσονται νεκροί.

Ἐπ' ἐσχάτων προὐτάθη καὶ ὡς ἀντίδοτον κατὰ τῶν διὰ φωσφόρου δηλητηριάσεων τὸ ὠζοντισμένον, οὐχὶ τὸ πάντη καθαρὸν χημικῶς. 1 γραμ. ἀρκεῖ εἰς ἐξουδετέρωσιν $^1/_5$ σιτ. φωσφόρου, καὶ εἰ παρῆλθον 12 ὥρ. ἀπὸ τῆς δηλητηριάσεως· ἀλλὰ μετὰ 24 ὥρ. μένει ἀδρανές. Τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα ἀγορεύουσιν ὑπὲρ τοῦ φαρμάκου· ἀνεγράφησαν δὲ ἤδη καὶ περιπτώσεις ἰάσεως δι' αὐτοῦ παρ' ἀνθρώποις. Ὁ τρόπος τῆς ἐνεργείας εἶναι δυσνόητος. Ὁ Koehler ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ φωσφόρος ἐν τῷ στομάχῳ συντίθεται μετὰ τοῦ ἐλαίου τῇ συνεργείᾳ ὀξυγόνου εἰς ἕνωσίν τινα καφουροειδῆ, ἥτις διαπορεύεται τὸ αἷμα, χωρὶς νὰ βλάψῃ αὐτό, καὶ ἀποκρίνεται διὰ τῶν νεφρῶν. Γνωστὸν δέ, ὅτι τὸ ἔλαιον καταλύει τὴν φωσφορίζουσαν λάμψιν τοῦ φωσφόρου. Ὁρίζει δὲ τὸ νέον τοῦτο σῶμα ὁ Koehler ὡς τερεβινθινῶδες ὑποφωσφορικὸν ὀξύ, καὶ ἐνέχυσεν αὐτὸ εἰς τὸν στόμαχον μικρῶν ζώων κατὰ πολλὰ γράμματα ἄνευ τῆς ἐλαχίστης βλάβης. Πρὸ τῆς χρήσεως τοῦ ἐλαίου ὡς ἀντιδότου καλὸν τὸ προτάξαι ἐμετικὸν ἐκ θειϊκοῦ χαλκοῦ. Διδόσθω δὲ ἐν κάψαις ἐκ πηκτώματος, οὐχὶ ἐν γαλακτώματι λεκύθου ὠοῦ, διότι τὸ ἔλαιον τῆς λεκύθου εὐκολύνει τὴν ἀνάποσιν τοῦ φωσφόρου. Ἔστω δὲ τὸ ἔλαιον παλαιὸν καὶ ὠξειδωμένον· διότι τὸ χημικῶς καθαρὸν καὶ πρόσφατον κατὰ Nothnagel εἶναι τελείως ἀδρανές.

Δίδεται ἔσω τὸ κεκαθαρμένον, Oleum Terebinthinae rectificatum, κατὰ σταγόνας 5—10 κατὰ δίωρον, μέχρι 1,0 εἰς δόσιν μίαν, μέχρι 5,0 δι' ἡμέρας ἐπὶ σακχάρου, ἢ εἰς καταπότια ἢ εἰς γαλάκτωμα μετὰ λεκύθου ὠοῦ ἢ μετὰ γλισχράσματος τινὸς ἢ εἰς ἔκλειγμα μετὰ μέλιτος ἢ ἐν κάψαις ἐκ πηκτώματος. Κατὰ τῶν χολολίθων συζεύγνυται μετ' αἰθέρος κοινοῦ 1 : 2—3, καὶ θεωρεῖται ὡς εἰδικόν. Ἄγγλοι ἰατροὶ δίδουσιν αὐτὸ κατὰ δρ. 2—4 καὶ ἔτι πρὸς δι' ἡμέρας, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ μόνοι, πρὸς ἐπιλοχίους πυρετούς. Ὡς ἀνθελμινtικὸν λαμβάνεται καθ' ὑψίστην δόσιν, οὐγ. $^1/_2$—1 δι' ἡμέρας μετ' ἀρωματικοῦ τινος βάμματος.

Ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς χρήσεως σκοπεῖται ἀεὶ ἡ ἐρέθισις τῶν

τόπων καὶ ἡ στύψις. Εἶναι δ' ἐν χρήσει, καθ' ἃ εἴρηται, εἰς εἰσπνοάς, ὅτε ἢ ἐμβρέχεται σπογγάριον καὶ προτίθεται πρὸ στόματος καὶ ῥινός, ἢ συμβράζονται γρ. $^1/_2$—2—4—8—12—20 μετὰ 500 γρ. ὕδατος ἀπεσταγμένου, εἰσπνέονται δὲ οἱ ἀτμοὶ πρὸς πάθη πνευμόνων. Εἰς ἐ π ι τ ρ ι β ὰ ς πρὸς ῥευματαλγίας ἰσχιαδικὰς ἢ ὀσφυακάς, εἰλικρινὲς ἢ μετ'ἐλαίου ὑοσκυάμου, ἢ καὶ μετὰ λίπους (1 : 4) εἰς ἀλοιφάς. Ἐ π ι χ ρ ί ε τ α ι καὶ πρὸς χείμετλα πρωτοβάθμια καὶ πρὸς πυρίκαυστα τὰ μετ'ἐπάρσεως φλυκταινῶν εἰς ἀποτροπὴν τοῦ σφακελισμοῦ καὶ εἰς τόνωσιν τῶν ἱστῶν, καὶ πρὸς ψώραν εἰς θανάτωσιν τοῦ ἀκάρεως. Εἰς κ λ ύ σ μ α τ α καθαρτικὰ δρ. 1—2—3 μετὰ λεκύθου ᾠοῦ εἰς γαλάκτωμα, κατὰ τυμπανίτου καὶ δυσεκνικήτου δυσκοιλιότητος, ὅτε καὶ ἐξωτερικῶς συνεπιτρίβεται ἐπὶ τῆς κοιλίας. Ὠφελοῦσι ταῦτα καὶ κατὰ τῆς ἀτονίας τῶν ὠδίνων ἐνίοτε, δι' ἀνακλάσεως ἀπὸ τῶν ἐντέρων καὶ τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων μεταδιδομένης τῆς κινήσεως καὶ ἐπὶ τὴν μήτραν. Καὶ πρὸς τ ρ α υ μ α τ ι κ ὰ ἑ ρ υ σ ι π έ λ α τ α παρηγγέλθη εἰς ἐπιχρίσεις ἐπὶ τῶν πεπονθότων τόπων, καὶ παρετηρήθη μὲν ὑπὸ πολλῶν, ὅτι περιωρίσθησαν ταῦτα, ταπεινωθείσης τῆς θερμοκρασίας ἐν τοῖς πεπονθόσι τόποις· ἀλλ' ἡμεῖς οὐδεμίαν εἴδομεν ὠφέλειαν κατὰ τῶν ἐρυσιπελάτων τῶν ἐν τῷ Νοσοκομείῳ, κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ 1873. Προσοχὴ διὰ τὸ εὐαναφλεκτον. Καὶ τέλος πρὸς καυτηρίασιν τοῦ δέρματος (παρὰ τὴν ῥάχιν, ἢ κατὰ μῆκος τοῦ ἰσχιαδικοῦ νεύρου) ἐμβρέχεται τεμάχιον χάρτου ἐν τερεβινθίνῳ ἐλαίῳ καὶ αἰθέρι, καὶ ἐπιτεθὲν τῷ καυτηριασθησομένῳ τόπῳ ἀναφλέγεται.

*Τ ε ρ ε β ί ν θ ι ν ο ν ἔ λ α ι ο ν ὠ ζ ο ν τ ι σ μ έ ν ο ν, Ol. Terebinthinae ozonisatum. Κορέννυται ὄζοντος τὸ κεκαθαρμένον ἔλαιον, ἂν φωσφόρον ἐνθῶμεν μετὰ σταγόνων ὕδατος ἐν πινακίῳ εἰς ἀνάπτυξιν ὄζοντος, εἶτα δὲ ἐνθέσαντες ἐγγὺς καὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν κώδωνα λήκυθον περιέχουσαν τὸ ἔλαιον, ἀναταράξωμεν εἰς ἀναμύζησιν τοῦ ὄζοντος, ὅπερ παρήχθη ἐξ ἐκείνου. Λέγεται διεγερτικώτερον τοῦ κοινοῦ ἐλαίου ἐπὶ μήτρας καὶ νεφρῶν καὶ κύστεως. Δόσις ἡ τοῦ ἁπλοῦ.

*Ἔ λ α ι ο ν τ ε ρ ε β ί ν θ ι ν ο ν ἔ ν θ ε ι ο ν, Oleum Terebinthinae sulfuratum. Balsamum sulf. terebinthinatum. Γίνεται ἐκ λινελαίου ἐνθείου 1 καὶ ἐλαίου τερεβινθίνης 3, συγκατεργαζομένων. Μετὰ τὴν καθίζησιν ἀπηθεῖται. Διαυγές, ἐρυθρόφαιον. Δυοσμότατον μὲν καὶ δύσληπτον, ἀλλὰ διεγερτικώτερον ἐπὶ νεφρῶν· διὸ καὶ παραγγέλλεται πρὸς ἔξωσιν ψάμμου. Δεῖται προσοχῆς.

*Σ ά π ω ν τ ε ρ ε β ί ν θ ι ν ο ς, Sapo terebinthinatus. Κόνεως σάπωνος κοινοῦ καὶ ἐλαίου τερεβινθίνου ἀνὰ 6 καὶ καλίου ἀνθρακικοῦ κόνεως λεπτοτάτης 3 συμμίγνυνται ἀκριβῶς εἰς σύστασιν ἀλοιφῆς. Λευκός, εἶτα κιτρινίζων. Ἐν χρήσει πρὸς ῥευματαλγίας καὶ παραλύσεις καὶ πρὸς ἕλκη ἀκάθαρτα καὶ ἄτονα εἰς ἐρεθισμόν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

* Πετρέλαιον.

Oleum Petræ.

Ἀναβλύζει πολλαχοῦ ἐκ ῥηγμάτων γῆς καὶ πετρῶν οὐ μακρὰν λιθανθράκων, ἢ ἐξορύσσεται διὰ φρεάτων. Εἶναι δὲ προϊὸν σήψεως καὶ ἀποσυνθέσεως φυτικῆς οὐσίας τυγχανούσης ὑπὸ βαθέα στρώματα γῆς, ὅτε οἱ μὲν γαιάνθρακες εἶναι τὸ ἐξ ἄνθρακος ὑπόλειμμα αὐτῆς, τὸ δὲ πετρέλαιον σχηματίζεται ἐκ τῶν ὑδρογονανθράκων (παραφινῶν) τῆς παναρχαιοτάτης ἐκείνης φυτείας. Πλεῖστον ἐξορύσσεται ἐν Ἀμερικῇ, πολὺ καὶ ἐν Ἀσίᾳ καὶ τῇ Δακίᾳ· καὶ ἡ Ζάκυνθος ἔχει τόπους πετρελαιοφόρους. Ὃν δὲ ὑγρὸν ἀσφαλτῶδες καὶ μέλαν, ἢ κίτρινον ἢ ἐρυθρωπόν, ἀποκαθαίρεται, ὅταν μεθ' ὕδατος ἀναμιγὲν συναποσταχθῇ, ὅτε καλεῖται **Oleum Petræ rectificatum, Naphtha, Oleum Petræ italicum,** αὐτὸ δὴ τὸ νῦν ἐν χρήσει ἐν τῇ θεραπευτικῇ. Τὸ καθαρὸν τοῦτο πετρέλαιον εἶναι ἄχρουν, βαρύ, ἀσφαλτῶδες τὴν ὀσμήν, καυστικὸν καὶ ἀρωματῶδες τὴν γεῦσιν, 0,75 **Ε. Β.**, καίεται διὰ φλογὸς λαμπρᾶς καὶ λιγνυώδους, ἐν ὕδατι καὶ ἡραιωμένῳ οἰνοπνεύματι ἀδιάλυτον, ἐν ἰσχυρῷ οἰνοπνεύματι, αἰθέρι καὶ λιπαροῖς ἐλαίοις διαλυτόν Εἶναι δὲ μίγμα τῶν ὑδρογονανθράκων τῆς σειρᾶς τοῦ μεθανίου (CH^4), τοῦ αἰθυλαινίου (C^2H^4) καὶ τοῦ βενζελαίου (C^6H^6). Ἀποσταζόμενον ἐν 60—70° παρέχει τὸν πτητικὸν καὶ λίαν εὔφλεκτον πετρελαϊκὸν αἰθέρα, ἐξ οὗ καὶ αὐτὸ τὸ πετρέλαιον εὐανάφλεκτον· τούτου δὲ ἀποχωρισθέντος, μένει τὸ πρὸς φωτισμὸν χρήσιμον κοινὸν πετρέλαιον, τὸ ἐν 160—290° βράζον, τὸ δυσανάφλεκτον, ἂν μὴ προθερμανθῇ.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐπὶ τοῦ δέρματος φέρει ἐρεθισμόν, ἤτοι κνησμὸν καυσώδη, συρροὴν αἵματος, ἐξοίδησιν καὶ πλείονα διαφόρησιν. Ἔσω ληφθὲν ἐρεθίζει τὰ ὄργανα τῆς καταπόσεως καὶ τὸν πεπτικὸν σωλῆνα. Κατὰ 5—10 σταγόνας ληφθὲν ἅπαξ ἢ δὶς τῆς ἡμέρας, στύφει τὴν κοιλίαν· κατὰ δραχμὰς 4—8, φέρει ἔμετον, διάρροιαν καὶ γαστρεντερίτιδα. Εἰς πνευσθὲν παράγει ἀναισθησίαν καὶ δηλητηριάζει δι' ἀσφυξίας. Εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀναλαμβάνεται ταχέως καὶ ἐνεργεῖ ὡς που τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον, ἤτοι ταχύνει τοὺς σφυγμούς, θερμαίνει τὸ σῶμα, αὐξάνει διούρησιν καὶ διαφόρησιν, ἀλλ' οὐδὲν ἔχει προτέρημα πρὸ τοῦ τερεβινθίνου ἐλαίου, πολλὰ δὲ τὰ μειονεκτήματα, οἷον τὸ βαρύοσμον καὶ δύσληπτον, καὶ ὅτι δὲν ἐξητάσθη ἀρκούντως καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐφ' ὑγιῶν δρᾶσιν. Διὸ καὶ σπανία ἡ ἐσωτερικὴ χρῆσις τοῦ πετρελαίου. Ἐδόθη ὡς διαφορητικὸν καὶ διουρητικὸν πρὸς ἀτόνους ὕδρωπας καὶ ρευματισμοὺς ἀρθριτικούς, παρηγγέλθη δὲ καὶ πρὸς τὰς νυκτερινὰς ἐνουρήσεις τῶν παιδίων καὶ τὰς πρεσβυτικὰς παραλύσεις τῆς κύστεως· ἀλλ' ἡ κλινικὴ πεῖρα δὲν ἐμαρτύρησε βέβαιόν τι περὶ αὐτοῦ.

Πλεῖον καὶ βεβαιότερον ὠφελεῖ πρὸς χείμετλα καὶ ρευματικὰς παραλύσεις καὶ δυσκαμψίας καὶ πρὸς ἀδένας ἐξωγκωμένους καὶ ἀφλεγμάντους, καὶ ἔτι μᾶλλον ὡς ἀκαρεοκτόνον κατὰ τῆς ψώρας, καίτοι ἐλατ-

τούμενον πολὺ κάνταῦθα τῶν θειούχων σκευασιῶν καὶ τῶν βαλσάμων. Προσβάλλεται δὲ ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ῶ ς εἴτε μόνον, εἴτε μετὰ χρισμάτων ἀμμωνιούχων, κατὰ δρ. 1—2 ἐπὶ οὐγ. 1 χρισμάτων· κατὰ δὲ τῆς ψώρας καθαρόν. Προσοχὴ διὰ τὸ εὔφλεκτον τοῦ φαρμάκου!

Ἔσω δίδεται ὡς ἐλαιοσάκχαρον ἢ ἐν βλεννώδει τινὶ ποτῷ ἀνὰ 5—10—20 σταγόνας, 3—4κις τῆς ἡμέρας.

β) Αἰθεριο-ελαιώδη ἀρωματικὰ ἢ νευρικά.

Aethereo-oleosa aromatica s. nervina.

Νάρδου τῆς κοινῆς ἢ φαρμακώδους ῥίζα.

Radix Valerianæ communis.

Valeriana officinalis L. Valerianeæ.

Φυτὸν πολυετὲς τῆς μέσης Εὐρώπης, κοινὸν ἐν λειμῶσιν ἐνίκμοις καὶ ἐν ταῖς ὄχθαις ῥυάκων καὶ ἐπὶ κλιτύων προσηλίων, ἀλλὰ καὶ κηπευόμενον, τῆς αὐτοφανοῦς μὴ ἐπαρκούσης εἰς τὴν χρείαν. Παρ' ἡμῖν δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ὀρέων τῆς Κυνουρίας καὶ τῆς Οἴτης φύεται νάρδος ἡ ὀρεινή, ἐπὶ δὲ τῶν τῆς Ἀττικῆς νάρδος ἡ Διοσκορίδου ἢ ἡ σισυμβριόφυλλος, ἧς ἡ ῥίζα ἀσφοδελοειδὴς τὸ σχῆμα, ἄμφω πλήθουσαι αἰθερίου ἐλαίου καὶ δυνάμεναι ν' ἀντικαταστήσωσι τὴν κοινήν.

Ἡ ῥίζα ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν τὸ ῥ υ μ α τ ῶ δ ε ς ῥ ί ζ ω μ α, ἢ ὁ κ ο ρ μ ό ς, τὸ λευκωπὸν μέν, ὅταν χλωρόν, μελανίζον δέ, ὅταν ξηρανθῇ, καὶ τότε μάλιστα ὄζον, εἶναι κάθετον, ὠοειδὲς ἢ ἀντωοειδές, ὑπόμηκες, σαρκῶδες, (τὸ γεγηρακὸς κοῖλον), δύσθλαστον, ὡς 1″ τὸ μῆκος, ὡς $^1/_2$—$^3/_4$‴ τὸ πάχος, πρὸς τὰ ἄνω φέρον λείψανα φύλλων καὶ καυλοῦ, πολλάκις ἐκπέμπον παραφυάδας, πέριξ δὲ φέρον πυκνὰ ῥιζίδια συμπεπλεγμένα ἀναμὶξ πολλάκις, στρογγύλα, γραμμαῖς ἐπιμήκεσι διειλημμένα, ὡς 4″ τὸ μῆκος, $^1/_2$—1‴ τὸ πάχος, ἔσω τε καὶ ἔξωθεν μελανωπὰ ὡς καὶ ὅλον τὸ ῥίζωμα, ὄζοντα δὲ νάρδου.

Ἡ ἐ γ κ ά ρ σ ι ο ς δ ι α τ ο μ ὴ τοῦ ῥιζώματος δεικνύει περίμετρον μὲν ἀκανόνιστον ὡς ἐκ τῆς ἐκφύσεως τῶν πολλῶν ῥιζιδίων, φλοιὸν δὲ ὡς $^1/_8$ τῆς διαμέτρου, ξύλον δὲ διὰ τὴν τῶν ἀγγείων πρὸς τὰς ῥίζας διακλάδωσιν κυκλοτερές, ἀκανόνιστον καὶ ἀνώμαλον, συγκείμενον ἐκ δεσμῶν ἀγγείων λευκωπῶν καὶ στενῶν, διὰ δὲ γραμμῆς μελανωπῆς, τῆς ἐμβίου ὑγρότητος, ἀπὸ τοῦ φλοιοῦ ἀφωρισμένον· ἐντεριώνην δὲ παχεῖαν καὶ φαιὰν ἐν τῷ μελανωπῷ. Τῶν δὲ ῥιζῶν ἡ διατομὴ δεικνύει φλοιὸν $^1/_5$ τῆς ὅλης διαμέτρου, ξύλου δὲ κύκλον λεπτὸν ἐκ δεσμῶν ἀγγείων κανονικῶς διατεταγμένων, ἐκ τοῦ φλοιοῦ ἀφωρισμένον διὰ γραμμῆς μελαντέρας, ἐντεριώνην δὲ τρὶς παχυτέραν τοῦ φλοιοῦ, πορώδη. Τῶν δὲ τριχοειδῶν ῥιζαρίων ἢ ῥιζιδίων ὁ φλοιὸς παχύς, τὸ ξύλον ὡς τὸ $^1/_6$ τῆς διαμέτρου, ἡ δ' ἐντεριώνη στενή.

Ιστορική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Γ ε ῦ σ ι ς τοῦ ῥιζώματος ἀρωματίζουσα, καφουρώδης, πικρίζουσα καὶ ὑπόδριμυς. Ὀ σ μ ὴ ἰδιαζόντως ἀρωματική, ἔχουσά τινα ὁμοιότητα πρὸς τὴν τῶν οὔρων τῶν γαλῶν, ἀναπτυσσομένη δὲ μάλιστα ἐκ τῆς ξηρᾶς ῥίζης, ἐνῷ ἡ χλωρὰ εἶναι σχεδὸν ἄνοσμος.

Ἐ ξ ο ρ ύ σ σ ε τ α ι τὸ ῥίζωμα μετὰ τῶν παραφυάδων καὶ ῥιζιδίων ἐν ἀρχῇ τοῦ φθινοπώρου ἀπὸ φυτῶν διετῶν ἢ τριετῶν, καὶ ταχέως ἀποπλυθὲν ξηραίνεται ἐν τόπῳ σκιερῷ, περυλαγμένον ἀπὸ τῶν γαλῶν, αἵτινες διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς ὀσμῆς ἐνουροῦσι· ξηρανθὲν δὲ ἀποταμιεύεται ἐν ἀγγείοις καλῶς κεκλεισμένοις, ἵνα μὴ ὑπὸ τῆς ὑγρασίας βλαβῇ, πρὸ δὲ τῆς χρήσεως καὶ μάλιστα τῆς λειοτριβήσεως ἀπορρύπτεται ἐπιμελῶς διὰ ψήκτρας ἀπὸ τοῦ χοός. Σ υ γ χ έ ε τ α ι μετὰ τοῦ ῥιζώματος ἄλλων εἰδῶν καὶ μάλιστα τοῦ τῆς V. Phu L., ἥτις ἦν ἐν χρήσει πρὸ τοῦ ποτε ὡς ῥίζα νάρδου τῆς μείζονος, καὶ μετὰ τοῦ τῆς V. dioica L.· ἀλλ' αὕτη τὸ μὲν ῥίζωμα ἔχει μικρότερον, λεπτότερον καὶ δακτυλιωτόν, τὰ δὲ ῥιζίδια λεπτὰ καὶ ξανθότερα, πάντα δὲ σχεδὸν ἄνοσμα, τῆς δὲ φοῦ τὸ ῥίζωμα, πυκνότερον ὂν καὶ μακρότερον καὶ ἧττον δακτυλιωτόν, ἐκπέμπει τὰ ῥιζίδια μόνον ἐκ τῆς βάσεως· ἡ δὲ τῆς ὀρεινῆς νάρδου εἶναι κυλινδρική, ἀτρακτοειδής, παχεῖα, πολλάκις σπογγώδης· ἡ δὲ ῥίζα τῆς V. celtica L. ἔχει τὸ ῥίζωμα κεκαλυμμένον ὑπὸ ἀχυρίδων, ἐπὶ μόνης δὲ τῆς κάτω ἐπιφανείας φέρει παραρρίζια, δεικνύει δὲ ἐπὶ τοῦ τῆς διατομῆς ἐπιπέδου τέσσαρας διεστώσας δέσμας ἀγγείων, ὧν μεταξὺ ἐντεριώνη στενή. Ἡ ῥίζα νάρδου τῆς ἰνδικῆς, Nardostachys indica DC., δὲν ἔρχεται εἰς ἡμᾶς. Ἡ ῥίζα τῆς καταχρηστικῶς καλουμένης ἑλληνικῆς νάρδου προέρχεται ἐκ τοῦ Polemonium coeruleum L., καὶ εἶναι ἐν χρήσει ἐν Ῥωσσίᾳ κατὰ τῆς συφιλίδος καὶ τῆς λύσσης.

Σ τ ο ι χ ε ῖ α ἐπικρατοῦντα εἶναι ναρδικὸν ὀξὺ ($^1/_2$ %) ἐν τῇ νωπῇ ῥίζῃ, πληθυνόμενον ἀορίστως ἐν τῇ ξηρᾷ ῥίζῃ δι' ὑπεροξειδώσεως τοῦ αἰθερίου ἐλαίου, καὶ πλεῖστον ἑαυτοῦ συνιστάμενον, ὅταν ἐπιρραντισθῇ ἡ ῥίζα διά τινος ἀλκαλίου), αἰθέριον ἔλαιον ($^1/_2$—2 % ἐν τῇ ξηρᾷ ῥίζῃ), βορνέλαιον καὶ βορνεοτερεβινθαίνιον· δεύτερα δὲ κόμμι, ἄμυλον, λεύκωμα, ἅλατα μηλικὰ καὶ φωσφορικὰ καί τις ἐκχυλισματικὴ οὐσία, ὡς καὶ ναρδοδεψικὸν ὀξύ, ἐν ὕδατι διαλυτόν, ἐν οἰνοπνεύματι οὐδαμῶς.

Τ ὸ α ἰ θ έ ρ ι ο ν ἔ λ α ι ο ν, ἐνεχόμενον ἐν ἀδενίσκοις κατὰ τὸν φλοιὸν τῆς ῥίζης μάλιστα καὶ ἐξαγόμενον, ὅταν ῥίζωμά τε καὶ ῥιζίδια συναποσταχθῶσι μεθ' ὕδατος, εἶναι κίτρινον ἐν τῷ πρασινίζοντι, ὡς 0,9 Ε. Β., βαρύοσμον, τὴν δὲ γεῦσιν πυρωτικόν. Σύγκειται ἐκ τῆς βαλερήνης, $C^{10}H^{16}$, καὶ ἔκ τινος οὐσίας προσενεχούσης καὶ ὀξυγόνον= τῆς ναρδαλδεΐδης (valeral), ἥτις προσλαβοῦσα καὶ ἄλλο ὀξυγόνον ἐκ τοῦ ἀέρος μετατρέπεται εἰς ν α ρ δ ι κ ὸ ν ὀ ξ ύ, $C^5H^{10}O^3$, ὑγρὸν ἐλαιῶδες, ἄχρουν, ὁριμύ, ὀξυνὸν καὶ πυρωτικὸν τὴν γεῦσιν, ὄζον νάρδου, 0,93 Ε. Β., ἐν 30 μ. ὕδατος, κατὰ πᾶσαν δ' ἀναλογίαν ἐν αἰθέρι καὶ οἰνοπνεύματι διαλυτόν, μετὰ πολλῶν βάσεων ποιοῦν ἅλατα κρυσταλλώσιμα, ἐνεχόμενον δὲ ἐν αὐτοῖς ἄλλοτε ἄλλο τὸ ποσόν, ὡς ἀείποτε διεκφεῦγον καὶ ἐξαερούμενον. Εἰλικρινὲς ἀποχωρίζεται τὸ ναρδικὸν ὀξύ, ἂν τὸ ῥίζωμα συμβρασθῇ μετ' ἀνθρακικοῦ νατρίου, τὸ δὲ συστὰν ἅλας συναποσταχθῇ μετ' ὀξέος θειϊκοῦ. Εὕρηται ποιοῦτον καὶ ἐν τῇ ῥίζῃ τῆς ἀγγελικῆς καὶ ἐν ταῖς ῥαξὶ τοῦ Viburnum Opulus καὶ ἐν τῇ Athamanta Oreoselinum καὶ ἐν ἄλλοις φυτοῖς, ὡς

καὶ ἐν τῷ ἥπατι τῶν δελφίνων. Συνίσταται δὲ καὶ ἐπὶ τῆς σήψεως τῆς τυρίνης καὶ ἄλλων πρωτεινούχων οὐσιῶν, τεχνητῶς δὲ κατασκευάζεται διὰ τῆς ἀποστάξεως τοῦ ζυμελαίου ἤτοι ἀμυλικοῦ πνεύματος μετὰ θειϊκοῦ ὀξέος καὶ διχρωμικοῦ καλίου. Πηγνύει λεύκωμα καὶ γάλα καὶ πλάσμα αἵματος.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν· Ἡ νάρδος, γνωστὴ τοῖς ἀρχαίοις (Διοσκ. Γαληνῷ) ὡς ν. κελτική, συραϊκή, ἰνδική, ὀρεία, ἔκπαλαι δὲ οὖσα ἐν χρήσει, ἐνεργεῖ διὰ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου, τοῦ ναρδικοῦ ὀξέος καὶ τῆς καφουρώδους ρητίνης, ἅτινα πάντα συναποτελοῦσι τὴν ἰδιάζουσαν τῇ νάρδῳ καὶ βαρεῖαν ὀσμήν.

Ἔσω ληφθεῖσα κατὰ δρ. 2—8 εἰς κόνιν ἢ ἔγχυμα (ἔτι μᾶλλον ἂν ληφθῶσι 5—10—20 σταγόνες τοῦ αἰθερίου ἐλαίου ἢ τοῦ ναρδικοῦ ὀξέος), πρὸς τῇ ἐπὶ τῆς λήψεως δυσαρέστῳ διαθέσει τῆς ὀσφρήσεως καὶ τῇ κατὰ συμπάθειαν διαταράξει τοῦ ἐγκεφάλου, γεννᾷ θάλπος κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, βορβορυγμοὺς καὶ περιστολὴν τῶν ἐντέρων μείζονα, ἀφ' ἧς πρὸς τἄνω καὶ κάτω ἐλαύνονται τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ ἀέρια· ἐνίοτε δὲ προκαλεῖται καὶ διάρροια καὶ ἔμετος. Ταχέως ἀναπίνεται τότε ναρδικὸν ἔλαιον καὶ τὸ ὀξύ, τὸ πρῶτον ἴσως μετασκευαζόμενον εἰς τὸ δεύτερον, τοῦτο δὲ μετὰ τῶν ἀλκαλικῶν βάσεων, τῶν ἐν τοῖς διακρίμασι τῆς κοιλίας, μεταποιούμενον πάλιν εἰς ἅλατα ναρδικά. Διεγείρεται δὲ δι' αὐτῶν ἡ κυκλοφορία μετρίως, πλεῖον ὁ ἐγκέφαλος καὶ μάλιστα μὲν ἴσως δι' ἀμέσου δράσεως ἐπ' αὐτοῦ, ἧττον δὲ ἐκ προδιαταραχῆς τῆς κυκλοφορίας καὶ ἐξ ἐπιφορᾶς τοῦ αἵματος ἐπὶ τὴν κεφαλήν. Συνίσταται δὲ τότε ἀνησυχία, ἀϋπνία, ζάλη, κεφαλαλγία, σπινθηροψία καὶ παροψία (ἄρρωστός τις ἐπὶ τῇ νάρδῳ ἔβλεπε τὸ ἥμισυ τοῦ κοιτῶνος ὡς φλεγόμενον), καὶ τῶν ὤτων βόμβος, καὶ ἀμυδρός τις τρόμος τῶν ἄκρων ἢ καὶ αἱμωδία αὐτῶν ἢ μυρμηκίασις, ἥτις καὶ ἐπὶ τὴν σπονδυλικὴν στήλην ἐφαπλοῦται· οὖρα καὶ ἱδρὼς πολλάκις παρακινοῦνται. Συνάγομεν λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὅτι παρὰ τοῖς ὑγιέσιν ἀνθρώποις ἡ νάρδος ἐρεθίζει μάλιστα τὸν ἐγκέφαλον· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ῥαχίτου, καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῆς ἀνακλαστικῆς αὐτοῦ δυνάμεως, ἐνεργεῖ κατασταλτικῶς, κατὰ τὰ ἐναντία τῇ στρυχνίνῃ· διότι ἂν ζώοις δοθῇ ἔλαιον νάρδου ἐσωτερικῶς, ἢ δηλητηριασθῶσι ταῦτα δι' ὑποδορίων ἐνέσεων, εἶτα δὲ προσβληθῇ ὅπως δήποτε ἡ στρυχνίνη, δὲν γεννῶνται σπασμοὶ κατ' ἀνάκλασιν· καὶ ἄρα ἐνεργεῖ ἀναλόγως τῷ ἐλαίῳ τῆς τερεβινθίνης.

Κονίκλοις δοθὲν τὸ αἰθέριον ἔλαιον κατὰ 2—5 γράμ. ταχύνει ἐν ἀρχῇ μικρὸν τὴν κυκλοφορίαν, ὕστερον βραδύνει αὐτὴν καὶ φέρει ἀδυναμίαν τῶν κινήσεων ἐν ὅλῳ τῷ σώματι. 8—15 γράμ. ἀποκτείνουσι τὸ ζῶον διὰ γαστρεντερίτιδος. Αἱ γαλαῖ ὀσφρανθεῖσαι τῆς ῥίζης τῆς νάρδου καταφέρονται εἰς σπασμώδεις κινήσεις, κυλίονται ἐπ' αὐτῆς καὶ ἐνουροῦσιν. $^1/_2$ σιτ. ἐλαίου αἰθερίου

ἐγχυθὲν ὑπὸ τὸ δέρμα βατράχων τὸ μὲν πρῶτον ταχύνει σφυγμοὺς καὶ ἀναπνοὴν καὶ διεγείρει τὸ ζῶον εἰς κινήσεις ζωηροτέρας, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον γίνεται τὸ ζῶον ἀπαθές, τῶν κατ' ἀντανάκλασιν κινήσεων καταπαυομένων· διότι καὶ κεντώμενον δὲν ἀντιδρᾷ εἰμὴ ἀσθενῶς, καὶ φαίνεται ὡς κωματῶδες· μετὰ 1—2 ἡμέρας ὑγιαίνει. Τὸ δὲ ναρδικὸν ὀξὺ ἐπὶ τοῦ δέρματος ἐπιχρισθὲν φέρει ἐρεύθος καὶ κνησμόν, ἐπὶ τῆς γλώσσης καῦσον καὶ λευκὴν κηλῖδα, ἀπολεπιζομένων ἔπειτα τῶν ἐπιθηλίων. Κατὰ γράμ. 8 ἐσθὲν κονίκλους, ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ὥρ. 3—5, ὅτε οἱ σφυγμοὶ ἐγίνοντο ταχεῖς, ἀλλ' ἀδύνατοι, ταχύπνοια δὲ συνέστη, ὕστερον κοπιώδης καὶ βραδεῖα ἀναπνοή, ἀδυναμία καὶ βαθμιαία πάρεσις τῶν ἄκρων, καί ποτε δὲ σπασμοὶ (ἐξ ἀπνοίας) ὡς τὰ κυριωδέστερα φαινόμενα τῆς δράσεως ἐπὶ τῶν ζώων· ἡ δὲ νεκροτομὴ ἔδειξε φλεγμονὴν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων καὶ ὑπεραιμίαν τῶν νεφρῶν μεθ' αἱματουρίας.

Ἐνέργεια ἰαματική. Τὰ ἄνω ἰσχνὰ καὶ εὐάριθμα περιγενόμενα τῶν ἐφ' ὑγιῶν πειραμάτων παρά τε ἀνθρώποις καὶ ζώοις, ὅμοια πρὸς τὰ ἐκ τῶν πλείστων φαρμάκων τῆς τάξεως ταύτης, πόρρω εἰσὶ τοῦ ἐξηγῆσαι ἡμῖν τὴν ὠφέλειαν τῆς νάρδου καὶ δικαιολογῆσαι τὴν πολλὴν τιμήν, δι' ἣς φέρεται τὸ φάρμακον παρὰ τοῖς ἰατροῖς. Τὰ ἐπὶ κονίκλων παρατηρηθέντα ὑποδηλοῦσι μόνον, ὅτι τὰ κέντρα τῶν κατ' ἀνάκλασιν κινήσεων ἔν τε ἐγκεφάλῳ καὶ ῥαχίτῃ παθαίνονται ἐξ αὐτῆς, ἐκ πολλῆς δὲ καὶ βλάπτονται, παραλυόμενα. Διό καί, τό γε νῦν ἔχον, θετέον τὸ φάρμακον ἐν τοῖς ἐμπειρικοῖς μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς λελογισμένοις, τὴν δὲ πεῖραν ὑποθετέον ὡς κανόνα εἰς χρῆσιν αὐτοῦ. Ὅταν τοίνυν τὰ νεῦρα ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας, οἷον ἀπωλείας χυμῶν ἢ καταχρήσεως ἀφροδισίων ἢ συντονιῶν τοῦ νοὸς ἢ ψυχικῶν παθημάτων, ἀτονήσαντα λειτουργῶσι παρὰ φύσιν, εὐαισθητότερα μὲν καταστάντα πρὸς τοὺς ἔξωθεν ἐρεθισμούς, βιαιότερον δὲ ἀντιδρῶντα κατ' αὐτῶν κατ' ἀνάκλασιν, δι' ἀσθένειαν τῆς βουλήσεως, διὰ δὲ ταῦτα τοτὲ μὲν ἀλγῶσιν ἐξ ἐλαχίστης ἀφορμῆς, τοτὲ δὲ κλόνους παράγωσι καὶ τρόμους καὶ σπασμοὺς κατ' ἀνάκλασιν, ἢ φέρωσι καρδιοκτύπους ἢ πάλσεις τῶν ἀρτηριῶν κατὰ τόπους· τότε ἡ νάρδος κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν τῶν κλινικῶν, ἐπιτηδείως ληφθεῖσα, δύναται πολλάκις νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν βλαβεῖσαν ἰσορροπίαν ἐν τῇ λειτουργείᾳ τῶν νεύρων. Ἰστέον ὅμως καλῶς, ὅτι ἐνεργεῖ ὡς φάρμακον παρηγορικόν, δι' ἐγκαίρου καὶ προσκαίρου τονώσεως ἢ μετασυγκρίσεως τῶν νεύρων (ἤτοι μεταρρυθμίσεως τοῦ τρόπου τῆς λειτουργίας) ἐπανάγουσα ταῦτα ἐπὶ τὸ κατὰ φύσιν, καὶ ὅτι οὐδαμῶς δύναται μόνη νὰ κατισχύσῃ διὰ χρόνου τῆς ἀτονίας τῶν νεύρων. Διό καὶ εἰς ἐμπέδωσιν τῆς ὠφελείας χρήζει τῆς παρὰ τῶν τονωνικῶν καὶ κατ' ἐξοχὴν τοῦ σιδήρου ἐπικουρίας καὶ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν νοσογόνων αἰτίων.

Εἰδικώτερον δὲ ὑπαγορεύεται κατὰ τῶν ὑστερισμῶν καὶ τῆς ὑποχονδρίας, οἷον δήποτε καὶ ἂν ἔχωσι τύπον, οἷον τὸν τῶν

νευραλγιῶν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ τριδύμου, ἡμικρανιῶν ἢ καθολικῶν κεφαλαλγιῶν, πνιγῶν, δυσφοριῶν καὶ ἀφωνιῶν ὑστερικῶν καὶ οἰσοφαγισμῶν, καρδιαλγιῶν, λυγμῶν, ἔτι δὲ ἐντεραλγιῶν καὶ ἐμπνευματώσεων καὶ δυσμηνορροιῶν, ἢ σπασμῶν τοπικῶν ἢ καθολικῶν, καὶ καρδιοκτύπων καὶ πάλσεων σφοδρῶν τῆς κοιλιακῆς ἀορτῆς, ὡς καὶ κατ' αὐτῆς τῆς πολυουρίας τῶν ὑστερικῶν γυναικῶν· ἁπλῶς δ' εἰπεῖν, δίδεται κατὰ παντὸς τοῦ σμήνους τῶν νευρικῶν ταραχῶν, ὅσαι παρὰ λειφαίμοις παρουσιάζονται ἀφλέγμαντοι καὶ ἀπύρετοι, καὶ δίδεται ὡς φάρμακον τῶν νεύρων τονωτικόν.

Ἀνύει καὶ πρὸς τὰς σπασμώδεις παθήσεις τῶν παιδίων τὰς ἐπὶ τῆς ὀδοντορυΐας, ὅταν μὴ προέρχωνται ἐξ ὑπεραιμίας τῶν νευρικῶν κέντρων ἢ καὶ ἄλλων ὀργάνων, ἀλλ' εἶναι ἀπότοκοι ἀναιμίας ἢ καὶ ἁπλοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ σώματος νεύρων, καὶ ὠφελεῖ, διότι παραλύει τὴν δύναμιν τοῦ ῥαχίτου πρὸς κινήσεις ἀνακλαστικάς. Φέρεται δὲ διὰ πολλῆς τιμῆς πρὸς τοὺς σπασμοὺς τούτους, εἰς κόνιν διδομένη καθ' ἑαυτήν, ἢ μετ' ἀσβεστίου ἀνθρακικοῦ, ὅταν παρῶσι πυρώσεις καὶ ὀξυχυμίαι ἐν τῷ στομάχῳ, ἢ καὶ μετ' ἀνθέων ψευδαργύρου εἰς ἐπίρρωσιν τῆς ἀντισπασμωδικῆς ἐνεργείας. Ἀλλὰ καὶ πρὸς μεγάλους καὶ κακοήθεις σπασμούς, τοὺς ἐπιληπτικούς, πρό πολλοῦ (κατὰ τὸ τέλος τοῦ ις΄. αἰῶνος ὑπὸ τοῦ νεαπολίτου βοτανικοῦ Fabius Columna, ὅστις ἐθεράπευσεν ἑαυτὸν καὶ πολλοὺς τῶν οἰκείων), παραγγελθεῖσα εὑρέθη ἔστιν ὅτε ἀνύουσα, ἡ δὲ ὠφέλεια ἐμαρτυρήθη ὑπὸ ἰατρῶν, οἷος ὁ Chomel, οὐδεμίαν ἐπιτρεπόντων δυσπιστίαν οὔτε τῷ Πύρρωνι αὐτῷ, ἂν ἀναβιώσῃ. Φαίνεται, ὅτι ὠφελεῖ πρὸς τὰς ἐπιληψίας παιδίων ἑλμινθιώντων, ἢ τὰς παρὰ νεάνισι χλωρωτικαῖς ἢ δυσμηνορροούσαις ἢ καὶ παρὰ νέοις ἐκδεδιαιτημένοις καὶ αὐνανισταῖς, Ἀλλ' ὅπως δήποτε νῦν, παρόντος τοῦ βρωμιούχου καλίου καὶ τῆς ἀτροπίνης, δυσκόλως καταφεύγομεν εἰς τὴν νάρδον, ἅτε βραδέως τε καὶ ἀπὸ χρήσεως μακρᾶς ἐνεργοῦσαν.

Πρὸς πυρετοὺς τυφώδεις, ἀφοῦ παρέλθῃ τὸ πρῶτον ἐφθήμερον τῆς νόσου, καὶ ὁ μὲν ἄρρωστος καταστῇ λείριμος καὶ ὠχρός, οἱ δὲ σφυγμοὶ μικροί, ἀδύνατοι καὶ ἄτακτοι, τὸ δέρμα δὲ ξηρὸν καὶ ὑπόψυχρον, ἡ δὲ ἀναπνοὴ κοπιώδης, πολλὴν δὲ ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἀνησυχίαν καὶ παραληρήσεις παροδικὰς καὶ ὑφάλματα τῶν τενόντων, τότε δή, λέγομεν, παρέχεται ἡ ῥίζα τῆς νάρδου ἢ καθ' ἑαυτὴν ἢ μετὰ τονωτικῶν φαρμάκων (κίνας, οἴνου, καφουρᾶς) καὶ ὠφελεῖ ἐξαιρέτως. Καὶ πρὸς ἄλλους οὐσιαστικοὺς πυρετούς, οἷον τὰ ὀξέα ἐξανθήματα, τὰ βαρέα ἐρυσιπέλατα, τοὺς ἐπιλοχίους πυρετούς, ἐπὶ τῆς αὐτῆς συνδρομῆς τῶν συμπτωμάτων εἶναι ἐν πολλῇ χρήσει ὡς φάρμακον π λη-

ροῦν τὴν ἀπὸ συμπτωμάτων ἔνδειξιν. Οἱ περὶ τὸν Trousseau παραγγέλλουσιν αὐτὴν καὶ κατὰ τῆς σκοτοδίνης, κατ' ἐξοχὴν μὲν τῆς παρὰ νευρικοῖς καὶ λειμαίφοις, ἀλλὰ καὶ κἀκεῖ, ὅπου ἀμφιβάλλομεν περὶ τὴν διάγνωσιν τῆς αἰτίας· καὶ εἴτε δίδουσιν εἰλικρινὲς τὸ φάρμακον εἰς κόνιν ἢ ἔγχυμα, ἢ ζευγνύουσι μετ' ἀνθέων ψευδαργύρου ἢ μετὰ γαλακτικοῦ ψευδαργύρου. Εἴδομεν δὲ καὶ ἡμεῖς, πολλάκις παραγγείλαντες τὴν βαλεριανὴν κατὰ σκοτοδίνης τοιαύτης, ὠφέλειαν πολλήν. Εἰ τὸ πάθος ἐνσκήπτει περιοδικῶς, ἀνύει μάλιστα ἡ ναρδικὴ κινίνη.

Δίδεται ἔσω εἰς κόνιν κατὰ 10—30 σιτ. ἐνήλιξιν, 1—2—3 σιτ. παισί, πολλάκις τῆς ἡμέρας, ἔτι κάλλιον εἰς ἔγχυμα θερμὸν ἐξ οὐγ. $^1/_2$—1 ἐπὶ 4—6 οὐγ., λαβεῖν κατὰ κοχλιάρια. Κράτιστον πάντων τὸ ψυχρὸν ἔγχυμα, ἅτε τοῦ αἰθερίου ἐλαίου καὶ τοῦ ναρδικοῦ ὀξέος ἐν μέρει διεκφευγόντων ἐπὶ τῆς θερμῆς ἐγχύσεως. Εἰ θέλομεν τὸ ψυχρὸν ἔγχυμα, καλὸν τὸ ἐνθεῖναι τὴν ῥίζαν ἢ τὴν κόνιν ταύτης ἐν ὕδατι, ἐπὶ 10—20 ὥρ. εἰς κατεργασίαν. Ὅταν ἀνάγκη χρήσεως μακρᾶς, παραγγέλλομεν τὸ φάρμακον εἰς παρασκευὴν κατ' οἶκον (κοχλιάριον τῆς τραπέζης $^1/_2$—1 ἐγκατεργάζεται ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος εἰς πόσιν ἐφάπαξ). Ἡ κατεργασία γίνεται καὶ ἐν οἴνῳ, καὶ μάλιστα διδομένου τοῦ φαρμάκου πρεσβύταις πάσχουσι σκοτοδίνας καὶ ἡμικρανίας νευρικὰς ἐξ ἀναιμίας.

Προσφέρεται καὶ εἰς κλύσμα ἐξ οὐγ. 1 ἐν 6 οὐγ. ὕδατος πρὸς νευρικοὺς σπασμοὺς καὶ πρὸς κωλικοὺς πόνους παρὰ γυναιξὶ δυσμηνορροούσαις.

*Ὕδωρ νάρδου, Aqua Valerianae. Ἀπόσταγμα ὑδατῶδες τῆς ῥίζης, γινόμενον ὡς τὸ τοῦ ἡδυόσμου. Διαυγές, ἐρυθραῖνον τὸν κυανοῦν δοκιμαστικὸν χάρτην, περιέχον δὲ ὀλίγον ἐλαίου καὶ πλεῖον ὀξέος ναρδικοῦ. Ἐν χρήσει πολλῇ, ὅπως διαλυθῶσιν ἐν αὐτῷ ἀντισπασμώδη φάρμακα, καὶ ληφθῶσιν ἄνωθεν ἢ διὰ κλυσμάτων, οἷον ὀπὸς μηδικοῦ σιλφίου ἢ καστόριον ἢ μόσχος ἢ καφουρὰ καὶ εἴτι τοιοῦτον.

*Ἔλαιον νάρδου, Oleum Valerianae. Κατὰ 1—4 σταγ. πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐπὶ σακχάρου ἢ ἐν οἰνοπνεύματι διαλελυμένον ἢ ἐν ἐγχύμασιν ἀρωματικοῖς, ἢ προστιθέμενον εἰς μάζαν ἀντισπασμωδικῶν καταποτίων. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ σταγ. πολλάς, 10—20, ἐρεθίζει σφόδρα τὸν γαστρεντερικὸν σωλῆνα.

Βάμμα νάρδου, Tinctura Valerianae. 1 μ. ῥίζης κατακεκομμένης ἐγκατεργάζεται ἐν 5 οἰνοπνεύματος ati διὰ 8 ἡμερῶν. Διαυγές, φαιόν. Ἀξιολογώτατον καὶ χρηστότατον παρασκεύασμα, ἀναληπτικὸν καὶ ἀντισπασμῶδες καὶ ἀντινευραλγικὸν πρὸς παθήσεις κατὰ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ γαστρικοῦ καὶ τῶν μητρικῶν νεύρων, ὁμοίως δὲ πρὸς ἡμικρανίας καὶ ζάλην ἐξ ἀναιμίας καὶ τὰ τοιαῦτα. Λαμβάνεται εἴτε εἰλικρινὲς ἐπὶ σακχάρου ἢ ἐν ἐγχύμασιν ἡδυό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σμου καὶ χαμαιμήλων, ἢ καὶ ἁπλῶς ἐν κοχλιαρίῳ ὕδατος ἀνθέων χρυσομηλέας, κατὰ 20—60 σταγόνας ἑκάστοτε.

Β ά μ μ α α ἰ θ έ ρ ι ο ν ν ά ρ δ ο υ, Tinctura Valerianae aetherea, s. Tinct. Val. anodyna, s. Tinct. andispasmodica Lentini. 1 μ. νάρδου ἀδρομερῶς κατακεκομμένης κατεργάζεται ἐν 5 μ. αἰθέρος. Κιτρινωπὸν (ὑπόμελαν ὅταν χρονίσῃ), ἀναληπτικώτερον τοῦ ἄνω καὶ πρὸς τὰς αὐτὰς παρεχόμενον περιστάσεις, ἀλλὰ κατὰ τὸ $^1/_2$ τῆς δόσεως τοῦ ἁπλοῦ βάμματος.

*Β ά μ μ α ν ά ρ δ ο υ ἀ μ μ ω ν ι ο ῦ χ ο ν, Tinctura Valerianae ammoniacata. 1 μ. νάρδου, 4 μ. οἰνοπνεύματος issimi καὶ 2 μ. ἀμμωνίας καυστικῆς συγκατεργάζονται. Μελανωπόν, ἀπόζον ἀμμωνίας, λίαν διεγερτικὸν καὶ ἐπιτήδειον πρὸς νευροπαθείας μετὰ λειποθυμιῶν καὶ ψύξεως τοῦ σώματος, ἀνὰ 10—30 σταγ. τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας, ὡς τὰ προηγούμενα.

*Ἐ κ χ ύ λ ι σ μ α ν ά ρ δ ο υ, Extractum Valerianae. Γίνεται ἐκ τῆς ῥίζης ὡς τὸ ἐκχύλισμα τοῦ φλοιοῦ τῶν χρυσομήλων καὶ ἐξατμίζεται εἰς σύστασιν πυκνοτέρου ἐκχυλίσματος. Μελανόφαιον (e nigro fuscum), ἐν ὕδατι θολῶς διαλυόμενον. Παρασκεύασμα ἀσθενές, διὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἐξατμίσεως ἐκφυγὴν τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ ναρδικοῦ ὀξέος. Ἐν χρήσει εἰς κατασκευὴν καταποτίων ἐκ κόνεως νάρδου, καθ' ἑαυτὸ δὲ οὐδαμῶς.

*Ν α ρ δ ι κ ὸ ν ὀ ξ ύ, Acidum valerianicum. Εἰς 2—5—10 σταγ. ἐν βλεννώδει ἢ οἰνοπνευματώδει μίγματι ὡς τὸ ἔλαιον.

Σημειωτέον ἐν τέλει, ὅτι ἡ ῥίζα τῆς νάρδου συναποτελεῖ μετὰ τῶν φύλλων τῆς χρυσομηλέας, τῆς πόας τοῦ μελισσοχόρτου, τοῦ μηνυανθοῦς, τῶν χαμαιμήλων (ἀνὰ 2 μ.) καὶ τῶν σπερμάτων τοῦ μαράθρου (1 μ.) *τ ὰ ἀ ν τ ι ν ε υ ρ ι κ ὰ ε ἴ δ η, Species nervinae, τὰ κατ' οἶκον ἀπὸ κοχλιαρίου τῆς τραπέζης εἰς κυαθίσκον ὕδατος ἐγχυματιζόμενα, πινόμενα δὲ ὑπὸ νευρικῶν καὶ δυσπεπτουσῶν γυναικῶν εἰς ἔγχυμα χλιαρὸν ἅπαξ ἢ δὶς τῆς ἡμέρας, καὶ ὠφελοῦντα πολὺ πρὸς σπασμοὺς τοῦ στομάχου καὶ ἐμπνευματώσεις τῶν ἐντέρων.

Ἀρνίκης ῥίζα καὶ ἄνθη.

Radix et Flores Arnicae.

Arnica montana L. Compositae, Senecioideae. Φυτὸν πολυετές, τῆς προσβορείου καὶ μέσης Εὐρώπης ἰθαγενές, ἐν λειμῶσι τῶν ὀρέων συχνόν.

Ῥ ί ζ ω μ α ὁριζόντιον ἢ λοξῶς ἀνιόν, 1—1 $^1/_2$″′ παχύ, ὡς 4″ μακρόν, σκληρόν, κεκαμμένον, δακτυλίους ἀμυδροτέρους φέρον ὡς ἐκ τῶν λειψάνων τῶν προγενῶν φύλλων, ἀνώμαλον, πρόσθεν ὑπὸ λειψάνων τῶν φύλλων, τῶν εἰς τὰ ἔνδον χνοωδῶν, καὶ τῶν καυλῶν κεκαλυμμένον, κάτωθεν δὲ παραρριζάρια ἐκπέμπον νηματώδη, ὡς 3″ μακρά, σκληρά, εὔθλαστα, ἔξωθεν φαιά, ἔνδον λευκάζοντα, ἐν τῷ φλοιῷ ἐνέχοντα ὀχετοὺς βαλσαμοφόρους.

Ἐ γ κ ά ρ σ ι ο ς δ ι α τ ο μ ὴ τοῦ ῥιζώματος δεικνύει φλοιὸν $^1/_8$—$^1/_{11}$ τῆς ὅλης διαμέτρου, ἔνδον λευκόν, καὶ φέροντα στεφάνην ἐκ βαλσαμοφόρων ἀγγείων περὶ τὸ ἔμβιον· ξύλον δὲ δακτύλιον λεπτότερον τοῦ φλοιοῦ, συγκείμενον ἐκ δεσμῶν (ἀγγείων) κιτρινωπῶν, ἀμβλέως τριγώνων, καὶ ὑπὸ τελείων ἀκτίνων ἐν-

τεριώνης διακεχωρισμένων. Ἐν ταῖς δέσμαις πυρὴν τις κυττάρων ξύλου περικυκλοῦται ἀπανταχόθεν ὑπὸ σπειροειδῶν. Ἐντεριώνη μεγάλη, λευκωπή. Ἐγκάρσιος διατομὴ τῶν ριζαρίων δεικνύει φλοιὸν $^1/_3$ τῆς διαμέτρου, στεφάνην ἐκ βαλσαμοφόρων ἀγγείων περὶ τὴν κεντρικὴν δέσμην τοῦ ξύλου, οὗ ὁ κεντρικὸς πυρὴν πάλιν κἀνταῦθα περιβάλλεται πάντοθεν ὑπὸ σπειροειδῶν.

Ὀσμὴ ἰδιάζουσα καὶ ἀρωματικὴ ὡσεὶ ἀπὸ ξηρᾶς σανίδος κυπαρίσσου· γεῦσις δριμύπικρος καὶ ἔμμονος.

Συλλεκτέον τὴν ῥίζαν κατὰ τὸ μετόπωρον, ἢ καὶ τὸ ἔαρ, φέρουσαν καὶ τὰ πρόσγεια φύλλα, εἰς ἀποφυγὴν συγχύσεων.

Ἔλεγχος. Ἔγχυμα τῆς ῥίζης γίνεται δι' ἀμμωνίας ἢ μαγνησίας μετά τινα χρόνον πράσινον. Ἐπειδὴ δὲ συλλέγεται ἡ ῥίζα κατ' ἔαρ καὶ μετόπωρον, προσοχή, μὴ συγχυσθῇ καὶ μετὰ τῶν ριζῶν τῶν Achyrophorum maculatum, Hieracium umbellatum, Betonica καὶ Fragaria, αἵτινες στεροῦνται ὀχετῶν βαλσαμοφόρων, μήτε μετὰ τοῦ ριζώματος τῆς Solidago purpurea καὶ Eupatorium, ἅτινα εἶναι παχύτερα τῶν τῆς ἀρνίκης, ἐκπέμπουσι δὲ πολλὰ τούτων τὰ ριζάρια πάντοθεν, οὐχὶ ἐκ τῆς ἑτέρας τῶν πλευρῶν.

Ἄνθη εἰς κεφάλια ἀκτινωτά, χρυσίζοντα, $1\ ^1/_4''$ πλατέα, ὑπὸ διπλῆς στεφάνης ἰσομήκων σεπάλων περιεχόμενα. Τὰ πρὸς τὴν περιφέρειαν ἄνθη, τὰ ἀκτινωτά, ὡς 20, θήλεα, ἀναπεπταμένα ἐπιπέδως, γλωσσοειδῆ, $1\ ^1/_2$—$1\ ^3/_4''$ μακρά, 2—$2\ ^1/_2'''$ πλατέα, ὑπερεξέχοντα τῶν σεπάλων, τριόδοντα, ἐννεάνευρα. Τὰ ἐν τῷ δίσκῳ ἄνθη ἑρμαφρόδιτα, ἰσομήκη τοῖς σεπάλοις, σωληνοειδῆ· ἀνθῆραι προέχουσαι· στίγματα ἐξεστραμμένα καὶ κεφαλωτά. Καρποδόκη λεπτή, πεντάγωνος, ὁμοία παρ' ἅπασι τοῖς ἄνθεσι, τρίχας τραχείας φέρουσα ἀναμίκτους μετὰ τῶν πετάλων Πάππος τριχωτός· ἀνθοδόκη γυμνή, κυρτή, βοθριώδης, μετὰ τριχαρίων ἐπὶ τῆς περιφερείας τῶν βοθρίων. Ὀσμὴ ἀσθενῶς ἀρωματική, γεῦσις δὲ πικρά, ὑπογλυκάζουσα καὶ δάκνουσα. Ἡ Γ. Φ., ἀπορρίπτουσα τὴν ῥίζαν, παραδέχεται μόνα τὰ ἄνθη ὡς φάρμακον.

Τὰ ἄνθη τῆς ἀρκίνης φέρονται ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν φαρμακείοις πεπαλαιωμένα ὡς τὰ πολλὰ καὶ γέμοντα νυμφῶν ἐντόμων, μάλιστα τῆς Trypeta arnicivora Löw. Τοιαῦτα ἄνθη, ὡς καὶ τὰ μὴ ἔχοντα χρῶμα ὡραίως κίτρινον, ἀπορριπτέα. Ἔγχυμα ἀνθέων ὀξυνὸν τὴν ἀντίδρασιν θολοῦται ὑπὸ διαλύσεως κόλλης. Ὑπερχλωριοῦχος σίδηρος χρωνύει αὐτὸ μέλαν, ἂν δὲ ἀραιωθῇ δι' ὕδατος, πρασινωπόν. Κεκαυμένη καὶ ἀνθρακικὴ μαγνησία ποιοῦσι μετά τινα χρόνον πράσινην τὴν χροιὰν αὐτοῦ. Τὰ ἄνθη τῆς Inula britanica L. εἶναι ἀκτινωτά, ξανθότερα, στενώτερα, τετράνευρα, καὶ φέρουσι μίαν στεφάνην τριχῶν, ἀνθοδόκην δὲ ψιλήν Τὰ ἄνθη τοῦ Doronicum pardalianches L. δὲν ἔχουσι πάντα στεφάνην ἐκ τριχῶν, ἥτις ἐπὶ μόνων τῶν ἀνθέων τοῦ δίσκου ὑπάρχει, οὔτε δὲ πάππον. Τὰ τῆς Anthemis tinctoria L. δὲν ἔχουσι πάππον, τὴν δὲ ἀνθοδόκην ἀχυρώδη. Τὰ τῶν κιχορείων, οἷον τῆς Hypochaeris, Scorzonera, Tragopogon, εἶναι πάντα γλωσσοειδῆ καὶ πεντάνευρα, ὁ δὲ πάππος αὐτῶν πτιλωτὸς ἢ ἀχυρώδης.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Στοιχεῖα ἐνέχουσι πάντα τὰ μέρη τῆς ἀρνίκης τὰ αὐτὰ μὲν σχεδόν, παραλλάσσοντα ὅμως κατὰ ποσόν, ἤτοι ἀρνικίνην, πλείονα ἐν τοῖς ἄνθεσιν, ἐλάσσονα ἐν τῇ ῥίζῃ, ἐλαχίστην ἐν τοῖς φύλλοις, οὐσίαν ῥητινώδη, ἔχουσαν ὡς ὀξύ, πικρὰν καὶ δριμύπικρον, τελείως ἐν οἰνοπνεύματι, ὀλίγον ἐν ὕδατι, οὐδαμῶς δὲ ἐν αἰθέρι διαλυτήν. Αἰθέριον ἔλαιον, ἀποσταζόμενον ἔκ τε τῶν ἀνθέων καὶ ἐκ τῆς ῥίζης· τὸ μὲν τῶν ἀνθέων κίτρινον ἢ μελανωπὸν ἐν τῷ πρασίνῳ, ἐν+15° βουτυρῶδες, ἐν οἰνοπνεύματι τῶν 0,85 μόλις ποτὲ διαλυτόν, οὗ ἡ διάλυσις οὐ τελείως διαυγής, ἐν αἰθέρι τελείως διαλυτόν, μετὰ τοῦ ἰωδίου οὐκ ἐκπυρσοκροτοῦν, ἀσθενῶς ὀξυνὸν τὴν δρᾶσιν, πρὸς τὸ νιτρικὸν ὀξὺ σχεδὸν ἀδιάφορον, Ε. Β. ὡς 0,90, βαρύοσμον, ἀρωματικόν, ἀλλ' οὐδαμῶς δριμύ· τὸ δὲ τῆς ῥίζης αἰθέριον ἔλαιον εἶναι ὑπόπαχυ, ξανθόπυρρον, ἀρωματικῶς βαρύοσμον καὶ καρυοφυλλῶδες, καὶ τὴν γεῦσιν δριμὺ καὶ καυστικόν, ἐν 2 οἰνοπν. τῶν 0,85 τελείως διαλυτόν, τὸ Ε. Β. 0,98—0,99, μετὰ τοῦ νιτρικοῦ ὀξέος χρωννύμενον κιτρινωπὸν ἢ μελανωπὸν ἐν τῷ ἐρυθρῷ. Δεύτερα στοιχεῖα εἶναι δεψικὸν ὀξύ, πλεῖον ἐν τῇ ῥίζῃ ἢ ἐν τοῖς ἄνθεσι, ῥητῖναι κτλ.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἄμφω ῥίζα τε καὶ ἄνθη, διαμασσώμενα, ἐρεθίζουσι στόμα καὶ γαργαρεῶνα εἰς πλείονα ἔκκρισιν βλέννης καὶ σιέλου, καὶ εἰς ὑπεραιμίαν. Ἐκ δρ. 2—4 εἰς κόνιν ἐρεθίζεται ὅλη ἡ κοιλία εἰς ναυτίαν, ἔμετον, καρδιαλγίαν καὶ διάρροιαν, καθ' ἃ παρετήρησαν ἄλλοι τε καὶ ὁ Schneller ἐφ' ἑαυτοῦ, λαβὼν ῥίζαν ἀρνίκης· πρὸς δὲ ταχύνονται οἱ σφυγμοὶ καὶ ἡ ἀναπνοή, πληθύνεται ἡ διούρησις καὶ ἡ διαφόρησις, ἐπέρχεται ζάλη, κεφαλαλγία βαρεῖα καὶ καταθλιπτική, κόπωσις πολλή, ὕπνος ταραχώδης καὶ ὑπ' ὀνείρων διακοπτόμενος, πόνοι κατὰ τὴν ῥάχιν καὶ μεταξὺ τῶν ὠμοπλατῶν. Γυναῖκες, λαβοῦσαι ἔγχυμα ἀνθέων ἢ ῥίζης ἀρνίκης, μηνορροοῦσι μὲν τάχιον καὶ ἀφθονώτερον, ἀλλὰ καὶ ἐξερεθίζονται τὸν γαστρεντερικὸν σωλῆνα μέχρι φλεγμονῆς δυσεντεριώδους. Ἐδηληθηριάσθησαν δὲ καὶ γυναῖκες ἐξ ἰσχυρῶν ἐγχυμάτων, κατὰ κόρον ποθέντων.

Ἵπποις δοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Viborg κατὰ 1—3 οὐγ. ἔφερε ταχύτητα σφυγμῶν, θερμοκρασίας ἀνύψωσιν, πλείονα οὖρα, μυῶν τρόμον, σφυγμῶν διαλείψεις· κατὰ οὐγ. 4 δὲ πυρετόν, χάσμας συχνάς, οὔρησιν καὶ ἀφόδευσιν συχνήν, κόπωσιν. Μείζων δόσις προύκάλεσεν ἔμετον, δυσκολώτατον παρ' ἵπποις. Κατὰ τὴν νεκροτομὴν πᾶσαι αἱ κοιλότητες τοῦ σώματος εὑρέθησαν πλήρεις αἵματος. Ἔνεσις τοῦ ἐγχύματος εἰς τὰς φλέβας ἵππων καὶ βοῶν ἐπήνεγκε ζάλην μέχρι κώματος.

Ἐπὶ τοῦ ὑγιοῦς δέρματος φέρει ὑπεραιμίαν καὶ ὀδυνηρότητά τινα, ἐπὶ δὲ τοῦ γυμνοῦ τῆς ἐπιδερμίδος πόνον καὶ φλεγμονήν.

Ἐνεργεῖ ἄρα ἡ ἀρνίκη κατὰ τόπον μὲν ὡς φάρμακον δριμὺ καὶ

ἐρεθιστικὸν μέχρι φλεγμονῆς (διὰ τοῦ βάμματος ἐγεννήθη ἐπὶ τοῦ δέρματος ἐρύθημα σφακελῶδες)· ἀναμυζηθεῖσα δέ, ὡς διεγερτικὸν τῆς καρδίας καὶ τῶν νεύρων· ἡ δὲ διέγερσις τοῦ ἐγκεφάλου προάγεται μέχρις ἐλαφρῶν σπασμῶν, ἐνταθεῖσα δὲ ὑπὲρ τὸ μέτρον φέρει εἰς κῶμα καὶ ἀναισθησίαν καὶ ἔκλυσιν τῶν δυνάμεων. Πῶς ὅμως ἐκ τῆς νοσηρᾶς ταύτης εἰκόνος, ἣν παράγει ἡ ἀρνίκη παρὰ τοῖς ὑγιέσι, ἐπέρχεται ὠφέλειά τις παρὰ τοῖς ἀρρώστοις, εἶναι παντελῶς ἄγνωστον καὶ ἀνεξερεύνητον. Διὸ καὶ τάσσοντες τὸ φάρμακον μᾶλλον ἐν τοῖς ἐμπειρικοῖς ἢ τοῖς λελογισμένοις τό γε νῦν ἔχον, σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι παραγγέλλεται πρὸς τυφώδεις καταστάσεις (τὰς ἐκ τύφων κοιλιακῶν, εὐλογιῶν, πνευμονιῶν, ἐρυσιπελάτων, ἐπιλοχίων πυρετῶν, δυσεντεριῶν, σηψαιμιῶν), ἐν αἷς ἀδράνεια κυκλοφορίας, ταπείνωσις θερμοκρασίας, ἐπίσχεσις διακρίσεων, κωματώδης κατάστασις, ἀναισθησία, βαρυηκοΐα ἢ κώφωσις, ὑψίστη ἀδυναμία, διάρροια παραλυτική, παραλύσεις τοπικαὶ καὶ ὅσα τοιαῦτα ὑπαγορεύουσι τὴν χρῆσιν διεγερτικῶν, οἷον καφουρᾶς, μόσχου, οἴνου, ἐπομένως δὲ καὶ τῆς ἀρνίκης. Στέργοντες ὅμως τὴν ἐμπειρικὴν ταύτην χρῆσιν, καὶ ὑποδεικνύοντες αὐτὴν ὡς τὸ περιγενόμενον τῆς πείρας ἀρχαιοτέρων ἰατρῶν, τῶν νεωτέρων κλινικῶν ἐν Καρὸς μοίρᾳ ἐχόντων τὸ φάρμακον ὡς διεγερτικόν, δὲν εὑρίσκομεν ὁμοίως εὔλογον, ἢ κἂν ἀκίνδυνον, τὴν ἔνδειξιν πρὸς ἀποπληκτικὰς ἢ νευρικὰς παρέσεις τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ ῥαχίτου, τὰς ἐκ πτώσεως καὶ δικαιείσεως, διότι τε δυσόριστος ἐκ τῶν προτέρων ἡ ἔντασις τῆς ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου, δυναμένου ἄγαν ἐρεθίζον νὰ βλάψῃ, καὶ διότι ἡ αὐτὴ τῆς νόσου εἰκών, καθ' ἃ καὶ ἀλλαχοῦ εἴπομεν, παράγεται πολλάκις ἐκ νοσηρῶν τοῦ ἐγκεφάλου καταστάσεων ἄντικρυς ἐναντίων, οἷον ἐξ ἀναιμίας καὶ ἐξ ὑπεραιμίας τοῦ ἐγκεφάλου.

Πρὸς τοὺς διαλείποντας πυρετοὺς τοὺς πεπαλαιωμένους καὶ νωθροὺς καὶ μὴ ἐνδίδοντας τῇ κινίνῃ, παρηγγέλλετο μὲν ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων ὁμοίως· ἀλλ' ἡμεῖς ἔσχομεν τοῦ φαρμάκου πεῖραν ὀλιθερᾶν, ἀπολέσαντες ἐν ἀρχῇ τῆς ἰατρικῆς ἡμῶν πράξεως ἄρρωστον, διότι ἠθελήσαμεν νὰ θεραπεύσωμεν αὐτὸν δι' ἐγχύματος ῥίζης ἀρνίκης· διὸ καὶ οὐδὲν ἔκτοτε ἐπεχειρήσαμεν, οὐδὲν δὲ καὶ βεβαιοῦμεν. Ὀλίγην ἔχομεν πίστιν καὶ πρὸς τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀρνίκης κατὰ τῶν δυσεντεριῶν. Κατὰ δὲ τῶν ἀσθενικῶν πνευμονιῶν, καθ' ὧν ὁμοίως παραγγέλλεται, λογικώτερον εἶναι νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν ῥίζαν τοῦ βιργινιανοῦ πολυγάλου, τὸν οἶνον, τὴν καφουρὰν καὶ τὸν μόσχον, ἢ τὸ φάρμακον τοῦτο, οὗ ἀγνοοῦμεν ἐν τοῖς πλείστοις τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας, καὶ οὗ ἡ ἐπὶ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος δρᾶσις σφόδρα ἐρεθιστική.

Ἀντενδείκνυται, ὅταν σφόδρα ἠρεθισμένος καὶ ὅλος μὲν ὁ πεπτικὸς σωλήν, μάλιστα δὲ ὁ στόμαχος, ὅταν παρῇ πληθώρα, τὰ δὲ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νεῦρα ἐξηρεθισμένα, μάλιστα δὲ ὁ ἐγκέφαλος· ἀντενδείκνυται καὶ ἐφ' αἱμορραγίας ἐνεργητικῆς.

Δίδεται ἔσω εἰς κόνιν κατὰ σιτ. 5—10 ἀνὰ 2—3 ᾠ., σπανίως, συνήθως δὲ εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—4 (τῶν ἀνθέων μέν, ὅπου μᾶλλον διέγερσις, τῆς ῥίζης δέ, ὅπου μᾶλλον στύψις σκοπῆται καὶ τόνωσις ὡς ἀπὸ πικροῦ) ἐπ' οὐγ. 6, κατὰ δίωρον 1—2 κοχλ. τῆς τραπέζης, ἢ καὶ εἰς ἔγχυμα καὶ ἀφέψημα.

Ἐξωτερικῶς εἶναι ἐν χρήσει ἡ ἀρνίκη ὡς δημῶδες φάρμακον ἐν Γερμανίᾳ, καθάπερ παρ' ἡμῖν ἡ πόα τοῦ ἀψινθίου, εἰς ἔγχυμα ἐξ οὐγ. $^1/_2$—1 ἐν λίτρᾳ εἰλήματος εἰς ἐπιθέματα πρὸς μώλωπας καὶ οἰδήματα παραλυτικὰ καὶ πρὸς τραύματα ἀπεσχισμένα δι' ἀμβλέων ὀργάνων, ὧν ὁ σφακελισμὸς ἀποκωλύεται, ὡς βεβαιοῖ τὸ πλῆθος, κατὰ τρόπον δραστηριώτατον· ἐπιμαρτυροῦμεν δὲ καὶ ἡμεῖς, συχνὴν καὶ μετὰ πολλῆς ὠφελείας ποιήσαντες ἐνθάδε τοῦ φαρμάκου τὴν χρῆσιν. Οὐδεὶς πόνος πλείων τοῦ ὄντος γεννᾶται ἐξ αὐτοῦ.

Βάμμα ἀρνίκης, Tinctura Arnicae. Γίνεται ἐξ ἀρνίκης ἀνθέων ἢ ῥίζης (ἢ ἀμφοῖν ἀναμίξ) 1 ἐγκατεργαζομένων δι' 8 ἡμερῶν μετὰ 10 οἰνοπνεύματος ἐν λαγήνῳ κεκλεισμένῃ στεγανῶς καὶ ἐν τόπῳ σκιερῷ, εἶτα δὲ ἐκθλιβομένων, ἀποτιθεμένου δὲ τοῦ ὑγροῦ εἰς καθίζησιν καὶ διυλιζομένου μετὰ 25 ᾠ. Ξανθὸν ἐν τῷ μελανωπῷ. Δραστήριον, ἐν χρήσει νῦν ἐξωτερικῇ, κεκραμένον μεθ' ὕδατος ἁπλοῦ ἢ γουλαρδίου εἰς ἐπιπλύσεις ἢ ἐπιθέματα (1 μ. ἐπὶ 20 μ. εἰλήματος) πρὸς φλεγμονὰς καὶ καύματα καὶ μώλωπας.

*Βάμμα ἀρνίκης ἐκ παντὸς τοῦ φυτοῦ. Ἐκθλίβεται ὁ ὀπὸς τῆς χλωρᾶς καὶ ἀνθούσης πόας καὶ συγκατεργάζεται ἰσοβαρεῖ οἰνοπνεύματι issimo. Διαυγές, πράσινον ἐν τῷ μέλανι, ὅμοιον τῇ ἀρνίκῃ κατὰ γεῦσιν καὶ ὀσμήν, κράτιστον δὲ σκεύασμα εἰς ἐξωτερικὴν χρῆσιν, ἅτε ἐνέχον ἐκέραια καὶ ἀδιάφθορα πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ φυτοῦ. Δίδεται ἔσω κατὰ 5—20 σταγόνας ἐπὶ σακχάρου, πολλάκις τῆς ἡμέρας ὡς διεγερτικὸν ἐπὶ καταπτώσεως τῶν δυνάμεων· ἐξωτερικῶς δὲ ἐπιχρίεται εἰλικρινὲς πρὸς νευραλγίας μάλιστα ἢ παραλύσεις ἢ μώλωπας ἢ παραρθρήσεις, ἢ συμμίγνυται ὕδατι ἢ διαλύσεσιν ὀξικοῦ μολύβδου ἢ καὶ οἰνοπνεύματι ἀραιῷ (1:10—20) καὶ διὰ σπληνίων ἐμβρόχων ἐπιτίθεται ὅπου προείρηται.

*Βάμμα ῥίζης ἀρνίκης, γινόμενον ὡς τὸ ἄνω καὶ ὡς ἐκεῖνο ἐν χρήσει· ὑπολαμβάνεται ἀδρανέστερον, καὶ εἶναι ἐν ὀλίγῃ χρήσει νῦν.

Ἀγγελικῆς ῥίζα.

Radix Angelicae.

Archangelica officinalis Hoffm. Umdelliferae.

Φυτὸν διετές, ἄγριον ἐν τῇ μέσῃ καὶ προσβορείῳ Εὐρώπῃ, πολλαχοῦ δὲ κηπευόμενον· σπανιώτατον παρ' ἡμῖν.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὸ ξηρὸν ῥίζωμα, ὡς φέρεται εἰς χρῆσιν συλλεγόμενον κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ δευτέρου ἔτους, εἶναι 2—3″ τὸ μῆκος, 1—1 $^1/_2$″ τὸ πάχος, πρὸς τὰ ἄνω λεπτοφυεῖς ἐπαναστάσεις φέρον κυκλοτερεῖς ἐξ ἐπιδερμίδος, ἀφ' ὧν ἐκπέμπονται ἢ ἐξεπέμποντο τὰ πολυάριθμα ῥιζάρια, πρὸς τὰ κάτω δὲ εἰς κλώνους ἱκανῶς πυκνοὺς διηρημένον. Ῥιζάρια ἢ κλῶνοι ἁπλᾶ, ἰσομήκη, παραλλήλως θέοντα, μακρὰ ὡς 1′, κατὰ μῆκος αὔλαξι διειλημμένα καὶ ῥυτίσιν, 1—4‴ παχέα· σαρκώδη τὰ πάντα ἐν τῇ ῥίζῃ, τῇ ἐξωθεν μελανωπῇ.

Ἡ ἐγκάρσιος διατομὴ δεικνύει φλοιὸν παχύν, ἔνδον ἀμαυρῶς λευκόν, ἐν ταῖς στεναῖς καὶ σκοτεινοτέραις ἀκτίσι τῆς βίβλου ἐνέχοντα βαλσαμοφόρους θύλακας, δὶς πλατυτέρους τῶν πόρων τοῦ ξύλου καὶ κατ' ἀκτῖνας ἁπλᾶς, ἢ γραμμὰς τεθειμένους. Ξύλον σαρκῶδες, ἀκτινοειδές, μετὰ λευκῶν, πλατειῶν καὶ πυκνῶν ἀκτίνων ἐντεριώνης, καὶ δεσμῶν ξύλου κιτρινωπῶν καὶ λεπτοῖς πόροις διειλημμένων. Ἐντεριώνη τελεία πάρεστιν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ ῥιζώματος, πρὸς τὰ κάτω γίνεται ἀμυδρά, καὶ ἀπὸ τῶν κλάδων καὶ ῥιζαρίων ἐκλείπει τελείως.

Ὀσμὴ ἰδιάζουσα, βαλσαμική. Γεῦσις γλυκάζουσα, δριμεῖα καὶ εἶτα ὑπόπικρος.

Ἔχουσι ῥίζωμά τε καὶ ῥιζάρια σύστασιν σπογγώδη, καὶ ἀπορρηγνύονται ὡς ὁ κηρός. Διὰ δὲ τὸ σαρκῶδες καταζητοῦνται ὑπὸ τῶν ἐντόμων καὶ κατατρώγονται, δυσχερέστατον δὲ τὸ προφυλάξαι ταῦτα ἀπ' ἐκείνων· διὸ καὶ ἀνανεούσθω κατ' ἔτος ἡ ῥίζα.

Ἐνέχει αἰθέριον ἔλαιον, ἀγγελικὸν καὶ ναρδικὸν ὀξύ, ῥητίνην κρυσταλλικήν, τὴν ἀγγελικίνην, πικρὰν ἐκχυλισματικὴν οὐσίαν, ἴχνη δεψικῶν στοιχείων, σάκχαρον, ἄμυλον καὶ πηκτίνην.

Τὸ ἀγγελικὸν ὀξὺ $C^5H^8O^2$ κρυσταλλοῦται εἰς πρίσματα ἄχροα καὶ διαφανῆ, ὀξυνὰ τὴν δρᾶσιν, τηκόμενα ἐν 45° Ε., πάλιν δὲ μετὰ τὴν ψύξιν πηγνύμενα εἰς μάζαν κηρώδη. Διαλυτὸν ἐν ὕδατι, οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι. Ἡ ἀγγελικίνη εἶναι ῥητινώδης, οὐδετέρα, κρυσταλλική, ἄνοσμος, δριμεῖα καὶ ἀρωματικὴ τὴν γεῦσιν, ἀδιάλυτος ἐν ὕδατι, εὐδιάλυτος ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, ἐξαγομένη ἐκ τοῦ οἰνοπνευματικοῦ βάμματος τῆς ῥίζης δι' ἰδίας ἐπεξεργασίας.

Νοθεύσεις δὲν συμβαίνουσι· διότι ἡ ῥίζα, ἡ ἐν τοῖς ἐμπορίοις, προέρχεται ἐκ φυτῶν καλλιεργουμένων καὶ εἶναι εὐδιάγνωστος· ὁμοιότητα ὅμως ἔχει πρὸς τὴν ῥίζαν τῆς Angelica silvestris L. καὶ τῆς τοῦ Levisticum officinale L. Ἀλλ' ἡ μὲν τοῦ πρώτου φυτοῦ εἶναι πολὺ σμικροτέρα, ἐν δὲ τῷ φλοιῷ ἐνέχει ὀλιγωτέρους καὶ σκοτεινοτέρους θύλακας βαλσαμοφόρους, ἡ δὲ τοῦ δευτέρου ἔχει τοὺς μὲν βαλσαμοφόρους θύλακας ἐρυθροκιτρίνους, τὸ δὲ ξύλον οὐδαμῶς ἀκτινωτόν.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἡ ἀγγελική, κληθεῖσα οὕτω, διότι κατὰ τὸν μεσαίωνα ἀντετάσσετο πρὸς τὰς δήξεις τῶν ὄφεων, εἰς ἔγχυμα, ἢ καὶ εἰς κόνιν, θερμαίνει τὸν στόμαχον διὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν πολλῶν καὶ διεγερτικῶν στοιχείων καὶ αὐξάνει τὴν περιστολὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἐντέρων· διὰ δὲ τοῦ πικροῦ στοιχείου τονοῖ τὸν πεπτικὸν σωλῆνα καὶ ἐνεργεῖ ὡς εὐστόμαχον καὶ ἄφυσον. Ἐρεθίζει δὲ καὶ τὴν κυκλοφορίαν, αὐξάνει τὴν διαφόρησιν καὶ διούρησιν καὶ αὐτὴν τὴν διάκρισιν τῶν βρόγχων· φέρει δέ πως τὸ αἷμα καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλήν.

Χρησιμεύει ἄρα ἡ ἀγγελικὴ ὡς διεγερτικὸν πρὸς ἀτονίας τῶν πεπτικῶν ὀργάνων τὰς μετ' ἐμπνευματώσεων καὶ τοὺς ἐντεῦθεν κωλικοὺς πόνους, τὰ παρὰ γυναιξὶ νευρικαῖς, λειφαίμοις καὶ χλωρωτικαῖς. Δίδεται παρὰ Γερμανοῖς, οὐχὶ παρ' ἡμῖν, καὶ πρὸς τυφώδεις ἐντεροπαθείας, ὅπου μετεωρισμὸς πολὺς ἢ διάρροια παραλυτική, ψύξις δὲ καὶ ξηρότης τοῦ δέρματος, στύψις νεφρῶν καὶ πνευμόνων, καθάπερ δηλαδὴ ἡ ῥίζα τῆς νάρδου· συνήθως εἰς ἔγχυμα θερμὸν κατὰ κυαθίσκους πινόμενον δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας. Παρηγγέλθη καὶ πρὸς χρονίους καταῤῥους τῶν πνευμόνων καὶ κατ' ἐξοχὴν τοὺς γριπώδεις, ἐν οἷς τὸ δέρμα ψυχρόν, τὰ φρίκια πολλὰ καὶ οἱ σφυγμοὶ μικροί. Κακόν, ὅτι σπανίως εὑρίσκεται ἀγαθὴ ἐν ταῖς παρ' ἡμῖν φαρμακείοις, τότε δὲ οὐδὲν ὠφελεῖ, εἰμὴ καὶ ἄντικρυς βλάπτει διὰ τῶν ὠῶν καὶ τῶν περιττωμάτων τῶν ἐντόμων.

Δίδεται εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—4 εἰς 4—6 οὐγ., κάλλιον ἔτι κατ' οἶκον εἰς ἔγχυμα ἐξ ὑπογυίου παρασκευαζόμενον ἐκ δρ. 1—2 ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος· πιεῖν ὑπόθερμον.

*Ἐκχύλισμα ἀγγελικῆς, Extractum Angelicae. Γίνεται δι' ἐπανειλημμένης κατεργασίας τῆς ῥίζης ἐν οἰνοπνεύματι καὶ ἐξατμίσεως εἰς σύστασιν πυκνοτέρου ἐκχυλίσματος. Ἀσθενές, ἅτε ἀπολλυμένων ἐπὶ τῆς παρασκευῆς πολλῶν αἰθεριωδῶν στοιχείων. Ἀνὰ 10—20 σιτ. δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας εἰς διάλυσιν ἢ καταπότια.

Πνεῦμα ἀγγελικῆς σύνθετον, Spiritus Angelicae compositus. Γίνεται ἐκ ῥίζης ἀγγελικῆς 16, ῥίζης νάρδου κατατετμημένης καὶ ἀρκευθίδων κατακεκομμένων ἀνὰ 4, ἄτινα ἐπιχύνονται δι' οἰνοπνεύματος 75 καὶ ὕδατος πηγαίου 125, μετὰ δὲ 24 ὡρῶν κατεργασίαν ἀποστάζονται ἐξ αὐτῶν 100, ἐν οἷς διαλύονται 2 μ. καφουρᾶς, καὶ διυλίζεται τὸ ὑγρόν. Διαυγές, ἄχρουν, Ε. Β. 0, 890—0,900, ἀρωματικώτατον τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν γεῦσιν, διεγερτικώτατον δὲ καὶ κατὰ 10—30 σταγόνας διδόμενον ἑκάστοτε ἐπὶ σακχάρου ἢ ἐν ἐγχύματι ἀρωματικῷ. Ἐξωτερικῶς δὲ προσβάλλεται τὸ πνεῦμα τοῦτο εἰς ῥυπτικὰ τοῦ στόματος μίγματα, ἢ ἐπιτρίβεται καθ' ἑαυτὸ ἐπὶ παραλύτων καὶ νευραλγούντων μορίων· ἐμβάλλεται δὲ καὶ εἰς λουτρὰ ἀρωματικά. Αἱ ἀρχαιότεραι τῶν φαρμακοποιϊῶν μετεχειρίζοντο τὸ πνεῦμα τῆς ἀγγελικῆς πρὸς κατασκευὴν τῆς ἀρσενικώδους διαλύσεως τοῦ Fowler.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀρτεμισίας ῥίζα.

Radix Artemisiae.

Artemisia vulgaris L. Compositae, Synantherеae.

Φυτὸν πολυετὲς τῆς Εὐρώπης ἐν τόποις ἀγεωργήτοις βλαστάνον καὶ ἐν αἱμασιαῖς, ἐπώνυμον τῆς Ἀρτεμισίας, γυναικὸς τοῦ Μαυσώλου, χήρας δυσμηνορροούσης καὶ ἰαθείσης, ὡς λέγεται, δι' αὐτῆς.

Ἡ ῥίζα συλλέγεται κατ' ἔαρ ἢ φθινόπωρον, καί, χωρὶς ν' ἀποπλυθῇ, ἀποκαθαίρεται διὰ ψήκτρας ἐκ τοῦ χώματος, καὶ ταχέως ξηρανθεῖσα ἀποτίθεται ἐν ἀγγείοις ἀραρότως κεκλεισμένοις, ἀνανεουμένη κατ' ἔτος.

Ῥίζωμα ξυλῶδες, κάθετον, κυλινδρικόν, ἰσοπαχὲς δακτύλῳ, ἄλλοτε ἄλλο τὸ μῆκος, πρὸς τὴν βάσιν ἐνίοτε κλάδους ἢ παραφυάδας ἐκπέμπον, γύρωθεν δὲ ῥιζάρια ὡς $^1/_2$''' παχέα, σπιθαμιαῖα τὸ μῆκος, δύσθλαστα, πολλαχόσε κεκαμμένα, αὔλαξι κατὰ μῆκος διειλημμένα (ὡς πάντα τὰ μέρη τοῦ ῥιζώματος), ἔξωθεν ὑπομέλανα ἐν τῷ κιτρίνῳ, ἔνδον λευκά.

Ἐγκάρσιος διατομὴ τῶν ῥιζῶν ἢ ῥιζαρίων, τῶν μόνων ἐν χρήσει ἰατρικῇ, ποικιλωτάτων δὲ κατὰ τὴν ποιότητα τοῦ ξύλου καὶ τῆς βίβλου, διὰ τοῦ φακοῦ ἐξεταζομένη ἐπὶ φωτὸς προσπίπτοντος, δεικνύει φλοιὸν παχύν, φαιῶς μέλαινα, ἀφωρισμένον ἀπὸ τοῦ λευκωποῦ καὶ λεπτοφυῶς πορώδους ξύλου διὰ γραμμῆς ὑποκιτρίνου ἢ μελανωπῆς. Πρὸς τὰ ἔξω δὲ τῆς γραμμῆς δεικνύει 3—6 συστήματα βαλσαμοφόρων ὀχετῶν μελανερύθρων, λίαν ἀφεστώτων ἀπ' ἀλλήλων. Ἀλλ' ἂν ἀποτάμωμεν δισκίον λεπτὸν καὶ μαλακύναντες ἐν ὕδατι, εἶτα δὲ ἐμβρίξαντες εἰς γλυκερίνην, παρατηρήσωμεν διὰ φακοῦ πρὸς τὸ διερχόμενον φῶς, φαίνεται ὁ φλοιὸς ἰσοπαχὴς τῷ ξύλῳ, διὰ κυκλοτεροῦς γραμμῆς ἀνίσως δεδιχασμένος, ἔξωθεν δὲ αὐτῆς ἐνέχων παρὰ ταῖς γωνίαις τοῦ ξύλου τοὺς ἄνω ῥηθέντας βαλσαμοφόρους σωλῆνας ἢ πόρους, ἔνδοθεν δὲ ἐγκλείων ἰσάριθμα συστήματα δεσμῶν βίβλου κίτρινα. Ξύλον 3—6γωνον, ἀφωρισμένον τοῦ φλοιοῦ διὰ πλατείας στεφάνης ἐξ ἐμβίου. Ἀγγείων δέσμαι διακοπτόμεναι ἀπ' ἀλλήλων διὰ ταινιῶν παρεγχύματος ξύλου κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πλατειῶν, ὑπὸ δὲ ἀκτίνων ἐντεριώνης μόνον κατὰ τὴν περίμετρον κεχωρισμέναι, κατὰ δὲ τὸ μέσον τελείως συμπεφυκυῖαι. Ἐντεριώνη ἐλλείπει.

Ὀσμὴ ἀσθενής, γεῦσις γλυκάζουσα καὶ εἶτα δριμεῖα.

Στοιχεῖα κύρια εἶναι ἔλαιον αἰθέριον, ἔλαιον λιπαρὸν καὶ πράσινον, ῥητίνη μαλακή, δριμεῖα καὶ ἀρωματική, ἑτέρα δριμύπικρος, σάκχαρον, κόμμι, δεψικὴ οὐσία. Ὡς ἐνεργὰ στοιχεῖα ὑπολαμβάνονται κυρίως αἱ δύο ῥητῖναι, αἱ ἐνεχομέναι πλείονες ἐν τοῖς ῥιζαρίοις· διὸ καὶ ταῦτα μάλιστα ἐν χρήσει.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν ἀνερεύνητος. Διὰ τὰ διεγερτικὰ στοιχεῖα, αἰθέριον ἔλαιον δηλαδὴ καὶ ῥητίνας, ὑπολαμβάνεται ὡς ἐρεθίζουσα κυκλοφορίαν καὶ νεῦρα, ὡς ἡ νάρδος. Εἰς ἔγχυμα θερμὸν προκαλεῖ διαφόρησιν (οἱ ἱδρῶτες γίνονται κάκοσμοι, σκοροδώδεις ἢ πτωματώδεις), ἄγει δὲ τὸ αἷμα καὶ ἐπὶ τὴν μήτραν, εἰ καὶ συστολὰς δὲν παράγει, οἵας ἡ ἐρυσιβώδης βρίζα, ὡς ἐπιστεύετο ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων. Διὸ καὶ ἐπιτηδεία ἡ ῥίζα εἰς ἔγχυμα πρὸς δυσμηνορροίας καὶ ψύξεις τοῦ σώματος, συνοδευομένας ὑπὸ ἀλγεινῶν καὶ σπασμωδῶν φαινομένων. Ἀλλ' ἡ ὁπωσοῦν λογικὴ αὕτη χρῆσις εἶναι νῦν ὅλως ἀπηρχαιωμένη,

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

εἶχε δὲ καὶ τὸ φάρμακον περιέλθει εἰς λήθην παντελῆ, ὅτε ὁ Burdach ἀνεκάλεσεν αὐτὸ εἰς τὴν χρῆσιν, ὁδηγηθεὶς ἐκ τῆς πείρας τοῦ λαοῦ ἐν ταῖς παραρρηνίοις χώραις. Ὁ λαὸς ἐκεῖ μεταχειρίζεται τὴν ῥίζαν εἰς κόνιν κατὰ τῆς ἐπιληψίας καὶ ἀποκαλεῖ αὐτὴν λίθον τῶν μανιακῶν. Ἐντεῦθεν παρακινηθεὶς ἔδωκεν ὁ Burdach τὴν ἀρτεμισίαν κατὰ τῆς ἐπιληψίας τῆς καθημερινῆς, τῆς ἐν τοῖς προειρημένοις τῶν ἐμμήνων παρὰ παρθένοις συνισταμένης ἢ καὶ παρὰ γυναιξὶ δυσμηνορροούσαις, καὶ εἶδεν ὠφέλειαν πολλήν. Καίτοι δὲ καὶ μόνη ἡ φύσις, κατὰ μικρὸν εὐοδιάζουσα τὴν ἔμμηνον ῥύσιν, αἴρει τὴν ἐκ τῆς δυσμηνορροίας σπασμῶδη τῶν νεύρων διατάραξιν καὶ ἄνευ φαρμάκων, ἀλλ' ὅμως ἐπὶ νόσου τοσοῦτον φοβερᾶς καὶ πολλὰς μερίμνας τοῖς περὶ τὴν ἄρρωστον ἐμποιούσης, καλὸν τὸ προσφεύγειν εἰς τὸ φάρμακον τοῦτο, ὡς εἰς διαιτητικὸν τοὐλάχιστον, οὐδαμῶς ἀγνοοῦντας, ὅτι ἡ θεραπευτικὴ νῦν κέκτηται πολλὰ καὶ ἄλλα ἀντισπασμῶδη βοηθήματα ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν τε φυτῶν καὶ τῶν ζώων, (νάρδος, καστόριον, βρωμιοῦχον κάλι). Ἐπειδὴ δὲ ἀρτεμισίας ἄλλα εἴδη ἔχουσιν ἀναμφίλεκτον ἑλμινθοκτόνον δύναμιν, παρὰ δὲ παιδίοις αἱ ἕλμινθες παράγουσί ποτε, κατ' ἀνάκλασιν ἀπὸ γαστρικοῦ ἐρεθισμοῦ, σπασμούς, καλὸν φαίνεται τὸ φάρμακον καὶ πρὸς τὰς ἐκλαμψίας τῶν παιδίων τὰς ἐξ ἑλμίνθων, ὡς ἐνεργοῦν κατά τε τῆς αἰτίας καὶ τοῦ ἀποτελέσματος.

Δίδεται ἔσω εἰς κόνιν τὴν ἐκ τῶν ῥιζαρίων παρεσκευασμένην, ὡς pulvis Artemisiae e fibrillis parata, κατὰ 10—30—60 σιτ. ἐν ἐγχύματι ἀρωματικῷ ἢ καὶ ἐν ζωμῷ κρέατος ἢ οἴνῳ θερμῷ δὶς—τρὶς τῆς ἡμέρας, ἐφ' ᾧ ὁ ἄρρωστος κατακλίνεται ἐν σισύραις θερμαῖς ἐγκεκορδυλημένος καὶ ἀποκαρτερεῖ τὴν διαφόρησιν (κατὰ Burdach $^1/_2$ ὥρ. πρὸ τοῦ ἐπιληπτικοῦ παροξυσμοῦ). Ὁ Nothnagel βεβαιωθεὶς ἐκ πείρας ἰδίας καὶ πολλαπλῆς παρέχει τὸ φάρμακον εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 3—4 ἐπὶ 6—8 οὐγ., κατὰ κυαθίσκους πιεῖν θερμόν. Πειρατέον· ἡμεῖς οὐδὲν οὐδέποτε εἴδομεν ἀποτέλεσμα ἐξ αὐτῆς.

*Ἐκχύλισμα ἀρτεμισίας, Extractum Artemisiae. 5 μ. ῥίζης μετὰ 12 μερ. οἰνοπν. issimi καὶ ὕδατος ἐν τριημέρῳ κατεργασίᾳ. Κατὰ δρ. $^1/_2$—2 πολλάκις τῆς ἡμέρας· ὀλιγοδρανές.

*Ὄφεως ῥίζα.

Radix Serpentariae virginianae.

Aristolochia Serpentaria L. Aristolochieae, Asarineae.

Φυτὸν πολυετὲς τῆς βορείου Ἀμερικῆς, οὗ ἡ χλωρὰ ῥίζα παρὰ τοῖς ἰθαγενέσιν ἐν χρήσει κατὰ τῶν δηγμάτων τῶν ὄφεων.

Ῥίζωμα ὁριζόντιον, ὡς 1″ μακρόν, ὡς 1‴ παχύ, τῇδε κἀκεῖσε κεκαμμένον, πρὸς τὰ ἄνω φέρον κατὰ μῆκος λείψανα τοῦ καυλοῦ βραχέα καὶ λεπτὰ καὶ κατὰ γραμμὰς τεθειμένα, πρὸς τὰ κάτω ἐκπέμπον ῥιζάρια πολλά, κυλινδρικά, νηματώδη, εὔθλαστα, ὡς 2 $^1/_2$″ μακρά, μετ' ἀλλήλων ἀτάκτως συμπεπιλημένα, ὠχρῶς δὲ μελανωπά.

Ἡ ἐγκάρσιος τοῦ ῥιζώματος διατομὴ δεικνύει περίμετρον ὑπωοειδῆ,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φλοιὸν ὡς $^1/_{15}'''$ τῆς διαμέτρου, λεπτὸν δὲ καὶ μελανωπόν, ξύλον πλατέως καὶ ριπιδοειδῶς ἀκτινωτόν, ἀκτῖνας ἀνίσους, τὰς πρὸς τὰ ἄνω 4κις βραχυτέρας τῶν πρὸς τὰ κάτω, καὶ ἐντεριώνην ἐκκεντρικὴν πρὸς τὰ ἄνω. Ἡ τῶν ῥιζαρίων διατομὴ δεικνύει φλοιὸν ὡς $^1/_3$ τῆς διαμέτρου, λευκωπόν, καὶ ξύλον 4—6γωνον ἀμβλέως.

Ὀσμὴ ἀρωματικὴ ὡς ἀπὸ σανίδος κυπαρίσσου ἢ βενζόης. Γεῦσις πικρά, ὑπόδριμυς, ἀρωματικὴ καὶ καφουρώδης.

Νοθεύεται διὰ τῆς ῥίζης τοῦ Asarum virginianum L.· ἀλλ'αὕτη φέρει ἁρμοὺς καὶ εἶναι μελανωπή· διὰ τῆς ῥίζης τῆς Spigelia marylandica L., ἥτις εἶναι ὅμως παχυτέρα, μελανωτέρα καὶ ἄνοσμος· διὰ τῆς ῥίζης Ginseng americanus ἐκ τοῦ Panax quinquefolius L., ἥτις ὅμως διαφέρει κατά τε σχῆμα καὶ χροιὰν καὶ μέγεθος, δι' ὧν καὶ εὐκόλως διαγινώσκεται.

Φυλασσέσθω ἐν ἐγγείοις ἐκ λευκοσιδήρου· ἑκάστοτε δὲ πρὸ τῆς χρήσεως διαλεγέσθω ὁ χρηστή.

Στοιχεῖα κύρια ἔχει αἰθέριον ἔλαιον ($^1/_2$ %) ξανθῶς κίτρινον, καφουρῶδες καὶ πικρῶς καυστικόν· ὀρείνην, οὐσίαν εὐδιάλυτον ἐν οἰνοπνεύματι καὶ ὕδατι, μὴ κρυσταλλώσιμον, πικρὰν καὶ δηκτικήν, ῥητίνην (2—3 %) μαλακήν. Ἐπουσιώδη δὲ κόμμι, ἄμυλον, ἅλατα κτλ.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ληφθεῖσα εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—4, φέρει θάλπος προκάρδιον, ναυτίαν, ἐνίοτε ἔμετον καὶ βορβορυγμούς, σπανίως ποτὲ διάρροιαν. Τὴν κυκλοφορίαν διεγείρει, θερμαίνει καὶ ζαλίζει τὴν κεφαλήν, προάγει δὲ ἱδρῶτα καὶ οὖρα καὶ ἀπόκρισιν τῶν πνευμόνων, ἂν μάλιστα ληφθῇ τὸ ἔγχυμα θερμόν.

Κατὰ δὲ ταῦτα λογικὴ ἔνδειξις εἶναι ἡ πρὸς νωθρότητας τοῦ στομάχου, οἷον ἐμπνευματώσεις, σπαστικὰς καρδιαλγίας, ὥς που καὶ ἡ τῆς ῥίζης τῆς ἀγγελικῆς. Παρηγγέλθη καὶ ὡς γενικὸν διεγερτικόν, ὡς ἡ ῥίζα τῆς νάρδου, πρὸς τύφους, ἰδίως τοὺς ἐν πνεύμοσιν ἐντετοπισμένους καὶ δύσπνοιαν καὶ πολλὴν πλήμμυραν καὶ δύσκολον ἀνάβηξιν τῶν φλεγμάτων παράγοντας, ὅπου ἤθελεν εἶσθαι ἐνδεδειγμένη καὶ ἡ ῥίζα πολυγάλου τοῦ βιργινιανοῦ, εἰ μὴ ἐφοβούμεθα τὸν ἐξ αὐτοῦ ἄγαν ἐρεθισμὸν τῶν ἐντέρων. Ἀλλ' ἵνα ὠφελήσῃ, εἴ ποτε ὠφελεῖ, κατὰ τῶν τύφων, πρέπει νὰ δοθῇ εἰς ἔγχυμα θερμὸν κατὰ κυαθίσκους, ἐκ δρ. 1—2 ἐν οὐγ. 3—4 ἐράπαξ πινόμενον, δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας, οὐχὶ δὲ ὅπως νῦν δίδεται εἰς ἔγχυμα παρεσκευασμένον ἐκ δρ. 2—4 ἐν οὐγ. 6 καὶ λαμβανόμενον κατὰ κοχλιάρια τῆς τραπέζης, καὶ ταῦτα ψυχρόν.

Πάντως ἐν ὀλίγῃ χρήσει νῦν.

*Σουμβούλου ῥίζα.

Radix Sumbuli.

Euryangium Sumbul Kaufmann, Umbelliferae, φυτὸν τῆς Ἰνδικῆς.

Ῥίζα πρὸς τὰ κάτω ἀποτόμως εἰς κλάδους ἀποχωριζομένη, πρὸς τὰ ἄνω ἐνίοτε πολυκέφαλος, συνήθως δὲ εἰς τὸ ἐμπόριον φερομένη εἰς τεμάχια ἐγκαρσίως τετμημένα, ὡς $^3/_4$—2''' τὸ πάχος, ἐλαφρά, σπογγώδης, ξανθῶς μελανωπὴ ἔξωθεν ἡ ὑπέρυθρος, περικεκαλυμμένη ὑπὸ φλοιοῦ λεπτοῦ, στιλπνοῦ καὶ ἀπο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λεπιζομένου, κατὰ τόπους δὲ ἐκπέμπουσα λεπτοφυῆ ριζάρια, ὄζουσα μεταξὺ μόσχου καὶ νάρδου, γλυκάζουσα ἐν ἀρχῇ, εἶτα πικρὰ καὶ βαλσαμώδης τὴν γεῦσιν, ἐνέχουσα δὲ αἰθέριον ἔλαιον καὶ ῥητίνην, καὶ ὀξύ τι μεταξὺ ναρδικοῦ καὶ ἀγγελικοῦ.

Φάρμακον ἀνάλογον τὴν ὀρᾶσιν πρὸς τὴν ῥίζαν τῆς νάρδου, καὶ ἐπιτήδειον ὡς ἀνθυστερικὸν, πρὸ μικροῦ εἰσαχὲν εἰς τὴν ἰατρικήν, ἀλλ' ἐν χρήσει ὀλίγῃ, παρ' ἡμῖν δὲ ἐν οὐδεμιᾷ.

γ) Διεγερτικὰ εὐστόμαχα καὶ ἄφυσα.

Excitantia digestiva et carminativa.

Διὰ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου καὶ τῆς ῥητίνης, τῆς ἐν πολλοῖς ἐξ αὐτῶν, ἐρεθίζουσι τὰ φάρμακα ταῦτα τὸν βλεννογόνον τοῦ στομάχου εἰς ὑπεραιμίαν, προάγουσιν ἐπὶ ποσὸν τὴν διάκρισιν τῶν πεπτικῶν ὀξέων καὶ εὐκολύνουσι τὴν πέψιν· ἀντιτασσόμενα δὲ μάλιστα τῇ γενέσει ἀερίων, παρακινοῦσι καὶ τὴν περιστολὴν τῶν ἐντέρων, ἐξ οὗ τὰ ἐν αὐτοῖς ἀέρια ἐξελαύνονται.

*Ζιγγιβέρεως ῥίζα.

Radix Zingiberis albi.

Zingiber officinale Rosc. Scitamineae, Amomeæ.

Φυτὸν πολυετὲς τῆς Ἰνδικῆς, νῦν δὲ καὶ ἐν Βρασιλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ καλλιεργούμενον.

Ῥίζωμα μετὰ κολοβωμάτων τῶν παραπλευρίων κλάδων, ὁριζόντιον, συμπεπιεσμένον, 3″ μῆκος, $^3/_4$″ πλάτος, $^1/_2$″ πάχος, μᾶλλον ἢ ἧττον τελείως ἀπολελεπισμένον, ὡσπερεὶ σπονδυλωτόν, βραχεῖς καὶ κατὰ δύο σειρὰς ἐκπέμπον τοὺς κλάδους, ξανθῶς μελανίζον ἢ λευκόν, τὴν ῥῆξιν ὁμαλόν σχεδόν, ἀλευρῶδες ἢ κερατοειδές, μόλις ἰνῶδες, λευκόν, ὑπὸ κιτρίνων ἢ ἐρυθρωπῶν στιγμάτων διειλημμένον ἢ ἐν τῷ φαιῷ μελανωπόν. Κατὰ τὴν ἐγκάρσιον διατομὴν ὠοειδές, τὸν φλοιὸν $^1/_2$ τῆς βραχείας διαμέτρου δεικνῦον, ἀφωρισμένον δὲ ἐκ τοῦ ξύλου διὰ μελανρας γραμμῆς, ἄμφω δὲ ἐνέχοντα ἐγκατεσπαρμένας δέσμας ἀγγείων μετὰ ἐλαιοφόρων κυττάρων, ἄνευ σπειροειδῶν καὶ ἐντεριώνης.

Φέρονται εἰς τὰ ἐμπόρια πολλὰ εἴδη ζιγγιβέρεως, πάντα ὑπαγόμενα εἰς δύο κατηγορίας, τὴν τοῦ μέλανος καὶ τὴν τοῦ λευκοῦ, ἀλλ' ἀδιακρίτως τιθέμενα εἰς χρῆσιν, ὡς ἐνέχοντα τὰ αὐτὰ στοιχεῖα, ἤτοι αἰθέριον ἔλαιον, ξανθόπυρρον, λεπτόν, βαρύοσμον (1,59 %), καὶ ῥητίνην μαλακήν, ἀμαυρῶς κιτρίνην, ἀρωματικὴν τὴν ὀσμήν, πυρωτικὴν δὲ καὶ δάκνουσαν τὴν γεῦσιν, εὐδιάλυτον ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, ἄμυλον, κόμμι, ἄλατα κτλ.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Μασσηθεῖσα ἡ ῥίζα φέρει καῦσον ἐν τῷ στόματι καὶ πλημμύραν σιέλου καθάπερ τὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πέπερι· ἐν τῷ στομάχῳ φέρει θάλπος, δίψαν καὶ ὑπεραιμίαν ἐλαφράν, καὶ αὐξάνει τὴν ὄρεξιν δι' ἔκκρισιν πλείονος γαστρικοῦ χυμοῦ. Κατὰ δραχ. καταποθεῖσα φέρει καρδιαλγίαν, γαστραλγίαν, ἔμετον, διάρροιαν, φλεγμονήν. Ἐκ τοῦ στομάχου διαχεῖται ἡ θερμασία ἐφ' ἅπαν τὸ σῶμα, τότε δὲ καὶ οἱ σφυγμοὶ ταχύνονται.

Διὸ καὶ παραγγέλλεται ὡς ἐρεθιστικὸν μὲν τοῦ βλεννογόνου τοῦ στόματος ὅπου καὶ ὅπως τὸ πύρεθρον (ὅρα), ὡς εὐκάρδιον δὲ καὶ συχνότερον ἐκείνου, πρὸς ἀτονίας τοῦ στομάχου καὶ δυσπεψίας καὶ ἐμπνευματώσεις· μάλιστα δὲ συζεύγνυται μετὰ δυσπέπτων φαρμάκων καὶ πικρῶν καὶ κατ' ἐξοχὴν μετὰ τοῦ σιδήρου εἰς ταχυτέραν τούτου κατάπεψιν.

Δίδεται εἰς κόνιν μετὰ 5—10 σιτ. δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας. Ἡ καθ' ἡμέραν χρῆσις ἀπαμβλύνει τὴν εὐαισθησίαν· ἡ κατάχρησις φέρει χρονίας φλεγμονάς. Δίδεται καὶ εἰς ἔκλειγμα, τὸ τὰ μάλιστα ἐπιτήδειον τοιούτοις φαρμάκοις, καὶ εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 1—2 ἐπὶ οὐγ. 4—6· καλὸν καὶ το ἐν οἴνῳ ἁπλοῦν ἐμβρεγμα.

Διαμασσᾶται δὲ καὶ πρὸς παραπληγίας τῆς γλώσσης καὶ πτώσεις τῆς κιονίδος, καὶ πρὸς ὀδονταλγίας.

Βάμμα ζιγγιβέρεως, Tinct. Zingiberis. 5 μ. ἐγκατεργάζονται 8ήμερον ἐν 24 οἰνοπν. issimi. Μελανῶς κίτρινον, δριμὺ καὶ πυρωτικόν. Κατὰ σταγ. 10—15 πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐπὶ σακχάρου ὡς εὐστόμαχον.

Σιρόπιον ζιγγεβέρεως, Syrupus Zingiberis, γινόμενον ἐξ ἐγχύματος 2 ρίζης ἐν 12 ὕδατος καὶ 24 σακχάρου· ἀμαυρῶς πρασινίζον· εἶναι ἐξαίρετον γλυκαντικὸν πικρῶν καὶ δυσπέπτων φαρμάκων καὶ συγκατασκευαστήριον ἐκλειγμάτων ἀντὶ μέλιτος.

Κινναμώμου φλοιός.

Cortex Cinnamomi.

Δύο φέρονται τὰ εἴδη φλοιοῦ κινναμώμου, τὸ ζεϋλανικὸν καὶ τὸ σινικόν.

Ὁ τοῦ ζε-ῆ κεϋλανικοῦ κινναμώμου φλοιός, ὁ πάντων ἄριστος, παραγόμενος ἐκ δένδρου ἰθαγενοῦς τῆς νήσου Κεϋλάνης Cinnamomum ceylanicum Breyne, var. commune Nees, νῦν δὲ θεραπευομένου καὶ ἐν τοῖς νήσοις τοῦ ἰνδικοῦ ἀρχιπελάγους ὡς καὶ ἐν τῇ Σινικῇ καὶ ἐν τῇ κατὰ νότον Ἀμερικῇ καὶ ἐν πολλοῖς τῶν ἐκεῖθι νήσων, συνάγεται μετὰ τὴν ὡρίμασιν τῶν καρπῶν ἀπὸ Μαΐου μέχρις Ὀκτωβρίου ἐκ τῶν μονοετῶν κλαδίων, ἅτινα ἀποτμηθέντα σχίζονται κατὰ μῆκος καὶ ἀποφλοιοῦνται· ἀποξεσθέντος δὲ ἐπιμελῶς τοῦ ἐξωφλοίου, αἱ ἀπομείνασαι ἐνδότεραι στιβάδες, μεσόφλοιον καὶ ἐσώφλοιον (βίβλος), ξηραίνονται ἐν τῷ ἡλίῳ, συμπεριστρεφομένων ἐπ' ἀλλήλων 1—10 τεμαχίων.

Τεμάχια τὰ μὲν ἐντὸς τῶν δέ, μακρά, 1'' παχέα, σωληνοειδῆ, ἢ ἡμισωληνοειδῆ, ξανθῶς κίτρινα, διὰ χρόνου δὲ μελανίζοντα, ἔξωθεν λεῖα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σχεδόν, ἀμαυρά, εὔθλαστα, κατὰ τὴν ῥῆξιν ἰνώδη, ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας δεικνύοντα λεπτοφυεῖς καὶ λευκωπὰς γραμμὰς ὡς ἐκ τῶν δεσμῶν τῶν ἀγγείων· ἔσωθεν οἱ σωλῆνες εἶναι σκοτεινότεροι καὶ ὑποτράχεις. Ὀσμὴ ἀρωματική, γεῦσις δὲ ἡδέως ἀρωματικὴ καὶ καυστική, ἀλλ' οὐδόλως πικρίζουσα οὔτε στυφή, οὐδ' ἐπὶ τῆς μασσήσεως βλεννώδης.

Παραλλαγαὶ τοῦ ζεϋλανικοῦ κινναμώμου εἶναι τὸ τῆς Ἰαύας, τὸ ἀσθενέστερον μὲν τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν γεῦσιν, σκοτεινότερον δὲ καὶ παχύτερον τοὺς σωλῆνας· τὸ τῆς Καϋέννης, οὗ οἱ σωλῆνες σκοτεινοὶ καὶ ἀτελῶς κεκαθαρμένοι ἐκ τῶν ἔξω στρωμάτων ἐξωφλοίου καὶ μεσοφλοίου, λίαν μὲν ἀρωματικοί, ὑπόστυφοι δὲ καὶ ὑποβλεννώδεις, καὶ τὸ τῆς Βρασιλίας, οὗ οἱ σωλῆνες ἐπίπεδοι, πλατύτεροι, παχύτεροι καὶ μάλιστα ἐν τῷ ἑτέρῳ τῶν ἄκρων, ἔξωθεν λαμπροὶ μετὰ κηλίδων μελαντέρων, τὴν γεῦσιν δὲ βλεννωδῶς ὁριμεῖς.

Φέρεται καὶ ἄλλη τις παραλλαγὴ ἡ ξυλοκασσία Cassia lignea, ὡς τὰ πολλὰ οὐκ ἀποκεκαθαρμένη ἀπὸ τῶν ἔξω στρωμάτων τοῦ φλοιοῦ, καὶ διὰ τοῦτο παχυτέρα καὶ στερροτέρα τὴν θραῦσιν, ἧττον δὲ ἀρωματικὴ τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν γεῦσιν, προερχομένη ἐξ ἀγρίων εἰδῶν τοῦ ζεϋλανικοῦ κινναμώμου ἐν τῇ νήσῳ Μαλαβάρῃ.

Ε') Ὁ δὲ φλοιὸς τοῦ σινικοῦ κινναμώμου παράγεται ἐκ πρεσβυτέρων κλάδων τοῦ Cinnamomum aromaticum Nees, δένδρου κατὰ τὴν Σινικὴν μὲν αὐτοφυοῦς, αὐτόθι δὲ ὡς καὶ κατὰ τὴν νότιον Ἀμερικὴν θεραπευομένου. Τεμάχια 1 $^1/_2$—2′ μακρά, ἁπλᾶ, ἑτέρωθεν ἢ ἑκατέρωθεν τῶν ἄκρων συνεστραμμένα καὶ ὡς 1″ τὴν διάμετρον, ἔξωθεν ἀμαυρά, ὁμαλά, βαθυχρούστερα καὶ ἧττον στιλπνὰ τῶν κεϋλανικῶν, τῇδε κἀκεῖσε ἔχοντα καὶ λείψανα τῶν στιβάδων τοῦ φελλοῦ καὶ δεικνύοντα λευκοκιτρίνους ἵνας λοξῶς διηκούσας. Ἡ ἔνδον ἐπιφάνεια βαθυχρουστέρα τῆς ἔξω· ἡ ῥῆξις λεῖα ὡς τὰ πολλά, καὶ μόνον πρὸς τὴν ἔσω ἐπιφάνειαν λεπτοφυῶς ἰνώδης. Γεῦσις καυστικῶς δριμεῖα, βλεννωδῶς ὑπόστυφος καὶ ἧττον ἡδεῖα τῆς τοῦ ζεϋλανικοῦ. Ὀσμὴ ἧττον ἡδέως ἀρωματική. Φλοιὸς εὐθηνότερος τοῦ ζεϋλανικοῦ καὶ προχειρότερος.

Στοιχεῖα ἔχουσιν ἀμφότερα τὰ εἴδη τὰ αὐτά, οἷον αἰθέριον ἔλαιον (2 $^0/_0$) ῥητίνην (ἥτις ἐν τῷ ζεϋλανικῷ εἶναι ἀρωματική, ἐν τῷ σινικῷ ἄγευστος) σάκχαρον, ἄμυλον, κόμμι, καὶ δεψικὸν ὀξὺ πολύ.

Μικροσκοπικῶς διαστέλλονται τὰ δύο κύρια εἴδη, καθότι ἐν μὲν τῷ κεϋλανικῷ μεταξὺ μεσοφλοίου καὶ ἐσωφλοίου ὑπάρχει κρίκος συνεχὴς ἐκ λιθοκυττάρων, ἐν δὲ τῷ σινικῷ κινναμώμῳ ὁ κρίκος οὗτος διακόπτεται πολλαχοῦ ὑπὸ τοῦ παρεγχύματος. Ὁ σινικὸς φλοιὸς ἔχει πλείονας ὀχετοὺς κομμιπληθεῖς καὶ πλεῖον ἄμυλον.

Τὸ αἰθέριον ἔλαιον, πλεῖον ἐν τῷ σινικῷ φλοιῷ, ἐξάγεται δι' ἀποστάξεως μεθ' ὕδατος· διαυγές, λεπτόρρευστον, ὠχρόξανθον, διὰ χρόνου μελανωπῶς κίτρινον, ἡδέως κιναμωμικὸν καὶ εἶτα δριμέως καυστικὸν τὴν γεῦσιν, καὶ χαρα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κτηριστικῶς ἡδύοσμον. Ε. Β. 1,04—1,07. Ὀλίγον ἐν ὕδατι διαλυτόν, ἐν δὲ τῷ οἰνοπνεύματι κατὰ πᾶσαν ἀναλογίαν. Σύγκειται τὸ πλεῖστον ἐξ ἀλδεϊδίου τοῦ κινναμωμικοῦ ὀξέος, $C^9 H^8 O$. Διὰ χρόνου ἀπορρητινοῦται ὑπεροξειδούμενον, ἀποχωριζομένου ὀξέος κινναμωμικοῦ, ἑνὸς ὑδρογονάνθρακος καὶ ῥητίνης κρυσταλλωσίμου.

Νοθεύεται τὸ ἔλαιον τοῦ κινναμώμου, πλὴν τῶν συνήθων τρόπων τῆς νοθεύσεως τῶν αἰθερίων ἐλαίων καθόλου, καὶ διὰ τοῦ εὐθηνοτέρου ἐλαίου τῶν καρυοφύλλων. Ἀλλ' εἰλικρινὲς ἔλαιον κινναμώμου οὐδέποτε, εἰςπνευσθέν, διεγείρει βῆχα, ἐνῷ τὸ μετὰ τοῦ ἐλαίου τῶν καρυοφύλλων νοθευθὲν διεγείρει τοιοῦτον διὰ τὴν πολλὴν δριμύτητα. Τοῦ εἰλικρινοῦς ἐλαίου σταγόνες τέσσαρες μετὰ σταγόνων τεσσάρων καπνίζοντος νιτρικοῦ ὀξέος ἀναμιγεῖσαι κρυσταλλοῦνται εἰς βελόνας ἢ πετάλια, μὴ ἀναφλεγόμενα. Τοῦ ἐλαίου τοῦ κινναμώμου σταγόνες τέσσαρες, ἀραιωθεῖσαι διὰ δέκα κυβικῶν ὑφεκατομμέτρων οἰνοπνεύματος, καὶ προστεθείσης σταγόνος μιᾶς ὑπερχλωριούχου σιδήρου ῥευστοῦ, χρωννύονται ἐπὶ τὸ φαιόν, οὐχὶ ἐπὶ τὸ πράσινον ἢ κυανοῦν.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική· Προέρχεται ἐκ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου καὶ τοῦ δεψικοῦ ὀξέος. Διὸ καὶ μασσηθεὶς μὲν ὁ φλοιὸς θερμαίνει καυστικῶς τὸ στόμα καὶ προάγει τὴν διάκρισιν τοῦ σιέλου κατ' ἀνάκλασιν, ἔσω δὲ ληφθεὶς εἰς κόνιν ἢ ἔγχυμα, ἐρεθίζει τὸν βλεννογόνον τοῦ στομάχου, πληθύνει δι' ἀμέσου ἐρεθισμοῦ, ἢ κατ' ἀνάκλασιν αὖθις, τὴν διάκρισιν τῶν γαστρικῶν χυμῶν, τονοῖ τὸν γαστρεντερικὸν σωλῆνα διὰ τοῦ δεψικοῦ ὀξέος, προάγει τὴν περισταλτικὴν κίνησιν, θερμαίνει τὸ σῶμα, ταχύνει τὴν κυκλοφορίαν, ἄγει τὸ αἷμα πρὸς τὴν μήτραν καὶ ἐντείνει τὰς συστολὰς αὐτῆς, τάς τε ἐπιτοκίους καὶ τὰς μετὰ τόκον. Πολὺς ληφθεὶς ἐρεθίζει ἄγαν τὸν στόμαχον, ἐπιφέρων καῦσον προκάρδιον καὶ δίψαν πολλὴν καὶ ξηρότητα γλώσσης. Κονίκλοις δοθὲν τὸ αἰθέριον ἔλαιον κατὰ δρ. 1—2, ἀπέκτεινεν ἐν μεγάλῃ ἐκλύσει τῶν δυνάμεων, δυσπνοίᾳ καὶ κώματι. Τὰ οὖρα ἐνεῖχον ἱππουρικὸν ὀξύ.

Εἶναι ἄρα ὁ φλοιὸς τοῦ κινναμώμου ἐκ τῶν ἡδυτάτων καὶ εὐχρηστοτάτων εὐκαρδίων καὶ ἀφύσων καὶ πυρωτικῶν φαρμάκων, ἐπιτήδειος καὶ πρὸς τὰς χρονίας διαρροίας τὰς ἐξ ἀτονίας, καθ' ἑαυτὸν ἢ μετὰ πικρῶν καὶ σιδηρούχων εἰς τὸ καταστῆσαι ταῦτα εὐπεπτότερα καὶ εὐαναληπτότερα, ἐπιτηδειότατος δὲ καὶ ὡς πρόχειρον βοήθημα κατὰ τῶν νωθρῶν ὠδίνων καὶ τῶν ἐπιλοχίων αἱμορραγιῶν τῶν ἐκ παρέσεως τῆς μήτρας, καὶ ὡς βελτιωτικὸν τῆς γεύσεως πικρῶν καὶ ἀηδῶν φαρμάκων, καὶ ὡς διαμασσητήριον εἰς εὐοσμίαν τοῦ στόματος, καὶ ὡς ἐπιπαστήριον καταποτίων.

Δίδεται ἔσω ἀνὰ 5—10—20 σιτ. τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας εἰς κόνιν· εἰς ἔκλειγμα, ἢ ἔγχυμα, ἢ εἰς ψυχρὰς κατεργασίας ἐν οἰνοπνεύματι ἢ ὕδατι ἐκ δρ. 2 ἐν οὐγ. 6. Κρεῖττον τὸ παρασκευάζειν τὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔγχυμα κατ' οἶκον ἐκ δρ. 1—2 ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος πρὸς διαρροίας, ὡς διαφορητικὸν δὲ πρὸς διαλείποντας πυρετοὺς κτλ.

Ἔλαιον κινναμώμου, Oleum Cinamomi. Κατὰ 1—3 σταγόνας ἐπὶ σακχάρου δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας, ὡς εὐκάρδιον.

Βάμμα κινναμώμου, Tinctura Cinamomi. 1 μ. φλοιοῦ κατεργάζεται ἐν 5 μ. οἰνοπνεύματος ati. Ὑγρὸν ξανθόπυρρον, πολλάκις τῆς ἡμέρας, κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ τῆς τραπέζης διδόμενον πρὸς μητρορραγίας ἐπιλοχίους καὶ πρὸς τὸν ἔμετον τῶν ἐγκύων. Φάρμακον ἀγαπητόν.

Βάμμα ἀρωματικόν, Tinctura aromatica. Φλοιοῦ κινναμώμου 5, ριζώματος ζιγγιβέρεως, ριζώματος γαλάγγης, καρυοφύλλων, καρποῦ καρδαμώμου ἀνὰ 1 ἐγκατεργάζονται ἐν 50 οἰνοπνεύματος ἡραιωμένου.

Φαιοέρυθρον, ἀρωματικώτατον ὀσμὴν καὶ γεῦσιν. Κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος ὡς εὐστόμαχον καὶ ἀρωματικόν.

Ἀπόσταγμα κινναμώμου ἁπλοῦν, Aqua Cinnamomi communis. 1 κινναμώμου σινικοῦ συναποστάζεται μετὰ 20 μ. ὕδατος. Διαυγές, ὑδατόχρουν, ἀρωματικόν. Δίδεται κατὰ κοχλιάρια τῆς τραπέζης ὡς ἀναληπτικὸν καὶ εὐστόμαχον καὶ ἄφυσον καὶ ἀντιδιαρροϊκὸν εἴτε καθ' ἑαυτὸ εἴτε ὡς διαλυτήριον ἢ βελτιωτικὸν τῆς γεύσεως δυσόσμων καὶ πικρῶν φαρμάκων.

Ἀπόσταγμα κινναμώμου οἰνοπνευματῶδες, Aqua Cinnamomi spirituosa. 1 μ. κινναμώμου συναποστάζεται μετὰ 1 μ. οἰνοπνεύματος καὶ 10 ὕδατος πηγαίου· ἐν ἀρχῇ θολόν, ὕστερον δὲ διαυγές. Ἰσχυρώτερον τοῦ ἄνω καὶ ἐν χρήσει ὡς ἐκεῖνο κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ πολλάκις τῆς ἡμέρας.

Σιρόπιον κινναμώμου, Syrupus Cinnamomi. Δέκα μέρη κινναμώμου ἀδρομερῶς κατακεκομμένου ἐγκατεργάζονται διήμερον ἐν 50 μ. ἀποστάγματος οἰνοπνευματώδους κινναμώμου, ἀπηθηθὲν δὲ διυλίζεται τὸ ὑγρόν, εἰς δὲ 40 μ. αὐτοῦ προστίθενται 60 μ. σακχάρου εἰς τὸ γενέσθαι σιρόπιον ὡς 100, ὃ ψυγὲν διυλίζεται. Διαυγές, ἐν τῷ ὑπερύθρῳ μελανωπόν, ἡδὺ τὴν ὀσμὴν καὶ γεῦσιν, ἐν χρήσει ὡς βελτιωτικὸν τῆς γεύσεως πικρῶν φαρμάκων κατ' οὐγ. 1.

Σημειωτέον, ὅτι τὰ ἀποστάγματα γίνονται ἐκ τοῦ ὑποδεεστέρου καὶ εὐωνοτέρου κινναμώμου, τοῦ σινικοῦ δηλαδή.

Κανέλλης τῆς λευκῆς φλοιός.

Cortex Canellae albae.

Canella alba Murray. Garcinieeae, δένδρον θαμνῶδες τῶν νήσων Ἀντιλλῶν.

Φλοιὸς λεπτός, σωληνοειδῶς συνεστραμμένος ἢ αὐλακοειδής, ὡς ὁ τοῦ κινναμώμου, κιτρινωπὸς ἢ ὑπερύθρως λευκὸς τὴν ἐπιδερμίδα, μελανοκίτρινος ὅπου σώζεται ὁ φελλός, σκληρός, κοκκώδης τὴν θραῦσιν, ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου δὲ ταύτης δεικνύων ἐν τῷ λευκωπῷ παρεγχύματι πολυάριθμα ἐλαιοφόρα κύτταρα, ἐνῷ ἡ βίβλος γραμμοειδής. Ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια ὁμαλή, φαιόλευκος, ἐπὶ παλαιῶν φλοιῶν ὑποκιτρίνη, καὶ ὑπὸ λευκῶν γραμμιδίων διειλημμένη. Ὀσμὴ ἀρωματική, κινναμωμώδης· γεῦσις ὑπόπικρος, δριμεῖα καὶ ἀρωματική.

Στοιχεῖα ἔχει αἰθέριον ἔλαιον δριμύ, ῥητίνην ἀρωματικήν, μαννίτην, πικρὰν ἐκχυλισματικὴν οὐσίαν, κόμμι, ἄμυλον, ἅλατα.

Τὸ ξανθῶς κίτρινον ἔγχυμα οὔτε δι' ὑπερχλωριούχου σιδήρου, οὔτε διὰ νιτρικοῦ βαρύου, οὔτε δι' ὀξικοῦ μολύβδου οὔτε διὰ βάμματος ἰωδίου ἀλλοιοῦται, δι' ὧν δὴ καὶ διαστέλλεται τοῦ γνησίου φλοιοῦ τοῦ κινναμώμου, ὡς καὶ τοῦ οὐιντεριανοῦ φλοιοῦ. Πολλάκις εὑρίσκονται συναναμεμιγμένα καὶ τεμάχια φλοιοῦ τοῦ Cinnamodendron axilllare Endl., ἅτινα ὅμως, σκληρότερα καὶ ἐπιπεδώτερα ὄντα, δεικνύουσιν ἐπὶ τῆς ἔξω ἐπιφανείας ῥωγμὰς καὶ ῥυτίδας· ἡ ἀνάμιξις δὲν πειράζει. Ἐνέργεια, οἵα περ ἡ τοῦ κινναμώμου· ἀλλὰ παρ' ἡμῖν ἐν οὐδεμιᾷ χρήσει. Δίδεται εἰς κόνιν ἀνὰ 10—20 σιτ. ἢ εἰς ἔγχυμα ἐκ δραχ. 2—4 ἐν οὐγ. 6 εἰδήματος ὡς εὐστόμαχον.

*Οὐϊντεριανὸς φλοιός.

Cortex Winteranus.

Ἀνάλογος ὢν τὴν ὀρᾶσιν πρὸς τὴν λευκὴν κανέλλην καὶ τὸν φλοιὸν τοῦ κινναμώμου, περιέπεσεν εἰς ἀχρηστίαν.

Καρυόφυλλα, Caryophylli.

Ἐκ τοῦ Caryophyllus aromaticus L. Myrtaceae.

Δένδρου μεγάλου καὶ ἀειθαλοῦς τῶν Μολούκων νήσων, νῦν δὲ θεραπευομένου καὶ ἐπὶ τῶν ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν νήσων.

Εἶναι τὰ καρυόφυλλα τὰ ὡραῖα ἄνθη τοῦ δένδρου, τὰ οὔπω ἠνεωγμένα καὶ δι' ὑποκαπνίσεως στεγνωθέντα, καρφοειδῆ, τὸ μῆκος ὡς 2‴—5‴, μελανωπά, συγκείμενα ἐξ ὑπανθίου κυλινδρικοῦ καὶ ὑποτετραγώνου, (ἐρυθροῦ, ὅταν τὸ ἄνθος χλωρόν), ἐκ 4 μικρῶν διεστώτων, αὐλακοειδῶν καὶ τριγώνων λοβίων κάλυκος, καὶ ἐκ τετσάρων πετάλων στεφάνης (λευκῶν, ὅταν τὸ ἄνθος χλωρὸν) ἐναλλασσομένων μετὰ τῶν λοβίων τοῦ κάλυκος καὶ ἐγκεκαμμένων εἰς κεφάλιον κωνοειδές. Ὀσμὴ ἀρωματικὴ, ἰσχυρὰ καὶ ἡδεῖα, γεῦσις δὲ πυρωτικὴ καὶ δριμεῖα.

Φέρονται καὶ οἱ μίσχοι τῶν καρυοφύλλων ὡς Festucae s. Stipites Caryophyllorum, οἱ τριχῇ τρίκρανοι, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐν χρήσει θεραπευτικῇ, ὡς ἐνέχοντες μόνον 4—5 % αἰθερίου ἐλαίου.

Τὰ καρυόφυλλα ἐνέχουσιν αἰθέριον ἔλαιον ὡς 20 % ἐν ταῖς πολυπληθέσι κρύπταις, ταῖς ἀπαντάχοῦ τῶν ἀνθέων, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς πετάλοις, ἔτι δὲ ῥητίνην, δεψίνην 17 %, δριμεῖάν τινα ἐκχυλισματικὴν οὐσίαν καὶ κόμμι.

Τὸ αἰθέριον ἔλαιον ἐξάγεται δι' ἀποστάξεως τῶν ἀνθέων μεθ' ὕδατος, εἶναι λευκόν, διὰ χρόνου κιτρινίζει ἢ ὑπερυθρίζει, ὡς 1,04—0,06 E. B., τὴν ὀσμὴν διαπεραστικὸν καὶ ἡδύ, τὴν γεῦσιν δριμὺ καὶ καυστικόν, εὐδιάλυτον ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, μετὰ θειϊκοῦ ὀξ. μιγνύμενον εἰς κρᾶμα βαθέως κυανοῦν, μετὰ καπνίζοντος νιτρικοῦ ἀναφλεγόμενον παραχρῆμα, διαλύον τὸ ἰώδιον ἄνευ ἐκπυρσοκροτήσεως, μετὰ τῶν ἀλκαλίων πηγνύμενον εἰς μάζαν στερρὰν, ἂν δὲ ἠρεμήσῃ ἐπὶ μακρόν, ἀποκρῖνον στεαροπτήνην, καρυοφυλλίνην εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βελόνας ἀνόσμους καὶ ἀγεύστους. Ἐπὶ τῆς ἀποστάξεως ἐξέρχεται πρῶτον ἔλαιον ὑδρογονοῦχον $C^{15}H^{24}$, ἐλαφρότερον τοῦ ὕδατος, εἶτα ἔλαιον ὀξυγονοῦχον καὶ βαρύτερον $C^{10}H^{12}O^{2}$, ἀντιδρῶν ὡς ὀξύ, τὸ καρυοφυλλικόν, ἔχον δὲ ὀσμὴν ὡς τὴν τῶν καρυοφύλλων, ὑπὸ τοῦ νιτρικοῦ ὀξέος ἐρυθραινόμενον καὶ μεταποιούμενον εἰς ὀξαλικὸν ὀξύ, μετὰ δὲ τῶν βάσεων συντιθέμενον εἰς ἅλατα κρυσταλλώσιμα, ὧν ἡ ἐν ὕδατι διάλυσις γίνεται διὰ θειϊκοῦ σιδήρου κυανέρυθρος, δι' ἁλάτων ὀξειδίου σιδήρου ἐρυθρὰ καὶ εἶτα κυανῆ, διὰ δὲ ὑπερχλωριούχου σιδήρου κιτρίνη πρῶτον, εἶτα ἐρυθρά.

Δοκιμασία. Δὲν ἐρυθραίνει τὸν δοκιμαστικὸν χάρτην. Συνανακυκηθὲν ἐν τῷ ψύχει μετὰ ἰσοβαροῦς ἀμμωνίας καυστικῆς ὑγρᾶς, ἐχούσης Β. Β. 0,930 ἢ καὶ κατώτερον, πήγνυται τὸ ἔλαιον τοῦτο εἰς μάζαν κρυσταλλικὴν μαλακήν, κιτρίνην. Σταγὼν μία τοῦ ἐλαίου, ἐφαπλωθεῖσα ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας ἀγγείου ὑελίνου, ἂν διοχετευθῇ ἐν τούτῳ ἀτμὸς βρωμίου, ἀποτελεῖ χρῶμα κυανοῦν ἢ ἰῶδες. Σταγὼν μία τοῦ ἐλαίου, διαλυθεῖσα ἐν γράμμασι τέσσαρσιν οἰνοπνεύματος, γίνεται κυανῆ τὴν χροιάν, ἂν προσθῇς σταγόνα μίαν ὑπερχλωριούχου σιδήρου ρευστοῦ, προαραιωθέντος ὕδατι εἰκοσαπλασίῳ τὸ βάρος. Ὕδωρ θερμόν, συνανακυκηθὲν μετὰ τοῦ ἐλαίου, μὴ δεικνύτω ἀντίδρασιν ὀξυνήν. Ἂν ἀποψυχθῇ τὸ ὕδωρ καὶ διυλισθῇ διαυγῶς, προστεθῇ δὲ σταγὼν ὑπερχλωριούχου σιδήρου ρευστοῦ, μὴ χρωννύσθω κυανοῦν μήτε πράσινον, ἐπὶ δὲ τῇ προσθήκῃ τιτανίου ὕδατος γινέσθω ξανθόν. Μιγνύσθω τὸ ἔλαιον μετ' ἰσοσταθμίου ἢ καὶ πλείονος οἰνοπνεύματος εἰς ὑγρὸν διαυγές.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Θερμαίνοντα τὰ καρυόφυλλα στόμα καὶ στόμαχον, προκαλοῦσιν ἄρθονον ἔκκρισιν σιέλου εἴτε δι' ἀμέσου ἐρεθισμοῦ, εἴτε κατ' ἀνάκλασιν, πιθανῶς δὲ καὶ γαστρικοῦ χυμοῦ, καὶ οὕτω προάγουσι τὴν πέψιν· διὸ καὶ ἐν χρήσει παρὰ τῷ λαῷ ὡς εὐστόμαχα. Ληφθέντα κατὰ δραχμάς, γεννῶσι φλεγμονὴν τῆς γαστρός, ὡς τὰ μοσχοκάρυα, καὶ ταράσσουσι τὴν κυκλοφορίαν ἐπὶ τὸ πυρετῶδες.

Σπανίως τιθέμενα εἰς χρῆσιν καθ' ἑαυτὰ ὡς εὐκάρδια καὶ ἄρυσα, καθάπερ ὁ φλοιὸς τοῦ κινναμώμου καὶ τὰ μοσχοκάρυα, ἦσαν παρὰ τοῖς παλαιοῖς τῶν ἰατρῶν ἐν τιμῇ ὡς ἀντιμιασματικά, ἐξ αὐτῶν δὲ συγκατασκευάζεται τὸ ἀρωματικὸν ὄξος, Acetum aromaticum (ὄρ. ὄξος), δι' οὗ ἀπεπλύνοντο εἰς προφυλακὴν ἀπὸ νόσων κολλητικῶν. Εἰ καὶ πρόληψις εἶναι τὸ ἀποδίδειν τοιαύτην δύναμιν τοῖς καρυοφύλλοις, ὅμως νεώτατος πειραματιστὴς ἐπεβεβαίωσε τὴν εὐφυΐαν αὐτῶν εἰς τὸ ἀποκωλύειν τὸν εὐρῶτα τῶν ὑγρῶν, ἤτοι τὴν ἀνάπτυξιν μυκήτων ζυμώσεως ἢ σήψεως.

Δίδονται ἔσω εἰς κόνιν κατὰ 5—10 σιτ. pro dosi· διαμασῶνται δὲ ἢ ἐντίθενται εἰς τερηδονώδεις ὀδόντας, ἵνα διὰ τοῦ καυστικοῦ ἐρεθισμοῦ καὶ τῆς σιελορροίας κατασιγάσωσι τὸ ἄλγος ἐν τῷ πεπονθότι ὀδόντι.

Ἔλαιον καρυοφύλλων, Oleum Caryophyllorum, δίδεται κατὰ στα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γόνα 1—2 ἐπὶ σακχάρου ὡς εὐκάρδιον, καὶ ὡς διεγερτικὸν πρὸς παραλύσεις γλώσσης καὶ τῶν κατὰ φάρυγγα· ἐπὶ βάμβακος δὲ ἐπισταχθὲν ἐμβάλλεται εἰς τὰ κοιλώματα ὀδόντων κατὰ τῶν ὀδονταλγιῶν, ὡς ἄνω.

*Βάμμα καρυοφύλλων, Tinctura Caryophylloram. 10 καρ. ἐγκατεργάζονται ἐν 24 οἰνοπνεύματος ati δι' ὀκταημέρου. Διαυγές, μελανωπὸν ἢ ὑπέρυθρον. Δίδεται ἔσω κατὰ σταγόνας 20—60 ὡς εὐστόμαχον ἐπὶ σακχάρου ἢ ἐν ἀρωματικῷ τινι ἐγχύματι· ἐξωτερικῶς δὲ προσβάλλεται διὰ βάμβακος ἐμβραχέντος ἐν αὐτῷ, εἰς κοίλωμα ὀδόντων ἐφθορότων, κακόσμων ἢ ἀλγούντων· προστίθεται δὲ καὶ ὀδοντοτρίμμασιν.

*Ἀμώμου σπέρμα.

Semen s. Fructus Amomi immaturus s. Fructus Pimentae.

Myrtus Pimenta L. Myrtaceae. Δένδρον ἀειθαλὲς ἐπὶ τῆς Ἰαμαϊκῆς ἰθαγενές, νῦν δὲ θεραπευόμενον καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ.

Καρπὸς ἄωρος, μέγεθος ἔχων πεπέρεως μέλανος, ἐν τῷ ἡλίῳ ἀπεξηραμμένος, ἀμαυρῶς ὑπέρυθρος, σφαιροειδὴς ἢ γωνιώδης, τραχὺς ἔξωθεν καὶ σαρκιώδης, ἐν τῇ κορυφῇ φέρων συνήθως λείψανα τετραλόβου κάλυκος, δίχωρος ἢ δι' ἐξάμβλωσιν μονόχωρος, δίσπερμος. Σπέρματα ἄωρα ὡς τὰ πολλά. Ὀσμὴ καὶ γεῦσις ἰσχυρῶς ἀρωματικὴ καὶ καρυοφυλλώδης. Κρείττονες οἱ μικροὶ καὶ ἄωροι καρποὶ τῶν μειζόνων καὶ ὡρίμων.

Ἐνέχει αἰθέριον ἔλαιον ὡς 6—10 %, ἀρωματικὸν καὶ πυρωτικόν, ὅμοιον δὲ τ' ἄλλα, εἰμὴ ταὐτὸν τῷ ἐλαίῳ τῶν καρυοφύλλων, καὶ ὀξύ τι ἀνάλογον τῷ καρυοφυλλικῷ, ἔτι δὲ ῥητίνην πρασίνην, δεψίνην, λίπος, κόμμι, σάκχαρον καὶ μηλικὸν ὀξύ.

Ἐνέργεια καὶ χρῆσις οἵα ἡ τῶν καρυοφύλλων· ἀλλ' ἐν ὀλίγῃ τὸ φάρμακον χρήσει, εἰμὴ πάντη ἄηθες, παρ' ἡμῖν. Τὸ βάμμα (ἐξ 1 ἐπὶ 2 οἰνοπνεύμ.) ἐν χρήσει κατὰ τῶν χειμέτλων.

Καρδαμώμου καρπὸς ἢ σπέρματα.

Semima s. C. Fructus Cardamomi.

Elettaria Cardamomum s. E. major Smith. Amomeae.

Φυτὸν πολυετὲς τῆς Ἰνδικῆς, μνημονευόμενον ὡς φάρμακον καὶ ἐν ταῖς ἱπποκρατικαῖς βίβλοις.

Κάψαι δερματώδεις, τρίγωνοι ὑποστρογγύλως, ἄτριχοι, τρίχωροι, πολύσπερμοι, ὧν τὰ διαφράγματα λεπτοφυῆ καὶ ἐκ τοῦ κέντρου διήκοντα πρὸς τὴν περιφέρειαν. Σπέρματα ὡς 20, εἰς τριπλῆν κάθετον γραμμὴν τεταγμένα, γωνιώδη, σχεδὸν κυβικά, κάτωθεν δὲ φέροντα ἐντύπωσιν, κατὰ τὰ πλάγια γραμμὰς αὐλακοειδεῖς καὶ ἐγκαρσίους ῥυτίδας, περικεκλεισμένα δὲ ὑπὸ περιβλήματος, arillus, λεπτοφυοῦς, ἔχοντα δὲ κελύφην ἁδρομερῆ, παρέγχυμα δὲ ἢ λεύκωμα ἀρωματικόν. Ἐκ τῶν καψῶν τούτων διαλεγέσθωσαν εἰς χρῆσιν αἱ ξανθαὶ ἢ ξανθόφαιοι, καὶ ὡς 1—2 ὑφεκατομ. τὸ μῆκος, ὡς 1 ὑφεκατομ. τὸ πάχος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Φέρονται πολλὰ εἴδη καρποῦ καρδαμώμου, ὧν ἐπισημότατον τὸ μ α λ α β α ρ ι κ ὸ ν ἢ β ρ α χ ύ τ ε ρ ο ν, Cardamomum malabaricum s. minus, τὸ ὡς 4—7‴ τὸ μῆκος, ὡς $2\,^1/_2$—$3\,^1/_2$‴, τὸ πλάτος, τρίγωνον ὠοειδῶς, ξανθῶς κίτρινον ἢ ξανθῶς μελανίζον, διειλημμένον ὑπὸ γραμμῶν ἐπιμήκεων καὶ ἐξεχουσῶν, πρὸς τὸ ἄνω ἀποξυνόμενον, τριβάλβιδον, τρίχωρον. Τὰ δὲ ἐν αὐτῷ σπέρματα, τὰ μόνα ἐν χρήσει ἰατρικῇ, εἶναι ὡς 1‴ τὸ μῆκος, γωνιώδη, πρὸς τὰ ἄνω ἀμβλέα, ἐρρυτιδωμένα, μελάγχροα, ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν πλευρῶν φέροντα αὔλακα ἐπιμήκη, ἀρωματικὰ καὶ εὐάρεστα τὴν ὀσμήν, τὴν δὲ γεῦσιν πυρωτικὰ καὶ πεπερώδη.

Εἰς ἄρτυμα μόνον χρήσιμον εἶναι κ α ρ δ ά μ ω μ ο ν τ ὸ μ α κ ρ ὸ ν ἢ κ ε ϋ λ α ν ι κ ό ν, Cardsmomum longum s. Ceylanicum ἐκ τῆς Ellettaria media Smith. ὡς 1—$1\,^1/_2$‴ τὸ μῆκος, 2—3‴ τὸ πλάτος, τρίγωνον, πρὸς τὰ ἄνω μάλιστα ἀποστενούμενον, παραλλήλους ἔχον τὰς κατὰ μῆκος αὔλακας, ἔξωθεν μελανόφαιον, ἔνδον ἐγκλεῖον πολυάριθμα σπέρματα, ἀνὰ δύο εἰς γραμμὰς τεθειμένα ἐν ἑκάστῳ χώρῳ, 1—$1\,^1/_2$ τὸ μῆκος, ὑπομελανίζοντα. Ἧττον ἀρωματικὸν τοῦ ἄνω, καὶ διὰ τοῦτο ἀποσκορακιζόμενον ὑπὸ τῶν πλείστων φαρμακοποιῶν.

Κ ρ ι τ ή ρ ι ο ν τῆς ἀγαθῆς ποιότητος τοῦ καρδαμώμου εἶναι ἡ ἰσχυρὰ μέν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ καφουρώδης ὀσμή. Τὰ σπέρματα, δραστικώτερα τῶν καψῶν ὄντα, ἂν ἐξαχθῶσιν ἐξ αὐτῶν, ἀποβάλλουσιν ἐν βραχεῖ τὴν ὀσμὴν καὶ εἶναι ἀποσκορακιστέα.

Ἐν κάψῃ καὶ σπέρμασιν ἐνέχονται δ ύ ο ἔ λ α ι α, ὧν τὸ μὲν ἀρωματικόν, τὸ ὀξυγονοῦχον (4—5 %), ἐξάγεται δι' ἀποστάξεως μεθ' ὕδατος καὶ εἶναι ξανθόπυρρον, ἀρωματικώτατον καὶ πυρωτικώτατον. Ε. Β. 0,92—0,94, κατὰ πᾶσαν ἀναλογίαν διαλυόμενον ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, ὑπὸ δὲ τοῦ ἰωδίου διαλυόμενον, ἀναπτυσσομένης θερμότητος πολλῆς καὶ ἀτμῶν μεταξὺ ἐρυθρῶν καὶ κιτρίνων, τὸ δὲ λ ι π α ρ ό ν, ὡς 10 %, κιτρινωπόν, εὐδιάλυτον ἐν αἰθέρι, οἰνοπνεύμτι καὶ ἐλαίοις.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν κ α ὶ ἰ α μ α τ ι κ ή. Εὐστόμαχον καὶ ἄφυσον, εἶναι ἐν χρήσει τὸ καρδάμωμον πρὸς δυςπεψίας ἐξ ἀτονίας, ἐρυγὰς συχνὰς καὶ τοὺς ἐντεῦθεν σπασμοὺς ἢ πνῖγας ὑστερικάς, καὶ πρὸς κωλικοὺς πόνους τοὺς ἐξ ἀερίων παράτε ὑποχονδριακοῖς ἀνδράσι καὶ ὑστερικαῖς γυναιξὶ καὶ παιδίοις. Εἶναι δὲ καὶ ἐξαίρετον βελτιωτικὸν τῆς ὀσμῆς καὶ γεύσεως πικρῶν καὶ κακόσμων καὶ δυςπέπτων φαρμάκων, μάλιστα σιδηρούχων.

Δ ί δ ε τ α ι ἕ σ ω ε ἰ ς κ ό ν ι ν μάλιστα ἀνὰ 5—10 σιτ. πολλάκις τῆς ἡμέρας, καὶ κατ' ἐξοχὴν τὰ σπέρματα ὡς Fruct. Cardamomi excorticatus ἢ Semina Cardamomi recenter excorticata.

*Β ά μ μ α κ α ρ δ α μ ώ μ ο υ ἁ π λ ο ῦ ν, Tinctura Cardamomi simplex. 1 σπερ. ἐγκατεργάζεται ἐν 6 οἰνοπνεύματος ati δι' 7 ἡμερῶν καὶ διυλίζεται. Δ ί δ ε τ α ι κατὰ σταγόνας 20—30 πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐπὶ σακχάρου ἢ ἐν ἐγχύμασιν ἀρωματικοῖς ὡς ἀξιόλογον εὐστόμαχον καὶ ἄφυσον.

*Β ά μ μ α κ α ρ δ α μ ώ μ ο υ σ ύ ν θ ε τ ο ν, Tinctura Card. compo-

sita. Γίνεται ἐκ σπερμ. καρδαμώμου κόνεως, Coccinellae καὶ σπερμάτων κάρου ἀνὰ 2, φλοιοῦ κινναμώμου 4 καὶ οἰνοπνεύματος issimi 12. Εὐστόμαχον καὶ ἄφυσον. Ἐν χρήσει ὡς τὸ ἄνω.

*Κυμίνου τοῦ ἡμέρου σπέρματα.

Semina Cymini. Cuminum Cyminum L. Umbelliferae.

Φυτὸν ἐπέτειον, κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Αἴγυπτον ἰθαγενὲς καὶ παρ' ἡμῖν κηπευτόν.

Καρπὸς ἐκ τῶν γνωρίμων, ἐλλειψοειδής, ὑπομήκης, ἀμφοτέρωθεν ὑποπεπιεσμένος, ἐπὶ κορυφῆς φέρων τὴν στεφάνην μετὰ τῶν δύο στιγμάτων, κιτρινόμελας ἢ μελανόφαιος, ἐκ δύο περικαρπίων συγκείμενος, ἐκφυομένων ἐκ ποδίσκου ἀκεραίου, καὶ φερόντων ἐπὶ νώτων πέντε ραβδώσεις, ἀραιῶς καὶ λεπτῶς τριχωτάς, ἐν δὲ ταῖς μεταξὺ αὔλαξιν ἐχόντων κρύπτας ἐλαιοφόρους. Ὀσμὴ ἰδιάζουσα, μαραθρώδης, ἀρωματικὴ καὶ ἀηδὴς καὶ βαρεῖα. Γεῦσις ἀρωματικὴ μετά τινος πικρίας καὶ ἀηδείας.

Ἐνέχουσιν αἰθέριον ἔλαιον, δι' ἀποστάξεως μεθ' ὕδατος ἐξαγόμενον, ἐφ' ἧς πρῶτον ἐξέρχεται τὸ κυμέλαιον=$C^{10}H^{14}$, καὶ εἶτα τὸ κυμινέλαιον=$C^{10}H^{12}O$, κίτρινον, ὀσμὴν ἔχον καὶ γεῦσιν τὴν τῶν καρπῶν.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰατρική. Ἐν τῇ ἰατρικῇ μὲν ἐν χρήσει ὀλίγῃ, παρ' ἡμῖν δὲ ὡς δημῶδες φάρμακον, δίδεται εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 1—2 ἐπὶ οὐγ. 6 ὡς εὐκάρδιον καὶ ἄφυσον, ἐπιτήδειον καὶ κατὰ τῶν ἑλμίνθων· ἢ ἐπιπάσσεται ἡ κόνις ἐπὶ τῆς ἐλαίῳ κοινῷ προαλειφθείσης κοιλίας παιδίων, τῶν καταῤῥους κοιλιακοὺς πασχόντων καὶ στρόφους. Πολὺ ληφθὲν (κατ' οὐγγίας) γεννᾷ σκοτοδίνην καὶ καρηβαρίαν.

*Κάρου σπέρματα.

Semina Carvi.

Carum Carvi L. Umbelliferæ.

Φυτὸν πολυετές, ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ χέρσων τόπων αὐτοφυές, πολλαχοῦ δὲ καὶ κηπευόμενον.

Καρπὸς ὡς $1\,{}^1/_2$—$2'''$ τὸ μῆκος, ἐκ τῶν πλαγίων ἐντεθλιμμένος, ὑπομήκης, μελανωπός· μερικάρπια κεκαμμένα καὶ κατὰ τὴν ἐπαφὴν αὐτῶν ἀποστενούμενα, φέροντα δὲ ἕκαστον πέντε νηματοειδεῖς ῥαβδώσεις, ὧν μεταξὺ ἐντυπώσεις 4, ἐν ᾗ ἑκάστῃ μία πλατεῖα ταινία ἐλαιοφόρος. Γεῦσις καὶ ὀσμὴ ἰδιάζουσα καὶ ἀρωματική.

Καὶ τὰ σπέρματα ταῦτα διὰ τὸ πολὺ ἀρωματικὸν καὶ πυρῶδες αἰθέριον ἔλαιον εἶναι ἐν χρήσει εἰς κόνιν ἢ ἔγχυμα ὡς ἄφυσον, καθάπερ τὰ τοῦ μαράθρου. Ἐνίοτε καὶ διαμασσῶνται ἁπλῶς καὶ καταπίνονται ὡς εὐστόμαχον.

Ἔλαιον κάρου, Oleum Carvi. Δι' ἀποστάξεως μεθ' ὕδατος ἐξαγόμενον, ἄχρουν ἢ ξανθῶς κίτρινον, λεπτόν, διὰ χρόνου παχυνόμενον καὶ μελανίζον καὶ

ὀξυνίζον, εὐδιάλυτον ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, διὰ τοῦ ἰωδίου οὐκ ἐκπυρσοκροτοῦν. Β. Β. 0,90—0,95.

Δοκιμασία. Ἀραιωθὲν δι' ἰσοβάθμου οἰνοπνεύματος, γίνεται ἐπὶ τῇ προσθήκῃ σταγόνος μιᾶς ὑπερχλωριούχου σιδήρου, ἰωδίζον τὴν χροιὰν ἢ ἐρυθρίζον. Δέκα μέρη τοῦ ἐλαίου τούτου, συναμιγέντα μετ' ὀκτὼ μερῶν οἰνοπνεύματος καὶ μέρους ἑνὸς καυστικῆς ἀμμωνίας ὑγρᾶς, καὶ κορεσθέντα δι' ἐνθείου ὑδρογόνου πήγνυνται εἰς μάζαν κρυσταλλώδη καὶ λευκήν.

Δίδεται κατὰ σταγόνας 2—3 ἐπὶ σακχάρου ὡς ἐξαίρετον ἄρυσον, ἢ καὶ μετὰ τροχίσκων, ὡς τὸ τοῦ ἡδυόσμου. Γίνεται καὶ ἀπόσταγμα κάρου καὶ πνεῦμα, καθ' ἃ ἐσημειώσαμεν πολλαχοῦ ἐν τοῖς ἄνω φαρμάκοις, καὶ ὁμοίως ἐκείνοις τίθεται εἰς χρῆσιν.

Δάφνης καρπὸς καὶ φύλλα.

Fructus (et Folia) Lauri.

Laurus nobilis L. Laurineae.

Δένδρον τῶν μεσημβρινῶν τῆς Εὐρώπης χωρῶν ἰθαγενές, συχνὸν παρ' ἡμῖν ἐν ὄρεσιν ἐνίκμοις καὶ δροσεροῖς, γνώριμον πᾶσιν.

Τὰ φύλλα, τὰ πράσινα καὶ δερματοειδῆ καὶ στιλπνά, ὅταν ξηρανθῶσι, γίνονται ὑποκίτρινα ἐν τῷ πρασίνῳ· μασσηθέντα δὲ ἐκπικραίνουσι καὶ θερμαίνουσιν ἀρωματικῶς τὸ στόμα καὶ εἶτα ὑποστύφουσιν. Οἱ δὲ καρποί, ῥᾶγες ὑπομήκεις καὶ ὠοειδεῖς, μονόχωροι, μονόσπερμοι, περιβαλλόμεναι ὑπὸ φλοιοῦ δερματώδους, πράσιναι, ὅταν ἄωροι, μέλαιναι δέ, ὅταν ὦριμοι, στιλπναὶ αἱ χλωραί, ἐρρυτιδωμέναι αἱ ξηραί, ἐν κελύφῃ λεπτῇ καὶ παπυροειδεῖ καὶ λιθώδει ἐγκλείουσαι δύο κοτυληδόνας σαρκώδεις, ἐνεχούσας ἐν τῷ λευκώματι αὐτῶν πολὺ ἔλαιον λιπαρὸν καὶ πρασινωπόν. Ὀσμὴ αὐτῶν βαρεῖα καὶ ἀρωματικὴ καὶ διαπεραστική, γεῦσις δὲ ἀρωματικῶς πικρίζουσα καὶ λιπαρά. Ἐπειδὴ βιβρώσκονται ὑπὸ ἐντόμων, φυλασσέσθωσαν καλῶς ἐν τόπῳ ξηρῷ καὶ ἐν ἀγγείοις καλῶς ἐπεστομισμένοις, καὶ ἀνανεούσθωσαν αἱ ῥᾶγες συχνάκις.

Ἐνέχουσι τὰ φύλλα αἰθέριον ἔλαιον ἐν ταῖς πολλαῖς αὐτῶν κρύπταις, πρὸς δὲ πικρὰν ἐκχυλισματικὴν οὐσίαν καὶ δεψίνην. Οἱ δὲ καρποὶ λιπαρὸν ἔλαιον ἐν τῷ φλοιῷ, ὡς 9,8 %, στεατοπτήνην δὲ ἐν αὐτῷ τε καὶ ἐν ταῖς κοτυληδόσι, δαφνοκαφουρὰν ὡς 1 %, ἔτι δὲ κηρόν, ἄμυλον, ῥητίνην, κόμμι, ἅλατα καὶ χρωστικὴν οὐσίαν πρασίνην.

Κατακοπέντων τῶν καρπῶν, ἐκθλίβεται τὸ δαφνέλαιον, **Oleum Lauri**, ὃν παχύρρευστον καὶ κοκκοειδὲς ὡς κατεψυγμένου βουτύρου τὴν ὄψιν, πράσινον, βαρύοσμον, πικρόν, λιπαρὸν καὶ βαλσαμῶδες τὴν γεῦσιν, ἐν θερμότητι διαρρέον, εὐδιάλυτον ἐν αἰθέρι, ἐν τῷ οἰνοπνεύματι δὲ μόνον ἐπὶ μέρος διαλυτόν (ἤτοι διαλύεται ἐν αὐτῷ μόνον τὸ αἰθέριον ἔλαιον καὶ ἡ πρασίνη χρωστικὴ οὐσία, ἀπομένει δὲ τὸ καθαρὸν φυτικὸν λίπος, τὸ ἄνοσμον καὶ ἄχυμον). Τὸ αἰθέριον ἔλαιον, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες ἀποχωρισθὲν ἢ καὶ ἀποσταχθέν, εἶναι

κιτρινωπόν, ὡς 0,914 E. B., πικρῶς δαφνώδες τὴν γεῦσιν, καὶ διαλύεται ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι· πηγνύμενον περὶ τὸ 0°., σύγκειται ἐκ δύο σωμάτων, τοῦ μὲν ὡς $C^{10}H^{16}$ καὶ ζέοντος ἐν 164° E., τοῦ δὲ ὡς $C^{14}H^{24}$ καὶ ζέοντος ἐν 240°. Τὸ δὲ λιπαρὸν ἔλαιον σύγκειται ἐκ δαφνοστεατικῆς καὶ ἐλαϊκῆς γλυκερίνης· ἡ δὲ δαφνίνη ἢ δαφνοκηρίνη $C^{32}H^{20}O^3$ (;) ἐκκρυσταλλοῦται εἰς ἀστροειδεῖς βελόνας, τηκομένας ἐν 44°, διαλυομένας μικρὸν ἐν ψυχρῷ, τελείως δὲ ἐν θερμῷ οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, καὶ ἐν τῇ θερμότητι ἐξαερουμένας.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐξήρτηται ἐκ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου καὶ τῶν πικρῶν καὶ στυπτικῶν στοιχείων. Εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 1—2 ἐν οὐγ. 4—6 φύλλα τε καὶ καρποὶ ἐρεθίζουσι καὶ τονοῦσι στόμαχον καὶ ἔντερα καὶ εὐκολύνουσι τὴν πέψιν ὡς εὐκάρδια καὶ ἄφυσα· εἶναι ὅμως ἐν χρήσει ὀλίγῃ, σχεδὸν δὲ καὶ οὐδεμίᾳ. Ὁ καρπὸς εἰς κόνιν πιστεύεται, ὅτι κατάγει τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν μήτραν καὶ προκαλεῖ ἔκτρωσιν. Τὸ δαφνέλαιον φέρεται ἐν πολλῇ τιμῇ παρ' ἡμῖν τε καὶ ἀλλαχοῦ ὡς αὐξητικὸν τῆς κόμης διὰ τὸν ἥπιον ἐπὶ τοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς ἐρεθισμόν· ἡ κατάχρησις προξενεῖ κεφαλαλγίαν διὰ τὴν βαρεῖαν ὀσμήν. Συνεμβάλλεται δὲ κατά τινας φαρμακοποιίας καὶ εἰς τὴν διὰ λιβανωτίδος σύνθετον ἢ νευρικὴν ἀλοιφὴν (Ung. Rorismarini compositum, ὁρ. λιβανωτίδα).

Μοσχοκάρυα.

Nuces moschatae s. Semen Myristicae.

Myristica moschata Thunb., Myr. fragrans Hottuyn. Myristiceae. Δένδρον δίοικον, ἰθαγενὲς τῶν Μολούκων, μέγα καὶ καλόν, νῦν δὲ καλλιεργούμενον καὶ ἐν ἄλλαις τῶν νήσων τοῦ Ἰνδικοῦ ἀρχιπελάγους.

Φέρει τὸ δένδρον καρπὸν δρύπην ἢ ῥᾶγα ὑποσφαιροειδῆ καὶ μονόσπερμον, πρὸς τὰ πλάγια ἔχουσαν ῥαφήν, μεταξοειδῶς δὲ χνοώδη, ἀμαυρῶς κιτρίνην, ὡς 2″ τὸ μῆκος καὶ 20‴ τὸ πλάτος, ἥτις, ὅταν χλωρά, εἶναι ἁδρῶς σαρκώδης, ὅταν δὲ ξηρανθῇ, δερματώδης, καὶ διανοίγεται διὰ βαλβίδων δύο. Ἐν τῇ κελύφῃ ταύτης περιέχεται τὸ σπέρμα, περιβεβλημένον μανδύαν ἐρυθρὸν ἢ κάλλιον εἰπεῖν χρυσομηλίζοντα, ἀμφιβληστροειδῆ, δερματώδη, δι' οὗ ἀναμέσον τῶν ἀναστομώσεων τοῦ ἀμφιβλήστρου, τῶν ἀνωμάλων καὶ ταινιωδῶν, διαφαίνεται τὸ σπέρμα. Ὁ μανδύας οὗτος ἢ τὸ ἀμφιβληστροειδὲς περίβλημα, Arillus, φέρεται καὶ καθ' ἑαυτὸν εἰς τὰ ἐμπόρια ὡς Macis ἢ Arillus Myristicae (ἄνθη, flores, καταχρηστικῶς τοῦ μοσχοκαρύου) καὶ χρησιμεύει διὰ τὸ πολὺ αἰθέριον καὶ λιπαρὸν ἔλαιον, τὰ ἐν αὐτῷ, εἰς κατασκευὴν βάμματος, Tinct. Macidis καὶ ἀλοιφῶν βαλσαμικῶν π. χ. τοῦ Balsamum vitae Hoffmanni.

Ιατρική Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐντὸς τοῦ μανδύου κεῖται τὸ κάρυον, περιβλημένον ὑπὸ φλοιοῦ ἢ θήκης ξηρᾶς, λιθώδους, εὐθραύστου, λεπτοτάτης καὶ μελάγχρου· ἐν αὐτῇ δὲ περικλείεται τὸ σπέρμα ἢ ὁ πυρήν, τὸ κύριον μοσχοκάρυον, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος.

Τὰ ξηρὰ μοσχοκάρυα εἶναι ὡς $^1/_2$—1″ τὸ μῆκος, 4—7‴ τὸ πάχος, 1 $^1/_2$ δρ. τὸ βάρος, ἀνωμάλως ηὐλακισμένα ἔξωθεν ὡς ἐκ τῶν ἀναστομουμένων δεσμῶν τῶν ἀγγείων ἢ ὡς ἐκ τῶν ἐντυπώσεων τοῦ περιβλήματος, ἀμαυρῶς κίτρινα ἐν ταῖς αὔλαξι μάλιστα, καὶ ὡς ὑπὸ λευκῆς κόνεως πεπασμένα, προερχομένης ἐκ τῆς ἀσβέστου, εἰς ἣν ἐμβαπτίζονται πρὸ τοῦ ἀποξηρανθῆναι· καὶ πρὸς τὸν ἕτερον μὲν τῶν πόλων φέρουσιν ἐπανάστασιν κυκλοτερῆ, ἀντιστοιχοῦσαν τῷ ὀμφαλῷ, πρὸς τὸν ἀντίθετον δὲ ἐντύπωσίν τινα, τὴν χάλαζαν, ἄμφω συνεζευγμένας δι' αὔλακος ἀντιστοιχούσης τῇ ἐξωτερικῇ ῥαφῇ τῆς δρύπης. Διατμηθέντα δεικνύουσι παρέγχυμα γρανιτοειδὲς ὡς ἐκ τῶν διασταυρουμένων κιτρίνων, λευκωπῶν καὶ ὑπερύθρων γραμμῶν ἢ ἀκτίνων, ὧν μεταξὺ περιλαμβάνονται νησίδια παρεγχύματος λευκωπὰ καὶ ἀλευρώδη καὶ ἐνιαχοῦ ὑπόκοιλα (=λεύκωμα τῶν κοτυληδόνων). Πρὸς τὴν βάσιν τοῦ λευκώματος κεῖται κοίλωμα, ἐν ᾧ τὸ ἔμβρυον, τὸ μήπω ἀνεπτυγμένον ὡς τὰ πολλά. Ὀσμὴ λίαν ἀρωματική· γεῦσις ὁμοία, πυρωτικὴ καὶ ὑποπικρίζουσα.

Διακρίνονται τὰ στρογγύλα, τὰ βαρέα καὶ μικρότερα, τὰ θήλεα λεγόμενα, τὰ μόνα εὔχρηστα ἐν τῇ ἰατρικῇ, ἀπὸ τῶν μειζόνων καὶ ὑπομήκεων καὶ ἧττον εὐόσμων, τῶν ἀρρένων, τῶν προερχομένων ἐκ τῆς M. fatua Houtt. καὶ ἀχρήστων.

Στοιχεῖα κύρια αἰθέριον ἔλαιον, Oleum Nucistae aethereum. 6 %, ἀποσταζόμενον ἐκ τῶν καρύων μεθ' ὕδατος, ἄχρουν ἢ κιτρινωπόν, ὑποπαχύρρευστον, 0,02—0,95 E. B., ὄζον ὡς τὰ κάρυα, καὶ ἀποχωρίζον ἀφ' ἑαυτοῦ διὰ χρόνου στεατοπτήνην, τὴν μυριστίνην. Ἔλαιον λιπαρὸν καὶ βουτυρῶδες, Oleum Nucistae expressum s. Butyrum Nucistae, 24—30 %, ἐκθλιβόμενον ἐκ τῶν σπερμάτων· δεύτερα δὲ ἄμυλον, κόμμι, λεύκωμα, ἅλατα κτλ.

Τὸ λιπαρὸν ἔλαιον ἢ βούτυρον τῶν μοσχοκαρύων εἶναι στερρόν, κιτρινωπόν, χρυσομηλίζον ἢ λευκωπόν, ὄζον ὡς τὰ μοσχοκάρυα. Ἐν οἰνοπνεύματι κατεργασθὲν διαιρεῖται εἰς δύο οὐσίας, ὧν ἡ μὲν εἶναι μίγμα λίπους ῥοώδους, αἰθερίου ἐλαίου καὶ κιτρίνης χρωστικῆς οὐσίας, ἡ δὲ εἶναι λίπος στερρὸν (=μυριστίνη), μετὰ τῶν ἀλκαλίων ποιοῦν σάπωνας καὶ διαιρούμενον εἰς μυριστικὸν ὀξὺ καὶ εἰς γλυκερίνην.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Διὰ τὸ πολὺ καὶ δριμὺ καὶ πυρωτικὸν ἔλαιον ἐρεθίζουσι τὸν πεπτικὸν σωλῆνα, εὐκολύνουσι τὴν πέψιν, καὶ φέρουσιν ἐρυγάς, δίψαν καὶ θάλπος προκάρδιον.

Αηφθέντα κατὰ δραχ. 1—2 ταχύνουσι τὴν κυκλοφορίαν καὶ ἀνάγουσι τὸ αἷμα πρὸς τὴν κεφαλήν, ὅθεν ζάλη, ὑπνηλία καὶ ἀναισθησία ὡς ἀπὸ μέθης. Ὁ Purkinje μασσήσας καὶ καταπιὼν τρία μοσχοκάρυα περιῆλθεν εἰς ὑπνηλίαν πολλὴν καὶ ἔξυπνος ἔβλεπεν ὄνειρα ταραχώδη. ταὐτὰ ἔπαθε καὶ ὁ Gubler ἐκ δρ. 1, ὁ δὲ Frohmueller ἐξ 7 δραχ. ἔπαθεν ἔμετον, καρδιαλγίαν, κεφαλαλγίαν, διαστολὴν τῆς ἴριδος, τραυλισμόν, κατάπτωσιν κυκλοφορίας καὶ θερμοκρασίας, ἀναπνοὴν ῥέγχουσαν καὶ ὑπνηλίαν τετραήμερον. Τὸ ἔλαιον ἐπιτριβὲν ἐπὶ τοῦ δέρματος φέρει καῦσον καὶ μετὰ $^1/_2$ ὥραν ἐρυσιπελατῶδες ἔρευθος. Κατὰ δὲ ταῦτα ἐνδείκνυνται καὶ βοηθοῦσι πρὸς δ υ ς π ε ψ ί α ς τὰς ἐξ ἀτονίας, πρὸς καρδιαλγίας τὰς ἐξ ἀερίων τῶν τε ἐνηλίκων καὶ τῶν παιδίων καὶ τῶν ὑστερικῶν γυναικῶν. Ὁμοίως δὲ ἀνύουσι καὶ πρὸς τοὺς καταῤῥους τῶν ἐντέρων τοὺς ἐκ ψύξεως, τοὺς ἀπυρέτους, ἀγαπητὰ ὡς δημῶδες φάρμακον.

Ἀ ν τ ε δ ε ί κ ν υ ν τ α ι, ὅταν φλεγμαίνῃ ὁ πεπτικὸς σωλὴν ἢ πυρέσσῃ τὸ σῶμα.

Δ ί δ ο ν τ α ι εἰς κόνιν κατὰ 5—10—20 σιτ. πολλάκις τῆς ἡμέρας εἴτε καθ' ἑαυτά, εἴτε μετὰ φαρμάκων πικρῶν, ἀντισπασμωδικῶν καὶ ἀφύσων. Παραγγέλλεται δὲ καὶ ἁπλῶς νὰ διαμασσηθῇ $^1/_4$—$^1/_2$ μοσχοκαρύου καὶ καταποθῇ.

*Ἔ λ α ι ο ν α ἰ θ έ ρ ι ο ν (ἐκ τοῦ ἀμφιβλήστρου κατὰ νόμον, ὃν τὸ αὐτό, ὡς καὶ τὸ ἐκ τῶν καρύων ἀποσταζόμενον) Oleum Macidis aethereum, λεπτόρρευστον, ἄχρουν ἢ ξανθόν, εὐδιάλυτον ἐν 6 μ. οἰνοπνεύματος. Κατὰ 1—3 σταγόνας ἐπὶ σακχάρου, ἢ καὶ εἰς γαλάκτωμα μετὰ κόμμεος ἀραβικοῦ καὶ ὕδατος ἡδυόσμου (δρ. $^1/_2$ αἰθερίου ἐλαίου μοσχοκαρύων συναναπρίβονται μετὰ κόνεως κόμμεος ἀραβικοῦ δρ. 1, ἐπιχυνομένου ὕδατος ἡδυόσμου οὐγ. 3 καὶ σιροπίου ἁπλοῦ οὐγ. 1, λαβεῖν κατὰ τρίωρον κοχλιάριον τῆς τραπέζης ἢ τοῦ γλυκοῦ πρὸς διαρροίας καὶ στρόφους ἐνηλίκων καὶ παιδίων).

*Ἔ λ α ι ο ν μ ο σ χ ο κ α ρ ύ ω ν ἐ κ τ ε θ λ ι μ μ έ ν ο ν, Oleum Nucistae expressum s. Butyrum Nucistae, βουτυρῶδες, ἐνέχον καί τι αἰθερίου ἐλαίου, ἐν δελταρίοις τετραγώνοις φερόμενον συχνάκις, λευκὸν ἢ ὑπολεύκως κιτρινωπὸν ἢ ἐρυθρωπὸν ἢ πεποικιλμένον, διαλυτὸν ἐν 11 μ. ζέοντος αἰθέρος, τηκόμενον δὲ ἐν 45°—48° C. Ἐξωτερικῶς ἐν χρήσει εἰς ἀρωματικὰς ἐπιτριβὰς πρὸς κωλικοὺς πόνους ἐξ ἀερίων καὶ πρὸς διαρροίας παρὰ γυναιξὶν ὑστερικαῖς καὶ παιδίοις καὶ πρὸς παραλύσεις ῥευματικὰς ἢ καὶ ἁπλοῦς ῥευματισμούς. Τοῦτο ἀναγράφει ἡ Γ. Φ. ὡς φαρμακευτικόν.

Β ά λ σ α μ ο ν μ ο σ χ ο κ α ρ ύ ω ν, Balsamum Nucistae. Σύγκειται ἐξ 6 τοῦ ἄνω, 2 ἐλαίου κοινοῦ, καὶ 1 κηροῦ, ἄτινα συγκακέντα ἐν ἀτμολούτρῳ ἀπηθοῦνται καὶ ἐγχύνονται ἐν κάψαις χαρτίναις. Εἶναι στερρότερον τοῦ ἄνω, ὑποκίτρινον, ἀρωματικόν, καὶ ἐπιτηδειότερον εἰς ἐξωτερικὰς ἐπιτρίψεις, ὅσον μέγεθος κυάμου ἑκάστοτε, ὅπου καὶ τὸ ἄνω, οὗ πολὺ εὐωνότερον.

*Β ά μ μ α ἀ ν θ έ ω ν μ ο σ χ ο κ α ρ ύ ω ν, Tinctura macidis. Γίνεται

ὡς τὸ τῆς ἀλόης. Ὑποκίτρινον ἐν τῷ ἐρυθρῷ. Κατὰ σταγόνας 20—30 ἐπὶ σακχάρου ἢ ἐν ἀρωματικῷ ἐγχύματι ὡς ἄφυσον καὶ εὐκάρδιον πολλάκις τῆς ἡμέρας.

Βανίλλης καρπός.

Fructus s. Siliquae s. Capsulae Vanillae.

Vanilla planifolia Andr. Orchideae.

Φυτὸν θαμνῶδες καὶ παράσιτον, διὰ ῥιζιδίων ἐναερίων ἀναρριχώμενον ἐπὶ τῶν δένδρων τοῦ Μεξικοῦ, νῦν δὲ καὶ ἐν Βρασιλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ θεραπευόμενον.

Οἱ οὔπω τελείως ὡριμάσαντες καρποὶ ἡλιάζονται ἐπὶ λινῶν ὀθονίων πρῶτον μὲν γυμνοί, εἶτα δὲ περιβεβλημένοι μαλλίνοις ὑφάσμασιν, ἕως οὗ τελείως ξηρανθῶσιν. Εἶναι δὲ κάψαι ὑποσαρκώδεις, δίθυροι, 2—3 ὑποδεκαμέτρων τὸ μῆκος, ὡς 1 ὑφεκατομμέτρου τὸ πολὺ πλάτος, ἐπὶ τῆς ἀποστολῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον διὰ τῆς πιέσεως πλατυνόμεναι, τἆλλα δὲ τρίγωνοι, ἐπίπεδοι, ἑκατέρωσε ἀποξυνόμεναι, τὴν κορυφὴν ὑποκεκαμμέναι καὶ εἰς μίσχον ἀγκιστροειδῆ ἀπολήγουσαι, κατὰ μῆκος γραμμὰς ἔχουσαι, ξανθῶς μέλαιναι, λιπαραὶ ἐνίοτε καὶ ἐπιπεπασμέναι κατὰ τόπους ὑπὸ ἀχρόων βελονοειδῶν κρυστάλλων ἐκ βανιλλικοῦ ὀξέος, μονόχωροι, πολύσπερμοι. Σπέρματα παμπληθῆ, μικρά, ἀντωοειδῆ, μέλανα, λιπαρά, περικεκαλυμμένα ὑπό τινος πολφοῦ βαλσαμώδους, ἀφ' οὗ ἡ πολλὴ καὶ ἡδυτάτη τῆς βανίλλης ὀσμή, ἡ μεγάλην ἔχουσα ὁμοιότητα πρὸς τὴν τοῦ περουιανοῦ βαλσάμου καὶ συνισταμένη, ὅταν ἡ ἄωρος κάψα, ἡ ἄνοσμος, ἐν τῷ ἡλίῳ ἀποξηρανθῇ, ἐν ᾧ χρόνῳ γεννᾶται ἐν τῷ πόλτῳ τῷ περὶ τὰ σπέρματα τὸ βανιλλικὸν ὀξύ. Διὰ τῆς καλλιεργείας τοῦ φυτοῦ ἐντείνεται καὶ πληθύνεται τὸ ἄρωμα. Γεῦσις τοῦ πολφοῦ ἀρωματική, ὑπογλυκάζουσα, λιπαρά, ἡ δὲ τῶν κελυφῶν ὑπόξυνος.

Ἀπορριπτέαι πᾶσαι αἱ κάψαι αἱ λίαν ἄωροι, καὶ αἱ διθύρως ἠνεῳγμέναι, ὡς καὶ αἱ παχεῖαι, ἡ V. Guayra καὶ V. pompona.

Κράτιστον εἶδος εἶναι ἡ V. mansa ἡ V. fina, ἡ ἐκ Βερακρούζης τοῦ Μεξικοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπὶ τῆς νήσου Ταΐτης καλλιεργουμένη, ἡ ὑπέρυθρος καὶ βραχεῖα καὶ λιπαρὰ καὶ εὔκαμπτος, εἶναι ἐξαίρετος, ὑπερβαίνουσα κατὰ τὴν ἡδύτητα τῆς ὀσμῆς καὶ αὐτὴν τὴν μεξικανήν. Ἡ ἀγαθὴ ποιότης τῆς βενίλλης ὁρίζεται ἐκ τοῦ καθαροῦ καὶ πολλοῦ ἀρώματος. Ὅταν τοῦτο ἔχῃ ὀσμὴν λίπους ὑποταγγίζοντος, εἶναι κακὴ ἡ βανίλλη, οἷον δήποτε καὶ ἂν φέρῃ ὄνομα.

Ἐνέχει βανιλλικὸν ὀξύ $= C^8 H^8 O^3$, ἀφ' οὗ τὸ ἄρωμα καὶ οἱ ἐξανθοῦντες κρύσταλλοι, οἱ ἄχροοι, βελονοειδεῖς καὶ εἰς τετράπλευρα πρίσματα· εὐδιάλυτον ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι καὶ θερμῷ, δυσδιάλυτον ἐν ὕδατι ψυχρῷ, τηκόμενον ἐν 80^0, ἐν ὑψηλοτέρᾳ δὲ ἐξαχνούμενον. Τὸ ὀξὺ τοῦτο μετασχηματίζεται δι' ὑπεροξειδώσεως ἐξ ἐλαίου αἰθερίου ἐγκειμένου τῷ καρπῷ καὶ μάλιστα τῇ πολφώδει μοίρᾳ αὐτοῦ. Δεύτερα στοιχεῖα εἶναι ἔλαιον λιπαρὸν, ῥητίνη, κηρός, σάκχαρον, κόμμι, δεψικὸν καὶ ὀξαλικὸν ὀξύ. Πρό τινος ἀνεκαλύφθη καὶ μέθοδος τεχνητῆς συνθέσεως τοῦ βανιλ. ὀξέος.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐξήρταται ἐκ τοῦ βανιλλιακοῦ ὀξέος, ὅπερ, καίτοι ὂν διεγερτικὸν ὡς τὰ ἀρώματα πάντα, ἧττον ὅμως ἐρεθίζει κυκλοφορίαν καὶ νεῦρα. Ὑπολαμβάνεται, ὅτι κατάγει τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν μήτραν καὶ ὅτι παρακινεῖ τὴν ἔκκρισιν τῆς γονῆς. Διὸ καὶ ἐν χρήσει ὡς

ἀναληπτικὸν ἐφ' ὑστερικῶν λειποθυμιῶν, καρδιοκτύπων, ἡμικρανιῶν, ἔτι μᾶλλον ἐν χρήσει ὡς βελτιωτικὸν τῆς γεύσεως βαρυόσμων φαρμάκων· σπανίως δέ ποτε καὶ ὡς διεγερτήριον πρὸς ἀνδρικὰς ἀνικανότητας καὶ ἀναφροδισίας γυναικῶν καὶ ἀμηνορροίας.

Δίδεται ἡ βανίλλη ἔσω εἰς κόνιν κατὰ 5—10 σιτ. δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας κατὰ τὰς ἄνω ἐνδείξεις, ἔτι δὲ καὶ ὡς διαμάσσημα ἡδύπνοον, ἐξωτερικῶς δὲ ὡς ὀσφράδιον πρὸς λειποθυμίας.

*Βάμμα βανίλλης, Tinctura Vanillae. Γίνεται ἐμβρεχομένου 1 μερ. βανίλλης ἐν 5 μ. οἰνοπνεύματος ati. Κίτρινον ἐν τῷ μελανωπῷ, εὔοσμον. ἐν χρήσει ὡς ἀνθυστερικὸν ἢ ἄφυσον κατὰ 30—60 ἐπὶ σακχάρου, ἢ προστιθέμενον εἰς ὕδατα τοῦ στόματος καθαρτήρια, καὶ εἰς ὀδόντων καθαρτήρια βάμματα.

Βανίλλη σεσακχαρωμένη, Vanilla saccharata. Γίνεται, ἂν εἰς λεπτὰ κατακεκομμένη βανίλλη συναναπριβῇ ὡς ἄριστα μετὰ σακχάρου 9 εἰς τὸ μετατραπῆναι εἰς κόνιν φαιόλευκον. Φυλασσέσθω ἐν σκεύει κεκλεισμένῳ. Δίδεται κατὰ δρ. $^1/_2$—2 πολλάκις τῆς ἡμέρας κατ' ἀνδρικῆς ἀνικανότητος καὶ χλωριάσεως, προστίθεται δὲ καὶ ἐν εἴδει ἐλαιοσακχάρου εἰς βελτίωσιν τῆς γεύσεως δυσόσμων φαρμάκων, καὶ ὡς εὔοσμον ἐπιπαστήριον καταποτίων.

*Πέπερι τὸ μέλαν.

Piper nigrum.

Piper nigrum L. Piperaceae. Φυτὸν κλημματῶδες, ἐπὶ τῶν νήσων τοῦ Ἰνδικοῦ ἀρχιπελάγους ἰθαγενές, νῦν δὲ καλλιεργούμενον καὶ ἐν Ἀμερικῇ.

Αἱ μήπω τελέως ὡριμάσασαι ῥᾶγες, αἱ σφαιροειδεῖς, ἐρρυτιδωμέναι, μέλαιναι, αἱ γνώριμοι τήν τε ὄψιν καὶ τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν πυρωτικῶς δριμεῖαν γεῦσιν, ἀποτελοῦσι τὸ πέπερι. Ὅταν τελείως ὡριμάσασαι ἀποφλοιωθῶσιν ἐμβραχεῖσαι ἐν ὕδατι, στεγνωθεῖσαι δὲ ἔπειτα ἀποτριβῶσι, γίνονται λευκαὶ καὶ φέρονται ὡς λευκὸν πέπερι.

Στοιχεῖα ἐνέχουσι τό τε μέλαν καὶ τὸ λευκὸν πέπερι τὰ αὐτά, ἤτοι αἰθέριον ἔλαιον, πεπερίνην, ἔλαιον λιπαρὸν καὶ δριμύ, μηλικὸν καὶ τρυγικὸν ὀξύ, ἄμυλον ἄλατα.

Τὸ αἰθέριον ἔλαιον, $C^{10}H^{16}$, ἰσομερὲς τῷ τερεβινθίνῳ, ὡς 1 %, εἶναι ἄχρουν ἐν ἀρχῇ, κιτρινίζει ἔπειτα, τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν γεῦσιν ὡς τὸ πέπερι, μόλις δριμύ, Ε. Β. 0,804. Ἡ πεπερίνη $C^{17}H^{19}NO^3$, ἰσομερὴς τῇ μορφίνῃ, κατὰ 4 % ἐνεχομένη, εἶναι σῶμα ὁμοίως ἄχρουν, οὐδέτερον ἢ ὑπαλκαλοειδές, κρυσταλλούμενον εἰς ὡραῖα, ὑελιστερά, ἄχροα πρίσματα, ἄνοσμον καὶ ἄγευστον, οὐδόλως ἐν ψυχρῷ, μόλις ἐν θερμῷ ὕδατι, ὀλίγον ἐν αἰθέρι, πλεῖον ἐν οἰνοπνεύματι, τελείως δὲ ἐν λιπαροῖς καὶ αἰθερίοις ἐλαίοις διαλυτόν. Τήκεται ἐν 100°, διὰ θειϊκοῦ ὀξέος γίνεται πορφυρᾶ, διὰ νιτρικοῦ ὀξέος χρυσίζουσα. Συμβρασθεῖσα μετὰ διαλύσεως καυστικοῦ κάλεος ἐν οἰνοπνεύματι ἢ συνθερμανθεῖσα μετὰ νατραβέστου σχίζεται εἰς πεπεριδίνην, $C^5H^{11}N$, κρυσταλλουμένην εἰς στιλπνοὺς ὡς ὕελος κρυστάλλους, ὄζουσαν ὡς ἀπὸ πεπέρεως καὶ ἀμμω-

νίας, καυστικὴν τὴν γεῦσιν, ἀλκάλικωτάτην δὲ τὴν ἀντίδρασιν, καὶ εἰς π ε π ε ρ ι κ ὸ ν ὀξύ, $C^{12}H^{10}O^4$. Τὸ λ ι π α ρ ὸ ν κ α ὶ ὁ ρ ι μ ὺ ἔ λ α ι ο ν, ἐν 0^0 θερμ. πηγνύμενον, διὸ καὶ ὡς ῥητινῶδες βάλσαμον θεωρητέον, πράσινον, εὐδιάλυτον ἐν οἰνοπνεύματι, αἰθέρι καὶ ἀλκαλίοις, ἐν ὕδατι δὲ διαλυτὸν μόνον, ὅταν συνεζευγμένον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ πεπέρεως στοιχείων. Ἐξ αὐτοῦ κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ τοῦ πεπέρεως γεῦσις καὶ δρᾶσις.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν κ α ὶ ἰ α μ α τ ι κ ή. Ἐπιτεθὲν εἰς κόνιν, ἐκφοινίσσει τὸ δέρμα, προϊούσης τῆς καυσώδους ὑπεραιμίας μέχρι φλεγμονῆς φλυκταινώδους. Ἐν τῷ στόματι φέρει καῦσον, δῆξιν καὶ πλήμμυραν σιέλου· διὸ καὶ ὀλίγον μὲν, ἐνεργεῖ ὡς εὐστόμαχον καὶ αὐξάνει τὴν ὄρεξιν, πλεῖον δὲ, φέρει καῦσον αὐστηρόν, δίψαν καὶ καρδιαλγίαν· ὑπέρπολυ δὲ γαστρεντερίτιδα.

Ἀναληφθέντων εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἐνεργῶν στοιχείων καὶ μάλιστα τῆς ῥητίνης, ἥ τε θερμασία τοῦ σώματος αὐξάνεται καὶ οἱ σφυγμοὶ ταχύνονται καὶ τὰ νεῦρα διερεθίζονται καὶ ἰδρὼς προκαλεῖται. Ἐκ μεγάλων δόσεων ἐγεννήθησαν παρακοπαὶ καὶ σπασμοί. Ἀλλὰ πρὸ πάντων διαταράσσονται τὰ οὐροποιητικὰ καὶ γεννητικὰ ὄργανα· ἐπειδὴ τὰ οὖρα κινοῦνται πλείονα καὶ καυσώδη, ἐκ δὲ χρήσεως πολλοῦ πεπέρεως γίνωνται λευκωματοῦχα καὶ ὕφαιμα, στύεται δὲ καὶ τὸ πέος, ἀνέλκονται καὶ οἰδοῦσιν οἱ ὄρχεις. Ἀντίστροφον λέγεται τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πεπέρεως ἐπὶ τῶν ἐν ὥρᾳ γυναικῶν· βραδύνει δηλαδὴ τὴν εἰσβολὴν τῶν ἐμμήνων, καὶ οὕτω δύνανται κυρίαι π. χ. νὰ πορευθῶσιν εἰς χορόν, ἢ νὰ ποιήσωσιν ἄλλο τι ἀσυμβίβαστον μετὰ τῶν ἐμμήνων.

Ὡς διαιτητικὸν εὐστόμαχον καὶ ἄφυσον γνωριμώτατον ἐκ τῶν χρόνων Ἱπποκράτους τοῦ μεγάλου, διὰ τῶν Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων ἀπὸ τῶν Ἰνδῶν γνωρισθὲν τοῖς Ἕλλησιν, ὠφελεῖ τοὺς β α ρ υ ν ο μ έ ν ο υ ς τ ὸ ν σ τ ό μ α χ ο ν μετὰ τὸ φαγεῖν, ἐρυγὰς δὲ πάσχοντας καὶ ἐμπνευματώσεις, δι' ἀτονίαν τῶν ὑμένων τοῦ στομάχου καὶ νωθρότητα τῶν περισταλτικῶν κινήσεων, ἢ διὰ πλημμέλειαν ἐκκρίσεως τῶν γαστρικῶν ὀξέων. Ἀλλὰ καὶ πρὸς χ ρ ο ν ί α ς δ υ σ κ ο ι λ ι ό τ η τ α ς ὠφελεῖ καὶ τὰς μεθ' αἱμορροΐδος, τὰς ἐξ ἀτονίας τοῦ παχέος ἐντέρου, καὶ δὴ καὶ ὡς ἀφροδισιακόν. Παρηγγέλθη ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Διοσκορίδου καὶ κατὰ τῶν δ ι α λ ε ι π ό ν τ ω ν π υ ρ ε τ ῶ ν, νεώτεροι δὲ κλινικοὶ ἀνεγνώρισαν, ὅτι μετὰ τὰς σκευασίας τῆς κίνας καὶ τὸ ἀρσενικόν, τὸ δύσχρηστον καὶ βλαβερὸν ἐπ' ἐρεθισμοῦ τοῦ στομάχου, κράτιστον ἔρχεται ληξιπύρετον τὸ πέπερι, ὅλον ὅμως διδόμενον εἰς κόνιν καὶ οὐχί, ὡς ἐπιστεύθη πρὸς καιρόν, διὰ τῆς πεπερίνης ἐνεργοῦν, στοιχείου ἀνόσμου καὶ ἀγεύστου, καὶ ἄρα πάντῃ ἀδρανοῦς, δοθέντος δὲ καὶ κατὰ δραχμὴν ἄνευ ὠφελείας. Ἐνίοτε ἐπὶ τῆς χρήσεως τοῦ πεπέρεως ἐξανθεῖ ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ κνήδωσις ἐξίτηλος, Urticaria evanida, οἵα καὶ ἐξ ἀλ-

λων πυρωτικῶν καὶ βαλσαμικῶν φαρμάκων, πρὸς ἃ ἔχει τὸ πέπερι πολλὴν ἀναλογίαν δράσεως, ἅτε συγγενὲς τῷ μυρτιδάνῳ. Διὸ δὴ καὶ ἠδύνατο νὰ παραγγελθῇ καὶ πρὸς χρονίας βλεννορροίας τῆς οὐρήθρας, εἰ μὴ παρῆν κίνδυνος ἐπιδιδυμίτιδος ἐξ αὐτοῦ.

Πυρώσεις καὶ ἀλγεινότητες στομάχου καὶ ὑπεραιμίαι ἀ ν τ ε ν δ ε ι κ ν ύ ο υ σ ι τὸ πέπερι καθ' ὅλου.

Μ α σ σ ᾶ τ α ι ὅλον ὡς ἐρεθιστικὸν τοῦ βλεννοϋμένος τοῦ στόματος ἐπὶ παρέσεως τῆς γλώσσης ἢ τῶν παρισθμίων. Δ ί δ ε τ α ι ἔσω εἰς κόνιν κατὰ 5—10—20 σιτ. πολάκις τῆς ἡμέρας, καὶ μέχρι $^1/_2$ δρ. Ἡ κόνις παρέχεται ἐν οἴνῳ ἢ ῥακῇ πρὸς τοὺς διαλείποντας ἢ καὶ εἰς καταπότια· καλὸν τοῖς πένησι καὶ πρόχειρον ἴαμα κατὰ τῶν διαλειπόντων, ἢ ἀλεξιτήριον κατὰ τῶν ὑποτροπιασμῶν τοῦ πυρετοῦ, τῶν συνεπαγομένων πολλὴν τὴν ἀτονίαν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων· ληπτέον τὰς ῥᾶγας καὶ ἀκεραίας, κατὰ 5—10 πρωῒ καὶ ἑσπέρας. Δίδεται καὶ εἰς ἔγχυμα ψυχρὸν ἐκ δρ. 2—4 ἐν 6 οὐγ. ὕδατος ἢ οἴνου, λαβεῖν ἐν τῇ ἀπυρεξίᾳ.

Ἐν Ἀγγλίᾳ φέρεται διὰ τιμῆς ἔκλειγμά τι ἐκ σπερμάτων μαράθρου, ῥίζης ἑλενίου ἀνὰ οὐγ. 3, πεπέρεως οὐγ. $^1/_2$, οἷς κατακεκομμένοις προστίθεται μέλιτος καὶ σακχάρου ἀνὰ οὐγ. 2, μιγὲν δὲ καλῶς, δίδεται ἔσω δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας ἀνὰ $^1/_2$—1 κοχ. τοῦ γλυκοῦ κατὰ δυσπεψιῶν ἐξ αἱμορροΐδος καὶ ὄγκων καὶ ἑλκῶν τοῦ πρωκτοῦ, προσβάλλεται δὲ καὶ τοπικῶς.

Ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ῶ ς ἐπιτίθεται εἰς ἐκφοίνιξιν τοῦ δέρματος ἡ κόνις μετ' ὄξους ἢ ὕδατος καὶ ὀλίγου ἀλεύρου, ὅταν σινήπεως ἀπορία· δραστήριον πρὸς ῥευματαλγίας καὶ παραλύσεις ὡς περισπαστικόν. Εἰς δ ι α κ λ ύ σ μ α τ α τοῦ σ τ ό μ α τ ο ς καὶ ἀνακογχυλισμοὺς πρὸς ἀτονίας τῶν παρισθμίων, καταπτώσεις τῆς κιονίδος, πρὸς οἰδήσεις καὶ χαλαρώσεις τῶν οὐλῶν. Ὡς φ θ ε ι ρ ο κ τ ό ν ο ν καὶ ζωϋφιοκτόνον ἡ λεπτοτάτη κόνις ἐνεργεῖ ὁμοίως τῷ πυρέθρῳ, ἐπιπασσομένη. Ἐπιχρίεται δὲ καὶ εἰς ἀλοιφὴν (1 : 4—8) κατὰ τῶν κηρίων τῆς κεφαλῆς, τῶν πλαδαρῶν καὶ ἀφθόνως πυορροούντων.

Β ά μ μ α π ε π έ ρ ε ω ς, Tinctura piperis. 5 μ. πεπέρεως ἐγκατεργάζονται ἐν 24 μ. οἰνοπνεύματος δι' 8 ἡμερῶν. Δίδεται κατὰ 10—20 σταγόνας πολλάκις τῆς ἡμέρας, πρὸς ἀτονίας τοῦ στομάχου.

Π έ π ε ρ ι τ ὸ μ α κ ρ ό ν, Piper longum ἐκ τῆς Chavica officinarum Miq. εἶναι ἡ καρποδόκη μετὰ τῶν ἀώρων καρπιδίων, ἡ κυλινδρική, ἡ ὡς 2″ τὸ μῆκος, ὡς 2‴ τὸ πάχος, ἡ φαιὰ ἐν τῷ μελανωπῷ καὶ ἐπικεκονιορτισμένη, ἠπίως ἀρωματικὴ τὴν ὀσμήν, καὶ πυρωτικὴ καὶ δριμεῖα τὴν γεῦσιν. Οὐκ ἔτι ἐν χρήσει.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μυρτίδανον.

Piper Cubebarum s. Fructus Cubebæ s. Piper caudatum. Cubeba officinalis Miq. Piperaceæ. Θάμνος κληματώδης ἐπὶ τῆς νήσου Ἰαύης αὐτοφυής, νῦν δὲ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἰνδικῆς θεραπευόμενος, καὶ ἐν Ἀμερικῇ.

Ῥᾶγες πεπέρεως, πρὸ τῆς τελείας ὡριμάσεως περιαιρούμεναι ἀπὸ τῆς ἀτράκτου ἢ τοῦ ἄξονος, περὶ ὃν περιφύονται σταχυοειδῶς, ξηραί, ὡς πίσου τὸν ὄγκον ἢ μέλανος πεπέρεως, ὑποστρόγγυλοι, ῥυτιδοβριθεῖς, πρὸς τὴν βάσιν παρατεινόμεναι εἰς μίσχον ἢ ποδίσκον, κατὰ δὲ τὴν κορυφὴν φέρουσαι οὐλὴν ἐπηρμένην. Αἱ ῥᾶγες αὗται, αἱ κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς 5 ὑποχιλιομέτρων τὴν διάμετρον, ἔξωθεν ὑπόφαιοι ἢ μελανωπαί, διατμηθεῖσαι δεικνύουσιν ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα, τὴν ἀπεξηραμμένην καὶ μελανωπὴν ἢ κιτρίνην βαθέως, κελύφην σκληράν, λιθώδη, λαμπροτέραν τὴν χροιάν, εὔθραυστον, ἐν ᾗ κεῖται ἀμύγδαλον σφαιροειδές, λεῖον, στιλπνόν, προσκεκολλημένον τῇ κελύφῃ μόνον διὰ τῆς βάσεως, λευκωματῶδες, στερεόν, φέρον κατὰ τὴν βάσιν ὀμφαλὸν στρογγύλον, κατὰ δὲ τὴν κορυφὴν τὸ ἔμβρυον. Ποδίσκοι τῶν ῥαγῶν ὡς 4 ὑφεκατόμμετρα μακροί· οἱ παχύτεροι τῶν 2 ὑποχιλιομέτρων ἀποβαλλέσθωσαν.

Ὀσμὴ ἀρωματίζουσα, γεῦσις ὁμοία καὶ πυρωτικὴ καὶ δριμεῖα.

Στοιχεῖα αἰθέριον ἔλαιον, μυρτιδανίνη, μυρτιδανικὸν ὀξύ, ῥητίνη βαλσαμώδης, ἑτέρα κηροειδής, καὶ διάφορα ἄλατα.

Τὸ αἰθέριον ἔλαιον, 6—15 %, δι' ἀποστάξεως ἐξαγόμενον ἐν 250—260° Ε., E. B. 0,936, ὑπιξῶδες, ἄχρουν σχεδὸν ὅταν πρόσφατον ἢ ὑποπρασινίζον, ὕστερον ἐπὶ τὸ κίτρινον κλῖνον, εἶναι μίγμα ὑδρογονάνθρακος, τοῦ μυρτιδανίου, $C^{15}H^{24}$, μετὰ μυρτιδανοκαφουρᾶς, $C^{15}H^{26}O$, χωριζομένων δι' ἀποστάξεως εἶτα δὲ ἐκθλίψεως τοῦ ὑπολείμματος. Ἡ καφουρὰ στερεά, εἰς κεκλιμένας στήλας διαφανεῖς πηγνυμένη, ὄζει ἀσθενῶς ὡς μυρτίδανον, τήκεται ἐν 69° καὶ ἔχει E. B. 0,929. β) μυρτιδανίνη (Cubebina) ἀνάλογος τῇ πεπερίνῃ, τῇ ἐν τῷ μέλανι πεπέρει = $C^{10}H^{12}O^3$ ἢ $C^{33}H^{34}O^{10}$, κρυσταλλουμένη εἰς βελόνας κατὰ στίφη συνεστηκυίας, ὁρατὰς ἐνίοτε καὶ διὰ τοῦ ἁπλοῦ φακοῦ ἐπὶ τῆς κελύφης τῆς ῥαγός, ἄχρους, ἄνοσμος, ἄγευστος, οὐδόλως ἐξαερουμένη, δυσδιάλυτος ἐν ὕδατι καὶ ψυχρῷ οἰνοπνεύματι, εὐδιάλυτος ἐν ζέοντι οἰνοπνεύματι, αἰθέρι καὶ ἐλαίοις λιπαροῖς τε καὶ αἰθερίοις. Φαίνεται οὖσα σῶμα ἀδιάφορον χημικῶς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ γλυκωματῶδες, διὰ θειϊκ. ὀξ. βαθυπόρφυρον γινόμενον· γ) μυρτιδανικὸν ὀξύ, ῥητινῶδες καὶ ὑπερωξειδωμένον ἔλαιον αἰθέριον, ἐν ὕδατι καὶ ἡραιωμένοις ὀξέσιν ἀδιάλυτον, ἐν οἰνοπνεύματι δέ, χλωρο-

φορμίῳ, αἰθέρι καὶ αἰθερίοις ἐλαίοις διαλυτόν, μετὰ δὲ τῶν ἀλκαλίων εἰς ἅλατα συντιθέμενον, δ) ἡ ῥητίνη ἡ βαλσαμώδης καὶ ἡ ἑτέρα ἡ κηροειδὴς εἶναι ἄμφω κατὰ Gubler δριμεῖαι καὶ παρεμφέρουσι τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ὀσμὴν πρὸς τὸ κοπαΐον βάλσαμον, μάλιστα ἡ βαλσαμώδης.

Νοθεύσεις. Τὸ μυρτίδανον συγχέεται μετὰ τοῦ κοινοῦ πεπέρεως· κριτήριον οἱ ποδίσκοι καὶ ἡ διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐξέτασις, ὁ ἐν μὲν τῷ κοινῷ πεπέρει δεικνύει τὴν κελύφην ἔξω μὲν συνεστηκυῖαν ἐκ πυκνῆς καὶ μεγαλοκυτταρίου, ἔνδον δὲ ἐκ λεπτῆς καὶ μικροκυτταρίου στιβάδος λιθοκυττάρων, ἐνῷ ἐν τῷ μυρτιδάνῳ ἐπικρατεῖ ἡ ἀντίστροφος σχέσις. Μετὰ σπερμάτων ἀμώμου· κριτήριον ἡ στεφάνη ἡ ἐπὶ τοῦ κάλυκος. Μετὰ τῶν ῥαγῶν ῥάμνου τοῦ καθαρκτικοῦ· κριτήριον τὸ τετράχωρον τῶν καρπῶν τούτου καὶ τετράσπερμον. Μετὰ τῶν καρπῶν τῆς Cubeba canina Miq., οἵτινες ὅμως εἶναι μικρότεροι μὲν καθόλου, ἔχουσι δὲ ποδίσκους βραχυτέρους τῶν ῥαγῶν, ἐνῷ οἱ ποδίσκοι τοῦ μυρτιδάνου εἶναι δὶς καὶ τρὶς μακρότεροι. Δυσκολωτέρα εἶναι ἡ διάκρισις ἐκ τῶν νόθων μυρτιδάνων, ἅτινα, μείζονα τῶν γνησίων ὄντα, θεωροῦνται ὑπὸ πολλῶν ὡς καρποὶ τοῦ αὐτοῦ φυτοῦ τελείως ὡριμάσαντες, ἐνῷ ὑπ' ἄλλων ὑπολαμβάνονται ὡς ἐκ τοῦ Piper anisatum Huxb. προερχόμενα. Τὰ νόθα ταῦτα μυρτίδανα ἐμβληθέντα εἰς ὕδωρ ἐκμυζῶσιν αὐτὸ ταχέως, τάχιον δὲ τῶν γνησίων καταβυθίζονται χρωματίζοντα τὸ ὕδωρ μελανωπόν, ἐνῷ τὰ γνήσια ποιοῦσιν αὐτὸ ὑποκίτρινον καὶ μάλιστα μετὰ μακρὰν ἐγκατεργασίαν. Ἡ χροιὰ τῆς κόνεως τῶν γνησίων εἶναι κινναμωμόχρους, ἐνῷ ἡ τῶν νόθων σκωριόχρους καὶ ὑπόφαιος. Τὸ αἰθέριον ἔλαιον τῶν νόθων εἶναι ἄχρουν, διὰ δὲ θειϊκ. ὀξέος γίνεται πορφυρόχρουν ὡς αἷμα, ἐνῷ τὸ τῶν γνησίων γίνεται ἀμαυρῶς ἐρυθρωπὸν ἐν τῷ μέλανι.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Στηρίζεται καὶ ἐπὶ πάντων μὲν τῶν στοιχείων, κατ' ἐξοχὴν ὅμως ἐπὶ τοῦ μυρτιδανικοῦ ὀξέος, κατὰ δεύτερον λόγον ἐπὶ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου καὶ τῶν ῥητινῶν, κατ' ἐλάχιστον ἐπὶ τῆς μυρτιδανίνης, κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν Bernatzik καὶ Schmidt πειραματισθέντα, οἵτινες καὶ ἀπὸ δραχμῆς μυρτιδανίνης οὐδὲν ἔπαθον ἐπίσημον, ἐνῷ ἀπὸ 10 σιτ. μυρτιδανικοῦ ὀξέος, τεμαχηδὸν εἰλημμένων ἐντὸς 6—8 ὡρ., παρετήρησαν ἐρυγάς, ἐμπνευμάτωσιν, θερμασίαν ἐν τῷ σώματι πολλήν, ταχύτητα σφυγμῶν καὶ διούρησιν πολλὴν καὶ καυσώδη, καὶ στραγγουρίαν. Ἐν κόπρῳ καὶ οὔροις εὑρέθη μυρτιδανικὸν ὀξύ. Τὸ αἰθέριον ἔλαιον ἀποκτείνει κύνας καὶ κονίκλους διὰ γρ. 20 ἐν πυρετῷ καὶ δυσπνοίᾳ κωματώδει, ὅτε οἱ νεφροὶ καὶ ἡ οὐροδόχος κύστις εὑρίσκονται ἐγκεχυμένα. Ἄνθρωποι, κατὰ δίωρον λαβόντες σταγ. 40 μέχρι καταναλώσεως δραχ. 2—4, ἐπύρεξαν καὶ ἠσθάνθησαν καῦσον κατὰ τὴν κύστιν καὶ οὐρήθραν, συχνοτέραν δὲ ἔπειξιν εἰς οὔρησιν, τινὲς καὶ ἐρεθισμὸν γαστρεντερικὸν καὶ ἐπιφορὰν τοῦ αἵματος ἐπὶ τὴν κεφαλήν.

Κατὰ 5—10 σιτ. ληφθὲν τὸ μυρτίδανον ἐρεθίζει τὸν στόμαχον ὡς

τὰ προηγούμενα, φέρει θάλπος προκάρδιον, αὐξάνει τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν περισταλτικὴν κίνησιν τῶν ἐντέρων. Κατὰ δρ. 1—2—3 φέρει βάρος καὶ στενοχωρίαν προκάρδιον καὶ δίψαν,(παρὰ τοῖς εὐαισθήτοις τῶν ἀνθρώπων ναυτίαν), πόνους νυκτικοὺς κατὰ τὴν γαστέρα, διάρροιαν μετὰ καύσου ἰδιάζοντος κατὰ τὴν ἕδραν, καὶ ὑπεραιμίαν τοῦ ὀρθοῦ. Λίαν μεγάλαι δόσεις (2—4 οὐγ.) δύνανται νὰ ἐπενέγκωσι τὸν θάνατον διὰ γαστρεντερίτιδος καὶ διὰ φλεγμονῆς τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων, καθὰ παρητήρησεν ὁ Brodie. Κόνικλοι ἀποκτείνονται ἐκ πολλοῦ μυρτιδάνου διὰ φλεγμονῆς στομάχου καὶ ἐντέρων.

Εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀναλαμβάνονται τό τε αἰθέριον ἔλαιον καὶ αἱ ῥητίναι καὶ τὸ μυρτιδανικὸν ὀξύ, ὡς ἀποδεικνύει ἡ τῶν οὔρων ἀνάλυσις, καὶ προξενοῦσι γενικήν τινα θερμασίαν καὶ τάχυνσιν τῶν σφυγμῶν ἀνάλογον πρὸς τὸ εἰλημμένον ποσὸν καὶ πρὸς τὴν εὐαισθησίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ κεφαλὴ ἀλγεῖ, τὸ δέρμα θερμαίνεται, καί ποτε καλύπτεται κατὰ τόπους ὑπ'ἐξανθήματός τινος κνηδοειδοῦς. Ἀποκρινόμενα δ'ἐκ τῶν νεφρῶν κατ' ἐξοχήν, ὑπεραιμίαν τε φέρουσιν ἐν αὐτοῖς καὶ διούρησιν πλείονα, κατ' ἐξοχὴν ὅμως ἐρεθίζουσι τὸν βλεννογόνον τῆς κύστεως, καὶ παρακινοῦσιν εἰς συχνὴν ἔπειξιν καὶ οὔρησιν, τὰ δὲ οὖρα ἐκκρίνονται οὐ μόνον πλείονα, ἀλλὰ καὶ θαλπηρώτερα, καὶ μᾶλλον κεκορεσμένα, καὶ καῦσόν τινα ἰδιοφυῆ ἐν τῷ διαβαίνειν γεννῶντα ἐν τῇ οὐρήθρᾳ, ἐντετοπισμένον μάλιστα ἐν τῇ σκαφοειδεῖ κοιλότητι, καὶ ἀνάλογόν πως πρὸς τὸν ἐκ τῆς βλεννορροίας. Ἡ ὀσμὴ τῶν οὔρων γίνεται ἰδιοφυὴς καὶ διαπεραστική, ταῦτα δὲ ἐπιχυνόμενα διὰ νιτρικοῦ ὀξέος ποιοῦσι καταβύθισμα, ὅπερ δύναται νὰ ἐκληφθῇ ἀντὶ λευκώματος, ἐνῷ εἶναι ῥητινῶδες. Πειθόμεθα δέ, ὅτι ῥητινῶδες τὸ ἴζημα καὶ οὐχὶ λεύκωμα, διότι ἐλαφρόν, διότι δὲν παρίσταται εἰς κροκύδας οὔτε εἰς πιτυροειδῆ συγκρίματα, καὶ διότι διαλύεται ἐν αἰθέρι καὶ οἰνοπνεύματι ὥςπερ αἱ ῥητῖναι, ἐνῷ τὸ λεύκωμα δὲν διαλύεται ἐν τούτοις. Ὅμοιον καταβύθισμα παρατηρεῖται καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν τοῦ κοπαίου βαλσάμου, ἴσως δὲ καὶ ἄλλων βαλσαμικῶν. Μόνον ὅταν ληφθῇ πολὺ τὸ μυρτίδανον, σφοδρῶς δὲ ὑπεραιμήσωσιν οἱ νεφροί, κατακρημνίζεται διὰ τοῦ νιτρικοῦ ὀξέος καὶ λεύκωμα γνήσιον.

Πλὴν τῆς ἐνεργείας ταύτης ἐπὶ τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων, τῆς ἐπισήμου καὶ χαρακτηριστικῆς, καὶ ἀπὸ δόσεως ὑπερβολικῆς τοῦ φαρμάκου προαγομένης καὶ μέχρι στραγγουρίας, τὸ μυρτίδανον φέρει ὑπεραιμίαν καὶ ἐξοίδησιν τοῦ προστάτου, ὑπεραιμίαν τῶν ὄρχεων καὶ ἐπεγείρει στύσεις τοῦ πέους, πιθανῶς δὲ ὑπεραιμίαν καὶ τῆς μήτρας καὶ τῶν ὠοθηκῶν· διὸ καὶ παρακινεῖ εἰς ἔκτρωσιν καὶ εἰς μητρορραγίας.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ νεῦρα διαταράσσει τὸ μυρτίδανον. Φέρει δη-

λονότι ὑπεραιμίαν τῆς κεφαλῆς καὶ ἄλγος καὶ ἀϋπνίαν καὶ ὄνειρα ταραχώδη, καὶ πόνον κατὰ τὴν ὀσφύν.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἰ α μ α τ ι κ ή. Ὡς εὐστόμαχον μὲν καὶ ἄφυσον, ὡς πέπερι τὸ μέλαν, δὲν εἶναι ἐν χρήσει· ἀλλ' ὡς ἐρεθιστικὸν τοῦ βλεννοϋμένος καὶ τῶν πνευμόνων μὲν (ἀπεκκρίνεται δὲ καὶ ἐκ τούτων τὸ βάλσαμον), μάλιστα δὲ τοῦ τῆς κύστεως καὶ οὐρήθρας, μεταχειριζόμεθα συχνότατα τὸ μυρτίδανον, ἀγόμενοι ἐκ τῆς ἐφ' ὑγιῶν ἐνεργείας.

Ἡ πεῖρα καθιέρωσε τὸ φάρμακον, διδαχθὲν ἡμῖν ὡς τοιοῦτον ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν, κ α τ ὰ τ ῆ ς β λ ε ν ν ο ρ ρ ο ί α ς τ ῆ ς ο ὐ ρ ή θ ρ α ς τοῦ ἄρρενος πρῶτον, ὕστερον τοῦ θήλεος. Ἐνδείκνυται δ' οὐχὶ κατ' ἀρχομένης, ἔτι δ' ἐλαττον κατ' ἀκμαζούσης τῆς νόσου, ὅτε ὑπερέχει τὸ ἐκ τῆς φλεγμονῆς σφρῖγος, ἡ δὲ ἔπειξις εἰς οὔρησιν συχνή, ἡ δὲ οὔρησις ὀδυνηρά, ἡ δὲ οὐρήθρα ἀλγεινή, τὸ δὲ στόμιον ταύτης ἐρυθρὸν καὶ ἐξωδηκός, αἱ δὲ στύσεις τοῦ πέους συχναὶ καὶ πονηραί, ἡ δὲ ἔκκρισις τῆς οὐρήθρας αἱματηρὰ κτλ., ἀλλὰ μόνον ὅταν εἴτ' ἐξ ἀρχῆς ἡ νόσος παραστῇ ἀφλέγμαντος, ὡς ἐνίοτε συμβαίνει παρ' ἀνθρώποις λεμφικοῖς ἢ πολλάκις βλεννορροήσασιν, ἢ ἀφοῦ κωπάσῃ τὸ φλογιστικὸν σφρῖγος καὶ τὸ ἀλγεινὸν τῆς οὐρήθρας, ἀπομείνῃ δ' ἔκκρισις μηκέτι ὁρώδης καὶ λεπτή, ἀλλὰ βλεννώδης ἀναμιξ καὶ πυώδης, παχεῖα, πραεῖα, ἀνερέθιστος, ἐκβλύζουσα ἐκ χαλαροῦ βλεννοϋμένος, ὅτε δηλαδὴ τόνωσίς τις τοῦ ὑμένος τούτου καὶ ἐρεθισμὸς ἀπό τινος φαρμάκου καὶ στένωσις ἢ ῥίκνωσις ἀπαιτεῖται εἰς στύψιν τῆς ἐκκρίσεως. Οὕτω δ' ἐχόντων τῶν κατὰ τὴν βλεννόρροιαν, τὸ φάρμακον, καθάπερ καὶ τὸ κοπαΐον βάλσαμον καὶ τὰ βαλσαμώδη πάντα, εἶναι πρόσφορον βοήθημα, πολλάκις δὲ καὶ ἴαμα τέλειον, αἶρον τὴν νόσον· ἔστιν ὅτε ἐν 2—3 ἡμέραις, συνηθέστερον ἐν 1—2 ἑβδομάσιν.

Ἀπὸ τῆς εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν ἐμπειρικῆς χρήσεως ἀπαγορεύουσι τὰ ἑξῆς, ὅτι ἡ φλόγωσις τῆς οὐρήθρας αὐξάνεται, αἱ στύσεις τοῦ πέους ἐκτραχύνονται, (οἱ Ἰνδοὶ μεταχειρίζονται τὸ μυρτίδανον ὡς ἀφροδισιακόν), τὸ περίναιον γίνεται ἀλγεινὸν δι' ἐξοίδησιν τοῦ προστάτου, ὁ αὐχὴν τῆς κύστεως ὑπεραιμεῖ, καὶ ἡ εἰς οὔρησιν ἔπειξις ἀποβαίνει ὀχληροτέρα, αἱ ἐπιδιδυμίδες ἐξοιδαίνουσι καὶ ἀλγοῦσιν, ἡ δὲ βλεννόρροια παρατείνεται καὶ ἀφηνιάζει. Τῆς κατὰ κόρον χρήσεως τὰ κακὰ εἶναι κόπωσις τοῦ στομάχου καὶ διάρροια καὶ καρδιόκτυπος καὶ κεφαλαλγία, ὧν ἐπισταντων, ἀποστητέον τοῦ φαρμάκου. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης δοθὲν τὸ μυρτίδανον πολλάκις ἀστοχεῖ, εἴτε ἀνενδότου μενούσης τῆς νόσου, εἴτε μικρὸν μέν τι καὶ προσκαίρως βελτιουμένης ἐν ἀρχῇ, ὕστερον δε, ὅταν καταπονηθῇ ὁ στόμαχος καὶ τὰ ἔντερα, παλινδρομούσης ἐπὶ μεγάλῃ δυσθυμίᾳ ἰατροῦ τε καὶ ἰατρευομένου. Ἐπιτυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χέστερον βάλλει εἰς τὸν σκοπόν, ἂν δοθῇ εἰς δόσεις μεγάλας καὶ ἀραιάς, ἔτι δ' ἐπιτυχέστερον, ἂν συζευχθῇ μετὰ τοῦ κοπαίου βαλσάμου.

Παρηγγέλθη καὶ πρὸς τὰς ἐνουρήσεις τῶν παιδίων τὰς ἐξ ἀτονίας τοῦ σφιγκτῆρος τῆς κύστεως, διδόμενον καθ' ἑσπέραν πρὸ τοῦ ὕπνου κατὰ 5—10 σιτ.

Δίδεται ἔσω ὡς ἀντιβλεννορροϊκὸν κατὰ δρ. $^1/_2$—1 τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας εἰς κόνιν (προσφάτως παρεσκευασμένην) ἢ εἰς βώλους, φάρμακον ἀεὶ δύσληπτον. Εὐκολώτερον λαμβάνεται, ἂν ἀναμιχθῇ ἐκ τοῦ προχείρου ἐν ὀλίγῳ οἴνῳ ἐρυθρῷ. Δίδεται καὶ εἰς ἔκλειγμα μετὰ μέλιτος ἢ μετὰ κοπαίου βαλσάμου, ὃ καὶ ἄμεινον, καίτοι δυσληπτότερον· (ἐν χάρτῃ ἀζύμῳ εἰς βώλους).

Ἐξωτερικῶς παρηγγέλθη εἰς ἐγχύσεις εἰς τὴν οὐρήθραν ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—4 ἐπὶ οὐγ. 4, ἀλλ' ἄνευ πολλῆς ὠφελείας. Εἰς κλύσμα διὰ τοῦ πρωκτοῦ παρηγγέλθη ἡ κόνις μετὰ λεκύθου ὠοῦ (2—4 δρ.)· ἀλλ' ἔτι ἀβεβαιοτέρα ἡ δρᾶσις.

*Ἔλαιον αἰθέριον. Ἔσω εἰς κάψας κατὰ 5—10 σταγόνας ἢ εἰς γαλάκτωμα μετὰ γλισχράσματος κόμμεος ἀραβικοῦ (δρ. $^1/_2$—1 μετὰ γλισχράσματος κόμμεος ὅσον ἀρκεῖ ἀνατριβὲν εἰς γαλάκτωμα οὐγ. 6, λαβεῖν καθ' ὥραν ἢ δίωρον 1 κοχλιάριον).

Ἐκχύλισμα μυρτιδάνου αἰθέριον καὶ οἰνοπνευματῶδες, Extractum Piperis Cubebarum aethereum et alcoholisatum. Γίνεται ἐκ 10 κόνεως μυρτιδάνου ἐπιχυνομένων δι' αἰθέρος καὶ οἰνοπνεύματος ἀνὰ 15 καὶ ἐγκατεργαζομένων τριήμερον. Μετὰ τὴν ἀπόχυσιν ἐξιπωθεῖσα ἡ κόνις ἐγκατεργάζεται καὶ αὖθις ἐν αἰθέρος καὶ οἰνοπνεύματος ἀνὰ 10, συμμιγέντα δὲ τὰ βάμματα ἐξατμίζονται εἰς σύστασιν μαλακωτέρου ἐκχυλίσματος. Ἀμαυρῶς φαιόν, ἐν ὕδατι ἀδιάλυτον. Παρασκεύασμα ἀγαθόν. Δίδεται ἐν κάψαις ἢ εἰς καταπότια κατὰ 10—20 σιτ., πολλάκις τῆς ἡμέρας ἤτοι καὶ μέχρι 1—1 $^1/_2$ δρ. δι' ἡμέρας πρὸς βλεννορροίας· εὐπεπτότερον τῆς κόνεως, δύναται προσφυῶς ν' ἀντικαταστήσῃ ἐκείνην. Πρὸ τοῦ δοθῆναι ἀναταρασσέσθω.

Ὅμοιόν που τὴν δρᾶσιν εἶναι καὶ τὸ ἐκχύλισμα τὸ ἐλαιῶδες καὶ ῥητινῶδες, Extractum oleoso-resinosum Cubebarum. Μετὰ τὴν ἀπόσταξιν τοῦ αἰθερίου ἐλαίου, τὸ λειπόμενον ἐκχυλίζεται δι' ὕδατος, εἶτα δι' οἰνοπνεύματος, ἀμφοῖν δὲ τοῖς ἐκχυλίσμασι προστίθεται εἶτα πάλιν τὸ αἰθέριον ἔλαιον. Δίδεται κατὰ σιτ. 5—10, κατὰ δρ. 1—2 δι' ἡμέρας εἰς καταπότια. Τὸ ἐκχύλισμα τοῦτο μετὰ κοπαΐου βαλσάμου, κρόκου ὠοῦ καὶ κόνεως ῥίζης ἀλθαίας σκευάζεται καὶ εἰς τροχίσκους. Τοιοῦτόν τι εἶναι καὶ τὸ γαλλικὸν παρασκεύασμα Copahine-mége.

Μίνθης ἢ ἡδυόσμου τοῦ πεπερώδους πόα ἢ φύλλα.

Herba s. Folia Menthæ piperitæ.

Mentha piperita L. Labiatæ.

Αρχαία Κρητική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Φυτὸν παλυετές, ἐν Ἰαπωνίᾳ (καὶ Βρεττανίᾳ ἴσως) αὐτοφυές, πολλαχοῦ δὲ τῆς Εὐρώπης νῦν κηπευόμενον, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν.

Ἀπὸ τετραγώνων καυλίων φύλλα μακρόμισχα, ὠοειδῆ καὶ ὑπομήκη, ἢ λογχοειδῆ, ὀξυκατάληκτα, πρὸς τὴν κορυφὴν ὀξέως ὀδοντωτά, πρὸς τὴν βάσιν κυματοειδῆ, ἄτριχα σχεδόν, ἀδενοφόρα κατὰ τὰ πρανῆ, ἡδέως βαρύοσμα, τὴν γεῦσιν ἐν ἀρχῇ καυστικά, εἶτα ὑποψύχοντα καὶ ἀρωματικά. Ἡ ἀγρία πόα εἶναι ἧττον ἀρωματικὴ τὴν ὀσμήν, ἢ ἡ κηπευτή.

Ἐνέχει αἰθέριον ἔλαιον, ὡς 1 $^1/_2$ $^0/_0$, ὅ,τι πλεῖστον ἐν ἀρχῇ τῆς ἀνθήσεως, ἐξαγόμενον δι' ἀποστάξεως τῆς πόας μεθ' ὕδατος ἢ καὶ δι' ἀτμῶν αὐτοῦ, ἄχρουν, ἢ ὑποκίτρινον ἢ ὑποπρασινίζον, λεπτόν, διὰ χρόνου μικρόν τι πυκνούμενον, ἡδύοσμον, καυστικὸν τὴν γεῦσιν καὶ εἶτα ψῦχον, Ε. Β. 0,90—0,91, κομιζόμενον εἰς τὰ ἐμπόρια ἐκ τῆς Ἀγγλίας μάλιστα καὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἔνθα καλλιεργεῖται τὸ φυτόν, νῦν δὲ καὶ ἐκ τῆς Γαλλίας. Διαλύεται ἐν ἰσοβαρεῖ οἰνοπνεύματι ἀνύδρῳ καὶ ἐν 1—3 μ. οἰνοπ. τῶν 85 $^0/_0$ (ἡ διάλυσις διαυγής), ὡς καὶ ἐν αἰθέρι, πάνυ δὲ ὀλίγον ἐν ὕδατι. Γραμ. 0,2 ἰωδίου κόνεως ὑγρανθέντων διὰ τοῦ ἐλαίου, μὴ αὐξανέσθω ἡ θερμότης. Θερμανθὲν ἐν διυλιστῆρι μέχρις ἀναζέσεως, μὴ ἀπολυέτω οἰνόπνευμα.

Εἶναι μίγμα ὑδρογονάνθρακός τινος καὶ τῆς καφουροειδοῦς μινθοκαφουρᾶς, (Menthol), $C^{10}H^{20}O$, κρυσταλλουμένης εἰς πρίσματα ἄχρα, ὄζοντα ὡς ἀπὸ μίνθης ἐλαίου, τηκόμενα ἐν 36° καὶ ζέοντα ἐν 208—213°, δυσκόλως ἐν ὕδατι, εὐκόλως ἐν οἰνοπνεύματι, αἰθέρι καὶ αἰθερίοις ἐλαίοις διαλυτόν, δι' ἀνύδρου φωσφορικοῦ ὀξέος, ὃ ἀφαιρεῖ ἐξ αὐτοῦ ὕδωρ, μεταβαλλόμενον εἰς ὑδατάνθρακά τινα εὔοσμον, τὸ μινθαίνιον (Menthen).

Φέρονται εἰς τὰ ἐμπόρια ἔλαια ἡδυόσμου ἀγγλικά, γαλλικά, γερμανικὰ καὶ ἀμερικανικά. Τὰ τελευταῖα εἶναι τὰ μᾶλλον νενοθευμένα, ἅτε συναποσταζόμενα καὶ ἐξ ἄλλων φυτῶν καὶ μάλιστα τοῦ Erechthites praealta, φυτοῦ ἐκ τῶν συνθέτων, οὗ τὸ αἰθέριον ἔλαιον κάκοσμον καὶ πικρῶς καυστικὸν τὴν γεῦσιν, καὶ ἀποσκορακιστέα.

Δολίζεται δὲ καὶ δι' ἄλλων αἰθερίων ἐλαίων· ἀλλ' ὁ δόλος ἐλέγχεται ἐκ τῆς ὀσμῆς, τῆς χροιᾶς, τοῦ Ε. Β. καὶ τῆς πρὸς τὸ ἰώδιον σχέσεως. Τὸ οἰνόπνευμα καὶ τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον ἐλέγχονται διὰ τῶν οἰκείων δοκιμαστηρίων. Τὸ ἔλαιον ἡδυόσμου τοῦ οὐλοφύλλου, ὅμοιον τἄλλα, πυκνοῦται διὰ χρόνου πλεῖον τοῦ γνησίου, καὶ διαλύεται ἐν οἰνοπνεύματι κατὰ πᾶσαν ἀναλογίαν, ἐνῷ τὸ γνήσιον ἐν ἰσοβαρεῖ οἰνοπνεύματι μόνον.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἡ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Ἱπποκράτους ἐν χρήσει ἀρωματικὴ βοτάνη (οὐχὶ ἡ πεπερώδης, ἀλλ' ἡ ἥμερος, ἡ κηπευομένη παρ' ἡμῖν) ἐρεθίζει τὸν βλεννογόνον τῶν πεπτικῶν ὀργάνων διὰ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου εἰς περιστολὴν γενναιοτέραν, δι' ἧς ἐξωθοῦνται ἐρυγαὶ καὶ ῥῦσαι, τὰ σπασμοὺς καὶ ἄλγη καὶ

ναυτίας καὶ ἐμέτους ἐπιφέροντα, κατ' ἀνάκλασιν δὲ προξενοῦντα σπασμοὺς καὶ ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ πλάνητος· καὶ καθόλου εἰπεῖν ἔγχυμα τῆς πόας θερμὸν προάγει τὴν διαφόρησιν καὶ τὴν ἔκκρισιν τῶν ἐμμήνων, ἐνῷ πιστεύεται, ὅτι ἐλαττοῖ τὴν τοῦ γάλακτος. *Μαστῶν ἐπίτασιν* καὶ *σπάργωσιν* πραύνει, κατὰ Διοσκορίδην.

Διὰ ταῦτα ὑπαγορεύεται πρὸς σπασμώδεις γαστρωδυνίας τὰς μετὰ ἢ ἄνευ ναυτίας καὶ ἐμέτου, πρὸς τὰς ὑπερεμέσεις τάς τε ἰδιοπαθεῖς καὶ τὰς συμπαθητικάς, τὰς ἀφλεγμάντους καὶ ἀπυρέτους, καὶ δὴ καὶ τὰς χολεροειδεῖς ἢ χολερικάς, καὶ πρὸς τὰς ῥευματικὰς ἐντεραλγίας καὶ διαρροίας, τὰς ἐκ ψύξεως τῶν ποδῶν, πρὸς ἀλγεινὰς δυσμηνορροίας καὶ σπασμώδεις, τὰς μετὰ σπάνεως τῶν ἐμμήνων, πρὸς τὰς ὑστερικὰς νευραλγίας καὶ τοὺς σπασμοὺς κατὰ θώρακα, τράχηλον, κεφαλήν, πρὸς ἥλους καὶ πνῖγας ὑστερικὰς καὶ ἐμπνευματώσεις καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ καθόλου εἰπεῖν εὐστόμαχον καὶ ἀρτυματῶδες κατὰ Διοσκορίδην.

Δίδεται ἔσω εἰς ἔγχυμα ἐξ οὐγ. $^1/_2$—1 ἐν 4—5 οὐγ. ὕδατος, κρεῖσσον οἵκοι παρασκευαζόμενον ἐκ δραγμίδος πόας ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος, ἵνα ποθῇ χλιαρόν. Ἡ πόα εἰς κόνιν δίδεται σπανίως, κατὰ 20—30 σιτ. ἐν κυαθίσκῳ χλιαροῦ ὕδατος.

Ἀπόσταγμα ἡδυόσμου, Aqua M. piperitae καὶ ἀπόσταγμα ἡδυόσμου τοῦ οὐλοφύλλου, Aq. M. crispae. 1 μίνθης ἐπιχύνεται δι' ὕδατος 10, εἶτα δὲ συναποστάζονται 10· ὑποτεθολωμένον. Πίνεται κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ ἢ τῆς τραπέζης, σπανίως καθ' ἑαυτό, ὡς ἄφυσον· συχνότερον εἶναι ἐν χρήσει ὡς εἴλημα πρὸς διάλυσιν ἄλλων φαρμάκων, οἷον τῆς ἀνθρακικῆς σόδας, ἢ βάμματος μηδικοῦ σιλφίου κλ.

*Ἀπόσταγμα ἡδυόσμου οἰνοπνευματῶδες, Aqua Menthae piperitae spirituosa s. vinosa. Ἐκ μίνθης καὶ οἰνοπνεύματος ἀνὰ 1 καὶ 10 ὕδατος ἀποστάζονται 5. Τεθολωμένον, διεγερτικώτερον καὶ θερμαντικώτερον τοῦ ἄνω. Γίνεται καὶ ἐξ ὑπογυίου ἐκ 1 ἐλαίου ἡδυόσμου καὶ 4 οἰνοπνεύματος. Δίδεται κατὰ σταγόνας 10—20 ἐπὶ σακχάρου ἢ ἐν κυαθίσκῳ χλιαροῦ ὕδατος, καὶ μέχρι κοχλιαρίου τοῦ γλυκοῦ, ὡς ἄνω, εἰς πρόχειρον ἀναπλήρωσιν ἡδυόσμου ἐπὶ πλόων καὶ ὁδοιποριῶν.

Σιρόπιον ἡδυόσμου, Syr. M. 10 ἡδ. ἐπιχύνονται εἰς κατεργασίαν δι' ἡμέρας διὰ 5 οἰνοπνεύματος καὶ 50 ὕδατος. Ἀποτεθέντα ἐν ἀγγείῳ κεκλεισμένῳ ἀπηθοῦνται, τῷ δὲ ἀπηθήματι, ὄντι ὡς 40, προστίθενται 60 σαχ. ἀρίστου, ἐφ' οἷς ἀπολαμβάνεται σιρόπιον ἐκ 100, ὃ ψυχθὲν διϋλίζεται. Φαιὸν ἐν τῷ ὑποπρασίνῳ. Προστίθεται εἰς μίγματα ἀντισπασμώδη καὶ διεγερτικά, ἢ καὶ καθ' ἑαυτὸ κατὰ κοχλιάρια τῆς τραπέζης.

Πνεῦμα ἡδυόσμου, Spiritus M. piperitae anglicus. Γίνεται ἐξ 1 ἐλαίου ἡδ. καὶ 9 οἰνοπνεύματος. Διαυγές, ἄχρουν, ὄζον σφόδρα ὡς ἀπὸ μίνθης. Ε. Β. 0,836=0,840. Δίδεται ὡς ἀναληπτικὸν κατὰ 20—30 σταγόνας ἐπὶ σακχάρου, ἢ προστίθεται εἰς μίγματα ἀντισπασμώδη ὡς 1 : 40—90. Συνανα-

μιγὲν ἐξ ὑπογυίου μεθ' ὕδατος ἀπεσταγμένου ὡς 1 : 100, ποιεῖ ἀπόσταγμα ἡδυόσμου πρόχειρον.

Ἔ λ α ι ο ν ἡ δ υ ό σ μ ο υ, κατὰ σταγόν. 1—3 ἐπὶ σακχάρου ἢ εἰς ἐγχύματα ἀρωματικὰ ὡς ἀναληπτικόν, εὐκάρδιον, ἄφυσον καὶ ἀντισπασμῶδες, ἐπὶ χολέρας δὲ καὶ ὡς διεγερτικόν.

Δ ι σ κ ί α ἢ π λ ι ν θ ί α ἡ δ υ ό σ μ ο υ, Rotulae s. Tabulae M. piperitae. Γίνονται, ἂν 200 ἁπλᾶ δισκία ἐκ σακχάρου διϋγρανθῶσι δι'1 ἐλαίου καὶ 2 οἰνοπνεύματος. Ἐγχύνονται τὰ ὑγρὰ πρῶτον ἐν ἀγγείῳ, ὅπερ περιστραφὲν ὑγραίνεται τοὺς τοίχους, εἶτα δὲ ἐντίθενται τὰ δισκία καὶ ἐπιπωματισθέντος τοῦ σκεύους ἀναταράσσονται σφόδρα. Φυλασσέσθωσαν ἐν ἀγγείῳ καλῶς κεκλεισμένῳ. Λαμβάνονται πρὸς βαρυοσμίας τοῦ στόματος ἢ ἐπὶ τῇ χρήσει βαρυόσμων καὶ ἀηδῶν φαρμάκων, ἢ πρὸς ἀναγωγὴν ἐρυγῶν, κατὰ βούλησιν καὶ χρείαν.

Ε ἴ δ η ἀ ρ ω μ α τ ι κ ά, Species aromaticae. Ἡδυόσμου, ἐρπύλλου, θύμου πόας ἀνὰ 2, ἀνθῶν τιφύου 2, καρυοφύλλων καὶ μυρτιδάνου ἀνὰ 1, συμμίσγονται, κατατμηθέντα καὶ φυλάσσονται ἐν ἀγγείῳ κεκλεισμένῳ. Ἐπιτήδεια εἰς πυριάματα ξηρὰ (ἢ προδιυγρανθέντα δι' ὕδατος Κολωνίας ἢ τιφύου) πρὸς μώλωπας, καὶ οἰδήματα καὶ ῥευματαλγίας (κατὰ σιαγόνας μάλιστα).

*Ο ἶ ν ο ς ἀ ρ ω μ α τ ι κ ὸ ς, Vinum aromaticum. Εἰδῶν ἀρωματικῶν 2 ἐπιχύνονται δι' ὕδατος τραυματικοῦ οἰνοπνευματώδους 5 καὶ οἴνοτ γενναίου 16 καὶ συγκατεργάζονται ὀκταήμερον, εἶτα δὲ ἐξισοῦνται, τὸ δὲ ἀπήθημα διυλίζεται. Διαυγής, ἀπὸ φαιοῦ ἐρυθρός, ἐν χρήσει πρὸς θεραπείαν ἑλκῶν ἀφροδισίων πρωτογόνων, ἅτινα ἐπιπλύτονται δι' αὐτοῦ, μοτῷ τε ἠρέμα ἐν αὐτῷ ὑγρανθέντι καλύπτονται. Ἀγαπητὸς τοῖς περὶ τὸν Ricord, νῦν ἀεὶ ἐπὶ μᾶλλον ὀλιγωρούμενος.

Πλὴν τοῦ πεπερώδους ἡδυόσμου, ὅστις δὲν φύεται παρ' ἡμῖν αὐτόματος, ἀλλὰ κηπεύεται μόνον, χρησιμεύουσι πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ ἄλλα εἴδη μίνθης καὶ μάλιστα ἡ M. crispa, εἶτα ἡ M. acuta, M. macrophylla, M. viridis, καὶ τὰ παρ' ἡμῖν φυόμενα εἴδη, M. silvestris, M. Pulegium, M. tomentosa, M. rotundifolia, M. aquatica, ἔχουσι δὲ πάντα αἰθέριον ἔλαιον, μικρόν τι διαφέρον κατὰ τὴν ἡδύπνοιαν.

*Μελισσοφύλλου ἢ μελιφύλλου πόα.

Herba Melissæ.

Melissa officinalis L. Labiatae. Φυτὸν πολυετές, παρ' ἡμῖν αὐτοφυές, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν ὀρέων· ἐν δὲ τοῖς πεδίοις συχνὴ ἡ M. altissima Sm.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀπὸ καυλίου τετραγώνου, ἀραιῶς τριχωτοῦ, φύλλα ἀντίθετα, ὠοειδῆ, ἄμισχα, πρὸς τὴν βάσιν σχεδὸν καρδιόσχημα, τὰ κατώτερα ἀμβλέως ἐπαλξωτά, τὰ ἀνώτερα παροξυνόμενα πρὸς τὸν μίσχον, πάντα δὲ ἀμβλυκατάληκτα, ἐρρυτιδωμένα, ἐπὶ τῶν ὑπτίων βαθέως πράσινα, ἐπὶ τῶν πρανῶν φαιδρότερα μετὰ στιγμάτων ἀδενωδῶν, τριχωτὰ ἀραιῶς κατὰ τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν καὶ τὸν γύρον καὶ τὰ ἐπὶ τῶν λευκωπῶν πρανῶν ἐξέχοντα νεῦρα, ἡδύπνοα ὡς τὰ τῶν λειμωνιῶν φύλλα, (ὅθεν καὶ ἡ κοινὴ ὀνομασία λ ε ι μ ω ν ό χ ο ρ τ ο ν), τὴν γεῦσιν δὲ ἀρωματικά, ὑπόπικρα καὶ ὑποστυφίζοντα. Ἄνθη τῆς πόας μικρά, λευκά, ἑτερομερῶς ἐν ταῖς μασχάλαις τῶν φύλλων κείμενα κατὰ δεσμίδας.

Σ υ γ γ έ ε τ α ι τὸ μελισσόφυλλον μετὰ τῶν φύλλων τῆς Nepeta cataria L. varietas citriodora· ἀλλ' αὕτη ἔχει φύλλα μακρότερα, ἀδρομερέστερα, ἐπαλξωτά, ἑκατέρωθεν δὲ πυκνῶς χνοώδη.

Ἐνέχει α ἰ θ έ ρ ι ο ν ἔ λ α ι ο ν ἐν τοῖς ἀδενίσκοις τῶν πρανῶν τῶν φύλλων, ὀλιγοστὸν μὲν (ἐκ 2 στατήρων πόας ἐξάγονται μόλις δραχμαὶ 2)· ἀλλ' εὐοσμότατον καὶ παρεμφέρον πρὸς τὸ τῶν ἀνθέων τῆς λειμωνέας· πρὸς δὲ ὑπόπικρόν τινα ἐκχυλισματικὴν οὐσίαν καὶ δεψίνην.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐφ' ὑ γ ι ῶ ν κ α ὶ ἰ α μ α τ ι κ ή. Διὰ τὸ ἡδύπνοον αἰθέριον ἔλαιον διεγερτικὴ καὶ ἀναληπτική, διὰ τῆς πικρᾶς καὶ στυπτικῆς οὐσίας τονοῦσά πως καὶ στύφουσα τοὺς τόπους τῆς ἐφαρμογῆς, εἶναι ἡ πόα τοῦ μελισσοφύλλου ἐν χρήσει πολλῇ παρ' ἡμῖν ὡς ἄφυσον καὶ εὐκάρδιον καὶ ἀντισπασμῶδες πρὸς ἐμπνευματώσεις καὶ ναυτίας καὶ κωλικοὺς πόνους τὰ παρ' ὑστερικαῖς γυναιξὶν ἐπὶ τῶν ἐμμήνων μάλιστα, ἢ μετὰ ψύξιν τῶν ποδῶν, καὶ τὰ παρ' ὑποχονδρικοῖς ἀνδράσι, μετὰ ἢ ἄνευ διαρροίας, καὶ δ ί δ ε τ α ι εἰς ἔγχυμα θερμόν, κατ' οἶκον παρασκευαζόμενον κάλλιον, ἐκ δραγμίδος πόας ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος, εὐληπτότερον τοῦ ἡδυόσμου καὶ ἀγαπητότερον τῷ λαῷ.

Ἀ π ό σ τ α γ μ α μ ε λ ι σ σ ο φ ύ λ λ ο υ, Aqua melissae· ἁπλοῦν ἢ διττόστακτον, Aq. melissae simplex et concentrata s. cohobata. Γίνεται ἐκ τῶν φύλλων τοῦ μελισσοφύλλου, ἀποσταζομένων ὡς τὰ ἄνθη τῶν χαμαιμήλων. Δίδεται εἴτε μόνον, εἴτε μετ' ἄλλων ὁμοιοδυνάμων κατ' οὐγ. $^1/_2$—1 τὴν ὥραν ὡς εὐκάρδιον καὶ ἀναληπτικόν· ἐν χρήσει καὶ ὡς διαλυτήριον κακόσμων φαρμάκων ἀντινευρικῶν, οἷον σιλφίου κλ.

Π ν ε ῦ μ α μ ε λ ι σ σ ο φ ύ λ λ ο υ, Spiritus melissæ. Ἀποστάζεται ἐκ 4 οἰνοπνεύματος καὶ 1 μελισσοφύλλου. Διαυγές. Κατὰ σταγόνας 5—10—20 ἐπὶ σακχάρου ὡς εὐκάρδιον καὶ ἀναληπτικόν· καὶ ὡς ὀσφράδιον δέ.

Π ν ε ῦ μ α μ ε λ ι σ σ ο φ ύ λ λ ο υ σ ύ ν θ ε τ ο ν, Spiritus melissæ compositus. Γίνεται ἐκ φύλλων μελισσοφύλλου μ. 14, φλοιοῦ χρυσομήλων 12, μοσχοκαρύων 6, φλοιοῦ κινναμώμου 3, καρυοφύλλων 3, ἄπινα κατακοπέντα ἐπιχύνονται δι' οἰνοπνεύματος μ. 150 καὶ ὕδατος πηγαίου 250 εἰς ἀπολαβήν

200 μ. ἀποστάγματος. Διαυγές, ἄχρουν, ἀρωματικὸν ὀσμήν τε καὶ γεῦσιν, Ε. Β. 0,900—0,910. Ἐν χρήσει ὡς ὀσφράδιον ἀντισπασμῶδες καὶ ἀναληπτικόν, ἔσω δὲ ὡς ἄφυσον καὶ εὐκάρδιον πρὸς κωλικοὺς πόνους καὶ ἐμπνευματώσεις κατὰ 20—40 σταγ. ἐν κυαθίσκῳ ἐγχύματος ἀρωματικοῦ. Ἐξωτερικῶς δὲ ἐπιτρίβεται ἐπὶ τοῦ δέρματος τοῦ εἰς σφάκελλον ἐπιρρεποῦς εἰς ζωογόνησιν, ἢ περὶ τὸ μέτωπον καὶ τοὺς κροτάφους κατὰ λειποθυμιῶν κλ.

Λιβανωτίδος φύλλα καὶ ἀνθοῦσαι κορυφαί.

Folia et Summitates florescentes Roris marini.

Rosmarinus officinalis L. Labiatæ.

Θαμνίον τῶν μεσημβρινῶν τῆς Εὐρώπης χωρῶν, παρ' ἡμῖν σπανίως αὐτοφυές, συνηθέστατα κηπευόμενον.

Φύλλα ἐπιμήκη, γραμμοειδῆ, πυκνὰ ἐν τοῖς κλωναρίοις, δερματώδη, ἐρρυτιδωμένα, ἄμισχα, προσφυῆ, πρὸς τὴν περιφέρειαν ἀνεστραμμένα, ἄνωθεν πράσινα, ἐπὶ τῶν πρανῶν λευκωπά, χνοώδη. Ἄνθη κυανόλευκα, κάλυξ δίχειλος, οὗ τὸ ἄνω χεῖλος ἀκέραιον, τὸ κάτω δισχιδές. Στεφάνη ἀκανόνιστος, δίχειλος, ἧς ὁ σωλὴν προεξέχει τοῦ κάλυκος, ἄνω χεῖλος δισχιδές, κάτω τρίλοβον, μέσος λοβὸς κοῖλος καὶ μείζων. Ὀσμὴ βαρεῖα, καὶ καφουρώδης. Γεῦσις δριμεῖα καὶ ἀρωματικὴ καὶ ὑποστυφίζουσα.

Ἐνέχουσιν αἰθέριον ἔλαιον ἀποσταζόμενον ἐκ τῶν χλωρῶν καὶ ἀνθουσῶν κορυφῶν τοῦ φυτοῦ, λεπτόρρευστον, ἄχρουν ἢ ὑπόχρως πρασινίζον, καφουρώδες τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν γεῦσιν, 0,86 Ε. Β., μετὰ τοῦ ἰωδίου μὴ ἐκπυροκροτοῦν μέν, ἀλλ' ἀναπτύσσον κιτρινερύθρους ἀτμούς, πολὺ διαχεομένους εἰς τὰ πέριξ. Ἐξατμισθὲν καταλείπει στεατοπτήνην πάντη ὁμοίαν τῇ καφουρᾷ.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἐλαίου καὶ ἐκ τοῦ δεψικοῦ ὀξέος. Εἶναι διεγερτικὰ τῆς κυκλοφορίας, τονωτικὰ τοῦ στομάχου, ἐπισχετικὰ δὲ τῶν διακρίσεων τῶν ἐντέρων. Διὸ καὶ ἐπιτήδειον τὸ φάρμακον πρὸς ἐμπνευματώσεις, καρδιαλγίας καὶ κωλικοὺς πόνους γυναικῶν ὑστερικῶν, ὅπου καὶ ὅπως καὶ τὰ χαμαίμηλα, διδόμενον ἔσω εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2 ἐν οὐγ. 6· ἀλλ' ἡ χρῆσις ἀπηρχαιωμένη, εἰ καὶ τὸ φάρμακον ἐκ τῶν δραστικωτάτων διὰ τὴν περίσσειαν τοῦ καφουρώδους στοιχείου. Ἐξωτερικῶς δὲ ἁρμόδιον εἰς ἀρωματικὰ λουτρά, ἅτε προχειρότατον παρ' ἡμῖν, μετὰ χαμαιμήλων.

Ἔλαιον αἰθέριον, Oleum Rorismarini aethereum. Δίδεται κατὰ σταγόνας 1—3 ἐπὶ σακχάρου ἢ ἐν οἰνοπνεύματι διαλελυμένον ὡς ἄφυσον. Ἐξωτερικῶς δὲ χρίεται ὡς ἀντιψωρικὸν καὶ ἀντιφθειρῶδες (πρὸς τὰ αἰδοῖα μάλιστα), καὶ ἐπιτρίβεται εἰλικρινές, ἢ μετὰ λιπῶν ἐπὶ τῶν τόπων, ἔνθα παρασιτεῖ ὁ φθείρ, καὶ ἀποκτείνει τοῦτον.

Πνεῦμα λιβανωτίδος, Spiritus Rorismarini. 1 μ. λιβανωτίδος συναποστάζεται μετ' οἰνοπνεύματος καὶ ὕδατος, ἑκάστου ἀνὰ 2. Ἐν χρήσει ἐξωτερικῇ εἰς ἐπιτριβὰς πρὸς νευραλγίας καὶ παραλύσεις ἢ ὡς προσθήκη εἰς ἀρωματικὰ λουτρά. Ἀναμιγὲν μεθ' ὕδατος ὡς 1:4 ἀποτελεῖ τὸ ὕδωρ τῆς λιβανωτίδος, Aqua Rorismarini, τὸ ἐξωτερικῶς ἐν χρήσει ὡς τὸ πνεῦμα αὐτῆς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλοιφὴ σύνθετος λιβανωτίδος ἢ ἀλοιφὴ νευρική. Unguentum Rosmarini compositum s. Ung. nervinum. Γίνεται ἐκ 16 μ. λίπους χοιρείου, 8 μ. στέατος ὄϊου, κιτρίνου κηροῦ καὶ ἐλαίου μοσχοκαρύων (Olei Nucistae) ἀνὰ 2 μ., οἱστισι συντακεῖσιν ἐν ἀτμολούτρῳ καὶ ὑπυψυχθεῖσι προστίθεται ἐλαίου λιβανωτίδος καὶ ἀρκευθίδων ἢ δαφνελαίου ἀνὰ 1 μ. Κιτρινωπή, ὑπόσκληρος, ἀρωματικὴ λίαν, ἐπιτριβομένη συχνάκις ἐπὶ τῆς γαστρὸς πρὸς κωλικοὺς πόνους, περὶ τὰ ἄρθρα πρὸς νευραλγίας, πρὸς παρέσεις καὶ ἕλκη ἄτονα καὶ χαλαρά, εἰς διέγερσιν περιφερικῶν ἐρεθισμῶν ἡπίων.

Συγγενὴς τῆς λιβανωτίδος εἶναι ἡ Herba Patchouly ἐκ τοῦ Plectanthus graveolens ἢ Podostemon Patchouly ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, περιέχουσα ἐμμονώτατον ἄρωμα, ἀφ' ἧς, ξηρᾶς οὔσης, διὰ κατεργασίας ἐν οἰνοπνεύματι σκευάζεται βάμμα χρήσιμον εἰς ἀρωματίσεις κομμωτικῶν ἐλαίων κτλ.

Ἀναλόγως ἐνεργοῦσι καὶ εἰς σύνθεσιν ὁμολόγων σκευασιῶν χρησιμεύουσι καὶ ἡ ἀνθοῦσα πόα τοῦ ἕρπύλλου, Herba Serpylli, ἐκ τοῦ Thym. serpyllus καὶ ἡ τοῦ θύμου, Herba Thymi, ἐκ τοῦ Thymus vulgaris L., ἀνθ' ὧν παρ' ἡμῖν ἡ τῆς θύμβρας, Satureja Thymbra L. καὶ ἡ τοῦ θύμου τοῦ ἡμεδαποῦ, Thymbra capitata Griseb. (Thymus capitatus Link)· καὶ ἡ τοῦ ἀμαράκου ἢ σαμψύχου, Herba Majoranae ἐκ τοῦ Origanum Majoranae L. Labiatae, αἱ ἐνέχουσαι πολὺ καὶ δριμὺ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἡδύοσμον αἰθέριον ἔλαιον, καὶ ἐπιτήδειοι εἰς ποίησιν λουτρῶν ἀρωματικῶν καὶ πυριαμάτων, καὶ εἰς ἐξαγωγὴν ἀποσταγμάτων ἐρεθιστικῶν, εὐκαρδίων καὶ ἀναληπτικῶν. Ἡ κόνις τῆς πόας τοῦ ὀριγάνου συνεμβάλλεται καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν ἐρρίνων, Pulvis sternutatorius (ὅρα ἴριδα τὴν φλωρεντίνην). Παρ' ἡμῖν δὲ ἐξάγεται αἰθέριον ἔλαιον ἐκ τῆς ἀνθούσης πόας ὀριγάνου τοῦ κρητικοῦ, Origanum creticum L. ἐν χρήσει δημώδει πρὸς ὀδονταλγίας, δυνάμενον ἐφ' ἱκανὸν νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ ἔλαιον τοῦ λευκοδένδρου. Βάμβαξ ἐμβραχεὶς ἐντίθεται εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ ὀδόντος.

Ἐπ' ἐσχάτων προὐτάθη καὶ τὸ θυμέλαιον, Oleum Thymi, ἀποσταζόμενον ἐκ τῆς ἀνθούσης πόας τοῦ κοινοῦ θύμου, τὸ ἄχρουν ἢ ὑποροδίζον, τὸ ἀρωματικώτατον, ὀσμήν τε καὶ γεῦσιν, τὸ ἐν ἡμιολίῳ οἰνοπνεύματος διαλυτόν, (ἡ διάλυσις αὕτη, προστεθείσης σταγόνος μιᾶς ὑπερχλωριούχου σιδήρου, μὴ λαμβανέτω χροιὰν ῥυπαρῶς κιτρίνην) —προὐτάθη, λέγομεν, ὡς τὸ φαινέλαιον, ᾧ καὶ τὴν σύνθεσιν παρεμφέρει, ὡς ἀντισηπτινὸν καὶ ἀντιζυμωτικόν. Κεκραμένον ὕδατι πολλῷ 1:1000, εὑρέθη ἐπιτηδειότατον καθ' ἑλκῶν σηπτικῶν ἢ καὶ εἰς διακλύσεις στόματος πρὸς φαρυγγίτιδας σηπεδονώδεις καὶ αὐτὴν τὴν διφθερίτιδα. Πειρατέον. Ἡ Γ. Φ. ἀπεδέχθη τὸ νέηλυ φάρμακον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τιφύου ἢ Ἰφύου ἄνθη ἢ στάχυες.

Lavandula Spica L, Lav. vera DC. ἢ L. angustifolia Ehrb. Θαμνίον ἰθαγενὲς τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης, συχνὸν παρ'ἡμῖν ἐν τοῖς κήποις.

Ἄνθη καὶ στάχυς κυανᾶ, κάλυξ κυλινδρικός, σωληνώδης, χνοώδης, πέντε ὀδόντας φέρων, οὗ ὁ ἄνω ὀδοὺς πολὺ μείζων τῶν ἄλλων καὶ ὠοειδής. Στεφάνη δίχειλος, μικρά, κυανῆ, χνοώδης· ἄνω χεῖλος ἀντικαρδιόσχημον καὶ ὄρθιον, μεῖζον τοῦ κάτω· στήμονες διδύναμοι, φέροντες ἀνθήρας μονοχώρους· στύλος εἷς· στίγμα πεπλατυσμένον τοὺς λοβούς. Ὀσμὴ ἀρωματική, ἡδεῖα καὶ καφουρώδης· γεῦσις πικρῶς ἀρωματικὴ καὶ ὑποδριμεῖα. Συλλέγονται τὰ ἄνθη πρὸ τῆς τελείας ἐξανθήσεως, καὶ ἀνανεοῦνται κατ' ἔτος.

Τὸ τίφυον ἐν χρήσει ὂν παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὡς ἄρωμα λουτρῶν (=Lavandula), ἐνέχει αἰθέριον ἔλαιον πολὺ ἐν τοῖς τοῦ κάλυκος ἀδέσιν, ἀποσταζόμενον ἐξ αὐτῶν, λεπτόρρευστον, 0,95 E. B., ὑποκίτρινον ἢ ὑποπρασινίζον, διὰ χρόνου μελανίζον, μετ' ἰωδίου ἐκπυρσοκροτοῦν, καὶ ἐν ταπεινῇ θερμοκρασίᾳ ἀποχωρίζον στεατοπτήνην καφουρώδη. (Τὸ ἐκ τῆς Lavandula latifolia Ehrb. (L Spica DC) ἀποσταζόμενον ἔλαιον=Oleum Spicae, εἶναι βαρυοσμότερον καὶ σκοτεινότερον τὴν χροιάν).

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματικὴ ἡ τῶν ἄνω. Ἔσω ὂν ἄηθες τὸ τίφυον, χρησιμεύει εἰς λουτρὰ ἀρωματικά.

Ἔλαιον τιφύου, Oleum Lavandulae. Ἀποστάζεται ἐκ τῶν ἀνθέων τῆς Lavandula vera DC., λεπτόρρευστον, ἄχρουν ἢ ὑποκίτρινον, ἐνίσομερεῖ οἰνοπνεύματι διαλυτὸν διαυγῶς, ὡς καὶ ἐν ὑγρῷ, ἐνέχοντι 90 % ὀξέος ὀξικοῦ. Ἀποσταζόμενον, μὴ ἀπολυέτω οἰνόπνευμα. E. B, 0,885—0,895. Ἐν χρήσει ὡς βελτιωτικὸν τῆς ὀσμῆς κομμωτικῶν ὑδάτων, καὶ δὴ καὶ ἀλοιφῶν καὶ χρισμάτων διεγερτικῶν. Ἐνεργεῖ δὲ καὶ ὡς ἀντιψωρικὸν καὶ ἀντιφθειρῶδες, ὡς τἄνω.

Πνεῦμα τιφύου, Spiritus Lavandulae. Γίνεται διὰ συναποστάξεως 5 ἀνθέων τιφύου μετὰ 15 οἰνοπνεύματος καὶ 15 ὕδατος εἰς 20 μ. Διαυγές, ἄχρουν, ἐπιτήδειον εἰς ἐπιτριβὰς τοῦ σώματος διεγερτικὰς καὶ ἐρεθιστικάς.

*Πνεῦμα τιφύου σύνθετον, Spiritus Lavandulae compositus. Εἶναι πνεῦμα τιφύου σὺν πνεύματι λιβανωτίδος, ἐν ᾧ συγκατεργάζονται φλοιὸς κινναμώμου καὶ μοσχοκάρυα, εἰς ὡραιοτέραν δὲ χρῶσιν καὶ ξύλον σανταλινόν. Ἐν χρήσει ὡς ὀσφράδιον καὶ εἰς ἐπιτριβὰς ἀρωματικὰς πρὸς λειποθυμίας καὶ σπασμοὺς καὶ νευρικὰς ἀποπληξίας.

Χαμαιμήλου ἄνθη.

Flores Chamomillae.

Δύο εἴδη ἀνθῶν χαμαιμήλου φέρονται ἐν τῇ ἰατρικῇ ὕλῃ, τὰ κοινὰ καὶ παρ'ἡμῖν, Flores Chamomillae vulgaris, τὰ ἐκ τῆς Matricaria Chamomilla L., παγκοίνου ἐπὶ τόπων ἀκαλλιεργήτων καὶ ξηρῶν καὶ προσηλίων, καὶ τὰ ῥωμαϊκά, τὰ ἐκ τῆς Anthemis nobilis L.,

φυτοῦ κατὰ τὴν Ἰταλίαν, Ἱσπανίαν καὶ τὰ μεσημβρινὰ τῆς Γαλλίας αὐτοφυοῦς, ἀμφοῖν δὲ ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Synantherеæ t. Corymbiferæ.(*)

Τὰ ἄνθη τοῦ κοινοῦ χαμαιμήλου, τὰ γνώριμα, εἶναι κεφάλια, φερόμενα ὑπ' ἀνθοδόκης κοίλης, κωνοειδοῦς, γυμνῆς καὶ βοθριοφόρου. Ἀνθυλλίων τὰ μὲν πρὸς τὴν περιφέρειαν λευκά, πρὸς τὰ κάτω σωληνοειδῆ, πρὸς τὰ ἄνω γλωσσοειδῆ, τριάδοντα, θήλεα, πρὸς τὰ ὄπισθεν ἀνεστραμμένα, 18—12, ἄνευ πάππου καὶ μετὰ δισκελοῦς στύλου· τὰ δὲ τοῦ δίσκου κίτρινα καὶ μικρά, σωληνοειδῆ, ἑρμαφρόδιτα καὶ πενταλοβα, ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας φέροντα ἐμμίσχους ἐλαιοφόρους ἀδένας, ἄνευ πάππου. Κάλυξ φολιδωτὸς ἐξ ἀχυρίδων ὑπομήκεων, στιλπνῶν, πρασίνων, κατὰ τὸν γύρον λευκωπῶν, ἡμιδιαφανῶν καὶ ὑμενωδῶν. Ὀσμὴ ἀρωματικωτάτη, γεῦσις ὁμοίως ἀρωματικὴ καὶ πικρά.

Τὰ δὲ ῥωμαϊκά, τὰ κατὰ Ἰούνιον μέχρι Σεπτεμβρίου μονήρη φερόμενα ἐπὶ ποδίσκου 2—3″ μακροῦ, εἶναι κεφάλια πολυανθῆ, διπλασίως μείζονα τῶν κοινῶν, λευκωπὰ ἐν τῷ κιτρίνῳ ἢ ὑπερύθρῳ. Τὰ μὲν πρὸς τὴν περιφέρειαν 12—18 ἀνθύλλια εἶναι γραμμοειδῆ, γλωσσοειδῆ, τριόδοντα καὶ θήλεα, τὰ δὲ ἐν τῷ δίσκῳ εἶναι ὀλίγα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐλλείπουσι παντελῶς, ἐπὶ δὲ πληθόντων ἀνθῶν λευκά. Ἀνθοδόκη σαρκώδης, ὑπομήκως κωνοειδής, κεκαλυμμένη ὑπὸ πυκνῶν, σκαφοειδῶν, δὶς ὀδοντωτῶν καὶ ἀμβλειῶν ἀχυρίδων. Κάλυξ φολιδωτός· φολίδες περιφερικαὶ ξηραὶ καὶ ὑμενώδεις. Ὀσμὴ ἀρωματική, εὐάρεστος, γεῦσις ὁμοία καὶ πικρά.

Συναναμιγνύονται ἐνίοτε τὰ ἄνθη τῆς Matricaria parthenoïdes Desf. καὶ τοῦ Pyrethrum Parthenium Sm., εὐδιάκριτα ἐκ τῆς ναυτιώδους καὶ βαρείας ὀσμῆς, ἐκ τῶν μικροτέρων κεφαλίων καὶ τῆς γυμνῆς βάσεως. Τὰ ἄνθη τῆς Achillea ptarmica L. εἶναι ἄνοσμα καὶ ἔχουσι τὰ γλωσσοειδῆ ἀνθύλλια σχεδὸν στρογγύλα.

Ἡ Maruta foetida Kars. διακρίνεται ἐκ τῆς δυσοσμίας καὶ τῶν στενῶν καὶ ὀξυκαταλήκτων ἀχυρίδων.

Συλλεγέσθωσαν ἐν ἡμέραις θερμαῖς καὶ λαμπραῖς, καὶ ἀποξηραινέσθωσαν ἐν τόπῳ σκιερῷ κατὰ λεπτὴν στιβάδα ἁπλωμένα, ἵνα μὴ γένωνται δύσχροα. Διατηρείσθωσαν δὲ ἐν τόπῳ ξηρῷ καὶ ἐν ἀγγείοις καλῶς κεκλεισμένοις, ἅτε ὑγροσκοπικά.

Στοιχεῖα ἐν ἀμφοῖν τοῖς εἴδεσι εἶναι τὰ αὐτὰ περίπου, ὧν πρωτεύει τὸ αἰθέριον ἔλαιον καὶ ἡ πικρὰ ἐκχυλισματικὴ οὐσία· δεύτερα ῥητίνη, δεψικὴ οὐσία, κηρός, λίπος, σάκχαρον, λεύκωμα καὶ ἅλατα ἐκ μηλικοῦ καὶ φωσφορικοῦ ἀσβεστίου καὶ διττανθρακικοῦ νατρίου.

(*) Ἀνθεμίς, οἱ δὲ λευκάνθεμον, οἱ δὲ ἠράνθεμον, οἱ δὲ χαμαίμηλον. Διοσκ.

Τὸ αἰθέριον ἔλαιον, ὑποκύανον, πρασινίζον ἐν τοῖς ῥωμαϊκοῖς, ὡς 1,1—3 %, ὡραίως δὲ κυανοῦν ἐν τοῖς ἡμεδαποῖς (9,36 %) παχύρρευστον, ἀρωματικώτατον, ἂν ἐκτεθῇ διὰ μακροῦ εἰς τὸ φῶς καὶ παλαιωθῇ, μελανίζον, καὶ τότε ἐξ οὐδετέρου ὀξυνίζον τὴν δρᾶσιν, ἀναπτυσσομένου ἀγγελικοῦ ὀξέος, ἀνακτώμενον δὲ τὸ κυανοῦν χρῶμα, ἂν ἀναμιγὲν ὕδατι καὶ ἄνθεσιν χαμαιμήλων ὑποβληθῇ εἰς νέαν ἀπόσταξιν. Εἶναι δὲ μίγμα αἰθερίου ἐλαίου ὀξυγονούχου, στεατοπτήνης καφουροειδοῦς καὶ τῆς κυανίνης, οὐσίας χρωστικῆς.

Ἡ ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματικὴ ἐνέργεια τοῦ πολυχρήστου φαρμάκου ἐκπηγάζει ἐκ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου καὶ ἐκ τῆς πικρᾶς οὐσίας, κατ' ἐλάχιστον ἐκ τοῦ δεψικοῦ ὀξέος. Εἰς ἔγχυμα θερμὸν τὰ τοῦ χαμαιμήλου ἄνθη παρακινοῦσι τὴν περιστολὴν τῶν ἐντέρων, ἐρεθίζουσι τὴν κυκλοφορίαν καὶ θερμαίνουσι τὸ σῶμα, προκαλοῦντα διαφόρησιν (ἐν μέρει διότι λαμβάνονται εἰς ἔγχυμα θερμόν)· ἐρεθίζουσι δὲ καὶ τὸν ἐγκέφαλον καὶ φέρουσι τὸ αἷμα ἐπ' αὐτόν. Τὸ ἐκχύλισμα ὑπὸ τοῦ Schneller ληφθὲν διὰ 12 ἡμερῶν κατὰ σιτ. 156, παρήγαγε βαθμηδὸν βάρος προκάρδιον καὶ ναυτίαν, καρδιόκτυπον, ζάλην, κεφαλαλγίαν καὶ δυσθυμίαν, καὶ στύψιν τῆς γαστρός.

Διὰ ταῦτα παραγγέλλονται τὰ ἄνθη τῶν χαμαιμήλων ὡς ἀγαπητότατον φάρμακόν τε καὶ διαιτητικὸν ἄφυσον καὶ εὐκάρδιον πρὸς καρδιαλγίας καὶ πόνους κωλικοὺς τούς τ' ἐξ ὑπεραισθησίας τῶν νεύρων ἁπλῆς καὶ τοὺς ἐκ καταρροῦ τῶν ἐντέρων μετὰ ψύξιν, καὶ τοὺς ἐξ ἐμπνευματώσεων καὶ δυσμηνορροιῶν. Εἶναι δ' ἀσπάσια καὶ πρὸς δυσπεψίας καὶ κωλικοὺς πόνους καὶ καταρροὺς ἐντερικοὺς τῶν παιδίων· πλὴν ὅτι ἡ κατάχρησις διὰ τὸν ἄγαν ἐρεθισμὸν βλάπτει τὰ πεπτικὰ ὄργανα καὶ προδιατίθησι τοὺς μὲν ἐνήλικας εἰς ῥευματαλγίας, τὰ δὲ βρέφη εἰς ἐγκεφαλικὰς ὑπεραιμίας κατὰ Schoenlein. Ἀλλὰ καὶ παρὰ γυναιξὶν εὐαισθήτοις γεννᾷ ἡ κατάχρησις ἐπιμόνους κεφαλαλγίας καὶ τρόμον τῶν χειρῶν καὶ ἀϋπνίας· βλάπτει δὲ καὶ τοὺς πληθωρικούς. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν τὸ φάρμακον καταπαύει ἡμικρανίας καὶ νευραλγίας λειφαίμων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, διότι δηλαδὴ ἄγει τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν κεφαλήν. Εἶναι δ' ἐν χρήσει πολλῇ καὶ πρὸς δυστοκίας ἐξ ἀνωμάλων καὶ σπασμωδικῶν ὠδίνων καὶ πρὸς ἀσθματικοὺς παροξυσμούς, τοὺς καθαρῶς νευρικούς. Παραγγέλλονται καὶ ὡς συμβοηθητικὰ εἰς ἔμετον μετὰ τὴν χρῆσιν ἐμετικῶν, ὅπου ἐνεργοῦσι μηχανικῶς διὰ τῆς ὑπερπληρώσεως τοῦ στομάχου ἢ ὡς ὕδωρ θερμόν, πολλάκις δὲ καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι παραγγελλόμενα. Κατὰ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν εἰς κόνιν ληφθέντα κατ' οὐγγίαν ἐν τῇ ἀπυρεξίᾳ ὠφελοῦσι, καθ' ἃ ἐπειράθημεν καὶ ἡμεῖς, πάντως ὅμως ὀλίγον· δυσκατάποτα διὰ τὸ ἐλαφρὸν τῆς κόνεως.

Ἐξωτερικῶς ἐπιπάσσονται εἰς κόνιν, ἢ διὰ σακκίων μετ' ἄλ-

λων ἀρωματικῶν ἀνθέων (ἀκτῆς π. χ.) ἀκέραια περιτίθενται ὡς πυριάματα ἀρωματικὰ πρὸς οἰδήματα καὶ θλάσματα καὶ ἀτονίας καὶ κωλικοὺς πόνους καὶ ἐρυσιπέλατα καὶ νευραλγίας, ἢ συνεμβάλλονται εἰς καταπλάσματα μετὰ λινοσπόρου, ἢ εἰς ἔγχυμα, ἐν ᾧ ἐμβρέχονται σπληνία καὶ ἐπιτίθενται ἐπ' ἀτόνων ἢ ἀποσφακελιζομένων μορίων, ἢ δι' οὗ πλύνονται ἕλκη ἐπιρρεπῆ εἰς σῆψιν, ἢ πρὸς μετρίασιν τῆς ἐμπυήσεως καὶ βελτίωσιν αὐτῆς. Γίνονται καὶ κλύσματα ἀρωματικὰ ἐπὶ τυμπανίτιδος καὶ ἀτονίας τῶν ἐντέρων ὡς καὶ λουτρὰ ἀρωματικὰ τοπικὰ ἢ καθολικά· ὅλως δ'εἰπεῖν εἶναι τὸ χαμαίμηλον παρ' ἡμῖν τε καὶ ἀλλαχοῦ τὸ εὐχρηστότατον τῶν ἀρωματικῶν.

Δίδονται ἔ σ ω εἰς κόνιν σπανίως, διότι ἐλαφρὰ καὶ δυσκατάποτος· συνήθως εἰς ἔ γ χ υ μ α ἐκ δρ. 2—4 εἰς οὐγ. 6, κάλλιον κατ' οἶκον σκευαζόμενον ἐκ δραγμίδος ἀνθῶν ἐπὶ κυαθίσκου ὕδατος, πιεῖν χλιαρὸν ἢ θερμόν.

*"Ε λ α ι ο ν χ α μ α ι μ ή λ ω ν α ἰ θ έ ρ ι ο ν, Oleum Ch. aethereum. Βαθέως κυανοῦν, παχύρρευστον, ἐν ταπεινῇ θερμοκρασίᾳ σχεδὸν βουτυρῶδες, διαλυτὸν ἐν 8—10 μ. οἰνοπνεύματος. Δίδεται ὡς ἀντισπασμῶδες ἢ ἀντινευραλγικὸν κατὰ 1—3 σταγόνας ἐπὶ σακχάρου ἢ ἐν κυαθίσκῳ ἐγχύματος· καὶ πρὸς ἀφλεγμάντους ὀδονταλγίας ἐν πολλῇ χρήσει.

*"Ε λ α ι ο ν χ α μ α ι μ ή λ ω ν κ ι τ ρ ῶ δ ε ς, Oleum Chamomillae citratum. Διὰ τὸ βαρύτιμον τοῦ ἄνω, τοῦ γνησίου, ἐπιχύνεται ἐπὶ 480 μ. ἀνθέων χαμαιμήλων 1 μ. κιτρελαίου, καὶ εἶτα συναποστάζονται τὰ ἔλαια ἄμφω. Εἶναι καὶ τοῦτο κυανοῦν τὸ χρῶμα καὶ ὄζει ὡς τὸ ἄνω, διὰ δὲ τὸ εὐωνότερον χρῶνται τούτῳ συνήθως, κατὰ τὸν ἄνω τρόπον.

*"Ε λ α ι ο ν χ α μ α ι μ ή λ ω ν ἑ φ θ ό ν, Oleum Chamomillae coctum s. Oleum Cham. infusum. 2 μ. χαμαιμήλων κοινῶν καὶ 1 οἰνοπνεύματος συναναμιγένα καλῶς ἀποτίθενται ἐν ἀγγείῳ κεκλεισμένῳ ὥρας τινάς, καὶ εἶτα ἀναμιγέντα μετ' 20 ἐλαίου κοινοῦ συγκατεργάζονται ἐν ἀτμολούτρῳ, ἀνακινούμενα κατὰ καιρόν, ἕως οὗ διεκφύγῃ ὅλον τὸ οἰνόπνευμα· τότε δὲ τὸ ἔλαιον ἐξιποῦται, καὶ ἀποτεθὲν ἡμέρας τινὰς διυλίζεται. Πράσινον ἐν τῷ κιτρίνῳ, διαυγές, ὄζον ἀσθενῶς ἀπὸ χαμαιμήλων. Ἐν χρήσει εἰς πυριάμματα καὶ ἐπιτριβάς. Ὁ κοινὸς λαὸς παρ' ἡμῖν σκευάζει αὐτὸ ἐκ τοῦ προχείρου ἐμβράζων ἐν κοινῷ ἐλαίῳ κόνιν χαμαιμήλων καὶ ἐξιπῶν.

*"Α π ό σ τ α γ μ α χ α μ α ι μ ή λ ω ν, Aqua Chamomillae. 1 χαμαιμήλων καὶ ὕδατος πηγαίου ὅσον ἀρκεῖ εἰς ἀπόσταξιν 10. Ἐν χρήσει ὡς εἴλημα φαρμάκων ἄλλων, ἔσω τε καὶ εἰς κλύσμα προσφερομένων.

*"Α π ό σ τ α γ μ α χ α μ α ι μ ή λ ω ν π υ κ ν ό ν, Aqua Cham. concentrata. 10 χαμαιμήλων ἀποστάζονται δι' ὑδρατμῶν εἰς 100, οἷς προστίθενται 2 οἰνοπνεύματος, καὶ ἀποστάζονται 10. Φυλασσέσθω ἐν ἀγγείοις ὑελίνοις κεκλεισμένοις καλῶς. Ἐν χρήσει ὡς τἄνω, ἀλλ' ἐκτενεστέρᾳ.

*"Ε κ χ ύ λ ι σ μ α χ α μ α ι μ ή λ ω ν, Extractum Chamomillae. 2 χαμαιμήλων ἐπιχύνονται δι' οἰνοπνεύματος καὶ ὕδατος ἀνὰ 8 καὶ μετὰ κατεργασίαν 24 ὡρ. ἐκθλίβονται. Τὸ ὑπόλοιπον ἐγχύνεται ἐν οἰνοπνεύματος καὶ ὕδα-

τος πηγαίου ἀνὰ 4, καὶ μετὰ ἰσόχρονον κατεργασίαν ἐκθλίβεται. Συμμιγέντα δὲ νῦν τὰ ὑγρὰ ἐξατμίζονται εἰς σύστασιν πυκνοτέρου ἐκχυλίσματος. Ἀμαυρῶς ὑποπράσινον. Ἐνέχει μόνας σχεδὸν τὰς ἐκχυλισματικὰς οὐσίας. Ἐν χρήσει νῦν ὡς συγκατασκευαστήριον καταποτίων.

*Σιρόπιον χαμαιμήλων, Syrup. Chamomillae. Γίνεται ὡς τὸ τοῦ ἡδυόσμου. Ἀμαυρῶς κίτρινον. Ἐν χρήσει ὡς βελτιωτικὸν τῆς γεύσεως δυσόσμων καὶ πικρῶν καὶ ἀντισπασμωδικῶν φαρμάκων κατ' οὐγ. 1—2.

*Πηγάνου πόα.

Herba Rutae.

Ruta graveotens L. Rutaceae.

Θαμνίον σχεδὸν ἢ φυτὸν θαμνῶδες καὶ πολυετὲς τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης, ἐν κήποις δὲ συχνὸν παρ' ἡμῖν, γνωστὸν δὲ τοῖς Ἕλλησιν ἰατροῖς ἀπὸ χρόνων ἀρχαιοτάτων καὶ τίμιον παρ' αὐτοῖς.

Φύλλα μακρόμισχα, τὰ κατώτερα μάλιστα ὑποσαρκώδη, δὶς ἢ τρὶς πτεροσχιδῆ, τὰ νεώτερα καὶ προσκόρυφα ἁπλῶς πτεροσχιδῆ, γλαυκά, τὰ ξηρὰ ἀμαυρῶς φαιοπράσινα, κατάστικτα ὑπ' ἀδένων. Λοβία τῶν φύλλων ἀντωοειδῆ ἢ ὑπομήκη καὶ σπαθοειδῆ, πρόσθεν ἀμυδρῶς ἐπαλξωτά, 3—5''' τὸ μῆκος, ἀμβλυκατάληκτα, ἢ μικρὸν ἀποτετμημένα τὴν κορυφήν. Τὸ κατακόρυφον τῶν λοβίων μεῖζον τῶν λοιπῶν καὶ πλατύτερον διὰ συρροὴν ἢ σύμφυσιν δύο ἢ τριῶν λοβίων. Ὀσμὴ τῶν χλωρῶν μὲν φύλλων ἀηδής, ὑποβαλσαμώδης καὶ σχεδὸν ναρκωτική, τῶν δὲ ξηρῶν πολὺ ἀσθενεστέρα· γεῦσις πικρά, δάκνουσα, καφουρώδης.

Ὁμοιοδύναμα εἶναι τὰ παρ' ἡμῖν αὐτομάτως φυόμενα εἴδη Ruta divaricata Ten. καὶ R. halepensis L.

Στοιχεῖα ἐπικρατοῦντα εἶναι αἰθέριον ἔλαιον (0,6—1 %) ἐν τοῖς ἀδέσι τῶν φύλλων περιεχόμενον καὶ δι' ἀποστάξεως τῆς ἀνθούσης πόας μεθ' ὕδατος ἀπολαμβανόμενον, ἄχρουν ἢ κίτρινον, ἢ ὑποπράσινον, λεπτὸν λίαν, βαρύοσμον, δριμύ, πικρόν, καὶ εὐδιάλυτον ἐν ἀκράτῳ οἰνοπνεύματι. Πηγανίνη (Rutin) ἢ πηγανικὸν ὀξύ, εὑρισκόμενον καὶ ἐν τοῖς φύλλοις καὶ καρποῖς τῆς καπάρεως, Capparis spinosa L., ὑπόπικρον, ὀλίγον διαλυτὸν ἐν ζέοντι ὕδατι, πλεῖον ἐν οἰνοπνεύματι ἀκράτῳ, μόλις ἐν ὕδατι ψυχρῷ, οὐδαμῶς ἐν αἰθέρι. Ῥητίνη μαλακὴ καὶ πρασίνη, οὐσία τις ἀζωτοῦχος, κόμμι, μηλικὸν ὀξύ.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐπὶ τοῦ δέρματος ἡ χλωρὰ καὶ ἐπτισμένη πόα φέρει ἐρύθημα καὶ φλεγμονὴν φλυκταινώδη. Μασσηθεῖσα γεννᾷ καῦσον ἐν τῷ στόματι καὶ σιελόρροιαν. Καταποθεῖσα ἐρεθίζει τὸν στόμαχον εἰς ὑπεραιμίαν καὶ ἐντονωτέραν περιστολήν, ὅθεν ἐξέλασις ἐρυγῶν καὶ φυσῶν καὶ ἐκκόπρωσις. Τὸ ὄπισμα τῶν φύλλων κατ' οὐγγίαν φέρει οἴδημα τῆς γλώσσης, σιελισμόν,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καρδιαλγίαν, ἔμετον καὶ διάρροιαν ὡς ἀπὸ φλεγμονῆς, καταψυξιν τοῦ σώματος, ἀραίωσιν τῶν σφυγμῶν, ὀσφυαλγίαν καὶ τὸν θάνατον. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ δρέψις τῶν φύλλων καὶ ἀνθῶν καὶ ἡ διακράτησις ἐν ταῖς χερσὶ φέρει ἐρυσιπελατώδη καὶ φλυκταινώδη φλεγμονὴν μετὰ κνησμοῦ καὶ καύσου πολλοῦ. Ὅτι κατάγει τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν μήτραν καὶ αὐξάνει τὴν ἔμμηνον ῥύσιν, προκαλεῖ δὲ καὶ βεβαίαν ἔκτρωσιν, γινώσκεται ἤδη ἐκ τῶν ἱπποκρατικῶν χρόνων. *Κινεῖ καταμήνια, ἔμβρυα φθείρει* Διοσκ. Τὸ αἰθέριον ἔλαιον κατὰ γράμμα ἐγχυθὲν εἰς τὰς φλέβας κυνός, ἔφερε μετὰ 2′ ὥ. ἔμετον, ζάλην καὶ παραλυτικὴν ἀδυναμίαν τῶν ὀπισθίων σκελῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν θάνατον.

Δύναται ἄρα νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἄφυσον, ἀλλὰ διὰ τὸ βαρύοσμον ὀλιγωρεῖται. Ἐπιτηδειότερον εἶναι πρὸς ἀτόνους μηνοστασίας· ἀλλὰ μόνον ὁ κοινὸς λαὸς παρ' ἡμῖν τε καὶ ἐν Γαλλίᾳ μεταχειρίζεται τῇδε κἀκεῖσε τὴν πόαν εἰς ἔγχυμα χλιαρὸν ἢ θερμόν. Ὠφελεῖ καὶ κατὰ τῶν ἑλμίνθων καὶ τῶν ἐντεῦθεν κωλικῶν πόνων, διότι διὰ τῆς βαρείας ὀσμῆς τρέπει τοὺς σκώληκας εἰς ἀποδημίαν, εὐκολυνομένην ὑπὸ τῆς συντονωτέρας περιστολῆς τῶν ἐντέρων· ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐν χρήσει ὀλίγῃ καὶ ταύτῃ δημώδει. Ὡς ἐκτρωτικὸν μεταχειρίζεται αὐτὸ πάλιν ὁ κοινὸς λαός· ἀλλ' ἔκτρωσιν φέρει διὰ χρόνου πολλοῦ πινόμενον εἰς ἰσχυρὸν καὶ θερμὸν ἔγχυμα, τοιοῦτον δὲ συναποκτείνει ἐνίοτε τὴν ἐκτιτρώσκουσαν. Ἐν τρισὶ περιπτώσεσι δηλητηριάσεως διὰ πηγάνου ποθέντος εἰς ἐξάμβλωσιν, ἐγεννήθησαν οἴδημα γλώσσης, σιελισμός, πόνοι ἐπιγαστρικοί, ἔμετος πολύς, πυρετός, δίψα, βῆμα σφαλλόμενον, σπασμώδεις κινήσεις, σύγχυσις τῆς ὁράσεως, συστολὴ ἴριδος, ζάλη, παρακοπαί, ὑπνηλία, μετὰ δέ τινας ἡμέρας ἐπῆλθεν ἔκτρωσις ἐν ἄκρᾳ ἀδυναμίᾳ καὶ λειποθυμίᾳ καὶ ψύξει τοῦ δέρματος.

Δίδεται ἔσω ἡ ξηρὰ πόα εἰς κόνιν κατὰ σιτ. 20—30 δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας ἐν κυαθίσκῳ ἀρωματικοῦ τινος ἐγχύματος ὡς ἐμμηναγωγόν, συνηθέστερον εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—4 ἐπ' οὐγ. 6, λαβεῖν κατὰ δίωρον κατὰ κοχλιάρια δύο, ἢ καὶ εἰς ἔγχυμα κατ' οἶκον σκευαζόμενον ἐκ δραγμίδος ἐν κυαθίσκῳ θερμοῦ ὕδατος.

Ἐξωτερικῶς εἶναι ἐν χρήσει, καίτοι σπανιώτατα, ἔγχυμα ἐκ δρ. 4—8 ἐν λίτρᾳ ὕδατος εἰς γαργαρισμοὺς ἐπ' ἀτόνων φαρυγγιτίδων, οἰδήσεως τῶν οὔλων σκορβουτικῆς, ἢ εἰς κλύσματα κατ' ἀσκαρίδων.

γ') Αἰθερειο-ελαιώδη διαφορητικά.

Aethereo-oleosa diaphoretica.

Κινοῦσι μὲν τὴν διαφόρησιν καὶ τὰ πλεῖστα, εἰμὴ πάντα τὰ προηγούμενα, ὅσα ἐνέχουσιν αἰθέριον ἔλαιον καὶ ῥητίνας, καὶ μάλιστα εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔγχυμα θερμὸν πινόμενα, ἀλλὰ κυρίως εἰπεῖν ὡς τοιαῦτα λαμβάνονται τὰ ἑξῆς.

Ἀκτῆς ἄνθη καὶ καρπός.

Flores et Fructus Sambuci.

Sambucus nigra L. Viburneæ. Δενδρύλλιον θαμνῶδες παρ' ἡμῖν ἐν κήποις καὶ ἁπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης κοινόν.

Ἄ ν θ η εἰς μεγάλην κορυφάδα, ἐπίπεδον, πενταμερῶς ἀκτινωτήν. Τὰ ἐνδότατα τῶν ἀνθυλλίων ἅμισχα, τὰ ἐξώτερα ἔμμισχα, ὑποκίτρινα, κατὰ τὴν ἀπάνθησιν κιτρινώτερα. Κάλυξ μικρός, 4—5κις ὀδοντωτός. Στεφάνη ἐπίγονος, τροχοειδής, βαθέως 4—5—λοβος. Ἀνθῆραι κιτρόχροοι· στήμονες πέντε ἴσοι· στίγματα τρία, βραχέα· ὠοθήκη τρίχωρος. Ὀ σ μ ὴ τῶν χλωρῶν ἀνθέων βαρεῖα καὶ ἀρωματική, τῶν δὲ ξηρῶν ἀσθενεστέρα καὶ ἀηδεστέρα. Γ ε ῦ σ ι ς ὑπαρωματική, βλεννώδης καὶ πικρά.

Συλλεγέσθωσαν τὰ ἄνθη ἐν ἡμέρᾳ θερμῇ καὶ ξηρᾷ. Τὰ μελανίζοντα ἀποβολιμαῖα.

Σ τ ο ι χ ε ῖ ο ν κύριον τὸ αἰθέριον ἔλαιον (0,03—0,04 %), ὃ πρόσφατον μὲν εἶναι ῥευστὸν καὶ ξανθοκίτρινον, μετ' ὀλίγον δὲ γίνεται βουτυρῶδες· ὑποδεέστερα δὲ ῥητίνη, δεψικὸν ὀξύ, βλέννα, ἴχνη ναρδικοῦ ὀξέος, καὶ διάφορα ἅλατα, μάλιστα ἐκ μηλικοῦ ἀσβεστίου καὶ καλίου, ὡς καὶ ἴχνη θείου.

Οἱ δὲ κ α ρ π ο ὶ εἶναι ῥᾶγες εἰς κορυφάδας, μικραί, σφαιροειδεῖς, μέλαιναι, σαρκώδεις, πολύχυμοι, πυρῆνας τρεῖς ἐγκλείουσαι μονοσπέρμους, τὴν ὀσμὴν ἰδιάζουσαι, τὴν γεῦσιν γλυκεῖαι καὶ ὀξυνώδεις, πολὺ ἐνέχουσαι τὸ σάκχαρον σταφυλῆς, μηλικὸν καὶ κιτρικὸν ὀξύ, πηκτίνην καὶ οὐσίαν χρωστικὴν ἰόχρουν, διὰ μὲν τῶν ὀξέων ἐρυθραινομένην, διὰ δὲ τῶν ἀλκαλίων πρασινίζουσαν, ἐν δὲ τοῖς πυρῆσιν ἔλαιον λιπαρὸν καὶ ἀμαυρῶς κίτρινον.

Τοῦ φ λ ο ι ο ῦ τῆς ἀκτῆς ἀνάλυσις ἀκριβὴς δὲν ὑπάρχει· λέγεται δὲ ὅτι ἐνέχεται ἐν αὐτῷ ῥητίνη δριμεῖα, ἡ αὐτὴ ἢ ἀνάλογος τῆς ἐν τοῖς ἄνθεσι, δι' ἧς καὶ ἐνεργεῖ ὁ φλοιὸς μᾶλλον ὡς διουρητικόν, ὧν πολλαχοῦ ἐν χρήσει ὡς δημῶδες φάρμακον. Ἰσχυρὸν αὐτοῦ ἔγχυμα ἢ ἀφέψημα φέρει ναυτίαν, ἔμετον καὶ διάρροιαν κατὰ Gubler.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐφ' ὑ γ ι ῶ ν κ α ὶ ἰ α μ α τ ι κ ή. Εἰς ἔγχυμα θερμόν, ταχύνουσι τὴν κυκλοφορίαν, κατά τι θερμαίνουσι τὸ σῶμα καὶ φέρουσι διαφόρησιν. Τὰ φύλλα εἰς ἔγχυμα ἢ ἀφέψημα καθαίρουσι τὴν κοιλίαν. Ὁ καρπός, ἐνέχων πολλὰ ἅλατα καὶ πολλὰ φυτικὰ ὀξέα, εἶναι διουρητικός τε καὶ ὑπακτικός, μόλις δέ ποτε καὶ διαφορητικός.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δίδονται ὅπου χρεία διαφορήσεως, οἷον πρὸς πυρετοὺς καταρρώδεις καὶ ρευματικούς, πρὸς ἀργοῦντα ἐξανθήματα, πρὸς κωλικοὺς πόνους τοὺς ἐκ ψύξεως τῶν ποδῶν καὶ πρὸς τὰς ἐντεῦθεν δυσμηνορροίας, ἔλαττον δὲ πρὸς καταῤῥους ἐντέρων μετὰ στρόφων, εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—4 ἐν οὐγ. 6· συχνότερον παραγγέλλονται κατ' οἶκον ὡς διαιτητικὸν διαφορητικὸν κατὰ δραγμίδα ἐπὶ κυαθίσκου ὕδατος, θερμὸν πινόμενον κατὰ τὴν χρείαν.

*Ὕδωρ ἀκτῆς, Aqua Sambuci. Ἀπόσταγμα ὑδατῶδες τῶν ἀνθῶν, γινόμενον ὡς τὸ τῶν χαμαιμήλων· ἀσθενὲς τὴν ὀσμήν. Ἐν χρήσει ὡς εἴλημα διαφορητικῶν φαρμάκων, μάλιστα ὀξικῆς ἀμμωνίας.

*Ἐκχύλισμα ἢ ὀπὸς συμπεπυκνωμένος καρπῶν ἀκτῆς, Extractum s. Succus Fruct. Sambuci inpissatus. Γίνεται ἐκ τῶν ὡρίμων ῥαγῶν, αἵτινες, θερμανθεῖσαι ἕως οὗ διαῤῥαγῶσι, ἐκθλίβονται, ὁ δὲ ὀπὸς ἐξατμίζεται εἰς σύστασιν πυκνοτέρου ἐκχυλίσματος καὶ εἶτα συναναμιγνύεται σακχάρῳ (1: 2)· γλυκύς, ὑπόξυνος. Δίδεται κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ εἴτε καθ' ἑαυτὸν ὡς διαφορητικὸν καὶ δροσιστικὸν καὶ ἡρέμα ὑπακτικὸν (κατ' οὐγ. $^1/_2$—1 τότε), ἢ διαλελυμένος ἐν ποτοῖς ἱδρωτικοῖς ὡς συμβοηθητικὸν ἢ βελτιωτικὸν τῆς γεύσεως.

Ὁμοίως χρώμεθα καὶ ταῖς ὡρίμοις ῥαξὶ τοῦ Sambucus Ebulus L.

Ἐπηνέθη καὶ ὁ ἐσωτερικὸς φλοιὸς τῆς ῥίζης τῆς ἀκτῆς, Cortex rad. Sambuci interior, ὡς διουρητικὸν ἐπίσημον πρὸς ὕδρωπας, σκευαζόμενος εἰς ἀφέψημα ἐκ δρ. 2—4 ἐν οὐγ. 6· ἀλλ' ἡμεῖς πειραθέντες τοῦ φαρμάκου, οὐδὲν λόγου ἄξιον ἔχομεν νὰ μαρτυρήσωμεν ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ἐξωτερικῶς τὰ ἄνθη τῆς ἀκτῆς εἶναι ἐν χρήσει εἰς ξηρὰ πυριάματα πρὸς οἰδήματα καὶ ἀτονίας τοῦ δέρματος καὶ ἐρυσιπέλατα, ἢ καὶ εἰς ἔγχυμα, ἐν ᾧ ἐμβρέχονται σπληνία καὶ περιτίθενται τοῖς οἰδηματώδεσι τόποις.

Φιλύρας ἄνθη καὶ φύλλα.

Flores et Folia Tiliae.

Tilia uImifolia et platyphyllos Scoboli, Tiliaceae.

Δένδρον εὐμέγεθες, ἀπανταχοῦ τῆς βορειοτέρας Εὐρώπης καλλιεργούμενον. Παρ' ἡμῖν δὲ φύονται κατὰ τὸ Κρόνιον τῆς Κυνουρίας ἡ T. microphylla Vent, καὶ κατὰ τὸν Ὄλυμπον καὶ τὸν Ἄθωνα ἡ κυρίως φιλύρα, ἡ T. argentea Desf., ἐξ ἧς οἱ ἐκ Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας εἰσκομιζόμενοι ἐνθάδε Flores Tiliae.

Φύλλα καρδιόσχημα, ὀδοντωτά, κατὰ τὰ πρανῆ περὶ τὰς γωνίας τῶν νεύρων χνοώδη. Ἄνθη ἀπὸ μίσχου μακροῦ συμπεφυκότα μετὰ βρακτειῶν ὑποποωδῶν, ἐπιμήκων, δικτυωτῶν, πρασινωπῶν ἐν τῷ κιτρίνῳ, συντεθειμένα εἰς σκιάδα, κατὰ 3—15 παρὰ τῇ πτελεοειδεῖ, 3—4 παρὰ τῇ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πλατυφύλλῳ, λευκόπυρρα· κάλυξ πεντασέπαλος· στεφάνη πενταπέταλος· στήμονες πολλοὶ ὑπόγυνοι· στύλος εἷς πενταμερής, καρποδόκη σφαιροειδής, πεντάχωρος, χνοώδης. Τὰ ξηρὰ ἀποπνέουσιν ὀσμὴν ἀσθενῆ. Γεῦσις γλυκάζουσα καὶ ὑποβλεννώδης. Συλλέγονται περὶ τὸν Ἰούνιον καὶ Ἰούλιον, παρ' ἡμῖν δὲ τὸν Μάϊον· ξηρανθέντα δὲ ἐπιμελῶς, φυλασσέσθωσαν ἐν ἀγγείοις καλῶς κεκλεισμένοις, κατ' ἔτος ἀνανεούμενα· διότι τὸ αἰθέριον ἔλαιον ἀπόλλυται διὰ χρόνου, τὸ δὲ ἀπολειπόμενον ἄρωμα προέρχεται τότε ἐκ ῥητίνης εὐώδους περὶ τὰ βρακτεῖα.

Ἐνέχουσιν αἰθέριον ἔλαιον, δεψικὸν ὀξύ, ῥητίνην, σάκχαρον, βλέννην, ἔτι δὲ κηρόν, ἅλατα καί τινα ἐκχυλισματικὴν οὐσίαν ὑπόπικρον.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματικὴ ἡ τῶν ἀρωματικῶν καθόλου. Εἰς ἔγχυμα θερμὸν ἡ φιλύρα αὐξάνει τὴν διαφόρησιν διὰ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου τῶν ἀνθέων καὶ πολὺ μᾶλλον τοῦ τῶν βρακτειῶν καὶ τῆς ῥητίνης αὐτῶν· (ὅθεν ἀναγραφέσθω τὸ φάρμακον ὡς ἄνθη μετὰ τῶν βρακτειῶν)· διὰ δὲ τὴν ἐνοῦσαν βλέννην καὶ τὴν δεψικὴν οὐσίαν στύφει ἐλαφρὰς καὶ ἀφλεγμάντους διαρροίας.

Διὰ ταῦτα ἡ φιλύρα παραγγέλλεται καθ' ἡμέραν ὡς φάρμακον διαφορητικόν, εὔληπτον διὰ τὸ ἡδύπνουν καὶ ἄπικρον, πρὸς τοὺς καταάρρους τῶν ἀναπνευστικῶν καὶ πεπτικῶν ὀργάνων, πρὸς ῥευματισμοὺς καὶ πυρετοὺς οἵους δήποτε, ὅπου χρεία διαφορήσεως, ἄνευ φόβου μὴ διαταραχθῇ ἡ κυκλοφορία ἢ συστῶσιν αἵματος ἐπιφοραὶ πρὸς τὴν κεφαλὴ ἢ τοὺς πνεύμονας.

Δίδεται ἔσω εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—4 ἐπὶ οὐγ. 9, κατ' οἶκον σκευαζόμενον ἐκ δραγμίδος ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος, πιεῖν ἐφάπαξ χλιαρὸν ἢ θερμόν. Προσθήκη σταγόνων τινῶν ὀποῦ λειμωνίων ποιεῖ τὸ ἔγχυμα διαφορητικώτερόν τε καὶ εὐληπτότερον. Τὰ ἡμεδαπὰ ἄνθη εἶναι ἀσυγκρίτως ἀρωματικώτερα τῶν ἐπεισάκτων.

δ) Αἰθεριο-ελαιώδη διουρητικά.

Aethereo-oleosa diuretica.

Κρόκος ἢ κρόκου στίγματα.

Crocus.

Crocus sativus L. Irideae. Φυτὸν ἀπὸ βολβοῦ πολυετοῦς ἐκβλαστάνον, ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοφυές.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Καλλιεργεῖται δὲ καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἱσπανίᾳ, τίμιον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι διὰ τὸ χρυσοειδὲς χρῶμα καὶ τὴν εὐοσμίαν τῶν ἀνθέων, φίλον καὶ τῷ ἐρωτοτρόπῳ Διΐ. Ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ συζυγικῇ στρωμνῇ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας ἐπὶ τῆς Ἴδης συνεμβάλλει καὶ κρόκον διὰ τὸ εὐῶδες, τὸ διεγερτικὸν καὶ ἀφροδισιακόν. (Ἰλιάδος Ξ. στιχ. 346).

Ἐν χρήσει εἶναι τὰ στίγματα τῶν στύλων, ἀποκοπτόμενα (ἄτινα, ὅσῳ ἀμιγέστερα στύλων, τοσοῦτον τιμιώτερον ποιοῦσι τὸν κρόκον) καὶ συλλεγόμενα, ἅμα ἀνθήσαντος τοῦ φυτοῦ κατὰ Σεπτ. καὶ Ὀκτώβρ., καὶ ξηραινόμενα ἐν τόπῳ σκιερῷ ἢ διὰ θερμότητος τεχνητῆς, ἀφοῦ ἐξαπλωθῶσι κατὰ στιβάδα λεπτήν. Εἶναι δ' οἱ στύλοι ὡς 4''' τὸ μῆκος, κάτω κίτρινοι (κροκοβαφεῖς), ἄνω βαθμηδὸν πρὸς τὸ ἐρυθρότερον κλίνοντες, ἀπολήγοντες δὲ εἰς τρία πορφυρᾶ στίγματα αὐλοειδῆ, μικρὸν συμπεπιεσμένα, πρὸς τ' ἄνω χωνοειδῆ καὶ ὑποδοντωτά, ἔσω δὲ κατὰ μῆκος ἄνωθεν πρὸς τὰ κάτω ἐσχισμένα ἐπὶ ποσόν. Ἀποξηρανθέντα γίνονται νηματώδη, λιπαρῶς στίλβοντα, βαθέως κροκοβαφῆ καὶ ἀναδίδουσιν ὀσμὴν ἐμπυρευματικὴν καὶ ἰδιαζόντως ἀρωματικήν, γεῦσιν δ' ἔχουσιν ἀρωματικὴν μετά τινος πικρίας. Διαμασσώμενα χρωννύουσι τὸν σίελον κίτρινον βαθέως. Λίαν ὑγροσκοπικὰ ὄντα, ἀνακτῶνται, ὅταν ὑγρανθῶσι καὶ μαλακυνθῶσι, τὸ ἀρχικὸν σχῆμα καὶ ῥᾳδίως τότε ἐλέγχουσι τὰς δολίσεις.

Φέρονται πολλὰ εἴδη κρόκου, ἐπονομαζόμενα κατὰ τὴν χώραν τῆς παραγωγῆς, οἷον κρόκος περσικός, ἀνατολικός, αὐστριακός, γαλλικός, ἰταλικός, ἱσπανικὸς κτλ., ὧν κράτιστος ὁ ἐκ Περσίας, ἂν ἀνόθευτος, διαμετακομιζόμενος ἐκ Σμύρνης εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀμιγής ὢν στημόνων καὶ βαρυοσμότατος· ὁ δὲ ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας (περίφημος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ ἐκ Κιλικίας καὶ Λυκίας καὶ Αἰωλίδος) εἶναι μὲν ὁμοίως ἀγαθός, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐμβρέχεται δι' ἐλαίου ἀναδίδει ὀσμὴν ταγγίζουσαν καὶ ἔχει τὸ χρῶμα σκοτεινότερον· ὁμοίως ἔχει καὶ ὁ ἐξ Ἱσπανίας. Καλὸς ὁ ἐκ Γαλλίας, ἂν μάλιστα ἀποξηρανθῇ τεχνητῶς· φέρει ὅμως πολλάκις στύλους ἀκεραίους, ὑφ' ὧν γίνεται ξανθότερος. Τοιοῦτος εἶναι καὶ ὁ ἐγχώριος, ὁ ἐπὶ τῆς νήσου Ἴου μάλιστα αὐτοφυὴς καὶ πολύς, (ὡς καὶ ἐπὶ τῶν βουνῶν τῆς Ἀττικῆς) καὶ συλλεγόμενος ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ ὑπ' αὐτῶν ὡς τὰ πολλὰ ἐπιτοπίως καταναλισκόμενος ὡς δημῶδες ἐμμηναγωγὸν καὶ εὐστόμαχον φάρμακον, ὀλιγοστὸς δὲ κομιζόμενος καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Σύρου.

Διὰ τὸ βαρύτιμον δολοῦται ἀνέκαθεν ὁ κρόκος πολυειδῶς. Ἀλλ' αἱ δολώσεις εὐκόλως μὲν διαγινώσκονται ἐκ τοῦ χρώματος καὶ τῆς ὀσμῆς καὶ τῆς γεύσεως τοῦ κρόκου, ἔτι δὲ εὐκολώτερον ἐξελέγχονται ἐκ τῆς ἀκριβοῦς ἐξετάσεως τῶν ὑγρανθέντων καὶ μαλακυνθέντων στιγμάτων καὶ στύλων. Δυσκολώτερον ἀνακαλύπτεται ὁ δόλος, εἰ ἐχρησίμευσεν ὁ κρόκος εἰς ἰατρικὰς σκευασίας, ἢ ὅτε προέρχεται ἐξ ἄλλων εἰδῶν, οἷον τοῦ C. vernus, C. speciosus καὶ C. susianus Ἂν μετὰ τῶν στιγμάτων ἦναι καὶ ὅλος ὁ στύλος συναναμεμιγμένος καὶ βεβαμμένος τεχνητῶς, καλεῖται κρόκος θῆλυς, Feminelle· ὁμοίως καλεῖται καὶ ὁ διὰ κεχρωσμένων ἀνθέων τοῦ Chrysanthemum Leucanthemum

καὶ τῆς Calendula officinalis νενοθευμένος. Πρὸς δὲ ὅτε τὸ χρῶμα τοῦ κρόκου εἶναι κίτρινον ξανθῶς, ἡ δὲ ὀσμὴ ἀσθενής, τότε ὑποληπτέον, ὅτι εἶναι πεπαλαιωμένος, ἢ ὅτι ἐξετέθη εἰς τὸ φῶς καὶ ἀπέβαλε τὴν ζωηρότητα τῆς χροιᾶς, ἢ ὅτι ἐχρησίμευσεν εἰς κατασκευὴν βαμμάτων, ἢ ἀπεβράχη ἐν ὕδατι καὶ εἶτα πάλιν ἀπεξηράνθη. Τὰ στίγματα τοῦ γνησίου πρῶτον κυανᾶ καὶ εἶτα μελανωπά. Τὰ δὲ στίγματα τοῦ C. speciosus εἶναι δικρανοειδῆ· τὰ δὲ τοῦ Cr. susianus εἶναι πολὺ σμικρότερα τῶν τοῦ γνησίου. Ἂν ὁ κρόκος ἦναι ἐλαιοβραχής, ἀφίνει, θλιβεὶς μεταξὺ χάρτου, κηλίδας διαφανεῖς. Ὅτε δὲ ἐπεβράχη διὰ διαλύσεως σακχάρου, προσκολλᾶται τῷ χάρτῃ θλιβεὶς μεταξύ. Ἶνες σαρκὸς τεταριχευμένης, δι' ὧν ὁμοίως ἔστιν ὅτε δολίζεται, διακρίνονται ὅταν τε ἐμβραχεὶς μαλακυνθῇ καὶ ὅταν ῥιφθῇ ἐφ' ἡμμένων ἀνθράκων, ἀπὸ τῆς ὀσμῆς. Ἄνθη τῆς Calendula, καὶ τῆς χροιᾶς καὶ ἄνθη τοῦ Carthamus tinctorius L. κατακεκομμένα εἰς λεπτά, καὶ ταῦτα ἀνακαλύπτονται εὐκόλως, ὅταν ἐξετασθῶσι διὰ τοῦ φακοῦ. Εἰ δέ, πεπαλαιωμένος καὶ ἄχρηστος ὢν ὁ κρόκος (Feminelle), ἐχρώσθη διὰ ξύλου φερναμβούκου καὶ συνανεμίχθη γνησίῳ, ἐλέγχεται ὁ δόλος διὰ καυστικῆς ἀμμωνίας, ὑφ' ἧς γίνεται τοιούτου κρόκου ἡ χροιὰ οἰνωδῶς ἐρυθρά, ἐνῷ ἡ τοῦ γνησίου διὰ τῆς καυστικῆς ἀμμωνίας γίνεται ἀμαυρῶς κιτρίνη.

Ὁ ἀγαθὸς κρόκος ἐχέτω κατὰ τὴν Γ. Φ. ὡς ἑξῆς. Ἐπιχυθείς διὰ 10 μ. ὕδατος, ποιείτω ὑγρὸν ἀπὸ κιτρίνου ἐρυθρόν, μὴ γλυκάζον τὴν γεῦσιν, ὃ καὶ διὰ 10,000 μ. ὕδατος ἀραιωθὲν δεικνύτω χροιὰν κιτρίνην. Ὁ κρόκος ἐν θερμ. 100^0 ἐπὶ 100 μ. μὴ ἀποβαλλέτω πλεῖον τῶν 14 μ. ὕδατος, καεὶς δὲ μὴ ἀφιέτω σποδὸν πλείονα τῶν 8 %.

Ἐπικρατοῦν στοιχεῖον ἔχει ὁ κρόκος ἔλαιον αἰθέριον (1, 25 % καὶ ἔτι πρός, καὶ μέχρι τῶν 7—9 % κατά τινας) χρυσοβαφές, παχύρρευστον, ὄζον ὡς ὁ κρόκος, πικρὸν καὶ δριμέως καυστικὸν τὴν γεῦσιν, καὶ κροκίνην.

Ἡ κροκίνη $C^{48}H^{68}O^{45}$ εἶναι κόνις ἐρυθρόχρυσος καὶ ἰώχρους ἢ λυχνιτέρυθρος, ἄνοσμος, ἐν ὕδατι καὶ οἰνοπνεύματι διαλυτὴ μετὰ χροιᾶς ἐρυθροχρύσου, ἐν δὲ αἰθέρι δυσδιάλυτος. Ὑδαρῆ ἀλκάλεα χρωματίζουσιν αὐτὴν κιτρίνην· μετὰ πυκνῆς κονίας κάλεος συναποσταχθεῖσα δίδει ἔλαιον ἐξαερούμενον, μὴ ὄζον ὡς ὁ κρόκος. Πυκνὸν θειικὸν ὀξὺ διαλύει τὴν κροκίνην διὰ χρώματος κυανοῦ, ὕστερον ἰώδους. Πυκνὸν νιτρικὸν ὀξὺ διαλύει αὐτὴν διὰ χροιᾶς πρασίνης, ὑδροχ. ὀξὺ δὲ διὰ μελανωπῆς. Ἀνήκει δὲ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν γλυκωματοειδῶν, διότι μετὰ θειικοῦ ὀξέος ἡραιωμένου ζεσθεῖσα, ἢ καὶ μετὰ ὑδρ. ὀξέος, διαιρεῖται εἰς κροκητίνην=$C^6H^{18}O^6$ (;) καὶ εἰς γλύκωμα. Πλὴν τούτων ἐνέχονται ἐν τῷ κρόκῳ λίπος, σάκχαρον καὶ μηλικὸν ὀξύ.

Φυλασσέσθω ἐν ἀγγείοις στεγανῶς κεκλεισμένοις, ἄπο ὑγρασίας καὶ φωτός.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Κατὰ σιτ. 10—20 ὁ κρόκος ἐρεθίζει τὸν στόμαχον ἡπίως καὶ ἐνισχύει τὴν πέψιν· διὸ καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἀνατολῆς, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν, ὁ λαὸς μεταχειρίζεται αὐτὸν ὡς ἄρτυμα. Κατὰ δραχμὴν ταχύνει τοὺς σφυγμούς, ἐρεθίζει τὰ νεῦρα, ἀναφέρει τὸ αἷμα πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ παράγει κεφαλαλγίαν, ἀλυσμόν, ζάλην, σκοτασμόν, μέθην, παρακοπὰς καὶ καταστασίν τινα ἐγγίζουσαν τῇ ἀποπληξίᾳ, μάλιστα παρ' αἱματώδεσιν ἢ νευρικοῖς ἢ παιδίοις. Ἡ αὐτὴ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διέγερσις συμβαίνει καὶ ὅταν διανυκτερεύσῃ τις ἐν θαλάμῳ, βαρεῖαν ἐνέχοντι τὴν τοῦ κρόκου ὀσμήν. Ἐκ δρ. 6 παρετηρήθη σχεδὸν δηλητηρίασις, ἤτοι μέθη καὶ καρηβαρία πολλή, καὶ παρακοπαὶ ἢ κῶμα. Ἐκ δρ. 1 ἔγχυμα ὑπό τε τὸ δέρμα καὶ εἰς τὸν στόμαχον γαλῶν καὶ κυνῶν ἐγχυθὲν ἐπήνεγκεν αὔξησιν τῆς θερμοκρασίας, πρῶτον μὲν τάχυνσιν, εἶτα δὲ βράδυνσιν τῆς κυκλοφορίας, καὶ ζάλην. Ἐκ τῶν διακρίσεων προάγεται μάλιστα ἡ τῶν οὔρων καὶ τοῦ ἱδρῶτος, ἅτινα γίνονται κροκοβαφῆ. Κατάγεται δὲ καὶ τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν μήτραν.

Ἐνέργεια ἰαματική. Κατὰ τὰ ἄνω ἐνδείκνυται ὡς εὐστόμαχον, ἔπειτα καὶ ὡς διεγερτικὸν τοῦ ἐγκεφάλου ἐπ' ἀναιμιῶν καὶ τῶν ἐντεῦθεν κεφαλαλγιῶν, σπασμῶν, ἀϋπνιῶν, ὡς που δηλαδὴ καὶ ὁ οἶνος καὶ τὰ αἰθέρια ἔλαια καὶ τὰ ἀρωματικὰ καθόλου, καὶ τελευταῖον ὡς ἥπιον ἐμμηναγωγὸν ἐπὶ δυσμηνορροιῶν μετὰ σπασμώδους ὑστερισμοῦ· νῦν ὅμως ἡ ἐσωτερικὴ χρῆσις περιεστάλη πολύ.

Δίδεται εἰς κόνιν κατὰ 10—20 σιτ. (γινέσθω δὲ ἡ κόνις ἀεὶ πρόσφατος, καὶ μηδέποτε ἀγοραζέσθω ἑτοίμη, διὰ τὸ δυσεξέλεγκτον), πολλάκις τῆς ἡμέρας καθ' ἑαυτὸν ἐν κυαθίσκῳ ἐγχύματος ἀρωματικοῦ· καὶ εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2 ἐν οὐγ. 4—6. Ἐξωτερικῶς ἐν χρήσει εἰς καταπλάσματα μετὰ λινοσπόρου, πεπαντικὰ δοθιήνων, παρονυχιῶν, κριθαρίων, ὄγκων ἐν τοῖς μαστοῖς κτλ.

Βάμμα κρόκου, Tinctura Croci. 1 ἐπὶ 10 οἰνοπν. ati. Κροκόχρουν, κατὰ 20—40 σταγόνας δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας, ἐπιτήδειον σπασμώδεσι δυσμηνορροίαις.

*Σιρόπιον κρόκου, Syrupus croci. Γίνεται ἀν κρόκου 1 ἐμβραχῇ ἐν ἀγγείῳ κεκλεισμένῳ διὰ 36 ὡρ. ἐν 24 οἴνου γενναίου, τῷ δὲ ἀπηθήματι, ὄντι ὡς 22, προστεθῶσι 36 σακχάρου ἀρίστου· κροκόχρουν. Ἐν χρήσει ὡς ἀντισπασμῶδες παιδίοις κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ. Πολύ, εἰ μὴ τὸ πλεῖστον, συμβάλλεται εἰς ἐνέργειαν ὁ οἶνος.

*Ἔμπλαστρον ὀξύκροκον, Emplastrum oxycroceum. Γίνεται ἐκ κηροῦ κιτρίνου, κολοφωνίου, ῥητίνης πίτυος ἀνὰ 6, οἷς τακεῖσιν ἡπίῳ πυρὶ καὶ ἀπηθηθεῖσι προστίθενται ἀμμωνιακοῦ κόμμεος καὶ χαλβάνης ἀνὰ 2 προλειοτριβηθέντα καὶ διαλυθέντα ἐν τερεβινθίνης 3, εἶτα δὲ μαστίχης καὶ σμύρνης καὶ λιβάνου ἀνὰ 2 καὶ κρόκκου κόνεως 1, προσυνανατριβέντα, καὶ πλάσσεται εἰς ῥαβδία. Μελανὸν ἐν τῷ ἐρυθρῷ, ὀλκιμον. Ἐνεργεῖ δὲ ὡς ἔμπλαστρον ῥητινῶδες, ἐρεθίζον τὸ δέρμα καὶ διὰ τῆς ἡπίας ὑπεραιμίας διαλῦον σκληριάσεις ἀδένων, ἢ πραῦνον πόνους ῥευματικούς.

Ἀρκευθίδες ἢ ῥᾶγες ἀρκεύθου.

Baccæ s. Fructus Juniperi.

Juniperus communis L. Cupressinae. Θαμνίον τῶν προσβορείων τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας χωρῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Συλλέγονται αἱ ἀρκευθίδες τὸ δεύτερον ἔτος ἀπὸ τῆς ἐκφύσεως, ὅταν τελείως ὥριμοι.

Ῥᾶγες ὡς φακῆς τὸ μέγεθος, γωνιώδεις, στιλπναί, λεῖαι, κατὰ τόπους γραμμαῖς διειλημμέναι, ἔξωθεν κυανίζουσαι ἐν τῷ μελανωπῷ ἢ καὶ βαθυχρούστεραι, ἔνδον περικλείουσαι σάρκα πρασινίζουσαν ἐν τῷ μελανωπῷ, ἐν ᾗ τρία σπέρματα, ἢ δι' ἔκτρωσιν τῶν λοιπῶν ἓν καὶ μόνον, ὠοειδῶς τρίγωνα, ὀστεώδη, ἔχοντα ἐπὶ τῆς ῥάχεως τροπιοειδῆ γραμμήν, ἐν αὐτῇ δὲ κατ' ἐξοχὴν ῥητινοφόρους θήκας μεγάλας, ὠοειδεῖς, φλυκταινιώδεις, ταχέως ἀποξηρανομένας καὶ συμπιπτούσας.

Ὀσμὴ ἰδιάζουσα καὶ βαλσαμική, γεῦσις βαλσαμική, ὑπόδριμυς καὶ γλυκάζουσα.

Ἀπορριπτέον τὰς λίαν ἐρρυτιδωμένας καὶ κατὰ μέρος πολὺ ἐστερημένας τοῦ αἰθερίου ἐλαίου, τὰς λίαν πρασινιζούσας, ὡς ἀώρους, καὶ τὰς ὑπερύθρους, ὡς ὑπερήλικας.

Ἐνέχουσιν αἰθέριον ἔλαιον ὀλίγον, $^1/_2$—$1\ ^1/_2\ ^0/_0$, σταφυλοσάκχαρον $33\ ^0/_0$, μηλικὸν ὀξύ, κομμιώδη ἐκχυλισματικὴν οὐσίαν, κηρόν, πρασίνην ῥητίνην $10\ ^0/_0$, εὐδιάλυτον ἐν οἰνοπνεύματι, αἰθέρι, αἰθερίοις ἐλαίοις καὶ ἀμμωνίᾳ, ὄζουσαν δὲ ὡς οἱ καρποί.

Τὸ αἰθέριον ἔλαιον, Oleum Juniperi aethereum, ἀποστάζεται ἐκ τῶν τεθλασμένων ῥαγῶν· διαυγές, ἄχρουν ἢ ὕπωχρον, εὐδιάλυτον ἐν ἰσχυρῷ οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι. Διαστέλλεται ἀπὸ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου, τοῦ ἐκ τῶν ξύλων ἀποσταζομένου, διότι μετὰ νιτρικοῦ ὀξέος ἐνωθὲν ἀποχωρίζει ἀφ' ἑαυτοῦ κρυσταλλώδες τι καὶ καφουροειδὲς στοιχεῖον, μετὰ δὲ ἀεριώδους ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος ἑνοῦται ἁπλῶς μόνον εἰς ῥοώδες ὑγρόν. Ἀναγραφέσθω δὲ ἀεὶ εἰς ἀντιδιαστολὴν ὡς Oleum Juniperi aeth. e fructibus. Τοῦτο κατὰ τὴν Γ. Φ. μὴ ἔστω πυκνῶς ῥοῶδες. Σταγὼν αὐτοῦ, συναναπριβεῖσα σακχάρῳ καὶ συναναταραχθεῖσα μετὰ 50 γραμ. ὕδατος, μὴ διδότω τῷ ὕδατι γεῦσιν πικράν.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Προερχομένη ἐκ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου, ἔχει μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τὴν τοῦ τερεβινθελαίου, διότι ἐπὶ τοῦ δέρματος τριβὲν τὸ αἰθέριον ἔλαιον παράγει καῦσον καὶ ὑπεραιμίαν, ἂν δὲ ἡ ἐξάτμισις κωλυθῇ, καὶ ψυδράκια. Ἐπειδὴ ὅμως ὀλιγοστὸν περιέχεται ἐν ταῖς ῥαξίν, ἡνωμένον καὶ ταῦτο μετὰ πολλοῦ σακχάρου καὶ βλέννης, ἐκφαίνεται ἡ τῶν ῥαγῶν κατὰ τόπον δρᾶσις λίαν ἠπία.

Ἔσω αἱ ἀρκευθίδες εἰς ἔγχυμα ἢ ἀφέψημα ἐκ δρ. 1 εἰς οὐγ. 6 ἐρεθίζουσιν ἠπίως τὸν βλεννογόνον τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, αὐξάνουσι τὴν ὄρεξιν καὶ κρατύνουσι τὴν πέψιν διὰ τῆς ἐλαφρᾶς ἴσως ὑπεραιμίας, ἣν παράγουσιν ἐν αὐτῷ. Κατ' οὐγ. 1—2 φέρουσι καῦσον καὶ θάλπος προκάρδιον, δίψαν, ἔμετον, διάρροιαν καὶ στρόφους.

Ἀναχθεῖσαι εἰς τὴν κυκλοφορίαν ταχύνουσι τοὺς σφυγμούς, αὐξά-

νουσι τὴν διαφόρησιν ἐπὶ ποσὸν καὶ παρακινοῦσι τὴν διούρησιν, ἥτις καὶ συχνοτέρα γίνεται καὶ ἀφθονωτέρα· ἂν ὑπερβαλλόντως ἐρεθισθῶσιν οἱ νεφροί, ὑπεραιμοῦσιν, στραγγουρία δὲ τότε καὶ αἱματουρία καὶ καταγωγὴ τοῦ αἵματος ἐπὶ τὰ γεννητικὰ ὄργανα· διὸ καὶ ἐκκαλοῦσιν αἱ ἀρκευθίδες πρόωρον τὴν ἔμμηνον ῥοὴν ἢ ἐκτρέπουσι ταύτην εἰς αἱμορραγίαν. Δὲν ἐξητάσθη, εἰ μόνα τὰ ὑδατώδη τῶν οὔρων μόρια πληθύνονται, ἢ συμπαρακινεῖται καὶ ἀνάλογος ἔκκρισις τῆς οὐρίας. Τὰ οὖρα γίνονται ὀδμηρὰ ὡς ἀπὸ ἴων ἢ τερεβινθίνης.

Σταθεροτάτη τῶν ἐνεργειῶν εἶναι ἡ διουρητική· διὸ καὶ παραγγέλλονται αἱ ἀρκευθίδες πρὸς ὕδρωπας τοῦ θώρακος τοὺς μετὰ πλευρίτιδας, καὶ τοὺς ἀσκίτας τούς τε ἐκ νόσων τῶν πνευμόνων καὶ τοὺς ἀνὰ σάρκα, τοὺς ἐν τῷ χρονίῳ σταδίῳ τῆς νεφρίτιδος (=ἐν ἀτροφίᾳ τῶν νεφρῶν), καὶ εἶναι ἐπιτήδειοι νὰ δοθῶσιν ὅπου χρεία ἠπίων διουρητικῶν, ἅμα δὲ καὶ τονωτικῶν τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος. Φευκτέον αὐτάς, ὅταν ὑπεραιμία ἢ φλεγμονὴ τῶν νεφρῶν, ἢ ἄκρα ὑδραιμία. Παραγγέλλονται δὲ καὶ πρὸς χρονίας βλεννορροίας τῆς οὐρήθρας καὶ τῆς κύστεως ὡς τονωτικὸν τοῦ βλεννογόνου, καθάπερ τὰ βάλσαμα καὶ τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον, καὶ τελευταῖον ὡς ἐμμηναγωγόν, ὅταν διαγνωσθῇ ἀτονία τῆς μήτρας.

Δίδονται ἔσω συντεθλασμέναι (Baccae Juniperi contusae) εἰς ἔγχυμα κατ' οὐγ. $^1/_2$—1 ἐν οὐγ. 6, κατὰ δίωρον 1—2 κοχλ. τῆς τραπέζης, ὡς τε κύριον φάρμακον καὶ ὡς εἴλημα ἁλάτων διουρητικῶν. Πολλοὶ συζευγνύουσι τὰς ἀρκευθίδας μετὰ τῆς σκίλλης καὶ τῆς δακτυλίτιδος εἰς ἔγχυμα θερμόν, ἢ εἰς κατέργασμα ψυχρὸν ἐν οἴνῳ, ὡς ὁ Trousseau ἐν τῷ διουρητικῷ οἴνῳ. Παραγγέλλονται δὲ καὶ εἰς χρῆσιν κατ'οἶκον συχνάκις ὡς τέϊον, ἐξωτερικῶς δὲ εἰς ὑποθυμιάματα τῶν σκελῶν εἰς πρόκλησιν διαφορήσεως ἐπ' οἰδήματος, καὶ πρὸς ῥευματαλγίας.

Oleum Juniperi aethereum e fructibus. Τὸ ἔλαιον τῶν ἀρκευθίδων κατὰ 15—20 γράμ. ἐφόνευσε κονίκλους ἐν 10—22 ὥρ. διὰ πυρετοῦ καὶ δυσπνοίας, καὶ καταπτώσεως τῶν δυνάμεων. Οὖρα πλείονα, ἐνίοτε καὶ αἱματηρά. Τοῖς ἵπποις φέρει διούρησιν ὡς καὶ αἱ ἀρκευθίδες κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν κτηνιατρῶν. Δίδεται ἐπὶ σακχάρου κατὰ σταγόνας 2—5 δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας ὡς διουρητικὸν ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων, καίτοι παραδόξως νῦν ἐν ὀλίγῃ χρήσει.

Πνεῦμα ἀρκεύθου, Spiritus Juniperi. Γίνεται ἐκ τεθλασμένων ἀρκευθίδων 5 ἐπὶ οἰνοπνεύματος 15 καὶ ὕδατος πηγαίου 15, ἀφ' ὧν μετὰ τὴν ἐπὶ νυχθήμερον κατεργασίαν ἀποστάζονται μέρ. 20. Διαυγές, ἄχρουν. Ε. Β. 0,895—0,905. Δίδεται κατὰ σταγόνας 10—20 πολλάκις τῆς ἡμέρας ὡς διουρητικόν. Ἐξωτερικῶς δὲ εἶναι ἐν χρήσει εἰς ἐπιτριβὰς παραλύτων τόπων.

*Ἀπόσταγμα ἀρκευθίδων ἁπλοῦν, Aqua Juniperi. Ἀπο-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στάζεται ἐξ 1 ἀρκευθίδων καὶ 6 ὕδατος· ἐν χρήσει ὡς εἴλημα διουρητικῶν φαρμάκων.

*Οἶνος διουρητικός. Vinum diureticum, ὁ ἐν χρήσει ἐν τῷ Hôtel-Dieu τῶν Παρισίων. Γίνεται ἐξ ἴσων μερῶν οἴνου σκίλλης καὶ δακτυλίτιδος καὶ διπλασίου ποσοῦ οἴνου ἀρκευθίδων· λαβεῖν κατὰ κοχλιάριον τοῦ γλυκοῦ κατὰ δίωρον ἐν εἱλήματι διουρητικῷ· ἀξιώτατον λόγου διουρητικὸν πρὸς ὑδροθώρακας καὶ ἀσκίτας καὶ ἀνὰ σάρκα ἐκ νόσων τῆς καρδίας καὶ τῶν πνευμόνων.

Ἐκχύλισμα, ἢ ὀπὸς συμπεπυκνωμένος ἀρκευθίδων, Succus Juniperi inspissatus. Γίνεται, ἂν συντεθλασμέναι καὶ πρόσφατοι ἀρκευθίδες ἐπιχυθῶσι διὰ 4 μ. θερμοῦ ὕδατος καὶ μετὰ 12ωρον ἐγκατεργασίαν, καθ' ἣν πολλάκις ἀνσκυκῶνται, ἐξιπωθεῖσαι ἐξατμισθῶσιν εἰς σύστασιν ἐκχυλίσματος μαλακοῦ. Ἀμαυρότατον, ὑπογλυκάζον καὶ ἀρωματικὸν τὴν γεῦσιν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐμπυρευματικόν, ἐν ὕδατι θολῶς διαλυόμενον. Δίδεται κατὰ κοχλιάριον τοῦ γλυκοῦ 2—4κις τῆς ἡμέρας (κακὸν τὴν γεῦσιν).

Κατ' οὐγ. $^1/_2$—1 καὶ τὰ ῥινήματα τοῦ ξύλου τῆς ἀρκεύθου εἰς ἀφέψημα δύνανται νὰ δοθῶσιν ὡς ἐλαφρὸν διουρητικόν, γίνεται ὅμως τὸ ἀφέψημα δυσληπτότερον τοῦ τῶν ἀρκευθίδων· διὸ καὶ ἄηθες. Τὸ δὲ ἔλαιον τοῦ ξύλου εἶναι ἐν χρήσει μόνον ἐξωτερικῇ, καὶ ταύτῃ ὀλίγῃ, εἰς ἐπιτριβὰς πρὸς νευραλγίας καὶ παραλύσεις, καθάπερ τὸ τερεβίνθινον.

Σασσάφρου ῥίζης ξύλον.

Lignum s. Radix Sassafras.

Sassafras officinalis Nees. Laurineæ.

Δένδρον παραποτάμιον τῆς βορείου Ἀμερικῆς. Φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα σασσάφρου καὶ ὁ φλοιὸς τῆς Nectandra Cybarum Nees.

Ξύλον τῆς ῥίζης ἐλαφρόν, ἁπαλόν, ὑποσπογγῶδες, ὀζῶδες, ὑπομελανίζον ἢ ὑπερυθρίζον, μετὰ ἢ ἄνευ φλοιοῦ. Φλοιὸς σπογγώδης καὶ εὔθρυπτος, ἔξω ῥηγματώδης καὶ ῥικνός, ἔνδον σκωριόχρους. Ἡ διατομὴ δεικνύει ξύλον ὑποπορῶδες, ἐμφανεῖς ἔχον τοὺς ἐτησίους κρίκους, διακοπτόμενον ὑπὸ λεπτοφυῶν ἀκτίνων ἐντεριώνης. Ἔστι δ' ὅτε φέρεται μόνος ὁ φλοιός, Cortex radicis Sassafras, ὁ ἐνέχων πλεῖον τὸ αἰθέριον ἔλαιον καὶ τιμιώτερος διὰ τοῦτο. Ὀσμὴ ἰδιάζουσα καὶ τῇ τοῦ μαράθρου ὑποπαρεμφερής· γεῦσις ὑπογλυκάζουσα, ἀρωματικὴ καὶ δριμεῖα.

Ἀπόβλητον τὸ ξύλον τοῦ κορμοῦ, ἅτε ὅλως σχεδὸν ἐστερημένον ἀρώματος. Στοιχεῖον κύριον εἶναι τὸ αἰθέριον ἔλαιον, ἐξαγόμενον ἐκ τῶν ῥινημάτων καὶ περιττωμάτων τῆς ῥίζης· δι' αὐτοῦ, ὡς λέγεται, δολοῦται πολλάκις τὸ κοπάϊον βάλσαμον ἐν Ἀμερικῇ· ἄχρουν, ὅταν νωπόν, ἢ ὑποκίτρινον, διὰ χρόνου κιτρίνως ὑπέρυθρον, Ε. Β. 1,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

08—1,09, ἡδύπνουν, ἀρωματικόν, δριμὺ καὶ πυρωτικὸν τὴν γεῦσιν, δι' ἰωδίου μὴ ἐκπυρσοκροτοῦν, ἐν 4—5πλασίονι οἰνοπνεύματι τῶν 0,85 διαλυόμενον τελείως καὶ διαυγῶς. Σύγκειται ἐξ ἑνὸς ἐλαφροτέρου ἐλαίου, ὀλιγίστου, καὶ ἐξ ἑτέρου βαρυτέρου, πλείονος. Ἐν τῷ ψύχει ἀποχωρίζεται στεατοπτήνη τις καφουρώδης. Τὸ νιτρικὸν ὀξὺ χρωματίζει τὸ ἔλαιον ἐν τῷ ψύχει καταπόρφυρον. Δεύτερα στοιχεῖα εἶναι ῥητίνη τις ἰδία, ἡ σασσαφρίνη, λίπος, κόμμι, ἅλατα.

Ἐπειδὴ δολοῦται τὸ ξύλον σασάφρου διὰ ῥινημάτων ξύλου κωνοφόρων, ἔστωσαν ἀπαράδεκτα καὶ μὴ ἀποκεισθωσαν ἐν τοῖς φαρμακείοις τὰ ῥινήματα τοῦ σασσαφρείου ξύλου.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Εἰς ἔγχυμα τὸ σασσάφρειον ξύλον ἐρεθίζει ἠπίως τὸν πεπτικὸν σωλῆνα καὶ προάγει πως τὴν πέψιν, ὑποκινεῖ δὲ καὶ εἰς διάρροιαν, εἰ λίαν ἰσχυρὸν τὸ σκεύασμα. Ἀναμυζηθὲν δέ, ἂν θερμὸν ποθῇ, προκαλεῖ διούρησιν καὶ διαφόρησιν. Διὰ ταῦτα παραγγέλλεται ὡς διουρητικὸν καὶ διαφορητικὸν πρὸς πάθη συφιλιδικὰ τοῦ δέρματος, καὶ ἀρθριτικὰ καὶ ῥευματικά, ὅταν μάλιστα ὁ πεπτικὸς σωλήν, εὐπαθὴς ὤν, μὴ ἀνέχηται δριμύτερα φάρμακα. Ἀλλ' ἂν φλεγμαίνῃ ὁ πεπτικὸς σωλήν, ἢ πυρέσσῃ τὸ σῶμα, ἀποχὴ ἔστω.

Δίδεται εἰς ἔγχυμα, οὐδέποτε εἰς ἀφέψημα, ἐκ 1—2 οὐγ. ῥινημάτων ἐν λίτρᾳ ὕδατος, πιεῖν κατὰ κυαθίσκους χλιαρόν, ὡς συμβοηθητικὸν τῆς εἰδικῆς θεραπείας τῶν συφιλιδιώντων, καθάπερ τὸ τοῦ ἱεροξύλου ἢ τῆς σαρσαπαρίλλης, μεθ' ὧν καὶ πολλάκις συζεύγνυται, ἐν τέλει τῶν ἀφεψήσεων ἐκείνων ἐγχυματιζόμενον. Δίδεται καὶ εἰς κόνιν κατὰ 1—2 γράμ. πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐν κυαθίσκῳ θερμοῦ ἐγχύματος, τὸ δὲ αἰθέριον ἔλαιον κατὰ σταγόνας 2—5—10 ἐν ἐγχύματι διαφορητικῷ. Ἐμβάλλεται καὶ εἰς κατασκευὴν διαφόρων συνθέσεων σαρσαπαρίλλης.

*Βύκκου φύλλα.

Folia Bucco s. Buchu ἐκ τοῦ Barosma crenulata Hooker, Diosmeæ (Rutaceae), θάμνου ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ τῆς καλῆς Ἐλπίδος ἰθαγενοῦς. Τὰ φύλλα ὠοειδῆ, ἀμβλέα, λεπτοφυῶς ὀδοντωτά, 1—2 ἑκατοστ. τὸ μῆκος. Τὰ προσανάμικτα τῆς B. crenata Kunze εἶναι ἀντωοειδῆ, ἀποτετμημένα, τὰ τῆς B. betulina, ἀντωοειδῶς ῥομβικά, ἀκανονίστως ὀδοντωτά, πάντα βραχύμισμα, δερματώδη, κατάστικτα ὑπὸ ἀδένων, βαλσαμώδη τὴν ὀσμήν, μινθοειδῆ τὴν γεῦσιν. Σπανίως ἢ οὐδέποτε φερόμενα ὡς ἡμᾶς, ἐνέχουσιν αἰθέριον ἔλαιον, ῥητίνην καὶ ὑπόπικρόν τινα δριμεῖαν οὐσίαν, δι' ὧν ἐνεργοῦσι διουρητικῶς. Εὔθετα πρὸς κατάρρους νεφρῶν καὶ κύστεως, τοὺς μετ' ἀνουρίας, οὐκ ἀντενδεικνύμενα καὶ ὅτε τὰ οὖρα ἐνέχουσιν αἷμα. Ἀνύουσι καθ' Husemann διδόμενα εἰς κόνιν κατὰ γράμ. $^1/_2$—1—2 πολλάκις τῆς ἡμέρας, ἢ καὶ εἰς ἔγχυμα ἐξ οὐγ. $^1/_2$ ἐν οὐγ. 8—10.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

*Πετροσελίνου σπέρματα ἢ καρπός.

Semina s. Fructus Petroselini.

Petroselinum sativum Hoffmann. Umbelliferae. Ἰθαγενές.

Σχιζοκάρπια ὠοειδῆ, πεπιεσμένα, ὡς 1‴τὸ μῆκος, ὑποπράσινα ἐν τῷ φαιῷ, στιλπνὰ καὶ ἄτριχα, μετὰ κωνοειδοῦς βάσεως τοῦ στύλου καὶ ἐξεστραμμένων στύλων ἐκ τῶν πλαγίων. Μερικάρπια πεντάπλευρα, εὐδιαχώριστα, κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἐπαφῆς λεῖα μετὰ δύο ῥαβδώσεων. Πλευραὶ νηματώδεις· αὔλακες ἐν τῷ μέσῳ ἐπηρμέναι, μονοταίνιοι. Στηλίδια διμερῆ. Γεῦσις ὑποπυρώδης, ὀσμὴ βαρεῖα.

Ἐνέχουσιν ἔλαιον αἰθέριον, καὶ ἔλαιον λιπαρόν. Εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—4 ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος, θερμὸν πινόμενον, προκαλοῦσι διούρησιν ἱκανήν. Διὸ καὶ παραγγέλλονται ὡς διουρητικὰ πρὸς ὕδρωπας ἀσκίτας εἴτε καθ' ἑαυτά, εἴτε καὶ τὸ συνηθέστερον ὡς συμβοηθητικὰ τῆς ἐξ ἄλλων διουρήσεως.

Ἀ π ό σ τ α γ μ α π ε τ ρ ο σ ε λ ί ν ο υ, Aqua Petroselini. Ἐξ 1 σπερμάτων καὶ ὕδατος ὅσον ἀρκεῖ ἀποστάζονται 20· ὑποτεθολωμένον καὶ τὸ τελευταῖον διαυγές. Ὡς εἴλημα φαρμάκων διουρητικῶν, οἷον κορεσμάτων ἐξ ἀνθρακικοῦ καλίου καὶ ὄξους σκίλλης.

Ἡ πόα καὶ ἡ ῥίζα τοῦ κηπευτοῦ παρ' ἡμῖν μακεδονικοῦ ἢ μακεδονησίου, εἶναι ἐν πολλῇ τιμῇ παρὰ τῷ λαῷ ὡς διουρητικὸν φάρμακον ἐκ τῶν πρωτίστων. Περικαταπλάσσεται δὲ περὶ τὸ ἐφήβαιον καὶ περὶ τοὺς νεφροὺς καὶ δίδεται εἰς ἔγχυμα παιδίοις μάλιστα ἀνουρίαν ἢ δυσουρίαν πάσχουσι, δίδεται δὲ καὶ οἰδηματώδεσιν. Ἐνεργεῖ διὰ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου. Ἡ πίστις τοῦ λαοῦ δὲν εἶναι ἄλογος. Πολλάκις εἴδομεν αὐτὸ ἀνῦσαν.

*Ἀνήθου σπέρματα.

Semina Anethi.

Anethum graveolens L. Umbelliferae. Φυτὸν παρ' ἡμῖν κηπευόμενον καὶ γνώριμον.

Σπέρματα ὠοειδῆ, ῥαχιόθεν φακοειδῶς συμπεπιεσμένα, ἢ ἐπίπεδα, ἄτριχα, ὡς 2‴τὸ μῆκος, μελανωπά, ἐστεμμένα τὴν ἀμβλυτέραν κορυφὴν ὑπὸ τῆς κυρτῆς βάσεως τοῦ στύλου μετὰ βραχέων στύλων, φέροντα δὲ πλευρὰ ἢ ῥαβδώσεις νηματοειδεῖς ἀνίσους, ἐν δὲ ταῖς μεταξὺ αὐτῶν αὔλαξι γραμμὰς ἐξ ἐλαιοφόρων ἀδένων μελανωπάς. Μερικάρπια λεῖα σχεδόν, φέροντα ῥαβδώσεις δύο. Στηλίδια διμερῆ. Ὀσμὴ ἰδιάζουσα καὶ βαρεῖα, γεῦσις ἀρωματικωτέρα καὶ βαρυτέρα τῆς τοῦ πετροσελίνου. Εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2 ἐν 4 οὐγ., πιεῖν θερμὸν ὡς διουρητικόν, ὡς τὸ ἄνω.

Λεβιστικοῦ ῥίζα.

Radix Levistici.

Levisticum officinale Koch. Umbelliferæ. Φυτὸν πολυετὲς ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης αὐτοφυές, ἐν δὲ Γερμανίᾳ κηπευόμενον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ῥίζα ὑπομήκης, ὡς 1 $^1/_2$'' παχεῖα, τὴν κορυφὴν διηρημένη, πολυκέφαλος, σπογγώδης, ἔξωθεν διειλημμένη ὑπὸ ῥυτίδων κατὰ τὸ μῆκος, ἐγκαρσίως δὲ ῥηγματώδης, ἀνώμαλος, ὑποκίτρινος ἀμαυρῶς, ἔνδον ξανθοτέρα. Ὀσμὴ βαρεῖα, γεῦσις ἀηδής, ὑπόγλυκυς καὶ εἶτα πυρώδης.

Φέρεται εἰς τεμάχια λευκόφαια ἢ μελανόφαια, ὡς 30 ὑφεκατομμέτρων τὸ μῆκος, ὡς 4 ὑφεκατομμέτρων τὸ πάχος, ἔστιν ὅτε καὶ ἐστεμμένα ὑπὸ τῶν λειψάνων τῶν φύλλων. Ἐνέχει αἰθέριον ἔλαιον καὶ ῥητίνην δριμεῖαν, βλεννοσάκχαρον, ἄμυλον, λεύκωμα καὶ ἅλατα.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰατική. Τοπικῶς ἐκφοινίσσει τὸ δέρμα. Διαμασσηθεῖσα πυροῖ τὸ στόμα καὶ προκαλεῖ σίελον. Καταποθεῖσα φέρει ὑπεραιμίαν ἐν τῷ στομάχῳ, ἐκ δὲ πολλῆς δόσεως φλεγμονήν. Ἀναποθεῖσα προάγει μάλιστα τὴν διούρησιν. Διὸ καὶ παραγγέλλεται ἐξωτερικῶς εἰς ἐπιπλύσεις καὶ ἐπιτριβὰς τόπων παραλύτων καὶ ἀτόνων ἐκ ῥευματισμῶν, ἢ ἀποπληξίας καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἔσω δὲ ὡς διουρητικὸν πρὸς ὕδρωπας ἀτόνους ἐξ ὑπερτροφίας τῶν ὑποχονδρίων καὶ πολλῆς νωθρότητος τῶν νεφρῶν (ὀλιγουρίας), ἀλλὰ καὶ ἐνθάδε νῦν ἐν ὀλίγῃ τῇ χρήσει.

Δίδεται ἔσω κατὰ 5—10—15 σιτ. πολλάκις τῆς ἡμέρας εἰς κόνιν, καταπότια ἢ ἔκλειγμα μετ' ἄλλων διουρητικῶν, οἷον ῥαγῶν ἀρκεύθου, ἢ καὶ εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—3 ἐν 4—5 σύγ., λαβεῖν κατὰ δίωρον δύο κοχλιάρια τῆς τραπέζης. Γινέσθω χρῆσις ὅπου δυνατὸν τῆς χλωρᾶς ῥίζης μᾶλλον ἢ τῆς ξηρᾶς. Τὸ βάμμα γινόμενον, ἐκ 2 ῥίζης, 1 σπερμάτων καὶ 10 οἰνοπνεύματος issimi διὰ πολυημέρου συγκατεργασίας, εἶναι ἐν χρήσει σπανίᾳ εἰς ἐπιτριβὰς ἐρεθιστικάς.

ε) Αἰθεριο-ελαιώδη ἀποχρεμπτικά.

Aethereo-oleosa expectorantia.

Ἐνέχοντα αἰθέριον ἔλαιον καὶ ῥητίνην δριμεῖαν, προκαλοῦσιν εὐκολωτέραν τὴν ἀνάβηξιν τῶν φλεγμάτων, διότι ἐκκρίνονται μάλιστα ἐκ τοῦ βλεννοϋμένους τῶν πνευμόνων.

Ἑλενίου ῥίζα.

Radix Helenii.

Inula Helenium L. Synanthereae. Φυτὸν πολυετές, πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης βλαστάνον ἐν τόποις ἐνίκμοις καὶ συσκίοις, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ κηπευόμενον παρ' ἡμῖν.

Ῥίζα μεγάλη, πολύκλωνος, ἡ χλωρὰ σαρκώδης καὶ ἔνδον μὲν λευκή, ἔξωθεν δὲ ὑπόκιρρος, ἡ δὲ ξηρὰ ἔξωθεν φαιομέλαινα, ἔνδον φαιόλευκος ἢ ὑπέρυθρος, εἰ κατεκόπη χλωρά· ἡ ξηρὰ εὔθραυστος ἀνωμάλως, λίαν ὑγροσκοπική, ἰδιάζουσα τὴν ὀσμὴν καὶ σχεδὸν καφουρώδης, τὴν δὲ γεῦσιν βλεννωδῶς πικρὰ καὶ ὑποδριμεῖα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Φυλασσέσθω ἐν τόπῳ ξηρῷ καὶ ἐν ἀγγείοις ἀραρότως κεκλεισμένοις.

Φέρεται ἀποπεφλοιωμένη καὶ εἰς δισκία ἢ σπονδύλους τετμημένη· συλλέγεται δὲ τὸ ἔαρ ἐκ διετῶν ἢ τριετῶν φυτῶν. Ῥίζαι μονοετεῖς, ἢ κορμοὶ ῥιζῶν λίαν ξυλώδεις, ἀποσκορακιστέοι.

Ἡ ἐγκάρσιος διατομὴ τοῦ μὲν στελέχους τῆς ῥίζης δεικνύει φλοιὸν λεπτότερόν τι τοῦ ξύλου, πρὸς τὰ ἔσω ἀκτινωτόν, ξύλον ἀφωρισμένον ἐκ τοῦ φλοιοῦ διὰ στεφάνης μελαντέρας ἐξ ἐμβίου, ἀμυδρῶς ἀκτινοειδές, τἆλλα δὲ σχεδὸν ὁμοειδὲς τῷ φλοιῷ, (ὥρα ῥίζαν)· ἐντεριώνης ἀκτῖνας πλατυτέρας τῶν τοῦ ξύλου δεσμῶν· ἐντεριώνην πολλήν. Ἐλαιοφόρους θήκας ἀπανταχοῦ τῆς ῥίζης πλὴν τοῦ ἐξωφλοίου, πολὺ μείζονας τῶν πόρων τῶν ἀγγείων. Τῶν δὲ κλάδων τῆς ῥίζης φλοιὸς κατὰ τὸ ἥμισυ λεπτότερος τοῦ ξύλου· τοῦτο δὲ ἐναργέστερον ἀκτινωτόν. Οὐδεμία ἐντεριώνη· τὰ λοιπὰ ὡς ἄνω.

Στοιχεῖα ἐπικρατοῦντα εἶναι ἑλενίνη, ἰνουλίνη, πικρὰ ἐκχυλισματικὴ οὐσία πολλή, ὀλίγον αἰθέριον ἔλαιον, ῥητίνη, κόμμι πολὺ καὶ ἄλατα, καὶ ὀλίγη δεψίνη ἐκ τοῦ εἴδους τοῦ πρασινίζοντος τὸν ὑπερχλωριοῦχον σίδηρον.

Ἡ ἑλενίνη (καφουρὰ ἑλενίου) $= C^6 H^8 O$, κρυσταλλουμένη εἰς πρίσματα τετράπλευρα ἢ κύβους, ἄχροα, εὔθρυπτα, ἀσθενῆ τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν γεῦσιν, ἀδιάλυτα ἐν ὕδατι, εὐδιάλυτα ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι. Ἐν 110^0 τήκεται, ἐν ὑψηλοτέρᾳ θερμοκρασίᾳ ἐξαεροῦται χωρὶς ν' ἀποσυντεθῇ. Ἐνέχεται ἑτοίμη ἐν ταῖς ἐλαιοφόροις θήκαις, ἐν μέρει κρυσταλλική. Ἰνουλίνη $C^6H^{10}O^5$, κόνις λευκή, εἶδος ἀμύλου κοινοῦ πᾶσι τοῖς συνθέτοις, ἀντικαθιστᾶσα τὸ ἄμυλον τὸ παρ' ἄλλαις ῥίζαις, ἐν ψυχρῷ ὕδατι ἀδιάλυτος, ἐν ζέοντι διαλυτή, ἀφ' οὗ πάλιν μετὰ τὴν ἀπόψυξιν κατακρημνίζεται εἰς κόνιν, μετατρεπομένη δὲ εἰς σταφυλοσάκχαρον, ὅταν συμβρασθῇ ὕδατι ὡς 14—40 %. Διὰ τοῦ ἰωδίου δὲν γίνεται κυανῆ, ἀλλὰ μελανίζει παροδικῶς (κατὰ Schroff γίνεται κιτρίνη).

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Συνενοῖ ἐν ἑαυτῇ τὴν δρᾶσιν τῶν πικρῶν καὶ ἀρωματικῶν, τροποποιουμένην ὑπὸ τῆς ἰνουλίνης= τοῦ ἀμύλου· διὸ καὶ τονοῖ μὲν τὸν πεπτικὸν σωλῆνα, διεγείρει δὲ ἠπίως τὴν κυκλοφορίαν, μετασκευάζει δὲ καὶ τὴν διάκρισιν τῶν βλεννοϋμένων καὶ μάλιστα τοῦ τῶν πνευμόνων, διὰ δὲ τῆς ἰνουλίνης ὑποτρέφει ἢ κἂν ἐνεργεῖ κατὰ τὸν τῆς ἐφαρμογῆς τόπον ὡς περιειλητικὸν ἢ σκεπαστικόν (13—14 % ἰνουλίνη), καὶ δι' αὐτῆς φέρεταί πως ἐγγὺς τῶν ἀλευρωδῶν.

Ἐντεῦθεν ἠδύνατό τις νὰ συναγάγῃ ὡς τοῦ φαρμάκου ἔνδειξιν τὴν πρὸς ἀτονίας τῶν πεπτικῶν ὀργάνων τὰς μετά τινος ἐρεθισμοῦ ὑποφλογιστικοῦ, καὶ μετά τινος εἰς διάρροιαν ἐπιφορᾶς, ὅταν μάλιστα ἡ κυκλοφορία ἀσθενὴς καὶ ἡ ἀναιμία πολλή· καὶ ὄντως δὲ χρησιμεύει ἐνθάδε. Ἀλλ' ἡ πεῖρα καθιέρωσεν τὸ ἑλένιον πρὸς τοὺς χρονίους καταρρους τῶν πνευμόνων (*ἁρμόζει βηξὶ κατὰ* Διοσκ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ *ὀρθοπνοίαις*), τοὺς μετ' ἀτονίας τῆς πέψεως καὶ τοῦ σώματος ὅλου, ὅταν διὰ χαλάρωσιν τοῦ βλεννοϋμένος ἢ δι' ἔλλειψιν ὑροῦ ἐν τοῖς φλέγγμασι πονήρως ἀναβήσσονται ταῦτα καὶ φέρουσι δύσπνοιαν, ἐμφράσσοντα τοὺς βρόγχους, ὅπου δηλαδὴ παρέχονται καὶ τὰ ναυτιώδη καὶ ἡ ἀένεγα (ἄσθμα βλεννώδες, ἑλκώσεις τῶν πνευμόνων χρόνιαι). Τούτων ἁπάντων προτερεῖ τὸ ἑλένιον, διότι ἅμα μὲν τονοῖ τὸν πεπτικὸν σωλῆνα ὡς πικρὸν καὶ εὐστόμαχον, ἅμα δὲ οὐδεμίαν φέρει ναυτίαν οὐδ' ἔμετον οὐδὲ διάρροιαν οὐδὲ ταραχὴν τῆς κυκλοφορίας, ὡς ποιοῦσι τὰ ναυτιώδη, συμβιβάζεται δὲ καὶ μετά τινος βαθμοῦ πυρετοῦ, ὑποτρέφει ὡς τὰ ἀλευρώδη, καὶ σκεπάζει τὰς περὶ τὸν λάρυγγα ἐκδοράς.

Εἶναι δὲ καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος (ἐν Θεσσαλίᾳ, ὅπου κηπεύεται τὸ ἑλένιον κατὰ τὰ ὀρεινὰ μάλιστα) φάρμακον ἀγαπητὸν τῷ λαῷ εἰς ἔκλειγμα πρὸς χρόνια τῶν πνευμόνων πάθη καὶ δυσμηνορροίας καὶ ἰκτέρους καὶ ἐξανθήματα χρόνια· ὅπου δηλαδὴ καὶ ἡ ἀρχαιοτέρα ἰατρικὴ παρήγγειλεν αὐτό, ἀποδέχονται δὲ ὡς τοιοῦτον καί τινες τῶν νεωτάτων φαρμακολόγων, ὡς ὁ Gubler, ἀδικαιολόγητον ἡγούμενοι τὴν ὀλιγώρησιν τοῦ φαρμάκου ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰατρῶν. Λέγεται, ὅτι ἀποκτείνει καὶ τὸ ἄκαρι, ἂν δι' ἀφεψήματος ἰσχυροῦ συχνάκις καὶ κραταιῶς ἐπιτριβῶσι τὰ ψωριῶντα μέρη, ἢ τὸ ἐκχύλισμα εἰς ἀλοιφὴν (ὅρ. 1—2 ἐν οὐγ. 1 λίπους) ἐπιτριβῇ.

Δίδεται ἔσω εἰς κόνιν κατὰ σιτ. 2—4 πολλάκις τῆς ἡμέρας ὡς εὐστόμαχον, κατὰ 20—40 σιτ. πολλάκις τῆς ἡμέρας ὡς διεγερτικὸν καὶ ἀποχρεμπτικόν, ἢ εἰς καταπότια· συχνότερον σκευάζεται εἰς ἔγχυμα, ἔτι κάλλιον εἰς ἀφέψημα ἐξ οὐγ. $^1/_2$—1 ἐν οὐγ. 6, ἅτε ἐν τούτῳ τῆς μὲν ἰνουλίνης πληρέστερον ἀποζεομένης, τῆς δὲ ἑλενίνης μηδαμῶς ἀφιπταμένης ἐν τῇ θερμότητι τῶν ἀφεψημάτων· λαβεῖν κατὰ 1—2 ὥρ. ἀνὰ κοχλιάριον τῆς τραπέζης. Πολὺ διὰ μιᾶς ποθὲν φέρει ναυτίαν.

Ἐκχύλισμα ἑλενίου, Extractum Helenii. Γίνεται ὡς τὸ τοῦ φλοιοῦ τῆς χρυσομηλέας. Μελανωπόν· ἡ ἐν ὕδατι διάλυσις θολή. Περιέχει τὸ πλεῖστον τῆς ἑλενίνης. Δίδεται κατὰ σιτ. 10—30 δι' ἡμέρας εἰς διάλυσιν ἢ εἰς καταπότια ὡς ἀποχρεμπτικόν.

*Ἰριδος τῆς φλωρεντινῆς ῥίζα.

Radix Iridis florentinæ.

Iris florentina L. καὶ Iris pallida Lam. Irideæ.

Φυτὰ πολυετῆ τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης, συχνὰ δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς κήποις.

Ῥίζωμα ὁριζόντιον, ἐπίμηκες, ἀρθρωτόν, ὀζῶδες, πεπιεσμένον, τὸ ἀποπεφλοιωμένον λευκὸν ἢ ξανθόλευκον, στερεόν, βαρύ, ὡς $1\ ^1/_2$''' πλατύ, ἄνωθεν ἀμυδρῶς δεδακτυλιωμένον, κάτωθεν φέρων τὰς τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ριζαρίων οὐλάς. Ῥῆξις αὐτοῦ ὁμαλή, ἀλευρώδης ἢ σχεδὸν κερατοειδής, ἐν ᾗ λεπτότατα καὶ στιλπνὰ κρυστάλλια ἐξ ἀσβεστίου ὀξαλικοῦ. Κλάδοι ῥομβοειδεῖς, ἥττον συμπεπιεσμένοι καὶ σχεδὸν στρογγύλοι. Ἐπὶ τοῦ ὠοειδοῦς ἢ ὑπομήκους ἐπιπέδου τῆς ἐγκαρσίου διατομῆς φαίνεται ὁ φλοιὸς ὡς $^1/_6$—$^1/_{11}$ τῆς βραχυτάτης διαμέτρου, σχεδὸν ἄνευ δεσμῶν ἀγγείων. Δίσκος ἐντεριώνης πρὸς τὰ ἄνω ἀμυδρότερος ἢ πρὸς τὰ κατώτερα μέρη. Ξύλον μετὰ πολλοῦ παρεγχύματος καὶ ἀραιῶς ἐγκατεσπαρμένων δεσμῶν ἀγγείων, αἵτινες μόνον παρὰ τὸν τῆς ἐντεριώνης δίσκον παράκεινται ἀλλήλαις. Ὀσμὴ τοῦ χλωροῦ ῥιζώματος ἀηδής, τοῦ δὲ ξηροῦ ἡδεῖα, ὡς ἀπὸ ἴων· γεῦσις ὑπόπικρος καὶ ὑπόδριμυς, διὰ χρόνου ἐξασθενοῦσα.

Τὸ ῥίζωμα ἴριδος τῆς ψευδακόρου εἶναι ἔνδον ἐρυθρωπόν, τὸ τῆς γερμανικῆς ἴριδος φέρει ἐμφανεστέρους τοὺς δακτυλίους, ἀσθενεστέραν δὲ τὴν ὀσμήν.

Στοιχεῖα κυριεύοντα εἶναι αἰθέριον ἔλαιον λευκωπόν, ῥητίνη μαλακὴ καὶ δριμύπικρος, εὐδιάλυτος ἐν οἰνοπνεύματι μετὰ χροιᾶς κιτρίνης· δεψίνη, ἄμυλον, κόμμι, ἅλατα κτλ.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐρεθίζει τὸ δέρμα εἰς ἐρύθημα, καὶ μάλιστα ἡ χλωρά, πλεῖον τὸν βλεννογόνον τοῦ στόματος καὶ τοῦ γαργαρεῶνος καὶ ἴσως διὰ τοῦτο προκαλεῖ ἀνάβηξιν φλεγμάτων. Ἔσω ληφθεῖσα κατ' οὐγγίαν $^1/_2$—1 φέρει καρδιαλγίαν καὶ ἔμετον καὶ διάρροιαν μετὰ στρόμφων ἀλγεινῶν. Ἡ ξηρὰ στερεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς δριμύτητος. Ἥν προτοῦ ἐν χρήσει ὡς ἀποχρεμπτικὸν ἡ ξηρὰ ῥίζα, κατὰ σιτ. 5—10 λαμβανομένη παλλάκις τῆς ἡμέρας μετὰ κόνεως γλυκυρρίζης, σπερμάτων μαράθρου καὶ χρυσίζοντος στίμμεως· νῦν ὅμως περικρεμᾶται μόνον περὶ τὸν τράχηλον τῶν ὀδοντοφυούντων παιδίων πρὸς διαμάσσησιν καὶ ἐνασχόλησιν, ἡ δὲ κόνις ἐντίθεται εἰς ὀδοντοτρίμματα, ἢ συναποτελεῖ ἔρρινα= πταρμικά, ἢ χρησιμεύει εἰς συγκατασκευὴν ἢ ἐπίπασιν καταποτίων ἀποχρεμπτικῶν καὶ εἰς κατασκευὴν σαπώνων εὐόσμων. Εἰς σφαιρία σκευασθεῖσα ἐντίθεται εἰς φρεάτια ἢ καυτήρια πρὸς διατήρησιν τῆς ἐμπυήσεως ἀντὶ πίσων ἢ ἐρεβίνθων. Χρησιμεύει καὶ ὡς διαμάσσημα ἀνθρώπων ἐχόντων κακὴν ἀπόπνοιαν ἐξ ἐφθαρμένων ὀδόντων.

Ἀποτελεῖ ἡ κόνις συμβαλλόμενον οὐσιῶδες τοῦ λευκοῦ ὀδοντοτρίμματος τῆς Αὐστρ. Φαρμ., **Pulvis dentifricius albus**, ὃ γίνεται ἐκ κόνεως ἴριδος καὶ ἄνθρακος φυτικοῦ ἀνὰ 5, κόνεως ἀνθρακικοῦ ἀσβεστίου 40 καὶ 4 σταγόνων ἐλαίου ἡδυόσμου τοῦ πεπερώδους, προδιαλυθέντος ἐν ὀλίγῳ οἰνοπνεύματι τῶν 90 $^0/_0$.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πιμπινέλλης, ἢ *Διπτέρου ἢ ἐμπέτρου ῥίζα.

Radix Pimpinellæ,

Pimpinella saxifraga καὶ P. magna L. ἡ ἐν Γερμανίᾳ κοινή, Umbelliferae.

Φυτὸν πολυετές, ἐν τόποις ξηροῖς αὐτοφυές.

Συλλέγεται ἡ ῥίζα κατ' ἔαρ καὶ μετόπωρον ἐκ τῶν πρεσβυτέρων φυτῶν.

Ῥίζα (ἢ ῥίζωμα) ὡς τὰ πολλὰ ἁπλῆ, συχνάκις δὲ καὶ πολυκέφαλος, κωνοειδής, εὐθυτενής, ἐπιμήκης, ὡς γραφικοῦ καλάμου τὸ πάχος καὶ μέχρι δακτύλου μικροῦ, ἔξωθεν κιτρίνη, ἔνδον λαμπροτέρα, πρὸς τὴν βάσιν λεπτὰς ἔχουσα καὶ δακτυλιοειδεῖς ῥυτίδας, κατὰ μῆκος αὐλακωτή, τὸν φλοιὸν παχεῖα, πρὸς τὰ κάτω ἐκπέμπουσα πολλὰ καὶ παχέα ῥιζάρια· ἐλαφρά, εὔθραυστος, πυρώδης.

Γεῦσις ἀρωματικὴ σφόδρα, δριμεῖα καὶ ὑπόγλυκυς. Ὀσμὴ ἀρωματικὴ καὶ βαρεῖα.

Ἡ ἐγκάρσιος διατομὴ δεικνύει φλοιὸν τὸ $^1/_4$—$^1/_5$ τῆς διαμέτρου, λευκόν, ὑπὸ μελανῶν ἀκτίνων βίβλου διατεμνόμενον, ὧν μεταξὺ βαλσαμοφόροι σωλῆνες κατὰ σειρὰς ἀμοιβαίας· ἐν παλαιαῖς ῥίζαις ὁ φλοιὸς σπογγώδης. Πυρὴν ἀκτινωτός, ἐν ᾧ ἐπαλλάσσονται λευκαὶ ἀκτῖνες ἐντεριώνης μετὰ κιτρίνων καὶ πορωδῶν καὶ πρὸς τὰ ἔξω διακλαδιζομένων δεσμῶν ἢ ἀκτίνων ξύλου. Ἐντεριώνη ἐλλείπει σχεδὸν τελείως ἐκ τοῦ κέντρου.

Στοιχεῖα κύρια εἶναι αἰθέριον ἔλαιον κίτρινον, ἐλαφρότερον τοῦ ὕδατος, πικρὸν λίαν, καὶ ῥητίνη μαλακή.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Εἰς ἔγχυμα ληφθεῖσα ἡ ῥίζα τονοῖ τὸν στόμαχον καὶ ἐνεργεῖ ὡς ἄφυσον· ἀπτομένη δ' ἐπὶ τῆς καταπόσεως καὶ τῶν κατὰ φάρυγγα μορίων τονοῖ καὶ ταῦτα. Διὸ καὶ παραγγέλλεται πρὸς δυσπεψίας καὶ χρονίους κατάρρους φάρυγγος καὶ λάρυγγος, καὶ χρονίας ἀμυγδαλίτιδας, ὡς καὶ μετὰ τὴν ἀποδρομὴν τῆς διφθερίτιδος πρὸς τόνωσιν τῶν πολλάκις παραλυομένων παρισθμίων, καὶ πρὸς βράγχη χρόνια.

Δίδεται ἔσω εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—4 ἐπὶ οὐγ. 6, λαβεῖν δι' ἡμέρας κατὰ κοχλιάρια. Κατὰ δὲ ὑπεραιμιῶν χρονίων καὶ χαλαρώσεων τῶν περὶ τὸν γαργαρεῶνα καὶ λάρυγγα παραγγέλλομεν πρὸ τῆς πόσεως ἑκάστοτε νὰ ἀναγαργαρίζηται τὸ φάρμακον, ἵνα συνδυασθῇ ἡ τοπικὴ αὐτοῦ ὁρᾶσις μετὰ τῆς καθολικῆς.

Βάμμα πιμπινέλλης, Tinctura Pimpinellae. Γίνεται ἐξ 1 ῥίζης μετὰ 5 οἰνοπνεύματος· ὑπόφαιον ἐν τῷ πυρρῷ, καὶ ὄζον ὡς ἡ ῥίζα, τὴν γεῦσιν ναυτιώδες καὶ δριμύ. Λαμβάνεται ἀνὰ 20—60 σταγ. ἐπὶ σακχάρου· ἄμεινον δὲ ἄνευ τούτου καταπίνεται στάγδην, ὅπως κατολισθαίνουσα ἅψηται τοῦ βλεννογόνου τοῦ φάρυγγος καὶ ἐκτρώσῃ ἐναρχομένας κυνάγχας ἢ ἄρῃ χρονία βράγχη. Καλὸν νὰ ἐπιχρίεται διὰ τοῦ βάμματος τούτου ἡ ὑπεραιμοῦσα ἐπιφάνεια τοῦ φάρυγγος τῶν παρ' ἡμῖν, τῶν συχνότατα πασχόντων τραχωματώδη φαρυγγίτιδα καὶ ὀχληρὸν ἐρεθισμὸν εἰς ἀπόχρεψιν. Φάρμακον ἐμπειρικόν. Παρ' ἡμῖν εἶναι κοιναὶ ἡ P. cretica Poir, καὶ ἡ P. peregrina L., ἄμφω ἡδέως πιπερίζουσαι, ἔχουσαι δὲ ῥίζωμα κυλινδρικόν, λεπτόν, λεῖον.

Συγχέεται τῆς ἐμπέτρου ἡ ῥίζα μετὰ τῆς τοῦ Heracleum spondylium

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

L.· διάγνωσμα, ἡ διαφορὰ τῆς ὀσμῆς καὶ ἡ μείζων πικρία τῆς γεύσεως· ὁμοίως καὶ μετὰ τῆς ῥίζης τοῦ Peucedanum Oreoselinum L.· κριτήριον ἡ διαφορὰ τῆς ὀσμῆς καὶ ἡ πικρία, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ὁριμύτης τῆς ῥίζης.

Φελλανδρίου σπέρματα.

Semina Phellandrii.

Oenanthe Phellandrium Lam. Umbelliferae.

Φυτὸν διετές, ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐν τόποις ἐνίκμοις συχνόν.

Σπέρματα ὡς 2 ''' τὸ μῆκος, σχεδὸν κυλινδρικά, ὑπομήκη, πρὸς τὴν κορυφὴν παροξυνόμενα, ὑπὸ τοῦ ἐμμόνου καὶ πεντόδοντος κάλυκος καὶ τῆς κωνοειδοῦς βάσεως τοῦ στύλου στεφανούμενα, ἐκ τῶν πλαγίων συμπεπιεσμένα ἡρέμα, μελανωπὰ ἢ καστανόχροα, ἄχροα, συνήθως ἀμέριστα. Τὰ ἡμιμόρια τῶν καρπῶν ἢ μερικάμπια ἢ ἀσπιδίσκοι, ὡς τὰ πολλὰ συμπεφυκότα, εἶναι ὑπομήκη, ὠοειδῆ, κατὰ τὴν συνάφειαν ὑπόκοιλα, τὴν δὲ ῥάχιν ἐπίκυρτα, καὶ ἐπ' αὐτῆς πέντε ἀμβλείας ῥαβδώσεις φέροντα, ὧν αἱ περιφερικαὶ προεξέχουσαι, μεταξὺ δὲ αὐτῶν ὑπομήκεις ἢ στενὰς κύλακας, ἐνεχούσας ἑκάστην ἀνὰ μίαν ἐπιμήκη γραμμὴν=ἀγγεῖον ἢ ὀχετὸν ἐλαιοφόρον· στυλίδια διμερῆ· σκέλη αὐτῶν συμπεφυκότα. Ὅπου τὰ μερικάρπια ἐφάπτονται, ἡ ἐπιφάνεια τῆς ἐπαφῆς εἶναι λευκωπὴ καὶ φέρει ἐν τῷ μέσῳ ἐπιμήκη ῥάβδωσιν λευκήν, ἧς ἑκατέρωθεν ἀνὰ ἓν βύθισμα. Ἐγκάρσιος διατομὴ τῶν ἐκ λευκώματος κοτυληδόνων ἀκτινωτή, ἀμαυρά, ἐλαιώδης, ἐν τῇ κορυφῇ δεικνύουσα τὸ ἔμβρυον· Ὀσμὴ βαρεῖα καὶ ἀρωματική, γεῦσις δὲ ὑπόπικρος καὶ ἀρωματική.

Ἔστωσαν τελείως ὥριμα.

Προσοχή, μὴ ὦσιν ἀνάμικτα μετὰ σπερμάτων τοῦ κωνείου καὶ τῶν τοῦ Seum latifolium L., ὧν τὰ μὲν (τούτου) εἶναι μόλις $^1/_2$ ''' τὸ μῆκος, ὑποπρασινίζοντα, ὠοειδῆ, ἑκατέρωσε παροξυνόμενα, ἀλλοῖα τὴν ὀσμὴν καὶ τὴν γεῦσιν καὶ εὐδιάγνωστα, τὰ δὲ τοῦ κωνείου ὑποστρόγγυλα. Οἱ δὲ καρποὶ τῆς Betula angustifolia Koch. εἶναι μᾶλλον ὠοειδεῖς, ἄνοσμοι, καὶ φέρουσι πέντε μεγάλας ῥαβδώσεις.

Στοιχεῖα κύρια αἰθέριον ἔλαιον ὡς $1\ ^1/_2\ ^0/_0$, ῥητίνη μαλακὴ $4\ ^0/_0$· δεύτερα δὲ λίπος $5\ ^0/_0$, κόμμι καὶ ἅλατα.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Κατὰ δρ. 2—3 τὰ σπέρματα φέρουσι πόνους κωλικοὺς καὶ διάρροιαν καὶ ἀνορεξίαν, καὶ δὴ καί τινα στενοχωρίαν, κατά τινας καὶ κεφαλαλγίαν καὶ δύσπνοιαν, ἅπερ ὅμως ἄλλοι ἐξηγοῦσιν ἐκ νοθεύσεων μετὰ σπερμάτων κωνείου.

Ἦν πρὸ τοῦ τὸ φελλάνδριον ἐν χρήσει πρὸς ἄσθματα βλεννώδη καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρὸς χρονίους κατάρρους καὶ αὐτοὺς τοὺς φυματιώδεις ὡς φάρμακον βελτιοῦν τὴν διάκρισιν τῶν πνευμόνων, διδόμενον κατὰ 5-10-20 σιτ. τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας ἐν κυαθίσκῳ γάλακτος εἰς κόνιν, σπανιώτερον εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—3 εἰς οὐγ. 4, λαβεῖν κατὰ δίωρον 1—2 κοχλιάρια τῆς τραπέζης. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν ἰατρῶν συνεζεύγνυον αὐτὸ καὶ μετὰ δακτυλίτιδος· νῦν ὅμως περιῆλθεν εἰς ὀλιγοχρηστίαν. Καλὸν εἰς διαμνημόνευσιν πρὸς ἐπαλλαγὴν θεραπείας κατὰ τῶν φυματοειδῶν κατάρρων, ἢ τῶν ἐμφυσηματικῶν, τῶν ἄνευ διαρροίας.

Ὁ Gubler φέρει αὐτὸ διὰ τιμῆς πολλῆς. Μεταξὺ τῶν στοιχείων ἀναφέρει τὴν φελλανδρίνην, ἀλκαλοειδῆ καὶ ἐξαερώσιμον, ἀποκρινομένην μάλιστα ἐκ τῶν πνευμόνων. Ἐγχυθεῖσα αὕτη εἰς τὰς φλέβας κυνῶν κατὰ 10 σιτ. προύξένησε δύσπνοιαν, τρόμον τῶν σκελῶν καὶ στενοχωρίαν. Τὰ σπέρματα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις κατὰ Gubler εἶναι ναρκωτικά, ληφθέντα δὲ κατὰ δραχμὴν φέρουσι ζάλην καὶ σπασμούς. Διὸ καὶ πιστεύει οὗτος μετὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ἰατρῶν, ὅτι εἶναι πραϋντικὸν τοῦ βηχός, ἐπαγωγικὸν ὕπνου καὶ κατασταλτικὸν τοῦ πυρετοῦ, καὶ ἀποδέχεται αὐτὸ πρὸς φυματιώσεις. Ἄνῦον ἐφάνη καὶ πρὸς διαλείποντας πυρετούς. Πειρατέον.

Ἡ φελλανδρίνη (;) κατὰ Gubler δίδεται πολλάκις τῆς ἡμέρας εἰς καταπότια ἢ ἐν σιροπίῳ τινὶ κατὰ $^1/_4$ σιτ. πολλάκις τῆς ἡμέρας.

Ἀνίσου ἢ γλυκανίσου σπέρματα.

Semina s. Fructus Anisi.

Pimpinella Anisum. L. Umbelliferæ. Φυτὸν ἐτήσιον, τῆς Ἀνατολῆς καὶ Αἰγύπτου ἰθαγενές, νῦν δὲ πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης ὡς καὶ παρ' ἡμῖν κηπευόμενον.

Καρπὸς πλατύς, ὠοειδής, ἰσομεγέθης κεφαλῇ μεγάλης καρφοβελόνης, ἑκατέρωθεν ὑποπεπιεσμένος, πράσινος ἀπὸ φαιοῦ, πυκνὰς καὶ μακρὰς τρίχας ἔχων, ἐκ δύο συγκειμένος μερικαρπίων, ὡς τὰ πολλὰ συνεχομένων ἔτι, 1—1 $^1/_2$''' τὸ μῆκος, ὑποβασταζόμενος ἔτι ὑπὸ ποδίσκου δικρανοειδοῦς κάτωθεν, φέρων δὲ κατὰ τὴν κορυφὴν τὸν βραχὺν στύλον. Μερικάρπια συνήθως συμπεφυκότα, ἐπὶ τῆς μὲν τῶν ἐπιφανειῶν, τῆς ἐφαπτομένης, ἐπίπεδα καὶ πολύγραμμα, ἐπὶ τῆς δὲ ἐπίκυρτα, φέροντα δὲ ἐνταῦθα πέντε πλευρὰς ἢ ῥαβδώσεις νηματώδεις, ὧν μεταξὺ αὔλακες τέσσαρες, πολύνευροι· στηλίδια δίκρανα.

Ὀσμὴ βαρεῖα καὶ ἀρωματική, γεῦσις ἀρωματική, γλυκάζουσα καὶ ὑποπυρώδης.

Νοθεύεται ἐνίοτε διὰ σπερμάτων κωνείου, τῶν ἐχόντων τινὰ

ὁμοιότητα· ἀλλ' ὁ ἔλεγχος ῥᾴδιος ἐκ τῆς τελείας ἐλλείψεως τῶν τριχῶν καὶ ἐκ τῶν κυματοειδῶς διηκουσῶν γραμμῶν ἢ πλευρῶν τῶν τοῦ κωνείου σπερμάτων.

Ἐνέχουσιν αἰθέριον ἔλαιον, ἐξαγόμενον δι' ἀποστάξεως μεθ' ὕδατος καὶ ἐκ τῶν ὅλων μὲν σπερμάτων, μάλιστα δὲ ἐκ τῶν ποδίσκων καὶ συντριμμάτων, ὡς 1—3 %, ἐνεχόμενον ἐν τοῖς ἀδέσι τῆς κελύφης τοῦ καρύου καὶ τοῖς τοῦ ποδίσκου, ἄχρουν ἢ ξανθόπυρρον, 0,99—0,99 Ε. Β., ἐν+10° Ἐ. ἀποχωρίζον μάζαν κρυσταλλώδη λευκήν, τὴν στεατοπτήνην τοῦ ἀνίσου, τηκομένην μόνον ἐν 17° εἰς ὑγρὸν ἄχρουν, σφόδρα θλαστικὸν τοῦ φωτός, ἀρωματικὸν τὴν ὀσμὴν ὡς τοῦ ἀνίσου, τὴν γεῦσιν γλυκάζον καὶ πυρωτικόν, μὴ ἀλλοιοῦν τὸν δοκιμ. χάρτην, μήτε χρωννύμενον ὑπὸ σιδήρου ὑπερχλωριούχου, ὅταν διαλελυμένον ἐν οἰνοπνεύματι. Σταγὼν τοῦ ἐλαίου μία, ἀνατριβεῖσα μετὰ σακχάρου καὶ μετὰ 600 γραμ. ὕδατος, διδότω τούτοις καθαρὰν τὴν ὀσμὴν τοῦ ἀνίσου. Πρὸς δὲ ἐνέχουσι τὰ σπέρματα καὶ ἔλαιον λιπαρὸν ἐν ταῖς κοτυληδόσι, σάκχαρον, λεύκωμα, κόμμι.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Πηγάζει ἐκ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου, ὅπερ κατὰ σταγόνα ἐπισταλαχθὲν ὑπὸ τὴν πτέρυγα καναρίου πτηνοῦ ἔφερε πόνον καὶ μετὰ 4 ὥρ. τὸν θάνατον, κατὰ δὲ γράμ. 20—30 δοθὲν κυσὶ καὶ γαλαῖς, διέθεσε μὲν κακῶς τὰ ζῶα, ἤτοι ἔφερε ταχύτητα σφυγμῶν, δίψαν, δυσκοιλιότητα, ἀδυναμίαν καὶ διούρησιν πολλήν, ἀλλὰ δὲν ἀπέκτεινεν αὐτά.

Εἰς ἔγχυμα χλιαρὸν ἐκ δρ. 2—4 ἐντείνουσι τὴν περισταλτικὴν κίνησιν τῶν ἐντέρων, ὡς ἄφυσα, ὑποταχύνουσι τὴν κυκλοφορίαν, παρακινοῦσι τὸν ἱδρῶτα καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ οὖρα (*διαφορητικόν, οὐρητικόν* Διοσκ.). Πιστεύεται, ὅτι καὶ τὴν ἔκκρισιν τῆς βλέννης ἐκ τῶν πνευμόνων προάγουσιν, ὡς καὶ τὴν διάκρισιν τοῦ γάλακτος (*γάλα κατασπᾷ*) καὶ φέρουσι τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν μήτραν (*συρουσίας παρορμᾷ* Διοσκ.). Διὸ καὶ παραγγέλλονται ὡς εὐστόμαχον καὶ ἄφυσον κατὰ στρόφων ἐκ ψύξεως αἰφνιδίας τῶν ἄκρων, ὡς παρακινητικὸν τῆς λοχείας καὶ τῶν ἐμμήνων καὶ τοῦ γάλακτος, καὶ ὡς ἀναβηκτικὸν τῶν φλεγμάτων, ῥευστοποιουμένων δι' αὐτοῦ· Σημειωτέον, ὅτι τὸ αἰθέριον ἔλαιον ἐρεθίζει σφόδρα τοὺς πνεύμονας, καὶ μάλιστα παρὰ παιδίοις· διὸ καὶ χρεία προσοχῆς καὶ φειδοῦς ἐπ' ὀξείας βρογχίτιδος.

Δίδονται εἰς κόνιν ἀνὰ 10—20 σιτ. πολλάκις τῆς ἡμέρας, εἰς ἔγχυμα δὲ ἐκ δρ. 2—4 ἐν οὐγ. 6, ἢ κατ' οἶκον σκευαζόμενον ἐκ δρ. 1—2 (1—2 κοχ. τοῦ γλυκοῦ) ἐν κυαθίσκῳ ἐγχύματος θερμοῦ ἢ χλιαροῦ, πιεῖν ἐφάπαξ.

Ἔλαιον ἀνίσου, Oleum Anisi. Κατὰ σταγ. 1—3 ἐπὶ σακχάρου

ὡς ἄφυσον, ἢ ἐν διαλύσεσι φαρμάκων ἀποχρεμπτικῶν. Προσοχή, μὴ ἐρεθίσῃ τοὺς πνεύμονας. Ἀποκτείνει δὲ καὶ τοὺς κοινοὺς φθεῖρας, τὸ ἄκαρι τῆς ψώρας, τοὺς τῶν αἰδοίων φθεῖρας καὶ πᾶν εἶδος μικρῶν παρασίτων ἐν 10′ ὥρ., ἀλλ' ἐρεθίζει ὅμως καὶ τὸ δέρμα βιαίως καὶ φέρει οἴδημα τοῦ χορίου καὶ τῶν αἰδοίων, τοῦ θήλεος μάλιστα. Γίνεται δὲ ὀχληρὰ καὶ ἡ μικρὸν παραμένουσα ὀσμὴ αὐτοῦ· ὥστε πάντως προσοχῆς δεῖται. Κατὰ δραχμὰς τὸ ἔλαιον ἀποκτείνει κύνας καὶ γαλᾶς διὰ παραλύσεως τοῦ ῥαχίτου.

Ἀ π ό σ τ α γ μ α ἀ ν ί σ ο υ, Aqua Anisi. Ἐξ 1 σπερμάτων καὶ 30 ὕδατος ἀποσταζόμενον. Κατὰ κοχλιάρια ὡς ἄφυσον, ἢ ὡς ἀποχρεμπτικόν.

*Π ν ε ῦ μ α ἀ ν ί σ ο υ, Spiritus Anisi. 1 σπερμ. ἀποστάζεται μεθ' ὕδατος καὶ οἰνοπνεύματος, ἀνὰ 6 ἑκάστου. Ἐν χρήσει ὡς εὐκάρδιον καὶ ἄφυσον κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ ἐν ἐγχύματι ἀρωματικῷ, ἢ μετ' ὀλίγου σακχάρου.

*Σ ι ρ ό π ι ο ν ἀ ν ί σ ο υ, Syrupus Anisi. 1 ἀνίσου ἐγχύνεται δι' 6 ὕδατος, τῷ δὲ ἀπηθήματι προστίθενται 9 σακχάρου. Γίνεται ἐξ ὑπογυίου καὶ προστίθεται κατ' οὐγγίας εἰς μίγματα εὐστόμαχα ἢ ἀποχρεμπτικά.

Καθ' ὅμοιον τρόπον ἐνεργοῦσι καὶ χρησιμεύσι καὶ τὰ σ π έ ρ μ α τ α ἀ ν ί σ ο υ τ ο ῦ ἀ σ τ ρ ο ε ι δ ο ῦ ς, Semina Anisi stellati, τὰ ἐκ τοῦ Illicium anisatum L. Magnoliaceae, θαμνίου ἀειθαλοῦς τῆς Σινικῆς, τὰ συνιστάμενα ἐξ 8, ἀστροειδῶς ὡς ἐν τροχῷ ἐκπεμπομένων καὶ περὶ τὸ μέσον διὰ μίσχου βραχέος συναπτομένων καρπίων, τῶν φακοειδῶς πεπιεσμένων καὶ ἐν κελύφῃ ξυλώδει περικλειόντων τὰς κατυληδόνας, τὰς στιλπνὰς καὶ κιναμμωμόχρους. Ἐν τῇ κελύφῃ ἐνέχουσι τὸ εὔοσμον αἰθέριον ἔλαιον τὸ διαφέρον τοῦ ὁμωνύμου τοῦ ἀνίσου, καθότι εὐεξαερωτότερον καὶ διότι διαμένει ῥευστὸν καὶ ἐν ταπεινοτέρᾳ θερμοκρασίᾳ, ἐν δὲ ταῖς κητυληδόσι τὸ σάκχαρον καὶ τὸ λιπαρὸν ἔλαιον. Δίδονται εἰς ἔγχυμα ἐκ δραχ. 2—4 ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος ὡς ἀποχρεμπτικόν, εὐστόμαχον ἢ διαφορητικόν, ἀποτελοῦσι δὲ καὶ συστατικὰ τῶν στηθικῶν εἰδῶν.

Μαράθρου σπέρματα.

Semina s. Fructus Foeniculi.

Foeniculum officinale All. (F. vulgare Gaertn.) Umbelliferæ.

Ὁ καρπὸς μαράθρου τοῦ κοινοῦ εἶναι ἐπιμήκης, κυλινδρικὸς ἢ ὠοειδής, μελανωπὸς ἢ ὑποπρασινίζων, ὡς 3—5 ὑποχιλιομέτρων τὸ μῆκος ὡς 2 ὑποχιλιομέτρων τὸ πάχος· ὅταν ὥριμος, εὐκόλως καὶ αὐτομάτως σχίζεται εἰς τὰ δύο μερικάρπια, τὰ ἑστεμμένα τὴν κορυφὴν ὑπὸ τῆς κωνοειδοῦς βάσεως τοῦ βραχέος στύλου, τὰ ἐπὶ τῆς μὲν τῶν ἐπιφανειῶν τῆς κάτω ἢ συνεφαπτομένης, λεῖα καὶ φέροντα ἐκεῖθι ἑκατέρωθεν λευκῆς καὶ διαμέσου γραμμῆς σειρὰν ἀδέ-

νων, ἀνὰ δύο ἀντιτεταγμένων καὶ σκοτεινῶν, ἐπὶ δὲ τῆς κυρτῆς ἐπιφανείας πέντε πλευρὰς μετὰ ῥαβδώσεων ἐξεχουσῶν καὶ ἀμβλέως τροπιδοειδῶν, ὧν μεταξὺ ἐν ταῖς μελαντέραις αὔλαξι πλῆθος ἀδένων ἐλαιοφόρων. Στηλίδια δίκρανα ἢ διμερῆ.

Ὁ καρπὸς τοῦ ῥωμαϊκοῦ ἢ κρητικοῦ μαράθρου ἐκ τοῦ F. dulce DC. εἶναι μείζων, κυρτότερος, ξανθότερος καὶ ἡδύτερος τὴν ὀσμὴν καὶ γεῦσιν. Ὅμοιος τῷ ῥωμαϊκῷ εἶναι καὶ ὁ παρ' ἡμῖν ἐκ τοῦ F. officinale Merat.

Ἐνέχουσιν αἰθέριον ἔλαιον, ὡς 3—6 %, ἐξαγόμενον δι' ἀποστάξεως μεθ' ὕδατος, ἄχρουν, ἢ ξανθῶς κίτρινον, Ε. Β. οὐχὶ ἔλαττον τῶν 0, 985, ἐν τῷ ψύχει ἀποχωρίζον ἀφ' ἑαυτοῦ λέπια κρυσταλλώδη ἐξ ἀνηθόλου, ὅζον ὡς τὰ σπέρματα καὶ παρεμφέρον τῷ τοῦ ἀνίσου, ἀρωματικὸν δέ, γλυκάζον καὶ πυρωτικὸν τὴν γεῦσιν. Ἐν ταῖς κοτυληδόσι τῶν σπερμάτων ἐνέχεται σάκχαρον, καὶ ἔλαιον λιπαρὸν ὡς 12 %.

Τὸ ἔλαιον τοῦ μαράθρου διαλυέσθω ἐν τῷ οἰνοπνεύματι ἄνευ θολώσεως· ἡ διάλυσις μὴ ἀλλοιούτω τὸ βάμμα τοῦ ἡλιοτροπίου, μηδὲ χρωννύσθω ὑπὸ σιδήρου ὑπερχλωριούχου. Σταγὼν τοῦ ἐλαίου, ἀνατριβεῖσα μετὰ σακχάρου καὶ συνανακυκηθεῖσα μετὰ 500 γραμμάτων ὕδατος, διδότω τούτοις τὴν ὀσμὴν καθαρὰν ὡς ἀπὸ μαραθροσπόρου.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Φάρμακον εὐστόμαχον καὶ διεγερτικὸν τῆς περιστολῆς στομάχου καὶ ἐντέρων, ἐξωθεῖ τὰ ἀέρια καὶ καταπαύει ἄλγη καὶ σπασμούς, τὰ ἐντεῦθεν, προάγει ἐπὶ ποσὸν τὴν διαφόρησιν, πλεῖον ἔτι τὴν διούρησιν, παρακινεῖ δὲ καὶ τὴν ἔκκρισιν τοῦ γάλακτος (*γάλα κατασπᾷ* Διοσκ.) Ἂν πολὺ ληφθῇ, κατάγει τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν μήτραν μέχρις αἱμορραγίας, ὅτε στύφεται ἡ τοῦ γάλακτος διάκρισις. Οἱ ἀτμοὶ τοῦ μαραθροσπόρου φέρουσι δακρυροΐαν καὶ βῆχα, καί ποτε σιελισμόν.

Παραγγέλλονται ὡς ἀγαπητὸν καὶ δημῶδες ἄφυσον πρὸς ἐμπνευματώσεις καὶ στρόφους μάλιστα παιδίων, πρὸς καταῤῥους αἰφνιδίους ἐντέρων καὶ πνευμόνων ὡς διαφορητικόν, πρὸς οἰδήματα καὶ ὕδρωπας ὡς διουρητικὸν ἐκ τῶν διαιτητικῶν, μάλιστα δὲ ὡς γαλακτοφόρον ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων. Παρετήρησε δὲ ὁ Bontemps, ὅτι φέρουσι τὸ γάλα, ὅταν εἰς ἔγχυμα ληφθῶσιν ἐκ δρ. $^1/_2$—1 ἐν λίτρᾳ ὕδατος, ἐνῷ ἀπὸ οὐγ. $^1/_2$—1 καταθλίβουσι τὴν διάκρισιν τοῦ γάλακτος καὶ καταγουσι τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν μήτραν.

Δίδονται εἰς κόνιν κατὰ σιτ. 10—20 πολλάκις τῆς ἡμέρας ὡς ἄφυσον πρὸς κωλικοὺς πόνους τῶν παιδίων, καὶ ὡς γαλακτοφόρον δέ, ἢ εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—4 ἐν οὐγ. 6, ἢ κατ' οἶκον παρασκευαζόμενον ἐκ δρ. 1—2 ἐπὶ κυαθίσκον, χλιαρὸν πιεῖν ἐφάπαξ, ὡς διαφορητικὸν ἢ ἀποχρεμπτικὸν ἢ διουρητικὸν καὶ ἄφυσον.

Ἔλαιον μαραθοσπόρου, Oleum foeniculi. Κατὰ σταγόνας

1—3 ἐπὶ σακχάρου, πολλάκις τῆς ἡμέρας ὡς ἄφυσον καὶ ἀποχρεμπτικόν.

Ἀ π ό σ τ α γ μ α μ α ρ α θ ο σ π ό ρ ο υ, Aqua foeniculi. Γίνεται ἐξ 1 κατακεκομμένων σπερμάτων καὶ ὕδατος ὅσον ἀρκεῖ εἰς ἀπόσταξιν 30. Ὑποτεθολωμένον. Ἐν χρήσει πολλῇ κατὰ τὴν θεραπείαν τῶν παιδίων κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ διδόμενον μετ' ὀλίγου σακχάρου, ἢ τῆς τραπέζης πρὸς ἐνήλικας, ἢ καὶ ὡς εἴλημα φαρμάκων εὐκαρδίων καὶ ἀντισπασμωδῶν καὶ διουρητικῶν.

*Β ά μ μ α μ α ρ α θ ρ ο σ π ό ρ ο υ σ ύ ν θ ε τ ο ν, Tinctura Foeniculi composita. 3 οὐγ. σπερμάτων ἐγκατεργάζονται ἐν 120 οὐγ. οἰνοπνεύματος, τῷ δὲ ἀπηθήματι προστίθενται 20 σταγόνες τοῦ ὁμωνύμου ἐλαίου. Δίδεται ὡς ἄφυσον κατὰ σταγόν. 20—60 ἐπὶ σακχάρου ἢ ἐν κυαθίσκῳ ἐγχύματος ἀρωματικοῦ. Ἐξωτερικῶς δέ, μετὰ 3—5πλασίονος ὕδατος ἀναμιγέν, προσβάλλεται πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ ἀμβλυωπίας ὡς ἤπιον ἐρεθιστικόν. Ἀνθ' ὕδατος λαμβάνεται καὶ ῥοδόσταγμα.

*Σ ι ρ ό π ι ο ν μ α ρ α θ ρ ο σ π ό ρ ο υ, Syrupus Foeniculi. Γίνεται ὡς τὸ τοῦ γλυκανίσου καὶ λαμβάνεται ὡς ἐκεῖνο καὶ ὅπου ἐκεῖνο.

Γ'.) Αἰθερεο-ελαιώδη ἀνθελμινθικά.

Aethereo-oleosa anthelminthica.

Ἀβροτόνου τοῦ ἄρρενος ἄνθη.

Anthodia Cinæ s. Semen Santonici s. Semen Contra.

Artemisia Cina Berg. καὶ ἄλλα εἴδη αὐτῆς, Synanthereae. Φυτὰ πολυετῆ τῆς Περσικῆς καὶ τῶν περικειμένων τῇ Κασπίᾳ θαλάσσῃ χωρῶν, ὡς καὶ τῆς Παλαιστίνης.

Τὰ μήπω ἠνεῳγμένα κεφάλια ἀβροτόνου τοῦ ἄρρενος, τὰ διὰ τὴν μικρότητα καὶ τὸ σχῆμα αὐτῶν ὑπολαμβανόμενα, ὅτε εἰςήχθησαν εἰς τὴν θεραπευτικήν, ὡς σπέρματα καὶ καλούμενα ἱερά, Semina sancta καὶ Semina Santonici, ἐπειδὴ ἐκομίζοντο ἐκ τῆς Ἰουδαίας ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων, φέρονται εἰς διάφορα εἴδη, ὧν κράτιστον τὸ περσικὸν (=Ἀ ν τ ι ο χ ε ί α ς ἢ Ἀ λ ε ξ α ν δ ρ ε ί α ς) τὸ ἐκ τῆς Artemisia Cina Berg. ἢ ἐκ τῆς Art. Vahliana Kost, τὸ εἰς κεφάλια ἐπιμήκη, πρισματικά, ἐφ' ἑκάτερα τὰ πέρατα ἀποστενούμενα, ὑποστίλβοντα, πράσινα ἐν τῷ κιτρίνῳ ἢ φαιῷ, διὰ χρόνου μικρὸν μελανίζοντα, ὡς 1 $^1/_2$ ὑποχιλιομέτρων τὸ μῆκος καὶ 1 $^1/_2$ ὑποχιλιομ. τὸ πλάτος, κεκλεισμένα. Κάλυξ φολιδωτός, ἐγκλείων 3—5 ἀνθύλλια. Φ ο λ ί δ ε ς τοῦ κάλυκος τροπιοειδεῖς, κεκαλυμμέναι τὴν ῥάχιν ὑπὸ μικρῶν, στιλπνῶν καὶ κιτρίνων ἐλαιοφόρων κρυπτῶν ἢ ἀδενίσκων ἐπὶ τῶν ἑκατέρωθεν πλευρῶν, ἄχροοι, ὑμενώδεις, ὑποδιαυγάζουσαι, αἱ ἐξώτατοι

ὠοειδεῖς καὶ βραχύτεραι τῶν ἐνδοτέρων καὶ ὑπομήκων. Ὀ σ μ ὴ ἰδιάζουσα καὶ βαρεῖα γ ε ῦ σ ι ς ὁμοία καὶ πικρά.

Τὸ εἶδος τοῦτο διαστέλλεται πάντων τῶν λοιπῶν, ἐπειδὴ στερεῖται χνοωδῶν τριχῶν.

Ὑποδεέστερον τὸ β α ρ β α ρ ι κ ό ν, ἐκ τῆς Art. ramosa Smith, συγκείμενον ἐκ τῶν μήπω ἀνεπτυγμένων κεφαλίων, πολλῶν δὲ καὶ μίσχων καὶ θρυμμάτων φύλλων, πάντων ἀναμίξ. Χρῶμα φαιόλευκον, ἀμαυρόν· ὀσμὴ ἀσθενής. Κεφάλια, ἕκαστον καθ' ἑαυτό, ὑπομέλανα, κεκαλυμμένα ὑπὸ τραχέως χνοῦ λευκοφαίου, περιέχοντα 1—3 ἀνθύλλια, μήπω ἀνεπτυγμένα.

Ἔσχατον τὸ ῥ ω σ σ ι κ ό ν, τὸ συλλεγόμενον ἐν τοῖς λείμαξι τοῦ Βορυσθένους ἐκ τῆς Art. pauciflora Stechm· καὶ Art. monogyna, v. microcephala Kit. καὶ A. gmeliniana κτλ. Σπάνιον παρ' ἡμῖν, χαρακτηριζόμενον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ὑπὸ πυκνῶν, λεπτῶν καὶ ἀραχνοειδῶν τριχῶν, διὰ φακοῦ ὁρατῶν. Κεφάλια ἐν τῷ κιτρίνῳ μέλαινα.

Σ τ ο ι χ ε ῖ ο ν κύριον ἐν πᾶσιν ἡ ἀ β ρ ο τ ο ν ί ν η. $C^{15}H^{18}O^3$. Ἐξάγεται, ἂν τὰ ἄνθη συγκατεργασθῶσι μετὰ τιτανίου ὕδατος, ἡ δὲ ὑπὸ τῆς ἀσβέστου διαλυθεῖσα ἀβροτονίνη κατακρημνισθῇ δι' ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος. Ἐνέχεται ὡς 2—3, κρυσταλλοῦται εἰς πρίσματα ἄχροα, ἐπίπεδα, ἑξάεδρα, ἢ εἰς τραπέζια ὀρθογώνια, ἢ καὶ εἰς κρυστάλλους πτεροειδεῖς, μαργαριτοειδῶς στίλβοντα, τηκόμενα πάντα ἐν 170° Ε., ἄοσμα, καθ' ἑαυτὰ μὲν ὑπόπικρα, ἐν οἰνοπνεύματι δὲ διαλυθέντα πικρότατα, διαλυτὰ ἐν 500 μ. ὕδατος ψυχροῦ, ἐν 250 ζέοντος ὕδατος, ἐν 44 μ. οἰνοπνεύματος, ἐν 4 μ. χλωροφορμίου διαλυτά. Πέντε μέρη τῆς ἀβροτονίνης, συμβρασθέντα διαρκῶς μετὰ 4 μ. ἀνθρακικοῦ νατρίου, 60 μ. οἰνοπνεύματος, καὶ 20 ὕδατος, γίνονται τὴν χροιὰν ἐναλλὰξ ἐρυθρὰ καὶ κίτρινα. Συμβρασθείσης τῆς ἀβροτονίνης μεθ' 100 μ. ὕδατος καὶ 5 μ. ἠραιωμένου θειϊκοῦ ὀξέος, καὶ ψυγείσης ἐπὶ μακρόν, λαμβάνεται ὑγρὸν ἄπικρον, ὃ διυλισθὲν καὶ ἀναμιγὲν μετά τινων σταγόνων διαλύσεως χρωμικοῦ καλίου, οὐδὲν ἀπολύει κατακρήμνισμα.

Ἐν τῷ φωτὶ τοῦ ἡλίου οἱ κρύσταλλοι διαρρηγνύονται, χωρὶς ν' ἀποσυντεθῶσι, καὶ γίνονται κίτρινοι. Ἀνήκει ἡ ἀβροτονίνη εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν πικρῶν οὐσιῶν καὶ θεωρεῖται ὡς ἀνυδρίτης τοῦ ἀ β ρ ο τ ο ν ι κ ο ῦ ὀ ξ έ ο ς $C^{15}H^{20}O^4$. Μετὰ νιτρικοῦ ὀξέος ἐπὶ πολὺ ζεσθεῖσα μετασχηματίζεται εἰς ὀξαλικὸν ὀξύ· μετὰ βάσεων ἑνοῦται εἰς ἅλατα, εἰ καὶ μικρὰν δεικνύει συγγένειαν πρὸς τὰς βάσεις. Εἰς τὰ οὖρα μεταβᾶσα ἐπὶ χρήσεως ἐσωτερικῆς, ποιεῖ αὐτῶν τὸ χρῶμα βαθέως κίτρινον ἢ ἐρυθροκίτρινον, καὶ σχεδὸν αἱματηρόν, ὅταν μάλιστα ἀναπτυχθῇ ἐν τοῖς οὔροις ἡ ἀμμωνία πολλή.

Ὁμοίως δραστικὸν καὶ τὸ α ἰ θ έ ρ ι ο ν ἔ λ α ι ο ν, ἐξαερούμενον, ὑποκίτρινον, διαπεραστικὸν καὶ ἰδιάζον τὴν ὀσμήν, καὶ δριμύπικρον τὴν γεῦσιν, ἀφ' οὗ πιθανώτατα δι' ἀναλήψεως ἀτόμων τινῶν ὀξυγόνου γίνεται ἡ ἀβροτονίνη.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὑποδεέστερα στοιχεῖα εἶναι πικραὶ καὶ ῥητινώδεις καὶ ἐκχυλισματικαὶ οὐσίαι, κηρός, κόμμι, ἅλατα καλίου καὶ ἀσβεστίου, μηλικὸν ὀξὺ κτλ.

Σημειωτέον καλῶς, ὅτι ἡ ἀβροτονίνη ὁμοιάζει τῇ στρυχνίνῃ κατὰ τὴν ὄψιν, καὶ ἐπειδὴ παράκειται τῇ στρυχνίνῃ ἐν τοῖς φαρμακείοις, ἐν οἷς τὰ ἀλκαλοειδῆ εἶναι κατ' ἀλφάβητον διατεταγμένα, δυνατὸν νὰ συμβῶσιν ἀπάταις ἐπικίνδυνοι, οἷαι καὶ συνέβησαν ἤδη. Διὸ κάλλιον ἡ ἀβροτονίνη νὰ ἐκτεθῇ τῷ φωτὶ τοῦ ἡλίου, ἵνα κιτρινίσασα καταστῇ εὐδιάκριτος ἀπὸ τῆς στρυχνίνης.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Διὰ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου καὶ τῶν πικρῶν στοιχείων ἐρεθίζει στόμαχον καὶ ἔντερα καὶ αὐξάνει πως τὴν περιστολὴν ἀμφοτέρων. Διὰ τοῦτο τε καὶ διὰ τὴν κακὴν ὀσμήν, ἂν ληφθῇ κατὰ δραχμὰς 2—4, εὐκόλως ἐπανίστησι τὸν στόμαχον εἰς ναυτίαν καὶ ἔμετον, κινεῖ δέ ποτε καὶ τὴν γαστέρα παρὰ τοῖς εὐαισθήτοις τῶν ἀνθρώπων μετὰ ἢ ἄνευ στρόφων. Ἂν τύχωσιν ἐν τοῖς ἐντέροις ἕλμινθες μαστιγοειδεῖς ἢ νηματώδεις, ἐκτινάσσονται αἱ μὲν ζῶσαι, αἱ δὲ τεθνηκυῖαι, τοῦθ' ὅπερ ὀφείλει τὸ ἀβρότονον καὶ εἰς πάντα μὲν αὐτοῦ τὰ στοιχεῖα, μάλιστα δὲ εἰς τὴν ἀβροτονίνην ἢ σαντονίνην, ἐν ᾗ, διαλυθείσῃ ἐν ἐλαίῳ, ἕλμινθες καὶ ἐκτὸς τοῦ σώματος ἀποκτείνονται ἐν ὥρᾳ μιᾷ, ἤτοι τάχιον ἢ διὰ πάντων τῶν ἄλλων ἑλμινθοκτόνων διὸ καὶ εἰδικώτερον λέγομεν περὶ αὐτῆς τάδε:

Ἡ ἀβροτονίνη κατὰ $^1/_4$—$^1/_2$ σιτ. μικρὸν διαθέτει τὸν στόμαχον. Κατὰ 6—8 σιτ. παρὰ παιδίοις, κατὰ 10—20 παρ' ἐνήλιξι, φέρει ναυτίαν, ἐρυγάς, χάσμας, ζάλην, πόνον κατὰ τὸ μέτωπον, μαρμαρυγοψίαν, ἀδυναμίαν μυϊκὴν καὶ ὑπνηλίαν, σπανιώτερον ἔμετον, βορβορυγμούς, μετεωρισμόν τινα καὶ διάρροιαν, καί, τὸ περιεργότερον, διαστροφὴν τῆς ὁράσεως. Γίνονται δηλαδὴ τὰ ἀντικείμενα κυανᾶ τὸ πρῶτον, εἶτα δὲ ξανθῶς κίτρινα, ἔστιν ὅτε καὶ πράσινα, ἀναμὶξ δὲ καὶ συγκεχυμέναι φαίνονται πᾶσαι αἱ ἀποχρώσεις, ὅταν ἡ δρᾶσις σφοδρά, δι' ἃ μικρὰ παιδία ἱλιγγιῶσι καὶ φωτοφοβοῦσι καὶ παραξένως διατίθενται, μὴ εἰδότα τί συμβαίνει ἐν αὐτοῖς. Διαρκεῖ δὲ ἡ χρωματοψία ὥρας τινάς, καὶ παρέρχεται ἄνευ ἄλλης ἐπηρείας τῶν ὀφθαλμῶν ἢ τῆς ὁράσεως. Ἀπὸ πολλῆς τῆς ἀβροτονίνης διαστέλλεται ἡ ἴρις, οἱ δὲ λαβόντες ἀμβλυωποῦσι· παρετηρήθησαν ὅμως καὶ μῦσις, καὶ παραισθήσεις περὶ γεῦσιν καὶ ὀσμήν, ἐφεξῆς δὲ καὶ ἀληθοῦς δηλητηριάσεως συμπτώματα. Ἐμοῦσι δηλαδὴ τὰ παιδία, καταπίπτουσιν ἐκ ζάλης, ἐνίοτε λαμβάνονται ὑπὸ σπασμῶν ἐπιλειψιοειδῶν, κλόνων καὶ τρισμοῦ, γίνονται ὠχρά, καὶ ἀπολύουσιν οὖρα βαθέως καὶ ἀμαυρῶς κίτρινα, καὶ σχεδὸν αἱματόχροα· ἔστιν ὅτε περιπίπτουσι καὶ εἰς κῶμα, καί ποτε δὲ καὶ θνήσκουσιν (;), ὅτε οἱ σφυγμοὶ ἀραιοῦνται, ὡς ἐφ' ὑπε-

ραιμίας ἐγκεφάλου. Καὶ τὰ ζῶα ἐκ μεγάλων δόσεων λαμβάνουσι σπασμοί, ἀφ' ὧν δύσπνοια ἢ ἄπνοια, ἔκλυσις τῶν δυνάμεων πολλή, ἔστιν ὅτε καὶ θάνατος.

Ἵνα δὲ ἐνεργήσῃ ἡ ἀβροτονίνη ὡς ἄνω, πρέπει νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ αἷμα, εἰσέρχεται δέ, ἀφοῦ προμεταισχηματισθῇ ἐν τῷ δωδεκαδακτύλῳ καὶ ἐφεξῆς εἰς ἀβροτονικὸν νάτριον, ἅτε ἀδιάλυτος οὖσα ἐν τοῖς ὀξέσι καὶ ἐν τῷ ὕδατι. Ἀποκρίνεται δὲ σὺν τῷ σιέλῳ, τῷ ἱδρῶτι καὶ τοῖς οὔροις. Ἐν τοῖς τελευταίοις ἀναλύπτεται διὰ τοῦ καυστικοῦ νάτρου, οὗ ἐπιχυθέντος γίνονται τὰ οὖρα ἐρυθρά, ὅταν ἐνέχωσι ἀβροτονίνην, διὰ δὲ καυστικῆς ἀμμωνίας γίνονται πρασινωπὰ (Gubler). Ἐκλείπει δὲ πᾶν ἴχνος ἀβροτονίνης ἐκ τῶν οὔρων μόλις μετὰ 2 ἡμέρας, ἐν ᾧ παρουσιάζεται ἐν αὐτοῖς καὶ μετὰ 4—10′ ὥρ.

Πολὺ ἠμφισβητήθησαν τὰ κατὰ τὴν γένεσιν τῆς χρωματοψίας, τῶν μὲν ὑπολαβόντων ταύτην ὡς προϊὸν τῆς ἐν τοῖς διαφανέσι στοιχείοις τοῦ ὀφθαλμοῦ παροδικῆς ἐγκαταστάσεως ἀβροτονίνης, δι' ἧς, κιτρίνης οὔσης, (καὶ οἱ ἱδρῶτες καὶ τὰ οὖρα γίνονται κίτρινα βαθέως) ὡς διὰ κεχρωσμένης διόπτρας ὁρῶνται τὰ ἀντικείμενα, οἱ δέ, καὶ οἱ πλείονες, ὡς προϊὸν κατ' ἀρχὰς μὲν τῆς διεγέρσεως τῶν κυανῶν καὶ κιτρίνων ἰνῶν τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς (ἢ χρωμάτων ἐν αὐτῷ), εἶτα δὲ τῆς παραλύσεως τῶν κυανῶν ἀκτίνων ἢ ἰνῶν (ὅτε δηλαδὴ ἰδίως ὁρᾶται τὸ κίτρινον χρῶμα, τῶν κυανῶν ἀκτίνων ἐκ τοῦ λευκοῦ φωτὸς ἀποκωλυομένων).

Κατὰ τῆς δηλητηριάσεως ἀντιτάσσονται ἐμετικά, καθάρσια, ὑπακλυσμοὶ δι' ὄξους, καταντλήσεις ὕδατος ψυχροῦ κατὰ κεφαλῆς καὶ σιναπισμοί. Ἂν ἐπίκειται ἢ ἐπέστη ἄπνοια, πειρώμεθα νὰ διεγείρωμεν ταύτην κατὰ τὰ εἰωθότα διὰ τεχνητῆς ἀναπνοῆς.

Βάτραχοι διὰ σιτ. 2 ἐκλύονται τὰς δυνάμεις, ἐστινότε καὶ ἀπνοοῦσι. Μετ' ὀλίγον λαμβάνονται ὑπὸ σπασμῶν ἐν κορμῷ καὶ ἄκροις αὐτομάτων τε καὶ κατ' ἀνάκλασιν. Παύονται δὲ οἱ σπασμοί, ὅταν ἀποκοπῇ ὁ ῥαχίτης ἐκ τοῦ προμήκους μυελοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ ἂν μόνος ὁ μέγας ἐγκέφαλος ἀποκοπῇ. Ἡ καρδία μένει ἐπὶ μακρὸν ἀπείρακτος, ἕως οὗ ἀκινητήσῃ ἐν τῇ διαστολῇ Παρὰ τοῖς θερμαίμοις τῶν ζώων συμβαίνει ὅ,τι περ καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. Ἄνευ προεισαγωγικῆς νάρκης γεννᾶται τρόμος σκελῶν, ἀνάτασις τῶν ὤτων, τριγμὸς ὀδόντων, σπασμοὶ ἐν τοῖς μυσὶ τοῦ προσώπου, ἐνίοτε ἑτερομερὴς στροφὴ τῶν βολβῶν, περιστροφαὶ τῆς κεφαλῆς σπασμώδεις, ὀπισθότονος, κλόνοι τῶν ἄκρων, διακοπὴ τῆς ἀναπνοῆς· καὶ εἰ μὲν τὰ πράγματα φέρονται ἐπὶ τὴν ὑγείαν, καταπαύονται πάντα κατὰ μικρόν, εἰ δὲ μή, θνήσκουσι τὰ ζῶα ἐν ἀπνοίᾳ καὶ τὸ τελευταῖον ἐν ἀσφυξίᾳ. Φαίνεται δὲ κατὰ ταῦτα, ὅτι κατὰ πρῶτον παθαίνεται ἡ μοῖρα τοῦ ἐγ-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κεφάλου, ἀφ' ἧς αἱ 2—7 συζυγίαι τῶν ἐγκεφαλικῶν νεύρων, ἤτοι ὁ μεσεγκέφαλος, ἐφεξῆς δὲ ὁ προμήκης μυελός, ἐνῷ ἡ καρδία μένει μέχρις ἐσχάτων ἀπείρακτος. Ὅτι δὲ καὶ τὸ αἰθέριον ἔλαιον συναπεργάζεται τὴν δρᾶσιν τοῦ ἀβροτόνου, διδάσκουσιν αὐτὰ ταῦτα τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα· γράμματα δύο τοῦ ἐλαίου ἀπέκτεινον κονίκλους ἐν ἀνησυχίᾳ, τρόμῳ, κλόνοις, ἀναισθησίᾳ, ψύξει τοῦ σώματος, διουρήσει πολλῇ καὶ λευκωματουρίᾳ.

Ἐνέργεια ἰαματική. Ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἑλμινθοκτόνου ἀρετῆς τοῦ φαρμάκου. Καὶ ζῶσι μὲν ἐν ἐγχύματι ἀνθέων τοῦ ἀβροτόνου αἱ ἀσκαρίδες καὶ μέχρι τῶν 40 ὡρ. κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Kuechenmeisuer, ἀλλ' ἐν διαλύσει ἀβροτονίνης ἀποκτείνονται ἐν ὥρᾳ μιᾷ. Πρὸς τὰ πειράματα συνᾴδουσι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν κλινικῶν παρατηρούμενα καθ' ἡμέραν· διότι εἰς κόνιν ἢ ἔγχυμα ληφθὲν τὸ φάρμακον ὅλον, ὁτὲ μὲν ἀποκτείνει, πάντοτε δὲ ἐκδιώκει τὰς ἀσκαρίδας, σπανίως αὐθημερόν, συνήθως τὴν ἐπιοῦσαν τῆς λήψεως. Ἀλλ' ἡ καθαρὰ ἀβροτονίνη ἢ τὸ ἀβροτονικὸν νάτριον ἀποκτείνουσιν αὐθημερὸν καὶ ἐν βραχεῖ τὰς ἕλμινθας· καὶ ἐπιδοθέντος μὲν καθαρσίου ἐκτινάσσονται ἀκέραιαι καὶ τεθνηκυῖαι, εἰ δὲ μή, ἐξωθοῦνται τὴν ἐπιοῦσαν διαλελυμέναι πολλάκις καὶ οἱονεὶ πεπεμμέναι. Καὶ ἄλλαι δὲ νηματοειδεῖς ἕλμινθες, οἷον αἱ ὀξυουρίδες, κακῶς διατίθενται ὑπὸ τοῦ φαρμάκου καὶ ὑποχωροῦσιν, ἄνω τε ληφθέντος καὶ δι' ὑποκλυσμῶν. Ὑπερβαίνει δὲ ἡ ἀβροτονίνη πάντα τὰ ἑλμινθοκτόνα κατὰ τὸ ταχὺ καὶ ἀσφαλὲς τῆς ἐνεργείας καὶ τὸ ὡς οἷόν τε ἄλυπον· διὸ καὶ κατέστη νῦν εἰδικὸν φάρμακον κατὰ τῶν ἑλμίνθων.

Δίδονται τὰ κεφάλια τοῦ ἀβροτόνου εἰς κόνιν κατὰ 20 σιτ., μέχρι 2 δρ. ἐκλειχόμενα μετὰ μέλιτος, ἢ ἐν κυαθίσκῳ γάλακτος ἢ καφὲ ἢ ζωμοῦ κρέατος, ἢ εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 2—4 εἰς 6 οὐγ., πιεῖν ἐφάπαξ ἢ εἰς δύο δόσεις, ἢ ἐγχυθῆναι εἰς κλύσμα. Ἂν μὴ ἐκπέσωσιν οἱ σκώληκες, ἐπιπίνονται μετὰ 4—8 ὥρας κικίνου ἐλαίου 1—2—3 κοχλιάρια. Ἀλλ' ἐπειδή, ὅπως ποτὲ καὶ ἂν ληφθῇ τὸ φάρμακον, δύσληπτον εἶναι, καταφεύγομεν νῦν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀβροτονίνην.

*Ἐκχύλισμα ἀβροτόνου αἰθέριον, Extractum Cinae aethereum. Γίνεται διὰ κατεργασίας τριημέρου μ. 2 τῶν κεφαλίων ἐν αἰθέρος καὶ οἰνοπνεύματος ἀνὰ 2. Μετὰ τὴν ἀπόχυσιν τοῦ βάμματος ἐγκατεργάζονται πάλιν τὰ αὐτὰ κεφάλια ἐν 2 οἰνοπνεύματος καὶ 2 αἰθέρος, ὡς ἄνω, συμμιγέντα δὲ τὰ βάμματα ἄμφω ἐξατμίζονται εἰς μαλακωτέρου ἐκχυλίσματος σύστασιν. Ἀμαυρῶς πράσινον, παχύρρευστον, ἐν ὕδατι ἀδιάλυτον, περιέχει τὴν ἀβροτονίνην μετὰ τῶν ῥητινῶν. Δίδεται κατὰ 2—6 σιτ. 3—4κις τῆς ἡμέρας ἐν σακχαρούχῳ ὕδατι ἢ ἐν ζωμῷ κρέατος ἢ εἰς καταπότια. Παρασκεύασμα ἰσχυρόν.

Ἀβροτονίνη, Santonina. Ἐξέκρουσε νῦν τὰς ἄλλας σκευασίας ὡς εὔλη-

πτος ἐν ὀλίγῳ ποσῷ, βεβαία τὴν δρᾶσιν, καὶ εὐσυνδύαστος μετὰ καλομελάνου ἢ ῥίζης ἰαλάπης. Δίδεται παιδίοις νεωτέροις τῶν 10ετῶν κατὰ 2—6 σιτ., πρεσβυτέροις τῶν 10 κατὰ 6—10 σιτ. δι' ἡμέρας εἰς δύο ἢ τρεῖς δόσεις. Συμπίνεται ἢ ἐπιπίνεται ἔλαιον κίκεως εἰς ἔξωσιν τῶν ἑλμίνθων. Καλὸς τρόπος χρήσεως εἶναι καὶ τὸ παρέχειν τοῖς παιδίοις καθ' ἑσπέραν 1—2 σιτ. ἀβροτονίνης πρὸ τοῦ κατακλιθῆναι εἰς ὕπνον, ἐπὶ 2—3 ἡμέρας· οὕτω δὲ οὔτε σκώληκες ἐκτεινάσσονται βαθμηδόν, καὶ τὰ παιδία δὲν ἐκτίθενται εἰς τὸν κίνδυνον τῆς δηλητηριάσεως ἢ κἂν τῶν ὀπτικῶν καὶ τῶν ἄλλων νευρικῶν διαταραχῶν. Ἂν οἱ σκώληκες μὴ ἐκπέσωσι, τὴν 2—3 ἡμέραν προσφέρεται τοῖς παιδίοις καθάρσιον ἐκ καλομελάνου καὶ ἰαλάπης ἢ κοχλιάριον κικίνου ἐλαίου. Σκευάζεται δὲ καὶ εἰς κόκκους ἢ πλινθία ἢ τροχίσκους, ὅπως εὐχερέστερον καταποθῇ ὑπὸ παιδίων δυσκόλων. Οἱ τροχίσκοι τῆς ἀβροτονίνης ἐνέχουσιν ἕκαστος ἀνὰ $^1/_2$ σιτ. τοῦ φαρμάκου.

Νάτριον ἀβροτονικόν, Natrum santonicum = C^{15} H^{19} O^4 Na Κρύσταλλοι ἄχροοι, διαφανεῖς, φυλλώδεις ἢ τραπεζοειδεῖς, ὑφάλμυροι πικρῶς, ἀλκαλικοί, διαλυόμενοι ἐν 3 ψυχροῦ ὕδατος, ἐν 12 οἰνοπνεύματος, εὐδιαλυτότεροι ἐν ἀμφοτέροις ζέουσιν. Ἂν εἰς τὴν ἐν ὕδατι διάλυσιν προστεθῶσιν ὀξέα, κατακρημνίζεται ὁ ἀνυδρίτης τοῦ ἀβροτονικοῦ ὀξέος ἤτοι ἡ ἀβροτονίνη, ἐπιχυθέντος δὲ καυστικοῦ κάλεος διαλελυμένου ἐν οἰνοπνεύματι γίνονται ἐρυθροί. Ἐνέχει τὸ ἅλας 70% ἀβροτονίνης, 7,8 κάλεος καὶ 20% ὕδατος. Μόλις ἀλλοιοῦται ὑπὸ τοῦ φωτός. Ἐλαττοῦται τῆς καθαρᾶς ἀβροτονίνης ὡς πρὸς τὸ ταχὺ καὶ βέβαιον τῆς δράσεως, διότι, ἐν μέρει ἀπορροφούμενον καὶ ἐκκρινόμενον ἐκ τῶν νεφρῶν, δὲν ἐνεργεῖ ἀθρόον ἐπὶ τῶν ἑλμίνθων. Δίδεται εἰς 5—10 σιτ. δι' ἡμέρας. εἰς κόνιν μετὰ σακχάρου.

Καὶ τῶν Artemisia maritima L. καὶ Art. camphorata Villurs. τὰ μήπω ἠνεῳγμένα κεφάλια ἔχουσιν ἑλμινθοκτόνον δύναμιν καὶ δύνανται νὰ τεθῶσιν εἰς χρῆσιν ὡς τὰ τῆς Artemisia coerulea ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Δαλματίᾳ, καὶ τὰ τῆς Artemisia gallica ἐν τῇ μεσημβρινῇ Γαλλίᾳ.

Ἑλμινθόχορτον (1)

Helminthochorton.

Gigartina Helminthochorton Lam. Algæ. Choristosporeae.

Φῦκος ἐπὶ τῶν βράχων τῆς μεσογείου, κατὰ τὴν Λακωνικὴν κατ' ἐξοχὴν καὶ τὴν Κορσικήν, γνωστὸν καὶ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ὡς ἀποκτεῖνον τὰς νηματοειδεῖς ἕλμινθας. Σύγκειται ἐκ 33 εἰδῶν φύκους, οὗ μέρος μόνον ἀποτελεῖ ὁ προκείμενος, τὸ πλεῖστον δὲ ἡ Polysiphania Wolferi καὶ τὸ Stenocaulon Scaponium καὶ ἡ Chondria obtusa, συμπεπιλημένων, νηματωδῶν, δι' ὀστλίγων συνδεδεμένων ἀλλήλοις. Γεῦσις ἁλμυρά, πικρίζουσα καὶ ἀηδής. Ὀσμὴ ἡ τῶν ξηρῶν τῆς θαλάσσης φυκῶν.

Στοιχεῖα ἔχει ἅλατα θαλάσσια καὶ πήκτωμα.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Πλὴν τῆς ναυτίας οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ, εἰ μή τι παρακινεῖ κατὰ Gubler τὰ οὖρα·

(1) Παρενείραμεν ἐνθάδε τὸ φάρμακον διὰ τὸ συγγενὲς τῆς χρήσεως, καίτοι μὴ ὂν διεγερτικόν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀποκτείνει ὅμως τὰς ἀσκαρίδας μεθ' ἱκανῆς ταχύτητος καὶ δυνάμεως, ὡς φάρμακον ἐμπειρικόν· διὸ καὶ ἐν χρήσει ἦν ὡς δημῶδες φάρμακον παρ' ἡμῖν ἔκπαλαι. Νῦν ἐξεκρούσθη ὑπὸ τοῦ ἀβροτόνου.

Δίδεται ἔσω κατὰ δρ. 1—2 λελειοκοπημένον καὶ μετὰ μέλιτος εἰς ἔκλειγμα, σπανιώτερον εἰς ἔγχυμα ἐξ οὐγ. $^1/_2$—1 ἐν ποτηρίῳ ὕδατος ἢ γάλακτος. Γίνεται καὶ σιρόπιον, ἐπιτήδειον παιδίοις κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ τὴν πρωΐαν, νήστεσιν.

*Θηρανθέμιδος πόα ἀνθοῦσα.

Herba Tanaceti florida.

Tanacetum vulgare L. Synantherεæ. Φυτὸν πολυετὲς τῆς ψυχροτέρας Εὐρώπης.

Φύλλα 10″ τὸ μῆκος, 5″ τὸ πλάτος, δὶς πτεροσχιδῆ, ἑκατέρωθεν τῆς ἐπιφανείας φέροντα κρύπτας ἐλαιοφόρους βαθυτέρας. Ἀνθέων κεφάλια εἰς κορυφάδας, ἡμισφαιρικά, χρυσίζοντα, 2—4‴ τὸ πλάτος. Περίβλημα χωνοειδές, ἐκ φολίδων ἐπαλλήλων, ἐπιμήκων, ὀξυκαταλήκτων, πρασίνων. Ἀνθοδόκη γυμνή, ἐπίκυρτος· ἀχαίνια πολυπληθῆ, σωληνοειδῆ· τὰ περιφερικὰ τρίλοβα, θήλεα· τὰ τοῦ δίσκου πενταλοβα, ἑρμαφρόδιτα. Ὀσμὴ ἀρωματική, ἀηδής· γεῦσις πικρίζουσα, βαλσαμική, ὑπόδριμυς καὶ ναυτιώδης.

Ἀποξηραίνονται ἐν ἀνίκμοις καὶ σκιεροῖς τόποις καὶ φυλάσσονται ἐν ἀγγείοις ἀραρότως κεκλεισμένοις.

Στοιχεῖα κύρια εἶναι αἰθέριον ἔλαιον, πράσινον ἢ κιτρινωπόν, δριμύπικρον, καὶ καυστικόν, ὀλίγον· ῥητῖναι, δεψίνη, σάκχαρον, λεύκωμα, ἅλατα καὶ ἡ θηρανθεμιδίνη, οὐσία πικροτάτη, κρυσταλλουμένη εἰς ὡραῖα κρυστάλλια, ἄχροα ἢ κιτρινωπά, εὐδιάλυτα ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, ὀλίγον ἐν ὕδατι· θειϊκὸν ὀξὺ διαλύει αὐτὴν μετὰ χροιᾶς ὑακίνθου ἐρυθροῦ. Τὸ ἔλαιον ἀποσταζεται ἐκ τῆς ἀνθούσης πόας μεθ' ὕδατος, κατά τινας δὲ φαρμακοποιίας ἐκ μόνων τῶν ἀνθέων, εἶναι πράσινον ἐν τῷ κιτρίνῳ, διαυγές, ὄζον ὡς τὸ φυτὸν καὶ βαρέως, τὴν δὲ γεῦσιν ὑπόδριμυ, πικρὸν καὶ ἀρωματικόν, Ε. Β, 0,90.—0,95. Πρὸς τὸ ἰῶδιον δείκνυται ἀδρανές.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ὀλίγη ληφθεῖσα ἐνεργεῖ ὡς εὐστόμαχον, πλείων δὲ φέρει ναυτίαν, κωλικοὺς πόνους καὶ διάρροιαν· ὑπερπόλλη δέ, γαστρεντερίτιδα, σπασμοὺς καὶ τὸν θάνατον. Ἀσκαρίδες ἢ ὀξυουρίδες ἀποκτείνονται ἢ ἐκτινάσσονται ζῶσαι. Ἀναποθεῖσα φέρει διούρησιν καὶ διαφόρησιν.

Φάρμακον κατὰ τῶν ἑλμίνθων, καθ' ὧν ἡ κόνις κατὰ δρ. $^1/_2$—2 δὶς τῆς ἡμέρας ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος ἢ ζωμοῦ κρέατος, ἢ καὶ ἡ πόα εἰς ἔγ-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χυμα ἐξ οὐγ. $^1/_2$ ἐν οὐγ. 6 ὕδατος ἢ γάλακτος, λαβεῖν εἰς δόσεις δύο. Ἐπιπίνεται δὲ καθάρσιον ἐκ φύλλων σέννης, ἅτε τοῦ φαρμάκου καθ' ἑαυτὸ ὀλίγον καθαίροντος τὴν γαστέρα. Δίδεται καὶ εἰς ἔκλειγμα ἡ κόνις μετὰ μέλιτος εἴτε καθ' ἑαυτὴν εἴτε μετὰ σέννης, καὶ ἐνεργεῖ μὲν βεβαίως, παρηγκωνίσθη ὅμως νῦν τελείως ὑπὸ τοῦ ἀβροτόνου. Προσβάλλεται τὸ ἔγχυμα καὶ εἰς κλύσμα.

Ἔ λ α ι ο ν θ η ρ α ν θ έ μ ι δ ο ς, Ol. Tanaceti. Δίδεται κατὰ σταγ. 3—5—8 ἐπὶ σακχάρου δι' ἡμέρας, κατὰ 1—3 σταγόνας prodosi, ἢ καὶ εἰς καταπότια μετ' ἐκχυλίσματος λεπύρων καρύων. Κράτιστον τὸ συζεῦξαι καλομελάνου σιτ. 1, κόνεως ῥίζης ἰαλάπης σιτ. 5 καὶ ἐλαιοσακχάρου θηρανθέμιδος σιτ. 15, καὶ λαβεῖν ἐφάπαξ· ἡ ἐνέργεια ταχεῖα καὶ ἀσφαλής. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι κατὰ δρ. 2-3 τὸ ἔλαιον ἐριθίζει σφόδρα τὸ σύστημα τῶν νεύρων καὶ μάλιστα τὸν ῥαχίτην, παράγον σπασμοὺς κλονικούς, δύσπνοιαν καὶ παράλυσιν τῆς καρδίας, οἷς ἐφέπεται θάνατος.

*Ἐ κ χ ύ λ ι σ μ α θ η ρ α ν θ έ μ ι δ ο ς, Extratum tanaceti, τὸ γινόμενον ἐκ τῆς τοῦ ἐγχύματος ἐξατμίσεως εἰς κόνιν, εἶναι ὡς ἀνθελμινθικὸν μὲν ἀδρανὲς διὰ τὴν ἐκφυγὴν τοῦ αἰθερίου ἐλαίου, ὡς πικρὸν δὲ περιττόν, ἅλις καὶ πλέον ἔτι ὑπαρχόντων ἡμῖν τῶν πικρῶν.

Ῥοιᾶς ῥίζης ἀγρίας φλοιός.

Cortex rad. Granati silvestris.

Punica Granatum L. Myrtaceae.

Δενδρύλλιον τῆς Ἀφρικῆς καὶ Μικρᾶς Ἀσίας ἰθαγενές, ἀνὰ πᾶσαν τὴν νότιον Εὐρώπην ἐξαγριωθὲν καὶ καλλιεργούμενον.

Ἐξορυχθείσης τῆς ῥίζης κατ' ἔαρ, πρὸ τῆς ἀνθήσεως τοῦ δένδρου, καὶ ἀποπλυθείσης, περιαιρεῖται ὁ φλοιὸς καὶ ξηρανθεὶς φέρεται εἰς τεμάχια τὰ μὲν ὑπόκοιλα, τὰ δὲ σωληνοειδῆ, ὡς 1″ τὸ πάχος, ἔξωθεν φαιῶς ὑποκίτρινα, λεπτοφυῶς ἐρρυτιδωμένα καὶ μικρὸν ῥηγματώδη καὶ ἀνώμαλα, ἔσωθεν δὲ λεῖα, μελανῶς ὑπέρυθρα ἢ κινναμωμόχροα, τὴν ῥῆξιν λεῖα, ἄνοσμα, ἀηδῶς στυφὰ καὶ ὑπόπικρα. Μασσώμενος τρίζει καὶ χρωματίζει τὸν σίελον κιτρινον.

Κατὰ τὴν ἐγκάρσιον διατομὴν φελλὸς λεπτός, μεσώφλοιον λεπτόν, ἐσώφλοιον παχύ, ἀλευρῶδες, πρασινίζον ἐν τῷ κιτρίνῳ, σχεδὸν ὁμογενές, μόλις ἀμυδρῶς ψηφιδωτόν, εἰς τετραγωνίδια διηρημένον διὰ γραμμῶν λεπτοτάτων καὶ διασταυρουμένων. Προτιμητέον τὰ μικρὰ τεμάχια τῶν μεγάλων καὶ σωληνοειδῶν, ἅτε τούτων πιθανώτατα προερχομένων ἐκ τῶν κλάδων τοῦ κορμοῦ, καὶ ἐχόντων πρὸς τὰ ἐκ τῆς ῥίζης δύναμιν ὡς 1:3.

Ὁ φλοιὸς τῆς ῥίζης τῆς ῥοιᾶς ἐμπεριέχει τέσσαρα πτητικὰ ἀλκαλοειδῆ, τὴν πυνικίνην, τὴν ἰσοπυνικίνην, τὴν ψευδοπυνικίνην καὶ τὴν μεθυλοπογικίνην, ἐξ ὧν τὰ τρία μὲν εἶναι ὑγρά, τὸ δὲ τέταρτον

στερεόν. Ὑποδεέστερα δὲ στοιχεῖα εἶναι ῥητίνη, μαννίτης, κόμμι, πηκτίνη, ἄμυλον 20 % καὶ δεψίνη.

Λαμβάνεται εἰς χρῆσιν ὁ φλοιὸς ὁ προσφάτως περιαιρεθεὶς ἐκ τῆς χλωρᾶς ρίζης ροιῶν ἀγρίων καὶ ὀξυνῶν. Ὁ ἐν τοῖς φαρμακείοις ἀποτεταμιευμένος φλοιὸς εἶναι οὐ μόνον ἀσθενὴς τὴν δρᾶσιν, ἀλλὰ καὶ δυσεξέλεγκτος, εἰ ἐξ ἀγρίας ἢ ἐξ ἡμέρου ροιᾶς· κατὰ δὲ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Vogt ὑπὲρ τὸ ἥμισυ προέρχεται ἐκ τῶν κλάδων τοῦ δενδρυλλίου, ὅπερ ἀσυγχώρητον, καίτοι ὁ Gubler λέγει, ὅτι καὶ τούτων ὁ φλοιὸς ἔχει δύναμιν ταινιοκτόνον· ἡ δὲ Γ. Φ. ἀδιακρίτως παραδέχεται ἄμφω τοὺς φλοιοὺς ὡς φαρμακευτικούς. Τὸ μικροσκόπιον ἐλέγχει τὸν δόλον τῷ ἠσκημένῳ ὀφθαλμῷ, διότι τὸ ἐσώφλοιον σύγκειται ἐξ ἀκτίνων, κατὰ μίαν ἢ δύω συντεταγμένων, ἐκ κυττάρων ἐπιμήκων καὶ τετραγώνων, ὧν μεταξὺ παρεμπίπτει διπλῆ σειρὰ κυττάρων ἐναλλὰξ λαμπροτέρων καὶ σκοτεινοτέρων, πολυγώνων, τῶν μὲν λευκοτέρων ἀμυλωδῶν, τῶν δὲ σκοτεινοτέρων ῥητινοφόρων, ἐν οἷς κατὰ διαστήματα ἀκανόνιστα ἐμφαίνονται μεγάλα ἀκτινοειδῆ κύτταρα, περιέχοντα στίφη κρυσταλλων ἐξ ἀσβεστίου ὀξαλικοῦ. Τῶν κυττάρων τὸ περιεχόμενον, τὸ ἀμυλῶδες κατὰ τὸ πλεῖστον, διαλύεται τελείως σχεδὸν ἐν ὕδατι, οἰνοπνεύματι, καυστικῇ καὶ ὀξικῇ ἀμμωνίᾳ, εὐαρίθμων μόνον ἀμυλοκυττάρων ἀδιαλύτων μενόντων ἐν τῷ φλοιῷ τῆς ῥίζης, ἐνῷ ἐν τῷ ἐκ τῶν κλάδων μερικὴ γίνεται ἡ διάλυσις τοῦ περιεχομένου τῶν κυττάρων, πολλὰ δὲ ἀμυλοκύτταρα ἀπομένουσιν ἐν πᾶσι τοῖς στρώμασι τοῦ φλοιοῦ τούτου ἀδιάλυτα.

Κατὰ τὴν Γ. Φ. ὁ φλοιὸς τῆς ροιᾶς μεθ' ὕδατος ἑκατονταπλασίονος τὸ βάρος συναναταραχθείς, μετὰ μίαν ὥραν ἀπολύει ἐκχύλισμα ὑπόξανθον, ἐν ᾧ διὰ τιτανίου ὕδατος κατακρημνίζονται ἐρυθραὶ κροκύδες. Προστεθείσης διαλύσεως ὑπερχλωριούχου σιδήρου (1=1000) τὸ ὑδατῶδες ἐκχύλισμα τοῦ φλοιοῦ γίνεται κυανοῦν.

Συγχέεται καὶ μετὰ τοῦ φλοιοῦ τῶν Buxus sempervirens L. καὶ Berberis vulgaris L.· ἀλλ' ὁ πρῶτος εἶναι ἔξωθεν κιτρινωπὸς ἐν τῷ λευκῷ, ὑποσπογγώδης, μελανώτερος ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐγκαρσίου διατομῆς, βλεννώδης καὶ γλυκύπικρος τὴν γεῦσιν καὶ οὐδαμῶς στύφων, ὁ δὲ δεύτερος ἔχει τὸ ἐσώφλοιον κατακίτρινον, εἶναι δὲ ὁμοίως πικρὸς ἄνευ στυφότητος. Ἀμφοτέρων δὲ τὸ ἔγχυμα οὔτε διὰ θειϊκοῦ σιδήρου οὔτε διὰ ἰχθυοκόλλης ἀλλοιοῦται, ἐνῷ δι' ἐκείνου μὲν ἐν τῷ ἐγχύματι τοῦ γνησίου φλοιοῦ γεννᾶται κατακρήμνισμα κυανόμελαν, διὰ δὲ ταύτης γίνεται λευκὸν ἐν τῷ ὑποκιτρίνῳ.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐξήρτηται κατὰ μέρος πολὺ ἐκ τῶν ἀλκαλοειδῶν τῆς ῥητίνης καὶ τῶν δεψικῶν στοιχείων. Ἔσω

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ληφθεὶς εἰς ἀφέψημα ἢ κόνιν, καὶ ἐξ ὀλίγου, στύφει· διὸ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὡς στυπτικόν. Κατ'οὐγγίαν, φέρει ναυτίαν, ἔμετον καί ποτε καὶ διάρροιαν. Ἀλλ' ἡ κυριωτάτη αὐτοῦ χρῆσις, ἔκπαλαι γνωστὴ (Πλινίῳ καὶ Διοσκουρίδῃ), εἶναι ἡ κατὰ τῆς ταινίας τῆς τε μονήρους καὶ τῆς πλατείας, (ἀδρανέστερον ἐνεργεῖ κατὰ τῆς T. mediocanellata), αἵτινες ἐν ἀφεψήματι ἰσχυρῷ προσφάτου φλοιοῦ ἀγρίας ῥοιᾶς ἀποκτείνονται ἐν ὥραις τρισίν. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῶν στοιχείων, τῶν ἐν αὐτῷ, ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐξηγήσωμεν ἀποχρώντως τὴν ἐξαίρετον ταινιοκτόνον δύναμιν τοῦ φαρμάκου, τάσσομεν αὐτὸ ἐν τοῖς ἐμπειρικοῖς παρὰ τῇ ῥίζῃ τῆς ἀρρενοπτέριδος. Ὁ Merat, λαβὼν 60 γρ. τῆς ῥίζης εἰς ἀφέψημα, ἔπαθεν ἐρυγάς, ναυτίαν καὶ ζάλην· ἐξ ἀφεψημάτων ἰσχυροτέρων ἠμβλύνθη τὴν ὅρασιν καὶ τὴν αἴσθησιν, περιῆλθεν εἰς λειποθυμίαν, αἰμωδίαν τῶν σκελῶν, σπασμοὺς τῶν τε γαστροκνημίων μυῶν καὶ καθολικούς, καὶ διάρροιαν κιτρίνην, ὀρώδη καὶ ἄφθονον, ἀπὸ χλωρῆς ῥίζης μάλιστα.

Δίδεται εἰς ἀφέψημα ἐκ δρ. 4—6 παιδίοις κάτω τῶν 6, ἐξ οὐγ. 1—1 $^1/_2$ παισὶ μεταξὺ τοῦ 10—15 ἔτους, ἐξ οὐγ. 2—3 ἐνήλιξι. Γίνεται δὲ τὸ ἀφέψημα προδιαβραχέντος νυχθημέρου τοῦ φλοιοῦ ἐν λίτρ. 3 ὕδατος, καὶ ἐμβραζομένου ἐν τῷ αὐτῷ ὕδατι καὶ ἐν σκεύει κασσιτερίνῳ εἰς ὑπόλειμμα μιᾶς λίτρας, (πρὸς παιδία τὸ τρίτον τοῦ ὕδατος). Τὸ ἀφέψημα ἔτι θερμὸν ἀπηθεῖται καί, γλυκασθὲν διά τινος σιροπίου, δίδεται εἰς πόσιν κατὰ $^1/_4$ ὥρ. τὸ τριτημόριον. Ἡ πρώτη καὶ δευτέρα δόσις ἐνίοτε φέρουσι ναυτίαν καὶ ἔμετον, ὅστις κολάζεται ἢ καὶ τελείως ἀποτρέπεται, ἂν γλυκανθῇ τὸ ἀφέψημα διὰ σιροπίου ζιγγιβέρεως· ἀλλ' ἡ τρίτη καταπέπτεται συνήθως· μετὰ δὲ 2—3 ὥ. ἐπέρχονται 2—4 κενώσεις μετὰ στρόφων, ἐν αἷς ἐκτινάσσεται ὁ σκώληξ ὁτὲ μὲν ζῶν, ὁτὲ δὲ νεκροφανὴς ἢ καὶ τεθνεώς, ἀείποτε δὲ νοσεῖ ἐπ' αὐτῷ. Ἂν μὴ ἐπέλθωσιν αἱ προσδοκώμεναι κενώσεις, δίδομεν καθάρσιον ἐκ κικίνου ἐλαίου, (οἷον καὶ τὴν ἑσπέραν τῆς παραμονῆς προποτίζομεν τὸν ἄρρωστον), νῆστιν μέχρις ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου διακρατοῦντες. Ἂν ἀστοχήσῃ ἡ θεραπεία, μετὰ 24 ὥ. ἐπαναλαμβάνομεν ταὐτά, δύσκολον δὲ νὰ μὴν ἐκπέσῃ ὁ σκώληξ, ἂν τὸ φάρμακον κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης παρασκευασθῇ. Εἰς μείζονα βεβαιότητα διαλύομεν ἐν τῷ ἀφεψήματι καὶ ὡς γρ. $^1/_2$—1 ἐκχυλίσματος αἰθερίου ἀρρενοπτέριδος. Ὁ Kuechenmeister τὴν προτεραίαν τῆς χρήσεως τοῦ φαρμάκου παραγγέλλει εἰς βρῶμα ἁλμυροὺς ἰχθῦς μετὰ κρομμύων ἢ σκόρδων. Ἂν καιρὸς σταφυλῶν ἢ χαμαικεράσων, ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα πρὸ τοῦ φαρμάκου παραγγέλλει ἄφθονον βρῶσιν αὐτῶν.

Τὸ ἐκχύλισμα τοῦ φλοιοῦ τῆς ἀγρίας ῥοιᾶς εἶναι ἀσθενέστερον τοῦ

ἀφεψήματος τοῦ χλωροῦ φλοιοῦ. Δίδεται κατὰ οὐγ. $^1/_2$—1 ἐν ἀποστάγματι κινναμώμου δι' ἡμέρας ἢ εἰς ἔκλειγμα, ἢ βώλους ἢ καὶ ἐν κάψαις ἐκ ζωϊκῆς κόλλης 20—30, ληπτέοις τὴν πρωΐαν ἐν 2—3 ὥρ.

Ἀρρενοπτέριδος ῥίζα.

Radix s. Rhizoma Filicis maris.

Aspidium Filix mas Roth, Filices, Polypodiaceae.

Φυτὸν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἐν ὄρεσι σκιεροῖς καὶ ἐνίκμοις βλαστάνον, συχνὸν ἀνὰ τὰ θεσσαλικὰ ὄρη.

Ἐξορύσσεται τὸ ῥίζωμα φθίνοντος θέρους ἢ ἀρχομένου φθινοπώρου, καὶ ἀποκοπέντων πάντων τῶν ξηρῶν καὶ ἀμαυρῶν λειψάνων τῶν πτερίδων ἢ φύλλων καὶ ἀχυρίδων καὶ παραρριζιδίων, κατατέμνεται εἰς μικρὰ καὶ ἀποξηραίνεται ἠπίᾳ θερμότητι καὶ ἄπο φωτός, καὶ μετὰ προσοχῆς ἀποταμιεύεται, ἀνανεούμενον κατ' ἔτος. Ἀποπεφλοϊσμένον τὸ ῥίζωμα γίνεται ἀδρανές, ἐξατμιζομένου τοῦ αἰθερίου ἐλαίου· ἀναπολέπιστον δέ, διατηρεῖται ὡς μήκιστον δραστικόν. Καλὸν καὶ τὸ λειοτριβηθῆναι καὶ ἀποτεθῆναι ἐν ὑέλοις στεγανῶς κεκλεισμένοις καὶ μέλανι χάρτῃ περικεκαλυμμένοις. Ἡ κόνις, εἰ μὴ πρασίνη λίαν, ἀπόβλητος ἔστω.

Τὸ ῥίζωμα, ὁριζοντίως κείμενον ἐν τῇ γῇ, ὄπισθεν ἀπονεκρούμενον, ἔχει μῆκος ποδός, πάχος δὲ 1—2″, καὶ περιβάλλεται ὡς ὑπὸ φολίδων κάτω μὲν ὑπὸ τῶν ἤδη ἀπονενεκρωμένων, ἄνω δὲ ὑπὸ τῶν νεαρῶν, σαρκωδῶν καὶ γωνιωδῶν βάσεων τῶν πτερίδων, τῶν κατὰ τὴν πρόσφυσιν ὑδωδῶς διωγκωμένων, κατὰ δὲ τὸ νεώτατον ἄκρον τοῦ ῥιζώματος σπειροειδῶς περικεκαμμένων. Κατὰ τὴν βάσιν τούτων παρατηροῦνται αἱ πολυάριθμοι, χροιὰν κινναμώμου ἢ καστάνων ἔχουσαι ἀχυρίδες, μεταξὺ δὲ αὐτῶν τὰ πρὸς τὰ κάτω φερόμενα νηματώδη καὶ μελανωπὰ καὶ δύσθλαστα ῥιζίδια. Τὸ χλωρὸν ῥίζωμα, σαρκῶδες ὂν καὶ πράσινον ἔνδον, ὕστερον γίνεται σπογγωδέστερον, ξανθότερον καὶ ὠχρὶ κινναμώμου τὴν χροιὰν καὶ ἐλαφρόν. Ὑπὸ τὸν φλοιὸν τὸν ὡς $^1/_4$—$^1/_5$ τῆς ὅλης διαμέτρου, τὸν πορώδη, παρατηροῦνται κατὰ τὴν ἐγκάρσιον διατομήν, τὴν ἀκανόνιστον καὶ γωνιώδη τὴν περίμετρον, δέσμαι ἀγγείων μονήρεις, μικραὶ καὶ ὠχρόλευκοι, περὶ δὲ τὴν ἐντεριώνην κύκλος ἐκ τοιούτων δεσμῶν 6—12, ἀνομοίων τὸ μέγεθος καὶ περιβεβλημένων γραμμὴν μελανήν, ἀποτελῶν τὸ χλιαρὸν ξύλον. Ἐντεριώνη ὡς τὸ $^1/_2$ τῆς ὅλης διαμέτρου, ὡς ὁ φλοιός, ἀλλ' ἄνευ ἀγγείων. Αἱ βάσεις τῶν πτερίδων εἶναι κατὰ τὴν ῥάχιν λίαν ἐπίκυρτοι, σχεδὸν ἡμικυλινδρικαὶ καὶ ἄνευ γωνιῶν, κάτωθεν δὲ καὶ πρὸς τὰ ἔσω ἐπίπεδοι, κατὰ δὲ τὴν διατομὴν δεικνύουσι τὸν αὐτὸν κύκλον τῶν ἀγγείων,

τὸν ἄνω, ὡς τὰ πολλὰ δὲ ἐκ δεσμῶν 8, περὶ τὴν πολλὴν ἐντεριώνην, ὧν αἱ μέγισται δέσμαι κεῖνται ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς τούτων πλευρᾶς. Ὁ σ μ ὴ ἀσθενής, γ ε ῦ σ ι ς ἐν ἀρχῇ βλεννώδης καὶ γλυκάζουσα, ὕστερον δὲ στυφίζουσα ἀηδῶς. Μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν τὸ ῥίζωμα σαρκῶδες, οὐχὶ ξυλῶδες.

Ἔ λ ε γ χ ο ς. Πᾶσα ἀνάμιξις μετὰ ῥιζωμάτων ἄλλων πτερίδων διαγινώσκεται ἐκ τοῦ λεπτοῦ καὶ ξυλώδους αὐτῶν. Ἀναμιγνύεται δὲ καὶ μετὰ τοῦ ῥιζώματος τοῦ Aspidium Oreopteris Sw., ὃ ὡς $^1/_2$ ὑφεκατομέτρου τὸ πάχος, αἱ δὲ βάσεις τῶν πτερίδων αὐτοῦ μέλαιναι, ἀποτόμως ἀνεστραμμέναι καὶ ἔνδον σπογγώδεις=μυελώδεις· μετὰ τοῦ Aspidium Filix femina Sw., οὗ τὸ ῥίζωμα λίαν λεπτόν, αἱ δὲ βάσεις τῶν πτερίδων συμπαγεῖς καὶ οὐχὶ μυελώδεις· μετὰ τοῦ Aspidium athamanticum, τοῦ ἐκ τῆς νοτίου Ἀφρικῆς, τοῦ φερομένου καὶ ὡς Radix Panae· ἀλλὰ τοῦτο, ὅμοιον ὂν τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν πρὸς τὸ τῆς ἀρρενοπτέριδος, εἰ μή τι φέρει στενωτέρας καὶ μικροτέρας ἀχυρίδας, δὲν πειράζει, ἂν ἦναι προσανάμικτον, διότι εἶναι ὁμοιοδύναμον, εἰμὴ δραστηριώτερον.

Ἡ χ η μ ε ί α εὗρεν ἐν τῇ ἀρενοπτέριδι α ἰ θ έ ρ ι ο ν ἔ λ α ι ο ν, ἄλλο ἔλαιον λιπαρὸν καὶ πράσινον, δεψικὸν ὀξὺ εἰς δύο παραλλαγάς, ῥητίνην, ἄμυλον, σάκχαρον, κόμμι, πηκτίνην, λεύκωμα, οὐσίας χρωστικὰς καὶ ἄλατα ἐξ ἀνθρακικοῦ, φωσφορικοῦ καὶ θειϊκοῦ ἀσβεστίου καὶ καλίου ὡς καὶ πυριτικὸν ὀξύ. Τὸ δι' αἰθέρος ἐ κ χ ύ λ ι σ μ α τῆς ἀ ρ ρ ε ν ο π τ έ ρ ι δ ο ς (ὡς 8 %) ἀφίνει νὰ καθιζήσῃ οὐσία τις ἄχρους εἰς κόκκους ἢ σαρκία ὑποκρυσταλλώδη, ἣν ὁ Luck ἀπεκάλεσε π τ ε ρ ι δ ο δ ε ψ ι κ ὸ ν ὀ ξ ύ· τὸ δὲ ἐπιπλέον ἔλαιον τοῦ ἐκχυλίσματος, τὸ ῥευστὸν καὶ πράσινον, ἀπεκάλεσε π ε τ ρ ι δ έ λ α ι ο ν, ἀφ' οὗ διὰ σαπωνοποιήσεως ἀπεχώρισε δύο ἄλλα ὀξέα, τὸ μὲν ἀερώσιμον, τὸ δὲ οὐδαμῶς, ἀλλὰ λιπαρόν.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν. Εἰς κόνιν ἡ ἀρρενόπτερις, εἰ μὲν ὀλίγη, οὐδὲν ποιεῖ· κατὰ δρ. δὲ 2—4 φέρει ναυτίαν καὶ στρόφους καὶ διάρροιαν, ἐνίοτε δὲ καὶ πυρετὸν καὶ κάθοδον αἵματος ἐπὶ τὴν μήτραν. Αἱ παρατυχοῦσαι ταινίαι ἀποκτείνονται καὶ ἐκτινάσσονται. Ἐνεργεῖ δὲ κατὰ τὰ ὑπὸ πολλῶν πειραματισθέντα δι' ἁπάντων τῶν στοιχείων, ὧν δραστικώτατα τὸ αἰθέριον ἔλαιον καὶ αἱ ῥητῖναι, ἀληθῆ δηλητήρια τῶν ταινιῶν καὶ ἑλμίνθων. Κατ' ἄλλους κυρίως ταινιοκτόνον εἶναι τὸ πτεριδοδεψικὸν ὀξύ.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἰ α μ α τ ι κ ή. Ἀνέκαθεν γνωστὴ τοῖς Ἕλλησιν ἡ ἀρρενόπτερις ὡς ἀξιόλογον ταινιοκτόνον «*ταύτης ἡ ῥίζα ἕλμινθα πλατεῖαν ἐκτινάσσει . . . . δεῖ δὲ προσκοροδοφαγεῖν τοὺς λαμβάνοντας.* Διοσκ.» Εἶχε περιέλθει εἰς λήθην, ὅτε περὶ τὰ μέσα τοῦ 18 αἰῶνος

ὑπὸ τοῦ γάλλου χειρουργοῦ Potran ἐπωλήθη ἀντὶ 18,000 φράγκων τῷ 16ῳ Λουδοβίκῳ, ὡς φάρμακον ταινιοκτόνον. Ὄντως δὲ ἡ ἀγαθὴ καὶ πρόσφατος ῥίζα, ἂν δοθῇ προσηκόντως, ἀποκτείνει τὰς ταινίας μετὰ πολλῆς δυνάμεως, κατ' ἐξοχὴν τὴν πλατεῖαν, τὴν βοθριοκέφαλον, ἧττον τὴν μονήρη, τὴν τάχιον ἀποκτεινομένην διὰ τῆς ῥίζης τῆς ῥοιᾶς — ἔτι ἀβεβαιότερον τὴν T. mediocanellata, λαμβανομένη ῥᾳδίως καὶ ὑπὸ εὐαισθήτων ἀνθρώπων. Εἰς ἐπιτυχίαν τῆς θεραπείας προπαρασκευάζεται ὁ ἄρρωστος 5—8 ἡμέρας δι' ὀλιγοσιτίας, σκοροδοφαγίας, καθαρσίων, κατά τινας δὲ καὶ διὰ τῆς καθ' ἡμέραν χρήσεως δραχμῆς ἀμμωνιακοῦ ἅλατος ἐν ἀφεψήματι πικραφάκης· εἶτα 3—4—6—8 δρ. κόνεως πρασίνης, ἀγαθῆς, εἰ δυνατὸν ἐκ προσφάτως ἀποξηρανθείσης ῥίζης, διαιροῦνται εἰς δόσεις 3—4, καὶ λαμβάνονται ὑπὸ νήστεως τοῦ ἀρρώστου τὴν πρωΐαν κατὰ διαλείμματα ὡριαῖα· ἐφ' οἷς εἰ μὴ συμβῶσι κενώσεις, καθ' ὥραν καχλιάριον κικίνου ἐλαίου ἢ καθάρσιον ἐκ χρυσώπου (κόμμεος στακτοῦ) ἢ σκαμμωνίας, ἐφ' ᾧ ἐκτινάσσεται ὁ σκώληξ μετὰ τῆς κεφαλῆς. Εἰ μὴ ὅλος ἐξωσθῇ, μετὰ 3—4 ἡμέρας ἐπαναλαμβάνεται ἡ αὐτὴ δόσις κτλ.

Ἐκχύλισμα αἰθέριον ἢ ῥητινῶδες ἀρρενοπτέριδος, Extractum filicis maris aethereum s. resinosum. 5 μ. προσφάτου, ἀποξηρανθείσης καὶ λειοτριβηθείσης ῥίζης, ἐμβρέχονται τὸ πρῶτον ἐν 15 μ. αἰθέρος ἐπὶ 3 ἡμέρας καὶ ἐξιποῦνται, εἶτα δὲ ἡ αὐτὴ πάλιν ῥίζα ἐγκατεργάζεται ἐν 10 μ. αἰθέρος διὰ 3 ἡμερῶν, τὰ δὲ ὑγρά, μετὰ τὴν καθίζησιν διυλισθέντα, συνεξατμίζονται εἰς σύστασιν ὑγροῦ παχυρρεύστου. Ὑποπράσινον, ἐν ὕδατι ἀδιάλυτον. Τὸ ἐκχύλισμα συναναταραχθὲν καὶ ἀραιωθὲν διὰ γλυκερίνης, ἂν διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐξετάσῃς, μὴ δεικνύτω κοκκία ἀμύλου. Ἐν μίγματι δραχμῆς αὐτοῦ καὶ λευκώματος ἀποκτείνονται αἱ ταινίαι ἐν 3—4 ὥρ.· ἐν μίγματι πτεριδικοῦ ὀξέος καὶ λευκώματος προεξοιδοῦσι καὶ ἀποκτείνονται. Δίδεται κατὰ σιτ. 20—40 δι' ἡμέρας εἰς καταπότια μετὰ κόνεως ἀρρενοπτέριδος. Τὸ σκεύασμα ἐνέχει πάντα τὰ δραστικὰ στοιχεῖα τῆς πτέριδος καὶ ὑπὸ πολλῶν προτιμᾶται τῆς ῥίζης, ἥτις, ἂν μὴ πρόσφατος καὶ ἀγαθή, ἀστοχεῖ. Ἡμεῖς ἐν ἀφεψήματι φλοιοῦ ῥίζης ῥοιᾶς διαλύομεν ἀεὶ μίαν δραχμὴν ἐκχυλίσματος ἀρρενοπτέριδος καὶ οὐδέποτε ἠστοχήσαμεν τῆς θεραπείας. Οἱ περὶ τὸν Trousseau, σιτίσαντες τὸν ἄρρωστον τὴν προτεραίαν τῆς θεραπείας διὰ μόνου γάλακτος, δίδουσι δραχμὴν τοῦ ἐκχυλίσματος τούτου, εἰς 4 δόσεις διῃρημένην, κατὰ διαλείμματα ὡριαῖα τὴν πρωΐαν νήστει τῷ ἀνθρώπῳ, ἐπαναλαβόντες δὲ τὴν δόσιν καὶ τὴν ἐπιοῦσαν, εἶτα παρέχουσι 1—2 οὐγ. σιροπίου αἰθέρος πρὸς τὸ καταστῆσαι εὐδιαλυτότερον τὸ ἐκχύλισμα ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι καὶ ἑπομένως δραστικώτερον ἐπὶ τῶν ταινιῶν, καὶ μεθ' ἡμίσειαν ὥραν γαλακτωματώδες ἔκλειγμα (looch), ἐν ᾧ 2—3 σταγόνες ἐλαίου κρότωνος. Ἄλλοι ποιοῦσιν ἄλλως· πάντες ὅμως προπαρασκευάζουσι τὸν ἄρρωστον διὰ τροφῆς γλίσχρου ἐπὶ 3—4 ἡμέρας, ἐπὶ δὲ τῷ ταινιοκτόνῳ δίδουσι καθάρσιον ἐκ τῶν δραστικωτέρων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κούσσου ἄνθη.

Flores Kosso s. Kusso.

Brayera anthelminthica Kth. Hagenia abyssinica W. Rosaceae.

Δένδρον τῆς Ἀβυσσινίας μέγα, οὗ τὰ θήλεα ἄνθη, ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἀβυσσινοῖς πρὸ αἰώνων ὡς ταινιακτόνα, ἐπωλοῦντο ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ ἀγορᾷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅθεν ὁ Brayer γνωρίσας εἰσήγαγεν εἰς τὴν θεραπευτικήν.

Φέρονται εἰς κυλίνδρους, ὡς 1′ τὸ μῆκος καὶ 2—2 $^1/_2$″ τὸ πάχος, περιδεδεμένους χαλαρῶς διὰ ταινίας ἐκ καλάμου, (κράτιστον εἶδος) ἢ εἰς ἄνθη ἄδετα, συγκεχυμένα, ἀνάμικτα ἐκ θηλέων νεαρῶν καὶ ἐξ ἀρρένων ἀνθέων (ὑποδεέστερον εἶδος).

Ἕκαστον τῶν θ η λ έ ω ν ἀνθῶν καθ' ἑαυτὸ δεικνύει μίσχον βραχύν, χνοώδη, καὶ ὑποβασταζεται ὑπὸ δύο στρογγύλων καὶ ὑμενωδῶν παρασεπάλων, δι' ἐξάμβλωσιν δὲ τοῦ προσκειμένου εἶναι δίκλινον. Κάλυξ ῥομβοειδής, σωληνώδης, τριχωτός· σέπαλα ἐπὶ τοῦ γύρου τοῦ σωλῆνος κατὰ σειρὰς δύο, πέντε ἐξώτερα καὶ πέντε ἐνδότερα, ἐκεῖνα μακρότερα τούτων, ἅπαντα δὲ ὑμενώδη, ὑπὸ δικτύου νεύρων διειλημμένα, ῥ ο δ ό χ ρ ο α ἐ ν τ ῷ ἰ ώ δ ε ι, ἐνῷ τὰ τοῦ ἄρρενος λευκά. Στεφάνη 4—5 πέταλος, πέταλα μικρὰ καὶ λογχοειδῆ, παρ' ἀμφοῖν τοῖς γένεσι λευκά. Στήμονες περιγύνιοι 15—20, ἐν τοῖς θήλεσιν ἄνθεσιν ἄγονοι. Ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ ὑπανθίου δύο ὕπεροι μονόσπερμοι. Σπέρματα ἐν μόνῳ τῷ θήλει ἀναπτυσσόμενα. Ὀ σ μ ὴ ἀσθενής, ἀλλ' ἰδιάζουσα. Γ ε ῦ σ ι ς ἐν ἀρχῇ ἄποιος, εἶτα ἀηδῶς ὑπόδριμυς καὶ πικρίζουσα.

Σ υ λ λ έ γ ο ν τ α ι, ἅμα ἀναπτυχθέντος τοῦ κάλυκος καὶ λαβόντος χροιὰν ῥοδίνην, καὶ φυλάσσονται ἐν τόπῳ ξηρῷ καὶ ἐν ἀγγείοις καλῶς κεκλεισμένοις, ἀπὸ φωτός· ἀποχωρίζονται δὲ πάντα τὰ κλαδία καὶ οἱ μίσχοι πρὸ τῆς χρήσεως καὶ διανομῆς. Ἀπορριπτέα πάντα τὰ ἀμαυρὰ ἄνθη.

Σ τ ο ι χ ε ῖ α κύρια ἡ κουσσίνη, δύο ῥητῖναι, ἡ μὲν ἄποιος τὴν γεῦσιν, ἡ δὲ δριμύπικρος· δεύτερα δεψίνη πρασίνως κατακρημνίζουσα τὰ ἅλατα τοῦ σιδήρου, αἰθέριον ἔλαιον ὀλιγοστόν, λίπος, ἅλατα κτλ.

Ἡ κ ο υ σ σ ί ν η, οὐσία πικρά, παρίσταται εἰς κόνιν κρυσταλλικήν· εὔθρυπτος, ἄνοσμος, στυφίζουσα τὴν γεῦσιν καὶ πικροτάτη, εὐδιάλυτος ἐν ζέοντι οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι καὶ ἐν ὑγροῖς ἀλκαλικοῖς, δυσδιάλυτος ἐν ὕδατι, ὀξυνὴ τὴν ἀντίδρασιν.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐφ' ὑ γ ι ῶ ν κ α ὶ ἰ α μ α τ ι κ ή. Εἰς κόνιν ἢ ἐγ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χυμα κατὰ δρ. 2 ληφθὲν τὸ κοῦσσον, πλὴν ἐλαφρᾶς συσφίγξεως ἐν τῷ φάρυγγι ὡς ἀπὸ δεψώδους δριμέος, καὶ πλὴν ἀηδίας τινὸς καὶ ὑπναυτίας, οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ· φέρει τὸ πολὺ βορβορυγμούς. Κατ' οὐγγίαν $^1/_2$—1 ἐρεθίζει εἰς ναυτίαν ἐμφανῆ, ἐνίοτε εἰς ἔμετον, συχνότερον εἰς διάρροιαν ἀνώδυνον σχεδόν. Βεβαιοῦσι μέντινες, ὅτι παρετήρησαν ἐκ τοιούτων δόσεων ἔκλυσιν τῶν δυνάμεων πολλὴν καὶ χαλάρωσιν τοῦ ὀρθοῦ μέχρι προπτώσεως καὶ διάρροιαν δυσεντεριώδη, ὡς καὶ τὸν θάνατον· ἀλλὰ πάντα ταῦτα θεωρητέον ὡς ὑπερβολάς, ἢ ὡς ἀποτελέσματα τῶν δραστικῶν καθαρσίων, τῶν ἐπιδιδομένων τῷ φαρμάκῳ. Ἡμεῖς κἂν, καίτοι πολλάκις δόντες τὸ κοῦσσον κατ' οὐγ. $^1/_2$—1 δύο καὶ τρεῖς ἐπαλλήλους ἡμέρας, οὐδὲν οὐδέποτε παρετηρήσαμεν ἄλλο, πλὴν κοπώσεως καὶ ἀνορεξίας, ἀποτελεσμάτων τῆς ὀλιγοσιτίας καὶ τῆς εἰς τὸν στόμαχον εἰςβιβάσεως τοσούτου ὄγκου κόνεως.

Τιθέμενοι λοιπὸν τὸ φάρμακον ἐν τοῖς ἐμπειρικοῖς, σημειοῦμεν, ὅτι ἀποκτείνει μεθ' ἱκανῆς βεβαιότητος τὰς ταινίας, τήν τε βοθριοκέφαλον καὶ τὴν μονήρη καὶ τὴν mediocanellata, τὴν δυστροπωτάτην ἁπασῶν, ἐνῷ τὰ λοιπὰ ταινιοκτόνα ἐκτινάσσουσιν ὡς τὰ πολλὰ τὰς ταινίας ζώσας. Κατὰ Kuechenmeister αἱ ταινίαι ἀποκτείνονται ἐν ἀφεψήματι κούσσου διὰ γάλακτος ἐν $^1/_2$ ὥρ., ἐν δὲ ἀφεψήματι ἀναμίκτῳ μετὰ λευκώματος ὠοῦ μετὰ 2—3 ὥρ., συναποκτείνονται δὲ καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ἕλμινθες. Ἐξιδαίνουσι δὲ αἱ ταινίαι οὕτως, ὥστε διαφθείρονται καὶ διαλύονται καὶ μάλιστα κατὰ τὸ ἀνώτατον καὶ τριχοειδὲς ἄκρον· διὸ καὶ δυσκόλως ἀνευρίσκει τις ἐν αὐταῖς τὴν κεφαλήν. Ἀλλ' ἵνα τελεσφορήσῃ τὸ φάρμακον, πρέπει νὰ ἦναι καλόν, θῆλυ, εὔχρουν, νεαρόν, καθ' ἃ ἐσημειώσαμεν ἄνω, νὰ δοθῇ δὲ καὶ ἐπιτηδείως, ἐπιτηδειότατος δὲ τρόπος εἶναι ὁ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἀβυσσινοῖς. Ἤτοι 4—6 δραχμαὶ λειοτριβοῦνται καὶ ἀναμιγεῖσαι μεθ' ὕδατος ἢ ἐμβραχεῖσαι ἐν αὐτῷ νυχθήμερον, πίνονται ἐφάπαξ ἀνταραχθεῖσαι καλῶς. Ἐπειδὴ δ' ἐνίοτε παρακινεῖται ἔμετος, παραγγέλλεται τῷ ἀρρώστῳ νὰ κατακλιθῇ ὕπτιος καὶ νὰ ἡρεμήσῃ μέχρις ἐνεργείας, ἢ νὰ λάβῃ σταγόνας ἢ σφαιρία (granules) τινὰ αἰθέρος, ἢ νὰ ἐπιπίῃ ὀλίγην λειμωνάδα ἢ ὀλίγον ῥούμιον. Συναναμιγὲν κιτρικὸν ὀξὺ κατὰ γράμ. 1—2 ἐν τῷ μίγματι προλαμβάνει πολλάκις τὸν ἔμετον. Καλὸν καὶ τὸ προπαρασκευασθῆναι τὸν ἄρρωστον πρὸ τῆς λήψεως τοῦ φαρμάκου ὡς ἄνω ἐρρέθη. Δίδεται μὲν καὶ εἰς ἔγχυμα ἐν ὕδατι μετὰ 24ωρον κατεργασίαν, ἢ εἰς ἀφέψημα κατ' οὐγ. 1—2 ἐν οὐγ. 6—8, λαβεῖν ἀνὰ ὥραν μίαν τὸ ἥμισυ τὴν πρωΐαν, νήστεως τοῦ στομάχου· ἀλλ' ἡ ἐνέργεια ἀμφίβολος, ἀφοῦ δὴ ἡ κουσσίνη δὲν διαλύεται ἐν ὕδατι, ἑπομένως δὲ γίνεται τὸ σκεύασμα ἀδρανές. Ἂν μετὰ παρέλευσιν 4 ὡρ. μὴ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπέλθῃ διάρροια, ἐπιπίνεται ἐλαίου κικίνου 1—2 οὐγ. ἢ ἔγχυμα φύλλων σέννης, ἐφ' ᾧ ἐκτινάσσεται ὁ σκώληξ, ἢ ὅλος ἢ κατὰ τεμάχια. Ἡ κουσσίνη κατὰ γράμ. 2—3 εἰς κόνιν ἐν χάρτῃ ἀζύμῳ ἢ εἰς καταπότια, ἀποκτείνει μὲν καὶ αὕτη τὰς ταινίας, φέρει ὅμως ῥᾳδίως ἔμετον καὶ διάρροιαν. Εἰς ἀποφυγὴν τῆς ἀκαίρου πειράξεως τῆς γαστρὸς διαιρείσθω ἄμεινον εἰς δόσεις μικράς, κατὰ 10 σιτ., λαμβανομένας καθ' ἡμίωρον μετ' ἐλαιοσακχάρου ὑδυόσμου ἢ αἰθέρος. Ἂν μὴ ἐπέλθῃ κένωσις, ἐπιποθήτω κίκινον ἔλαιον. Παραγγέλλουσί τινες τότε μάλιστα νὰ ἐπιχειρήσωμεν τῇ θεραπείᾳ τῆς ταινίας, ὅταν ἴδωμεν τεμάχια τοῦ θηρίου αὐτομάτως ἀποκολλώμενα καὶ ἐκπίπτοντα, ὃ συμβαίνει, ὅταν τὸ ζῶον νοσήσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ ἢ ἐπὶ τῇ διὰ φαρμάκων προπαρασκευῇ. Ἂν μὴ παρατηρηθῇ ἡ ἔκπτωσις τεμαχίων τοῦ σκώληκος, ἀστοχήσασαν ὑποληπτέον τὴν ῥιζικὴν θεραπείαν.

Κάμαλα ἢ Ῥοτλέρας ἀδένες.

Glandulae Rottlerae.

Ἀδένες περὶ τοὺς καρποὺς τῆς Rottlera tinctoria Roxb., Euphorbiaceæ, θάμνου δενδρώδους τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῶν προκειμένων νήσων, διὰ ψήκτρας ἀποτριβόμενοι ἀπὸ τῶν ὡρίμων καρπῶν, καὶ ἐν τῷ τόπῳ τῆς παραγωγῆς ἐν χρήσει ὄντες εἰς βαφὴν ὑφασμάτων.

Φέρεται τὸ κάμαλα εἰς κόνιν κεραμόχρουν, ἄνοσμον σχεδὸν καὶ ἄποιον τὴν γεῦσιν, δυσανάμικτον μεθ' ὕδατος καὶ διὰ τῆς φλογὸς ἀνάπτουσαν ὡς τὸ λυκοπόδιον, ἀδιάλυτον ἐν ὕδατι καὶ αὐτῷ τῷ ζέοντι, διαλυτὴν δὲ πρὸς μέρος ἐν καυστικοῖς καὶ ἀνθρακικοῖς ἀλκαλίοις, ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, καὶ τὸ ὑγρὸν τῆς διαλύσεως χρωννύουσαν ὡραίως πορφυροῦν· διαλυτὸν δὲ ἐπὶ ποσὸν καὶ ἐν τερεβινθίνῳ ἐλαίῳ.

Εἶναι οἱ ἀδενίσκοι οὗτοι ῥητινοφόροι, ὑποστρόγγυλοι πολλάκις, καὶ σχεδὸν νεφροειδεῖς, ἀνώμαλοι τὴν ἐπιφάνειαν κατὰ τὸ φαινόμενον, κροκόχροοι, ἐν οἷς τὸ μικροσκόπιον διακρίνει ἄνιστόν τινα καὶ ἄχρουν ὑμένα, ἐγκλείοντα ἀσκίδια πολυάριθμα, κορυνοειδῆ, ἐπικαθήμενα καὶ προσπεφυκότα τῇ ἐσωτερικῇ τούτου ἐπιφανείᾳ καὶ πλήρη οὐσίας χρωστικῆς ἐρυθρᾶς. Μεταξὺ τῶν ἀδένων εὑρίσκονται καὶ τρίχες ἀστροειδεῖς, ἐκ τῶν συνεπικαλυπτουσῶν τοὺς καρποὺς καὶ συναποτριβόμεναι ἀπ' ἐκείνων. Εὐκόλως δὲ παρατηροῦνται πάντα τὰ μέρη τοῦ κάμαλα διὰ τοῦ μικροσκοπίου, ἂν προδιαβραχῶσιν ἐν ἀραιᾷ διαλύσει καυστικῶν ἀλκαλίων, διότι ἐξοιδαίνουσιν οἱ ἀδενίσκοι καὶ γίνονται πορφυροῖ καὶ διαφανέστεροι· τότε δὲ φαίνεται, ὅτι καὶ ἡ ἀνωμαλία τῆς ἐπιφα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νείας αὐτῶν προέρχεται ἐκ τῶν διαυγαζόντων ἀσκίων τῶν ἐν τοῖς ἀδέσιν, καὶ εἶναι ἐπομένως ἀπατηλή.

Στοιχεῖον κύριον εἶναι ἐρυθρά τις ῥητίνη, οὔπω ἀκριβέστερον ἐξετασθεῖσα, 78 $^0/_0$, ἐξ ἧς ἀπεχωρίσθη κιτρίνη κρυσταλλικὴ οὐσία ἡ ῥοτλερίνη· δεύτερα δὲ στοιχεῖα εἶναι ὀξέα διάφορα, οἷον κιτρικόν, ὀξαλικόν, δεψικόν, ἔτι δὲ κόμμι, λεύκωμα καὶ ἅλατα.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Οὔπω ἐξηκριβωμένη ἡ πρώτη. Κατ'οὐγγίαν $^1/_2$—1 φέρει ναυτίαν ἐνίοτε, συχνότερον διάρροιαν μετὰ στρόφων. Ἐν διαλύσει τῶν ἀδένων μετὰ κάλεος ἀποκτείνονται ταχέως παντὸς εἴδους ἕλμινθες. Διὸ καὶ παραγγέλλεται κατὰ τῶν ταινιῶν, τῆς τε πλατείας καὶ τῆς μονήρους, ὡς φάρμακον ἐμπειρικόν, ἔκπαλαι γνωστὸν τοῖς Ἰνδοῖς, καὶ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὑπὸ ἄγγλων ἰατρῶν ἐκεῖθεν διαβιβασθὲν καὶ ὡς ἡμᾶς. Ὁ εἰδικώτερον περὶ αὐτὸ ἀσχοληθεὶς Drasche βεβαιοῖ, ὅτι ἀποκτείνει πάσας τὰς ταινίας, οὐδὲ τῆς mediocanellata ἐξαιρουμένης. Ἰδίως δὲ καταφευκτέον πρὸς τοῦτο, ὅταν ἀστοχήσωσιν αἱ διὰ τῶν λοιπῶν ταινιοκτόνων θεραπεῖαι, αἷς ἐπιδίδεται ἀμέσως τὴν ἐπιοῦσαν, ἅτε μὴ βαρῦνον τὸν πεπτικὸν σωλῆνα ἐπισήμως. Ἡμεῖς μετεχειρίσθημεν τὸ φάρμακον, ἅπαξ μὲν παρὰ φοιτητῇ τῆς ἰατρικῆς ἀμέσως μετὰ τὴν παράδοσιν, τὴν δὲ ἐπιοῦσαν ἐκόμισεν οὗτος ἐν ποτηρίῳ τρεῖς ταινίας πλατείας· πολλάκις δὲ καὶ κατὰ τὴν πόλιν. Ὁ μὲν φοιτητὴς ἔπαθεν ὑποτροπίασιν, τῶν δὲ ἄλλων οἱ μὲν ἰάθησαν ἐντελῶς, ἄλλοι δὲ πρὸς καιρόν· διὸ καὶ δίδομεν τὸ φάρμακον κατ' ἐναλλαγὴν μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ἐξ ἄλλων ταινιοκτόνων.

Δίδεται κατὰ δραχ. 3—4 ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος ἢ γάλακτος ὡς ἐστι καὶ εὑρίσκεται, καθ' ἡμίωρον τὸ τριτημόριον, καὶ εἰς ἔκλειγμα μετὰ πολφοῦ ὀξυφοινίκων, ὃ καὶ ἄμεινον. Πρὸ τῆς διανομῆς καθαριζέσθω ἡ κόνις ἀπὸ τῶν τριχῶν καὶ τῆς ἄμμου. Καλὸν τὸ προπαρασκευάσαι τὸν ἄρρωστον εἰς τὴν θεραπείαν κατὰ τὰ πολλαχοῦ εἰρημένα.

*Βάμμα κάμαλα, Tinctura Kamala. Γίνεται, ἀν 1 κάμ. ἐγκατεργασθῇ διήμερον ἐν 2 οἰνοπν. ati.· ἐρυθρίζον καὶ διαυγές. Δίδεται κατὰ 10—12 γράμ. κεκραμένον μετὰ διπλασίου βάμματος κινναμώμου, κατὰ $^1/_4$ ὥρ. τὸ τριτημόριον λαβεῖν τὴν πρωΐαν, νήστεως τοῦ στομάχου. Σκεύασμα δραστήριον, ἅτε διαλυομένης τῆς ῥητίνης ἐν τῷ οἰνοπνεύματι.

Κολοκύνθης σπέρματα.

Semina Cucurbitae.

Cucurbita hortensis L. Cucurbitaceae.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Γνώριμα. Ἐνέχουσιν ἔλαιον λιπαρὸν ἐν ταῖς κοτυληδόσι, λεύκωμα ἅλατα καὶ ἐκχυλισματικήν τινα οὐσίαν ὀδμηρὰν καὶ ναυτιώδη.

Ἔχουσι τὰ σπέρματα τῆς κηπευτῆς καὶ ἐδωδίμου κολοκύνθης, τῆς μεγάλης, περίεργον ὁμοιότητα πρὸς τὰς προγλωττίδας τῆς μονήρους ταινίας, καὶ ἴσως ὁ λαὸς παρ' ἡμῖν τε καὶ ἐν τῇ Ἀλγερίᾳ ἐκ τῆς ὁμοιότητος ταύτης παρακινηθεὶς ἀντέταξε τὰ σπέρματα κατὰ τῆς μονήρους ταινίας. Καὶ μέχρι μέν τινος ἐθεωροῦμεν τὸ πρᾶγμα ὡς πρόληψιν καὶ δεισιδαιμονίαν λαϊκήν· ἀλλὰ περιεργότεροι γενόμενοι ἐχορηγήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸν κολοκυνθόσπορον κατὰ τῆς ταινίας, τὸ δὲ ἀποτέλεσμα ὑπερέβη τὰς προσδοκίας ἡμῶν. Ποιοῦμεν δὲ ὡς ἑξῆς. Παραγγέλλομεν νὰ ληφθῇ κολοκυνθόσπορος τόσος, ὅσος ἀπολεπισθεὶς νὰ σταθμᾷ δραχμὰς 30. Τοῦτον σκευάζομεν εἰς γαλάκτωμα, ὡς τὸ ἀπὸ τῶν σπερμάτων τῶν ἀμυγδάλων, ἢ εἰς ἔκλειγμα μετὰ μέλιτος, καὶ δίδομεν κατὰ τὰ εἰωθότα λαβεῖν τῷ ἀρρώστῳ ἐφάπαξ, μετὰ δὲ 5 ὥρας ἐπιδίδομεν ἔλαιον κίκινον (1—2 οὐγγίας), ὁ δὲ σκώληξ ἐκτινάσσεται ἀκέραιος. Ἡ ἀγωγὴ αὕτη, ἄνευ οἵας δήποτε προπαρασκευῆς τοῦ ἀρρώστου ἐνεργοῦσα καὶ ἀλυποτέρα πάσης ἄλλης ἰατρείας κατὰ τῆς μονήρους ταινίας, εἶναι ἀξία πρὸ παντὸς νὰ ἐφαρμοσθῇ, ἅπου δὲ ἀστοχήσῃ, καταφεύγομεν εἰς τὸν φλοιὸν τῆς ῥοιᾶς.

Κατ' ὄνομα μνημονεύομεν τοῦ Cortex Massenae ἐκ τοῦ Albixia anthelminthica, φυτοῦ τῆς Ἀβυσσινίας, καλοῦ ταινιοκτόνου κατὰ Pruner, διδομένου κατ' οὐγ. 1—2 εἰς ἔκλειγμα μετὰ μέλιτος, καὶ τοῦ Paoria, καρπῶν τῆς Moesa picta, καὶ τοῦ Tatré, καρπῶν τῆς Myrsine africana, ἀμφοῖν δένδρων ἐκ τῶν Myrsineae, φαρμάκων ἐγχωρίων καὶ ἐμπειρικῶν κατὰ τῆς ταινίας ἐν τῷ τόπῳ τῆς παραγωγῆς. Πειρατέον καὶ τῶν καρπῶν τῆς κοινῆς μυρσίνης τῆς παρ' ἡμῖν κατὰ τῶν ταινιῶν. Ἡμεῖς δόντες τὰ ὡρίμους ῥάγας εἰς καθημερινὴν μάσησιν, ἐξελάσαμεν ἅπαξ ταινίας τεμάχια.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

Φωσφόρος, Phosphorus.

Σῶμα ἁπλοῦν, μεταλλοειδές, οὐχὶ μὲν σπάνιον, ἀλλ' ὀλιγοστὸν ἐν ταῖς ὀρυκτοῖς, συχνότερον ἐν τοῖς φυτοῖς, συχνότατον ἐν τοῖς ζώοις, ὧν ἀποτελεῖ ἓν τῶν οὐσιωδεστάτων στοιχείων τῶν τε ὑγρῶν καὶ τῶν στερεῶν μορίων, ἐξάγεται ἐν ἐργοστασίοις χημικοῖς ἐκ τῶν ὀστῶν, τῶν πολὺ ἐνεχόντων τὸ φωσφορικὸν ἀσβέστιον.

Φέρεται εἰς δύο παραλλαγάς, ὡς φωσφόρος κοινός, ὁ λευκός, ὁ ἐν χρή-

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σει, ὁ δηλητηριώδης, καὶ ὡς φωσφόρος ἐ ρ υ θ ρ ὸ ς ἢ ἄμορφος, ὁ τελείως ἀδρανής, ἅτε ἀδιάλυτος καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἐνθείῳ ἄνθρακι.

Φέρεται ὁ λ ε υ κ ὸ ς φωσφόρος εἰς ῥαβδία κυλινδρικά, λευκὰ ἢ ξανθόλευκα, ἰσοπαχῆ χηνείῳ πτερῷ, ἡμιδιαφανῆ, λιπαρῶς στίλβοντα, Ε. Β. 1, 8, ἐν συνήθει θερμοκρασίᾳ εὔκαμπτα, ἐν ταπεινῇ δύσκαμπτα, ἐν 44° Ε. τηκόμενα ὑπὸ τὸ ὕδωρ εἰς ὑγρὸν ἐλαιῶδες καὶ διαυγές, ὅπερ ζέει ἐν 209° καὶ καίεται διὰ φλογὸς λαμπρᾶς, ὅταν ἀναφθῇ ἐν ὀξυγόνῳ καθαρῷ ἢ ἐν τῷ ἀέρι, ἀπολυομένων πολλῶν, πυκνῶν, λευκῶν καὶ σκορόδου ἀποζόντων καπνῶν εἰς ἀνυδρίτην φωσφορικοῦ ὀξέος, ἀποκεκλεισμένου δὲ τοῦ ἀέρος, εἰς φωσφορῶδες ὀξύ. Καὶ ἐν ταπεινῇ θερμοκρασίᾳ ὀξειδοῦται βραδέως, ἀναπτυσσομένων καὶ τότε ὑπολεύκων καὶ ἀραιῶν ἀτμῶν ἐκ φωσφορικοῦ ὀξέος, φωσφοριζόντων ἐν τῷ σκότει· ἀπόλλυται δὲ ὁ φωσφορισμὸς διὰ χλωρίου, ἀκράτου νιτρικοῦ ὀξέος, αἰθέρος, οἰνοπνεύματος, ἐλαίου τερεβινθίνου, πετρελαίου καὶ ἄλλων αἰθερίων ἐλαίων, ὡς καὶ δι' ἀτμῶν ἰωδίου, βρωμίου καὶ δι' ὀξέος ἀνθρακικοῦ. Ἀδιάλυτος ὢν ἐν ὕδατι, διαλύεται ἱκανὸς ἐν αἰθέρι, οἰνοπνεύματι, αἰθερίοις ἐλαίοις, πολὺς δ' ἐν θειούχῳ ἄνθρακι. Ἐνέχει συχνάκις μόρια θείου καὶ ἀρσενικοῦ. Ἀηδὴς ὢν καὶ δριμὺς τὴν γεῦσιν, ὄζων ὡς ἀπὸ σκορόδου, συντίθεται μετὰ τοῦ ὀξυγόνου εἰς φωσφορῶδες H^3PO^3, καὶ φωσφορικὸν ὀξὺ H^3PO^4, ὅταν δ' ἐκτεθῇ εἰς τὰς κυανὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτὸς ἢ θερμανθῇ ἐν ῥεύματι ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ἐν 240°, τροποποιεῖται βαθέως τὴν ἕξιν, γινόμενος ἐρυθρὸς ἢ ἄμορφος, Ε. Β. 2, 1, ἐν τῷ ἀέρι δὲ τότε δὲν ὀξειδοῦται, οὔτε ἀναφλέγεται τριβόμενος ἢ θλιβόμενος, οὔτε διαλύεται ἐν οἰνοπνεύματι ἢ αἰθέρι, οὔτε δὲ καὶ δηλητηριάζει τότε, ἤτοι ἀπόλλυσι τὰς οὐσιωδεστάτας τῶν φυσικῶν αὐτοῦ καὶ χημικῶν ἰδιοτήτων.

Φυλασσέσθω ἐπιμελέστατα ὑπὸ τὸ ὕδωρ ἐν σκεύει ὑελίνῳ, ἐντεθειμένῳ ἐν πυξίδι σιδηρᾷ διὰ τὸ ῥαδίως καὶ αὐτομάτως ἀναφλέγεσθαι.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν. Ἐν συνήθει θερμοκρασίᾳ εὐεξαέρωτον καὶ εὐανάφλεκτον σῶμα, ἐρεθίζει διὰ τῶν ἀναθυμιάσεων αὐτοῦ τοὺς βλεννοϋμένας, ὧν ἂν ἅψηται, οἷον τὸν τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς ῥινός, τῶν πνευμόνων, καὶ φέρει δακρυρροΐαν, συνδεσμίτιδα—κόρυζαν,—βῆχα καὶ βρογχίτιδα—ἐν δὲ τῷ στόματι ἐρεθισμὸν τῶν οὔλων μάλιστα περὶ ἐφθορότας ὀδόντας. Οἱ ἐργαζόμενοι περὶ τὴν κατασκευὴν πυρφόρων ξυλαρίων πάσχουσι πολλάκις περιοστίτιδας σιαγόνος, ὀφθαλμίας καὶ χρονίους καταῤῥους τῶν βρόγχων διὰ τὴν ἄπαυστον καὶ λεληθυῖαν εἰσπνοὴν ἀναθυμιάσεων φωσφορικῶν.

Ἐπιτεθεὶς τῷ ὑγιεῖ δ έ ρ μ α τ ι εἰς κόνιν λεπτήν, ὀξειδοῦται ταχέως καὶ ἐρεθίζει εἰς ὑπεραιμίαν, κνησμόν, θάλπος καὶ καῦσον· παραμείνας, καυτηριάζει ἄλλοτε δι' ἄλλου βάθους, ὡς ὅταν ἄκρατον φωσφορικὸν ὀξὺ ἐπιτεθῇ. Ἀναφλεγεὶς κατακαίει τὸ δέρμα ὡς σίδηρος πεπυρακτωμένος, προζενῶν ἕγκαυμα ἀλγεινὸν καὶ δυσθεράπευτον διὰ τὸ φωσφορικὸν ὀξύ.

Πολλαὶ ἐγένοντο αἱ ἔρευναι καὶ τὰ πειράματα, ἵνα ἐξευρεθῇ, ἂν ἀλλοιοῦται ὁ φωσφόρος ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι, καὶ ὑπὸ ποίαν μορφὴν

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀναπίνεται· ἀλλ'οὔπω σαφῆ τὰ πάντα ἐνθάδε. Βέβαιον, ὅτι ὁ φωσφόρος διαλύεται ἐπὶ ποσὸν ἐν τοῖς λίπεσι καὶ ἐλαίοις, καὶ ἑπομένως ἂν ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι παρεντύχωσι λίπη, (λίπος ἔχει καὶ ἡ χολή), εἶναι δυνατὸν διαλυθεὶς ἐν αὐτοῖς (κατὰ 0,01—0,026 ἐν 100 μορίοις λίπους ἢ χολῆς) νὰ ἀναποθῇ. Οἱ περὶ τὸν Mialhe παραδέχονται, ὅτι καὶ ἐν τοῖς λευκωματοειδέσι δύνανται λεπτοφυῆ μόρια τοῦ φωσφόρου διαλυθέντα νὰ ἀναμυζηθῶσιν. Ἀλλ' ὅμως καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ὕδατι καὶ ἄρα καὶ ἐν τοῖς χυμοῖς τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος διαλύεται κατ'ἐλάχιστον ποσὸν (ἐν τῷ ὕδατι τοὐλάχιστον κατ' ἀναλογίαν ὡς 0,000227: 100), καὶ ἑπομένως δυνατὸν καὶ οὕτω ν' ἀναποθῇ· τὸ πλεῖστον ὅμως τοῦ φωσφόρου φαίνεται, ὅτι ἀναπίνεται ἀναλλοίωτον χημικῶς, ἁπλῶς δὲ ἠλλοιωμένον φυσικῶς, ἤτοι μεταβεβλημένον εἰς ἀναθυμιάσεις ἀναπινομένας ὑπὸ τῶν τριχοειδῶν τοῦ βλεννογόνου ὡς εἰσι καὶ εὑρίσκονται. Εἶναι καὶ οἱ παραδεχόμενοι, ὅτι μέρος ἐλάχιστον τοῦ φωσφόρου διαλύεται ἐν τοῖς ἀλκαλίοις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, ἴσως προοξειδωθὲν εἰς ὀξὺ φωσφορῶδες ἢ ὑποφωσφορῶδες, ἐνῷ μέρος ἄλλο μετασχηματίζεται εἰς ὑδρογόνον φωσφοροῦχον ἀεριῶδες, ἀναπινόμενον καὶ τοῦτο ἀναλλοίωτον ὑπὸ τῶν ἱστῶν. Ὅπως ποτὲ καὶ ἂν ἔχωσι τὰ κατὰ τὰς προεισαγωγικὰς ἀλλοιώσεις ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι, βέβαιον, ὅτι τόσῳ πληρέστεραι συμβαίνουσι, καὶ ἄρα τόσῳ πλείων ἀναπίνεται ὁ φωσφόρος, ὅσῳ λεπτοφυέστερον καταμεμερισμένος εἰσήχθη εἰς τὸν πεπτικὸν σωλῆνα, τοὐναντίον δὲ πάλιν τόσῳ δυσκολώτερον προαλλοιοῦται καὶ ἀναπίνεται καὶ τόσῳ ἔλαττον δρᾷ τοπικῶς τε καὶ γενικῶς, ὅσῳ ἀδρομερέστερος κατεπόθη. Φέρεται, ὅτι ῥαβδία φωσφόρου καταποθέντα διέβησαν τὸν πεπτικὸν σωλῆνα ἄνευ οὐδενὸς πειρασμοῦ, καὶ ἀνευρέθησαν ἀναλλοίωτα ἐν τοῖς κοπράνοις κατὰ Nothnagel. Ὅτι τὸ πλεῖστον τῆς καθολικῆς ἐνεργείας τοῦ φωσφόρου προέρχεται ἐξ αὐτοῦ, ἀναλλοιώτου ἀναπινομένου, συμπεραίνομεν κατὰ πιθανώτατον λόγον καὶ ἐκ τοῦ ὅτι εὑρίσκεται ἐν τῷ σώματι ἁπανταχοῦ ἀμεταβλήτος, καὶ ὅτι εἰς τὰς φλέβας ἐγχυθεὶς ὁ εἰς λεπτοφυέστατα μόρια κατατετμημένος παράγει τὴν αὐτὴν εἰκόνα τῆς καθολικῆς δράσεως, οἵα γεννᾶται καὶ ἐκ τῆς ἀναπόσεως ἀπὸ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος.

Ἀναπίνεται λοιπὸν ὁ φωσφόρος καὶ συνεγκυκλοφορεῖται τῷ αἵματι καὶ ἐγκατατίθεται ἐν τῷ παρεγχύματι τῶν ὀργάνων ἁπάντων. Εὑρέθη ἐν τῷ αἵματι, τῷ ἥπατι, τοῖς νεφροῖς, τῇ καρδίᾳ, ἐν τοῖς ὀστέοις, ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ, ἐν τῷ ἐκπνεομένῳ ἀέρι καὶ ἐν τῷ ἱδρῶτι, τῷ φωσφορίζοντι ἐν ὥρᾳ νυκτός. Ποίαν ἀλλοίωσιν ἐπιφέρει τῷ αἵματι, δὲν εἶναι σαφῶς ὡρισμένον. Λέγεται μέν, ὅτι ἐλαττοῖ τὴν δύναμιν τῶν αἱμοσφαιρίων εἰς τὸ ἀναπίνειν ὀξυγόνον, ἀλλὰ τότε, παρατηρεῖ ὁ Gubler,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πῶς ἐξηγητέον τὴν ἀπὸ φαρμακευτικῶν δόσεων διέγερσιν τῶν τοῦ σώματος λειτουργιῶν, ἀφοῦ ἐλλείπει τὸ ὀξυγόνον, ὁ κύριος παράγων πάσης φυσιολογικῆς διεγέρσεως; Ἂν παραδεχθῶμεν, ὅτι ὀξυγόνον μὲν ἀναπίνεται κατὰ τὸ εἰκὸς ὑπὸ τῶν αἱμοσφαιρίων, ἀλλὰ καταδαπανώμενον τὸ εἰσπνευσθὲν εἰς ὀξείδωσιν τοῦ φωσφόρου ἐν τῷ αἵματι, ἀποτρέπεται ἐκ τοῦ φυσιολογικοῦ προορισμοῦ, πάλιν τὸ ποσὸν τοῦ δηλητηριάζοντος φωσφόρου (σιτ. 1—3) εἶναι τόσον μικρόν, ὥστε ἤρκουν εἰς ὀξείδωσιν αὐτοῦ νὰ αὐξηνθῶσιν αἱ εἰσπνοαὶ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος ἐφ' ἕκαστον λεπτὸν ὥρας κατὰ 2—3, ἵνα ἐκλείψῃ ἡ σύγχυσις τῆς ἰσορροπίας, ἀφοῦ 15 ὑποχιλιόγραμμα φωσφόρου ἔχουσι χρείαν, πρὸς ὀξείδωσιν, 18 ὑποχιλιογράμμων ὀξυγόνου, ἑκάστη δὲ ἀναπνοὴ εἰσάγει εἰς τὸ αἷμα 6 ὑποχιλιόγραμμα ὀξυγόνου. Ἵνα ἐξηγήσῃ τὴν διεγερτικὴν δύναμιν τοῦ φωσφόρου ὁ Gubler, προσφεύγει εἰς τὴν φυσικὴν ἰδιότητα τοῦ μεταλλοειδοῦς τούτου, ἣν ἔχει, καταφλεγόμενον νὰ ὀζονίζῃ τὸ ὀξυγόνον, ἤτοι νὰ καθιστᾷ τοῦτο τριπλασίως ἐνεργόν. Οὕτω λοιπὸν ἐνταθείσης τῆς κατακαυστικῆς (ὀξειδωτικῆς) ἐνεργείας τοῦ ὀξυγόνου διὰ τοῦ φωσφόρου, καταφλέγονται τὰ κύτταρα τῶν ἱστῶν, κατατρίβονται, ἐκλιποῦνται, τὰ δὲ προϊόντα τῆς κατατριβῆς ταύτης, ἡ λευκίνη, ἡ τυροσίνη, ἡ ὑποξανθίνη, τὸ οὐρικὸν ὀξὺ καὶ ἡ οὐρεία, πλήθουσιν ἐν τῷ αἵματι καὶ τοῖς οὔροις, τὰ δὲ αἱμοσφαίρια ἐλαττοῦνται.(*) Ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς δράσεως διὰ τὴν μείζονα καταφλεξιν ἡ διέγερσις μείζων, ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς δράσεως, ἐν τῇ δηλητηριάσει, ἐμφανὴς ἡ κατάπτωσις τῶν ζωτικῶν λειτουργιῶν. Πρόσθες ὅτι, ὀζονισθὲν αἷμα καταδεσμεύει ὀξυγόνον τρὶς τόσον, ἢ ὅσον τὸ ἀναζόνιστον, ἐντεῦθεν δὲ ἐλάττωσις τῆς πιέσεως τῶν ἀερίων τοῦ αἵματος ἐπὶ τοῦ ἐν τοῖς πνεύμοσιν ἀέρος, καὶ ἄρα ἐπιτακτικωτέρα ἡ εἰσπνοὴ τοῦ ἀέρος καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἀνάπτωσις πλείονος ὀξυγόνου, ὅθεν πλείων διέγερσις τῶν λειτουργιῶν, μέχρις οὗ καταστῶσι τὰ αἱμοσφαίρια ἀνεπιτήδεια πρὸς τὴν φυσιολογικὴν αὐτῶν λειτουργίαν. Τὸ αἷμα εὑρίσκεται ἀπαγὲς καὶ 24 ὥρας μετὰ θάνατον ἐν τοῖς νεκροῖς.

Ἀναποθεὶς ὁ φωσφόρος ὀλιγοστὸς ἤτοι καθ' 1—2 ὑποχιλιόμετρα δι' ἡμέρας, καθ' $^1/_{10}$—$^1/_5$ σιτ., φέρει ἐν ἀρχῇ διέγερσιν ἐμφανῆ ἐν πεπτικῷ σωλῆνι καὶ ἀγγείοις καὶ νεύροις. Εὐαρεστοτάτη θερμότης διαχέεται ἀπὸ τοῦ στομάχου ἐφ' ὅλην τὴν κοιλίαν, εἶτα καὶ ἐφ' ὅλον τὸ

(*) Οἱ περὶ τὸν Wegner παραδέχονται τοὐναντίον, ὅτι δὲν κατακαίονται τὰ λευκωματοειδῆ οὔτε οἱ ὑδατάνθρακες, ἀλλὰ παραμένουσιν ἐν τῇ βαθμίδι τοῦ λίπους, ἐντεῦθεν δὲ κατ' αὐτοὺς καὶ ἡ ἐλάττωσις τῶν τῆς οὐρείας στοιχείων ἐν τοῖς οὔροις.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σῶμα, ἡ ὄρεξις γαργαλίζεται ὡς ἀπὸ ἀρσενικοῦ, ἡ δὲ εὐπεψία προφαίνεται μείζων. Οἱ σφυγμοὶ ταχύνονται καὶ κρατύνονται, τὸ δέρμα γίνεται ἐρυθρότερον, ἐστινότε καλύπτεται καὶ ὑφ' ἱδρῶτος, ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ἀνυψοῦται, ἡ δύναμις τῶν μυῶν ἐντείνεται, ὁ ἐγκέφαλος διεγείρεται, ἡ εὐαισθησία τοῦ δέρματος αὐξάνεται, ἡ διάνοια ζωπυροῦται, ἡ φαντασία ἐξάπτεται, ἡ δὲ ὄρεξις τῶν ἀφροδισίων ἀναγεννᾶται ἢ ἐπιτείνεται οὐ μόναν παρὰ τοῖς μαστοφόροις, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς βατράχοις. Τοσοῦτον μικραὶ δάσεις δύνανται συνήθως νὰ ληφθῶσιν ἐπὶ μακρόν, χωρὶς νὰ πειράξωσι τὰ πεπτικὰ ὄργανα. Ἐνίοτε ὅμως πειράζονται ταῦτα, γεννῶνται δὲ τότε δυσπεψίαι, ναυτία, ἐρυγαὶ σκοροδώδεις, ἐμπνευμάτωσις, ἀλγεινότης γαστρός, διάρροια, καὶ ὠχρότης προσώπου. Ἀπὸ μακροτέρας λήψεως καὶ τῶν μικρῶν τούτων δάσεων παρετηρήθη καὶ χρονία δηλητηρίασις, διότι ἡ ἐνέργεια τοῦ μεταλλοειδοῦς εἶναι ἀθροιστικὴ κατὰ Gubler. Ληφθεὶς ὁ φωσφόρος κατὰ σιτ. $^1/_2$—1 ἐρεθίζει σφόδρα τὸν πεπτικὸν σωλῆνα, φέρει καῦσον ἐν τῷ στομάχῳ καὶ ναυτίαν καὶ ἔμετον, εἶτα διάρροιαν ἀλγεινὴν καὶ αἱματηράν, μείζονα δὲ διέγερσιν ταῦ σώματος καθόλου, πυρετόν, δυσουρίαν, στραγγουρίαν, αἱματουρίαν καὶ ἐξερέθισιν τῶν γεννητικῶν ὀργάνων. Πλείων τοῦ 1 σιτ., φέρει γαστρεντερίτιδα σφοδράν, ἑλκώδη, σφακελώδη καὶ διαβρωτικήν, ἐξ ἧς θάνατος. Ὁ φαρμακοποιὸς Doefenbach ἀποπειρώμενος τοῦ φαρμάκου καὶ λαβὼν δι' ἡμέρας 3 σιτ., κατεφλογίσθη τὴν κοιλίαν καὶ ἀπώλετο Τοσαύτην δὲ θεωρητέον καὶ τὴν συνήθως δηλητηριάζουσαν δόσιν. Ὁ θάνατος συμβαίνει ὁτὲ μὲν σύντομος, μεθ' ἡμέρας 2—3, ὁτὲ δὲ χρονιώτερος, μεθ' ἡμέρας 5—10, ἐνίοτε καὶ μετὰ πολλὰς ἑβδομάδας.

Δὲν εἶναι σπάνιαι αἱ διὰ φωσφόρου δηλητηριάσεις, μάλιστα διότι πρόχειρον τὸ δηλητήριον ἐν τοῖς πορφύροις ξυλαρίοις, ὧν τὸ φύραμα (ὅσα ἐν ἑνὶ ἢ δύο συνήθεσι κυτίοις) ἀναδευθὲν ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος καὶ καταποθὲν δηλητηριάζει ὀξέως. Συμπτώματα δηλητηριάσεως τοιαύτης εἶναι τὰ μὲν ὡς ἐκ φλεγμονῆς διαβρωτικῆς καὶ σφακελιστικῆς, οἷα ἀνεγράφησαν ἀνωτέρω, τὰ δὲ ὡς ἐκ τῆς ἀναδόσεως τῆς ἐνεργείας εἰς τὸ καθ' ὅλου σῶμα, οἷον πυρεξία τὸ κατ' ἀρχάς, ἐγγίζοντος δὲ τοῦ θανάτου, πτῶσις τῆς θερμοκρασίας καθ' ἕνα μέχρι τριῶν βαθμῶν— ἔπειτα διέγερσις τῶν νευρικῶν κέντρων, ῥιπτασμοί, δυσφορία, παραληρήσεις, ὑφάλματα τενόντων, σπασμωδίαι τῇδε κακεῖσε ἢ παραλύσεις, διαστολὴ τῆς ἴριδος, ἐνίοτε στραβισμός, ἔκλυσις τῶν μυϊκῶν δυνάμεων ὑψίστη, σφυγμοὶ νηματώδεις, κῶμα καὶ θάνατος.

Κατὰ τὴν νεκροτομὴν εὑρέθη, πλὴν τῆς φλεγμονῆς τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, προϊούσης μέχρι σφακέλου καὶ ἑλκῶν καὶ διαβρώσεων

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ διατρήσεως τῶν ἐντέρων, λιπώδης ἐκφύλισις νεφρῶν καὶ ἥπατος. Ἐκλελιπωμένοι εὑρέθησαν καὶ οἱ μῦς καὶ ἡ καρδία, καὶ ἡ μήτρα καὶ τὰ ἀγγεῖα· ὁ δ' ὑπεζωκώς, τὸ περικάρδιον καὶ αὐτὸ τὸ δέρμα ἔφερον ἐκχυμώσεις. Ὁ Virchow εὗρεν ἀεὶ τὸν βλεννογόνον τοῦ στομάχου ὑποιδοῦντα, πεθολωμένον, ἀδιαφανῆ, ἐντετοπισμένην δὲ μάλιστα τὴν πάθησιν ἐν τοῖς ἀδέσιν, ὧν τὰ ἐπιθήλια ἦσαν οἰδαλέα, πλήθοντα κόκκων λεπτῶν καὶ χωροῦντα εἰς λιπώδη ἀποτριβήν (γαστραδενῖτις παρεγχυματικὴ κατὰ Virchow), τὸ δὲ αἷμα ἀποσυντεθειμένον. Εἰ ἐλήφθη ὁ φωσφόρος εἰς διάλυσιν, γίνεται ἡ φλεγμονὴ διάχυτος, ἡ δὲ ἐκλίπωσις τῶν νεφρῶν καὶ τοῦ ἥπατος μείζων· εἰ δὲ εἰς τεμάχια, γίνεται ἡ φλεγμονὴ παρεγχυματικὴ καὶ σφακελώδης.

Ἀντίδοτα κατὰ τῆς ὀξείας δηλητηριάσεως εἶναι ἡ ὡς ταχίστη πλήρωσις τοῦ στομάχου διὰ ποτῶν βλεννωδῶν καὶ ἀμυλωδῶν καὶ ἡ ὡς ταχίστη ἐξέμεσις τοῦ φωσφόρου καθ' οἱονδήποτε τρόπον, προπότισις δὲ καὶ μαγνησίας ἀνθρακικῆς ἢ κεκαυμένης εἰς ἐξουδετέρωσιν τῶν ὀξειδώσεων τοῦ φωσφόρου, καὶ ἡ ἀφλέγμαντος ἀγωγή, ἡ διὰ βδελλῶν καὶ ψυχρῶν καταπλασμάτων τὸ πρῶτον, ὕστερον διὰ χλιαρῶν λουτρῶν καὶ δι' ὑπιούχων. Ὑπὸ τοῦ Bamberger προυτάθη ὁ θειϊκὸς χαλκός, ἂν δὲ οὗτος ἐξεμεῖται, ὁ ἀνθρακικὸς χαλκός, διότι ταχέως ἐν διαλύσει θειϊκοῦ χαλκοῦ ὁ φωσφόρος περικαλύπτεται ὑπὸ στιβάδος ἐκ μεταλλικοῦ χαλκοῦ καὶ μένει ἀδρανής. Ἐβεβαιώθη δὲ καὶ ἡ ὠφέλεια τοῦ τερεβινθίνου ἐλαίου, τοῦ ποιοῦντος μετὰ τοῦ φωσφόρου ὀξύτι ἀβλαβές, τὸ τερεβινθοφωσφορικόν. 100 μ. ἐλαίου τερεβινθίνου ἀρκοῦσιν εἰς ἐξουδετέρωσιν 1 μ. φωσφόρου. Φευκτέον πᾶν λιπῶδες ὡς καὶ τὸ γάλα, διότι ὁ φωσφόρος γίνεται εὐδιαλυτότερος ἑαυτοῦ καὶ δηλητηριωδέστερος διὰ τούτων. (ὅρ. τερ. ἔλαιον).

Ὅταν συστῇ χρονία ἡ δηλητηρίασις, μετὰ τὴν προδιέγερσιν ἐκείνην καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος συμπτώματα, προφαίνεται ἄλγος καὶ διόγκωσις κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον ἐξ ἡπατίτιδος ὀξείας μετ' ἰκτέρου, ἄλγος κατὰ τὴν νεφριτικὴν χώραν καὶ τὴν οὐροδόχον κύστιν μετὰ λευκωματουρίας, ἤτοι νεφρῖτις διάχυτος, αἱμορραγίαι ἀπὸ ῥινός, οὔλων, μήτρας καὶ πορφύραι αἱμορραγικαὶ ἐξ ἀποσυνθέσεως τοῦ αἵματος, ἔκλυσις δὲ τῶν δυνάμεων τότε ὑψίστη καὶ ἀδυναμία τῶν ὤσεων τῆς καρδίας δι' ἐκλίπωσιν τῶν μυϊκῶν ἰνῶν προαιρετικῶν τε καὶ ἀπροαιρέτων, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τυφοειδῶν φαινομένων ἐνσκήπτει ὁ θάνατος. Παρετήρησεν ὅμως ὁ Gubler καὶ ἴασιν ἐπελθοῦσαν καὶ ἀφοῦ ἀνεπτύχθη ὁ φωσφορικὸς ἴκτερος, σὺν δ' αὐτῷ καὶ πολλὰ συμπτώματα ἀδυναμικά. Τοιαῦται χρόνιαι δηλητηριάσεις παρατηροῦνται μάλιστα παρὰ τοῖς ἐργαζομένοις ἐν ἐργοστασίοις, ἔνθα πολλαὶ αἱ τοῦ φως-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φόρου ἀναθυμιάσεις. Γίνονται οἱ ἐργάται ἄτονοι καὶ λειφαιμοι, κακορεκτοῦσι, πάσχουσι γαστραλγίας μετὰ διαρροίας, δύσπνοιαν, βῆχα, χρονίαν βρογχίτιδα ἢ πλευροπνευμονίαν, πολλάκις δὲ περιπίπτουσι καὶ εἰς φυματίωσιν πνευμονικήν. Συχνότατα πάσχουσι περιοστίτιδα σιαγονικήν, ἀφοῦ προηγηθῇ οἴδημα καὶ φλεγμονὴ τῶν οὔλων, διασεισθέντες δὲ ἐκπέσωσιν οἱ ὀδόντες. Σπανία εἶναι ἡ νέκρωσις τῆς σιαγόνος μετ' ἀκεραιότητος τῶν ὀδόντων.

Ἐκ τῶν καθολικῶν συμπτωμάτων τῆς τοῦ φωσφόρου ἐνεργείας ἡ ἐπὶ τῶν ὀστῶν δρᾶσις δὲν εἶναι τὸ ἧττον περίεργον. Περὶ τοῦ θέματος τούτου τὰ πλεῖστα καὶ ἀξιώτατα πειράματα ἐξετέλεσεν ὁ Wegner ἐπὶ μικρῶν μαστοφόρων, (κονίκλων. κυνῶν καὶ γαλῶν), καὶ ὀρνιθίων. Παρεῖχεν ὁ μνησθεὶς πειραματιστὴς καθ' ἡμέραν κονίκλοις μὲν 0,0015 ὑφεκατόγραμμα φωσφόρου εἰς λεπτότατα κατατετμημένου, τοσοῦτον δηλαδή, ὥστε νὰ μὴ πειραχθῇ ὁ πεπτικὸς σωλὴν καὶ ἀνακοπῇ ἡ μακρὰ χρῆσις, κυσὶ δὲ 0,003 ὑφεκατόγρ., ὀρνιθίοις κοινοῖς δόσιν μείζονα, διότι ταῦτα ἀνέχονται τὸν φωσφόρον ῥᾷον τῶν μαστοφόρων. Τὸ ποσὸν δὲ τοῦτο ἐν τῷ διαστήματι ὅλων μηνῶν ἠδυνήθη νὰ διπλασιασθῇ, διότι μεγάλη ἀπεδείχθη ἡ πρὸς τὸν φωσφόρον καθ' ἕξιν ἐξοικείωσις τῶν ζώων. Αὐτὸ τοῦτο παρατηρεῖται καὶ ἐπὶ χρήσεως τοῦ ἀρσενικοῦ, πρὸς ὃ ἔχει ὁ φωσφόρος καταπληκτικὴν δράσεως ἀναλογίαν ἐν πᾶσι, πλὴν τῆς ἐπὶ τῶν ὀστῶν.

Οὕτω λοιπὸν τροφοδοτήσας ὁ Wegner διὰ φωσφόρου ζῶα νεαρά, παρ' οἷς ζωηροτέρα ἡ τῶν ὀστῶν θρέψις, παρετήρησεν ὅτι, ὅπου ἐκ χόνδρων διαπλάσσονται ὀστᾶ σπογγώδη, ἐκεῖ ἐπὶ τῷ φωσφόρῳ ἐγεννᾶτο οὐσία συμπαγὴς καὶ σκληρά, μὴ ἐγκλείουσα μυελώλη οὐσίαν, τὴν ἐρυθράν, ἀλλὰ παρεμφερὴς τῇ ἐλεφαντίνῃ οὐσίᾳ τοῦ φλοιοῦ τῶν ὀστῶν. Μόνον, ὅταν ἡ σπογγώδης οὐσία ἦτον ἤδη τελείως διαπεπλασμένη πρὸ τῆς λήψεως τοῦ φωσφόρου, διέμενεν ἀναλλοίωτος. Διὰ τῆς βαθμιαίας δὲ ἐγκαταθέσεως φωσφορικῶν ἁλάτων, τῶν ἐξ ἀσβεστίου καὶ μαγνησίου, ἀπὸ τῆς περιφερείας πρὸς τὰ ἔνδον ἐστενοῦτο ὁ αὐλὸς τῶν μεγάλων ὀστῶν μέχρις ἐξαφανίσεως παρὰ τοῖς ὀρνιθίοις, τὰ δὲ ὀστᾶ ἐγίνοντο συμπαγέστερα καὶ παχύτερα, οἱ δὲ τῶν ἐπιφύσεων χόνδροι ἀπεστεοῦντο· ἁπλῶς δ' εἰπεῖν συνίστατό τις ὑπερτροφία τῆς σκληρᾶς ὀστεΐνης οὐσίας, ἐκ τῆς περιφερείας χωροῦσα συγκεντρικῶς πρὸς τὰ ἔνδον μέχρις ἐξαφανίσεως πάσης σπογγώδους ὑφῆς. Χημικῶς δὲ καὶ μικροσκοπικῶς ἐξετασθεῖσα ἡ νεόπλαστος αὕτη οὐσία εὑρίσκετο συγκεκροτημένη πάντῃ κατὰ φύσιν. Ἂν ἐν καιρῷ τῆς διὰ φωσφόρου θρέψεως ἀφῃροῦντο ἀπὸ τῶν τροφῶν τῶν ζώων τὰ φωσφορικὰ ἅλατα κατὰ μέγα μέρος, συνίστατο μὲν καὶ τότε ἡ σκληρία αὕτη τῶν ὀστῶν, ἀλλ'

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἶχε τοὺς χαρακτῆρας σκληρώσεως, οἷα παρατηρεῖται παρὰ ῥαχιτικοῖς ἀνθρώποις, ἤτοι ἐγεννᾶτο οὐχὶ συμπαγής, οὔτε καθαρὰ ὀστεΐνη οὐσία μετὰ τῶν κυττάρων αὐτῆς τῶν νομίμων, ἀλλ' οὐσία ὀστεοειδὴς πυκνοτάτη, ἄνευ κυττάρων εὐδιακρίτων, οἱονεί τις ἁπλῆ ἐναπόθεσις ἁλάτων φωσφορικῶν ἐν τῷ παρεγχύματι τῶν ὀστῶν. Οὕτως ἄρα ἐπεκυρώθησαν πειραματικῶς καὶ τὰ ὑπ' ἀρχαιοτέρων χειρουργῶν καὶ ἰατρῶν παρατηρηθέντα καὶ βεβαιούμενα, ὅτι κατεαγότα ὀστᾶ πωροῦνται καὶ συμφύονται τάχιον καὶ στερεώτερον ἐπὶ τῇ χρήσει φωσφόρου.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἰ α μ α τ ι κ ή. Ὧν δὴ κατὰ τὰ ἄνω ὁ φωσφόρος κατὰ τόπον μὲν ἐρεθιστικὸς μέχρι φλεγμονῆς καὶ σφακέλου, ἀφοῦ δὲ ἀναποθῇ, διεγερτικὸς μὲν κυκλοφορίας καὶ νεύρων καὶ ἀφροδισίων ἀπ' ὀλίγου ποσοῦ, παραλυτικὸς δὲ καὶ δηλητηριώδης ἀπὸ πλείονος, ἐ ν δ ε ί κ ν υ τ α ι ἔσω πρὸς ἀτονίαν κυκλοφορίας καὶ νεύρων καὶ πρὸς ἀδυναμίαν περὶ τὰ ἀφροδίσια, θὲς δὲ καὶ ὡς διουρητικὸν πρὸς ὕδρωπας ἀνὰ σάρκα. Καὶ ὄντως ἐδόθη πρὸς τύφους ἐπ' ἄκρας ἀδυναμίας, πρὸς τυφώδεις φλεγμονάς, πρὸς κακοήθεις διαλείποντας εἰς συντομὴν τοῦ παγετώδους σταδίου, πρὸς παραλύσεις τῶν νεύρων ἐγκεφάλου τε καὶ ῥαχίτου, οἷον πρὸς κωφώσεις, ἀμαυρώσεις, παραπληγίας, παρέσεις τῆς κύστεως καὶ ὅσα τοιαῦτα. Οὐσιώδης ἀ ν τ έ ν δ ε ι ξ ι ς εἶναι ἡ ὕπαρξις πυρετοῦ καὶ ἡ διέγερσις τοῦ ἐγκεφάλου. Ἀλλ' ἂν καὶ ἀνεγράφησαν περιπτώσεις ἰάσεως τῶν ἄνω, πάλιν ὅμως οὔτε τοσοῦτον ἀποδεικτικαὶ εἶναι, οὔτε τοσαῦται, ὥστε νὰ παροτρύνωσιν ἡμᾶς εἰς φάρμακον, βιαιότατα δρῶν ἐπὶ τῶν πρώτων ὁδῶν, χρῄζον δὲ εἶτα καὶ χρόνου μακροῦ εἰς παραγωγὴν ἰάσεως, ὅτε ἀδύνατον σχεδὸν νὰ μὴ πειράξῃ τὴν πέψιν. Εἶναι δὲ ἄλλως τε τὰ ἄνω πάθη ἀπότοκα ὡς τὰ πολλὰ ὀργανικῆς τῶν νεύρων βλάβης ἀνεπανορθώτου, μάταιον δὲ τὸ κατατρίβεσθαι καὶ κατατρίβειν τὸ σῶμα καὶ τὰς ἐνούσας δυνάμεις διὰ φαρμακεύσεως ἀμφιβόλου.

Ἀλλ' ἂν κατὰ τῶν ἄνω φαίνεται ἀμφίβολος ἡ τοῦ φαρμάκου ὠφέλεια, ὅπου δὲ καὶ ἐμαρτυρήθη μετὰ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ παραπληγιῶν, ἀταξίας κινητικῆς (tabes dorsalis) παχυμηνιγγίτιδος ὑπερδραμούσης τὸ ὀξὺ στάδιον ἤδη ἀπὸ χρόνου μακροῦ καὶ τελείως ἀπυρέτου, δὲν δύναταί τις ἀναμφισβητήτως νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ φωσφόρος ἦν τὸ τὴν ἴασιν ἐπενεγκόν,— δὲν ἔχει ὁμοίως τὸ πρᾶγμα ἐπὶ ῥαχίτιδος, μαλακύνσεως τῶν ὀστῶν, καὶ ἐπὶ βραδείας πωρώσεως καταγμάτων, ἢ βραδείας συνοστώσεως μετὰ τὴν ὑπὸ τὸ περιόστεον ἐξαίρεσιν ὀστῶν, οἷον τῆς κάτω σταγόνος κλ., διότι οὐ μόνον ἡ ἐφ' ὑγιῶν ἐνέργεια τοῦ φωσφόρου ἄγει ἐπὶ τὴν χρῆσιν τούτου ἐνθάδε, ἀλλὰ καὶ ἡ κλινικὴ παρατήρησις ἀπὸ χρόνων μακρῶν ἀγορεύει ὑπὲρ αὐτοῦ, αἱ δὲ ἰάσεις τῆς μαλακύνσεως τῶν ὀστῶν ἐπὶ τῷ φωσφόρῳ ἀναγράφονται συχνότεραι σή-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μερον, καὶ εἶναι ἀξιόπιστοι, διότι αἱ παρατηρήσεις γίνονται σήμερον μετὰ μείζονος ἀκριβείας. Ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν τῷ Νοσοκομείῳ Πειραιῶς παρετηρήσαμεν δὶς ταχεῖαν πώρωσιν ἐπὶ τῷ φωσφόρῳ (=φωσφορικῷ ὀξεῖ ὡς ὀξυκράτῳ καὶ φωσφορικῷ ἀσβεστίῳ) πρὸ ἐτῶν παρ' ἀνδρὶ ὑπερτεσσαρακοντούτει παθόντι κάταγμα τοῦ μηροῦ, ἔναγχος δὲ παρ' ἀνδρὶ 32 ἐτῶν, καχεκτικῷ καὶ λειφαίρῳ, κατεαγότι ἄμφω τὰ ὀστᾶ τοῦ ἀντιβραχίου. Παρ' ἀμφοτέροις ἡ πώρωσις ὑστέρει· παρὰ μὲν τῷ πρώτῳ ὑπὲρ τοὺς τρεῖς μῆνας, παρὰ δὲ τῷ δευτέρῳ ὑπὲρ τοὺς δύο μῆνας, παρ' ἀμφοτέροις δὲ ἐπὶ τῇ χρήσει τοῦ φωσφόρου ἐπετελέσθη τελεία ἀντὶ 3 ἑβδομάδων. Ὥστε πειρατέον μέν τοι τοῦ φωσφόρου, μετὰ πολλῆς μέν τοι εὐλαβείας, *κατὰ τὸ ὠφελέειν, ἢ μὴ βλάπτειν.*

Δ ι δ ό σ θ ω ὁ φωσφόρος ὀλίγιστος, καὶ κατὰ μικρὸν αὐξανέσθω ἡ δόσις μέχρι τῶν ἐπιτρεπομένων ὁρίων. Διδόσθω ἀπὸ 0,001—0,005 δι' ἡμέρας κατὰ τὴν Γ. Φαρμακοποιίαν, ἤτοι κατὰ σιτ. $^1/_{10}$—$^1/_4$ δι' ἡμέρας, διαλυθεὶς ἐν ἐλαίῳ κοινῷ, σκευαζομένῳ ἔπειτα εἰς γαλάκτωμα. Διδόσθω ἀεὶ ἐν ὑέλῳ μελαίνῃ εἰς ἀποφυγὴν τῆς ὀξειδώσεως, καὶ διδόσθω ἀεὶ μετὰ μεγίστης προσοχῆς, διηνεκῶς δὲ ἐπιτηρείσθω ὁ ἄρρωστος. Ἤδη δόσεις ἐκ 5 χιλιοστογράμμων ($^1/_4$ σιτ.) ἐν 24 ὥρ., ἔφερον διάρροιαν καὶ ἔμετον παρ' εὐπαθέσιν ἀνθρώποις. Δίδεται καὶ εἰς καταπότια, τῆς τοῦ φωσφόρου διαλύσεως ἐν ἐλαίῳ σκευαζομένης εἰς τοιαῦτα διὰ κόνεως καὶ ἐκχυλίσματος γλυκυρρίζης. Συνιστᾶται ὡς εὐάρεστος τρόπος λήψεως διαλυσις φωσφόρου σιτ. 1 ἐν γλυκερίνης οὐγ. 2, οἷς προστίθενται δραχ. 2 οἰνοπνεύμ. καὶ δραχμὴ $^1/_2$ πνεύματος ἡδυόσμου, λαβεῖν κατὰ δίωρον κοχλιάριον τοῦ γλυκοῦ 1—2. Ἂν συζευχθῇ μετὰ τοῦ σιδήρου, ἀνορθοῖ τὴν αἱματοποίησιν πολλάκις κρεῖττον τοῦ ἁπλοῦ σιδήρου ἐπὶ χλωριάσεων δυσιάτων.

Καὶ ἡ ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ὴ χ ρ ῆ σ ι ς τοῦ φαρμάκου εἶναι ὀλίγη. Ἐπιτρίβεται ἐπὶ τόπων παραλύτων, σχηματισθεὶς εἰς ἀλοιφὴν ἐξ 1—5 σιτ. ἐν οὐγγίᾳ λίπους ἢ ἐλαίου. Πρόσθεσις σταγόνων τινῶν αἰθερίου ἐλαίου βελτιοῖ τὴν σκυροδώδη ἀποφοράν. Προσοχὴ ἀπὸ φλογός, μὴ προσεγγίσασα ἀναφλέξῃ τὸν φωσφόρον. Ἡ ἀνάφλεξις τεμαχίων φωσφόρου ἐπιτεθειμένων παρὰ τὴν σπονδυλικὴν στήλην ἐπὶ χρονίων φλεγμονῶν καὶ παρέσεων, ἢ κατὰ μῆκος τοῦ ἰσχιαδικοῦ νεύρου ἐπ' ἰσχιάδος πρὸς σχηματισμὸν καυτηρίων δὲν παραγγέλλεται σήμερον διὰ τὸν κίνδυνον τὸν ἐκ τῆς ἀναπόσεως μὲν πρῶτον, διὰ τὸ βίαιον δὲ καὶ βαθὺ καὶ ἀπροσδιόριστον τῆς ἐγκαύσεως δεύτερον, ἀντικαθιστᾶται δὲ ὑπὸ τοῦ θερμοκαυτῆρος καὶ τοῦ καυστικοῦ βιενναίου φυράματος.

* Ἔ λ α ι ο ν φ ω σ φ ο ρ ο ῦ χ ο ν, Oleum phosphoratum. Κατακόπτεται εἰς λεπτὰ δισκία ὁ φωσφόρος καὶ ἀποξηραίνεται καλῶς, 1 δὲ μέρος αὐτοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διαλύεται ἐν 80 μ. θερμοῦ ἐλαίου γλυκέων ἀμυγδάλων, τὸ δὲ διάλυμα ἀναταραχθὲν καὶ ἀποτεθὲν ἐν τόπῳ ψυχρῷ, ἀπηθεῖται καὶ ἀποχωρίζεται ἐκ τῶν μήπω διαλυθέντων μορίων. Διαυγές, καπνίζον, ἐκπέμπον ἀτμοὺς φωσφόρου. Παρασκευαζέσθω ἑκάστοτε ἐξ ὑπογυίου. 10-20 σταγόνες=$^1/_8$—$^1/_4$ σιτ. φωσφόρου, ἐνσταλάζονται ἐν γαλακτώματι κοινῷ καὶ παρέχονται δι' ἡμέρας. Ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ῶ ς δὲ ἐν χρήσει, σπανία μέντοι καὶ ταύτῃ, εἰς ἀνατρίψεις πρὸς νευραλγίας καὶ παραλύσεις.

*Α ἰ θ ὴ ρ φ ω σ φ ο ρ ο ῦ χ ο ς, Aether phosphoratus. 1 μ. φωσφόρου κατατμηθέντος εἰς λεπτὰ διαλύεται ἐν 100 μ. αἰθέρος συναναταραχθέν· ἀφοῦ δὲ τὸ διάλυμα χρόνον τινὰ ἠρεμήσῃ ἐν τῷ ψύχει, ἀπηθεῖται ἐκ τῶν ἀδιαλύτων μορίων. Περιέχονται 2—3 σιτ. φωσφόρου κατ' οὐγγίαν ὑγροῦ. Δίδεται ἐν βλεννώδει ποτῷ κατὰ σταγόνας 8—15 δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας. 4 μέρη τούτου καὶ 1 τερεβινθίνου ἐλαίου μετά τινων σταγόνων ἐλαίου καρυοφύλλων, φημίζονται ἐν Αὐστρίᾳ ὡς σ τ α γ ό ν ε ς λ η ξ ι π ύ ρ ε τ ο ι τοῦ Ζοιρελαίβου· ὁμοίως δὲ καὶ κατ' ἐπιμόνων νευραλγιῶν.

Ὀξυγόνον.

Oxygenium.

Ἀέριον ἄχρουν, ἄγευστον, ἄχυμον, 1,198 E. B., καὶ 16κις τοῦ ὑδρογόνου βαρύτερον, τὰ $^8/_9$ τοῦ βάρους τοῦ ὕδατος, τὸ $^1/_8$ τοῦ πετρώδους φλοιοῦ τῆς γῆς καὶ τὰ 20—21 $^0/_0$ τοῦ ἀέρος ἀποτελοῦν, ἐν ὕδατι ὀλίγιστον διαλυτόν, μεθ' ἁπάντων τῶν στοιχείων, πλὴν τοῦ φθορίου, συντιθέμενον καὶ ταῦτα ὀξειδοῦν, μὴ καύσιμον καὶ ἀναφλέξιμον, συνεργοῦν δὲ ὅμως εἰς τὴν καῦσιν τῶν σωμάτων ὡς ὅρος οὗ οὐκ ἄνευ, ὑπὸ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων ἀναμυζώμενον ἐπὶ τῆς εἰσπνοῆς καὶ συντιθέμενον μετὰ τοῦ ἄνθρακος ἐπὶ πάσης ὀργανικῆς ὀξειδώσεως, τὸ *πνεῦμα* τοῦ Θεοφράστου, τὸ ζωογονοῦν αἷμα καὶ νεῦρα καὶ διατηροῦν τὴν ζωήν, ἀποτελοῦν δὲ ὁμοίως καὶ ἐν τῶν οὐσιωδεστάτων καὶ μονίμων καὶ μεγίστων στοιχείων τοῦ σώματος ἡμῶν, ὡς ἀέριον δὲ περιεχόμενον κατὰ 17 $^0/_0$ ὄγκους ἐν τῷ αἵματι τῶν ἀρτηριῶν καὶ κατὰ 6$^0/_0$ ἐν τῷ τῶν φλεβῶν κατὰ τὰ ἐπὶ κυνῶν ἐκτελεσθέντα πειράματα, χημικῶς μέν, ἀλλ' ἀσθενῶς συνδεδεμένον μετὰ τῆς αἱμοσφαιρίνης τῶν ἐρυθρῶν αἱμοσφαιρίων, ἐνῷ ἐν τῷ πλάσματι τοῦ αἵματος μόλις ἐνέχεται ὅσον ἐν τῷ κοινῷ ὕδατι.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν. Παντί που γνωστόν, ὅτι ἐπὶ τῆς ἀναπνοῆς τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος ἀναπίνεται ἐν τοῖς πνεύμοσιν, ἀφ' ὧν εἰς ἀντάλλαγμα ἀπολύεται ἀνθρακικὸν ὀξύ, καὶ ἀναπίνεται ὑπὸ τῶν τριχοειδῶν τῶν πνευμονικῶν κυψελίδων, ἐπὶ δὲ τῆς πράξεως ταύτης θεμελιοῦται ἡ ἀρτηρίωσις τοῦ αἵματος· καὶ ἐπειδὴ ἐν τοῖς λεπτοφυεστάτοις τῶν τριχοειδῶν εὐάριθμα ἐγκυκλοφοροῦνται τὰ ἐρυθρὰ αἱμο-

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σφαίρια, ἀναπίνεται τὸ ὀξυγόνον ὑπὸ τοῦ ὀροῦ τοῦ αἵματος κατὰ τὸν δαλτόνειον νόμον τῆς ἐπαμείψεως ἀερίων. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον δηλαδή, ὅταν δύο ὑγρὰ ἀνὰ μέσον ζωϊκῶν ὑμένων ἐφάψωνται ἀλλήλων, φέρονται τὰ ἐν αὐτοῖς ἀέρια πρὸς τὸ μέρος, ἔνθα ἐλάσσων ἡ πυκνότης τῶν ἀερίων. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐν τῷ ὀρῷ τοῦ αἵματος τῶν ἐν τοῖς πνεύμοσι τριχοειδῶν τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ εἶναι συμπεπυκνωμένον πλεῖον ἢ ὡς ἐν τῷ ἀτμοσφαιρικῷ ἀέρι, ἐκφεύγει πρὸς τοῦτον, τὸν δὲ χῶρον τοῦ ἐκφυγόντος καταλαμβάνει τὸ ὀξυγόνον, οὗ ὑπάρχει σπάνις ἐν τῷ φλεβικῷ αἵματι, ὃ δὲ πλήθει ἐν τῷ ἀτμοσφαιρικῷ ἀέρι. Ἂν ὑποβάλωμεν ἄνθρωπον εἰς ἀναπνοὴν αἱμοσφαίρας ὀξυγονούχου, ἢ ἀέρος συμπεπυκνωμένου, εἰσβιάζεται μὲν ἐπὶ ποσὸν πλεῖον τὸ ὀξυγόνον εἰς τὸ πλάσμα τοῦ αἵματος, ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διακρατηθῇ ἐν αὐτῷ, διότι ἡ ὁριστικὴ διακράτησις προέρχεται ἐκ τῆς χημικῆς ἑνώσεως τῆς αἱμοσφαιρίνης μετὰ τοῦ ὀξυγόνου, ἡ δὲ αἱμοσφαιρίνη καταδεσμεύει χημικῶς τὸ ὀξυγόνον κατὰ λόγον τῆς πληθύος τῶν αἱμοσφαιρίων, καὶ ἔτι μᾶλλον κατὰ λόγον τῆς χρείας καὶ καταδαπανήσεως τοῦ ὀξυγόνου ἐν τῷ κόλπῳ τῶν ὀργανικῶν κυττάρων, ἐν οἷς τελοῦνται πᾶσαι αἱ ὀξειδωτικαὶ καὶ συναλλακτικαὶ τῶν στοιχείων πράξεις.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἐγκυκλοφορεῖται τὸ ὀξυγόνον ἐν τῷ ἀρτηριώδει αἵματι, φερόμενον ἐπὶ τὸ παρέγχυμα τῶν ὀργάνων καὶ ἐπὶ τὰ ὀργανικὰ κύτταρα, κατακαίεται ἐπὶ ποσὸν ἤδη καὶ ἐν αὐτῷ τῷ αἵματι. Τοῦτο μαρτυρεῖ τὸ πείραμα, καθ' ὃ καὶ αἷμα ἀρτηριῶδες, κορεσθὲν ὀξυγόνου καὶ ἀφεθὲν ἐπὶ μικρόν, ἀλλοιοῦται τὴν χροιὰν ἐπὶ τὸ φλεβωδέστερον, τότε δὲ ἔλαττον ποσὸν ὀξυγόνου ἐκκρούεται ἐκ τοῦ ἀρτηριώδους ἐκείνου αἵματος διὰ χημικῶν μέσων. Ἀλλ' ἡ πολλὴ δαπάνησις τοῦ ὀξυγόνου συμβαίνει ἐν τῷ κόλπῳ τῶν ὀργανικῶν κυττάρων. Ἀναπνέουσι δηλαδὴ καὶ ταῦτα ὀξυγόνον, ὡς μικροσκοπικοί τινες οὕτως εἰπεῖν καὶ ἀδιόρατοι πνεύμονες— καὶ ἀποπνέουσιν ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἐκ κατακαύσεως τῶν ὑδατανθράκων καὶ τῶν λευκωματοειδῶν, ἅτινα (τὰ λευκωματοειδῆ) κατακαιόμενα παράγουσιν οὐρείαν καὶ ἄλατα θειϊκὰ καὶ φωσφορικὰ καὶ ὀξὺ θειϊκόν, συνεκκρινόμενα πάντα ἐκ τῶν νεφρῶν. Ὅτι δὲ τὰ ὀργανικὰ κύτταρα ἀναπνέουσιν ὀξυγόνον καὶ ἀποκρίνουσιν ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἀπεδείχθη μὲν καὶ πειραματικῶς, ἀποδεικνύεται δὲ καὶ ἐκ τῆς συγκριτικῆς φυσιολογίας, καθ' ἣν καὶ ὀργανισμοὶ μικροσκοπικοί, συγκείμενοι ἐκ κυττάρων μοναδικῶν, ἀναπνέουσιν, ἤτοι ἀναπίνουσιν ὀξυγόνον καὶ ἀποκρίνουσιν ἀνθρακικὸν ὀξύ.

Ἀνασπᾶται λοιπὸν τὸ ὀξυγόνον, ἂν νόμιμος ἡ ποσότης καὶ ποιότης τῶν ἐρυθρῶν αἱμοσφαιρίων, καὶ ἀνασπᾶται κατ' εὐθὺν καὶ κύριον λόγον πρὸς τὴν πεῖναν τῶν ἱστῶν, πεῖναν ὀξυγόνου, προελθοῦσαν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκ τῆς τοιᾶσδε ἢ τοιᾶσδε δυνάμεως τῆς λειτουργίας τῶν ἱστῶν. Ἂν φέρ' εἰπεῖν ἐντεταμέναι ἐνέργειαι τῶν νεύρων καταδαπανήσωσι (=κατακαύσωσι) τὸ ὀξυγόνον ἐπὶ καταναλώσει ὑδατανθράκων καὶ λευκωματοειδῶν, οὐ μόνον τρέπεται τὸ σῶμα εἰς ζωηρὰν καταζήτησιν ὑδατανθράκων καὶ λευκωματοειδῶν, καὶ ἄρα τροφῆς, ἀλλὰ τρέπεται καὶ εἰς ἀναπνοὰς συντονωτέρας καὶ ταχυτέρας, ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ καταδαπανηθὲν ὀξυγόνον, καὶ ἵνα τὰ προσκομισθέντα θρεπτικὰ στοιχεῖα μεταποιήσῃ εἰς οὐσίαν ὀργανικήν, τοῦθ' ὅπερ ἄνευ ὀξυγόνου δὲν γίνεται. Ἡ ζωὴ τῶν ἱστῶν εἶναι ὀξείδωσις διηνεκής, ἀλλὰ καὶ ὁ θάνατος εἶναι ὑπεροξείδωσις ἤτοι κατάκαυσις, ἡ δὲ ἐπαμοιβὴ τῶν ὀργανικῶν μορίων εἶναι ἀέναος ἀναγέννησις καὶ φθορά· ἀρκεῖ δ' ἑπομένως νὰ ἐκτραπῇ μικρὸν ἀπὸ τοῦ κατὰ φύσιν μέτρου ἡ ὀξείδωσις ἐν τῷ σώματι, καὶ ἡ νόσος ὑφέρπει ἐν τῇ οἰκονομίᾳ, τὸ δὲ φάσμα τοῦ θανάτου ἐγείρεται ἀπειλητικόν. Ἂν κατορθωθῇ νὰ εἰςδύσῃ εἰς τὸ αἷμα ἡμῶν ὀξυγόνον πλεῖον τοῦ κατὰ φύσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν καὶ ἐπὶ μικρὸν ἐντείνονται αἱ σωματικαὶ λειτουργίαι, ἀλλ' ἐν βραχεῖ ἔπειτα καταλαμβάνει τὸ σῶμα νάρκη καὶ κάματος ὡς ἀπὸ συντονίας μυῶν, διότι κατακαίεται ζωηρότερον ἡ ἐν ἡμῖν ὕλη, ἐκλύονται δὲ αἱ δυνάμεις ὡς ἐπὶ εἰςπνοῇ ἀνθρακικοῦ ἀερίου. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ ὅταν ὑστερήσῃ ἡ ἀνάπλωσις ὀξυγόνου· πολλαπλασιάζονται δηλαδὴ τὰ μόρια τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐν τῷ αἵματι, θάνατος δὲ τότε συμβαίνει ὡς ἐξ ἀπνοίας καὶ ἀσφυξίας.

Ἀναποθὲν τὸ ὀξυγόνον ὑπὸ τῶν αἱμοσφαιρίων φέρεται ὑπ' αὐτῶν οὐχί, ὡς προεπιστεύετο, ἐν τῇ καταστάσει τοῦ ὄζοντος (Rossbach) καὶ ὡς τριδύναμον, ἀλλ' ἐν τῇ συνήθει καὶ οὐδετέρᾳ. Ναὶ μὲν αἱ ὀξειδωτικαὶ πράξεις τοῦ σώματος συμβαίνουσιν ἐν ταπεινοτέρᾳ θερμοκρασίᾳ, ἢ ἐκτὸς τοῦ σώματος ἐν τῇ χύτρᾳ τοῦ χημικοῦ, βέβαιον δὲ ὅτι, ἵνα καὶ ἐκτὸς τοῦ σώματος ὁμοίως ζωηραὶ συμβῶσιν αἱ ὀξειδωτικαὶ πράξεις ἐν τῇ θερμοκρασίᾳ τοῦ σώματος, πρέπει νὰ συμβῶσιν ἐν ὀξυγόνῳ ἐντεταμένῳ. Ἀλλ' ἐὰν τὸ ὀξυγόνον ἐφέρετο ἐν τοῖς αἱμοσφαιρίοις ὠζονισμένον, ἤθελεν αὐτὸ τοῦτο, κατακαύσει πρῶτον τὰ αἱμοσφαίρια, διότι ἡ ἀπὸ τοῦ ὀξυγόνου ὀξείδωσις βαίνει κατὰ λόγον εὐθὺν πρὸς τὴν ἔντασιν ἢ ὀζόνισιν αὐτοῦ, καὶ δεύτερον, δὲν ἤθελε δυνηθῇ τὸ ὀξυγόνον ἀκάπως νὰ διανεμηθῇ ἀπανταχοῦ τῶν ὀργανικῶν κυττάρων. Ἂν διοχετεύσωμεν εἰς αἷμα ἀκέραιον, ἢ εἰς ἁπλοῦν αἵματος ὀρὸν ὀξυγόνον τριδύναμον, ἀναπίνεται μὲν τὸ ὄζον ταχέως ὑπὸ τοῦ αἵματος, ἀλλ' ἂν ἔπειτα δι' οἱωνδήποτε χημικῶν ἢ φυσικῶν μέσων ἐκθλίψωμεν τὸ ὀξυγόνον, εὑρίσκομεν αὐτὸ ἀεὶ ἐν οὐδετέρᾳ καταστάσει, ὅ ἐστιν, οὐδὲν ὄζοντος ἐκθλίβομεν ἐκ τοῦ αἵματος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὅμως πρὸς τὸ οὐδέ-

τερον ὀξυγόνον οἱ ὑδατάνθρακες καὶ τὰ λευκωματοειδῆ τῶν τροφῶν δὲν ἐνασκοῦσι πολλὴν καὶ ὀξεῖαν ἀλληλεπίδρασιν ἐν τῇ συνήθει τοῦ σώματος θερμοκρασίᾳ, πρέπει κατ' ἀνάγκην ἡ σχέσις ἢ ἡ συγγένεια αὕτη ἢ ἕλξις, ἢ ὅπως ἄν τις ἀποκαλέσειε τὴν φορὰν ταύτην τοῦ ὀξυγόνου πρὸς τὰ στοιχεῖα τῶν τροφῶν (ἄνθρακας καὶ λευκωματοειδῆ) νὰ ἀλλάσσηται, νὰ συμβαίνῃ ἄλλη, ὅταν, φερόμενα τὰ στοιχεῖα τῶν τροφῶν ὑπὸ τοῦ αἵματος, ἀναπίνωνται ὑπὸ τῶν ὀργανικῶν κυττάρων, εἴτε διότι ἐν τοῖς κυττάροις τούτοις τὸ ὀξυγόνον ἀναβιβάζεται εἰς μείζονα ἔντασιν (ὀζονίζεται;), εἴτε διότι ἡ ζωὴ τῶν κυττάρων αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι, μεταβολὴ τῶν θρεπτικῶν στοιχείων εἰς μόρια εὐαναφλεκτα, εὐοξειδωτότερα, ἢ ὅσον εἶναι αὐτὰ ταῦτα ἐκτὸς τοῦ σώματος.

Ἀπὸ τῶν προαναμνήσεων καὶ θεωριῶν τούτων φέρε κατέλθωμεν ἐπὶ πράγματα μᾶλλον συγκεκριμένα καὶ ἀδρομερῆ. Ὅταν ἀναπνεύσωσιν ἄνθρωποι ὀξυγόνον καθαρόν, ἀνοζόνιστον, οἷον εὑρηται ἐν τῇ φύσει ἄνευ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ἀζώτου, ἢ ὀξυγόνον συμπεπυκνωμένον, ἐν συσκευαῖς καταλλήλοις, καθ' ἃ παρετήρησεν ὁ Gubler ἐφ' ἑαυτοῦ τε καὶ ἐπὶ πολλῶν μαθητῶν, αἰσθάνονται πάντες δροσερότητά τινα, ὡσεὶ ῥεῦμα ἰσχυρὸν περιέπνεε τὸ σῶμα καὶ ἐταπείνου ἐν βραχεῖ τὴν θερμοκρασίαν αὐτοῦ, ἔπειτα αἰσθάνονται ἐρεθισμὸν τῆς ῥινός, ἀνάλογον πρὸς τὸν συνιστάμενον, ὅταν ἀπὸ πόλεως ἢ χώρου κεκλεισμένου ἐξέλθωμεν ἀποτόμως εἰς πεδιάδα ἀναπεπταμένην καὶ πλήθουσαν ἀέρος καθαροῦ. Μετά τινας στιγμὰς συνίστανται τις μέθη καὶ ζάλη πρόσκαιρος, αἱ ἀναπνοαὶ ἀραιοῦνται ἐπαισθητῶς, ὁμοίως δὲ καὶ οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας, εὐφορία δέ τις καὶ κουφότης καταλαμβάνει τὸ σῶμα· ὃ δὲ καὶ ἐπισημότερον, ἀφοῦ ἀνασπάσωμεν βαθέως τρὶς ἢ τετράκις τὸν ὑπεροξυγονοῦχον ἀέρα, δὲν αἰσθανόμεθα ἀκαταβλητον τὴν ἀνάγκην εἰς εἰσπνοὴν τοῦ ἀέρος, καὶ ἐν εὐεξίᾳ τελείᾳ δυναμεθα νὰ κρατήσωμεν τὴν ἀναπνοὴν ἐπὶ 1′—2′ λεπτὰ ὥρας, ἐνῷ συνήθως μόλις ἐπικρατοῦμεν ταύτην 30″ — 35′ λεπτά. Εἶναι ἄρα δυνατὸν νὰ εἰσπνευσθῇ πλεῖον ὀξυγόνον ἐν χρόνῳ δεδομένῳ ἀπὸ ἐπιτηδείας συσκευῆς· ἀλλ' ἡ φύσις ἀντιτάσσεται παραχρῆμα εἰς τὴν ἁπλετον ταύτην ἀνάποσιν, διότι ἐπάγει ἀφ' ἑαυτῆς ἀραίωσιν τῶν ἀναπνοῶν, ὡς μηκέτι χρήζουσα ὀξυγόνου· ὃ ἐστιν ἀπόδειξις, ὅτι ἡ ἀνάποσις τοῦ ὀξυγόνου κυρίως ὁρίζεται ἐκ τῆς ἀνάγκης τοῦ σώματος. Εἰ μὴ συνέβαινε τοῦτο, ἀεὶ δὲ ἀπὸ συνήθους ἀναπνοῆς ἀνεπίνετο τὸ ὀξυγόνον ὑπερπληθές, οὐ μόνον ἤθελεν ἡ ἔντασις αὐτοῦ ἐν τῷ αἵματι ἐπενέγκει φαινόμενα θανατηφόρα ὡς ἐκ τῆς ἄγαν πιέσεως τῶν ἐν τῷ αἵματι ἀερίων, ἀλλ' ἤθελεν ἐνταῦθα καὶ ἡ κατάκαυσις τῆς ὀργανικῆς ὕλης, ὅθεν πυρετὸς σφοδρὸς καὶ ῥαγδαία πάλιν κατατριβὴ τῶν ὀργανικῶν μορίων.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ζῶα, ἐντεθέντα ἐν ἀέρι ἐνέχοντι πλεῖον τὸ ὀξυγόνον, ἀνθίστανται μακρότερον εἰς τὴν ἀσφυξίαν, ἤτοι διατηροῦνται ζῶντα μακρότερον χρόνον, ἀνθίστανται δὲ γενναιότερον καὶ εἰς τὸ ψῦχος. Ἀλλὰ διὰ χρόνου, κἂν ἀπομακρυνθῇ τὸ ἐκπνεόμενον ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἁλίσκονται ὑπὸ ἀπνοίας· ἡ κυκλοφορία καὶ ἡ ἀναπνοή, ταχυνθέντα τὸ πρῶτον, ἐξασθενοῦσιν ἔπειτα καὶ βραδύνονται, καὶ τὸ τελευταῖον ἀκινητοῦσιν ἄνευ δυσπνοίας κυριολεκτικῆς, παραλυομένου τοῦ διαφράγματος, ἢ καὶ κατ' ἀραιὰ διαλείμματα καὶ μόλις ἐμφανῶς συστελλομένου, ἐξασθενούσης δὲ εἰς τὸ ἔπακρον καὶ τῆς κατ' ἀνάκλασιν διεγέρσεως, ὅτε καὶ τὰ ζῶα ἀποθνήσκουσιν ἐξηντλημένα ὡς ἀπὸ συντόνων καὶ βιαίων κινήσεων. Ὁ Demarquay ἐνέβαλε ζῶον, φέρον τραύματα, εἰς συσκευὰς πλήρεις ὀξυγόνου, ἀπεμποδίσας τὴν ἄμεσον τοῦ ἀερίου ἐπαφὴν ἐπὶ τῶν τραυμάτων, καὶ μετὰ 2—4 ὥ. παρετήρησεν, ὅτι ἡ τοῦ ἕλκους ἐπιφάνεια ἐγένετο ζωηροτέρα, ἐρυθροτέρα καὶ ἐπιρρεπεστέρα εἰς αἱμορραγίας καὶ ἐκχυμώσεις. Ἐγχυθὲν τὸ ὀξυγόνον μετὰ προσοχῆς καὶ βραδέως εἰς τὰς φλέβας τῶν ζώων, ἐτάχυνε τοὺς σφυγμούς· ἐγχυθὲν βιαίως, ἀπέκτεινε τὰ ζῶα ἀμέσως, ὡς ἀπὸ εἰσβολῆς ἀέρος. Συμποθὲν δι' ὕδατος ὀξυγονούχου, ἀναμυζᾶται ταχέως καὶ δροσίζει καὶ πραΰνει τὴν δίψαν, παρ' ἐνίοις δὲ τῶν ἀνθρώπων φέρει καὶ θερμασίαν ἐν τῇ κεφαλῇ.

Τουναντίον τὸ ὄζον δηλητηριάζει τὰ ζῶα, οἷον μῦς, ἂν κατὰ $^1/_{6000}$ ἀναμιχθῇ τῷ ἀέρι, κονίκλους καὶ περιστεράς, ἂν καθ' $^1/_{1760}$ ἐντὸς 2—12—48 ὡ., ἐν δυσπνοίᾳ καὶ πολλῇ διεγέρσει τὸ κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ ἐν ἀδυναμίᾳ πολλῇ καὶ ἐξαντλήσει, καί ποτε δὲ καὶ ἐν σπασμοῖς, ἡ δὲ νεκροτομὴ δεικνύει ἐμφύσημα πνευμόνων καὶ οἴδημα. Δύνανται μὲν οἱ ἄνθρωποι μικρὰ ποσὰ ὄζοντος νὰ εἰσπνεύσωσιν ἀτιμωρητεί, ὅταν ἐπιτηδείως κεκραμένα ἀέρι ἀτμοσφαιρικῷ, ἀλλὰ πολὺ τὸ ἀέριον εἰσπνεύσαντες ζαλίζονται ὡς ἀπὸ πνευματωδῶν, ἀνάγεται δὲ τὸ αἷμα ἐπὶ κεφαλὴν καὶ πνεύμονας, ἐπέρχεται ἔμετος, ἱδρῶτες πολλοὶ καὶ μυωδυνίαι μάλιστα περὶ τὸν θώρακα, ὑπνηλία καὶ κεφαλαλγία, φαινόμενα συνιστάμενα πάντα παρὰ πᾶσιν ἡμῖν ἐν καιρῷ καταιγίδος, ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα θερμὴ καὶ πνιγηρὰ καὶ ἠλεκτρισμοῦ πλήρης, σπινθῆρες δὲ ἠλεκτρικοὶ διασχίζουσι τὸν αἰθέρα. Τινὲς τῶν ἀνθρώπων εἰσπνεύσαντες τεχνητὸν ὄζον ἁλίσκονται ὑπὸ πόνων καυστικῶν ἐν τῷ θώρακι ὡς ἀπὸ φλεγμονῆς, ἐνδεχόμενον δὲ πολλαὶ φλεγμοναὶ ἐντεῦθεν νὰ ἀφορμῶνται.

Ἐνέργεια ἰαματική. Εἶναι ἄρα τὸ ὀξυγόνον στοιχεῖον τονωτικὸν καὶ διεγερτικὸν ἐκ τῶν κρατίστων, ὅταν ἐπιτηδείως δράσῃ ἐπὶ τοῦ σώματος, ἐνδεικνύμενον ἐκ τῶν προτέρων πρὸς καθολικὰς ἀδυναμίας, ῥαχίτιδας, χοιράδας, χλωριάσεις, χρονίους κατάῤῥους τῶν πνευ-

μόνων, δυσπεψίας καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅπου ἀπαιτεῖται ζωογόνησις τῶν τοῦ σώματος λειτουργιῶν, ὅταν φόβος μηδεὶς ἀπὸ τυχαίας τινὸς ἢ ἀναγκαίας ταχύνσεως κυκλοφορίας καὶ ἀναπνοῆς ἢ θερμάνσεώς τινος τοῦ σώματος· καὶ ἁπλῶς ὅταν ἐνδείκνυται ἀ ρ τ η ρ ί ω σ ι ς τοῦ αἵματος. Δι'αὐτὸ δὴ καὶ ἀνθρώποις καχέκταις καὶ κακορεκτοῦσι καὶ νωθροῖς καλῶς ποιοῦντες συμβουλεύομεν νὰ μεταβῶσιν εἰς τόπους βρίθοντας ὀξυγόνου, οἷον εἰ ς τὰ ὄρη μεταξὺ δασῶν ἢ παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης, ὅπου καθαρὸν καὶ ἀνεμπόδιστον τοῦ ἀέρος τὸ ῥεῦμα, τὸ δ' ἐν αὐτῷ ὀξυγόνον ὠζονισμένον ἐπὶ ποσόν. Ἄδηλον, εἰ προποτίζοντες αὐτοὺς καὶ ὕδωρ κεκορεσμένον ὀξυγόνου, παρασκευάζομεν γενναιοτέραν τὴν ὄρεξιν καὶ κρείττονα τὴν πέψιν καὶ θρέψιν, ἢ καὶ ὑποβάλλοντες αὐτοὺς εἰς τεχνητὰς εἰσπνοὰς ὀξυγόνου· ἐκ τῶν προτέρων κἂν ἡ ἔνδειξις εἶναι καὶ λογικὴ καὶ σαφής, ἐλλείπουσι δὲ μόνον αἱ κλινικαὶ παρατηρήσεις. Ἐνδείκνυται μάλιστα πρὸς τὰς δυσπεψίας ἀναιμικῶν καὶ χλωριώντων. Ὁ Demarquay συμβουλεύει εἰσπνοὰς καὶ πρὸς χειρουργικὰ πάθη, ὅταν ἡ πέψις καταβεβλημένη καὶ ἡ ἀνορεξία πολλή, κακὴ δὲ ἡ ἐπιφάνεια τῶν ἑλκῶν ἢ τραυμάτων. Καὶ πλύσις ἑλκῶν δι' ὕδατος ὀξυγονούχου ζωηροτέραν καθιστάνει τὴν ὄψιν αὐτῶν, καὶ ἔτι μᾶλλον, ἂν τὰ σκέλη, τὰ φέροντα ἄτονα καὶ δυσεπούλωτα ἕλκη, ἐντεθῶσιν εἰς συσκευὰς ἐνεχούσας ὀξυγόνου ἀέριον ἢ ὠξυγονισμένον τὸ ὕδωρ. Ἀλλ'ἂν ὅμως οἱ ἀσθενεῖς σφόδρα εὐδιέγερτοι, ἢ πυρέσσουσιν ἢ φλεγμαίνουσι, δῆλον τότε, ὅτι ὑπὸ ἀέρος ἄγαν ὀξυγονούχου διεγείρονται ἔτι μᾶλλον καὶ θὰ πυρέξωσι σφοδρότερον, καὶ ἄρα ἀντενδείκνυται τότε τοιοῦτος ἀήρ, καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ ὠζονισμένος.

Δευτέρα σειρὰ ἐνδείξεων προέρχεται ἐκ τῆς ἐπὶ τῶν πνευμόνων δράσεως τοῦ ὀξυγόνου. Παραγγέλλεται δηλαδὴ ἀνθρώποις δ υ σ π ν ο ο ῦ σ ι δ ι' ἔ λ λ ε ι ψ ι ν ὀ ξ υ γ ό ν ο υ, καὶ μάλιστα τοῖς πάσχουσι χρονίους, πυώδεις καὶ κακόσμους καταῤῥους, ἐμφυσηματικοὺς καὶ κυανωτικούς. Παρετηρήθη, ὅτι δύσπνοιαι κυανωτικαὶ ἐκ χρονίων ἐμφυσημάτων καὶ καρδιοπαθειῶν πολλάκις κατεστάλησαν ἐν βραχεῖ διὰ τῆς εἰσπνοῆς ὀξυγόνου. Ἀποσοβεῖ ἄρα εἰσπνοὴ τοιούτου ἀέρος προσκαίρως τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον· τὴν γενέτειραν ὅμως αἰτίαν δὲν ἀπομακρύνει· καὶ ἄρα ἁπλῶς παρηγορεῖ. Ἐπὶ δυσπνοίας ἐκ φυματίων ἢ καὶ τῆς ἐκ φλεγμονῆς τῶν πνευμόνων ἀπολύτως ἀντενδείκνυται ἡ τοῦ ὀξυγόνου εἰσπνοή· διότι ἐξερεθίζει τὴν φλεγμονὴν καὶ προκαλεῖ ἀναγωγὰς αἵματος, ταχύνει δὲ καὶ τὴν κυκλοφορίαν καὶ αὐξάνει τὴν θερμασίαν τοῦ σώματος. Συνιστᾶται καὶ πρὸς τοὺς ἀποπνιγμοὺς τοὺς ἐκ καταδύσεως· ἀλλ' οὐδαμῶς παραλειπτέον τὴν τεχνητὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀναπνοῆς ἐπὶ προσδοκίᾳ βοηθείας ἀπὸ φαρμάκων δυσεφαρμόστων.

Τὸ πρὸς ἰατρικὴν χρῆσιν κοινὸν ὀξυγόνον παρασκευάζεται ὡς μάλιστα καθαρὸν καὶ ἐπιτήδειον εἰς εἰσπνοὴν ἐκ χλωρικοῦ καλίου, ἐπιμελῶς συναναμεμιγμένου μετὰ καθαροῦ ὑπεροξειδίου τοῦ μαγγανίου, ἄτινα θερμανθέντα μέχρι καταπαύσεως τῆς ἐκλύσεως τοῦ ἀερίου ἐν σιδηρῷ ἄμβυκι, σχίζονται εἰς χλωριοῦχον κάλιον καὶ ὀξυγόνον. Τοῦτο ἀποπλύνεται δι' ἀσβεστίου γάλακτος καὶ εἰσβιβάζεται εἰς ἀσκία ἐλαστικὰ ἔχοντα στρόφιγγα, ἐξ ἧς ἀνοιχθείσης ἐκφεύγει τὸ ἀέριον καὶ εἰσπνέεται, ἢ εὐοδιάζεται εἰς ὕδωρ, ὅπερ ἀναπίνει ὑπὸ συνήθη πίεσιν ἀέρος $^1/_{25}$ τοῦ ὄγκου, ὑπὸ δὲ πίεσιν 15—18 ἀτμοσφαιρῶν καὶ μέχρι $^3/_4$ αὐτοῦ=ὕ δ ω ρ ὀ ξ υ γ ο ν ο ῦ χ ο ν, Aqua oxygenata. Εἰσπνέονται δὲ 10—20—30 λίτραι ὀξυγόνου δι' ἡμέρας, ὁ δὲ ἄρρωστος δύναται καθ' ἡμέραν νὰ διαγάγῃ 1—3 ὥρας παρὰ συσκευήν, οἷον τὴν πραβάζειον, εἰσπνέων κατὰ διαλείμματα ὀξυγόνον εἴθ' ἁπλοῦν, εἴτε καὶ συμπεπυκνωμένον.

Παρηγγέλθη ὕ δ ω ρ ὀ ζ ο ν τ ο ῦ χ ο ν, ὡς ποτὸν δροσιστικὸν ἀντὶ τοῦ ὀξυανθρακικοῦ καὶ διεγερτικόν, πρὸς γαργαρισμοὺς ἐπὶ διφθερίτιδος φαρυγγαίας ὡς ἀντισηπτικόν, πρὸς ἀκάθαρτα ἕλκη ὡς ῥυπτικὸν εἰς πλύσιν, τὸ δὲ ἀγνὸν ἀέριον εἰς εἰσπνοὴν πρὸς χρονίους καὶ σηπεδονώδεις κατάρρους καὶ σφακέλλους. Εἰς ἀνάπτυξιν ὄζοντος ἐν θαλάμοις ἀρρώστων λαμβάνεται μίγμα ἐξ ὑπεροξειδίου τοῦ μαγγανίου, ὑπερμαγγανικοῦ καλίου καὶ ὀξαλικοῦ ὀξέος· δύο δὲ κοχλιάρια τοῦ μίγματος τούτου ἐπιχύνονται δι' $1\,^1/_2$ κοχλ. ὕδατος κοινοῦ, καὶ ἀρκοῦσιν εἰς κάθαρσιν τῆς ἀτμοσφαίρας ἀπὸ μιασμάτων ἐπὶ 2 ὥρας. Ἀπομακρυντέον ἐκ τῶν κοιτώνων πᾶν εἶδος μετάλλου.

Ὕδωρ ὀζοντοῦχον γίνεται, ἂν ἐντεθῶσι τεμάχια φωσφόρου ἐν φιάλῃ μετ' ὀλίγου ὕδατος οὕτως, ὥστε ταῦτα νὰ ἐξέχωσιν ἐν μέρει εἰς τὸν ἀέρα, ὅστις ἐκ τῶν πέριξ τοῦ φωσφόρου διοχετευθῇ εἰς τὸ ὕδωρ, ὡς ἄνω. Τὸ ὀζοντισθὲν ὕδωρ πίνεται κατὰ 1—2 λίτρας πρὸ τοῦ φαγεῖν ἑκάστοτε δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας ἀνὰ 1—2 ποτήρια· παιδίοις δίδεται καθ' ὥραν κοχλιάριον τῆς τραπέζης. Ἂν συστῇ ἔμετος ἢ στερνωδυνία ἢ διάρροια ἢ βὴξ καὶ ξηρασία ἐν τῷ γαργαρεῶνι, ἢ παρακοπαὶ καὶ κεφαλαλγία, καταπαύεται ἡ χρῆσις.

Ἄνθραξ. Carbo.

Σῶμα ἄνοσμον, ἄγευστον, ἀδιάλυτον, ἄτηκτον, ἐν τῷ ὀξυγόνῳ ἀναφλεγόμενον εἰς ἀνθρακικὸν ὀξύ.

Τελείως καθαρὸς εὑρηται ὁ ἄνθραξ ἐν τῷ ἀδάμαντι, ἱκανῶς καθαρὸς ἐν τῷ γραφίτῃ καὶ ἀνθρακίτῃ, μετὰ πολλῶν δὲ γαιωδῶν μορίων ἐν τῷ λιθάνθρακι. Ὁ δὲ ἐν χρήσει ἰατρικῇ γίνεται διὰ καταφλέξεως φυτικῶν ἢ ζωϊκῶν οὐσιῶν.

Ὁ μὲν φ υ τ ι κ ὸ ς ἄ ν θ ρ α ξ, Carbo vegetabilis, φερόμενος ἐν ταῖς φαρμακείοις εἰς κόνιν, ὡς Carbo praeparatus, γίνεται, ἂν ἄνθραξ ἐξ ἐλαφρῶν ξύλων παρεσκευασμένος, οἷον φιλύρας ἢ λεπτοκαρύας ἢ αἰγείρου ἢ ἰτέας ἢ καὶ ἄρτου, Carbo Tiliae, κλπ., C. Panis, διακαῇ πάλιν, ἐνόσῳ ἐκπέμπει φλόγας καὶ καπνόν, ἔπειτα ἀποσβεσθῇ ἐν ἀγγείῳ κεκλεισμένῳ. Ἀπαλλαγεὶς τῆς αἰθάλης καὶ ἔτι θερμὸς λειοτρι-

βεῖται καὶ παραχρῆμα ἐντίθεται ἐν ἀγγείῳ καλῶς κεκλεισμένῳ. Παρασκευάζεται δὲ κατὰ τὴν Γ. Φ. οὕτως εἰς τὸ ἀπαλλαγῆναι πάσης ὑγρότητος καὶ ἀμμωνίας καὶ ἀνθρακικοῦ ὀξέος.

Κόνις μέλαινα, ξηρά, ἄποιος τὴν γεῦσιν, ἄνευ φλογὸς καίουσα, ὅταν ἀναφθῇ.

Ὁ δὲ ζ ω ϊ κ ὸ ς ἄ ν θ ρ α ξ, Carbo animalis, γίνεται, ἂν σὰρξ μοσχαρίου, καθαρθεῖσα ἀπὸ παντὸς λίπους καὶ κατακοπεῖσα, φρυχθῇ μετὰ τοῦ τριτημορίου ὀσταρίων ἐν ἀγγείῳ ἐπιτηδείῳ καὶ κεκλεισμένῳ, ἐν ὅσῳ ἐκφεύγουσιν ἀτμοὶ ἀναφλεγόμενοι. Τὸ ὑπόλειμμα τότε ψυχθὲν λειοτριβεῖται εἰς κόνιν καὶ φυλάσσεται ἐν ἀγγείῳ ὑελίνῳ.

Κόνις μέλαινα, ὑποστίλβουσα, μόλις ἐμπυρευματικῶς ὄζουσα, ἐν τῷ ἐρυθρῷ πυρὶ καίουσα ἄνευ φλογός. Διὰ ὑδροχλ. ὀξέος σχηματίζεται εἰς πόλτον ὑγρόν, ὅστις, διυλισθεὶς καὶ συμμιγεὶς καυστικῇ ἀμμωνίᾳ, παρέχει ἴζημα ἐκ φωσφορικοῦ ἀσβεστίου.

Σ τ ο ι χ ε ῖ α ἐνέχει ὁ φυτικὸς ἄνθραξ πλὴν τῶν τοῦ ἄνθρακος καὶ τὰ γαιώδη μόρια τῆς σποδοῦ, οἷον ἄσβεστον, κάλι, φωσφορικὰ ἅλατα, πυριτικὸν ὀξύ, καὶ ἀέρια ἐξ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ὀξειδίου ἄνθρακος καὶ ἴχνη ἀζώτου. Ὁ δὲ ζωϊκὸς ἄνθραξ ἔχει τὰ αὐτὰ μὲν στοιχεῖα περίπου, πλεῖον δὲ τὸ ἄζωτον.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐφ' ὑ γ ι ῶ ν κ α ὶ ἰ α μ α τ ι κ ή. Στηρίζονται ἄμφω ἐπὶ τῆς μεγάλης εὐφυΐας τοῦ ἄνθρακος εἰς τὸ ἀναμυζᾶν ἀέρια ἐν τοῖς παμπληθέσι πόροις καὶ συμπυκνοῦν ταῦτα, καὶ τῆς εἰς τὸ ἀποχωρίζειν σώματα ἐκ τῶν διαλύσεων καὶ ἐπισπᾶσθαι αὐτά. Πρόσφατος ἄνθραξ ἐκ φελλοῦ ἀναπίνει 90 ὄγ. ἀεριώδους ἀμμωνίας, 55 ὄγ. ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ 10 ὄγ. ὀξυγόνου, κορεσθεὶς δὲ ἑνὸς τῶν ἄνω ἀερίων, δὲν ἀπορροφεῖ ἄλλο ἀέριον οὐδὲν ἢ ὀλίγον μόνον· διὸ καὶ χρηστέον ἀεὶ ἄνθρακι, τῷ διὰ νέας πυρακτώσεως ἀπαλλαγέντι παντὸς τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος.

Ἐπὶ σεσηπότων μορίων ἢ τόπων κατακονισθεὶς ὁ ἄνθραξ ἐν 10′ ὥρ. δεσμεύει τὴν δυσοσμίαν καὶ τὰ ἀέρια ταύτης, χωρὶς ὅμως νὰ ἀναστέλλῃ τὸ παράπαν τὴν πρόοδον τῆς σήψεως καὶ τὴν ἀνάπτυξιν νέων ἀερίων, τοὐναντίον μάλιστα κατά τινας καὶ ἐπιταχύνει ἀμφότερα. Οὐ μόνον δὲ τότε μηχανικῶς ἀπορροφεῖ τὰ ἀέρια, ἀλλὰ καὶ μετασκευάζει, οἷον τὸ ὑδροθειϊκὸν ὀξὺ εἰς θειῶδες, τοῦτο δὲ ἔπειτα εἰς θειϊκὸν ὀξύ. Καθαρίζει δ' ἐκ τῆς δυσοσμίας ἐν βραχεῖ καὶ τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα καὶ τοὺς ἀποπάτους καὶ ὅσα τοιαῦτα. Καὶ ὕδωρ σεσηπός, διυλισθὲν διὰ παχέος στρώματος ἄμμου καὶ κόνεως ἄνθρακος, ἀποκαθαίρεται τῆς δυσοσμίας, εἰ καὶ τελείως δὲν ἀπαλλάσσεται τῶν ἐν αὐτῷ μολυσμάτων καὶ σπόρων ζωϊκῶν ἢ φυτικῶν. Ἐπιτηδειότατος εἶναι εἰς

τοῦτο ὁ φυτικὸς ἄνθραξ, ἧττον ὁ ζωικός, ἔλαττον ἔτι ὁ γραφίτης, ἐλάχιστον ὁ λιθάνθραξ. Τόσῳ δὲ δραστηριώτερον ἐνεργεῖ, ὅσῳ ξηρότερος καὶ πορωδέστερος εἶναι· διὸ καὶ ὕδατι ὑγρανθεὶς καὶ καταπληρωθεὶς τοὺς πόρους ἀποδείκνυται ὅλως ἀδρανής.

Ἔσω ληφθεὶς ὁ ἄνθραξ ἐρεθίζει μόνον ὡς ἀλλότριον καὶ ἄπεπτον σῶμα τὸν βλεννογόνον τοῦ στομάχου· πολὺς δέ, φέρει ναυτίαν, ἔμετον, διάρροιαν καὶ ἀφαδεύσεις ἐπαλλήλους. Δύσκολον μὲν τὸ πιστεῦσαι, ὅτι σῶμα τελείως ἀδιάλυτον ἐν τοῖς χυμοῖς τῶν ἐντέρων ἀναπίνεται· ἀλλ' ὁ Oesterlen βεβαιοῖ, ὅτι ἀνεῦρε τὸν ἄνθρακα ἐν τῷ σώματι κονίκλων μετὰ χρῆσιν ἐσωτερικήν· ταὐτὰ δὲ πιστεύει καὶ ὁ Schroff.

Διὰ ταῦτα ὁ ἄνθραξ, ἔσω μὲν ὡς καθάρσιον ἄχρηστος διὰ τὸν ὄγκον καὶ τὴν ἀηδίαν, προσφέρεται, ὅταν ἐρυγαὶ πολλαὶ καὶ φῦσαι δυσώδεις δεικνύωσι περιουσίαν τῶν ἀερίων ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ παρὰ φύσιν ζυμώσεις καὶ σήψεις τῶν τροφῶν· ἃ δὴ καὶ συμβαίνουσιν ἐπὶ χρονίων ἑλκῶν τοῦ στομάχου, κακοήθων μάλιστα, διατιτραινόντων, καρκινωδῶν, ὡς καὶ ἐπὶ σφακελώδους ἐντερίτιδος καὶ δυσεντερίας καὶ ἑλκῶν τυφωδῶν καὶ χολεροειδῶν. Καὶ πρὸς πυρώσεις καὶ ναυτίας καὶ καρδιαλγίας καὶ ἐμέτους, ὧν ἀπροσδιόριστος ἡ ὑλικὴ ὑπόστασις, εὑρέθη ποτὲ ὁ ἄνθραξ ἀνύων, καὶ μάλιστα πρὸς τὰς ἀνόσμους καὶ πολλὰς καὶ ἠχηρὰς ἐρυγὰς ὑποχονδριακῶν ἢ ὑστερικῶν.

Πρὸς τῇ πανθωμολογημένῃ ταύτῃ καὶ ἀποδεκτῇ ὠφελείᾳ καὶ χρήσει παρηγγέλθη ἄνθραξ (ὁ γραφίτης)καὶ κατὰ χρονίων καὶ λειχηνοειδῶν τοῦ δέρματος παθῶν, πεποιθότως δὲ ὁ Schoeman ὑπολαμβάνει αὐτὸν ὡς ἓν τῶν ἀξίων φαρμάκων, τρὶς τῆς ἡμέρας ἀνὰ 5—10 σιτ. λαμβανόμενον· συχνάκις ἴαται κατ' αὐτόν, συχνότερον βελτιοῖ· ἀλλὰ τὴν ἀγαθὴν ταύτην πίστιν δὲν συμμερίζονται οἱ πολλοί. Δοκιμαστέον, ἀφοῦ τὸ φάρμακον καὶ εὐπόριστον καὶ ἀθῷον. Ἴσως ἐνεργεῖ διὰ τοῦ σιδήρου ὁ γραφίτης, βελτιῶν τὴν ποίησιν τοῦ αἵματος ἀνθρώπων χοιραδικῶν, παρ' οἷς οἱ λειχῆνες.

Ἐπειδὴ ὁ ἄνθραξ ἀναμυζᾷ καὶ δηλητηριώδεις οὐσίας, κατὰ πρῶτον μὲν λόγον μεταλλικάς, οἷον χαλκοῦ ἅλατα καὶ ψευδαργύρου καὶ σιδήρου καὶ ὑδραργύρου καὶ μολύβδου, καὶ δὴ καὶ ἀρσενικῶδες ὀξύ, κατὰ δεύτερον δὲ ἀλκαλοειδῆ δηλητηριώδη, οἷον μορφίνην καὶ στρυχνίνην καὶ ἀτροπίνην, παρηγγέλθη καὶ ὡς πρόχειρον ἀντίδοτον καθ' ἁπάντων τούτων, καὶ ὁμολογεῖται ἡ ἀνυσιμότης παρ' ἀνδρῶν ἐπισήμων, τῶν Orfila, Chevalier καὶ ἄλλων· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνδέχεται μετά τινα χρόνον τὰ μηχανικῶς τῷ ἄνθρακι προσμιγέντα μέταλλα ν' ἀπολυθῶσι μετὰ μικρὸν καὶ δηλητηριάσωσι, καλὸν τὸ ἐπιδιδόναι ἐμετικὸν καὶ καθάρσιον, καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ καταφυγεῖν εἰς ἀσφαλέστερα ἀντίδοτα. Ὁ Gubler εὗρεν, ὅτι καὶ φωσφόρος ἀναπίνεται καὶ δεσμεύεται ὑπὸ τῆς κόνεως ἄνθρακος· διὸ καὶ μετὰ τὴν δόσιν ἐμετικοῦ ἐκ θειϊκοῦ χαλκοῦ συμβουλεύει τὴν χρῆσιν ἄνθρακος, ὡς κωλύοντος τὴν ὀξείδωσιν τοῦ φωσφόρου.

Δίδεται ἔσω ἡ κόνις κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ, δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας, ἐν ἄρτῳ ἀζύμῳ, διότι πᾶσα δι' ὕδατος διύγρανσις ἐλατ-

τοῖ ἢ καὶ τὸ παράπαν ἀναιρεῖ τὴν ἀναμυζητικὴν ἐπὶ τῶν ἀερίων δύναμιν. Ὁ βελλόκειος ἄνθραξ εἶναι ἄνθραξ φυτικὸς εἰς κόνιν τε φερόμενος ἐξ Εὐρώπης καὶ εἰς πλινθία, ὧν λαμβάνονται 2—3 δι'ἡμέρας. Πλείονα τῶν τριῶν φέρουσι διάρροιαν.

Ἐξωτερικῶς ἐπιπάσσεται ἐπὶ κακόδμων καὶ σηπεδονωδῶν ἑλκῶν, καρκίνων, σφακέλων, ὑγρῶν ἐξανθημάτων κτλ. εἰς καταδέσμευσιν τῆς κακοσμίας· ἐπειδὴ δὲ πάλιν ὑγραίνεται παραχρῆμα, πρέπει πρῶτον ν' ἀπομαχθῇ καλῶς ἡ κάκοσμος ἐπιφάνεια, εἶτα δὲ νὰ ἐπιπασθῇ στρῶμα παχὺ κόνεως ἄνθρακος· κάλλιον μεταξὺ λεπτῶν στρωμάτων βάμβακος νὰ ἐπιπασθῇ. Ἀπόβλητος πᾶσα δι' ἀλοιφῆς προσβολή.

Ὀδοντότριμμα γίνεται ἐξ ἄνθρακος φιλύρας ἢ ἄρτου καὶ κόνεως κίνας ἀνὰ ἴσα μέρη καὶ σταγόνων τινῶν ἐλαίου περγαμηνοῦ ἢ τιφύου ἢ ἡδυόσμου καὶ κόνεως ξύλου σανταλινοῦ εἰς χρῶσιν ἐρυθράν. Ἐν χρήσει πρὸς κακοσμίας τῶν ὀδόντων καὶ καθαρισμὸν τῆς ῥίζης αὐτῶν καὶ τόνωσιν τῶν οὐλων. Ἐνεργεῖ δὲ καὶ μηχανικῶς, ἐπὶ τῆς τριβῆς ἀποξέων τὰ εὔθρυπτα ἄλατα τῆς τρυγός, τὰ περὶ τοὺς ὀδόντας.

Ἔνθειος ἄνθραξ.

Carbonum sulfuratum. Alcohol Sulfuris.

Τέχνης προϊόν.=CS^2. Γίνεται ἂν ἀτμὸς θείου διοχετευθῇ δι' ἄνθρακος διαπύρου, ἐντὸς ἄμβυκος ἐκ σιδήρου χυτοῦ.

Ὑγρὸν ἄχρουν, λίαν θλαστικὸν τοῦ φωτός, ἀδιάλυτον σχεδὸν ἐν ὕδατι, εὐκόλως διαλυτὸν ἐν οἰνοπνεύματι, αἰθέρι καὶ ἐλαίοις, 1,272 Ε. Β., ζέον ἐν 43^0 Ε, τελείως πτητικὸν καὶ τάχιστα ἐξατμιζόμενον, ἀνάπτον καὶ καῖον διὰ φλομὸς κυανῆς καὶ μετασχηματιζόμενον εἰς ἀνθρακικὸν καὶ θειῶδες ὀξύ.

Δοκιμασία. Μηδαμῶς ἀλλοιούσθω δι' αὐτοῦ χάρτης δοκιμαστικὸς ὕδατι διάβροχος. Ἀναταραχθεὶς μετὰ διαλύσεως ὀξικοῦ μολύβδου, μηδαμῶς χρωματιζέσθω.

Φυλασσέσθω ἐν ἀγγείῳ καλῶς κεκλεισμένῳ ὑπὸ στιβάδα ὕδατος, καὶ ἐν τόπῳ ψυχρῷ καὶ ἄπο φλογός.

Χρησιμεύει νῦν μόνον ὡς δοκιμαστήριον τοῦ ἰωδίου καὶ βρωμίου καὶ ὡς διαλυτικὸν φωσφόρου καὶ στεάτων καὶ ἐλαίων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΑΞΙΣ ΕΚΤΗ.

ΦΑΡΜΑΚΑ ΔΡΙΜΕΑ.

REMEDIA ACRIA.

Δριμυτης εἶναι τὸ ἐν τῷ στόματι χαρακτηρίζον τὰ φάρμακα ταῦτα, ἤτοι αἴσθημα δήξεως καὶ καύσου καὶ συσφίγξεως κατὰ τὸν γαργαρεῶνα καὶ τὴν ῥίζαν τῆς γλώσσης, ἀπανταχοῦ δὲ ἄλλοθι ἐρεθισμὸς ἀφ' ὑπεραιμίας προϊὼν μέχρι σφακέλου ἐπὶ τῶν ζώντων τόπων τῆς ἐφαρμογῆς καὶ αὔξησις τῶν διακρίσεων, εἴτε δι' ἀμέσου ἄψεως τῶν ἐκκριτικῶν ὀργάνων εἴτε κατ' ἀνάκλασιν. Προέρχεται δὲ ἡ δριμύτης καὶ ὁ ἐρεθισμὸς καὶ ἡ τῶν διακρίσεων αὔξησις ἐκ στοιχείου χημικοῦ, οὐχὶ ἑνὸς καὶ μόνου ἀπανταχοῦ οὔτε παρ' ἅπασι τῶν ἐνθάδε φαρμάκων σαφῶς καταδειχθέντος ὑπὸ τῆς χημείας, ἀλλ' εὑρισκομένου ποῦ μὲν ὡς ἀλκαλοειδές, ἡ ἐμετίνη π. χ., ποῦ δὲ ὡς αἰθέριον ἔλαιον οἷον τὸ τοῦ σινήπεως, ποῦ δὲ ὡς ὀξύ, οἷον τὸ πολυγαλικὸν ἢ τὸ χελιδονικόν, ποῦ δὲ ὡς ῥητίνη, οἷα ἡ τῆς ἰαλάπης ἢ τοῦ χρυσώπου κλ.· ἢ εἶναι τὸ δριμὺ στοιχεῖον χημικῶς μὲν ἀδιάφορον, δραστικώτατον δέ, ὡς ἡ κανθαριδίνη· ἐν ἄλλοις δὲ ἐκχυλισματική τις οὐσία· οἱονδήποτε ὅμως καὶ ἂν ἦναι, βέβαιον, ὅτι δὲν ἐνεργεῖ χημικῶς, διότι τὴν ἐνέργειαν φέρει μόνον ἐπὶ ζώντων ἱστῶν, οὐδέποτε ἐπὶ τεθνεώτων. Ἀλλὰ δριμέα, ἤτοι δῆξιν καὶ καῦσον καὶ σύσφιγξιν κατὰ τὸν γαργαρεῶνα καὶ ἐρεθισμὸν φέροντα εἶναι πολλὰ καὶ ἄλλα φάρμακα, μὴ ὑπαγόμενα ἐνθάδε, οἷον ἡ ἄχνη τοῦ ὑδραργύρου, τὸ ἰώδιον, τὸ ἀκόνιτον καὶ πλῆθος ἄλλων πολύ· ὥστε ἡ τάξις τῶν δριμέων ἐσχηματίσθη μὲν ἐπὶ τῇ βάσει ζωοχημικῆς πράξεως, τῆς ἐφ' ὑγιῶν ἐνεργείας, ἀφωρίσθη ὅμως κατὰ συνθήκην· διὸ καὶ πολλὴ ἐπικρατεῖ μεταξὺ τῶν φαρμακολόγων ἡ ἀταξία περὶ τὴν κατάταξιν τῶν δριμέων φαρμάκων, τῶν μὲν στενώτερον, τῶν δὲ εὐρύτερον διαγραφόντων τὸν κύκλον αὐτῶν.

Ἐρεθίζουσι λοιπὸν τὰ δριμέα τοὺς τόπους ὧν ἂν ἅψωνται εἴτε κατὰ τὴν ἀνάληψιν εἴτε κατὰ τὴν ἀπέκκρισιν, χωρὶς νὰ προκαλέσωσιν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὀργανοχημικὰς ἀλλοιώσεις, ἀριδήλως καὶ ἀναμφιλέκτως μαρτυρουμένας ὑπὸ τῆς χημείας. Εἰς ἀνάπτυξιν δὲ τοῦ ἐρεθισμοῦ ὅρος οὐ οὐκ ἄνευ εἶναι, εἴπομεν, ἡ ζωὴ τῶν τῆς ἐφαρμογῆς τόπων, ἥτις ὅσῳ ἀκμαιοτέρα, τόσῳ ταχύτερος καὶ ἐμφανέστερος προκαλεῖται ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐρεθισμός. Π ῶ ς γεννᾶται οὗτος, ἄδηλον μέχρι τοῦδε· τοσοῦτον μόνον γινώσκομεν, ὅτι φέρουσι τὰ δριμέα ὑπεραιμίαν, φλεγμονὴν καὶ ἐξίδρωσιν ἐπὶ τῶν τῆς ἐφαρμογῆς ἢ ἀπεκκρίσεως τόπων ἢ ὀργάνων, ὧν ἐν ἀρχῇ, ἐνόσῳ μὲν ἡ ὑπεραιμία μετρία, αὐξάνεται ἡ λειτουργία, ὕστερον ὅμως, τραπείσης ταύτης ἐπὶ τὴν φλεγμονὴν καὶ ἐξίδρωσιν ἢ καὶ σφάκελον, ἀναιρεῖται παντάπασι. Φαίνεται, ὅτι ἐν μέρει προσβάλλονται τὰ νεῦρα κατὰ τόπον καὶ ἰδίως τὰ κινοῦντα τὰ ἀγγεῖα (τὰ τροφικὰ τῶν ἀγγείων), ἀφ' ὧν δή που ὑπεραιμία πᾶσα καὶ φλεγμονή, συμπάσχουσι δὲ καὶ τὰ τῆς αἰσθήσεως νεῦρα· ἀλλαχοῦ φαίνεται, ὅτι πρῶτα ἐρεθίζονται τὰ αἰσθητικὰ νεῦρα ὀργάνων ἀδενοειδῶν, ἐξ οὗ προκαλεῖται μείζων ἔκκρισις καὶ πλείων κατανάλωσις οὐσίας ὀργανικῆς· τὸ δὲ ἄλγος, τὸ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν συστάν, εἶναί τι κρᾶμα ἐξ ἀμέσου ἐρεθισμοῦ τῶν αἰσθητικῶν νεύρων καὶ ἐξ ἐμμέσου ἐρεθισμοῦ, ἀπὸ τῆς ὑπεραιμίας δηλονότι τῆς φλεγμονῆς.

Τὰ δριμέα ταχέως ἀναλαμβάνονται εἰς τὴν κυκλοφορίαν καὶ ταράττουσιν αὐτήν τε καὶ ὅλον τὸ σῶμα, τὸ μὲν ἀμέσως δρῶντα ἐπὶ τῶν νεύρων τοῦ ῥάχίτου κατ' ἐξοχήν, τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ, τὸ δὲ ἐμμέσως διὰ τοῦ ὑπεραιμικοῦ ἢ φλεγμονώδους ἐρεθισμοῦ τῶν ὀργάνων, ὧν ἂν ἀρχικῶς ἅψωνται ἢ δι' ὧν ἀπεκκρίνωνται· παρακινοῦσι δ' οὕτως ἄλλα ἄλλως τὰς διακρίσεις τοῦ σώματος, κατὰ τρόπον ἴδιον πολλάκις καὶ χαρακτηριστικὸν ἑκάστῳ αὐτῶν, μετά τινος προτιμήσεως τὰ μὲν παρακινοῦντα ταύτας, τὰ δὲ ἐκείνας τῶν διακρίσεων, καθ' ὅσον ἔχουσι συγγενείας ὀργανοχημικῆς τὰ στοιχεῖα τῶν δριμέων πρὸς τὰ στοιχεῖα τῶν ἐκκρινόντων ὀργάνων· οἷον τὰ δραστικὰ προάγουσι τὴν διάκρισιν τοῦ βλεννογόνου τῶν ἐντέρων ἢ δι' ἀμέσου ἐπαφῆς ἐν τῷ καταφέρεσθαι διὰ τῶν ἐντέρων, ἢ διότι ἔρχονται ν' ἀποκκριθῶσιν ἐπὶ ποσὸν ἐπὶ τοῦ βλεννοϋμένος τῶν ἐντέρων· αἱ κανθαρίδες προάγουσι τὴν διάκρισιν τῶν οὔρων δι' ὅμοιον λόγον καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἐν τῇ ἐντάσει ταύτῃ τῶν διακρίσεων ἔγκειται μάλιστα τὸ πολὺ τῆς ἰαματικῆς δράσεως τῶν φαρμάκων, σκοπούντων ἡμῶν καὶ μηχανωμένων ἐν τῇ θεραπείᾳ πολλῶν νόσων αὐτὰς δὴ ταύτας τὰς φυσιολογικὰς διακρίσεις ἐπεσχημένας μὲν νὰ παρακινήσωμεν, ὀλίγας δὲ νὰ πληθύνωμεν, τὰς δὲ ἐνούσας νὰ ἐντείνωμεν παρὰ φύσιν καὶ νοσηρῶς, οὕτω δὲ συνεργήσωμεν εἰς τὴν ἐκ τοῦ σώματος διέκπτωσιν νοσηρῶν προϊόντων, τῆς materiae peccantis τῶν νεωτέρων, τοῦ ἀκατανοήτου τούτου καὶ ἀσυλλήπτου Πρωτέως,

τοῦ φοβεροῦ τῶν ὑγροπαθολόγων μορμολυκίου, ἢ καὶ νὰ ἐπισπάσωμεν ἐπὶ τὰ ἐκκριτικὰ ὄργανα πλημμύραν αἵματος, περισπωμένου σκοπίμως ἐξ ἄλλων ὀργάνων, καμνόντων ἐκ τῆς περισσείας αὐτοῦ.

Ἐντεῦθεν συνάγεται καὶ ἡ κυριωτάτη τῶν ἐνδείξεων εἰς χρῆσιν τῶν δριμέων. Εἶναι δηλαδὴ φάρμακα ἔγκαιρα, ἢ ὅτε ἡ νόσος παρήγαγεν ἤδη τὰ ἑαυτῆς προϊόντα, ἢ ὅτε αἱ νοσογόνοι αἰτίαι ἔγκεινται εἰσέτι τῷ σώματι, ἐπείγει δὲ ἡ ἄρσις αὐτῶν ἐκ τοῦ πάσχοντος ὀργάνου εἴτε διὰ παροχετεύσεως εἴτε διὰ παντελοῦς ἐξώσεως ἐκ τοῦ σώματος, εἴτε καὶ διὰ σχετικῆς κενεαγγείας, ὡς ἐξ ἧς τρέπεται ἡ φύσις εἰς ἀναμύζησιν ὑγρῶν ὅθεν δήποτε.

Τὰ δριμέα κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας ὑποδιαιροῦνται εἰς πολλὰ τμήματα σαφῶς μὲν ὡς τὰ πολλὰ ἀπ' ἀλλήλων ἀφωρισμένα, πολλάκις ὅμως καὶ συγχεόμενα· διότι ὡς βάσις τῆς ὑποδιαιρέσεως λαμβάνεται ἡ κατ' ἐξοχὴν διάθεσις ὀργάνου τινὸς ἢ ὀργανικοῦ συστήματος, πολλαχοῦ δὲ διστάζει τις, τίνα λειτουργίαν ἢ ἕξιν τίνος ὀργάνου ἢ ὀργανικοῦ συστήματος πρέπει νὰ θεωρήσῃ ὡς τὴν κατ' ἐξοχὴν διατεθειμένην. Ὑποδιαιροῦνται ἄρα τὰ δριμέα κατὰ συνθήκην· ἀλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, διαιροῦνται εἰς δριμέα φοινίσσοντα, εὐκάρδια, ἐμετικά, καθαρτικά, διουρητικά, ἐμμηναγωγά, ἀποχρεμπτικὰ καὶ δυσκρασιῶν πολέμια.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΔΡΙΜΕΑ ΦΟΙΝΙΣΣΟΝΤΑ (ΕΠΙΣΠΑΣΤΙΚΑ).

ACRIA RUBEFACIENTIA (EPISPASTICA).

Πάντα τὰ δριμέα ἐρεθίζουσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εἰς ὑπεραιμίαν καὶ φλεγμονὴν τοὺς τόπους τῆς προσβολῆς, καὶ δύνανται ἑπομένως νὰ ὑπαχθῶσι μεταξὺ τῶν ἐπισπαστικῶν· ἀλλὰ κυρίως εἰπεῖν περιλαμβάνομεν ἐνθάδε ὅσα τούτων κέκτηνται ὑπέροχον τὴν δύναμιν ταύτην, αὐτὰ δὲ κυρίως τίθενται εἰς χρῆσιν ὡς φαινίσσοντα τὸ δέρμα, ἐπισπαστικά. Ταῦτα τοίνυν ἐρεθίζουτι τὸ δέρμα οὕτως, ὥστε παράγεται πόνος καὶ θάλπος καὶ ἔρευθος καὶ ὑπεραιμία=σφρίγησις τοῦ αἵματος ἐν τοῖς ὡς ἐκ τῆς παραλύσεως τῶν τροφικῶν νεύρων διευρυνθεῖσι τριχοειδέσι, καί ποτε δὲ πέριξ τούτων καὶ ἐξάγγισις. Ἡ ὑπεραιμία αὕτη, προϊοῦσα ἐξ ἀμέσου βλάβης, αἰκίας τῶν τροφικῶν νεύρων, δυναμικῆς, οὐχὶ χημικῆς, οὔτε τοιαύτης, οἵαν πολλὰ τῶν καυτη-

ρίων ἐκ μετάλλων ἢ ὀξέων ἢ ἀλκαλίων ἢ ἁλάτων ἐπάγουσι, δυναμένης δὲ νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν ἐκ πλήξεως ὀργάνου τινὸς παράλυσιν καὶ ἀνεύρυνσιν τῶν ἀγγείων μετὰ τῆς παρεπομένης παθητικῆς ὑπεραιμίας, προχωρεῖ κατὰ τὴν δύναμιν δηλαδὴ τοῦ φαρμάκου καὶ τὴν ζωτικότητα τοῦ ὀργάνου ἢ τρυφερότητα ἢ εὐπάθειαν τοῦ δέρματος καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπαφῆς ἐκείνου ἐπὶ τούτου, μέχρι φλεγμονῆς καὶ ἐξιδρώσεως ὀροῦ ἢ πλάσματος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ χορίου ἢ ἐν αὐτῷ, χωρήσασα δὲ βαθύτερον προκαλεῖ τὴν μετανάστευσιν λευκῶν αἱμοσφαιρίων εἰς τὸν τόπον τῆς ἐρεθίσεως, ἤτοι γεννᾷ ἐμπύησιν καὶ ἐξέλκωσιν, πολλάκις δὲ καὶ ἀπόλυτον στάσιν τοῦ αἵματος ἐν τοῖς τριχοειδέσι καὶ ἄγξιν τῶν παρεμπιπτόντων ἰνῶν τοῦ κυτταρώδους καὶ ἐλαστικοῦ ἱστοῦ τοῦ χορίου, ὅ ἐστι σφάκελον.

Ὑπεραιμεῖ ἄρα ἢ φλεγμαίνει τὸ δέρμα ἐκ τῶν φοινισσόντων· καὶ ἀλλοιοῦνται ἑπομένως ἢ παρατρέπονται οἱ ὑδροστατικοὶ νόμοι τοῦ σώματος ἐπ' αὐτοῖς, τῆς ἐνθάδε σφριγήσεως συνεπαγομένης ἐν ἄλλοις τόποις σχετικὴν ὀλιγαιμίαν κατὰ τὸ ubi stimulus, ibi affluxus. Ἀλλ' ἐρεθίζονται καὶ τὰ ἐντυγχάνοντα νεῦρα τὰ αἰσθητικὰ εἰς ἄλγος καυστικόν, ἀφόρητον ἐνίοτε· ὑπὸ δὲ τοῦ ἄλγους τούτου οὐ μόνον ἐντείνεται ἡ ὑπεραιμία ὅπως μετὰ μαστίγωσιν ἐρυθραίνεται τὸ δέρμα, ἀλλὰ διεγείρεται ἐπὶ ποσὸν τὸ ἐγκεφαλονωτιαῖον σύστημα τῶν νεύρων εἰς ἐνέργειαν ζωηροτέραν, εἰς ἀντίληψιν ἢ αἴσθησιν ἢ κινήσεις ἑκουσίας ἢ κατ' ἀνάκλασιν, ἀφοῦ τὰ αἰσθητικὰ νεῦρα, ἀλγοῦντα, αὐτὸ δὴ τοῦτο ποιοῦσιν, ἤτοι διαβιβάζουσι τὸ ἄλγος πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, ἢ καὶ πρὸς μόνον τὸν ῥαχίτην, κἀκεῖθεν δὲ ἀπολύνονται κινήσεις προαιρετικαὶ ἢ ἀνακλαστικαί, σκόπιμοι ἀεὶ εἰς ἀπόκρουσιν ἢ μετριασμὸν τῆς νοσογόνου αἰτίας. Ἄλλοτε πάλιν ὑπὸ τῶν ἀλγεινῶν ἢ καὶ ἁπλῶς ὑπεραιμικῶν ἐρεθισμῶν τοῦ δέρματος κατακαλύπτονται νευρικὰ πάθη ἄλλα ἀλλαχοῦ, ἢ κἂν διὰ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις αἵματος ἐξασθενοῦσι μέχρις ἐξαφανίσεως, ἵνα ἀνακύψωσιν αὖθις, ἅμα παρέλθῃ ὁ ἐκ τῶν ἐπισπαστικῶν ἐρεθισμὸς κατὰ τὸν Ἱπποκράτειον ἀφορισμὸν (Ϛ'. 46) «*δύο πόνων ἅμα γιγνομένων μὴ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, ὁ σφοδρότερος ἀμαυροῖ τὸν ἕτερον*». Ἡ διέγερσις δὲ πάλιν τῶν καθ' ὅλου νεύρων συνεπάγεται ἔστιν ὅτε καὶ διαταραχὴν τῆς κυκλοφορίας τόσῳ ἐμφανεστέραν, ὅσῳ πλείων καὶ ἐκτενέστερος ἦν ὁ τοῦ δέρματος ἐρεθισμός· ἀπό τινων μάλιστα ἐκφοινισσόντων διαταράσσεται ἡ κυκλοφορία καὶ διότι ἀναμυζῶνται ἐκ τοῦ τῆς ἐφαρμογῆς τόπου μόρια καὶ φέρονται εἰς τὸ αἷμα, οἷον μόρια κανθαρίδων ἢ τερεβινθελαίου, ὅτε καὶ ἄλλων ὀργάνων αἱ λειτουργίαι βλάπτονται, ὅσα δηλαδὴ ἰδιαζόντως διατίθενται ὑπὸ τῶν ἀναμυζηθέντων στοιχείων, οἷον οἱ νεφροὶ ὑπὸ

τῶν κανθαρίδων καὶ τοῦ τερεβινθίνου ἐλαίου, ὁ πεπτικὸς σωλὴν ὑπὸ τῶν κολοκυνθίδων καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὥστε τὰ ἐκφοινίσσοντα καὶ ἐπισπαστικὰ θεωρητέα ὡς φάρμακα ποικιλοτρόπως διατιθέντα τὸ σῶμα ἀπό τε δηλαδὴ τοπικῆς ἐρεθίσεως τῶν τῆς ἐφαρμογῆς τόπων καὶ ἀναλήψεως εἰς τὸ αἷμα, καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ συμπάθειαν ἢ ἀνάκλασιν βλάβης τῶν νεύρων ἢ ἄλλων ὀργάνων.

Περίεργα εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ Naumann πειραματισθέντα διὰ τῶν ἐπισπαστικῶν ἐπὶ ζώων, μετὰ πολλῆς δὲ λεπτότητος καὶ ἀκριβείας ἐκτελεσθέντα ἐπὶ τοῦ μεσεντερίου καὶ τοῦ νηκτικοῦ ὑμένος βατράχων. Κατ' αὐτά, ἅμα ὡς ἐφαρμοσθῇ ἰσχυρὰ ἐπίσπασις ἐπὶ τοῦ δέρματος, μικρὸν ἐνταθεῖσα ἡ κυκλοφορία καὶ ἡ πίεσις τοῦ αἵματος, μικρὸν δὲ στενωθεισῶν τῶν περιφερικῶν ἀρτηριῶν, βραδύνεται ὕστερον ἐπισήμως ἡ κυκλοφορία ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, εὐρύνονται αἱ ἀρτηρίαι, καὶ πάλλεται ἀσθενέστερον ἡ καρδία. Τοιοῦτόν τι παρετηρήθη καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, παρ' οἷς καὶ σφυγμογραφικῶς ἀποδείκνυται ἡ ἐξασθένησις τῶν παλμῶν τῆς καρδίας· καὶ ὁτὲ μὲν συμβαίνει ἡ ἐξασθένησις ἐν ἀκμῇ τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὁτὲ δὲ λήγοντος τούτου. Ἀναλόγως δὲ πρὸς τὴν βράδυνσιν καὶ ἀδυναμίαν τῆς κυκλοφορίας ἀραιοῦνται καὶ αἱ ἀναπνοαί, ψύχεται δὲ τὸ σῶμα, ἡ δὲ ψύξις ἐνίοτε διαρκεῖ καὶ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ἢ ἀπόσβεσιν τοῦ ἐρεθισμοῦ ἐν τῷ δέρματι, ἀποδεικνυομένη καὶ θερμηλεκτρικῶς. Ἀλλ' ἐξ ἀσθενῶν ἐρεθιστικῶν συμβαίνουσι τἀναντία, ἤτοι ἐν ἀρχῇ μὲν ταχύνεται ἡ κυκλοφορία ἢ καὶ διαμένει ταχίων δι' ὅλης τῆς διαρκείας τοῦ ἐρεθισμοῦ, αἱ ἀρτηρίαι στενοῦνται, ἡ ἐνέργεια τῆς καρδίας ἐντείνεται, αὐξάνεται ἡ τοῦ σώματος θερμοκρασία, ὕστερον δέ ποτε καὶ μόλις, παρελθόντος τοῦ σταδίου τῆς διεγέρσεως, προφαίνεται ἡ ὡς ἄνωκαταστολὴ τῆς κυκλοφορίας καὶ τὰ συνοδεύοντα ταύτην. Ἐξηγεῖται δὲ ἡ μὲν ἐπ' ἐρεθισμοῖς ἰσχυροῖς βράδυνσις τῆς κυκλοφορίας ὡς κατ' ἀνάκλασιν ἀπὸ τοῦ πλάνητος συνισταμένη ἐπὶ τῇ ὑπεραισθησίᾳ τῶν δερμικῶν νεύρων ἢ ἐπὶ τῇ παθήσει τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ, ἡ δὲ τάχυνσις τῆς κυκλοφορίας ἐπ' ἐρεθισμοῖς ἀσθενέσι καὶ ἡ στένωσις τῶν ἀρτηριῶν ὡς ἀνακλαστικὴ σπασμωδία τῶν κυκλοφορικῶν κέντρων.

Συνεχίζων τὰ περὶ τῆς ἐνεργείας τῶν ἐπισπαστικῶν πειράματα τοῦ Naumann καὶ ἄλλων ὁ Heidenhain εὗρεν, ὅτι, ἄγαν ἐρεθιζομένων τῶν αἰσθητικῶν νεύρων τοῦ δέρματος, ταπεινοῦται ἡ θερμοκρασία ἐν ταῖς κοιλίαις τοῦ σώματος, ἐνῷ τοὐναντίον φαίνεται ἀνυψουμένη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ. Ἡ ἀντίφασις αὕτη ἐξηγεῖται ἴσως ἐντεῦθεν, ὅτι, ἐρεθιζομένου τοῦ δέρματος, συρρέει πρὸς αὐτὰ πλεῖον τὸ αἷμα, οὕτω δὲ ἐνθάδε μὲν ἀνυψοῦται ἡ θερμοκρασία, ἐν δὲ τῷ κοίλῳ τοῦ σώματος διὰ τὴν χσετικὴν ὀλιγαιμίαν ταπεινοῦται.

Ιστορική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλ' ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων ζώων, κατὰ τὰ πειράματα τοῦ αὐτοῦ Heidenhain, φαίνεται, ὅτι τὰ πράγματα συμβαίνουσι κάπως παρηλλαγμένα. Εἰ μὲν ἡ καρδία σφύζει ζωηρῶς, ἡ δὲ θερμοκρασία ὑψηλὴ ἔσω τε καὶ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ σώματος, ἡ δὲ πίεσις τοῦ αἵματος κραταιά, οἱ τοῦ δέρματος ἐρεθισμοὶ ἢ οὐδεμίαν φέρουσι δρᾶσιν ἐπὶ κυκλοφορίας, τάχους ἀναπνοῶν, πιέσεως αἵματος καὶ ὕψους θερμοκρασίας, ἢ σμικροτάτην μόνον, ἐνίοτε μάλιστα καὶ αὐξάνουσι τὴν ταχύτητα τῆς κυκλοφορίας, αὐξάνουσι δὲ καὶ τὴν θερμότητα τῶν κοιλιῶν ἐπὶ ἐλαττώσει τῆς ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ σώματος. Εἰ δ' ὅμως πυρέσσει τὸ ζῶον ἢ ὁ ἄνθρωπος πυρετὸν ἀδυναμικόν, ὅτε δηλαδὴ ἡ μὲν τῶν κοιλιῶν θερμότης εἶναι ὑψηλοτέρα, ἡ δὲ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ταπεινοτέρα, φαίνεται ὅτι συμβαίνουσι τὰ ἐναντία. Εἶναι δὲ ἄλλως τε ἐκ τῆς καθημερινῆς πείρας γνωστόν, ὅτι ἐπὶ πόνου ἐν τῷ δέρματι, ὡς καὶ ἐσωτερικοῦ, ῥικνοῦται τὸ δέρμα καὶ ὠχριᾷ καὶ ψύχεται, ἐν ᾧ ἡ κυκλοφορία ὁτὲ μὲν ἀραιοῦται, ὁτὲ δὲ τοὐναντίον ταχύνεται, ἡ δὲ διάμετρος τῶν ἀρτηρίων στενοῦται, ἡ δὲ πίεσις τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀγγείων ἐξασθενεῖ.

Ἡ καταλλαγὴ ὀργανικῆς ὕλης ἐπ' ἰσχυροῖς τοῦ δέρματος ἐρεθισμοῖς εὑρέθη κατὰ τὰ ἐπὶ κονίκλων πειράματα αὐξανομένη, ἤτοι πλεῖον ἀποκρίνεται τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἐκ πνευμόνων καὶ δέρματος, πλείων καταφέρεται ἐπὶ τοὺς νεφροὺς ἡ οὐρεία, πλεῖον δὲ ἀναπίνεται τὸ ὀξυγόνον, καὶ ὅτε οὐδεμία συνέβαινε συντονία μυῶν, π. χ. εἰς ἀπόπειραν τοῦ ζώου καὶ ἀγῶνα πρὸς ἐκφυγὴν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ πειραματίζοντος. Φαίνεται δὲ τὸ πρᾶγμα δυσεξήγητον, ἀφοῦ πᾶσα κατάκαυσις τῶν ὑδατανθράκων ἢ τῶν λευκωματοειδῶν ἀνυψοῖ τὴν καθ' ὅλου θερμοκρασίαν τοῦ σώματος.

Καὶ τελευταῖον παρετηρήθη, ὅτι ζῶα χλωροφορμισθέντα καὶ περιπεσόντα εἰς νάρκην σχετικήν, οὐχὶ εἰς τελείαν ἀναισθησίαν, ἐρεθισθέντα δι' ἰσχυρῶν καὶ αἰφνιδίων ἐπισπασμῶν ποιοῦσι βαθείας εἰςπνοὰς κατ' ἀνάκλασιν.

Σαφὴς ἐκ τῶν ἄνω πηγάζει ἡ ἔνδειξις εἰς χρῆσιν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος φαρμάκων ὡς καὶ ἡ ἀντένδειξις τούτων.

Ἐνδείκνυνται δηλαδὴ πρῶτον, ὅταν καὶ ὅπου θέλωμεν νὰ μαστιγώσωμεν οὕτως εἰπεῖν καὶ ἐξερεθίσωμεν τὰ νεῦρα αἰσθητικά τε καὶ κινητήρια, τὰ δεύτερα καὶ κατ' ἀνάκλασιν ἐκ τῶν πρώτων, τὰ παρειμένα ἢ παράλυτα, τὰ ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐφαρμογῆς καὶ τὰ ἄπω αὐτοῦ. Ἐννοεῖται δέ, ὅτι ἐνεργοῦσι τὰ προκείμενα φάρμακα, ὅταν μὴ ᾖ τέλεον διεφθαρμένη ἡ τῶν νεύρων οὐσία κατὰ τὰ ἄνω ῥηθέντα, μήτε ἐν τῇ περιφερικῇ τούτων διανομῇ, μήτε ἐν τῇ κεντρικῇ

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Θεσσαλίας

ἐκφύσει· διὸ καὶ ἀνύουσι μάλιστα ἐν ἀρχῇ ἢ καὶ κατὰ τὴν παρακμὴν τῆς νόσου, ἀφ' ἧς ἡ πάρεσις ἢ παράλυσις· ἀλλ' ἐπειδὴ πολλάκις ἀγνοεῖται ἡ γενέτειρα ἀφορμή, ἢ κἂν ἡ ἔκτασις καὶ ἡ βία τῆς βλάβης, προσβάλλονται τὰ φοινίσσοντα καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ ἐπισπαστικὰ πολλάκις δοκιμῆς χάριν, ἄλλοτε κατὰ τρόπον ἐμπειρικόν, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ πρὸς τὸ θεαθῆναι, ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰατρῶν. Χρήζουσιν ὅμως προσοχῆς κατὰ τὴν ἐφαρμογήν, ὅταν ἡ αἴσθησις ἀμβλεῖα ἢ παρειμένη ἢ καὶ τελείως παράλυτος, ἐπειδή, ἐλλείποντος τοῦ ἐξ αὐτῶν ἄλγους, ἀφίενται κατὰ τόπον πολλάκις χρόνον μακρότερον τοῦ προσήκοντος καὶ γεννῶσι γάγγραιναν.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν τὰ τροφικὰ τῶν ἀγγείων νεῦρα παρειμένα, ἀτροφικὸν δὲ τὸ μόριον ἢ χαλαρὸν καὶ πλαδαρὸν καὶ ἰσχνόν, καὶ τότε προσβάλλονται τὰ δριμέα καὶ ἰδίᾳ τὰ φοινίσσοντα, ὅπως διὰ τῆς τεχνητῆς ὑπεραιμίας, ἣν φέρουσι, συχνάκις ἐπαναλαμβανομένης, πολυχυμήσῃ μὲν τὸ ὄργανον, ζωογονηθῇ δὲ ἡ θρέψις ἐν αὐτῷ, ὅτε καὶ ἐνεργοῦσι κατὰ τρόπον ἀνάλογον πρὸς τὴν πλῆξιν τῆς ἠλεκτρομαγνητικῆς συσκευῆς.

Δεύτερον ἐνδείκνυνται τὰ φοινίσσοντα καὶ ἔτι μᾶλλον τὰ ἐπισπαστικά, ὅταν ἐξαντληθῇ μὲν ἡ φλεγμονὴ ὡς ὑπεραιμία καὶ ἀπόσκηψις ἐξιδρωμάτων, ἀπομείνωσι δὲ ἔνθεν μὲν τὰ ἀγγεῖα κεκιρσωμένα καὶ παράλυτα, ἔνθεν δὲ τὰ ἐξιδρώματα πεπηγότα, ἀδιάλυτα καὶ ἀναπορρόφητα· χρεία δὲ τότε τονώσεως μὲν τῶν ἀγγείων εἰς συναλλαγὴν ζωηροτέραν τῆς ὀργανικῆς ὕλης νοσηρᾶς τε καὶ μή, μαλακύνσεως δὲ τῶν ἐξιδρωμάτων διὰ πλημμύρας ἀκμαίων χυμῶν καὶ ὑποκαταστάσεως βαθμοῦ τινος φλεγμονῆς ἢ κἂν ἐνεργητικῆς ὑπεραιμίας. Καὶ φαίνεται μὲν ἀντίφασίς τις ἐν τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ὅμως οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἐν τῇ θεραπευτικῇ ἰσχύοντος μάλιστα τοῦ ἀξιώματος, ὅτι πολλαὶ ὁδοὶ ἄγουσιν εἰς Κόρινθον, ἢ ὅτι ἐκ πολλῶν αἰτίων ἐπέρχεται ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα πολλάκις. Προσβάλλονται λοιπὸν τὰ ἐπισπαστικὰ περὶ ἀδένας διωγκωμένους καὶ σκληρούς, περὶ ὄργανα χρονίως φλεγμαίνοντα, περὶ ἄρθρα οἰδοῦντα, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν περὶ ἐξιδρώματα ὑστεροῦντα περὶ τὴν διάλυσιν καὶ ἀναμύζησιν.

Τρίτον ἐνδείκνυνται τὰ κυριολεκτικῶς ἐπισπαστικὰ ἐπὶ τῷ ἀπαγαγεῖν καὶ ἀποτρέψαι ἐρεθισμοὺς νεύρων, αἰσθητικῶν τε καὶ κινητικῶν, π. χ. νευραλγιῶν ἢ σπασμῶν τοῦ στομάχου κατ' ἀνάκλασιν, ἢ ἀπαγαγεῖν καὶ ἀποτρέψαι ὑπεραιμίας ἐξ ὀργάνων εἴτε ἐν τῇ γειτονίᾳ τοῦ ἐρεθιζομένου τόπου, derivantia, εἴτε καὶ ἀπὸ αὐτοῦ κειμένων, revulsoria. Γίνεται δὲ ἡ εἴτε ἀντίσπασις, εἴτε παροχέτευσις αὕτη ὁτὲ μὲν πρόσκαιρος, οἷον ποδόλουτρον σιναπιοῦχον παροχετεύει

ὑπεραιμίας ἐξ ἐγκεφάλου ἢ πνευμόνων ἢ ἥπατος, οὕτω δὲ ἀνακουφίζεται προσκαίρως ἡ καταπόνησις τῶν ὀργάνων ἐκείνων ὑπὸ τοῦ σφρίγους τῶν ἀγγείων· ἢ γίνεται ἔμμονος ἢ καὶ μακρά, οἷον διὰ τῶν ἐκδορίων ἢ τῶν ἑλκωτικῶν οὐ μόνον διηνεκὴς ὑπεραιμία διατηρεῖται ἔν τινι τόπῳ, ἀλλὰ καὶ ἐξοχετεύονται χυμοὶ τοῦ σώματος· παρασκευάζεται δὲ οὕτω ὑπὲρ τοῦ πάσχοντος ὀργάνου σχετική τις, ἔστω καὶ σμικρά, κενεαγγεία. Καὶ ὡς κ α τ α γ ω γ ι κ ὰ δὲ αἵματος πρός τινα ὄργανα, π. χ. πρὸς τὰς ὠοθήκας καὶ τὴν μήτραν ἐπ' ἀμηνορροίας τίθενται εἰς χρῆσιν, οἷον σιναπισμοὶ ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῶν σκελῶν, ἢ ποδόλουτρα σιναπιοῦχα κτλ.

Τέταρτον ἐνδείκνυνται ἐπὶ ἀδυναμικῶν πυρετῶν ἢ καὶ φλεγμονῶν, ὅταν ἡ μὲν περιφέρεια τοῦ σώματος ὑπόψυχρος, αἱ δὲ κοιλίαι καταφαίνουσιν ὑψηλὴν θερμασίαν· καὶ ἐνδεικνύονται τότε, διότι κατὰ τὰ προειρημένα ἐξ ἐρεθισμῶν ἰσχυρῶν τοῦ δέρματος ταπεινοῦται ἡ ἄγαν πυρετικὴ θερμασία.

Ἐπειδὴ δέ, καθ' ἃ προεσημειώσαμεν, ἐρεθισμοὶ τοῦ δέρματος βίαιοι καὶ ἐπάλληλοι ἐμβάλλουσιν εἰς συναίσθησιν ὅλον τὸ σύστημα τῶν νεύρων ὡς καὶ τῆς κυκλοφορίας μέχρι τινός, διὰ ταῦτα ἐνδείκνυνται τὰ φοινίσσοντα μάλιστα ὡς ταχυεργὰ ἀναληπτικὰ καὶ πρὸς ἐξαντλήσεις τῶν νεύρων καὶ τῆς κυκλοφορίας, οἷον συγκοπὰς καὶ λειποθυμίας καὶ κυανώσεις καὶ ἀσφυξίας, ἢ δηλητηριάσεις διὰ ναρκωτικῶν, καθ' ἃ ῥηθήσεται παραυτίκα.

Σινήπεος σπέρμα.

Semen Sinapeos.

Brassica nigra Koch. Cruciferae. Φυτὸν ἐτήσιον ἁπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης αὐτοφυές τε καὶ κηπευόμενον.

Σπέρμα μικρόν, σφαιροειδές, ἐξωθεν ἐρυθρωπὸν ἐν τῷ μελανωπῷ, καὶ ὡς ἐκ τοῦ λεπτοφυοῦς δικτύου τῆς ἐρρυτιδωμένης ἐπιδερμίδος ἀνώμαλον, ἔνδον δὲ πρασινίζον ἐν τῷ ὑποκιτρίνῳ, γνώριμον τοῖς πᾶσι, δριμὺ καὶ καυστικὸν ὅταν διαμασσηθῇ, ἄνοσμον δὲ τὸ ἀκέραιον καὶ μόνον, ὅταν ἀνατριβῇ μεθ' ὕδατος, ἀναπέμπον ὀσμὴν δριμεῖαν.

Ἐνέχει τὸ σίνηπι ἢ νάπυ ὡς κυριώδη στοιχεῖα μυρωσίνην τὸ μυρωνικὸν ὀξύ, τὸ σινηπικὸν ὀξὺ καὶ τὴν σιναπισίνην, ὑποδεέστερα δὲ ἔλαιον λιπαρόν, ὡς 20—30 %, κόμμι, σάκχαρον καὶ κάλιον.

Ἡ μ υ ρ ω σ ί ν η εἶναι οὐσία ἄμορφος, λευκωματοειδής, διὰ τῆς θερμότητος πηγνυομένη, ὅταν διαλυθῇ ἐν ὕδατι καὶ βρασθῇ, πηγνυμένη δὲ καὶ δι' ὀξέων καὶ διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος. Εἶναι ὑφ' ὡρισμένας περιστάσεις τὸ φύραμα τοῦ μυρωνικοῦ ὀξέος ὅπερ τότε διὰ ζυμώσεως παρέχει τὸ αἰθέριον ἔλαιον τοῦ

σινάπεως· πηγνυομένη δὲ ὁπωσδήποτε γίνεται ἀνεπιτήδειος πρὸς παραγωγὴν τῆς ζυμώσεως ταύτης. Τὸ μυρωνικὸν ὀξύ, $C^{10}H^{19}NO^{10}S^2$, εὕρηται ἐν τῷ σπέρματι κατὰ $^1/_2$ % ἡνωμένον μετὰ τοῦ καλίου. Ἐν τῇ ζυμώσει ταύτῃ, τῇ ἀναλόγῳ πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς γενέσεως τοῦ αἰθερίου ἐλαίου τῶν πικρῶν ἀμυγδάλων, ὅπου ἡ γαλακτωματίνη ἐνεργεῖ ὡς ζύμωμα τῆς ἀμυγδαλίνης, ἡ μὲν μυρωσίνη θεωρεῖται ὡς προζύμιον, τὸ δὲ μυρωνικὸν ὀξὺ ὡς ἡ ζυμώσιμος ὕλη.

Τὸ αἰθέριον τοῦ σινάπεως ἔλαιον, τὸ θειοῦχον, ὃ χημικῶς ἐξεταζόμενον θεωρεῖται ὡς ἔνθειον κυανιοῦχον σκοροδύλιον, ἔχει τύπον C^3H^5. CNS, αὐτὸ δὲ εἶναι τὸ δι' οὗ ἐνεργοῦσιν οἱ σιναπισμοί, τὸ συνιστάμενον ὡς πλεῖστον ἑαυτοῦ, ὅταν ἐν 25—40° Ἑ. ἀναδευθῶσι τὰ ἄλευρα τοῦ σινάπεως μεθ' ὕδατος, ἐνῷ ἐν θερμοκρασίᾳ ἀνωτέρᾳ τῶν 60° Ἑ. ὡς καὶ ἐν λίαν ταπεινῇ δὲν σχηματίζεται παντάπασιν ἢ πάνυ ὀλίγον, ὡς οὐδ' ὅταν συναναμιγῇ τοῖς ἀλεύροις ὄξος λίαν ἰσχυρὸν ἢ καὶ ἄλας μαγειρικόν—εἶναι, λέγομεν, τὸ αἰθέριον ἔλαιον διαφανές, κιτρινίζον, λεπτόρρευστον, δριμύτατον καὶ καυστικώτατον, 1,016—1,023, Ε. Β., εὐδιάλυτον κατὰ πᾶσαν ἀναλογίαν ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, μόλις δὲ διαλυτὸν ἐν 200—300 μ. ὕδατος. Ἀποστάζεται ἐκ τῶν λελειοτριβημένων σπερμάτων, μετὰ τὴν ἐκθλιψιν τοῦ λιπαροῦ ἐλαίου ἀναδευθέντων μεθ' ὕδατος. Πολλάκις εὕρηται συναναμεμιγμένον μέχρι 40 % μετὰ κυανιούχου σκορδυλίου. Μετὰ 3—4πλασίονος ἀμμωνίας συναναταραχθὲν ἀποκρίνει κρυσταλλώδη τινὰ οὐσίαν ἀλκαλικήν, τὴν θειοσυναμίνην, ὑπὸ δὲ καυστικῶν ἀλκαλίων ἀποσυντίθεται· ἥρεμον δὲ καὶ διὰ χρόνου ἐκτεθὲν εἰς τὸν ἀέρα, ἀποχωρίζει ἀφ' ἑαυτοῦ κόνιν τινὰ φαιὰν καὶ θειοῦχον. Δι' ἀποστάξεως μετὰ θειούχου καλίου μεταβάλλεται εἰς ἔλαιον σκορόδου (θειοῦχον σκορδύλιον). Γίνεται καὶ τεχνητῶς, ἂν ἰωδιοῦχον σκορδύλιον συναποσταχθῇ μετὰ θειοκυανιούχου καλίου.

Δολίζεται τὸ ἔλαιον τοῦτο δι' ἄλλων αἰθερίων ἐλαίων. Ὁ δόλος ἐλέγχεται ὧδε. Ἀποσταχθέν, διδότω καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ ἔσχατον μέρος τοῦ ἀποστάγματος ἰσοβαρὲς εἰδικῶς τῷ ἐλαίῳ. Μὴ ἀρχέσθω ἀναβράζειν κάτωθεν τῶν 148°, ἐν τοσαύτῃ δὲ θερμότητι ἀποσταζέσθω. Θειϊκοῦ ὀξέος γραμμάτων ἓξ προστεθέντων εἰς σταγόνας τρεῖς τοῦ ἐλαίου κατὰ μικρόν, ὥστε καλῶς ψύχεσθαι, τὸ συστὰν μίγμα, ἀνακυκηθέν, τοῦ θειϊκοῦ ὀξέος ἀφιπταμένου, μένει καθαρῶς κίτρινον, τελείως διαυγές, ἔπειτα γίνεται ὁλκίμως ῥοῶδες, ἐν τῷ μεταξὺ κρυσταλλικὸν καὶ ἀποπέμπει ὀσμὴν δριμεῖαν τὴν τοῦ αἰθερίου σιναπελαίου.

Τρία γράμματα τοῦ ἐλαίου συνακυκηθέντα μετὰ τριῶν γραμ. οἰνοπνεύματος καὶ 6 γρ. καυστικῆς ἀμμωνίας ὑγρᾶς ἐν κερατείῳ, ποιοῦσι μίγμα, μετά τινας ὥρας ἐν ψύχει διαυγὲς γινόμενον (ταχέως γίνεται διαυγὲς ἐν θερμ. 50°), καὶ ὡς τὰ πολλὰ ἀπολύον κρυστάλλους ἄχρους ἐκ θειοσιναμίνης. Ἀπαντλήσας ἐντεῦθεν τὴν ξανθὴν κονίαν, ἐξάτμισον ἐν ἀτμολούτρῳ κατὰ μικρὸν οὕτως, ὥστε νὰ μὴ προσθῇς ὑγρὸν ἄλλο πρὶν ἢ ἐξαφανισθῇ ἡ τῆς ἀμμωνίας ὀσμή. Ἐνθεὶς τότε τοὺς μετὰ τὴν ἐξάτμισιν συστάντας κρυστάλλους ἐν χυτρίῳ, ἐμβαλὼν δὲ καὶ τοὺς ἐν τῷ κέρατι ἀπομείναντας, τοὺς δι'οἰνοπν. ἐκεῖθεν ἐκπλυθέντας, θέρμανον ἐν λουτρῷ ὕδατος, ἕως οὗ μὴ ἐλαττοῦται τὸ βάρος αὐτῶν. Ἡ θειοσιναμίνη γρ. 3,25—3,50 τὸ βάρος, ἡ οὕτως ἀποληφθεῖσα, ὅταν ψυγῇ, εἶναι κρυσταλλική, ὑπόφαιος, τηκομένη ἐν 70° τὴν ὀσμὴν ὡς πράσου, οὐδαμῶς δριμεῖα,

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ διαλύεται ἐν 2πλασίῳ τὸ βάρος ὕδατι διαθέρμῳ εἰς ὑγρὸν οὐδέτερον, διάπικρον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐμμόνως πικρόν.

Φυλασσέσθω ἐν ὑελίνοις ἀγγείοις μικροῖς, ἀραρότως κεκλεισμένοις, καὶ ἄποφωτός. Θεωρείσθω ὡς δηλητήριον.

Μὴ ἀποκείσθωσαν τὰ ἄλευρα τοῦ σινήπεως μακρὸν χρόνον ἐν τοῖς φαρμακείοις. Ἀποτιθέσθωσαν ἐν σκεύεσιν ἐκ λευκοσιδήρου καλῶς κεκλεισμένοις. Τὰ μετ' ἀλεύρων κοινῶν ἀνάμικτα ἐλέγχονται διὰ τοῦ ἰωδίου.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐφ' ὑ γ ι ῶ ν. Τὸ ἀτριβὲς σίναπι οὔτε τὸ δέρμα ἐρεθίζει καθ' οἱονδήποτε τρόπον, οὔτε ἀκέραιον καταποθὲν διαθέτει τὸν πεπτικὸν σωλῆνα ἄλλως ἢ διὰ τῶν φυσικῶν ἰδιοτήτων· διότι ἐξοιδαίνει ἁπλῶς ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ ἀφοδεύεται ἄπεπτον, ὡς πεῖραν ἔσχεν ὁ Schroff ἐφ' ἑαυτοῦ. Τὰ ἄλευρα ὅμως τοῦ σινάπεως μεθ' ὕδατος ἀναδευθέντα καὶ ἐπιτεθέντα τῷ δέρματι ὑπὸ τὰς συνθήκας, ὧν ἐμνήσθημεν ἄνω διὰ μακρῶν, φοινίσσουσι ταχέως τὸ δέρμα, ὅπερ, ὅσῳ τρυφερώτερον μὲν αὐτό, ὅσῳ δὲ αὐστηρότερον τὸ σινάπισμα, τόσῳ τάχιον φοινίσσεται, ἐν 2-5′ὥρ., ἐπωδύνως, νυγματωδῶς, καυστικῶς, καὶ ἐξοιδίσκουσι ἐπὶ μικρὸν καὶ ἀνεπαισθήτως σχεδὸν τὸ χόριον, χρονιώτερον δὲ ἐπαφεθέντα ἐπαίρουσιν εἰς φλυκταίνας τὴν ἐπιδερμίδα, ὡς ἀπ' ἐγκαύματος ἢ κανθαρίδων. Ἐφ' ὅσον ἀλγεῖ τὸ δέρμα ἀπὸ τοῦ σιναπισμοῦ, τὰ αἰσθητικὰ νεῦρα τὰ κατὰ τόπον ἀναισθητοῦσι πρὸς τὰ λοιπὰ ἄλγη, ἐνίοτε καὶ εἰς κύκλον τινὰ πέριξ τοῦ σιναπισμοῦ, ἡ δὲ ἀναλγησία αὕτη ἢ ἀναισθησία παρατείνεται ὥρας τινὰς ἢ καὶ ἡμέρας, κατὰ τὴν δύναμιν τοῦ ἐρεθισμοῦ. Παρετηρήθη καὶ σφακελισμὸς τοῦ τόπου τῆς προσβολῆς ἀπὸ λίαν μακρᾶς ἐπαφῆς τῶν σιναπισμῶν, ἀφ' ἧς καὶ ὁ θάνατος. Τὸ δὲ αἰθέριον ἔλαιον, ἐξαερούμενον ἀπὸ τῶν σιναπισμῶν καὶ ἁπτόμενον τῶν ὀφθαλμῶν, προκαλεῖ ἀμέσως δακρυρροίαν πολλὴν καὶ ἔρευθος τοῦ ἐπιπεφυκότος καὶ καῦσον ἐν τῇ ὀφθαλμῷ ἀνυπόστατον· συνεισπνευσθὲν δὲ τῷ ἀέρι ἐρεθίζει τὴν ῥῖνα ὁμοίως εἰς καῦσον καὶ πταρμοὺς καὶ ὑπεραιμίαν καὶ κόρυζαν, κατ' ἀνάκλασιν δὲ πάλιν τότε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς δακρυρροίαν, τοὺς δὲ πνεύμονας εἰς δύσπνοιαν. Ἀποτρέπεται ὁ ἐρεθισμὸς τῆς ῥινὸς ὁ ἀπὸ σιναπισμῶν, ἂν φράξῃς τοὺς ῥώθωνας ἐλαφρῶς διὰ ψιχὸς ἄρτου νωποῦ. Ὅταν σφόδρα ἐρεθισθῶσι ῥὶς καὶ ὀφθαλμοί, διεγείρεται ὁ ἐγκέφαλος ὡς ἐξ εἰσπνοῶν ἀμμωνίας καὶ ὑπεραιμεῖ παροδικῶς καὶ ἀλγεῖ βραχέως μέν, ἀλλ' ἐντεταμένως.

Γεννᾷ λοιπὸν ὁ σιναπισμὸς ὑπεραιμίαν μέχρι φλυκταινῶν καὶ σφακελισμοῦ ὅπου ἐπιτεθῇ. Αἴτιον δὲ τῆς ὑπεραιμίας εἶναι ἡ διαπότισις τῆς ἐπιδερμίδος ὑπὸ τοῦ αἰθερίου σιναπελαίου καὶ ἡ ἐξερέθισις τῶν θηλῶν τῶν αἰσθητικῶν, ὅ ἐστιν ὁ πόνος, δι' ὃν συρρέει τὸ αἷμα ἐν τῷ ἀλγοῦντι τόπῳ, ὡς εἰ εἶχεν ἐμπαρθῇ ἐν αὐτῷ ἄκανθα· καίτοι πιστεύουσί τινες, ὅτι ἡ ὑπεραιμία εἶναι παθητική, προϊοῦσα καὶ ἐκ παρέσεως τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τριχοειδῶν ἀνακλαστικῆς. Ὅταν οἱ σιναπισμοὶ ἰσχυροὶ καὶ μεγάλοι, κατὰ τὸ ubi stimulus, ibi affluxus, κατασπᾶται τὸ αἷμα ἐπὶ τοὺς σιναπιζομένους τόπους, συνίσταται δὲ κενεαγγεία ἐν ἄλλοις ὀργάνοις, καὶ μάλιστα ἐν ἐγκεφάλῳ καὶ πνεύμονιν. Εἴδομεν ἀνθρώπους περιπεσόντας εἰς ζάλην καὶ λειποθυμίαν ἐκ παρατεταμένων ποδολούτρων σιναπωδῶν. Τὴν ἀναιμίαν τῶν μηνίγγων καὶ τῆς οὐσίας τοῦ ἐγκεφάλου ἀπέδειξε διὰ πειραμάτων ἐπὶ κονίκλων μέχρι ἐναργείας ὁ Schueller. Ἀπὸ ἰσχυρῶν δὲ καὶ μεγάλων σιναπισμῶν οὐ μόνον ἀναιμικώτεραι γίνονται αἱ κοιλίαι τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ ἡ θερμοκρασία ταπεινοῦται ἐν αὐταῖς καὶ ὁ πυρετός, καὶ αἱ ὀξειδωτικαὶ πράξεις καταστέλλονται ἐπὶ ποσόν. Ἐνθάδε κεῖται ὁ λόγος τῆς μεγάλης χρήσεως μ ε γ ά λ ω ν σιναπισμῶν ἐπὶ φλεγμονῆς τῶν κεντρικῶν ὀργάνων καὶ ἐπὶ πολλῆς πυρεξίας.

Ἔ σ ω ληφθέντα τὰ ἄλευρα, ἢ διαμασηθέντα τὰ σπέρματα ἐρεθίζουσι τὸ στόμα καυστικῶς, φέρουσιν ἔκκρισιν σιέλου πολλὴν καὶ ὑπεραιμίαν μέχρις ἀποδάρσεως τῶν ἐπιθηλίων· ἀπὸ δὲ τοῦ φάρυγγος ἀνατρέχων ὁ ἐρεθισμὸς διὰ τῶν χοανῶν φέρει καῦσον ἐκεῖθι δριμὺν καὶ πλήμμυραν ὀροῦ ἐν τῇ ῥινὶ καὶ δακρύων κατ' ἀνάκλασιν. Ἐν δὲ τῷ σ τ ο μ ά χ ῳ γεννῶσι θάλπος μέχρι καύσου ἀνυποφόρου, ὅταν πολλά, προάγουσι τὴν περισταλτικὴν κίνησιν καὶ ὀξύνουσι τὴν ὄρεξιν, εὐκολύνουσι δὲ καὶ τὴν πέψιν πρωτεϊνούχων οὐσιῶν, ὅθεν δήπου καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν ἡ διαιτητική· ἀλλ' ἡ κατάχρησις γεννᾷ ὑπεραιμίαν χρονίαν ἐν τῷ βλεννογόνῳ, καὶ ἀνορεξίαν καὶ καρδιαλγίαν καὶ πύρωσιν μάλιστα ἐπ' εἰσκομιδῆς τροφῶν θερμῶν ἢ ἐρεθιστικῶν, ἔτι δὲ ναυτίαν καὶ ἔμετον καὶ διάρροιαν δυσεντεριώδη. Κατ' οὐγ. $^1/_2$ — 1 ληφθέντα ἐγέννησαν γαστρίτιδα θανατηφόρον μετὰ καύσου ἐν τῇ κοιλίᾳ σφοδροῦ, ἐμέτου, διαρροίας καὶ στρόφων ἀλγεινοτάτων. Ὁ Van Swieten ἀναγράφει ἄνθρωπον θανατωθέντα ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπὸ $^1/_2$ οὐγ. ἀλεύρων σ. διὰ γαστρίτιδος. Πάντα δὲ ταῦτα συνίστανται ἐκ τοῦ αἰθερίου ἐλαίου τοῦ παραγομένου ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι ἐπὶ παρουσίᾳ ὕδατος καὶ ἐν θερμ. 30°—40° Ε., τῇ προσφυεστάτῃ εἰς γένεσιν τοῦ ἐλαίου ἐκ τῆς μυρωσίνης καὶ τοῦ μυρωνικοῦ καλίου.

Ἀ ν τ ί δ ο τ α εἶναι τὰ βλεννώδη εἰς καταδέσμευσιν τοῦ ἐλαίου καὶ τὰ ἀραιωτικὰ πάντα, κράτιστον δὲ ἡ διὰ μηχανικοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ γαργαρεῶνος ἐξέμεσις τῶν ἐν τῷ στομάχῳ· χημικὰ δὲ ἀντίδοτα εἶναι τὰ ὀξείδια καὶ τὰ ἅλατα τῶν μετάλλων, ἅτινα ἁπλήστως φέρονται πρὸς τὸ οὐσιωδέστατον στοιχεῖον τοῦ αἰθερίου ἐλαίου, τὸ θεῖον, καὶ ἀναιροῦσιν ἑπομένως τὴν καυστικὴν δύναμιν τοῦ σινάπεως.

Πῶς ἐνεργεῖ τὸ αἰθέριον ἔλαιον τοῦ σινάπεως ἀναληφθὲν εἰς τὴν κυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κλοφορίαν, καὶ εἰ ἀποσυντίθεται ἐντὸς τῆς κυκλοφορίας καὶ εἰς τί μετασχηματίζεται, ἄδηλον. Λέγεται, ὅτι προάγει τὴν διαφόρησιν καὶ ἔτι μᾶλλον τὴν διούρησιν, ἀπεκκρινόμενον μετὰ τῶν οὔρων, ἴσως δὲ καὶ μετὰ τοῦ σιέλου, τὰ δὲ οὖρα λαμβάνουσιν ἰδιάζουσάν τινα ὀσμήν.

Κατὰ τὰ ἐπὶ κονίκλων πειράματα τοῦ Mitscherlich τὸ αἰθέριον σιναπέλαιον εἶναι βίαιον δηλητήριον, ἀποκτεῖνον διὰ δραχμῆς τὰ ζῶα ἐν 2 ὡρ. Ἀναποθὲν ἀνακαλύπτεται ἐκ τῆς ὀσμῆς ἔν τε τῷ ἐκπνεομένῳ ἀέρι, καὶ ἐν ταῖς κοιλίαις τοῦ σώματος μετὰ τὴν νεκροτομήν, ταχύνει τὴν κυκλοφορίαν σφόδρα, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ καταβάλλει τὴν αἰσθητικότητα, χαλᾷ τὴν συστολικὴν δύναμιν τῶν μυῶν καὶ τῆς καρδίας, φέρει δύσπνοιαν, σπασμούς, ψύξιν τοῦ σώματος καὶ τὸν θάνατον. Ἡ νεκροτομία ἔδειξεν ἔντερα σφόδρα ὑπεραιμοῦντα, ἐπιθήλια ἀπολελεπισμένα μέν, ἀδιάφθορα δέ, τὴν ἀλλήρειον ἐρεθεσιμότητα μυῶν καὶ καρδίας διατηρουμένην πολὺ μετὰ θάνατον· νεφροὺς ὑπεραιμικούς· αἷμα βαθυπόρφυρον καὶ βραδέως πηγνύμενον.

Ἐνέργεια ἰαματική. Ὡς διαιτητικὸν ἐρέθισμα στομάχου ἠτονισμένου καὶ ὡς ἄρτυμα τροφῶν σαρκωδῶν ἀναγράφεται ἐκ τοῦ μαγειρείου καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν φαρμακείων· φευκτέον ἐπὶ κατάρρου τοῦ στομάχου. Ἡ κατάχρησις ἐξασθενίζει ἀντὶ τοῦ τονῶσαι τὴν πέψιν. Συμβουλεύεται ὁ συνδυασμὸς ὀλίγων σινάπεως ἀλεύρων μετ' ἐμετικῶν, ἰπεκακουάνης ἢ ἐμετικῆς τρυγός, ὅταν ταῦτα ἀστοχῶσι τῆς ἐνεργείας ἐπὶ στομάχων παραλυθέντων ἐκ φαρμάκων ναρκωτικῶν, οἷον ὀπίου καὶ εὐθαλείας, ἢ καὶ ἐκ νόσων παραλυσασῶν τὸν στόμαχον, οἷον ὑμενογόνου κυνάγχης ἐν τοῖς ἐσχάτοις, ἢ νόσων ἐγκεφαλικῶν, μὴ παρῇ δὲ πρόχειρος ἡ γαστραντλία εἰς ἐφαρμογήν, μηδὲ ἡ πτερῶν ἐλαιοβραχῶν κάθεσις εἰς τὸν γαργαρεῶνα προκαλῇ ἔμετον. Λέγεται, ὅτι ὠφελεῖ καὶ κατὰ τοῦ σκορβούτου, ὡς ἡ ῥίζα τῆς ἀγρίας ῥαφανίδος, τονοῦν τὴν πέψιν.

Συνήθης ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν μόνη, ἀλλ' εὐρυτάτη γίνεται ἡ χρῆσις τοῦ σινάπεως εἰς κοινοὺς σιναπισμούς. Γίνονται δ' οὗτοι δι' ἀλεύρων σινάπεως μόνων ἢ καὶ μετ' ἰσοπληθῶν ἢ καὶ πλειόνων ἀλεύρων σιτηρῶν κατὰ τὴν εὐπάθειαν δηλαδὴ τῶν ἀρρώστων καὶ τῶν τόπων τῆς ἐφαρμογῆς καὶ τὴν σκοπουμένην δρᾶσιν, ἀναδευομένων δι' ὕδατος χλιαροῦ (ὅρ. ἀνωτέρω) ἢ καὶ ὑποψύχρου εἰς πόλτον ἢ φύραμα στερεὸν ὀπωσοῦν, οὐχὶ γλοιῶδες οὔτε ῥευστόν. Τὸ δριμὺ ὄξος ἐξασθενίζει τὸν σιναπισμόν, διότι κωλύει τὴν τῆς μυρωσίνης ζύμωσιν ἐν αὐτῷ, ἀφ' ἧς τὸ αἰθέριον ἔλαιον, ἡ δὲ ἀμμωνία ἐξουδετεροῖ αὐτὸν τελείως, διότι σχηματίζεται θειοσιναμίνη, οὐσία ἀδιάφορος. Ἐνεργοῦσι δὲ οἱ σινασπισμοὶ ὡς ταχὺ φοινιστικόν, ἐν 2′—3′—5′ ὡρ., ἀλλὰ καὶ προσκαίρως καὶ παροδικῶς δρῶν, διότι μεθ' ἡμίσειαν ὥραν συνήθως ἐκλεί-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πει τὸ ἔρευθος, μόλις δὲ ἀπομένει εὐαισθησία τις μείζων ἐν τῷ χορίῳ· καὶ προσβάλλονται, ὅταν καὶ ὅπου χρεία ταχείας καὶ ἐκτεταμένης ὑπεραιμίας τοῦ δέρματος εἴς τε περισπασμὸν καὶ ἀντισπασμὸν καὶ ἐπισπασμὸν πρὸς νευραλγίας, ῥευματαλγίας, παραλύσεις, σπασμούς, ἀλλαχοῦ τε καὶ ἐν τῷ συστήματι ἀναπνοῆς καὶ κυκλοφορίας, πρὸς ἀσφυξίας, φλεγμονὰς ὀργάνων μακρὰν τοῦ τόπου τῆς προσβολῆς κειμένων, καταπτώσεις τῆς νευρικῆς δυνάμεως ἐπὶ τύφων, χολέρας, λειποθυμιῶν κτλ.· ἁπλῶς δ' εἰπεῖν οὐδεμία ὑπάρχει νόσος, ἐν ᾗ δὲν δικαιολογεῖ τὴν χρῆσιν σιναπισμῶν ἡ συνδρομὴ συμπτωμάτων ἄλλοτ' ἄλλων. Νῦν δὲ φέρονται καὶ ἕτοιμοι συναπισμοὶ ἐν θήκαις λευκοσιδηρίναις, παλαμιαῖοι, Charta sinapisata Rigollot, παρασκευαζόμενοι διὰ προσκολλήσεως ἀλεύρων σινάπεως ἐπὶ χάρτου ἀναποτικοῦ (ὅρ. γούτταν πέρκαν), ἁπλῆς δι' ὕδατος ἐπιποτίσεως χρήζοντες πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς· δραστήριοι καὶ ἐπὶ μακρὸν διαμένοντες ἀδιάφθοροι.

Καλοὶ σιναπισμοὶ εἶναι καὶ οἱ κατὰ Lebaigne, γινόμενοι ὡς ἑξῆς: δύο τετράγωνα παλαμιαῖα ἐκ γαζίου ἐπιπάσσονται διὰ βλέννης τινὸς ξηρᾶς, καὶ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μὲν ἐπιβάλλεται ἡ μυρωτίνη, ἐπὶ τοῦ ἄλλου δὲ τὸ μυρωνικὸν ὀξύ, καὶ ἐπιτεθέντα ἀλλήλοις στερεοῦνται ἐπ' ἀλλήλα διὰ πτυχῆς χάρτου, ὡσεὶ παρυφῆς καθ' ὅλην τὴν περίμετρον. Ὅταν δὲ χρεία σιναπισμοῦ, ἐμβρέχεται ἕκαστον ἐφαπτόμενον ζεύγος ἐν ὕδατι, καὶ εὐθέως ἀρξαμένης τῆς γενέσεως τοῦ αἰθερίου ἐλαίου προσβάλλεται ὅπου δεῖ· ἡ δρᾶσις γίνεται βαθμιαία. Ἐξαίρετον σκεύασμα, ἀλλὰ τιμιώτερον τοῦ κατὰ Rigollot.

Πρόχειροι καὶ ἰσχυροὶ καὶ ταχεῖς (ἐν 2—4′ ὥρ.) σινασπισμοὶ γίνονται διὰ τοῦ αἰθερίου σιναπελαίου, ἀναμιγέντος μετ' ἐλαίου κοινοῦ (5 σταγ. μετὰ δρ. 1), Oleum sinapisatum, ἢ μετ' οἰνοπνεύματος issimi (1 μ. μετὰ 30—50 οἰνοπν.), Spiritus Sinapeos. Ἄμφω ἐπιρραίνονται κατὰ 10—30 σταγ. ἐπὶ χάρτου ἀναποτικοῦ καὶ ἐπιτίθενται ὅπου χρή, σκεπάζεται δ' ὁ τόπος διὰ λινοῦ ὀθονίου μέχρις ἐνεργείας, ἥτις ἀναπτύσσεται καὶ ἰσχυρὰ καὶ ταχεῖα· ἐπιτήδειοι πρὸς ἀσφυξίας καὶ νευρικὰς παραλύσεις. Καὶ γραφὶς ἁπλῆ ἢ πτερὸν ἐμβραχὲν ἐν τῷ κράματι ἐπάγεται τροχάδην ἐπὶ τοῦ φοινικτέου τόπου, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἐπικαλύπτεται διὰ κηρωτῆς ἢ διὰ χάρτου κοινοῦ ἐλαιοβραχοῦς. Ὁ τρόπος οὗτος εἶναι ὁ εὐεκτελεστότατος πάντων, ταχυεργότατός τε καὶ τελεσιουργότατος. Ἕκαστος οἰκογενειάρχης ἐχέτω ἐν τῇ οἰκιακῇ ἀποθήκῃ φιάλιον πλῆρες διαλύσεως σιναπελαίου ἐν 10—12 πλασίονι ἐλαίῳ κοινῷ ἢ οἰνοπνεύματι. Ἐπὶ τοιούτοις συναπισμοῖς οὐδέποτε γεννᾶται παρεγχυματικὴ δερματῖτις, οὔτε ἐσχάρα γαγγραινώδης. Φυλαττέσθωσαν ἀπὸ τῶν ἀναθυμιάσεων τοῦ αἰθερίου ἐλαίου οἱ ὀφθαλμοί, ἂν μάλιστα πάσχωσιν, ὡς καὶ ἀπὸ τῶν συνήθων σιναπισμῶν. Ἀλλ' ἂν ἐλαίου 1 διαλύσωμεν ἐν 5 οἰνοπνεύματος καὶ ἐμβρέξαν-

τες μοτὸν ἐπιβάλλομέν που, γενναται δερματῖτις φλυκταινώδης ὡς ἀπὸ κανθαρίδων, ἀντικαθίστανται δ' οὕτω τὰ συνήθη ἐκδόρια, ὅτε δεδιττόμεθα τὴν τῶν κανθαρίδων δρᾶσιν ἐπὶ νεφρῶν καὶ κύστεως καὶ μήτρας. Γίνεται ὅμως τὸ ἐπισπαστικὸν ἄγαν ὀδυνηρόν. Εἰ δὲ θέλομεν ὁ σιναπισμὸς νὰ ἐνεργήσῃ βραδέως καὶ ἡπίως, ἐπιπάσσομεν τὰ ἄλευρα τοῦ σινάπεως ἐπὶ καταπλασμάτων ἐκ λινοσπόρου πρὸς τὴν παρειὰν τὴν μέλλουσαν νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐπὶ τοῦ δέρματος, ἢ καὶ ἀναμιγνύομεν ταῦτα μετὰ 2—4πλασίονος ἀλεύρου σιτηρῶν.

Ἑτέρα συχνοτάτη χρῆσις τοῦ σινάπεως εἶναι ἡ εἰς κατασκευὴν τοπικῶν λουτρῶν (χειρῶν καὶ ποδῶν) ἢ καθολικῶν ὅλου τοῦ σώματος. Τὰ χειρόλουτρα ποιοῦμεν ἐφ' ὑπεραιμιῶν τῆς μήτρας ἢ αἱμορραγιῶν ἐκεῖθεν, τὰ δὲ ποδόλουτρα ἐπὶ κεφαλαλγιῶν, ὡς ἐκκρουστικὰ τοῦ αἵματος ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἢ ἐπὶ μηνοστασιῶν ὡς ἐπισπαστικὰ τοῦ αἵματος ἐκ τῶν ἄνω τόπων πρὸς τοὺς κάτω. Καθολικὰ δὲ λουτρὰ παραγγέλλονται ἐπὶ χολέρας κυανωτικῆς· δέονται ὅμως τὰ λουτρὰ ταῦτα προσοχῆς πολλῆς, ἅτε ἰσχυρῶς ἐκκαλοῦντα τὸ αἷμα ἐκ τῶν σπλάγχνων ἐπὶ τὸ δέρμα καὶ παράγοντα λειποθυμίας καὶ συγκοπάς. Μηδέποτε ἔστωσαν μακροχρονιώτερα τῶν 10′ ὡρ. Ἄνθρωποι ἐμβαπτισθέντες ἐν λουτρῷ σιναπώδει τῶν 28—30° Ε. κατελήφθησαν ὑπὸ ἰσχυροῦ ῥίγους, ὡς εἰ ἐνέκειντο ἐν λουτρῷ ψυχρῷ, μετὰ κροταλισμοῦ τῶν ὀδόντων καὶ ὠχριάσεως τοῦ προσώπου καὶ ῥικνώσεως τοῦ δέρματος πολλῆς, ἐνῷ οἱ σφυγμοὶ ἦσαν ταχύτατοι, ἐξέρυθρον δὲ τὸ δέρμα. Ἐξελθόντες ἐκ τοῦ λουτροῦ, ᾐσθάνθησαν θέρμην πολλὴν καὶ νυγμοὺς ἐν τῷ δέρματι. Ἐπὶ τοῖς σιναπισμοῖς παρετήρησαν ἄλλοι στένωσιν τῶν ἀγγείων τοῦ ἐγκεφάλου παρὰ ζώοις, ὧν εἶχε προδιανοιχθῇ τὸ κρανίον. Καὶ κονίκλων τὰ ὦτα ἐγένοντο ἀναιμικώτερα ἐπὶ σιναπισμοῖς αὐστηροῖς· ὥστε καὶ τὸ πείραμα ἔρχεται εἰς ἐπιβεβαίωσιν τῶν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις παρατηρηθέντων.

Μὴ ἐπαφιέσθω πλέον τῆς $^1/_2$ ὡρ. ὁ σιναπισμός, καὶ ἐν γένει μὴ προαγέσθω ὁ τοῦ δέρματος ἐρεθισμὸς μέχρι φλυκταινώσεως· διότι συνέστησαν καὶ ἐσχάραι σφακελώδεις ἀπὸ σιναπισμῶν σφοδρῶν παρ'ἀνθρώποις κωματώδεσι, καὶ ἐν τόποις ἀναισθήτοις ἐφαρμοσθέντων. Ἀφαιρεθέντος τοῦ σιναπισμοῦ, εἰ τὸ δέρμα ἀλγεῖ σφόδρα, πραύνεται τὸ ἄλγος δι'ἐπιχρίσεως ἐλαίου κοινοῦ.

Oleum Sinapeos aethereum. Ἐδόθη κατὰ σταγόνας 1—4 εἰς γαλάκτωμα κοινὸν οὐγ. 4—6 μετὰ σακχάρου ὡς διεγερτικὸν τοῦ στομάχου καὶ τοῦ σώματος· ἀλλὰ καὶ περιττὸν καὶ κινδυνώδες. Μέρος 1 μετὰ μερ. 49 οἰνοπνεύματος ποιεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ σινάπεως, Spiritus Sinapeos, περὶ οὗ ὄρα ἀνωτέρω.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Λευκοῦ σινάπεως σπέρμα.

Semen Sinapeos albae s. Erucae. Sinapis alba L.

Φυτὸν ἐπέτειον ἄγριόν τε φυόμενον ἐν τῇ μέσῃ Εὐρώπῃ καὶ πολλαχοῦ κηπευόμενον, παρ' ἡμῖν δὲ καὶ αὐτοφυές.

Τὰ σπέρματα ταῦτα εἶναι μείζονα τῶν τοῦ μέλανος σινάπεως καὶ ἠπιώτερα τήν τε τοπικὴν καὶ τὴν καθ' ὅλου δρᾶσιν, τὴν προϊοῦσαν ἐκ στοιχείου ἀναλόγου μὲν πρὸς τὸ ἐν τοῖς τοῦ μέλανος σινάπεως σπέρμασι καὶ δριμέος, οὐδαμῶς δὲ πτητικοῦ, οὔτε δὲ καὶ προϋπάρχοντος, ἀλλὰ παραγομένου διὰ ζυμώσεως ἐκ τῆς μυρωσίνης καί τινος οὐσίας παρεμφεροῦς, οὐχὶ ὅμως καὶ πανομοίας τῷ μυρωνικῷ καλίῳ, τῆς σιναπολευκίνης (Sinalbin).

Ἄχρηστα ὄντα εἰς κατασκευὴν σιναπισμῶν διὰ τὸ ὀλιγοδρανές, καὶ διότι τριβόμενα μεθ' ὕδατος δὲν ἀναπτύσσουσιν αἰθέριον ἔλαιον, δύνανται νὰ ληφθῶσιν ἔσω κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας 1—2 ὥρ. πρὸ τοῦ γεύματος ὡς εὐστόμαχον καὶ ὡς ἠπιώτατον ἐκκοπρωτικὸν δυσκοιλίων ἀνθρώπων. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐλαφρότατον καθάρσιον, ἄνευ πόνων κινοῦν τὴν γαστέρα, λαμβάνονται κατ' οὐγ. 1—2 ἀδιαμάσσητα. Παρετηρήθη ὅμως καὶ τυφλῖτις καὶ περιτυφλῖτις ἐπὶ τῇ μακρᾷ χρήσει, προελθοῦσαι ἐκ τῆς τῶν σπερμάτων εἰσδύσεως εἰς τὴν σκωληκοειδῆ ἀπόφυσιν τοῦ τυφλοῦ.

Κανθαρίδες, Cantharides.

Lytta vesicatoria Fabr. Ἔντομα, κολεόπτερα, κανθαρίδες. Ἐνδημοῦσιν ἀπανταχοῦ τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης καὶ ἐν τῇ Συρίᾳ καὶ τῇ Περσικῇ καὶ τῇ Ταρταρίᾳ, διαιτώμεναι κατὰ σμήνη ἐπὶ πτελεῶν καὶ ἰτεῶν καὶ δένδρων ἐκ τῆς οἰκογ. τῶν Oleineae καὶ Caprifoliaceae, Fraxinus, Ornus, Sambucus κτλ. ἀπὸ Ἰουνίου μέχρις Αὐγούστου.

Πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ὅτε διὰ τὸ ψῦχος τῆς νυκτὸς ἀδυνατοῦσιν εἰς πτῆσιν, σειομένων τῶν δένδρων καταπίπτουσιν ἐφ' ὑπεστρωμένων σινδονῶν, καὶ συλλεγεῖσαι ἐγκλείονται ἐν σκεύεσι πλατέσι καὶ ὑελίνοις, ἔνθα ἐνσταλαχθέντος αἰθέρος ἢ ὄξους ἢ τερεβινθίνου ἐλαίου ἢ ἀμμωνίας ὑγρᾶς, ἀποκτείνονται, εἶτα δὲ ἀποτίθενται ἐν τόπῳ μὴ θερμοτέρῳ τῶν 50° Ε. (κλιβάνοις ἢ πυρακτηρίοις) ἐπὶ κοσκίνων ἢ ἐν σακκίοις χαρτίνοις, ἢ ἀποξηραίνονται δι' ἡλιασμοῦ, ἀποβάλλουσαι τότε ὡς $^2/_3$ τοῦ βάρους. Ἀποτμηθείσης δὲ τῆς κεφαλῆς (καί τοι καὶ ἐν ταύτῃ ὡς καὶ ἀπανταχοῦ τοῦ ἐντόμου ἐνέχεται κανθαριδίνη) ἀποταμιεύονται ἐν ἀγγείῳ ἀραρότως κεκλεισμένῳ, ἵνα μὴ καταβρωθῶσιν ὑπὸ ἐντόμων, ἀφ' ὧν ἄλλως τε ἡ κατὰ καιροὺς ἐπιστάλαξις χλωροφορμίου ἢ βενζελαίου ἢ ἐνθείου ἄνθρακος προφυλάσσει αὐτάς. Αἱ διάβρωτοι ὑπὸ ἐντόμων γίνονται ἀσθενέστεραι.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πλὴν τῶν κοινῶν κανθαρίδων ἦσαν ἐν χρήσει ἔκπαλαι, καὶ νῦν δὲ εἶναι εἰσέτι καὶ ἄλλα πολλὰ εἴδη τοῦ γένους Mylabris, οἷον ἡ Mylabris Cichorii καὶ M. variegata, αἱ ζῶσαι ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τῷ Καυκάσῳ καὶ τῇ Σινικῇ, αἱ μέλανα ἔχουσαι κεφαλὴν καὶ θώρακα καὶ κορμὸν καὶ πτέρυγας, ἐφ' ὧν (πτερύγων) τρεῖς γραμμαὶ πλατεῖαι καὶ κίτριναι ἀμαυρῶς. Μεταξὺ τούτων εὑρίσκονται καὶ κανθαρίδες ἐκ τοῦ εἴδους Mylabris Sidae Fabr., ἡ Lytta ruficeps ἐν Ἰνδικῇ, ἢ Lytta Gigas καὶ L. violacea ἐν τῇ Περσικῇ, ἡ Mylabris maculata Oliv. καὶ M. colligata Redtenb. ἐν τῇ Σινικῇ, ἡ Mylabris graeca καὶ variegata ἐν Ἑλλάδι καὶ Lytta vittata Fabr. ἐν Ἀμερικῇ, καὶ ἄλλαι ἀλλαχοῦ. Ἦσαν δὲ γνωστὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ ἔντομα ἐπισπαστικὰ ἐκ τοῦ γένους Mylabris καὶ Lytta διδόμενα καὶ ἔσω κατὰ τῆς λύσσης, τοιαύτη δὲ χρῆσις περιεσώθη κατὰ παράδοσιν καὶ μέχρις ἡμῶν. Πιθανώτατον, ὅτι ἡ Mylabris Cichorii εἶναι τὸ παρεχόμενον ὑπὸ τῶν μοναχῶν τῆς ἐν Σαλαμῖνι Μονῆς τῆς Φανερωμένης ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ὡς ἀπόκρυφον ἀλεξιτήριον κατὰ τῆς λύσσης.

Εὐχρηστότατα εἶναι αἱ ἐξ Ἰταλίας, Ἱσπανίας καὶ Ῥωσσίας κομιζόμεναι κανθαρίδες, ἐραστηριώτερον ὅμως καὶ αὐτῶν τούτων ἐνεργοῦσι κατὰ Schroff αἱ ἐκ Περσίας καὶ Σινικῆς.

Αἱ κοιναὶ κανθαρίδες, μ υ ῖ α ι ἱ σ π α ν ι κ α ί, εἶναι κάνθαροι 6—12‴ τὸ μῆκος, 2—3‴ τὸ πλάτος, ἐπιμήκεις καὶ κιλινδρικοί. Κεφαλὴ τετράγωνος σχεδόν, καρδιόσχημος, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κρανίου αὔλακα φέρουσα, χνοώδης· στῆθος σχεδὸν τετράγωνον, ἄνωθεν ἠρέμα ὁμαλόν, πρὸς τὰ ὀπίσω τρίγωνον ἐντύπωσιν φέρον, λεπταῖς κηλίσι κατάστικτον, χνοῶδες· ἀσπὶς τρίγωνος, δύο ἐπιμήκεις αὔλακας φέρουσα· ἔλυτρα τῶν πτερύγων καλύπτοντα τὴν ὄπισθεν μοῖραν αὐτῶν, ἄτριχα, ὑμενώδη· κεραῖαι νηματώδεις ἐξ ἄρθρων ἕνδεκα, ὧν τὸ πρῶτον ὠοειδές, τὸ δεύτερον δακτυλιοειδὲς καὶ μικρότατον, τὰ λοιπὰ ἐπιμήκη· ἄγκιστρα τῶν ταρσῶν βαθέως δισχιδῆ, ταρσοὶ οἱ πρῶτοι τέσσαρες πένταρθροι, οἱ δὲ ἔσχατοι τέτταρθροι· γαστὴρ $^2/_3$ τοῦ ὅλου μήκους, ἐπιμήκης, μαλακή, ἐξ 8 ἄρθρων. Κεφαλὴ δὲ καὶ θώραξ καὶ ἀσπὶς καὶ γαστὴρ καὶ σκέλη κατάστικα κηλίσι, στιλπνὰ καὶ χρυσοπρασινίζοντα ἢ χαλκοχρόως στίλβοντα.

Ἀ π ο φ ο ρ ὰ ν ἐκπέμπουσιν ἰδιοφυῶς ἀηδῆ καὶ χαρακτηριστικήν, εὐδιάγνωστον καὶ μακρόθεν, ὅταν μάλιστα εἶναι πολλαὶ ὁμοῦ καὶ ζῶσαι. Γ ε ῦ σ ι ς αὐτῶν καυστικὴ καὶ δριμυτάτη. Ἡ κ ό ν ι ς ἔχει χρῶμα φαιόμελαν, στιλπνοῖς καὶ πρασίνοις μορίοις διαπεποικιλμένον. Ἐπὶ τῆς λειοτριβήσεως χρεία μεγίστης προσοχῆς.

Στοιχεῖον κύριον καὶ ἐπισπαστικὸν εἶναι ἡ κ α ν θ α ρ ι δ ί ν η, ὑποδεέστερον ἐν αἰθέριον ἔλαιον, ἐπουσιώδη δὲ λίπος πράσινον καὶ στερρόν, εὐδιάλυτον ἐν οἰνοπνεύματι, ἕτερον κίτρινον καὶ ῥευστόν, οὐρικὸν καὶ ὀξικὸν ὀξύ, ἐκχυλισματικαὶ οὐσίαι καὶ ἅλατα φωσφορικά.

Ἡ κανθαριδίνη, ὡς 0,38—0,57 %, περιεχομένη μάλιστα ἐν τῇ κοι-

λία τοῦ ζώου, ἐξάγεται διὰ κατεργασίας τῶν κανθαρίδων ἐν ζέοντι οἰνοπνεύματι, οὗ ἐξατμισθέντος ἀπομένει ἐλευθέρα, διαλυθεῖσα δὲ ἐν αἰθέρι μετὰ τὴν ἐξάτμισιν καὶ τούτου ἀποκρυσταλλοῦται. Καφουροειδής, εἰς πέταλα ἢ λέπια ἢ τραπέζια ἢ πρίσματα στιλπνὰ ἀποχωριζομένη, εὐδιάλυτος ἐν αἰθέρι, χλωροφορμίῳ μάλιστα, καὶ ζέοντι οἰνοπνεύματι, ἐν λιπαροῖς καὶ αἰθερίοις ἐλαίοις, ἐν ὕδατι δὲ καὶ ψυχρῷ οἰνοπνεύματι καὶ θειούχῳ ἄνθρακι ὀλίγον, κατὰ μέρος ἐν ὕδατι διαλυτὴ μόνον, ὅταν συνηνωμένη μετὰ τῆς πρασίνης καὶ λιπαρᾶς οὐσίας, καὶ πολὺ μᾶλλον μετὰ τῶν ἐκχυλισματικῶν οὐσιῶν. Διαλύεται καὶ ἐν κονίᾳ νάτρου καὶ κάλεος καὶ ἐν τοῖς ζέουσιν ὀξέσι τοῖς ὀρυκτοῖς, καὶ ἰδίᾳ τῷ θειϊκῷ, ὑδροχλωρικῷ καὶ νιτρικῷ. Εἶναι δὲ κατὰ Dragendorf ἀνυδρίτης τοῦ κανθαριδικοῦ ὀξέος, $C^{10}H^{16}O^{6}$, διὸ καὶ συντίθεται μετὰ τῶν ἀλκαλίων εἰς ἅλατα καὶ ταῦτα ἐπισπαστικά. Ἐνέχεται δὲ ἐν ταῖς κανθαρίσι πιθανώτατα ὡς κανθαριδικὸν μαγνήσιον. Θερμανθεῖσα μέχρι 210^{0} τήκεται εἰς ὑγρὸν ἐλαιῶδες καὶ κίτρινον, ἐν δὲ θερμοκρασίᾳ ἀνωτέρᾳ ἐξαχνοῦται εἰς λευκὸν νεφέλιον χωρὶς ν' ἀποσυντεθῇ. Τὸ πτητικὸν ἔλαιον, ἀφ' οὗ κατά τινας ἡ ἐπὶ τῶν γεννητικῶν μορίων δρᾶσις, οὕπω ἠκρίβωται.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Ἐπὶ τοῦ δέρματος τεθεῖσαι αἱ κανθαρίδες δι'οἵας δήποτε σκευασίας καὶ μορφῆς (εἰς κόνιν, ἔμπλαστρον, βάμμα, ἔλαιον) ἐρεθίζουσιν εἰς ὑπεραιμίαν καὶ φλεγμονὴν κατὰ τρόπον μὴ ἐξηγούμενον ὑπὸ τῆς χημείας, ἤτοι δυναμικόν· συνίσταται δηλονότι ἐρύθημα ἀλγεινὸν καὶ καυσῶδες, ἐφ' ᾧ ἡ ἐπιδερμὶς ἐπαίρεται εἰς φλυκταίνια περὶ τὰς ῥίζας τῶν τριχῶν κατὰ πρῶτον, εἶτα δὲ τὰ φλυκταίνια συρρέουσιν εἰς μείζονα, ἕως οὗ ἐπαναστῇ πᾶσα ἐπιδερμὶς εἰς μεγάλην φλύκταιναν περιέχουσαν ὀρὸν κιτρινωπὸν καὶ ἀλκαλικὸν ὡς τὸ πλάσμα τοῦ αἵματος, ἐν ᾧ λεύκωμα κατὰ πρῶτον καὶ ἄλατα, ὕστερον δὲ καὶ ἰνικὴ καὶ λευκὰ αἱμοσφαίρια, ἤτοι πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ φλογιστικοῦ ἐξιδρώματος. Ὁ ὀρὸς οὗτος, ἀλλαχοῦ ἐπιχρισθείς, γεννᾷ ἐρύθημα ἢ καὶ φλυκταίνια. Ὅταν αἱ κανθαρίδες ἐπιδράσωσι βιαίως, σχηματίζεται τὸ ἐξίδρωμα εἰς στιβάδας ἐπαλλήλους, ἐκπιπτούσας ὕστερον ἐπὶ τῆς ἐμπυήσεως. Ἂν τὸ δέρμα τύχῃ λεπτοφυές, τὸ δὲ σῶμα νοσηρόν, ὡς παρὰ χοιραδικοῖς, καχαίμοις, τυφώδεσι καὶ τοῖς τούτων ὁμοίοις, ἐνίοτε ἡ φλεγμονὴ χωρεῖ καὶ δι'ὅλου τοῦ χορίου καὶ ἐκτρέπεται εἰς σφάκελον, ἢ προκαλεῖ πέριξ τοῦ ἐκδορίου καὶ ἐξάνθησιν ἐκθυμάτων ἢ ἐκζεμάτων. Ἡ κανθαριδώδης δερματῖτις γεννᾶται, κατὰ τὴν εὐαισθησίαν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ τέλειον τῆς ἐφαρμογῆς, τὴν δύναμιν τοῦ σκευάσματος κτλ., συνήθως ἐν 6—12 ὥρ., ἐνίοτε ὅμως καὶ βράδιον, καί ποτε δὲ καὶ ὑστερεῖ, καί τοι τοῦ σώματος καλῶς ἔχοντος περὶ τὴν ζωτικότητα, καλοῦ δὲ καὶ τοῦ σκευάσματος ὄντος· ἀλλὰ τελεία τῶν κανθαρίδων ἀδράνεια εἶναι σπανιωτάτη. Προέρχεται δὲ κυρίως ἡ δερματῖτις ἐκ τῆς κανθαριδίνης, διαλυομένης ἐν τῷ γαλακτικῷ ὀξεῖ τῆς ἀδήλου διαπνοῆς, καὶ ἧς τὴν δριμεῖαν καὶ καυστικὴν καὶ ἐπισπαστι-

κὴν δύναμιν ἀποδεικνύει ἁπλούστατον πείραμα τὸ ἑξῆς· ἂν δηλ. καὶ $^1/_{100}$ σιτ. ταύτης ἐπιτεθῇ ἐπ' ἄκρου τοῦ κάτω χείλους τοῦ στόματος, γεννῶνται ἤδη φλύκταιναι μετὰ $^1/_2$ ὥρ.

Ἀναπίνεται ἡ καυθαριδίνη ἐκ τοῦ τόπου τῆς προσβολῆς, μάλιστα ἀφοῦ παρέλθῃ τὸ φλογιστικὸν στρῖγος, ἄρχεται δὲ ἡ παλινδρόμησις τῶν χυμῶν, καὶ ἀναπίνεται ἀναμιγεῖσα μετὰ τοῦ πλάσματος τῆς ἐξιδρώσεως ἢ διαλυθεῖσα ἐν αὐτῷ, ἀλκαλικῷ ὄντι, καὶ ἐνεργεῖ ἐφ' ὅλης τῆς οἰκονομίας, καθ' ἃ ῥηθήσεται παρακατίκα. Σημειωθήτω μόνον ἐνθάδε, ὅτι συνήθως ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπισπάσεως ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ἀνυψοῦται καὶ οἱ σφυγμοὶ ταχύνονται, τελεσθείσης δὲ τῆς ἐπισπάσεως, ἤτοι φλυκταινωθέντος τοῦ δέρματος, ἡ μὲν θερμοκρασία τοῦ σώματος διαμένει ὑψωμένη καὶ τὸ δέρμα θερμότερον καὶ ἐνικμότερον, ἀλλ' οἱ σφυγμοὶ ἀραιοῦνται κατὰ 5—10, καθ' ἃ πολλάκις παρετηρήσαμεν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, γίνονται ὅμως πληρέστεροι καὶ σκληρότεροι καί ποτε καὶ κυματώδεις. Πολλάκις παρατηρεῖται καὶ κεφαλαλγία ἐν ἀρχῇ καὶ πλείων διούρησις, ἥτις ὅμως ὕστερον, ὅταν συστῇ ἡ ἀπορρόφησις πληρεστέρα, ἐλαττοῦται κατ' εὐθὺν λόγον πρὸς τὸν ἐρεθισμὸν τῶν νεφρῶν καὶ τῆς κύστεως, ἐπέρχεται δὲ τότε πολλάκις καὶ στραγγουρία ἢ ἀνουρία τελεία, ἅπαξ ἐν 10—20 ἐκδορίοις μεγάλοις, ἢ ἐπαλλήλοις καὶ μικροῖς κατὰ τὰς στατιστικὰς παρατηρήσεις τοῦ Gubler. Συνέστη δέ ποτε καὶ θάνατος ἐντεῦθεν. Ἐξυγιάζεται δὲ ἡ ἀπὸ τῶν ἐκδορίων δερματῖτις ἢ δι' ἀποξηράνσεως τῶν φλυκταινῶν μετὰ τὴν διάρρηξιν αὐτῶν ἢ δι' ἐμπυήσεως, ἐφ' ἧ καταλείπεται πολλάκις ἐν ταῖς κατ'ἐπιπολὴν στιβάσι τοῦ χορίου οὐσία μελαγχρωστική, ἀποτριβομένη μὲν συνήθως διὰ λουτρῶν καὶ ἀπολούσεων θειούχων, ἐνίοτε ὅμως καὶ ἀνεξίτηλος μένουσα.

Ἄξιαι σημειώσεως καὶ αἱ ἀλλοιώσεις, αἱ συνιστάμεναι ἐν τοῖς μορίοις τοῖς γειτνιάζουσι πρὸς τοὺς τόπους τῆς τῶν ἐκδορίων προσβολῆς. Ἀμέσως δηλαδὴ ὑπὸ τὸ ἐκδόριον καὶ πέριξ αὐτοῦ ὑπεραιμοῦσι καὶ κιρσοῦνται τὰ αἱμοφόρα ἀγγεῖα, τὸ λίπος δὲ τὸ ἐν τῷ λιπώδει στρώματι, panniculus adiposus, ἀτροφεῖ, οἱ δὲ προσκείμενοι μῦς, οἱ κατ' ἐπιπολήν, ὑπεραιμοῦσιν, ἐνῷ οἱ βαθύτερον κείμενοι μῦς γίνονται ἄναιμοι. Ἂν πρὸς τὸν θώρακα ἤ που τῆς κοιλίας προσβληθῶσι τὰ ἐκδόρια, ἡ σύστοιχος μοῖρα τοῦ ὑπεζωκότος καὶ τοῦ περιτοναίου, καὶ δὴ καὶ αὐτῶν τῶν πνευμόνων ἢ τῶν ἐν τῇ κοιλίᾳ σπλάγχνων εὑρίσκονται κατὰ τὴν νεκροτομὴν ἄναιμα· ὃ ἐβεβαιώθη καὶ διὰ πειραμάτων, ὑπὸ τοῦ Zuelzer ἐπὶ κονίκλων ἐκτελεσθέντων. Ὅ,τι δὲ γίνεται ἐκ τῶν καυθαρίδων ὡς ἐπισπαστικῶν, αὐτὸ τοῦτο γίνεται καὶ ἐξ ἄλλων φοινικτικῶν ἢ ἑλκωτικῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἔσω ληφθεῖσαι αἱ κανθαρίδες κατὰ $^1/_2$—1 σιτ. ἐφάπαξ γεννῶσιν ἐν στόματι καὶ γαργαρεῶνι αἴσθημα καυστικόν, παρατεινόμενον μέχρι τοῦ στομάχου, ἐνίοτε δὲ καὶ ναυτίαν· κατὰ 1—2—3 σιτ. ἐφάπαξ, ἢ εἰς πλείονας δόσεις καταμεμερισμένα, πρὸς τῷ καύσῳ ἐν στόματι καὶ στομάχῳ, φέρουσι δίψαν καὶ πλείονα σίελον, καὶ ἔμετον καὶ στρόφους ἀλγεινούς. 5—10 σιτ. ἐμβάλλουσιν εἰς ὀξεῖαν καὶ σφοδρὰν φλεγμονὴν τὸν πεπτικὸν σωλῆνα μετὰ σιελισμοῦ, ἐξοιδήσεως τῶν ὑπογενείων ἀδένων, ἀποδάρσεως τῶν ἐπιθηλίων, ἐμέτου καὶ διαρροίας, ἀμφοτέρων σφοδρῶν καὶ πολλάκις αἱματηρῶν, καὶ μετὰ στρόφων ἀλγεινοτάτων, δίψης ἀσβέστου, στραγγαλισμοῦ καὶ δυσκαταποσίας καὶ δυσπνοίας ὡς ἀφ' ὑδροφοβίας καὶ λύσσης. 20—30 σιτ. τῶν κανθαρίδων, 2—3 σιτ. τῆς κανθαριδίνης θανατοῦσι. Πρὸς τῇ σειρᾷ ταύτῃ τῶν τοπικῶν φαινομένων γεννᾶται τοὐντεῦθεν καὶ ἄλλη τις συμπτωμάτων χορεία ἐξ ἀπορροφήσεως τοῦ φαρμάκου· ἤτοι ἀπ' ὀλίγου τούτου συνίσταται ἐρεθισμός τις ἐν τῇ βλάνῳ καὶ παρὰ ταῖς γυναιξὶν ἐν τῇ κλειτορίδι καὶ παρακίνησις καὶ ἔπειξις εἰς οὔρησιν, ἐνίοτε καὶ εἰς ἀφροδισιασμόν. Τὰ οὖρα ὅμως σπανίως ἀποκρίνονται πολλά, συνήθως εἶναι σπάνια, θερμὰ καὶ βαθύτερα τὸ χρῶμα, καὶ ἐνέχουσιν ἴχνη λευκώματος. Ἀπὸ πλείονος κανθαρίδος συνίστανται πόνοι σφοδροὶ κατὰ νεφρούς, ὀσφύν, οὐρητῆρας καὶ κύστιν· τὰ οὖρα γίνονται νῦν ἔτι σπανιώτερα ἢ καὶ καταθλίβονται, ἡ κένωσις τούτων λίαν ἀλγεινή, συχνοτάτη δὲ ἡ ἔπειξις (στραγγουρία)· ἐνέχουσι δὲ λεύκωμα, κυλινδρίσκους ἐξ ἰνικῆς καὶ ἐπιθήλια τῶν νεφρῶν ἀπονεκρωθέντα, καὶ πολλάκις αἱμοσφαίρια (αἱματουρία) «*καρθαρίδες κάρτα σίνονται κύστιν*» Ἀρεταῖος. Παρὰ ταῖς γυναιξὶν ἐπέρχονται πολλάκις ἄκαιρα τὰ ἔμμηνα, παρὰ δὲ ταῖς κυοφορούσαις διεγείρονται πρόωροι συστολαὶ ἐν τῇ μήτρᾳ, ὁδηγοῦσαι εἰς ἔκτρωσιν. Ἐνῷ δὲ συμβαίνουσι τὰ ἄνω, ἐρεθίζεται ἡ κυκλοφορία, ἡ θερμότης τοῦ σώματος ἀνυψοῦται, γεννῶνται πόνοι περὶ τὰ ἄρθρα, κεφαλαλγία πρὸ πάντων, ἐνίοτε αὔξησις τῆς διαφορήσεως, σπασμοὶ κατὰ τοὺς μῦς τοῦ προσώπου, ἀϋπνία ἢ ὕπνος διακεκομμένος ὑπ' ὀνείρων, παραληρήσεις καὶ φαινόμενα ἔστιν ὅτε τετανικά· ἄλλοτε πάλιν ἐπέρχεται ἀδυναμία τῶν ἄκρων παραλυτικὴ μετὰ μυρμηκισμοῦ καὶ πόνων καὶ συσπάσεως τῶν μυῶν, καὶ βράδυνσις ἀναπνοῆς καὶ κυκλοφορίας. Ἀπὸ δόσεως λίαν μεγάλης συνίσταται κῶμα, πολλὴ τάχυνσις ἀναπνοῆς καὶ κυκλοφορίας, τελευταῖον δὲ παράλυσις τῶν ἀναπνευστικῶν μυῶν διὰ παράλυσιν τοῦ ἐν τῷ προμήκει ἀναπνευστικοῦ κέντρου, ἐφ' οἷς δηλητηρίασις δι' ἀνθρακικοῦ ὀξέος, σπασμοὶ ἐξ ἀπνοίας καὶ θάνατος. Πάντα δὲ ταῦτα, ἢ κἂν τὰ πλεῖστα παράγονται καὶ ὅταν ἀπ' ἐκδορίων ἀπορροφηθῇ ἡ κανθαριδίνη, καίτοι συνήθως τότε

καὶ ἠπιώτερα εἶναι καὶ βραχύτερον διαρκοῦσιν. Ἡ δὲ θερμοκρασία ἀνυψοῦται, καθ' ὅσον συνίσταται φλεγμονὴ τῶν οὐροποιητικῶν καὶ πεπτικῶν ὀργάνων.

Μεγάλη παρατηρεῖται ἡ διαφορὰ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ὡς πρὸς τὴν ταχύτητα τῆς ἀναπτύξεως καὶ τὴν βίαν τῶν φαινομένων. Παρετηρήσαμεν ἀπὸ 4 σταγόνων βάμματος κανθαρίδων ἐπελθοῦσαν ἰσχουρίαν καὶ πριαπισμὸν ὀδυνηρόν, ἐνῷ παρ' ἄλλοις καὶ 10—20 σιτ. κανθαρίδων καὶ 20—30 σταγ. βάμματος ἀποδεικνύονται ὡς δόσεις ἁπλῶς μόνον ἐμβάλλουσαι εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν διὰ φλεγμονῆς τῶν πεπτικῶν καὶ οὐροποιητικῶν ὀργάνων, καὶ διὰ βλάβην ἐγκεφάλου καὶ τῶν καρδιακῶν νεύρων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς ἀπολύτως θανατοῦσαι.

Ἡ νεκροτομὴ ἐδείξε γαστρίτιδα, ἐντερίτιδα ὡς τὰ πολλὰ αἱμορραγικήν, κατ' ἐξοχὴν ὅμως φλεγμονὴν νεφρῶν σφοδρὰν εἴτε καταρρώδη συνήθως, εἴτε παρεγχυματικὴν καὶ διάχυτον (κύλινδροι ἐξ ἰνικῆς), ἔτι δὲ φλεγμονὴν οὐρητήρων καὶ κύστεως, προηγμένην ἐν τῇ κύστει μάλιστα καὶ μέχρι σχηματισμοῦ ψευδῶν ὑμένων, ἐγκέφαλον δὲ καὶ μήνιγγας σφόδρα ὑπεραιμοῦντα. Ἀποδεικνύει δὲ καὶ ἡ χημικὴ ἀνάλυσις τῶν μυῶν καὶ ἄλλων μορίων τοῦ σώματος ζώων καὶ μετὰ μῆνας ὅλους (2—3) ἐνοῦσαν τῷ σώματι τὴν κανθαριδίνην, ἅτε μὴ φθειρομένην εὐκόλως. Διὰ σαρκὸς ζώων δηλητηριασθέντων διὰ κανθαριδίνης ἐδηλητηριάσθησαν σαρκοφάγα ὡς ἀπὸ κανθαρίδων.

Ὁ Schroff, προαγαγὼν τὰ ἐπὶ τῶν μαθητῶν πειράματα μέχρις ἐπικινδύνου σκληρότητος πολλάκις, παρετήρησε παρ' ἑνὶ αὐτῶν ἐκ 0,01 κανθαριδίνης φλεγμονὴν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων ἀπὸ χειλέων καὶ γλώσσης μέχρι τῶν λεπτῶν ἐντέρων, πρὸς δὲ φλεγμονὴν τῶν οὐροποιητικῶν ὀργ. ἀπὸ νεφρῶν μέχρι τοῦ στομίου τῆς οὐρήθρας. Πλὴν τῶν οἰκείων συμπτωμάτων τῶν ἐκ βλάβης τῶν μνησθέντων ὀργανικῶν συστημάτων ἐπῆλθεν ἔκλυσις τῶν δυνάμεων πολλή, διαρκέσασα δωδεκαήμερον. Τὰ οὖρα ἐδείκνυον ἀντίδρασιν ἀλκαλικήν, ἐνεῖχον αἷμα, πυοσφαίρια, κυλίνδρους ἰνικῆς, ἐπιθήλια ἐκ τῶν βελλινείων ὀχετῶν, λεύκωμα πολύ, καὶ κρυστάλλους ἐκ τριπλῶν φωσφορ. ἀλάτων. Ὁ Pullino τοὐναντίον λαβών, 0,06 κανθαριδίνης διηρημένα εἰς δύο δόσεις ἠσθάνθη φρίκια πολλὰ κατὰ τὴν ῥάχιν, καρηβαρίαν, πλείονα διούρησιν, καὶ ἐλαφρὰν τάχυνσιν τῶν σφυγμῶν. Ἐκ 0,12 εἰς 5 δόσεις ἔπαθε ζάλην, καυσώδη οὔρησιν καὶ μεγάλην τῶν δυνάμεων ἔκλυσιν, διαρκέσασαν 24—48 ὥρ. Ἡ διαφορὰ τῆς ἐνεργείας προέρχεται ἴσως ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ σκευάσματος, ἢ ἐκ τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῶν πειραθέντων.

Ἀλεξιφάρμακα πρὸς τὴν δηλητηρίασιν εἶναι ἡ ὅτι ταχίστη ἐξέμεσις τοῦ δηλητηρίου, εἰ δυνατόν, διὰ κατακόρου πόσεως βλεννωδῶν ποτῶν (μηδέποτε ἐλαιωδῶν), ὧν ἡ ἐκκένωσις παρακινεῖται διὰ μηχανικῶν βοηθημάτων, ἔπειτα ἡ ἀφλέγμαντος ἀγωγή, κατὰ δὲ τῆς δριμυτάτης περιωδυνίας τῆς κοιλίας ὄπιον καὶ ἀνώδυνα καταπλάσματα ἐπὶ τῆς γαστρὸς καὶ χλιαρὰ λουτρά· ὅταν δὲ ἡ κυστῖτις καὶ ἡ νεφρῖτις

ὑπέρμετρα, προσκολλῶνται βδέλλαι ἢ σικύαι κατὰ τόπον. Τὰ ἐλαιώδη ἐλαφρύνουσι μὲν τοὺς ἐν τῇ γαστρὶ πόνους, προάγουσιν ὅμως τὴν διάλυσιν καὶ ἀπορρόφησιν τῆς κανθαριδίνης, καὶ σφοδρύνουσι τὰ καθολικὰ φαινόμενα. Φέρεται καὶ ἡ καφουρὰ ὡς δυναμικὸν ἀντίδοτον κατὰ τῶν κανθαρίδων, δὲν εἶναι ὅμως καὶ πράγματι ἀντίδοτον, οὔτε δὲ καὶ ἄλλο τοιοῦτον ἐγνώσθη ἕως τοῦ νῦν. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἄλλου, εἰ προήχθη ἡ δηλητηρίασις ἐκ τῶν ἐκδορίων, ἀ π ο μ α κ ρ υ ν τ έ ο ν πᾶν μόριον κόνεως κανθαρίδων ἐκ τοῦ τόπου τῆς προσβολῆς.

Τὰ ἐπὶ ζ ώ ω ν πειράματα αὐτὸ τοῦτο δεικνύουσιν, ὅτι πάντα διατίθενται ὑπὸ τῶν κανθαριδῶν κατὰ τρόπον ἀνάλογον τῷ παρ' ἀνθρώποις, βάτραχοί τε καὶ βδέλλαι καὶ κόνικλοι καὶ κύνες καὶ τὰ λοιπὰ ἑφεξῆς. Πάντων ὅμως τῶν ζώων σφοδρότερον διατίθεται ὁ ἄνθρωπος.

Ἀλλὰ π ῶ ς ἐκ τῶν κανθ. γεννῶνται τὰ τοπικὰ καὶ καθολικὰ τῆς δράσεως φαινόμενα, πόρρω ἐσμὲν τοῦ εἰδέναι σαφῶς. Δὲν ἐννοοῦμεν σαφῶς, πῶς γεννᾶται ἡ δερματῖτις καὶ ἡ καθολικὴ ἐνέργεια τῶν κανθαρίδων· ἀγνοοῦμεν, πῶς καὶ διατὶ ἐρεθίζονται τὰ νεῦρα τῆς αἰσθήσεως, καὶ πῶς ἐρεθίζεται τὸ δέρμα εἰς ὑπεραιμίαν καὶ φλεγμονήν, ἀφοῦ ἡ χημεία οὐδένα λόγον ἐπαρκοῦς ἐξηγήσεως προσήνεγκεν ἡμῖν μέχρι τοῦδε. Ἀγνοοῦμεν ὡσαύτως, πῶς καὶ διατὶ ἐρεθίζεται ὁ βλεννογόνος τῶν πεπτικῶν καὶ οὐροποιητικῶν ὀργάνων, καὶ πῶς καὶ διατὶ πειράζεται τὸ σύστημα τῶν νεύρων ἢ παραλύεται ἡ καρδία, καὶ ἀγνοοῦμεν, ἂν ἡ βλάβη τῶν νεύρων προέρχεται ἐκ τῆς στεγνώσεως τῶν οὖρων, ἤτοι ἐξ οὐραιμίας, καθ' ἃ ἐπιστεύθη ὑπὸ πολλῶν. Ἀλλ' ὅμως δυνατὸν εἰπεῖν, ὅτι ὁ μὲν πυρετὸς πιθανώτατον εἶναι, ὅτι γεννᾶται ἐν μέρει μὲν ἴσως ἐκ τῆς δερματίτιδος, ἐν μέρει δέ, καὶ τῷ πλείστῳ, ἐκ τῆς φλεγμονῆς τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων. Ἡ παλλάκις ἐπὶ τοῖς ἐκδορίοις ὡς καὶ ἄλλοις ἐπισπαστικοῖς παρατηρουμένη ἄμεσος βράδυνσις τῆς κυκλοφορίας, ἢ ἡ μετὰ τὴν προκαταρκτικὴν διέγερσιν τῆς κυκλοφορίας ἐπερχομένη ἀραίωσις καὶ ἐξασθένησις τῶν σφυγμῶν καὶ ταπείνωσις τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος, φαίνεται οὖσα ἀνακλαστικὸν φαινόμενον τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν αἰσθητικῶν νεύρων, ὧν ἐρεθιζομένων εἰς ἄλγος, εὐρύνονται τὰ περικείμενα ἀγγεῖα τοῦ χορίου, αἱ ἀρτηρίαι μάλιστα, ἐκ παραλύσεως τῶν τροφικῶν νεύρων τοῦ συμπαθητικοῦ· οὕτω δὲ τὸ αἷμα κινεῖται βραδύτερον ἐν ὅλῳ τῷ συστήματι τῶν ἀγγείων· καίτοι διδάσκει ὁ Gubler τοὐναντίον, ὅτι δηλαδή, ὅπως ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν αἰσθητικῶν νεύρων ἐπέρχεται κατ' ἀνάκλασιν ἐρεθισμὸς τῶν κινητικῶν νεύρων καὶ ἄρα σπασμός, οὕτως ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐρεθισμοῦ ἐπέρχεται καὶ σπασμὸς τῶν κινητικῶν ἰνῶν τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ, καὶ ἄρα μείζων μὲν τάσις ἐν τοῖς τοιχώμασι τῶν ἀγγείων, βράδυνσις δὲ τῆς κυκλοφορίας, ἧς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀνάλογον φαινόμενον ἔχομεν τὴν ἐνέργειαν τῆς δακτυλίτιδος ἐπὶ τῆς καρδίας. Ὅταν δὲ σφόδρα ἐρεθισθῇ τὸ συμπαθητικόν, ἐκπίπτει ἡ δρᾶσις ἐπὶ τἀναντία, ἤτοι ταχύνονται καὶ ἐξασθενοῦσιν οἱ σφυγμοί, οἷόν τι ὑπολαμβάνομεν δηλαδὴ συμβαῖνον καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐκ δακτυλίτιδος. Ἡ δ ύ σ π ν ο ι α, (βραδύπνοια), ἐξηγητέα ἐξ ἀμέσου παραλύσεως τῶν ἀναπνευστικῶν κέντρων. Ἐξ αὐτῆς δὲ ταύτης ἐξηγεῖται ὑπό τινων καὶ ὁ τέτανος, ὥςπερεί τις δηλαδὴ σπασμωδία ἐκ πλημμελοῦς ὀξειδώσεως τοῦ αἵματος (α).

Τὴν ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ ῥαχίτου δρᾶσιν, οἷον τοὺς σπασμοὺς ἢ τοὐναντίον τὰς παρέσεις τῶν νεύρων, καὶ πάλιν τὰς παραληρήσεις ἢ τὸ κῶμα καὶ τὰ παρόμοια οἱ μὲν ὑπολαμβάνουσιν ὡς ἀποτελέσματα τῆς ἀμέσου δηλητηριάσεως τῶν νευρικῶν κέντρων διὰ τῆς κανθαριδίνης, διαλελυμένης ἐν τῷ αἵματι καὶ διαποτιζούσης τὰ νεῦρα, οἱ δὲ

(α) Ἐπειδὴ ἐκ τῶν νεφρῶν κατ' ἐξοχὴν ἀποκρίνεται ἡ κανθαριδίνη, πολλαὶ δὲ βλάβαι τοῦ σώματος προέρχονται καὶ ἐξηγοῦνται ἐκ τῆς τῶν νεφρῶν βλάβης καθ' ὑφήν τε καὶ λειτουργίαν, ἐξητάσθη ἐπ' ἐσχάτων βαθύτερον ἡ τῶν νεφρῶν πάθησις ἐπὶ τῶν κυνῶν. Καίτοι οὐδὲν νέον προστίθεται ἐκ τῆς ἐξετάσεως ταύτης εἰς τὰ τέως ἐγνωσμένα, ἀλλ' ὅμως τοῦ πλήρους χάριν ἀναγράφομεν ἐνθάδε καὶ τὰ πειράματα ταῦτα. Δοθεῖσα ἡ κόνις τῶν κανθαρίδων κυσὶ κατὰ σιτ. 1, ἐγέννησεν ἀεὶ ὑπεραιμίαν καὶ ἐκχυμώσεις ἐν τῷ βλεννογόνῳ τῆς κύστεως καὶ ὑπεραιμίαν ἐν τοῖς νεφροῖς. Δοθεῖσα κατὰ σιτ. 15—18 δι' ἡμέρας, καὶ ἐπὶ ἓξ συνεχεῖς ἑβδομάδας, ἐγέννησεν ἤδη τὴν τρίτην ἡμέραν ἐμπύησιν ἐν τοῖς οὐροποιητικοῖς ὀργάνοις, διότι τὰ οὖρα οὐ μόνον λεύκωμα περιεῖχον, ἀλλ' ἤδη καὶ εὐάριθμα πυοσφαίρια. Τὴν πέμπτην ἡμέραν ἀνεφάνησαν παμπληθῆ βακτήρια ἐν τοῖς οὔροις παραμείναντα ἐν αὐτοῖς μέχρι θανάτου, καίτοι τὰ οὖρα ἐξητάζοντο ἅμα τῷ ἀπολυθῆναι, ἤτοι πρὶν ἢ ἐπέλθῃ ἡ νόμιμος σῆψις. Τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἠλαττώθησαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐπεσχέθησαν τὰ οὖρα. Τὴν 17ην ἡμέραν ἐγένοντο αἱματηρά, ἐν αὐτοῖς δὲ ἐδείκνυε τὸ μικροσκόπιον πλῆθος κατερρικνωμένων καὶ γωνιωδῶν αἱμοσφαιρίων, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ πολλὰ τριφωσφορικὰ ἅλατα, ἐνῷ ἡ ἀντίδρασις τῶν οὔρων ἦτον ἀλκαλική. Τὴν 18ην ἡμέραν ἐφάνησαν ἐν τοῖς οὔροις ἐκλελιπωμένα ἐπιθήλια ὡς μαρτύριον βαθείας τοῦ νεφριτικοῦ παρεγχύματος ἀλλοιώσεως. Πάντα ταῦτα τὰ στοιχεῖα τῶν οὔρων, ἅμα ἀναφανέντα, παρέμειναν μέχρι θανάτου, πλὴν τοῦ λευκώματος, ὅ, ἐν ἀρχῇ καὶ πρῶτον ἀναφανέν, ἐξέλιπε μετὰ μίαν ἡμέραν διὰ παντός, καὶ ἦτον ἄρα προϊὸν ὑπεραιμίας ἁπλῆς. Ἀνατμηθέντων τῶν κυνῶν εὑρέθησαν τὰ προϊόντα τῆς φλεγμονῆς περιωρισμένα ἐν μόνῳ τῷ βλεννοϋμένῃ, ἐνῷ τὰ τριχοειδῆ τοῦ Glomeruli καὶ ὁ παρεγχυματικὸς κυτταρώδης ἱστὸς καὶ τὸ περίβλημα τῶν νεφρῶν οὐδόλως συμμετεῖχον τῆς φλεγμονῆς. Ἂν δὲ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὰ παρὰ τοῖς κυσὶ συμβαίνοντα λαμβάνουσι χώραν καὶ παρ' ἀνθρώποις, φαίνεται τότε, ὅτι καὶ ἐν ἡμῖν ὁ βλεννογόνος καὶ πᾶν ὅ,τι ἐπενδύεται ὑπὸ βλεννογόνων, καὶ ἄρα μόνοι οἱ ἐκκριτικοὶ σωληνίσκοι τῶν νεφρῶν ἐμβάλλονται εἰς ὑπεραιμίαν καὶ φλεγμονὴν καὶ ἐκλίπωσιν ἐπὶ τῇ ἀναπόσει τῶν κανθαρίδων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐξηγοῦσιν ἐν μέρει ἢ ὁλοσχερῶς ἐκ διαταραχῆς κατὰ συμπάθειαν ἢ ἀνάκλασιν συμβαινούσης ἐν τοῖς κέντροις τῶν νεύρων ἀπὸ φλεγμονῆς τῶν πεπτικῶν καὶ οὐροποιητικῶν ὀργάνων· ἀφοῦ τοιαῦτα σπασμώδη ἢ παραλυτικὰ φαινόμενα συνίστανται καὶ ἐξ ἄλλης ἀλλαχόθεν φλεγμονῆς τῶν κοιλιακῶν σπλάγχνων.

Ὁ στραγγαλιώδης ἔμετος εἶναι ἀποτέλεσμα ἀνακλαστικὸν ἐκ φλεγμονῆς τοῦ βλεννογόνου τῶν πεπτικῶν ὀργάνων· ὁ δὲ σιελισμὸς καὶ ἡ ἐξοίδησις τῶν ὑπογενείων ἀδένων εἶναι καὶ ταῦτα πάλιν ἀποτελέσματα ἀμέσου ἐρεθισμοῦ τῶν σιελοποιῶν ἀδένων, ὡς ἐκ τῆς δι' αὐτῶν μερικῆς ἀποκρίσεως τῆς κανθαριδίνης, ἴσως δὲ ὅμως καὶ ἀνακλαστικὸν φαινόμενον τοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν ὀργάνων τῆς καταπόσεως. Βέβαιον, ὅτι γενναῖται σιελισμός, καὶ ὅταν ἡ κανθαριδίνη ἐγχυθῇ εἰς τὸ αἷμα.

Ὁ θάνατος συμβαίνει δι' ἀσφυξίας πνευμονικῆς, διότι κατὰ τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα τοῦ Radecki καὶ μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν τῆς ἀναπνοῆς διατελεῖ ἐπί τινα χρόνον σφύζουσα ἡ καρδία.

Ἐνέργεια ἰαματική. Σφόδρα δυσμεταχείριστον τὸ φάρμακον ἐσωτερικῶς καὶ δύσκολον, καὶ διὰ ταῦτα ἐν χρήσει ὀλίγῃ, ἅτε καὶ δυνάμενον ν' ἀντικατασταθῇ ὑπ' ἄλλων ἀπονωτέρων καὶ ἀκινδυνωτέρων· διό καὶ πολλοὶ τῶν ἰατρῶν τέλεον ἀπέχονται τῆς ἐσωτερικῆς χρήσεως τῶν κανθαρίδων· δραστήριον ὅμως τὸ φάρμακον, ἡ δὲ περὶ αὐτοῦ ἔνδειξις ἐν μέρει μὲν εἶναι πόρισμα τῆς φυσιολογικῆς ἐνεργείας, ἐν μέρει δὲ προϊὸν καθαρᾶς ἐμπειρίας.

Παραγέλλονται πρὸς παρέσεις καὶ παραλύσεις τῆς κύστεως καὶ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων (ἀνικανότητας ἀνδρικάς, ἀμηνορροίας ἀτόνους, ἀναφροδισιάσεις τοῦ θήλεος). Ἀλλ' ἂν κατὰ τῆς πρώτης τῶν περιπτώσεων ἐπὶ ποσὸν δικαιολογεῖται ἡ χρῆσις τῶν κανθαρίδων, κατὰ τῆς δευτέρας εἶναι ἐπιβλαβής, διότι μικρὰ μὲν αὐτῶν ποσὰ οὐδαμῶς ἰσχύουσι νὰ ἐξεγείρωσιν ἀπεσβεσμένην ἢ παρειμένην τὴν γενετήσιον ὁρμήν, μεγάλα δὲ ἐρεθίζουσι σφόδρα τὰ οὐροποιητικὰ ὄργανα καὶ βλάπτουσιν· ἄλλως τε καὶ λίαν ἀμφίβολον, εἰ πράγματι ὁ ἄνθρωπος ἀφροδισιᾷ ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ. Στύεται μὲν τὸ πέος ἐπ' αὐτῷ διὰ τὸν γαργαλισμὸν τῆς οὐρήθρας, ἀλλ' ἡ ἐκσπερμάτισις ἀπὸ τοιαύτης νοσηρᾶς διεγέρσεως ἀνακόπτεται· ὥστε φροῦδος ἡ στύσις. Ἐφέπεται δὲ πολλάκις τῇ νοσηρᾷ διεγέρσει καὶ μείζων ἀδράνεια τῶν αἰδοίων ἔπειτα· ὥστε πρόσκαιρον τὸ κέρδος.

Παρηγγέλθησαν αἱ κανθαρίδες καὶ πρὸς χρονίας βλεννορροίας τῆς οὐρήθρας καὶ ὠφέλησάν ποτε διὰ τοῦ ἐπιφερομένου ἐρεθισμοῦ ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου· ἔβλαψαν ὅμως πλεῖον διὰ τὴν ἄλλην δρᾶσιν αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ τῶν ἱπποκρατικῶν ἤδη χρόνων αἱ κανθαρίδες ἐδό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θησαν ὡς φάρμακον διουρητικὸν πρὸς ὕ δ ρ. ω π α ς· νῦν ὅμως τελείως ὀλιγωροῦνται.

Δύο ἔτι περιστάσεις σημειωτέον, ἐν αἷς αἱ κανθαρίδες ἐμαρτυρήθησαν ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ἰατρῶν ὡς λυσιτελεῖς, τὴν λ ύ σ σ α ν λέγομεν καὶ τὰ χ ρ ό ν ι α καὶ λ ε π ι ο ε ι δ ῆ ἐ ξ α ν θ ή μ α τ α, καὶ μάλιστα τὴν ψ ω ρ ί α σ ι ν καὶ τὰ π ε π α λ α ι ω μ έ ν α ἐ κ ζ έ μ α τ α. Κατὰ τῆς λύσσης ἀνέκαθεν ἐδίδετο ἡ κόνις τῶν κανθαρίδων ὡς καὶ ἄλλων εἰδῶν τῆς λύττης καὶ τῆς μυλαβρίδος, M. Cichorei, ὡς φάρμακον προφυλακτικόν, ἤτοι προληπτικὸν τῆς ἐκρήξεως τοῦ νοσήματος, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς ἴαμα τοῦ βεβαιωθέντος ἤδη καὶ φανεροῦ. Δι' ὅλων 27 ἐτῶν ἐν τῷ τμήματι τοῦ νοσοκομείου Βιέννης, τῷ τῶν λυσσοδήκτων, οὐδέποτε αἱ κανθαρίδες ἀπηρνήθησαν τῷ Rust καὶ τῷ Axter, κατὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ Schue, τὴν προφυλακτικὴν δύναμιν αὐτῶν, συμπαρεχόμεναι τῷ καλομελάνῳ· παρ' ἡμῖν δὲ ὁ λαὸς πιστεύει ἀκραδάντως εἰς τὴν προφυλακτικὴν ἀρετὴν τοῦ φαρμάκου. Ἀλλ' ὅσην καὶ ἂν ἔχωμεν πίστιν εἰς τὴν ἀρετὴν ταύτην, τὴν ἄλλως ὑπὸ πολλῶν ὑπολαμβανομένην ἀβάσιστον, οὐδέποτε καὶ οὐδαμῶς παραμελητέον τῆς κατὰ τόπον διὰ καυτηρίων καταστροφῆς τοῦ ἰοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἔχομεν καιρὸν νὰ ποιήσωμεν ἐν ταῖς πλείσταις τῶν περιπτώσεων, ἅτε τῆς λύσσης οὐδέποτε ἢ κἂν σπανιώτατα ἀναπτυσσομένης πρὸ τῆς 40 ἡμέρας ἀπὸ τῆς δήξεως, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ Schue, οὗ αὐτήκοοι ἐγενόμεθα ἐν Βιέννῃ, περιφανῶς διδάσκοντος τὴν χειρουργικήν.

Π ῶ ς ἐ ν ε ρ γ ο ῦ σ ι ν α ἱ κ α ν θ α ρ ί δ ε ς ἐνθάδε, εἰ ἐνεργοῦσι δηλ. τὸ παράπαν, ἄδηλον. Θετέον τὸ φάρμακον ἐν τοῖς καθαρῶς ἐμπειρικοῖς, εἰ μή τι ἄρα συλλογισθῶμεν κατὰ τὸ ἀνεμάννειον ἐκεῖνο δόγμα, τὸ similia similibus, ὡς παραγουσῶν δηλονότι τῶν κανθαρίδων σιελισμὸν καὶ δυσκαταποσίαν ὑδροφοβικὴν καὶ σπασμούς.

Ὁ ἀοίδιμος Ῥοῖζερ, ὁ παρ' ἡμῖν φιλανθρωπότατος ἀρχίατρος τοῦ βασιλέως Ὄθωνος, ἐκαυτηρίαζε πρῶτον τοὺς λυσσοδήκτους, εἶτα προσέβαλλεν ἀλοιφὴν ὑδραργυρικὴν φαιὰν μετὰ κόνεως μυλαβρίδος (6 ἀλοιφῆς καὶ 1 κόνεως), ἔσω δὲ παρεῖχε πολλάκις τῆς ἡμέρας ἀνὰ 0,002—0,005 γράμματος κόνεως μυλαβρίδος κατὰ τοὺς ἐν Σαλαμῖνι μοναχούς· ἀλλὰ δὲν εὑρίσκομεν ἀναγεγραμμένον, καὶ εἴ τινες ἐξυγιάσθησαν, καὶ πόσοι.

Ὡς ἐμπειρικὴν θεωρητέον ὁμοίως καὶ τὴν ἐκ τῶν χρόνων τοῦ Πλινίου χρονολογουμένην χρῆσιν τῶν κανθαρίδων κατὰ τῆς ψωριάσεως καὶ τῶν πεπαλαιωμένων ἐκζεμάτων· «*Λέπρας καὶ λειχῆνας ἀγρίους θεραπεύουσιν*», Δισκ.· ὅτι ὅμως ἐνεργοῦσιν ἐνθάδε, ἀρκεῖ ἡμῖν εἰς ἀπόδειξιν ἡ μαρτυρία τοῦ δερματολόγου Biett. Πειρατέον.

Ἀλλ' ἡ κοινὴ παραδεδεγμένη χρῆσις τῶν κανθαρίδων εἶναι ἡ π ρ ὸ ς ἐ π ί σ π α σ ι ν, πρὸς ἣν καταφεύγει ἡ θεραπευτικὴ τοσοῦτον συχνά-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κις, ὥστε οὐδεμία σχεδὸν ἀπέμεινε νόσος, καθ' ἣς νὰ μὴ παρηγγέλθησαν καὶ ἐφηρμόσθησαν ἐπισπαστικὰ ἐκ κανθαρίδων μετ' ὠφελείας δῆθεν καταφανοῦς, καὶ ἧς νόσου, ὁμολογητέον καὶ τοῦτο, πολλάκις διὰ τῶν κανθαρίδων νὰ μὴ ἐξετραχύνθησαν ἢ ἐπολλαπλασιάσθησαν αἱ βάσανοι. Εἴπομεν ἤδη πολλαχοῦ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ὅτι ἡ ἰδέα, ἡ καθοδηγήσασα τὴν θεραπευτικὴν εἰς χρῆσιν τῶν κανθαρίδων, ὡς καὶ παντὸς ἄλλου ἐπισπαστικοῦ, εἶναι ὅτι, παράγοντα = ἐπισπῶντα ὑπεραιμίαν ἢ καὶ φλεγμονὴν ἐπί τινα τόπον τοῦ δέρματος, ἀπάγουσιν = ἀποχετεύουσιν ὑπεραιμίας ἐξ ὀργάνων ἀμέσως ὑποκειμένων, διαλύουσι φλεγμονὰς ἐνεστώσας, παρακινοῦσι τὴν σύντηξιν καὶ ἀπορρόφησιν τῶν ἐξιδρωμάτων καὶ καταπραύνουσιν ἄλγη κείμενα ὑπὸ τοὺς τόπους τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐπισπαστικῶν, ἢ ἀπὸ ἐκείνων, ἤτοι ἀντισπῶσιν. Ὑπὲρ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν ἀγορεύει ἥτε κλινικὴ παρατήρησις καὶ τὸ πείραμα, τύχῃ ἀγαθῇ ἀμφότερα ἐνθάδε συνᾴδοντα καὶ συμπληρούμενα καὶ ἐπικυρούμενα ἀμοιβαίως καὶ ἐμπεδοῦντα τὴν χρῆσιν τῶν ἐπισπαστικῶν, καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐκ τῆς κανθαρίδος, εἰς θεραπείαν τῶν νόσων.

Καὶ πρῶτον μὲν παραγγέλλονται τὰ ἐκ κανθαριδῶν ἐπισπαστικὰ πρὸς νευραλγίας τὰς οἵας δήποτε· ὄντως δὲ τὰ ἐκδόρια ἀνέκαθεν ἀντετάχθησαν κατὰ τῶν νευραλγιῶν, πολλὴ δὲ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐμαρτυρήθη ἡ ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια· διότι, εἰ μὴ ῥιζικῶς, ὅ καὶ τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλὰ συχνότατα μετριάζουσιν ἢ κατασιγάζουσι κἂν τοὺς πόνους προσκαίρως· τύσῳ δὲ βεβαιότερον ἀνύουσιν, ὅσῳ προϊμώτερον ἐφαρμοσθῶσιν· ἀνύουσι δὲ μάλιστα πρὸς τὰς ἐκ καταψύξεως νευραλγίας (ἰσχιάδας, πλευρωδυνίας, νευραλγίας τριδύμου κτλ.), καὶ ταῦτα συχνὰ καὶ ἐπάλληλα, ὡς ἐκδόρια ἱπτάμενα τὸ δὴ λεγόμενον, volantia, οὐδέποτε ὡς ἐμπυητικά, ἐπειδὴ κατὰ Sloll «non suppuratio, sed stimulus prodest «οὐχ ἡ ἐμπύησις, ἀλλ' ὁ ἐρεθισμὸς ὠφελεῖ.» Ἐνεργοῦσι δὲ τὰ μὲν ὡς ἐπισπῶντα τὴν ὑπεραιμίαν ἐκ τῶν στελεχῶν ἢ τῶν κλάδων τῶν νεύρων, τὰ δὲ ὡς παράγοντα ἀναιμίαν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ καθιστῶντα τὰ κέντρα τῶν νεύρων ἧττον εὐαίσθητα. Προσβάλλονται δὲ τὰ ἐκδόρια κατὰ τῶν τόπων τῶν κατ' ἐξοχὴν ἀλγούντων, τῶν ἐπωδύνων σημείων κατὰ Valleix, τῶν ἐξευρισκομένων εἴτε διὰ τῆς πιέσεως, εἴτε διὰ περιηγήσεως τοῦ ἑτέρου τῶν πόλων, ἠλεκτροδίου, γαλβανικῆς συσκευῆς· ἧττον, ἢ κἂν προσκαίρως καὶ παροδικῶς. ὠφελοῦσι πρὸς νευρκλγίας προϊούσας ἐκ πιέσεως ἐπὶ νεύρων, ἢ ἐκ μιάσματος ἑλειογενοῦς, ἢ ἐκ συφιλίδος ἢ ἄλλης ἀλλαχόθεν αἰτίας. Ὠφελοῦσι δὲ καὶ τὰς καρδιαλγίας καὶ τοὺς ἐπιμόνους ἐμέτους, ἄλλους τε καὶ τοὺς ἐξ ὀργανικῶν ἀλλοιώσεων τοῦ στομάχου, καίτοι πρόσκαιρος ἡ ἐνθάδε ὠφέλεια.

Πρὸς τὰς παραλύσεις τῶν νεύρων, καθ' ὧν προτοῦ ἀντετάσσοντο τὰ ἐκδόρια, νῦν παραμελοῦνται τελείως, ἀντικατασταθέντα διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τοῦ κρεῖσσον τε ἐκείνων ζωογονοῦντος τὰ νεῦρα, καὶ οὐδαμῶς βλάπτοντος τὴν θρέψιν τῶν ἱστῶν, τοὐναντίον δὲ καὶ ἐνισχύοντος ταύτην.

Δεύτερον δὲ παραγγέλλονται τὰ ἐκδόρια κατὰ τῶν ἀρθρικῶν ἀλγηδόνων τῶν ἀπορευματισμῶν χρονίων τε καὶ ὀξέων· μαρτυρεῖται δ' ἐνθάδε πολλὴ ἡ ἐντεῦθεν ὠφέλεια. Προσβάλλονται δὲ μεγάλα ἐκδόρια καὶ ἀφίενται μέχρις φλυκταινώσεως, ὅταν, λωφάξαντος τοῦ πυρετοῦ ἢ τελείως παυσαμένου, ἀπομένῃ περιωδυνία πολλὴ καὶ οἴδημα τῶν ἄρθρων. Παρετηρήσαμεν δὲ πολλάκις, ὅτι οὐ μόνον ἡ διάρκεια τῆς νόσου συντέμνεται κατά τι, ἀλλὰ καί, ἂν ἐγκαίρως ἐφαρμοσθῶσιν ἐπὶ τῆς καρδιακῆς χώρας, προλαμβάνεται ἔστιν ὅτε καὶ ὁ τοσοῦτον συχνὸς τῆς νόσου ἐν τῇ καρδίᾳ ἐντοπισμός (15—25 %). Ἀλλ' ὁμολογητέον, ὅτι δυσεφάρμοστον ἀποβαίνει τὸ φάρμακον ἐπὶ τῶν ὀξέων ρευματισμῶν, διὰ τὴν σύγχρονον ἐν πολλοῖς ἄρθροις ἐντόπισιν τοῦ πάθους· εἰς ἀπορίαν δὲ ἐμβάλλεται ὁ ἰατρός, ποῦ πρῶτον, ποῦ δ' ὕστατον νὰ ἐπιθέσῃ τὸ ἐκδόριον, μὴ ἄλγος ἐπ' ἄλγους προσθῇ. Περιττὰ δὲ ἄλλως τε νῦν, παρόντος τοῦ ἰτεϋλικοῦ νατρίου (ὕρα)· διὸ καὶ προσφυγὴ γινέσθω εἰς τὰ ἐκδόρια μόνον ἐπὶ χρονίων καὶ περὶ ἓν ἄρθρον περιωρισμένων ρευματισμῶν.

Καθημερινή, πάγκοινος, ἐμπειρικὴ σχεδὸν εἶναι ἡ χρῆσις τῶν ἐκδορίων πρὸς φλεγμονὰς τὰς οἵας δήποτε· ὥστε οὐδεὶς σχεδὸν τῶν παρ' ἡμῖν ἰατρῶν δύναται νὰ καυχηθῇ, ὅτι ἐθεράπευσέ ποτε φλεγμονὴν ἄνευ ἐκδορίων, τὰ μὲν αὐτὸς ἑκὼν προσβαλών, τὰ δὲ καὶ ἄκων, παρακελευόμενος ὑπὸ τῶν περιεστώτων· ἀλλ' ἡ πεῖρα τῶν διδασκάλων ἰδού τί περὶ ἐκδορίων ἀποφαίνεται. Ἐπὶ πλευρίτιδος καὶ περικαρδίτιδος μάλιστα, ἐπὶ περιτονίτιδος κατὰ δεύτερον λόγον, ἀνύουσι τὰ ἐκδόρια, ὅταν, θραυσθείσης ὡς λέγεται τῆς φλεγμονῆς διὰ τῆς ἀφλεγμάντου ἀγωγῆς (ἀφαιμάξεων, ὑδραργύρου, ψύχους κτλ.) καὶ μετριασθέντος τοῦ πυρετοῦ, εἴτε ἀπομένωσι πόνοι σφοδροὶ καὶ διηνεκεῖς, εἴτε τῶν ἐξιδρωμάτων ἡ ἀπορρόφησις ὑστερῇ, κίρσωσις δὲ τῶν ἀγγείων πιστεύωμεν ὅτι διατελεῖ οὖσα ἐν τοῖς πεπονθόσιν ἱστοῖς καὶ μορίοις, διὰ δὲ τῶν ἐκδορίων θέλωμεν ἢ σκοπῶμεν τὰ μὲν ἵνα μετριάσωμεν τὸν πόνον, ὃ καὶ κυριωδέστατον, τὰ δὲ ἵνα ἐνισχύσωμεν τὰ τοιχώματα τῶν ἀγγείων καὶ προκαλέσωμεν ταχυτέραν τὴν ἀναμύζησιν, τὰ δὲ ἵνα παρακινήσωμεν διούρησιν καὶ διαφόρησιν· θὲς δὲ καὶ ἵνα ὑποσκαταστήσωμεν ἀναιμίαν εἰς τὴν παθητικὴν πληθώραν τοῦ αἵματος, κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν πειραμάτων διδαχθέντα. Εἰσὶ μὲν καὶ οἱ ἐν ἀκμῇ τῆς φλεγ-

μονῆς προσβάλλοντες ἐκδόρια· ἀλλὰ χρῆσις τοιαύτη δικαιολογεῖται μόνον ἐπὶ πόνων πλευριτικῶν σφοδροτάτων, οὓς οὔτε τῶν σικυῶν ἡ προσβολή, οὔτε τῶν ψυχρῶν ἐπιθεμάτων ἡ ἐφαρμογὴ ἐμετρίασεν, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ τῶν θερμῶν καταπλασμάτων. Ἐλάττων προσγίνεται ἡ ὠφέλεια ἐκ τῶν ἐκδορίων πρὸς τὰς περιτονίτιδας· οὐδεμίαν εἴδομεν πρὸς τὰς μηνιγγίτιδας, καίτοι οὐδέποτε ἠμελήσαμεν νὰ περιθῶμεν τῷ κρανίῳ τὸν κανθαριδικὸν πῖλον. Πρὸς τὰς περισπλαγχνικὰς περιτονίτιδας, οἷον τὰς περὶ τὸ ἧπαρ, τὴν μήτραν, τὰς ὠοθήκας μετὰ καταψύξεις ἐν καιρῷ ἐμμήνων τίθενται συχνάκις τὰ ἐκδόρια μετ' ὠφελείας πολλῆς· ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς διαχύτου περιτονίτιδος, εἰ μὴ προῆλθεν ἐκ διατρήσεως ἐντέρων ἢ τραυματίσεως, ὅτε μόνον τὸ ὄπιον σώζει καὶ ἡ κατὰ κράτος ὑδραγυρικὴ ἀλοιφή, μεγάλα ἐκδόρια ἑκατέρωθεν τῆς λευκῆς γραμμῆς προσβληθέντα, εἴδομεν, ὅτι ὠφέλησαν ἐστινότε. Καὶ κατ' ἄλλων φλεγμονῶν, μάλιστα τῶν θωρακικῶν σπλάγχνων, τὰ ἐκδόρια προσκολλῶνται συχνότατα. Τούτων μεταξὺ πρωτεύει ἡ πνευμονία καὶ ἡ βρογχῖτις, ἔπονται ἡ τραχειῖτις καὶ ἡ λαρυγγῖτις, καθ'ὧν ἅπασῶν παραγγέλλονται κατὰ τὸν αὐτὸν κανόνα καὶ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, ἤτοι μετὰ τὴν θραῦσιν τῆς φλεγμονῆς, εἴς τε τόνωσιν τῶν ἀγγείων καὶ εἰς ἀπορρόφησιν τῶν ἐξιδρωμάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς κατάπραΰνσιν τοῦ βήχος, ἢ ὅτε μάλιστα ἐπίκειται ἡ ἐπέστη οἴδημα περὶ τὴν ἑστίαν τῆς φλεγμονῆς, ὅπερ διαγινώσκεται ἐκ τῶν πολυπληθῶν ῥόγχων τῶν ὑγρῶν καὶ ἐκ τῶν ἀφρωδῶν καὶ πολλῶν φλεγμάτων καὶ τοῦ τυμπανιτικοῦ τῆς ἐπικρούσεως ἤχου. Ὑπῆρξαν ὅμως ἰατροί, ὡς ὁ Gendrin, προσβάλλοντες ταῦτα καὶ ἐν ἀρχῇ τῶν πνευμονιῶν, καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς παισὶν ὑπὸ τὴν μασχάλην εἰς ταχυτέραν διάλυσιν. Δὲν ἀντιλέγομεν· διότι περὶ τῶν ἐκδορίων ἰσχύει μάλιστα τὸ περὶ γαστριμαργίας ἀξίωμα, *περὶ ὀρέξεων λόγος οὐδείς*, ἀφοῦ ἡ καθ'ἡμέραν πεῖρα καὶ χρῆσις καὶ τοῦτο κἀκεῖνο διδάσκει. Ἀλλ' ἡμεῖς ἀναγράφοντες τὸν κανόνα, ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐν ἀρχῇ τῶν πνευμονιῶν αἱ σικύαι καὶ ὁ ὑδράργυρος μάλιστα τιθέσθωσαν εἰς χρῆσιν, ὕστερον ἔρχεται τῶν ἐκδορίων ἡ σειρά. Εἰ δὲ σκοπεῖται διὰ τῶν ἐκδορίων εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει νὰ πνιγῇ ἡ πνευμονία, ὁ κόπος θὰ ἀποβῇ μάταιος, διότι, ἅπαξ συσταθεῖσα ἡ νόσος, θὰ διαδράμῃ τὰ ἑαυτῆς στάδια ἐν τῷ καθήκοντι χρόνῳ. Ὡς χρόνος ἐπιτήδειος εἰς προσβολὴν ἐκδορίων ἐπὶ βρογχίτιδος θεωρεῖται, ὅτε ὁ κατάρρους ἄρχεται νὰ γίνεται μαλακός, οἱ συρίττοντες ῥόγχοι νὰ μετατρέπωνται εἰς ῥόγχους βλεννώδεις, τὸ φλέγμα δὲ νὰ γίνεται πυῶδες ἐξ ὑφαλμύρου καὶ ἰξώδους. Πρὸς τὰ οἰδήματα τῶν πνευμόνων τὰ μεγάλα ἐκδόρια λυσιτελέστατα, κἂν τε τὰ οἰδήματα εἶναι ἀπύρετα

πνευμονιῶν, κἄν τε στάσεων τοῦ αἵματος παθητικῶν ἐκ πάθους καρδιακοῦ, κἄν τε μερικὸν φαινόμενον καθολικῆς ὑδραιμίας, ὡς ἐπὶ ὀστρακιᾶς καὶ ὀστρακιώδους λευκωματουρίας. Παθόντες ποτὲ ἡμεῖς αὐτοὶ οἴδημα τῶν πνευμόνων καὶ ὕδρωπα ἀνὰ σάρκα ἐξ ὀστρακιᾶς, μετὰ δύο ἐκδόρια κατὰ τὸν θώρακα, εἴδομεν ἐκραγέντας ἱδρῶτας ἀφθόνους, τεραστίαν δὲ διούρησιν, ἥτις ἐν τρισὶν ἡμέραις ἀπήλλαξεν ἡμᾶς παντὸς ἴχνους ἀποσκήμματος ὀρώδους ἔν τε πνεύμοσι καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἐπὶ παθῶν τῶν πνευμόνων ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι οὐδένα ἔχομεν λόγον νὰ καταφύγωμεν εἰς ἐκδόρια, ἂν μὴ ῥητῶς ὑπαγορεύωνται· γίνεται δὲ τοῦτο κυρίως ἐκ τῆς εἰς μῆκος χρόνου πολὺ παρατεινομένης διαλύσεως τοῦ νοσήματος, καὶ τῆς ἐντεῦθεν προϊούσης παθητικῆς στάσεως τοῦ αἵματος ἐν τοῖς πεφλογισμένοις ἱστοῖς, καὶ ἐκ τοῦ πολλοῦ βήχός, ὡς νευρώσεως αἰσθητικῆς ἢ σπαστικῆς. Ἀλλ' εἰ κατὰ τῶν χρονιζουσῶν φλεγμονῶν τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ἐπιτρέπεται τῷ ἐμπειρισμῷ νὰ ποιήσῃ μὴ αὐστηρῶς μὲν ἐκ τῶν προτέρων, ἐν μέρει δὲ ἐκ τῶν ὑστέρων δεδικαιολογημένην χρῆσιν τῶν ἐκδορίων, οὐδέποτε ὅμως ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ ποιήσῃ τοιαύτην κατὰ τῆς πνευμονικῆς φυματιώσεως, εἰ μή τί που κατ' ἐξαίρεσιν ἐπ' ἀφορήτων πλευρωδυνιῶν· διότι πᾶσα ἐξέλκωσις περὶ τὸν θώρακα ἢ ἀλλαχοῦ, ὅσον ἐπιπόλαιος κἂν ᾖ, ὑποσκάπτει τὰς τοῦ ἀρρώστου δυνάμεις· ἄλις δὲ τῶν βασάνων ἔχει ἡ ταλαίπωρος φύσις παρὰ τοῖς φθισικοῖς, ὥστε ἀφεθῆναι αὐτῇ τὰς ἀπὸ τῶν ἐκδορίων. Κατὰ τῶν ἐμφυσημάτων ὅμως, μάλιστα τῶν κατὰ παροξυσμοὺς ἐκτραχυνομένων διὰ καταῤῥουν νεογενῆ, ἐπιπροστεθέντα τῷ παλαιῷ, μεγάλα ἐκδόρια ὠφελοῦσι πολλάκις μετὰ προηγηθείσας σικύας, τῆς νόσου τὸ πρόσθετον ἀφαιροῦντα καὶ καταπαύοντα τὸν σπασμὸν τῶν βρογχίων. Ἀμφίβολον, εἰ περιπατητικὰ ἐκδόρια περὶ τὸν θώρακα ἴσχυσάν ποτε καὶ νὰ ἀποδώσωσι τοῖς πνευμονικοῖς κυψελίοις τὸν ἀπολεσθέντα τόνον, ἐξ οὗ περ κυρίως τὸ ἐμφύσημα. Πρὸς δὲ τὰ νευρικὰ λεγόμενα ἐμφυσήματα ἀρκοῦσιν αἱ ὑποδόριοι τῆς μορφίνης ἐγχύσεις καὶ τὸ βάμμα τῆς λοβελίας.

Πρὸς ὀφθαλμίας καὶ ὠτίτιδας κατὰ μέτωπον καὶ κροτάφους καὶ αὐχένα καὶ μαστοειδεῖς ἀποφύσεις· πρὸς σπονδυλίτιδας ἑκατέρωθεν τῆς ῥάχεως· πρὸς ἡπατίτιδας καὶ σπληνίτιδας κατὰ τὰς ὁμωνύμους χώρας· πρὸς γαστρίτιδας ἐν τῷ προκαρδίῳ, καὶ πρὸς χρονίους ἐμέτους καὶ καρδιαλγίας καὶ αὐτὰς δὲ τὰς ἐν ἀρχῇ τῆς χολέρας, ὡς ἐπειράθημεν ἡμεῖς κατὰ τὸ 1854, προσβάλλονται ἐκδόρια συχνάκις καὶ ἐπωφελῶς. Ὁ Budd, δεινὸς περὶ τὰς νόσους τοῦ ἥπατος ἄγγλος ἰατρός, ἀπαγορεύει ἐφ' ἡπατίτιδος τὰ ἐκδόρια, διότι οὐδεμίαν οὐδέποτε παρετήρησεν ὠφέλειαν ἐξ αὐτῶν, καὶ διότι

παρακωλύουσι τὴν τοῦ ἰατροῦ λεπτομερῆ ἐξέτασιν καὶ ψηλάφησιν τῆς νοσούσης χώρας· ἀλλ' οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ἰατροὶ ἀσπασιώτατα καταφεύγουσιν εἰς τὰ ἐκδόρια. Καὶ ἡμεῖς δὲ νομίζομεν ἐπισφαλῆ τὴν ἀπόλυτον ταύτην ἀπαγόρευσιν, στηριζόμενοι ἐπὶ πείρας οὐχὶ σμικρᾶς· διότι εἰμὴ ἐκδόρια, ἀλλ' ἐλκώδη ἐπισπαστικά, οἷον καυτήρια, εἴδομεν πλέον ἢ ἅπαξ στεφανωθέντα ὑπὸ διαλύσεως χρονίων ἡπατιτίδων.

Πλὴν τῶν ἄνω γίνεται χρῆσις τῶν ἐκδορίων συχνὴ καὶ ἐπὶ τ ύ φ ω ν, ἀλλ' ὁμοίως πολλὴ καὶ ἡ κατάχρησις αὐτῶν ἡ ἐμπειρική, ἧς ἕκαστος τῶν πρακτικῶν ἰατρῶν πολλὰ ἴσως εἶδε τὰ θλιβερὰ ἀποτελέσματα, σφακελισμοὺς δηλονότι καὶ διφθερίτας καὶ ἐρυσιπέλατα. Εἴδομεν ἡμεῖς παιδίον διατρῆσαν διὰ τῶν ὀνύχων ἐν τῇ τυφώδει παρακοπῇ τὸν θώρακα αὐτοῦ καὶ ἀποθανόν· εἴδομεν ἄλλο βαθύτατα σφακελισθὲν τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῶν μηρῶν, ἄλλα δὲ κατακαλυφθέντα τὴν χώραν τοῦ ἐκδορίου ὑπὸ διφθεριτικοῦ ἐξιδρώματος· ὥστε πάντως πολλὴ ἀπαιτεῖται ἐνθάδε ἡ προσοχή! Ὡς ἔνδειξις λογικὴ θεωρεῖται, ὅταν ἡ ἀπάθεια καὶ τὸ κῶμα πολλά, σκοπῆται δὲ δι' αὐτῶν νὰ μ α σ τ ι γ ω θ ῇ ὡς κοινῶς λέγεται τὸ δέρμα, ἀνανήψωσι δὲ ἐκ τοῦ ληθάργου τὰ παράλυτα νεῦρα· ἀλλὰ τοῦτο καὶ εἴ τι ἄλλο μὴ γὰρ δὲν ἐκτελεῖται κάλλιον, ἀλυπότερον καὶ τάχιον διὰ τῶν διεγερτικῶν, οἴνου καὶ καφουρᾶς καὶ μόσχου καὶ τῶν τοιούτων; Λογικωτέραν ὑπολαμβάνομεν τὴν ἔνδειξιν τὴν ἐκ τῆς ὑ π ο σ τ α τ ι κ ῆ ς π ν ε υ μ ο ν ί α ς κ α ὶ τ ο ῦ ο ἰ δ ή μ α τ ο ς, καὶ μόνον τ ό τ ε προσφεύγομεν εἰς ἐκδόρια ἱπτάμενα, πᾶσαν ἄλλην αὐτῶν προσβολὴν ἀποκρούοντες ἐπὶ τύφων. Κατὰ τῶν ἐκδορίων ἐνθάδε, εἰς ταπείνωσιν δηλαδὴ τῆς ἐγκεφαλικῆς ὑπεραιμίας, ἀγορεύει καὶ αὐτὴ ἡ μακρὰ τῆς νόσου διάρκεια. Ἀφοῦ τὰ ἐκδόρια ἐνεργοῦσι διὰ τοῦ ἄλγους καὶ τῆς δερμικῆς ὑπεραιμίας, πρέπει ἐπὶ τύφων συχνάκις νὰ ἐπαναληφθῶσιν εἰς τὸ διαρκῶς ἐνεργῆσαι, ὃ ἀκατόρθωτον καὶ ἐπιβλαβέστατον, καὶ περιττὸν δ' ἄλλως, παρόντων τῶν ταχυεργῶν καὶ ἀκινδύνων σιναπισμῶν.

Τελευτῶντες δὲ σημειοῦμεν, ὅτι ἐκδόρια προσβάλλονται καὶ πρὸς π ά θ η τ ο ῦ δ έ ρ μ α τ ο ς, τὰ μὲν ὅπως ἐντοπισθῇ κάλλιον καὶ ἐπισχεθῇ κατὰ τόπον ἡ φλεγμονή, ὡς ἐ π ' ἐ ρ υ σ ι π ε λ ά τ ω ν, ἐν οἷς ὅμως ἡμεῖς οὐδεμίαν οὐδέποτε ὠφέλειαν παρετηρήσαμεν, οὐδ' ἐπ' αὐτῶν τοῦ προσώπου τῶν τυφοειδῶν· τὰ δὲ ὅπως συντακῶσιν ἐξιδρώματα ἐνδερμικὰ τυλώδη, ὡς ἐπ' ἀκνῶν καὶ τόφων καὶ ψωριάσεων. Προσβάλλονται καὶ εἰς ἀ φ α ί ρ ε σ ι ν τῆς ἐ π ι δ ε ρ μ ί δ ο ς, εἰς τὸ ἐπιθεῖναι φάρμακα (κινίνην, μορφίνην) ἀμέσως ἐπὶ τοῦ χορίου πρὸς ταχεῖαν ἀναμύζησιν· ἀλλὰ νῦν τὸ συρίγγιον τοῦ Pravaz κατέστησε φροῦδον τὴν χρῆσιν ταύτην.

Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀντενδείκνυνται ἀπολύτως τὰ ἐκδόρια παρὰ πρεσβύταις; παρὰ καχέκταις, διφθεριτικοῖς μάλιστα, ἅτε τάχιστα καλυπτόμενα ὑπὸ διφθεριτικῶν ἐξιδρωμάτων· πρὸς δὲ ἐφ' ὑπεραιμιῶν καὶ φλεγμονῶν τῶν οὐροποιητικῶν ὀργάνων, ἐπὶ κυήσεως, λοχείας καὶ ἐμμήνου ῥοῆς, καὶ παρὰ παιδίοις τρυφεροῖς.

Δίδονται ἔσω αἱ κανθαρίδες εἰς κόνιν κατὰ σιτ. $^1/_2$—1 pro dosi, κατὰ σιτ. 3 pro die ὡς ὑψίστη δόσις, προτριβομένης τῆς κόνεως μετ' ὀλίγου οἰνοπνεύματος, ἢ εἰς καταπότια ἢ καὶ ἐν γαλακτώμακι. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὅπως δήποτε καὶ ἂν ληφθῇ ἡ κόνις, εἰμὴ διὰ καταποτίων, προσκολλᾶται ἐν μέρει τῷ φάρυγγι καὶ ἐρεθίζει διηνεκῶς, διὰ ταῦτα προτιμητέον τὸ

Βάμμα τῶν κανθαρίδων, Tinctura Cantharidum, ὃ γίνεται ἐξ 1 μ. κανθαρίδων ἀδρομερῶς κατακεκομμένων καὶ ἐν 10 μ. οἰνοπνεύματος ati ἐγκατεργαζομένων, εἶτα δὲ ἀπηθουμένων. Ὑγρὸν κίτρινον ἐν τῷ πρασίνῳ· 60 σταγ. ἰσοδυναμοῦσι πρὸς 5 σιτ. κανθαρίδων. Δίδεται κατὰ σταγόνας 2—4 pro dosi, κατὰ σταγ. 20 pro die ἐν βλεννώδει ποτῷ.

Γίνεται καὶ βάμμα κανθ. δι' ὄξους, ἂν 2 κανθ. ἐνθῶμεν, ἵνα κατεργασθῶσιν ἐν 2 $^1/_2$ μ. ὀξικοῦ ὀξέος καὶ 1 $^1/_2$ οἰνοπνεύματος. Ἰσχυρότερον τοῦ κοινοῦ βάμματος, δίδοται κατὰ 1—5 σταγ. pro dosi, κατὰ 10 σταγ. pro die. Ὁμοίως καὶ βάμμα κανθαρίδων αἰθέριον (1 μ. κανθ. ἐγκατεργάζεται ἐν 2 αἰθέρος), ἐν χρήσει ἐξωτερικῇ μόνον εἰς κατασκευὴν κολλωδίου κανθαρίδων ἐπισπαστικοῦ (ἐν τῷ αἰθέρι τούτῳ διαλύεται ἡ βαμβακοπυρῖτις).

Κολλώδιον κανθαριδῶδες, Collodium Cantharidum s. Collodium vesicans. Γίνεται ὡς τὸ κολλώδιον, πλὴν ἀντὶ κοινοῦ αἰθέρος λαμβανέσθω αἰθὴρ κανθαρίδων, ποιούμενος ὡς ἑξῆς: ἀδρομερῶς λελειοτριβημένων κανθαρίδων 50 ἐν αἰθέρος 80 ἐγκατεργασθέντα τριήμερον ὑπὸ συχνὴν ἀνακύκησιν, ἀπηθοῦνται, εἶτα δὲ προστίθεται τόσον αἰθέρος, ὥστε εἶναι τὸ ἀπήθημα ὡς 42 μ. Προσθεὶς τούτοις τότε βαμβακοπυρίτιδος μ. 2 καὶ οἰνοπνεύμ. 6, ἀνακύκα μέχρι διαλύσεως. Ὑγρὸν διαυγές, ὑποπράσινον ἐν τῷ φαιῷ, σιροπιῶδες. Εἰς στρώματα λεπτὰ πλατυνθέν, ἀποπτάντος τοῦ οἰνοπνευματώδους αἰθέρος, ἀφιέτω ὑμένιον πράσινον, στενῶς προσκεκολλημένον. Φυλακτέον ἐν ἀγγείῳ καλῶς κεκλεισμένῳ. Ἐπιχρίεται διὰ γραφίδος καὶ καλύπτεται ἐμπλάστρῳ. Ἐπαίρει ταχέως τὴν ἐπιδερμίδα.

Ἔλαιον κανθαρίδων, Oleum Cartharidum. 3 μ. κανθ. ἀδρομερῶς κεκομμένων ἐντίθενται ἐν 10 μ. ἐλαίου κοινοῦ εἰς δεκάωρον κατεργασίαν δι' ἀτμολούτρου καὶ εἶτα ἀπηθοῦνται καὶ ἐξιποῦνται. Ἔλαιον πράσινον ἐν τῷ ξανθῷ. Δίδεται κατὰ σταγόνας 1—6 εἰς καταπότια ἢ γαλάκτωμα. Ἐξωτερικῶς ἐν χρήσει εἰς χρίσματα φοινίσσοντα ἢ ὡς συνεμβαλλόμενον ἀλοιφαῖς πρὸς διατήρησιν τῆς ἐμπυήσεως τῆς ἐξ ἄλλων ἐπισπαστικῶν.

Ἐξωτερικῶς μεταχειριζόμεθα τὰς κανθαρίδας κατ' ἐξοχὴν εἰς ἔμπλαστρα καὶ ἀλοιφάς.

Ἔμπλαστρον κανθαρίδων τὸ κοινόν, Emplastrum Cantharidum ordinarium. 50 μ. κόνεως ἀδρομεροῦς κανθαρίδων συζυμοῦνται μεθ'25

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐλαίου κοινοῦ καὶ ἀποτίθενται ἐπί τινα χρόνον εἰς κατεργασίαν, εἶτα δὲ προστίθενται αὐτοῖς κηροῦ κιτρίνου 100 καὶ τερεβινθίνης 25, συντακέντα δὲ πάντα ἐν ἀτμολούτρῳ ἀναμίγνυνται καλῶς. Μετὰ τὴν ψύξιν πλάσσονται εἰς ῥαβδία καὶ ἀποτίθενται εἰς χρῆσιν. Λιπαρόν, τὴν ἀφὴν μαλακόν, ὁμοιομόρφως κατάστικτον ὑπὸ μορίων στιλπνῶν· φυλάσσεται ἐν τόπῳ ξηρῷ· ἐπιστάσης δὲ τῆς χρήσεως ἐξαπλοῦται ἐπὶ κοινοῦ κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, ἐξέχοντος πέριξ διὰ περιθορίου εἰς προσκόλλησιν. Ἀναγράφεται δὲ καὶ τὸ μέγεθος ἑκάστοτε ἢ κατὰ δακτύλους κυβικοὺς ἢ κατὰ τὸ σχῆμα τῆς παλάμης, ἢ κατὰ τὸ ἐπὶ τῆς συνταγῆς σχεδιαγράφημα. Εἰς ταχυτέραν ἐπίσπασιν ἐπιχρίεται διὰ σταγόνος ἐλαίου κανθαρίδων ἢ κόνεως αὐτῶν τούτων· ἢ ἐπιτρίβεται ὁ τόπος τῆς ἐφαρμογῆς δι' ὄξους ἰσχυροῦ ἢ διὰ βάμματος κανθαρίδων ἢ διὰ πνεύματος σινάπεως. Καὶ εἰ μὲν σκοπεῖται μόνη ἡ ἐπανάστασις τῆς ἐπιδερμίδος καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τούτου πρώτη διέγερσις, τότε νύξαντες τὴν φλύκταιναν κενοῦμεν τὸ ἐν αὐτῇ ὑγρόν, καὶ εἶτα ἐπιβάλλομεν σπληνίον ἐλαιοβραχές, ἐφ' ᾧ ταχέως, ἐν 24 ὥρ. συνήθως, μαραίνεται ἡ φλεγμονή, οὐδεμία δὲ συνίσταται ἐμπύησις. Εἰ δὲ σκοπεῖται αὕτη, τότε ἀφαιροῦμεν τὴν ἐπιδερμίδα ὅσον ἐνδέχεται εὐλαβῶς, καὶ ἐπιβάλλομεν τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἀλοιφὴν διὰ ῥόδων ἢ κακάου ἢ βούτυρον, ἐφεξῆς δὲ ἐπισπαστικὴν ἀλοιφὴν τῶν κανθαρίδων, ἢ μίγμα ταύτης μετὰ πεπαντικῆς ἀλοιφῆς ἢ μετ' ἀλοιφῆς ἐκ βράθυος κόνεως. Σημειωθήτω, ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ γυμνωθέντος χορίου παραμονὴ κόνεως κανθαρίδων προάγει ταχεῖαν τὴν ἀπορρόφησιν ταύτην, καὶ φέρει στραγγουρίαν· διὸ ἀφαιρείσθω ἐπιμελῶς πᾶν μόριον κόνεως.

Ἔμπλαστρον καν θαρίδων ἔμμονον ἢ διηνεκές, Emplastrum perpetuum s. Janini. Κολοφωνίου 70, κηροῦ κιτρίνου 50, τερεβινθίνης 35, στέατος ὀείου 20, συντήκονται ἐν ἡπίῳ πυρί, τούτοις δὲ προστίθενται κόνεως κανθαρίδων λεπτοτάτης 20, καὶ εὑφορβίου λεπτοτάτης κόνεως 5 καὶ συναναμίγνυνται ἐπιμελέστατα. Μέλαν ἐν τῷ ὑποπρασίνῳ. Δὲν προσκολλᾶται καλῶς καὶ σπανίως ἐπανιστᾷ τὴν ἐπιδερμίδα εἰς φλύκταιναν· συνήθως παράγει ψυδράκια μικρά, δι' ὧν κατατρίβεται ἡ ἐπιδερμίς. Προσβάλλεται, ὅσάκις σκοπεῖται ἤπιος μέν, μακρὸς δὲ ὁ ἐρεθισμὸς τοῦ δέρματος, τοῦ ἐμπλάστρου ἀφιεμένου κατὰ τόπον διὰ χρόνου, καὶ ἀνύει πρὸς νευραλγίας, ἰσχιάδας, ὠττορροίας, ὀφθαλμίας, ῥευματισμούς· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀτελῶς προσκολλᾶται, ἀντικαθίσταται νῦν ὑπὸ πολλῶν ἄλλων καὶ πολυωνύμων, ἤτοι τοῦ γαλλικοῦ, τοῦ ἀγγλικοῦ (sparadrap vesicans, charta vesicatoria ἢ pannus epispasticus), ἅτινα πάντα γίνονται ἐκ βάμματος κανθαρίδων καὶ ἐκ ῥητινωδῶν οὐσιῶν, οἷον τερεβινθίνης καὶ μαστίχης ἢ κολοφωνίου καὶ κηροῦ κτλ.

Ἐκχύλισμα καν θαρίδων δι' ὄξους. Extr. Cantharidum acetosum. Γίνεται, ἂν κανθαρίδας ἐνθῶμεν, ἵνα κατεργασθῶσιν ἐν κράματι οἰνοπνεύματος καὶ ὄξους καὶ εἶτα ἐξατμίσωμεν. Συνίσταται τότε μάζα τις βουτυρώδης, δραστικώτατα ἐνεργοῦσα ὡς ἐπισπαστικόν. Ὀλίγη ἡ χρῆσις.

Ἀλοιφὴ καν θαρίδων, Unguentum Cantharidum. 2 μ. κόνεως κανθαρ. ἀδρομεροῦς μιγνύεται μετὰ 8 μ. ἐλαίου κοινοῦ εἰς κατεργασίαν δεκάωρον ἐν ἀτμολούτρῳ, ἐκθλιβέντος δὲ τοῦ ἐλαίου καὶ διυλισθέντος, λαμβάνονται μ. 7, συντήκονται ἡπίῳ πυρὶ μετὰ 3 μ. κηροῦ κιτρίνου καὶ ἐπιμελέστερον συμφύρονται ἀνατριβόμενα. Ὑποκίτρινος ἀλοιφή, χρήσιμος εἰς διατήρησιν τῆς ἐμπυήσεως ἐκδορίων ἢ φρεατίων.

Βιβλιοθήκη Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ κανθαριδίνη, βιαιοτάτη μὲν οὖσα καθὰ εἴρηται, ἀλλὰ καὶ βαρύτιμος, οὐδαμῶς τίθεται εἰς χρῆσιν· διὸ καὶ περιττὸν νομίζομεν νὰ ποιήσωμεν ἐκτενέστερον περὶ αὐτῆς λόγον.

Ἡ Coccinella septempunctata ἐνέχει ὡς κυριῶδες στοιχεῖον κανθαριδίνην. Τὸ βάμμα αὐτῆς παρηγγέλθη κατὰ τῶν ὀδονταλγιῶν (διὰ βάμβακος εἰς τὸ τρῆμα ἐντιθέμενον).

Μυρμηκικὸν ὀξύ.

Acidum Fomicarum.

Ἐνέχεται μάλιστα ἐν τοῖς μύρμηξιν, ἀφ' ὧν ἐξάγεται δι' ἀποστάξεως, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἰῷ τῶν μελισσῶν καὶ σφηκῶν καὶ ἐν τῇ κνίδῃ, ὡς καὶ ἐν τῷ ἱδρῶτι καὶ τοῖς οὔροις τοῦ ἀνθρώπου, κατ' ἐξοχὴν μετὰ τὴν βρῶσιν ἀμυγδαλίνης ἢ τὴν κατάποσιν ὑδροκυανικοῦ ὀξέος. Σκευάζεται δὲ νόμῳ χημείας ἐκ σακχάρου ἢ ἀμύλου ἀποσταζομένων μετὰ θειικοῦ ὀξέος καὶ ὑπεροξειδίου τοῦ μαγγανίου ἢ διχρωμικοῦ καλίου, ὡς καὶ διὰ συναποστάξεως ὀξαλικοῦ ὀξέος μετὰ γλυκερίνης.

Ὑγρὸν διαυγές, ἄχρουν, πτητικόν, ὀξυνότατον τὴν γεῦσιν καὶ ἀντίδρασιν, ὀξυνῶς διαπεραστικὸν τὴν ὀσμήν, πηγνύμενον ἐν 0^0 καὶ ζέον ἐν 99^0, ἐξαερούμενονεὐκόλως καὶ ἀτμίζον ἀσθενῶς, ὕδατι καὶ οἰνοπνεύματι εὐανάμικτον, E. B.1, 0,63, τὸν τύπον CH^2O^2, ὁμόλογον τοῦ ὀξικοῦ ὀξέος. Τὸ μυρμηκικὸν ὀξὺ συμμιγὲν μεθ' ὑποξικοῦ μολύβδου ῥευστοῦ, ἀφίησι καθίζημα λευκὸν κρυσταλλικόν. Τὸ αὐτό, ἀραιωθὲν διὰ 5πλασίονος (τὸ βάρος) ὕδατος, ἂν τότε κορεσθῇ ὑδραργύρου ὀξειδίου κιτρίνου, ποιεῖ ὑγρὸν διαυγές, ὃ ζεσθέν, ἐνῷ ἀπολύει ἀέριον, ἀφίησιν ἴζημα λευκόν, ταχέως γινόμενον σποδόχρουν, ἐξ οὗ τὸ τελευταῖον ἀπολύονται σφαιρία μεταλλικά, στίλβοντα.—Γράμματα δέκα τοῦ ὀξέος κορεννύτωσαν 54,35 κυβικὰ ὑφεκατόμμετρα διαλύσεως καυστικοῦ κάλεος, ὃ ἀντιστοιχεῖ πρὸς 25 $^0/_0$ μυρμηκικοῦ ὀξέος. — Ἀραιωθὲν τὸ ὀξὺ διὰ 5 μ. ὕδατος, μὴ θολούσθω μήτε διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου, μήτε καί, ἐξουδετερωθὲν διὰ καυστικῆς ἀμμωνίας ὑγρᾶς, θολούσθω διὰ χλωριούχου ἀσβεστίου, μήτε δι' ὑδροθειϊκοῦ ὀξέος.— Γράμμα ἓν τοῦ ὀξέος, ἀραιωθὲν διὰ πέντε γραμμάτων ὕδατος, ἂν συνθερμάνῃς μεθ' ἑνὸς γράμματος κιτρίνου ὀξειδίου τοῦ ὑδραργύρου ἐπὶ $^1/_4$ ὥρας καὶ διυλίσῃς, γινέσθω τὸ ὑγρὸν οὐδέτερον.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐπὶ τοῦ δέρματος ἀμιγὲς ἐπιτριβὲν προκαλεῖ μετὰ 2—5 ὥρ. δερματίτιδα ἀλγεινὴν μετ' οἰδήματος καὶ ἐξιδρώσεως. Κεκραμένον μεθ' ὕδατος πολλοῦ (7—10 $^0/_0$ τοῦ ὀξέος) φέρει ἐπὶ τοῦ δέρματος ἐν βραχεῖ μεθ' ὥρ. $^1/_2$—1 κνησμὸν καυσώδη.

Ἔσω ληφθὲν τὸ κεκραμένον μυρμηκικὸν ὀξὺ (7 $^0/_0$) ἐρεθίζει εἰς ὑπεραιμίαν καυσώδη, καὶ δίψαν καὶ ναυτίαν. Τὸ ἄκρατον φέρει θανατηφόρον γαστρεντερίτιδα· 15 γράμματα τοῦ τῶν 7 $^0/_0$ ἐθανάτωσαν κόνικλον ἐν σοβαρᾷ γαστρεντερίτιδι, ὑπεραιμίᾳ τῶν νεφρῶν πολλῇ καὶ

λευκωματουρίᾳ. Ἐν τῷ σώματι ἡμῶν, ἂν ληφθῇ ὀλίγον, φαίνεται ὅτι κατακαίεται εἰς ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὡς πάντα τὰ ὀξέα, τὰ λιπαρὰ καλούμενα καὶ παραγόμενα δι' ὀξειδώσεως τῶν πνευμάτων.

Ἐδοκιμάσθη ὡς διουρητικὸν κ α θ' ὕ δ ρ ω π ο ς ἀ ν ὰ σ ά ρ κ α κ α ὶ ἀ σ κ ί τ ο υ, καθ' ὧν ἐνεργεῖ ποτε, ὡς αἱ κανθαρίδες· ἀλλ' ἐπειδὴ πολλοὶ κίνδυνοι περιστοιχοῦσι τὴν χρῆσιν, ὀλιγωρεῖται.

Μετ' οἰνοπνεύματος κεκραμένον χρησιμεύει εἰς φοινιγμὸν τοῦ δέρματος, καθάπερ τὸ ἔλαιον τοῦ σινάπεως.

Εὐφόρβιον.

Euphorbium.

Κομμιρρητίνη ἐκβλύζουσα ὡς ὀπὸς γαλακτώδης ἐκ τῶν ἀφελκουμένων κλάδων τῆς Euphorbia resinifera Berg, Euphorbiaceae, δένδρου ἐν τῷ Ἄτλαντι τῆς Ἀφρικῆς βλαστάνοντος, καὶ ἀποξηραινομένη ἐν τῷ ἡλίῳ.

Φέρεται εἰς βώλους ἀκανονίστους ἢ δάκρυα τρίγωνα, ὡς φακῆς ἢ λεπτοκαρύου τὸ μέγεθος, ὑποκίτρινα ἀμαυρῶς καὶ ἀκάθαρτα, ἔνδον συνήθως κοῖλα, δύο ἢ τρεῖς ὀπὰς ἔχοντα, εὔθρυπτα, διαφανῆ, ἄνοσμα, ἐν μέρει διαλυτὰ ἐν ὕδατι, οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, τὴν γεῦσιν δὲ δριμύτατα καὶ καυστικά. Ἐφ' ἡμμένων ἀνθράκων ἡ κόνις αὐτῶν ῥιφθεῖσα διαχέει ὀσμὴν ἀρωματικήν, θερμανθεῖσα δὲ τήκεται, καὶ ἀναφθεῖσα κατακαίεται διὰ φλογὸς λιγνυώδους.

Ἐνέχει ῥητίνην ἐπισπαστικὴν ἄμορφον, ῥητίνην κρυσταλλικήν, κόμμι, καὶ μηλικὰ ἅλατα.

Φυλασσέσθω ἐπιμελῶς, ἀπηλλαγμένον ὅσον ἔνεστιν ἐκ τῶν προσαναμίκτων θρυμμάτων τῶν καρπῶν καὶ τῶν κλωνίων.

Ἐν χρήσει εἶναι μόνον ὡς ἐπισπαστικόν, καὶ ταῦτα ὡς constituens τῶν διαρκῶν ἐκδορίων (ὄρα). Καὶ καθ' ἑαυτὸ δὲ ἐπὶ τοῦ δέρματος προσβληθὲν εἴτε εἰς κόνιν, εἴτε εἰς ἔμπλαστρον φοινίσσει τὸ δέρμα καὶ φλογίζει μέχρις ἐπάρσεως τῆς ἐπιδερμίδος εἰς φλυκταίνας· ἡ δὲ κόνις εἰσπνευσθεῖσα φέρει ἰσχυροτάτους πταρμοὺς καὶ κόρυζαν, δακρυρροΐαν καὶ ὑπεραιμίαν τῶν ὀφθαλμῶν, βῆχα καὶ δύσπνοιαν μέχρις αἱμοπτύσεως.

Κ ν ί δ η ς πόα χλωρά, Herba urticae recens. Urtica Urens καὶ dioica L. Urticeae Bartl. Φυτὸν γνώριμον· ἐνέχει ἐν τοῖς φύλλοις δριμύ τι στοιχεῖον (μυρμηκικὸν ὀξύ), ἐγκείμενον ἐν τοῖς θριξί, ταῖς ὀξείαις.

Φοινίσσουσι τὸ δέρμα καὶ προκαλοῦσιν ἐπανάστασιν βλατίδων καυσώδη καὶ κνηφώδη· διὸ καί ἔν τινι χρήσει κατὰ παραλύσεων ῥευματικῶν εἴτε καὶ ἄλλων, εἰς μαστίγωσιν τοῦ δέρματος ἐπιπόλαιον καὶ βραχεῖαν καὶ κατὰ καιρούς. Μαστιγοῦνται δὲ ὑπὸ τοῦ ὄχλου κατὰ τὴν ὀσφὺν καὶ οἱ πάσχοντες ἀνδρικὴν ἀνικανότητα· ἀλλ' εἰ καὶ τελεσφόρως, ἄδηλον. Τὰ σ π έ ρ μ α τ α τῆς κνίδης εἶναι ναρκωτικὰ ἐπὶ ποσόν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΡΙΜΕΑ ΕΥΣΤΟΜΑΧΑ.

ACRIA DIGESTIVA.

Ὑπάγομεν ἐνταῦθα ὅσα τῶν δριμέων μεταχειριζόμεθα κυρίως ὡς παραγωγικὰ εὐπεψίας. Ταῦτα πάντα, ἐπιτηδείως ληφθέντα, φέρουσιν ὑπεραιμίαν ἐν τῷ βλεννογόνῳ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ ἀδέσι, ἀφ' ὧν ἐκκρίνονται οἱ χυμοί, ὅσοι ἂν συντελοῦσιν εἰς κατάπεψιν τῶν τροφῶν, οἷον σίελος, γαστρικὸς καὶ παγκρεατ. χυμός, ὧν πληθυνομένων ἐνισχύεται ἡ πεπτικὴ δύναμις τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων. Διαστέλλονται δὲ τῶν διεγερτικῶν εὐστομάχων καὶ τῶν πικρῶν, ἀφ' ὧν ὁμοίως ἐνισχύεται ἡ πέψις, καθότι ἀπὸ μὲν τῶν διεγερτικῶν ἐρεθίζηται ὁ στόμαχος προσκαίρως καὶ ἀσθενῶς, ἐνῷ συγχρόνως ταράσσεται ἡ κυκλοφορία, ἀπὸ δὲ τῶν πικρῶν τονοῦνται μᾶλλον αἱ μυϊκαὶ καὶ ἐλαστικαὶ ἶνες· ἐκ δὲ τῶν δριμέων ἀμέσως ἐκκαλεῖται ὑπεραιμία τις ἔμμονος, οἵα συμβαίνει ἐν πάσῃ φυσιολογικῇ πέψει, ἀλλ' ἥτις πολλάκις ἐλλείπει ἐξ ἀδρανείας εἴτε τοῦ στομάχου, εἴτε καὶ τοῦ σώματος ὅλου. Ἀδράνεια πολλὴ καὶ ἀπάθεια τῶν πεπτικῶν ὀργάνων ἔμμονος καὶ χρονία εἶναι ἄρα ἡ λελογισμένη ἔνδειξις ὑπὲρ αὐτῶν, πᾶσα δὲ εὐπάθεια, εὐαισθησία, ὑπεραιμία ἢ καὶ φλεγμονὴ ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι ἡ ὡμολογημένη ἀντένδειξις. Διὸ καὶ χρῄζουσι πολλῆς προσοχῆς κατὰ τὴν ἐφαρμογήν, ἵνα μὴ ἐρεθίσαντα εἰς ἄφευκτον ὑπεραιμίαν προξενήσωσι βλάβην.

Πιπερὶς ἢ πέπερι ἱσπανικὸν ἢ ἰνδικόν.

Fructus Capsici annui.

Capsicum annuum (et longum) L. Solaneæ. Φυτὸν ἐτήσιον τῆς Ἀμερικῆς, παρ' ἡμῖν κηπευόμενον.

Καρπὸς γνώριμος, ἐπιμήκης, δερματώδης, πράσινος, κοῖλος κτλ., στιλπνὸς ἔξωθεν, ὅταν δὲ ὡριμάσῃ, ἐ ρ υ θ ρ ό ς, οὗτος δὲ εἶναι καὶ ὁ ἐν χρήσει ἰατρικῇ. Κάτω πρὸς τὴν βάσιν ἀτελῶς τρίχωρος, ἄνω πρὸς τὴν κορυφὴν μονόχωρος, πολύσπερμος, ἀπὸ σπογγώδους καρποδόκης κρεμαμένων τῶν νεφροειδῶν σπερμάτων.

Στοιχεῖον κυριεῦον εἶναι ἡ κ α ψ ι κ ί ν η δι' ἀφυλίσεως, ἢ (ἀποχυλίσεως) ἐκ τοῦ οἰνοπνευματώδους ἐκχυλίσματος ἐξαγομένη ὡς 4 %, παχύρρευστος, ἐρυθρωπὴ μελανῶς, ἄγαν πυρωτικὴ καὶ δριμεῖα, δυσδιάλυτος ἐν ὕδατι, εὐδιάλυτος ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, ῥευστοποιου-

μένη δὲ καὶ ἐξαχνουμένη, ὅταν θερμανθῇ, καὶ τότε βῆχα καὶ πταρμοὺς διεγείρουσα σφοδρούς, ὅταν εἰςπνευσθῇ καὶ ἐλαχίστη. Δεύτερα στοιχεῖα εἶναι ἐκχυλισματικαὶ οὐσίαι ὑπόπικροι, δριμεῖαι καὶ ἀρωματικαί, καὶ ἅλατα ἐκ κιτρικοῦ καὶ φωσφορικοῦ καὶ χλωριούχου καλίου.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Εἰςπνευσθεῖσα ἡ κόνις φέρει πταρμοὺς ἰσχυρούς. Τῷ δέρματι ἐπιτεθεῖσα φέρει ὑπεραιμίαν μέχρι φλεγμονῆς φλυκταινώδους. Μασηθεῖσα καίει καὶ ἐξοιδίσκει τὸ στόμα, καὶ προκαλεῖ πλήμμυραν σιέλου. Καταποθεῖσα, ἐρεθίζει τὸν στόμαχον εἰς ὑπεραιμίαν, ὅτε ὀλίγη μέν, παροξύνει ἀμέσως τὴν ὄρεξιν, πολλὴ δέ, φέρει καρδιαλγίαν, ὑπερπόλλη δέ, γεννᾷ φλεγμονὴν (ἔμετον, καρδιαλγίαν, σφοδρὰν καὶ καυσώδη διάρροιαν)· ἀναποθεῖσα δὲ φέρει οὔρησιν καυστικήν. Ὁ στόμαχος ἐθίζεται κατὰ μικρὸν εἰς τὸ προσδέχεσθαι ἀεὶ μείζονα ποσά· ἀλλ' ἐμβάλλεται ἐπὶ τέλους εἰς χρονίαν φλεγμονήν. Εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀναληφθέντα τὰ δραστικὰ στοιχεῖα διεγείρουσιν αὐτήν τε καὶ τὰ νεῦρα καθόλου, ἤτοι αὐξάνουσι τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος καὶ φέρουσι ζάλην, ἐφεξῆς δὲ συμπτώματα παραλύσεως τῶν ἄκρων. Διὰ ταῦτα ἐν χρήσει ἡ πεπερὶς ὡς διαιτητικὸν πρὸς δυσπεψίας ἢ εἰς καταπόνησιν τροφῶν δυσπέπτων καὶ φυτικῶν ἐν χώραις θερμαῖς ἢ ἐν ὥρᾳ θέρους, ὅτε τὰ πεπτικὰ ὄργανα, ὡς παρ' ἡμῖν, διὰ τὴν πολλὴν θερμότητα ἀτονοῦσιν· ἀλλὰ καὶ ἐν χειμῶνι ὡς θερμαντικὸν διαιτητικὸν εἶναι ἀσπάσιος τῷ κοινῷ λαῷ παρ' ἡμῖν. Εὔθετος καὶ ὡς διεγερτικὸν πρὸς παραλύσεις τῶν παρισθμίων καὶ τῆς γλώσσης, μασσωμένη ὡς ἡ ῥίζα τοῦ πυρέθρου. Πρὸς διαλείποντας πυρετούς (οἰκιακὸν φάρμακον) ἐνεργεῖ ἱκανῶς καὶ μάλιστα εἰς κόνιν (10—20 σιτ. δι' ἡμέρας εἰς καταπότια ἐν τῇ ἀπυρεξίᾳ) ἢ εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. $^1/_2$-2 εἰς οὐγ. 6, λαβεῖν κατὰ τὴν ἀπυρεξίαν. Ἐπ' ἐσχάτων παρηγγέλθη καὶ κατὰ τῶν αἱμορροίδων τῶν μετὰ προπτώσεως τοῦ ὀρθοῦ ὡς τονωτικὸν τοῦ κεχαλαρωμένου βλεννογόνου καὶ μυϊκοῦ ὑμένος· ἀλλ' ἄδηλον ἡμῖν, πόσον ἐνεργεῖ. Ἐξωτερικῶς εἰς φοίνιξιν τοῦ δέρματος περικαταπλάσσονται ἐπτισμέναι πιπερίδες καὶ συμπεφυρμέναι ἀλεύροις, συναπισμῶν δίκην, ἢ εἰς κόνιν.

Βάμμα πιπερίδων, Tinctura Capsici annui. Γίνεται ἐκ κατακεκομμένων πιπερίδων 1 κατεργαζομένων ἐκ 10 οἰνοπν. κοινοῦ δι' 8 ἡμερῶν. Κιτρινωπὸν ἐν τῷ ὑπερύθρῳ. Δίδεται κατὰ σταγόνας 5—10 πολλάκις τῆς ἡμέρας ὡς εὐπεπτικὸν ἐν βλεννώδει εἰλήματι· ἢ προστίθεται κατὰ δραχμὴν ἐν 6 οὐγ. εἰλήματος εἰς διακλύσματα τῶν παρισθμίων καὶ τοῦ γαργαρεῶνος ἐπὶ χαλαρώσεως αὐτῶν ἐκ χρονίας κυνάγχης. Ἐξωτερικῶς δ' ἐπιχρίεται ἐπὶ τόπων τοῦ δέρματος παραλύτων ἢ ἀλγούντων· ἢ βάμβακος σφαιρίον ἐμβραχὲν ἐντίθεται εἰς τὸ κοῖλον τετερηδονισμένων ὀδόντων εἰς ὑποκατάστασιν τοῦ πόνου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

*Πυρέθρου ῥίζα.

Radix Pyrethri Italici.

Anacyclus Pyrethrum DC. Synantherae.

Φυτὸν πολυετές, κατὰ τὴν βόρειον Ἀφρικὴν καὶ τὴν Συρίαν ἰθαγενές, ἐν Ἰταλίᾳ δὲ κηπευόμενον.

Ῥίζα ἁπλῆ ὡς τὰ πολλά, ἐνίοτε φέρουσα λείψανα τοῦ καυλίου καὶ τῶν φύλλων, δακτύλῳ ἰσοπαχής, σαρκώδης ἡ πρόσφατος, εὔθραυστος ἡ ξηρά, ἔξωθεν ἐρρυτιδωμένη κατὰ μῆκος, ἀνώμαλος, φαιὰ ἐν τῷ μελανωπῷ, ἔνδον κατὰ τὴν ἡλικίαν μᾶλλον ἢ ἧττον ξανθὴ ἢ σκοτεινή.

Κατὰ τὴν διατομὴν φαίνεται ὁ φλοιὸς 4—5 λεπτότερος τοῦ ξύλου, πρὸς τὰ ἔνδον ἀμυδρότατα ἀκτινωτός, διηρημένος διὰ γραμμῆς τινος σκοτεινοτέρας εἰς δύο κύκλους. Πρὸς τὰ ἔξω τῆς γραμμῆς ταύτης φαίνεται στεφάνη ἐξ ἀραιῶν βαλσαμοφόρων ὀχετῶν. Ξύλον πυκνόν, σαρκῶδες, ἀκτινωτὸν μετὰ στενῶν καὶ ὑποκιτρίνων δεσμῶν ἀγγείων. Ἐντεριώνη ἐλλείπει. Θῆκαι βαλσαμοφόροι ἀνὰ μέσον τῶν κεντρικῶν ἀκτίνων τοῦ ξύλου πολυπληθεῖς, ἀκτινωδῶς διατεταγμέναι.

Ἐν τῇ πρώην γερμανικῇ φαρμακοπαίᾳ ἐφέρετο ὡς officinalis ἡ ῥίζα πυρέθρου τυῦ γερμανικοῦ ἐκ τοῦ Anacyclus officinarum Hayne, φυτοῦ καλλιεργουμένου ἐν Βοημίᾳ καὶ Ὁλλανδίᾳ, λεπτοτέρα τῆς ἄνω (διότι ἐκ φυτοῦ μονοετοῦς), φαιῶς μέλαινα ἔξωθεν, φλοιὸν ἔχουσα παχύτερον, ἐν ᾧ κύκλος ἐξ ἀραιῶν βαλσαμοφόρων θηκῶν· τὰ λοιπὰ ὡς ἄνω.

Ὀσμὴ ἀμφοτέρων οὐδεμία· γεῦσις πυρώδης καὶ δριμεῖα ἐπὶ τῆς διαμασσήσεως, τῆς πολὺν τὸν σίελον ἐν τῷ στόματι προκαλούσης.

Ἀπορριπτέσθω πᾶσα πεπαλαιωμένη καὶ ὑπὸ ἐντόμων διάβρωτος, οἵα εἶναι ἀεὶ ἡ τῶν παρ' ἡμῖν φαρμακείων. Προτιμάσθω ἡ λεπτὴ καὶ γερμανικὴ τῆς παχείας καὶ ἰταλικῆς. Ἀνανεούσθω κατ' ἔτος. Πρὸ δὲ τῆς χρήσεως ἀποκαθαιρέσθω ἀπὸ φύλλων καὶ λειψάνων καυλίου.

Στοιχεῖα ἐνεργὰ εἶναι ἔλαιον αἰθέριον ὀλίγιστον, βάλσαμον δριμὺ καὶ λιπαρόν, ἀφ' οὗ τὸ πλεῖστον τῆς ἐνεργείας, καί τις ἐν τῷ φλοιῷ μάλιστα ἐνεχομένη δριμεῖα καὶ καυστικὴ καὶ ῥητινώδης οὐσία, ἡ πυρεθρίνη, ἀδιάλυτος ἐν ὕδατι, διαλυτὴ ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, ἔτι μᾶλλον ἐν ὀξικῷ ὀξεῖ καὶ ἐλαίοις αἰθερίοις καὶ λιπαροῖς, τελείως δὲ διαλυτὴ ἐν κάλει καυστικῷ, προερχαμένη πιθανώτατα ἐξ ὑπεροξειδώσεως τοῦ δριμέος βαλσάμου.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Δριμὺ καὶ πυρωτικὸν τὸ φάρμακον. Φέρει ὑπεραιμίαν μέχρι δερματίτιδος φλυκταινώδους. Ἐρεθίζει στόμα καὶ στόμαχον καὶ ἔντερα, προκαλοῦν ἄφθονον διάκρισιν σιέλου καὶ βλέννης. Κατὰ δραχ. πολλὰς φέρει γαστρεντερίτιδα. Θερμαίνει τὸ σῶμα, ταχύνει τὴν κυκλοφορίαν, ἐφ' οἷς στενοχωρία καθολικὴ καὶ κεφαλαλγία.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὑπαγορεύεται εἰς διαμάσσημα πρὸς παραλύσεις τοῦ ὑπερωίου ἱστίου, τῆς σταφυλῆς καὶ τῆς γλώσσης ὡς ἐρεθιστικόν, ἔτι δέ, καὶ τοῦτο εὐλογώτερον, πρὸς ὀδονταλγίας, αἵτινες, ἐντιθεμένου τεμαχίου τῆς ῥίζης ἢ καταποτίου ἐκ κόνεως πυρέθρου, ἐν τῷ κοίλῳ τῶν ὀδόντων (οὐχὶ τῶν ἐκ φλεγμονῆς ἀλγούντων), δι'ὑπερερεθισμοῦ καταπραύνονται ἢ μετριάζονται. Ὠφελεῖ καὶ πρὸς χρονίας φαρυγγίτιδας, παρ'αἷς χαλάρωσις τοῦ βλεννογόνου περὶ τὸ στόμιον τῆς εὐσταθείου σάλπιγγος. Εὐστόμαχον πρόσφορον, ὅταν πυρώσεις μετ' ἀνορεξίας, καὶ ὅταν ἡ γλῶσσα ἀλευρώδης καὶ κολλώδης διὰ περίσσειαν ἐπιθηλίων, ὅθεν καὶ εἰκάζομεν, ὅτι ὅμοιόν τι καὶ ἐν τῷ στομάχῳ. Τὰ ἐπιθήλια ταῦτα διὰ πλήμμυραν διακρίσεως καὶ σιέλου ἀποπλύνονται καὶ ἐκπίπτουσιν. Ἀλλὰ πάντως ἐν ὀλίγῃ χρήσει νῦν, ἢ καὶ τελείως ἔωλον.

Δίδεται εἰς κόνιν κατὰ 2—5 σιτ. πολλάκις τῆς ἡμέρας ἢ εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 1—2 ἐν οὐγ. 4, καὶ εἰς ἀνακογχυλισμούς· ἢ διαμασσᾶται ἡ ῥίζα, καταπίνεται δὲ ὁ σίελος, ἢ κρατεῖται ἱκανὸν χρόνον, αὐστηρὸς ὢν καὶ καυσώδης, ἐν τῷ φαρυγγέθρῳ.

Ἡ κόνις πυρέθρου τοῦ καυκασικοῦ ἢ περσικοῦ, Pyrethrum carneum M. Bieb., εἶναι ἐν χρήσει κατὰ τῶν κόρεων καὶ ἄλλων τοιούτων ζωϋφίων, καὶ δὴ καὶ τῶν ψυλλῶν ὡς κόνις ἐντομοκτόνος, poudre insecticide.

*Βάμμα πυρέθρου, Tinctura Pyrethri. 3 μ. ῥίζης ἐν 24 μ. οἰνοπνεύματος issimi διὰ 8 ἡμερῶν συγκατεργάζονται. Κίτρινον ἐν τῷ μελανωπῷ. Κατὰ δρ. 1—2 προτίθεται εἰς ὀδοντοτρίμματα ἢ ἀναγαργαρισμούς· ἢ ἐμβρέχεται βάμβαξ καὶ ἐντίθεται εἰς τὸ κοῖλον ἀλγούντων ὀδόντων.

Κοχλιαρίδος πόα.

Herba Cochleariæ.

Cochlearia officinalis L. Cruciferæ.

Φυτὸν ἐπέτειον, κατὰ τὰς ἀκτὰς τῆς βορείου Εὐρώπης ἰθαγενές, νῦν δὲ κηπευόμενον πολλαχοῦ.

Ἡ ἀνθοῦσα πόα, ἡ κατὰ τὸ ἔαρ συλλεγομένη, ἔχει φύλλα τὰ πρὸς τὴν ῥίζαν μικρόμισχα, ὑποκαρδιοσχήμως στρογγύλα, ἀνάκυρτα, ὡς τὰ πολλὰ ἐλλείποντα, τὰ ἀνώτερα δὲ ἡμιπερίκαυλα, ὠοειδῆ, κολποειδῶς ὀδοντωτά· ἄνθη λευκά, τετρασέπαλα, τετραπέταλα, τετραδύναμα· κεράτια οἰδοῦντα, πολύσπερμα. Ὀσμὴ τῆς τριβείσης πόας δριμεῖα· γεῦσις ἐπὶ τῆς μασσήσεως καυστικὴ καὶ πικρά, ὅταν δὲ ξηρανθῇ ἡ πόα, ἀφανιζομένη, ἂν δὲ ὑγρανθῇ πάλιν καὶ προστεθῇ γαλάκτωμά τι ἐκ σπερμάτων ἐλαιωδῶν, ἀναφαινομένη αὖθις.

Ἐνέχει αἰθέριον ἔλαιον κίτρινον, δριμύ, βαρύτερον τοῦ ὕδατος, εὐεξαέρωτον, ἐν οἰνοπνεύματι εὐδιάλυτον καὶ ὁμοιότατον τῷ τοῦ σι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νήπεως, ἢ τῆς ῥαφανίδος. Ἅλας ἀφθόνως ἐνυπάρχον εἰς τὴν πόαν εἶναι τὸ νίτρον.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰατρική. Ἐρεθίζει τοὺς τόπους τῆς ἐφαρμογῆς ὡς τὸ σίναπι, ἠπιώτερον μέντοι. Μασσηθεῖσα φέρει ὑπεραιμίαν ἐν τῷ στόματι καὶ ἄφθονον σίελον. Καταποθεῖσα ὀλίγη μὲν ἐνεργεῖ ὡς εὐστόμαχον, πλείων δέ, φέρει δίψαν καὶ καῦσον καὶ στρόφους. Παρακινεῖ δ'ἐπὶ ποσὸν καὶ τὰ οὖρα, καὶ τονοῖ τὸν βλεννογόνον τῶν βρόγχων, ἀπεκκρινομένου τοῦ αἰθερίου ἐλαίου ἐκ τῶν συστοίχων ὀργάνων.

Ἐσθίεται ἡ πόα ὡς ἐπιδόρπιον ὑπὸ τῶν δυσπεπτούντων, καθάπερ τὸ κάρδαμον, καὶ ὡς φάρμακον κατὰ τῆς στομακάκης ἐκ τῶν καλλίστων. Δίδεται ἔσω εἰς ἔγχυμα κατὰ οὐγ. $^1/_2$—1 εἰς οὐγ. 6—8, λαβεῖν δι' ἡμέρας κατὰ κοχλιάρια ἢ κυαθίσκους· δίδεται καὶ ὡς succus recenter expressus, ὀπὸς προσφάτως ἐκτεθλιμμένος, κατὰ κοχλιάρια τῆς τραπέζης μόνος ἢ μετ' ἄλλων ὁμοιοδυνάμων ὀπῶν ἐν κυαθίσκῳ ζωμοῦ κρέατος, ὡς ἀντισκορβουτικόν, ἢ εὐστόμαχον, ἢ διαλυτικὸν ἐμφράξεων ἥπατος καὶ πνευμόνων. Ἀντενδείκνυται ἐφ' αἱμοπτύσεως καὶ καρδιοκτύπων.

Κοχλιαρίδος πνεῦμα, Spiritus Cochleariae. Γίνεται ἐκ χλωρᾶς ἀνθούσης πόας κατακεκομμένης 8, οἰνοπνεύματος καὶ ὕδατος πηγαίου ἀνὰ 3, ἀφ'ὧν ἀποστάζονται 4 μ. Διαυγές, ἄχρουν, ὀδμηρότατον καὶ τὴν γεῦσιν καυστικόν. Ε. Β. 0,908—0,918 Ἂν γράμμα 0,1 ὀξικοῦ μολύβδου διαλυθῇ ἐν 5 κυβικοῖς ὑφεκατομμέτροις ὕδατος, συμμιγῇ δὲ μετὰ πέντε κυβικῶν ὑφεκατομμέτρων πνεύματος κοχλαρίδος, προστεθῇ δ' ἔπειτα τοσοῦτον διαλύσεως καλίου καυστικοῦ, ὥστε νὰ διαλυθῇ πρῶτον ὁ κατακρημνισθεὶς μόλυβδος, τὸ μίγμα τοῦτο θερμανθὲν μέχρι ζέσεως, γινέσθω σκοτεινὸν τὴν χροιὰν καὶ μετ' ὀλίγον ἀφιέτω μέλαν καθίζημα.

Χρήσιμον εἰς βάμματα ὀδοντοτριπτικά, καὶ κατὰ κεχαλαρωμένων καὶ σκορβουτικῶν οὔλων εἰς διακλύσματα.

Σπιλανθοῦς τῆς ἐλαιοφόρου πόα.

Herba Spilanthis oleraceae.

Spilanthes oleracea Jacquin. Synantherеae.

Φυτὸν ἐπέτειον τῆς νοτίου Ἀμερικῆς, νῦν δὲ πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης θεραπευόμενον. Ἐν χρήσει ἡ ἀνθοῦσα πόα, ἡ ἔχουσα καυλίον πολύκλωνον, φύλλα ἀντίθετα, ἔμμισχα, ὠοειδῆ, ὑποκαρδιόσχημα, ἐκτετμημένα τὴν περιφέρειαν, ἀνάκυρτα καὶ ἐπαλζωτά, τραχέα, τρίνευρα· κεφάλια ἀπὸ μίσχου μακροτέρου τῶν φύλλων, μασχαλιαῖα, μονήρη, ἁπλᾶ· ἀνθοδόκην, Anthodium, παχεῖαν, ὠοειδῆ, δισκοειδῆ, πολυαν-

θῆ· ἀνθύλλια σωληνοειδῆ, τὰ κατὰ τὴν περιφέρειαν ἀμαυρῶς ἐρυθρά, τὰ κεντρικὰ κίτρινα.

Ὀσμὴ ἀσθενής. Γεῦσις ἐν τῇ διαμασσήσει καυστικὴ καὶ πολὺν τὸν σίελον προκαλοῦσα.

Στοιχεῖα ἔχει δριμὺ αἰθέριον ἔλαιον, ῥητίνην καυστικήν, δεψικὸν ὀξὺ κλπ.

Ἐνεργεῖ ὡς ἡ ῥίζα τοῦ πυρέθρου τοπικῶς τε καὶ γενικῶς, ἣν ἀντικαθίστησιν ἐν Ἀμερικῇ ὡς διαμάσσημα σιελαγωγὸν καὶ ἀντινευραλγικὸν πρὸς ὀδονταλγίας ῥευματικάς. Χρησιμεύει δὲ καὶ εἰς κατασκευὴν βαμμάτων, ἅτινα φέρονται ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν ἐρυθρὸν βάμμα τοῦ Παραλγάνου καὶ πωλοῦνται ὡς πανάκεια κατὰ πάσης ὀδονταλγίας, καὶ ἅτινα γίνονται ἐκ πόας σπιλανθοῦς (3) καὶ ῥίζης πυρέθρου (2), ἐγκατεργαζομένων ἐν 12 οἰνοπν. (;)· βάμβαξ δὲ ἐμβρέχεται καὶ ἐντίθεται εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ ἀλγοῦντος ὀδόντος. Προςτίθεται δὲ καὶ εἰς διακλύσματα τοῦ στόματος εἰς τόνωσιν τῶν οὔλων.

*Κοχλιαρίδος ἢ ῥαφανίδος (ς) τῆς ἀγρίας ῥίζα (κοινῶς χρένον).

Radis Armoraciae.

Cothlearia armoracia L. Cruciferae.

Φυτὸν πολυετές, ἁπανταχοῦ τῆς βορείου Εὐρώπης ἐν τόποις ἐνίκμοις αὐτοφυές τε καὶ κηπευόμενον. Ῥίζα, ἡ χλωρά, κυλινδρική, παχεῖα, δακτυλιωτή, κιτρινίζουσα ἔξωθεν ἢ καὶ μελανίζουσα, σαρκώδης, τραχεῖα, ἔνδον λευκή, ἡ ἡλικιωμένη καὶ πολυκέφαλος. Τριβεῖσα ἀναδίδει ὀσμὴν δριμεῖαν, προκαλοῦσαν τὰ δάκρυα· μασσωμένη δάκνει καὶ καίει καὶ προκαλεῖ πλήμμυραν σιέλου.

Διὰ τὸ αἰθέριον ἔλαιον τὸ θειοῦχον, τὸ ὅμοιον πρὸς τὸ ἐν τῷ μέλανι σινάπει, πτητικόν, εὐδιάχυτον εἰς τὸν ἀέρα (σταγὼν μία ἀρκεῖ, ἵνα μολύνῃ θάλαμον), φέρει ἐπὶ τοῦ δέρματος ὑπεραιμίαν καὶ πόνον καυστικόν, ὁμοίως καὶ ἐν στόματι καὶ στομάχῳ.

Πολλὴ ἔσω ληφθεῖσα φέρει ναυτίαν καὶ ἔμετον· κατ' οὐγ. 1-2, φέρει γαστρεντερίτιδα. Ἀναποθεῖσα προκαλεῖ διούρησιν, τὰ δὲ οὖρα γίνονται ἐνίοτε λευκωματοῦχα καὶ αἱματηρά, καυσώδης δὲ τότε ἡ στραγγουρία.

Νῦν ἐν χρήσει ὡς ἄρτυμα εὐστόμαχον πρὸς ἀτονίας τοῦ στομάχου, ἐσκευασμένη μετ' ὄξους καὶ ἁλῶν· ὡς φάρμακον εἰς ἔγχυμα ἢ ἔμβρεγμα κατὰ τῆς σκορβουτικῆς στοματακάκης, ἐξ οὐγγίας ἐν λίτρᾳ ὕδατος σκευαζόμενον, πινόμενον δὲ κατὰ κυαθίσκους καὶ διακλυζόμενον ἐν τῷ στόματι. Δίδεται δὲ καὶ ὁ προςφάτως ἐκτεθλιμμένος ὀπός, succus re-

center expressus, κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ πολλάκις τῆς ἡμέρας (μέχρι 2 οὐγ.) ἐν κυαθίσκῳ οἴνου ἢ κάλλιον ζύθου, ἢ ἐν ζωμῷ κρέατος· ἀλλὰ καὶ ἡ πρόσφατος ῥίζα, κατακεκομμένη καὶ μετ' ὄξους καὶ σακχάρου κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ 3—5κις τῆς ἡμέρας ληφθεῖσα, εἰς ταὐτὰ χρησιμεύει.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνεργεῖ καὶ δίδεται καὶ ἡ ῥίζα ῥαφανίδος τῆς ἡμέρου (Raphanus sativus L. Σταυρανθῆ) ἡ γνώριμος, ἢ συρμαίη, διότι ἤσθιον αὐτὴν μεθ' ἅλμης οἱ ἀρχαῖοι εἰς συρμαϊσμόν· καὶ ἡ πόα σισυμβρίου, Sisymbrium Nasturtium L. Nasturtium officinale R. Br. Σταυρανθῆ, τὸ κοινῇ νεροκάρδαμον καλούμενον καὶ γνώριμον, καὶ τὰ σκόροδα καὶ κρόμμυα, ἃ ἡ δημώδης ἰατρικὴ παρ' ἡμῖν μεταχειρίζεται ὡς ἐρέθισμα τοῦ δέρματος.

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

ΔΡΙΜΕΑ ΕΜΕΤΙΚΑ.

ACRIA EMETICA.

Ἐνταῦθα ὑπάγονται ὅσα τῶν δριμέων εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸ παραγαγεῖν ναυτίαν καὶ ἔμετον· διότι ἄλλως αἱ βλάβαι αὗται τοῦ στομάχου ἐπέρχονται ἀπὸ παντὸς ὅ,τι ἂν ἢ ἐρεθίσῃ μηχανικῶς, ἢ πειράξῃ χημικῶς, ἢ καὶ ὅπως δή ποτε κακώσῃ αὐτόν, ὡς φέρ' εἰπεῖν ἀπὸ τοῦ ὕδατος κατὰ κόρον ποθέντος, ἀπὸ τῶν πλείστων μετάλλων, τῶν καθαρσίων, τῶν δριμέων, τῶν διουρητικῶν κτλ.

Ἡ ναυτία καὶ ὁ ἔμετος εἶναι κινήσεις τοῦ στομάχου ἀντιπεριισταλτικαί, συνιστάμεναι ἐκ πειρασμοῦ τῶν γαστρικῶν νεύρων, ἀνακλωμένου ἐπὶ τὰ φρενικὰ νεῦρα καὶ τὸν ῥαχίτην. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ναυτίας κατὰ συμπάθειαν ἢ ἀνάκλασιν ἐρεθίζονται τὰ τροφικὰ νεῦρα τῶν σιελοποιῶν ἀδένων ὡς καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ ἄνῳ μοίρᾳ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, πλήμμυρα δὲ σιέλου καὶ βλέννης συρρέει ἐν στόματι καὶ στομάχῳ, ἐξ ἧς ῥοωδέστερα καὶ εὐολισθότερα καθίστανται τὰ ἐν τούτῳ, διὰ δὲ τοῦ ἐμέτου ἐξωθοῦνται πάντα τὰ ἐγκείμενα. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς ναυτίας, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τοῦ ἐμέτου, βαθέως συνταράσσεται εἴτε κατὰ συμπάθειαν εἴτε κατ' ἀντανάκλασιν σύμπασα ἡ οἰκονομία, οἷον αἱ μὲν μυϊκαὶ δυνάμεις ἐκλύονται, ἡ δὲ ἀναπνοὴ ἀραιοῦται καὶ ἐξασθενεῖ μέχρις ἀπνοίας, ἡ δὲ πάλσις τῆς καρδίας χαλᾶται μέχρις ἀσφυξίας, ἡ δὲ λειτουργία πῶν κεντρικῶν νεύρων καταπίπτει μέχρι λειποθυμίας, ἡ δὲ θερμοκρασία τοῦ σώματος ταπεινοῦται, ὁ δὲ ἱδρὼς ἀπολύεται πολύς,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡ δὲ χολὴ πλείων ἐκκρίνεται τε καὶ ἀπεκκρίνεται, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ οὖρα καὶ ἡ βλέννα τῶν ἀεροπόρων ὁδῶν· ἐντεῦθεν δὲ ἐκπηγάζουσι πᾶσαι αἱ ἐνδείξεις καὶ ἀντενδείξεις τῶν ἐμετικῶν. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἐνδείξεων ἔπιθι τὰ παρ' ἑκάστῳ φαρμάκῳ· περὶ δὲ τῶν ἀντενδείξεων σημειωθήτω ὡς ἐν κεφαλαίῳ, ὅτι ἐπὶ νόσων τῆς καρδίας καὶ ἀνευρυσμάτων τῶν μεγάλων ἀρτηριῶν, ἐπὶ προφανοῦς ὑπεραιμίας ἢ φλεγμονῆς τοῦ ἐγκεφάλου, ἐπὶ φλεγμονῆς τῶν πεπτικῶν ὀργάνων ἢ ὀργανικῆς αὐτῶν ἀλλοιώσεως, ἐπὶ κηλῶν, ἐν καιρῷ σπασμῶν, ἐν ἐγκυμοσύνῃ καὶ λοχείᾳ ἢ ἐπιρρεπείᾳ εἰς ἐκτρώσεις, ἐπὶ δυσεκνικήτου δυσκοιλιότητος, καὶ ἐπὶ μεγάλης τῶν δυνάμεων καταπτώσεως, καθ' ὅλου εἰπεῖν ἀντενδείκνυνται τὰ ἐμετικά, ὡς καὶ ἐπὶ γήρατος, ἐν ᾧ διὰ δυσκαμψίαν τῶν ἀγγείων εὔκολος ἡ ῥῆξις αὐτῶν.

Ἰπεκακουάνης ῥίζα.

Radix Ipecacuanhae (griseae).

Cephaëlis Ipecacuanha Wild. Rubiacinae, Cinchonaceae.

Θάμνος πολυετὴς ἀνὰ τὰ δάση τῆς Βρασιλίας καὶ τῆς Νέας Γρεναδης. Συλλέγεται ἡ ῥίζα δι' ὅλου τοῦ ἔτους πλὴν τῶν ὑετῶν· ἐντεῦθεν δὲ ὡς καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀποξηράνσεως προέρχεται ἴσως ἡ πολλὴ διαφορὰ ἡ περὶ τὴν χροιὰν καὶ σύστασιν τῶν ῥιζῶν.

Ἡ ῥίζα αὕτη, γνωσθεῖσα ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸ 1672, ἧς ἡ πρώτη ἀνακάλυψις ἄγνωστος ὡς καὶ ἡ πρώτη εἰσαγωγὴ εἰς τὴν θεραπευτικήν, ἐκφυομένη ὡς ῥιζάριον ἐκ τῆς κάτω ἐπιφανείας τοῦ ῥιζώματος, τοῦ νηματοειδοῦς, ξυλώδους, ὁριζοντίως διήκοντος ὑπὸ τὴν γῆν καὶ εὐθυτενοῦς, φέρεται εἰς δύο εἴδη, τὸ φαιὸν καὶ τὸ μελανόφαιον, ὧν τὸ πρῶτον εἶναι κοινῇ παραδεδεγμένον ὡς χρηστόν, ἄμφω ὅμως ἐν χρήσει ἀδιακρίτῳ πολλαχοῦ, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν. Τὰ ῥιζάρια ταῦτα, ἡ ἐν χρήσει ῥίζα τῆς ἰπεκακουάνης, φέρονται εἰς τεμάχια ὡς 15 ὑφεκατομ. τὸ μῆκος, κατὰ τὸ μέσον αὐτῶν ὡς 5 ὑποχιλιομ. τὸ πολὺ πάχος, λεπτότατα μὲν ἑαυτῶν κατὰ τὸ σημεῖον τῆς ἀποφύσεως ἐκ τοῦ ὑπογείου στελέχους, βαθμηδὸν ὅμως ἐξογκούμενα κατὰ τὸ μέσον, πρὸς δὲ τὸ ἀντίθετον ἄκρον λεπτυνόμενα πάλιν, κεκαμμένα πολλαχόσε καὶ ἀνώμαλα ὡς ἐκ τῶν πολλῶν καὶ παρακειμένων ὄζων ἢ τῶν ἀτελῶς κρικοειδῶν ἐξοχῶν, δι' ἃς καὶ καλεῖται δακτυλιώδης, Radix Ipecacuanhae annulata.

Διατμηθεῖσα δεικνύει φλοιὸν παχύν, ὅσον σχεδὸν καὶ τὸ ξύλον, κερατοειδῆ, ἐξωθεν μελανωπόν, πρὸς τὰ ἔνδον ὑπόφαιόν πως, ἐστερημένον ἀκτίνων ἐντεριώνης καὶ εὐαποχώριστον ἐκ τοῦ ξύλου,

τοῦ λεπτοῦ, ὑπολεύκου, λεπτοφυῶς πορώδους, ἀμυδρῶς ἀκτινωτοῦ, καὶ ἄνευ ἐντεριώνης. Ὀ σ μ ὴ ν δὲν ἔχει· ἀλλ' ὅταν ἡ κόνις ἀνασπασθῇ εἰς τὴν ῥῖνα, φαίνεται βαρύοσμος, ναυτιώδης, καὶ γίνεται πταρμικωτάτη· γ ε ῦ σ ι ν ἔχει ἀηδῆ καὶ πικράν.

Ὁ φ λ ο ι ὸ ς τῆς ῥίζης σύγκειται ἐξ ἐπιδέρματος (φλοιοῦ) λεπτοτάτου καὶ μελανωποῦ, καὶ ἐκ μεσοφλοίου πυκνοῦ, συνεστηκότος ἐκ κυττάρων λεπτοτοίχων, πλήρων ἀμύλου, τῶν μὲν πρὸς τὰ ἔξω κατὰ διεύθυνσιν ἐφαπτομένης διατεταγμένων ἢ ἐσχηματισμένων καὶ προσκειμένων, τῶν δὲ ἐνδοτέρων βαθμηδὸν λαμβανόντων σχῆμα κύβου πολυεδρικοῦ· ἐσώφλοιον ἢ βίβλος δὲν ὑπάρχει.

Ἡ χρηστὴ ῥίζα, ἡ φαιά, ἀναταραχθεῖσα μετὰ πενταπλασίονος τὸ βάρος ὕδατος θερμοῦ καὶ μετὰ μίαν ὥραν διυλισθεῖσα, ἂν ἐνσταλαχθῇ ὀλίγον τι ὑγρὸν συγκείμενον ἐκ γραμ. 0,332 καλίου ἰωδιούχου καὶ γραμ. 0,455 διττοϊωδιούχου ὑδραργύρου, διαλυθέντων ἐς 400 γρ. ὕδατος, ἀπολύει ἴζημα πλούσιον, ἄμορφον, λευκόν. Γραμ. 0,2 ῥίζης ἰπεκακουάνης ἂν συναναταραχθῶσι μετὰ γραμ. δέκα ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, τὸ ἀπολαμβανόμενον διὰ διυλύσεως ὑγρόν, προστεθέντος μὲν ὕδατος ἰωδιούχου, λαμβάνει χροιὰν κυανῆν, ἐπισκεδασθείσης δὲ χλωριούχου ἀσβέστου, γίνεται πυρρόχρουν.

Πλὴν ταύτης τῆς κοινῆς ἰπεκακουάνης, τῆς φαιᾶς, ἣν μόνην παραδέχεται ἡ Γ. Φ. ὡς φαρμακευτικήν, τῆς ἐνεχούσης πλείονα τὴν ἐμετίνην ἐν τῷ φλοιῷ ἢ πάντα τὰ λοιπά, φέρονται καὶ ἄλλα εἴδη τὰ μὲν ἐκ φυτῶν συγγενῶν, τὰ δὲ καὶ ἐκ πάντη ἑτερογενῶν, οἷον

Radix Ipecacuanhae nigrae s. striatae, ἐκ τῆς Psychotria emetica Richt, Rubiaceae. Φέρεται εἰς τεμάχια ἁπλᾶ, κυλινδρικά, 2—6''' τὸ μῆκος, 3—5''' τὸ πάχος, μέχρι τοῦ ξύλου ἐνεσφιγμένα κατὰ βραχείας ἀποστάσεις ἢ ἐντετμημένα, κατὰ μῆκος δὲ ὑπὸ γραμμοειδῶν αὐλάκων διειλημμένα. Φλοιὸς 2—3 παχύτερος τοῦ ξύλου κατὰ τὴν διατομήν, κερατοειδής, μελανόφαιος, ὑπὸ μελανερύθρων στιγμάτων ἐκ ῥητίνης διειλημμένος· ξύλον μελανόν, ὑπὸ μεγάλων πόρων διάτρητον· ἐντεριώνη ἀκτινοειδῶς διήκουσα πρὸς τὰ ἔξω, ἐν τῷ κέντρῳ ἐλλείπουσα. Γεῦσις ἐπὶ τῆς μασσήσεως ἀηδῶς δάκνουσα, μ ό λ ι ς π ι κ ρ ά.

Radix Ipecacuanhae farinosae s. albae s. undulatae ἐκ τῆς Richardsonia rubra St. Hil. Rubiaceae. Ῥίζα πολύκλωνος, 1—3'''τὸ πάχος, τῇδε κἀκεῖσε ἠρέμα καὶ κυματοειδῶς κεκαμμένη, ὠχρόλευκος, μικρὸν κατὰ τόπους ἐνεσφιγμένη. Ἄνοσμος, ὁριμεῖα καὶ μόλις πικρά. Κατὰ τὴν διατομὴν φαίνεται ὁ φλοιός, ὁ εἰς οὐσίαν ἀλευρώδη εὔθρυπτος, τριπλασίως παχύτερος τοῦ ξύλου, ὠχρόμελας.

Radix Ipecacuanhae albae lignosae, ἐκ τοῦ Ionidium Ipecacuanha Vent., Violaceae. Ῥίζα παχεῖα ὡς κάλαμος γραφικός, κατὰ μῆκος ηὐλακισμένη ὑπὸ ῥυτίδων, φαιῶς ὕπωχρος, κυματοειδῶς τῇδε κακεῖσε κεκαμμένη, 3—6''τὸ μῆκος. Φλοιὸς πολὺ λεπτότερος τοῦ ξύλου, ὅπερ φέρει πόρους ἀγγείων μεγάλους καὶ εἶναι σκοτεινότερον τοῦ φλοιοῦ, ἄνοσμος. Ἐπὶ πολὺ μασσηθεῖσα διεγείρει ναυτίαν καὶ δῆξιν.

Radix Ipecacuanhae brasiliensis cyanofloca. Φέρεται σπανίως εἰς τὸ ἐμπόριον, ἀόριστος δὲ τὴν καταγωγήν· ἔχει κατὰ τόπους δακτυλίους ἢ κρίκους,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κεκαμμένη τῇδε κἀκεῖσε καὶ χαρακτηριζομένη διὰ τῆς κυανῆς χρώσεως τοῦ φλοιοῦ, τοῦ ἀλευρώδους καὶ λεπτοτέρου τοῦ ξύλου.

Κύριον στοιχεῖον τῆς ἰπεκακουάνης εἶναι ἡ ἐ μ ε τ ί ν η, $C^{20}H^{30}N^2O^5$, ἀλκαλοειδές, δυσκόλως ἀποχωριζόμενον πάντη καθαρόν, ἐνεχόμενον δὲ ἐν τῷ φλοιῷ περὶ τὰ 16 % ὡς ἀκάθαρτος, emetinum coloratum. Ἡ ἐμετίνη, καθαρισθεῖσα ὡς οἱόν τε, εἶναι κόνις μὴ κρυσταλλική, λευκωπὴ ἢ ὕπωχρος, ὑπόπικρος καὶ δριμεῖα, αὐστηρῶς δάκνουσα τὴν γεῦσιν, ἄοσμος, ἐν ψυχρῷ ὕδατι δυσδιάλυτος, ἐν θερμῷ πλεῖον, ἐν οἰνοπνεύματι εὐδιάλυτος, ἐν τῷ ἀέρι ἀναλλοίωτος (ἡ ἀκάθαρτος διαρρέει εὐκόλως), μεγάλην ὁμοιότητα ἔχουσα πρὸς τὰς ῥητινώδεις οὐσίας, εὐκόλως τηκομένη ἐν 50° Ε., μετ' ὀξέων συντιθεμένη εἰς ἅλατα κρυσταλλώσιμα. Δεύτερα στοιχεῖα εἶναι τὸ ἰ π ε κ α κ ο υ α ν ι κ ὸ ν ὀ ξ ύ, παρά τινων ὡς παραλλαγὴ δεψίνης θεωρούμενον, ἔτι δὲ ῥητίνη, ἴχνη αἰθερίου ἐλαίου, λίπος, κηρός, κόμμι, ἄμυλον.

Ἐξάγεται ἡ ἀκάθαρτος ἐμετίνη διὰ κατεργασίας τῆς κόνεως ἐν ζέοντι ὕδατι. Ἡ ἐν τῷ κατεργάσματι διάλυσις αὐτῆς ἐξατμίζεται, τὸ δὲ ὑπόλειμμα ἐπιχύνεται δι' οἰνοπνεύματος καὶ ἐγκατεργασθὲν διυλίζεται, ἐξατμισθέντος δὲ τοῦ οἰνοπνεύματος, ἀπομένει ὡς μάζα στερεά, ἡμιδιαφανὴς καὶ μετὰ χρωστικῆς οὐσίας ἠνωμένη=κ ε χ ρ ω σ μ έ ν η ἐ μ ε τ ί ν η ἢ πυκνὸν ἐκχύλισμα. Καθαρίζεται δέ, ἀφοῦ διαλυθῇ ἐν 5 ὕδατος, μικρὸν δι'ὑδροχλ. ὀξ. ὀξυνισθέντος. Ἡ διάλυσις αὕτη ἐπιχύνεται δι'ἄχνης ὑδραργύρου, ἕως οὗ καταβυθίζηται κατακρήμνισμα, τοῦτο δὲ συλλεχθὲν καὶ ἀποπλυθὲν ψυχρῷ ὕδατι διαλύεται ἐν οἰνοπνεύματι, ἐκ δὲ τῆς διαλύσεως κατακρημνίζεται ὁ ὑδράργυρος, ὡς θειοῦχος, δι' ἐνθείου βαρύου καὶ διυλίζεται, τὸ δὲ βάρυον ἀποχωρίζεται διὰ θειικοῦ ὀξέος ὡς θειικόν, ἐνῷ τὸ διυλισθὲν ὑγρὸν ἀραιοῦται δι' ὕδατος, ἀποστάζεται τὸ οἰνόπνευμα, νῦν δὲ τέλος πάντων κατακρημνίζεται ἡ ἐμετίνη διὰ καυστικῆς ἀμμωνίας, πλύνεται ὕδατι ψυχρῷ καὶ ξηραίνεται.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν. Ἐκ τῆς ἐμετίνης προέρχεται ἅπασα ἡ τῆς ἰπεκακουάνης ἐνέργεια· ἡ δὲ ἐμετίνη κατὰ τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα εἶναι ἀληθὲς καὶ βίαιον δηλητήριον. Ἥμισυ σιτ. ἀρκεῖ, ἵνα δηλητηριάσῃ γαλήν, 2—5 σιτ. δηλητηριάζουσι κύνας δι'ἐμετοδιαρροίας, γαστρεντερίτιδος σφακελιστικῆς καὶ μεγάλης τῶν δυνάμεων ἐκλύσεως. Ἐπιτριβεῖσα ἐπὶ τοῦ ἀγνοῦ δέρματος ἡ κόνις ἢ καὶ ἡ ἐν οἰνοπνεύματι διάλυσις ταύτης, φέρει δερματίτιδα ἀλγεινὴν καὶ ψυδρακιώδη, οἵαν καὶ ἡ ἐμετικὴ τρὺξ ἢ αἱ κανθαρίδες. Ἐπὶ τῶν βλεννογόνων φέρει πολλῷ σφοδροτέραν τὴν φλεγμονήν· ἂν γραφίδα ἐμβεβαπτισμένην εἰς οἰνοπνευματώδη διάλυσιν ἐμετίνης προσεγγίσωμεν εἰς τὰ χείλη ἢ καὶ τὴν γλῶσσαν ἡμῶν, γεννᾶται πολύωρον ἄλγος καυστικὸν καὶ πλήμμυρα σιέλου ἐν τῷ στόματι ὡς ἀπὸ πεπέρεως. Καταποθεῖσα καθ' $^1/_{10}$ σιτ. φέρει ναυτίαν ἢ ἔμετον, καθ' 1—2 σιτ. σφοδρότατον ἔμετον. Τὸν αὐτὸν ἔμετον φέρει καὶ ἂν ἐγχυθῇ ὑπὸ τὸ δέρμα καὶ τοῦ ἀνθρώπου

καὶ τῶν ζώων. Μόνοι οἱ βάτραχοι δὲν ἐμοῦσιν ἐπὶ τῇ ἐμετίνῃ, ἀλλ' ἁπλῶς παραλύεται αὐτῶν ὁ ῥαχίτης καὶ ἡ καρδία.

Αὐτὰ ταῦτα, ἠπιώτερα μέντοι, γεννῶνται καὶ ἀπὸ τῆς ῥίζης τῆς ἰπεκακουάνης. Ἐφ' ὑγιοῦς δέρματος τεθεῖσα ἡ κόνις ἐρεθίζει κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπαφῆς καὶ τὴν τρυφερότητα τοῦ δέρματος εἰς ἐρύθημα καὶ ὑπεραιμίαν. Ἐφ' ἑλκῶν φέρει πόνον δριμὺν καὶ καῦσον καὶ φλεγμονήν. Ἐπὶ τοῦ ἐπιπεφυκότος, ὀφθαλμίαν σφοδράν. Εἰς τὴν ῥῖνα ἀνασπασθεῖσα, φέρει πταρμοὺς βιαίους καὶ κόρυζαν· ἂν εἰςδύσῃ εἰς τοὺς πνεύμονας, προκαλεῖ σφοδρὸν βῆχα καὶ στενοχωρίαν καὶ δύσπνοιαν ἀσθματικήν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔμετον. Διὸ ἑκὰς ὅστις ἀσθματικός, ὅτε πτίσσεται καὶ λειοτριβεῖται ἡ ῥίζα.

Ἔσω ληφθεῖσα κατὰ σιτ. $^1/_2$—1 ἐφάπαξ, μόνον παρὰ τοῖς εὐπαθέσι τῶν ἀνθρώπων καὶ πρὸς τὴν ἰπεκακουάνην ἰδίως συγκεκραμένοις φέρει ναυτίαν ἢ καὶ ἔμετον. Συνήθως ἡ ἐνέργεια μένει ἀπαρατήρητος, μόλις δέ ποτε αὐξάνεται ἡ διάκρισις τοῦ σιέλου ἐν τῷ στόματι, ἴσως δέ ποτε καὶ ἡ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, ὅθεν καὶ ἡ πλείων ὄρεξις ἐνίοτε ἐπὶ τόσῳ φαρμάκῳ καὶ ἡ διαφόρησις, ἅτινα τόσῳ ἐμφανέστερα, ὅσῳ συχνότεραι ληφθῶσιν αἱ μικραὶ ἐκεῖναι δόσεις. Ἂν πλείων, κατὰ σιτ. 1—2 πολλάκις τῆς ἡμέρας ληφθῇ, γεννᾶται ν α υ τ ί α μετὰ πλημμύρας σιέλου ἐν τῷ στόματι καὶ βλέννης ἐν τῷ στομάχῳ, χωροῦσα παρ' εὐπαθέσι καὶ μέχρις ἐμέτου. Ἡ διαφόρησις αὐξάνεται προφανῶς, τὰ δὲ οὖρα ἀποκρίνονται πλείονα.

Κατὰ σιτ. 5—10—20—30 ἐφάπαξ ἢ κατὰ βραχέα διαλείμματα, παράγει ἔμετον βέβαιον καὶ ταχὺν μετὰ συχνῶν ἐρυγῶν καὶ χασμῶν, τὸ πρόσωπον ὠχριᾷ, αἱ δυνάμεις ἐκλύονται, τὸ σῶμα ἐπιρρέπει εἰς λειποθυμίαν· ἀπὸ θανατωδῶν δύσεων εἴτε τῆς ῥίζης εἴτε τῆς ἐμετίνης γεννᾶται μεγάλη καταπτωσις τῶν δυνάμεων, ὡς ἐπὶ χολέρας. Ὡς δὲ ταχέως ἐπέρχονται πάντα ταῦτα, οὕτω διαλύονται καὶ ταχέως, ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐδεμίαν ἄλλην ἀπολαμβάνει ἰδιάζουσαν βλάβην πλὴν κοπώσεώς τινος παροδικῆς. Ἂν τὸ φάρμακον χρονίσῃ ἐν τῷ στομάχῳ μὴ ἐξεμεσθὲν καὶ κατενεχθῇ εἰς τὰ ἔντερα, γεννῶνται βορβορυγμοὶ καὶ διάρροια, παρὰ παισὶ μάλιστα.

Ἐρεθίζει λοιπὸν ἡ ἰπεκακουάνη τὸν πεπτικὸν σωλῆνα εἰς ὑπεραιμίαν καὶ προτρέπει εἰς ἀφθονωτέραν διάκρισιν τοὺς ἐν αὐτῷ ἀδένας ὡς καὶ τοὺς περικειμένους, οἷον πάγκρεας καὶ ἦπαρ. Πιθανὸν ὅτι φέρει τὸν ἔμετον ἄντικρυς διὰ τῆς ἐπὶ τῶν κλωνίων τοῦ γαστρικοῦ κλάδου τοῦ πνευμογαστρικοῦ νεύρου ἐνεργείας (κλάδος φαρυγγαῖος, στραγγαλισμός. κλάδος οἰσοφαγικός, ἐρυγαί· νεῦρον γαστρικόν, ἔμετος, αὔξησις δὲ τῶν διακρίσεων, κοιλιακὸν πλέγμα τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ καὶ

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τροφικὰ νεῦρα). Ὅτι δὲ καὶ ἡ ἐμετίνη, εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἐγχυθεῖσα ἢ καὶ ἀναποθεῖσα ἐκ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, φέρει ναυτίαν, ἔμετον καὶ τὰ σύνοδα τούτοις, εἴπομεν ἤδη ἀνωτέρω, ἀγορεύει δὲ καὶ ὁ ἔμετος, ὁ ἐπερχόμενος μετὰ τὴν εἰσπνοὴν τοῦ φαρμάκου ὑπὲρ τῆς ἰδέας ταύτης· καίτοι οἱ περὶ τὸν Gubler, πειραματίσαντες ἐπὶ ζώων δι' ὑποδορίων ἐνέσεων, ἐν μὲν τῷ αἵματι ἢ ἐν τοῖς κεντρικοῖς νεύροις ἐμετίνην δὲν εὗρον, εὗρον δὲ ταύτην ἐν τῷ ἥπατι καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ στομάχου καὶ τῶν λεπτῶν ἐντέρων, καὶ ἄρα κατ' αὐτοὺς καὶ ἐφ' ὑποδορίου ἐνέσεως, ἂν μὴ ἐκκριθῇ ἐπὶ τοῦ βλεννοϋμένος τοῦ στομάχου, ὡς ἐν τόπῳ ἐκλογῆς, δὲν ἐνεργεῖ ἡ ἐμετίνη. Ἐπιρρώννυται δὲ ἡ ἰδέα αὕτη καὶ ἐκ τῶν πειραμάτων τοῦ Mahn καὶ Ornellas, οἵτινες μετὰ τὴν ὑποδόριον ἔγχυσιν τῆς ἐμετίνης, φονευθέντος τοῦ ζώου μετὰ τὸν ἔμετον, εὗρον τὸ ἀλκαλοειδὲς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος καὶ ἐν τῷ ἥπατι, οὐδαμῶς δὲ ἐν τῷ αἵματι. Λυπηρὸν ἄλλως τε καὶ ἀνεξήγητον μάλιστα, πῶς περὶ φαρμάκου τοσοῦτον πολυχρήστου τοσοῦτον ὀλίγαι πρόκεινται αἱ ἀκριβεῖς παρατηρήσεις καὶ τὰ πειράματα.

Ἀλλὰ κἄντε μεταβαίνει εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἡ ἐμετίνη καὶ οὕτως ἐνεργεῖ, κἄν τε μή, βέβαιον, ὅτι ἡ κυκλοφορία καὶ ἡ ἀναπνοὴ πειράζονται σφόδρα ὑπὸ τῆς ἰπεκακουάνης, ἠπιώτερον μέν, ὅταν αὕτη παραγάγῃ ναυτίαν, βιαιότερον δέ, ὅταν ἔμετον. Σπανίως, καὶ τοῦτο μόνον ἐν ἀρχῇ, ἐπιταχύνονται οἱ σφυγμοί, ἢ κυμαίνονται μεταξὺ ταχύνσεως καὶ βραδύνσεως· συνήθως βραδύνονται καὶ ἐξασθενοῦσι, καὶ μάλιστα μετὰ τὸν ἔμετον κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Ackermand, χαλαρουμένου μὲν τοῦ τόνου τῶν ἀρτηριῶν καὶ τῆς ὠστικῆς δυνάμεως τῆς καρδίας, ἐλαττουμένης δὲ τῆς πιέσεως τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀρτηριῶν. Πολλάκις γίνονται οἱ σφυγμοὶ δικλείποντες, τότε δὲ καταφέρονται οἱ ἄνθρωποι εἰς λειποθυμίαν ἢ ἐγγὺς γίνονται τῷ κατενεχθῆναι. Ὁμοίως δὲ χαλᾶται καὶ ἡ δύναμις τῶν ἀναπνευστικῶν μυῶν, ἡ δὲ ἀναπνοὴ ἀραιοῦται καὶ ἐξασθενεῖ. (Παρὰ κονίκλοις, οἵτινες δὲν ἐμοῦσιν, ἀλλὰ ναυτίαν πάσχουσι παρατεταμένην καὶ στραγγαλισμόν, ὁμοίως ἀραιοῦνται καὶ σφυγμοὶ καὶ ἀναπνοαί). Ἡ θερμότης ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος καταπίπτει 1—3°, ἐνῷ ἐν τῷ ὀρθῷ μένει ἀναλλοίωτος, ἢ καὶ μικρὸν ἀνυψοῦται, καθ' ἃ ἐπειράθη ὁ Péholier ἐν κονίκλοις δηλητηριασθεῖσι δι' ἐμετίνης. Ἂν τύχωσιν ἐν τοῖς βρόγχοις φλέγματα, γίνονται διὰ πλήμμυραν ἐκκρίσεως ἐν τοῖς βρόγχοις ῥοωδέστερα καὶ εὐαναβηκτότερα, καταπαύονται δὲ καὶ οἱ παρεντυγχάνοντες τοῖς βρόγχοις σπασμοί. Συμβαίνουσι δὲ ταῦτα κατὰ συμπάθειαν ἴσως, τῶν παλινδρόμων λαρυγγαίων νεύρων καὶ τῶν πνευμονικῶν πλεγμάτων ἐκ τοῦ πλάνητος ἐκπεμπομένων, τούτου δὲ αὖθις

συγκοινωνοῦντος μετὰ τῶν τραχηλικῶν καὶ θωρακικῶν γαγγλίων τοῦ συμπαθητικοῦ. Ἀλλ' ἂν πλείων διάκρισις βλέννης διὰ συμπάθειαν τῶν εἰρημένων συμβαίνει ἐν τοῖ πνεύμοσι, δὲν φαίνεται ὅμως, ὅτι προσκαλεῖται καὶ ἀληθὴς ὑπεραιμία, πολὺ δὲ ἔλαττον φλεγμονὴ ἐν αὐτοῖς, ὡς ἐδίδαξεν ἐσφαλμένως ὁ Magendie κατὰ τὰ ἐπὶ κονίκλων πειράματα, τὰ ἀναιρεθέντα ὑπὸ τοῦ Schroff.

Κατὰ συμπάθειαν ὁμοίως φαίνεται, ὅτι ἐνεργεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ ῥαχίτου. Διὰ τῆς διαθέσεως δηλ. τοῦ πλάνητος νεύρου, ἀφ' ἧς ἡ ναυτία καὶ ὁ ἔμετος, ἐξασθενεῖ οὐ μόνον ἡ αἰσθητική, ἀλλὰ καὶ ἡ κινητικὴ μοῖρα τῶν νεύρων, ὅθεν καὶ ἡ ἐπιρρέπεια εἰς ὕπνον μετὰ τὸν ἔμετον καὶ ἡ ἀδυναμία εἰς νοερὰς ἐργασίας ἐπὶ ναυτίας, καὶ ἡ ἔκλυσις τῶν δυνάμεων καὶ ἡ χάλασις τοῦ τόνου τῶν μυῶν καὶ ἡ βραδεῖα αὐτῶν ὑπακοὴ εἰς τὴν βούλησιν. Ἐλαττοῦται δὲ καὶ ἡ τοῦ ῥαχίτου ἐπιτηδειότης εἰς ἀνάκλασιν κατὰ τὰ ἐφ' ὑγιῶν πειράματα τοῦ Péholier· κατ' ἄλλους δὲ ἐξασθενίζεται καὶ ἡ ἀλλήρεως τῶν μυῶν ἐρεθισιμότης ἢ καὶ τελείως ἀναιρεῖται· ἐντεῦθεν δ'ἐξηγητέον καὶ τὴν ὠφέλειαν τῆς ἰπεκακουάνης πρὸς νευρώσεις τοῦ τε ἐγκεφάλου καὶ τοῦ ῥαχίτου.

Ἐνέργεια ἰαματική. Πᾶν ὅ,τι ἂν ἀπολαμβάνωμεν ἐκ τῆς ἰπεκακουάνης, ἑνὸς τῶν εὐχρηστοτάτων καὶ ἀξιολογωτάτων φαρμάκων, ὀφείλεται εἰς τὴν ναυτίας καὶ ἐμέτου παραγωγικὴν ἀρετήν, δι' ὧν οὐ μόνον τὰ ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι ἐξεμοῦνται ἢ κἂν εὐκινητότερα γίνονται, ἀλλὰ καὶ σπασμοὶ προαιρετικῶν τε καὶ ἀπροαιρέτων μυῶν χαλῶνται, καὶ αἱ διακρίσεις ἀπολύονται δαψιλέστεραι, καὶ πᾶσαι δὲ αἱ ἄλλαι συμβαίνουσι ταραχαί, ὧν ἐμνήσθημεν ἄρτι.

Παραγγέλλεται τοίνυν ἡ ἰπεκακουάνη πρὸς νόσους τῶν πεπτικῶν ὀργάνων πολλὰς καὶ ποικίλας· οἷον ὅταν ἐνδεικνύηται ἐξέμεσις τῶν ἐν τῷ στομάχῳ εἴτε βρωμάτων εἴτε δηλητηρίων ἢ ξένων σωμάτων ἢ χολῆς κτλ. Εἶναι δὲ ἡ ἰπεκακουάνη ἓν τῶν εὐχρηστοτάτων καὶ ἀσφαλεστάτων ἐμετικῶν, ἄνευ πολλῆς τῆς προεισαγωγικῆς ναυτίας καὶ ἄνευ στραγγαλισμοῦ φέρουσα τὸν ἔμετον, συνήθως ἁπλοῦν, σπανίως πολλαπλοῦν, ἀνώδυνον, εὔφορον, οὐδεμίαν καταλείποντα ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων, οἵαν δήπου ἡ ἐμετικὴ τρύξ. Ἐνδείκνυται εἰς δόσιν ἐπικρατικήν, refracta dosi, ἐπὶ τῶν λεγομένων γαστρισμῶν, status gastricus, τῶν τε ἰδιοπαθῶν καὶ τῶν συμπτωματικῶν, τῶν ἐν ἀρχῇ τυφωδῶν καὶ γαστρικῶν καὶ ὑφεσίμων πυρετῶν, τῶν προερχομένων ἐκ στεγνώσεως τῆς βλέννης ἐν τῷ στομάχῳ καὶ ἐκ τῆς ἐπισωρεύσεως κυτταρων ἐπιθηλίου. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν ἰατρῶν ἐποίουν συχνοτέραν χρῆσιν τοῦ φαρμάκου ἐνθάδε, οἱ δὲ νῦν,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀντὶ τοῦ παρακινῆσαι τὴν ἀπόλυσιν τῶν ἐπιθηλίων διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς διακρίσεως, ἐμφοροῦσι τῷ ἀρρώστῳ ὑγρὰ πολλά, ἀλκαλικὰ μάλιστα. Ἀλλ' ἂν ἡ τῶν νῦν θεραπεία εἶναι ἁπλουστέρα καὶ ἀμεσωτέρα, ἡ τῶν πρώην ἔχει τὸ καλόν, ὅτι διὰ τῆς ναυτίας, ἣν φέρουσι μικραὶ τῆς ἰπεκακουάνης δόσεις, παρακινεῖται ἡ διαφόρησις, αὐξάνεται ἡ ἔκκρισις τῆς χολῆς, ὑποχαλᾶται ὁ τόνος τῶν ἀρτηριῶν, καταπαύονται φαινόμενα σπασμώδη, καὶ παρασκευάζεται σαφεστέρα ἡ ὕφεσις καὶ ταχυτέρα ἡ λύσις τῆς νόσου. Ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀ π υ ρ έ τ ο υ ς δ υ σ π ε ψ ί α ς, τὰς παρ' ἀνθρώποις ἑδραῖον ἄγουσι τὸν βίον καὶ δυσκοιλίοις καὶ βαρυνομένοις τὸν στόμαχον καὶ τὴν κεφαλὴν μετὰ τὸ φαγεῖν, παρ' οἷς δηλαδὴ ἄπεπτα χρονίζουσι τὰ βρώματα ἐν τῷ στομάχῳ ἐξ ἀδρανείας, καὶ πρὸς ἐμπνευματώσεις σπασμώδεις ἡ ἰπεκακουάνη· κατὰ σιτ. $^1/_2$—1, ἅπαξ ἢ δὶς τῆς ἡμέρας μίαν ἢ δύο ὥρας πρὸ τοῦ φαγεῖν, ἐνεργεῖ ὡς εὐστόμαχον, καὶ ἐδίδετο ἐπιμελῶς ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων ἰατρῶν μέχρις Hufeland καὶ Richter, ἐνῷ οἱ νῦν καταφεύγουσι κάνταῦθα πάλιν εἰς τὰ μεταλλικὰ ὕδατα τοῦ Vichy ἢ καὶ ἄλλα. Συχνὴ εἶναι ἡ χρῆσις καὶ πρὸς κ α τ ά ρ ρ ο υ ς τ ῶ ν ἐ ν τ έ ρ ω ν ὀξεῖς, ῥευματικοὺς (ἐκ καταψύξεως προελθόντας) καὶ συνοδευομένους ὑπὸ στρόφων καὶ τεινεσμοῦ, ὠφελοῦσα ἐνθάδε τὰ μὲν ὡς τὴν περισταλτικὴν κίνησιν μετασχηματίζουσα ἐπὶ τἀναντία, τὰ δὲ ὡς καταπαύουσα τὸν σπασμὸν τοῦ σφιγκτῆρος, τὰ δὲ καὶ ὡς παρακινοῦσα εἰς διαφόρησιν καὶ ἐπανορθοῦσα τὴν διαταραχθεῖσαν ἰσορροπίαν ἢ ἀλληλεγγύην τῶν διακρίσεων μεταξὺ δέρματος καὶ βλεννογόνων. Συνήθως συζεύγνυται μετ' ὀπίου ἐνθάδε. Ὁμοίως εἶναι χρηστὴ καὶ πρὸς χρονίους τῶν ἐντέρων καταῤῥους, τοὺς μετὰ κωλικῶν καὶ τεινεσμοῦ, ὅταν ἡ ὄρεξις καλή, μὴ συμπάσχῃ ὁ στόμαχος δηλαδή, κἀνταῦθα σὺν ὀπίῳ.

Πρὸς δ υ σ ε ν τ ε ρ ί α ς σ π α σ τ ι κ ά ς, παρ' αἷς ὀλίγη μὲν ἡ αἱμομιγὴς βλέννα, πολὺς δὲ ὁ τεινεσμὸς (ὥστε ἐμετικὸν καὶ εἰς δόσιν ναυτιώδη), ἀφλεγμάντους μάλιστα καὶ θερινάς, δίδεται πολλάκις ἡ ἰπεκακουάνη ἐπιτυχῶς. Πρὸς τὴν ἐ π ι δ η μ ι κ ὴ ν δ υ σ ε ν τ ε ρ ί α ν δίδεται καὶ κατὰ τὴν λεγομένην β ρ α σ ι λ ι α ν ὴ ν μ έ θ ο δ ο ν, ὅπως δηλαδή, ὅτε τὸ πρῶτον ἐγνώσθη ἐν Εὐρώπῃ, ἀποκαλεσθεῖσα διὰ τοῦτο καὶ ῥ ί ζ α δ υ σ ε ν τ ε ρ ι κ ή, radix dysenterica. Ἔχει δὲ ἡ μέθοδος ὡς ἑξῆς: 2—8 γρ. κόνεως ἐμβάλλονται εἰς 200—300 γρ. ζέοντος ὕδατος εἰς 10—12ωρον κατεργασίαν, εἶτα ἀπηθεῖται τὸ ἔγχυμα, τὸ δὲ ὑπόλειμμα κατὰ τὸν αὐτὸν αὖθις τρόπον ἐγχύνεται καὶ δεύτερον καὶ τρίτον· προποτίζεται δὲ τῷ ἀρρώστῳ τὸ πρῶτον ἔγχυμα ὅλον ἐφάπαξ ἢ κατὰ σύντομα διαλείμματα τὴν πρώτην ἡμέραν, ἐφ' ᾧ ἔμετος καὶ ὡς τὰ πολλὰ πλείων διάῤῥοια· τὴν δευτέραν ἡμέραν δίδε-

ται ὁμοίως τὸ δεύτερον ἔγχυμα, ἐφ' ᾧ τὰ αὐτὰ μέν, ἀλλ' ἀσθενέστερα νῦν· τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν δίδεται τὸ τελευταῖον ἔγχυμα, ἐφ' ᾧ ἡ δυσεντερία συνήθως στεγνοῦται. Ὁ Delioux ἐπαινεῖ τὴν μέθοδον ταύτην ὡς καὶ ἐν Γαλλίᾳ δραστικήν· ἡμεῖς οὐδὲν ἐκ πείρας ἰδίας ἔχομεν νὰ εἴπωμεν. Ἐδόθη κατὰ τῆς δυσεντερίας καὶ εἰς βόλους ἐκ 15—20 σιτ. ἕκαστον κατὰ 12—24 ὥρ.· ἂν συστῇ ἔμετος, προσεπιδίδεται λαύδανον καὶ προσβάλλονται συναπισμοὶ κατὰ τοῦ στομάχου. Πειρατέον. Πρὸς ἄλλας νόσους τῶν ἐν τῇ κοιλίᾳ σπλάγχνων, οἷον τοῦ ἥπατος ἐπ' ἰκτέρων σπαστικῶν καὶ κωλικῶν πόνων ἐκ χοχολίθων, τῶν νεφρῶν ἐπὶ κωλικῶν πόνων ἐκ νεφρολίθων, τῆς οὐροδόχου κύστεως ἐπὶ σπασμώδους στραγγουρίας, τῆς μήτρας ἐπὶ σπασμώδους ἀμηνορροίας καὶ ὡς εἰπεῖν στραγγορροίας, καὶ κατ' αὐτῶν ἔτι τῶν σπαστικῶν ὠδίνων ἐμετικὸν ἡ ναυτιῶδες ἐξ ἰπεκακουάνης εἶναι εὐχρηστότατον ἴαμα, καὶ ἀνυσιμώτατον δέ.

Οὐχ ἧττον εὐρεῖα καὶ ἡ χρῆσις πρὸς νόσους τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. Καὶ ὡς ναυτιῶδες μὲν ὑπαγορεύεται πρὸς κατάρρους ἁπλοῦς εἰς ἀπόλυσιν δηλαδὴ ἀκοπωτέραν τῶν φλεγμάτων, ὅταν δυσαναβήκτα, ἢ ὅταν ὁ ἐπεγειρόμενος βὴξ σπασμώδης, ὁ δὲ σπασμὸς ἐν γλωττίδι καὶ βρόγχοις ἢ πνευμονικαῖς κυψελίσι, κἀντεῦθεν ἡ δύσπνοια· δίδεται δὲ τότε εἴτε καθ' ἑαυτήν, εἴτε ὡς δοβήρειος κόνις, Pulvis Doweri, ἐπὶ τὸ προκαλέσαι μείζονα διαφόρησιν. Ὡς ἐμετικὸν δὲ παρέχεται εἰς ἔξωσιν τῶν νοσηρῶν προϊόντων, τῶν ὅπως δήποτε ἐμφρασσόντων ἢ στενοχωρούντων τὸν ἀεροπόρον σωλῆνα, οἷον ψευδῶν ὑμένων, φλεγμάτων, ἀλλοτρίων σωμάτων παραπλανηθέντων εἰς τὸν λάρυγγα καὶ τὴν τραχεῖαν. Ἐργῶδες ἂν εἴη καὶ μακρὸν τὸ διεξελθεῖν ἁπάσας τὰς εἰδικὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς προσφέρεται ἡ ἰπεκακουάνη ἐνθάδε. Διὸ καὶ παραπέμποντες εἰς τὴν κλινικήν, τοῦτο μόνον σημειοῦμεν, ὅτι ἐπὶ λαρυγγίτιδος ὑμενογόνου ἀντὶ τῆς ἰπεκακουάνης, ὡς ἐμετικοῦ, προτιμητέα ἡ ἐμετικὴ τρὺξ ἢ ὁ θειϊκὸς χαλκὸς καὶ ψευδάργυρος, τὰ μὲν διότι ἀσφαλέστερα ταῦτα τὴν δρᾶσιν, τὰ δὲ διότι ἡ ἰπεκακουάνη, ἐπὶ τῆς καταπόσεως ἁπτομένη τῆς σπασμωδούσης γλωττίδος, αὐξάνει πολλάκις τὸν ταύτης σπασμὸν καὶ φέρει δύσπνοιαν καὶ μείζονα τὸν κίνδυνον ἐξ ἀποπνιγμοῦ, ὡς παρετηρήσαμεν οὐ μόνον παρὰ παιδίοις, ἀλλὰ καὶ παρ' ἐνήλιξιν, ἅμα λαβοῦσι τὴν κόνιν τῆς ἰπεκακουάνης.

Πρὸς τὰς βρογχίτιδας παιδίων τε καὶ ἐνηλίκων ὑπαγορεύεται ἐμετικὸν ἐξ ἰπεκακουάνης, ὁσάκις τὰ φλέγματα, λιμνάζοντα ἐν τοῖς βρόγχοις, ἀδιάκοπον ἐπεγείρουσι τὸν βῆχα, ἢ ὅταν οὗτος σπασμώδης τὴν φύσιν, (κοκύτης, ἄσθμα σπαστικόν, κατάρρους πνιγηρός,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κυάνωσις, ἄσθμα ὑγρόν). Πρὸς τὰ ἀ σ θ μ α τ α τά τε ἐξ ἐ μ φ υ σ ή-μ α τ ο ς καὶ τὰ νευρικά, ἅμα ἐναρχόμενα, ἐμετικὸν ἐξ ἱπεκακουάνης ἀνύει, ἐπιτυγχάναν ἐνίοτε νὰ καταθλίψῃ τὸν παροξυσμὸν τῆς δυσπνοίας ἢ κἂν νὰ μετριάσῃ τοῦτον· ἀντενδείκνυται ἐπ' ἀθηρωμάτων καὶ νόσων ὀργανικῶν τῆς καρδίας. Πρὸς τὰς π ν ε υ μ ο ν ί α ς τῶν παιδίων δί-δεται, ἵνα κενώσῃ τὰς βλέννας τῶν βρόγχων, μετριάσῃ τὸν πυρετὸν καὶ ἐπενέγκῃ διαφόρησιν· εἶναι δὲ τὸ κ α τ' ἐ ξ ο χ ὴ ν φάρμακον κατ' αὐτῆς, δὶς τῆς ἡμέρας διδομένη ὡς ἐμετικόν, τιμιωτέρα τῆς ἐμετι-κῆς τρυγός, ἅτε μὴ φέρουσα διάρροιαν μήτε πολλήν, μήτε συχνήν, μηδ' ἐξαντλοῦσα τὸ σῶμα τῶν παιδίων. Ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων παρηγ-γέλθη καὶ κ α τ' α ὐ τ ῆ ς τ ῆ ς τ ῶ ν ἐ ν η λ ί κ ω ν π ν ε υ μ ο-ν ί α ς, καθ' ἑκάστην πρωΐαν διδομένη εἰς ἔμεσιν· παρετηρήθη δέ, ὅτι ἥ τε δύσπνοια καταπραύνεται καὶ ἡ φλεβοτομία ἀντικαθίσταταί πως, ἄν τις εἰσέτι εἶχε διάθεσιν νὰ προσφύγῃ εἰς ταύτην. Καίτοι οὐδαμῶς ἀρνούμενοι, ὅτι ἡ ἱπεκακουάνη π ρ ὸ ς τ ὰ ς κ α τ α ρ ρ ώ δ ε ι ς π ν ε υ μ ο ν ί α ς ὠφελεῖ ὡς ἐμετικὸν συχνάκις ἐπαναλαμβανομένη, ὡς μ έ-θ ο δ ο ν ὅμως θεραπείας στερεότυπον οὐδόλως στέργομεν ταύτην, πολὺ ἔλαττον κατὰ τῆς πολφώδους, καὶ ἥκιστα κατὰ τῆς τυροειδοῦς πνευ-μονίας, ὡς καὶ οὐδεμίαν ἄλλην κατὰ τῆς πνευμονίας εἰδικὴν ἀγωγήν, τῆς νόσου ἀπαιτούσης ἐν τοῖς μάλιστα ἀκριβῆ ὁρισμὸν τῶν ἐνδείξεων. Τύχῃ ἀγαθῇ ἀπηλλάγημεν ἤδη τῆς εἰδικότητος τῶν φαρμάκων, καί-τοι πλησίστιοι πλέομεν πρὸς τὰς εἰδικότητας τῶν νόσων!

Ὡς ἴ σ χ α ι μ ο ν κατὰ τῶν α ἱ μ ο π τ ο ῶ ν παραγγέλλεται ἡ ἱπεκακουάνη ἐκ δύο λόγων, τὸ μὲν ἵνα καταπολεμήσῃ διὰ τοῦ ἐμέτου τὸν σπασμώδη βῆχα, τὸν ἀνθιστάμενον εἰς τὴν ἐνθρόμβωσιν τοῦ αἵ-ματος ἐν τῷ ῥήγματι τοῦ ἀγγείου, τὸ δὲ ἵνα, καταβάλλουσα τὴν κυ-κλοφορίαν καὶ τὴν ἀναπνοὴν μέχρι λειποθυμίας, παρασκευάσῃ τῷ αἵ-ματι ὅ,τι πλείστην ἀκινησίαν, καὶ ἄρα καὶ ταχεῖαν ἐν τῷ ῥήγματι θρόμβωσιν. Ἐνδείκνυται δὲ πρὸς τὰς ἐνεργητικὰς τῶν πνευμόνων αἱ-μ ο ρ ρ α γ ί α ς τ ῆ ς μ ή τ ρ α ς, καίτοι καὶ κατ' αὐτῶν πολλάκις ἀνύει.

Κατὰ τῶν κ α θ ο λ ι κ ῶ ν σ π α σ μ ῶ ν, τρισμῶν δηλαδὴ καὶ τε-τάνων καὶ χορείας καὶ ἐπιληψίας καὶ τῶν τοιούτων, ἐμετικον ἐξ ἱπε κακουάνης ὠφέλησε πολλάκις, δι' ἣν ἐπήγαγε χάλασιν τῶν διηνεκῶς συνεσπασμένων ἢ κλονουμένων μυῶν· νῦν ὅμως καταπολεμοῦνται τὰ μνησθέντα πάθη δι' ἐνέσεων ναρκωτικῶν καὶ δι' εἰσπνοῶν· ὥστε σπανία ἡ ἐνθάδε ἐφαρμογή.

Τελευταῖον δὲ σημειοῦμεν, ὅτι ἐμετικὸν ἐξ ἱπεκακουάνης δίδεται ἔστιν ὅτε ἐν ἀ ρ χ ῇ π υ ρ ε τ ῶ ν ο ὐ σ ι α σ τ ι κ ῶ ν, οἷον τύφων,

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅταν πρόκειται ὀργασμὸς πρὸς τὰ ἄνω· ὀξέων ἐξανθημάτων, ὁσάκις ὑστερεῖ ἡ ἐξάνθησις, πάρεισι δὲ φαινόμενα σπασμώδη· ὑφεσίμων ἢ διαλειπόντων πυρετῶν, ὁσάκις βάρος προκάρδιον καὶ ναυτία, πρὸς δὲ καὶ ἵνα, κενωθέντος τοῦ στομάχου, ῥᾷων καὶ ταχίων γένηται ἡ ἀπορρόφησις τῆς κινίνης· ἀλλ' ὡς διαταρακτικὸν τοῦ σώματος, ἵνα οὕτως ἀπολείψῃ ὁ ἐπιὼν παροξυσμὸς τοῦ πυρετοῦ, οὐκέτι παραγγέλλεται. Τοῦτο μόνον θέλομεν νὰ ὑπομνήσωμεν ἐνθάδε καὶ μάλ'αὖθις νὰ ὑπομνήσωμεν ἐντόνως, ὅτι ἐμετικὰ οἷα δήποτε, ἐν ὥρᾳ θέρους μάλιστα παρ' ἡμῖν καὶ ἄνευ ἐπισπερχούσης ἀνάγκης, δέονται μεγίστης προσοχῆς, ἵνα μὴ ἐρεθίσωσιν ἔτι μᾶλλον τὸν ἄλλως τε λίαν εὐερέθιστον στόμαχον, ξηρανθῇ δὲ ἡ γλῶσσα ἐπ' αὐτοῖς, ὁ δὲ ἐπιὼν παροξυσμός, ἂν μὴ ἀποτραπῇ, λάβῃ κακοήθη χαρακτῆρα. Ἐν πάσαις ταῖς ἄνω καὶ ἄλλαις περιπτώσεσιν ἀφίεται ἡ ἐπιτηδεία χρῆσις τοῦ δραστηρίου καὶ ὠφελίμου φαρμάκου εἰς τὴν πρακτικὴν εὐφυΐαν καὶ δεξιότητα τοῦ θεραπευτοῦ. Πολλάκις ἐμετικὸν ἐξ ἰπεκακουάνης κατέπαυσεν ἔμετον, ὡς κατέπαυσε καὶ δυσεντερίαν ἄρτι γινομένην, ὡς κατεπράϋνε κεφαλαλγίαν, ἢ κατέθλιψεν ἐπιδιδυμίτιδα ἐναρχομένην ἢ κυνάγχην κτλ.

Δίδεται ἡ ἰπεκακουάνη τριχῇ, α) ἐπικρατικῶς (refracta dosi) κατὰ $^1/_2$—1 σιτ. δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας, ἐπὶ τὸ ἐρεθίσαι ἡρέμα τὸν βλεννογόνον τοῦ στομάχου εἰς διάκρισιν πλείονος βλέννης καὶ ἀπαλλάξαι τῶν ἐπικαθημένων ἐπιθηλίων, καὶ ἐπὶ τὸ προαγαγεῖν τὴν πέψιν, εἰς κόνιν, ἢ κατὰ σιτ. 2—4 εἰς ἔγχυμα 4 οὐγ. Τοιαῦται μικραὶ δόσεις φέρουσιν ἔστιν ὅτε καὶ λεληθυΐάν τινα ναυτίαν, ἀφ' ἧς τῇ μὲν ῥᾷον ἀναβήσσονται τὰ φλέγματα, τῇ δὲ ἀποχετεύονται ἐρεθισμοὶ σπασμώδεις κατὰ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ πλάνητος νεύρου καὶ τοῦ ἡλιακοῦ πλέγματος, τῇ δὲ καταπαύεται ἡ περισταλτικὴ κίνησις τῶν ἐντέρων καὶ ἐπίσχονται χρόνιαι διάρροιαι· β) εἰς δόσιν μεσαίαν ἢ ναυτιώδη ἤτοι καθ' 1—5 σιτ. δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας εἰς κόνιν, ἢ κατὰ 10—20 σιτ. εἰς ἔγχυμα οὐγ. 6, κατὰ δίωρον κοχλιάριον ἕν· γ) εἰς δόσιν πλήρη καὶ ἐμετικήν, κατὰ σιτ. 10 ἀνὰ πᾶν $^1/_2$ ὥρ. μέχρις ἐνεργείας, ἢ κατὰ γράμματα 1—2 ἐφάπαξ, εἰς κόνιν μετ' ὀλίγου χλιαροῦ ὕδατος, ἢ καὶ εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. $^1/_2$—1—2 ἐν οὐγ. 4—6 ζέοντος ὕδατος, πιεῖν κατὰ τριτημόριον ἀνὰ πᾶν $^1/_4$ ὥρ., ἕως οὗ ἐπέλθῃ ἐνέργεια, ἥτις ὑποβοηθεῖται διὰ πόσεως χλιαροῦ ὕδατος ἁπλοῦ, ἢ καὶ σεσακχαρωμένου. Ὅπου ἀνάγκη, προστίθεται καὶ σιτ. $^1/_2$—1 ἐμετικῆς τρυγός. Ἡ κόνις παρασκευαζέσθω ἀεὶ ἐκ τοῦ φλοιοῦ, ἀπορριπτομένου παντὸς τοῦ ξύλου τῆς ῥίζης. Κατὰ τῆς ὑπερεμέσεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀντιτάσσονται τὰ δεψώδη, οἷον ἔγχυμα καφέ, ἢ βαλάνων δρυὸς πεφρυγμένων, τέϊον, ἢ δεψίνη καθαρά.

Οἶνος ἰπεκακουάνης, Vinum Ipecacuanhae. 1 ἀδρομεροῦς κόνεως ῥίζης ἐγκατεργάζεται ὀκταήμερον ἐν 10 μ. οἴνου Ξερὲς (ἢ Θήρας ἢ Ζακύνθου), καὶ ἐκθλιβὲν ἀπηθεῖται καὶ διυλίζεται. Οἶνος διαυγὴς· φυλακτέος ἐπιμελῶς ἐν ἀγγείοις καλῶς κεκλεισμένοις. Δίδεται κατὰ σταγ. 10—30 πολλάκις τῆς ἡμέρας ὡς στυπτικὸν τῶν ἐντέρων συνήθως, κατ' οὐγ. $^1/_2$ δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας ὡς ἐμετικόν.

Βάμμα ἰπεκακουάνης, Tinctura Ipecacuanhae. Ῥίζης κόνεως ἀδρομεροῦς 1 ἐργατεργάζεται ἐν 10 οἰνοπνεύματος ἀραιοῦ· ὠχρόμελαν ἐν τῷ ὑπερύθρῳ, φυλακτέον ἐπιμελῶς. Σπανίως δίδεται ὡς ἐμετικόν, συνηθέστερον ὡς στυπτικὸν διαρροιῶν ἢ ὡς ἀντισπασμῶδες κατὰ 10—30 σταγ. δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας, ἐπὶ σακχάρου, ἢ ἐν ἐγχύματί τινι.

Σιρόπιον ἰπεκακουάνης, Syrupus Ipecacuanhae. Ῥίζης κατακεκομμένης 1 ἐγκατεργάζεται διὰ 48 ὥρ. ἐν οἰνοπνεύματος ἠραιωμένου 5 καὶ ὕδατος ἀπεσταγμένου 40 ἐν ἀγγείῳ καλῶς κεκλεισμένῳ. Τῷ ἀπηθήματι ὄντι ὡς 40, καὶ διυλισθέντι προστίθενται σακχάρου λευκοτάτου 60, ὅπως γένηται σιρόπιον, ὃ ψυγὲν διυλίζεται. 100 μέρη ἀντιστοιχοῦσι πρὸς 1 ῥίζης. Μελιτῶδες τήν τε σύστασιν καὶ τὴν χροιάν. Δίδεται παιδίοις κατὰ κοχλιάριον τοῦ καφὲ ἢ τῆς τραπέζης ὡς ἐμετικόν, ἢ κατ' οὐγ. 1—2 προστίθεται εἰς ἀποχρεμπτικὰ καὶ ἐμετικὰ φάρμακα ἐνήλιξιν.

*Τροχίσκοι ἰπεκακουάνης, Trochisci Ipecacuanhae. 2 μ. κατακεκομμένης ῥίζης ἐπιχύνονται δι' ὕδατος κοινοῦ καὶ ζέοντος 10 καὶ ἀποτίθενται ὥρας τινὰς ἐν τόπῳ θερμῷ· τῷ δὲ ἀπηθήματι, διϋλισθέντι, ἀναμίγνυται σακχάρου λευκοτάτου κόνεως ὅσον ἀρκεῖ, ὅπως γένηται μάζα ὡς 400, ἐξ ἧς σχηματίζονται τροχίσκοι γράμματος τὸ βάρος. Ἕκαστος τροχίσκος ἐνέχει ὅσον δύναται νὰ διαλυθῇ ἐκ 0,05 ῥίζης ἰπεκακουάνης· ἀποχρεμπτικοί, κατὰ δίωρον εἷς λαμβανόμενος.

ΤΜΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΔΡΙΜΕΑ ΚΑΘΑΡΤΙΚΑ Η ΔΡΑΣΤΙΚΑ

ACRIA CATHARTICA S. DRASTICA.

Πάντα σχεδὸν τὰ δριμέα καθαίρουσι τὴν κοιλίαν, προσηκόντως διδόμενα, ὡς καὶ πλεῖστα τῶν ἄλλων φαρμάκων· ἀλλ' ἐνθάδε περιλαμβάνονται ὅσα τῶν δριμέων τίθενται εἰς χρῆσιν καθ' ἑαυτὰ ὡς καθαρτικὰ καὶ μάλιστα βίαια. Συμβαίνει δὲ ἡ κάθαρσις μάλιστα μέν, ὅταν ἀπὸ τοῦ στομάχου δοθῶσι, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, ὅταν ὑποκλυσθῶσιν ἢ καὶ ἀμέσως ἐνεθῶσιν εἰς τὸ αἷμα, ἢ ὅπως δήποτε ἀναποθῶσιν.

Ἐπιστεύετο τέως ἀδισπάκτως, ὅτι τὸ ῥοῶδες τῶν κενώσεων ἐπὶ τοῖς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δραστικοῖς προέρχεται ἐκ διαπιδύσεως ὀροῦ ἐκ τῶν τριχοειδῶν ὑπεραιμούντων· ἤγουν ὅτι τὰ δραστικὰ φέρουσιν ὑπεραιμίαν, τινὰ δ' ἐξ αὐτῶν καὶ φλεγμονὴν ἐν τῷ βλεννογόνῳ τῶν ἐντέρων, ὅθεν ἡ ἔκχυσις τοῦ ὀροῦ. Ἀλλ' ἡ χημικὴ ἀνάλυσις τῶν ῥοωδῶν ὑποχωρημάτων δὲν ἔδειξε προϊόντα φλεγμονῆς, τοὐναντίον πολλῷ μᾶλλον τὰ προϊόντα τῶν ἐντερικῶν χυμῶν, τῆς χολῆς καὶ τοῦ παγκρέατος. Φαίνεται λοιπόν, ὅτι ταῦτα τὰ ῥοώδη προϊόντα, ὄντα ἄλλως τε καὶ τοσαῦτα τὸ πλῆθος ἐν τῇ φυσιολογικῇ καταστάσει, ὥστε ἀρκοῦσιν εἰς ἐξήγησιν τοῦ ῥοώδους τῶν κενώσεων,—ὅτι ταῦτα τὰ προϊόντα ἐξελαύνονται ταχέως ἐπὶ τῇ ἐρεθίσει τῶν ἐντέρων, ταῦτα δὲ ἀποτελοῦσι τὸν κύριον ὄγκον τῶν ὑποχωρημάτων. Ἀλλὰ συμπληθύνει τοῦτον βεβαίως καὶ τὸ συμπινόμενον ὕδωρ, ὅπερ διὰ τὴν βίαν καὶ ταχύτητα τῆς περιστολῆς δὲν προφθάνει νὰ ἀναμυζηθῇ. Ὅτι ὅμως ὑπὸ τῶν δραστικῶν παρακινοῦνται εἰς πλείονα ἔκκρισιν καὶ τὸ πάγκρεας καὶ τὸ ἧπαρ καὶ τὸ μέγα πλῆθος τῶν ἐν τοῖς ἐντέροις ἀδένων, οὐδεμία ἀμφιβολία, ἀφοῦ πάντα τὰ ὄργανα ἐκεῖνα ὑπεραιμοῦσιν, ἐπὶ πάσης δ' ὑπεραιμίας μετρίας ἐκκρίνονται πλείονα τὰ ὑγρά· μόνον ὅταν ἡ ὑπεραιμία ἐκτραχυνθῇ εἰς φλεγμονήν, περιστέλλεται ἡ ἔκκρισις τῶν ὀργάνων.

Καὶ ὅταν μὲν εἰσβιβασθῶσιν εἰς τὸν στόμαχον τὰ δραστικά, ἐρεθίζουσι πρῶτον τοῦτον, ὅθεν κατ' ἀνάκλασιν παρά τισι τῶν δραστικῶν ἡ περιστολὴ τῶν ἐντέρων καὶ πρὶν ἢ φθάσωσι τὰ ἐνεργὰ στοιχεῖα νὰ κατενεχθῶσιν ἐκεῖσε. Ἀπόδειξις, ὅτι τὸ πρᾶγμα συμβαίνει καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον, εἶναι ὅτι, ἂν διατμηθῶσιν ἀμφότεροι οἱ παλίνδρομοι κλάδοι τοῦ πνευμογαστρικοῦ, οὐδεμία διάρροια γεννᾶται οὐδ' ἐπὶ τῷ ἐλαίῳ τοῦ κρότωνος. Ὅταν δὲ πάλιν καταφθάσωσιν εἰς τὰ ἔντερα, ἐρεθίζουσι τὰς αἰσθητικὰς ἴνας τῶν ἐνθάδε νεύρων καὶ γαγγλίων, ὅθεν ἀνακλαστικὴ πάλιν περιστολὴ τῶν λεπτῶν χολάδων· καὶ ἂν τελείως ἐκκόψαντες χολάδα ἐρεθίσωμεν τὸν ἀνώτατον γάγγλιον αὐτῆς, ὁ ἐρεθισμὸς μεταδίδεται κατὰ διαδοχὴν καὶ ἐπὶ τὰ κατώτερα, οὕτω δὲ συνίσταται κυματοειδής τις ἢ σκωληκοειδὴς περιστολὴ καὶ αὐτῆς τῆς ἐκκεκομμένης χολάδος. Παρά τισι τῶν δραστικῶν, οἷον τῆς ἀλοῆς, ἐπέρχεται ἡ μείζων περιστολὴ τῶν ἐντέρων, ὅταν φθάσωσι τὰ δραστικὰ στοιχεῖα εἰς τὸν βλεννογόνον τοῦ παχέος ἐντέρου καὶ τοῦτον ἐρεθίσαντα ἐμβάλλωσι τὸ κῶλον εἰς περιστολήν· διὸ καὶ βραδεῖα ἡ ἐνέργεια τῶν δραστικῶν τούτων, διότι ἀπαιτοῦνται 10—20 ὥρ., ἕως οὗ τὰ ἀπὸ στομάχου κατέλθωσιν εἰς τὸ κῶλον.

Ἀλλ' ἡ τῶν δραστικῶν ἐνέργεια δὲ εἶναι ἁπλῆ τις ἔξωσις τῶν ἐν τῇ κοιλίᾳ, ὑποχώρησις τῶν περιττωμάτων, ἁπλῆ ἀποπάτησις· εἶναι κένωσις ῥοώδης, τεινεσμώδης, βιαία, ἐπάλληλος. Πρέπει λοιπὸν νὰ

ἐξεταισθῇ, πόθεν τὸ ῥοῶδες, πόθεν τὸ βίαιον, τὸ τεινεσμῶδες καὶ τὸ ἐπάλληλον τοῦτο.

Οἱ στρόφοι καὶ οἱ κωλικοὶ πόνοι ἐπὶ τῇ λήψει καὶ ἐνεργείᾳ τῶν δραστικῶν ἐξηγοῦνται μὲν καὶ ἐκ τῆς ἀμέσου ἐρεθίσεως τῶν αἰσθητικῶν ἰνῶν καὶ γαγγλίων τῶν ἐντερικῶν νεύρων, ἐξηγοῦνται ὅμως καὶ ἐκ τῆς σπασμώδους περιστολῆς τῶν χολάδων. Ἀλλ' ἡ τεινεσμώδης καὶ βιαία καὶ ἐπάλληλος ἀποπάτησις δὲν φαίνεται οὖσα καθαρὸν καὶ ἀποκλειστικὸν ἀποτέλεσμα τῆς περιστολῆς τῶν χολάδων. Οὐδεμία ἀποπάτησις ἄνευ συσπάσεως τῶν κοιλιακῶν τοίχων εἴτε προαιρετικῆς εἴτε ἀκατασχέτου καὶ ἀβουλήτου. Βέβαιον ἄρα, ὅτι ἐνεργοῦσι καὶ οἱ μῦς τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων, οἱ διεγειρόμενοι ὑπὸ τοῦ ῥαχίτου, καὶ ἄρα ἐρεθίζεται καὶ ὁ ῥαχίτης εἴτε κατ' ἀνάκλασιν ἐξ ὑπεραιμίας τῶν περὶ τὰ ἔντερα νεύρων, εἴτε ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν ἀναποθέντων φαρμάκων, ἀφοῦ τινὰ τούτων, καὶ ὅταν ὑποδορίως ἐγχυθῶσι, παράγουσι διάῤῥοιαν· οὐδ' ἀλλάσσεται ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἐρεθισμοῦ, ἂν παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ τότε ἔρχονται εἰς ἀπόκρισιν τὰ δραστικὰ στοιχεῖα ἐπὶ τοῦ βλεννοϋμένος τῶν ἐντέρων, ἐντεῦθεν δὲ ὁ τούτων ἐρεθισμὸς καὶ ἡ κατὰ συμπάθειαν ἀνακλαστικὴ ἐρέθισις τοῦ ῥαχίτου. Ὅτι δὲ καὶ ὁ ῥαχίτης ἐρεθίζεται εἰς ὑπεραιμίαν, μάλιστα κατὰ τὴν ὀσφυακὴν μοῖραν, τὴν ἀντιστοιχοῦσαν εἰς τὸ κατιὸν κῶλον, ἀποδεικνύουσιν αἱ νεκροτομαὶ ζώων, ἐπαποθανόντων τοῖς δραστικοῖς.

Ὅ,τι διακρίνει τὰ δραστικὰ καθάρσια ἀπ' ἄλλων καθαρτικῶν εἶναι, τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, τὸ μὲν ἡ βιαιοτέρα καὶ ἐμμονωτέρα δρᾶσις ἡ κάθαρσις, τὸ δὲ ἡ ὑπεραιμία ἡ μέχρι φλεγμονῆς προϊοῦσα ἐν τῷ βλεννογόνῳ τῶν ἐντέρων, εἶτα δὲ ἡ ὑπεραιμία ἐν τῇ σπονδυλικῇ στήλῃ κατὰ τὴν ὀσφύν, καὶ τὸ τελευταῖον ἡ συμφορὰ τοῦ αἵματος πολλοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ὀργάνοις τοῖς ἐν τῇ λεκάνῃ, οἷον ἐν ὀρθῷ καὶ περὶ αὐτό, ἐν μήτρᾳ καὶ ὠοθήκαις ὡς καὶ ἐν τοῖς νεφροῖς, ἅπερ οὔτε τὸ καλομέλανον, οὔτε τὰ ἐλαιώδη καθάρσια, οὔτε δὲ καὶ τὰ ἅλατα ἐπιφέρουσιν· ἐξ αὐτῆς δὲ ταύτης τῆς ὑπεραιμίας πηγάζουσιν αἱ πλεῖσται καὶ ἀξιολογώταται τῶν ἐνδείξεων καὶ ἀντενδείξεων τῶν δραστικῶν καθαρσίων. Ὑπεραιμία σφοδρὰ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐπιφανείᾳ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος καὶ ἐν τοῖς ὀργάνοις, τοῖς ἐν τῇ λεκάνῃ, βαθέως ἀνατρέπει τὴν κατὰ τοὺς ὑδροστατικοὺς νόμους ἰσορροπίαν τῶν τοῦ σώματος ὑγρῶν, καὶ παράγει ἀναιμίαν σχετικὴν ἐν ἄλλοις ὀργάνοις, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ὑπεράνω τοῦ διαφράγματος κειμένοις, ἐν θώρακι καὶ κεφαλῇ, ὡς καὶ ἐν ὅλῳ τῷ δέρματι· ἐπειδὴ δὲ παρὰ τὴν ὑπεραιμίαν τῶν ἐντέρων κενοῦνται καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ, διὰ τὴν ἐκ τῆς κενώσεως ταύτης εὐρυχωρίαν, συῤῥεῖ αὖ ἐνθάδε ἀκοπώτερον καὶ πλεῖον τὸ αἷμα. Πρόσθες

τοῖς εἰρημένοις καὶ ὅτι ἡ κάθαρσις εἶναι ὁρώδης, ἐπομένως δὲ ἐλαττοῦται ἐξ αὐτῆς καὶ τὸ πλάσμα τοῦ αἵματος, ὅθεν κενεαγγεία ἀπόλυτος ἐν τῷ σώματι, καὶ κατανοεῖς, πόσον βαθέως ἀνατρέπεται ἡ σύμμετρος διανομὴ τοῦ αἵματος ἐν τῷ σώματι.

Εἴπομεν ἤδη ἀνωτέρω, ὅτι παρακινεῖται ὑπὸ πολλῶν δραστικῶν καθαρσίων ἡ ἔκκρισις τῆς χολῆς· προσθέτομεν νῦν, ὅτι καὶ τῶν οὔρων ἡ διάκρισις πολλάκις ἐντείνεται. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξελαύνονται βιαίως τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ μετὰ πολλοῦ τοῦ ὁροῦ, οὔτε συγχωρεῖται τοῖς εἰςκομισθεῖσι νὰ καταπεφθῶσι καὶ συμφυσιωθῶσιν, ἀτροφεῖ διὰ ταῦτα καὶ ἐξασθενεῖ τὸ σῶμα, ῥικνοῦται δὲ τὸ δέρμα καὶ ὠχριᾷ εἴτε ἀποτόμως, ὡς ὅταν παραγάγωσι κενώσεις ῥαγδαίας καὶ χολεροειδεῖς, εἴτε κατὰ μικρόν, ὅταν διὰ χρόνου ληφθῶσι, συνδιαφθείρεται δὲ καὶ ἡ πέψις ὡς ἐκ τῆς διηνεκοῦς ὑπεραιμίας τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων.

Ἐ ν δ ε ί κ ν υ ν τ α ι τοίνυν τὰ δραστικὰ καθάρσια, α) ὁσάκις θέλομεν νὰ κινήσωμεν τὴν γαστέρα βιαίως, ἄγαν νωθρὰν οὖσαν καὶ παρειμένην, ὡς ἐπὶ νόσων ἐγκεφαλικῶν ὀξειῶν ἢ χρονίων, ἢ καὶ ἐπὶ μηχανικῶν ἐμποδίων ἐν τοῖς ἐντέροις καὶ τῶν τοιούτων· β) ὁσάκις θέλομεν νὰ φέρωμεν ἀναιμίαν ἐν θώρακι καὶ τῷ δέρματι· γ) ὁσάκις σκοπῆται, βιαίως κινουμένης τῆς κοιλίας, προτρεπομένης δὲ καὶ τῆς διουρήσεως, νὰ παραγάγωμεν κενεαγγείαν, οὕτω δὲ προτρέψωμεν τὴν φύσιν εἰς ἀναμύζησιν ὁρωδῶν εἴτε καὶ ἄλλων ἀποσκημμάτων ἢ ἐξιδρωμάτων· δ) ὅταν θέλωμεν νὰ καταγάγωμεν τὸ αἷμα ἐπὶ τὸ ὀρθὸν καὶ τὰς ὠοθήκας καὶ τὴν μήτραν· καὶ ε) ὅταν σκοπῶμεν, παρακινοῦνοῦντες τὴν διάκρισιν τῆς χολῆς καὶ τῶν ἐντέρων καὶ τῶν νεφρῶν, νὰ βοηθήσωμεν εἰς τὸν καθαρμὸν τοῦ σώματος ἀφ' ὑλῶν δριμειῶν, τῶν κλασικῶν ἐκείνων καὶ ὑποθετικῶν, ἅτε δυσορίστων καὶ ἀοράτων, δριμυτήτων, acrimoniæ sanguinis, ὧν ὅμως οὔπω τελείως δύναται νὰ ἀπαλλαχθῇ ἡ παθολογικὴ κυριολεξία· καὶ ἄρα ἵνα καὶ αὖθις ὁμιλήσωμεν τὴν ἀκατανόητον ταύτην γλῶσσαν, ὁσάκις πρόκειται νὰ μ ε τ α σ υ γ κ ε ρ ά σ ω μ ε ν τοὺς χυμοὺς τοῦ σώματος, ἤτοι νὰ ἀνανεώσωμεν αὐτούς, ἐξοχετεύοντες μὲν τοὺς κακούς, τοὺς ἀπὸ χρονίων δυσκρασιῶν καὶ χρονίων δηλητηριάσεων, ἀνακαινίζοντες δὲ ἔπειτα τὸ αἷμα διὰ προσφόρου διαίτης. Sit venia verbis.

Ἀ ν τ ε ν δ ε ί κ ν υ ν τ α ι, ὅταν φλεγμαίνῃ ἢ ὑπεραιμῇ ὁ πεπτικὸς σωλὴν ἢ τὰ ἐν τῇ λεκάνῃ ὄργανα, οἷον μήτρα, ὠοθῆκαι, κύστις οὐροδόχος, ὀρθόν, ἔτι δὲ ἐπὶ λοχείας καὶ ἐγκυμοσύνης, ἐπὶ νεφρίτιδος ὀξείας, καὶ ὅταν μεγάλη τοῦ σώματος ἡ ἀδυναμία.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ῥᾶ ἢ ῥήου ῥίζα.

Radix Rhei s. Rhabarbari.

Φάρμακον ἀνέκαθεν γνωστὸν ἐν τῇ ἰατρικῇ (Διοσκορίδης, Γαληνός), προερχόμενον ἐκ πολλῶν εἰδῶν τοῦ γένους Rheum, κυρίως τοῦ Rheum officinale H. Baillou. Polygoneae. Καὶ παρὰ μὲν τοῖς ἀρχαίοις ἦν γνωστὴ ἡ ῥίζα ῥ ᾶ ἢ ῥ ή ο υ τοῦ ποντικοῦ, ἡ προερχομένη ἐκ τῶν παροχθίων τῷ Πόντῳ χωρῶν, γνωστὴ δὲ ὡς ῥ ᾶ τ ὸ β ά ρ β α ρ ο ν, διότι ἐκομίζετο ἐκ χωρῶν βαρβάρων, διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ περσικοῦ κόλπου ἐξ Ἰνδιῶν, κατὰ τοὺς νεωτέρους ὅμως χρόνους ἐγνώσθησαν καὶ ἄλλαι ἀλλαχόθεν κομιζόμεναι ῥίζαι, πολλῷ τιμιώτεραι.

Ἡ ῥίζα ῥ ᾶ, ἡ τελεία καὶ ὥριμος εἰς συλλογήν, ἐξορύσσεται τὸ 5—6 ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ φυτοῦ, σαρκώδης, ἀτρακτοειδὴς καὶ κυλινδρική, ἄνω πρὸς τὸν καυλὸν παχεῖα, κάτω μετὰ τὸ φῦμα ἢ τὴν γαστέρα οὕτως εἰπεῖν ἢ τὸν σπόνδυλον λεπτυνομένη καὶ διχαζομένη εἰς κλάδους 2—4, μακρούς. Φέρει δὲ ἔξωθεν ἐπιδερμίδα ὑπέρυθρον ἢ μελανωπὴν ἐν τῷ κιτρίνῳ, ὡς φαίνεται τοὐλάχιστον ἐν τῷ πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης κηπευομένῳ ῥήῳ, κατὰ δὲ τὴν ἐγκάρσιον διατομὴν δεικνύει φλοιὸν ἄλλοτε ἄλλον τὸ πάχος, τὸν ἐν μέρει ἢ καθ' ὅλου ἀποξεόμενον ἢ ἀποκαθαιρόμενον, ἵνα καταστῇ ἐπιτηδεία ἡ ῥίζα εἰς ἀποξήρανσιν καὶ χρῆσιν ἰατρικήν. Τὸ πρὸς τῷ καυλῷ μέρος τὸ ῥοπαλοειδὲς καὶ παχύ, ἀποτμηθὲν καὶ καθαρισθὲν ἁπλοῦται ἀκέραιον ἢ δίχα τετμημένον ἐφ' ἡλιοκαῶν λίθων 6—10 ἡμέρας, ἕως ἀποξηρανθῇ δεόντως, εἶτα δὲ διατρυπᾶται πολλάκις εἰς ἐξέτασιν τῆς ποιότητος ἢ εἰς βεβαίωσιν τῆς ἀποξηράνσεως, καὶ διὰ τῶν τρημάτων τούτων ἀπὸ μηρίνθου κρεμᾶται ἐπὶ δένδρων εἰς τελείαν ἀποξήρανσιν, ἧς ἄνευ εὐρωτιᾷ καὶ δυσχροεῖ, τότε δὲ ἄχρηστος.

Ἡ διὰ μικροσκοπίου ἐξέτασις τοῦ ῥήου ἀπαιτεῖ ἄσκησιν πολλήν. Σημειωτέον ἐν πρώτοις, ὅτι ἐν ταῖς τελείως ἀποπερλοϊσμέναις ῥίζαις ὑπάρχει μόνη ἡ ξυλώδης καὶ σαρκώδης καὶ πλήρης παρεγχύματος ῥίζα, ἐνῷ ἐν ταῖς ἀτελῶς ἀποφλοϊσθείσαις ἢ ἁπλῶς ἀποξεσθείσαις συνυπάρχουσι καὶ στιβάδες ἐκ φλοιοῦ ἄλλοτ' ἄλλαι τὸ πάχος, ἀφοριζόμεναι ἐκ τοῦ ξύλου δι' ἐμβίου ζώνης μελανωπῆς. Ἀποξεσθείσης τῆς κιτρίνης κόνεως, τῆς ἐπικαθημένης ἐπὶ τῶν τεμαχίων τῆς ῥίζης, βλέπομεν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν ὡς π α ρ έ γ χ υ μ α λευκωπόν, ἐπιγεγραμμένον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον δικτυοειδῶς ἢ ἀκτινοειδῶς διὰ γραμμῶν ἢ ἀκτίνων κιτρίνων ἢ ὑπερύθρων, ἐν ᾧ παρεγχύματι διήκουσιν α ἱ τ ῶ ν ἀ γ γ ε ί ω ν δ έ σ μ α ι. Τὸ παρέγχυμα τοῦτο διαιρεῖται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς ἀκανόνιστα, ῥομβοειδῆ, σφηνοειδῆ, κτλ. τοπία ἢ νησία, ἐν οἷς φαίνονται πολυάριθμα στίγματα ἢ γραμμαὶ ἐρυθραὶ ἐν τῷ κιτρίνῳ, ἀκανονίστως συμπεπλεγμέναι, διὰ δὲ τοῦ μικροσκοπίου ἀναγνωριζόμεναι ὡς ἀ κ τ ῖ ν ε ς ἐ ν τ ε ρ ι ώ ν η ς καὶ συγκείμεναι ἐκ σειρῶν κυττάρων παρεγχυματικῶν, συντεταγμένων ἀνὰ 3—6 καὶ ἐνεχόντων οὐσίαν τινὰ ἐρυθρὰν ἐν τῷ κιτρίνῳ καὶ ῥητινώδη. Ἐπὶ τ ο ῦ ῥ ή γ μ α τ ο ς ἢ τ ῆ ς δ ι α τ ο μ ῆ ς βλέπομεν πάλιν αὐτὰς ταύτας τὰς γραμμὰς ἢ σειρὰς τῶν κυττάρων, τὰς ἀκτῖνας τῆς ἐντεριώνης, ἐγκειμένας ἐν παρεγχύματι λευκῷ, ἐνῷ περιέχονται ἀ μ ύ λ ο υ κ ύ τ τ α ρ α ἢ κόκκοι, ἄλλα ἀλλαχοῦ τὸ πλῆθος, καθ' ἓν ἐγκατεσπαρμένα ἢ κατὰ 2—4 συντεταγμένα, ἐνέχοντα δὲ πυρῆνα εὐκρινῶς ἀστροειδῆ, καὶ ἄλλα πάλιν ἐν τῷ μεταξὺ κείμενα καὶ ἐνέχοντα κρυστάλλους ἐξ ἀσβεστίου ὀξαλικοῦ καὶ (;) ἀγγεῖα σπειροειδῆ. Ἐν ὀξυτμήτῳ τῇ ἐγκαρσίῳ διατομῇ παρατηροῦμεν κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς ῥίζης ἐν τῷ λευκῷ παρεγχύματι, τῷ τὴν κυρίαν βάσιν τοῦ ξύλου ἀποτελοῦντι, γραμμὰς κιτρίνας, ἐν μὲν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ξύλου, παρὰ τὸ ἔμβιον, ἀκτινοειδῶς διατεταγμένας, πρὸς τὸ κέντρον δὲ φερομένας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κυματοειδῶς, αὗται δὲ εἶναι αἱ ποιοῦσαι τὸ γρανιτοειδὲς τῆς ὄψεως τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐγκαρσίου διατομῆς. Ἡ ἐξωτέρα ἐκείνη μοῖρα τῆς ῥίζης (ὁ ὑπὸ τὸ ἔμβιον κύκλος τοῦ ξύλου), ἡ ἀκτινοειδής, εἶναι πλατυτέρα ἐν τῷ σινικῷ ῥήῳ, στενωτέρα ἐν τῷ μοσχοβιτικῷ· ἐν ἐκείνῳ δὲ ἀφορίζεται τῆς κεντρικῆς διά τινος ζ ώ ν η ς ἀμυδρᾶς μέν, ἀλλ' ἔτι εὐδιακρίτου καὶ ὡς ὑπὸ παιπάλης τινὸς ἐπιπεπασμένης καὶ ἀσαφῶς γρανιτοειδοῦς, ἥτις, ἐ λ λ ε ί π ο υ σ α ἐκ τοῦ μοσχοβιτικοῦ ἀείποτε σχεδόν, συναποτελεῖ ἕνα τῶν διαγνωστικῶν χαρακτήρων μεταξὺ σινικοῦ καὶ μοσχοβιτικοῦ ῥήου· διὰ τοῦ μικροσκοπίου δὲ ἐξεταζομένη καὶ αὕτη δεικνύει ἑκατέρωθεν γραμμίδια ἀκτινοειδῆ. Ἐν τῷ παρεγχύματι τῆς ῥίζης ἀπαντῶσιν ἀτάκτως ἐγκατεσπαρμένα καὶ πολυάριθμά τινα σ ω μ ά τ ι α π υ ρ η ν ο ε ι δ ῆ, ἐκπέμποντα ἀπανταχόσε ἀκτῖνας ἐναλλὰξ ἐρυθρὰς καὶ κιτρίνας, τὰ μὲν καθ' ἑαυτὰ καὶ μεμονωμένα, τὰ δὲ καὶ συναφῆ, ἀκτινοειδῆ τινα μάζαν ἢ σύστημα ἀποτελοῦντα, ἐπιμηκέστερα πρὸς τὸ κέντρον τῆς ῥίζης γινόμενα καὶ καθικνούμενα μέχρις αὐτοῦ, πολυάριθμα καὶ συναφῆ ἐν τῷ μοσχοβιτικῷ ῥήῳ, ὀλιγώτερα καὶ μονήρη ἐν τῷ σινικῷ. Προστεθείσθω, ὅτι τὰ κύτταρα τῶν τῆς ἐντεριώνης ἀκτίνων ἐν τῷ μοσχοβιτικῷ εἶναι ὑποστρογγύλως ὠοειδῆ, ἐν τῷ σινικῷ μᾶλλον ὀξυγώνια καὶ ὁριζοντίως τεταμένα· ὅτι οἱ ἐκ κρυστάλλων ἀδενίσκοι ἐν μὲν τῷ μοσχοβιτικῷ εἶναι ἀστροειδεῖς μετὰ περάτων ὀξυκαταλήκτων, ἐν δὲ τῷ σινικῷ μᾶλλον ἐπίπεδοι καὶ ἀστροειδεῖς μὲν κἀνταῦθα, ἀλλὰ μετὰ περάτων ἀμβλέων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ ῥίζα τοῦ ῥήου φέρεται εἰς εἴδη πολλά, ὧν τιμιώτατον καὶ κράτιστον τὸ μοσχοβιτικόν, ἴσως ἐκ τοῦ Rheum palmatum, σπανιώτατον ὂν ἐν Εὐρώπῃ, ἀνεύρετον δὲ παρ' ἡμῖν, εἰσαγόμενον πρό τινων ἐτῶν εἰς τὰ ῥωσσικὰ κράτη ἐκ τῶν λειμάκων τῆς σινικῆς Ταρταρίας διὰ τῆς πόλεως Κιάχτας, ἔνθα μέχρι τοῦ 1863 ἐπεσκοποῦντο καὶ διελέγοντο ὑπὸ τῶν ῥωσσικῶν ἀρχῶν τὰ καλὰ καὶ χρήσιμα τεμάχια, ἀπεσκυβαλίζοντο δὲ τὰ ἄλλα. Νῦν αὐδεμία γίνεται ἐκεῖθι ἐπίβλεψις.

Τεμάχια ἀκανόνιστα, ὑπομήκη, ὑποστρόγγυλα, γωνιώδη κτλ., ἔνθεν ἐπίκυρτα, ἔνθεν ὑπόκοιλα ἢ ἐπίπεδα, ἀποπεφλοϊσμένα καὶ φέροντα τρῆμα χωνοειδές, ἐνίοτε ἕως μέσης τῆς ῥίζης διῆκον, πεπασμένα ὑπὸ κόνεως κιτρίνης, ὑπὸ δὲ αὐτὴν ἐμφαίνοντα ἐπὶ τῆς ἐπικύρτου ἐπιφανείας δίκτυον ἐκ γραμμῶν τῶν μὲν διασταυρουμένων καὶ ἐγκλειουσῶν τοπία ῥομβοειδῆ, τῶν δὲ ἀπὸ μικρῶν κέντρων ἀστροειδῶς ἀκτινοβολουμένων. Διατμηθέντα δεικνύουσιν ὑφὴν πυκνὴν μέν, ἀλλὰ καὶ ὑποσπογγώδη, θραυσθέντα δὲ γίνονται ἀνώμαλα τὴν ῥῆξιν καὶ λεπτοφυῶς κοκκώδη, τὴν δὲ ὄψιν ἐν τῷ ῥήγματι δεικνύουσι γρανιτοειδῆ ὡς ἐκ γραμμῶν πυκνῶν, κυματοειδῶς διηκουσῶν, ἐναλλὰξ ἐρυθρῶν καὶ λευκῶν, αἵτινες ἐνέχουσι τὸ πολὺ ἐκεῖνο πλῆθος τῶν ἀκτινοειδῶν σωματίων, ὧν ἐμνήσθημεν ἄνω. Μασσώμενα τρίζουσι μεταξὺ τῶν ὀδόντων ὡς ἐκ τῶν κρυστάλλων τοῦ ὀξαλικοῦ ἀσβεστίου.

Ἡ κόνις ἐν τῷ ἐρυθρῷ κιτρίνη. Ὀσμὴ ἰδιαζόντως ἀρωματικὴ· γεῦσις ἀηδῶς στυφίζουσα καὶ πικρά.

Τοῦ σιβηρικοῦ ῥήου τὸ ἐν ὕδατι ἀπεσταγμένῳ καὶ ζέοντι ἔγχυμα πολὺ μὲν ὂν εἶναι κίτρινον, ὀλίγον δέ, ὑπέρυθρον ἐν τῷ κιτρίνῳ· ἡ δὲ ὑπολειπομένη κόνις φαιοκιτρίνη. Διάλυσις χλωριούχου ἀσβεστίου ποιεῖ τὸ ἔγχυμα θολὸν καὶ λαμπρότερον τὴν χροιάν· διάλυσις δὲ καυστικοῦ κάλεος ποιεῖ αὐτὸ ὡραίως πορφυροῦν· ὑπερχλωριοῦχος σίδηρος θολοῖ τὸ ὑγρὸν καὶ ποιεῖ αὐτὸ ἀμαυρῶς καταπράσινον. Τὸ οἰνοπνευματῶδες βάμμα τῆς κόνεως εἶναι βαθύτερον καὶ σκοτεινότερον τοῦ ἐν ὕδατι, καταλεῖπον μετὰ τὴν ἐξάτμισιν τοῦ οἰνοπνεύματος μάζαν τινὰ ῥητινώδη, μελανέρυθρον καὶ εὔθρυπτον, ἥτις, διαβραχεῖσα ὕδατι, διαιρεῖται εἰς ἀπειράριθμα ἀσκίδια, τὰ μὲν μείζονα, τὰ δὲ ἐλάττονα, ὧν τὰ ἐλάχιστα δεικνύουσι κίνησιν ἀτομαίαν, ἡ δὲ κόνις, ἡ ἀπολειφθεῖσα μετὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ βάμματος, εἶναι ὑποπρασινίζουσα ἐν τῷ κιτρίνῳ καὶ ἄνευ ἀσκιδίων.

Δεύτερον εἶναι τὸ σινικὸν (Rad. Rhei sinensis) ἢ περσικὸν ἢ τουρκικόν, καὶ κομίζεται τὸ μὲν διαπόντιον ἐκ τῆς Καντῶνος εἰς τὴν Εὐρώπην, τὸ δὲ διὰ τῆς Περσίας καὶ τῆς Τουρκίας μεταφέρεται εἰς τὰ

ἐμπόρια τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως· τοῦτο δὲ φέρεται ἐν Εὐρώπῃ κοινῶς ὡς ῥῆον ἐ κ λ ε κ τ ὸ ν καὶ αὐτὸ ἀναγράφεται ὡς φ α ρ μ α κ ε υ τ ι κ ὸ ν ὑπὸ τῆς Γ. Φ., εὑρίσκεται δὲ ἐνίοτε καὶ ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν φαρμακείοις. Ἔχον πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰ ἄνω, ἀπαιτεῖ ἄσκησιν πολλὴν εἰς διάγνωσιν.

Τεμάχια τὰ μὲν τελείως, τὰ δὲ ἐν μέρει ἀποπεφλοϊσμένα, ἢ καὶ ἁπλῶς μόνον ἀπεξεσμένα, στενώτερον τῶν μοσχοβιτικῶν διάτρητα, ἀκανόνιστα, ὑπομήκη, ἔνθεν ἐπίκυρτα, ἔνθεν ἐπίπεδα, πεπασμένα καὶ ταῦτα ὑπὸ κόνεως κιτρίνης, τὴν ῥῆξιν ἀνώμαλα, συμπαγέστερα τοῦ μοσχοβιτικοῦ, ὑπὸ φλεβίων ἔνδον διειλημμένα οὐχὶ τοσοῦτον κανονικῶς διηκόντων. Τὰ πεπαλαιωμένα ἐξ αὐτῶν ἢ τὰ ἐκ φυτῶν ἡλικιωμένων ἐγκλείουσι κ ο ι λ ώ μ α τ α μ ι κ ρ ά, ἐν οἷς εὑρίσκονται νηματία τὰ μὲν λευκά, τὰ δὲ μελανωπά Τὰ νηματία ταῦτα εἶναι ἄριστα μικροσκοπικὰ παρασκευάσματα, διότι τὰ μὲν μελανωπὰ σύγκεινται ἐκ κυττάρων κυλινδρικῶν, πεπληρωμένων ἐξ ἀσκιδίων μελανοκιτρίνων καὶ ἐξ οὐσίας τινὸς ἀμαυρῶς ἐρυθρωπῆς, ἥτις ἀποδείκνυται οὖσα αὐτὸ τὸ χρυσοφανικὸν ὀξὺ καθαρόν, τὰ δὲ λευκὰ νηματία σύγκεινται ἐκ κυττάρων πεπληρωμένων ἐξ ἀμυλοκόκκων. Τρίζει καὶ τὸ ῥῆον τοῦτο μασσώμενον, ἔχει τὴν αὐτὴν γεῦσιν, ὀσμὴν δὲ ἧττον ἀρωματικήν.

Παραλλαγὴ τοῦ σινικοῦ ῥήου εἶναι τὸ ἐκ τῶν Ἰ μ α λ α ϊ ω ν ὀρέων, τὸ εἰς τεμάχια κ υ λ ι ν δ ρ ι κ ὰ ἢ ῥ α β δ ω τ ά, ἀμβλέως ἀποκεκομμένα, μικρὸν καμπύλα ἢ συνεστραμμένα, ἄξεστα, ἄοσμα, μελανοκίτρινα, ἀδρομερῆ τὴν ῥῆξιν καὶ συμπαγῆ, πικρὰ καὶ στυφά. Σπάνια, εἰ μὴ οὐδόλως φέρονται παρ' ἡμῖν.

Κοινότατον εἶναι ῥ ῆ ο ν τ ὸ π ο ν τ ι κ ό ν, καλλιεργούμενον νῦν πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης καὶ ἐπώνυμον τῶν χωρῶν, ἐξ ὧν λαμβάνεται (ἀγγλικόν, γαλλικόν, αὐστριακὸν κτλ.) ἐκ τοῦ Rheum compactum, hybridum, raponticum, καὶ undulatum.

Φέρεται εἰς τεμάχια ἀποπεφλοϊσμένα, ἐπίπεδα ἢ στρογγύλα, ἐλαφρά, σπογγώδη, ἢ καὶ εἰς τεμάχια ἄξεστα, κυλινδρικὰ ἢ ῥαβδωτά, τὰ μὲν πρῶτα ἐκ τοῦ ῥιζώματος, τὰ δὲ δεύτερα ἐκ τῶν κλάδων. Κατὰ τὴν ἐγκάρσιον διατομὴν ἢ τὸ ῥῆγμα δεικνύει γραμμὰς ἐρυθράς, ἐκ τοῦ κέντρου κανονικῶς ἀκτινοβολουμένας πρὸς τὴν περιφέρειαν ἐπὶ βάσεως λευκωπῆς ἢ κιτρινωπῆς. Ὀσμὴ ἀσθενής· γεῦσις βλεννώδης, πικρὰ καὶ ὑπόστυφος. Τὸ ῥῆον τοῦτο οὐδόλως ἢ ἀσθενῶς μόνον τρίζει μασσώμενον, αὐτοῦ δὲ ἡ κόνις καταπλημμυρεῖ τὰ παρ'ἡμῖν φαρμακεῖα, ἑτοίμη φερομένη ἐκ τῶν τῆς Εὐρώπης ἐμπορίων.

Προτιμητέον (ἀφοῦ τὸ σιβηρικὸν ἀνέφικτον) ἀεὶ τὸ σινικὸν καὶ περσικὸν ῥῆον, εἶτα δὲ τὰ λοιπὰ ἐφεξῆς. Χρηστέον ἀεὶ ῥήῳ ἀγαθῷ τὴν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὄψιν, μηδέποτε σιτοβρότῳ. Τὰ τρήματα τῶν σιτῶν πολλάκις ἐμφράσσονται διὰ πηλοῦ κιτρίνου· ἀλλ' ὁ δ ο λ ι σ μ ὸ ς ἐλέγχεται, διακρουομένης τῆς ῥίζης καὶ ἐκπίπτοντος τοῦ πηλοῦ. Μὴ ἐνεχέτωσαν τὰ τεμάχια πολλὰς καὶ μεγάλας κοιλότητας, μηδὲ ἔστωσαν μελανωπὰ τὴν χροιάν.

Ἀ ν ά λ υ σ ι ς χ η μ ι κ ή. Εἰ καὶ οὔπω τελείως ἐξακριβωθεῖσα, δεικνύει ὅμως πολλὰ καὶ ποικίλα συστατικά, ἀφ' ὧν συντίθεται ἡ ἐνέργεια τοῦ περιέργου φαρμάκου, καὶ ἄτινα, κατὰ ποιὸν ὅμοια, παραλλάσσουσι κατὰ ποσὸν ἐν τοῖς δύο κρατίστοις τῶν εἰδῶν, τῷ μοσχοβιτικῷ καὶ τῷ σινικῷ. Εἶναι δὲ ταῦτα καθαρτικὸν καὶ ῥηοδεψικὸν ὀξὺ κατὰ πρῶτον λόγον, ἔπειτα δὲ ἡ χρυσοφάνη καὶ τὸ χρυσοφανικὸν ὀξύ, ἐμοδίνη, ἐρυθρορρητίνη, φαιορρητίνη, ἀπορρητίνη, κομμιώδεις οὐσίαι, σάκχαρον, λίπος, ἄμυλον, λευκὴ καὶ φαιὰ ῥητίνη, λευκωματώδης οὐσία καὶ διάφορα ἅλατα, ὧν μεταξὺ πρωτεύει τὸ ὀξαλικὸν ἀσβέστιον.

Τὸ κ α θ α ρ τ ι κ ὸ ν ὀ ξ ύ, κατὰ τὰ πειράματα τοῦ Kubly αὐτὸ μάλιστα ἐνεργοῦν καθαρτικῶς, εἶναι μάζα μελανωπή, στιλπνή, ἄγευστος, ἀδιάλυτος ἐν ὕδατι, αἰθέρι καὶ χλωροφορμίῳ, εὐδιάλυτος ἐν οἰνοπνεύματι, ἐν δὲ ἀλκαλίοις ὑδρομιγέσι διὰ καστανοῦ χρώματος διαλυτή, ἀφ' ὧν κατακρημνίζεται διὰ τῶν ὀξέων ὡς κόνις κιτρίνη. Θερμανθεῖσα τήκεται, ἀπολύουσα κιτρίνους ἀτμούς. Εἶναι ἀζωτοῦχον γλυκωματοειδές.

Τὸ χ ρ υ σ ο φ α ν ι κ ὸ ν ὀ ξ ύ, $C^{14}H^{10}O^4$, ἕταιμον εὑρισκόμενον ἐν τοῖς ἄνω μνησθεῖσι μελανοῖς νηματίοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐρυθραῖς φλεψὶ πολὺ περιεχόμενον αὐτό τε καὶ ἡ χρυσοφάνη (7 %), κρυσταλλοῦται, ὅταν ἀποχωρισθῇ καθαρόν, εἰς κρυστάλλους (βελόνας) χρυσίζοντας καὶ ἀστροειδῶς συντεταγμένους. Ἀδιάλυτον σχεδὸν ἐν ὕδατι ψυχρῷ, διὸ καὶ ἄνοσμον καὶ ἄχυμον, δυσδιάλυτον ἐν αἰθέρι καὶ ζέοντι οἰνοπνεύματι, ἀλλ' ὅταν ᾖ μετὰ τῶν λοιπῶν συστατικῶν τοῦ ῥήου ἡνωμένον, συνδιαλυόμενον μετ' αὐτῶν εὐκόλως ἐν ὕδατι, εὐδιάλυτον δὲ ἐν ὑδρομιγέσιν ἀλκαλίοις καὶ ἀμμωνίᾳ μετὰ χροιᾶς ἐρυθρᾶς καὶ ὡραίας.

Ἡ χ ρ υ σ ο φ ά ν η, $C^{16}H^{18}O^8$ (;), εἶναι κόνις χρυσίζουσα καὶ κρυσταλλική, πικρά, εὐδιάλυτος ἐν ὕδατι διὰ χρώματος μελανωποῦ τὸ κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ κιτρίνου. Συμβρασθεῖσα ἠραιωμένῳ θειϊκῷ ὀξεῖ σχίζεται εἰς σάκχαρον καὶ χρυσοφανικὸν ὀξύ, καὶ ἄρα γλυκωματώδης. Ἐκ ταύτης προέρχεται τὸ ἐν τῇ ῥίζῃ ὑπάρχον ἐλεύθερον χρυσοφανικὸν ὀξύ.

Ῥ η ο δ ε ψ ι κ ὸ ν ὀ ξ ύ, $C^{26}H^{26}O^{14}$, κόνις κιτρίνη ἐν τῷ μελανωπῷ, ὑγροσκοπική, στυφίζουσα, εὐδιάλυτος ἐν ὕδατι καὶ οἰνοπνεύματι, ἀδιάλυτος ἐν αἰθέρι· ἡ διάλυσις ἀντιδρᾷ ὀξυνῶς καὶ κατακρημνίζει λεύκωμα καὶ ζωϊκὴν κόλλαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν ἐμετικὴν τρύγα. Τὸν ὑπερχλωρὸν οὖν σίδηρον χρωματίζει πράσινον ἐν τῷ μέλανι. Ἐξ αὐτοῦ ἐν ὕδατι διαλελυμένου, συμβρασθέντος μετὰ θειϊκοῦ ὀξέος, ἀποχωρίζεται σάκχαρον καὶ ῥ η ϊ κ ὸ ν ὀξὺ ὡς κόνις ἐρυθρά, καθαρῶς στυφίζουσα, ἀδιάλυτος σχεδὸν ἐν ψυχρῷ, εὐδιάλυτος ἐν θερμῷ ὕδατι καὶ ἐν οἰνοπνεύματι, ἀδιάλυτος ἐν αἰθέρι.

Ἡ ἐ μ ο δ ί ν η $C^{30}H^{32}O^{13}$, εὑρισκομένη ἀεὶ μετὰ τοῦ χρυσοφανικοῦ ὀξέος,

Διρούσιο κεντρική κληρονομική θέρους

διαλύεται εὐκολώτερον τούτου ἐν οἰνοπνεύματι καὶ χλωροφορμίῳ, δυσκολώτερον ἐν βενζελαίῳ. Κρυσταλλοῦται εἰς πρίσματα χρυσομηλίζοντα, ἐν ἐνύδροις ἀλκαλίοις διαλυόμενα μετὰ χροιᾶς ἐρυθρᾶς, ἐν δὲ ὑδρομιγεῖ ἀμμωνίᾳ μετὰ χροιᾶς ἐρυθρᾶς ἐν τῷ ἰώδει.

Ἡ ἀπορρητίνη, ἡ φαιορρητίνη καὶ ἡ ἐρυθρορρητίνη, οὐσίαι ῥητινώδεις, πιθανώτατα ἁπλῶς χρωστικαί, οὐδόλως συναποτελοῦσι τὴν δρᾶσιν τοῦ ῥήου.

Τὸ ἄμυλον, τὸ σάκχαρον καὶ τὸ λίπος περιέχονται ἐλάσσονα μὲν ἐν ταῖς ἀσιατικοῖς καὶ ἀγρίοις εἴδεσι, πλείονα δὲ ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς καὶ κηπευομένοις.

Οἱ κρύσταλλοι τοῦ ὀξαλικοῦ ἀσβεστίου, βελόναι πρισματικαὶ τετράπλευροι, εὑρίσκονται ἐν ἰδίοις κυττάροις, ἀστροειδῶς συντεταγμένοι ἐν τῇ λευκῇ ἢ κιτρίνῃ οὐσίᾳ. Ὑπερπληθεῖς ἐν τῷ σινικῷ καὶ τῷ σιβηρικῷ, εἶναι πολὺ ἀραιότεραι ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς εἴδεσι καὶ φαίνονται ἐν τούτοις (;) ὀγκωδέστεραι· ὥστε δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν καὶ ὡς διαγνωστήριον.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Οὕπω ἐξηκριβώθη τὸ κυρίως καθαρτικὸν στοιχεῖον τοῦ ῥήου. Κατὰ Schroff εἶναι τὸ χρυσοφανικὸν ὀξὺ μάλιστα, κατὰ Gubly τὸ καθαρτικὸν ὀξύ, τὸ καὶ ἐν τῇ σέννῃ. Τοῦτο λαβὼν ὁ Schroff (τὸ χρυσοφανικὸν ὀξὺ), τὸ καὶ ἐν τοῖς φύλλοις τῆς σέννης, καὶ λαβὼν αὐτὸ οἷον ἐξάγεται ἐκ τῆς Parmelia parietina, συνήθους λειχῆνος τῶν παλαιῶν τοίχων χρυσίζοντος, καὶ πειραματίσας ἐφ' ἑαυτοῦ διὰ τοῦ φαρμάκου, εἶδεν, ὅτι 10 σιτ. ἐπήνεγκον αὐτῷ ἄνευ ἐμφανοῦς διαταράξεως τῶν πεπτικῶν ὀργάνων μετὰ 24 ὡρ. τὴν πρώτην πολφώδη καὶ κιτρινωτάτην κένωσιν, μετὰ δέ τινας ὥρας καὶ ἄλλας δύο παραπλησίας, τὴν γ'. ἡμ. 4, τὴν δ'. 3, τὴν ε'. 2, πάσας κιτρίνας. Βαθέως κίτρινα ἐγένοντο καὶ τὰ οὖρα ἐξ ἀρχῆς, συμπυκνωθέντα δὲ εἰς τὸ $^1/_2$ καὶ ἀναμιγέντα μετὰ κάλεος, νάτρου ἢ ἀμμωνίας ἐχρώσθησαν ἐρυθρότατα· (ἀλλ' ὁ Buchheim οὐδὲν εἶδεν ἐκ 10 σιτ.). Τὰ αὐτὰ ἐπῆλθον καὶ ἐκ 10 σιταρίων ῥητίνης καὶ ῥαβαρβαρίνης, στοιχείων τῶν ἀρχαιοτέρων χημικῶν ἀναλύσεων, ὑπαγομένων ὑπὸ τῶν νεωτέρων εἰς τὸ χρυσοφανικὸν ὀξὺ καὶ εἰς τὰς ῥητίνας, κατὰ τοῦτο δὲ μόνον διαφερόντων, ὅτι ἡ ῥαβαρβαρίνη, ἡ μᾶλλον ῥητινώδης, ἐπήνεγκε ναυτίαν μακράν, κακορεξίαν καὶ στρόφους ἀλγεινούς. Εἶναι ἄρα τὸ καθαρτικὸν καὶ τὸ χρυσοφανικὸν (;) ὀξὺ τὰ κυριώτατα καθαρτικὰ στοιχεῖα, κατὰ τὰ κοινότερον νῦν πιστευόμενα, ἐνῷ αἱ προσαναμεμιγμέναι ῥητῖναι ποιοῦσι τὴν κάθαρσιν πονηρὰν καὶ ναυτιώδη· ἐπειδὴ δὲ πλείω μὲν περιέχονται τὰ ὀξέα ταῦτα ἐν τῷ μοσχοβιτικῷ καὶ σινικῷ, ἐλάττω δὲ ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ, τοὐναντίον δὲ αἱ ῥητῖναι, ἕπεται, ὅτι προτιμητέα κατὰ πάντα λόγον εἶναι τὰ ἀσιατικὰ ῥᾶα, ὡς καθαρτικὰ τοὐλάχιστον. Τὸ δεψικὸν ὀξὺ τροποποιεῖ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ῥήου ἐπὶ τὸ τονωτικώτερον, ἐξ αὐτοῦ δὲ προέρχεται ἡ στύψις τῆς κοιλίας, ἡ ἀπομένουσα μετὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βόλου

τὴν διὰ ῥήου κάθαρσιν, ἡ καὶ ἐκ μικρῶν δόσεων αὐτὴ μόνη προφαινομένη. Τὰ ἄλλα στοιχεῖα εἰς οὐδὲν συνεργοῦσι, τό γε νῦν ἔχον, πλὴν τῆς χρυσοφάνης, τῆς κατ' ἐξοχὴν πικρᾶς καὶ ὡς πικρᾶς ἐνεργούσης.

Τὸ ῥῆον κατὰ 2—6 σιτ δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας ληφθὲν προφαίνει μόνην σχεδὸν τὴν ἐκ τῶν δεψικῶν στοιχείων καὶ τῶν πικρῶν δρᾶσιν, τὴν τονωτικὴν μὲν ἐπὶ στομάχου καὶ ἐντέρων, ἀναιρετικὴν δὲ ὀξυχυμιῶν καὶ σήψεων ἐν αὐτοῖς. Ἡ ὄρεξις αὐξάνεται, τὰ κόπρανα γίνονται στερεώτερα, τὰ οὖρα κίτρινα ὡς ἰκτερικά, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ὁρὸς τοῦ αἵματος καὶ τὸ γάλα λαμβάνουσι χροιάν τινα ὑποκιτρίνην. Κατὰ δραχ. $^1/_2$—1 ἡ κόνις τοῦ ῥήου εἴτε ἐφάπαξ ληφθεῖσα, ἢ κατὰ σιτ. 20 πολλάκις τῆς ἡμέρας, φέρει κενώσεις πολφώδεις, 1-10 ὥρ. μετὰ τὴν λῆψιν καὶ ἄνευ μὲν πόνων ἐπαισθητῶν, μετὰ βορβορυγμῶν δέ· αὐξάνεται δηλαδὴ ἐπὶ ποσὸν ἡ ἔκκρισις τῶν ἐντέρων καὶ ἐξερεθίζεται ἡ περισταλτικὴ κίνησις, ἐνῷ συνίσταται καί τις εὐαισθησία κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον ἐξ ἐρεθισμοῦ εἴτε τοῦ ἥπατος, εἴτε καὶ τοῦ ἀνιόντος καὶ ὁριζοντείου κώλου, τοῦ ὑπεραιμοῦντος καὶ περιστελλομένου ζωηρότερον. Καὶ τὰ περὶ τὸ ὀρθὸν ἀγγεῖα ὑπεραιμοῦσι καὶ ὀξοιδαίνουσιν ἐπὶ χρήσεως μακρᾶς, καὶ μάλιστα παρ' αἱμορροϊκοῖς. Τῇ καθάρσει ἑφέπεται στύψις συνήθως. Ὁ Schneller, ἐφ' ἑαυτοῦ πειραθείς, εἶδεν ἀπὸ ἐκχυλίσματος ῥήου (20—30 σιτ. δι' ἡμέρας) πλήρεις τε καὶ συχνοὺς τοὺς σφυγμούς, καὶ δυσφορίαν πολλάκις καὶ κόπωσιν καὶ φρίκια ἐπάλληλα καὶ κεφαλαλγίαν.

Τὰ δραστικὰ στοιχεῖα τοῦ ῥήου, ἀναποθέντα, ἀποκρίνονται ἀπὸ νεφρῶν, ἥπατος, ἐντέρων, δέρματος, μαστῶν κλπ. Τὸ γάλα προσκτᾶται πικρίαν τινὰ καὶ ποσήν τινα καθαρτικὴν δύναμιν.

Πῶς καὶ πόθεν ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήου, εἶναι ζήτημα ἀξιώτατον σπουδῆς διά τε τὴν ὠφέλειαν τοῦ φαρμάκου καὶ τὸ τίμιον παρ' ἅπασι τοῖς πρακτικοῖς ἰατροῖς καὶ αὐτῷ τῷ λαῷ. Εἰ αὐξάνει τὴν ὄρεξιν καὶ στύφει τὴν κοιλίαν, ληφθὲν ὀλίγον, εὐνόητον ὅτι ἐνεργεῖ διὰ τῆς δεψικῆς ὕλης καὶ τῶν πικρῶν στοιχείων· πῶς ὅμως κινεῖ τὴν γαστέρα, τοῦτο εἶναι τὸ ἀσαφές. Εἰ ἡ κίνησις τῆς γαστρὸς προήρχετο ἐκ τῆς ἐκχύσεως πλείονος ὀροῦ καὶ ἐξ ἐντάσεως τῶν περισταλτικῶν κινήσεων κατ' ἀνάκλασιν καὶ διὰ σύσπασιν τῶν κοιλιακῶν τοίχων (ὡς πρὸς τοῖς κυρίως δραστικοῖς), ἔπρεπεν αἱ κενώσεις νὰ γείνωσιν ὑδαρεῖς, βίαιαι καὶ τεινεσμώδεις, ὃ οὐδάλως συμβαίνει· διότι τὰ κόπρανα εἶναι πολφώδη, ὡς εἰ μὴ κατεκρατοῦντο τὸν προσήκοντα χρόνον ἐν τῷ κώλῳ, αἱ δὲ κενώσεις σπάνιαι καὶ κίτριναι, ἡ δὲ χημικὴ ἀνάλυσις δεικνύει πλείονα χολὴν ἐν αὐτοῖς. Ποιεῖ ἄρα ὡς φαίνεται τὸ ῥῆον πολλά τινα, ἤτοι αὐξάνει μὲν καὶ τὴν περισταλτικὴν κίνησιν τῶν ἐντέρων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καθ' ἑαυτό, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐνεργεῖ ἴσως, διότι παρακινεῖ τὸ ἧπαρ εἰς διάκρισιν πλείονος χολῆς, ἥτις, πλείων δὴ ἐκχυνομένη ἐν τοῖς ἐντέροις, αὐτὴ ἴσως εἶναι ἡ παρασκευάζουσα τὴν συχνοτέραν ἀφόδευσιν. Ἀλλὰ πῶς δὲ πάλιν παρακινεῖται τὸ ἧπαρ εἰς διάκρισιν πλείονος χολῆς, ἀγνοοῦμεν παντελῶς, οὔτε δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν τοῖς διδάσκουσιν, ὅτι πληθύνεται ἡ χολὴ ἐκ συσπάσεως τοῦ ἡπατικοῦ παρεγχύματος ἢ τῶν ἡπατικῶν ἀγωγῶν, κατὰ τὸν κανόνα τῆς συνεχείας μεταδιδομένου τοῦ σπασμοῦ ἐκ τοῦ δωδεκαδακτύλου πρὸς τὰ ἔνδον τοῦ ἥπατος, καὶ συνεστηκότος ἐκ τοῦ μείζονος τόνου, ὃν τὰ πικρὰ καὶ δεψικὰ στοιχεῖα πορίζουσι τοῖς ἐντέροις. Εἰ οὕτως εἶχε τὸ πρᾶγμα, ἔπρεπε καὶ ἄλλα πικρὰ καὶ δεψώδη νὰ ποιήσωσι τὸ αὐτὸ ἢ ἀνάλογόν τι· ἀλλ' οὐχ οὕτως.

Ἐνέργεια ἰαματική. Ἐξήρτηται ἐκ τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ τῶν σκευασμάτων. Στύφει κατ' ὀλίγα σιτ. καὶ τονοῖ τὸ ῥῆον· διὸ καὶ ὠφελεῖ τότε πρὸς καταῤῥους στομάχου καὶ ἐντέρων μετὰ τῶν παρεπομένων αὐτοῖς, τῶν ὀξυρεγμιῶν καὶ ὀξυχυμιῶν καὶ πυρώσεων καὶ ζυμώσεων καὶ σήψεων καὶ ἀτόνων διαῤῥοιῶν παρ' ἐνήλιξί τε καὶ παιδίοις. Πρὸς τὰς διαῤῥοίας μάλιστα τῶν βρεφῶν, τάς τε ἄλλας καὶ τὰς θερινάς, τὰς ἀφλεγμάντους, τὰς πρασινωπάς, τὰς μετὰ στρόφων οὐχὶ λίαν δριμέων, τὰς ὀξυνὰς τὴν ὀσμὴν καὶ ἀντίδρασιν, τὸ ῥῆον εἴτε ἄφρυκτον, εἴτε καὶ πεφρυγμένον (τοῦτο μάλιστα), καὶ εἴτε καθ' ἑαυτὸ εἴτε μετὰ φωσφορικοῦ καὶ ἀνθρακικοῦ ἀσβεστίου συνεζευγμένον, εἶναι φάρμακον λόγου τε ἀξιώτατον καὶ ἀγάπης, ἐνεργοῦν τὰ μὲν ὡς δεψῶδες, τὰ δὲ ὡς ἀντιζυμωτικόν, τὰ δὲ ὡς βελτιοῦν τὴν διάκρισιν τῆς χολῆς· ἂν δὲ τὰ διαχωρήματα ἀλευρώδη καὶ ἄχροα, συντίθεται μετὰ καλομελάνου ὑπὸ πολλῶν πρακτικῶν ἰατρῶν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δίδεται καὶ πρὸς τὰς διαῤῥοίας καὶ δυσπεψίας ῥαχιτικῶν καὶ χοιραδικῶν παιδίων.

Πρὸς νόσους τοῦ ἥπατος, οἷον φυσκωνίας, ὑπεραιμικὰς ἢ λιπώδεις, ἢ τὰς προερχομένας ἐξ ἐπισχέσεως τῆς χολῆς καὶ τοὺς ἐντεῦθεν ἰκτέρους, οἵοι συνίστανται παρὰ τοῖς ἄγουσι βίον ἑδραῖον καὶ ἀνειμένοις τὴν δίαιταν, ἢ καρδιοπαθέσιν ἢ αἱμορροϊκοῖς ἢ ὑποχονδριακοῖς ἀνδράσι καὶ ὑστερικαῖς γυναιξίν. Εἶναι δὲ τοσοῦτον συχνὴ καὶ νῦν ἔτι ἡ ἔκπαλαι χρῆσις τοῦ ῥήου πρὸς τὰ πάθη τοῦ ἥπατος, ὥστε ἐκλήθη ἀρχαιόθεν pabulum vitae=*βοσκὴ τῆς ζωῆς* τῶν ὑποχονδριακῶν καὶ δυσκοιλίων, διαμασσώντων πολλάκις διαιτητικῶς τεμάχιον ῥήου. Ἐνεργεῖ δὲ ὡς αἶρον ἀτονίας τῶν ἐντέρων καὶ ἐμπνευματώσεις καὶ ἀνορεξίας καὶ δυσπεψίας καὶ ἐρυγὰς καὶ βορβορυγμοὺς καὶ παντοίας ἐν τῇ γαστρὶ δυσφορίας. Ὁμοίως παρέχεται καὶ ἐνεργεῖ καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρὸς ὑ π ε ρ τ ρ ο φ ί α ς μ ή τ ρ α ς κ α ὶ ὠ ο θ η κ ῶ ν καὶ τὰς ἐντεῦθεν δυσκοιλιότητας καὶ δυσμηνορροίας καὶ λευκορροίας.

Ὡ ς κ α θ ά ρ σ ι ο ν δὲ παραγγέλλεται, ὅταν ἐνδείκνυται κένωσις τῆς γαστρὸς ὅσον ἔνεστι φυσιολογικὴ παρά τε παισὶ καὶ πρεσβύταις καὶ γυναιξὶν ὑστερικαῖς ἢ ἀνδράσιν ὑποχονδριακοῖς, εὐαισθήτοις, ἀνκρρωννυμένοις, παρ' οἷς τά τε ἄλατα καὶ τὰ δραστικὰ ἤθελον ἐπενέγκει ἀτονίαν μὲν τῷ σώματι, ἐξερέθισιν δὲ τοῖς νεύροις, ὑπεραιμίαν δὲ τοῖς ἐν τῇ λεκάνῃ ὀργάνοις· ὁμοίως δὲ παραγγέλλεται ῥῆον, καὶ ὁσάκις ἐνδείκνυται διάρροια ἀποχετευτικὴ ἢ ἀντισπαστικὴ ἀφ' ὑπεραιμιῶν πνευμόνων, ἐγκεφάλου, ἥπατος, καρδιοκτύπων, καίτοι ἐνταῦθα πολὺ προτιμωτέρα εἶναι ἡ ἰαλάπη καὶ ἡ σκαμμωνία καὶ εἴτι τοιοῦτον. Τελευταῖον δὲ παραγγέλλεται καθάρσιον ἐκ ῥήου καὶ ἐν ἀρχῇ δ υ σ ε ν τ ε ρ ι ῶ ν θ ε ρ ι ν ῶ ν μὴ φλογιστικῶν, εἴς τε βελτίωσιν τῆς ἐκκρίσεως τῆς χολῆς, ἀφ' ἧς σηπομένης προέρχονται πολλαὶ πολλάκις δυσεντερίαι κατὰ τὸ θέρος, καὶ εἰς ἀπαλλαγὴν τοῦ παχέος καὶ τοῦ ὀρθοῦ ἀπὸ τῶν σκυβκλωδῶν κοπράνων, καὶ ἄρσιν τοῦ ἐξ αὐτῶν ἐρεθισμοῦ, τοῦ ὑποθάλποντος τὴν δυσεντερίαν. Ἀλλ' ὅμως κἀνταῦθα αἱρετώτερα τὸ κίκινον ἔλκιον καὶ οἱ ὀξυφοίνικες. Ὠφελεῖ καὶ πρὸς τὰς χ ρ ο ν ί α ς δ υ σ ε ν τ ε ρ ί α ς, ὡς δεψῶδες, κατ' ὀλίγα σιτάρια λαμβανόμενον τὸ πεφρυγμένον μάλιστα εἰς κόνιν.

Δ ί δ ε τ α ι ὡς εὐστόμαχον καὶ στυπτικὸν καὶ τονωτικὸν κατὰ σιτ. 1—2—5 (παιδίοις ἔλαττον), δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας εἰς κόνιν (πεφρυγμένη ἡ ῥίζα εἶναι στυπτικωτέρα), σπανιώτερον εἰς ἐ γ χ υ μ α ἐκ σιτ. 5—10 ἐν οὐγ. 6, λαβεῖν κατὰ δίωρον κοχλιάριον τῆς τραπέζης. Ὡ ς κ α θ ά ρ σ ι ο ν δὲ δίδεται εἰς κόνιν ἢ ἔγχυμα ἐκ δραχ. 1—2—3 ἐν οὐγ. 6, λαβεῖν ἐφάπαξ, ἢ κάλλιον εἰς δόσεις μεγάλας καὶ ἀρκιάς. Ῥίζα ζιγγιβέρεως ἢ σπέρμα καρδαμώμου ἢ φλοιὸς κινναμώμου εἶναι ἄριστα βελτιωτικὰ τῆς γεύσεως, μάλιστα τῆς κόνεως ὡς τονωτικοῦ.

Β ά μ μ α ῥ ή ο υ ὑ δ α τ ῶ δ ε ς, Tinctura Rhei aquosa. Ῥίζης ῥήου 100, βόρακος καὶ ἀνθρακικοῦ καλίου ἀνὰ 10, ὕδατος ἀπεσταγμένου 900, ὕδατος κιννα μώμου 150 καὶ οἰνοπνεύματος 90 συγκατεργάζονται. Κατατέμνεται πρῶτον ἡ ῥίζα τοῦ ῥήου οὐχὶ τοσοῦτον λεπτομερῶς, καὶ ἀφαιρεῖται διὰ σήτας τὴν ἄγαν λεπτὴν κόνιν, εἶτα προστεθέντος τοῦ βόρακος καὶ ἀνθρακικοῦ καλίου ἐπιχέεται ζέον ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κεκλεισμένῳ, ἔνθα γίνεται ἐπὶ $^1/_4$ ὥρ. ἡ συγκατεργασία, καὶ εἶτα προσμίγνυται τὸ οἰνόπνευμα. Μεθ' ὥραν μίαν ἀπηθεῖται τὸ ὑγρὸν διὰ μαλλίνου ῥάκους, ἐκθλιβομένων ἠπίως τῶν μὴ διαλυθέντων. Τότε προστίθεται τελευταῖον εἰς 850 μ. τοῦ ἀπηθήματος 150 μ. ἀποστάγ. κιννα μώμου. Ὑγρὸν σκοτεινῶς ἐρυθρόφαιον, μὴ διαυγάζον, εἰ μὴ ὅταν κατὰ τὰ πλάγια ἐκχυθῇ. Μεθ' ὕδατος μιγὲν μὴ θολούσθω. Τὴν γεῦσιν καὶ ὀσμὴν ὡς ἀπὸ ῥήου. Ἐπιτήδειον μάλιστα βρέφεσιν ὡς εὐστόμαχον κατὰ 5—15 σταγ., ὡς καθάρσιον δὲ κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ πολλάκις τῆς ἡμέρας· ἐνήλιξι δὲ κατὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ ὡς τονωτικόν, ἢ τῆς τραπέζης κοχλ. 2-4 ὡς καθάρσιον.

Βάμμα ῥήου οἰνῶδες, Tinctura Rhei vinosa. Γίνεται, ἂν 8 ῥήου κατακεκομμένου λεπτομερῶς, φλοιοῦ χρυσομηλέας 2, σπερμ. καρδαμώμου 1 κατακεκομμένων, συγκατεργασθῶσιν ἐν 100 οἴνου Θήρας, τῷ δὲ βάμματι διυλισθέντι προστεθῶσι σακχάρου ἀρίστου ὅσον ἕβδομον τοῦ βάρους. Κιτρινόφαιον, διά προσθήκης ἀλκαλίου τινὸς γινόμενον ἐρυθρόφαιον, τὴν ὀσμὴν ὡς ἀπὸ καρδαμώμου σπερμάτων, γλυκὺ δὲ τὴν γεῦσιν καὶ ἀρωματίζον. Μιγνύεσθω δι' ὕδατος οὕτως, ὥστε μηδαμῶς ἢ μόλις ποτὲ θολοῦσθαι. Ἐν χρήσει ὡς εὐσπόμαχον μόνον, κατὰ σταγόνας 5—10 βρέφεσι, κατὰ 1—2 δρ. ἐνήλιξιν, ἤτοι κατὰ κοχλιάριον τοῦ γλυκοῦ δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας.

*Βάμμα ῥήου οἰνοπνευματῶδες, Tinctura Rhei spirituosa. Γίνεται διὰ συγκατεργασίας ἐρθημέρου ῥίζης ῥήου οὐγ. 1, ῥίζ. γεντιανῆς δρ. 2 καὶ ῥιζ. ὀρίτιδος δρ. 1 ἐν οἰνοπνεύματος 6 οὐγ. Δίδεται ὡς τονωτικὸν τοῦ στομάχου κατὰ 1/2—1 δρ. πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐνήλιξιν.

Σιρόπιον ῥήου, Syrupus Rhei. Γίνεται ἐκ ῥίζης ῥήου κατακεκομμένης 10, φλοιοῦ κινναμώμου συντεθλασμένου 2, ἀνθρακικοῦ καλίου καθαροῦ 1, συγκατεργαζομένων διὰ νυκτὸς μιᾶς ἐν ὕδατος ἀπεσταγμένου 100. Ἐξιπωθέντων τούτων καὶ διυλισθέντος τοῦ ὑγροῦ, εἰς 80 μ. τούτου προστίθενται σακχάρου ἀρίστου 120, τὸ δὲ σιρόπιον ἔστω μέρ. 200. Ἐρυθρὸν ἀμαυρῶς. Τοῖς θηλάζουσι βρέφεσι χρησιμώτατον καὶ προχειρότατον ὑπακτικὸν ἢ καθάρσιον, κατὰ δρ. 1—2 ἤτοι 1—2 κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ διδόμενον καθ' ὥραν ἢ δίωρον μέχρις ἐνεργείας. Πολλάκις γεννᾷ κωλικοὺς πόνους· ἐν θέρει ὀξυνίζει.

*Σιρόπιον ῥήου καὶ μάννα, Syrupus Rhei cum Manna. Ἕνωσις ἴσων μερῶν σιροπίου ῥήου καὶ σιροπίου μάννα. Δίδεται κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ βρέφεσι καὶ παιδίοις ὡς ὑπακτικόν.

Ἐκχύλισμα ῥήου ἁπλοῦν, Extractum Rhei aquosum. Ῥίζης ῥήου 20, οἰνοπν. 40 καὶ ὕδ. 60 συγκατεργάζονται ἐπὶ 24 ὥρ. Ἐκθλιβέντων δέ, ὅ,τι ἐπέμεινεν, ὑποβάλλεται εἰς ὁμοίαν συγκατεργασίαν μετ' 20 οἰνοπν. καὶ 30 ὕδ. Τὰ οὕτω συστάντα ὑγρά, μιγέντα, ἐξατμίζονται εἰς ξηρόν. Ἐξ ὑποκιτρίνου φαιόν, ἐν ὕδατι θολῶς διαλυόμενον. Δίδεται ὡς τονωτικὸν τοῦ στομάχου κατὰ 1—5 σιτ., ὡς καθάρσιον δὲ κατὰ 5—20 πολλάκις τῆς ἡμέρας εἰς καταπότια.

Ἐκχύλισμα ῥήου σύνθετον, (καθολικὸν ἢ παγχυμαγωγόν), Extractum Rhei compositum s. catholicum s. panchymagogum. 30 ἐκχ. ῥήου, καὶ 10 ἐκχ. ἀλόης, ἰαλάπης ῥητίνης 5, ἰατρικοῦ σάπωνος 20, συναναπριβέντα καὶ ὑγρανθέντα οἰνοπνεύματι ἀραιῷ, θερμαίνονται ἐν ἀτμολούτρῳ καὶ ἐξατμίζονται εἰς σύστασιν ἐκχυλίσματος ξηροῦ. Κόνις μελανόφαιος, ἐν ὕδατι θολῶς διαλυομένη μετὰ χροιᾶς ἀμαυρῶς κιτρίνης. Δίδεται ὡς ἐκκοπρωτικὸν κατὰ 5—10—20 σιτ. δι' ἡμέρας εἰς καταπότια, καὶ ὡς μετασυγκριτικὸν καὶ παγχυμαγωγόν.

Κόνις ἄντοξυς, ἢ τῶν παιδίων, Pulvis antacidus infantum s. Pulvis Magnesiae cum Rheo. Ἀνθρακικῆς μαγνησίας 60, ἐλαιοσακχάρου μαράθρου 40 καὶ κόνεως ῥήου 15, συναναμιγέντα, φυλάσσονται ἐν ἀγγείῳ καλῶς κεκλεισμένῳ. Ἐν χρήσει πρὸς ἐμέτους καὶ ὀξυχυμίας καὶ στρόφους βρεφῶν κατὰ 5—10 σιτ. πολλάκις τῆς ἡμέρας.

*Σιρόπιον κιχωρίου καὶ ῥήου, Syrupus Cichorei c. Rheo. Ἀπηρχαιωμένον. Γίνεται διὰ κατεργασίας ῥίζης κιχωρίου καὶ ῥήου, καὶ γλυκάνσεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ ἀπηθήματος διὰ σακχάρου. Δίδεται κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ βρέφεσιν ἀρτιτόκοις εἰς κένωσιν τοῦ μηκωνίου.

Σέννης φύλλα.

Folia Sennae.

Cassia acutifolia Delile, C. angustifolia Vahl. C. obovata Coll. (ἡ ἐν Ἰταλίᾳ κηπευομένη). Caesalpinieæ. Δενδρύλλια τῆς Αἰθιοπίας, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Ἰνδικῆς, κηπευόμενα νῦν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ.

Φέρονται εἰς τὰ ἐμπόρια

α) Σέννα ἡ ἀλεξανδρινή, προερχομένη ἐκ τῆς Cassia acutifolia. Συλλέγεται ὑπὸ τῶν Ἀράβων περὶ μέσον Σεπτέμβριον καὶ ἀποθηκεύεται παρὰ τὸ Κάϊρον ἐν Βολάκῃ, ὅθεν διὰ τῆς Ἀλεξανδρείας διασπείρεται ἁπανταχοῦ.

Φύλλα, (τὸ φύλλον εἶναι 4—6κις πτεροσχιδὲς) λογχοειδῆ, εἰς ἄκανθαν λεπτὴν ὀξυκατάληκτα, ὡς 2—3 ὑφεκατομ. τὸ μῆκος, δύσκαμπτα, θλώμενα, μικρὸν κυματοειδῆ τὰς πλευράς, παπυροειδῆ, ἑκατέρωθεν ὑποχνοώδη (τρίχες διεστῶσαι) καὶ μάλιστα κατὰ τὰ νεῦρα καὶ τὰς φλέβας, πρὸς τὴν βάσιν λοξά, ἔμμισχα, σπανίως προσπεφυκότα Συναναμεμιγμένα μετ' αὐτῶν εὑρίσκονται καὶ φύλλα τῆς C. obovata, ἀντωοειδῆ καὶ ὑπομήκη, ἀπολήγοντα εἰς βραχεῖαν ἄκανθαν, ἑκατέρωθεν λεπτοφυῶς χνοώδη, ὡς καὶ φύλλα τοῦ Solenostemma Argel Hayne. Μίσχοι τῶν φύλλων ἄνευ ἀδένων.

Τῆς ἀλεξανδρινῆς σέννης διαλέγονται τὰ φύλλα ἀπὸ παντὸς μίσχου καὶ θρύμματος καὶ κόνεως καὶ ἄλλου προσαναμίγματος καὶ φέρονται ὡς Folia Sennae electa s. electissima. Ὀσμὴ ὑπαρωματική. Γεῦσις ναυτιωδῶς πικρά. Τὸ ζέον ὕδωρ ἀφαιρεῖ τὸ $^1/_3$ τοῦ βάρους αὐτῶν. Τὸ ἐν θερμῷ ὕδατι ἔγχυμα πικρόν· τὸ ἐν ψυχρῷ, περιέχει μόνον σχεδὸν τὸ χρυσοφανικὸν ὀξύ, ἄγευστον σχεδόν.

β) Σέννα ἡ συριακή, Senna Halepensis, ἡ καὶ ἀραβική, προέρχεται ἐκ τῆς C. angustifolia. Συλλέγεται ἐκ τῆς μεσημβρινῆς Ἀραβίας καὶ, φερομένη εἰς Βομβάην τῆς Ἰνδικῆς, διασπείρεται ἐκεῖθεν εἰς τὰ ἐμπόρια τῆς Εὐρώπης. Τὰ φύλλα ταύτης εἶναι σχεδὸν δὶς μακρότερα τῶν τῆς acutifolia, τῆς ἀλεξανδρινῆς. Ἡ σέννη τῆς Τιννεβίλλης εἶναι ἡ αὐτή.

γ) Σέννα ἡ ἰταλική. Προέρχεται ἐκ δενδρυλλίων καλλιεργουμένων ἐν Ἰταλίᾳ, Ἱσπανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἐκ τοῦ εἴδους C. obovata καὶ obtusata, ἀλλ' εἶναι τοσοῦτον ὀλίγη, ὥστε δὲν φέρεται εἰς τὰ ἐμπόρια. Ἴσως δὲ καὶ ἐξέλιπε τελείως.

δ) Σέννα ἡ μαρυλανδική, τὸ χείριστον εἶδος, ἐκ τῆς βορείου Ἀμερικῆς, κηπευομένη. Φύλλα λεπτά, ξανθῶς πράσινα, ὑπομήκη, λογχοειδῆ, ἀμβλέα, εἰς ἄκανθαν ἀπολήγοντα, ὡς 4—5 ἑκατοστ. τὸ μῆκος, 6—13 χιλιοστ. τὸ πλάτος (1— $^1/_3$ δ. μῆκος, $^1/_4$—$^1/_2$ δ πλάτος), ἀσθενῆ τὴν ὀσμὴν καὶ ναυτιώδη τὴν γεῦσιν. Χρησιμεύουσιν εἰς δολισμὸν τῶν ἀνατολικῶν καὶ ἀφρικανικῶν εἰδῶν.

Νοθεύεται ἡ σέννα διὰ τῶν φύλλων τοῦ Vaccinium Vitis idaea, Coronilla Emedus, Buxus sempervirens, Myrtus communis, Periploca græ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ca, Coriaria myrtifolia καὶ Colutea arborescens. Τῶν τελευταίων δύο φυτῶν τὰ φύλλα εἶναι δηλητηριώδη. Τὰ τῆς Coriaria myrtifolia εἶναι ὡοειδῶς λογχοειδῆ, φαιοπράσινα, γλαυκίζοντα, τρίνευρα μετὰ σκελετοῦ κεντρικοῦ ἐμφανοῦς καὶ δύο παραπλεύρων νεύρων, ἐξαφανιζομένων πρὸς τὴν τοῦ φυλλαρίου κορυφήν· γεῦσις δριμεῖα καὶ στυπτική. Τὸ ἔγχυμα αὐτῶν ἄγευστον ἐν ἀρχῇ, εἶτα ὑπόστυφρον καὶ ὀξυνόν, διὰ κόλλης ζωϊκῆς ποιεῖ καταβύθισμα λευκωπόν, διὰ δὲ θειϊκοῦ σιδήρου ποιεῖ αὐτὸ κυανοῦν καὶ πολύ. Τὰ τῆς Colutea arborescens φύλλα εἶναι ἐλλειψοειδῆ, κατακορύφως κεκαμμένα πρὸς τὰ ὀπίσω, ἑστρογγυλευμένα ἢ ἀντιστρόφως καρδιόσχημα.

Ἐν Ἀραβίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ δολίζεται ἡ σέννα καὶ διὰ τῶν φύλλων τοῦ Solenostema Arghel Hayne (Asclepiadeæ), ἅτινα καθαίρουσι μὲν καὶ αὐτὰ τὴν κοιλίαν, ἀλλὰ φέρουσι κεφαλαλγίαν. Διαστέλλονται δὲ τῶν γνησίων φύλλων, διότι παχύτερα, διότι δὲν ἔχουσι νεῦρα ἐκ τοῦ κέντρου ἑκατέρωσε ἐκπεμπόμενα ἐμφανῶς, διότι τὴν ἐπιφάνειαν ἐρρυτιδωμένα, τὴν γεῦσιν δὲ πικρότερα καὶ τὴν ὀσμὴν ναυτιώδη καὶ βαρέα.

Στοιχεῖον πρωτεῦον εἶναι ὀξύ τι, κατὰ τὰς νεωτέρας ἐρεύνας τοῦ Kubly τὸ καθαρτικόν, τὸ καὶ ἐν τῇ ῥίζῃ τοῦ ῥήου ἐνυπάρχον, μέλαν ἐν τῷ ἐρυθρῷ, μὴ κρυσταλλώσιμον, ἀηδῶς πικρὸν τὴν γεῦσιν, ἐν ἀλκαλίοις καὶ ἐν ἀραιῷ οἰνοπνεύματι διαλυτόν, ἐν αἰθέρι καὶ ὕδατι ἀδιάλυτον, γλυκωματῶδες, ἐνεχόμενον ἐν τοῖς φύλλοις κατὰ μέρος ἐλεύθερον, κατὰ μέρος ἡνωμένον μετ' ἀσβεστίου καὶ μαγνησίου. Τὸ καθαρτικὸν ὀξὺ φέρει κατὰ σιτ. 2—6 διδόμενον ἐν 3—12 ὥρ. διάρροιαν μετὰ στρόφων. Δεύτερα στοιχεῖα, ἀλλ' ὀλιγοδρανέστερα, εἶναι καθαρτομαννίτη, σενναπικρίνη καὶ σενναδριμύνη, ἀμφότερα ἄμορφα γλυκωματοειδῆ, ἔλαιον αἰθέριον, ἔλαιον λιπαρόν, λεύκωμα, βλέννα καὶ διάφορα ἅλατα ἀσβεστίου καὶ μαγνησίου.

Ἡ ἐφ' ὑγιῶν ἐνέργεια τῆς σέννης, ἡ ἐκ τοῦ καθαρτικοῦ ὀξέος προϊοῦσα, ὡς εἴρηται, ἔχει μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τὴν τοῦ ῥήου· μόνη μεταξὺ τούτων διαφορὰ εἶναι, ὅτι τὸ μὲν ῥῆον πολφώδεις ποιεῖ τὰς κενώσεις καὶ ἀνωδύνους σχεδόν, ἡ δὲ σέννα καὶ τάχιον καὶ ὑδαρέστερον καὶ ἀλγεινότερον καθαίρει, χωρὶς νὰ φέρῃ ὅμως καὶ αὕτη ἐπίσημον ἐν τῷ βλεννογόνῳ ὑπεραιμίαν.

Ληφθεῖσα κατὰ σιτ. 10—20 εἰς κόνιν ἢ ἔγχυμα ψυχρὸν ἢ θερμὸν ἢ καὶ εἰς ἀφέψημα, κινεῖ τὴν γαστέρα, αὐξάνουσα τήν τε διάκρισιν τῆς βλέννης καὶ τὴν περισταλτικὴν κίνησιν τῶν ἐντέρων, τῶν παχέων μάλιστα κατὰ Nasse· κατὰ δραχμὴν 1—2—3 φέρει μεθ' ὥρας 1—3, πολλάκις προηγουμένης ναυτίας καὶ βορβορυγμῶν καὶ στρόφων ἀλγεινῶν καὶ φυσῶν, κενώσεις ὁτὲ μὲν πολφώδεις ὡς ἀπὸ ῥήου, ὁτὲ δὲ ὑδαρεῖς, ἐπαλλήλους, καί ποτε τεινεσμώδεις, καὶ θερμασίαν τινὰ καθ' ἅπαν τὸ σῶμα καὶ ἐλαφρὰν τάχυνσιν τῶν σφυγμῶν ἐν ἀρχῇ, οἵτινες μετὰ τὴν κάθαρσιν βραδύνονταί πως, ὡς ἐπὶ κενεαγγείᾳ. Ἡ κάθαρσις δὲν εἶναι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἁπλοῦν ἀποτέλεσμα τοπικοῦ ἐρεθισμοῦ, ἀλλὰ σύναμα καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ἀναπόσεως τῶν δραστικῶν στοιχείων καὶ τῆς τούτων δράσεως ἐπὶ τῶν νεύρων τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων, ὃ μαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ γάλακτος τῶν γυναικῶν, τοῦ μετὰ λῆψιν σέννης καθαίροντος τὰ παιδία. Ἔγχυμα ἐξ οὐγ. $^1/_2$ εἰς τὴν μέσην φλέβα τῆς χειρός, vena mediana, ἐγχυθὲν προκαλεῖ μεθ' $^1/_2$ ὥρ. ἔμετον καὶ διάρροιαν. Μετὰ τὴν δρᾶσιν δὲν στύφεται ἡ γαστὴρ ἐπὶ μακρόν, ὡς μετὰ πολλὰ ἄλλα καθάρσια, ἀλλ' ἔρχεται ἡ κένωσις κατὰ φύσιν.

Ἀναλαμβάνονται λοιπὸν τὰ ἐν ὕδατι διαλυτὰ στοιχεῖα τῆς σέννης εἰς τὸ αἷμα καὶ ἀποκρίνονται μετὰ τῶν οὔρων μάλιστα, ἄτινα καὶ μετὰ 15 ὥρ. ἤδη χρωννύμενα βαθέως κίτρινα, ὅταν μετ' ἀλκαλίων συνανακμιγῶσι, γίνονται ἐρυθρά, ὡς εἰ ἐνεῖχον ὀξὺ χρυσοφανικόν. Δὲν πληθύνονται ὅμως τὰ οὖρα, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἐλαττοῦνται διὰ τὴν ἐπιφορὰν τῶν ὑγρῶν πρὸς τὰ ἔντερα, γίνονται δὲ μόνον πλουσιώτερα ἁλάτων, ἄτινα πλείονα μετὰ σένναν ἐκφέρονται καὶ διὰ τῶν κοπράνων. Κατὰ τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα ἐνέχουσι τὰ κόπρανα μετὰ σέννην 80—85 $^0/_0$ ὕδατος, πολλὰ ἅλατα νατρίου, ὀλιγώτερα καλίου, λεύκωμα δὲ πολύ, χολῆς μόριον οὐδέν. Ἰδιάζουσαν μὲν δρᾶσιν ἡ σέννα ἐπὶ τῆς μήτρας δὲν ἔχει, κατάγει ὅμως τὸ αἷμα ἐπ' αὐτὴν ὡς πάντα τὰ δραστικά· διὸ καὶ ἀπαγορεύεται ἐπὶ ἐγκυμοσύνης, λοχείας καὶ μητρορραγίας. Ὅτι δὲ ἀπαγορεύεται ἐπὶ φλεγμονῆς καὶ ἀλγεινότητος τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος καὶ τοῦ περιτοναίου, ἐννοεῖται καὶ οἴκοθεν.

Ἡ ἰαματικὴ ἐνέργεια ἐξάγεται ἐκ τῶν ἄνω. Καὶ λοιπὸν ἐνδεικνύεται ἡ σέννα ὡς ἐκκοπρωτικὸν μὲν ἀνθρώποις καθ' ἕξιν δυσκοιλίοις, ἐπιρρεπέσιν εἰς κεφαλαλγίας καὶ ζάλας κτλ.· ὡς καθαρτικὸν δὲ ὅπου θέλομεν εἴτε βεβαίως καὶ ταχέως νὰ καθάρωμεν τὴν γαστέρα ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ σκυβάλων κλπ., εἴτε καὶ ἀντισπασμὸν νὰ ποιήσωμεν καθ' ὑπεραιμιῶν ἢ φλεγμονῶν τῶν θωρακικῶν ἢ ἐγκεφαλικῶν σπλάγχνων. Εἶναι δὲ τὸ εὐχρηστότατον καὶ ἀσπασιώτατον πάντων τῶν δραστικῶν τῶν ἐκ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου, διότι καθαίρει ταχέως, καὶ οὐδένα συνεπάγεται κινδυνον φλεγμονῆς καὶ ὑπερκαθάρσεως, καὶ οὐδεμίαν ἐπαφίνει στύψιν καὶ νωθρότητα τῶν ἐντέρων.

Καὶ ὡς ἐκκοπρωτικὸν μὲν δίδεται ὀλίγη, καθ' 1—2 γράμ. εἰς κόνιν, ἔκλειγμα, ἔγχυμα ψυχρὸν ἢ θερμόν, πρὸς τὰς καθ' ἕξιν δυσκοιλιότητας. Κράτιστος δὲ τρόπος τοῦ χρῆσθαι ὁ ἑξῆς· λειφθήτω $^1/_2$—1 δραχμὴ φύλλων σέννης, κατατμηθήτωσαν εἰς λεπτά, ἀπορριφθήτωσαν αἱ ἶνες, ἐν αἷς φαίνεται ἑδρεῦον μάλιστα τὸ στοιχεῖον, τὸ τῶν πόνων παραγωγικόν, κατεργασθήτωσαν δὲ τὰ λεπτοτομηθέντα φύλλα (διὰ 10-12 ὥρ. διὰ νυκτὸς) ἐν τόσῳ ὕδατος ψυχροῦ, ὅσον ἀρκεῖ, ἵνα τὴν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπιοῦσαν ἐψηθῇ ἐν αὐτῷ, ἀπηθηθέντι, ὁ συνήθης καφὲς ἢ τὸ τεῖον τῆς πρωΐας, τὰ πρὸς ἄριστον, ἄτινα μόνα ἢ μετὰ γάλακτος πίνονται, μετὰ δὲ 3—4 ὥρας ἐπέρχονται 1—2 κενώσεις πάντη φυσιολογικαί. Ὡς καθαρτικὸν δίδεται κατὰ 2—4 δρ. εἰς ἔγχυμα ψυχρὸν ἢ θερμὸν οὐγ. 4—8, πινόμενον εἰς δύο ἢ τρεῖς δόσεις, ἢ καθ' ὥραν κοχλιάρια δύο· οὐδέποτε δοτέον αὐτὴν εἰς κόνιν ὡς καθαρτικὸν διὰ τὸν πολὺν ὄγκον καὶ τὴν ναυτιώδη πικρίαν. Ὅταν ἐγκατεργασθῶσιν 1 φύλ. ἐν 4 οἰνοπνεύματος καὶ ἀπηθηθέντα ἀποξηρανθῶσι τὰ φύλλα ὡς Folia Sennae spiritu extracta (οἰνοπν. ato), ἢ οὐδένα φέρουσι κωλικὸν πόνον ἢ λίαν ἀσθενῆ, τοὐτέστι δὲν ἐνεργοῦσιν ὡς δραστικά, διότι ἀφαιρεῖται διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος ἡ ῥητίνη, ἐν μέρει δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ καθαρτικὸν ὀξύ. Ἂν λάβωμεν ἀνθ' ὕδατος ἀφέψημα δαρασκηνῶν κοκκυμήλων καὶ ἐν αὐτῷ ποιήσωμεν τὸ ἔγχυμα τῆς σέννης, ἡ κακὴ γεῦσις καλάζεται εἰς χρηστήν.

Ἔγχυμα σέννης σύνθετον, πόμα καθαρτικὸν βιεννᾶτον, Infusum Sennae compositum, Aqua laxativa viennensis. Φύλ. σέννης κατακεκομμένων 5 ἐπιχύνονται διὰ 30 ὕδατος ζέοντος καὶ διὰ 5' ὥρ. θερμαίνονται ἐν ὑδατολούτρῳ. Ἀποτεθὲν εἰς ψύξιν τὸ ἔγχυμα ἀπηθῆται, διαλύονται δὲ ἐν τῷ ἀπηθήματι τρυγὸς νατρούχου 5 καὶ μάννα τοῦ κοινοῦ 10. Ἀποτεθὲν εἰς καθίζησιν καὶ εἶτα ἀπηθηθὲν ἔστω ὡς 40 μ. Λαβεῖν ἑράπαξ ἢ καθ'ὥραν 2 κοχλιάρια τῆς τραπέζης, ἢ τοῦ γλυκοῦ, μέχρις ἐνεργείας. Ἐὰν θέλωμεν νὰ ποιήσωμεν τὸν κυκεῶνα καθαρτικώτερον, διπλασιάζομεν τὸ ποσὸν τοῦ ἄλατος, ἀναγράφοντες ἐν τῇ συνταγῇ infusum Sennae compositum fortius. Ἀηδῶς ναυτιῶδες.

Ἔκλειγμα ἐκκοπρωτικόν, Electuarium lenitivum. Κόνεως σέννης φύλλων 10, κόνεως σπερμάτων καριάνδρου 1, σιροπίου ἁπλοῦ 40 καὶ πόλτου ὀξυφοινίκων 50 συναναμιγνύονται καλῶς καὶ δι' ἀτμολούτρου συμπαρασκευάζονται εἰς ἔκλειγμα παχὺ καὶ φαιοπράσινον, φυλακτέον ἐν τόπῳ ψυχρῷ καὶ ξηρῷ. Τούτου 1 κοχλ. τοῦ γλυκοῦ 3—4κις τῆς ἡμέρας ἐνεργεῖ ὡς ἥπιον καθαρτικόν, ἐπιτήδειον γυναιξὶν ὑστερικαῖς καὶ παιδίοις.

Σιρόπιον σέννης, Syrupus Sennæ. Φύλλων σέννης κατατετμημένων 10, μαραθοσπόρου 1, διϋγρανθέντα δι'οἰνοπν. 5 μ. συγκατεργάζονται μετὰ 40 ὕδ. ἐπὶ τριτημόριον ὥρ. ἐν κεκλεισμένῳ ἀγγείῳ· τῷ ἀπηθήματι, γενομένῳ ἄνευ ἐκθλίψεως, ὄντι δὲ ὡς 35 μ. προστίθενται 65 μ. σακχάρου, ὅπως γένηται σιρόπιον 100 μ. Φαιόν. Ὀσάκις δὲ ἀναγραφῇ σιρόπιον σέννης μετὰ μάννα, γινέσθω τὸ σιρόπιον τοῦτο ἐξ ἴσων μερῶν σιροπίου σέννης, καὶ σιροπίου μάννα. Ἥπιον καθαρτικόν, ἐπιτήδειον παιδίοις, κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ ἢ τῆς τραπέζης.

Εἴδη καθαρτικὰ ἢ τεῖον τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ, Species laxantes s. Thé de St. Germain. Σέννης φύλλα ἐντεθέντα καὶ κατεργασθέντα ἐν οἰνοπνεύματι ἐπί τινας ὥρας (spirito extracta), εἶτα δὲ ἐξαχθέντα καὶ ἀποξηρανθέντα ὡς 16 μ., ἄνθη ἀκτῆς ὡς 10, σπέρματα μαράθρου καὶ ἀνίσου ἀνὰ 5, συγκατακόπτονται καὶ μιγνύονται, ὅτε δὲ διανέμονται εἰς χρῆ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σιν, προστίθενται αὐτοῖς καὶ 4 τρυγὸς κεκαθαρμένης. Δραχμὴ $^1/_2$—1 ἤτοι 1—2 κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ ἐπιχύνονται δι' ὕδατος ζέοντος οὐγ. 3—4, τὸ δ' ἔγχυμα πίνεται κατὰ κυαθίσκους δὶς τῆς ἡμέρας. Ὡς ἐκκοπρωτικόν, κατὰ δὲ κοχλιάρια τῆς τραπέζης ἐν κυάθῳ ὕδατος ὡς καθάρσιον.

Εἶναι ἥπιον ἐκκοπρωτικὸν καὶ καθάρσιον, ἐπιτήδειον νευρικοῖς καὶ ἀσθενέσι καὶ ἀναρωννυμένοις, γυναιξὶ μάλιστα κατὰ τὴν λοχείαν. Ἄξιον νὰ εἰσαχθῇ παρ' ἡμῖν ἀντὶ τοῦ ἀηδοῦς ἐλαίου τοῦ κικίνου! Σημείωσον, ὅτι ἡ νέα Γ. Φ. δὲν ἀποδέχεται τὴν ἐν οἰνοπνεύματι προκατεργασίαν τῶν φύλλων.

Κόνις γλυκυρρίζης σύνθετος ἢ στηθική, Pulvis Glycyrhizae compositus, Pulvis pectoralis Kurellae. Φύλλων σέννης καὶ ῥίζης γλυκυρρίζης ἀνὰ 2, σπερμάτων μαράθρου καὶ θείου κεκαθαρμένου ἀνὰ μέρ. 1 καὶ σακχάρου 6 συναναμίγνυνται εἰς κόνιν λεπτήν. Καθάρσιον εὔχρηστον ἐπὶ κατάρρων τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ὡς ἀποχετευτικὸν καὶ ἐπὶ ταραχῶν ἐξ αἱμορροΐδων κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας, παιδίοις κατὰ σιτ. 10—20 ἅπαξ ἢ δὶς τῆς ἡμέρας, ἡπιώτατον.

Ἀλόη, Aloë.

Aloë socotrina L. (ἐπὶ τῆς νήσου Σοκότρας ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ), Aloë vulgaris Lam. (ἐν Ἰνδίᾳ καὶ τῇ Βαρβαρίᾳ), Aloë ferox Mill., Aloë africana Mil. καὶ A. arborescens Mil. (ἐν τῷ Ἀκρωατηρίῳ τῆς Καλῆς Ἐλπίδος), φυτὰ ἐκ τῆς τάξεως τῶν Λειριοειδῶν, οἰκογενείας τῶν Ἀσφοδελοειδῶν.

Τὰ φύλλα τῆς ἀλόης ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα φέροντα ἀγγεῖα, ἐν οἷς ὁ πικρὸς καὶ ῥητινώδης χυμός, ὅστις ἐν τῷ ἀέρι ἀποξηρανθεὶς ἀποτελεῖ τὴν ἀλόην, ἀποκόπτονται καὶ ἐντμηθέντα ἐντίθενται ἐν βόθροις τῆς γῆς, δέρμασιν ὑπενδεδυμένοις, ἔνθα ἀποσταλάζουσι τὸν ὀπόν· ἢ κατακοπέντα ἐκθλίβονται ἢ ἀποβράζονται· ὁ δὲ συλλεγεὶς ὀπὸς ἀποξηραίνεται ἐν τῷ ἡλίῳ ἢ βράζεται εἰς σύστασιν ἐκχυλίσματος, καὶ φέρεται εἰς πολλὰ εἴδη, ὡς ἐκ τοῦ ποικίλου τρόπου τῆς παρασκευῆς εἰδοποιούμενα τὰ μὲν διαυγῆ, τὰ δὲ σκιερά.

Κράτιστον μέν, ἀλλὰ καὶ σπανιώτατον εἶδος ἀλόης εἶναι ἡ σοκοτρινή, Aloë socotrina (ἡ ἀλεξανδρινὴ ἢ ἰνδικὴ τῶν ἀρχαίων), ἡ ἐκ τῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης χωρῶν φερομένη ἐν δερματίνοις σάκκοις εἰς βωλάρια χειροπληθῆ, ἐν τῷ φαιῷ κίτρινα ἢ ὑπέρυθρα, κατὰ τὸ ῥῆγμα στιλπνὰ καὶ κογχυλοειδῆ καὶ κιτρινερύθρως διαυγάζοντα. Κατὰ τὰς ὀξείας γωνίας τὰ θρύμματα ἔχουσι τὴν στιλπνὴν ἐρυθρότητα τῶν σπερμάτων τοῦ ροϊδίου. Ὄζει εὐαρέστως, ὅταν ἐπιπνευσθῇ, καὶ τρίβεται εἰς κόνιν χρυσίζουσαν. Διὰ τοῦ μικροσκοπίου διακρίνονται κρύσταλλοι ἀλοΐνης. Ἀλόη διαυγής.

Εὐποριστοτέρα εἶναι ἀλόη ἡ ἐκ τοῦ Ἀκρωτηρίου, Aloë capensis s. lucida, ἡ φερομένη εἰς βώλους ἀκανονίστους, με-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λανοφκίους, λίαν στιλπνούς, ῥηγνυομένους εἰς μεγάλα θρύμματα ῥητινώδη, κατὰ δὲ τὰ θρύμματα μελανοπρασινίζοντας τὴν διαύγειαν, ἀρωματικοὺς τὴν ὀσμὴν καὶ ἀηδεῖς, εἰς κόνιν πρασινοκιτρίνην λειοτριβουμένους. Ἀλόη διαυγής.

Σκιερὰ εἴδη ἀλόης καὶ ὑποδεέστερα διὰ τοῦτο θεωρούμενα, τίμια δὲ ὅμως, εἶναι ἀλόη ἡ ἡπατική, Aloë hepatica, ἐκ τῆς Ἀραβίας καὶ αὕτη φερομένη εἰς βώλους ἀνωμάλους, ἡπατίζοντας τὸ χρῶμα, μὴ στίλβοντας, εὐδιαρρήκτους, κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ῥήξεως ὁμαλοὺς καὶ ὁμογενεῖς, μόλις καὶ ἀσθενῶς κατὰ τὰς γωνίας τῶν ῥηγμάτων διαυγάζοντας, ἀσθενεῖς δὲ τὴν ὀσμήν. Ἡ κόνις, ἡ φαιοέρυθρος ἢ ἀμαυρῶς φαιοκιτρίνη, ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον δεικνύει πολυάριθμα σφαιρίδια ἐκ ῥητίνης καὶ πολλοὺς κρυστάλλους ἐξ ἀλοΐνης. Ἡ ἡπατικὴ ἀλόη εἶναι κατὰ Pereira ἡ αὐτὴ καὶ ἡ σοκοτρίνη. Τὸ μὴ διαυγὲς προέρχεται ἐκ τῶν πολλῶν κρυσταλλων τῆς ἀλοΐνης, οἵτινες συνίστανται πολλοί, ὅταν βραδυπορήσῃ ἡ ἐξάτμισις τοῦ ὑποῦ.

Ἀλόη ἡ ἑλληνικὴ ἐξ ἀλόης τῆς κοινῆς. Δὲν φέρεται σήμερον εἰς τὰ ἐμπόρια, τἄλλα δὲ ὁμοίᾳ τῇ ἡπατικῇ, σκιερά.

Ἀλόη ἡ βαρβαδινή, Aloe Barbados, ἐκ τῆς ὁμωνύμου νήσου καὶ ἐκ τῆς Ἰαμαϊκῆς προερχομένη, εἶναι βαθέως ἡπατίζουσα τὴν χροιάν, πρὸς τὸ μελανωπὸν ἐπικλίνουσα μᾶλλον, τὴν θραῦσιν ὁμαλὴ καί πως κηροειδῶς στίλβουσα. Ἐπιπνευσθεῖσα ἀπόζει ὡς ἀπὸ κρόκου. Κόνις σκοτεινῶς ἐλαιόχρους. Διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀνακαλύπτονται πολυάριθμοι κρύσταλλοι ἀλοΐνης.

Ἀλόη ἡ ἱππεία, Aloe caballina sive foetida, εὔχρηστος μόνον ἐν τῇ κτηνιατρικῇ. Χείριστον εἶδος, φερομένη εἰς μάζας ἀκαθάρτους, ἀναμίκτους ἄμμῳ καὶ φύλλων τεμαχίοις, σκιερὰς καὶ τὴν θραῦσιν γαιώδεις, ἀπολαμβανομένη ἐκ τῆς ἀποβράσεως τῶν φύλλων τῆς ἀλόης μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν τιμιωτέρων εἰδῶν.

Γεῦσις πάντων τῶν εἰδῶν τῆς ἀλόης πικροτάτη.

Νοθεύσεις γίνονται δι' ὑποῦ γλυκυρρίζης, κόμμεος, πίσσης, κολοφωνίου, ἄμμου· ἐλέγχονται διὰ τῆς γεύσεως, τοῦ ἐν οἰνοπνεύματι ἀδιαλύτου, καὶ διὰ τοῦ μικροσκοπίου.

Ἡ χημικὴ ἀνάλυσις δεικνύει δύο κυρίως στοιχεῖα, ἀφ' ὧν τῆς ἀλόης ἡ δρᾶσις. Εἶναι δὲ τούτων τὸ μὲν κρυσταλλικόν, ἡ ἀλοΐνη, τὸ δὲ ἀκρυστάλλωτον, ἡ ἀλοητίνη. Τὸ πρῶτον, ἡ ἀλοΐνη, C^{17} H^{18} O7, ἀπολαμβανόμενον διὰ κατεργασίας ἐν ὕδατι καὶ ἐξατμίσεως, κρυσταλλοῦται εἰς μικρὰ καὶ ἄχροα καὶ πικρίζοντα κρυστάλλια. Οἱ ἀκριβολογοῦντες παραδέχονται πολλὰ εἴδη ἀλοΐνης, ἐξαγόμενα ἕκαστον ἐξ ἑκάστου εἴδους ἀλόης, διάφορα καθ' ἕξιν φυσικὴν καὶ χημι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κήν, ἀλλὰ ματαιοσχολία ἡ τοιαύτη διάκρισις. Ἡ ἀλοΐνη δυσκόλως διαλύεται ἐν ὕδατι ψυχρῷ καὶ ἐν οἰνοπνεύματι, τοὐναντίον δὲ εὐκόλως ἐν ὕδατι ζέοντι, ὅτε καὶ μετασχηματίζεται εἰς τὴν ἄμορφον ἀλοητίνην. Ἐγκατεργασθεῖσα ἐν νιτρικῷ ὀξεῖ διαπίπτει εἰς χρυσαμμινικὸν ὀξύ, εἶδος χρυσοφανικοῦ ὀξέος, ἐν δὲ καυστικῷ κάλει σχίζεται εἰς παραοξυβενζοϊκὸν ὀξικὸν καὶ ὀξαλικὸν ὀξύ. Ἐπισημοτέρα εἶναι κατὰ ποσὸν καὶ δύναμιν ἡ ἀλοητίνη, ἡ ῥᾷον διαλυομένη ἐν θερμῷ ὕδατι καὶ ἐν οἰνοπνεύματι, ἐκ ταύτης δὲ τῆς πικροτάτης τὸ κύριον τῆς ἐνεργείας τῆς ἀλόης. Ὑποδεέστερον μέν, δραστικὸν δὲ ὅμως στοιχεῖον, εἶναι καὶ ῥητίνη τις ἄμορφος, ἀδιάφορα δὲ στοιχεῖα ἄλατα, λεύκωμα καὶ ὀλίγον αἰθέριον ἔλαιον.

Ἡ ἀλόη, θεωρητέα ὡς ἐκχύλισμα ὑδατῶδες, διαλύεται ἔν τε ὕδατι (μᾶλλον ἐν τῷ θερμῷ ἢ ἐν τῷ ψυχρῷ) καὶ ἐν οἰνοπνεύματι· ἐν τῷ πρώτῳ διαλύονται μᾶλλον τὰ πικρά, ἐν τῷ δευτέρῳ ταῦτά τε ὡς καὶ τὰ ῥητινώδη στοιχεῖα. Ἡ ἐν διαθέρμῳ ὕδατι διάλυσις ἀγαθῆς ἀλόης δὲν ἀφίνει πολλὰ λείψανα ἀκαθαρσιῶν, εἶναι διαυγής, καί, ὅταν ψυχρανθῇ, θολοῦται, ἀποχωριζομένης τῆς ῥητινώδους οὐσίας. Ἡ ἐν οἰνοπνεύματι διάλυσις εἶναι διαυγὴς καὶ τελεία σχεδόν.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Ἐκ τοῦ πικροῦ καὶ ῥητινώδους στοιχείου ἐξήρτηται κατ' ἐξοχὴν ἡ ἐνέργεια τῆς ἀλόης. Καὶ διὰ μὲν τοῦ πικροῦ, διαλυομένου ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἄρα καὶ ἐν τῷ στομάχῳ, τονοῦσα καὶ προάγουσα τὴν ἔκκρισιν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, αὐξάνει τὴν ὄρεξιν καὶ ἐνισχύει τὴν πέψιν. Προφαίνεται δὲ μάλιστα ἡ τόνωσις, ἂν ἡ ἀλόη ληφθῇ ὀλίγη, κατὰ $^1/_2$—1 σιτ., ὥραν τινὰ πρὸ τοῦ φαγεῖν. Διὰ δὲ τοῦ ῥητινώδους στοιχείου (καὶ μάλιστα τῆς ἀλοΐνης), ὅπερ ἐν τῷ δωδεκαδακτύλῳ ἐντέρῳ μάλιστα διὰ τῶν ἀλκαλικῶν προϊόντων τοῦ ἥπατος καὶ τοῦ παγκρέατος γίνεται δικλυτόν, ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου καὶ τοῦ μυϊκοῦ ὑμένος τοῦ παχέος ἐντέρου, ἀμφοτέρους ἐρεθίζουσα κατ' εὐθεῖαν, καὶ οὕτω φέρει κενώσεις ὀλίγας, μελανωπάς, πολφώδεις, ἀνωδύνους, 10—24 ὥρ. μετὰ τὴν χρῆσιν. Καὶ κατὰ σιτ. μὲν 2—4 ἐπιφέρει 1—2 κενώσεις τὴν ἐπιοῦσαν συνήθως, κατὰ δὲ 4—12 σιτ. φέρει ταύτας τάχιον καὶ πλείονας, οὐδέποτε ὅμως ὑδαρεῖς, μᾶλλον δὲ παραπλησίους ταῖς ἀπὸ τοῦ ῥήου, μετά τινων στρόφων καὶ τεινεσμοῦ, κατὰ τὴν ἑκάστοτε τῶν ἐντέρων εὐαισθησίαν, πραϋνομένων ἢ καὶ τελείως ἀναιρουμένων διὰ προσαναμίξεως ὀλίγων σιτ. ἐκχυλίσματος ὑοσκυάμου· ὑπερκάθαρσις ἀπὸ τῆς ἀλόης δὲν συμβαίνει. Ἂν πλείων τοῦ δέοντος ληφθῇ ὡς καθάρσιον, ἀντὶ τοῦ πληθυνθῆναι ἐλαττοῦνται αἱ κενώσεις, μάτην δὲ κακουχεῖται τὸ σῶμα. Ἔχουσι δὲ αἱ ἀπὸ τῆς ἀλόης καθάρσεις καὶ τοῦτο τὸ ἴδιον, ὅτι ἐπάγουσι τὸ αἷμα πρὸς τὰ ὄργανα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς λεκάνης καὶ μάλιστα τὴν μήτραν καὶ τὸ ὑμήν· διὸ αἱμορροΐδες τε καὶ ἔμμηνα ἀκαίρως προφαίνονται, ἐκτραχύνονται καὶ πληθύνονται, αὐξάνεται δὲ ἡ γενετήσιος ὁρμή, συμβαίνει δὲ καὶ ἐξάμβλωσις παρὰ ταῖς κυούσαις. Ἐκ τῆς συχνῆς χρήσεως τὰ ἔντερα δὲν ἐξασθενοῦσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον γίνονται εὐαισθητότερα· ὥστε χρεία πολλάκις νὰ ἐλαττοῦται κατὰ μικρὸν τὸ ληπτέον ποσόν.

Εἴπομεν ἄνω, ὅτι ἡ ἀλόη διὰ τῆς ῥητινώδους οὐσίας καθαίρει τὴν κοιλίαν· ἀλλ' ἡ ῥητίνη, μόνον παρούσης χολῆς, κατὰ Wedekind διαλύεται ἐν τῷ δωδεκαδακτύλῳ καὶ ἐφεξῆς. Διὰ ταῦτα καὶ ὅταν ἐπ' ἰκτέρου μηδεμία χολὴ καταβῇ εἰς τὰ λεπτὰ τῶν ἐντέρων, οὐδεμία κάθαρσις ἀπὸ τῆς ἀλόης γενναται, ἥτις προφαίνεται, ὅταν, ἀρθέντος τοῦ ἐμφράγματος τῶν χοληφόρων ἀγγείων, ἡ χολὴ κατέλθῃ ἐκεῖσε· οἱ περὶ τὸν Cube ἐνέχυσαν εἰς τὸ ὀρθὸν ἀλόην ἁπλῆν, καὶ κάθαρσις δὲν ἐπῆλθεν· ἐγχύσαντες τὴν ἀλόην μετὰ χολῆς, προὐκάλεσαν κάθαρσιν τὴν συνήθη· ἂν ταῦτα παραδεχθῶμεν ὡς ἀληθῆ, πρέπει νὰ πιστεύσωμεν τότε, ὅτι ἡ χολὴ δὲν ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς ῥητίνης ἁπλῶς ὡς οὐσία ἀλκαλική, διότι καὶ ὁ παγκρεατικὸς καὶ ὁ ἐντερικὸς χυμὸς εἶναι ὁμοίως ἀλκαλικά, ἀλόη δὲ καὶ ἐν ἀνθρακικῷ νατρίῳ ἢ καλίῳ διαλυθεῖσα καὶ ὑποκλυσθεῖσα ἔπρεπεν ὁμοίως νὰ κινήσῃ τὴν κοιλίαν. Εἰσὶ καὶ οἱ πιστεύοντες, ὅτι ἡ ἀλόη, ἵνα ἐνεργήσῃ, πρέπει νὰ ἀναποθῇ ἐκ τῶν ἐντέρων καὶ νὰ ἐρεθίσῃ τὸ ἧπαρ εἰς διάκρισιν καὶ ἀπόκρισιν πλείονος χολῆς· οὕτω δὲ ἐπὶ τῇ ἀλόῃ τὰ ὑποχωρήματα γίνονται ἐπισήμως χολοβαφῆ, καὶ αὐτὰ τὰ οὖρα γίνονται χολοβαφέστερα, θερμὰ καὶ ἐπείγοντα εἰς κένωσιν. Ὅτι δὲ καὶ πράγματι ἀπορροφεῖται ἡ ἀλόη καὶ ἄγεται εἴς τε τὸ ἧπαρ καὶ ἀπανταχοῦ τοῦ σώματος, ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς εὐαισθησίας τοῦ ἥπατος ἐπὶ τῇ χρήσει τῆς ἀλόης, καὶ ἐκ τῆς πικρίας καὶ καθαρτικῆς ἰδιότητος τοῦ γάλακτος τῶν θηλαζουσῶν γυναικῶν. Καὶ ὁ ἱδρὼς λέγεται πικρότερος γενόμενος ἐπὶ τῇ ἀλόῃ. Βεβαιοῖ δὲ ὁ Schroff, ὅτι καὶ ἀφ' ἑλκῶν ἀναποθεῖσα ἡ ἀλόη φέρει κάθαρσιν τὴν αὐτήν, καὶ τὴν αὐτὴν ὑπεραιμίαν περὶ τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ κοῖλον· ἂν τοῦτο εὑρεθῇ ἀληθές, ἀνάγκη τότε νὰ παραδεχθῶμεν, εἴτε ὅτι ἡ ἀλόη ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ ἥπατος καὶ πληθύνει τὴν χολήν, ὅθεν διάρροια ὡς ἀπὸ περισσείας χολῆς ἐν ἐντέροις, εἴτε ὅτι ἔρχεται νὰ ἀποκριθῇ ἐπὶ τοῦ βλεννοϋμένος τῶν λεπτῶν ἐντέρων, καὶ τότε ἐνεργεῖ, ὡσεὶ ἐδίδετο ἀπὸ στόματος. Ἀλλ' ὅπως δήποτε καὶ ἂν ἔχωσι τὰ κατὰ τὸν μηχανισμὸν τῆς διαρροίας ἀπὸ ἀλόης, βέβαιον εἶναι, διότι ἡ δὲ καθ' ἡμέραν ἀποδεικνύει τὸ πρᾶγμα, ὅτι ἐπὶ τῇ ἀλόῃ ὑπεραιμοῦσι τὰ ἐν τῇ λεκάνῃ ὄργανα, κύστις οὐροδόχος, σπερματοδόχα ἀγγεῖα, μήτρα, ὠοθῆκαι, ὀρθόν· διὸ καὶ ἐξερεθίζονται τὰ γεννητικὰ ὄργανα παρί τε τῷ ἄρρενι καὶ τῷ θήλει, τὰ ἔμμηνα προχέονται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πλείονα καὶ τάχιον ἀναφαίνονται, αἱ αἱμορροΐδες διογκοῦνται, τὸ πέος στύεται γενναιότερον, ἐν δὲ τῇ κυούσῃ μήτρᾳ συνίστανται πρόωροι συστολαὶ μέχρις ἐκτρώσεως. Ἡ ἐπὶ τῇ συχνῇ ἀλόῃ ὀσφυαλγία εἶναι ἀποτέλεσμα ὑπεραιμίας τῶν περὶ τὸ ὀρθόν.

Ἐνέργεια ἰαματική. Ἐκ τῶν ἄνω συναγόμεν, ὅτι ἡ ἀλόη ἐνδείκνυται πρὸς ἀτονίας τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, πρὸς δυσκοιλιότητας ἐπιμόνους, τὰς καθ' ἕξιν, πρὸς ἐπισχέσεις ἐμμήνων καὶ ἀποπλανήσεις αἱμορροΐδων, ἡ δὲ κλινικὴ ἀπὸ τῶν χρόνων Διοσκορίδου καὶ Γαληνοῦ ἕως τῆς σήμερον τοιαύτην καθιέρωσε τὴν ἔνδειξιν τοῦ φαρμάκου. Καὶ παραγγέλλεται λοιπὸν πρὸς ἀτονίας τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων, ἤγουν δυσπεψίας, ὀξυρεγμίας, σήψεις τροφῶν, ἐμπνευματώσεις, οἷα συμβαίνουσι συχνάκις παρ' ἀνθρώποις ὑποχανδριακοῖς καὶ μελαγχολικοῖς, ἀκριβῶς ὡς τὸ ῥῆον· πρὸς τὰς καθ' ἕξιν δυσκοιλιότητας, καθ' ὧν δραστικὰ ἡ ἀλατώδη ἢ ἐλαιώδη τὰ μὲν ἤθελον ἐξασθενίσει διὰ τῆς συχνῆς χρήσεως τὸν πεπτικὸν σωλῆνα, τὰ δὲ ἤθελον προκαλέσει ναυτίαν καὶ ἀνορεξίαν· πρὸς ἐμφράξεις τοῦ ἥπατος καὶ ἰκτέρους ἐκ δυσκοιλιότητος ἢ ἐκ πλημμελοῦς διακρίσεως τῆς χολῆς ἐν τῷ ἥπατι, οἷα συνήθως παρατηροῦνται παρ' ἀνθρώποις ἑδρᾶιον ἄγουσι βίον καὶ νοερῶς ἐργαζομένοις καὶ ἀρθριτικοῖς. Πρὸς τὰς πολυειδεῖς ἐκείνας διαταραχὰς τῆς κυκλοφορίας καὶ ἀναπνοῆς καὶ νευρώσεως, ἃς τινας ὑπελάμβανον οἱ ἀρχαιότεροι τῶν ἰατρῶν ὡς ἐξ ἀποπλανήσεως ἢ ἐπισχέσεως τῶν αἱμορροΐδων προϊούσας, οἷον δυσφορίας θωρακικάς, καρδιοκτύπους, δυσπνοίας, κεφαλαλγίας, δυσθυμίας καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἅτινα πάντα προέρχονται ἐκ πλημμελοῦς λειτουργίας τοῦ παχέος ἐντέρου, εἰς ἐκκόπρωσιν δηλονότι καὶ καταφορὰν τοῦ αἵματος πρὸς τὸ ὀρθὸν καὶ εἰς ἔκρηξιν τῶν αἱμορροΐδων· ὡς ἐμμηναγωγὸν εἶναι εὔθετος, ὅταν μὴ φλεγμονή, μηδ' ἄλλη τις παρῇ καθ' ὑφὴν ἀλλοίωσις ἐν τῇ μήτρᾳ. Πρὸς ἐπιφορὰς αἵματος πρὸς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν θώρακα, καὶ μάλιστα μεσήλιξι καὶ ὑπερήλιξιν ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν εἶναι ἐπιτηδεία εἰς χρῆσιν διαιτητικήν. Ὡς ἀνθελμινθικὸν πρὸς ἀσκαρίδας καὶ ταινίας, ἐκδιωκομένας ἔστιν ὅτε ὑπὸ μόνης τῆς πικρίας καὶ διεκπιπτούσας. Καθ' ὅλου δὲ λέγομεν, ὅτι ἡ ἀλόη, ὅσον συχνάκις ὡς ἐκκοπρωτικόν, τόσον σπανίως παραγγέλλεται ὡς καθάρσιον διὰ τὸ βραδὺ τῆς ἐνεργείας.

Ἀντενδείκνυται, ὅταν ἔμμηνα παρῶσιν ἢ ἐπίκεινται, καὶ μάλιστα ὅταν ἄφθονα· ἐπὶ κυήσεως, καὶ μάλιστα ἂν προδιάθεσις εἰς ἔκτρωσιν· ἐπὶ λοχείας· ὑφ' ὑπεραιμιῶν τῆς κύστεως καὶ τοῦ προστάτου· ἐπὶ ῥύσεως αἱμορροΐδος ἢ φλεγμονῆς ὄγκων αἱμορροϊκῶν, ὡς καὶ

ἐπὶ καρκίνων παχέος ἐντέρου καὶ μήτρας. Μὴ λαμβανέσθω μετὰ τῶν τροφῶν, ὡς δυσχερακίνουσα τότε τὴν πέψιν, ἄτε πικρόν.

Δίδεται ἔσω ἡ ἀλόη εἰλικρινὴς εἰς βωλάρια ὡς εὐστόμαχον μὲν κατὰ σιτ. $^1/_2$—1, ὡς ἐκκοπρωτικὸν δὲ καὶ χολαγωγὸν κατὰ σιτ. 2—5, ὡς καθάρσιον δὲ δραστικὸν κατὰ 5—15 (πλείων ἂν δοθῇ ἡ ἀλόη, δὲν αὐξάνει τὴν κάθαρσιν·) εἰς κόνιν· κακὴ μέντοι ἡ κόνις διὰ τὴν ἐντεταμένην πικρίαν· ἢ εἰς καταπότια· κράτιστος γε ὁ τρόπος οὗτος τῆς χρήσεως. Γίνονται δὲ τὰ καταπότια δι' ἐκχυλίσματος οἵου δήποτε μαλακωτέρου τῆς ἀλόης, ἢ διὰ γλισχράσματος κόμμεως ἀραβικοῦ καὶ κόνεως ἀλόης. Κλύσμα παραγγέλλεται κατ' ἀσκαρίδων ἐκ 15—20 σιτ. ἀλόης ἐν ἀφεψήματι βλεννώδει, καὶ κατ' ἀμηνορροίας κατὰ Schoenlein.

Ἐκχύλισμα ἀλόης, Extractum Aloës. Διαλύεται 1 ἀλόης ἐν 5 ὕδατος ἀπεσταγμένου καὶ ζέοντος. Ἀποτεθεῖσα μετὰ τὴν ψύξιν ἡ διάλυσις ἐπὶ 2 ἡμέρας, ἀπαντλεῖται ἔπειτα εἰς ἀπομάκρυνσιν τῆς ῥητίνης καὶ ἀπηθηθεῖσα ἐξατμίζεται εἰς ἐκχύλισμα ξηρόν. Κόνις μελανωπῶς κιτρίνη, ἐν ὕδατι διαλυομένη θολῶς. Ἐνεργεῖ μᾶλλον ὡς τονωτικὸν καὶ πικρὸν ἢ ὡς καθαρτικόν, διότι ἡ ἐν ὕδατι διάλυσις περιέχει τὰ πικρὰ μᾶλλον ἢ τὰ ῥητινώδη στοιχεῖα. Χρῆσις ἡ αὐτὴ ὡς καὶ ἄνω. Ἡ δόσις ἔστω μικρόν τι ἐλάσσων.

Ἐκχύλισμα ἀλόης κεκολασμένον διὰ θειϊκοῦ ὀξέος, Extractum Aloës acido sulfurico correctum. Ἐκχυλίσματος ἀλόης τοῦ ἄνω 8 διαλύονται ἐν ἀπεσταγμένου ὕδ. 32, εἶτα δὲ στάγδην προστίθεται θειϊκοῦ ὀξέος 1 καὶ ἐξατμίζεται τὸ ὑγρὸν ἐν ἀγγείῳ ἐκ πορκελάνης εἰς ξηρόν. Κόνις μελανή, ἐν ὕδατι ὑποτεθολωμένως διαλυομένη. Ἐνεργεῖ ἠπιώτερον τοῦ ἄνω, καὶ εἶναι ἐπιτηδειότερον εἰς μακρὰν χρῆσιν παρὰ πρεσβύταις ὡς ἐκκοπρωτικόν.

Βάμμα ἀλόης, Tinctura Aloës. 1 μ. ἀλόης ἐν 5 οἰνοπνεύματος. Μελανόφαιον· κατὰ 10—30 σταγόνας πρὸς ἀτονίας τοῦ στομάχου. Σημειωθήτω, ὅτι ἡ ἀλόη, καθόλου εἰπεῖν, ἂν εἰς σχῆμα ῥευστὸν δοθῇ, ἐνεργεῖ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ στομάχου.

Βάμμα ἀλόης σύνθετον, T. A. composita ἀντὶ τοῦ Elixirium ad longam vitam. Ἀλόης 6, ῥίζης γεντιανῆς, ῥήου, ζεδοαρίας, κρόκου ἀνὰ 1, συγκατακοπέντα ἐπιχύνονται διὰ 200 οἰνοπνεύματος, ἐν ᾧ κατεργάζονται εἰς βάμμα ἀμαυρῶς ἐρυθρόν. Ὡς τονωτικὸν τοῦ στομάχου καὶ ἧπιον ὑπακτικὸν κατὰ κοχλιάριον τοῦ γλυκοῦ δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας.

Elixirium proprietatis Paracelsi. Ἀλόης καὶ σμύρνης ἀνὰ 2, καὶ κρόκ. κόνεως 1 λειοτριβηθέντα ἐπιχύνονται δι' οἰνοπν. 24 καὶ θειϊκοῦ ὀξέος ἡραιωμ. 2, μετὰ δὲ 8ήμερον συγκατεργασίαν διυλίζονται. Ἐρυθρόμελαν, διαυγές, εὔχρηστον παρὰ τοῖς ἀρχαίζουσι τῶν ἰατρῶν κατὰ κοχλιάριον τοῦ καφὲ ὡς καθάρσιον καὶ ἐμμηναγωγόν. Ἀνάλογον τὴν σύνθεσιν καὶ τὴν χρῆσιν καὶ τὸ παρὰ γάλλοις Elixir cordiale.

Ἐκκοπρωτικὰ καὶ καθαρτικὰ καταπότια δι' ἀλοῆς κατασκευάζονται πολυώνυμα, οἷον τὰ ἁπλᾶ δι' ἀλοῆς, τὰ τοῦ Ῥούφου κτλ.· ἀλλ' ὁ ἰατρὸς δύναται μόνος καὶ ἐκ τοῦ προχείρου νὰ συνθέσῃ τοιαῦτα, μεταχειριζόμενος μάλιστα ἐκχύλισμα ῥήου, πικραφάκης καὶ σάπωνα ἰατρικόν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Καταπότια ἀλόης σιδηροῦχα, Pilulae aloeticae ferratae s. italicae nigrae. Ἀνὰ ἴσα μέρη κόνεως ἀλόης καὶ θειϊκοῦ ὑποξειδίου τοῦ σιδήρου λευκωποῦ καὶ καθαροῦ, προδιαλυθέντα ἐν ὀλίγῳ οἰνοπνεύματι, πλάσσονται εἰς φύραμα καὶ διαιροῦνται εἰς καταπότια σιτ. 2. Στιλπνά, μέλανα. Δίδονται ὡς ἐμμήνων καὶ αἱμορροΐδος ἀγωγά, τῶν δι' ἀτονίαν ἐπισχομένων, 2—5—10 δι' ἡμέρας, ἤτοι 2—3 πρωΐαν, μεσημβρίαν καὶ ἑσπέραν ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τοῦ φαγεῖν.

*Καταπότια πρὸ τοῦ φαγεῖν, Pilulae ante cibum. 2 σιτ. ἀλόης, 1 ἐκχυλίσματος κίνας, $^1/_2$ σιτ. κόνεως κινναμώμου συμφύρονται εἰς καταπότια διὰ σιροπίου ἀψινθίου. Λαμβάνεται ἑκάστοτε ἓν πρὸ τοῦ φαγεῖν ($^1/_2$ ὥρ.) ὡς εὐστόμαχον καὶ ἐκκοπρωτικόν. Ἀξιόλογα.

*Καταπότια δι' ἀλόης λυτικὰ τῆς κοιλίας, Pilulae aloëticae aperitivae. Ἐκχυλίσματος ἀλόης δρ. 2, ἐκχυλίσματος ῥήου δρ. $^1/_2$, ἐκχυλίσμ. κολοκυνθ. σύνθ. καὶ σιδήρου ῥινημάτων κόνεως ἀνὰ γραμμ. δύο συμφύρονται καὶ διαιροῦνται εἰς 100 καταπότια, λαμβανόμενα καθ' 1—3 τὴν ἑσπέραν πρὸ τοῦ κατακλιθῆναι εἰς ὕπνον· εὐκοίλια.

Ἐξωτερικῶς δὲ ἡ ἀλόη εἰς ἀναστολὴν τῆς σήψεως καὶ προαγωγὴν τῆς ἐπουλώσεως ἐπιπάσσεται εἰς κόνιν ἐπὶ ἀτόνων καὶ σηπεδονωδῶν ἑλκῶν· εἰς ἀλοιφὴν δὲ ὡς δημῶδες παρ' ἡμῖν φάρμακον ἐπαλείφεται περὶ τὰ ἄρθρα καὶ τὴν σπονδυλικὴν στήλην παιδίων ῥαχιτικῶν.

Ἰαλάπης ῥίζα.

Radix s. Tubera Jalapæ.

Ipomoea Purga Hayne, Convolvulaceæ. Βοτάνη πολυετὴς ἐν τοῖς πρανέσι τῶν Μεξικανικῶν Ἄνδεων φυομένη τε καὶ κηπευομένη.

Ῥίζα ὑδνώδης ἢ φυματιώδης, ἐκ τοῦ ὑπογείου καυλοῦ καὶ τῶν ἐκβλαστανόντων ὑπογείων κλάδων λαμβανομένη. Ἐξορυχθεῖσα, ξηραίνεται ἀκεραία ἢ τετραχῶς διῃρημένη, ἐν σκιᾷ ἢ ἐν καπνοδόκῃ ἢ ὑπεράνω τοῦ πυρὸς ἐν δικτύοις ἐπικρεμασθεῖσα.

Φέρεται εἰς τομάχια στρογγύλα μὲν ἢ ὠοειδῆ ἢ ἐλλειψοειδῆ ἢ ἀπιοειδῆ τὰ ἐκ τοῦ κυρίου στελέχους, ἐπιμήκη δὲ τὰ ἐκ τῶν πλαγίων κλάδων· τὰ πρῶτα τιμιώτερα τῶν δευτέρων ὡς ἀνέχοντα πλείονα ῥητίνην. Ὑδνώδη, μέγεθος ἔχοντα καρύου ἢ ἀπίου ἢ καὶ μικρᾶς πυγμῆς, ἐρρυτιδωμένα πυκνῶς, διειλημμένα ὑπὸ λειχηνοειδῶν ἐπαναστάσεων τῆς ξυλώδους ἐπιδερμίδος, ἐνίοτε κατὰ μῆκος ηὐλακωμένα, ἢ ἐντομὰς 3—4 φέροντα, κατὰ δὲ τὰς ἐντομὰς ἢ αὔλακας ἢ ῥυτίδας πλήρη ὄντα ἐξιδρωθείσης ῥητίνης· περατούμενα εἰς κορυφὴν βραχεῖαν, ἐν δὲ τῷ ἀνωτέρῳ πέρατι φέροντα λείψανα τοῦ καυλίου· ἔξωθεν ὑπομέλανα, ἔνδοθεν λαμπρότερα, πυκνά, σκληρὰ καὶ βαρέα· κατὰ τὸ ἐπίπεδον τῆς διατομῆς δεικνύοντα φλοιὸν λεπτὸν λίαν, διὰ δακτυλίου ἐκ ῥητίνης ἀφωρισμένον ἀπὸ τοῦ ξύλου, ὅπερ σύγκειται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκ ζωνῶν πολυαρίθμων, τῶν μὲν πλατυτέρων, τῶν δὲ στενωτέρων καὶ μελαγχρόων, ἐν αἷς τὰ κύτταρα τῆς ῥητίνης καὶ αἱ τῶν ἀγγείων δέσμαι. Ἡ ὀ σ μ ὴ ἰδιοφυῶς ἀηδής, τῆς κόνεως μάλιστα· ἡ γ ε ῦ σ ι ς ἀσθενὴς τὸ κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ ἀηδὴς καὶ δριμεῖα.

Κρατίστη ῥίζα εἶναι ἡ ἔχουσα ὄγκον ὡς καρύου καὶ ἔτι πρός, καὶ δίδουσα 12-17 $^0/_0$ ῥητίνης, ἐνῷ ἡ σμικροτέρα δίδει περίπου 8 $^0/_0$. Χειρίστη ἡ ἀφ' ἧς δι' ἀποβράσεως ἀφῃρέθη ἡ ῥητίνη, τότε δὲ στίλβουσα ὡς διὰ βερενίκης ἠλειμμένη, ἔτι δὲ ἡ σμικρὰ καὶ σητόβρωτος· διότι οἱ σῆτες κατατρώγουσι τὸ ἄμυλον, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ῥητίνην, γίνεται δὲ οὕτως ἡ ῥίζα δραστηριωτέρα μέν, ἀλλὰ καὶ δυςπροσδιόριστος ὡς πρὸς τὸ ληπτέον ποσόν. Ἀπόβλητος πᾶσα ῥίζα, μὴ ἐνέχουσα 10 $^0/_0$ ῥητίνης, δοκιμαζομένη κατὰ τὰ περὶ ῥητίνης ἰαλάπης.

Φυλακτέον, μὴ ὦσιν συναναμεμιγμένα ῥιζώματα ἀκονίτου τοῦ ἀγρίου (A. Ferox).

Κυριώτατον στοιχεῖον τῆς ἰαλάπης ἡ ῥ η τ ί ν η 8-17 $^0/_0$, ἥτις καθαρὰ ἐξαχθεῖσα παρίσταται ὡς οὐσία κομμιώδης, κιτρινόφαιος, στιλπνὴ τὴν ῥῆξιν, εὔθρυπτος, ἐν οἰνοπνεύματι εὐδιάλυτος, ἐν αἰθέρι δυςδιάλυτος σφόδρα, ἐν τερεβινθίνῳ ἐλαίῳ πάντη ἀδιάλυτος, ἐν ἀλκαλίοις διαλυτή, ἐν ὕδατι μικρὸν διαλυομένη καὶ ἐπομένως ἄγευστος σχεδὸν καὶ ἄχυμος· συνίσταται δὲ αὕτη κυρίως ἐκ π ε ρ ι π λ ο κ α δ ί ν η ς C^{31} H^{50} O^{16} καὶ ἐκ μικρᾶς ποσότητος ἰ α λ α π ί ν η ς C^{34} H^{56} O^{16}. Ὑποδεέστερα στοιχεῖα εἶναι μαλακή τις ῥητίνη (3—4 $^0/_0$), ὀσμὴν ἔχουσα οἵαν καὶ ἡ ῥίζα, ἀδρανὴς ὅμως, ἐν αἰθέρι διαλυτή· ἔτι δὲ ἄμυλον, σάκχαρον πολὺ ἐνεχόμενον μεταξὺ τῶν ζωνῶν, καὶ ἅλατα. (Ἡ ῥητίνη τῆς ἰαλάπης, ἡ κοινή, περιέχει τῆς μαλακῆς ῥητίνης περὶ τὰ 6 $^0/_0$.)

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ ρ ύ γ ι ῶ ν κ α ὶ ἰ α μ α τ ι κ ή. Προέρχεται ἐκ τῆς ῥητίνης κατ' ἐξοχὴν καὶ ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ περιπλοκαδίνης. Κατὰ τὰ ἐπὶ ζ ώ ω ν πειράματα ἥ τε ῥίζα καὶ ἡ ῥητίνη εἰς δόσιν μεγάλην ἐγέννησαν ἐντερίτιδα θανατώδη, τῆς νεκροτομῆς οὐδεμίαν μὲν ὑπεραιμίαν δεικνυούσης ἐν τῷ βλεννογόνῳ τοῦ στομάχου, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐντέροις τῆς ῥητίνης, ὅταν συναναμιγεῖσα ἀλκαλίοις ἅψηται τοῦ βλεννογόνου αὐτῶν, γεννώσης ὑπεραιμίαν καὶ φλεγμονήν. Κατὰ δὲ ταῦτα καὶ ἡ ῥίζα τῆς ἰαλάπης, ἄγευστος σχεδὸν οὖσα, μικρὸν ἢ οὐδόλως διαθέτει τὸν βλεννογόνον τοῦ στόματος καὶ τοῦ στομάχου· ἀλλ' ἐν τῷ δωδεκαδακτύλῳ, ἔνθα ἡ ἀλκαλικὴ χολὴ καὶ τὸ παγκρεατικὸν ὑγρόν, διαλύεται καὶ γεννᾷ καταῤῥουν τῶν λεπτῶν ἐντέρων ἀνάλογον πρὸς τὸ ποσὸν τοῦ φαρμάκου· ὅτι δὲ διὰ τοῦ χολικοῦ νατρίου τῆς χολῆς μάλιστα, ἐφεξῆς δὲ καὶ διὰ τῶν ἄλλων ἀλκαλικῶν διακριμάτων τῶν λεπτῶν ἐντέρων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βόλου

διαλύονται τὰ δραστικὰ τῆς ἰαλάπης στοιχεῖα, συνάγομεν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, εἰς τὸ ὀρθὸν ἐγχυθέντα ἢ εἰς τὸ αἷμα, οὐδεμίαν φέρουσι κάθαρσιν. Ἐπίμονος στύψις μετὰ τὴν δρᾶσιν δὲν ἐπέρχεται.

Κατὰ σιτ. 5—10 ἐνεργεῖ ὡς ἐκκοπρωτικόν, οἱ δὲ ἐξ αὐτῆς πόναι μικρί τινες εἶναι· κατὰ $^1/_2$—1 δραχμῆς ἐνεργεῖ ὡς καθάρσιον δραστικόν, ὀλίγον τι δραστηριώτερον τῆς σέννης. Εἰ μεταβαίνει εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἡ ῥητίνη, ἄδηλον, ἀφοῦ δὲν ἀνακαλύπτεται ἐν τοῖς οὔροις, πλὴν εἰ μὴ ἀποσυντίθεται ἐν τῷ αἵματι καὶ ἀφανίζεται· ἕως οὗ δὲ διαφωτισθῇ τὸ πρᾶγμα, πιστευτέον, ὅτι ἡ ἐνέργεια προέρχεται μᾶλλον ἐκ τοῦ κατὰ τόπον ἐρεθισμοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτι ἐπιφέρεται ἀπὸ τοῦ αἵματος καὶ διὰ τῶν νεύρων.

Ἐν πολλῇ χρήσει ὡς καθάρσιον δραστικόν, παραγγελλόμενον, ὅταν θέλωμεν νὰ προκαλέσωμεν συχνὰς καὶ ὑδαρεῖς κενώσεις, ἵνα ἀπαλλάξωμεν οὕτω τῆς ὑπεραιμίας τὰ ἐν τῷ θώρακι καὶ τῇ κεφαλῇ σπλάγχνα, περισπῶντες τὰ ὑγρὰ καὶ τοὺς ἐρεθισμοὺς ἐπὶ τὰ ἔντερα· καὶ ἄρα πρὸς ἄσθματα, ὑπεραιμίας ἐγκεφάλου, ἀποπληξίας καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὁμοίως καὶ ὅταν θέλωμεν διὰ τῆς ἀφθόνου ἐκκρίσεως τῶν ἐντέρων νὰ κατασκευάσωμεν κενεαγγείαν, καὶ ἐνισχύσωμεν οὕτω τὴν ἀπορρόφησιν ἐξιδρωμάτων ὀρωδῶν ἐκ τῶν μηνίγγων τοῦ ἐγκεφάλου ἢ τοῦ ῥαχίτου, τοῦ περιτοναίου, τοῦ περικαρδίου κλπ. Πρὸς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις παραγγέλλεται, ὅταν τὰ ἔντερα νωθρά, ἡ δὲ στέγνωσις τῆς κοιλίας δυσεκνίκητος, οἷόν τι παρατηρεῖται ἐφ' ἰδρώπων ἀσκιτῶν καὶ παθῶν τοῦ ἐγκεφάλου. Δίδεται καὶ κατὰ τῆς ἑλμινθιάσεως τῶν παιδίων μετὰ καλομελάνου ὡς καὶ κατὰ τῶν φυσκωνιῶν τῆς γαστρὸς αὐτῶν, ἀσπασία τοῖς παιδίοις διὰ τὸ σχεδὸν ἄγευστον.

Δίδεται παιδίοις μὲν κατὰ σιτ. 2-3 τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας, ἐνήλιξι δὲ κατὰ σιτ. 10—30 τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας εἰς κόνιν μετ' ἐλαιοσακχάρου λειμωνίων μάλιστα πρὸς βελτίωσιν τῆς γεύσεως, ἢ ἐν γαλακτώματι ἀναταραχθεῖσα, ἢ εἰς καταπότια μετ' ἐκχυλίσματος ῥήου. Συζεύγνυται καὶ μετὰ καλομελάνου ἐνήλιξί τε καὶ παιδίοις, παρ' οἷς ὄρως (τοῖς παιδίοις) μετὰ χρονιωτέραν ἢ καὶ συχνὴν χρῆσιν γεννᾶται τεινεσμὸς καὶ ἐκδορὰ περὶ τὸν πρωκτόν.

Ῥητίνη ἰαλάπης, Resina Jalapae s. Extractum Jalapae spirituosum. 1 ῥίζης ἀδρομερῶς κατακοπείσης ἐγκατεργάζεται δι' 24 ὡρῶν ἐν 4 οἰνοπνεύματος ὑπὸ συχνὴν ἀνατάραξιν. Ἐκθλιβεῖσα ἡ ῥίζα ἐγκατεργάζεται αὖθις ὡς ἄνω ἐν 2 μ. οἰνοπνεύματος καὶ ἀποθλίβεται· συμμιγέντα δὲ τὰ ὑγρὰ καὶ διϋλισθέντα ἀποστάζονται ἐν ἀτμολούτρῳ, ἡ δὲ ὑπολειφθεῖσα ῥητίνη ἀποπλύνεται δι' ὕδατος ζέοντος, ἕως οὗ τοῦτο ὑπορρέῃ ἄχρουν, καὶ θερμαίνεται ἐν ἀτμολούτρῳ, ἕως οὗ μύριον, ἐξαχθὲν καὶ ψυχθέν, ποιήσῃ μάζαν εὔθρυπτον καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἄκαμπτον· ἐφ' ᾧ ἡ ῥητίνη σχηματίζεται εἰς ῥαβδία στελπνὰ τὴν ῥῆξιν, φαιοκίτρινα, εὔθρυπτα, ἐν οἰνοπνεύματι τελείως, ἐν ἄνθρακι θειούχῳ οὐχ οὕτω διαλυτά. Ἐν 5 μ. καυστικῆς ἀμμωνίας θερμῆς διαλυέσθω ἡ ῥητίνη· ἡ διάλυσις δὲ αὕτη, ψυγεῖσα, μὴ πηγνύσθω εἰς πηκτήν, καὶ ἄγαν κορεσθεῖσα ὀξέων, μενέτω διαυγής. Ἐξατμισθεῖσα δὲ ἀριέτω ὑπόλειμμα διαλυτὸν ἐν ὕδατι. Φυλασσέσθω ἐπιμελῶς.

Ἡ ῥητίνη εἶναι ἰσχυρωτέρα τῆς ῥίζης, σφοδροτέρους φέρουσα τοὺς κωλικοὺς πόνους καὶ συχνοτέρας τὰς κενώσεις· διὸ καὶ ἐπιτηδεία μόνον ἐνήλιξι κατὰ σιτ. 5—10—15 δι' ἡμέρας εἰς καταπότια ἢ εἰς γαλάκτωμα, ἀφοῦ πρότερον προτριβῇ μετὰ σακχάρου ἢ ἄλατός τινος καὶ ἀμυγδάλων, ὅπως λειοτριβηθῇ, μάλιστα δὲ πρὸς ἀποφυγὴν βιαιοτέρας ἐπὶ τῶν ἐντέρων δράσεως. Γίνεται τὸ γαλάκτωμα καὶ μετὰ λεκύθου ᾠοῦ· ἡ προσθήκη σιροπίου αὐξάνει τὴν δρᾶσιν.

Ἡ παρεσκευασμένη ῥητίνη τῆς ἰαλάπης, Resina Jalapae praeparata, μίγμα οὖσα διαφόρων οὐσιῶν, περιῆλθεν εἰς ἀχρηστίαν.

Καταπότια ἐξ ἰαλάπης, Pilulae Jalapae. Σάπωνος ἰαλάπης 3 καὶ φυμάτων ἰαλάπης λελειοτριβημένων 1 συμμίγνυνται εἰς μάζαν, ἐξ ἧς γίνονται καταπότια ὡς 2 σιτ. ἕκαστον. Ἐπίπασσον λυκοποδίῳ, καὶ πρὸ τοῦ διανεῖμαι, ξήρανον ἐν τόπῳ θερμῷ. Ἐκκοπρωτικὰ κατὰ 2—4 δι' ἡμέρας, καθαρτικὰ 2—4 κατὰ δίωρον μέχρις ἐνεργείας.

Σάπων ἰαλάπης, Sapo jalapinus. Ῥητίνης ἰαλάπ. 4, καὶ σάπωνος ἰατρικοῦ 4 διαλύονται ἐν οἰνοπνεύμ. 8, ὑπὸ διηνεκῆ ἐν ἀτμολούτρῳ ἀνατάραξιν εἰς τὸ σχηματισθῆναι μέρη 9. Φαιὸς ἐν τῷ κιτρίνῳ, εὐδιάλυτος ἐν οἰνοπνεύματι. Διὰ προσθήκης 2—3 μ. ὕδατος διαλύεται θολῶς, διὰ προσθήκης 10—20 γίνεται ἡ διάλυσις σχεδὸν διαυγής, ἐξ ἧς οὐδὲν ῥητίνης μόριον κατακρημνίζεται. Εἰς ἐκκοπρωτικὰ καταπότια ἐν χρήσει, κατὰ 2—6 σιτ. δι' ἡμέρας· ὡς καθάρσιον δραστικώτερον κατὰ 10—30 σιτ. δι' ἡμέρας.

Νόθος ἰαλάπη.

Φέρονται μεταξὺ τῆς γνησίας καὶ βολβοὶ ὑποστρόγγυλοι, ἀνώμαλοι, ῥυτιδοβριθεῖς, μελανωποί, ὁμοιάζοντες πρὸς τοὺς τῆς γνησίας καὶ δυσδιάκριτοι. Διαπρισθέντες ὅμως καταφωρῶνται διαφέροντες τῆς γνησίας ἐκ τῶν γραμμῶν, τῶν μὲν συγκεντρικῶν περὶ τὸ κέντρον, τῶν δὲ ἀκτινοειδῶς ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν διηκουσῶν. Τὸ ἐπίπεδον τῆς διατομῆς εἶναι ῥοδόχρουν, ἡ σὰρξ σπογγώδης καὶ ἄγευστος, τὸ ἀφέψημα ἐρυθρόν, κατακρημνίζον τὸν σίδηρον ἐκ τῶν ἁλάτων αὐτοῦ διὰ χρώματος πρασινομελανίζοντος. Δὲν περιέχει ἄμυλον. Καταγωγὴ ἀόριστος. Φέρεται ὡς ἰαλάπη καί τις ἄλλη ῥίζα βολβώδης, ὠοειδής, ἑκατέρωθεν πρὸς τὰ ἄκρα ὀξυνομένη, βαθείας αὔλακας φέρουσα, ὑπομέλαινα ἐν τῷ βάθει τῶν αὐλάκων, λευκὴ κατὰ τὰς προεξοχάς, κατὰ δὲ τὸ ἐπίπεδον τῆς διατομῆς λευκὴ καὶ σχεδὸν πορώδης μετὰ κύκλου μελανωποῦ. Ἀναδίδει ὀσμὴν ῥόδων, γεῦσιν ἔχει γλυκάζουσαν, οὐδαμῶς δριμεῖαν. Ἡ ῥίζα αὕτη, ἐκ φυτοῦ συγγενοῦς τῷ τῆς γνησίας ἰα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λάπης προερχομένη, περιέχει μόλις τὸ ἕκτον τῆς ῥητίνης τῆς ἰαλάπης καὶ ἔχει ἐνέργειαν ἀσθενέστατα καθαρτικήν.

Καὶ ἡ ῥίζα τοῦ Convolvulus Mechoacana, φερομένη εἰς δισκία ἢ τεμάχια ἀτρακτοειδῆ, εἶναι πολλάκις συναναμεμιγμένη μετὰ τῆς γνησίας ἰαλάπης. Διακρίνεται ταύτης ἐκ τῶν συγκεντρικῶν γραμμῶν τῶν μελανωπῶν, τῶν ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς διατομῆς παρατηρουμένων καὶ ἀφοριζομένων ἀπ' ἀλλήλων διὰ ζωνῶν λευκοτέρων. Ἀκτινοειδεῖς γραμμαὶ φέρονται ἐκ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν. Περιέχει καὶ αὕτη ῥητίνην καθαρτικήν, ὀλιγωτέραν ὅμως τῆς γνησίας.

*Σκαμμωνία.

Scammonium s. Diacrydium s. Resina Scammonium.

Convolvulus Scammonia L. Convolvulaceæ. Φυτὸν πολυετὲς τῆς μικρᾶς Ἀσίας, Συρίας καὶ τῶν παρακειμένων νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους.

Ὀπὸς κομμιρρητινώδης καὶ ἀπεξηραμμένος, ἐκσταλάζων κατὰ δάκρυα (ὅθεν δ α κ ρ ύ δ ι ο ν καὶ κατὰ παραφθορὰν ὑπὸ τῶν νεωτέρων δ ι α κ ρ ύ δ ι ο ν· *δάκρυ γενδάλτοιο κάμωρος* κατὰ Νίκανδρον), ἐκ τῆς ἑλκουμένης, παχείας, μακρᾶς καὶ ἀτρακτοειδοῦς ῥίζης τοῦ φυτοῦ(1).

Οἱ χωρικοὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μεταξὺ Ἰουνίου καὶ Ἰουλίου ἀναζητοῦσι τὸ φυτόν, περισκάπτουσι τὴν ῥίζαν εἰς βάθος 3—4″ καὶ περιταμόντες λοξῶς παραβάλλουσι κογχύλας, ἐν αἷς συλλέγεται ὁ γαλακτώδης ὀπός, ὅστις πήγνυται τὸ μὲν πρῶτον εἰς μάζαν θρομβώδη, ὀπαλίζουσαν, πρασινωπὴν ἢ κιτρινέρυθρον καὶ μελανωπήν, εἶθ' ὅμως διὰ χρόνου μελανίζουσαν καὶ σκληρυνομένην.

Ἡ σκαμμωνία οὐδέποτε σχεδὸν εὑρίσκεται καθαρά, καθὰ ἀναμιγνυομένη ὑπὸ τῶν συλλεκτῶν ἢ μεταπρατῶν, ἑβραίων ὄντων τῶν πλείστων, ὡς εἴδομεν ἰδίοις ὀφθαλμοῖς κατὰ τὴν Μαγνησίαν, τὴν παρὰ Μαίανδρον—ἀναμιγνυομένη, λέγομεν, μετὰ λεκύθου ᾠοῦ, τυροῦ, ἀλεύρου, ἀσβέστου καὶ χώματος κτλ.

Φέρονται εἰς τὰ ἐμπόρια σήμερον δύο κυρίως εἴδη, τὸ ἐξ Ἀ ν τ ι ο χ ε ί α ς (Scammonium halepense) τὸ κρεῖσσον, τὸ εἰς τεμάχια

(1) Σημ. Ὁ Ἱπποκράτης καὶ οἱ Κνίδιοι συχνῶς, καὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, ἐχρῶντο τῇ σκαμμωνίᾳ. Διοσκορίδης ἔχει καὶ ο ἶ ν ο ν σ κ α μ μ ω ν ί τ η ν. Γαληνὸς (VI. 476) ἀναφέρει ὡς συνήθη τότε σκευασίαν τὴν ἐ ν κ υ δ ω ν ί ῳ μ ή λ ῳ· Ῥοῦφος (Ὀρειβ. II, 102) καλλίστην λέγει σκαμμωνίαν τὴν φυομένην «ἐν Κολοφῶνι τῆς Ἰωνίας, καὶ ὑπὸ τῷ Μυσίῳ Ὀλύμπῳ.»

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀνώμαλα, ἐλαφρά, ἀδιαφανῆ, παιπάλῃ ἐνίοτε λευκῇ ἐπικεκαλυμμένα, φαιοπράσινα ἢ μελανωπά, τὴν θραῦσιν ὁμογενῆ ἢ πορώδη, ὑποστίλβοντά πως κηρειδῶς. Μεθ' ὕδατος συνανατριβέντα ἀποτελοῦσι γαλάκτωμα ἐν τῷ λευκῷ πράσινον· ἐμβρασθέντα δὲ τήκονται τελείως σχεδόν.

Τῶν τεμαχίων τὰ χείρονα, τὰ δ ε δ ο λ ι σ μ έ ν α, δεικνύουσι κατὰ τὴν ῥῆξιν ψήγματα λευκὰ καὶ γαιώδη, ἀναβράζουσιν, ἐπιχυθέντων ὀξέων (ὡς ἐκ τῆς ἀσβέστου), καὶ ἀποβρασθέντα δι' ὕδατος παρέχουσιν ἀφέψημα κυανίζον διὰ τοῦ ἰωδίου (ὡς περιέχοντα ἄμυλον). Πάντα ἀηδῆ τὴν ὀσμήν, τὴν δὲ γεῦσιν ναυτιώδη, δριμέα καὶ πικρά.

Ὑποδεέστερον καὶ ὑπὸ πολλῶν φαρμακοποιῶν προγεγραμμένον εἶναι τὸ σ μ υ ρ ν α ϊ κ ό ν, Scammonium smyrnense, διότι μάλιστα τοῦτο νοθεύεται πολυειδῶς. Εἰλικρινὴς οὖσα ἡ σμυρναία σκαμμωνία φέρεται εἰς βώλους ἀνωμάλους, γωνιώδεις, φαιοπρασίνους, κατὰ τὰς γωνίας τῶν θρυμμάτων διαυγάζοντας φαιοκιτρίνως, τὴν ῥῆξιν δὲ ὁμοειδεῖς ἢ στίλβοντας ὡς ὁ κηρός. Μεθ' ὕδατος ἀνατριβεῖσα ποιεῖ γαλάκτωμα ἀμαυρῶς λευκωπόν. Ἐν αἰθέρι ἐμβραχεῖσα ἀφίνει 12 % ὑπόλοιπον ἀδιάλυτον. Ὀσμὴν ἔχει ναυτιώδη καὶ κιναβρώδη, γεῦσιν δὲ ἀηδῆ, πικρὰν καὶ δριμεῖαν. Κακαὶ ἰδέαι τοῦ εἴδους τούτου εἶναι αἱ μελάγχροοι, αἱ βαρεῖαι καὶ σκληραὶ καὶ δυσαπότριπτοι, καὶ μεθ' ὕδατος μὴ ποιοῦσαι γαλάκτωμα, ἀλλὰ μάζαν ψυχιώδη, ἐν τῇ θερμότητι δὲ μὴ τηκόμεναι ὁλοσχερῶς.

Ἡ ἀ γ α θ ὴ τῆς σκαμμωνίας π ο ι ό τ η ς ὁρίζεται μάλιστα ἐκ τοῦ ποσοῦ τῆς ἐνεχομένης ῥητίνης, ἥτις οὐδέποτε πρέπει νὰ ἦναι ἐλάττων τῶν 70 %· τὸ δὲ ποσὸν τῆς ῥητίνης προσδιορίζεται διὰ κατεργασίας ἐν αἰθέρι, ἐν ᾧ αὕτη διαλύεται τελείως· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ῥητίνη τοῦ ἀγαρικοῦ καὶ τὸ κολοφώνιον ὡς καὶ ἡ τοῦ ἱεροξύλου συναναμιγνύονται ἐπὶ δόλῳ μετὰ τῆς σκαμμωνίας, ὁμοίως δὲ διαλύονται ἅπασαι ἐν αἰθέρι, δοκιμάζομεν τὴν σκαμμωνίαν διὰ διαλύσεως καυστικοῦ κάλεος καὶ θειϊκοῦ ὀξέος· καὶ ἂν μὲν ἦναι καθαρὰ ἢ ἔστω καὶ ἀνάμικτος μετὰ ῥητίνης τῆς Jpomeae orizabensis (ἣ οὐδαμῶς βλάπτει), μικρὰ μόνον θόλωσις γεννᾶται ἐν τῷ διαλύματι· ἂν δὲ ἦναι ἀνάμικτος μετὰ τῶν εἰρημένων ῥητινῶν, καταπίπτουσιν αὗται εἰς κροκύδας.

Πλὴν τῶν ἄνω ἐφέρετο πρότερον καὶ γαλλικὴ σκαμμωνία, ἡ ἐκ τοῦ Cynanchum Monspeliacum ἐκ τῶν Ἀσκληπιαδῶν, εἰς πλακούντια βαρέα, μέλαινα καὶ πυκνά, περιέχοντα μόλις 30 % ῥητίνης.

Φέρεται δὲ καί τις ἀγγλικὴ σκαμμωνία ἐκ τῶν ῥιζῶν κατασκευαζομένη. Γίνεται δι' ἀποβράσεως τῆς ῥίζης καὶ τῆς εἰς ξηρὸν ἐξατμίσεως τοῦ ἀποβράσματος, ἢ διὰ κατεργασίας ἐν αἰνοπνεύματι, Scammo-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

nium e radice paratum, ἥτις ὅμως κατὰ τὴν ὄψιν μὲν οὐδόλως σχεδὸν διαφέρει τῆς ῥητίνης τῆς ἰαλάπης, διαφέρει ὅμως κατὰ τὸ εὐδιάλυτον ἐν αἰθέρι, ὡς τελείως διαλυομένη ἐν αὐτῷ. Εἶναι δὲ ἡ ἀγγλικὴ σκαμμωνία δραστικωτάτη, ὡς οὐδὲν ἑτερογενὲς μόριον ἐνέχουσα· μεθ' ὕδατος ἀνατριβεῖσα δὲν ποιεῖ γαλάκτωμα.

Πρωτεῦον στοιχεῖον καὶ τὸ κυρίως δραστικὸν εἶναι ῥητίνη, ἡ σκαμμωνίνη, ὡς 70—80 %, ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι τελείως διαλυτή, μόλις δ' ἐν ὕδατι, ἄμορφος καὶ ἄχρους ὅταν πάντη καθαρά, τριβομένη εἰς κόνιν λευκήν, ἄοσμον καὶ ἄγευστον· ἐν 150 Ἑ. τηκομένη εἰς ὑγρὸν ἄχρουν καὶ διαυγές· τῇ ἰαλαπίνῃ ὁμοία τὴν χημικὴν σύνθεσιν, $C^{34}H^{56}O^{16}$, κατά τινας δὲ καὶ οὖσα αὐτὴ αὕτη. Δεύτερον στοιχεῖον εἶναι ἐκχυλισματικὴ οὐσία ὡς 4—5 %· ἐπουσιώδη δὲ κόμμι, ἄμυλον, λεύκωμα, κηρὸς καὶ ἅλατα.

Ἐπειδὴ ἡ σκαμμωνία σπανιώτατα ὑπάρχει καθαρὰ καὶ γίνεται διὰ ταῦτα ἀνομοία τὴν δρᾶσιν, πολλοὶ συνιστῶσιν ἀντ' αὐτῆς τὴν χρῆσιν τῆς καθαρᾶς ῥητίνης, τῆς δι' οἰνοπνεύματος ἐξαγομένης ὡς Extractum Scam. spirituosum, ὁσάκις σκοπεῖται νὰ δοθῇ φάρμακον ἀεὶ ὅμοιον ἑαυτῷ.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἡ σκαμμωνία κατὰ 10—20 σιτ. ἐρεθίζει τὰ λεπτὰ ἔντερα ὡς ἡ ῥίζα τῆς ἰαλάπης, καὶ πλεῖον ταύτης, εἰς κενώσεις συχνὰς καὶ ὑδαρεῖς, μετὰ στρόφων καὶ τεινεσμοῦ, διαλυτὴ γινομένη καὶ ἀπορροφήσιμος κατὰ πρῶτον ἐν τοῖς λεπτοῖς τῶν ἐντερων· πλείων ληφθεῖσα, παράγει ἐντερίτιδα μέχρι σφακέλου. Ἐνεργεῖ δὲ τὰ μὲν δρῶσα ἐπὶ τοῦ ῥαχίτου, τὰ δὲ τοπικῶς ἐπὶ τῶν ἐντέρων.

Παραγγέλλεται πρὸς τὰς αὐτὰς νόσους, πρὸς ἃς καὶ ἡ ἰαλάπη, ἤτοι πρὸς ὕδρωπας ἀσκίτας, ἀποπληξίας, ὑπεραιμίας ἐγκεφαλικάς, παρέσεις τῶν ἐντέρων ἐκ νόσων ἐγκεφαλικῶν ἢ ψυχικῶν. Διὰ τὰς συχνὰς ὅμως καὶ πολλὰς νοθεύσεις εἶναι ἀπροσδιόριστος τὴν ἐνέργειαν· διὸ καὶ νῦν ἐν χρήσει οὐ πολλῇ.

Ἀντενδείκνυται ἐπὶ φλεγμονῆς ἢ ἁπλῆς εὐαισθησίας τῶν κοιλιακῶν ὀργάνων καὶ τῶν ἐν τῇ μικρᾷ λεκάνῃ, ἔτι δὲ ἐπὶ κυήσεως, λοχείας, ἐμμήνου ῥοῆς καὶ τῶν τοιούτων.

Ἡ εἰλικρινὴς καὶ ἀκατέργαστος σκαμμωνία δίδεται ὡς ἐκκοπρωτικὸν μὲν κατὰ σιτ. 1—2 τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας, ὡς δραστικὸν δὲ κατὰ σιτ. 5—10—20 δι' ἡμέρας μετ' ἀμύλου ἢ σακχάρου ἢ ἀμυγδάλων (Diacrydium praeparatum) ἢ μετὰ θειϊκοῦ καλίου ἀναδεδευμένη ἢ ἀνατριβομένη εἰς κόνιν, ἢ καὶ εἰς καταπότια συσκευαζομένη μετ' ἐκχυλίσματος οἱουδήποτε· ἢ εἰς γαλά-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κτωμα κοινὸν ἢ ἐν κοινῷ γάλακτι π. χ. 10—20 σιτ. σκαμ. ἐν οὐγ. 4 κοινοῦ γάλακτος ἢ σακχαρούχου ὕδατος, δοῦναι κατὰ κοχλιάρια τῆς τραπέζης. Παιδίοις ἀναγράφεται κατὰ 1—2 σιτ. κατὰ δίωρον μέχρις ἐνεργείας πρὸς ὑδροκεφάλους, ἑλμινθιάσεις κτλ. Μείζων δάσις πολλάκις ἀντὶ μείζονος φέρει ἐλάττονα δρᾶσιν, τὰ μὲν ἴσως διότι δὲν δύναται νὰ διαλυθῇ ἐν τοῖς γαστρικοῖς χυμοῖς προσηκόντως καὶ ἐνεργήσῃ, τὰ δὲ καὶ διότι ἐρεθίζει εἰς φλεγμονὴν τὰ ἔντερα, ἐξ αὐτῶν δὲ σφύδρα ἐρεθισθέντων ἐλάττων ἐκχύνεται ἡ βλέννα καὶ ὁ ὀρός.

Ἡ ῥητίνη ἡ καθαρὰ ἢ τὸ οἰνοπνευματῶδες ἐκχύλισμα, Resina s. Ext. alcoholicum, δίδεται κατὰ 5—10 σιτ. δι' ἡμέρας κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Πάντως νῦν ἐν χρήσει ὀλίγη ἥ τε ῥητίνη καὶ τὸ ἐκχύλισμα τῆς σκαμμωνίας.

*Ἡρακλείας πόα.

Herba Gratiolae.

Gratiola offficinalis L. Scrophularinae.

Πόα βλαστάνουσα κατὰ τὴν μέσην Εὐρώπην ἐν τόποις ἑλώδεσι. Καυλίον ὄρθιον, ὡς 3 ὑποδεκάμετρα τὸ ὕψος, τετράγωνον, ἄτριχον· φύλλα ἀντίθετα, προσκαθήμενα, λογχοειδῆ, τρί— ἢ πεντάνευρα παραλλήλως, ἐκ τοῦ μέσου πρὸς τὴν κορυφὴν ὀδοντωτά, ἄτριχα, κίτρινα ἐν τῷ πρασίνῳ. Ἄνθη μονήρη, ἔμμισχα ἐν ταῖς τῶν φύλλων γωνίαις· κάλυξ πενταμερής, περὶ τὴν βάσιν φέρων δύο φυλλάρια· στεφάνη δίχειλος, λευκὴ ἢ ἐρυθρωπή, κατὰ τὸν αὐλὸν κιτρίνη. Στήμονες δύο μὲν γόνιμοι, δύο δὲ ἄγονοι. Γεῦσις πικρὰ καὶ ὁριμεῖα, ὀσμὴ οὐδεμία. Ἐνέχει στοιχεῖα πικρὰ καὶ ὁριμέα 3, τὴν ἡρακλείνην, $C^{20}H^{38}O^{7}$, τὴν ἡρακλειοσολίνην, $C^{46}H^{84}O^{25}$, τὴν δηλητηριώδη, τὴν ἐπιφέρουσαν ἀνωμαλίαν σφυγμῶν, ἀναπνοῆς καὶ διάρροιαν πολλήν, καὶ τὴν ἡρακλειοδρυμίνην, ἅτινα πάντα εἰσὶν εὐδιάλυτα ἐν ὕδατι καὶ οἰνοπνεύματι.

Φάρμακον δραστικώτατον, οὐ περιελθὸν εἰς χρῆσιν κοινὴν παρὰ τοῖς ἰατροῖς, διδόμενον δὲ εἰς κόνιν κατὰ σιτ. 5—10—20 ἢ καὶ εἰς ἀφέψημα, ἢ ἔγχυμα ἐκ δρ. 1—3 ἐν 6 οὐγγίας ὕδατος, ἐπιτήδειον πρὸς ὕδρωπας τοὺς ἐξ ἐμφράξεων τῶν ὑποχονδρίων. Φέρει πολλάκις ἐρεθισμὸν τῶν γεννητικῶν ὀργάνων τοῦ θήλεος.

Τὸ ἐκχύλισμα, ὡς τὸ τῆς εὐθαλείας παρασκευαζόμενον, μελανωπὸν καὶ ἀηδῶς πικρόν, δίδεται κατὰ σιτ. 2—6 pro dosi πολλάκις τῆς ἡμέρας εἰς καταπότια πρὸς δυσκοιλιότητας ἐκ νόσων ψυχικῶν.

Κολοκυνθίδες, Colocynthides.

Καρπὸς ἢ σὰρξ κολοκυνθίδων, Fructus sive Poma sive Pulpa Colocynthidis.

Citrullus Colocynthis Schrader, Cucurbitaceae. Φυτὸν ἐτήσιον ἐν τισι τῶν νήσων τῆς Ἑλλάδος αὐτοφυές, πολὺ δὲ καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ Συρίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ, κηπευόμενον δὲ ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οἱ πεπονοειδεῖς καρποὶ συλλέγονται, πρὶν ἢ τελείως ὡριμάσωσι, καὶ ἀποφλοϊσθέντες συνήθως, ξηραίνονται. Σφαιροειδεῖς, ἰσομεγέθεις χρυσομήλῳ, ἐλαφροί, φαιόλευκοι ἔξωθεν καὶ ἐρρυτιδωμένοι, ῥικνοὶ καὶ λευκοκίτρινοι ἔνδον, ἐνέχοντες σάρκα σπογγώδη, ὑπάλευκον, ξηράν, συντεθειμένην μὲν ἐκ μεγάλων καὶ τῷ γυμνῷ ὀφθαλμῷ ὁρατῶν κυτταρων, ὑπὸ διαφραγμάτων δὲ ἓξ ἀτελῶς διῃρημένην εἰς χώρους, ἐν οἷς σπέρματα πολλά, ὡς 70 % τοῦ ὅλου παρεγχύματος ἀποτελοῦντα, ξηρά, ὠοειδῆ, ἑκατέρωθεν συμπεπιεσμένα, λευκὰ ἢ ξανθόλευκα ἢ μελανωπά, ἐγκλείουσαν δὲ κατὰ τὸ κέντρον κοίλους χώρους τρεῖς ἐκ διαστάσεως τῶν τριῶν, τῶν καὶ διπλῶν, διαφραγμάτων συνεστηκότας. Ὀσμὴ οὐδεμία. Γεῦσις πικροτάτη.

Προτιμῶνται οἱ μεγάλοι καρποί, οἱ πλήρεις σαρκὸς μετ' ὀλίγων σπερμάτων, οἱ ἐξ Αἰγύπτου, οἱ δὶς πικρότεροι τῶν ἄλλων· ὑποδεέστεροι εἶναι οἱ μικροὶ καὶ ἐρρυτιδωμένοι καὶ μέλανες καὶ βαρεῖς καὶ πλήρεις σπερμάτων μελανοχρόων, οἱ ἐκ Κύπρου καὶ τῶν ἑλληνικῶν νήσων.

Κύριον στοιχεῖον εἶναι ἡ κολοκυνθίνη, δεύτερα δὲ ῥητίναι δύο, κόμμι, λίπος, χρωστικὴ οὐσία, ἅλατα, πηκτίνη.

Ἡ κολοκυνθίνη, οὐσία γλυκωματώδης, $C^{56}H^{84}O^{23}$, ἄμορφος, ξανθή, πικροτάτη, ἐν ὕδατι διαλυτή· ἡ διάλυσις λαμπρῶς χρυσίζουσα· ἂν ἀποψυχθῇ ἡ ἐν ζέοντι ὕδατι διάλυσις, ἀποχωρίζει ἀφ' ἑαυτῆς σταγόνας ἐλαιοειδεῖς. Εὐδιάλυτος καὶ ἐν καινῷ οἰνοπνεύματι, ἧττον ἐν ἀκράτῳ, ἐν αἰθέρι δὲ πάντη ἀδιάλυτος. Πυκνὸν τὸ θειϊκὸν ὀξὺ διαλύει αὐτὴν μετὰ χρώματος ἐξερύθρου, ἐνῷ τὸ νιτρικὸν καὶ τὸ ὑδροχλωρικὸν ὀξὺ καὶ ἀλκάλια οὐδεμίαν ἐκφαίνουσι δρᾶσιν ἐπ' αὐτῆς. Δεψίνη παράγει ἐν τῇ διαλύσει πολὺ καὶ λευκὸν κατακρήμνισμα. Συμβρασθεῖσα ἡ κολοκυνθίνη μετὰ κεκραμένων ὀξέων ὀρυκτῶν διαιρεῖται εἰς σάκχαρον καὶ κολοκυνθεΐνην ($C^{44}H^{64}O^{13}$), σῶμα ῥητινῶδες, διαλυτὸν μὲν ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, ἀδιάλυτον δὲ ἐν ὕδατι.

Ἡ ἐφ' ὑγιῶν ἐνέργεια τῆς κολοκυνθίδος, τῆς Διοσκορίδου, γνωστῆς πιθανῶς καὶ τοῖς καθ'Ἱπποκράτην, ἀποτελούσης δὲ τὸ κράτιστον συστατικὸν τῆς ἱερᾶς τοῦ Ἀρχιγένους, καὶ καθόλου εἰπεῖν φαρμάκου ἀγαπητοῦ τοῖς ἀρχαίοις, ἀπορρέει ἐκ τῆς κολοκυνθίνης, τοῦ ἐξόχως πικροῦ στοιχείου καὶ τοῦ μόνου δραστικοῦ· διότι κατὰ 6—10 σιτ. δοθεῖσα αὕτη κονίκλοις ἐφόνευσεν ἐν 4 ὥρ. διὰ σφοδρᾶς γαστρεντερίτιδος· κατὰ δὲ Schroff. $^1/_2$—1 σιτ. παρὰ κυσὶ μετὰ ὥραν μίαν παρήγαγε κωλικοὺς πόνους καὶ πολτώδεις κενώσεις.

Ὁ τῆς κολοκυνθίδος καρπὸς ἐφ' ὑγιοῦς δέρματος οὐδένα, ἢ κἂν μικρὸν φέρει ἐρεθισμόν· τὸ γυμνὸν τῆς ἐπιδερμίδος ἐρεθίζει εἰς πόνον καὶ ὑπεραιμίαν καὶ φλεγμονήν. Κόνεως δὲ κολοκυνθίδος 30 σιτ.,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπιτριβέντα ἐπὶ τῆς κοιλίας, λέγεται, ὅτι ἐπήνεγκον διάρροιαν καὶ διούρησιν.

Ἔσω κατὰ σιτάριον $^1/_2$—1 ἐνεργεῖ ἡ κολοκυνθὶς ὡς φάρμακον πικρόν· κατὰ δὲ 2—5 σιτ. ὡς βέβαιον καθάρσιον, ἐπάγουσα συχνάς, ὑδαρεῖς ἢ βλεννώδεις καὶ ἐπαλλήλους κενώσεις ἐν στρόφοις. Κατὰ σιτ. 5—10—15 εἶναι δραστικὴ ἐν τοῖς μάλιστα, ἐρεθίζουσα ἀλγεινότατα τὸν βλεννογόνον τῶν ἐντέρων καὶ μάλιστα τὸν τοῦ ὀρθοῦ εἰς ὑπεραιμίαν σφοδράν. Ἤδη ἐπήνεγκε καὶ ζωῆς κίνδυνον δραχμὴ μία ἢ δύο ληφθεῖσαι δι' ἡμέρας· ἦσαν δὲ τὰ συμπτώματα πολὺς ἔμετος, πόνος κωλικὸς σφοδρός, διάρροια συχνή, πολλή, ὀρώδης, βλεννώδης, τεινεσμώδης, αἱματηρά, ἔτι δὲ ὀδυνηρότης κατὰ τὴν ψαῦσιν καὶ ἔπαρσις τῆς γαστρὸς καὶ στραγγουρία. Τρεῖς δραχ. ἀπέκτειναν κύνα διὰ γαστρεντερίτιδος. Ἀντίδοτα τὰ βλεννώδη, τὰ ὀπιοῦχα, καὶ ἡ ἀφλέγμαντος ἀγωγή.

Τὴν δρᾶσιν ταύτην φέρει ἡ κολοκυνθίς, καὶ ἂν εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀναληφθῇ. Τὸ γάλα καὶ τὰ οὖρα καὶ ὁ ἱδρὼς γίνονται πικρά, τὸ δὲ γάλα καὶ δύναμιν λαμβάνει καθαρτικήν. Πλὴν τῶν ἐντέρων ἡ κολοκυνθὶς ἐρεθίζει σφόδρα τά τε οὐροποιητικὰ καὶ τὰ γεννητικὰ ὄργανα, διούρησιν προκαλοῦσα τὸ κατ' ἀρχάς, εἶτα στραγγουρίαν καὶ αἱματουρίαν, ἔτι δὲ αἱμορραγίαν μὲν ἀπὸ μήτρας καὶ ἐξάμβλωσιν παρὰ ταῖς κυούσαις, πριαπισμὸν δὲ καὶ ἀνολκὴν τῶν ὄρχεων παρὰ τοῖς ἀνδράσι. Φέρει δὲ καὶ ζάλην καὶ παρακοπὰς καὶ βαρυηκοΐαν καὶ μαρμαρυγοψίας καὶ λειποθυμίας, ἴσως ταῦτα κατὰ συμπάθειαν ἐκ τῆς σφοδρᾶς τῶν πεπτικῶν ὀργάνων διαταράξεως.

Ζῶα δηλητηριασθέντα διὰ κολοκυνθίδων ἔδειξαν ἐν τῇ νεκροτομῇ φλεγμονὴν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, ὑπεραιμίαν καὶ φλεγμονὴν τῶν νεφρῶν καὶ τοῦ βλεννογόνου καὶ τοῦ μυϊκοῦ τῶν ἐντέρων καὶ τοῦ περιτοναίου αὐτοῦ. Αἱ παθολογικαὶ δ' αὗται ἀλλοιώσεις εὑρέθησαν ὑπὸ τοῦ Orfila καὶ ὅτε οὗτος ἐπέπασεν ἐπὶ τραύματος κυνὸς κατὰ τὸ σκέλος 2 σιτ. κολοκυνθίδων, ἀφ' ὧν καὶ ἀπέθανε τὸ ζῶον μετὰ 24 ὥ. Ἦν δὲ μάλιστα πεφλογισμένος καὶ ὑπὸ ἐρυθρῶν κηλίδων κατάστικτος ὁ βλεννογόνος τοῦ ὀρθοῦ.

Ἐνέργεια ἰατρική. Τὴν ὡς καθαρτικοῦ καὶ διουρητικοῦ χρῆσιν τῆς κολοκυνθίδος, ἐκ τῶν ἱπποκρατικῶν χρόνων περισωθεῖσαν, ἔχει διὰ τιμῆς καὶ ἡ νῦν θεραπευτικὴ κατὰ δυσκοιλιότητος τῆς ἀφ' ὕδρωπος ἀσκίτου καὶ παθῶν τῆς καρδίας καὶ τοῦ ἥπατος, εἴς τε λύσιν γαστρὸς καὶ εἰς ἐπιφορὰν διαρροίας ὀρώδους καὶ διουρήσεως, ἀφ' ὧν συμβαίνει ποτὲ ἀναμύζησις τῶν ἀποσκημμάτων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Παρετηρήθη, και ἡμεῖς ἐπιμαρτυροῦμεν, ὅτι ὑδρωπικοὶ ἐκ παθῶν τῆς καρδίας ἀνέχονται τὴν κολοκυνθίδα κρεῖττον πάντων τῶν ἄλλων δραστικῶν, χωρὶς ἐπισήμως νὰ πειραχθῶσι τὴν πέψιν, ὅτε καὶ δίδεται κατὰ πᾶσαν τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέραν (Oppolzer). Ὠφελεῖ δὲ καὶ τοὺς ὀρθοπνοϊκούς, τοὺς ἐξ ἀποσκημμάτων πλευριτικῶν (Γαλ. XV, 539. Ἱπποκρ. Διαίτ. ὀξέων ὑπόμν). Οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ πρὸς δυσκοιλιότητας ἐκ νόσων τοῦ ἐγκεφάλου, ἀποπληξιῶν δήπου καὶ παραλύσεων καὶ ψυχικῶν παθῶν, παραγγέλλεται καὶ ὠφελεῖ, ὡς καὶ κατ' αὐτῶν τούτων τῶν ὑπεραιμιῶν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν μηνίγγων ὡς ἀντισπαστικὸν πρὸς τὰ ἔντερα. Κατὰ τῶν παραλύσεων ὠφελεῖ μάλιστα, ὅταν κατέχωσι τὰ σκέλη καὶ φαίνωνται παρ' αἱμορροϊκοῖς, παρ' οἷς τὰ παρὰ τὸ ὀρθὸν νωτιαῖα πλέγματα τῶν φλεβῶν, ἐξωτερικά τε καὶ ἐσωτερικά, πλήθουσιν αἵματος, ὑπὸ τῶν σκυβάλων πιεζόμενα μηχανικῶς· κωλύηται δὲ τὸ αἷμα τοῦ ἀναδραμεῖν πρὸς τὴν καρδίαν, ὅθεν μυελῖτις σπονδυλικὴ μετὰ παρέσεως, ἢ κἂν κιρσώδης ὑπεραιμία μετὰ παρέσεως τῶν σκελῶν καὶ δυσκοιλιότητος καὶ δυσουρία. Τότε δὴ ἡ κολοκυνθίς, διδομένη προσφυῶς, ἅτε δραστικώτερον ἐνεργοῦσα καὶ τῆς ἀλόης καὶ τῆς ἰαλάπης, ἐκβιάζει μὲν κενώσεις, ῥηγνύει δὲ ἔστιν ὅτε τοὺς αἱμορροϊκοὺς ὄγκους καὶ ἀπαλλάσσει τῆς πιέσεως τὸν ῥαχίτην κατὰ τὴν ὀσφῦν. Ἐν τῇ κλινικῇ τοῦ Frehericlis 3 ἄρρωστοι, πάσχοντες μακρὰν ἀταξίαν τῶν κινήσεων τῶν σκελῶν (ataxie locomotrice), ἰάθησαν διὰ 10 - 20 σταγ. βάματος κολοκυνθίδος, τρὶς τῆς ἡμέρας λαμβανομένου. Ἡμεῖς συχνάκις παραγγέλλομεν εἰς καθημερινὴν χρῆσιν καταπότια ἐκ κολοκυνθίδος πρὸς τοὺς παθόντας πάρεσιν τῶν σκελῶν δύτας, τοὺς σπογγαλιεῖς, καὶ βλέπομεν ὠφέλειαν· ἀλλὰ δὲν ὀλιγωροῦμεν καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Καὶ πρὸς ἐξωσιν τῶν ταινιῶν (μετὰ τὴν νέκρωσιν αὐτῶν διὰ τῶν εἰδικῶν) τίθεται εἰς χρῆσιν καὶ ἀνύει, ὡς καὶ πρὸς ἀμηνορροίας τὰς ἐκ νωθρότητος τῆς μήτρας (οὐχὶ τὰς ἐξ ἀναιμίας καὶ χλωριάσεως)· ἤδη δέ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους παρηγγέλλετο καὶ εἰς πεσσοὺς ἐπὶ τούτῳ, ὑποτιθεμένους τῇ μήτρᾳ· ἡ δὲ χρῆσις αὕτη περιεσώθη καὶ μέχρις ἡμῶν παρὰ τῷ ὄχλῳ τῶν μαιῶν.

Ἀντενδείκνυται, ὅταν φλεγμαίνῃ ὁ γαστρεντερικὸς σωλήν, ἐπὶ λευκορροίας, ἐγκυμοσύνης, λοχείας, μητρορραγίας, νεφρίτιδος καὶ κυστίτιδος.

Ἀναγράφονται ἀεὶ αἱ κολοκυνθίδες, αἱ ἐκ τῶν σπερμάτων ἀπαλλαγεῖσαι, Fructus s. Pulpa Colocynth. e seminibus liberata.

Δίδονται οὐχὶ εἰς κόνιν, ἅτε δυσκόλως λειοτριβούμεναι· διὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ προπαρασκευάζονται πρῶτον (=Colocynthides præparatae) ὡς ἑξῆς: 5 μ. κολοκυνθίδων λεπτομερῶς κατακεκομμένων, 1 μ. κόμμεος ἀραβικοῦ καὶ ὕδατος ὅσον ἀρκεῖ συγκατασκευάζονται εἰς φύραμα, ὃ ἀποξηρανθὲν ἀποτίθεται εἰς χρῆσιν, ἑκάστοτε λειοτριβούμενον ὡς κόνις alhandal, ὅταν ἡ ἀνάγκη παραστῇ. Δίδεται ὡς ἐρεθιστικὸν τοῦ στομάχου κατὰ $^1/_2$-1 σιτ., ὡς ἥπιον καθαρκτικὸν κατὰ 2-5, ὡς δραστικὸν δὲ κατὰ 5 - 10 σιτ. δι' ἡμέρας· ἀλλὰ τὸ φάρμακον ἐπικίνδυνον καὶ χρήζει προσοχῆς.

Κρεῖσσον δίδονται αἱ κολοκυνθίδες αἱ ἀπαρασκεύαστοι, αἱ ἀποπεφλοϊσμέναι ἤτοι ὁ πολφὸς αὐτῶν, εἰς ἀ φ έ ψ η μ α ἢ ἔ γ χ υ μ α θ ε ρ μ ὸ ν ἐκ δρ. 1-2, ἐν 6-8 ὕδ., λαβεῖν κατὰ 2-3 ὥ. 1 κοχλιάριον τῆς τραπέζης. Ἐκ 2-3 κοχλ. ἐπέρχεται συνήθως ῥύσις τῆς κοιλίας ἱκανή.

Ἐ κ χ ύ λ ι σ μ α κ ο λ ο κ υ ν θ ί δ ω ν ο ἰ ν ο π ν ε υ μ α τ ώ δ ε ς, Extractum Colocynthidum spirituosum. 2 μέρη κολοκυνθ. ἐλευθέρων ἐκ τῶν σπερμάτων καὶ ἀδρομερῶς κατακεκομμένων ἐμβρέχονται ἡμέρας 6 ἐν 45 μ. οἰνοπνευμ. ἡραιωμένου, εἶτα δὲ ἀπεκθλίβονται, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἐμβρέχεται αὖθις ἐπὶ 3 ἡμέρας ἐν οἰνοπνεύματος ἀραιοῦ καὶ ὕδατος ἀνὰ 5 καὶ ἐκθλίβεται· τὰ δὲ συναναμιγέντα ὑγρὰ ἐξατμίζονται εἰς ξηρόν, ὅτε ἀπολαμβάνεται κόνις κιτρινόφαιος, θολῶς ἐν ὕδατι διαλυομένη. Ἐπιμελῶς φυλακτέα. Δίδεται κατὰ σιτ. $^1/_2$ - 1 ὡς ἥπιον καθάρσιον δι' ἡμέρας, κατὰ σιτ. 2 - 4 ὡς καθάρσιον δραστικόν, εἰς κόνιν μετὰ σακχάρου καὶ κόμμεος ἀνατριβέν, εἰς καταπότια ἢ εἰς διάλυσιν ἐν ὕδατι.

*Ἐ κ χ ύ λ ι σ μ α κ ο λ ο κ υ ν θ. σ ύ ν θ ε τ ο ν. Extractum Colocynthidum compositum. Σύγκειται ἐκ 3 ἐκχυλ. κολοκυνθ., 5 ἐκχυλίσματος ῥήου, 8 μ. ῥητίνης σκαμμωνίας, 10 μ. ἁλόης κόνεως, ἄτινα, μιγέντα δι' οἰνοπνεύματος ἀραιοῦ, ἀποξηραίνονται ἠπίῳ πυρί. Κόνις ξηρά, ἀδρομερής, φαιὰ καὶ μελανωπή· φυλασσέσθω ἐπιμελῶς. Δίδεται ὡς καθάρσιον κατὰ 1 - 2 σιτ. δι' ἡμέρας εἰς καταπότια.

Β ά μ μ α κ ο λ ο κ υ ν θ ί δ ω ν, Tinctura Colocynth. Γίνεται ἐξ 1 πολφοῦ κολοκυνθίδων καὶ 10 οἰνοπ. ati διὰ κατεργασίας ν. τ. Ξανθόν, διαυγές. Δίδεται κατὰ σταγόνας 5 - 10 ὡς ἐμμηναγωγόν, κατὰ δὲ σταγόνας 10 - 20 δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας ὡς καθάρσιον ἐν γαλακτώματι ἢ ἀρωματικῷ ἐγχύματι ἢ ἐν ποτηρίῳ ὕδατος σακχαρούχου. Ὑψίστη δόσις 50 - 60 σταγ. δι' ἡμέρας.

Εἰς πραΰνσιν τῶν στρόφων ἐπ' ἐσωτερικῆς χρήσεως τῶν κολοκυνθίδων καλὸν τὸ συμμίσγειν 1 - 2 σιτ. ἐκχυλίσματος ὑοσκυάμου.

Τὰ περίπυστα μ ο ρ ι σ σ ό ν ι α καταπότια σύγκεινται ἐκ κολοκυνθίδων ἐκχυλίσματος καὶ ἐκ χρυσώπου. Ἀπὸ χρήσεως μακρᾶς παράγουσιν ἕλκη ἐν τοῖς ἐντέροις.

Χρύσωπον ἢ Κόμμι στακτόν.

Gummi Guttae s. Gutti.

Garcinia Morella Desrousseaux, Guttiferae. Δένδρον μέγα τῆς Σινικῆς καὶ τῶν νήσων τοῦ Σινικοῦ ἀρχιπελάγους.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κομμιρρητίνη, ἥτις ὡς γαλακτώδης ὀπὸς ἐκρέουσα ἐκ τοῦ ἐντμηθέντος φλοιοῦ, ἢ ἐκ τῶν θραυσθέντων κλάδων, συνάγεται ἐν ἁρμοῖς καλάμων σωληνοειδέσι καὶ ἀποξηραίνεται εἰς τὸν ἥλιον.

Φέρεται συνήθως εἰς κυλίνδρους ἢ ῥαβδία, ὡς 7 ὑφεκατομμέτρων τὴν διάμετρον, ἄλλοτ' ἄλλα τὸ μῆκος, ἔξωθεν ἐν τῷ πρασίνῳ ἢ ὑπερύθρῳ κιτρινίζοντα, κόνει πολλάκις ἐπιπεπασμένα καὶ ἔχοντα εἰσέτι τὰς ἐπιμήκεις καὶ γραμμοειδεῖς ἐντυπώσεις τοῦ καλάμου, ἐν ᾧ συνελέχθη ὁ ἐκσταλάξας ὀπός. Φέρεται ὁμοίως καὶ εἰς ὄγκους ἀνωμάλους καὶ συνεστηκότας ἐκ τῶν συγκολληθέντων ῥαβδίων, ἢ τοῦ ὀποῦ συναχθέντος ἐν κελύφαις καρύων ἰνδικῶν, τὴν θραῦσιν κογχυλοειδεῖς, χρυσίζοντας, ἐλαφρούς, ὁμοειδεῖς, ὑποστίλπνους, λείους. Αἱ γωνίαι ἢ τὰ λεπτὰ θρύμματα ἡμιδιαφανῆ, βαθέως κίτρινα· ἡ κόνις χρυσίζουσα. Μεθ' ὕδατος ἀνατριβὲν διαλύεται ἐν μέρει καὶ ποιεῖ γαλάκτωμα βαθέως κίτρινον· ἐν οἰνοπνεύματι διαλύεται κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐν αἰθέρι δὲ ὁλοσχερῶς. Ἡ ἐν ἀμφοῖν διάλυσις διαυγής, λαμπρῶς καὶ ὑπερύθρως χρυσομηλίζουσα, ἡ δὲ ἐν ἀλκαλίοις βαθέως ἐρυθρά· ἐκ ταύτης δὲ δι' ὀξέων κατακρημνίζεται ῥητίνη κιτρίνη. Θερμανθὲν τὸ χρύσωπον δὲν τήκεται, ἀναφλεχθὲν ὅμως καίεται διὰ φλογὸς λαμπρᾶς καὶ λιγνυώδους. Ἄνοσμον σχεδόν, ἐρεθίζει εἰς πταρμούς, ὅταν εἰς κόνιν εἰσπνευσθῇ. Γεῦσιν ἔχει τὸ κατ' ἀρχὰς ἀσθενῆ, εἶτα δριμεῖαν καὶ δηκτικήν· ὁ σίελος ἐκ τῆς διαμασσήσεως γίνεται κίτρινος.

Τὸ εἰς πλακοῦντας, ὃν ἀκάθαρτον, ἐνέχει κοιλώματα καὶ περιέχει ἄμυλον, τὸ δὲ γαλάκτωμα αὐτοῦ γίνεται διὰ τοῦ ἰωδίου πράσινον, ἐνῷ τὸ ἐκ κυλινδρικοῦ χρυσώπου γίνεται μελανωπόν. Χρηστέον μόνῳ τῷ κυλινδρικῷ. Φυλασσέσθω ἐπιμελῶς.

Πρωτεῦον στοιχεῖον ἔχει ῥητίνην, (71-74 $^0/_0$ τὸ κράτιστον, 61-65 $^0/_0$ τὰ ὑποδεέστερα), δεύτερον δὲ κόμμι ὡς 18-25 $^0/_0$.

Ἡ ῥητίνη, ἡ καὶ χρυσωπικὸν ὀξὺ (acidum cambogiacum) καλουμένη, ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐν αἰθέρι διαλύσεως, ὅταν ἐξατμισθῇ, εἶναι ὀξυνὴ τὴν ὄρασιν ($C^{20}H^{24}O^4$), εὐδιάλυτος ἐν αἰθέρι καὶ ἐν αἰθερίοις ἐλαίοις, ἧττον ἐν οἰνοπνεύματι, οὗ ὅμως καὶ 10 000πλασίονα ποσότητα χρωματίζει ἐμφανῶς κιτρίνην, οὐδαμῶς ἐν ὕδατι διαλυτή, κερασόχρους, ἐπὶ λεπτῶν θρυμμάτων χρυσομηλίζουσα, ξηρῶς θραυομένη, εὐδιάλυτος ἐν ἀλκαλίοις καυστικοῖς τε καὶ ἀνθρακικοῖς, ἅπερ ἐξουδετεροῖ δίκην ὀξέων, καὶ ἐκ τῆς ἐν αὐτοῖς διαλύσεως κατακρημνιζομένη ὑπὸ τῶν ὀξέων εἰς κροκύδας κιτρίνας.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Ἥτε ῥητίνη καὶ ὅλον τὸ χρύσωπον δὲν φαίνονται ἐρεθίζοντα ἐμφανῶς τὸν στόμαχον, τοὐλάχιστον ἀπὸ δόσεως ὀλίγης καὶ φαρμακευτικῆς· οὔτε ναυτίαν, οὔτε καῦσον προκαλοῦσι προκάρδιον, εἰμὴ κατὰ συμπάθειαν ἐξ ἐρεθισμοῦ τοῦ δωδεκαδακτύλου· ἀλλ' ὅταν ἐν τοῖς ἐντέροις συναναμιγῶσι μετὰ τῶν ἀλκαλι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κῶν ἐκκριμάτων ἥπατος, παγκρέατος, κτλ., ἐρεθίζουσι σφοδρῶς καὶ προκαλοῦσι τότε διάρροιαν πολλὴν ὀρώδη καὶ τεινεσμώδη. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἂν προδιαλυθὲν τὸ χρύσωπον ἐν ἀλκαλίοις ποθῇ, ὅτε καὶ τοῦ στομάχου τοὺς ὑμένας ἐρεθίζει καθάπερ τοὺς τῶν ἐντέρων· ἂν δὲ πάλιν ἐγχυθῇ εἰς τὸ ὀρθόν, ὅπου οὐδεὶς ἀλκαλικὸς χυμός, μένει τελείως ἀδρανές.

Ἡ ῥητίνη=τὸ χρυσωπικὸν ὀξὺ φέρει δι' 6-8 σιτ. κενώσεις ὀρώδεις μεθ' ὥρας τινάς, οὐχὶ ὅμως ἀεὶ καὶ παρὰ πᾶσι. Διότι κατὰ τοὺς πειραματιστὰς καὶ 10-20 σιτ. ἔστιν ὅτε οὐδὲν ἄλλο φέρουσιν εἰμὴ ναυτίαν τινὰ καὶ κόπωσιν, παρ' ἄλλοις δὲ γράμ. 1-2 μόλις ποτὲ μετὰ 10-12 ὥρ. φέρουσι διάρροιαν.

Κατὰ σιτ. 1-3 τὸ χρύσωπον κινεῖ λοιπὸν κοιλίαν· κατὰ σιτ. 10-15 φέρει ὑπερκάθαρσιν· πλεῖον τῶν 20 σιτ. γίνεται πρόξενον ἐντερίτιδος ἐπικινδύνου. Θάνατος ἐπῆλθεν ἐκ μιᾶς δραχμῆς δι' ὑπερκαθάρσεως χολεροειδοῦς καὶ συγκοπῆς, ἐν δὲ τῇ νεκροτομῇ εὑρέθη ὁ βλεννογόνος τῶν ἐντέρων πεφλογισμένος, ἡλκωμένος καὶ ἐσφακελισμένος.

Συγκαταλέγεται τὸ χρύσωπον τοῖς δραστικωτάτοις τῶν καθαρσίων καὶ παραγγέλλεται πρὸς ὕ δ ρ ω π α ς ἐκ νόσων τῆς καρδίας καὶ τῶν ὑποχονδρίων, οὐχὶ τοὺς ἐκ νόσου βριχθείας, π ρ ὸ ς ὑ π ε ρ α ι μ ί α ς ἐ γ κ ε φ α λ ι κ ὰ ς καὶ ἀ π ο π λ η ξ ί α ς καὶ παραλύσεις, πρὸς π ά θ η ψ υ χ ι κ ά, καὶ τελευταῖον πρὸς ἕ λ μ ι ν θ α ς καὶ μάλιστα τὰς τ α ι ν ί α ς, καθ' ὧν ἐνεργεῖ ὡς δραστικὸν ἐκτινάσσον αὐτάς, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς ἀποκτεῖνον· κατὰ πάντα λόγον ὑποδεέστερον τῶν ἑλμινθοκτόνων φαρμάκων. Οἱ ἰταλίζοντες τῶν ἰατρῶν παραγγέλλουσι τὸ χρύσωπον καὶ πρὸς ὑδροθώρακας καὶ ὑδροπερικάρδιον, καὶ πρὸς οἰδήματα πνευμονικά, ἐφ' ὅσον, κινοῦν σφοδρῶς τὴν γαστέρα, προτρέπει διὰ τῆς ἐφεπομένης κενεαγγείας τὴν ἀναμύζησιν τῶν παθολογικῶν ὑγρῶν.

Δ ί δ ε τ α ι ὡς ἁπλοῦν μὲν καθαρτικὸν κατὰ σιτ. 1—5 δι' ἡμέρας εἰς κόνιν, καταπότια ἢ ἐν γαλακτώματι ἐλαιώδει· ὡς δραστικὸν δὲ κατὰ σιτ. 10—20 τῆς ἡμέρας εἰς δόσεις καταμεμερισμένας· ἀλλ' ο ὐ δ έ π ο τ ε πλεῖον τῶν 20 σιτ. δι' ἡμέρας.

*Ἐλατήριον.

Elaterium.

Ecbalium Elaterium Richt, Cucurbitaceae.

Σίκυς ὁ ἀγρότερος (Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος). Οἱ πεπονώδεις καὶ ἀκανθώδεις καρποὶ τοῦ ἀώρου σίκυος, οἱ πλήρεις χυμοῦ πικροῦ, βλεννώδους καὶ κιτρινωποῦ, ἐντέμνονται, ὁ δ' ἐκσταλάξας χυμὸς ἐξατμι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οθεὶς δίδει τὸ λευκὸν ἢ ἀγγλικὸν ἐλατήριον. Ἂν ἐκθλιβῇ ὁ ὀπὸς ἐκ τῶν συντεθλασμένων καρπῶν καὶ εἰς ξηρὸν ἐξατμισθῇ, γίνεται τὸ μέλαν ἢ γερμανικὸν ἐλατήριον.

Τὸ λευκὸν φέρεται εἰς μάζας λευκοφαίους ἢ πρασινωπάς, σκιερὰς, ἀνωμάλους καὶ θρομβώδεις, ἀνόσμους μέν, πικρὰς δὲ καὶ δακνώδεις καὶ καυστικάς. Τὸ μέλαν φέρεται εἰς μάζας σκοτεινὰς καὶ πρασινιζούσας, μικρὸν στιλπνὰς τὴν θραῦσιν, ἐν ὕδατι καὶ οἰνοπνεύματι διαλυομένας διὰ χρώματος ὑπερύθρου, καὶ ἀηδῶς πικράς.

Κύριον στοιχεῖον ἡ ἐλατηρίνη = $C^{20}\,H^{28}\,O^3$ (10—44 %), κόνις κρυσταλλουμένη εἰς ἄχροα, ἐξάεδρα, καὶ στιλπνὰ τραπέζια· ἐν ὕδατι ἀδιάλυτος, ἐν αἰθέρι ὀλίγον, ἐν οἰνοπνεύματι εὐδιάλυτος. Οὐδετέρα, πικροτάτη. Θειικὸν ὀξὺ πυκνὸν διαλύει ταύτην διὰ χρώματος ἐρυθροῦ, ἐκ δὲ τῆς διαλύσεως τὸ ὕδωρ κατακρημνίζει αὐτὴν ἀναλλοίωτον, κατά τι μελανωπήν. Δεύτερα δὲ εἶναι ῥητίνη, ἄμυλον, φυτοκόλλα καὶ τὸ ὀλίγον γνωσθὲν γλυκωματοειδὲς ἡ ἐλατηροπικρίνη.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. 1 σιτ. ἐλατηρίνης κρυσταλλώδους μετὰ λεπτὰ 45′ ὠ. ἐπήνεγκε ναυτίαν, σιελισμόν, ἔμετον βλεννώδη τὸ πρῶτον, εἶτα χολώδη, ἐργάς, βορβορυγμούς, κωλικοὺς πόνους, κεφαλαλγίαν, μετὰ δὲ 6 ὥρ. τρεῖς κενώσεις ὑδαρεῖς. Ἐκ 2 σιτ. ἐλατηρίνης ἐφονεύθη διὰ γαστρεντερίτιδος κόνικλος, ἐκ 3 δὲ σιτ. ἐν ὥραις δέκα κύων.

Τὸ ἐλατήριον ἐφ' ὑγιοῦς δέρματος καὶ βλεννογόνων χιτώνων φέρει ὑπεραιμίαν καὶ φλεγμονήν. Εἰς τὴν ῥῖνα ἀναπαοθὲν αὐξάνει πολὺ τὴν διάκρισιν τῆς μύξης, καθ' ἃ μαρτυρεῖ τὸ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ λαοῦ παρ' ἡμῖν γινόμενον, ὅστις εἰς θεραπείαν ἰκτέρων ἀνασπᾷ εἰς τὴν ῥῖνα πρόσφατον ὀπὸν σίκυος ἀγρίου καὶ καταλαμβάνεται ὑπὸ πταρμῶν καὶ δακρυρροίας καὶ μύξης πολλῆς, ὑδαροῦς καὶ πρασινοκιτρίνης.

Ἔσω ληφθὲν κατὰ σιτ. $^1/_4$—$^1/_2$—1, φέρει κενώσεις ὑδαρεῖς πολλὰς καὶ ἐπαλλήλους μετὰ πόνων κωλικῶν· κατὰ σιτ. 3 δύναται νὰ προκαλέσῃ ἐντερίτιδα ἐπικίνδυνον. Καὶ ὁ Ἱπποκράτης (VI, 322) παρετήρησεν, ὅτι τὸ γάλα τῶν θηλαζουσῶν γυναικῶν καὶ αἰγῶν ἀπελάμβανε διὰ τοῦ ἐλατηρίου καθαρτικὰς ἰδιότητας· ἐνεργεῖ ἄρα διά τε τῆς τοπικῆς ἐπὶ τῶν ἐντέρων δράσεως καὶ διὰ τῆς εἰς τὴν κυκλοφορίαν εἰσαγωγῆς. Καὶ εἶναι μὲν μετὰ τὸ ἔλαιον τοῦ κρότωνος τὸ δραστικώτατον τῶν καθαρσίων, ἀπαιτοῦν ὡς ἐκ τούτου εὐλάβειαν πολλήν· εἶναι ὅμως καὶ ἀνόμοιον τὴν δρᾶσιν, ἅτε τῆς ἐν αὐτῷ ἐλατηρίνης παραλασσούσης τὸ ποσὸν ἐκ 10 μέχρι 44 %. Διὰ ταῦτα ἠμελήθη σήμερον παντελῶς σχεδόν, ἐνῷ παρηγγέλλετο πρότερόν ποτε κατὰ τὰν ἀ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τόνων ὑδρώπων ὡς ὑδραγωγὸν δραστικόν, καὶ κατὰ τῶν ὑδροθωράκων, ὅταν ἡ δύσπνοια πολλή.

Δίδεται τὸ μὲν κοινὸν ἐλατήριον (κράτιστον δὲ τὸ λευκὸν) κατὰ σιτ. $^1/_4$—$^1/_2$—1 δι' ἡμέρας εἰς καταπότια μάλιστα δι' ἐκχυλίσματος γεντιανῆς, ἢ ἐν γαλακτώματι κοινῷ· ἡ δὲ ἐλατηρίνη (αὐτὴ προτιμητέα διὰ τὸ ὁμοιόμορφον τῆς ἐνεργείας) κατὰ $^1/_6$—$^1/_8$ σιτ. ἐν διαλύσει οἰνοπνευματώδει καὶ κατὰ διαλείμματα 10—15 ὡρ., ὅπως ἐπιβλέπηται ἡ βιαία ἐνέργεια. Τὸ ἐκχύλισμα εἰς δόσιν τὴν τοῦ κοινοῦ ἐλατηρίου.

Ἔλαιον κρότωνος.

Oleum Crotonis.

Tiglium officinale Kletch. καὶ Croton Pavana Hammilt· Euphorbiaceæ.

Δένδρον θαμνῶδες τῶν νήσων Μολούκων τῆς Ἰνδικῆς.

Ἐκπιέζεται τὸ ἔλαιον ἐκ τῶν σπερμάτων, Grana Tiglii, τῶν ὠοειδῶν, ὑπομήκεων, ἀμβλέων, τετραγώνων, τῶν ὡς μικροῦ κυάμου τὸ μέγεθος, τῶν περιβεβλημένων φλοιὸν κίτρινον ἐν τῷ μελανωπῷ καὶ εὔθλαστον, καὶ ὧν ὁ πυρὴν λευκὸς ἐν τῷ ξανθωπῷ, ἄνοσμος, τὸ κατ' ἀρχὰς ἐλαιώδης, εἶτα αὐστηρῶς δάκνων τὴν γεῦσιν καὶ καυστικός. Ἓν σπέρμα φέρει πολλάκις πολλὰς κενώσεις μετὰ στρόφων ἀλγεινῶν.

Τοιαῦτα σπέρματα κομίζονται καὶ ὡς ἡμᾶς παρὰ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐμπορευομένων, ἡμεῖς δὲ παρετηρήσαμεν δηλητηρίασιν διὰ 2 ἐξ αὐτῶν μετὰ φαινομένων χολεροειδῶν μέχρι κυανώσεως καὶ ψύξεως τοῦ δέρματος, τοῦ ὑπὸ κολλώδους ἱδρῶτος κεκαλυμμένου, καὶ ἐλεεινότητος σφυγμῶν μέχρι τοῦ ἀναισθήτου ἐν τῇ κερκιδικῇ ἀρτηρίᾳ· προσῆσαν στόνοι καὶ ἀφωνία· μόλις δὲ διὰ τοῦ ὀπίου καὶ τῶν βλεννωδῶν καὶ τῶν παρατεταμένων ἐπιτριβῶν καὶ τῆς λοιπῆς πραϋντικῆς θεραπείας διέφυγε τὸν κίνδυνον ἀνὴρ ἀθλητικός. 4 σπέρματα ἀποκτείνουσιν ἵππον.

Ἐκπιέζεται δὲ τὸ ἔλαιον ὁτὲ μὲν ἐκ τῶν σπερμάτων προφρυχθέντων, ὁτὲ δὲ καὶ ἄνευ προφρύξεως. Τὸ πρῶτον εἶναι κιτρινωπόν, ὑπομελανίζον, τοιοῦτον δὲ εἶναι τὸ ἰνδικόν· τὸ δεύτερον εἶναι ξανθότερον, οἷον τὸ ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε μετακομισθέντων σπερμάτων σκευαζόμενον.

Ἀμφότερα τὰ εἴδη ἔχουσι σύστασιν κοινοῦ ἐλαίου, ἀλλὰ διὰ χρόνου συμπυκνοῦνται καὶ μελανίζουσιν ἔτι μᾶλλον, καὶ ταγγίζουσι δέ· ἄνοσμα, τὴν γεῦσιν δριμέα καὶ καυστικὰ σφόδρα καὶ ἐπὶ μακρόν, Ε.Β.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ο, 940-0,955. Διαλύονται ἐν 36 μέρ. οἰνοπνεύματος τῶν 80° κατὰ τὸ πλεῖστον, ὡς καὶ ἐν αἰθέρι καὶ ἐν χλωροφορμίῳ καὶ ἐν θειϊκῷ ὀξεῖ, καὶ αὐτῷ τῷ ψυχρῷ.

Δοκιμασία. Τοῦ προσφάτου καὶ εἰλικρινοῦς ἂν 5-8 σταγόνες συναναταραχθῶσι μετὰ 18-20πλασίονος ἀκράτου θειικοῦ ὀξέος, διαλύονται τελείως ἐν αὐτῷ, ἡ δὲ διάλυσις μετὰ λεπτὸν ὥρας, πρὸς τὸ φῶς θεωρηθεῖσα, φαίνεται σκοτεινὴ καὶ διαυγής. Τοῦ νενοθευμένου δι' ἄλλων ἐλαίων ἢ καὶ παλαιωθέντος, ἢ ταγγοῦ ἡ διάλυσις δὲν φαίνεται διαυγής, ἀλλὰ σκοτεινὴ καὶ θολή. Τοῦ συναναμεμιγμένου μετ' ἐλαίου ἐκ τῶν σπερμάτων τοῦ Croton purgans Endl,. τοῦ συγγενοῦς, εἶναι μὲν ἡ ἐξέλεγξις δύσκολος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀπάτης βλάβη οὐχὶ πολλή τις, ἀσθενεστέρου κατά τι τοῦ ἐλαίου καθισταμένου.

Στοιχεῖα δραστικὰ εἶναι τὸ κροτωνελαϊκὸν ὀξύ, τὸ μὲν ὑπάρχον ἐλεύθερον, ὡς 4%, τὸ δὲ συνηνωμένον χημικῶς μετὰ γλυκερίνης καὶ πολλῶν λιπαρῶν ὀξέων, οἷον στεατικοῦ, φοινικικοῦ, ἐλαϊκοῦ, μυριστυλικοῦ καὶ δαφνικοῦ, ἔτι δὲ ὀξικοῦ, βουτυρικοῦ καὶ ναρδικοῦ ὀξέος, ἀφ' ὧν καὶ ἡ ἰδιάζουσα τοῦ ἐλαίου ὀσμή.

Τὸ κροτωνελαϊκὸν ὀξὺ ἐξάγεται, ἀναταραχθέντος τοῦ κροτωνικοῦ ἐλαίου μετ' οἰνοπνεύματος, τὸ δὲ ὑπολειπόμενον εἶναι μὲν δραστικόν, δὲν ἐνεργεῖ ὅμως ἐπισπαστικῶς. Γίνεται δὲ δραστικόν, διότι ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι διὰ τῶν ἀλκαλίων τῶν ἐντερικῶν χυμῶν παράγεται νέον πάλιν κροτωνελαϊκὸν ὀξύ, στοιχεῖον δηλαδὴ δραστικόν.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Τὸ δραστικώτατον τῶν δραστικῶν, ἐπὶ μὲν τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος κατὰ σταγ. 5-6 χρισθέν, μετὰ 5΄ λεπτὰ ὥρ. παράγει κνησμὸν καυστικόν, μόλις μετὰ 4 ὥρ. λήγοντα· μετὰ 10 ὥρ. ἀναφαίνονται πυκναὶ ἐρυθραὶ κηλῖδες μέχρι διαμέτρου 4΄΄΄, ὧν ἐν τῷ κέντρῳ σχηματίζονται ψυδράκια πλήρη ὀροῦ ὑπώχρου, τὴν διάμετρον ὡσεὶ $^1/_2$ γραμ., πέριξ δὲ αὐτῶν ἐρύθημα ἢ δερματῖτις ἐρυσιπελατώδης. Μεθ' ἡμέρας τινάς, 2 - 3 συνήθως, διαρρήγνυνται τὰ ψυδράκια, ἀπολεπισθείσης δὲ τῆς ἐπιδερμίδος, προφαίνεται τὸ δέρμα ὑγιὲς πάλιν, θερμότερον δὲ μόνον καὶ εὐαισθητότερον. Οὐδεμία ἀπορρόφησις ἐκ τοῦ δέρματος ὡς καὶ οὐδεμία κίνησις τῆς κοιλίας. Ἡμεῖς κἄν, συχνάκις ἐπιχρίοντες τὸ ἔλαιον πρὸς πάθη τοῦ λάρυγγος κατὰ σταγόνας 10-20 δι' ἡμέρας, οὔτε ἐμετόν ποτε οὔτε διάρροιαν παρετηρήσαμεν ἐπὶ τῇ χρίσει· αἱ ἀναθυμιάσεις ὅμως αὐτοῦ φέρουσι κόρυζαν, πταρμοὺς καὶ δακρυρροίαν.

Κατὰ σταγόνα ληφθὲν ἔσω κατὰ τὰ πειράματα τοῦ Schroff, 5 λεπτὰ ὥ. μετὰ τὴν λῆψιν παράγει ἐν τῷ στόματι αἴσθημα καύσου, ταχέως ἀπὸ τῆς βάσεως τῆς γλώσσης διαχεύμενον καθ' ὅλον τὸ στόμα καὶ πολὺ παραμένον ἐν τῷ γαργαρεῶνι, ἐφ' ᾧ ταχύπνοιά τις ἢ κἄν τις ἐπιπόλαιος ἀναπνοὴ (ἵνα μὴ αἱ ἀναθυμιάσεις αὐτοῦ εἰσδύσωσι βαθύτερον εἰς τοὺς πνεύμονας) καὶ ἀνάλογος τάχυνσις τῶν σφυγμῶν. Μεθ' ὥρας

1-2 ἐπέρχεται ἀνησυχία, ζάλη καὶ ναυτίασις πολλὴ ἄνευ ἐμέτου, ἐφεξῆς δὲ κάθαρσις πολλή, ἐν ἀρχῇ κοπρανώδης, ὕστερον ὡρώδης μάλιστα, ἄνευ πολλοῦ τεινεσμοῦ καὶ καύσου ἐν τῷ ὀρθῷ. Ἂν μὴ κάθαρσις ἐπέλθῃ, παράσσεται ὅλον τὸ σῶμα, ἐπιφαίνεται στενοχωρία προκάρδιος, κεφαλαλγία, ἀνησυχία, καρδιόκτυπος, κόπωσις, ζάλη καί τις σύγχυσις ἰδεῶν καὶ πόνοι κατὰ τὰ ἄρθρα. Συνήθως μία σταγὼν φέρει 5 - 6 κενώσεις, δύο δὲ ἢ τρεῖς ἐνεργοῦσιν ὡς καθάρσιον δραστικώτατον, ὑπεραιμίαν προκαλοῦν ἐν τοῖς λεπτοῖς τῶν ἐντέρων, ἐν οἷς, μετὰ τῶν ἀλκαλίων τῆς χολῆς συναναμιγέντος τοῦ ἐλαίου, παράγεται κατὰ τὸν Buchheim ἀεὶ νέον ποσὸν κροτωνελαϊκοῦ ὀξέος, στοιχείου φλεγμονῆς παραγωγικοῦ.

Πλέον τῶν 2—3 σταγόνων φέρουσι κίνδυνον, 5—10 καὶ ἀποκτείνουσι τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Giacomini εἶδε τὸν θάνατον ἐπελθόντα ἐξ 24 σταγ. ἐν νυχθημέρῳ, ὁ Orfila ἐκ δρ. 3 μετὰ 4 ὥρας, διὰ γαστρεντερίτιδος σφακελιστικῆς καὶ παραλύσεως τοῦ ῥαχίτου. Ἐπὶ δηλητηριάσεως ἡ μὲν κυκλοφορία καταπίπτει, κυάνωσις δὲ καὶ ψύξις καὶ κατάπτωσις τῶν δυνάμεων ἐπιφέρεται καθάπερ ἐπὶ χολέρας, ἡ ἀναπνοὴ γίνεται κοπιώδης, ψυχροὶ καὶ κολλώδεις ἱδρῶτες ἐπικαλύπτουσι τὸ σῶμα, οἱ ὀφθαλμοὶ κοιλαίνονται, ἡ δὲ λαλιὰ γίνεται βραγχνὴ καὶ ἀδύνατος ἢ καὶ σβέννυται.

Περίεργον, ὅτι τὰ ζῶα δὲν πάσχουσι τὰ αὐτὰ ἅπερ καὶ οἱ ἄνθρωποι. 15 σταγ. δοθεῖσαι κονίκλῳ οὔτε κενώσεις ἐπήνεγκον οὔτε ἄλλο τι κακόν, 5 δὲ σταγόνες ἐνεχύθησαν εἰς τὸν στόμαχον περιστερᾶς, χωρὶς οὐδὲν νὰ πάθῃ τὸ ζῶον.

Ἀντίδοτα εἶναι ἐμετικὸν ἐκ θειϊκοῦ ψευδαργύρου, εἶτα μαγνησία καὶ σόδα μετὰ γάλακτος, καὶ κλύσματα δι' ἀμύλου καὶ ὀπίου. Τὰ ἀλκάλια ὅμως φαίνονται περιττά, διότι δὲν ἐξουδετεροῦσι τὴν δύναμιν τοῦ κροτωνελαϊκοῦ ὀξέος, ἀφ' οὗ ἡ φλεγμονὴ καὶ ὁ κίνδυνος, τὰ δὲ ἄλατα τὰ ἐκ τοῦ ὀξέος τούτου ἐνεργοῦσιν ὁμοίως.

Ἀναποθὲν τὸ ἔλαιον λέγεται, ὅτι ὁμοίως φέρει ἔμετον καὶ διάρροιαν. Ἐγχυθὲν εἰς τὰς φλέβας ζώων ἐτάραξε τὴν κοιλίαν, ὡς εἰ ἐνεχύνετο εἰς τὸν στόμαχον. Τὰ ζῶα ἀποθνήσκουσι διὰ καταπτώσεως τῶν δυνάμεων βαθμιαίας· ἡ νεκροτομὴ δὲν δεικνύει τότε ἀεὶ καὶ φλεγμονὴν τῶν ἐντέρων. Κινεῖ τὴν κοιλίαν καὶ ἀπὸ κλυσμάτων.

Ἐνεργειαιματική. Δύω ἰδιότητας τοῦ κροτωνίου ἐλαίου, τὴν ἐρυθήματος καὶ ψυδρακίων παραγωγικὴν ἐπὶ τοῦ δέρματος, καὶ τὴν δραστικὴν ἐπὶ τῶν ἐντέρων, χρησίμους ποιοῦμεν εἰς θεραπείαν.

Καὶ ἐξωτερικῶς μὲν ἐπιχρίεται τὸ ἔλαιον ἠμόνον ἢ μετ' ἐλαίου τερεβινθίνου ἢ καὶ ἄλλων λιπαρῶν ἐλαίων ἀνὰ ἴσα μέρη (10—20 σταγόνες ἐπιχρίονται δίς, τρὶς τῆς ἡμέρας μέχρις ἐνεργείας), ὅπου καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅταν θέλωμεν νὰ ἐρεθίσωμεν εἰς φλεγμονὴν ἐρυσιπελατώδη, καὶ ἀποχετεύσωμεν ἐρεθισμοὺς ἀφ' ὑποκειμένων ἢ παρακειμένων ὀργάνων· ἰδίως δὲ πρὸς π ά θ η τ ο ῦ λ ά ρ υ γ γ ο ς χρόνια καὶ καταρρώδη ἢ καὶ ἑλκώδη, πρὸς β ρ ά γ χ η χ ρ ό ν ι α κατ' ἐξοχήν, πρὸς νευραλγίας ῥευματικάς, καὶ μάλιστα ἰ σ χ ι ά δ α ς, καθ' ὧν ὠφέλησεν ἡ ἐπίχρισις καὶ ὅταν ἄλλα φοινικικὰ ἀπέτυχον τοῦ σκοποῦ· καὶ πρὸς π α ρ α λ ύ σ ε ι ς.

Ἔ σ ω δὲ παραγγέλλεται ὡς βέβαιον καὶ ἰσχυρὸν καθάρσιον, ὅταν παράλυτος ἡ περισταλτικὴ κίνησις τῶν ἐντέρων, οἷον ἐπὶ ἀποπληξίας, μανίας, τετάνου, κώματος, καὶ ὅπου ἐν γένει ἡ κατάποσις ἄλλων φαρμάκων δύσκολος, ὡς ἐν οἰδήματι γλώσσης· ἢ καὶ ὅταν μ η χ α ν ι κ ὰ ἐ μ π ό δ ι α ἀντιτάσσωνται τῇ καθόδῳ τῶν κοπράνων ὡς ἐπὶ εἰλεοῦ, ἐν ᾧ καὶ μεθ' ἡμέρας πολλὰς δοθὲν πολλάκις ὠφέλησε μὲν τὸ κροτώνιον ἔλαιον, ἀλλ' ὡς φάρμακον aut aut, ἤτοι ἢ τοῦ ὕψους ἢ τοῦ βάθους· διότι ἡ βία τῆς περισταλτικῆς κινήσεως καὶ ὁ ἔμετος δύνανται νὰ προκαλέσωσι ῥῆξιν τῶν ἐντέρων ἢ ἐκτραχύνωσι τὴν φλεγμονήν. Εἶναι καθάρσιον, εἰς ὃ εὐκτέαν ἐν ἀπογνώσει ἐκ τῶν ἄλλων, ὅπου χρείας ταχυτάτης ἐνεργείας καὶ ἀπὸ φαρμάκου ὡς ἐλαχίστου, σπανίως ἔμετον παράγοντος καὶ κωλικοὺς σφοδρούς.

Ἐδόθη καὶ εἰς ἐ ξ ω σ ι ν τ α ι ν ι ῶ ν, ὡς καὶ κατὰ τῶν διὰ μολύβδου κωλικῶν πόνων, οὓς θεραπεύει πολλάκις διὰ μιᾶς δόσεως, συχνότερον διὰ δευτέρας, ἐνεργοῦν ἐνίοτε καὶ διὰ κλυσμάτων, ὅταν ἐξεμῆται. Καὶ τελευταῖον παρηγγέλθη κατὰ τῶν ὑ δ ρ ώ π ω ν ὡς τε καθάρσιον καὶ καὶ ὡς διουρητικόν.

Ἀλλὰ διὰ τὸ βίαιον τῆς ἐνεργείας ἀπαιτεῖ εὐλάβειαν πολλήν, ἀ ν τ ε ν δ ε ι κ ν ύ μ ε ν ο ν ἐπὶ παντὸς φλογιστικοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν ἐντέρων. Ἰστέον, ὅτι ἐνίοτε καὶ μία καὶ δύο σταγόνες βραδεῖαν ἐπάγουσι τὴν δρᾶσιν καὶ ὀλιγοστήν, χωρὶς νὰ ἐννοῆται ὁ λόγος τῆς ὀλιγοδρανείας. Λέγεται μέν, ὅτι διὰ τὸν πολὺν ἐρεθισμὸν τὸν ἐκ τοῦ ἐλαίου, τὸν φλεγμονώδη, στύφεται ἡ ἔκχυσις ὀροῦ καὶ βλέννης ἐν ταῖς ἐντέροις· ἀλλὰ τότε ἔπρεπε νὰ παρῶσι βιαιότατα τὰ συμπτώματα τῆς τῶν ἐντέρων φλεγμονῆς, ὅπερ οὐδαμῶς τότε συμβαίνει.

Δ ί δ ε τ α ι κατὰ σταγόνα 1 pro dosi, σταγόνας 5 pro die, ἀλλὰ κατ' ἀραιὰ διαλείμματα, ἵνα κανονίζηται ἡ χρῆσις καὶ τὸ ποσόν· καὶ δίδεται εἰς καταπότια μετ' ἐκχυλίσματος οἵου δήποτε καὶ κόνεως γλυκυρρίζης ἢ μετὰ ψιχὸς ἄρτου, ἢ ἐν κάψαις, ἢ ἐν γαλακτώματι κοινῷ ἢ ἐν ὕδατι σακχαρούχῳ ἢ καὶ μετὰ σακχάρου ἀνατετριμμένον εἰς κόνιν. Σταγὼν μία μετ' οὐγγίας ἐλαίου ἀμυγδάλων ποιεῖ ἔλαιον κίκινον τεχνητὸν καὶ ἐνεργεῖ ὡς 1—2 οὐγ. φυσικοῦ κικίνου ἐλαίου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡμεῖς δόντες αὐτὸ εἴδομεν σφοδρὰν διάρροιαν ἐπελθοῦσαν μετὰ πόνων κωλικῶν. Θεωροῦμεν ἄρα τὸ φάρμακον ἀκατάλληλον πρὸς τὸ ἡμέτερον κλίμα καὶ μάλιστα ἐν ὥρᾳ θέρους.

Κλύσματα γίνονται ἐκ 2—4 σταγόνων μετὰ λεκύθου ὠοῦ καὶ οὐγ. 2 λινελαίου ἢ καὶ ἐλαίου κοινοῦ καὶ ἀφεψήματός τινος βλεννώδους, πρὸς κήλας συνεσφιγμένας καὶ εἰλεούς.

Ἐκ τῶν σπερμάτων τοῦ Ricinus major ἢ Croton purgans Endl. ἐξάγεται ἔλαιον μικρόν τι ὑποδεέστερον τοῦ κροτωνίου, ἀποκαλούμενον καταχθόνιον = Oleum infernale s. Oleum Jatrophae Curcadis L., τὸ καὶ ἀγγλικὸν ἔλαιον κρότωνος, ὅπερ ἐξοβελίσθη ἐκ τῆς ἰατρικῆς ὕλης.

Ἔλαιον κίκινον.

Oleum Ricini s. Palmae Christi s. Oleum Castoris.

Ricinus communis L. Euphorbiaceae.

Εἶναι ὁ κίκυς δένδρον θαμνῶδες καὶ πολυετές, ἢ ποῶδες καὶ ἐτήσιον τῆς Ἰνδικῆς καὶ Ἀφρικῆς, καλλιεργούμενον κατὰ τὰ μεσημβρινὰ τῆς Εὐρώπης, παρ' ἡμῖν δὲ καὶ κηπευόμενον ὡς κόσμος. Ἐκ τῶν σπερμάτων τοῦ κίκεως, τῶν ἐλλειπτικῶν, τῶν ὡς μικροῦ κυάμου, στιλπνοτάτων, φαιολεύκων, διὰ κηλίδων μελανωπῶν γρανιτοειδῶς ἐστιγμένων, τἄλλα δὲ ἐχόντων περίπου ὡς τὰ σπέρματα τοῦ κρότωνος, ἐκθλίβεται τὸ ἔ λ α ι ο ν, τὸ ἐν τῷ λευκῷ λευκώματι περιεχόμενον, τῷ ὑποδάκνοντι τὴν γεῦσιν.

Ἐπειδὴ πολλάκις καὶ ὡς ἡμᾶς κομίζονται σπέρματα κίκεως, τινὲς δὲ τῶν φαρμακοποιῶν ἐκθλίβουσι πρόσφατον τὸ ἔλαιον, σημειοῦμεν, ὅτι δύο εἴδη σπερμάτων φέρονται, τὰ ἀ φ ρ ι κ α ν ι κ ά, τὰ καὶ μείζονα, καὶ τὰ γ α λ λ ι κ ά, τὰ ἐλάσσονα. Δύνανται νὰ συγχυσθῶσι, μάλιστα τὰ ἀφρικανικά, μετὰ τῶν σπερμάτων τῆς Iatropha Curcas L., Curcas purgans Endl. τῶν καλουμένων καὶ Semina Ricini majoris. Ἀλλὰ ταῦτα εἶναι καστανόχροα, διὰ λαμπροτέρων μελανωπῶν κηλίδων κατάστικτα, ἀμαυρά, μακρότερα καὶ πλατύτερα τῶν τοῦ κίκεως σπερμάτων, δηκτικώτερα δὲ καὶ δριμύτερα τὴν γεῦσιν. Τὸ ἐξ αὐτῶν ἔλαιον εἴπομεν ἄνω, ὅτι εἶναι δριμέως δραστικόν, ὡς τὸ κροτώνιον. Ἀπορριπτέα δὲ πάντα τὰ πεπαλαιωμένα, αὐχμώδη, ταγγὰ καὶ ὑπὸ ἐντόμων διάβρωτα σπέρματα.

Κατὰ τὸν διάφορον τῆς παρασκευῆς τρόπον, τὸν κατὰ τόπους, τὰ σπέρματα τοῦ κίκεως ὁτὲ μὲν ἀποθλίβονται ὡς τύχωσιν, ὁτὲ δὲ προαποφλοιοῦνται, ἠρέμα προφρυγόμενα. Πάλιν δὲ ὁτὲ μὲν ἐκθλίβονται ψυχρά, ὁτὲ δὲ προδιαθερμαίνονται μικρὸν δι' ἐπιχύσεως θερμοῦ ὕδατος ἢ θερμοῦ ἀτμοῦ. Τὸ ἐκθλιβὲν ἔλαιον διηθεῖται ἐπιμελῶς καὶ κατ' ἐπανάληψιν καὶ ἀποτίθεται εἰς τελείαν διαύγειαν ἐν τόπῳ ἀνηλίῳ, ἵνα μὴ ταγγίσῃ. Κράτιστον εἶναι τὸ ἐν θερμότητι ἐκθλιβόμενον ἐκ τῶν προπεφρυγμένων σπερμάτων, ὡς τῆς θερμότητος ἀφαιρούσης τὴν δριμύτητα, τὴν ἐν τῇ κελύφῃ μάλιστα.

Ἀπανταχόθεν ἔκ τε τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἐκ τῆς Ἀμερικῆς κομίζεται εἰς τὸ ἐμπόριον ἔλαιον ἀγαθόν. Ὡς ἓν τῶν κρατίστων θεωρεῖται καὶ

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ ἐν Ἰταλίᾳ παρασκευαζόμενον, προϊὸν ἐντοπίου καλλιεργείας τῶν θάμνων. Δυνατὸν δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ἔλαιον ὁμοίως ἀγαθὸν νὰ παραχθῇ ἐκ φυτειῶν ἐντοπίων.

Εἶναι τὸ ἔλαιον τοῦ κίκεως παχύρρευστον, ἰξῶδες, ἄχρουν ἢ ὠχρόλευκον, διαφανές, ὑπιον ἐν ἀρχῇ, εἶτα δὲ ἠρέμα δηκτικὸν τὴν γεῦσιν, τὴν δὲ ὀσμὴν ἰδιαζόντως ἀηδές. Β. 0,95. Ἐκτεθὲν εἰς τὸν ἀέρα ταγγίζει εὐκόλως· ἐπειδὴ δὲ τότε προσκτᾶται βλαβερὰς καὶ δραστικὰς ἰδιότητας, ἀποκλείεται τὸ ταγγὸν τῆς ἰατρικῆς χρήσεως. Ἡμεῖς εἴδομεν ἅπαξ ποτὲ γαστρεντερίτιδα θανατηφόρον ἐν ὥρᾳ θέρους ἐπελθοῦσαν ἐξ ἐλαίου ταγγοῦ διὰ χολεροειδοῦς ἐμετοκαθάρσεως· πολλάκις δὲ παρετηρήσαμεν σφοδρὰς ἐμετοκαθάρσεις. Ἐν 18° πήγνυται, προαποκρινομένου τότε λίπους τινὸς στερροῦ καὶ λευκοῦ. Διαλύεται ἐν συνήθει θερμ. ἐν 1—2 ἰσχυροῦ οἰνοπνεύματος, ἐν κεκραμένῳ δὲ μένει ἀδιάλυτον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον.

Διαγινώσκομεν τὸ ἀγαθὸν τοῦ κικίνου ἐλαίου ἐκ τῆς παλλῆς συστάσεως, καὶ τῆς ὅ,τι πλείστης ἀχροίας καὶ ἀνοσμίας. Μετ' ὀξικοῦ ὀξέος καὶ μετ' οἰνοπνεύματος πυκνοῦ κατὰ πᾶσαν ἀναλογίαν μίγνυται διαυγῶς, ὁμοίως δὲ καὶ μετ' οἰνοπνεύματος 1—3 μερ. Γραμ. 3 κικίνου ἐλαίου μετὰ τριῶν γραμ. ἄνθρακος θειϊκοῦ καὶ δύο γραμ. θειϊκοῦ ὀξέος ἐπὶ βραχὺ ἀνακυκηθέντα ποιοῦσι μίγμα, μηδαμῶς χρωννύμεναν εἰς φαιόμελαν.

Κύριον καὶ δραστικὸν στοιχεῖον εἶναι τὸ κικινικὸν ἢ κικινελαϊκὸν ὀξύ, $C^{18}H^{34}O^3$, τὸ μετὰ γλυκερίνης ἡνωμένον, τὸ ἐλαῦνον τὴν γαστέρα, ἂν μὴ ἐξουδετερωθῇ εἰς σάπωνας ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ ἀλκαλίων. Δεύτερα δὲ εἶναι μικρὰ ποσὰ στεατικῆς καὶ φοινικικῆς γλυκερίνης.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Τὸ κίκινον ἔλαιον δὲν ἐνεργεῖ μόνον ὡς οὐσία λιπαρά, ὀλισθηροὺς δηλονότι ποιοῦσα τοὺς τοίχους τῶν ἐντέρων καὶ εὐκολύνουσα τὴν κάθοδον τῶν κοπράνων, ἀλλὰ καὶ ὡς οὐσία δριμεῖα ἐπὶ ποσόν, ἐρεθίζουσα εἰς περισταλτικὴν κίνησιν καὶ εἰς ἔκθλιψιν τῶν διαχωρημάτων· ἀλλ' ἡ δριμύτης σμικρά, παρακωλυομένη ἢ περιειλουμένη ὑπὸ τῶν λιπαρῶν στοιχείων· κατά τινας μάλιστα ἀναπτύσσεται ἡ δριμύτης κατὰ τρόπον, οὕπω σαφῶς ἐξηγηθέντα, ἐν τῷ δωδεκαδακτύλῳ τὸ πρῶτον, ἐν ᾧ εἰς σάπωνας ἑνοῦται μετὰ τῶν ἀλκαλίων τὸ ἔλαιον, καὶ ὅτε κατὰ Buchheim ἀπολύεται ἐλεύθερον ἢ πληθύνεται τὸ κικινελαϊκὸν ὀξύ. Οὐδέποτε προκαλεῖται ὑπεραιμία ἐν τῷ βλεννογόνῳ τῶν ἐντέρων, εἰμὴ ὅταν τὸ ἔλαιον ταγγόν.

Τὸ κίκινον ἔλαιον, διὰ τὴν ἰδιοφυᾶ ὀσμήν, τὴν λιπαρὰν γεῦσιν καὶ τὸ παχύρρευστον, διαθέτει κακῶς τὰ ὄργανα τῆς καταπόσεως εὐαισθήτων ἀνθρώπων καὶ προκαλεῖ ναυτίαν ἐξ ἀηδίας, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔμετον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλὰ κατελθὸν εἰς τὰ ἔντερα ἐν μέρει μέν, καὶ τὸ ἐλαττον, ἐκσάπω. νοποιεῖται διὰ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀλκαλίων, τὸ δὲ πλεῖον διυλισθαίνει μηχανικῶς καὶ συνεξέρχεται ἄπεπτον, ἀλύπως κινοῦν τὴν γαστέρα. Μία μέχρι τῶν δύο οὐγγ. φέρουσι συνήθως 2—5 κενώσεις μετ' εὐφορίας πολλῆς καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς τοῦ σώματος ταραχῆς. Συχνὴ χρῆσις ἐξασθενίζει τὴν πέψιν, γεννῶσα κατάρρουν γαστρικόν, ἐπιχρίσματα γλώσσης καὶ ἀνορεξίαν, καὶ καθιστάνει τὴν καθαρτικὴν δύναμιν τοῦ φαρμάκου μείζονα.

Εἶναι τὸ κίκινον ἔλαιον κ α θ ά ρ σ ι ο ν ἀγαπητὸν ἐν περιστάσεσι ποικίλαις, παραγγελλόμενον ὅπου καὶ ὅταν θέλωμεν νὰ ἐξελάσωμεν ἁπλᾶ κόπρανα, ἢ ἕλμινθας ἢ ξένα σώματα χωρὶς ρόθου μήτε τὰ ἔντερα νὰ ἐρεθίσωμεν, κἂν φλεγμαίνωσι, μήτε τὰ ἐν τῇ λεκάνῃ σπλάγχνα, μήτε δὲ καὶ τοὺς νεφρούς. Ἐπιτηδειότατον ἄρα πρὸς φλεγμονὰς ἐντέρων, περιτοναίου, μήτρας, ὠοθηκῶν, νεφρῶν, κύστεως, ἐπὶ λοχείας, ἐμμήνων, κυήσεως, κωλικῶν πόνων οἵων δήποτε καὶ μάλιστα χολολίθων (ἐνταῦθα δὲ εἰλικρινὲς ἢ μετ' αἰθέρος· ἤτοι δρ. αἰθέρος καὶ ἀνὰ οὐγγ. σακχάρου καὶ ἐλαίου κικίνου, καθ' ὥρ. $^1/_2$ ἀνὰ κοχλ. τῆς τραπέζης) ἔτι δὲ καὶ αὐτῶν τῶν διὰ μολύβδου ἢ διὰ δριμέων φαρμάκων δηλητηριάσεων· ὡς καὶ εἰς προεισαγωγὴν θεραπείας φλογιστικῶν καὶ οὐσιαστικῶς πυρετωδῶν νόσων. Εὐχρηστότατον καὶ πρὸς δ υ σ ε ν τ ε ρ ί α ς, διδόμενον ἐν ἀρχῇ εἰς λύτρωσιν τοῦ παχέος ἐντέρου ἐκ τῶν κοπράνων, τῶν καταξαινόντων τὸ πάθος κατὰ τρόπον μηχανικόν. Ἁπλῶς δ' εἰπεῖν εἶναι ἐπιτήδειον πρὸς πᾶσαν ἡλικίαν καὶ πᾶσαν ὥραν καὶ πᾶσαν ἰδιοσυγκρασίαν, ἂν ἐπιτηδείως ληφθῇ. Ἂν ὅμως ἐνδείκνυται χρῆσις καθημερινὴ καθαρσίων, εἶναι ἀνεπιτήδειον δι' ἄλλα τε καὶ διότι βλάπτει τὴν πέψιν.

Δ ί δ ε τ α ι ἔσω κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ 1—2—3 παιδίοις, κατὰ κοχλιάρια τῆς τραπέζης 1—2 ἐνήλιξιν, ἤτοι κατὰ 1—2 οὐγγ. εἴτε εἰλικρινές, εἴτε μετὰ σιροπίου τινός, ἢ ἐν κυαθίσκῳ ἐγχύματος ἀνθέων φιλύρας ἢ ἡδυόσμου ἢ καφέ, ἢ ζωμοῦ κρέατος ἁλίπου· ἐπισπογγίζεται δὲ τὸ στόμα διὰ ψιχὸς ἄρτου μασσωμένης καὶ ἀποπτυομένης καὶ ἀποπλύνεται διὰ λειμωνάδος ἢ ἐγχύματος καφὲ ἢ οἰνοπνεύματος, δι' ὧν ἐλαττοῦται ἡ ναυτία.

Πᾶσα παρασκευή, ὡς καὶ ἡ εἰς γαλάκτωμα, ἣν ἀσπάζονταί τινες, ἐπειδὴ αὐξάνει τοῦ φαρμάκου τὸν ὄγκον, φευκτέα, ἅτε συναυξάνουσα καὶ τὴν ἀηδίαν. Ἀπό τινος φέρεται ἐν κάψαις, δι' ὧν κατακαλύπτεται πᾶσα ἀηδία.

Εἰς κ λ ύ σ μ α τ α ἀνὰ 1—2 οὐγγίας ἐν εἰλήματι οἵῳ δήποτε βλεννώδει καθαίρει τὸ ὀρθὸν βεβαίως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Καὶ ὡς κωμμωτικὸν παρηγγέλθη ἐπ' ἀλωπεπίας ἢ τριχορραίας διὰ τὸν ἐπὶ τῶν βολβῶν καὶ θυλάκων τῶν τριχῶν ἥπιον ἐρεθισμόν, μετά τινος αἰθερίου ἐλαίου.

*Ἀγαρικὸν τὸ λευκόν.

Agaricus albus.

Boletus Laricis Jacp. Cryptogamia, Fungi, Hymenomycetes.

Ὁ ὑμενομύκης οὗτος, γνωστὸς καὶ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ὡς δραστικὸν καθάρσιον, φύεται ὡς παράσιτος μέγας ἐπὶ γεγηρακότων καὶ ὑποσηπομένων στελεχῶν διαφόρων εἰδῶν τοῦ γένους Larix, μάλιστα δὲ τῆς κοινῆς L. decidua Mill, καὶ τῆς L. sibirica, αὐτὸς ἴσως αἰτία γινόμενος τῆς σήψεως τῶν δένδρων. Μέγας, σταθμίζων πολλάκις 10 καὶ ἐπέκεινα λίτρας, φαίνεται ὡς ὑπὸ ζωνῶν διηρημένος ἐπαλλήλων καὶ ὀχθωδῶν, ὅθεν ἀνώμαλος ὡς τὰ πολλά, ὑποστρόγγυλος, ἄνω ἐπίκυρτος ἢ ἐπίπεδος, ἀκαθάρτως λευκὸς ἢ ὕπωχρος, ὁ γεγηρακὼς ῥήγματα φέρων, κάτω δὲ καὶ φαιόλευκος, πόρους τοῦ ὑμενίου ἐνέχων πολλούς. Διατμηθεὶς φαίνεται λευκός, ἀλευρώδης καὶ ἰνώδης τὴν ὑφήν. Ὁ σμὴν ἔχει ἀσθενῆ, γεῦσιν δὲ ἐν ἀρχῇ γλυκάζουσαν, εἶτα ἐξ ἀναδόσεως ἔμπικρον.

Προτιμῶνται οἱ ἑνὸς ἔτους τὴν ἡλικίαν, οἱ ἑλαφροί, οἱ λαμπροὶ τὴν χροιάν, οἱ λίαν ἀλευρώδεις, οἱ καθαροὶ ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβλήματος καὶ διὰ πλήξεως μαλακυνθέντες.

Στοιχεῖον κύριον εἶναι ῥητίνη ἰδία, ἑτέρα μαλακὴ καὶ πικρά· δεύτερα δὲ ἐκχυλισματικὴ οὐσία, λίπος, λεύκωμα, ὀξέα τινά, ἅλατα κλ. Αἱ ῥητῖναι φαίνονται οὖσαι τὸ δραστικὸν στοιχεῖον.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἔσω ληφθεὶς κατὰ δρ. 1—2 ἐκταράσσει τὴν κοιλίαν ἄνω καὶ κάτω μετὰ στρόφων. Ὁ ἱδρῶν ἄνθρωπος πολλάκις στεγνοῦται τὸ δέρμα. Παρεγγελλόμενος πρὸς τοὺς ὑπερμέτρους ἱδρῶτας τῶν φυσικῶν κατ' ἐξοχήν, ἀλλὰ καὶ τῶν ῥευματιώντων καὶ ἄλλων, ἐνεργεῖ μὲν ὡς στεγνωτικὸν τῶν ἱδρώτων, καθ' ἃ καὶ ἡμεῖς πολλάκις ἐπειράθημεν καὶ εἰς ὃ ἀσπασίως καταφεύγομεν, ἀλλὰ χρήζει πολλῆς εὐλαβείας παρὰ φθισικοῖς, ἵνα μὴ εὐοδιάσῃ τὴν διάρροιαν, ἀπὸ τῆς Σκίλλης τοῦ ἱδρῶτος εἰς τὴν Χάρυβδιν τῆς διαρροίας παραδίδων τοὺς ταλαιπώρους ἀρρώστους. Νῦν ἀντικαθίσταται διὰ τῆς εὐθαλείας. Δίδεται εἰς κόνιν κατὰ 3—6 σιτ. τὴν ἑσπέραν πρὸ τοῦ κατακλιθῆναι εἰς ὕπνον ἐν κυαθίσκῳ ὕδατος.

Ὁ ἐναυσματικὸς ἀγαρικός, Boletus igniarius L. ἢ Polypo-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

rus fomentarius καὶ P. igniarius Fries, ἡ κοινὴ ἴσκα, κατεργαζόμενος διὰ σχίσεως καὶ κοπανίσεως, εἶναι ἐν χρήσει παρά τε τῷ λαῷ καὶ ἐν τῇ θεραπευτικῇ ὡς ἴσχαιμον, προσθλιβόμενος ἐπὶ ὀγμάτων βδελλῶν, ἢ πρὸς τὰ φατνία ὀδόντων αἱμορροούντων. Εἰς τεμάχιον ἐπίμηκες τιμηθεὶς εὐοδιάζεται εἰς τὴν ῥῖνα περιστρεφόμενος, καὶ ἐμφράσσων στύφει ἐπιστάξεις ἐπιμόνους. Εἰς δισκίον σχηματισθεὶς διάτρητον ἐν τῷ κέντρῳ στερεοῦται ἐφ' ἥλων τῶν ποδῶν, ἵνα μὴ πιέζωνται ὑπὸ τῶν ὑποδημάτων. Ἐπιτήδειος καὶ εἰς σχηματισμὸν μυξῶν, πρὸς καυτηρίασιν περισπαστικήν.

*Βρυωνίας ῥίζα.

Radix Bryoniæ.

Bryonia alba L. Cucurbitaceæ.

Τὸ μήλωθρον τοῦ Θεοφράστου. Ἄμπελος ἡ μέλαινα τοῦ Διοσκορίδου, τὸ κοινῶς παρ' ἡμῖν αἰγόκλημα ἢ ἀγριόκλημα. Ἡ ἀτρακτοειδὴς καὶ σαρκώδης ῥίζα τῆς βρυωνίας, ἡ πικρὰ καὶ δριμεῖα καὶ ναυτιώδης, περιέχει ὡς πρωτεῖον στοιχεῖον τὴν βρυωνίνην $C^{48}H^{80}O^{19}$ ἐκ τῆς φύσεως τῶν γλυκωματοειδῶν. Ἐπὶ τοῦ δέρματος ἡ νωπὴ ῥίζα γεννᾷ ὑπεραιμίαν. Ἔσωθεν ληφθεῖσα φέρει ἐμετοκάθαρσιν σφοδράν, ἡ δὲ ἀπεξηραμμένη εἶναι τὴν ἐνέργειαν ἀβεβαιοτέρα.

Διὰ ταῦτα τὸ φάρμακον τοῦτο παρημελήθη σχεδὸν παντελῶς σήμερον, ἀντικατασταθὲν ὑπὸ τῶν κολοκυνθίδων, περιεσώθη δὲ ἡ χρῆσις μόνον ἐν τῇ κτηνιατρικῇ ὡς καθαρσίου δραστικοῦ. Δίδεται εἰς κόνιν μέχρι 30 σιτ. δι' ἡμέρας ἢ εἰς ἀφέψημα ἐκ δρ. 1—2 ἐν οὐγ. 6, κατὰ δίωρον κοχλιάριον. Ὁ Pereira εἶδεν ἐκ μεγάλης δόσεως ἐπελθόντα τὸν θάνατον ἐν συμπτώμασι χολερικοῖς. Πρὸς ὕδρωπας, καὶ ἐξογκώσεις χοιραδικῶν ἀδένων τραχηλικῶν ἦν ἤδη ἐν τιμῇ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Διοσκορίδου. Εἶναι τάχα τοῦτο τὸ χελωνόχορτον, τὸ τίμιον τοῖς παρ'ἡμῖν ἐμπειρικοῖς; Κατὰ τῶν ἀδένων μάλιστα προσβάλλεται καὶ ὁ ὀπὸς ἐξωτερικῶς μετὰ ψιχὸς ἄρτου ἀναμεμιγμένος.

Ποδοφύλλου ῥίζα.

Radix Podophylli.

Podophyllum peltatum. L. Berberideæ.

Φυτὸν τῆς βορείου Ἀμερικῆς, ἐν Εὐρώπῃ θεραπευόμενον ὡς κόσμος τῶν κήπων.

Ἡ ῥίζα τοῦ ποδοφ. ὀζώδης, κομβοειδής, λευκὴ ἐν τῷ ὑποκιτρίνῳ, πικροτάτη, ἐνέχει ὡς κύριον στοιχεῖον τὴν ποδοφυλλίνην, καὶ ἐτέθη ἐπ' ἐσχάτων εἰς χρῆσιν ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ὥστε δραστικὸν καθάρσιον καὶ ὡς χολαγωγόν, καὶ μάλιστα ἡ ποδοφυλλίνη, ἥτις καὶ κατὰ σιτάριον ληφθεῖσα φέρει βεβαίαν καὶ ταχεῖαν κάθαρσιν μετὰ δριμέων κωλικῶν πόνων, κολαζομένην, ὅταν συζευχθῇ αὐτῇ ναρκωτικόν τι, καὶ μάλιστα ὑοσκύαμος· κατὰ σιτ. 2—4, φέρει ἔμετον καὶ ὑπερ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καθαρσιν ἀλγεινήν. Ἰδίως παραγγέλλεται πρὸς τὰς δυσκοιλιότητας, τὰς ἐξ ὑπερτροφίας λιπώδους τοῦ ἥπατος, τὰς παρὰ φθισικοῖς. Ἀλλ' ἐνταῦθα μάλιστα δεῖται εὐλαβείας τὸ φάρμακον, ἵνα μὴ ἐρεθίσῃ τὸν πεπτικὸν σωλῆνα καὶ εὐοδιάσῃ τὴν διάρροιαν τῶν φθισικῶν. Ἐπαινεῖται καὶ πρὸς τὰς κοινὰς δυσκοιλιότητας τῶν ἡπατικῶν.

Δίδεται ἡ μὲν ῥίζα εἰς κόνιν κατὰ γραμ. 1—1 $^1/_2$ δι' ἡμέρας ἢ εἰς καταπότια· ἀλλ' ἀήθης. Ἐν χρήσει μόνη ἡ ποδοφυλλίνη κατὰ σιτ. $^1/_2$—1 δι' ἡμέρας εἰς καταπότια.

Εἶναι δὲ ἡ ποδοφυλλίνη, οἷα ἐκ τοῦ αἰνοπνευματώδους ἐκχυλίσματος τῆς ῥίζης κατακρημνίζεται ὕδατι, κόνις λευκὴ ἢ μάζα χαλαρά, εὔθρυπτος, κιτρινίζουσα ἐν τῷ ὑποδοχρόῳ, ἄμορφος. Ἐν 100^0 μελανίζει μικρόν, ἀλλ' οὐ τήκεται. Συναναταραχθεῖσα ὕδατι καὶ εἶτα διυλισθεῖσα, ποιεῖ τὴν διάλυσιν ἄχρουν, πικράν, μὴ ἀλλοιοῦσαν τὸ βάμμα τοῦ ἡλιοτροπίου, τὸ δὲ ὑγρὸν τοῦτο τῆς διαλύσεως γίνεται μελανόν, προστεθέντος ὑπερχλωριούχου σιδήρου. Τὸ αὐτὸ ὑγρόν, προστεθέντος ὑποξικοῦ μολύβδου ῥευστοῦ γίνεται κίτρινον καὶ ὀπαλίζει μικρόν· μετά τινας ὥρας καθιζάνουσι κροκύδες κίτριναι ἐν τῷ ἐρυθρῷ. Διαλυθεῖσα ἡ ποδοφυλλίνη ἐν 100 μ. καυστικῆς ἀμμωνίας ὑγρᾶς, ποιεῖ τὸ ὑγρὸν ξανθόφαιον, μὴ θολούμενον, ὅταν ἀραιωθῇ ὕδατι· ἐξουδετερωθείσης δὲ τῆς ἐναμμωνίου διαλύσεως, καθιζάνουσι κροκύδεις φαιαί. Διαλυθεῖσα ἡ ποδοφυλλίνη ἐν 10 μ. οἰνοπνεύματος ποιεῖ τὸ ὑγρὸν βαθέως φαιόν, ἀφ' οὗ, προστεθέντος ὕδατος, κατακρημνίζονται κροκύδες φαιαὶ ἐν τῷ σποδόχρῳ. Ἡ ποδοφυλλίνη διαλύεται ἐπὶ μέρος μόνον ἐν αἰθέρι, ἔτι ἔλαττον ἐν θειϊκῷ ἄνθρακι. Εἶναι δὲ ἡ ποδοφυλλίνη μίγμα πικροποδοφυλλίνης, ποδοφυλλοτοξίνης, ποδοφυλλοδρυΐνης καὶ ποδοφυλλικοῦ ὀξέος.

Ὁμοίως ἐνεργεῖ καὶ ὁ καρπὸς ῥάμνου τοῦ καθαρτικοῦ, **Fructus Rhamni cathartici L. Rhamneae**, ὁ στρογγύλος, ὡς πίσου τὸ μέγεθος, ἐρρυτιδωμένος καὶ μελανωπός, ὅταν ξηρός, ὁ πλήρης χυμοῦ ἰώδους ἐν τῷ πρασίνῳ μεταξὺ τῶν λιθωδῶν πυρήνων, ὅταν χλωρός. Στοιχεῖα αὐτοῦ εἶναι καθαρτίνη καὶ ἴχνη ῥαμνίνης, δεψίνη, σάκχαρον καὶ λεύκωμα φυτικόν.

Δίδεται νῦν μόνον τὸ σιρόπιον τοῦ καθαρτικοῦ ῥάμνου, **Syrupus Rhamni cathartici**, κατὰ κοχλιάρια τῆς τραπέζης 1-2 κατὰ δίωρον μέχρις ἐνεργείας. Ἐν ὀλίγῃ χρήσει ἀλλαχοῦ, παρ'ἡμῖν ἐν οὐδεμιᾷ. Ἡ Γ. Φ. ἀποδέχεται τὸ φάρμακον, καὶ μάλιστα τὸ σιρόπιον, ὃ γίνεται ὡς ἑξῆς. Πτίξας ἐν ἰγδίῳ νωποὺς τοὺς καρποὺς τοῦ ῥάμνου, ἀπόθες ἐν ἐπεστομισμένῳ ἀγγείῳ, συχνάκις ἀνακυκῶν ἐν θερμ. 20^0 περίπου, ἕως οὗ μόριον τοῦ ὑγροῦ, ὃ διυλίσας ἀπολαμβάνεις, μιγὲν μεθ' ἡμιμορίου (τὸν ὄγκον) οἰνοπνεύματος, μὴ θολῶται. Τότε ἐκθλίψας τὸ ὑγρὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ διυλίσας λαμβάνεις 35 μ., καὶ μίξας μετὰ 65 μ. σακχάρου, ποιεῖς σιροπιου 100 μ. Ἐρυθρὸν ἐν τῷ ἰώδει.

ΤΜΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΔΡΙΜΕΑ ΑΠΟΧΡΕΜΠΤΙΚΑ.

ACRIA EXPECTORANTIA.

Πολυγάλου τοῦ Βιργινιανοῦ ῥίζα.

Radix Polygalae Senegae.

Polygala Senega L. Polygaleae. Φυτὸν πολυετὲς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Ῥίζα ὑπομήκης, κωνοειδής, ὀλιγόκλωνος, τὴν βάσιν πολυκέφαλος καὶ ὀζώδης, ὡς 6′ τὸ μῆκος καὶ 3—6‴ τὸ πάχος, ἔξωθεν ἀμαυρῶς κιτρίνη ἢ φαιὰ ἐν τῷ κιτρινωπῷ, συνεστραμμένη, κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τῆς κάμψεως φέρουσα τροπιδοειδῆ ὄξυνσιν τοῦ φλοιοῦ, κατὰ δὲ τὴν ἀντίθετον ἀνώμαλος ἢ φέρουσα ὀζώδεις δακτυλίους, ἐξικνουμένους μέχρι τῆς τροπιδοειδοῦς γωνίας. Ὀσμὴ τῆς ῥίζης, ἐμβραχεῖσης ἐν ζέοντι ὕδατι, ἰδιαζόντως ταγγώδης. Γεῦσις ἀηδῶς δηκτική, δριμεῖα, ὑπόπικρος, μακρὸν ἐν τῷ γαργαρεῶνι παραμένουσα καὶ εἰς βῆχα συχνὸν προκαλοῦσα διὰ τῆς ἐπαφῆς τοῦ σιέλου ἐπὶ τῆς γλωττίδος.

Ἡ ἐγκάρσιος διατομὴ δεικνύει φλοιὸν παχὺν ἱκανῶς, ἔνδον κιτρινωπόν, ἄνευ ἀμύλου· ξύλον ξανθῶς κίτρινον, κατὰ τὴν ἀντικειμένην τῇ τρόπιδι πλευρὰν ἐπίπεδον ἢ ἐκτετμημένον, διακοπτόμενον δὲ ὑπὸ λεπτῶν ἀκτίνων ἐντεριώνης, λεπτοφυῶς πορῶδες· ἐντεριώνην οὐδεμίαν. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλως τοσοῦτον χαρακτηριστικὴ ἡ ῥίζα αὕτη, ὥστε περιττὴ πᾶσα μακρηγορία.

Στοιχεῖον πρωτεῦον ἡ σενεγίνη ἢ τὸ σενεγικὸν ἢ πολυγαλικὸν ὀξύ, δεύτερα δὲ ὀλίγον βιργινικὸν ὀξὺ καὶ ῥητίνη, δεψικὴ οὐσία, κόμμι, λεύκωμα φυτικόν, πηκτίνη, ἔλαιον λιπαρόν, ἅλατα, ἴχνη σιδήρου καὶ μαγνησίας καὶ μηλικὸν ὀξύ.

Ἡ σενεγίνη, $C^{32}H^{54}O^{18}$, ἀναλόγως τοῦ περιέχοντος φυτοῦ καὶ σαπωνίνη, μονησίνη, στρουθιΐνη κτλ. καλουμένη, κόνις ἄμορφος, γλυκωματώδης, διαιρουμένη διὰ τῶν ὀξέων εἰς σαπωνογενίνην $C^{14}H^{22}O^{4}$ καὶ εἰς σάκχαρον. Ἄνοσμος, ἐρεθίζουσα τὴν ῥῖνα εἰς πταρμούς, τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς δακρυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ροίαν, διαλυτὴ δυσκόλως ἐν ψυχρῷ, εὐκόλως ἐν ζέοντι ὕδατι καὶ ἐν αἰνοπνεύματι, ἀδιάλυτος ἐν αἰθέρι καὶ ὀξικῷ ὀξεῖ καὶ ἐλαίοις· δριμεῖα καὶ δηκτικὴ τὴν γεῦσιν, καὶ μετὰ τῶν ἀλκαλίων καὶ μεταλλικῶν ὀξειδίων συντιθεμένη εἰς ἅλατα. Ἡ ἐν ὕδατι διάλυσις δι' ἀναταράξεως ποιεῖ ἀφρὸν ὡς ὁ σάπων. Τὸ βιργινικὸν ὀξὺ εἶναι λιπῶδες, ἀνάλογον τῷ ναρδικῷ, δύοσμον, δριμύ, εὐδιάλυτον ἐν τῷ αἰνοπνεύματι, τῷ αἰθέρι καὶ τοῖς ἀλκαλίοις, μόλις δὲ ἐν τῷ ὕδατι.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Εἰς κόνιν ἐπὶ τοῦ ὑγιοῦς δέρματος διὰ χρόνου τεθεῖσα ἡ σένεγα φέρει ὑπεραιμίαν· τὸ γυμνὸν δέρμα ἐρεθίζει εἰς καῦσον καὶ φλεγμονήν. Ἐν τῷ στόματι φέρει δριμεῖαν δῆξιν καὶ πλήμμυραν σιέλου, κατὰ δὲ τὴν κατάποσιν ἐρεθισμὸν ἰδιάζοντα, ὀξυνωδῶς δακνώδη, ἐν τῷ γαργαρεῶνι ἐπὶ πολὺ παραμένοντα καὶ εἰς βῆχα προκαλοῦντα. Εἰς τὴν ῥῖνα ἀνασπασθεῖσα φέρει πταρμούς. Ἐν τῷ στομάχῳ ὀλίγη μέν, κατὰ 2—5 σιτ., ἐρεθίζει εἰς πλείονα ἔκχυσιν γαστρικῶν ὀξέων, καὶ εἰ μὴ αὐξάνει τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ κἂν οὐδαμῶς πειράζει αὐτήν· κατὰ γράμμα ἀνὰ δίωρον ἐρεθίζει σφοδρῶς τὸν βλεννογόνον τοῦ στομάχου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ νεῦρα, φέρει σιελόρροιαν, καρδιαλγίαν κακουσώδη, ναυτίαν, στραγγαλισμόν, ἔμετον καὶ διάρροιαν ὠρώδη, ἀνορεξίαν δὲ τότε, ἐφ' ἱκανὸν παραμένουσαν. Μεγάλαι δόσεις, ἐξ οὐγ. $^1/_2$—1, ἐὰν μὴ ἐξεμεθῶσι, παράγουσι γαστρεντερίτιδα.

Ἀπό τε μικρῶν καὶ ἔτι μᾶλλον ἀπὸ μεγάλων δόσεων προκαλεῖται βὴξ μετ' ἀπυρρέμψεως ὠρωδῶς βλεννώδους, ὡς ἐν ἀρχῇ πάσης καταρροῆς. Γεννᾶται πολλάκις καὶ κόρυζα, ἴσως ὡς ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐκ τῶν χοανῶν ἀνατρέχοντος πρὸς τὸ κοῖλον τῆς ῥινός.

Ταχέως ἀναπίνονται τὰ δριμέα στοιχεῖα τοῦ πολυγάλου, ἡ σαπωνίνη=πολυγαλικὸν ὀξὺ=σενεγίνη, ἂν μὴ ἐξεμεσθῇ αὐτὸ ἢ ταχέως ἀφοδευθῇ. Διὸ καὶ τὸ φάρμακον, εἰ σκοπεῖται ἡ ἀπορρόφησις, δὲν πρέπει νὰ δίδηται λίαν πολύ. Πῶς, ἀναποθέν, ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ σώματος καθ' ὅλου, πόρρω ἔτι ἐσμὲν τοῦ σαφῶς εἰδέναι. Φέρεται ὡς αὐξάνον τὴν διαφόρησιν καὶ διούρησιν κατὰ συμπάθειαν ἴσως ἢ κατ' ἀνάκλασιν ἐρεθισμοῦ τοῦ βλεννοῦμένος, καὶ διὰ τῆς ναυτίας. Τὰ οὖρα γίνονταί πως καυσώδη, ὡς παρετήρησεν ὁ Sundelin ἐφ' ἑαυτοῦ, ἐξ 20 σιτ. κατὰ δίωρον. Ὁ Schroff, ἐπὶ τῶν ἑαυτοῦ μαθητῶν διὰ $^1/_4$—4 σιτ. σενεγίνης πειραματίσας, εἶδεν ἐπελθόντα σιελισμόν, βῆχα, ἔμετον στραγγαλιώδη καὶ ἔκκρισιν βλέννης ἐκ τῶν βρόγχων πολύωρον, οὐδεμίαν ὅμως οὔτε διούρησιν οὔτε διαφόρησιν. Ἐγχυθεῖσα ἡ σενεγίνη ὑπὸ τὸ δέρμα κονίκλων ἢ βατράχων κατὰ τὰ πειράματα τοῦ Pelican, τὰ ἐπικυρωθέντα ὑπ' ἄλλων τε καὶ ὑπὸ τοῦ Koehler, ἐπήνεγκε παράλυσιν τῶν μυῶν, τῶν οὐδ' ὑπὸ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ διεγειρομένων, ἐπερχομένην δὲ καὶ μετὰ περίδεσιν ὅλου τοῦ σκέλους ἢ διατομὴν τοῦ μηρικοῦ νεύ-

ρου, εἰς ἀποκώλυσιν δηλονότι τῆς ἀναλήψεως εἰς τὸ μέγα ρεῦμα τῆς κυκλοφορίας καὶ τῆς ἀμέσου ἢ ἐμμέσου δράσεως ἐπὶ ραχίτου καὶ ἐγκεφάλου. Εἶναι λοιπὸν κατὰ ταῦτα ἡ σενεγίνη δηλητήριον τοπικὸν τῶν μυῶν ἢ τῶν νεύρων τῶν κινούντων ταῦτα. Ἀπὸ πολλῆς σενεγίνης παραλύονται βαθμηδὸν καὶ οἱ λοιποὶ μῦς, τὸ τελευταῖον δὲ καὶ ἡ καρδία, ἀκινητοῦσα ἐν τῇ διαστολῇ. Ἀλλ' ἂν ἀπὸ τῆς σενεγίνης διατεθῇ κατὰ πρῶτον ὁ ραχίτης, τότε προηγεῖται τέτανος, ἐφέπεται δὲ παράλυσις κεντρική, βαθμηδὸν προϊοῦσα ἐπὶ τὰ ἔξω. Τῆς παραλύσεως ταύτης τῶν μυῶν δὲν ἐξαιροῦνται οὐδ' οἱ μυϊκοὶ ὑμένες τῶν ἐντέρων. Ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐνέσεως λέγεται, ὅτι συσπῶνται τὰ τριχοειδῆ μὲν κυρίως, ἀλλὰ καὶ μείζονες κλάδοι ἀγγείων, ἐν οἷς τὸ αἷμα καὶ ἀκινητεῖ ἐπὶ τέλους. Ἐγχυθείσης τῆς σενεγίνης εἰς τὴν ἐξωτερικὴν σφαγίτιδα κονίκλων, ἀραιοῦνται τὸ πρῶτον, εἶτα γίνονται ἄρρυθμοι καὶ τὸ τελευταῖον καταπαύονται οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας, παραλλήλως δ' ἐξασθενεῖ καὶ ἡ πίεσις τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀρτηριῶν, ταπεινοῦται ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος, καὶ ἀραιοῦται ἡ συχνότης τῆς ἀναπνοῆς. 2 σιτ. ἐγχυθέντα εἰς τὴν σφαγίτιδα κυνὸς ἀποκτείνουσιν αὐτὸν ἐν βραχεῖ ἐν δυσπνοίᾳ καὶ ἀταξίᾳ σφυγμῶν. Νάρκοῖ ἄρα ἡ σενεγίνη καὶ ὅλον τὸ σύστημα τῶν νεύρων, ἰδίᾳ δὲ τὰ συνεργοῦντα εἰς τὴν κίνησιν τῆς καρδίας καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν μυῶν, καὶ ἄρα τὸ περιπλανώμενον καὶ τὸ καρδιακὸν πλέγμα τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ. Μόνον ὅταν ἀπὸ τοῦ στομάχου ἀναποθῇ, φαίνεται ἠπιώτερον ἐνεργοῦσα, καὶ μὴ παραλύουσα.

Ἐνεργειαιατρική. Ἐκ τῶν ἀγρίων τῆς Ἀμερικῆς ἐδιδάχθημεν τοῦ πολυχρήστου φαρμάκου τὴν γνῶσιν. Ὁ σκῶτος ἰατρὸς Tennent παρετήρησεν, ὅτι οἱ ὀφιόδηκτοι ἰθαγενεῖς, ὅτε ἐδυσπνόουν, ἐμάσσων τὴν πρόσφατον ῥίζαν τοῦ πολυγάλου καὶ ἀποχρεμπτόμενοι ἀνεκουφίζοντο. Ἐκ τοῦ ἐνστίγματος ἢ τῆς ἁπλοϊκῆς πείρας τῶν ἀγρίων ἀνθρώπων ὁδηγηθεῖσα καὶ ἡ ἐπιστήμη ἐδοκίμασε καὶ κατέταξε τὴν ῥίζαν πολυγάλου τοῦ βιργινιανοῦ ἐν τοῖς κρατίστοις τῶν ἀποχρεμπτικῶν. Ὥρισε δὲ ἡ πεῖρα μεγάλων ἰατρῶν, Graves, Traube, τὴν χρῆσιν αὐτῆς κατὰ τῶν βρογχιτίδων ἢ τῶν πνευμονιῶν, ὅταν, παρελθόντος τοῦ ὀξέος σταδίου, παραμείνῃ ἄφθονος ἔκκρισις βλέννης καὶ πύου ἐν τοῖς πνεύμοσιν, εἰς βῆχα ἀτελεσφόρητον καὶ κοπιώδη προκαλοῦσα, ἡ δὲ ἀκρόασις τοῦ θώρακος δεικνύει πολλοὺς ῥόγχους βλεννώδεις· ἢ ὁπόταν τὰ φλέγματα, λιμνάζοντα ἐν τοῖς βρόγχοις, φέρωσι δύσπνοιαν, (ἆσθμα βλεννῶδες, catarrhus senilis, φθίσις βλεννώδης) ἰξώδη ὄντα ἢ ἄπεπτα, ἢ βλεννωδῶς πυώδη· φθάνει μόνον νὰ ἦναι δυσανάβηκτα. Οὕτως δὲ ἡ καθ' ἡμέραν πεῖρα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διδάσκει, ὅτι ἐπὶ τῷ πολυγάλῳ γίνονται τὰ φλέγματα ἐφθά, πέπονα, σφαιροειδῆ καὶ εὐκόλως κυλίονται πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἐκπτύονται ἢ ἀναβήσσονται· ὁ Huseman πιστεύει μάλιστα, ὅτι ἡ σενεγίνη φερομένη νὰ ἐκκριθῇ ἐκ τοῦ βλεννοϋμένους τῶν πνευμόνων, ὑποπαραλύει τὰ αἰσθητικὰ νεῦρα καὶ ἐλαττοῖ τὸν βῆχα. Ἴσως δὲ συμβαίνει καὶ τοὐναντίον· ἐρεθίζονται εἰς μείζονα κίνησιν τὰ ἐπιθήλια, ὅθεν ἀνάβασις τῶν φλεγμάτων. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ πείραμα διδάσκει, ὅτι ἡ κυκλοφορία ὑπὸ τοῦ πολυγάλου δὲν ἐπιταχύνεται, τοὐναντίον μάλιστα καὶ βραδύνεται καὶ ἐξασθενεῖ, συμβιβάζεται τὸ φάρμακον καὶ μετά τινος βαθμοῦ πυρετοῦ. Εἶναι δὲ καθυπέρτερον τῶν ἀντιμονιωδῶν κατὰ πάντα λόγον, ἅτε οὐ βλάπτον τὴν πέψιν, ἂν ἐμμέτρως δοθῇ, οὐδὲ φέρον τὰ παχέα ἐκεῖνα ἐπιχρίσματα τῆς γλώσσης, ἅτινα τοσοῦτον συχνὰ παρατηροῦμεν ἀπὸ πολυημέρου χρήσεως στιμμιούχων.

Πῶς ἐνεργεῖ ὡς ἀποχρεμπτικόν, εἶναι ἀνεξήγητον. Φαίνεται, ὅτι ἐν μέρει κἂν, κατὰ τὸν κανόνα τῆς συνεχείας καὶ γειτνιάσεως, ὁ ἐρεθισμὸς ἀπὸ τοῦ γαργαρεῶνος διὰ τῆς γλωττίδος μεταβιβάζεται εἰς τὰ κάτω τῶν βρόγχων, ἐνῷ διὰ τῆς κυκλοφορίας μόρια τῶν δραστικῶν στοιχείων ἔρχονται ν' ἀποκριθῶσιν ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, καὶ προκαλοῦντα, διὰ τὸ ἐπὶ βλεννογόνων ἐρεθιστικόν, τὴν ἔκχυσιν ὀροῦ, ποιοῦσι τὰ φλέγματα εὐαναβίκτα. Ἀπονεμητέον ὅμως μέρος τῆς ὠφελείας καὶ εἰς τὴν ναυτιώδη δρᾶσιν, ἐξ ἧς καὶ μόνης ἀτόπως, ὡς γ' ἡμῖν δοκεῖ, ὁ Gubler ζητεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὰ πάντα. Ὑποδεεστέρα εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ πολυγάλου ὡς διουρητικοῦ, ἢ καθ' ὑδροθώρακος, πάντως δὲ ἀδικαιολόγητος καὶ φαντασιώδης ἡ παραγγελία πρὸς ὑπερσαρκώσεις καὶ ἐκλιπώσεις τοῦ σώματος ὡς συντηκτικὸν δηλαδὴ τοῦ λίπους, καὶ πρὸς πτερύγια καὶ ἄλλας ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ὑπερτροφίας. Πολὺν ἔχει δρόμον νὰ διανύσῃ τὸ φάρμακον μέχρις οὗ, συντῆξαν τοῦ σώματος τὸ πολύ, δυνηθῇ νὰ ἐνεργήσῃ καὶ ἐπὶ τῶν μικροσκοπικῶν ἐκείνων νεοπλασμάτων τοῦ ὀφθαλμοῦ.

Ἀντενδείκνυται, ὅταν πάσχῃ ὑπεραιμίαν ὁ στόμαχος καὶ ἀνορεξίαν, καταῤῥοῦν δὲ μετὰ στρόφων ὁ ἐντερικὸς σωλήν. Ἀντενδείκνυται καὶ τοῖς φθισικοῖς διὰ τὴν εὐπάθειαν τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος παρὰ τούτοις.

Δίδεται ἔσω εἰς κόνιν κατὰ 5—10 σιτ. κατὰ δίωρον, ἢ εἰς καταπότια μετά τινος ἐκχυλίσματος, οἷον ῥίζης ἑλενίου ἢ ἱερᾶς ἀκάνθης, ἐσκευασμένα· ἄμεινον εἰς ἔγχυμα θερμόν, ἐνῷ διαλύεται τελείως ἡ σενεγίνη, ἐκ δρ. 2—4 ἐν 6 οὐγ., λαβεῖν κατὰ δίωρον 1—2 κοχλ. τῆς τραπέζης.

Ἐκχύλισμα πολυγάλου, Extractum Senegæ.. Γίνεται ἐξ 1

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μέρους ῥίζης κατακεκομμένης καὶ ἀνὰ 2 μερῶν οἰνοπνεύματος ali καὶ ὕδατος Μετὰ τριήμερον κατεργασίαν ἐξιποῦται ἡ ῥίζα, πάλιν δὲ ἐγκατεργάζεται ἐν κράματι οἰνοπνεύματος καὶ ὕδατος ἀνὰ μέρος 1 ἐπὶ τριήμερον ὡς ἄνω. Συμμιγέντα τὰ ὑγρὰ καὶ διυλισθέντα ἐξατμίζονται εἰς σύστασιν πυκνοτέρου ἐκχυλίσματος ἢ μέχρι ξηροῦ, ὅτε ἀπομένει κόνις κιτρίνη ἐν τῷ μελανωπῷ, ἐν ὕδατι θολῶς διαλυομένη. Δίδεται κατὰ 10—20 σιτ. δι' ἡμέρας εἰς καταπότια ἢ διάλυσιν. Χρῆσις σπανία.

Σιρόπιον πολυγάλου, Syrupus Senegae. Κατακεκομμένης ῥίζης 5 μ. ἐπιχύνονται διὰ 45 μ. ὕδατος καὶ 5 οἰνοπνεύματος. Μετὰ διήμερον κατεργασίαν ἐξιποῦνται καὶ διυλίζονται, ἐν δὲ τῷ ὑγρῷ, ὄντι ὡς 40, διαλύονται 60 μ.· ἀρίστου σακχάρου εἰς τὸ ἀποτελεσθῆναι σιροπίου μέρη 100. Ξανθωπόν. Δίδεται κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ κατὰ δίωρον, ἢ ἐμβάλλεται κατ' οὐγ. 1—2 εἰς ἀποχρεμπτικὰ φάρμακα.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΤΟΝ

ΔΡΙΜΕΑ ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ.

ACRIA DIURETICA.

Πολλὰ καὶ ἄλλα τῶν φαρμάκων κατάγουσι τὰ οὖρα, οἷον ὀξέα, ἅλατα, ναρκωτικά τινα, καὶ τῶν διεγερτικῶν καὶ δριμέων οὐκ ὀλίγα. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἰδίᾳ περιλαμβάνονται ὅσα τῶν δριμέων ἔχουσιν ὑπέροχον τὴν διουρητικὴν δύναμιν καὶ τίθενται εἰς χρῆσιν μόνον, ἢ κατ' ἐξοχήν, ὡς διουρητικά. Ἐνεργοῦσι δὲ ὡς τοιαῦτα τὸ μὲν διότι φέρουσιν ὑπεραιμίαν ἐν τῷ παρεγχύματι τῶν νεφρῶν, ἀγόμενα ἵνα ἐκκριθῶσιν ἐξ αὐτῶν, ὡς εἰ διὰ τόπου ἐκλογῆς, ἢ διὰ τὴν μείζονα ὀργανο-χημικὴν συγγένειαν τῶν στοιχείων τῶν φαρμάκων πρὸς τὰ τῶν νεφρῶν· ἢ παρακινοῦσι τὰ οὖρα, διότι αὐξάνουσι τὴν πίεσιν τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων τῶν νεφρῶν, ἂν τὴν διάκρισιν τῶν οὔρων ὑπολάβωμεν ὡς ἁπλῆν τινα διήθησιν ὑδατωδῶν μορίων τοῦ αἵματος διὰ τοῦ νεφρικοῦ παρεγχύματος, ὡς δι' ἠθμοῦ ὀργανικοῦ· ὅτε δὴ καὶ εὐνόητον, ὅτι ὅσῳ πλεῖον (μέχρι τινὸς) προσκομίζεται τὸ αἷμα εἰς τοὺς νεφροὺς, καὶ ὅσῳ μείζων ἡ πίεσις αὐτοῦ ἐπὶ τῶν τριχοειδῶν, τόσῳ πλείονα ἐκχέονται καὶ τὰ οὖρα.

Πληθύνονται μὲν οὕτω τὰ οὖρα, ἀλλὰ μόνον ἡ ὑδατώδης μοῖρα ἀπορρέει πλείων, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ ἅλατα, οὔτε ἡ οὐρία καὶ τὸ οὐρικὸν ὀξύ, τὰ προϊόντα τῆς μεταλλαγῆς καὶ ἀποσυνθέσεως τῆς ὀργανικῆς ὕλης ἐν τῷ σώματι. Τοὐναντίον μάλιστα, ἂν παρατηρήσωμεν αὔξησίν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τινα τῶν τελευταίων στοιχείων ἐν τοῖς οὔροις μετὰ τὴν χρῆσιν τῶν διουρητικῶν, δῆλον, ὅτι διεταράχθη βαθέως ἡ οἰκονομία ὑπ' αὐτῶν, μάλιστα δέ, ὅτι συνέστη νοσηρὰ ἐν τοῖς νεφροῖς ὑπεραιμία, ἐγγὺς δὲ πάρεστι καὶ ἡ τῶν ὑδατωδῶν μορίων ἐλάττωσις, ἤτοι ἡ τῶν οὔρων στέγνωσις καὶ ἡ δυσουρία καὶ στραγγουρία ἢ αἱματουρία καὶ ἡ λευκωματουρία, σημεῖα πρόδηλα φλεγμονῆς τῶν νεφρῶν καὶ τῆς κύστεως.

Ἐνδείκνυνται τὰ δριμέα διουρητικά, ὅταν θέλωμεν, κινήσαντες τὰ οὖρα, νὰ συμβοηθήσωμεν εἰς τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἀπέκκρισιν ἐφθαρότων στοιχείων ἢ ἀποσκημμάτων ὀρωδῶν. Ἀντενδείκνυνται, ὅταν πάσχωσιν οἱ νεφροὶ ὑπεραιμίαν ἐνεργητικὴν ἢ φλεγμονήν, ἀφ' ὧν καὶ αὐταὶ αἱ φυσιολογικαὶ διακρίσεις συνήθως στεγνοῦνται. Ἀντενδείκνυνται δὲ καὶ ἐφ' ὑπεραιμίας ἢ φλεγμονῆς τῶν οὐρεκκριτικῶν καὶ γεννητικῶν ὀργάνων, τῶν συχνότατα συμπασχόντων τοῖς νεφροῖς.

Σκίλλης βολβὸς ἢ ῥίζα.

Bulbus s. Radix Scillæ s. Squillæ.

Urginea Scilla Steinheil, Scilla maritina L. Liliacæ. Φυτὸν πολυετὲς τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου.

Ἐν ταῖς νόθοις Γαληνοῦ (XIV, 567) ἀναφέρεται ἡ περιβόητος Πυθαγόρου, τοῦ Σαμίου γέροντος, σκευασία, ἣν αὐτός, εὑρετὴς τῆς δυνάμεως, ἀρξάμενος χρῆσθαι πεντηκονταετής, «ἐβίωσεν εἰς ἑπτακαιδέκατον καὶ ἑκατοστὸν ἔτος, ἄρτιος καὶ ἄνοσος διατελέσας». Καὶ ὁ Ἐπιμενίδης ἱστορεῖται ὡς μέγας ἐπαινέτης τῆς σκίλλης· διὸ καὶ Ἐπιμενιδεία ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ σκίλλα.

Δύο εἴδη σκίλλης φέρονται, ἡ ἐρυθρὰ ἐκ τῶν παραλίων τῆς Ἰταλίας, καὶ ἡ λευκὴ ἐκ τῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μελίτης· (ἡμεῖς δ' ἐν Πειραιεῖ, ὅπου μεταξὺ ἀσφοδέλων φύεται ἡ σκίλλη, εὕρομεν τὸν βολβὸν ὑπέρυθρον) καὶ χαρακτηρίζονται ἐκ τῆς ὑπερύθρου ἢ ὑπολεύκου χροιᾶς τοῦ βολβοῦ κατὰ τὴν διατομήν. Κοινοτέρα μὲν ἡ λευκή, δραστηριωτέρα ὅμως ἡ ἐρυθρὰ κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Schroff. Ἀμφότεραι δ' ἔχουσι, χλωραὶ οὖσαι, μέγεθος ὡσεὶ πυγμῆς ἀνδρὸς ἢ κεφαλῆς νηπίου, εἶναι στρογγύλαι ἢ ὠοειδεῖς, πολλῶν λιτρῶν τὸ βάρος, ἔξωθεν περιβάλλονται ὑπὸ λοπῶν ξηρῶν καὶ δερματοειδῶν, ἀμαυρῶς ἐρυθρῶν ἢ ὑπολεύκων, οἵτινες, ὅσον ἐξετάζονται πρὸς τὸ κέντρον τοῦ κρομμυώδους βολβοῦ, τόσῳ σαρκωδέστεροι εὑρίσκονται καὶ λευκότεροι. Εἶναι δὲ πλήρεις χυμοῦ ἰξώδους καὶ δριμέος, καὶ μάλιστα οἱ μεσαῖοι λοποί, οἱ μόνοι χρηστοί, ὡς ἐδίδαξαν ἤδη οἱ ἀρχαῖοι, ἐνῷ οἱ μὲν ἐνδότατοι εἶναι πολὺ ὑποδεέστεροι τὴν δριμύτητα, οἱ δὲ περιφερικοὶ εἶναι ὀλιγόχυμοι καὶ ἀπεξηραμμένοι. Ὁ χυμὸς οὗτος ὡς καὶ ἡ διατμηθεῖσα ῥίζα ἀποπέμπουσιν ὀσμὴν ἀσθενῶς κρομμυώδη, γεῦσιν δὲ ἔχουσι βλεννώδη καὶ δριμεῖαν καὶ πικρὰν καὶ ναυτιώδη.

Ἡ ῥίζα εἶναι δραστηριωτάτη ἑαυτῆς, ὅταν νωπή· διὸ καὶ πρόσφατος ἀναγραπτέα παρ' ἡμῖν, ὅπου εὐπόριστος· εἰ δὲ μή, ἀναγραπτέα ἡ ἀ π ε ξ η ρ α μ μ έ ν η, Radix Scillæ siccata. Ἀποξηραίνεται δὲ ὡς ἑξῆς: διατμηθέντος σταυροειδῶς τοῦ βολβοῦ, ἀπολέγονται οἱ μεσαῖοι λοιποί, καὶ κατατμηθέντες εἰς τεμάχια στενὰ ὀρμαθίζονται διὰ νήματος καὶ ἀποξηραίνονται ταχέως καὶ καλῶς ἐν θερμ. 40—50°· ἐφ' ᾧ γίνονται κερατοειδεῖς τὴν σύστασιν, ἡμιδιαφανεῖς, ὑπόλευκοι ἢ ὑπέρυθροι, ἄνοσμοι σχεδόν, τὴν δὲ γεῦσιν πικροί καὶ δριμεῖς καὶ ναυτιώδεις. Ἐπειδὴ δέ, λίαν ὑγροσκοπικοὶ ὄντες, εὐκόλως εὐρωτιῶσι, πρὸ τῆς ἀποταμιεύσεως ἀποξηραίνονται αὖθις, καὶ φυλάσσονται ἐπιμελῶς ἐν ὑελίνοις ἢ λευκοσιδήροις σκεύεσιν, ἀραρότως κεκλεισμένοις. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν φυλαχθῇ ἡ ξηρανθεῖσα, ἀπόλλυσι πολὺ τῆς δυνάμεως, παρασκευασθεῖσα δὲ ὡς Radix Scillæ praeparata ἢ cocta, κατὰ τὴν μέθοδον τῶν ἀρχαίων, οἵτινες ὅλον τὸν βολβὸν πηλῷ ἢ ἀλφίτοις περιπλάσαντες ἀπεξήραινον ἐν κλιβάνοις, γίνεται ἔτι ἀσθενεστέρα.

Ἡ διὰ τοῦ μ ι κ ρ ο σ κ ο π ί ο υ ἐξέτασις τῶν λοπῶν δεικνύει κύτταρα παρεγχυματικὰ λεπτὰ τοὺς τοίχους, ἐνέχοντα μάλιστα ἐν τοῖς περὶ τὴν ἐπιδερμίδα λοποῖς πλῆθος κρυστάλλων ραφιοειδῶν, σπανίως πρισματικῶν, ἐξ ἀσβεστίου ὀξαλικοῦ. Αἱ τῶν ἀγγείων δέσμαι στρογγύλαι ἢ σπειροειδεῖς.

Σ τ ο ι χ ε ῖ ο ν κύριον τῆς σκίλλης εἶναι ἡ σ κ ι λ λ ί ν η, δευτερεύοντα δὲ δριμύ τι πτητικὸν στοιχεῖον, ἐν τῇ νωπῇ ῥίζᾳ μάλιστα ἐνόν, βλέννα, δεψίνη, κόμμι, σάκχαρον, ἅλατα.

Ἡ σ κ υ λ λ ί ν η δὲν κρυσταλλοῦται, ἀλλ' ἀποχωρίζεται κατὰ τὸν Tilloy εἰς μάζαν ἰξώδη, μελανωπήν, ἄμορφον, δριμυτάτην, διαλυτὴν ἐν οἰνοπνεύματι, ὀλίγον ἐν ὀξέσιν, ἐν αἰθέρι οὐδαμῶς, δηλητηριώδη κατὰ Schroff, ἀδρανῆ καθ' Huseman, ἴσως διὰ τὸ εὐαποσύνθετον καὶ εὔφθαρτον. Εἶναι δὲ μίγμα σ κ ι λ λ ο τ ο ξ ί ν η ς, σ κ ι λ λ ο π ι κ ρ ί ν η ς, καὶ σ κ ι λ λ ί ν η ς τριῶν διαφερουσῶν κατὰ πολλὰ οὐσιῶν.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν. Οὕπω σαφὲς τὸ κυρίως ἐνεργὸν στοιχεῖον τῆς σκίλλης. Κατὰ Schroff ἡ σκυλλίνη ἢ σκυλλιτίνη, δοθεῖσα κυσὶ καὶ κονίκλοις κατὰ σιτ. 10—15, ἀπέκτεινε τὰ ζῶα ἐν ὥρ. $^1/_2$—$1\,^1/_2$ διὰ σφοδρᾶς ἐμετοκαθάρσεως, ἡ δὲ νεκροτομὴ ἔδειξεν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ζώοις φλεγμονὴν ζωηρὰν τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος. Ὁ θάνατος ἐπῆλθε διὰ παραλύσεως τῆς καρδίας. Δύο σιτ. ἐκχυλίσματος σκίλλης, ἐγχυθέντα εἰς τὴν νεφρικὴν χώραν ὑπὸ τοῦ Schroff, προὐκάλεσαν διούρησιν κραταιάν.

Ἡ σκίλλα ἡ νωπὴ ἐ φ' ὑ γ ι ο ῦ ς δ έ ρ μ α τ ο ς ἐρεθίζει εἰς ἐρύθημα, κνησμόν, ἄλγος καὶ φλεγμονήν, εἰ καὶ ὁ Schroff ἀναφέρει τὸ

ἐρύθημα εἰς τὸν μηχανικὸν ἐρεθισμὸν τὸν ἀπὸ τῶν κρυστάλλων τοῦ ὀξαλ. ἀσβεστίου, τῶν ἀποτελούντων τὸ $^1/_{10}$ τοῦ βάρους ἐν τῇ κόνει τῆς ῥίζης· διότι, διηθήσας τὸν ἐκτεθλιμμένον ὀπὸν καὶ ἀφαιρέσας τοὺς κρυστάλλους, οὐδεμίαν εἶδεν ἀπ' αὐτοῦ γεννηθεῖσαν ὑπεραιμίαν οὔτ' ἄλγος ἐν τῷ δέρματι. Ἂν ληφθῇ κατὰ σιτ. $^1/_4$—$^1/_2$, ἐρεθίζει τὸν βλεννογόνον τοῦ στόματος καὶ τοῦ στομάχου καὶ φέρει πλείονα σίελον καὶ ναυτίαν ἐλαφράν, ἐφ' ἧς ἀπολύονται μὲν τὰ ἐν τοῖς βρόγχοις φλέγματα τά πέπονα, καὶ ἀναβήσσονται εὐκολώτερον, παρακινεῖται δὲ καὶ ἡ οὖρησις καὶ ἡ διαφόρησις. Ἀλλ' ἂν ληφθῇ κατὰ σιτ. 5—10—20, ἐρεθίζει σφόδρα τὰ ὄργανα τῆς καταπόσεως, φέρει καῦσον καὶ στραγγαλισμὸν καὶ δυσκαταποσίαν, πειράζει τὸν στόμαχον εἰς ἔμετον πολὺν καὶ σπασμώδη καὶ φέρει γασταλγίαν. Εἰς τὰ ἔντερα κατελθοῦσα προκαλεῖ διάρροιαν ὠρώδη ἢ δυσεντεριώδη μετ' ἀλγεινῶν στρόφων.

Τὴν κυκλοφορίαν ἡ σκίλλα καταστέλλει (μέχρι τῶν 40 σφυγμῶν ἐνίοτε), τοὺς σφυγμοὺς ποιοῦσα βραδεῖς καὶ διαλείποντας μέχρι συγκοπῆς, αὐξάνει δὲ καὶ τὴν πίεσιν τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀγγείων ἐν ἀρχῇ κἂν, καθ' ἃ παρετήρησεν ὁ Huseman, καὶ ἄρα ἐνεργεῖ ὡς ἡ δακτυλῖτις, τὴν δὲ ἀναπνοὴν καθιστάνει ἄτακτον καὶ κοπιώδη, τὰ δὲ νεῦρα ναρκοῖ καὶ μάλιστα τὸ πνευμογαστρικὸν καὶ τὰ τοῦ ῥαχίτου, εἶτα δὲ καὶ τὰ τοῦ ἐγκεφάλου αὐτοῦ, παράγουσα προκάρδιον στενοχωρίαν πολλήν, τρόμον τῶν σκελῶν καὶ ψύξιν, σπασμοὺς καθολικούς, κῶμα καὶ τὸν θάνατον διὰ παραλύσεως τῆς καρδίας. Ὁ Guarin εἶδε θάνατον ἐκ σιτ. 10, ὁ Vogel ἐκ σιτ. 24 ἐπελθόντα. Συμπτώματα ἦσαν αὐτὰ δὴ τἄνω, ἅτοι σφοδρὰ καὶ ὀδυνηρὰ καὶ τεινεσμώδης ἐμετοκάθαρσις, δυσουρία, αἱματουρία, βράδυνσις τῶν σφυγμῶν, σπασμοὶ καὶ ταχύπνοια. Ἡ δὲ νεκροτομὴ ἔδειξε φλεγμονὴν τοῦ βλεννογόνου τῶν πεπτικῶν ὀργάνων. καὶ ὑπεραιμίαν νεφρῶν καὶ γεννητικῶν ὀργάνων, παρὰ δὲ ζώοις δηλητηριασθεῖσι διὰ σκιλλιτίνης ἢ ἐκχυλίσματος σκίλλης εὑρέθησαν καὶ πνεύμονες καὶ καρδία πλήθοντα αἵματος. Ἀλλ' ὅμως σημειωτέον, ὅτι ἄλλοι οὐδεμίαν φλεγμονὴν παρετήρησαν ἐν τοῖς ἐντέροις ἐπὶ τῇ σκίλλῃ. Ὁ Orfila π. χ. ἐφόνευσε κύνα διὰ 2 $^1/_2$ οὐγ. σκίλλης, καὶ ὅμως φλεγμονὴν οὐδεμίαν εὗρεν ἐν τοῖς ἐντέροις, ἄλλοι δὲ ἁπλῆν μόνον καὶ ἐπιπόλαιον ὑπεραιμίαν. Ὥστε, καίτοι τὸ φάρμακον ἀρχαιότατον, πάλιν τοσοῦτον ἐλλιπεῖς ἔχομεν περὶ αὐτοῦ γνώσεις, ὥστε οὐδὲ τοῦτό κἂν ἐπιστάμεθα, εἰ παράγει ἀεὶ φλεγμονὴν ἐν τῷ πεπτικῷ σωλῆνι.

Ἀποκρίνεται ἡ σκίλλα ἀπὸ τῶν νεφρῶν μάλιστα, καὶ ἐπιφέρει πρῶτον μὲν διούρησιν μείζονα, εἶθ' ὅμως ἀπὸ δόσεων μεγάλων δυσουρίαν, στραγγουρίαν καὶ αἱματουρίαν, φαινόμενα δηλονότι καταμαρτυροῦντα

ἐρεθισμὸν μέγαν, μέχρι φλεγμονῆς προελθόντα, τῶν νεφρῶν· τόσῳ δὲ μείζων καὶ σαφεστέρα ἐπιφαίνεται ἡ διούρησις, ὅσῳ μᾶλλον ἐπὶ τῆς χρήσεως ἀπείρακτος ἀπέμεινεν ὁ πεπτικὸς σωλήν, ἑπομένως ἠδυνήθη ἡ σκίλλα νὰ ἀναποθῇ. Εἶναι δὲ τοσαύτη ἡ διούρησις, ὥστε κατὰ Nothnagel ἀπὸ 400 κυβ. ὑφεκατομμ. ἀνεβιβάσθησάν ποτε εἰς 1500—2000. Ἄδηλον, εἰ καὶ πληθυνομένων τῶν ὑδατωδῶν μορίων τῶν οὔρων συμπληθύνονται καὶ ἅλατα καὶ ἡ οὐρικὴ καὶ τὸ οὐρικὸν ὀξύ. Ὅταν φέρῃ ἡ σκίλλα ὑπεραιμίαν ἐν τοῖς νεφροῖς πολλήν, τότε ἐνέχουσι λεύκωμα τὰ οὖρα· ὅταν δὲ καὶ φλεγμονὴν φέρῃ, τότε ἐνέχουσι πρὸς τῷ αἵματι καὶ λευκώματι καὶ κυλίνδρους ἐξ ἰνικῆς. Ἀπεκκρίνεται ὅμως καὶ ἐκ τοῦ βλεννοϋμένος τῶν ἐντέρων, καὶ εἰ ἐνεχύθη ὑπὸ τὸ δέρμα τὸ ἐκχύλισμα ταύτης, ὡς καὶ ἐκ τοῦ τῶν βρόγχων.

Τὰ ἐπὶ ζ ώ ω ν πειράματα οὐδεμίαν δεικνύουσι διαφορὰν ἐνεργείας. Πάντα δηλητηριάζονται ὑπὸ τῆς σκίλλης δι' ἐμετοκαθάρσεως στροφώδους καὶ ἀλγεινῆς, ῥιπτασμῶν, ἐκλύσεως τῶν δυνάμεων, παρέσεως τῶν προσθίων σκελῶν πρῶτον, εἶτα δὲ καὶ τῶν ὀπισθίων, σπασμῶν καὶ κώματος. Ἡ διούρησις συνήθως αὐξάνεται, οἱ δὲ παλμοὶ τῆς καρδίας ἀραιοῦνται καὶ σφοδρύνονται, ἕως οὗ ἐν σπασμῷδει συστολῇ (κατ' ἄλλους ἐκ παραλύσεως) ἡ καρδία παύσηται τοῦ κινεῖσθαι.

Θεωρίαν τελείαν περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας τῆς σκίλλης ἐπὶ τῶν νεύρων καὶ τοῦ σώματος ὅλου δὲν δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν, τό γε νῦν ἔχον. Παθαίνεται μὲν πρῶτον ὁ πεπτικὸς σωλήν, ἀλλὰ τὸν μὲν ἔμετον παράγουσί τινες ἐκ φλογιστικοῦ ἐρεθισμοῦ τῆς βλεννοϋμένος, ἄλλοι ἐκ πρωτοτύπου ἐρεθισμοῦ τῶν γαστρικῶν πλεγμάτων τοῦ πλάνητος νεύρου· τὴν δὲ διάρροιαν ἐξηγοῦσιν οἱ μὲν ἐξ ἀμέσου ἐρεθισμοῦ τῶν ἐντέρων, οἱ δὲ ὡς φαινόμενον ἀνακλαστικὸν ἐκ τοῦ ῥαχίτου. Ἡ ταχύπνοια φαίνεται προερχομένη ἐξ ἐρεθισμοῦ τοῦ πλάνητος, ἡ δὲ χαρακτηριστικὴ βράδυνσις καὶ τόνωσις τῶν παλμῶν τῆς καρδίας καὶ τῶν ἀρτηριῶν ἐκ διαθέσεως αὐτοῦ τούτου τοῦ πλάνητος νεύρου καταστολτικῆς, (ὅρ. δακτυλῖτιν, ᾗ ὁμοιάζει ἡ σκίλλα ὡς πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς καρδίας δρᾶσιν). Τὸν ῥαχίτην καὶ τὸν προμήκη μυελὸν διαθέτει μάλιστα κατὰ τὰς προσθίας δεσμίδας· ὅθεν οἱ σπασμοὶ καὶ αἱ παρέσεις. Τὴν διούρησιν φαίνεται ὅτι πληθύνει, διότι ἐρεθίζει ἀμέσως τὸ παρέγχυμα τῶν νεφρῶν, ἤτοι τὰ τροφικὰ αὐτῶν νεῦρα, καὶ φέρει ὑπεραιμίαν μὲν ἐν αὐτοῖς, πλείονα δὲ πίεσιν τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀγγείων, ὅθεν ἡ διαπίδυσις πλείονος ὁροῦ. Οἱ περὶ τὸν Huseman θέλουσι τὴν οὔρησιν ὡς προερχομένην ἐκ τῆς δράσεως ἐπὶ τῆς καρδίας. Ὁ θάνατος συμβαίνει ὡς ἐπὶ δακτυλίτιδος, τοὐτέστιν ἐκ παραλύσεως (;) τῆς καρδίας ἐν τῇ διαστολῇ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐνέργεια ἰματική. Ἐστήρικται ἐπὶ τῆς ναυτιώδους καὶ τῆς διουρητικῆς δυνάμεως τοῦ φαρμάκου. Διὸ καὶ παραγγέλλεται ἡ σκίλλα ὡς ναυτιῶδες καὶ ἐμετικόν (οὐχὶ καθ' ἑαυτήν, διότι βιαία τὴν δρᾶσιν καὶ βλαπτικὴ τῶν ἐντέρων) ἐνήλιξί τε καὶ παιδίοις οὐχὶ τοσοῦτον, ὅπως προκαλεσθῇ ἡ κένωσις τῶν ἐν τῷ στομάχῳ, ὅσον, τοῦτο δὲ μάλιστα, ὅπως διὰ τῆς ναυτίας καὶ τοῦ ὑπεισαγομένου ἐμέτου χαλασθῇ ἡ στένωσις καὶ ὁ σπασμὸς τῶν βρόγχων, καταστῶσι δὲ τὰ φλέγματα εὐαναβηκτότερα. Διὰ ταῦτα ἀνυσιμωτάτη εἶναι πρὸς χρονίους καταρρους ἐμφυσηματικούς, μάλιστα τοὺς μετὰ συριγμοῦ καὶ παχέων καὶ δυσαναβήκτων φλεγμάτων. Ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς προσφάτους καταρρους τῶν παιδίων εἶναι τὸ ὀξύμελι τῆς σκίλλης φάρμακον ἀγαπητόν, ἂν μὴ ὁ γαστρεντερικὸς σωλὴν δι' ὑπεραιμίαν καὶ διάρροιαν ἀπαγορεύῃ τὴν χρῆσιν.

Δεύτερον παραγγέλλεται ἡ σκίλλα ὡς διουρητικόν ἐν τοῖς πρώτοις· τὴν διουρητικὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἐγίνωσκον ἤδη καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, παραγομένην οὐ μόνον, ὅταν ἔσω ληφθῇ, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἡ ῥίζα περικαταπλασθῇ περὶ τοὺς νεφρούς, ὅπως δηλαδὴ συχνάκις ποιεῖ παρ' ἡμῖν ἐκ παραδόσεως παλαιᾶς ὁ λαός. Καὶ πλείστη μὲν ἐπέρχεται ἡ διούρησις, ὅταν ληφθῇ ῥίζα ἡ προσφάτως ἐξωρυγμένη, ἀσθεναιοτέρα δέ, ὅταν ληφθῇ ξηρά, ἀσθεναιοτάτη δέ, ὅταν ληφθῇ ἡ παρεσκευασμένη. Ἡμεῖς ἔχοντες παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Πειραιῶς πρόχειρον τὴν σκίλλαν, ἀναγράφομεν ἀείποτε τὴν χλωράν, τεραστίαν δὲ πολλάκις παρετηρήσαμεν τὴν διούρησιν μετὰ 2—3ήμερον χρῆσιν. Δὲν εἶναι ὅμως φάρμακον ἐπιτήδειον εἰς χρῆσιν μακράν, διότι εὐκόλως προκαλεῖ ἐμετον καὶ διάρροιαν· ὅταν δὲ ταῦτα ἐπιφανῶσιν εἴτ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, εἴτε ἐν τῷ μεταξύ, ἀποστητέον, διότι διούρησις τότε δὲν ἐπιφαίνεται, τοὐναντίον μάλιστα στεγνοῦται καὶ ἡ ἐνοῦσα, κατὰ τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν τῶν κλινικῶν· ἀποστητέον δὲ καὶ ἵνα μὴ καταστραφῇ ἡ πέψις καὶ θρέψις, αὐξηθῇ δὲ καὶ ἐκ τούτου ἡ ὑδραιμία. Ἀλλὰ καὶ ἂν μὴ διαταραχθῇ ὁ πεπτικὸς σωλήν, ἀναφανῇ δὲ πνιγμονὴ καὶ βράδυνσις τῆς κυκλοφορίας, ἀποστητέον καὶ τότε τῆς σκίλλης.

Ὁρίζεται ὡς εὔθετος ἡ χρῆσις τῆς σκίλλης α) κατὰ τοῦ ἀσκίτου, τοῦ προερχομένου ἐξ ὑπερτροφίας τῶν ὑποχονδρίων σπλάγχνων· β) κατὰ τοῦ ὕδρωπος ἀνὰ σάρκα, τοῦ μὴ συνοδευομένου ὑφ' ὑπεραιμίας ἢ ὀξείας φλεγμονῆς τῶν νεφρῶν, γ) κατὰ τοῦ ὑδραθώρακος. Κατὰ τοῦ ὕδρωπος, τοῦ ἀποτόκου νόσων ὀργανικῶν τῆς καρδίας, διδόσθω μετ' εὐλαβείας, ἵνα μὴ διὰ τῆς μακρᾶς χρήσεως τήν τε πέψιν βλάψῃ καὶ παραλυσιν ἐπαγάγῃ ἐπὶ τοῦ καρδιακοῦ μυός. Ἀλλὰ καὶ ὅπου ἐνδείκνυται, πρὸς ἀποφυγὴν δυσαρέστων ἐπιπλοκῶν, πρέπει

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βόλου

νὰ διακόπτηται ἡ χρῆσις ἐπί τινας ἡμέρας, καὶ εἶτα νὰ ἐπαναλαμβάνηται, ὅτε καὶ ἡ διούρησις πάλιν προφαίνεται μείζων, ἀείποτε δὲ νὰ ἐξετάζωνται τὰ οὖρα, μὴ τυχὸν περιέχωσι λεύκωμα, ὅτε πάλιν ἀφιστάμεθα τῆς σκίλλης. Συζευγνυομένη μετὰ τῆς δακτυλίτιδος, ἐνεργεῖ πολλάλις κάλλιον καὶ ταχιον κατὰ τοῦ ὕδρωπος τοῦ ἐκ καρδιοπαθειῶν, καθ' ἃ παρετήρησαν οἱ ἐν Hôtel Dieu τῶν Παρισίων κλινικοί, δοκιμάσαντες δὲ εὕρομεν καὶ ἡμεῖς. Ὅταν ἡ ἀναιμία πολλὴ παρὰ τοῖς ὑδρωπικοῖς, εὔθετον εἶναι τὸ συζευγνύειν καὶ τρυγικὸν σίδηρον ἢ καὶ κινίνην. Ἐνίοτε ὠφέλησε καὶ ἡ σύζευξις μετὰ νίτρου ἢ τρυγὸς κεκαθαρμένης.

Ὀρθῶς ἄρα ἐχρῶντο τῇ σκίλλῃ οἱ ἀρχαῖοι, κατὰ Διοσκορίδην «*ἐφ' ὧν οὔρησιν κινῆσαι θέλομεν καὶ ἐπὶ ὑδρωπικῶν καὶ χρονίως βηττόντων καὶ ἀσθματικῶν*».

Ἀντενδείκνυται καθόλου ἐπὶ φλεγμονῆς τῶν πεπτικῶν, οὐροποιητικῶν καὶ γεννητ. ὀργάνων, ὡς καὶ ἐπὶ ἐκλιπώσεως τῆς καρδίας.

Δίδεται ἡ ἀπεξηραμμένη σκίλλα οὐχὶ εἰς κόνιν, διότι ὑγροσκοπική, ἀλλ' εἰς κατατόπια κατὰ $^1/_2$—2— 4 σιτ. δι' ἡμέρας ἢ εἰς ἔγχυμα ἢ ἀφέψημα ἐκ δρ. $^1/_2$—1 ἐν οὐγ. 6, λαβεῖν κατὰ δίωρον ἢ τρίωρον κοχλιάριον τῆς τραπέζης. Ἀλλ' ὁσάκις εὐπόριστος ἡ χλωρὰ ῥίζα, ταύτῃ χρηστέον εἰς ἀφέψημα ἢ ἔκχυμα ἐκ δρ. 1—2 ἐπὶ οὐγ. 6 ὡς ἀνωτέρω. Δίδεται δὲ καὶ κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Bend ἡ ἀπεξηραμμένη καθ' ἑσπέραν πρὸ τοῦ κατακλιθῆναι εἰς ὕπνον κατὰ 1 σιτ. τὴν πρώτην, τὴν ἐπιοῦσαν 2, τὴν τρίτην 3 καὶ οὕτω καθεξῆς, μέχρις οὗ ληφθῶσιν ἐφάπαξ 5—6 σιτ.· ἡ διούρησις προκαλεῖται ἄφθονος. Ἀποχή, ἅμα φανέντος ἐμέτου ἢ διαρροίας.

Ὄ ξ ο ς σ κ ί λ λ η ς, Acetum Scillae. Βολβοῦ ξηροῦ σκίλλης 5, οἰνοπνεύματος 5, ὀξικοῦ ὀξέος ἠραιωμένου 9 καὶ ὕδατος 36 συγκατεργάζονται τριήμερον, ὡς ἐπὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ὄξους τῆς δακτυλίτιδος. Ἀπηθῶν πρόσεχε, μὴ ἄγαν ἐκθλίψῃς. Ὑγρὸν διαυγές, ὑπόξανθον, ὀξυνὸν τὴν γεῦσιν καὶ εἶτα πικρόν, τὴν ὀσμὴν ὀξυνίζον. Γράμματα δέκα ὄξους σκίλλης ἀπαιτοῦσιν εἰς κόρεσιν 8 $^1/_2$ κυβικὰ ὑφεκατόμμετρα καλίου ἐνύδρου ὑγροῦ, τουτέστι 5 $^1/_2$ ὀξικοῦ ὀξέος ἐν 100 μ.

Δίδεται κατὰ σταγόνας 20 πολλάκις τῆς ἡμέρας (μέχρι 2 δρ. δι' ἡμέρας) ἐν μίγμασιν ἢ εἰς κορέσεις ἀνθρακικῶν ἀλκαλίων, ὡς διουρητικὸν ἐξαίρετον.

Ὀ ξ ύ μ ε λ ι σ κ ί λ λ η ς, Oxymel Scillae. 5 μ. ὄξους σκίλλης μετὰ 10 μ. μέλιτος ἀπηφρισμένου συμμιγέντα ἐξατμίζονται ἐν ἀτμολούτρῳ εἰς μέρη 10 καὶ ἀπηθοῦνται. Διαυγές, ὠχρόμελαν, ὀξυνὸν καὶ πικρίζον. Φυλακτέον ἐν τόπῳ ὑποψύχρῳ. Ἔσω δίδεται εἰλικρινὲς ὡς ἐμετικὸν κατὰ 1—1 δρ., κάλλιον ὅμως ὡς ἀποχρεμπτικὸν ἐνήλιξι μὲν κατὰ κοχλιάρια τῆς τραπέζης, παιδίοις δὲ κατὰ κοχλιάρια τοῦ γλυκοῦ πολλάκις τῆς ἡμέρας. Συμβάλλεται καὶ εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σκευάσματα ἐμετικὰ ἐκ ῥίζης ἰπεκακουάνης, ἤτοι οὐγ. 1 ἐπὶ οὐγ. 3, ἢ καὶ εἰς διουρητικά.

*Ο ἶ ν ο ς σ κ ί λ λ η ς, Vinum Scillae, 1 μ. ῥίζης μετὰ 6 μ. οἴνου γενναίου. Δίδεται κατὰ 10—30 σταγόνας ὡς διουρητικὸν ἐπὶ σακχάρου δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας.

Β ά μ μ α σ κ ί λ λ η ς, Tinctura Scillae. 1 μερ. σκίλλης ἐγκατεργάζεται ἐν 5 οἰνοπν. ati. Ὑγρὸν κίτρινον, διαυγές. Δίδεται ἕως ὡς διουρητικὸν κατὰ σταγ. 10—30 μόνον ἢ μετὰ διουρητικοῦ τινος μίγματος, δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας. Δρ. 1 ἰσοδυναμεῖ πρὸς 90 σταγ. Δίδεται ἐνίοτε καὶ μετ' ἀρωματικῶν ἐγχυμάτων εἰς ὑποστήριξιν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων.

*Β ά μ μ α σ κ ί λ λ η ς κ α λ ι ο ῦ χ ο ν, Tinctura Scillae kalina. 8 βολβοῦ σκίλλης ξηροῦ, 1 καυστ. κάλεος τετηγμένου καὶ 50 οἰνοπν. ἡραιωμένου συγκατεργάζονται· ὑπόφαιον. Δίδεται κατὰ σταγόνας 30—40 δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας ὡς διουρητικόν, καθάπερ τὸ ἁπλοῦν βάμμα.

Ἐ κ χ ύ λ ι σ μ α σ κ ί λ λ η ς, Extractum Scillae. 5 μ. ἀδρομερῶς κατακεκομμένης ῥίζης ἐμβρέχονται ἐν 20 μ. οἰνοπνεύματος ἡραιωμένου δι' 6 ἡμερῶν, εἶτα ἐξιποῦνται. Τὸ ἀπολῆφθὲν ὑγρὸν ἀποτίθεται ἡμέρας τινάς, εἶτα δὲ διυλισθὲν ἐξατμίζεται εἰς σύστασιν πυκνοτέρου ἐκχυλίσματος, Φαιὸν ἐν τῷ ὑποκιτρίνῳ· ἢ ἐν ὕδατι διάλυσις ὑποδιαυγής. Ἀηδῶς πικρὸν τὴν γεῦσιν καὶ δριμὺ καὶ δραστικώτατον παρασκεύασμα. Δίδεται ἕ σ ω κατὰ 1—3 σιτ. δι' ἡμέρας εἰς διάλυσιν ἐν 1 οὐγ. ὕδατος ἢ εἰς καταπότια, οὐχὶ εἰς κόνιν, διότι εἶναι ὑγροσκοπικόν. Κατασκευάζεται κατὰ Schroff καὶ ἐκ τοῦ ὀποῦ τοῦ ἐκθλιβέντος ἐκ τῆς προσφάτου ῥίζης καὶ δι' ἐξατμίσεως συμπυκνωθέντος.

Σ κ ι λ λ ί ν η ἢ σ κ ι λ λ ι τ ί ν η. Κατὰ σιτ. $^1/_6$—$^1/_2$ δι' ἡμέρας εἰς καταπότια ἢ διάλυσιν ὡς διουρητικόν· ἀήθης.

*Καΐγκης ῥίζα

Radix Caincæ s. Cainanæ.

Chiococca racemosa Jacq. Cinchonaceae.

Φυτὸν ἰθαγενὲς τῶν Ἀντιλλῶν καὶ τῶν νοτίων χωρῶν τῆς βορείου Ἀμερικῆς.

Συναναμεμιγμέναι εὑρίσκονται καὶ αἱ ῥίζαι ἐκ τῶν Ch. anguifuga καὶ densifolia Mart. καὶ C. scandens Riedel, τῶν ἐν Βρασιλίᾳ.

Ἡ ῥίζα αὕτη, παρὰ τῶν ἰθαγενῶν τῆς Ἀμερικῆς ὡς ἀντιφάρμακον πρὸς τὰς δήξεις τῶν ὄφεων ἀντιτασσομένη, φέρεται εἰς τεμάχια δακτύλῳ ἰσοπαχῆ, τὰ μὲν εὐθέα καὶ κυλινδρικά, τὰ δὲ ἀκανονίστως κεκαμμένα, τὸ μῆκος ἄλλοτ' ἄλλα (μεθ' ὧν ἀναμὶξ φέρονται καὶ τεμάχια τοῦ στελέχους σχεδὸν τετράγωνα), λεπταῖς ῥυτίσι κατὰ μῆκος διειλημμένα καὶ ἐγκαρσίαις ἐξοχαῖς ἢ ῥήγμασιν. Ξανθόφαια.

Ἡ ἐ γ κ ά ρ σ ι ο ς δ ι α τ ο μ ὴ φλοιὸν δεικνύει ὡς τὸ $^1/_{10}$ τῆς διαμέτρου, στιλπνόν, μελανωπόν, πρὸς τὰ ἔνδον ἀμυδρῶς ἀκτινωτόν, ἐνέχοντα δέσμας ξύλου στρογγύλας ἀνομοίας τὸ πάχος, ξύλον δὲ πυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κνόν, λίαν λευκὸν ἢ ὑπόξανθον μετὰ πόρων ἐμφανῶν, λεπτοφυῶν δὲ ἀκτίνων ἐντεριώνης, ἥτις ἐλλείπει ἀπὸ τοῦ κέντρου.

Κ ύ ρ ι ο ν σ τ ο ι χ ε ῖ ο ν εἶναι ἡ κ α ϊ γ κ ί ν η ἢ τὸ κ α ϊ γ κ ι κ ὸ ν ὀξύ C^{10} H^{64} O^{18}. δεύτερα στοιχεῖα εἶναι καφεδεψικὸν ὀξύ, λίπος, ἄμυλον, ῥητίνη, ἅλατα.

Εἶναι δὲ ἡ κ α ϊ γ κ ί ν η ἐκ τῆς φύσεως τῶν γλυκωδῶν (γλυκωματοειδῶν), κρυσταλλοῦται εἰς λευκάς, μεταξοειδῶς στιλβούσας, λεπτοφυεῖς καὶ τετραέδρους βελόνας, ἀνόσμους, ἂν δὲ θερμανθῶσιν, ἀποσυντιθεμένας καὶ ἀναδιδούσας ἀτμὸν ὄζοντα βενζόης, δυσδιαλύτους ἐν ὕδατι, εὐδιαλύτους ἐν αἰθέρι καὶ οἰνοπνεύματι. Ἀναμιχθεῖσα ἡ καϊγκίνη μετ' ὀξέων καὶ θερμανθεῖσα ἀποσυντίθεται εἰς καϊγκετίνην καὶ γλύκωμα.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐ φ' ὑ γ ι ῶ ν κ α ὶ ἰ α μ α τ ι κ ή. Διὰ τῆς καϊγκίνης, στοιχείου ἔχοντος στοιχειομετρικὴν ἀναλογίαν, κατά τινας δὲ καὶ ταυτότητα συνθέσεως πρὸς τὴν ἐμετίνην, ἐνεργεῖ ἡ ῥίζα τῆς καίγκης ὡς ναυτιῶδες καὶ ἐμετικὸν καθάπερ ἡ ἰ π ε κ α κ ο υ ά ν η, δι' αὐτῆς δὲ ταύτης ἐνεργεῖ καὶ ὡς δραστικὸν φάρμακον ἐπὶ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος· διὸ καὶ ἀπορροφηθεῖσα ἐρεθίζει τοὺς νεφροὺς εἰς διούρησιν λόγου ἀξίαν, ἡ δὲ πολλή, ἐν τοῖς ἐντέροις συγκεντροῦσα τὴν δρᾶσιν, πολλάκις κινεῖ τὴν γαστέρα. Ἀλλ' ὡς ἐμετικὸν μὲν δὲν παραγγέλλεται, διότι τε ἀσθενεστέρα τῆς ἰπεκακουάνης, καὶ διότι ῥᾷον ἐκείνης ὑποκινεῖ τὴν γαστέρα· ὡς δ ι ο υ ρ η τ ι κ ὸ ν δὲ ἀνύει μάλιστα πρὸς οἴδημα τῶν πνευμόνων καὶ ἀνὰ σάρκα. Ὁ Schroff ἔδωκε τελεσφόρως τὴν καίγκην μετὰ χρῆσιν ἀνωφελῆ τῶν ἄλλων διουρητικῶν πρὸς ὕδρωπα τοῦ περικαρδίου καὶ τοῦ ὑπεζωκότος καὶ τῆς κοιλίας καὶ ἀνὰ σάρκα, καὶ παρετήρησεν ἴασιν τελείαν ἄνευ ὑποτροπιάσεως, ἐπελθοῦσαν δι' ἱδρώτων, διαρροίας καὶ διουρήσεως· δὲν ἀναγράφει ὅμως καὶ τὴν γενέτειραν ἀφορμὴν τοῦ καθολικοῦ ἐκείνου ὕδρωπος. Ἡμεῖς εἴδομεν δὶς ἴασιν τελείαν ὕδρωπος ἀνὰ σάρκα μετὰ πορφύρας αἱμορραγικῆς καὶ οἰδήματος τῶν πνευμόνων, ἅπαξ ποτὲ παρὰ γυναικὶ μεσήλικι, ἐκδότῳ εἰς τὴν οἰνοποσίαν, ὅτε ἡ ἴασις ἐπῆλθε μετ' ἄφθονον διάρροιαν καὶ διούρησιν, καὶ ἅπαξ παρὰ ναύτῃ ῥώσσῳ ἐμφυσηματικῷ. Ἀπαγορεύεται ἡ καίγκη ὡς καὶ πᾶν διουρητικόν, ὅταν ὁ ἐντερικὸς σωλὴν ὑπεραιμῇ ἢ φλεγμαίνῃ, καὶ ὅταν λίαν εὐαίσθητος (=δι' εὐαισθησίαν λίαν εὐεξέγερτος εἰς ναυτίαν καὶ ἔμετον ἢ διάρροιαν).

Δ ί δ ε τ α ι εἰς κόνιν κατὰ 5—10 σιτ. τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας· προσοχῆς δεῖται, διότι εὐκόλως παράγει ἔμετον καὶ διάρροιαν· εἰς ἀφέψημα δὲ ἐκ δρ. 2—4 εἰς οὐγ. 4, κατὰ 2-3 ὥρ. κοχλιάριον τῆς τραπέζης. Ἡ ῥίζα, ὅτε ξυλώδης, ἀποβραζέσθω διὰ μακροῦ ἡπίῳ πυρί.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὀνωνίδος ἢ Ἀνωνίδος τῆς ἀκανθώδους ῥίζα.

Radix Ononidis spinosæ.

Ononis spinosa L., Ononis antiquorum L ἡ παρ' ἡμῖν. Papilionaceae. Φύεται ἡ ὀνωνὶς ἀπανταχοῦ τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης ἐν ἀγροῖς ἀκαλλιεργήτοις, συχνὴ δὲ καὶ ἐν Ἀττικῇ.

Φέρεται εἰς τεμάχια ἐσχισμένα κατὰ μῆκος, ὡς 1—2′, μακρά, μικρὸν συνεστραμμένα, ἀνωμάλως γωνιώδη, ὑπομέλανα, ἔξωθεν καὶ κατὰ μῆκος ἐρρυτιδωμένα, ὠχρόλευκα ἔσωθεν, ἄνοσμα, ὑπόστυφα καὶ γλυκέως τὸ κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ ἀηδῶς δριμέα τὴν γεῦσιν.

Ἐγκάρσιος διατομή. Φλοιὸς τὸ $^1/_{12}$ τῆς διαμέτρου, συμπαγὴς ἢ φυλλώδης. Ξύλον ἀκτινοειδὲς ἐκ στενῶν δεσμῶν ἀγγείων ὑπομελάνων μετὰ πόρων εὐκρινῶν, τῶν μὲν παρακειμένων, τῶν δὲ ἀποκεχωρισμένων ὑπὸ σφηνοειδῶν ἀκτίνων ἐντεριώνης. Τὸ κέντρον τῶν ἀκτίνων παράκεντρον ὡς τὰ πολλά. Ἐντεριώνη ἐλλείπει.

Κύρια στοιχεῖα εἶναι ἡ ὀνονίδη, ἡ ὀνονίνη καὶ ἡ ὀνοκηρίνη, ἡ πρώτη γλυκύπικρος οὐσία, ἡ δευτέρα ἐκ τῆς κατηγορίας τῶν γλυκωδῶν, καὶ ἡ τρίτη ἐκ τῆς τῶν ἀδιαφόρων. Μετ' αὐτῶν συνηνωμένα εὑρηνται κιτρικὸν ἀσβέστιον, κόμμι, ῥητίναι, σάκχαρον, ἄμυλον καί τι δεψικὸν ὀξὺ ὡς καὶ ἴχνη αἰθερίου ἐλαίου.

Τὸ φάρμακον ἦν γνωστὸν καὶ τῷ Διοσκορίδῃ ὡς διουρητικόν, (*ὁ φλοιὸς σὺν οἴνῳ πιτύμερος οὖρα κατάγει* Διοσκ.), ὡς τοιοῦτον δὲ παραγγέλλεται καὶ νῦν ἔτι εἰς ἀφέψημα ἐξ οὐγ. 2 ἐν λίτρᾳ ὕδατος, εἰς ὑπόλειμμα οὐγ. 6, χρήσασθαι κατὰ δίωρον 1—2 κοχλ. τῆς τραπέζης. Σύνηθες ἐν τῷ νοσοκομείῳ τῆς Βιέννης, παραδεκτὸν δὲ γενόμενον καὶ ἐν τῇ Γ. Φαρμακοποιίᾳ.

ΤΜΗΜΑ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΔΡΙΜΕΑ ΕΜΜΗΝΑΓΩΓΑ.

ACRIA EMMENAGOGA

Βράθυος πόα ἢ κορυφάδες ἢ θαλλοί.

Summitates sive Frondes s. Herba Sabinæ.

Juniperus Sabina L., Sabina officinalis Drache, Coniferæ, μετὰ τῶν παραλλαγῶν Juniperus cupressina, ἀφ' ἧς κοινῶς λαμ-

Ελληνικό Κέντρο Επιστημονικής Βιβλιοθήκης Βέροιας

βάνονται οἱ θαλλοί, καὶ J. tamariscifolia, τῆς σπανιωτέρας καὶ ὀξυφυλλοτέρας, θάμνων ἀμφοτέρων κατὰ τὴν νότιον Εὐρώπην καὶ τὴν Τυρολίαν αὐτοφυῶν.

Φύλλα πυκνῶς τετράστιχα, ἐπάλληλα, μικρότατα, λογχοειδῆ, ἐπὶ τῆς ῥάχεως ὕπωχρον ἐλαιοφόρον κρύπτην φέροντα, βαθέως πράσινα. Ὀσμὴ βαρεῖα καὶ βαλσαμική, γεῦσις δὲ ἀηδής, βαλσαμική, πικρά, στυφὴ καὶ δριμεῖα.

Συγχέονται μετὰ τῶν φύλλων τοῦ Juniperus virginiana τοῦ ἐν κήποις θεραπευομένου. Διάγνωσμα τὸ τρίστιχον τῶν φύλλων, ἄτινα μόνον, ὅταν λίαν τρυφερὰ καὶ ἀρτιφυῆ, εἶναι τετράστιχα, καὶ ἡ ἀσθενεστέρα ὀσμή, καὶ τὸ κεῖσθαι τὴν ἐλαιοφόρον κρύπτην ἐν αὔλακι.

Ἐνέχουσιν αἱ κορυφάδες τοῦ βράθυος ἔλαιον αἰθέριον, $C^{10}H^{16}$, τῷ τερεβινθελαίῳ ἰσομερές, ἄχρουν ἢ ὕπωχρον, δι' ἀποστάξεως τῆς πόας μεθ' ὕδατος ἐξαγόμενον, 1—2 %, ἐλαφρότερον τοῦ ὕδατος, Ε. Β. 0,86—0,93, βαρύοσμον, δριμύπικρον, διὰ χρόνου μελανίζον καὶ συμπυκνούμενον, μετὰ τοῦ ἰωδίου ἐκπυρσοκροτοῦν, ἐν 2 μ. ἀκράτου οἰνοπνεύματος τελείως διαλυόμενον μετὰ διαυγείας· ἔτι δὲ ῥητίνην, κηκιδικὸν ὀξὺ καὶ ἅλατα.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τῶν βλεννοϋμένων τὸ βράθυ φέρει καῦσον, ὑπεραιμίαν καὶ φλεγμονήν, ἐπαίρει τὴν ἐπιδερμίδα εἰς φλυκταίνας καὶ ἀπολεπίζει τὰ ἐπιθηλια. Μασηθὲν εἶναι πυρωτικὸν καὶ δριμύ. Καταποθὲν προξενεῖ θάλπος προκάρδιον, εἶτα ναυτίαν, ἔμετον, καρδιαλγίαν, διάρροιαν μετὰ πόνου καὶ γαστρεντερίτιδα. Ἀναμυζηθὲν (αἰθέριον ἔλαιον, ῥητίνη), ταράσσει τὴν κυκλοφορίαν, φέρει ταχύπνοιαν, διαφόρησιν, διούρησιν μετ' ἐπείζεως συχνῆς, ἀποτέλεσμα οὖσαν ὑπεραιμίας τῶν νεφρῶν, προϊούσης μέχρι φλεγμονῆς καὶ συνεπαγομένης νεφρωδυνίαν, δυσουρίαν καὶ αἱματουρίαν. Διοσκ. «*Αἷμα δι' οὔρων ἄγει, ἐμβρυά τε κατασπᾷ*». Πρὸς τοῖς νεφροῖς, ἀφ' ὧν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκκρίνεται τὸ αἰθέριον ἔλαιον, (ἐκκρίνεται καὶ ἐκ τῶν πνευμόνων), κατάγει τὸ αἷμα καὶ ἐπὶ τὴν μήτραν, τὰ δὲ ἔμμηνα προφαίνονται πρόωρα καὶ πολλά, καί ποτε δὲ ἐκτρέπονται εἰς αἱμορραγίας· πρόωροι δὲ διεγείρονται καὶ αἱ ὠδῖνες παρὰ τοῖς ἐγκύοις, τὰ δ' ἔμβρυα κατασπῶνται μεθ' ἱκανῆς βεβαιότητος. Ὑπέρογκοι δόσεις (οὐγ. 1—2) ἀποκτείνουσι διὰ γαστρεντερίτιδος καὶ διὰ μητρορραγιῶν. Εἰ ἐλήφθη τὸ βράθυ ὡς ἐκβόλιον ἢ φθόριον, ἡ νεκροτομὴ δεικνύει ἔγχυσιν τῶν ἀγγείων καὶ ἐν τῷ περιτοναίῳ.

Ἀντίδοτα εἶναι τὰ πράϋνοντα ἐρεθισμοὺς ἐντέρων καὶ νεφρῶν, οἷον τὰ βλεννώδη, τὰ μαλακτικά, τὰ ὀπιοῦχα, τὰ χλιαρὰ λουτρὰ καὶ ἡ ἀφλέγμαντος ἀγωγή.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐνέργεια ἰαματική. Τὴν ἐρεθιστικὴν ἐπὶ δέρματος, τὴν διουρητικὴν καὶ τὴν καταγωγικὴν τῶν ἐμμήνων δρᾶσιν τοῦ βράθυος ποιοῦμεν χρήσιμον ἐν τῇ θεραπευτικῇ. Καὶ ἐξωτερικῶς μὲν προσβάλλεται ἡ κόνις τοῦ βράθυος ὡς καθαιρετικὸν πρὸς μυρμηκίας καὶ ἀκροχορδόνας καὶ ὑπερσαρκώσεις καὶ κονδυλώματα· κατὰ τούτων μετὰ καλομελάνου συνεζευγμένη ὡς 1:2. Ἔσω δὲ ἡ κόνις ἢ τὸ ἔγχυμα ὡς διουρητικὸν πρὸς ὕδρωπας ἀτόνους, ὅταν μὴ κίνδυνος ἐξ ἐρεθισμοῦ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων μήτε τῶν νεφρῶν. Πάντως φάρμακον, διὰ τὸ βίαιον τῆς τοπικῆς δράσεως, σφόδρα δυσμεταχείριστον καὶ ὑπὸ πολλῶν ὑπερορώμενον τελείως. Βεβαιότερον ἐνεργεῖ ὡς κατασπαστικὸν τῶν ἐμμήνων, ἐνδεικνύμενον, ὅταν μετὰ προηγουμένην αὐστηρὰν ἐξέτασιν ἀποκλεισθῇ πᾶσα ἀντένδειξις, ἤτοι πᾶσα μὲν ἐγκυμοσύνης ὑποψία καὶ πᾶσα τῆς μήτρας καὶ τῶν νεφρῶν καὶ τῶν πεττικῶν ὀργάνων φλεγμονή, παρῶσι δὲ προφανῆ τὰ σημεῖα τῆς εὐαιμίας, τὸ δὲ σῶμα τῆς γυναικὸς νωθρὸν τάλλα καὶ χαλαρόν, ἡ δὲ μήτρα ἄναιμος, ἄτονος, ἀσφρίγωτος· τότε διδόμενον τὸ βράθυ καταφέρει πολλάκις τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν μήτραν. Ὁμολογητέον ὅμως, ὅτι περιστάσεις τοιαῦται εἶναι λίαν σπάνιαι, τὰ πάντα δὲ ὀφείλει ἰατρὸς σώφρων νὰ προμηχανηθῇ, πρὶν ἢ καταφύγῃ εἰς τοσοῦτον ἐπισφαλῆ ἐμμηναγωγά. Ὡς ἐκβολίῳ οὐδενὶ ἔξεστι χρήσασθαι τῷ βράθει· διότι, πρὸς τῷ ἐκ τῆς γαστρίτιδος κινδύνῳ, φέρει μετὰ τὴν ἔκτρωσιν αἱμορραγίαν καὶ μητρίτιδα θανάσιμον, ἡ δὲ μαιευτικὴ ἅλις ἔχει τῶν τρόπων εἰς τὸ προκαλέσαι πρόωρον τοκετόν, ὅταν ἐνδεδειγμένος.

Δίδεται εἰς κόνιν κατὰ σιτ. 5—10 δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας· ἄμεινον εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 1—2 ἐν οὐγ. 6, λαβεῖν κατὰ κοχλιάριον τῆς τραπέζης. Εἰς γαργαρίσματα ἢ διακλύσματα γίνεται τὸ ἔγχυμα ἐκ 4—6 δρ. ἐν οὐγ. 6.

* Ἔλαιον βράθυος αἰθέριον, Oleum Sabinae aethereum. Ἔστω λεπτόν, κίτρινον, διαλυτὸν ἐν ἰσοβαρεῖ οἰνοπνεύματι. Φυλασσέσθω ἐπιμελῶς. Δίδεται κατὰ 1—3 σταγόνας ἐπὶ σακχάρου ἢ εἰς καταπότια ὡς ἐμμηναγωγόν, ἀλλὰ σπανίως. Εὐχρηστότερον εἶναι ἐξωτερικῶς εἰς καθαίρεσιν κονδυλωμάτων καὶ ἀκροχορδόνων καὶ μυρμηκιῶν, οἷς πᾶσιν ἐπάγει ἀπονέκρωσιν καὶ πτῶσιν ἐπιχριόμενον, χωρὶς νὰ ἐμβάλλῃ οὔτε αὐτὰ εἰς φλεγμονὴν οὔτε τὸ περιὸν δέρμα. Ἂν συζευχθῇ μετὰ βασικοῦ ὀξικοῦ μολύβδου ἀνὰ ἴσα μέρη, ἐνεργεῖ βεβαιότερον.

* Βάμμα βράθυος, Tinctura Sabinae. Γίνεται ἐξ 1 κόνεως καὶ 12 οἰνοπνεύματος ati. Ὑπόμελαν ἐν τῷ πρασίνῳ, ἐν χρήσει ἐξωτερικῇ ὡς τὸ ἄνω.

Τὸ ἐκχύλισμα, Ext. Sabinae. Θαλλῶν βράθυος 20, οἰνοπνεύμ. καὶ ὕδατος 60 συγκατεργάζονται δι' ὡρῶν 24. Μετὰ τὴν ἔκθλιψιν καὶ τὴν ἀπόχυσιν τοῦ ὑγροῦ, τὰ αὐτὰ πάλιν ἐγκατεργάζονται ἐν 20 οἰνοπ. καὶ 30 ὕδατος δι' ὡρῶν 24, καὶ ἐκθλίβονται, τὰ δὲ ὑγρά, τὰ ἐκτεθλιμμένα, μίγνυνται καὶ ἐξατμί-

ζονται εἰς πυκνὸν ἐκχύλισμα, πράσινον ἀμαυρῶς, σχεδὸν ἀδιάλυτον ἐν ὕδατι. Φυλασσέσθω ἐπιμελῶς. Δίδεται κατὰ σιτ. 2 prodosi, σιτ. 20 prodie ὡς διουρητικὸν εἰς κατασκεύασμα.

Ἀλοιφὴ βράθυος, Unguentum Sabinae. Γίνεται ἐξ 1 μ. ἐκχυλίσματος καὶ 10 μ. κηραλοιφῆς. Παρασκευαζέσθω ἀεὶ μετὰ τὴν ἀναγραφήν. Ἐρεθιστική, ἐν χρήσει πρὸς ἕλκη ἄτονα, εἰς διατήρησιν τῆς ἐμπυήσεως ἐκδορίων ἢ φρεατίων κτλ.

ΤΜΗΜΑ ΟΓΔΟΟΝ

ΔΡΙΜΕΑ ΜΕΤΑΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ.

ACRIA ANTIDYSCRASICA.

Ἔχουσι τὰ φάρμακα ταῦτα ὡς πρωτεῦον μὲν στοιχεῖον τῆς ἐφ' ὑγιῶν ἐνεργείας τὸ ὅτι παρακινοῦσιν ἁπάσας τὰς διακρίσεις, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὴν τοῦ σιέλου, τοῦ ἱδρῶτος καὶ τῶν οὔρων· ὡς γνώρισμα δὲ ἰαματικῆς δυνάμεως τὸ ὅτι διὰ τῶν μνησθεισῶν διακρίσεων διεκφοροῦσιν ἐκ τοῦ σώματος τὰς δυσορίστους ἐκείνας τοῦ αἵματος ὀξύτητας, ὡς ἔλεγον οἱ ἀρχαιότεροι τῶν ἰατρῶν, ὑφ' ὧν παράγονταί τινες δυσκρασίαι, οἷον ἀρθριτική, ψωρικὴ καὶ εἴ τις ἄλλη· ἢ κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν νεωτέρων, τὴν πολλαχοῦ οὐδαμῶς εὐστοχωτέραν οὔτε εὐληπτοτέραν, ἔχουσιν ὡς ἰαματικὸν γνώρισμα τὴν ἔντασιν τῆς ἐπαλλαγῆς τῶν ὀργανικῶν μορίων, ὡς ἐξ ἧς παθολογικαὶ ὕλαι κατατρίβονται, ἀναμυζῶνται καὶ ἀπεκκρίνονται ἐκ τοῦ σώματος διὰ τῆς συστάσης κενεαγγείας, τῆς ἐπὶ τῇ ἀπολύσει διακρίσεων ἀφθόνων. Καὶ πῶς μὲν παρακινοῦνται τὰ οὖρα, εἴπομεν ἤδη πολλάκις ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· ὁ σίελος δὲ παρακινεῖται, φερομένων τῶν στοιχείων τῶν φαρμάκων τούτων διὰ συγγένειαν πρὸς τὸν σίελον ἢ τὸ παρέγχυμα τῶν σιελογόνων ἀδένων νὰ ἐκκριθῶσιν ἐκ τῶν ἀδένων τούτων, καὶ ἐρεθιζόντων τότε τὰ τροφικὰ νεῦρα αὐτῶν, φερόντων δὲ ὑπεραιμίαν μὲν ἀφ' ἑνός, αὔξησιν δὲ ἴσως τῆς πιέσεως τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν τριχοειδῶν ἀφ' ἑτέρου. Ὁ δὲ ἱδρὼς παρακινεῖται, φερομένου τοῦ αἵματος πρὸς τὸ δέρμα, καὶ πιέζοντος κἀνταῦθα ὁμοίως τὰ τριχοειδῆ τοῦ χορίου, ἐφ' ᾧ διαπιδύουσιν ἄφθονα τὰ ὑδατώδη τοῦ αἵματος μόρια διὰ τοῦ δερμικοῦ ἀμφιβλήστρου τῶν ἀγγείων.

Ἐνδείκνυνται μάλιστα ἐν ἀπυρέτοις μὲν ταῖς νόσοις, ἀφλεγμάντοις δὲ τοῖς ὀργάνοις, ὧν ἡ ἔκκρισις αὐξητέα.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Σαρσαπαρίλλης ῥίζα.

Radix Sarsaparillæ vel Salsaparillæ.

Smilax medica Schltd., S. officinalis Kunth., S. syphilidica Humb., S. cordato-ovata Rich., καὶ ἄλλα εἴδη, Smilaceæ.

Φυτὰ κληματοειδῆ κατὰ τὰς χώρας τῆς κεντρώας Ἀμερικῆς.

Ῥ ί ζ ω μ α ὡς 1″ μῆκος, ὀζῶδες, ὑποκεκαμμένον τῇδε κἀκεῖσε, πρὸς τὰ ἄνω ἐκπέμπον πολυάριθμα στελέχη, πρὸς τὰ κάτω δὲ καὶ παραπλεύρως μικρὰ καὶ σαρκώδη καὶ πολυάριθμα ῥιζάρια, αὐτὰ δὴ τὰ ἐν χρήσει ἰατρικῇ, περὶ ὧν νῦν ὁ λόγος.

Τὰ ῥιζάρια ταῦτα, 1—3‴ τὸ πάχος, φέρονται εἰς τεμάχια σπιθαμιαῖα, κατὰ δέσμας χειροπληθεῖς συντεταγμένα, ἢ καὶ μετὰ τῶν ῥιζωμάτων συνηνωμένα εἰς κόμην οὕτως εἰπεῖν μακρὰν ἢ καὶ πηχυαῖαν, στρογγύλα, ὑπὸ ῥυτίδων καὶ αὐλάκων διειλημμένα, ἄλλοτ' ἄλλα τὸ πάχος καὶ τὴν χροιάν, ὑπέρυθρα, κίτρινα ἢ μέλανα ἐν τῷ ὑπερύθρῳ, ἄναρθρα, εὐθυτενῆ ἢ κυματοειδῶς ὑποκεκαμμένα.

Ἡ ἐ γ κ ά ρ σ ι ο ς δ ι α τ ο μ ὴ δεικνύει φ λ ο ι ὸ ν ὡς τὰ πολλὰ ἔνδον λευκόν, ἀλευρώδη, παχὺν καὶ ἄνευ χασμάτων· ξ ύ λ ο υ κρίκον κεκλεισμένον ἄνευ ἀκτίνων ἐντεριώνης, μετ' ἀδιακρίτων πόρων ἀγγείων· ἐ ν τ ε ρ ι ώ ν η ν πολλήν, πορώδη ὡς ἐκ τῶν πολλῶν σπειροειδῶν ἀγγείων, καὶ ἀλευρώδη.

Τῆς σαρσαπαρίλλης αἱ ῥίζαι δυνατὸν νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας, καθ' ὅλου εἰπεῖν α) εἰς ῥίζας πληθούσας ἀμύλου καὶ β) εἰς ῥίζας ἀμοιρούσας ἢ σπανιζούσας ἀμύλου. Εἰς τὸ πρῶτον γένος ἀνάγονται τὰ ἑξῆς εἴδη·

Σ α ρ σ α π α ρ ί λ λ η Ὁ ν δ ο ύ ρ α ς, S. Honduras. Ἐξ ἀγνώστου εἴδους. Ἀρίστη, συλλεγομένη κατὰ τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς κεντρώας Ἀμερικῆς, φερομένη μετὰ ἢ ἄνευ τοῦ ῥιζώματος. Ῥιζάρια ὡς 1—3‴ τὸ πάχος, πλήρη, ἀλευρώδη, καί ποτε καὶ μικρὸν κερατώδη, βαθέως ηὐλακισμένα κατὰ μῆκος, σπανίως ηὐλακισμένα ἀβαθῶς, φέροντα γένεια ἤτοι λείψανα ῥιζαρίων παραπλευρίων, καλῶς πεπλυμένα, κιτρινόφαια ἢ καὶ καπνόφαια ἔξωθεν, οὐδέποτε ὑπέρυθρα. Φέρονται εἰς δέσμας στενῶς συνδεδεμένας διὰ ῥίζης περὶ αὐτὰς εἱλουμένης. Πολλαὶ αἱ παραλλαγαί.

Ἐ γ κ ά ρ σ ι ο ς δ ι α τ ο μ ή. Φλοιὸς ἀλευρώδης ὡς τὰ πολλά, σπανιώτερον κερατώδης, μικρόν τι παχύτερος τοῦ ξύλου. Ξύλου δακτύλιος πλατύς, ἀδρομερῶς πορώδης. Ἐντεριώνη πολλάκις πυλλή· κύτταρα τοῦ ἀξονίου κολεοῦ (Kernscheide) κατ' ἐξοχὴν τετράγωνα, μικρὸν πεπαχυσμένα, παχύτερα κατὰ τὰ πλάγια. Γ ε ῦ σ ι ς δηκτικωτέρα τῆς τῶν ἄλλων εἰδῶν.

Σ α ρ σ α π α ρ ί λ λ η Κ α ρ α κ ά ς, S. Caracas, ἡ αὐτὴ καὶ S. Guatemala, ἡ κατὰ Hanbury, Ῥιζάρια ἔξωθεν ξανθόφαια ἢ ὑποφαίως ἐρυθρά, ἐπιμήκεσι γραμμαῖς διειλημμένα, ὡς 1 $^1/_2$—3‴ παχέα, πρὸς τὰ ῥίζωμα λεπτό-

τερα, περὶ τὸ μέσον παχυνόμενα. Ἐγκάρσιος διατομή. Φλοιὸς παχύς, ἀλευρώδης· ξύλου δακτύλιος στενός, λεπτοφυῶς πορώδης. Ἐντεριώνη πλατυτέρα τοῦ ξύλου· κύτταρα τοῦ ἀξονίου κολεοῦ κατ' ἐξοχὴν τετράγωνα, οὐχὶ λίαν πεπαχυσμένα, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἔνδον ἐμφανῶς μᾶλλον παχυνόμενα ἢ πρὸς τὰ ἔξω.

Σαρσαπαρίλλη Μανζανίλλης, S. Manzanilla, Ῥιζάρια ὡς 3—4‴, φαιὰ ὡς ἡ χροιὰ τῆς δορκάδος, γωνιώδη ὀξέως μέν, ἀνωμάλως δέ, μετ' αὐλάκων διὰ μέσων τῶν γωνιῶν, ἀμβλειῶν πολλαχοῦ ἢ πλατειῶν καὶ ἐπιπέδων. Ἐγκάρσιος διατομή. Φλοιὸς ἀλευρώδης, κερατώδης ἢ συμπεπτωκώς, παχύτερος τοῦ ξύλου ὡς τὰ πολλά· ξύλου κρίκος πλατύς, ἀδρομερῶς πορώδης· ἐντεριώνη φέρουσα κατὰ τὴν περιφέρειαν μεμονωμένα σπειροειδῆ· κύτταρα τοῦ ὀξονίου κολεοῦ κατὰ τὴν ἐγκάρσιον διατομὴν τεταμένα κατὰ τὴν ἐφαπτομένην τὰ πλεῖστα, πρὸς τὰ ἔνδον μᾶλλον πεπαχυσμένα ἢ πρὸς τὰ ἔξω.

Σαρσαπαρίλλη Πάρα, ἢ λισσαβώνειος ἢ βρασιλιανὴ ἢ Maranhau, Ῥιζάρια ὡς τὰ πολλὰ μελανόφαια, γραμμαῖς κατὰ μῆκος διειλημμένα, ὡς 1—2‴ τὸ πάχος. Ἐγκάρσιος διατομή. Φλοιὸς ἀλευρώδης ἢ κερατώδης, ὡς τὰ πολλὰ παχύτερος τοῦ ξύλου, ὑπόμελας· τούτου ὁ κρίκος στενός, λεπτοφυῶς πορώδης. Ἐντεριώνη ἱκανῶς πλατεῖα· κύτταρα τοῦ ἀξονίου κολεοῦ κατὰ τὴν ἐγκάρσιον διατομὴν τὰ πλεῖστα ἀκτινοειδῶς ἐκτεταμένα, οὐχὶ λίαν πεπαχυσμένα, ἀλλὰ πάλιν μᾶλλον πρὸς τὰ ἔνδον ἐπαισθητῶς παχυνόμενα τοὺς τοίχους ἢ πρὸς τὰ ἔξω. Φέρεται εἰς δεσμίδας κυλινδρικὰς σφόδρα συμπεπιεσμένας, ὡς 90 ὑφεκατομέτρων τὸ μῆκος, ὡς 15 ὑφεκατομ. τὴν διάμετρον.

Εἰς τὸ δεύτερον γένος ὑπάγονται τὰ ἑξῆς εἴδη.

Σαρσαπαρίλλη ἰαματική, S. Jamaica, συχνὴ κατὰ τὰς ἐν Ἀγγλίᾳ ἀγοράς. Ἐκ τῶν καλλίστων κατὰ τοὺς ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔνθα προτιμᾶται παντὸς ἄλλου εἴδους. Φέρεται εἰς δέσμας χαλαράς, συνηθέστερον ὡς 1′ ½ μακράς, 4 ½″ πλατείας, 2″ παχείας, εἰς ἐλλειψοειδὲς σχῆμα κεκαμμένας. Ῥιζάρια ὑπέρυθρα, αὐλαξὶ μικραῖς διειλημμένα· ὡς 1—2 ½‴ τὸ πάχος. Ἐπὶ τῆς ἐγκαρσίου διατομῆς ὁ φλοιὸς παχύς, ἐνίοτε ἀλευρώδης, συνηθέστερον κερατώδης· ξύλου κύκλος ἱκανῶς πλατύς καὶ πορώδης ἀδρομερῶς· ἐντεριώνη λευκή, κατὰ τὴν περιφέρειαν ἐνέχουσα μεμονωμένα σπειροειδῆ.

Σαρσαπαρίλλη Βερακρούζης, S. de la Conta, de Tuspan. Φέρεται εἰς δέματα 150—300 λιτρῶν διὰ τῆς Μεξικῆς, διὸ φέρει καὶ τὸ ὄνομα Sal de Mexico. Μετὰ τῶν ῥιζῶν συνυπάρχει καὶ τὸ ῥίζωμα, οὗ ὕπερθεν εἶναι ἐκεῖναι ἀνεστραμμέναι καὶ ὁ πάντοθεν περικαλύπτουσιν. Ῥιζάρια ὡς 1—3‴ τὸ πάχος, βαθέως καστανόχροα, αὐλαξὶ βαθείαις διειλημμένα. Ἐγκάρσιος διατομή· διὰ τῆς βαθείας αὐλακος τὸ ἐπίπεδον αὐτῆς ἀκτινωτὸν τὴν περιφέρειαν· φλοιὸς συμπεπτωκώς, μελανωπός, πολλάκις κερατώδης. Ἐντεριώνη πολλή, μετ' ἐγκατεσπαρμένων σπειροειδῶν κατὰ τὴν περιοχήν· κύτταρα ἀξονίου κολεοῦ κατ' ἐξοχὴν ἀκτινηδὸν τεταμένα, λίαν πεπαχυσμένα πρὸς τὰ ἔνδον, ἐνίοτε πρὸς τὰ ἔξω περικυκλούμενα ὑπὸ σειρᾶς κυττάρων παχέων, διακεκομμένης πολλαχοῦ.

Σαλσαπαρίλλη ἡ de Guayaquil, φερομένη οὐχὶ εἰς δέσμας, ἀλλ' εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δέματα μεγάλα, ἐν οἷς ἀναμὶξ ῥίζωμα καὶ ῥίζαι καὶ ῥιζάρια. Ῥίζα παχεῖα, μακρά, χονδροειδής, πολλὰ φέρουσα ῥιζάρια, κυλακισμένη κατὰ μῆκος. Φλοιὸς παχύς, ἄνευ ἀμύλου, ὅπου λεπτὸς πρὸς τὸ ῥίζωμα, ἀλευρώδης δέ, ὅπου παχύς· ἐπίπεδον διατομῆς ξανθῶς κίτρινον (Hanbury).

Ἡ μικροσκοπικὴ ἐξέτασις τῆς ῥίζης τῆς σαρσαπαρίλλης, διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ διασήμου Schleiden, ἐξασφαλίζει ἡμᾶς κατὰ πάσης νοθεύσεως καὶ συγχύσεως.

Δολισμοί, καὶ ἂν συμβῶσιν, εἶναι εὐξέλεγκτοι, ὅταν ἀπίδωμεν εἰς τὸ ἰδιφυὲς τῆς ὄψεως, ἣν δεικνύει ὁ φλοιὸς οὗτος, ἂν μάλιστα ἐξετασθῇ διὰ τοῦ μικροσκοπίου. Φέρονταί ποτε προσανάμικτα τεμάχια τῆς ῥίζης τῆς Aralia nudicaulis, ἔξωθεν μελανῶς ὑπέρυθρα καὶ βαθέως κυλακισμένα, ἔνδον δὲ μελανῶς κίτρινα, ὡς σαρσαπαρίλλη οὐιργινιανή, ἀλλ' εἶναι καὶ αὕτη σπανιωτάτη. Ἡ σαρσαπαρίλλη ἡ ἐκ Texas, προερχομένη ἐκ τοῦ Menispermum canadense L., φέρεται μὲν εἰς δέσμας $1\ ^1/_2{}'$ τὸ μῆκος καὶ $^1/_2{}'$ τὸ πλάτος, ἀλλ' ἕκαστον τεμάχιον εἶναι πρὸς τὰ ἄνω βαθέως μελανωπόν, πρὸς τὰ κάτω δὲ λαμπρότερον καὶ μετὰ τῶν ἄλλων συγκεκαμμένον, οὐδεμίαν δὲ ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὴν γνησίαν ῥίζαν. Ἔτι ἀγροικότεροι καὶ εὐξελεγκτότεροι εἶναι οἱ δολισμοὶ διὰ τῆς ῥίζης τοῦ ἀμμοφύτου καὶ οἱ διὰ τῶν καυλίων τοῦ λυκίσκου.

Στοιχεῖα ἐπικρατοῦντα εἶναι ἡ σμιλακίνη καὶ ῥητίνη τις πικρὰ καὶ δριμεῖα, ἄμφω μάλιστα ἐν τῷ φλοιῷ τῆς ῥίζης ($2—6\,^0/_0$), καί τις ἐκχυλισματικὴ οὐσία· δεύτερα δὲ ἄμυλον ($50\,^0/_0$), ἔγχυμα αἰθερίου ἐλαίου, λεύκωμα φυτικόν, κόμμι, σάκχαρον, ὀξαλικὸν ὀξὺ καὶ ἄλατα.

Ἡ σμιλακίνη $= C^{10}H^{70}O^{18} + xH^2O$, γλυκωματοειδές, κρυσταλλοῦται εἰς λέπια ἢ εἰς στήλας ῥομβικὰς λοξάς, εἶναι ἄχρους, στιλπνή, δυσδιάλυτος ἐν ψυχρῷ, εὐδιαλυτοτέρα ἐν ζέοντι ὕδατι εἰς ὑγρὸν σαπωνῶδες, τελείως διαλυτὴ ἐν οἰνοπνεύματι καὶ αἰθέρι, ἀηδῶς πικρὰ καὶ εἶτα δηκτικὴ τὴν γεῦσιν. Πυκνὸν θειικὸν ὀξὺ χρωματίζει αὐτὴν βαθέως ἰώδη, εἶτα κιτρίνην. Ἡ σμιλακίνη μετὰ τῶν ῥητινωδῶν μορίων ὁρίζει τὴν ἐνέργειαν τοῦ φαρμάκου, ἐξάγεται δέ, ἂν ἐν οἰνοπνεύματι ἐγκατεργασθῇ ἡ κατακεκομμένη ῥίζα, καὶ ἐκθλιβῇ, καὶ εἶτα ἐξατμισθῇ τὸ οἰνόπνευμα, καθαρισθῇ δὲ ἡ σμιλακίνη διὰ ζωϊκοῦ ἄνθρακος καὶ ἀποκρυσταλλωθῇ. Ἐνέχεται ἡ σμιλακίνη ἐν μὲν τῇ τῆς Λισσαβῶνος ὡς 1,41, ἐν δὲ τῇ τῆς ἐξ Ὀνδούρας ὡς 1, $1\,^0/_0$. Τόσῳ δὲ πλείων ἐνέχεται, ὅσῳ ἔλαττον τὸ ποσὸν τοῦ ἐν τῇ ῥίζῃ ἀμύλου· ὅσῳ δὲ πλείων ἡ σμιλακίνη, τόσῳ πλεῖον καὶ τὸ ποσὸν τῶν ἐκχυλισματικῶν οὐσιῶν, ἀφ' ὧν ἴσως πηγάζει καὶ ἡ σμιλακίνη. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ Schroff διὰ τοῦ θειϊκοῦ ὀξέος προκαλοῦνται ἐπὶ τῆς ἐγκαρσίου διατομῆς τῆς ῥίζης εὐπαρατήρητοι αἱ μνησθεῖσαι ἀλλοιώσεις τῆς χροιᾶς (ἰώδης, εἶτα κιτρίνη) τῆς σμιλακίνης, ἔπεται, ὅτι εἶναι δυνατὸν διὰ τοῦ θειικοῦ ὀξέος μεθ' ἱκανῆς βεβαιότητος νὰ ὁρίσωμεν ἀμέσως τὴν ποιότητα τῆς ῥίζης (= τὴν περιουσίαν τῆς σμιλακίνης), ἥτις ὡς ἀρίστη κατὰ τὰ εἰρημένα

εἶναι καὶ ὡς ἐπιτηδειοτάτη εἰς χρῆσιν, ὅταν ὡς ἥκιστα ἀμυλώδης· τοιαῦται δὲ εἶναι μάλιστα αἱ λεπτότεραι ἐκ τῶν ῥιζῶν.

Σημειωτέον, ὅτι οἱ μὲν Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι προτιμῶσι εἴδη σαρσαπαρίλλης, ἐν οἷς σπανίζει τὸ ἄμυλον, οἱ δὲ Ἰταλοὶ προτιμῶσι τὰς ἐχούσας φλοιὸν ἀλευρώδη. Τούτοις συντάσσεται καὶ ἡ Γ.Φ., ἡ θέλουσα τὴν ῥίζαν πλήθουσαν ἀμύλου, ἔχουσαν τὸν λευκὸν φλοιὸν παχύτερον τοῦ φαιοῦ ξύλου.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Ἡ σμιλακίνη, ἕως ληφθεῖσα κατὰ 10—12 σιτ., φέρει δῆξιν καὶ ἐκπίκρανσιν ἐν στόματι καὶ ἰσθμῷ, σιελισμόν, ἐρυγάς, βορβορυγμοὺς καί τινα βράδυνσιν τῶν σφυγμῶν, οὐδεμίαν ὅμως οὔτε διάρροιαν, οὔτε διούρησιν. Ἂν συνενέχῃ καὶ ῥητινώδη στοιχεῖα, φέρει καρδιαλγίαν, ἔμετον καὶ διάρροιαν. Ἀλλὰ καὶ ὅλη ἡ ῥίζα διαμασσηθεῖσα ἐρεθίζει τὸν βλεννογόνον τοῦ στόματος καὶ φέρει σιελισμόν, καταποθεῖσα δὲ βαρύνει τὸν στόμαχον. Ἂν ληφθῇ πολλή, φέρει ἀεὶ ναυτίαν καὶ διάρροιαν μετὰ βορβορυγμῶν καὶ βλάπτει τὴν πέψιν· τότε δὲ παρατηρεῖται πολλάκις καὶ νωθρότης καθολικὴ τοῦ σώματος καὶ ἔκλυσις τῶν δυνάμεων εἴτε ὡς ἐκ τῆς ναυτίας, εἴτε καὶ διὰ δρᾶσιν ἄμεσον τῆς σμιλακίνης ἐπὶ τῶν νεύρων, καὶ μάλιστα τῶν τὴν κυκλοφορίαν διευθυνόντων (Gubler). Ἂν τὸ ἀφέψημα ποθῇ χλιαρὸν μάλιστα ἢ ὑπόθερμον, προκαλεῖ διαφόρησιν καὶ διούρησιν, τὰ δὲ οὖρα γίνονται ἀφρώδη ὡς μετὰ τὴν χρῆσιν τοῦ στρουθίου, ἢ ὡς εἰ διελύθη ἐν αὐτοῖς στρουθίνη, διὰ δὲ τοῦ θειικοῦ ὀξέος προδίδουσι τὴν ἄνω σημειωθεῖσαν ἀντίδρασιν, τὴν ἐπὶ τῆς σμιλακίνης, ὅ ἐστιν ἀπόδειξις, ὅτι αὕτη ἀπεκκρίνεται ἐκ τῶν νεφρῶν κατὰ τὸ πλεῖστον.

Ἐνέργεια ἰαματική. Δυσκόλως ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ἐφ' ὑγιῶν δράσεως, τό γε νῦν ἔχον· διὸ καὶ τάσσομεν τὸ φάρμακον ἐν τοῖς ἐμπειρικοῖς. Ἐδίδαξε δὲ ἡ πεῖρα, ὅτι ἄνθρωποι καχέκται καὶ δύσκρατοι, ἂν ὑποβληθῶσιν εἰς μεθοδοτικὴν διὰ σαρσαπαρίλλης θεραπείαν, πολλάκις βελτιοῦνται τὴν θρέψιν κατὰ μικρὸν καὶ εὐχροοῦσι. Πῶς τοῦτο συμβαίνει, ἄδηλον, ἀφοῦ οὔτε αἱ διακρίσεις τοῦ σώματος ἐμφανῶς καὶ ἀναμφιλέκτως παρακινοῦνται ἐξ αὐτῆς καὶ μόνης, πλὴν ἴσως τοῦ σιέλου, καὶ τούτου δὲ ἀπὸ τῆς ναυτίας ἐν μέρει, οὔτε ὡς ῥωστικὸν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων πάλιν δύναται κυρίως εἰπεῖν τὸ φάρμακον νὰ θεωρηθῇ. Τὸ ζητεῖν δὲ τὴν ἐξήγησιν τῆς μετασυγκριτικῆς ταύτης δράσεως τῆς σαρσαπαρίλλης ἐκ μόνης τῆς ναυτίας, καθ' ἃ διδάσκει ὁ Gubler, ἤθελεν εἶσθαι παρακεκινδυνευμένον, ἀφοῦ τοιαύτη ἐνέργεια ἀπὸ τῆς ἰπεκακουάνης οὔτε ὑπενοήθη ποτέ, οὔτε δὲ καὶ ἀνωμολογήθη ὑπό τινος· καὶ ὅμως οὐδὲν τῆς ἰπεκακουάνης ναυτιωδέστερον. Ὅπως ποτ' ἂν ἔχῃ, παραγγέλλεται πρὸς δυσκρασίας χρονίας ἀνθρώπων καχεκτικῶν, οἷον πρὸς ῥευματισμούς, ἀρθρίτιδας, χειράδας, χρόνια τοῦ δέρματος πάθη, ἐκζέματα καὶ ψωριάσεις καὶ ἕρ-

πητας ἐσθιομένους καὶ τὴν λέπραν αὐτήν, καὶ ὄντως πολλάκις ὠφελεῖ καθ' ἑαυτήν, καὶ ἔτι μᾶλλον, ἂν ποθῇ μετ' ἄλλων ὁμοτίμων φαρμάκων (ὅρ. Εἴδη εἰς ἀφέψημα διὰ ξύλων). Ἀλλ' ἡ κυριωτέρα ἔνδειξις αὐτῆς φέρεται πρὸς τὴν ἀφροδισίαν λώβην, τὴν ἀπὸ χρόνου μακροῦ καὶ ἐν τῷ δέρματι μάλιστα ἐντετοπισμένην, τὴν ἀντιστᾶσαν πρὸς τὴν δι' ὑδραργύρου καὶ ἰωδίου θεραπείαν, ἢ κάλλιον εἰπεῖν τὴν συζευχθεῖσαν μετὰ τῆς ἀπὸ τῶν φαρμάκων ἐκείνων δυσκρασίας οὕτως, ὥστε δυσδιάκριτον κατέστη, τί ποτε εἴη τὸ τῆς νόσου ἀποκύημα καὶ τί τῶν φαρμάκων, καὶ ὅπου ἡ κατάπτωσις τῶν δυνάμεων οὐδεμίαν συγχωρεῖ περαιτέρω χρῆσιν φαρμάκων μεταλλικῶν. Ἀπροκατάληπτοι ἰατροὶ παρετήρησαν, ὅτι ἐπὶ τῇ σαρσαπαρίλλῃ βελτιοῦται πρῶτον μὲν ἡ τοῦ αἵματος δημιουργία, καὶ μάλιστα ἂν τὸ φάρμακον συνδυασθῇ μετὰ διαίτης ἀναληπτικῆς καὶ μετὰ σιδήρου, ἔπειτα δὲ ἴσως ἀποκρίνονται ἐκ τοῦ σώματος καὶ μόρια ὑδραργύρου καὶ ἰωδίου, ἢ καὶ μόρια ἐρθρούτα τοῦ σώματος αὐτοῦ, οἷον ἀποτετριμμένα ἐξιδρώματα τῶν ἀδένων ἢ καὶ ἄλλων ὀργάνων.

Παραγγέλλεται καὶ ὡς φάρμακον συμβοηθητικὸν τῇ δι' ὑδραργύρου θεραπείᾳ τῆς συφιλίδος. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐσχηκότων πεῖραν τοῦ φαρμάκου παρετήρησαν, ὅτι, ὅταν ἡ πάθησις καταλάβῃ τὰ ὀστᾶ, οὐδὲν ὠφελεῖ ἡ σαλσαπαρίλλη· ὅταν δὲ πάθῃ ἡ ἶρις ἢ ὁ ἐγκέφαλος, εἶναι καὶ ἄντικρυς ἐπικίνδυνος, ἂν ἀποτρέψῃ ἡμᾶς ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ὑδραργύρου, τοῦ μόνου ἰσχύοντος νὰ σώσῃ ὀφθαλμὸν καὶ κεφαλήν. Βεβαιοῦται δὲ πάλιν ὑπὸ τῶν πολεμίων τοῦ ὑδραργύρου, ὅτι μετὰ τὴν μεθοδικὴν χρῆσιν τῆς σαρσαπαρίλλης δὲν συμβαίνουσιν οὔτε τοσοῦτον συχνὰ οὔτε τοσοῦτον φοβερὰ τὰ τριτοπαθῆ τῆς συφιλίδος φαινόμενα.

Συνηθέστατα δίδεται ἡ ῥίζα τῆς σαρσαπαρίλλης εἰς ἔμβρεγμα πολύωρον ἐν ὕδατι, θερμῷ, κάλλιον ὕρῳ καὶ συνηθέστερον εἰς ἀφέψημα μετὰ προηγουμένην 10—12ωρον ἐμβροχὴν τῆς ἀποβραστέας ῥίζης ἐν τῷ ἀπαιτουμένῳ ὕδατι, καὶ σκευάζεται κατ' οὐγ. 1—3 ἐν λίτρ. 2, εἰς τὸ ἥμισυ βραζομένων. Πίνεται δὲ κατὰ κυαθίσκους χλιαρούς, τῶν ἀρρώστων προσπαθούντων νὰ ἱδρώσωσιν ἐπ' αὐτῇ, μένοντες ἐν τῇ κλίνῃ καὶ ἐν μαλλίνοις σισύραις ἐγκεκορδυλημένοι ἐν κοιτῶνι θερμῷ. Δίαιτα ὁπωσοῦν συνεσταλμένη ὑπολαμβάνεται ὑπὸ πολλῶν ὡς ἀπαραίτητος, ὅταν πρόκηται νὰ πολεμηθῇ συφιλίς. Ἂν μὴ φέρῃ τὸ ἀφέψημα 1—2 κενώσεις καθ' ἡμέραν, ἐμβάλλεται καὶ δρ. $^1/_2$—1 φύλλων σέννης.

*Ἀφέψημα σαρσαπαρίλλης συγκεκεντρωμένον, Decoctum Salsaparillae concentratum. Γίνεται, ἂν 20 μ. ῥίζης σαρσαπαρίλλης κατακεκομμένης βράσωμεν μετὰ 80 μ. ὕδατος 6 ὥ. ἐν ἀτμολούτρῳ, ἀπηθήσαντες δὲ βράσωμεν αὖθις μετὰ 60 μ. ὕδατος, τὰ δὲ ἀποβράσματα ἅμῃρω συμμίξαντες ἐξατμίσωμεν εἰς μέρη 9, καὶ προσθῶμεν 1 μ. οἰνοπνεύματος κα-

θαροῦ. Ἀφέψημα μελανωπόν, οὗ οὐγγία ἐνέχει τὰ διαλυτὰ στοιχεῖα 2 οὐγ. ῥίζης. Πίνεται κατὰ κοχλ. 1—2 καθ' ἑκάστην πρωΐαν, καθ'ἑαυτὸ ἢ ἐν ἐγχύματι ἀσθενεῖ φύλλων σέννης. Δραστήριον σκεύασμα καὶ εὐμεταχείριστον κατὰ συφιλίδος πεπαλαιωμένης.

Ζ ι τ τ μ ά ν ε ι ο ν ἀ φ έ ψ η μ α, Decoctum Zittmani ἢ Decoctum Salsap. compositum, οὗ δύο εἴδη, τὸ ἰσχυρότερον καὶ τὸ ἀσθενέστερον, D. Z. fortius et mitius. Γίνονται ὡς ἐξῆς κατὰ τὴν Γ. Φ.:

Ἀ φ έ ψ η μ α σ α ρ σ α π α ρ ί λ λ η ς σ ύ ν θ ε τ ο ν ἰ σ χ υ ρ ό τ ε ρ ο ν, Dct. Zit. fortius, Dct. Sals. compositum fortius. Ῥίζης σαλσαπ. κατατετμημένης 100 ἐπιχύνονται δι' ὕδατος πηγαίου 2600 καὶ ἐγκατεργάζονται 24 ὥρ. Τότε προστεθέντων σακχάρου κόνεως 5 καὶ στυπτηρίας κόνεως 5, ἐμβάλλονται ἐν ἀτμολούτρῳ δι' ἀγγείου ἐπεστομισμένου καὶ συχνάκις ἀνακινοῦνται ἐφ' ὥρας τρεῖς. Περὶ τὸ τέλος τῆς ἀποβράσεως προστίθενται ἀνίσου σπερμάτων κοινοῦ 5, μαράθρου σπερμάτων 5, ἄμφω κατακεκομμένων, φύλλων σέννης κατατετμημένων 25, ῥίζης γλυκορρίζης κατατετμημένης 10, καὶ ἀμέσως ἀποτεθέντα ἐκ τῆς θερμότητος, ἀφίνονται εἰς συγκατεργασίαν ἐπὶ $^1/_4$ ὥρας, ἐφ' ᾧ ἐκθλιβέντα ἀπηθοῦνται. Τῷ ἀποβράσματι, μετὰ τὴν καθίζησιν ἐπαντληθέντι, προστίθεται τόσον ὕδατος ἔστ' ἂν γένηται 2500 μερῶν. Εἰμή τι προσαναγραφῇ, δίελε τὸ σκεύασμα εἰς δόσεις ὀκτώ. Σημείωσαι, ὅτι κατὰ τὴν αὐθεντικὴν καὶ ἀρχέτυπον συνταγὴν προστίθενται ἐν τῷ σακκίῳ καὶ 4 καλομελάνου καὶ 1 θειούχου ὑδραργύρου ἐρυθροῦ (κινναβάρεως), ἡ δὲ χημικὴ ἀνάλυσις ἔδειξε πολλάκις ἐν λίτρᾳ ἀφεψήματος $^1/_5$ σιτ. ὑδραργύρου, κατ' ἄλλους καὶ πλεῖον, μάλιστα δὲ καὶ ἄχνης ὑδραργύρου. Πάντως ὅμως ἡ ἐνέργεια δὲν φαίνεται προερχομένη ἐκ τοῦ ὑδραργύρου, ἀλλ' ἐκ τῶν ἄλλων στοιχείων κυρίως.

Ἀ φ έ ψ η μ α σ α ρ σ α π α ρ ί λ λ η ς σ ύ ν θ ε τ ο ν ἠ π ι ώ τ ε ρ ο ν, Dct. Salsaparillae compositum s. Zittmani mitius. 50 ῥίζης σαρσαπαρίλλης κατατετμημένης ἐγκατεργάζονται ἐν ὕδατος πηγαίου 2400 ἐπὶ 24 ὥρας, εἶτα δὲ ἐμβάλλονται εἰς θερμότητα ἀτμολούτρου διὰ ζέοντος ὕδατος ἐπὶ 3 ὥρ., ἐν τῷ μεταξὺ πολλάκις ἀνακυκώμεναι ἐν ἀγγείῳ ἐπεστομισμένῳ. Τὸ ἀπόβρασμα, προστεθέντος φλοιοῦ λειμωνίων, φλοιοῦ κινναμώμου, καὶ καρποῦ καρδαμώμου τοῦ ἐλάττονος, καὶ ῥίζης γλυκορρίζης κατατετμημένης ἑκάστου ἀνὰ 5, ἀποτίθενται εἰς συγκατεργασίαν ἐπὶ $^1/_4$ ὥρας καὶ ἐξιποῦται. Μετὰ τὴν καθίζησιν ἀπηθεῖται τὸ ἀπόβρασμα καὶ προστίθεται ὕδατος ὅσον ἀρκεῖ εἰς βάρος 2500. Διαιρεθήτω εἰς δόσεις 8.

Τὰ ἀφεψήματα ταῦτα λαμβάνονται κατά τινα κοινῇ παραδεδεγμένην μέθοδον τὴν ἑξῆς: λουσθεὶς ὁ ἄρρωστος ἐν χλιαρῷ λουτρῷ εἰς ἐκρύπωσιν τοῦ πώματος καὶ ὅπως εὐχερέστερον προκαλεσθῇ διαφόρησις ἐν τῷ μετὰ ταῦτα, λαμβάνει τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς θεραπείας καθάρσιον ἐκ καλομελάνου καὶ ῥητίνης ἰαλάπης (ἀνὰ ἴσα μέρη) εἰς καταπότια, ἐφεξῆς δὲ κατὰ πᾶσαν πρωΐαν μίαν λάγηνον ἰσχυροτέρου ἀφεψήματος ὑποθέρμου, δι' ἡμέρας δὲ λάγηνον ψυχράν, τὴν ἑσπέραν δὲ αὖθις πρὸ τῆς κατακλίσεως ποτήριον ἰσχυροῦ ἀφεψήματος χλιαροῦ. Οὕτω ποιῶν καθ' ἡμέραν, καθαρίζεται τὴν ἕκτην πάλιν διὰ τῶν αὐτῶν καταποτίων, τὴν δὲ ἑβδόμην καὶ τὰς ἐφεξῆς τέσσαρας ἡμέρας λαμ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βόλου

βάνει αὐθις τὴν αὐτὴν ποσότητα τῶν ἀφεψημάτων κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν, ἕως οὗ πάντα καταναλωθῶσι. Διαιτᾶται δὲ ἐν δωματίῳ τὴν θερμοκρασίαν ὡς 16—17° Ρ., τρώγει ἱκανῶς μέν, ἀλλ' ἁπλῆν τροφήν, μηδαμῶς βαρύνουσαν τὸν πεπτικὸν σωλῆνα, οἷον κρέας ὀπτὸν ὡς (2—3 οὐγ.) καὶ ἄρτον λευκὸν καὶ ἁπλᾶ ῥοφήματα. Πίνει δὲ ἐν τῷ μεταξὺ διαφορητικὰ τεΐα. Τοὺς ἱδρῶτας ἀναμένει ἐν τῇ κλίνῃ ὥρας πολλάς. Ἀνάγκη διὰ τοῦ ἀφεψήματος νὰ ἐπέλθωσι 2—3 κενώσεις καθ' ἡμέραν· ἂν συμβῶσι πλείονες, μετριάζεται τὸ ποσόν· ἂν δὲ μηδόλως, πίνει ὁ ἄρρωστος κατὰ καιροὺς κυαθίσκον ἐγχύματος φύλλων σέννης. Ἡ διὰ τοῦ ἀφεψήματος τούτου θεραπεία ἀνακαινίζει ὡς λέγεται διὰ τῆς ἀπολύσεως ἁπασῶν τῶν ἐκκρίσεων τὴν ὀργανικὴν οὐσίαν τοῦ σώματος, ἐκδιαφοροῦσα ὕλας ἐφθαρμένας. Μαρτυρεῖται δὲ παρὰ τῶν κλινικῶν ὡς δραστηρία κατὰ τῆς πεπαλαιωμένης συφιλίδος, κατὰ τῶν χρονίων ῥευματισμῶν, κατὰ τοῦ παρ' ἡμῖν σπυροκόλου, καὶ κατὰ τοῦ ἐσθιομένου ἕρπητος, Lupus serpiginosus, καθ' ἃ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἀντελήφθημεν ἐν τῇ κλινικῇ τοῦ Ἔβρα ἐν Βιέννῃ. Ἂν μὴ ἐπενεχθῇ διὰ τῆς καταναλώσεως τῆς πρώτης δόσεως ἡ σκοπουμένη ἴασις, ἐπαναλαμβάνεται καὶ δευτέρα δόσις, ὥστε νὰ δαπανηθῇ χρόνος 4 τοὐλάχιστον ἑβδομάδων. Ἑκάστη λάγηνος περιέχει 3 λίτρας ἀφεψήματος.

*Ἐκχύλισμα σαρσαπαρίλλης, Extractum Sarsaparillae. Γίνεται, ἂν 1 μ. ῥ. σαρσαπ. ἐγκατεργασθῇ ἐν 4 μ. ζέοντος ὕδατος, μετὰ δὲ τὴν ἀπήθησιν πάλιν τὸ αὐτὸ ἐν 3 μ. ὕδ. ἐπὶ νυχθήμερον· συμμιγέντα δὲ τὰ ὑγρὰ ἐξατμισθῶσιν εἰς σύστασιν ἐκχυλίσματος πυκνοῦ. Μελανωπόν. Παρασκεύασμα ὀλιγόχρηστον. Δίδεται κατὰ 10—20—30 σιτ. πολλάκις τῆς ἡμέρας εἰς καταπότια, ἢ διαλύεται ἐν ἀφεψήμασι μετασυγκριτικοῖς.

*Σιρόπιον σαρσαπαρίλλης σύνθετον, Syrupus Salsap. compositus, Sirop de Laffecteur. Γίνεται ἐκ σαρσ. κατατετμημένης 24, ἱεροξύλου ῥινημάτων, ξύλου σασσαφρείου κατατετμ., κίνας τῆς ὀζώδους κατακεκομ., ἑκάστου ἀνὰ 16, φλοιοῦ κίνας φαιᾶς κατακεκομμένου 8, σπερμάτων ἀνίσου κατακεκομμένων 3, ἄτινα πάντα ἐπιχύνονται ζέοντι ὕδατι 250, καὶ ἀφεθέντα ἐν κατεργασίᾳ ὥρας τινάς, ἐκθλίβονται, τὸ δὲ ἀπήθημα διυλισθὲν ἐξατμίζεται ἐν ἀτμολούτρῳ εἰς 80 μ., ὅτε διαλύονται ἐν αὐτῷ σακχάρου ἀρίστου 150 εἰς σιρόπιον φαιόν. Γίνεται ὅμως καὶ ἄλλως κατ' ἄλλας φαρμακοποιίας.

Δίδεται κατὰ κοχλιάρια τῆς τραπέζης 2—3 τῆς ἡμέρας· ὀλιγοδρανές· οὐδαμῶς ἀντάξιον τῆς ἀγυρτικῆς αὐτοῦ διακωδωνίσεως.

*Τὸ ἁπλοῦν σιρόπιον, γίνεται ἐξ ἰσχυροῦ καὶ συμπεπυκνωμένου ἀφεψήματος σαρσαπαρίλλης καὶ ἁπλοῦ σιροπίου, ἀναμιγέντων. Δίδεται ὡς τὸ ἄνω πρὸς πεπαλαιωμένην συφιλίδα καὶ χρόνια ἐξανθήματα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

*Κίνας τῆς ὀζώδους ῥίζωμα.

Radix Chinæ nodosæ.

Smilax China L. Smilaceae. Θάμνος κληματώδης ἐν τῇ Σινικῇ καὶ τῇ Ἰαπωνίᾳ συχνός.

Ῥίζωμα μέγα, ὡς πυγμῆς τὸν ὄγκον, ὀζῶδες. Ἐν μέρει περιῃρημένον τὸν φλοιόν, ἔξωθεν κίτρινον καὶ ἀνώμαλον καὶ τραχύ, πρὸς τὰ ἔνδον ἀμαυρῶς ὑπέρυθρον ἢ λευκωπόν, σκληρόν, βαρύ, ἄνευ παραρριζίων, ἐπὶ τῆς ἐγκαρσίου διατομῆς δεικνῦον τὸ κέντρον λαμπρότερον, στιλπνόν, δέσμαις ἀγγείων κατάστικτον. Ἄ ν ο σ μ ο ν, ὑ π ό π ι κ ρ ο ν, δριμὺ καὶ στυπτικόν.

Ἀπόβλητον ἔσω πᾶν ῥίζωμα σκωληκόβροτον. Ἐξεταστέον δὲ καὶ μὴ τὰ τρήματα ὦσι τεχνητῶς ἐμπεφραγμένα. Ν ο θ ε ύ ε τ α ι ἐνίοτε διὰ τοῦ ῥιζώματος τῆς Smilax glauca Wart., τῆς ἀμερικανικῆς κίνας, τοῦ λαμπροτέρου καὶ σχεδὸν ἀλευρώδους καὶ λευκοῦ τὴν χροιὰν καὶ ἐλαφροτέρου καὶ σπογγωδεστέρου.

Σ τ ο ι χ ε ῖ ο ν ἐπικρατοῦν εἶναι ἡ σ μ ι λ α κ ί ν η, ἡ αὐτὴ ἡ καὶ ἐν τῇ ῥίζῃ τῆς σαρσαπαρίλλης ἐνεχομένη· δεύτερα δὲ ῥητίνη, δεψικὸν ὀξύ, χρωστικὴ οὐσία, ἄμυλον, σάκχαρον.

Ἐ ν έ ρ γ ε ι α ἐφ' ὑ γ ι ῶ ν κ α ὶ ἰ α μ α τ ι κ ὴ οἵα περ καὶ ἡ τῆς σαρσαπαρίλλης, ἀσθενεστέρα μέν τοι. Ἐμβάλλεται εἰς τὸ ἀφέψημα τῶν διὰ ξύλου εἰδῶν Species Lignorum, (ὅρ. ἱερόξυλον), καθ' ἑαυτὴν οὖσα ἐν ὀλίγῃ χρήσει, εἰμὴ οὐδεμιᾷ. Ἀφέψημα ἐξ οὐγ. 1—2 ἐν λίτρᾳ ὑπολείμματος, πιεῖν χλιαρὸν κατὰ κυαθίσκους.

*Στρουθίου ῥίζα.

Radix Saponariae.

Saponaria officinalis L. Caryophylleae. Φυτὸν πολυετές, κατὰ τὰ μεσημβρινὰ τῆς Εὐρώπης ἐν τόποις ἀγεωργήτοις καὶ ὑποσκίοις βλαστάνον.

Ῥ ί ζ ω μ α στρογγύλον, πρὸς τὰ κάτω ἐπαισθητῶς λεπτυνόμενον, πολυκέφαλον, μετὰ πολλῶν παραφυάδων, τῶν πρὸ τοῦ μόνων τούτων ἐν χρήσει, ποδιαῖον τὸ μῆκος, ἔξωθεν ἐρυθρόμελαν, μετ' ἐπιμήκων ῥυτίδων ἐν τῷ λεπτῷ καὶ εὐαποξέστῳ φλοιῷ, κατὰ τὸ ἐπίπεδον τῆς ἐγκαρσίου διατομῆς δεικνῦον ξ ύ λ ο ν πυκνόν, δύσθλαστον, ἀχυρόχρουν, διὰ κύκλου βαθυχρουστέρου ἀφοριζόμενον ἀπὸ τοῦ φλοιοῦ, ἐν τῷ κέντρῳ λευκωπὸν καὶ φέρον ἐντεριώνην, ἄνοσμον, βλεννώδες ἐν ἀρχῇ τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μασσήσεως καὶ ὑπόγλυκυ, εἶτα δὲ ὑπόπικρον καὶ ἐπιμόνως δριμὺ καὶ δάκνον ὡς ἡ ῥίζα τοῦ πολυγάλου. Ἰώδιον χρωννύει τὸ ἐπίπεδον τῆς δικτομῆς μελανωπόν.

Συλλεκτέον τὸ ῥίζωμα κατ' ἔαρ καὶ μετόπωρον.

Στοιχεῖον κύριον ἐνέχει τὴν σαπωνίνην, δεύτερα δὲ ῥητίνην, κόμμι, βλέννα καὶ ἄλατα.

Ἡ σαπωνίνη, ἡ καὶ ἐν τῇ ῥίζῃ πολυγάλου τοῦ βεργινιανοῦ ὡς συνεγίνη ἐνυπάρχουσα, εἶναι δριμεῖα, οὐδετέρα, εὐδιάλυτος ἐν ὕδατι καὶ σαπωνοειδῶς θολοῦσα τοῦτο, διαλύουσα δὲ τὰ λίπη καὶ καθαίρουσα τοὺς ῥύπους.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν σαπωνίνην, ἥτις ὑπὸ τοῦ Koehler ἐγχυθεῖσα εἰς τὸν ὑποδόριον κυτταρώδη ἱστὸν καὶ εἰς τὰς φλέβας ἔφερε παράλυσιν πάντων τῶν μυῶν, ἧττον μὲν ἐμφανῆ τῆς ἐκ τῶν κυρίως ναρκωτικῶν, διαχεομένην ὅμως ἐν παντὶ τῷ σώματι· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ σαπωνίνη ἐνέχεται ὀλίγη ἐν τῇ ῥίζῃ τοῦ στρουθίου, δὲν σχηματίζεται ἡ ἐνέργεια τούτου παραλυτική, ὡς ἡ τῆς σαπωνίνης, ἀλλὰ μᾶλλον ἐρεθιστικὴ κατὰ τόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἐκκριτικῶν ὀργάνων.

Εἰσπνευσθεῖσα ἡ σαπωνίνη φέρει βιαίους πταρμοὺς καὶ ἐρεθίζει τοὺς πνεύμονας, πόνον πωλύωρον ἐκκαλοῦσα ὑπὸ τὸ στέρνον καὶ δύσπνοιαν καὶ βῆχα. Τεθεῖσα ἀμέσως ἐπὶ τῆς τῶν βατράχων καρδίας ἀραιοῖ τοὺς παλμοὺς καὶ τὸ τελευταῖον καταπαύει αὐτοὺς τελείως. Ἐπὶ τῶν κεντρικῶν νεύρων τεθεῖσα παραλύει ταῦτα. Ἐγχυθεῖσα εἰς τὰς φλέβας ζώων θερμαίμων ἐλαττοῖ τὴν πίεσιν τοῦ αἵματος, ταπεινοῖ τὴν θερμοκρασίαν καὶ βραδύνει σφυγμοὺς καὶ ἀναπνοάς. Αὐτὰ ταῦτα γεννῶνται, καίτοι βράδιον, ἂν ἔσω ληφθῇ· τότε δὲ πάντα τὰ αἱμοφόρα ἀγγεῖα συσπῶνται. Ἐπὶ τοῦ δέρματος τεθεῖσα διὰ πυκνῆς διαλύσεως παραλύει τὴν αἴσθησιν ἐν αὐτῷ καὶ τὰς κατ' ἀνάκλασιν κινήσεις τῶν ὑποκειμένων μυῶν διὰ παράλυσιν τῶν κινητικῶν νεύρων.

Ἀφέψημα ἐξ οὐγ. $^1/_2$—1 εἰς οὐγ. 6-- 8 ἐρεθίζει μικρὸν τὸν πεπτικὸν σωλῆνα, παρακινοῦν εἰς ἀφοδεύσεις· ἰσχυρότερον δέ, ἐξ οὐγ. 1—2, φέρει ἔμετον καὶ διάρροιαν. Ἀπορροφηθὲν προκαλεῖ διούρησιν, σπανιώτερον διαφόρησιν· προάγει δὲ καὶ τὴν ἔκκρισιν τῆς βλέννης ἐν τοῖς βρόγχοις. Διὸ καὶ δύναται νὰ δοθῇ πρὸς χρονίους καταῤῥόους τῶν πνευμόνων καθάπερ τὸ πολύγαλον, ὡς διαφορητικὸν δὲ καὶ διουρητικὸν πρὸς ἀρθριτικάς, ῥευματικάς, ἐξανθηματικὰς καὶ συφιλιδικὰς παθήσεις καὶ πρὸς ὕδρωπας ἀσκίτας. Θεωρεῖται ὅμως τὸ φάρμακον ὡς ὀλιγοδρανὲς καὶ παρημελήθη ἐπ' ἐσχάτων σφόδρα, εἰ μὴ τελείως. Πίνεται τὸ ἀφέψημα κατὰ κυαθίσκους καὶ χλιαρόν, σκευαζόμενον ἐξ οὐγ. 1—2 ἐπὶ λίτρας ὕδατος.

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Νοθεύεται διὰ τῆς ῥίζης τῆς Lychnis alba Milt., ἥτις ἦν προτοῦ ἐν ἰατρικῇ χρήσει ὡς Radix Saponariæ albæ, καὶ ἥτις διαστέλλεται τῆς γνησίας ῥίζης διὰ τῆς ἀμαυρῶς λευκῆς χροιᾶς καὶ διὰ τῆς γεύσεως, ἥτις δὲν εἶναι δριμεῖα.

Ἄλλη παρὰ ταύτην εἶναι ἡ ῥίζα τῆς Gypsophila Struthium L., φυτοῦ ὁμοταγοῦς, ἐν τῇ μεσημβρινῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ προσβορείῳ Ἀφρικῇ (Saponaria aegyptiaca) βλαστάνοντος, ὡς 1—1 $^1/_2$′ τὸ μῆκος, καὶ 3″ τὸ πάχος, γραμμαῖς ἐπιμήκεσι μετ' ἐγκαρσίων ῥωγμῶν διειλημμένη, καὶ εἰς καθαρισμὸν τῶν ἐσθήτων τῶν ναυτῶν κατ' ἐξοχὴν χρησιμεύουσα ἀπανταχοῦ τῆς Μεσογείου.

*Ἀρκείου ῥίζα.

Radix Bardanæ.

Lappa major καὶ minor DC. καὶ L. tomentosa Lam. Synanthereae· ἡ κοινῶς πλατυμανδύλα παρ' ἡμῖν καλουμένη.

Ῥίζα ἀτρακτοειδής, σαρκώδης, ἰσοπαχὴς δακτύλῳ, ἡ ξηρὰ ἔξωθεν ῥηγματώδης καὶ ὑπόφαιος, ἔσω δὲ ὑποκίτρινος. Φλοιὸς παχύς, ἐνέχων κοιλώματα μικρά· ξύλον ἀκτινοειδές· ἐντεριώνη λεπτή, λευκή, διεσχισμένη. Γεῦσις βλεννώδης, ὑπογλυκάζουσα, ὕστερον ὑπόπικρος Ἡ χλωρὰ ῥίζα εἶναι πλήρης χυμοῦ βλεννώδους καὶ ὑποπίκρου.

Συλλεγέσθω τὸ ἔαρ ἡ τὸ φθινόπωρον ἡ διετής, καὶ ξηρανθεῖσα ἐπιμελῶς διατηρείσθω ἐν τόπῳ ξηρῷ ἀκέραιος, ἢ κατὰ μῆκος ἐσχισμένη.

Ἐνέχει ἰνουλίνην, δεψικὸν ὀξύ, βλέννην, ἅλατα, σάκχαρον καὶ πικρὰν ἐκχυλισματικὴν οὐσίαν ῥητινώδη.

Ἴην προτοῦ ἐν χρήσει πρὸς χρόνια τοῦ δέρματος πάθη καὶ αὐτὰ τὰ συφιλιδικά, καὶ πρὸς ῥευματισμοὺς καὶ ἀρθρίτιδα ὡς διουρητικὸν καὶ ἥπιον διαφορητικόν· νῦν ὅμως περιέπεσεν εἰς παντελῆ λήθην. Μόνον δὲ ἀφέψημα ταύτης (οὐγ. 1—2 ἐπὶ λίτρας) ἐν ζύθῳ ἢ οἴνῳ παραγγέλλεται τῇδε κακεῖσε πρὸς τὰς ἀλωπεκίας καὶ πιτυριάσεις· ἢ κατεργάζεται ἡ ῥίζα ἐν ἐλαίῳ κοινῷ εἰς ἔλαιον ἀρκείου, Oleum Bardanae· ὧν καὶ τούτων ἀμφίβολος ἡ ὠφέλεια.

Ἱερόξυλον.

Lignum Guajaci s. Lignum sanctum.

Guajacum officinale L. Zygophylleæ.

Δένδρον ἐν ταῖς νήσοις τῆς Ἀμερικῆς ἰθαγενές, οὗ λαμβάνεται τὸ ξύλον ἐκ τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν μεγάλων κλάδων.

Ξύλον εἰς τεμάχια, ὡς 3′ τὸ μῆκος, 1′ τὸ πάχος, ἢ καὶ ἔτι μείζονα, ἢ εἰς σπονδύλους ἐξ ὅλου τοῦ κορμοῦ, σκληρόν, βαρύτερον τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὕδατος καὶ ἐν αὐτῷ βυθιζόμενον, τὴν ῥῆξιν ἀνώμαλον, οὐδαμῶς ἰνώδες, ἀκανονίστως σχιζόμενον, διηρημένον δὲ εἰς δύο ἀκριβῶς διὰ τῆς χροιᾶς ἀπ' ἀλλήλων ἀφωρισμένας μοίρας, τὴν περιφερικὴν καὶ τὴν κεντρικήν, ὧν ἡ μὲν πρώτη ὑπομελάνως ἢ ὑποξάνθως λευκή, ἡ δὲ δευτέρα βαθέως ἐλαιοπρασίνη, βρίθουσα ῥητίνης καὶ ἀναπέμπουσα, ὅταν θερμανθῇ, ὀσμὴν βενζόης. Φ λ ο ι ὸ ν σπανίως φέρει τὸ ξύλον· εἶναι δὲ καὶ οὗτος βαρύς, σκληρός, ἀνώμαλος, ἐνίοτε κατὰ μῆκος ὑπὸ αὐλάκων ἀβαθῶν διειλημμένος, ἠπατόχρους ἢ ἀμαυρῶς κιτρινίζων τὸ χρῶμα. Περιῃρημένος δὲ καὶ πρὸς ἰατρικὴν χρῆσιν ἐπιτήδειος φέρεται εἰς τεμάχια ἐπίπεδα ἢ ὑπόκυρτα, ἔξωθεν ῥηγματώδη καὶ τραχέα, ἐν τῷ μέλανι πρασινίζοντα, ὡς ἀπὸ κηλίδων κυανιζουσῶν καὶ μελανωπῶν ἢ κιτρίνων κατάστικτα, ἔνδον φαιοκίτρινα, εἰς τρία στρώματα εὐκόλως σχιζόμενα, ἐν τῇ κατὰ μῆκος ῥήξει δεικνύοντα μικρά, λευκὰ καὶ στίλβοντα κρυστάλλια ἐξ ἀσβεστίου ὀξαλικοῦ.

Ἡ ἐ γ κ ά ρ σ ι ο ς διατομὴ τοῦ ξύλου δεικνύει τὴν ἐξωτέραν στιβάδα ὡς $^1/_8$—$^1/_2$ τῆς ὅλης διαμέτρου, ὑπὸ ζωνῶν ἐναλλὰξ λαμπροτέρων καὶ βαθυτέρων συνεστηκυῖαν καὶ διειλημμένην ὑπ' ἀκτίνων ἐντεριώνης γραμμοειδῶν, καθ' ἁπλῆν σειρὰν διηκουσῶν, μόλις ἄνευ φακοῦ ὁρατῶν καὶ περὶ τοὺς πόρους τῶν ἀγγείων συγκεντρικῶς μέν, ἀλλ' ἀτάκτως περιτεθειμένων ἢ καὶ μικρόν τι ἀπ' ἀλλήλων διεστωσῶν. Οἱ πόροι τῶν ἀγγείων καθ' ἕνα ἐγκατεσπαρμένοι ἐ ν τ ῇ π ε ρ ι φ ε ρ ι κ ῇ μοίρᾳ τοῦ ξύλου, εἰς ζώνας ἀκανονίστως συγκεντρικάς, πρὸς τὰ ἔνδον πλήρεις ῥητίνης, καὶ διὰ τοῦτο βαθέως πράσινοι. Διὰ τοῦ φακοῦ ὁμοίως διακρίνομεν ἐν τῷ ξύλῳ ὡσεί τινας κατ' ἐπιρρύνειαν δακτυλίους, ἀμυδρῶς συγκεντρικούς, ἀπ' ἀλλήλων ἀφωρισμένους ὑπὸ μιᾶς, ἔστιν ὅτε καὶ ὑπὸ δύο ζωνῶν ἐκ παρεγχύματος ξύλου, ὧν μεταξὺ πυκναὶ δέσμαι ξύλου, μὴ ἐνέχουσαι πᾶσαι ἀγγεῖα σπειροειδῆ. Ἡ κ ε ν τ ρ ι κ ὴ μ ο ῖ ρ α τοῦ ξύλου, ὁμοίᾳ τῇ πρώτῃ κατὰ τὴν ὑφήν, εἶναι καθ' ἃ προείρηται βαθέως πρασίνη ὡς τὰ φύλλα τῆς ἐλαίας διὰ τὴν ῥητίνην, ἥτις διυγραίνει ὅλον τὸ προσέγχυμα τοῦ ξύλου. Ἡ μοῖρα αὕτη εἶναι ἡ μάλιστα ἐν χρήσει ὡς ἴαμα.

Ἄ ν ο σ μ ο ν εἶναι τὸ ξύλον, ἀλλ' ἂν τριβῇ ἢ θερμανθῇ, ἀναδίδει ὀσμὴν ὡσεὶ ἀπὸ βενζόης, ἡδεῖαν καὶ βαλσαμώδη· δ ρ ι μ ε ῖ α δὲ καὶ δ ά κ ν ο υ σ α τὴν γεῦσιν ἡ κόνις, ἀνασπασθεῖσα εἰς τὴν ῥῖνα, διεγείρει πταρμούς.

Δ ο κ ι μ α σ ί α. Ἀπὸ τῶν ῥινημάτων ἀποσκορακιστέον πάντα τὰ τεμάχια τοῦ περιμήτρου, τὰ λαμπρὰ τὸ χρῶμα, τὰ μὴ περιέχοντα τὴν ῥητίνην. Γνήσια ῥινήματα πρέπει νὰ καταβυθίζωνται ἐν τῷ ὕδατι, νὰ περιέχωσι δὲ ὡς 18 % ῥητίνης κιτρίνης ἀμαυρῶς, εὐαποχωρίστου δι' οἰνοπνεύματος καὶ καθαρᾶς μενούσης μετὰ τὴν ἐξάτμισιν αὐτοῦ. Ἡ ῥητίνη αὕτη, ἂν ἐπιρραντισθῇ δι'ὑπερ-

χλωριούχου σιδήρου ρευστοῦ, ἡραιωμένου διὰ πολλαπλασίονος οἰνοπνεύματος, μετὰ χρόνον βραχὺν λαμβάνει χρῶμα ὡραίως κυανοῦν.

Στοιχεῖον κύριον εἶναι ῥητίνη φερώνυμος, 26 %, (περὶ ἧς ὄρα παρακατιών)· δεύτερα δὲ τρία ὀξέα ἰδιάζοντα, κιτρίνη χρωστικὴ οὐσία, βλέννα, ὀξαλικὸν ἀσβέστιον καὶ διάφορα ἄλατα.

Ἡ *ῥητίνη τοῦ ἱεροξύλου διαστέλλεται εἰς φυσικήν, Resina Guajaci nativa, καὶ εἰς τεχνητήν, Resina Guajaci artificialis.

Ἡ φυσικὴ ἐκρέει αὐτομάτως ἢ ἐξ ἐντομῶν τοῦ φλοιοῦ τοῦ ξύλου, ἢ ἐκρέει ἐκ τῶν ξυλευμάτων κορμῶν καὶ μεγάλων κλάδων, διατρηθέντων σωληνοειδῶς διὰ τοῦ κέντρου καὶ βραδέως κατακαιουμένων, ὅτε ἡ ἐν τῷ σωλῆνι ἐξιδρουμένη ῥητίνη ἐκρέει ἔνθεν καὶ ἔνθεν· ἡ δὲ τεχνητὴ γίνεται δι' ἀρυλίσεως (ἀποχυλίσεως) ἐκ τῶν ῥινημάτων δι' οἰνοπνεύματος.

Φέρεται δὲ εἰς δάκρυα, Resina G. in lacrimis, ἡ αὐτόρευστος ἢ ἐξ ἐντομῶν, τὸ κράτιστον εἶδος· βωλάρια ἀκανόνιστα, ὑποστρόγγυλα, ὑπομήκη ἢ ἐπίπεδα, ὡς λεπτοκαρύου ἢ καρύου τὸ μέγεθος, μελανῶς πρασινίζοντα ἐν τοῖς ῥήγμασιν, ἐπιπεπασμένα διὰ κόνεως πρασινωπῆς κατὰ τὸ κογχυλοειδὲς ῥῆγμα, στιλβοντα ῥητινωδῶς, ἐν λεπτοῖς λεπίοις διαφανῆ. Μασσηθεῖσα ἡ ῥητίνη αὕτη μελανοῦται μεταξὺ τῶν ὀδόντων καὶ δάκνει ἐμμόνως τὸν γαργαρεῶνα. Ε. Β. 1,205—1,230. Ἐπὶ διαθέρμου ἐλάσματος λευκοχρύσου τήκεται εὐκόλως καὶ διαχέει ὀσμὴν ἡδεῖαν ὡς τὴν τῆς βανίλλης, οἱ δὲ καπνοὶ αὐτῆς καιομένης ἐρεθίζουσιν εἰς βῆχα.

Ὑποδεέστερον εἶδος εἶναι ἡ εἰς μάζας, Resina G. in massis, ἢ εἰς ὄγκους μεγάλους δυσμόρφους, συγκεκροτημένους ἐκ πολυαρίθμων κόκκων συντετηγμένων καὶ φερόντων ἀναμὶξ καὶ τεμάχια λεπτὰ φλοιοῦ καὶ ξύλου. Τῶν ὄγκων οἱ κρείττονες διαλέγονται ὡς ῥητίνη ἐκλελεγμένη, Resina G. electa· οἱ ὑποδεέστεροι φέρονται ὡς ῥητίνη κοινὴ Resina G. communis. Εἶναι δὲ οἱ ὄγκοι τὴν ῥῆξιν στιλπνοὶ καὶ ἀνώμαλοι καὶ τῇδε κακεῖσε ἐνέχουσι χάσματα. Τριβεῖσα ἡ ῥητίνη αὕτη μετασκευάζεται εἰς κόνιν φαιόλευκον, ἐν τῷ ἀέρι πρασινίζουσαν· εἶναι δὲ τἄλλα ὁμοία πρὸς τὴν δακρυοειδῆ καὶ αὐτόρρυτον, πλὴν ὅτι ἔχει τὴν γεῦσιν δηκτικωτέραν.

Ἡ δὲ τεχνητὴ ῥητίνη διαστέλλεται τῆς εἰς μάζας φερομένης, διότι διαλύεται τελείως ἐν οἰνοπνεύματι, ἐνῷ ἡ φυσικὴ μόνον κατὰ τὸ πλεῖστον.

Τὸ χρῶμα τῆς ῥητίνης, καθόλου ὂν πρασινόμελαν, παρουσιάζει παραλλαγὰς χρώσεως πολλὰς ἀπὸ τοῦ πρασίνου μέχρι τοῦ μελανωποῦ κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἐξετέθη εἰς τὸν ἀέρα· λεπτὰ ῥήγματα πρὸς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὰ ἔνδον φαίνονται ὑπέρυθρα ἐν τῷ μελανωπῷ ἢ ὑποκίτρινα καὶ διαφανῆ. Ἐν γένει δὲ ἡ ῥητίνη αὕτη ἔχει τὴν περίεργον ἰδιότητα ἐξ ἐπιδράσεως φωτός, ἀέρος καὶ ὀξειδωτικῶν οὐσιῶν ἐν ἀλκαλικῇ διαλύσει (νιτρώδους ὀξέος, ὑπερχλωριούχου σιδήρου, χρωμικοῦ ὀξέος, χλωριούχου ὕδατος, ὄζοντος, βρωμίου κτλ.) νὰ ἀλλάσσῃ χροιὰν ἐπὶ τὸ κυανοῦν, ὅταν μάλιστα προσπίπτωσιν ἀκτῖνες λευκαὶ ἢ κυαναῖ, ὅλη τε καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ κόνις, καὶ αὐτὴ ἡ ἐν διαλύσεσιν ἢ ἐν γαλακτώμασιν ἐνοῦσα.

Στοιχεῖα κύρια ἔχει ἡ ῥητίνη τρία ὀξέα, ὧν τὸ μέν, ἱεροξυλορητινικὸν ὀξὺ κληθέν, (10,5 %). $C^{36}H^{40}O^{4}$, κρυσταλλοῦται εἰς μικρὰ καὶ στιλπνὰ βελονοειδῆ κρυστάλλια ἐκ ῥομβικῶν πυραμίδων, πάντη ἀδιάλυτα ἐν ὕδατι, εὐδιάλυτα ἐν ἀκράτῳ οἰνοπνεύματι, ἐν αἰθέρι ὡς καὶ ἐν βενζίνῃ καὶ χλωροφορμίῳ καὶ ἐνθείῳ ἄνθρακι, τηκόμενα ἐν 77° Ε., μετὰ δὲ τὴν ἀπόψυξιν πάλιν πηγνύμενα εἰς μάζαν κρυσταλλώδη. Ἐπὶ ἐλάσματος λευκοχρύσου ἀναφλέγονται διὰ λαμπρᾶς φλογός, χωρὶς ν' ἀφήσωσι σποδόν· ἐν τῷ ἀέρι ἀναλλοίωτα μένοντα, συντίθενται μετὰ τῶν βάσεων εἰς ἅλατα κρυσταλλώσιμα, τὰ μετὰ τῶν ἀλκαλίων μάλιστα. Θειϊκ. ὀξὺ διαλύει τὸ ἱεροξυλορρητινικὸν ὀξὺ διὰ χρώματος πορφυροῦ, ἐφ' ᾧ κατὰ μικρὸν σχηματίζεται μάζα ῥητινώδης ἀμαυρῶς ἐρυθρά, διὰ δὲ τοῦ νιτρ. ὀξ. σχηματίζεται ὑπὸ βίαιον ἀναβρασμὸν ῥητίνη κιτρίνη καὶ δύσκαμπτος.

Τὸ δεύτερον τῶν ὀξέων, τὸ ἱεροξυλικόν, $C^{6}H^{8}O^{3}$, acid. guajacylicum, (4 %) κρυσταλλοῦται ὡς τὸ βενζοϊκὸν ὀξύ, εἶναι ἄγευστον, ἄοσμον, λευκόν, καὶ τήκεται ἐν 95°—100° εἰς μάζαν διαφανῆ, κρίζουσαν ἐν τῷ πήγνυσθαι καὶ ἐξαχνιουμένην, ὅταν θερμανθῇ. Διαλύεται εὐκόλως ἐν ὕδατι, οἰνοπνεύματι, αἰθέρι, χλωροφορμίῳ καὶ ὀξικῷ ὀξεῖ, οὐδαμῶς δὲ ἐν ἐνθείῳ ἄνθρακι. Τὸ δὲ τρίτον τῶν ὀξέων εἶναι τὸ ἄμορφον ἱεροξυλονικὸν ὀξύ. $C^{19}H^{17}O^{8}$ (70 %).

Ἐν τῇ φυσικῇ ῥητίνῃ ἐνέχονται καὶ ἄλλα συστατικά, οἷον ἑτέρα, Βῆτα ῥητίνη ἱεροξύλου προσεπικαλουμένη, (9 %) ἀδιάλυτος ἐν αἰθέρι, διαλυτὴ ἐν οἰνοπνεύματι καὶ ἀμμωνίᾳ, ἐν ταύτῃ διὰ χρώματος ἀμαυρῶς πρασίνου. Ξηρὰ οὖσα παρίσταται ὡς κόνις ἐρυθρομέλαινα, ἄγευστος, ἄοσμος, τηκομένη ἐν 200°. Δεύτερα στοιχεῖα εἶναι κόμμι 3—7 % χρωστική τις οὐσία κιτρίνη καὶ ἅλατα. Ἔτι δὲ σημειοῦμεν ὡς προϊόντα τῆς ἀποστάξεως τῆς ῥητίνης τὸ ἱεροξυλαίνιον, $C^{5}H^{8}O$, ἄχρουν καὶ ἐλαιῶδες ὑγρόν, ἐν 118° ζέον καὶ ὀσμὴν πικρῶν ἀμυγδάλων διαχέον, τὸ ἱεροξυλέλαιον, $C^{7}H^{8}O^{3}$, τὸ καὶ ἐν τῷ γνησίῳ σωσικρέατι ἐνυπάρχον, εὐῶδες ὡς τὸ περουϊανὸν βάλσαμον, ἐν 200° ζέον, E. B. 1,12· τὸ σὺν αὐτῷ ἁπάντων κρεωσέλαιον, $C^{8}H^{10}O^{2}$, εὐῶδες ὑγρὸν ἐν 212° ζέον καὶ E. B. 1,09· καὶ τὴν π-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ροϊεροξυλίνην, $C^{19}H^{22}O^3$, οὐσίαν στερεὰν καὶ κρυσταλλώδη.

Διαλύεται ἡ ῥητίνη κατὰ τὸ $^1/_8$, ἂν βρασθῇ ἐν ὕδατι, ἀποχωρίζεται ὅμως πάλιν, ψυχθέντος τοῦ ἀποβράσματος. Διαλύεται ὅλη σχεδὸν ἐν οἰνοπνεύματι καὶ χλωροφορμίῳ, ἧττον ἐν αἰθέρι καὶ τερεβινθίνῳ ἐλαίῳ. Ἡ δὲ ἀμμωνία διαλύει μόνην τὴν Βῆτα ῥητίνην.

Νοθεύεται ἐνίοτε διὰ ῥητίνης πίτυος καὶ κολοφωνίου· ἀλλ' ὁ δόλος ἐλέγχεται διὰ τοῦ τερεβινθίνου ἐλαίου, ὅπερ ῥητίνην μὲν ἱεροξύλου διαλύει ὀλίγην, μετὰ ῥητίνης ὅμως πίτυος καὶ ἱεροξύλου στερεοποιεῖται. Ἂν δὲ πάλιν ῥητίνην γνησίαν διαλύσωμεν ἐν οἰνοπνεύματι καὶ κατακρημνίσαντες δι' ὕδατος προσθῶμεν καυστικὸν κάλι, διαλύομεν ὁλοσχερῶς τὴν κατακρημνισθεῖσαν ῥητίνην, ἐνῷ τὴν προσαναμίκτον ἐκ τῶν κωνοφόρων βλέπομεν ἀπομένουσαν καὶ ἀποχωριζομένην, ἅτε ἀδιάλυτον.

Ὀφλοιὸς τοῦ ἱεροξύλου σπανιώτατος φέρεται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ ἔτι ὀλιγώτερον εἰς χεῖρας τῶν ἰατρῶν.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Φάρμακον δριμὺ καὶ δάκνον. Διαμασσηθέντα τό τε ξύλον καὶ ἡ ῥητίνη φέρουσι ξηρασίαν τινὰ ἐν τῷ ἰσθμῷ· καταποθέντα δέ, ὀλίγα μέν, αὐξάνουσι τὴν διάκρισιν τῶν γαστρικῶν ὑγρῶν καί πως παροξύνουσι τὴν ὄρεξιν· συχνάκις ὅμως ἐπαναλαμβανόμεναι καὶ αἱ μικραὶ αὗται δόσεις τοῦ ξύλου, αἱ ἐκ δρ. 1—2, καὶ ἔτι μᾶλλον ἂν κατ' οὐγ. 1—2 ληφθῇ εἰς ἀφέψημα τὸ ξύλον ἢ καὶ ἡ ῥητίνη κατὰ δραχμήν, βλάπτουσι τὴν πέψιν, διότι προκαλοῦσιν ἐπίμονον κατάρρουν ἐν τῷ ἐντερικῷ σωλῆνι, καρδιαλγίαν, στράφους, καῦσον καὶ δῆξιν ἐν τῷ ἰσθμῷ, ξηρασίαν ἐν στόματι, θάλπος προκάρδιον προϊὸν μέχρι ὀδύνης, ναυτίαν, ἔμετον καὶ διάρροιαν.

Εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀναληφθέντων τῶν ἐνεργῶν στοιχείων, τῆς ῥητίνης μάλιστα, ἀφοῦ ἐν τῷ δωδεκαδακτύλῳ διὰ τῶν ἀλκαλίων τῆς χολῆς καὶ τοῦ παγκρέατος καταστῇ ἐπιτηδεία εἰς διάλυσιν, παρακινεῖται ἡ διούρησις καὶ ἡ διαφόρησις (αὕτη μάλιστα, ἂν τὸ φάρμακον ληφθῇ θερμόν), καταγεται δὲ καὶ τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν μήτραν καὶ τὸ ὀρθόν, ὅθεν αἱμορραγία ἐξ ἀμφοτέρων πολλάκις. Ἡ κυκλοφορία ταράσσεται· ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος αὐξάνεται· ἐπέρχεται δὲ τότε ἀνησυχία, στενοχωρία, ἀϋπνία τὸ πρῶτον, ἔπειτα ὑπνηλία καὶ καρηβαρία παρ' ἀνθρώποις ἐπιρρεπέσιν εἰς ἀναγωγὴν τοῦ αἵματος εἰς τὴν κεφαλήν· ἔστιν ὅτε ἐκρήγνυται ἐπὶ τοῦ δέρματος ἐξάνθημά τι ἱλαροειδὲς καὶ μάλιστα παρ' ἀνθρώποις πληθωρικοῖς ἢ εὐδιεγέρτοις· διὸ καὶ ἀντενδείκνυνται παρ' αὐτοῖς.

Ἐνέργεια ἰαματική. Λελογισμένη ἡ χρῆσις τοῦ ἱεροξύλου πρὸς χρονίας δυσκρασίας, ῥευματικάς, ἀρθριτικάς, ἐξανθηματικάς, ἀπυ-

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρέτους, ἀφλεγμάντους, καὶ δὴ καὶ συφιλιδικὰς τριτοπαθεῖς, ἐν τῷ περιοστέῳ καὶ τοῖς ὀστέοις καὶ τῷ δέρματι ἐντετοπισμένας, καὶ παρ' ἀνθρώποις χοιραδικοῖς, λειφαίμοις, λίαν ἐξησθεννηκόσι καὶ νωθροῖς, οἱ δὲ παλαιότεροι τῶν ἰατρῶν παρήγγελλον αὐτὸ ὡς ἄνω εἰς τὸ παρακινῆσαι τὴν διαφόρησιν καὶ διούρησιν καὶ συνδιεκφορῆσαι ἐκ τοῦ σώματος τὰ ψηλαφητὰ ἢ καὶ τὰ δυσόριστα προϊόντα τῶν εἰρημένων δυσκρασιῶν, ὡς μετασυγκριτικόν. Νῦν ὅμως διεσείσθη πολὺ ἡ πίστις εἰς τὴν ἀνυσιμότητα τοῦ φαρμάκου, ἀντὶ δὲ τούτου παραπέμπονται οἱ ἄρρωστοι εἰς τὰ πολυώνυμα φυσικὰ λουτρά, ἢ ὑποβάλλονται τῇ δι' ὑδραργύρου καὶ ἰωδίου θεραπείᾳ. Μόλις ποτὲ παραγγέλλεται τὸ ἱερόξυλον νῦν ὡς συμβοηθητικὸν εἰς θεραπείαν τῆς συφιλίδος, καθάπερ ἡ ῥίζα τῆς σαρσαπαρίλλης, συχνάκις δὲ συζεύγνυται μετ' αὐτῆς εἰς τὸ παραγαγεῖν διαφόρησιν. Πρὸς δυσμηνορροίας ἀτόνους καὶ τὰς ἐντεῦθεν στειρώσεις παρηγγέλλετο προτοῦ ποτε, ὄντως δὲ καὶ ἐνδείκνυται κατὰ τὴν ἐφ' ὑγιῶν ἐνέργειαν· ἀλλ' ἡμεῖς παρέσχομεν τὸ φάρμακον πολλάκις ἄνευ ὠφελείας οὐδεμιᾶς. Ἡ μακρὰ χρῆσις βλάπτει τὴν πέψιν κατὰ τὰ εἰρημένα.

Δίδεται τὸ ἐρρινημένον ξύλον εἰς ἀφέψημα ἐξ οὐγ. $^1/_2$—1 εἰς 2 λιτρ. ὕδατος εἰς τὸ ἥμισυ, πιεῖν κατὰ κυαθίσκους χλιαρὸν δι' ἡμέρας. Καλὸν πρὸ τῆς ἀποβράσεως νὰ κατεργασθῇ τὸ ξύλον ἐν ὕδατι δι' 24 ὥρ. Δόσεις μείζονες εἶναι ἀκαταλλήλοι, διότι βλάπτουσαι τὴν πέψιν ἀναγκάζουσιν εἰς διακοπὴν φαρμάκου, μόνον διὰ χρόνου δυναμένου νὰ ὠφελήσῃ, εἴ ποτε ὠφελεῖ.

Ἡ ῥητίνη δίδεται κατὰ δρ. $^1/_2$—1 δι' ἡμέρας εἰς καταπότια μετ' ἐκχυλίσματός τινος μαλακοῦ, ἢ καὶ ἀνατριβομένη ἐν βλεννώδει ποτῷ ἢ ἐν γάλακτι, πρὸ τῆς λήψεως ἀναταρασσομένοις ἑκάστοτε· ἢ καὶ εἰς γαλάκτωμα μετὰ λεκύθου ὠοῦ.

*Βάμμα ἱεροξύλου ἐκ τῆς ῥητίνης, Tinctura Guajaci e resina. Γίνεται ὡς τὸ τῆς ἀλόης, 1:5. Ἀμαυρῶς ἐρυθρὸν ἢ ὑπερύθρως μελανωπόν. Κατὰ δρ. 1—5 ἐν βλεννώδει ποτῷ· ἀσθενές.

*Βάμμα ῥητίνης ἀμμωνιοῦχον, Tinctura Guajaci ammoniata. Ῥητίνης 3, οἰνοπν. καὶ καυστικῆς ἀμμωνίας 5 συγκατεργάζονται ἐς τ' ἂν γένηται βάμμα πράσινον ἀμαυρῶς. Δίδεται ὡς διαφορητικὸν πρὸς ῥευματικὰ πάθη νωθρῶν ἀνθρώπων κατὰ σταγ. 10—30 πολλάκις τῆς ἡμέρας ἐν βλεννώδει ποτῷ· ἔωλον.

Εἴδη εἰς ἀφέψημα ξύλων, Species ad Dec. Lignorum. Ἱεροξύλου ῥινημάτων 5, ῥίζης γλυκυρρίζης καὶ ὀνωνίδος 3, καὶ ξύλου σασαφρείου 1, κατατετμημένα, συμμίγνυνται, κατὰ δὲ 1—2 οὐγ. ἀποβράζονται μετὰ λιτρῶν 2 ὕδατος πηγαίου εἰς ὑπόλειμμα λίτρας 1. Πίνεται κατὰ κυαθίσκους χλιαρὸν τὸ ἀφέψημα ὡς συμβοηθητικὸν τῆς κατὰ συφιλιδικῶν θεραπείας διὰ σκευασιῶν ὑδραργύρου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἴου τοῦ τριχρόου πόα.

Herba Violae tricoloris s. Jaceae sive Trinitatis.

Viola tricolor L. Violaceae.

Φυτὸν ἐτήσιον σχεδὸν ἁπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης αὐτοφυὲς ὡς καὶ ἐπί τινων τῶν ὑψηλοτέρων ὀρέων τῆς Ἑλλάδος, συχνὸν δὲ καὶ ἐν κήποις παρ' ἡμῖν.

Ἡ ἀνθοῦσα πόα ξηραίνεται ἐν σκιᾷ καὶ ταμιεύεται εἰς χρῆσιν. Προτιμᾶται ἡ ὑποκυανίζουσα τὴν ἄνθησιν, ἡ ἀγρία τῆς κηπευτῆς. Ἀνανεούσθω κατ' ἔτος.

Καυλίον ὄρθιον, τρίγωνον, πολύκλωνον· φύλλα κατ' ἐναλλαγὴν ὑπομήκη, ἀμβλέα, ἀδρομερῶς ἐντετμημένα ἢ ἐγκεχαραγμένα, ἐπαλζωτά, τὰ πρόσγεια καρδιόσχημα, μακρόμισχα, φαλακρὰ ἢ μικρὰς τρίχας φέροντα. Παράφυλλα μεγάλα, λυροειδῆ, μακρότερα τοῦ μίσχου, πτεροσχιδῆ, εἰς λοβὸν ὑπομήκη καὶ ἐντετμημένον ἀπολήγοντα. Ἄνθη μονήρη, μασχαλιαῖα, μακρόμισχα· τὸ περιττὸν πέταλον τῆς στεφάνης φέρον πτερνιστῆρα κατὰ τὴν βάσιν· τὰ τῶν ἀνθηρῶν παραρτήματα χρυσίζοντα τὴν χροιάν· στεφάνη ἄλλοτε ἄλλη τὸ μέγεθος καὶ τὴν χροιάν. Τὸ μεγαλανθὲς ἴον ὡς τὰ πολλὰ κυανοῦν, τὸ μικρανθὲς δὲ λευκὸν μᾶλλον καὶ κίτρινον, ὑποκυανίζον κατὰ τόπους. Ὀσμὴ τῆς ξηρᾶς πόας ἀσθενής· γεῦσις ὑπογλυκάζουσα καὶ βλεννώδης, εἶτα ὑπόπικρος καὶ ὑποδριμεῖα.

Ἡ χημεία δὲν ἀπεχώρισεν εἰσέτι καθαρὸν τὸ δρῶν στοιχεῖον, ἀνεῦρε δὲ ῥητίνην δριμεῖαν καὶ μελανήν, πικρὰν ἐκχυλισματικὴν οὐσίαν, βλέννην, σάκχαρον καὶ χρωστικὴν οὐσίαν.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν καὶ ἰαματική. Ἐρεθίζει εἰς ἔμετον καὶ διάρροιαν μετὰ στρόφων, ἂν πολλὴ ληφθῇ ἡ πόα καὶ εἰς κόνιν (κατὰ δρ. 2—4)· κατὰ σιτ. 10—20 δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας, μόλις ὑποκινεῖ τὴν γαστέρα. Ἀναποθεῖσα φέρει διούρησιν, σπανιώτερον διαφόρησιν· τὰ οὖρα ὄζουσιν ὡς τὰ τῆς γαλῆς. Ὡς δημῶδες φάρμακον κατὰ τῶν ἐκζεμάτων τῶν γαλακτοτροφούντων παιδίων εὐχρηστότατον, ἐφέρετο πρότερον διὰ τιμῆς καὶ παρὰ τοῖς ἰατροῖς· ἀλλ' ὕστερον ἐμπεσὸν εἰς λήθην, προήχθη πάλιν ὑπὸ τοῦ Stark. Παρετηρήθη δ' ὅτι ἐν ἀρχῇ τῆς χρήσεως αὔξει πολλάκις τὸ ἔκζεμα, ὕστερον ὅμως καταπίπτει καὶ μαραίνεται, ὅπου δήποτε καὶ ἂν ἑδράζῃ· χρεία χρήσεως μακρᾶς εἰς ὠφέλειαν. Οὐ μόνον δὲ προποτίζονται τὰ παιδία τὸ ἔγχυμα ἢ τὸ σιρόπιον ἢ τὴν κόνιν, ἀλλὰ καὶ ἐπιπλύνονται οἱ πεπονθότες τόποι δι' ἰσχυροῦ ἀφεψήματος δὶς τῆς ἡμέρας· ἐπιπάσσεται δὲ καὶ ἡ κόνις, ἢ ἐπιχρίεται ὡς ἀλοιφή, ἢ περικαταπλάσσεται ἡ πόα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δίδεται εἰς κόνιν κατὰ 10—30 σιτ. δι' ἡμέρας, ἐπ' ὀξυχυμιῶν τοῦ στομάχου μετ' ἀνθρακικοῦ ἀσβεστίου ἢ μαγνησίας· προσοχή, ἵνα μὴ κινήσῃ εἰς διάρροιαν πολλὴν ἐν ὥρᾳ θέρους καὶ ἐπὶ τῆς ὀδοντοφυίας. Δίδεται καὶ εἰς ἔγχυμα ἐκ δρ. 1—2 ἐν 4 οὐγ. ὕδατος ἢ γάλακτος, λαβεῖν κατὰ κοχλιάρια τῆς τραπέζης μετά τινος σιροπίου. Κείσθω τὸ φάρμακον ὡς ἐμπειρικόν. Ἡμεῖς εὕρομεν αὐτὸ ὠφέλιμον καὶ παραγγέλλομεν συχνάκις. Ἐνήλικες λαμβάνουσιν ἔγχυμα ἐξ οὐγ. $^1/_2$—1 δι' ἡμέρας.

Ἴου τοῦ εὐώδους ἄνθη.

Flores Violae odoratae.

Viola odorata L. Violaceae.

Φυτὸν πολυετές, συχνὸν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρινὴν Εὐρώπην ὡς κόσμος τῶν κήπων περιζήτητος, κοινὸς ἐν ταῖς ἰοστεφάνοις Ἀθήναις.

Συλλεγέσθωσαν τὰ βαθυχρούστερα τῶν ἀνθῶν καί, ἀποκοπτομένου τοῦ κάλυκος καὶ τῶν γεννητικῶν μορίων, φυλαττέσθωσαν εἰς χρῆσιν.

Στοιχεῖον κύριον εἶναι ἡ ἰοΐνη, Violin, οὐσία ἐν πολλοῖς ἀνάλογος τῇ ἐμετίνῃ· κόνις πικρὰ καὶ δριμεῖα, ὀλίγον διαλυτὴ ἐν ὕδατι, ἀδιάλυτος ἐν αἰθέρι· ἐνέχεται δὲ πολλὴ μάλιστα ἐν τῇ ῥίζῃ τοῦ φυτοῦ. Ἦν δὲ ποτὲ τὸ φάρμακον ἐν χρήσει ὡς ἐμετικὸν πρὸ τοῦ γνωσθῆναι τὴν ἰπεκακουάνην, διδομένη κατὰ 2—4 γρ., καὶ φέρουσα μὲν βέβαιον ἔμετον, ἀλλὰ καὶ διάρροιαν.

Ἐν χρήσει νῦν τὰ ἄνθη τοῦ ἴου εἰς κατασκευὴν σιροπίου ἴων, Syrupus Violarum, ἔχοντος ὡραῖον κυανοῦν χρῶμα· ὃ γίνεται ἐξ 1 ἀνθέων ἴων προσφάτων καὶ καλῶς κεκαθαρμένων, ἐγχυνομένων ἐν 2 ζέοντος ὕδατος. Τὸ ἔγχυμα, διαλυθέντων $3\ ^1/_2$ σακχάρου, βράζεται εἰς σύστασιν σιροπίου. Δίδεται κατ' οὐγγίαν ὡς βελτιωτικὸν τῆς γεύσεως φαρμάκων ἀποχρεμπτικῶν ἢ ἐμετικῶν. Χρησιμεύει καὶ εἰς χρῶσιν ὡραίως κυανῆν τῶν φαρμάκων· ἀλλ' ἂν προστεθῇ ἄλκαλί τι, γίνεται ἡ χροιὰ πρασίνη, δι' ὀξέων δὲ ἐρυθρά.

Εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν ἴων ὑπάγεται καὶ τὸ Ionidium Ipecacuanha s. microphyllum καὶ I. parviflorum, οὗ ἡ ῥίζα ἔχει τινὰ ὁμοιότητα πρὸς τὴν λευκὴν ῥίζαν τῆς ἰπεκακουάνης καὶ φέρει ἐμετοκάθαρσιν· δύναται δὲ καὶ ν' ἀντικαταστήσῃ ἐκείνην (ὄρ. Ἰπ. ῥίζαν).

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἰαβοράνδου φύλλα.

Folia Jaborandi.

Pilocarpus pinnatus Lem. Rutaceae.

Θαμνίον τῆς Βρασιλίας, οὗ τὰ φύλλα πτεροσχιδῆ, 3 ὑποδεκάμετρα τὸ μῆκος. Φυλλάρια ὡς 10—16 ὑφεκατομ. τὸ μῆκος, 3—7 ὑφεκατομ. τὸ πλάτος, ἀντίθετα σχεδόν, ὑπομήκη, ὠοειδῆ ἢ ἐλλειψοειδῆ, ἀμβλέα ἢ ἀκρέκτομα, ἀμυδρῶς ἄνισα τὴν βάσιν ὡς τὰ τῆς πτελέας, ἐνίοτε ἐγκεκαμμένα πρὸς τὰ πλάγια, ἄτριχα, λεῖα, παχέα, εὔθλαστα, βραχύμισχα καί τινα δὲ καὶ προσκαθήμενα. Ὀσμὴ ἀρωματικὴ καὶ χορτώδης· γεῦσις δριμεῖά πως.

Κύριον στοιχεῖον ἐνέχει τὴν πιλοκαρπίνην, $C^{11}H^{16}N^{2}O^{2}$ ἀλκαλοειδές, περιεχόμενον καὶ ἐν τῷ φλοιῷ τοῦ δενδρυλλίου, διαλυτὸν ἐν τῷ ζέοντι ὕδατι, καὶ κατακρημνιζόμενον ἐκ τοῦ ἐγχύματος τῶν φύλλων διὰ διαλύσεως ἰωδίου καὶ ἰωδιούχου καλίου, δι' ἀμμωνίας, διὰ καλίου ἰωδιούχου ὑδραργυρισμένου, κτλ. Τὸ ἀλκαλοειδὲς συντίθεται μετὰ τῶν ὀξέων εἰς ἅλατα, ἐξενίκησε δὲ ἡ πρὸς ἰατρικὴν χρῆσιν σύνθεσις μετὰ τοῦ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος.

Ἡ ὑδροχλωρ. πιλοκαρπίνη κρυσταλλοῦται εἰς λευκοὺς κρυστάλλους, οὐδετέρους, πικρούς, ἐν τῷ ἀέρι ὑγραινομένους, διαλυτοὺς ἐν ὕδατι καὶ οἰνοπνεύματι, μικρὸν δὲ ἐν αἰθέρι καὶ χλωροφορμίῳ. Ἐν τῷ ἀτμίζοντι νιτρικῷ ὀξεῖ οὔτε διαλύονται οἱ κρύσταλλοι, οὔτε γίνεται τὸ χρῶμα τῆς διαλύσεως κιτρινωπὸν ἐν τῷ ὑποπρασίνῳ.

Ἐν τῇ ὑδατώδει διαλύσει τοῦ ἅλατος, τῇ ἡραιωμένῃ, ὑγρὰ καυστικὴ ἀμμωνία οὐδὲν προκαλεῖ καταβύθισμα. Διάλυσις καυστικοῦ νατρίου δὲν θολοῖ εἰμὴ μόνον τὴν πυκνὴν διάλυσιν τοῦ ἅλατος. Φυλασσέσθω ἐπιμελῶς. Ἐκτὸς τῆς πιλοκαρπίνης εὑρηται εἰς τὰ φύλλα τοῦ Ἰαβοράνδου καὶ δεύτερον ἀλκαλοειδὲς ἡ ἰαβορανδίνη, ἥτις εἶναι ἄμορφος μάζα μετὰ τῶν ὀξέων ἄμορφα ἅλατα παρέχουσα.

Ἐνέργεια ἐφ' ὑγιῶν. Ἡ ἐνέργεια τοῦ νεήλυδος καὶ περιέργου φαρμάκου ἐξητάσθη ὑπὸ πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἐπιμελῶς, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐλάβομεν αὐτὸ εἰς ἔγχυμα, καὶ πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων παρέσχομεν τὸ ἔγχυμα ἐκ δραχμῆς φύλλων πιεῖν ἐφάπαξ, ἢ ἐνεχύσαμεν ὑπὸ τὸ δέρμα τὴν ὑδροχλωρικὴν πιλοκαρπίνην εἰς δόσιν $^1/_4$—1 σιτ., ἡ δὲ ἐνέργεια ἦν παρ' ἅπασι σχεδὸν ἡ αὐτή. Ἀπὸ τοῦ ἐγχύματος τῶν φύλλων τοῦ ὡς ἄνω, φέρεται ἐστινότε ἀσθενεστάτη ναυτία εὐθὺς ἐν τῇ καταπόσει παρὰ τοῖς πλείστοις· παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐπῆλθεν ἡ ναυτία μεθ' ὥρας $^1/_4$, προηγηθέντων βορβορυγμῶν καὶ ἐρυγμῶν. Εἰσὶ καὶ οἱ ἐμοῦντες τότε ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ, ὁ δ' ἔμετος γίνεται ἔστιν ὅτε χολώδης. 2—5 λεπτὰ μετὰ τὴν πόσιν τοῦ φαρμάκου, σπανίως βράδιον,

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βόλου

τάχιον δέ, ὅταν ἡ πιλοκαρπίνη ἐγχυθῇ ὑπὸ τὸ δέρμα, ἀναφαίνεται πλείων ὁ σίελος ἐν τῷ στόματι, διαυγής, ὑδατώδης, ἄνευ φυσαλίδων ἀέρος, ὡς εἴ τις διαπίδυσις ὀροῦ καθαροῦ ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ στόματος, ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χρόνῳ αἰσθάνεταί τις τὰ πρῶτα ἴχνη τῆς ἐφιδρώσεως ἐν τῷ μετώπῳ καὶ περὶ τὸν αὐχένα. Οὔτε διάτασιν τοῦ δέρματος, οὔτε θάλπος ἠσθάνθημεν ἡμεῖς· ἄλλοι ὅμως ἐσημείωσαν, ὅτι ἠσθάνθησαν σφύξεις τῆς καρωτίδος ἐντονωτέρας, εἶδον δὲ καὶ τὸ δέρμα ὅλον ἐπιπνεόμενον ὑπὸ ἐλαφρᾶς ἐρυθρότητος, πρὸ τοῦ ἐκραγῆναι τὸν ἱδρῶτα, διατηρούμενον δὲ ἐν ὀργασμῷ καὶ δι'ὅλης τῆς ἐφιδρώσεως. Ἡμεῖς καὶ τοῦτο παρετηρήσαμεν, ὡς καὶ τοὐναντίον, ὠχρότητα τοῦ δέρματος, ἐνῷ ὁ ἱδρὼς ἦν ἤδη ἐν πλήρει ἀκμῇ — ἀλλὰ περὶ τὸ τέλος τῆς ἐφιδρώσεως σταθερὰ ἦν παρ' ἅπασι τοῖς ὑφ' ὑμῶν παρατηρηθεῖσιν ἡ ὠχρότης τοῦ δέρματος (ἀνάλογος πρὸς τὴν ἔντασιν τῆς ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου). Ἱδρὼς καὶ σίελος ἐχώρησαν ἐκ παραλλήλου· οἱ ἄρρωστοι ἔκειντο ἐπὶ τὸ πλευρόν, ἔχοντες πρὸ ἑαυτῶν τὸ δοχεῖον, εἰς ὃ ἀπέπτυον, καὶ ἦσαν περικεχυμένοι ὑφ' ἱδρῶτος, μάλιστα περὶ κεφαλήν, τράχηλον, στέρνα, ἀλλὰ πολλάκις καὶ μέχρι τῶν ὀνύχων τῶν ποδῶν ὁ δὲ ἱδρὼς ἐγίνετο πολλάκις τοσοῦτος, ὥστε καὶ αὐταὶ αἱ σινδόναι τῶν ἀρρώστων διεβρέχοντο, μή τοι γε μόνα τὰ ἐνδύματα. Ὁ σίελος δὲ ἀνήρχετο εἰς $^1/_2$ λιτρ., σπανίως ἀπεπτύετο πλείων, καὶ διήρκει ὁ σιελισμὸς $^1/_2$-2 ὡρῶν, σπανίως πλείονα χρόνον. Σταθμηθέντες οἱ ἄρρωστοι εὑρέθησαν ἐλαφρότεροι κατὰ 4—6 λίτρ. Ἐν καιρῷ τῆς πολλῆς σιελορροίας, καὶ μάλιστα εἰ ἐνεχύνετο ὑπὸ τὸ δέρμα πλεῖον τῶν $^1/_2$ σιτ. πιλυκαρπίνης, ἐπήρχετο τότε μάλιστα ἡ ναυτία καὶ ὁ ἔμετος. Διάρροιαν οὐδέποτε παρετηρήσαμεν ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ἐγχύσει, ἄλλοι ὅμως παρετήρησαν. Μετὰ τὴν τελείαν στέγνωσιν ἱδρῶτος καὶ σιέλου, ὁ ἄνθρωπος ῥιγοῖ καὶ φαίνεται κεκμηκώς, ἐπιρρέπει εἰς ὕπνον, ἐνίοτε καὶ εἰς λειποθυμίαν, ἀνορεκτεῖ καὶ φαίνεται δύσθυμος. Εἰσὶ καὶ οἱ παρ'οἷς ἐπικινδύνως καταπίπτουσιν αἱ δυνάμεις· ἡμεῖς ἐγχύσαντές ποτε ὑπὸ τὸ δέρμα 1 καὶ $^1/_2$ σιτ. πιλ., διότι αἱ μικραὶ δόσεις αἱ ἀπὸ $^1/_2$ σιτ. αἱ συνήθεις, ἐδεικνύοντο ὀλιγοδρανεῖς, εἴδομεν ἀθρόαν μὲν ἀναπτυχθεῖσαν τὴν διαφορητικὴν καὶ σιελογόνον δρᾶσιν τοῦ φαρμάκου, ἀλλὰ καὶ πολλὴν καὶ κινδυνώδη ἐπισυμβᾶσαν τὴν κακουχίαν· διότι πρὸς τὸ ἐπαλλήλῳ ἐμέτῳ, ἐπῆλθε λιποθυμία, ψύξις τῶν ἄκρων, ταπείνωσις καὶ τῆς ἐσωτερικῆς θερμοκρασίας, πτῶσις τῶν σφυγμῶν, ἀδυναμία μάλιστα καὶ σμικρότης τούτων καὶ θόλωσις τῆς ὁράσεως καὶ σκοτασμός, καὶ ἐδέησε νὰ καταφύγωμεν εἰς διεγερτικά, εἰς ὑποδόριον ἔνεσιν αἰθέρος καὶ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν χρῆσιν τῆς ἀμμωνίας. Ἦν ἄλλως καὶ ὁ ἄρρωστος ἠσθενηκώς, φέρων χρόνιον πλευριτικὸν ἐξίδρωμα. Ὡς δὲ εἰσὶν οἱ

σφόδρα διαφοροῦμενοι ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ καὶ σφόδρα σιελορροοῦντες, οὕτως εἰσὶ καὶ οἱ ἀσθενῶς καὶ παροδικῶς μόνον παθαινόμενοι ὑπ' αὐτοῦ. Ἐνίοτε μόλις προφαίνονται ἴχνη ἱδρῶτος, ἄλλοτε μόλις ὀλίγος σίελος, καὶ χρεία τότε νὰ ἐνταθῇ ἡ δόσις, ἵνα ἐπέλθωσι πλείονες αἱ μνησθεῖσαι ἐκκρίσεις. Παρετηρήσαμεν δὲ καὶ ἀρρώστους, παρ' οἷς μόνον σίελος, ἢ μόνη ἱδρὼς ἀνεπτύχθη, καὶ σπανίους τινάς, παρ' οἷς τὸ φάρμακον ἀπεδείχθη τελείως ἀδρανές. Ὅτε 1—2 ὥρ. πρὸ τῆς ὑποδορίου ἐνέσεως τοῦ φαρμάκου ἐδίδετο τοῖς ἀρρώστοις σιτ. 1—2 ῥίζης εὐθαλείας ἢ ἐκχυλίσματος, οὔτε σίελος ἐφαίνετο οὔτε ὁ ἱδρώς.

Ὁ ἱδρὼς ἐν τῇ φυσιολογικῇ καταστάσει περιέχει οὐρείας 0,480 γρ. κατὰ λίτραν, ὁ δὲ Robin ἀναλύσας τὸν ἱδρῶτα τῶν πιλοκαρπινισθέντων εὗρεν ἐν αὐτῷ 2 γρ. ἐπὶ λίτρου. Περὶ τοῦ σιέλου παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ Robin, ὅτι ἐγένετο ἰξωδέστερος, τὰ δὲ ἐν αὐτῷ κύτταρα πλείονα· περὶ τῆς ἐν τῷ σιέλῳ οὐρείας ὁ μὲν Robin παρετήρησε καὶ ταύτης αὔξησιν, ἐνῷ ἄλλοι ἢ οὐδεμίαν αὔξησιν ἀνεκάλυψαν, ἢ καὶ τοὐναντίον μάλιστα καὶ ἐλάττωσιν. Ἐκκρίνεται ὁ σίελος ὑφ' ἁπάντων τῶν σιελοποιῶν ἀδένων, οἵτινες καὶ ὑπεραιμοῦσι καί τινες καὶ πρήσκονται, οἱ παρώτιοι μάλιστα, ὡς ἐπὶ φλεγμονῆς ἐλαφρᾶς.

Καί τοι μόνος ὁ ἱδρὼς καὶ ὁ σίελος προχέονται ἄφθονοι καὶ αὐτοὶ ἐπισπῶνται τὴν προσοχὴν καὶ ἰατροῦ καὶ ἀρρώστου, ἀλλ' ὅμως καὶ αἱ λοιπαὶ διακρίσεις διεγείρονται ἐπὶ ποσόν, οἷον οἱ ὀφθαλμοὶ δακρυρροοῦσιν, ἡ ῥὶς ἐκφέρει πλείονα χυμόν, οἱ βρόγχοι πλείονα βλέννα, καὶ οἱ νεφροὶ δὲ πλείονα οὖρα, ἡ δ' ἔπειξις εἰς οὔρησιν γίνεται ἐπιτακτικωτέρα ἐνίοτε.

Ἡ ἐπὶ τῆς κυκλοφορίας δρᾶσις τῆς πιλοκαρπίνης ἐξητάσθη μετὰ μεγάλης περιεργείας. Ἐσημειώσαμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ ἄλλοι παρετήρησαν, ὅτι οἱ σφυγμοὶ ταχύνονται κατ' ἀρχὰς κατὰ 5—10 σφύξεις ἐν τῷ λεπτῷ, σπανίως πλειότερον, γίνονται δίκροτοι ἐστινότε, σκληρότεροι, ἀπὸ πολλῆς τῆς ἐνεργείας ἐπὶ καρδιοπαθειῶν μάλιστα ἄρρυθμοι· τῆς δράσεως δὲ τοῦ φαρμάκου ἐξαντληθείσης, ἀραιοῦνται ὡς μετὰ πᾶσαν ἐξάντλησιν. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἐν τῇ δυνάμει τῆς δράσεως ταχύνονται οἱ σφυγμοί, εὐρύνονται καὶ αἱ ἀρτηρίαι καὶ αἱ φλέβες ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ σώματος, καὶ ἄρα ἐλαττοῦται ὁ τόνος τῶν ἀρτηριῶν. Ἡ πίεσις τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀγγείων αὐξάνεται ἐν ἀρχῇ, ὕστερον ταπεινοῦται διὰ πάρεσιν τοῦ κινητικοῦ τῶν ἀγγείων.

Καὶ ἐπὶ τῶν ζώων τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἐκφαίνει ἡ πιλοκαρπίνη. Ἐγχυθεῖσα κατὰ σιτ. 2 ὑπὸ τὸ δέρμα ἵππων ἐπήνεγκεν ἐν 10′ ὥρας ἄφθονον διαφόρησιν ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος, καθ' $^1/_4$ σιτ. ἐγχυθεῖσα ὑπὸ τὸ δέρμα κυνῶν ἐπήνεγκεν ἄφθονον σιελισμόν· ἐξευρέθη δὲ διὰ πειραμάτων, ὅτι καὶ τὸ πάγκρεας ἐκκρίνει πλείονα χυμὸν εἰς τὰ ἔντερα,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καθ' ἃ δ' ἐπειραμάτισεν ὁ Vulpian, καὶ ἡ χολὴ ἐκκρίνεται πλείων. ὁ δὲ βλεννοϋμὴν τῶν ἐντέρων εὑρίσκεται παλυχυμότερος παρὰ τοῖς κυσίν, οἵτινες τρέπονται εἰς διάρροιαν, ἔστιν ὅτε αἱματηράν· ὥστε κατὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς πιλοκαρπίνης παρακινοῦνται σύμπασαι αἱ διακρίσεις. Οἱ περὶ τὸν Sidney παρετήρησαν, ὅτι καὶ ἡ διάκρισις τοῦ γάλακτος ἐπιτείνεται. Δόντες τροφῇ εὐθάλειαν ἐστέγνωσαν τὸ γάλα· ἐγχύσαντες δ' ἔπειτα ὑπὸ τὸ δέρμα πιλοκαρπίνην, προὐκάλεσαν πάλιν ἄφθονον τὴν τοῦ γάλακτος ἔκκρισιν.

Περίεργος εἶναι καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἴ ρ ι δ ο ς δρᾶσις. Ὅταν ἀμέσως προσβληθῇ ἐπὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ διάλυσις πιλοκαρπίνης, συσπᾶται ἡ ἶρις ὡς καὶ ἐξ ἐσερίνης, ἐπὶ τὰ ἐναντία τῆς ἀτροπίνης· ὥστε κἀνταῦθα σαφὴς ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀλκαλοειδῶν.

Δ η λ η τ η ρ ί α σ ι ς ἀνθρώπου ἐκ τοῦ φαρμάκου οὐδεμία ἐσημειώθη μέχρι τοῦ νῦν. Πολλοὶ ὅμως ἔπαθον μεγάλην ἔκλυσιν τῶν δυνάμεων. Καὶ ἡμέτεροι ἄρρωστοι ἐκακώθησαν σρόδρα ἐπὶ τῇ ἐνεχύσει 1 σιτ. πιλοκαρπίνης, καὶ ὁ Pitois, ἐγχύσας εἰς ἑαυτὸν σιτ. πιλοκαρπίνης ὑδροχ., ἐξησθένησε τὴν κυκλοφορίαν καὶ παρελύθη τὰς σωματικὰς καὶ νοερὰς δυνάμεις εἰς ἄκρον. Κύνες ἐφονεύθησαν δι' ἑνὸς σιτ. πιλοκαρπίνης, ὑποδορίως ἐγχυθείσης, τῆς καρδίας παραλυθείσης ἐν τῇ διαστολῇ, ἡ δὲ ν ε κ ρ ο τ ο μ ὴ ἔδειξε σταθερὰν ὑπεραιμίαν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, τὰ δὲ ἐν τοῖς ἐντέροις ὑγρὰ αἱμοδαφῆ, τὰς δὲ κοιλίας τῆς καρδίας πλήρεις αἵματος.

Τίς εἶναι ὁ μηχανισμὸς τῆς δράσεως τῆς πιλοκαρπίνης; Ἂν πιστεύσωμεν κατὰ τὰ κοινῇ διδασκόμενα, ὅτι παντὸς ἐκκριτικοῦ ὀργάνου ἡ λειτουργία ἐντείνεται ἀπὸ φαρμάκων, ὅταν ὑπάρχῃ πολλὴ ἡ συγγένεια τῶν ἑκατέρωθεν στοιχείων, τότε πιστευτέον, ὅτι τὰ στοιχεῖα τῆς πιλοκαρπίνης φερόμενα διὰ τὴν ὀργανικὴν ἐκείνην συγγένειαν νὰ ἐκκριθῶσι διὰ τῶν σιελοποιῶν ἀδένων, ἢ τῶν τοῦ δέρματος, ἢ καὶ τῶν οἵων δήποτε ἄλλων τόπων, ἐπιφέρουσι νοσηρὰν τινα ὑπεραιμίαν φαρμακευτικήν, καὶ πλήθυνσιν τῆς διακρίσεως. Ἢ τοῦτο ἄρα συμβαίνει, ἤγουν συγγένεια πιλοκαρπίνης στοιχείων πρὸς κύτταρα διακριτικά, ἢ συμβαίνει πρωτότυπός τις δρᾶσις ἐπὶ τῶν νεύρων, τῶν διανεμομένων πρὸς τοὺς σιελοποιοὺς ἀδένας, κατὰ τὸ δέρμα, ἀφοῦ δὴ γνωστόν, ὅτι ἐρεθισμὸς π. χ. τῆς χορδῆς τοῦ τυμπάνου προκαλεῖ πλείονα διάκρισιν σιέλου ἐκ τοῦ ὑπογαστρίου ἀδένος, πρὸς ὃν πορεύεται τὸ νευρίδιον ἐκεῖνο, τὸ πρυτανεῦον ἐπὶ τῆς διακρίσεως τοῦ σιέλου. Ἔρχεται δὲ εἰς ἐπίρρωσιν τῆς ἰδέας ταύτης καὶ ἡ ἄλλη παρατήρησις, καθ' ἣν, ἂν παραλυθῇ ἡ ἐνέργεια τῆς χορδῆς τοῦ τυμπάνου — καὶ παραλύεται διὰ τῆς ἀτροπίνης ὡς καὶ διὰ πάσης διατομῆς ἢ βλάβης ἀνατομικῆς — στεγνοῦται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁ σίελος. Ὃ δὲ λέγεται περὶ τῆς χορδῆς τοῦ τυμπάνου, αὐτὸ τοῦτο λέγεται καὶ περὶ τῶν ἄλλων νευριδίων τῶν ἐκ τοῦ τριδύμου ἢ τοῦ αὐχενικοῦ κορμοῦ τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ, ἀφ' ὧν καὶ τούτων κρέμαται ἡ διάκρισις τοῦ σιέλου, οἷον τῆς παρωτίδος ἐκ τοῦ ὠτοκροταφικοῦ κλάδου, προερχομένου ἐξ ἀναστομώσεως τοῦ προσωπικοῦ μετὰ τοῦ τριδύμου, κατὰ τὰς νεωτάτας μάλιστα ἀνατομικὰς ἐρεύνας ἐκ κλάδου τοῦ γλωσσοφαρυγγαίου τοῦ μικροῦ πεταλίου κλάδου τοῦ ἰακωβσωνίου νεύρου. Ἄλλο τὸ ζήτημα, ἂν τὰ νεῦρα τῶν σιελοποιῶν ἀδένων ἐρεθίζονται κατὰ τὴν περιφερικὴν αὐτῶν ἀπόληξιν ἐν τῷ παρεγχύματι τῶν ἀδένων, ἢ κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν νευρικῶν κέντρων ἀπόφυσιν. Ὁ Vulpian πιστεύει τὸ πρῶτον. Ἡμεῖς δὲ τολμῶμεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἀφοῦ ἡ πιλοκαρπίνη διεγείρει συμπάσας συλλήβδην τὰς διακρίσεις, πιθανωτέρα εἶναι ἡ ὑπόθεσις, ὅτι κεντρικὴ εἶναι ἡ δρᾶσις αὐτῆς, ἂν πάντως θέλομεν ἐκ πρωτοτύπου διαθέσεως τῶν νεύρων νὰ ἐξαρτήσωμεν τὴν ἔντασιν τῶν διακρίσεων. Ἀφοῦ ἡ ἔκκρισις τοῦ ἱδρῶτος προέρχεται ἐκ διεγέρσεως τοῦ ἐγκεφαλονωτιαίου ἄξονος τῶν νεύρων, ὡς ἀποδεικνύουσι παλλὰ ψυχικὰ παθήματα ἐπαγόμενα ἄφθονον ἱδρῶτα, ἡ δὲ πειραματικὴ φυσιολογία ἀπέδειξεν, ὅτι ἐν τῷ βολβῷ τοῦ ῥαχίτου κεῖται τὸ νευρικὸν κέντρον, ἀφοῦ ἐκπέμπονται τὰ νευρικὰ νήματα, τὰ διανεμόμενα ἐν τῷ δέρματι μεταξὺ τῶν ὑδρωτοποιῶν ἀδένων, διατί νὰ μὴ παραδεχθῶμεν ἀνάλογόν τι καὶ περὶ τῶν νεύρων, τῶν φερομένων εἰς τοὺς σιελοποιοὺς ἀδένας; Ἀλλὰ κἂν τε ἐν τῇ περιφερικῇ ἀπολήξει, κἂν τε ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐκφύσει διεγείρονται τὰ νεῦρα τῶν ὑδρωτοποιῶν ἀδένων, βέβαιον ὅτι, ὅπου πλείων ἱδρώς, ἐκεῖ προηγήθη ἢ πάρεστιν πλείων ὑπεραιμία, καὶ ἄρα ἀνεύρυνσις τῶν τριχοειδῶν καὶ μείζων ἄρα πίεσις τοῦ συσσωρευθέντος αἵματος ἐπὶ τῶν ἀγγείων· ἄνευ μείζονος πιέσεως τοῦ αἵματος ἐπὶ τῶν ἀγγείων αὔξησις τῆς διακρίσεως δύσκολον νὰ ἐξηγηθῇ. Πολλάκις ἐπὶ πυρετοῦ τὸ πρόσωπον εἶναι ἐρυθρόν, ἀλλ' ὁ ἱδρὼς ἐν αὐτῷ δὲν ἐκκρίνεται ἐμφανής· καὶ ἔτι πρός, ἡ εὐθάλεια φέρει ἐμφανέστατον ἐρύθημα τοῦ δέρματος, ἀλλὰ τὸν ἱδρῶτα στεγνοῖ κατὰ κράτος. Ἀλλ' ὁμολογοῦμεν ὅτι τὰ περὶ γενέσεως τοῦ ἱδρῶτος δὲν φαίνονται ἡμῖν ἀποδεικτικά· διότι καὶ ἐπὶ τῆς ἀγωνίας τοῦ θανάτου προκαλεῖται πολὺς ὁ ἱδρώς, ἀλλ' οὔτε τὸ δέρμα ὑπεραιμεῖ, οὔθ' ἡ πίεσις τοῦ αἵματος εἶναι ηὐξημένη, ἀφοῦ πᾶσα συστολὴ καὶ πᾶς τόνος ἐν τοῖς ἱστοῖς εἶναι ἐγγὺς τῷ ἀποσβεσθῆναι.

Ὅτι ἡ καρδία διατίθεται ὑπὸ τῆς πολυκαρπίνης ἐπὶ τὸ παραλυτικόν, ἀποδεικνύεται μέχρις ἐνεργείας ἐκ τῶν πειραμάτων ἐπὶ βατράχων. Ἂν γυμνώσαντες τὴν καρδίαν τῶν ζώων, ἐγχύσωμεν ἔπειτα ὑπὸ τὸ δέρμα πιλοκαρπίνην, γίνονται αἱ συστολαὶ τῆς καρδίας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἄτακτοι, βραδεῖαι, καὶ τελευταῖον παραλύεται τὸ ὄργανον ἐν τῇ διαστολῇ· ἂν τότε, ἐνῷ ἄρχεται ἡ παράλυσις, ἐγχύσωμεν ὑπὸ τὸ δέρμα ἀτροπίνην, ἀναλαμβάνει ἡ καρδία κατὰ μικρὸν τὸν πρότερον τόνον. Ἂν προεγχύσωμεν ἀτροπίνην, καὶ ἔπειτα πιλοκαρπίνην, τῆς τελευταίας ἡ δύναμις ἀναιρεῖται ὑπὸ τῆς πρώτης, ἡ δὲ καρδία μένει ἀπείρακτος. Αὐτὰ ταῦτα ἀπαραλλάκτως παρατηροῦνται καὶ ἐπὶ κυνῶν.

Ἡ μύσις τῆς ἰρίδος ἀπὸ πολυκαρπίνης ἐνεργεῖται ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐκ καλαβαρίνης, ὅταν μάλιστα ἐπιτεθῇ τὸ φάρμακον ἀμέσως ἐπὶ τοῦ βολβοῦ. Εἰς ἀποφυγὴν μακρηγοριῶν ἐπὶ τοῦ μηχανισμοῦ, καθ' ὃν γεννᾶται ἡ μύσις, παραπέμπομεν εἰς τὴν καλαβαρίνην.

Ἐνέργεια ἰαματική. Ἐξήρτηται ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ φαρμάκου εἰς τὸ παρακινεῖν τὴν διαφόρησιν μὲν κυρίως, εἶτα δὲ καὶ τὰς λοιπὰς τοῦ σώματος ἐκκρίσεις, ἐκ τούτων δὲ πάλιν τὴν τοῦ βλεννογόνου τῶν πνευμόνων πρώτην καὶ τὴν τοῦ ἥπατος ἔπειτα. Παρακινεῖ μέν, καθ' ἃ διὰ μακρῶν ἐξεθέσαμεν, καὶ τὴν σιελόρροιαν, ἀλλ' ἡ θεραπευτικὴ οὔπω ἐξήρτησε τὴν ἴασιν νόσων ἀπὸ παρακινήσεως τοῦ σιέλου. Εἶναι λοιπὸν κατὰ ταῦτα ἐκ τῶν προτέρων ἐνδεδειγμένων τὸ φάρμακον, ὅπου πρόκεινται ὕλαι ἐντῷ σώματι ἀπομακρυντέαι διὰ πολλῆς τῆς διαφορήσεως, ἢ νόσοι, ἃς μηχανᾶται ἡ θεραπευτικὴ νὰ ἄρῃ διὰ παρακινήσεως τοῦ ἱδρῶτος. Πρόκεινται εἰς ἐπιτέλεσιν ταῦτα ἐφ' ὑδρώπων, ἐπὶ δυσκρασιῶν καὶ ἐπὶ νόσων ἐκ ψύξεως τοῦ σώματος, μὴ ἀντεταπισμένων ἐν παρεγχύματι ὀργάνων, ἀλλὰ μᾶλλον ἐφ' ὑμένων ὀργόνων ἢ βλεννογόνων.

Καὶ κατὰ μὲν βρογχικῶν καὶ λαρυγγικῶν καταρρων, ἵνα ῥευστοποιηθῶσι τὰ φλέγματα καὶ ἀναβηχθῶσιν εὐκοπώτερον, πραϋνθῇ δὲ ὁ ἀπὸ τούτων ἀδιάπαυστος εἰς βῆχα ἐρεθισμός, ἐλάβομεν τὸ φάρμακον ἡμεῖς αὐτοὶ εἰς ἔγχυμα ἐκ δραχμῆς πιόντες ἐφάπαξ, καὶ ἐλάβομεν αὐτὸ πολλοὺς χειμῶνας κατὰ σειράν, καὶ ἅμα γνωσθέν, εἴδομεν δὲ τὸν λαρυγγαῖον καὶ βρογχικὸν καταρρουν λυθέντα τάχιον ἢ τὸ πρὶν ἐπὶ τῇ ἀφθόνῳ ἐφιδρώσει καὶ τῇ σιελορροίᾳ. Παρέσχομεν δ' αὐτὸ καὶ ἄλλοις ἀρρώστοις μετ' ἀποτελέσματος ἀεὶ ἀγαθοῦ. Ὡς ἰδιαιτέραν ἔνδειξιν θεωροῦμεν τὴν λίαν ἰξώδη κατάστασιν τῶν φλεγμάτων καὶ τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς πνεύμοσι συριγμούς. Ἀνόνητον δὲν ἀπέβη τὸ φάρμακον καὶ πρὸς τοὺς ἐμφυσηματικοὺς καταρρους, καίτοι ἦν ἡ ὠφέλεια παρηγορητική. Εἴδομεν καταρρους τῶν παιδίων ἀσφυκτικοὺς μετριασθέντας ἐπὶ τῷ φαρμάκῳ, ἀποσοβούμενον δὲ τὸν ἐφιστῶτα κίνδυνον ἀλλὰ δὲν παρημελοῦμεν οὔτε τὰ μεγάλα ἐκδόρια, οὔτε τὰ ἐμετικά, οὔτ' ἐπὶ φλεγμονῆς ὀξείας τὸ καλομέλαναν. Πειρατέον.

Πρὸς τοὺς μυϊκοὺς πόνους τοὺς ῥευματικούς, πρὸς

Δημοσία Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὰς περιωδυνίας τοῦ δέρματος τὰς ἐκ ψύξεως, εἶναι τὸ φάρμακον ἀπολύτως ἐνδεδειγμένον, ἀφοῦ καὶ ἡ θεραπεία τούτων στηρίζεται ἐπὶ τῆς προκλήσεως ἀφθόνων ἱδρώτων.

Πρὸς πλευριτικὰ ἐξιδρώματα ἀντετάξαμεν πολλάκις τὰς ὑποδορίους τῆς πιλοκαρπίνης ἐνέσεις, ἀεὶ δὲ μετ' ἀποτελέσματος ἐξαιρέτου· ἤρκεσαν καὶ 3—5 ἐνέσεις ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἄνευ ἄλλης φαρμακείας νὰ ἐπαγάγωσι τὴν ἀπορρόφησιν τοῦ ῥευστοῦ ἐξιδρώματος. Ὁ Vulpian ἀναφέρει περίπτωσιν, ἐν ᾗ μετὰ μίαν καὶ μόνην ἔγχυσιν πιλοκαρπίνης ἐξηφανίσθη τὸ ἐξίδρωμα· ἡμεῖς οὐδέποτε ὑπήρξαμεν οὕτως εὐτυχεῖς. Ἂν καὶ μετὰ 2—3 ἐγχύσεις δὲν παρατηρηθῇ ἐλάττωσις τοῦ ἐξιδρώματος, παρακεντῶμεν, ἀφοῦ δὲ πάλιν ἀναφανῇ νέα ἔκχυσις ὀροῦ, ἐγχύνομεν τὴν πιλοκαρπίνην, ἡ δὲ ἴασις ἐπέρχεται ἀσφαλής.

Ἐξιδρωμάτων περιτοναϊκῶν, ὅταν ἀπότοκα περισπλαγχνικῆς περιτονίτιδος, καὶ μάλιστα φλεγμονῆς τῶν περὶ τὴν μήτραν καὶ ὠοθήκας, πλέον ἢ δεκάκις κατωρθώσαμεν τὴν ἀπορρόφησιν δι' ἐπανειλημμένων ἐνέσεων πιλοκαρπίνης, ἀφοῦ μάτην ἐταλαιπωρήσαμεν ἡμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀρρώστους ἐπὶ μακρὸν διὰ τῆς λοιπῆς φαρμακείας.

Ἀλλ' ἐξαιρέτως λυσιτελοῦσιν αἱ ὑποδόριοι ἐνέσεις κατὰ τοῦ ἀνὰ σάρκα ὕδρωπος, τοῦ ἐκ λευκωματουρίας. Εἴδομεν λευκωματουρικοὺς οἰδοῦντας ἀπανταχοῦ καὶ δυσπνοοῦντας— εἴδομεν αὐτοὺς ἐπὶ τῇ συχνῇ ἐγχύσει τῆς πολυκαρπίνης ἀνακύψαντας ἐξ ὀλέθρου βεβαίου. Διὰ τῆς ἐσωτερικῆς χρήσεως τοῦ κηκιδικοῦ ὀξέος, τῆς ἀποκλειστικῆς γαλακτατροφίας καὶ τῆς πιλοκαρπίνης ἠλαττοῦτο κατὰ μικρὸν πρῶτον μὲν τὸ πνευμονικὸν οἴδημα, ἔπειτα δὲ ὁ ἀνὰ σάρκα ὕδωρ, καὶ τελευταῖον τὸ ἐν τοῖς οὔροις ποσὸν τοῦ λευκώματος μέχρις ἀφανείας. Ἐξ ὅτου ἐγκαίρως καὶ ἐπιμόνως ἀντετάξαμεν τὴν ἀγωγὴν ταύτην κατὰ τῆς οὐσιαστικῆς λευκωματουρίας, δὲν ἐνθυμούμεθα, ὅτι ἀπωλέσαμεν λευκωματουρικὸν οὔτε ἐν τῷ Νοσοκομείῳ, οὔτε ἀνὰ τὴν πόλιν, ὑπολαμβάνομεν δὲ τὴν διὰ πιλοκαρπίνης θεραπείαν ἀπαραίτητον ἐπὶ λευκωματουρίας, μάλιστα μετὰ ὀστρακιάν. Εἰς ἀνακούφισιν δὲ ἡ ἐπαλλαγὴν φαρμάκου πέμπομεν πολλάκις καὶ εἰς τὸ ἀτμόλουτρον ἡμέραν μεθ' ἡμέραν, ἀφοῦ καὶ τὰ ἀτμόλουτρα ἐνεργοῦσι διὰ τῆς παρατεταμένης διαφορήσεως. Ἔχει ἡ πιλοκαρπίνη πρὸ τοῦ ἀτμολούτρου τοῦτο, ὅτι δὲν φέρει δύσπνοιαν, ὡς τὰ λουτρά, παρόντος οἰδήματος τῶν πνευμόνων. Παρούσης δὲ καρδιοπαθείας, ἀντενδείκνυται ἥ τε πιλοκαρπίνη καὶ τὰ ἀτμόλουτρα· καίτοι ὁ Leyden καὶ τότε συνιστᾷ τὴν πιλοκαρπίνην· ἀλλ' ἄμεινον καταφυγεῖν τότε πρὸς τὴν δακτυλίτιδα. Ὁ Nothnagel παρετήρησεν ἄπαξ καὶ τὴν διούρησιν ἐπὶ τῇ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας



Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας